

MUZEUL DE ISTORIE
„TEODOR CINCU” TECUCI

ARHEOLOGIE
NUMISMATICĂ

NICU MIRCEA
ARCHAEOLOGICA

editura pim

2023

MUZEUL DE ISTORIE „TEODOR CINCU” TECUCI

NICU MIRCEA

ARCHAEOLOGICA

Editor

Paul CIOBOTARU

Editura PIM

2023

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Nicu Mircea: Archaeologica/ed: Paul Ciobotaru – Iași: PIM 2023

ISBN:978-606-13-7810-4

NICU MIRCEA – ARCHAEOLOGICA

Muzeul de Istorie „Teodor Cincu” Tecuci

Întreaga responsabilitate pentru conținutul acestei cărți aparține autorului.

Copyright 2023.

Această carte este protejată de legea dreptului de autor.

Imagine coperti

Coperta 1: NEGRILEȘTI – CONACUL GIURGEA

Coperta 4: Clădirea Muzeului Mixt Tecuci, anii `80

Redactor: Paul CIOBOTARU

Culegere texte: Paul CIOBOTARU

Tehnoredactare: Paul CIOBOTARU

Design copertă: Daniela ALECSĂ

Paginare (layout): Daniela ALECSĂ

Grafică: Daniela ALECSĂ

Editura PIM

Editură acreditată CNCIS – 66/2010

Șoseaua Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 109, Iași - 700497

Tel: 0730.086.676, 0732.430.407

Email: editura@pimcopy.ro

www.pimcopy.ro

„Chiar dacă vom scruta un trecut foarte îndepărtat, arheologia ne ajută să îi căutăm, înțelegem și ascultăm pe cei de a căror existență ne despart milenii. Prin noi, ei se scutură ...de uitare!”

Daniela ALECSA

CUPRINS

Dr. Paul CIOBOTARU	
IN MEMORIAM NICU MIRCEA	7
Dr. Paul CIOBOTARU	
NICU MIRCEA – Biografie	9
Dr Silvia TEODOR	
Cuvânt înainte	11
Introducere	13
Mircea. NICU, Stela. ȚAU,	
Depozitul de topoare din piatră eneolitice de la Ghidigeni, jud. Galați, 1997	15
Silvia TEODOR, Mircea NICU, Stela ȚAU	
Noi morminte din epoca bronzului descoperite la Poiana – Tecuci, 1994	31
Silvia TEODOR, Mircea NICU, Stela ȚAU	
Tezaurul de monede callatiene descoperit la Poiana, județul Galați, 1987	43
Silvia TEODOR, Mircea NICU, Stela ȚAU	
Obiecte de port și podoabă din așezarea geto-dacică de la Poiana, jud. Galați (I). Fibule, 1996	55
Silvia TEODOR, Mircea NICU, Stela ȚAU	
Așezarea geto-dacică de la Poiana (jud. Galați). Obiecte de port și podoabă (II), oglinzi, ace, obiecte de os, 1997	115
Silvia TEODOR, Mircea NICU, Stela ȚAU	
Așezarea geto-dacică de la Poiana, județul Galați. Unelte, arme, piese de harnașament și alte obiecte din fier, bronz, lut ars și piatră, 1998	179
L. PETCULESCU, Mircea NICU	
Echipamentul militar roman din cetatea dacică de la Poiana (Jud. Galați), 2000	277
Mircea NICU, Stela ȚAU	
Necropola birituală din secolul al-IV-lea e.n. de la Barcea, județul Galați, 1980	301
Mircea NICU, Stela ȚAU	
Necropola birituală din secolul al IV-lea e.n. de la Barcea, județul Galați, 1983	331
Mircea NICU, Stela ȚAU	
Săpăturile arheologice din necropola birituală din necropola birituală din secolul IV e. n. de la Barcea, județul Galați, 1986	351
Mircea NICU, Stela ȚAU	
Ein Beschrifteter Glasbecher aus der Nekropole von Barcea – Tecuci, 1985	361
Mircea NICU, Stela ȚAU	
Accesorii vestimentare, fibule din necropola de la Barcea cultura Sântana de Mureș-Černjachov, secolul al IV-lea d- Chr., 2009	367
Mircea NICU, Stela ȚAU	
Obiecte de toaletă. Pieptenii din necropola birituală de secol IV d. Chr. de la Barcea, 2010	385
Mircea NICU, Stela ȚAU	
Accesorii vestimentare catarama din necropola de tip Sântana de Mureș-Cerneachov de la Barcea, județul Galați, secolul al-IV-lea d. Chr., 2012	397

Mircea NICU, Stela ȚAU

Recipiente de sticlă. Necropola birituală de la Barcea (secolul IV d. Hr.), 2013 407

Stela ȚAU, Mircea NICU, Paul CIOBOTARU, Daniela ALECSĂ

Noi dovezi ale culturii Sântana de Mureș în Sudul Moldovei. Necropola din Tecuci, punctul „Grădina lui Tiron”, 2022 419

Costel ILIE, Mircea NICU, Adrian ADAMENSCU, Paul CIOBOTARU

Le site Negrilești – La Cour de l'ecole. Le point „La Centrale Thermique”, 2010 443

Costel ILIE, Mircea NICU, Adrian ADAMENSCU, Paul CIOBOTARU, Daniela ALECSĂ

The Preventive Research from Negrilești-School Yard Site, 2011 Campaign 457

Costel ILIE, Mircea NICU, Adrian ADAMENSCU, Paul CIOBOTARU, O.S. COTOI, Daniela ALECSĂ

Descoperiri recente în situl arheologic Negrilești, județul Galați, 2012 469

Mircea NICU, Costel ILIE

Cercetările arheologice de la mănăstirea Adam, comuna Drăgușeni, județul Galați, 2006 497

Mircea NICU, Costel ILIE

Necropola bisericii „Nașterea Maicii Domnului-Negustori”, comuna Nicorești, județul Galați, 2006 513

Mircea NICU, Costel ILIE

Descoperiri arheologice la Biserica Sf. Nicolae – „Banu”, din comuna Nicorești, județul Galați, 2006 521

Costel ILIE, Mircea NICU

Note privind tezaure monetare descoperite în zona Tecuci, 2004 529

Costel ILIE, Mircea NICU

Tezaurul monetar de la Țigănești, comuna Munteni, județul Galați, 2005 535

Mircea NICU, Costel ILIE

Tezaurul monetar medieval descoperit la Țepu, județul Galați, 2007 569

Costel ILIE, Mircea NICU

Situri și puncte arheologice din județul Galați, 2002 595

ANEXE 619

**IN MEMORIAM
MIRCEA NICU
(11.02.1943 - 26.05.2016)**

Este foarte greu să sintetizezi activitatea unui om în doar câteva rânduri, cu atât mai mult cu cât m-am aflat în preajma lui în ultima perioadă a vieții sale. Este cu atât mai greu având în vedere că am beneficiat de sfaturile și îndrumările sale, tocmai acest fapt este cel care mă obligă să scriu câteva rânduri despre cel care a fost arheologul Mircea Nicu.

S-a născut la 11 februarie 1943, în comuna Șuletea, județul Vaslui. În 1961 absolvă Liceul nr. 2 Tecuci (actualul Colegiul Național „Calistrat Hogaș”), după care urmează cursurile Facultății de Istorie și Filosofie din cadrul Universității „Al. I. Cuza” din Iași, specializarea Istorie - Limba și Literatura Română (1966).

Deși își începe cariera ca profesor de istorie (1966-1969), pasiunea pentru istorie l-a determinat să intre în cadrul colectivului Muzeului de Istorie din Tecuci, unde a rămas până la pensionare. Aici a ocupat funcția de muzeograf-arheolog, între anii 1984-1991 a fost muzeograf-coordonator al muzeului, iar din 1991 și până în anul 2005 a ocupat funcția de director.

Competența științifică dar și capacitatea de valorificare a patrimoniului arheologic, dobândite în decursul anilor de cercetare de teren dar și de birou, l-au așezat în rândul arheologilor experți (Registrul Arheologilor din România), dar și al experților în bunuri culturale mobile.

Profesionist, a reușit să îmbine foarte bine munca de teren cu cea de birou, arheologia cu muzeografia, valorificarea științifică cu informația culturală oferită publicului. În domeniul muzeografiei, a contribuit la îmbogățirea patrimoniului muzeal, completarea și diversificarea colecțiilor existente, prin cercetări arheologice și achiziții, dar și prin încurajarea donațiilor. Dorința de a valorifica dar și de a face cunoscut patrimoniul muzeului tecucean, a dus la importante colaborări științifice cu personalități și instituții naționale și internaționale. A reușit să mobilizeze personalul muzeului (departamentele de restaurare, cercetare etc), astfel încât rezultatele proiectelor sale să fie durabile și satisfăcătoare pentru toți, atât pentru colegii de breaslă cât și pentru cei care vizitează muzeul. Numeroasele proiecte (expoziții) naționale pe care le-a coordonat, sunt grăitoare în acest sens.

Pasiunea pentru arheologie o dobândește în studenție, când participă la săpăturile arheologice de la Cucuteni, sub îndrumarea reputatului profesor și arheolog dr. Mircea Petrescu-Dâmbovița. Îl uimește arheologia cu o dăruire fără de margini; este membru în comitet și conduce proximativ 15 șantiere arheologice, majoritatea aflate în județul Galați. Timpul său a fost dedicat studierii comunităților neo-eneolitice și epocii bronzului din nordul județului Galați. Dar cea mai mare parte a timpului său este dedicată cercetării, studierii și valorificării informațiilor referitoare la civilizația getilor și perioada migrațiilor din sudul Moldovei.

Rodul muncii de cercetare, în cele aproximativ patru decenii de activitate, se concretizează în cele 27 de studii și articole, pe care le semnează singur sau în colaborare.

În cei 21 de ani, cât a condus muzeul tecucean, a căutat soluții optime pentru a-l menține la un nivel respectabil. Profesionalismul și rezultatele muncii sale i-au permis să aibă relații foarte bune cu membrii breslei din care a făcut parte. Mărturie a acestui fapt stau colaborările pe care le-a avut dar și nenumăratele vizite de documentare întreprinse de către specialiști în muzeul tecucean.

Dincolo de profesionistul în arheologie, Mircea Nicu a fost un om care a crezut, a sprijinit și a ajutat pe cei care a crezut că merită atenția și sfaturile sale. Eu am fost unul dintre cei care a beneficiat de atenția, sfaturile și îndrumările lui, transmise colegial și cu sinceritate. Deși ne despărțeau ani buni, în ceea ce privește vârsta și experiența, am fost tratat ca un coleg în care și-a pus mari speranțe. A sprijinit toate inițiativele care aveau ca scop cercetarea, valorificarea și promovarea patrimoniului, iar preocupările noastre comune pentru civilizația geților dar și pentru perioada migrațiilor, a avut ca finalitate proiecte care au adus credit instituției.

Din nefericire, activitatea științifică a arheologului Mircea Nicu s-a oprit prea devreme, când mai avea multe de oferit arheologiei, principalul său proiect, rămas nefinalizat acum, fiind monografia necropolei birituale de la Barcea.

Arheologul Mircea Nicu rămâne un exemplu de om, coleg, prieten, profesionist, care trebuie urmat pentru a îndeplini cu succes provocările meseriei de arheolog dar și pentru ca eforturile sale să nu fi fost zadarnice.

Muzeograf dr. Paul CIOBOTARU
Muzeul de Istorie „Teodor Cincu”, Tecuci

MIRCEA NICU BIOGRAFIE

Nicu Mircea s-a născut la 11 februarie 1943, în comuna Șuletea, județul Vaslui. În 1961 absolvă Liceul nr. 2 Tecuci (actualul Colegiul Național „Calistrat Hogaș”), după care urmează cursurile Facultății de Istorie și Filosofie din cadrul Universității „Al. I. Cuza” din Iași, specializarea Istorie - Limba și Literatura Română (1966) .

Își începe cariera ca profesor la Școala nr. 1 Matca, județul Galați, unde a predat istoria între anii 1966 - 1969. Din anul 1969 lucrează ca muzeograf și arheolog la Muzeul Mixt din Tecuci (actualul Muzeu de Istorie „Teodor Cincu”), iar din anul 1984 va fi muzeograf coordonator la aceeași instituție, funcție echivalentă cu aceea de director. Din anul 1991 a ocupat funcția de director până în 2005, când se va pensiona, dar nu se va retrage din activitatea de cercetare arheologică și științifică.

Pasiunea pentru arheologie o dobândește în studenție, când participă la săpăturile arheologice de la Cucuteni, sub îndrumarea reputatului profesor și arheolog dr. Mircea Petrescu-Dâmbovița.

Ca arheolog a participat la săpăturile arheologice de la Cucuteni, jud. Iași, Ciorani, jud. Vrancea (1969), Poiana (1985-1990), Stoicani și Vânători (1974), Gârbovăț (1960-1964), jud. Galați. Totodată va iniția cercetări arheologice în siturile de pe teritoriul județului Galați: Tecuci (1970, 1971), Barcea (1974-1984), Toflea (1970-1974), Ghidigeni (1996), Nicorești „Guzga” și „Banu” (1997, 2006), Mănăstirea Adam (2006, 2008), Liești (2007), Negriilești (1981, 2007-2013), Tecuci - „La Plopi” (2012) etc.

A colaborat cu cercetători și arheologi de renume de la Institutul de Arheologie din Iași, Institutul de Arheologie „V. Pârvan” din București, muzeele din Galați, Buzău, Focșani, Brăila, Vaslui, Bârlad etc.: prof. dr. Radu Vulpe, prof. dr. Ecaterina-Dunăreanu Vulpe, prof. dr. Alexandru Vulpe, Marilena Florescu, prof. dr. Dan Gh. Teodor, prof. dr. Silvia Teodor, Nicolae Gostar, pr. Constantin Matasă, Anton Nițu, dar și cu cercetători din Germania: dr. Gudrun Gomolka-Fuchs de la Römisch-Germanische Kommission din Frankfurt am Main.

Ca muzeograf și director al Muzeului Mixt din Tecuci a contribuit la îmbogățirea patrimoniului muzeal, completarea și diversificarea colecțiilor existente prin cercetări arheologice și achiziții, dar și prin încurajarea donațiilor. Astfel, prin eforturi susținute va reuși transferarea la muzeul tecucean a materialelor arheologice de la Institutul de Arheologie „V. Pârvan” din București, provenite din cercetările efectuate de către prof. dr. Radu Vulpe la Poiana, între anii 1927-1951. În perioada cât s-a aflat la conducerea muzeului, numărul donațiilor s-a mărit, dar s-a și diversificat. Astfel, pe lângă lucrări de artă (pictură, sculptură, grafică), patrimoniul muzeului va fi îmbogățit prin donații constând în medalii, efecte militare și diferite documente. Dintre cele mai importante donații le amintim pe cele ale familiei Orzoi, și pe aceea a colonelului Gh. Petrașcu - documente, carte, medalii, tehnică și efecte militare, precum și o mașină de epocă marca Ego fabricată în anul 1924.

Împreună cu personalul din departamentul de Restaurare și Conservare va contribui la obținerea de venituri proprii folosite atât pentru dotarea muzeului cu aparatură modernă, cât și la realizarea busturilor fondatorilor muzeului tecucean (C. Solomon și M. Dimitriu) și a 10 personalități tecucene, care sunt amplasate pe „Aleea Personalităților” din Parcul Central (actualul Parc „Alexandru I. Cuza”).

A fost membru fondator al Ligii Naționale a Județelor Abuziv Desființate și președinte al Fundației pentru județul Tecuci.

Rezultatele cercetărilor de teren sunt prezentate în cadrul sesiunilor științifice, iar ulterior acestea vor fi publicate în reviste de prestigiu: Materiale și Cercetări Arheologice, Arheologia Moldovei, Thraco-Dacica, Danubius, Dacia etc.

Întreaga carieră a arheologului Nicu Mircea s-a axat pe cercetarea, studierea și valorificarea informațiilor referitoare la perioada neolitică, epoca bronzului, civilizația geților și perioada migrațiilor din sudul Moldovei. Activitatea științifică a arheologului Mircea Nicu nu a încetat odată cu ieșirea la pensie, ci el a continuat să participe la cercetările arheologice întreprinse atât de Muzeul de Istorie din Tecuci cât și de Muzeul de Istorie din Galați. Alături de Dna. Stela Țau a reînceput în anul 2008 studierea și publicarea materialelor rezultate din cercetarea necropolei birituale de la Barcea, județul Galați.

În luna ianuarie 2013, cu o lună înainte de a împlini 70 de ani, primește din partea Direcției Județene pentru Cultură Galați, premiul pentru întreaga activitate.

Caracterul și valoarea omului, arheologului Mircea Nicu au ieșit în evidență în decursul timpului, contribuind la formarea unei noi generații de arheologi și de cercetători, care au misiunea de a continua și duce mai departe moștenirea primită. A arătat față de arheologie o dăruire pe care puțini o au, realizările profesionale și oamenii de care s-a înconjurat o dovedesc.

dr. Paul CIOBOTARU
Muzeul de Istorie „Teodor Cincu”, Tecuci

CUVÂNT ÎNAINTE

Inițiativa editorului acestui volum de a aduna laolaltă cele mai reprezentative lucrări științifice elaborate de Stela Țau și Mircea Nicu, foști muzeografi și arheologi ai Muzeului de Istorie din Tecuci, este deosebit de importantă. Prin republicarea contribuțiilor științifice aduse de acești merituosi muzeografi, sunt puse la dispoziția celor interesați importante descoperiri arheologice din așezări și necropole, datând din diferite perioade istorice, obiective străvechi cercetate în zona de sud a Moldovei.

Stela Țau și Mircea Nicu și-au început activitatea în cadrul Muzeului din Tecuci după terminarea studiilor universitare, contribuind împreună, cu pasiune și deosebit interes la buna organizare a instituției, la realizarea unor reprezentative expoziții de profil, îmbogățirea patrimoniului de bază și mai ales la organizarea unui depozit exemplar al vestigiilor acumulate.

Cu toate greutățile începutului, când condițiile organizării unui muzeu de mici dimensiuni erau destul de limitate, ca și efectuarea unor cercetări arheologice în importante situri din zonă, muzeograful amintiți au început o fructuoasă colaborare cu Institutul de Arheologie al Academiei Române din Iași, în vederea salvării unor importante vestigii arheologice ca cele de la Gârbovăț, Toflea, Barcea, orașul Tecuci, Vânători, Buciumeni, Poiana, Nicorești, Brăhășești, Negrilești și altele din sudul Moldovei. În paralel, s-au preocupat constant de buna funcționare a muzeului pe care l-au îmbogățit cu noi exponate, printre care importante descoperiri din necropola de la Barcea, sau din noile săpături din așezarea geto-dacică de la Poiana, ca și din multe alte stațiuni arheologice. Și-au concentrat îndeosebi eforturile pentru cercetarea arheologică, aproape exhaustivă, a necropolei din secolul al IV-lea de la Barcea, de unde au recuperat bogate și interesante vestigii, prelucrate în laboratorul muzeului și au valorificat prin publicarea unor rapoarte și studii, cele mai importante descoperiri, unele cunoscute pentru prima dată pe teritoriul de sud al Moldovei. Cu destule greutăți, pensionari fiind, au continuat totuși munca pentru realizarea monografiei necropolei de la Barcea unul din cele mai importante cimitire din această zonă a țării, datând din epoca marilor migrații. Această activitate științifică a impus însă un efort sporit pentru a întreprinde o bogată documentare, a bibliografiei și mai ales a ilustrației, atât de necesare unei astfel de lucrări. În special ilustrarea prin desen și foto a fiecărui complex arheologic a necesitat o perioadă mai mare de muncă, determinată de posibilitățile reduse oferite de un muzeu de mici dimensiuni, cu personal redus, care n-a putut acoperi întotdeauna întreaga activitate a instituției. Sperăm ca acest efort să se materializeze cât de curând spre folosul celor interesați de această importantă perioadă istorică.

Nicu Mircea și Stela Țau au depeș de-alungul anilor o susținută activitate în vederea cunoașterii vestigiilor preistorice și medievale din zona de sud a Moldovei, expunerea lor muzeistică și valorificarea științifică, au consolidat rodnice colaborări cu institutele de profil de la Iași și București, precum și cu celelalte muzee de istorie din Moldova. În felul acesta ei au contribuit la prestigiul Muzeului de Istorie din Tecuci, care a devenit cu timpul un interesant și necesar nucleu de cercetare muzeistică și științifică.

Un aport însemnat, Nicu Mircea și Stela Țau, l-au adus la continuarea săpăturilor arheologice din așezarea geto-dacică de la Poiana, un important obiectiv în care cercetările au durat, din diverse motive, cu întreruperi, o lungă perioadă de timp. Am început împreună noile săpături în condiții relativ grele, mai ales pentru Nicu Mircea, care, în calitate de director al muzeului, avea multe alte obligații în conducerea instituției. Prezența lor la săpături mi-a fost de un real ajutor pentru realizarea

unor cercetări de mare amploare, așa cum cerea un obiectiv important ca cel de la Poiana. Intregul material arheologic descoperit în acea perioadă a revenit Muzeului din Tecuci pentru a fi prelucrat și expus selectiv, în sălile de expoziție. Periodic, din această importantă așezare geto-dacică, am valorificat o serie de descoperiri redactând împreună comunicări, articole și rapoarte preliminare, privind vestigii din epoca bronzului, din necropola tumulară geto-dacică, tezaurе monetare, obiecte de podoabă și altele, materiale apărute în reviste de specialitate sau susținute la numeroase reuniuni științifice. Săpăturile de la Poiana realizate în strânsă colaborare cu Institutul de Arheologie din Iași s-au finalizat prin realizarea unei ample monografii arheologice, premiată de Academia Română, la care au contribuit în bună măsură, de-alungul celor șase ani de săpături arheologice, regretații muzeografi Nicu Mircea și Stela Țau. Prin întreaga lor activitate ei au situat Muzeul din Tecuci printre cele mai valoroase instituții de profil din țară.

Dr. Silvia Teodor

INTRODUCERE

Arheologul Mircea Nicu lujește arheologii cu o dăruire fără de mîrgini; este foș membru în colectiv și a condus aproximativ 15 șantiere arheologice, majoritatea aflate în județul Galați. Timpul său a fost dedicat studierii comunităților neo-eneolitice și epocii bronzului din nordul județului Galați. Dar cea mai mare parte a timpului său este dedicată cercetării, studierii și valorificării informațiilor referitoare la civilizația geților și perioada migrațiilor din sudul Moldovei.

A participat la săpăturile arheologice de la Cucuteni, jud. Iași, Ciorani, jud. Vrancea (1969), Poiana (1985-1990), Stoicani și Vânători (1974), Gârbovăț (1960-1964), jud. Galați. Totodată va iniția cercetări arheologice în siturile de pe teritoriul județului Galați: Tecuci (1970, 1971), Barcea (1974-1984), Toflea (1970-1974), Ghidigeni (1996), Nicorești „Guzga” și „Banu” (1997, 2006), Mănăstirea Adam (2006, 2008), Liești (2007), Negrilești (1981, 2007-2013), Tecuci - „La Plopi” (2012) etc.

Rezultatele cercetărilor de teren sunt prezentate în cadrul sesiunilor științifice, iar ulterior acestea vor fi publicate în reviste de prestigiu: Materiale și Cercetări Arheologice, Arheologia Moldovei, Thraco-Dacica, Danubius, Dacia etc.

Rodul muncii de cercetare, în cele aproximativ patru decenii de activitate, se concretizează în cele 27 de studii și articole, pe care le semnează singur sau în colaborare cu specialiști de la alte instituții de profil din țară (muzee, institute de cercetare etc).

Prezentul volum conține opera completă a arheologului Mircea Nicu. Se dorește ca acesta să devină un util instrument de lucru, prin reunirea laolaltă a studiilor publicate în diverse reviste, pentru specialiști dar și o sursă de informare pentru toți cei interesați de descoperirile arheologice din sudul Moldovei.

Fiecare articol are menționat, în prima notă, locul inițial al publicării, precum și paginile în care se regăsește în fiecare publicație în parte. Am ales să republicăm articolele în forma lor inițială, fără a interveni asupra lor în nici un fel, singurele intervenții constând în corectarea eventualelor erori de tehnoredactare și completarea unor note de subsol. Datorită condițiilor de publicare din unele reviste mai vechi, am fost nevoiți să refacem ilustrația câtorva studii, iar pe altele le-am păstrat în forma inițială, deoarece refacerea lor nu a mai fost posibilă.

În cuprinsul acestui volum, articolele nu sunt așezate în ordinea cronologică a publicării lor, ci în ordinea tematicii abordate – din eneolitic și până în epoca modernă – fiind grupate pe situri arheologice.

Editorul

DEPOZITUL DE TOPOARE DIN PIATRĂ ENEOLITICĂ DE LA GHIDIGENI, JUD. GALAȚI¹

MIRCEA NICU, STĂNICĂ PANDREA

Comuna Ghidigeni este situată pe malul stâng al râului Bârlad, la jumătatea distanței dintre Tecuci și Bârlad. «Depozitul» de topoare eneolitice a fost descoperit întâmplător de un cetățean în momentul în care încerca să scoată lut din terasa Bârladului. Piese au fost recuperate de dl. Mircea Nicu, care s-a deplasat la locul descoperirii unde a și deschis o secțiune de 12 x 1,5m, pentru a se lămurii asupra condițiilor descoperirii.

Contextul descoperirii

Sondajul efectuat nu a fost în măsură să evidențieze alte urme de locuire și nici nu a oferit posibilitatea descoperirii altor piese.

Stratigrafia observată în secțiunea trasată este următoarea: a) până la adâncimea de 0,20 m s-a identificat un strat de pământ feril; b) de la 0,20 m și până la - 1,50 m (adâncimea unde s-a oprit săpătura) s-a identificat un strat omogen de löess amestecat cu nisip și concrețiuni calcaroase. Observațiile noastre și informațiile primite de la localnicul care a descoperit «depozitul» ne permit să afirmăm că groapa a fost special săpată pentru depunerea pieselor și apoi imediat astupată. Acest fapt a făcut ca umplutura gropii să nu se deosebească evident de sedimentul din jur, ceea ce a dus la distrugerea unei părți a «depozitului» de către localnicul care căuta lut.

II. Descrierea «depozitului»

«Depozitul» conține 25 piese din piatră și fragmente de corn. Aceste erau depuse pe o tîpsie din lemn (acum fosilizat) și acoperit cu un capac din lemn (de asemenea fosilizat)². Localnicul care a descoperit depozitul a crezut că tîpsia și capacul sunt din cărbune, de aceea le-a spart și a încercat să le dea foc. Din fericire, materialul lemnos nu a ars.

Între cele două obiecte de lemn erau depuse 25 obiecte din piatră și fragmente de corn. Piese au fost de forme: două depozite, un topor neperforat; patru topoare neperforate; șase dălți și dălțițe; două topoare sparte cu evidente urme de refacere în vederea reutilizării; patru piețe de râu în curbe prelucrate în vederea obținerii de noi topoare; o piatră rombică pentru finisarea unui topor-daltă perforat; o măciucă - percutor perforată.

Analiza tipologică a pieselor descoperite s-a făcut pornindu-se de la forma acestora, profilul lor, forma pe care o au în secțiune și zonele unde apar urmele de folosire sau deteriorările. Coroborând toate datele am determinat următoarele categorii de piese (unelte):

¹ Articol publicat în revista Istros, VIII, 1997, Brăila, pp. 173-189.

² Analiza materialului lemnos fosilizat a fost încredințată doamnei Elena Blidaru, geolog, doctorand al Universității București.

a) **Topoare** (Fig.1). Au dimensiuni mari, formă trapezoidală, profil asimetric, iar secțiunea este dreptunghiulară, elipsoidală sau semicirculară. Urme de utilizare apar pe tăiș și pe muchii.

b) **Tesle** (Fig.2/1-4). Au dimensiuni între 7-10 cm. Forma este evident trapezoidală, tăișul fiind de două ori mai mare decât ceafa. Profilul este asimetric. Una din fețe este dreaptă, iar cealaltă este curbată. Pe fața curbată, înspre tăiș sunt evidente urme de „lustruire”, iar pe fața dreaptă sunt spărturi în zona tăișului.

c) **Dălți** (Fig.3). Au dimensiuni între 6-10 cm. Forma este trapezoidală, dar diferențele dintre cele două baze sunt foarte mici (tăișul este cu puțin mai mare decât ceafa). Profilul este simetric. Cele două fețe sunt paralele și se arcuiesc ușor în zona tăișului. Urme de folosire sunt mai ales în zona tăișului, uneori în această zonă piesele fiind sparte (Fig. 3/5-6).

d) **Topor-daltă** (Fig.2/7). Are caracteristicile unei dălți, numai că este perforat la partea superioară. Era utilizat, foarte probabil, la despicarea lemnului, pentru că are urme de utilizare și pe tăiș, dar și pe ceafă (urme de lovire).

e) **Măciucă-percutor** (Fig.4/1). Are forma unor măciuci sau buzdugane și este perforată. Urmele de utilizare de pe corp arată că era utilizată ca ciocan sau ca percutor.

Înainte de a analiza fiecare piesă în parte, trebuie remarcat faptul că aproape toate uneltele (cu excepția toporului-daltă perforat și a măciucii-percutor) nu au ceafa distrusă. Acest aspect evidențiază faptul că piesele (topoare, dălți, tesle) erau prinse în piese intermediare din lemn sau, foarte probabil corn (fragmente de corn, fiind posibile resturi ale unor astfel de piese).

1.**Topor** (Fig. 1/1). Marnă argiloasă³ culoare cafeniu-gălbui; urme de cioplire (nu sunt urme de utilizare pentru că nu sunt știrbite muchiile); urme de utilizare pe corp și tăiș, profil simetric - o față dreaptă și unălțurală; dreptunghiul în secțiune; Lm_x = 25 cm, lm_x = 6 cm.

2.**Topor** (Fig. 1/2). Gresie⁴; culoare verzui-cenușie; urme de cioplire; nu sunt urme de utilizare; profil asimetric - o față dreaptă și unălțurală; elipsoid în secțiune; Lm_x = 20,6 cm, lm_x = 7 cm.

3.**Topor** (Fig. 1/3). Gresie argiloasă⁵; culoare verzui-cenușie; urme de utilizare pe tăiș; profil asimetric - o față dreaptă și unălțurală; elipsoid în secțiune; Lm_x = 14 cm, lm_x = 6,1 cm.

4.**Topor** (Fig. 1/4). Marnă calcaroasă⁶; culoare gălbui, urme de cioplire; urme de utilizare pe tăiș și corp; profil simetric - o față dreaptă și unălțurală; semicircular în secțiune; Lm_x = 22 cm, lmax = 6,1 cm.

5.**Topor** (Fig. 1/5). Marnă calcaroasă⁷; culoare gălbui; urme de cioplire; urme de utilizare pe corp și tăiș; foarte puține în momentul de coperirii; profil simetric - ambele fețe sunt curbe în preț tăiș; dreptunghiul în secțiune; Lm_x = 16,1 cm, lm_x = 5,1 cm.

6.**Topor** (Fig. 1/6). Marnă calcaroasă⁸; culoare gălbui, urme de cioplire; urme de utilizare pe corp și tăiș; profil simetric - o față dreaptă și unălțurală; dreptunghiul în secțiune; Lm_x = 13,7 cm, lmax = 4,5 cm.

7.**Teslă** (Fig.2/1). Gresie calcaroasă⁹; culoare brun-cafenie; urme de cioplire; urme de utilizare pe tăiș; profil simetric - o față dreaptă și unălțurală; dreptunghiul în secțiune; Lm_x = 6 cm, lm_x = 3,8 cm.

8.**Teslă** (Fig.2/2). Argilă calcaroasă (depozit de râu)¹⁰; culoare cafeniu-gălbui; urme de cioplire; urme de utilizare pe tăiș; profil simetric - o față dreaptă și unălțurală; elipsoid în secțiune; Lm_x = 7 cm, lm_x = 3,1 cm.

9. **Teslă** (Fig.2/3). Marnă calcaroasă¹¹; culoare gălbui-cenușie; urme de cioplire; urme de utilizare; profil simetric - o față dreaptă și unălțurală; semicircular în secțiune; Lm_x = 7,1 cm, lmax = 3,1 cm.

10. **Teslă** (Fig.2/4). Marnă calcaroasă¹²; culoare gălbui-cenușie; urme de cioplire; urme de utilizare pe tăiș; profil simetric - o față dreaptă și unălțurală; semicircular în secțiune; Lm_x = 10 cm, lmax = 5,1 cm.

³⁻²⁷ Determinările au fost executate de doamna Elena Blidaru, căreia îi mulțumim călduros și pe această cale pentru sprijinul acordat.

11. **Daltă** (Fig.3/1). Gresie calcaroasă (depozit de râu)¹³; culoare gălbui - căfenie; urme de utilizare pe faș; profil înemic - ambele fețe de rucie de pre faș; drepunghiul în ecțiune; $Lm_x = 5$ cm, $l_{max} = 2,1$ cm.

12. **Daltă** (Fig.3/2). Marnă calcaroasă¹⁴; culoare gălbuie; înențe urme de utilizare pe faș și corp; profil simetric - ambele fețe de rucie de pre faș; drepunghiul în ecțiune; $Lm_x = 6$ cm, $l_{max} = 3,1$ cm.

13. **Daltă** (Fig.3/3). Marnă calcaroasă (depozit de râu)¹⁵; culoare gălbui - căfenie; urme de cioplire; urme de utilizare pe corp și mî de pe faș; profil înemic - ambele fețe se arcuiesc spre faș; elipsoidă în ecțiune; $Lm_x = 7$ cm, $l_{max} = 3$ cm.

14. **Daltă** (Fig.3/4). Marnă calcaroasă¹⁶; culoare gălbui - cenușie; urme de cioplire; urme de utilizare pe faș; profil înemic - ambele fețe de rucie de pre faș; elipsoidă în ecțiune; $Lm_x = 7,1$ cm, $l_{max} = 1,1$ cm.

15. **Daltă** (Fig.3/5). Marnă calcaroasă¹⁷; culoare gălbuie; urme de cioplire; urme de utilizare - tășul este pîr; profil înemic - ambele fețe de rucie de pre faș; drepunghiul în ecțiune; $Lm_x = 10$ cm, $l_{max} = 3,1$ cm.

16. **Daltă** (Fig.3/6). Argilă marnoasă¹⁸; culoare gălbui - cenușie; urme de cioplire; urme de utilizare - tășul este pîr; profil înemic - ambele fețe de rucie de pre faș; elipsoidă în ecțiune; $L_{max} = 8,1$ cm, $l_{max} = 3$ cm.

17. **Daltă?** (Fig.2/5). Marnă calcaroasă¹⁹; culoare gălbui - căfenie; urme de utilizare înență - tășul este pîr; profil înemic; emicirculară în ecțiune; foare probabil provine de la o plă pieă pîră și crece foare, rectifică în vedere reutilizării; $Lm_x = 5,1$ cm, $l_{max} = 2$ cm.

18. **Daltă?** (Fig.2/6). Marnă calcaroasă (depozit de râu)²⁰; culoare căfeniu - gălbuie; urme de cioplire; urme de utilizare înență - provine de la o pieă pîră; profil înemic; emicirculară în ecțiune; foare probabil provine de la o plă de la pîră și crece foare, rectifică în vedere reutilizării; $L_{max} = 9,1$ cm, $l_{max} = 2$ cm.

19. **Topor-daltă perforat** (Fig.2/7). Șist cloritos²¹; culoare vezui - cenușie; urme de cioplire; urme de utilizare pe faș și ceșă; profil înemic - ambele fețe de rucie de pre faș; elipsoid în ecțiune; perforat - gură de bi conică ($Dm_x = 1,6$ cm; $D_{min} = 1,1$ cm); $Lm_x = 7$ cm, $l_{max} = 4$ cm.

20. **Măciucă-percutor** (Fig. 4/1). Radiolarit²²; culoare lb - cenușie; urme de utilizare; suprafa exeriore de pcheregulă; formă globulară; perforă - gură de cilindrică ($D = 1,4$ cm); $Dm_x = 6,3$ cm.

21. **Piatră rombică** (Fig.4/2). Șist (depozit de râu)²³; culoare neagră; formă rombică; drepunghiul în ecțiune; urme de utilizare - la partea inferioară este puternic lustruită - a putut fi utiliză la lăru și/ sau nezi, ori lă, rectifică de unele; diagonale = 6 cm, diagonala mică = 4 cm, grosimea = 2 cm.

22. **Piatră de râu** (Fig.4/3). Argilă marnoasă (depozit de râu)²⁴; culoare gălbui - cenușie; are o formă foarte apropiată de un opor cu o dă; nu are urme de cioplire; nu are urme de utilizare; foare probabil urmă fie prelucrată; $Lm_x = 9$ cm, $l_{max} = 4$ cm, grosime = 3 cm.

23. **Topor în curs de prelucrare** (Fig.4/4). Argilă feruginoasă²⁵; culoare brun - roșcă; formă neregulă („năură”), apropiată de formă unui opor; urme de cioplire pe muchie - piesa intrase în procesul de producție; $Lm_x = 21$ cm, $l_{max} = 6$ cm, grosime = 4 cm.

24. **Topor în curs de prelucrare** (Fig.4/5). Marnă silicoasă²⁶; culoare cenușiu - albicioasă; urme de cioplire pe o corpul; profil înemic; proximiv emicircular în ecțiune; prin cioplire de june de prope de formă unui opor; $Lm_x = 16$ cm, $l_{max} = 5,1$ cm, grosime = 3,1 cm.

25. **Topor în curs de prelucrare** (Fig.4/6). Argilită²⁷; culoare neagră - cenușie; urme de cioplire; profil înemic; emicircular în ecțiune; procesul de cioplire este încheiat, formă de ceșă pică pentru un opor; foare probabil urmă procesului finisării prin șlefuire; $Lm_x = 13,1$ cm, $l_{max} = 6$ cm.

26. *Tipsia* (Fig.5/1). Lemn, acum fosilizat²⁸; D_{fundului} = 10 cm; nu se poate preciza dimensiunile; sunt evidente urmele de prelucrare prin rănire²⁹.

27. *Capac* (Fig. 5/2-5). Lemn, acum fosilizat; nu se poate determina dimensiunile; buză este prelucrată prin rănire și este rotunjită; este evidentă decolorare de mizerie, dintr-o ăpătură și fragmentele, care provin de la capac.

III. Datarea «depozitului»

Întrucât descoperirea acestui «depozit» a fost fortuită și pentru că nu este asociat cu material ceramic sau figurine, datarea și încadrarea culturală sunt serios îngreunate. De aceea am căutat analogii atât pentru practica constituirii unor asemenea «depozite» cât și pentru unele piese componente ale «depozitului».

1. Depozite de topoare din piatră neo-eneolitice.

a) *Deagurile* – „*Piscul Mămăligii*”, oraș Costești, jud. Argeș³⁰. Pe un versant al terasei Teleormanului s-a descoperit un «depozit» format din 23 lame din silex, două topoare din piatră șlefuită și un nucleu. «Depozitul» a fost încadrat de către I. Nania în cultura Criș, dar forma și dimensiunile lamelor indică o mai probabilă datare în cultura Gumelnița.

b) *Iclod*, jud. Cluj³¹. Într-un „bothros de întemeiere” s-au descoperit un topor, un sceptor din piatră, o imitație de topor sau sceptor dintr-o rocă friabilă, vase întregi, vase sparte ritual, oase arse. Topoarele și sceptrele au fost depuse într-un vas pe fundul gropii. Descoperitorii încadrează întregul complex cultic în faza Iclod I-II și consideră că o asemenea manifestare rituală se leagă de «șocul Vinca C».

c) *Aldeni - Guruiul Balaurlui*, com. Cernătești, jud. Buzău³². La baza nivelului gumelnițean, E. Comșa a descoperit un «depozit» alcătuit din „nouă lame de silex subțiri și lungi, precum și câteva toporașe plate din piatră”. Având în vedere contextul descoperirii, putem încadra «depozitul» de la Aldeni în faza Gumelnița Al.

d) *Leșile*, com. Teiu, jud. Argeș³³. Pe o râpă de deal, s-a descoperit un vas în care erau depuse 43 obiecte de silex (printre care și vârfuri de săgeți), un percutor, patru topoare din piatră șlefuită, un topor din piatră șlefuită perforat și o figurină din lut gumelnițeană spartă. Prezența figurinei și a vârfurilor de săgeți din silex ne determină să considerăm că «depozitul» de la Leșile se datează în faza Gumelnița A2 sau Gumelnița Bl.

e) *Piatra Șoimului (Calu)*³⁴. Departe de așezare, pe coasta unui deal s-au descoperit 12 topoare și dălți de cremene, de culoare cenușie-albicioasă. Dintre acestea, șase topoare erau șlefuite, iar șase erau doar cioplite, adică în curs de prelucrare. Avându-se în vedere apropierea de așezarea cucuteniană de la Calu, «depozitul» poate fi datat în faza Cucuteni A.

f) *Piatra Neamț (Ciritei) - La Perdele*³⁵. Pe o coastă de deal, într-o groapă săpată în loess s-au descoperit patru topoare plate trapezoidale și un topor mare dreptunghiular. «Depozitul» a fost datat de C. Matasă în „epoca eneolitică”.

g) *Valea Adâncă - Dealul Nucului*, com. Miroslava, jud. Iași³⁶. Într-o groapă săpată în panta Dealului Nucului s-a descoperit un «depozit» format din cinci topoare din silex în diverse stadii de prelucrare și o bucată de silex în stare brută. A. C. Florescu consideră că piesele reprezintă diferite

²⁸ Determinare efectuată de doamna Elena Blidaru.

²⁹ Este foarte puțin probabil ca forma pe care o are piesa să se datoreze unei astfel de prelucrare.

³⁰ I. Nania, *Două depozite de unelte neolitice descoperite în raionul Costești (regiunea Argeș)*, în SCIVA, XVI, 2, 1965, pp. 317-319.

³¹ Gh. Lazarovici, Z. Maxim, M. Meșter, în *Cronica Cercetărilor Arheologice*. Campania 1995, Brăila, 1996, p. 62.

³² E. Comșa, *Unele probleme ale aspectului cultural Aldeni II*, în SCIVA, XIV, 1, 1963, p. 13.

³³ I. Nania, *op. cit.*, pp. 311-316.

³⁴ C. Matasă, *Descoperiri arheologice în raionul Piatra Neamț*, în MCA, V, 1959, p. 729, Fig. 10/1-11.

³⁵ *Ibidem*, pp. 731-732, Fig. 10/12-16.

³⁶ A. C. Florescu, *Depozitul de unelte neolitice de la Valea Adâncă*, în Omagiu lui Constantin Daicoviciu, București, 1960, pp. 215-222.

stadii ale procesului tehnologic ori stadii de «reprelucrare». După părerea lui A. C. Florescu, topoarele se datorează sosirii triburilor nord-est pontice, fapt care l-a determinat să dateze «depozitul» în intervalul cronologic Cucuteni A-B - Gorodsk-Usatovo. La rândul nostru considerăm că este mai probabilă datarea acestui «depozit» în faza Cucuteni A-B.

2. Descoperiri de topoare-daltă perforate și de măciuci-percutor.

a) *Rastu*³⁷. S-a descoperit în așezarea Vincă B₂/C două topoare plate perforate, asemănătoare cu cele de la Ghidigeni (v. Fig. 2/7).

b) *Devetaska Peștera*³⁸. În nivelul cultural sălcuțean s-a descoperit un topor plat perforat asemănător cu cel de la Ghidigeni.

c) *Ohoden (Bulgaria)*³⁹. În nivelul cultural Sălcuța-Krivodol, faza I s-au descoperit mai multe topoare plate perforate.

d) *Zaminets – „Goljama Kremena”*⁴⁰. În nivelul cultural Sălcuța-Krivodol, faza I s-au descoperit mai multe topoare plate perforate.

e) *Zaminets – „Goljama Kremena”*⁴¹. În nivelul cultural Sălcuța-Krivodol faza I s-au descoperit două „buzdugane de piatră”, precum măciuca-percutor de la Ghidigeni (v. Fig. 4/1).

f) *Hăbășești-Holm*⁴². În așezarea Cucuteni A₃ s-au descoperit mai multe măciuci perforate, precum și mai multe „topoare perforate de tip mai plat, care de fapt sunt niște dălți-topoare”.

g) *Brăilița*⁴³. În nivelul superior al așezării Gumelnia A₂ s-a descoperit o măciucă perforată aproape identică cu cea de la Ghidigeni.

3. Încadrarea cultural-cronologică a «depozitului» de la Ghidigeni.

Pentru a stabili încadrarea cultural-cronologică a pieselor descoperite la Ghidigeni dispunem de următoarele realități:

a) practica constituirii unor asemenea «depozite» este eneolitică și are ca limită inferioară „șocul Vinca C”⁴⁴, iar ca limită superioară cultura Cucuteni faza A-B ori faza B⁴⁵; cele mai multe «depozite» aparțin culturilor Gumelnița și Cucuteni;

b) piesele mai individualizate, adică toporul-daltă (Fig. 2/7) și măciuca-percutor (Fig. 4/1) au analogii în așezări Sălcuța-Krivodol, faza I⁴⁶, în așezări Gumelnița A⁴⁷ și în așezări Cucuteni A și A-B⁴⁸;

c) în apropierea comunei Ghidigeni, situate tot pe malul Bârladului, se află două așezări gumelnițene: la sud de Ghidigeni este așezarea Gumelnița A₁ de la Drăgănești-Tecuci⁴⁹; la nord de Ghidigeni este așezarea gumelnițeană (cu materialele Gumelnița A₁ și A₂) de la Trestiana II⁵⁰; pe de altă parte, în sudul Moldovei este răspândită și cultura Cucuteni-faza A₃⁵¹, iar în cazul așezărilor de

³⁷ Vl. Dumitrescu, *The Neolithic Settlement at Rast*, BAR International Series, 72, 1980, Fig. XII/11, 15; XIV/4.

³⁸ V. Mikov, N. Djambazov, *La Grotte de Devetaki*, Sofia, 1960, p. 54, Fig. 367.

³⁹ K. Kancev, B. Nikolov, *Izvestia na muzeite v Severnozpadna Bălgaria*, t. 8, 1983, p. 15, Fig. 1/a.

⁴⁰ *Ibidem*, Fig. 1/e.

⁴¹ *Ibidem*, p. 20, Fig. 3/b, g.

⁴² Vl. Dumitrescu și colab., *Hăbășești. Monografie arheologică*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1954, pp. 254-257, Fig. 21/2-4; 22/1-3.

⁴³ Descoperire N. Harțuche; piesa se află în colecțiile Muzeului Brăilei.

⁴⁴ Vezi notele 30 și 36.

⁴⁵ Vezi nota 35.

⁴⁶ Vezi notele 36-40.

⁴⁷ Vezi notele 32 și 42.

⁴⁸ Vezi notele 33-35 și 41.

⁴⁹ E. Comșa, în SCIVA, 1, 1965, pp. 1-26; Encicl. Arh. Rom., II, pp. 44-51.

⁵⁰ E. Popușoi, *Săpăturile arheologice de la Trestiana, com. Grivița, jud. Vaslui*, în MCA, a XIV-a Sesiune Națională, Tulcea, 1980, pp. 44-51.

⁵¹ D. Monah, C. Cucoș, *Așezările culturii Cucuteni din România*, Editura Junimea, Iași, 1985, p. 35, Fig. 1.

la Gura Idrici⁵², Puricani⁵³, Igești-Scândureni⁵⁴ nivelul de locuire gumelnițean este suprapus de nivelul de locuire Cucuteni A₃.

Pe baza analizei tipologice și a realităților sus-menționate, «depozitul» de la Ghidigeni se datează în epoca eneolitică și poate fi încadrat într-un interval cronologic care are ca limită inferioară cultura Gumelnița-faza A, iar ca limită superioară cultura Cucuteni-faza A.

IV. Semnificații și interpretări istorice.

Descoperirea «depozitului» de la Ghidigeni, deși fortuită, este în măsură să aducă unele lămuriri asupra semnificației unor astfel de depuneri arheologice și asupra procesului tehnologic de confecționare a topoarelor din piatră eneolitice.

1. Aspecte privitoare la procesul tehnologic de obținere a topoarelor din piatră șlefuită.

«Depozitul» de la Ghidigeni conține două categorii de piese care pot să lămurească unele aspecte ale procesului tehnologic - topoarele finite și topoarele în curs de prelucrare.

Pe cele mai multe topoare și dălți, dar mai ales în cazul pieselor de mari dimensiuni (*Fig.1/1; 4/6; 2/7; 3/6*), se pot distinge urme de cioplire, care se deosebesc clar de urmele de utilizare.

Urmele de cioplire sunt de forma unor spărturi, dar nu știrbesc muchiile pieselor și nici nu au aspect de spărtură proaspătă. Acest fapt ne arată că meșterii obțineau forma dorită prin cioplire, apoi șlefuiau piatra pentru a da forma finită.

Topoarele în curs de prelucrare (*Fig.4/4-6*) au aspectul unor pietre de râu, asupra cărora s-a intervenit mai mult sau mai puțin. Se poate spune că meșterii căutau să prelucereze roci cu formă naturală mai apropiată de forma uneltei, fiind mai puțin preocupați de natura rocii. Acest fapt este întărit de [1] două conștinări: a) m[1]re[1]diver[1] [1]rocilor din c[1]re [1]un[1]confecțion[1]e pie[1]ele; b) șase din cele 25 piese ale «depozitului» sunt din roci care provin din depozite de râu.

Aceeași situație mai este întâlnită și-n următoarele așezări:

a) *Hangu - Terasa Chirițeni*⁵⁵. M. Petrescu-Dâmbovița a descoperit într-un complex neolitic (Cucuteni A): a) două topoare plate - din c[1]re unul [1]re urme de utiliz[1]re, i[1]r celăl[1]e [1]e do[1]r ciopli[1]; b) o buc[1]ă din roc[1]din c[1]re [1]un[1]lucr[1]e [1]opo[1]rele; c) [1]șchii din roc[1]loc[1]ă. Prezența așchiilor, a rocilor și a toporului cioplit sunt în măsură să confirme faptul că topoarele erau confecționate prin cioplire și finisate prin șlefuire.

b) *Gârceni - Capul Plopilor*⁵⁶. M. Florescu și A. C. Florescu au descoperit printre fragmente ceramice Cucuteni B un „topor mic din marnă, șlefuit parțial”. În această situație se poate distinge clar succesiunea operațiilor - mai întâi cioplirea piesei până se capătă forma dorită, apoi finisarea ei prin șlefuire.

Datele și observațiile prezentate mai sus sunt, după părerea noastră, în măsură să ne indice succesiunea fazelor procesului tehnologic de obținere a topoarelor din piatră șlefuită:

a) *Identificarea rocilor*, care prin forma lor naturală pot fi ușor prelucrate și transformate în topoare, dălți, tesle. Marea diversitate a rocilor, precum și utilizarea pe scară largă a pietrelor de râu indică faptul că meșterii preistorici culegeau rocile atât din aflorimente de suprafață cât și din depozite de râu. De aceea, credem că meșterii din preistorie erau mai degrabă atrași de forma naturală a rocilor, decât de natura sau duritatea acestora.

b) *Cioplirea rocilor pentru a se obține forma dorită*. De regulă se înlăturau doar acele zone ale rocilor care erau „în plus” față de forma ideală a unei unelte. De altfel, meșterii pietrari, din aproape toate epocile istorice, se folosesc de forma naturală a rocilor.

⁵² Gh. Coman, R. Maxim-Alaiba, *Săpăturile arheologice de la Gura Idrici - Vaslui*, în MCA, a XIV-a Sesiunea Națională, Tulcea, 1980, pp. 450-454.

⁵³ I. T. Dragomir, *Repertoriul descoperirilor arheologice de aspect Stoicani-Aldeni*, în Danubius, XI-XII, 1985, p. 38.

⁵⁴ D. Monah, C. Cucoș, *op. cit.*, p. 110, nr. Cat. 570.

⁵⁵ C. C. Nicolăescu-Plopșor, M. Petrescu Dâmbovița, N. Constantinescu, D. G. Teodoru, Em. Zaharia, A. Florescu, M. Florescu, Gh. Diaconu, *Șantierul arheologic Bicăz (reg. Bacău)*, în MCA, VI, 1959, p. 65, Fig. 5/5-6.

⁵⁶ A. C. Florescu, M. Florescu, *Sondajul de la Gârceni*, în MCA, VI, 1959, p. 223, Fig. 2/1.

c) *Finisarea pieselor prin șlefuire. Această operațiune desăvârșește ceea ce s-a făcut în etapa anterioară. Credem că meșterii căutau să obțină forma dorită și nu să elimine prin finisare urmele ciopririi, pentru că altfel nu se explică de ce sunt destule spărturi și urme de cioplire pe corpul topoarelor, dălților și teslelor.*

d) *„Rectificarea” pieselor sparte sau deteriorate superficial. Este o operațiune evidențiată de existența unor piese finite, care sunt „rectificate” în vederea reutilizării.*

2. Semnificația «depozitului» de topoare din piatră

Considerăm că «depozitul» de topoare din piatră șlefuită de la Ghidigeni are o semnificație rituală, fiind foarte probabil depus ca ofrandă.

Problematica depunerilor rituale și a constituirii «depozitelor» de unelte merită o tratare mult mai largă, care însă nu poate fi inserată în articolul de față. Cu toate acestea, am încercat să comparăm datele de care dispunem în acest moment și care se referă la depozitele de unelte din piatră din ariile culturale Cucuteni și Gumelnița. Ne-am restrâns căutările doar la culturile Gumelnița și Cucuteni pentru că acestea au înglobat, rând pe rând, sudul Moldovei, adică zona geografică unde este situată comuna Ghidigeni.

S-au descoperit, până în prezent, pe teritoriul României 10 «depozite» de unelte din piatră atribuite atât culturii Gumelnița, cât și culturii Cucuteni (v. Tabelul Sinoptic). Comparând datele de care dispunem am identificat următoarele caracteristici:

a) există trei tipuri de depozite: «depozite» formate exclusiv din unelte pe așchii și lame din silex⁵⁷; «depozite» din unelte pe lame din silex și topoare din piatră șlefuită; «depozite» formate exclusiv din topoare din piatră șlefuită;

b) «depozitele» au fost depuse atât în așezare, cât și-n înșezărilor; cele din înșezare erau găsite în locuințe, iar cele din afara înșezărilor au fost depuse în gropi cu adâncimea de peste 1 m, săpate în colțul unui de la o uneie de râu;

c) «depozite» formate exclusiv din unelte pe lame și așchii din silex au fost descoperite numai în așezare⁵⁸ (v. Tabelul Sinoptic);

d) «depozite» formate din unelte pe lame din silex și topoare din piatră șlefuită au fost descoperite atât în așezare - la Aldeni⁵⁹, cât și în afara înșezărilor - la Leșile⁶⁰ și Deagurile⁶¹ (v. Tabelul Sinoptic).

e) «depozite» formate exclusiv din topoare din piatră șlefuită au fost descoperite exclusiv în afara înșezărilor⁶² (v. Tabelul Sinoptic).

Din datele prezentate mai sus se observă două mari situații:

a) există în mod real depozite de unelte, descoperite în înșezări, iar unele chiar în locuințe⁶³, precum și grupuri de 2-3 topoare din piatră în curs de prelucrare⁶⁴ (v. Tabelul Sinoptic).

b) există «depozite» formate din piese depuse ritual în gropi adânci, săpate în afara înșezărilor, în locuri greu accesibile; conținutul arheologic evidențiază grijă «depozitului» în înmblul său, să fie ferit de o atingere profană postrituală.

Putem afirma deci, că «depozitul» de topoare din piatră eneolitice de la Ghidigeni, ca și cele similare lui, sunt depuneri rituale, foarte probabil ca ofrandă. Contextul arheologic este principalul

⁵⁷ VI. Dumitrescu, *Gumelnița. Sondajul stratigrafic din 1960*, în SCIVA, XVII, 1, 1966, p. 57; D. Berciu, *Cercetări și descoperiri arheologice în regiunea București*, în MCA, II, 1956, p. 505, E. Comșa, *Săpături arheologice la Boian Grădiștea Ulmilor*, în MCA, VI, 1959, p. 130.

⁵⁸ *Ibidem*.

⁵⁹ E. Comșa, *Unele probleme ale aspectului cultural Aldeni II (pe baza săpăturilor de la Drăgănești - Tecuci)*, SCIVA, 14, 1, 1963, p. 13.

⁶⁰ I. Nania, *op. cit.*, pp. 311-319.

⁶¹ *Ibidem*.

⁶² Vezi notele 33-35.

⁶³ D. Berciu, *op. cit.*, p. 505.

⁶⁴ Vezi nota 54.

argument în evidențierea caracterului ritual, pentru că-i greu (ori imposibil) să se identifice rațiunile practice care l-au îndemnat pe posesorul unor unelte să renunțe la ele, dar mai ales să se explice de ce uneltele (*care nu sunt bunuri de prestigiu*) sunt îngropate în așa fel încât să fie apărate de o atingere profană, fie ea și întâmplătoare.

În sprijinul afirmațiilor de mai sus vine și descoperirea de la Iclod⁶⁵. Aici, topoarele din piatră șlefuită și sceptorul (măciuca) au fost depuse într-o groapă alături de vase sparte ritual, vase depuse cu gura în jos și oase incinerate. În jurul acestei gropi s-au descoperit și alte depuneri cu caracter ritual.

Toate aceste date și fapte vin să confirme faptul că, în anumite condiții, depozitele de unelte neo-eneolitice sunt de fapt depuneri rituale, foarte probabil ca ofrandă. Nu putem exclude nici depunerea lor în strânsă legătură cu o anumită practică socială - cea a *potlatch-ului*, descrisă de M. Mauss⁶⁶, practică care va cunoaște o „largă răspândire” în epoca bronzului.

LE DÉPÔT DE HACHES EN PIERRE ÉNÉOLITHOQUES DE GHIDIGENI, DEP. DE GALATZI Résumé

On a découvert par hasard un "dépôt" d'outils énéolithiques en pierre dans la pente même de la terrasse du Pureth, près de l'établissement de Ghidigeni.

Le "dépôt" fut découvert au fond d'une fosse creusée à cet effet et il contient 25 pièces en pierre et fragments de corne, mis entre deux plateaux en bois (les deux pièces en bois se sont fossilisées).

Les outils en bois formant le dépôt sont: six haches en pierre non-perforée; dix bédane; deux haches cassées ayant des traces de réparation en vue d'une réutilisation, quatre pierres de rivière dans divers stades de transformation pour finissage-polissage; une hache-bédane perforée; une mœue-percuteur perforée.

Analysant la typologie et la fréquence de tels dépôts, celui de Ghidigeni est daté dans l'énéolithique et se place dans un intervalle chronologique Gumelnița A- Cucuteni A-B.

Les pièces du dépôt offrent des informations sur les processus technologique. Les traces du ciselage, différents de celles d'utilisation et des celles des quatre haches en cours de transformation, témoignent du fait que les artisans cisaient font d'abord les objets en pierre obtenant la forme désirée, ensuite ou les polissait pour la forme finie.

Le contexte de la mise en terre de ce dépôt nous fait croire qu'il s'y agit du résultat d'un dépôt rituel. Ces pièces y ont été déposées soit en tant qu'offrande pour les dieux, soit en liaison avec la pratique du *potlatch* (qui sera largement répandu à l'âge du bronze).

Ilustrație

Fig. 1: Topoare;

Fig. 2: 1-4 Tesle; 5-6 Topoare în curs de retușare; 7 Topor-daltă;

Fig. 3: Dălți;

Fig. 4: 1. Măciucă-percutor; 2-3 Pietre de râu; 4-6 Topoare în curs de prelucrare;

Fig. 5: 1 Tipsie din lemn; 2-5 Fragmente de capac din lemn;

Fig. 6: Harta răspândirii «depozitelor» de unelte din piatră eneolitice.

Legendă: 1. Cult. Vinca; 2. Grupul Iclod; 3. cult. Gumelnița; 4. cult. Sălcuța; 5. cult. Cucuteni; 6. măciucă perforată; 7. topor-daltă perforat; 8. depozit de topoare și lame în așezare; 9. «depozit» de topoare și lame în afara așezărilor; 12. «depozit» de topoare în complexe de cult.

⁶⁵ Gh. Lazarovici, Z. Maxim, M. Meșter, *op. cit.*, p. 62.

⁶⁶ M. Mauss, *Eseu despre dar*, Institutul European, Iași, 1993, pp. 99-101 și nota 138; C. Renfrew, *The Identity of Europe in Prehistoric Archaeology*, în *Journal of European Archaeology*, vol. 2.2, 1994, pp. 161-163.

Lista localităților: 1. Rast, 2. Iclod, 3. Devetaska Peștera, 4. Ohoden, 5. Zaminets, 6. Gumelnița, 7. Boian, 8. Aldeni, 9. Brăilița, 10. Pietrele, 11. Deagurile, 12. Leșile, 13. Hăbășești, 14. Piatra Șoimului, 15. Piatra Neamț, 16. Valea Adâncă, 17. Ghidigeni.

Illustration

Fig. 1: Haches;

Fig. 2: 1-4 Herminettes; 5-6 Haches en train d'être finies; 7 Hache-bédane;

Fig. 3: Bédanes;

Fig. 4: Massue-percuteur; 2-3 Pierres de rivière; 4-6 Haches en train d'être fabriquées;

Fig. 5: 1 Plateau en bois; 2-5 Fragments de couvercle en bois;

Fig. 6: Carte de la diffusion des "dépôts" contenant des outils énéolithiques en pierre.

Legende: 1. culture Vinca; 2. Groupe Iclod; 3. culture Gumelnița; 4. culture Sălcuța; 5. culture Cucuteni; 6. massue perforée; 7. hache-bédane perforée; 8. dépôt de haches et lames dans l'établissement; 9. «dépôt» de haches et lames en dehors des établissements; 12. «dépôt» de haches dans des complexes de culte.

Liste des localités: 1. Rast, 2. Iclod, 3. Devetaska Peștera, 4. Ohoden, 5. Zaminets, 6. Gumelnița, 7. Boian, 8. Aldeni, 9. Brăilița, 10. Pietrele, 11. Deagurile, 12. Leșile, 13. Hăbășești, 14. Piatra Șoimului, 15. Piatra Neamț, 16. Valea Adâncă, 17. Ghidigeni.

«DEPOZITE» DE UNELTE NEO - ENEOLITICE
TABEL SINOPTIC

Nr. crt.	AȘEZAREA	ÎNCADRARE CULTURALĂ				LOCUL DESCOPERIRII		COMPONENTA «DEPOZITULUI»		
		Gumelnița		Cucuteni		În așezare	În afara așezării	Lame din silex	Lame silex și Topoare	Topoare
		A	B	A	A-B					
1	BOIAN - Grăditea Umilor	*				*		*		
2	GUMELNIȚA	*				*		*		
3	PIETRELE - Gorgana	*				*		*		
4	ALDENI - Gorgașul Balcăriei	*				*		*		
5	LEȘILE (TEIU)		*				*	*		
6	DEAGURILE (COȘTEȘTI)	*					*	*		
7	PIATRA ȘOMULUI (CALU)			*			*			*
8	PIATRA NEAMȚ (CIRITEI)				*		*			*
9	VALEA ADÂNCĂ				*		*			*
10	GHIȘIGENI						*			*

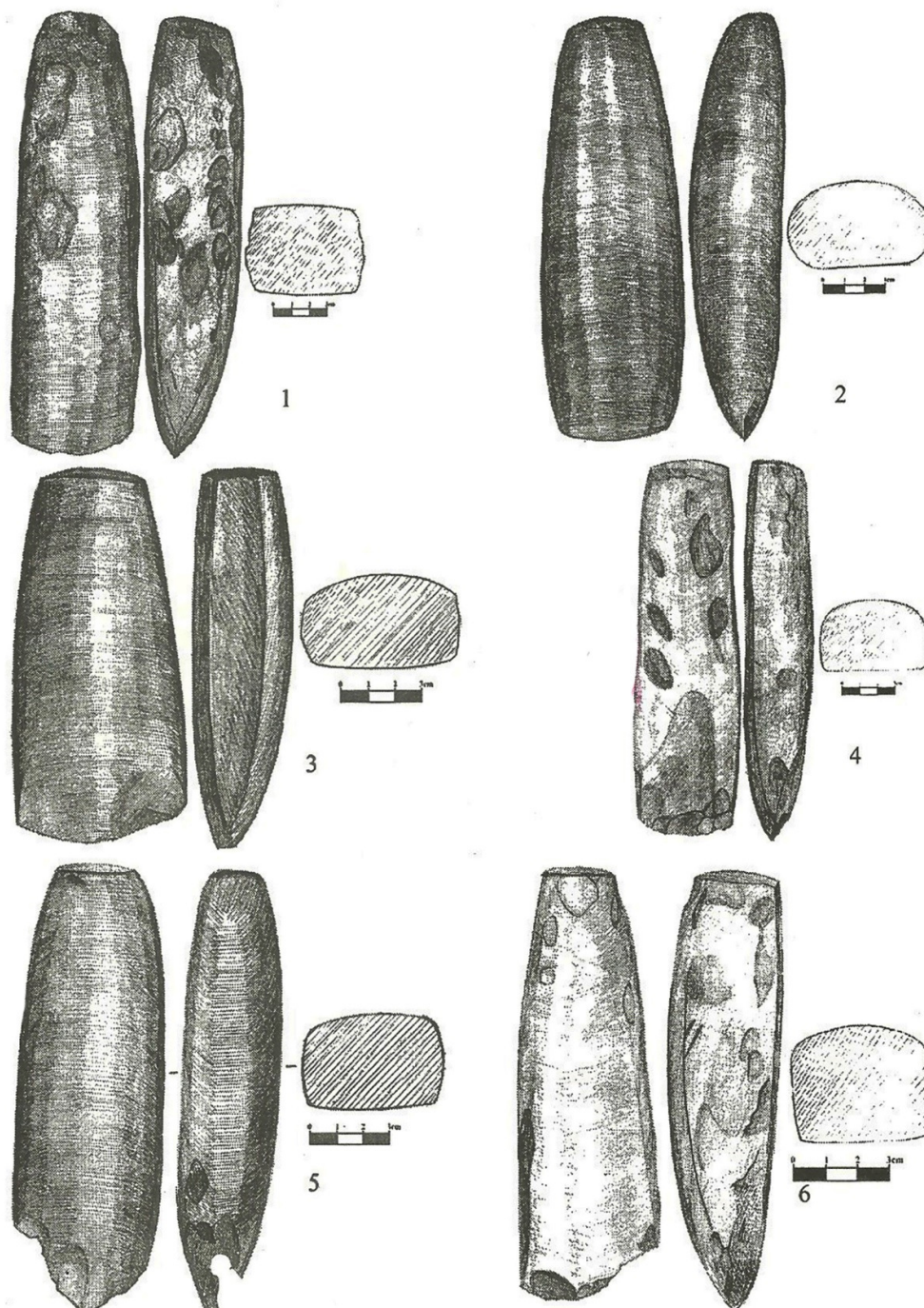

Fig.1. Ghidigeni. 1-6 Topoare.

Fig. 2. Ghidigeni. 1- 4 tesle; 5 - 6 topoare în curs de retuşare; 7 topor- daltă.

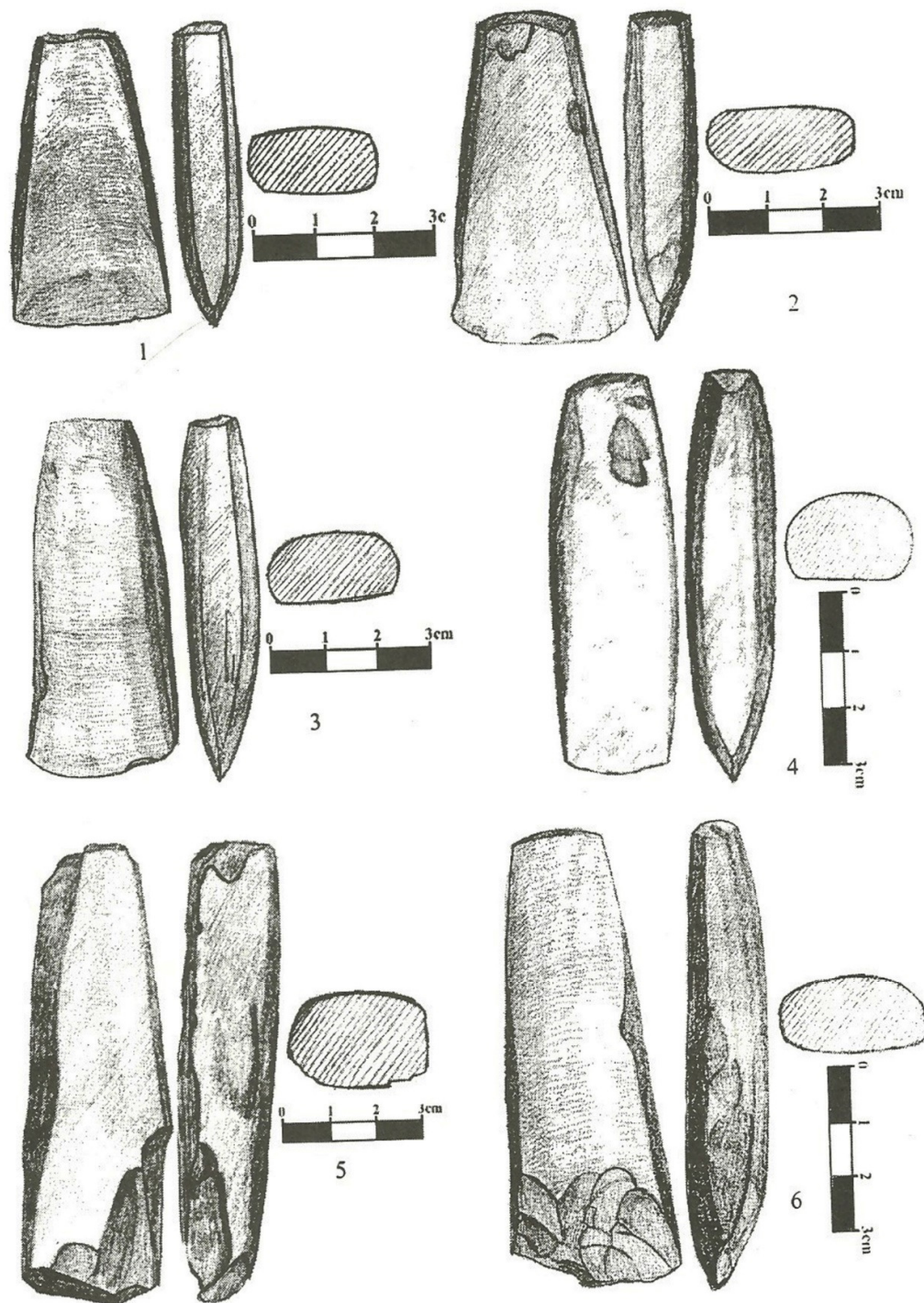

Fig. 3. Dălji.

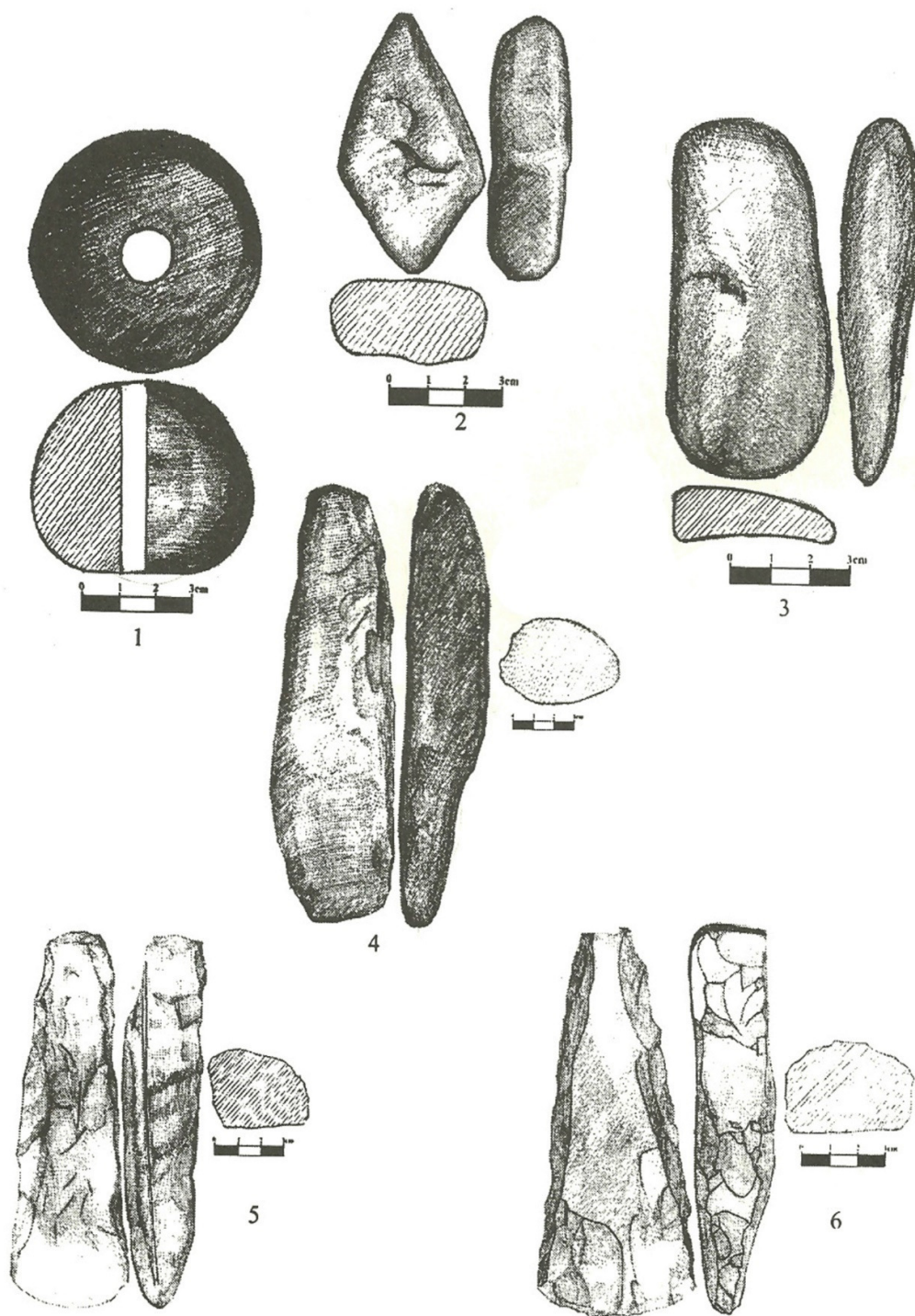

Fig. 4. 1 măciucă - percutor; 2-3 pietre de râu; 4 - 6 topoare în curs de prelucrare.

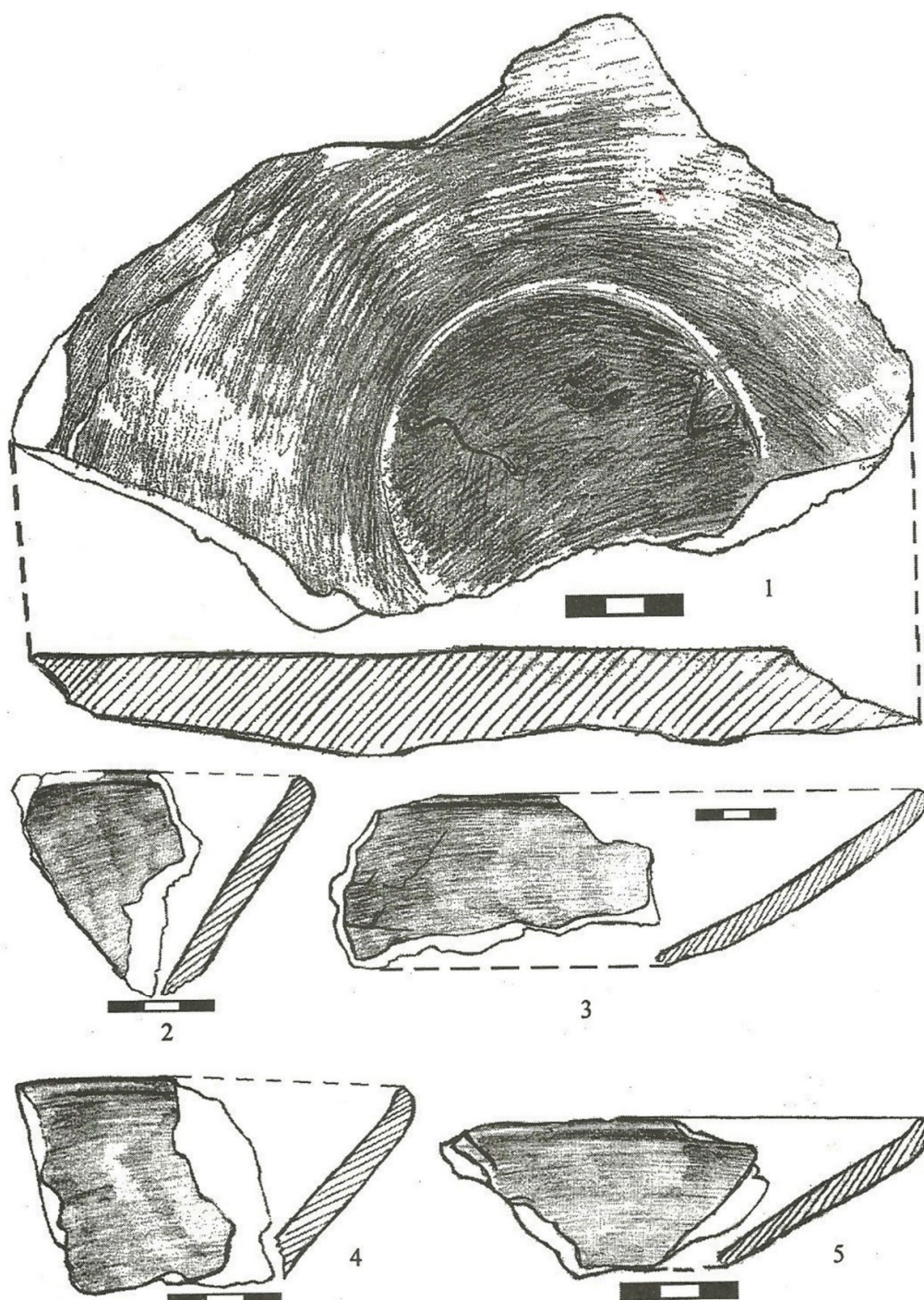

Fig. 5. 1 ticsie din lemn; 2-5 fragmente de capac din lemn.

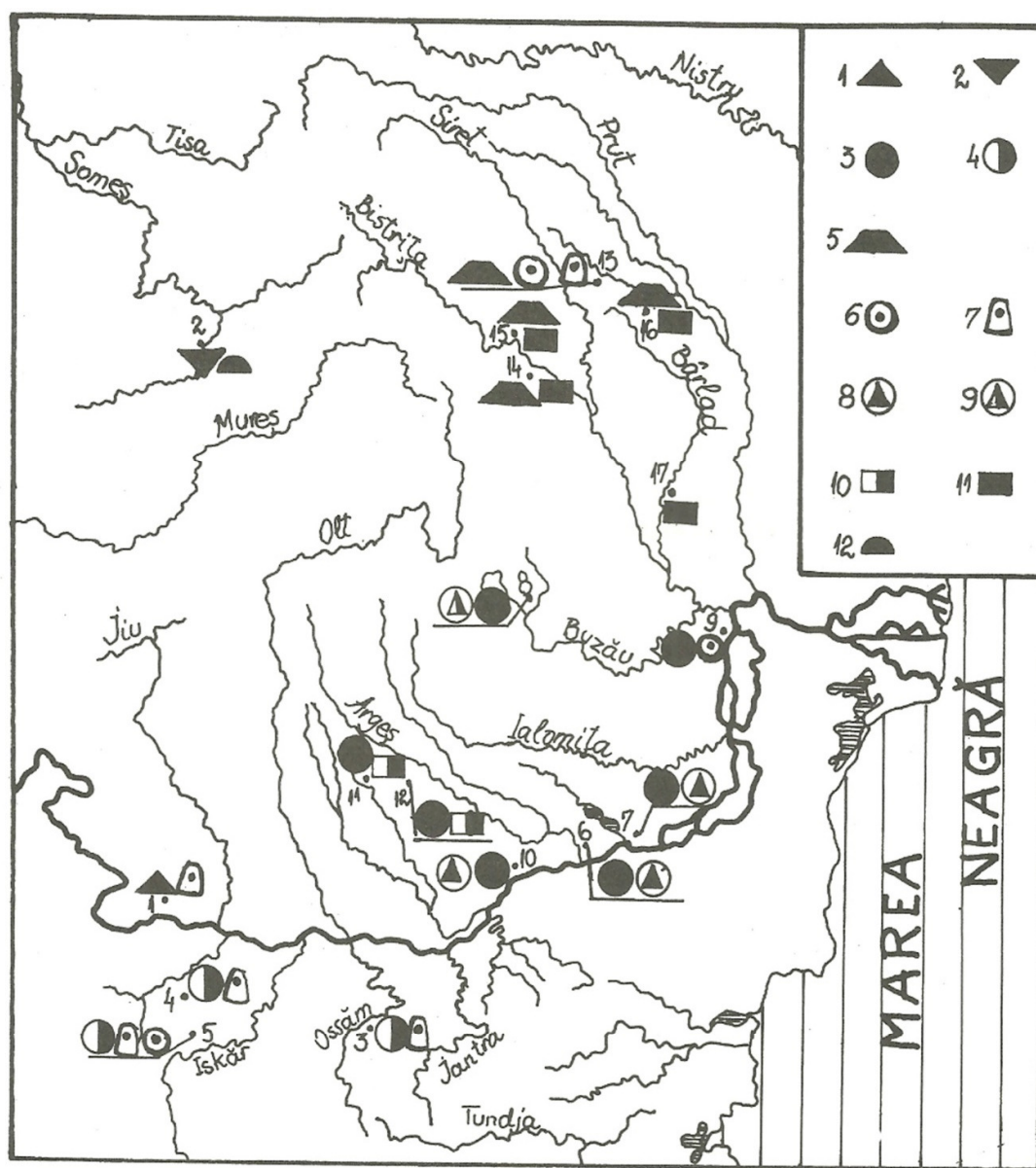

Fig.6. Harta răspândirii "depozitelor" de unelte din piatră eneolitice.

Legendă: 1 cult. Vinca; 2 Grupul Iclod; 3 cult. Gumelnița; 4 cult. Sălcuța; 5 cult. Cucuteni; 6 măciucă perforată; 7 topor-daltă perforat; 8 "depozit" de lame în așezare; 9 "depozit" de lame și topoare în așezare; 10 "depozit" de lame și topoare în afara așezărilor; 11 "depozit" de topoare în afara așezărilor; 12 "depozit" de topoare în complexe de cult.

Lista localităților: 1 Rast, 2 Iclod, 3 Devetaska Pesteră, 4 Ohoden, 5 Zaminets, 6 Gumelnița, 7 Boian, 8 Aldeni, 9 Brăilița, 10 Pietrele, 11 Deagurile, 12 Leșile, 13 Hăbășești, 14 Piatra Șoimului, 15 Piatra Neamț, 16 Valea Adâncă, 17 Ghidigeni.

NOI MORMINTE DIN EPOCA BRONZULUI DESCOPERITE LA POIANA-TECUCI¹

SILVIA TEODOR, MIRCEA NICU, STELA ȚAU

În timpul cercetării unui tumul din necropola geto-dacică de la Poiana², com. Nicorești, jud. Galați, aflat la circa 300 m est de „Cetățuia”³ identificată de prof. Radu Vulpe cu Piroboridava⁴, s-au descoperit patru morminte de înhumăție (M. 2, 3, 5, 6) și unul de incinerație (M. 4) din epoca bronzului. Aceste morminte se aflau sub al patrulea tumul cercetat prin săpături arheologice sistematice⁵ aflat în dreapta drumului ce duce din satul Poiana spre „Cetățuia”, mormintele făcând parte dintr-o necropolă plană cercetată cu mai mulți ani în urmă⁶, situată la stânga aceluiași drum.

Ca și cele mai multe morminte din necropola respectivă, cele patru schelete înhumate aflate sub tumulul dacic erau într-o stare precară de conservare, zăcând într-un sol clisos, la mică adâncime față de nivelul de călcare antic, gropile respective fiind dezafectate la partea lor superioară în momentul amenajării mormântului dacic (M.7).

Mormintele din epoca bronzului, numerotate de la 2 la 6, erau grupate în zona de sud-est a zonei cercetate, la adâncimi diferite, cu un singur caz de suprapunere, anume urna mormântului 4 aflându-se deasupra mormântului 6 (fig. 1).

Mormântul nr. 2, de înhumăție, se afla la 0,25 m adâncime sub nivelul mormântului dacic, într-o groapă de formă aproximativ ovală. Scheletul era așezat într-o poziție chircită, pe dreapta, în stare precară de conservare, lipsindu-i multe oase de la picioare și brațe. Lângă schelet nu se afla nici o piesă de inventar (fig. 1/1).

Mormântul nr. 3, de înhumăție, avea de asemeni scheletul incomplet, așezat în poziție chircită pe partea stângă, cu capul spre sud-vest. Groapa, de formă rectangulară cu colțurile rotunjite, era mult mai mare decât ar fi fost necesar și se adâncea cu numai 0,30 m față de nivelul geto-dacic. Din schelet lipseau labele picioarelor, oase ale toracelui și de la mâini (fig. 1/2). Lângă picioare se afla o ceașcă din pastă fină de culoare neagră, de formă globulară și fundul adâncit și cu două torți supraînălțate, trase din buză, prevăzute cu șa și prag și patru linii orizontale spre fața interioară. Pe gât are un decor format din trei brăie subțiri în relief. Dimensiuni: înălțimea - 7,9 cm; diametrul - 11,5 cm (fig. 2/4; 4/1).

¹ Articol publicat în revista *Memoria Antiquitatis*, XIX, 1994, Piatra Neamț, pp. 201-212.

² Primele cercetări arheologice în necropola tumulară s-au efectuat în anii 1928-1930 și 1936 de către Ecaterina Vulpe. Cf. lui R. Vulpe și colaboratorii, *Șantierul Poiana*, în SCIV, III, 1952, pp. 209-210; Al. Vulpe, *La nécropole tumulaire gète de Popești*, în *Thraco-Dacica*, I, 1976, pp. 208-210.

³ R. și Ec. Vulpe, *Fouilles de Poiana*, în *Dacia*, III-IV, 1933-1934, pp. 253-351.

⁴ R. Vulpe, *Piroboridava. Considerații arheologice și istorice asupra cetății de la Poiana*, în *Moldova de Jos*, București, 1931.

⁵ S. Teodor, S. Țau, M. Nicu, *Săpăturile de la Poiana din anul 1989*, Comunicare la Sesiunea anuală de rapoarte arheologice, Arad, 1990.

⁶ Ec. Vulpe, *La nécropole de l'âge du bronze de Poiana*, în *Dacia*, V-VI (1935-1936), 1938, pp. 151-167.

Mormântul nr. 4. Incinerare în urnă ce a fost depusă într-o groapă de formă aproximativ rotundă care începea la circa 10 cm sub nivelul geto-dacic și se adâncea până în partea superioară a mormântului nr. 6 (fig. 1/3). Vasul, care conținea foarte puține oase incinerate și pământ amestecat cu cenușă albicioasă, este lucrat din pastă fină, de culoare neagră și cu lustru exterior. El are corpul tronconic, gât înalt ușor oblic și marginea mult evazată, pe umăr fiind decorat cu trei linii subțiri în relief. Dimensiuni: înălțimea - 30,1 cm; diametrul - 34 cm (fig. 2/2; 4/2).

Mormântul nr. 5. Înhumat, în poziție chircită, depus într-o groapă de formă ovală cu adâncimea de 1,00 m în raport cu nivelul de călcare antic. Din schelet s-au păstrat puține oase din partea superioară a corpului, câteva fragmente de craniu, precum și brațul, femurul și peroneul de pe partea dreaptă, orientate aproximativ sud-vest nord-est (fig. 1/2). În zona capului și la picioare se aflau cinci vase: a. *Ceașcă* din pastă fină de culoare neagră, de formă globulară, cu fundul ușor adâncit, cu două torți supraînălțate, ușor oblice față de corp, prevăzute cu prag și șa și trei linii în relief spre fața interioară. Între gât și corp se afla o bandă îngustă constituită din două linii în relief. Dimensiuni: înălțimea - 6,8 cm; diametrul 7,5 cm (fig. 2/7; 4/3). b. La picioarele scheletului se afla o ceașcă în stare fragmentară lucrată din pastă grosieră de culoare cărămizie netezită în interior și exterior, de formă tronconică, cu o toartă de secțiune rotundă trasă din buza vasului. Dimensiuni: înălțimea - 11 cm; diametrul 16,8 cm (fig. 2/1; 4/8). c. *Castron* de formă tronconică, cu marginea oblică, modelat din pastă fină amestecată cu cioburi pisate, de culoare neagră, decorat cu două brăie în relief la partea superioară. Dimensiuni: înălțimea - 9,3 cm; diametrul - 17,5 cm (fig. 2/3; 4/4). d. *Farfurie* de formă tronconică cu marginea rotunjită, lucrată din pastă grosieră de culoare cenușie, ușor netezită în interior și exterior. Dimensiuni: înălțimea - 2,9 cm; diametrul - 7,6 cm (fig. 2/5; 4/6). e. *Ceașcă* de formă tronconică, modelată din pastă fină de culoare maronie, cu fundul ușor adâncit și cu o toartă supraînălțată cu șa, dispusă oblic față de corpul vasului. Ea se afla în vasul precedent. Dimensiuni: înălțimea - 6,8 cm; diametrul - 10,1 cm (fig. 2/8; 4/5).

Mormântul nr. 6. Înhumat într-o groapă de formă aproximativ ovală, cu adâncimea de 0,60 m de la nivelul mormântului geto-dacic. În groapă se aflau câteva oase de la craniu, torace și membre, în foarte proastă stare de conservare, împreună cu care, pe o lungime de 1,50 m pe direcția sud-est nord-vest, erau înșiruite nouă vase și o măciucă din piatră (fig. 1/2; 4). a. *Borcan* din pastă fină de culoare cenușie, netezit în interior și lustruit în exterior, de formă tronconică, cu fundul îngust, gâtul strâmb și marginea evazată. Pe umăr este prevăzut cu un decor format din trei brăuri în relief. Dimensiuni: înălțimea - 14,8 cm; diametrul 20,7 cm (fig. 3/2). b. *Castron*, din pastă fină de culoare neagră, netezit în interior și exterior, de formă tronconică cu marginea evazată oblic, decorat cu o linie în relief mai jos de buză. Dimensiuni: înălțimea - 8,8 cm; diametrul - 19,9 cm (fig. 3/4). c. *Castron* din pastă fină amestecată cu cioburi pisate fin, de culoare neagră, de formă tronconică, cu buza oblică, decorat cu două linii în relief mai jos de margine. Dimensiuni: înălțimea - 7,1 cm; diametrul 18,3 cm (fig. 3/6). d. *Castron* lucrat din pastă fină, amestecată cu cioburi pisate, de culoare neagră, cu corpul tronconic, umăr proeminent și marginea evazată, prevăzut cu patru torți din bandă lată plasate vertical, între buză și umărul vasului. Pe buză deasupra torților se află trei linii incizate. Dimensiuni: înălțimea - 10,2 cm; diametrul - 24,2 cm (fig. 3/1; 5/1). e. *Ceașcă* de formă globulară, din pastă fină de culoare neagră, cu fundul adâncit, cu marginea ușor evazată și cu două torți supraînălțate prevăzute cu șa și prag. Pe umăr se află un decor format din trei linii în relief. Dimensiuni: înălțimea - 9,2 cm; diametrul - 13,1 cm (fig. 3/3; 5/3). f. *Ceașcă* de formă globulară, din pastă fină de culoare neagră, cu corpul scund, marginea ușor evazată și fundul adâncit spre interior. Trase din buză, cele două torți supraînălțate sunt prevăzute cu șa și prag și trei linii orizontale pe fața interioară, între umăr și gât se află un decor simplu format din trei linii în relief. Dimensiuni: înălțimea - 9,0 cm; diametrul - 13,8

cm (fig. 2/6; 5/8). g. *Ceașcă* de formă globulară, din pastă fină de culoare neagră, netezită în interior și lustruită la exterior, cu două torți supraînălțate de secțiune ovală, decorată cu o linie în relief la baza gâtului. Dimensiuni: înălțimea - 8,4 cm; diametrul - 12,2 cm (fig. 3/5; 5/5). h. *Oală* din pastă poroasă amestecată cu cioburi pisate, de culoare cărămizie, cu fundul îngust și gura largă și cu marginea evazată. Pe gât se află un decor constând dintr-o linie în relief. Dimensiuni: înălțimea - 15,2 cm; diametrul - 17,5 cm (fig. 3/7; 5/7). i. *Oală* fragmentară lucrată din pastă poroasă de culoare cărămizie, cu marginea evazată decorată pe gât cu o linie în relief. Dimensiuni: înălțimea - 15,3 cm; diametrul 16,3 cm (fig. 3/8; 4/7).

După cum s-a putut remarca din prezentarea celor cinci morminte, necropola din care făceau parte, cercetată parțial cu circa 70 de ani în urmă, era mult mai întinsă decât s-a crezut inițial. Aflându-se întâmplător sub tumulul geto-dacic, aceste morminte n-au fost afectate de alte distrugerii cum s-a întâmplat cu restul necropolei, care fiind amplasată pe un teren în ușoară pantă și la mică adâncime a fost supusă unei lente eroziuni provocată de apa ploilor, care au spălat cea mai mare parte a stratului vegetal. Cu excepția mormântului nr. 2, care nu conținea nici un fel de inventar, celelalte patru morminte aveau cel puțin un vas bine păstrat (ca în mormintele 3 și 4) sau cinci și respectiv nouă vase (în mormintele 5 și 6). Dintre acestea, cinci sunt cești, a căror formă scundă, globulară și decor format exclusiv din linii în relief permit încadrarea mormintelor respective în faza IC2 a culturii Monteoru⁷.

Ele au analogii în așezări și necropole din sudul Moldovei, care au fost intens cercetate cu mai mulți ani în urmă. Astfel, în așezarea cu mai multe faze de locuire ale culturii Monteoru de la Bogdănești, jud. Bacău⁸ s-a remarcat prezența unor astfel de cești cu torți supraînălțate, prevăzute cu șiruri și ornamentele repetitive; în gropi și în complexe de locuire din faza IC2. Pe unele considerente de ordin stratigrafic și tipologic, Marilena Florescu a deosebit și etapa I a acestei faze care ocupă o suprafață mică din zona centrală a platoului, unde suprapune o așezare din faza IC3 a culturii Monteoru.

Tot pe baza analogiilor cu așezarea de la Bogdănești, în această etapă pot fi încadrate străchinile și castroanele cu corpul tronconic și gura largă, cu marginea întărită sau evazată, din necropola de la Poiana, precum și oalele cu corpul relativ drept și cu buza lărgită trasă în afară, decorate de asemenea numai cu linii în relief⁹.

În urma cercetărilor din așezarea din epoca bronzului de la Costișa, jud. Neamț, Al. Vulpe încadrează vasele cu caracteristicile respective într-o perioadă mai largă, anume Monteoru IC₂ - Ia, în care include un mare grup de descoperiri ca cele de la Perchiu, Ruginești, Răcăciuni și altele¹⁰ precum și unele descoperiri mai vechi de la Poiana¹¹ (nu se specifică dacă vasele menționate au fost descoperite în așezare sau în necropolă). După cum se cunoaște, în necropola cercetată în anii 1928-1931, inventarul mormintelor era destul de bogat, fiind format nu numai din vase ci și din diferite obiecte în special din piatră și bronz¹². Repertoriul formelor și al decorului de pe vase documentează, în special în zona centrală a necropolei și etape mai timpurii ale culturii Monteoru, în special faza

⁷ I. Nestor, *Der Stand der Vorgeschichtsforschung in Rumänien*, în BerRGK, 1933, pp. 94-100; M. Florescu, *Contribuții la cunoașterea etapelor timpurii ale culturii Monteoru*, în ArhMold, IV, 1966, pp. 84-99.

⁸ M. Florescu, C. Buzdugan, *Așezarea din epoca bronzului de la Bogdănești*, în ArhMold, VII, 1972, pp. 186-190, fig. 11/11-14; 33/1-2,9.

⁹ *Ibidem*, p. 188, fig. 35/17; 36/6.

¹⁰ A. Vulpe, *C voprosu o periodizatii bronzovogo veka v Moldave*, în Dacia, N.S., V, 1961, pp. 108-112, fig. 3/3-5; 2/3; Al. Vulpe, M. Zămoșteanu, *Săpăturile de la Costișa*, în MCA, VIII, 1962, pp. 309-317.

¹¹ Al. Vulpe, *op. cit.*, p. 108, fig. 2/4.

¹² Ec. Vulpe, *op. cit.*, fig. 9-14.

IC₃. Unele elemente decorative de pe vase, cum sunt cercurile concentrice și micile impresiuni circulare sau lățimea uniformă a torților de cești sunt criterii pe baza cărora Eugenia Zaharia distinge, atât în necropolă cât și în așezarea din epoca bronzului de pe Cetățuia de la Poiana¹³, faza IC₄ a culturii Monteoru¹⁴. În acest sens se remarcă analogiile cu alte așezări în care s-au evidențiat astfel de descoperiri timpurii, ca cele de la Sărata Monteoru¹⁵, Mândrișca¹⁶ și altele, descoperiri care pot demonstra o evoluție locală a culturii Monteoru, în cele mai multe din așezările din sudul Moldovei, existând straturi monteorene care suprapun complexe eneolitice, respectiv cultura Cucuteni B, sau C¹⁷ sau Foltești, la care se adaugă uneori și unele influențe sau infiltrații din zonele învecinate¹⁸.

Existența mormântului nr. 4 de incinerare, în același spațiu al necropolei, suprapus peste un mormânt de înhumare, indică o durată mai mare a necropolei, acest mormânt după aspectul urnei putând fi atribuit fazei Ib a culturii Monteoru. Vasul cu caracteristicile respective are, în general, puține analogii printre descoperirile de la Sărata Monteoru și de la Căndești, jud. Vrancea¹⁹, ca de altfel și în așezările contemporane cu acestea, prezentând unele apropieri numai în ceea ce privește pasta și forma. Brăiele subțiri, pe trei rânduri, cu care vasul este decorat în zona de contact a corpului cu gâtul, umărul înalt și proeminent cât și marginea puțin evazată, sunt caracteristici ce se vor generaliza în fazele târzii ale culturii Monteoru, când și ritul de incinerare va fi tot mai mult preferat²⁰.

Cât privește alte piese de inventar, se remarcă lipsa acestora din mormintele prezentate, cu excepția unui singur obiect din piatră și anume măciuca din mormântul nr. 6, cu perforație completă și diametrul de 5 cm, deși în restul necropolei au mai fost descoperite vârfuri de săgeți din silex, topoare din diorit, diferite obiecte de podoabă din os și bronz²¹. Măciuci din piatră, considerate arme, au fost menționate și în cadrul descoperirilor din alte stațiuni²².

În partea de nord a satului Poiana, unde n-a existat posibilitatea efectuării unor săpături sistematice, s-a descoperit întâmplător un vas, care după toate caracteristicile ar putea să aparțină de aceeași necropolă, a cărei limite în partea de sud-vest nu s-a putut preciza cu exactitate. Vasul are înălțimea de 26,7 cm; diametrul corpului de 26 cm; diametrul buzei de 22 cm și al fundului de 9 cm (fig. 6). El este lucrat din pastă fină de culoare cenușie-gălbuie, netezit în interior și lustruit la exterior. După aceste caracteristici de formă, precum și a decorului format din caneluri crestate, romburi hașurate și mai multe șiruri de linii scurte incizate, vasul aparține fazei IIa a culturii Monteoru, având analogii în cele două mari obiective din epoca bronzului cercetate în sudul Moldovei, respectiv cimitirul nr. 4 de la Sărata Monteoru și așezarea de la Căndești-Coasta Nacului, jud. Vrancea²³. Fiind descoperit în apropierea necropolei, este mai mult ca probabil că vasul a servit drept urna unui

¹³ R. Vulpe și colab., *Șantierul Poiana*, în SCIV, II, 1, 1951, p. 181.

¹⁴ E. Zaharia, *La culture de Monteoru. Sa deuxième étape de développement à la lumière des fouilles de Sărata Monteoru (dép. de Buzău)*, în Dacia N. S., XXXIV, 1990, p. 45.

¹⁵ E. Zaharia și A. Alexandrescu, *Săpăturile de la Sărata Monteoru în campania anului 1950*, în SCIV, II, 1, 1951, pp. 159-167.

¹⁶ Gh. Bichir, E. Dogan, *Săpături arheologice la Mândrișca*, în MCA, VIII, 1962, pp. 291-301, Gh. Bichir, *Beitrag zur Kenntnis der frühen Bronzezeit in südöstlichen Transilvanien und in der Moldau*, în Dacia NS, VI, 1962, p. 189.

¹⁷ Vezi nota 14.

¹⁸ M. Florescu, *op. cit.*, pp. 40-44.

¹⁹ M. Florescu, *Quelques observations concernant le rit et les rituels des communautés Monteoru à la lumière des fouilles de Căndești (dép. de Vrancea)*, în Actes du IIe Congrès International de thracologie, I, 1980, pp. 77-89.

²⁰ *Ibidem*, p. 77-79.

²¹ Vezi nota 11.

²² E. Zaharia și A. Alexandrescu, *op. cit.*, p. 161.

²³ E. Zaharia, *Die Lockenringe von Sărata Monteoru und ihre typologischen und chronologischen beziehungen*, în Dacia NS, 1959, p. 112; M. Florescu, *op. cit.*

mormânt de incinerare, rit frecvent folosit în fazele târzii ale culturii Monteoru²⁴. Dealtfel, printre vasele de ofrandă din mormintele de inhumație, cercetate prin săpăturile din anul 1928, s-au aflat și unele ornamentate cu decor asemănător, format din romburi hașurate, șiruri de trăsături scurte, „cusături” continui sau grupate²⁵, caracteristice acestei etape cronologice.

După cum se poate aprecia prin existența și a acestui vas, necropola din epoca bronzului de la Poiana a avut o durată relativ lungă, acoperind mai multe etape ale culturii Monteoru.

Prin studierea exhaustivă a tuturor descoperirilor din nivelul I de pe *Cetățuie*, se va putea cunoaște dacă așezarea din epoca bronzului a avut aceeași durată ca necropola din apropierea sa²⁶.

NEW GRAVES FROM THE BRONZE EPOCH DISCOVERED AT POIANA

The authors analyze five graves from the bronze epoch discovered in 1989 when a Geto-dacian tumulus was investigated. These graves were situated at about 0,25 m under the level of the main grave.

Four of them were of inhumation and one grave was of incinerary urn (fig. 1). The clay vessels from the graves of inhumation have features that can place them in the phase IC₂ of Monteoru culture and the urn from the grave 4 belongs to phase Ib (fig. 2-5).

The authors consider that these graves belong to a necropolis of the same period investigated between 1928-1930.

In the south part of this necropolis a vessel specific to the phase IIa of Monteoru culture was accidentally discovered (fig. 6).

Taking in to account these discoveries one can estimate that the necropolis from the bronze epoch from Poiana was much larger and lasted a longer time, that is Monteoru IC₄ - IIa.

Translated by Maria Mihăilescu-Bârliba

List of illustrations

Fig. 1. The graves from the bronze epoch discovered at Poiana and the stone club from the sixth grave.

Fig. 2. Vessels from grave number 4 (2), 5 (1, 3-5, 7-8) and 6 (6).

Fig. 3. Vessels from grave number 6.

Fig. 4. Vessels from grave 3 (1), 4 (2), 5 (3-6, 8) and 6 (7).

Fig. 5. Vessels from grave no. 6.

Fig. 6. Vessel discovered near the necropolis.

²⁴ Vezi nota 18.

²⁵ Ec. Vulpe, *op. cit.*, fig. 8/4, 11-12.

²⁶ Mențiuni sumare au fost înserate în toate rapoartele, începând cu săpăturile din anul 1927 și până în 1952. Descoperirile din anii 1968 și 1985-1990 sunt în curs de pregătire pentru tipar.

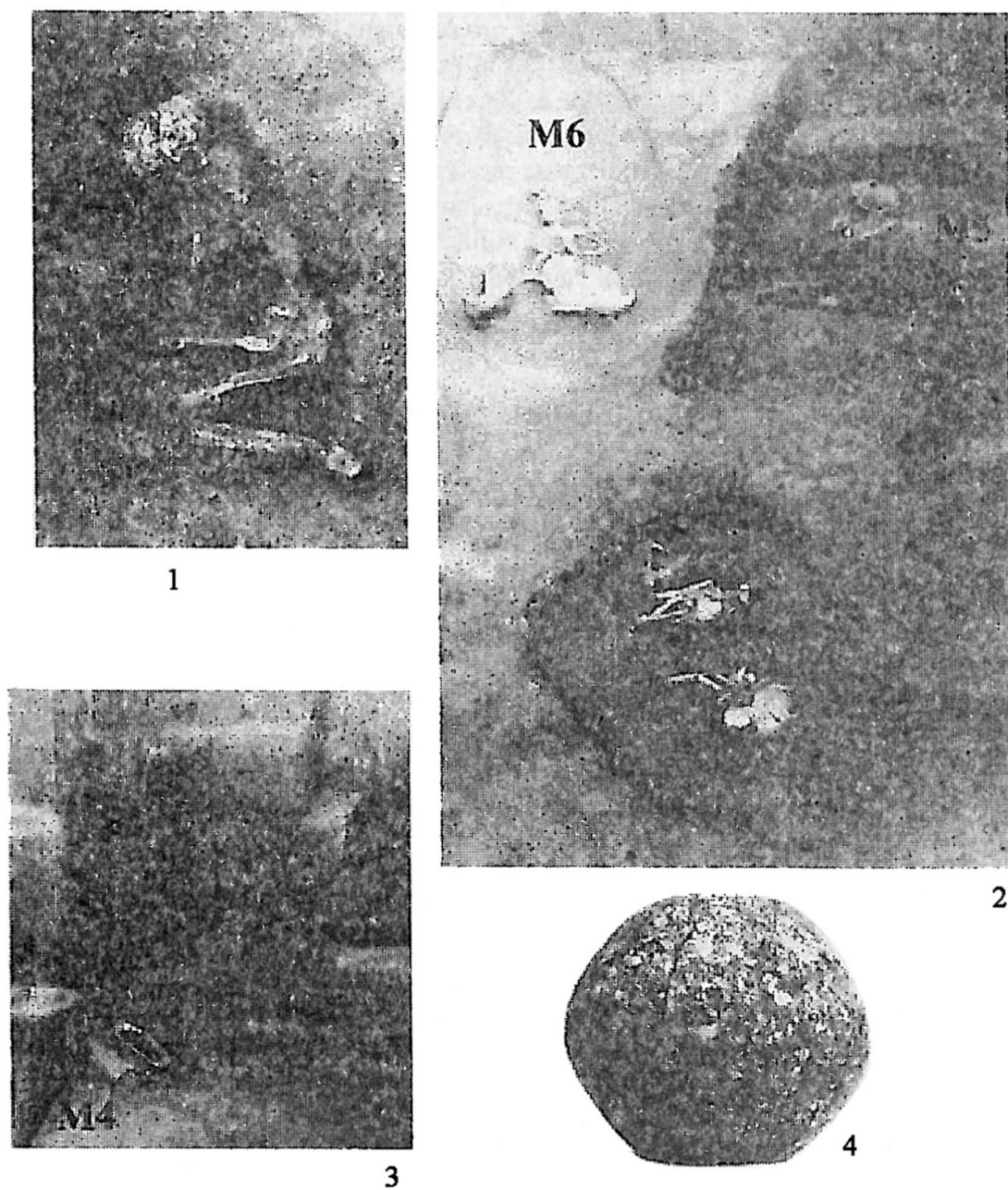

Fig. 1. Mormintele din epoca bronzului descoperite la Poiana
și măciuca din piatră din mormântul 6.

Fig. 2. Vase din mormintele 4 (2), 5 (1, 3-5, 7-8) și 6 (6).

Fig. 3. Vase din mormântul 6.

Fig. 4. Vase din mormântul 3 (1), 4 (2), 5 (3-6,8) și 6 (7).

Fig. 5. Vase din mormântul 6.

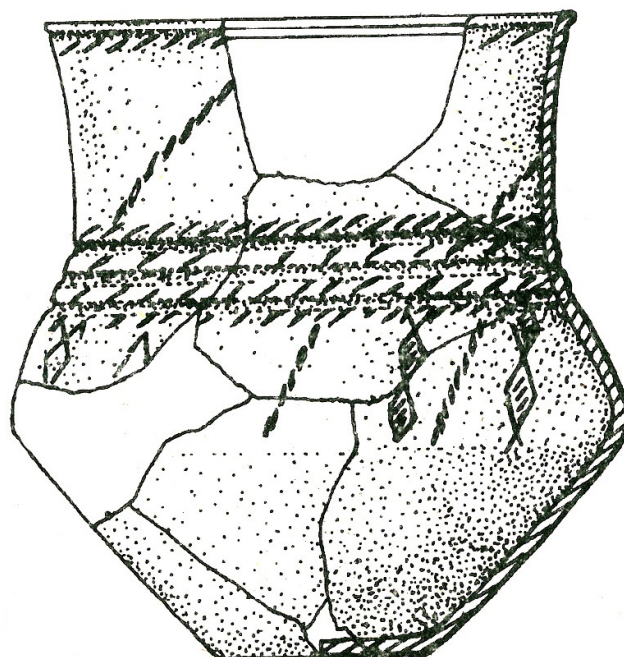

Fig. 6. Vas descoperit în
apropierea necropolei.

TEZAUROUL DE MONEDE CALLATIENE DESCOPERIT LA POIANA, JUDEȚUL GALAȚI¹

SILVIA TEODOR, MIRCEA NICU, STELA ȚAU

Printre așezările geto-dacice identificate în cuprinsul Podișului Central Moldovenesc, în special pe terasele înalte ale râurilor Siret, Bistrița și Trotuș, un loc aparte îl ocupă „cetățuia” getică de la Poiana, jud. Galați, recunoscută, prin bogăția și excepționala varietate a descoperirilor, ca unul din cele mai importante centre din întreaga Dacie².

De la primele cercetări efectuate aici de Vasile Pârvan în anul 1913³, reluate și continuate cu mari întreruperi de către Gh. Ștefan, Radu și Ecaterina Vulpe⁴ și în ultimii ani de către Institutul de istorie și arheologie din Iași în colaborare cu Muzeul din Tecuci, materialele descoperite atestă, prin toate caracteristicile, o locuire aproape neîntreruptă, fondată în prima epocă a bronzului, pentru ca în cea de a doua epocă a fierului și pînă la cucerirea romană să devină unul din centrele cele mai active ale civilizației geto-dacice.

În cadrul descoperirilor mai importante ale cercetărilor organizate în ultimii ani⁵, împreună cu un variat material ceramic, unelte din fier, diferite unelte de uz casnic, piese de podoabă, diferite monede și altele, se află și un tezaur cu monede emise de cetatea grecească Calatis, descoperit la 1,60 m adîncime, în stratul Poiana II, respectiv din secolele III-I î.e.n., după schema stratigrafică stabilită de prof. Radu Vulpe în anul 1950⁶.

Tezaurul este alcătuit din 32 monede în stare de conservare relativ bună, cîteva piese fiind doar puțin tocite, mai ales pe revers (fig. 1-4). În momentul descoperirii, monedele erau lipite una de alta, fiind aranjate în fișic, astfel încât oxidarea s-a produs în special pe margini⁷. Dacă inițial acest fișic era învelit într-un material textil, în piele sau a fost depus într-un vas ceramic, nu se poate afirma cu certitudine deoarece în imediata apropiere a monedelor nu s-au găsit decît foarte puține fragmente ceramice, care provin de la vase de dimensiuni mici lucrate cu mîna din pastă poroasă, a căror formă

¹ Articol publicat în revista *Thraco-Dacica*, 8, 1-2, 1987, pp. 133-138.

² R. Vulpe, *La civilisation dace et ses problèmes à la lumière des dernières fouilles de Poiana, en Basse-Moldavie*, în *Dacia*, N. S., 1. 1957, pp. 152-158; Idem, *La civilisation dace et ses problèmes à la lumière des dernières fouilles de Poiana, en Basse-Moldavie*, în *Studia Thracologica*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1976, pp. 103-123.

³ V. Pârvan, *Castrul roman de la Poiana și drumul roman prin Moldova de Jos*, în *ARMSI*, 36, 1914, pp. 93-103, 124-126.

⁴ R. și Ec. Vulpe, *Les fouilles des Poiana*, în *Dacia*, 3 - 4, 1927-1932, pp. 253-351.

⁵ S. Teodor, M. Nicu, S. Țau, *Săpăturile din anul 1985 de la Poiana*, A XX-a Sesiune anuală de rapoarte arheologice, Dev. 1986; Idem, *Tezaurul callatian descoperit în „cetățuia” de la Poiana*, Al IX-lea Simpozion național de thracologie, Oradea, 1986.

⁶ R. Vulpe și colab., *Raport preliminar asupra activității șantierului arheologic Poiana-Tecuci, 1950*, în *SCIV*, 1, 1951, 2, pp. 180-194.

⁷ Curățirea monedelor s-a făcut în laboratorul muzeului de istorie din Tecuci.

nu s-a putut reconstitui.

Stratul arheologic în care s-a descoperit tezaurul are, în acel sector, o grosime de circa 50 cm, fiind caracterizat printr-o intensă locuire, probată prin numeroase resturi de locuințe și vetre, precum și o mare varietate de materiale autohtone și de import, obiecte de podoabă și altele, dintre care amintim mai multe fibule tracice de tip IIa și Vb⁸ și traco-celtice din sec. III-II î.e.n.⁹, monede histriene¹⁰ și geto-dacice de tip Huși Vovriești¹¹ etc. Tot acest material contribuie la datarea nivelului respectiv în intervalul de la începutul sec. III și până în prima jumătate a sec. I î.e.n., având analogii multiple, în special în așezările întărite de pe teritoriul est-carpatic, cum sunt cele de la Bunești - Averesti, județul Vaslui¹², Brad¹³ și Răcătău¹⁴, județul Bacău și altele, cetății cu importanță egală în epoca respectivă, cu aceea de la Poiana. Deasemenea, materiale asemănătoare s-au descoperit la sud de Carpați în cetății geto-dacice de tipul acelora de la Piscul Crăsani¹⁵, Popești¹⁶ și altele, precum și în așezările și necropolele din sudul Dunării¹⁷.

După cum în general se cunoaște, în cetățuia de la Poiana, s-au descoperit pe parcursul săpăturilor arheologice și alte monede emise de orașele grecești, în special de Histria și Callatis¹⁸, iar în restul teritoriului est-carpatic se mai amintește o monedă callatiană descoperită la Ciorani, comuna Pufești¹⁹, pe malul drept al Siretului, punct situat destul de aproape de cetățuia de la Poiana. Pe teritoriul Daciei, monede callatiene din bronz sunt destul de puține²⁰ cu excepția acelora din cetățile de pe litoralul vestic al Mării Negre și din imediata lor apropiere²¹.

Toate monedele cunoscute sunt din grupa a III-a stabilită de B. Pick, emise de orașul Callatis în perioada autonomă, cuprinsă între moartea, lui Lysimach din anul 281 și până la războaiele lui Mithridate VI Eupator înfrânt de romani la anul 72 î.e.n.²² Aceste monede sunt emisiuni din bronz,

⁸ D. Berciu, *Ein Problem aus der Frühgeschichte Südosteuropas*, în *B[ic]ni*, 6, 1943, p. 283 și urm.; A. D. Alex[andre]cu, *La nécropole gète de Zimnicea*, în *Dacia*, N.S., 24, 1980, p. 50.

⁹ V. Zirra, *Beiträge zur Kenntnis der keltischen Latène in Rumänien*, în *Dacia*, N.S., 15, 1971, p. 226.

¹⁰ R. Vulpe și colab., *Șantierul Poiana*, în *SCIVA*, 3, 1952, p. 202.

¹¹ Ibidem. *Un alt exemplar a fost descoperit prin cercetările din anul 1986.*

¹² V. V. Bazarciuc, *Cetatea geto-dacică de la Bunești (jud. Vaslui)*, în *ActaMN*, 2, 1980, pp. 61-80; Idem, *Tezaurul geto-dacic de la Bunești, jud. Vaslui*, în *SCIVA*, 32, 4, 1981, pp. 563-570.

¹³ V. Ursachi, *Cercetări arheologice efectuate de Muzeul de istorie din Roman în zona râurilor Siret și Moldova*, în *Carpica*, 1, 1968, p. 109; V. Căpi[anu], V. Ur[chi], *Descoperiri geto-dacice în județul Bacău*, în *Crisia*, 2, 1972, pp. 171-184, fig. 16.

¹⁴ V. Căpitanu, *Principalele rezultate ale săpăturilor arheologice în așezarea geto-dacică de la Răcătău (județul Bacău)*, în *Carpica* 8, 1976, pp. 49-72.

¹⁵ I. Andrieșescu, *Piscul Crăsani. Descoperirile arheologice din vara anului 1923*, în *ARMSI*, 3, 1924; V. Pârvan, *Getica. O protoistorie a Daciei*, Editura Cultura Națională, București, 1926, p. 173 și urm. N. Conovici, *Noi descoperiri monetare la Piscul Crăsani*, în *Cercetări numismatice*, 5, 1983, pp. 39-50.

¹⁶ R. Vulpe, *Șantierul arheologic Popești*, în *SCIVA*, 6, 1955, 1-2, pp. 239-270; Idem, *Șantierul arheologic Popești*, în *MCA*, 3, 1957, p. 227; Idem, *Șantierul arheologic Popești*, în *MCA*, 5, 1959, p. 339(?); Idem, *Șantierul arheologic Popești*, în *MCA*, 6, 1959, p. 308; Idem, *Șantierul arheologic Popești*, în *MCA*, 7, 1961, p. 323 și urm.; Idem, *Șantierul arheologic Popești*, în *MCA*, 8, 1962, p. 457 și urm.; Idem, *Așezări getice din Muntenia*, Editura Meridiane, București, 1966, p. 27 și urm.

¹⁷ T. Dremsizova, *Nelčinoва Изследванія в честна Akad. Dimităr Dečev*, Sofi[ia], 1958, p. 454; D. Ovč[ov], *Arheologij* Sofia, 3, 1961, 4, p. 63.

¹⁸ R. Vulpe și colab., *Șantierul Poiana*, p. 191.

¹⁹ J. Winkler, *Contribuții numismatice la istoria Daciei*, în *SCSCLuj*, 6, 1-2, 1955, p. 158, nr. 7.

²⁰ B. Mitrea, *Monede pontice la daco-geții lui Burebista (Monnaies pontiques chez les Daco-Gètes de Burebista)*, în *Pontica*, 11, 1978, p. 91.

²¹ E. Oberländer-Tirnovanu, *Aspecte ale circulației monedei grecești în Dobrogea de nord (sec. VI î.e.n. - I e.n.) Aspects de la circulation de la monnaie grecque dans la Dobroudja du nord (VIe siècle av. n.è. - Ier siècle de n. è.)*, în *Pontica*, 11, 1978, pp. 78-79, pl. III/4; IV/1-3; VIII/3; C. Preda, H. Nubi[er], *Descoperiri monetare 1914-1970*, în *Histria*, III, 1973, p. 134, nr. 764-765.

²² D. M. Pippidi, *Contribuții la istoria veche a României*, Editura Științifică, București, 1958, pp. 32-67; C. Preda, *Callatis*,

cu capul lui Apollon, cu cunună de lauri, pe avers, și trepied între două segmente ale inscripției KΑΛΛΑΤΙΑΝΩΝ însoțite de ramuri de laur sau spic de grâu pe revers²³.

În cadrul tezaurului descoperit în anul 1985 la Poiana se află cinci monede lucrate probabil din aramă și 27 din bronz. Două din monedele din bronz au urme ale unei pelicule subțiri de aur, păstrat, mai bine pe revers. Un număr de 23 monede au pastila crăpată de la batere, unele crăpături fiind foarte adânci, șapte piese au rosături pe margini, două din ele fiind mai mult deteriorate (nr. 31 și 32),

În ceea ce privește figura de pe avers, Apollon cu cunună de lauri, se pot observa unele deosebiri de detaliu de la o monedă la alta. Astfel, în aranjamentul coafurii, care constă dintr-un coc pe ceafă și unul sau doi zulufi de-a lungul gâtului, aflate la fel pe toate monedele, la cinci din piese se mai observă și şuvițe rebele adunate spre vârful capului.

Toate monedele au contramărci pe avers, plasate pe figură, în partea centrală și la baza gâtului sau puțin spre ceafă. 13 monede au câte o singură contramărcă; constând dintr-o rozetă cu șase petale în relief, aplicată în mijlocul monedei; 14 monede au câte două contramărci, prima constând din aceeași rozetă aplicată în mijlocul piesei, iar a doua, de dimensiuni mai mici, tot rotundă, reprezentând pe zeița Atena în profil spre dreapta, cu coif și penaj, plasată pe gât sau puțin spre stînga; trei monede au câte două contramărci, una centrală de dimensiuni mai mari, reprezentând capul Demetrei cu cunună de spice spre dreapta, iar a doua mai mică, cu capul Atenei cu coif și penaj spre dreapta; o monedă are numai o singură contramărcă, de dimensiuni mici, aplicată la baza gâtului reprezentând zeița cu coif și penaj și în sfîrșit, o monedă, mai mult deteriorată în partea inferioară, păstrează numai contramărcă cu rozetă din mijlocul pastilei.

În ceea ce privește reversul monedelor, există și aici unele deosebiri, ce constau în plasarea diferitelor elemente, pe care le întâlnim și în clasificarea lui Pick; unde tipul cu nr. 227 diferă de următoarele cinci. Toate monedele au comun trepiedul în mijloc între segmente ale inscripției KALLATIANON de sus în jos. Patru piese au câte două spice de grâu de o parte și alta a trepiedului, iar sub el numele APOLLO; 24 exemplare au în câmp stînga un spic de grâu, cu formă diferită de la o monedă la alta, iar sub trepied diferite litere sau sigle. Se mai pot observa și alte caracteristici.

Astfel, nouă exemplare au pe partea superioară a trepiedului trei cerculețe (?) în relief, iar două câte un punct în mijloc. Diferă dimensiunea literelor și a celorlalte elemente de la o monedă la alta, iar la unele piese, deși aversul este foarte bine păstrat, reversul este tocit sau șters, ceea ce arată un anumit grad de uzură al ștanței înainte de batere.

Din această succintă descriere²⁴ rezultă că monedele din acest tezaur reprezintă cel puțin patru variante diferite, care au circulat în același timp.

Din punct de vedere cronologic, privind datele de emisie și circulație, nu s-a ajuns încă la o datare exactă a acestui tip monetar. Totuși, în funcție de unele amănunte iconografice și gradul de uzură, caracteristici importante pentru datarea monedelor, numismatul Bucur Mitrea, care în diferite rânduri a analizat monedele vest pontice descoperite pe teritoriul României, a încercat o subdivizare a acestor monede în funcție de gradul de uzură, în două grupe²⁵. În prima grupă, pe care a considerat-

București, 1968.

²³ B. Pick, *Die antiken Münzen nord Griechenlands. Dacien und Mösien*, Band I: Viminacium - Nicopolis, 1, 1898, pp. 88-91, 102, Pl. I/23.

²⁴ Datorită numărului mic al monedelor callatiene de bronz cunoscute la întocmirea cataloagelor, unele descrieri sunt incomplete. De aceea ne-am permis să prezentăm detaliat monedele din acest depozit.

²⁵ B. Mitrea, *op. cit.*, p. 94.

o mai veche, a încadrat monedele din bronz în stare bună, fără contramărci, iar în a doua, pe acelea uzate și cu una sau două contramărci, care ar indica o folosire mai îndelungată și deci o datare mai târzie a lor. Astfel în intervalul dintre sfârșitul sec. III și pînă la începutul sec. I î.e.n. cînd ar urma să fie datate; aceste monede au circulat nu numai în cadrul orașului sau în împrejurimi, ci și în teritorii mai îndepărtate, cum se constată prin descoperirea celor 10 monede din nord-vestul Dobrogei sau cele din sudul Moldovei. Numărul relativ mic al acestor monede, precum și valoarea lor scăzută în raport cu emisiunile din aur sau argint, l-au determinat pe același specialist să considere că aceste monede, cu valoare fiduciară, n-au pătruns în mediul getic pe cale comercială, ca plată pentru marfa ce se procura de aici, ci ca „mărunțiș de buzunar” aflat asupra negustorilor greci prezenți în așezările geto-dacilor²⁶.

Descoperirea tezaurului de la Poiana credem că poate indica și o folosire a acestor monede de bronz pentru plata mărfurilor getice, în lipsa monedei de metal prețios pe care cetatea o bătuse cu mai puțin de un secol, mai înainte²⁷, dar care în noile condiții economice și politice a încetat să mai fie produsă.

Folosirea monedei de bronz în același scop documentează o continuitate în desfășurarea afacerilor dintre acești parteneri, afaceri care au existat în pofida conjuncturilor nefavorabile, cauzate, printre altele, de concurența Egiptului pe piața de cereale²⁸ sau prin cedarea unor avantaje economice altor orașe-cetăți²⁹.

Dar după cum o dovedesc descoperirile arheologice, la care se adaugă și acest tezaur, pe tot parcursul ultimelor trei secole înaintea erei noastre, orașul Gallatis n-a suferit prea mult de pe urma crizei economice și probabil politice, bunăstarea sa continuînd și în vremea cînd în alte cetăți vest pontice se punea problema supraviețuirii, ba, mai mult, Callatis dispunea de credite pe care le acorda altor orașe³⁰. Pe de altă parte, după cum se desprinde din documentele epigrafice, relațiile grecilor cu uniunile de triburi getice din stînga Dunării au îmbrăcat și alte forme decît cele economice cunoscute din descoperirile arheologice, printre altele și solicitarea unor ajutoare de la șefii acestor uniuni vecine, în confruntările politice sau de altă natură în care erau antrenați³¹.

Desigur că aceste ajutoare puteau fi plătite nu numai cu bani, care în unele cazuri trebuiau împrumutați de la persoane particulare foarte bogate³², ci mai mult în natură, cu ditterite produse proprii sau procurate din metropolă și unele insule, care s-au descoperit frecvent în întreg teritoriul est-carpatic³³. Dintre acestea sunt de reținut ceramica de lux, uneltele din fier, obiectele de podoabă etc. Numărul mare de amfore, cum sunt cele de la Poiana³⁴ sau de la Cîndești³⁵ și Fitonești³⁶ din județul Vrancea, Grădiștea Călărași și altele din jurul Brăilei³⁷ sau din celelalte așezări geto-dacice

²⁶ Idem, *Geto-dacii și monedele vest-pontice din secolele III-I î. e. n.*, în *Thraco-Dacica*, 6, 1985, 1-2, p. 55.

²⁷ G. Poenaru Bordea, *Le trésor de Mărăsești*, în *Dacia*, N.S., 18, 1974, p. 103-124.

²⁸ D. M. Pippidi, *op. cit.*, pp. 42-44.

²⁹ *Ibidem*, p. 34.

³⁰ *Ibidem*, pp. 60-61.

³¹ *Ibidem*, pp. 206-212.

³² V. Pârvan, *Gerusia din Callatis*, în *ARMSI*, 39, 1920, pp. 51-57; D. M. Pippidi, *op. cit.* p. 57.

³³ S. Teodor, *Cu privire la relațiile dintre geții est-carpatici și lumea greco-macedoneană*, în *Acta Moldaviae Meridionalis*, 5-6, 1983-1984, p. 155-167.

³⁴ Cea mai mare parte a materialelor descoperite la Poiana, care n-au fost amintite în rapoartele semnate de R. Vulpe și colab., sunt inedite și se află în colecția muzeului de istorie din Tecuci.

³⁵ M. Florescu și A. Florescu, *Aspecte ale civilizației traco-getice în zona de curbură a Carpaților Răsăriteni [Aspects de la civilisation géto-dace dans la zone de courbure des Carpathes pendant au I er mill. av.n.è.]*, în *Studia Antiqua et archaeologica*, 1, 1983, p. 79.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ V. Sîrbu, *Ștampile de pe amforele grecești din Colecțiile Muzeului Brăilei. [Les marques sur les amphores grecques des*

dintre Siret și Prut³⁸, reprezintă rezultatul cantităților mari de vin, ulei și alte produse ce se aduceau aici din diferite insule grecești, în special din Rhodos, Thasos și Cos nemijlocit, dar și prin intermediul cetăților de pe litoralul Mării Negre.

Lipsa monedei de aur și argint din cele mai multe așezări dacice din sec. II-I î.e.n. și apariția aceleia de bronz arată o adaptare a pretențiilor geților la noile condiții de scădere a potențialului economic al orașelor grecești, în ultimele secole înaintea erei noastre, prin încrederea ce o acordau și acestor monede. Dealtfel, prin aplicarea contramărcilor se acordau monedelor de aramă sau bronz o nouă valoare, pentru a fi repuse în circulație³⁹. Valoarea lor, chiar cu contramărcile respective, nu putea fi totuși foarte mare, dacă avem în vedere că în aceeași vreme în teritoriile est-carpătice circulau monedele geto-dacice de argint, tipul Huși-Vovriești, Dumbrăveni și Inotești-Răcoasa, care, cel puțin pe plan local, aveau o valoare sporită și o circulație intensă⁴⁰, la care se adaugă și monedele romane republicane⁴¹.

O problemă importantă pe care o ridică tezaurul descoperit la Poiana rezidă în prezența celor două monede cu resturi de aurire. S-ar putea ca și alte monede să fi fost inițial aurite, dar stratul fiind, probabil, prea subțire, el s-a ros cu timpul, iar oxizii aramei, care predomină în compoziția acestor monede, au distrus și ceea ce a mai rămas din acest strat. Ca și în alte cazuri⁴² suntem în prezența unor falsuri, fenomen în general cunoscut pentru antichitate, cu implicații care vizează politica economică a orașului în raport cu populația autohtonă, a partenerilor de schimb în general, într-o perioadă destul de agitată și de criză din istoria coloniilor grecești vest-pontice. Acestei probleme merită să i se consacre o cercetare specială, în ciuda puținelor date numismatice de care dispunem până în prezent.

collections du Musée de Brăila], în Istros, 1, 1980, pp. 137-155; F. Țănușiu, V. Țărbu, *Așezarea geto-dacă de la Grădiștea (Jud. Brăila). Cercetările arheologice din 1978. [L'établissement géto-dace de Grădiștea, dép. de Brăila. Fouilles 1978]*, în Istros, 1, 1980, pp. 170-174; Ț. Hârțușche, *Importuri grecești în mormintele geto-dace din jud. Brăila*, în Istros, 2-3, 1983, p. 148-150; Ț. Hârțușche, F. Țănușiu, *Brăilița - străvechi așezări omenești din neolitic la prefeudalism*, Brăilă 1968, p. 26 și urm.; Idem, *Catalogul selectiv al colecției de arheologie a Muzeului Brăilei*, Brăila, 1976, pp. 203-223.

³⁸ S. Teodor, *op. cit.*

³⁹ K. Regling, *Gegenstempel*, în *Wörterbuch der Münzkunde*, Verlag Von Walter de Gruyter & Co, Berlin – Leipzig, 1930, pp. 211-212; Ț. Gherghimov, *Kolektivni nachodki na moneti prez poslednite godini*, în *Izvestija na Archeologičeskija Institut* 15, 1946, p. 51 și urm.

⁴⁰ C. Preda, *Monedele geto-dacilor*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1973, pp. 390-399.

⁴¹ M. Chițescu, *Numismatic Aspects of the History of the Dacian State. The Roman Republican Coinage in Dacia and Geto-Dacian Coins of Roman Type*, BAR, Oxford, 1982, capitolul II.

⁴² C. Miosil, *Arhiva Dobrogei*, I, 1916, p. 38; Idem, *Dobrogea, 50 de ani de viață românească*, Editura Cultura Națională, București, 1928, p. 175.

CATALOGUL MONEDELOR

1. Av. Capul lui Apollo, laureat, spre dreapta și contramarca * Rv. KΑΛΛΑΤΙΑΝΩΝ. Trepied. În câmp stânga spic de grâu, sub trepied Ε, deasupra un punct.

AE. 24 mm, ↑ 8, 72 g. Pick, 231. Fig. 1/1, inv. Muzeul Tecuci 1783/1. (în continuare MT).

2. Av. Identic cu aversul precedent și aceeași contramarcă. Rv. KΑΛΛΑ/[ΤΙ]ΑΝΩΝ. Trepied. În st. spic, sub trepied ΑΘΑ, deasupra trei puncte.

AE. 24 mm, ↑ 8,50 g.

Pick, 228. Fig. 1/2, inv. MT 1783/2.

3. Av. Identic cu aversul precedent. Rv. [KΑΛΛ]Α/ΤΙΑΝΩΝ. Trepied. În st. spic, sub trepied ΑΠ, deasupra trei puncte.

AE. 25 mm, ↑ 7,90 g.

Pick, 227. Fig. 1/3, inv. MT 1783/3.

4. Av. Identic cu aversul precedent. Rv. [K]Α[ΛΛΑ/ΤΙΑΝΩΝ]. Trepied. În st. spic, sub trepied Α.

AE. 23 mm, ↑ 8,49 g. Puternic oxidată.

Pick, 227. Fig. 1/4, inv. MT. 1783/4.

5. Av. Identic cu aversul precedent. Rv. [K]ΑΛΛΑ/ΤΙΑΝΩΝ. Trepied. În st. și dr. spice de grâu, sub trepied ΑΠΟΛΛΟ.

AE. 23,5 mm, ↑ 7,57 g. Pastila Pick, 227, Fig. 1/5, inv. MT 1783/5.

6. Av. Identic cu aversul precedent. Rv. KΑΛΛΑ/ΤΙΑΝΩΝ. Trepied. În câmp st. spic.

AE, 24 mm, ↑ 8,70 g.

Pick, 227, Fig. 1/6, inv. MT 1783/6.

7. Av. Identic cu aversul precedent. Rv. KΑΛΛΑ/ΤΙΑΝΩΝ. Trepied. În câmp st. spic, sub trepied ΑΘΑ, deasupra trei puncte. AE, 24 mm, ↑ 9,32 g. Pick, 228. Fig. 1/7, inv. MT 1783/7.

8. Av. Identic cu aversul precedent. Rv. KΑΛΛΑ/ΤΙΑΝΩΝ. Trepied. În câmp st. spic, sub trepied ΑΠΟΛΛΟ.

AE. 23,5 mm, ↑ 8,30 g. Pastila crăpată.

Pick, 227, Fig. 1/8, inv. MT 1783/8.

9. Av. Identic cu aversul precedent. Rv. KΑΛΛΑ/ΤΙΑΝΩΝ. Trepied. În câmp

st. spic, sub trepied ΕΠ.

AE, 25,5 mm, ↑ 13,30 g. Pastila crăpată.

Pick, 230, Fig. 2/1, inv. MT 1783/9.

10. Av. Identic cu aversul precedent.

Rv. [K]ΑΛΛ[Α/ΤΙΑΝΩΝ]. Trepied. Restul șters.

AE, 24 mm, ↑ 10,25 g. Mult tocită pe revers. Pick, 227, Fig. 2/2, inv. MT 1783/10.

11. Av. Identic cu aversul precedent.

Rv. KΑΛΛΑ/ΤΙΑΝΩΝ. Trepied. În câmp st. spic, sub trepied ΠΟΛ.

AE, 24,5 mm. ↑ 9,62 g. Pastila crăpată.

Pick 227. Fig. 2/3, inv. MT 1783/11.

12. Av. Identic cu aversul precedent.

Rv. KΑΛΛΑ/ΤΙΑΝΩΝ. Trepied. În câmp st. spic, sub trepied ΑΠΟ, deasupra trei puncte.

AE, 24 mm, ↑ 10,13 g. Pastila crăpată.

Pick, 227. Fig. 2/4, inv. MT 1783/12.

13. Av. Identic cu aversul precedent.

Rv. KΑΛΛΑ/ΤΙΑΝΩΝ. Trepied. În câmp st. spic, sub trepied ΕΠΙΧΑ.

AR, 23,1 mm. ↑ 9,28 g.

Pick, 230. Fig. 2/5, inv. MT 1783/13.

14. Av. Identic cu aversul precedent dar cu contramărcile: * și cap cu coif și penaj, spre dreapta.

Rv. KΑΛΛΑ/ΤΙΑΝΩΝ. Trepied. În st. și dr. spice de grâu, sub trepied ΑΠΟΛΛ.

AE, 24 mm. ↑ 9,40 g. Pastila crăpată.

Pick, 227. Fig. 2/6, inv. MT 1783/14.

15. Av. Identic cu aversul precedent dar cu contramărcile: cap cu cunună de spice, pre dr.; c p cu coif și pen j, pre dr.

Rv. KΑΛΛΑ/ΤΙΑΝΩΝ. Trepied. În st. spic, sub trepied ΕΠ.

AE, 25 mm. ↑ 9,84 g. Puțin tocită.

Pick, 230. Fig. 2/7, inv. MT 1783/15.

16. Av. Identic cu aversul precedent.

Rv. KΑΛ[ΛΑ/ΤΙΑΝΩΝ]. Trepied. În câmp st. spic, sub trepied Π.

AE, 25 mm. ↑ 9,80 g. Puțin tocită.

Pick, 227. Fig. 2/8, inv. MT 1783/16.

17. Av. Identic cu aversul monedei nr. 14. Rv. [KΑΛΛΑ]/ΤΙΑΝΩΝ. Resturi neclare de trepied și spic. Foarte tocită.

AE, 24 mm. ↑ 9,07 g.

Pick, 227. Fig. 3/1, inv. MT 1783/17.

18. Av. Identic cu aversul precedent dar cu contramarca: cap spre dr.

Rv. KA[ΛΛA]/TIANΩN. Trepied. În câmp st. spic, sub trepied A, deasupra, trei puncte. AE, 25 mm. ↑ 9,57 g. Puțin tocită.

Pick, 227. Fig. 3/2, inv. MT 1783/18.

19. Av. Identic cu aversul monedei nr. 14. Rv. KA[ΛΛA/TIANΩN]. Trepied. Deasupra sa trei puncte.

AE, 24,5 mm. ↑ 9,56 g. Mult tocită pe revers.

Pick, 227. Fig. 3/3, inv. MT 1783/19.

20. Av. Identic cu aversul monedei nr. 1. Rv. KAΛΛA/TIANΩN. Trepied. În câmp st. spic, deasupra trei puncte.

AE, 24,5 mm. ↑ 8,56 g. Ușor tocită.

Pick, 227. Fig. 3/4, inv. MT 1783/20.

21. Av. Identic cu aversul monedei nr. 14. Rv. KAΛ[ΛA/TI]ANΩN. Trepied. În câmp st. spic, sub trepied A †.

AE, 23, 5 mm. ↑ 8,52 g.

Pick, 227. Fig. 3/5, inv. MT 1783/21.

22. Av. Identic cu aversul precedent.

Rv. KA[ΛΛA/TIANΩN]. Trepied. În câmp st. spic.

AE, 25,5 mm. ↑ 11,59 g. Tocită pe revers.

Pick, 227. Fig. 3/6, inv. MT 1783/22.

23. Av. Identic cu aversul precedent.

Rv. KAΛΛA/TIANΩN. Trepied. În dr. și st. ramuri, sub trepied ΑΠΟΛΛ.

AE, 24 mm. ↑ 9,65 g. Pastila crăpată.

Pick, 227. Fig. 3/7, inv. MT 1783/23.

24. Av. Identic cu aversul precedent.

Rv. KAΛΛA/TIANΩN. Trepied. În câmp st. spic, jos ΔΗΛ.

AE, 23 mm. ↑ 8,52 g.

Pick, 227. Fig. 4/6, inv. MT 1783/24.

25. Av. Identic cu aversul precedent.

Rv. [K]AΛΛA/[T]IANΩN. Trepied. În câmp st. spic, sub trepied Θ.

AE, 24 mm. ↑ 7,71 g. Marginile tocite.

Pick, 227, Fig. 4/1, inv, MT 1783/25.

26. Av. Identic cu aversul precedent.

Rv. KAΛΛA/TIANΩN. Trepied. În câmp st. spic, sub trepied ΑΠΟΛ, deasupra trei puncte.

AE, 25 mm. ↑ 10,68 g.

Pick, 227. Fig. 4/2, inv. MT 1783/26.

27. Av. Identic cu aversul precedent.

Rv. KAΛ[ΛA]/TIANΩN. Trepied.

AE, 23 mm. ↑ 8,92 g. Reversul tocit.

Pick, 227. Fig. 4/3, inv. MT 1783/27.

28. Av. Identic cu aversul precedent.

Rv. KAΛΛA/TIANΩN. Trepied. În câmp st. spic, deasupra trei puncte.

AE, 24 mm. ↑ 8,32 g. Tocită pe revers, jos.

Pick, 227, Fig. 4/4, inv. MT 1783/28.

29. Av. Identic cu aversul precedent.

Rv. [KAΛΛA/TIANΩN]. Urme de trepied și de spic în st.

AE, 23,5 mm. ↑ 9,18 g. Puternic tocită.

Pick, 227. Fig. 4/5, inv. MT 1783/29.

30. Av. Identic cu aversul precedent dar cu contramărcile: cϣ ϣre dreϣ; cϣ cu coif spre dreapta.

Rv. KA[ΛΛA/TIANΩN]. Trepied. În dr. și st. spice.

AE, 23,5 mm. ↑ 7,55 g. Puternic oxidată.

Pick, 227. Fig. 3/8, inv. MT 1783/30.

31. Av. Foarte deteriorat. Contramarcă centrală ca la moneda nr. 1.

Rv. [KAΛΛA/TI]ANΩN. Trepied. În câmp st. spic, sub trepied HP, deasupra un punct.

AE, cu resturi de aur, 23 mm. ↓ 6,50 g.

Pick, 227. Fig. 4/7, inv. MT 1783/31.

32. Av. Identic cu aversul monedei nr. 14.

Rv. [K]AΛΛA/TIANΩN. Trepied. Marginile puternic deteriorate.

AE, cu resturi de aur, 22,5 mm. ↓ 6,89 g.

Pick, 227. Fig. 4/8, inv. MT 1783/32.

**Le trésor de monnaies callatiennes découvert à Poiana
dép. de Galați**

RÉSUMÉ

Ce trésor a été découvert dans la citadelle géto-dace de Poiana, dép. de Galați par les fouilles archéologiques pratiquées 1985. Il se trouvait dans la couche Poiana II, à 1,60 m de profondeur, la grande majorité des monnaies présentant un très bon état de conservation (fig. 1-4). Vu la rareté remarquable de ce trésor, les auteurs en donnent une ample description des monnaies.

Les 32 monnaies qui forment le trésor sont en bronze, deux d'entre elles gardant de légers traces d'une pellicule en or, avec laquelle elles ont été coulées initialement. Elles ont été émises par la ville de Gallatis dans sa période autonome et représentent sur l'avvers la tête laurée d'Apollon vers la droite, avec une ou deux contremarques, et sur le revers, le trépied, des épis de blé et l'inscription ΚΑΛΛΑΤΙΑΝΩΝ, sur deux colonnes et le nom ΑΠΟΛΛΟ ou d'autres lettres et sigles sous le trépied. D'après ces caractéristiques les monnaies de ce trésor s'encadrent dans le troisième groupe de B. Pick, au nr. 227, 228, 230 et 231.

La présence de ce trésor dans une cité à l'est des Carpathes atteste la continuité des relations commerciales entre les Grecs et les Géo-Daces de cette zone dans les derniers siècles av.n.è.

On sait que le territoire est-carpathique est entré très tôt en contact avec les colonies grecques du littoral d'ouest de la Mer Noire, ce qui a eu comme effet l'intensification de la circulation des monnaies émises par ces colonies dans les centres habités par la population géto-dace du centre et du sud de la Moldavie. Le grand nombre de monnaies callatiennes découvertes à Poiana, d'après toutes les probabilités ont pu arriver aux Géo-Daces d'ici, à la fin du IIème siècle et le commencement du premier siècle av.n.è., à côté des monnaies en bronze d'autres villes ouest-pontique découvertes dans ce territoire. Ces découvertes démontrent que dans cette période, de crise économique aussi, les villes émetteuses ont continué à entretenir des relations avec les Géo-Daces, qui ont contribué, entre autres, au progrès de la société locale dans la période qui précède la formation de l'état dace.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1 – 4. Monnaies en bronze du trésor de Poiana

Fig. 1. Monede din bronz din tezaurul de la Poiana, jud. Galați.

Fig. 2. Monede din bronz din tezaurul de la Poiana, jud. Galați.

Fig. 3. Monede din bronz din tezaurul de la Poiana, jud. Galați.

Fig. 4. Monede din bronz din tezaurul de la Poiana, jud. Galați.

OBIECTE DE PORT ȘI PODOABĂ DIN AȘEZAREA GETO-DACICĂ DE LA POIANA, JUD. GALAȚI (I). FIBULE¹

SILVIA TEODOR, STELA ȚAU

Așezările dacice din zona est-carpatică, în special grupul de obiective situate pe terasa din stânga Siretului, au cunoscut în ultimele secole dinaintea cuceririi de către romani a Daciei, o viață economică înfloritoare, fenomen ilustrat prin bogăția materialelor arheologice descoperite prin cercetări intense efectuate ani la rând.

Dintre aceste obiective un loc aparte îl are așezarea de la Poiana, comuna Nicorești, unde s-au efectuat astfel de săpături și de unde provine o cantitate însemnată de obiecte din bronz, fier și argint, în cadrul cărora remarcăm fibule, de mai multe tipuri, catarama, nasturi, oglinzi, cercei, inele, brățări, pandantive, mărgelile etc. Obiectele vestimentare din diferitele faze ale așezării geto-dacice (nivelurile IV și V) au fost parțial amintite în rapoarte de săpături sau selectiv în mai multe studii fără a se face o prezentare în totalitate a întregului lot descoperit². Fibulele, ca accesoriu pentru îmbrăcăminte, dar ca și obiecte de podoabă, s-au descoperit în număr relativ mare, cele mai multe fiind confecționate din bronz și fier și mai puține din argint, fiind de o mare varietate atât cele autohtone cât și cele de import.

Lotul analizat este relativ incomplet, el având în vedere, în special fibulele existente în colecția muzeului de istorie din Tecuci și numai câteva din Muzeul de istorie a Moldovei, pe când altele, deși sunt menționate în carnetele de șantier, nu s-au păstrat³. Cele mai multe din piesele prezentate provin din stratul de cultură, numai puține descoperindu-se în complexe închise, motiv pentru care încadrarea cronologică a multora se bazează pe analogii cu piese descoperite în obiective contemporane, printre care un loc aparte îl ocupă *davae*-le situate pe aceeași terasă din stânga Siretului, de la Răcătău și Brad, jud. Bacău, în care s-au descoperit materiale arheologice asemănătoare, precum și din alte așezări și necropole din Dacia⁴. Astfel,

¹ Articol publicat în revista *Arheologia Moldovei*, XIX, 1996, pp. 57-105.

² R. Vulpe, Ec. Vulpe, *Fouilles de Poiana*, în *Dacia*, III-IV, (1927-1932) 1933, pp. 325-327, fig. 106, 107, 108/4, 14-16; R. Vulpe, *L'âge du fer dans les régions trace de la Péninsule Balcanique*, P[ar]is 1930, p. 60, fig. 24; Idem, *Piroboridava. Considerații arheologice și istorice asupra cetății de la Poiana în Moldova de Jos*, București, 1931, pp. 7-8, fig. 3/g-i, m-n, r, [] R. Vulpe și colab., *Activitatea șantierului arheologic Poiana-Tecuci 1950*, în SCIV 1, 1951, p. 189, fig. 24; Idem, *Șantierul Poiana*, în SCIV, III, 1952, p. 202, fig. 24-26, 28; R. Vulpe, *La civilisation Dace et ses problèmes à la lumière des dernières fouilles de Poiana, en Basse Moldavie*, în *Dacia*, N.S., I, 1957, p. 150, fig. 5; S. Teodor, *L'espace est-carpatique aux IV-I siècles av.n.è.*, în *Actes du XIIIe Congrès International des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques*, 3, Bratislava, 1993, pp. 275-281, fig. 1.

³ Câteva fibule de argint se păstrează în Muzeul Național de Istorie a României din București (cf. L. Mărghită, *Tezaure de argint dacice*, București, 1976, pp. 37-40, fig. XIII/1-7), altele, din fier și bronz, provenite de la fostul Muzeu Național de Antichități din București sunt inedite.

⁴ V. Căpitanu, *Fibule de tip Latène descoperite în așezarea de tip „dava” de la Răcătău. com. Horgești, jud. Bacău*, în *Carpica*, XVI, 1984, pp. 61-83, fig. 1-10; V. Ursachi, *Zargidava. Cetatea dacică de la Brad*, București, 1995, pp. 226-

nu toate fibulele cuprinse în *Catalog* au menționat locul de descoperire (secțiune, locuințe, adâncime etc.), dar prin caracteristicile lor pot fi repartizate cronologic diferitelor faze ale așezării respective. Sperăm ca studiul nostru să întregească imaginea de ansamblu asupra acestei grupe de descoperiri, caracteristice pentru civilizația geto-dacică de la est de Carpați, într-o perioadă de timp relativ lungă, de la începutul secolului IV î. de H. și până la începutul secolului II d. H.

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE

Alexandrescu, 1976,	Alexandrescu, A., <i>À propos des fibules "thraces" de Zimnicea</i> , în <i>Thraco-Dacica</i> , 1, pp. 131-141.
Alexandrescu, 1980	Alexandrescu, A., <i>La nécropole Gète de Zimnicea</i> , în <i>Dacia</i> , N.S., XXIV, pp. 50-51.
Almgren, 1923	Almgren, O., <i>Studien über nordeuropäischen Fibel formen</i> , în <i>Mannus Bibliothek</i> , 32, Leipzig.
Ambroz, 1966	Ambroz, A. K., <i>Fibuly iuga evropeiskoj časti SSSR</i> , în <i>Arheologija SSSR</i> , D 1-10.
Andrieșescu, 1924	Andrieșescu, I., <i>Piscul Crăsani</i> , în <i>ARMSI</i> , III ^e , Serie, 3, p. 33 și urm.
Babeș, 1975	Babeș M., <i>Problèmes de la chronologie de la culture Gète-Dace à la lumière des fouilles de Cîrlomănești</i> , în <i>Dacia</i> , N.S., XIX, pp. 125-139.
Babeș, 1982	Babeș, M., <i>Buridava dacică</i> , în <i>SCIVA</i> , 33, 1982, 2, pp. 250-257 (recenzie).
Bantelmann, 1972	Bantelmann, N., <i>Fibeln vom Mittellatèneschema im Rhein-Main Moselgebiet</i> , în <i>Germania</i> , 50, pp. 98-110.
Baran, 1958	Baran, V. D., <i>Rezultaty vivčenia materialev z razkopik na poseleni peršoi polovini I tiseačalitja n.e. Cerepin, Lvovskoi oblasti, Disertati zbirnik</i> , Kiev.
Bazarciuc, 1980	Bazarciuc, V. V., <i>Cetatea geto-dacică de la Bunești-Dealul Bobului, jud. Vaslui</i> , în <i>Materiale-Tulcea</i> , pp. 164-175.
Bazarciuc, 1981	Bazarciuc, V. V., <i>Tezaurul geto-dacic de la Bunești, jud. Vaslui</i> , în <i>SCIVA</i> , 32, 4, pp. 563-570.
Bazarciuc, 1983	Bazarciuc, V. V., <i>Cetatea geto-dacică de la Bunești, jud. Vaslui</i> , în <i>SCIVA</i> , 34, 3, pp. 249-273.
Bechert, 1979	Bechert, T., <i>Ausgrabungen in Asciburgium, Vorbericht über die Grabungen 1975-1877</i> , în <i>BonnerJahrb.</i> , 179, pp. 475-498.
Behrens, 1954	Behrens, G., <i>Zur Typologie und Technik der Provinzialrömischen Fibeln</i> , în <i>JahrbRGZM</i> , 2, pp. 220-234.
Berciu, 1943	Berciu, D., <i>Ein Problem aus der Frühgeschichte-Südosteuropas. Die thrakischen Fibeln</i> , în <i>Balkanica</i> , 6, pp. 283-294.
Berciu, 1944	Berciu, D., <i>Trei fibule tracice la nord de Dunăre</i> , în <i>RevIst</i> , 30, 1-2, pp. 19-31.

- Berciu, 1981 Berciu, D., *Buridava dacică*, București.
- Berciu, Popa, 1965 Berciu, I., Popa, Al., Daicoviciu, H., *La forteresse dace de Piatra Craivii*, în *Celticum*, XII, pp. 115-166.
- Bichir, 1961 Bichir, Gh., *Săpături de salvare la Cuciulata*, în *Materiale și Cercetări Arheologice*, VII, pp. 352-354.
- Bobi, 1981 Bobi, V., *Două fibule dacice din colecțiile muzeului vrâncean*, în *Vrancea. Studii și comunicări*, IV, pp. 507-509.
- Bobi, 1987 Bobi, V., *Mormântul 71 descoperit în necropola de la Cîndești-Vrancea*, în *Vrancea. Studii și comunicări*, V-VII, pp. 333-341.
- Böhme, 1972 Böhme, A., *Die Fibeln der Kastelle Saalburg und Zugmantel*, în *Saalburg Jahrb.*, XXIX, pp. 5-112.
- Bren, 1964 Bren, J., *Vyznam spon prodatování Keltskych Oppid v Čechách*, în *Sborník Narodního Muz. v Praze, Seria A*, 18, pp. 195-289.
- Căpitanu, 1984 Căpitanu, V., *Fibule de tip Latène descoperite în așezarea de tip „dava” de la Răcățău, com. Horgești, jud. Bacău*, în *Carpica*, XVI, pp. 61-83.
- Cociș, 1986 Cociș, S., *Fibule romane din Muzeul de istorie a Transilvaniei*, în *ActaMN*, XXII-XXIII, pp. 527-535.
- Cociș, 1993 Cociș, S., *Fibule romane din Muzeul de istorie a Transilvaniei*, în *ActaMN*, XXVI-XXX, I/1, pp. 269-289.
- Daicoviciu, 1954 Daicoviciu, C., *Cetatea dacică de la Piatra Roșie*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București.
- Dambrowska, 1973 Dambrowska, T., *Cmentarzysko kultury Przeworskie w Karczewcu, pow. Węgrów*, în *Materialy Starożytne*, II, pp. 383-530.
- Daševskaia, 1991 Daševskaia, O. D., *Pozdnie skify v Krymu*, în *Arheologia SSSR*, D 1 -7, pp. 35-37.
- Dechelette, 1914 Dechelette, J., *Manuel d'archéologie préhistorique celtique et gallo-romaine*, II, 3, *Second Age du Fer ou époque de La Tène*, p. 326 și urm.
- Eggers, 1951 Eggers, H. J., *Der römische Import im freien Germanien*, *Atlas der Urgeschichte*, 1, Hamburg.
- Eggers, 1973 Eggers, H. J., *Augenfibeln*, în J. Hopps, *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde*, Berlin/New York, 1, pp. 480-484.
- Ettlinger, 1973 Ettlinger, E., *Die römischen Fibeln in der Schweiz*, Bern.
- Feugère, 1977 Feugère, M., *Les fibules Gallo-Romaines du Musée Denou à Chalon-sur-Saone*, în *Société d'Histoire et d'Archéologie de Chalon - sur-Saone*, 47, pp. 77-158.
- Filip, 1956 Filip, J., *Keltové ee střední Evropě*, Praga.
- Filow, 1910 Filow, B., în *Izvestija. Bulletin de la société archéologique Bulgare*, Sofia, I, p. 156.
- Floca, 1956 Floca, O., *Contribuții la cunoașterea tezaurilor de argint dacice*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București.
- Franzius, 1992 Franzius, G., *Die Fundgegenstände aus Prospektion und Grabungen in der Kalkrieser-Niewedder Senke bei Osnabrück*, în *Germania*, 70,

- 2, pp. 349-357.
- Furmanska, 1953 Furmanska, A. I., *Fibuly z razkopok Ol'vii*, în Arheologija, Kiev, VIII, pp. 76-79.
- Gechter, 1980 Gechter, M., *Die Anfänge des Nieder-germanischen Limes*, în BonnerJahrbuch, 179, pp.77-86.
- Glodariu, Moga, 1989 Glodariu, I., Moga, V., *Cetatea dacică de la Căpîlna*, Editura Științifică și Enciclopedică, București.
- Gudea, 1989 Gudea, N., *Porolissum. Un complex arheologic daco-roman la marginea de nord a Imperiului roman*, I, în ActaMP, XIII.
- Haalebos, 1986 Haalebos, J. K., *Fibulae uit Maurik*, Leiden.
- Hachmann, 1960 Hachmann, R., *Die Chronologie der jüngeren vorrömischen Eisenzeit*, în 41. BerRGK, pp. 237-238.
- Horedt, 1973 Horedt, K., *Die dakischen Sichelberfunde*, în Dacia, N.S., XVII, pp. 127-168.
- Jamka, 1964 Jamka, R., *Fibule typu oczkowanego w Europie środkowejze szczególnym uwzględnieniem ziem polskich*, în Materiały Starożytne, X.
- Kasparova, 1977 Kasparova, K. V., *O fibulah zarubineckogo tipa*, în Arh.Sbornik Erm., 18, pp. 68-78.
- Kolnik, 1971 Kolnik, T., *Prehľad a stavbádania o dobe rímskej a stahovani národov*, în SlovArch, 19, pp. 499-558.
- Kolnik, 1991 Kolnik, T., *Zu dem ersten Römern und Germanen an der mittleren Donau, Zusammenhang mit den geplanten römischen Angriffen gegen Marbod*, în vol. Die römische okkupation nördlich der Alpen zur zeit des Augustus, Kolloquium Bergkamen 1989, Aschendorf Münster, pp. 71-84.
- Kostrzewski, 1919 Kostrzewski, J., *Die ostgermanische Kultur der Spätlatènezeit*, Mannus Bibliothek, 18, pp. 37-40.
- Kossak, 1962 Kossak, G., *Frühe römische Fibeln aus dem Alpen-vorland und ihre Bedeutung für die germanischen Kulturverhältnisse*, în J. Werner (ed), Aus Bayerens Frühzeit, Munchen, pp. 125-137.
- Kotigorško, 1989 Kotigoroško, V., *Gorodišča rubeža ery v Verchnem Potis'e*, în SlovArch, XXXVII, 1, pp. 21-67.
- Kotigorško, 1994 Kotigoroško, V., *Problèmes de la chronologie de la culture dace de la région de la Haute Tisza*, în Relations Thraco-illyro-helléniques, București, pp. 304-314.
- Kovrig, 1937 Kovrig, S., *Die haupttypen der kaiserzeitlichen Fibeln in Pannonien*, în DissPann, II, 4, pp. 37-40.
- Krämer, 1971 Krämer, V., *Sielberne Fibelpaare aus dem letzen vorchristlichen Jahrhundert*, în Germania, 49. pp. 111-132.
- Kuharenko, 1961 Kuharenko, I. V., *Pamjatniki železnovo veka na territorij Poles'ja*, în SAI, D 1-29, Moskva.
- Kuharenko, 1964 Kuharenko, I. V., *Zarubineckaja kul'tura*, în SAI, D 1-19, Moskva.
- Lamiová-Schmiedlova, 1961 Lamiová-Schmiedlova, M., *Spony z doby rímskej na Slovenskie*, în Studijné zvesti, AUSAV, 5, Nitra.

- Lerat, 1975 Lerat, L., *Les fibules d'Alesia*, Dijon.
- Lupu, 1989 Lupu, N., *Tilișca. Așezările arheologice de pe Cățanaș*, Editura Științifică și Enciclopedică, București.
- Mačinski, 1963 Mačinski, D. A., *O chronologii nekatorjch tipov veščej zarubineckoi i odnoremennich ei kul 'tur*, în KSIA, 94, pp. 20-28.
- Maes van Impe, 1986 Maes, K. L. van Impe, *Begraafplaats uit de Ijzertijd en Romeinse Vondsten op „de Rietem” te Wijshagen (gem. Meeuwen-Gruitrode)*, în *Arheologia Belgica*, II, 1, pp. 47-56.
- Mărghitan, 1976 Mărghitan, L., *Tezaure de argint dacice*, București.
- Menke, 1974 Menke, M., *Studien zur vor- und früh-geschichtlichen Archäologie*, în *Festschrift für Joachim Werner zum 65. Geburtstag*, München, pp. 147-157.
- Motyková-Šneidrová, 1965 Motyková-Šneidrová, K., *Zur Chronologie der ältesten römischen Kaiserzeit in Böhmen*, în BYV, 5, pp. 103-174.
- Niculiță, 1977 Niculiță, I. T., *Gety IV-III vv do n.e. v Dnestrovkogo-Karpatskich zemleach*, Chișinău.
- Niculiță, 1987 Niculiță, I. T., *Severnye frakijcy v VI-I vv do n.e.*, Chișinău.
- v. Patek, 1942 Patek, E. v., *Verbreitung und Herkunft der römischen Fibeltypen von Pannonien*, în *DissPann*, II, 19.
- Pârvan, 1927 Pârvan, V., *Getica. O protoistorie a Daciei*, București.
- Peškar, 1972 Peškar, J., *Fibeln aus der römischen Kaiserzeit in Mähren*.
- Petru, 1972 Petru, S., *Emonske necropole*, Ljubliana.
- Piće, 1905 Piće, J. L., *Starožitnosti zeme České*, II, 2, pp. 32-37.
- Popescu, 1938 Popescu, D., *Fibules en bronze des collections du Musée National des Antiquités*, în *Dacia*, V-VI, 1935-1936, pp. 239-246.
- Popescu, 1941 Popescu, D., *Objets de parures géto-daces en argent*, în *Dacia*, VII-VIII, 1937-1940, pp. 183-202.
- Popescu, 1945 Popescu, D., *Fibeln aus dem National museum für Allertümer in București*, în *Dacia*, IX-X, 1941-1944, pp. 485-490.
- Popescu, 1947 Popescu, D., *Nouveaux trésors géto-daces en argent*, în *Dacia*, XI-XII, 1945-1947, pp. 35-69.
- Popescu, 1971 Popescu, D., *Tezaure de argint dacice*, în BMI, 4/1971, pp. 19-32.
- Preda, 1986 Preda, C., *Geto-dacii din bazinul Oltului inferior. Dava de la Sprâncenata*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București.
- Preidel, 1930 Preidel, H., *Die germanischen Kulturen in Böhmen und ihre Träger*, Kassel, pp. 68-69.
- Popov, 1924 Popov, R., în *Izvestija-Bulletin de la Société archéologique Bulgare*, 11, 1923-1924, p. 128.
- Rieckhoff, 1975 Rieckhoff, S., *Münzen und Fibeln aus dem Vicus des Kastells Müfingen (Schwarzwald-Baar-Kreis)*, în *Saalburg Jahrbuch*, XXXII, pp. 37-49.
- Riha, 1979 Riha, E., *Die römischen Fibeln aus Augst und Kaiseraugst*, în *Forschungen in Augst*, 3, Augst.

- Rustoiu, 1989 Rustoiu, A., *Fibule dacice cu ornamente zoomorfe*, în *Symposia Thracologica*, 7, Pp. 306-307.
- Rustoiu, 1995 Rustoiu, A., *Le premier horizon de fibules romaines en Dacie préromaine*, în *Thraco-Dacica*, XVI, 1-2, pp. 211-219.
- Sanie, 1981 Sanie, S., *Civilizația romană la est de Carpați și romanitatea pe teritoriul Moldovei (sec. II î.e.n.— III e.n.)*, Editura Junimea, Iași.
- Ščukin, 1991 Ščukin, M. B., *Nekatorje problemj chronologij rannerimskogo vremeni*, în *Arh.Sbornik Erm.*, 31, pp. 90-106.
- Simion, 1976 Simion, G., *Les Gètes de la Dobroudja septentrionale (VIe-Ier s.)*, în *Thraco-Dacica*, pp. 143-163.
- Smisyko, 1932 Smiszko, M., *Kultury wczesnego okresu epoki cesarstwa Rzymskiego w Malopolsce Wschodniej*, Lwow, pp. 19-20.
- Svoboda, 1948 Svoboda, B., *Čechy a římské Imperium*, Praga.
- Teodor, 1988 Teodor, S., *Elemente celtice pe teritoriul est-carpatic al României*, în *ArhMold*, XII, pp. 33-51.
- Teodor, 1993 Teodor, S., *L'espace est-carpatique aux IVe-Ier siècles av.n.e.*, în *Actes du XIIe Congrès International des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques*, 3, Bratislava, pp. 275-281.
- Turcu, 1979 Turcu, M., *Geto-dacii din Cîmpia Munteniei*, Editura științifică și enciclopedică, București.
- Ulbert, 1959 Ulbert, G., *Die römischen Donaukastelle Aislingen und Burghöfe-Limesforschungen*, în *Studien zur Organisation der römischen Reichsgrenze an Rhein und Donau*, 1, Berlin, pp. 69-70.
- Ursachi, 1995 Ursachi, V., *Zargidava. Cetatea dacică de la Brad*, în *Biblioteca thracologica*, X, București.
- Viazmitina, 1962 Viazmitina M. I., *Zolota Balka*, Kiev.
- Viazmitina, 1972 Viazmitina, M. I., *Zolotobalkovskej mogilnik*, Kiev.
- Vulpe, Vulpe, 1924 Vulpe, R., Vulpe, Ec., *Les fouilles de Tinosul*, în *Dacia*, I, pp. 166-223.
- Vulpe, 1930 Vulpe, R., *L 'âge du fer dans les région thrace de la Péninsule Balcanique*, Paris.
- Vulpe, 1931 Vulpe, R., *Piroboridava. Considerații arheologice și istorice asupra cetății de la Poiana în Moldova de Jos*, București.
- Vulpe, Vulpe, 1933 Vulpe, R., Vulpe, Ec., *Fouilles de Poiana*, în *Dacia*, III-IV, 1927-1932 (1933), p. 253 și urm.
- Vulpe, 1951 Vulpe, R. și colab., *Activitatea șantierului arheologic Poiana-Tecuci 1950*, în *SCIV*, I, 1, pp. 177-216.
- Vulpe, 1952 Vulpe, R. și colab., *Șantierul Poiana*, în *SCIV*, III, pp. 191-230.
- Vulpe, 1957 Vulpe, R., *La civilisation Dace et ses problèmes à la lumière des dernières fouilles de Poiana, en Basse Moldavie*, în *Dacia*, N.S., I, pp. 143-164.
- Vulpe, 1959 Vulpe, R. și colab., *Șantierul arheologic Popești*, în *Materiale*, 5.
- Vulpe-Dunăreanu, 1938 Vulpe-Dunăreanu, Ec., *La nécropole de l'âge du bronze de Poiana*, în *Dacia*, V-VI, pp. 151-167.

Wamser, 1991	Wamser, L., <i>Marktbreit, ein augusteischen Truppenlager am Maindreieck</i> , în <i>Die römische okkupation nördlich der Alpen zur Zeit des Augustus Kolloquium Bergkamen</i> , 1989, Aschendorff Munster, pp. 109-127.
Werner, 1955	Werner, J., <i>Die Nauheim Fibeln</i> , în <i>JahrbRGZM</i> , II, pp. 170-195.
Zirra, 1971	Zirra, V., <i>Beiträge zur kenntnis des keltischen Latène in Rumänien</i> , în <i>Dacia</i> , N.S., XV, pp. 171-238.
Zirra, 1976	Zirra, V., <i>Le problème de Celtes dans l'espace du Bas-Danube</i> , în <i>Thraco-Dacica</i> , pp. 175-182.
Zirra, 1989	Zirra, V. V., <i>Observații asupra fibulelor traco-getice</i> , în <i>Symposia Thracologica</i> , 7, pp. 302-306.
Zirra, 1991	Zirra, V. V., <i>Les plus anciennes fibules latèniennes en Roumanie</i> , în <i>Dacia</i> , N.S., XXXV, pp. 177-184.

I. Fibule de tip tracic (fig. 1-2). În nivelul al IV-lea din așezarea geto-dacică de la Poiana s-au descoperit izolat sau în complexe închise mai multe fibule denumite de tip tracic, lucrate atât din bronz, cât și din argint. Ele sunt realizate dintr-un singur fir având corpul puternic arcuit, semicircular, mai mult sau mai puțin îngroșat și uneori fațetat sau decorat, resortul dintr-o singură spirală, portagrafa mică și picior vertical, uneori arcuit în formă de S și capătul conic. Cele mai multe exemplare s-au descoperit în stratul cultural și în unele morminte getice din secolele IV-III î. H., precum și în mici tezaure. Astfel, un lot de cinci fibule descoperite prin săpăturile din anul 1951 se aflau depozitate, împreună cu alte obiecte din bronz și fier, într-un vas ceramic. Alte trei fibule s-au descoperit în anul 1986 în cadrul unui depozit, care mai conținea și alte obiecte de podoabă, unelte și arme, depus într-o mică alveolare, pe un strat de pietriș la 1,90 m adâncime.

În funcție de grosimea și forma arcului și a piciorului, aceste fibule pot fi departajate tipologic și cronologic pe parcursul perioadei cuprinsă între a doua jumătate a secolului IV și sfârșitul secolului III î. de H., stabilindu-se cinci variante și subvariante (V. Mikov, 1930-1931; D. Berciu, 1943). Cele mai vechi exemplare sunt variantele I b cu arcul simplu și picior vertical, precum și I a cu corpul gros pe toată lungimea sa și piciorul răsucit în formă de S, aflate în primul depozit și în stratul de cultură, având analogii în mai multe obiective din sudul Dunării, în necropola getică de la Zimnicea și în mai multe alte așezări și necropole din secolele IV-III î. de H. din Dacia. Din ultima variantă s-au descoperit și fibule lucrate din argint (fig. 2/11, 14), cu arcul în secțiune rotundă sau poligonală, mai mult sau mai puțin marcat, piciorul terminat cu buton conic sau plat, adesea decorat. Un exemplar descoperit în anul 1986 (fig. 1/5) aparține variantei II b, cu piciorul vertical și relativ scurt, îngroșat spre extremitatea sa unde este înfășurat cu un fir metalic. În necropola de la Zimnicea fibule asemănătoare se aflau în aceleași complexe cu varianta V b și cu vase ceramice caracteristice pentru secolele IV-III î. de H. Mai multe exemplare de acest tip s-au descoperit în așezarea getică fortificată de la Bunești-Averești, aflate în tezaure care cuprindeau și alte obiecte de podoabă din argint și bronz, precum și, sporadic, în așezările fortificate de la Brad și Răcătău (jud. Bacău), și la răsărit de Prut, la Butuceni și Mășcăuți (r. Orhei), în complexe din secolele IV-III î. de H.

Două piese descoperite în stratul de cultură (fig. 2/4, 8), cu piciorul răsucit și butonul terminal fațetat, au corpul în formă de bandă relativ lată și decorat cu linii sau puncte dispuse

longitudinal, un exemplar (fig. 2/4) având resortul bilateral. Astfel de piese sunt mai rar atestate pe teritoriul Daciei considerate ca fiind de influență celtică.

Fibulele de tip tracic fiind foarte frecvente în zona nord-dunăreană l-au determinat pe prof. Radu Vulpe să le denumească *fibule getice*, mai ales că în anul 1928 a fost descoperit la Poiana un exemplar în curs de prelucrare, probabil dintr-un atelier din această așezare. Mai târziu, în așezarea de la Zimnicea s-a descoperit un fragment de vas getic pe care se afla amprenta unei fibule de acest tip.

Bibliografie. Filow, 1910, p. 156, fig. 1; Popov, 1923-1924, pp. 128-136, fig. 60; Vulpe, 1930, p. 62; Idem, 1931, p. 8, fig. 3 g; Vulpe, Vulpe, 1933, p. 325, fig. 108/4; Berciu, 1943, p. 283 și urm.; Idem, 1944, pp. 19-31; Vulpe, 1951, fig. 24/2, p. 187; Idem, 1952, p. 202, fig. 24/d-g; Alexandrescu, 1976, pp. 131-141, fig. 1-2; Simion, 1976, p. 151, fig. 7; Niculiță, 1977, p. 102, fig. IX/3; Alexandrescu, 1980, pp. 50-51, fig. 45-48; Bazarciuc, 1980, pp. 164-175, fig. 10/3-4, 11/2-3; Bazarciuc, 1981, pp. 563-570, fig. 1/1-20; 2/1-4; Bazarciuc, 1983, p. 267, fig. 19/1-8; 22/2-3; Căpitanu, 1984, pp. 61-83, fig. 1/1; Preda, 1986, p. 106, pl. LXVI/l; LXVII/l; Niculiță, 1987, p. 105, fig. 27/1; Zirra, 1989, pp. 303-306; Teodor, 1993, fig. 1; Ursachi, 1995, p. 226, pl. 204/2.

II. Fibule Latène II și III (fig. 3; 5/13). Din nivelul al IV-lea, faza a doua, provin mai multe fibule, întregi și fragmentare importate sau imitate, care au caracteristici pe baza cărora pot fi încadrate în secolele III-II î. de H. Ele sunt lucrate din bronz având corpul bombat și piciorul liber sau lipit pe arc, cu resortul format din patru spire și coardă interioară sau exterioară. Unele piese prezintă decor sau nodozități pe arc și pe picior (fig. 3/1-6). Un singur exemplar are arcul plat, de formă rombică și piciorul decorat cu incizii, mult alungit deasupra sa, resortul fiind mai lung decât la alte piese (fig. 3/9). O fibulă asemănătoare s-a descoperit în Oltenia și a fost considerată ca produs local realizat sub influență apuseană (Zirra, 1976, p. 182).

O altă categorie de fibule din aceeași perioadă au de asemeni, corpul mai mult sau mai puțin aplatizat, de formă ovală sau rombică, dar cu portagrafa relativ dreptunghiulară, resort scurt și coardă interioară. Ele au fost lucrate, în general, din bronz, un singur exemplar fiind din argint (fig. 5/13). În funcție de aceste caracteristici s-a constatat că unele piese au o durată mai lungă putând fi datate, prin analogie cu alte descoperiri din așezări contemporane, în ultimele decenii ale secolului I î. de H. și primele decenii d. H.

Bibliografie. Pârvan, 1927, pp. 550-555; Popescu, 1940, fig. 5; Vulpe, 1951, fig. 24/3; Filip, 1956, pl. LVIII/16; Bantelmann, 1972, p. 106, fig. 2; Horedt, 1973, fig. 2; Zirra, 1971, pp. 171-238; Zirra, 1976, p. 182, fig. 5/5; Teodor, 1988, fig. 4/3, 11-15; 5/7-8, 12; Zirra, 1991, pp. 177-184.

III. Fibule Latène III și IV (fig. 4/2,6; fig. 5-9; 14/3; 15/2). În ultimele două nivele din așezarea geto-dacică de la Poiana se aflau numeroase fibule din fier și bronz ce pot fi grupate în două categorii: a. Fibule realizate dintr-o singură sârmă din fier având portagrafa în formă de cadru, rectangulară, cu arcul curbat, resort scurt din patru spire și coardă exterioară; b. Fibule din bronz confecționate aproximativ la fel, dar care pot avea portagrafa lamelară și arcul cu curbura spre extremitate, resort scurt și coardă interioară (arbaletă). Un singur exemplar din bronz, cu corpul puternic arcuit poate fi plasat la tipul *Armbrustfibeln*, datat de asemeni, în Latène târziu (Motyková-Šchneidrová, 1965, p. 109). Ambele tipuri pot avea variante mai timpurii - cele cu arcul mai puțin curbat - și mai târzii - cele cu arcul puternic arcuit, uneori

fiind prevăzut cu o sferă sau un disc și coardă interioară. Aceste fibule au fost descoperite în așezări Latène târzii din Dacia, dar și în medii scitice târzii, celtice sau germane. Fibulele dintr-un fir cu portagrafa lamelară și coardă interioară apar frecvent în mediul roman în Occident la sfârșitul secolului I d. H., fiind denumite și „fibule militare”, dar și în Europa de est în mediu Zarubineț, datate mai timpuriu (sfârșitul secolului I î. de H. - secolul I d.H.).

Bibliografie. Kostrzewski, 1919, pp. 37-40; Almgren, 1923, pl. 1/15; Andrieșescu, 1924, p. 83, fig. 274; Vulpe, Vulpe, 1924, p. 214, fig. 44/3; Daicoviciu, 1954, pl. XV/9; Vulpe, 1959, p. 342, fig. 11/4; Hachmann, 1960, pp. 232-234; pl. I; Viazmitina, 1962, pp. 198-199, fig. 82/12, 16; Macinski, 1963, p. 21, fig. 5; Kuharenko, 1964, pl. 14/3; Motyková-Šchneidrová, 1965, p. 109, fig. 27/16; Berciu, Popa, Daicoviciu, 1965, p. 138, fig. 33 C/25, 29, 30; Ambroz, 1966, pp. 22-23, pl. 3; 4/18; Kasparova, 1977, pp. 68-78, fig. 19/10-3, 18; Ščukin, 1972, pp. 15-46, 50-51, fig. 3; Viazmitina, 1972, p. 131, fig. 65/1, 9, 11; Horedt, 1973, pp. 135-136, fig. 2; Babeș, 1975, pp. 133-134, fig. 2/2-4; Glodariu, Moga, 1989, p. 110, fig. 95/1; Ursachi, 1995, p. 227, pl. 203/3, 5; 328/3-5, 9; Rustoiu, 1995, pp. 211-219, fig. 4/8-9.

IV. Fibule cu decor zoomorf (fig. 4/1, 3, 5). În afară de ornamentul ornitologic de pe fibulele de tip „linguriță”, o grupă de fibule de bronz, cu corpul puternic profilat sunt ornamentate pe arc cu elemente zoomorfe constând dintr-un cap de animal, șarpe sau lup, cu gura deschisă din care pornește piciorul fibulei, terminat de regulă cu un buton. Restul fibulei este de schemă obișnuită, ca la fibulele-mască cunoscute în Dacia, la Craiova, Ocnița, Căndești și în lumea romană, în perioada Tiberius-Claudius. În necropola din epoca bronzului aflată în apropierea Cetățuiei s-a descoperit, în anul 1928 o fibulă cu decor zoomorf, în unul din mormintele dacice aflate în această zonă.

Datorită stilizării este dificil de recunoscut natura acestui decor, dar sub forma aceasta el este frecvent și pe alte obiecte de podoabă ale geto-dacilor, în special la brățări și cercei, multe lucrate din argint, figura (mască) respectivă având aceleași caracteristici ca animalul reprezentat pe stindardul dacic.

Analogiile din lumea romană ne indică o cronologie relativă, în general, în secolul I d. H., perioadă în care au existat multiple legături, cu lumea exterioară imperiului, de natură diferită. În castrele romane din Elveția și sudul Germaniei, ca și la Kempten fibulele cu mască sau cu două capete (*Doppelknopffibeln*), fibulele cu reprezentări figurative sunt datate la mijlocul secolului I d. H.

Bibliografie. Vulpe-Dunăreanu, 1938, p. 164, fig. 15/3; Popescu, 1947, p. 60; Petre, 1972, pl. CX/4; Menke, 1974, p. 147 și urm., fig. 5/3; Mărghitan, 1976, p. 37, pl. XII/1 1-12; Kolnik, 1977, p. 149 și urm., fig. 5/3; Berciu, 1981; pl. 5/7, 12/3; Bobi, 1981, fig. 2; Rustoiu, 1989, pp. 306-307.

V. Fibule tip Nauheim (fig. 10/1-10; fig. 11/9, 13; 14-15). Acest tip de fibulă caracteristic pentru perioada târzie a Latène-ului este turnată dintr-o singură bucată constând dintr-un arc plat sau ușor arcuit, în formă de frunză alungită și ascuțită, cu portagrafa trapezoidală ajurată sau nu, și resort cu patru spire, cu coarda pe dedesubt. Arcul poate fi neted sau decorat cu incizii sau nervuri. Unii cercetători, pe baza descoperirilor din necropole, consideră că fibulele Nauheim aparțin portului feminin, ele fiind găsite în morminte împreună cu brățări, piepteni, fusaiole și mărgelile de sticlă. Aria de răspândire a acestui tip de fibulă este destul de mare, cuprinzând Normandia, Franța, Ungaria, Germania, Cehia, acesta pătrunzând frecvent și în

Dacia, unde este cunoscut în așezări și necropole. J. Werner consideră că fibula Nauheim este un produs al *oppidum*-ului celtic din Galia, asemănător cu cel din Italia. Ea precede fibula de tip „Aucissa” și *Geschweiftfibeln* și durează până la cucerirea Germaniei de către August. În *oppidum*-ul Stradonitz și în altele s-au produs în serii și apar în asociere cu fibule simple de tradiție Latène. Datarea stabilită pe baza descoperirilor din necropola eponimă, adică în a doua jumătate a secolului I î. de H. și până în ultimii ani de domnie a lui August, se confirmă prin piesele găsite în așezările geto-dacice, unde au apărut în nivelurile de locuire în care se aflau și alte tipuri de fibule Latène târziu, printre care și cele dacice în formă de „linguriță”.

Bibliografie. Pić, 1905, 4, p. 37, pl. IV/1-9; Dechelette, 1914, II, 3, p. 1256, fig. 53/1; Almgren, 1923, nr. 65; Vulpe, Vulpe, 1924, pp. 211-212, fig. 43; 48/11; Pârvan, 1927, p. 554; Smiszko, 1932, pp. 19-20, pl. V/19; Behrens, 1939, fig. 42/1-3; Werner, 1955, pp. 170-195; Popescu, 1971, p. 26; Böhme, 1972, p. 10, pl. 1/1-2; Dambrowska, 1973, pl. 1/7; XX/4-7; Ettlinger, 1973, p. 16-17, pl. A/1 (75-20); Feugère, 1973, p. 203, tip. 5; Gechter, 1980, p. 84, fig. 35/3-4; Ursachi, 1995, pp. 227-228, pl. 203/10-15.

VI. Fibule „linguriță” (fig. 12-13). Una din cele mai răspândite fibule în așezările dacice și care apare frecvent în ultimele straturi de la Poiana este fibula de tip „linguriță”, lucrată din două părți separate, putând fi atât din argint și bronz, cât și din fier. Ea are corpul format dintr-un arc plat, de formă aproximativ triunghiulară, îngustat deasupra portagrafei, cu capul bombat, în formă de linguriță care acoperă resortul. La majoritatea pieselor întreaga suprafață este decorată cu incizii liniare de-a lungul marginilor până la cap unde se întorc în formă de V. Portagrafa este simplă sau ajurată, ușor alungită. În afară de ornamentul obișnuit remarcat pe multe exemplare descoperite pe teritoriul Daciei, ca cele de la Remetea, Șeica Mică, Senereuș, Vedea, Popești, Sprâncenata, Buridava, Căpâlna și multe altele, la Poiana s-au descoperit câteva piese care au pe arc un decor plastic zoomorf constând din reprezentarea a una sau două păsări față în față, care au între ele un simulacru de vas făcut dintr-o spirală de sârmă, în care se afla o bobită de sticlă (fig. 12/3-4, 14).

Fibule de tip „linguriță” din bronz cu decor zoomorf (cap de animal cu urechile ascuțite) s-au mai descoperit la Buridava, în nivelul III din cetatea I și în sectorul „palisadă”, iar în alt loc o fibulă cu decor incizat și o piatră prețioasă.

Fibula „linguriță” a fost deseori considerată a fi de origine străină derivată din tipul Nauheim, frecvent descoperit în mai multe zone din centrul Europei, în faza sa finală denumită *Schusselfibeln* sau *Löffelfibeln* în Germania sau à *coquille* în Franța meridională, unde sunt lucrate mai mult din bronz și din fier.

Din punct de vedere cronologic cele mai multe din fibulele de acest tip, din argint, descoperite în tezaure, ca și cele din straturile dacice din mai multe așezări, sunt datate, pe baza primelor monede Augustane și a altor obiecte, printre care și fibule „Aucissa” în a doua jumătate a secolului I î. de H., mai precis în ultimele trei decenii.

Piesele de la Remetea, Șeica Mică, Răcătău și Mănăstioara-Fitiotești au datare stabilită prin monedele din tezaurele respective, ultimele fiind din anul 16 și, respectiv, 28 î. de H.

Bibliografie. Vulpe, Vulpe, 1924, p. 214, fig. 43; Pârvan, 1926, p. 554; Vulpe, Vulpe, 1927-1932, pp. 326-327, fig. 106/15-17; 107; Popescu, 1944, p. 4; Vulpe, 1951, p. 205, fig. 24/5; Idem, 1952, p. 209, fig. 28; Behrens, 1954, p. 221. Vulpe, 1957, p. 150, fig. 5/2; Idem, 1959, p. 314 (Popești); Bren, 1964, A 18; Popescu, 1971, p. 26; Floca, 1956, pp. 31-32, fig. 21; Krämer, 1971, p. 115. Horedt, 1973, fig. 2/4 a-d; Ettlinger, 1973, pp. 13-14, fig. 2;

Rieckhoff, 1975, pp. 26-27, fig. 8; Mărghită, 1976, p. 47, 58, pl. XXIII/4; XLV/3-4; Feugère, 1977, p. 176, tip 7; Turcu, 1979, fig. 25/2-4; Berciu, 1981, pp. 52, 87, 89, fig. 20/1-3; 36/5, 7; 48/6-8; Bobi, 1981, p. 507, fig. 1; Căpitanu, 1984, pp. 64-65, fig. 41/3-6; 42/7, 10-12; Haalebos, 1986, pp. 16-17, fig. 4-6; 29/1-3; 37/1; 39/6-7; Preda, 1986, pp. 63-64, fig. LI/1-4; LII/1-2, 4-5; Glodariu, Moga, 1989, pp. 110-111, fig. 96/1-41; Lupu, 1989, p. 76, pl. 26/16; Rustoiu, 1989, pp. 306-307; Ursachi, 1995, p. 227, pl. 203/6-9.

VII. Fibula de tip „Langton Down” (fig. 14/6; 20/6). Piesă din bronz cu arcul plat, striat longitudinal cu resortul protejat într-o teacă cilindrică. Portagrafa ușor alungită este perforată cu două orificii rectangulare. Acest tip de fibulă, denumită și *fibule à arc non-interrompu et ressort protégé* sau *Spiralhülsenfibel mit längsgerippten Bügel*, este răspândită în provinciile răsăritene ale Imperiului Roman și în Gallia în vremea împăraților Augustus și Tiberiu și se datează în ultimele două decenii înainte de Hristos și în prima jumătate a secolului I d. H. Pe teritoriul Daciei se mai cunoaște un exemplar în așezarea dacică de la Ocnița. Piesa ilustrată a fost descoperită în timpul săpăturilor din 1927. Un alt exemplar incomplet a fost descoperit în 1950, în secțiunea H.

Bibliografie. Vulpe, Vulpe, 1933, fig. 108/14; Vulpe, 1951, fig. 24/6; Vulpe, 1957, fig. 5/3; Ettlinger, 1973, pp. 21-23, tip. 23; Feugère, 1977, p. 262, tip. 14; Lerat, 1979, pp. 36-38; Gechter, 1980, p. 85, fig. 35/2; Berciu, 1981, pl. 4/7; Babeș, 1982, p. 252.

VIII. Fibule „Aucissa” (fig. 14/4). Acest tip de fibulă face parte din grupa aceloră formate din două părți prinse cu balama sau șarnieră (Almgren tipul 242), fiind lucrate în special din bronz. Corpul este foarte boltit și constă dintr-o bandă sau bară lată ce se îngustează spre picior, care este relativ scurt, cu portagrafa triunghiulară terminată cu un buton. Corpul ușor lățit conține o plăcuță transversală pe care scrie, câteodată, numele producătorului („Aucissa”), care a determinat și denumirea acestei fibule. Zona de lansare a ei se consideră a fi Italia de nord, de unde s-a răspândit în provincii și pe un teritoriu foarte întins, în Europa centrală și de nord, în special în Pannonia, Slovacia, Boemia, Galiția etc, și în mai multe zone răsăritene. Ele sunt menționate și în așezările dacice din Muntenia și Transilvania, precum și în cetățile din stânga Siretului. Exemplarul de la Poiana are arcul puternic boltit, cu secțiunea relativ triunghiulară, lățit la bază și terminat cu o placă rectangulară. Atât arcul, cât și această placă sunt decorate cu caneluri longitudinale și incizii oblice dispuse în șir, de-a lungul întregii piese. Acul și butonul terminal lipsesc.

Din punct de vedere cronologic, fibulele „Aucissa” încep să fie folosite încă de la sfârșitul secolului I î. de H. în provincii ca Pannonia și Galiția, iar în unele zone, după unii autori, perioada de maximă răspândire ar dura, pe baza descoperirilor de la Devin și Puchov din Slovacia, până la începutul secolului II d. H. (Lamiová- Schmiedlová), iar pe baza descoperirilor din „limes Kastellen”, E. Patek trage concluzia, că fibulele „Aucissa” s-au păstrat și pe parcursul secolului al II-lea d. H. În așezările geto-dacice s-au descoperit variantele timpurii, dateate împreună cu alte descoperiri la sfârșitul secolului I î. de H. și prima jumătate a secolului I d. H. în unele complexe de la Răcătău, Sprâncenata, Târgșor și altele, fibulele „Aucissa” au apărut în contexte din prima jumătate a secolului I d. H. iar la grupul dacilor liberi de la Chilia-Militari și în primele decenii ale secolului II d. H. Exemplarul descoperit în așezarea geto-dacică de la Poiana se afla în nivelul al V-lea, unde s-au mai găsit fibulele cu „ochi” puternic profilate, monede imperiale timpurii, vase de sticlă *milefiori*,

ceramică *terra sigillata* și alte importuri, care pot fi datate în prima jumătate a secolului I d. H.

Bibliografie. Almgren, 1923, p. 109, pl. X/242; v. Patek, 1942, pp. 106-109; Popescu, 1945, fig. 2, nr. 6-7; Vulpe, 1951, fig. 24/8; Behrens, 1954, fig. 7/1-3; Svoboda, 1948, 49, nr. 42; Motyková-Schneidrová, 1965, 121, pl. 40/16; Ambroz, 1966, p. 26, pl. 4/9-16; Lamiova-Schmiedlová, 1968, 11-12; Böhme, 1972, p. 11, fig. 1/17-21; Peškar, 1972, pp. 66-67, fig. 1/4; Petre, S, 1972, pl. XCII/22; Ettlinger, 1973, pp. 21-22, pl. 13/28-29; Rieckhoff, 1975, fig. 28/1; 31; 32/1-4; 35/1-7; 36/7-9; Căpitanu, 1984, p. 70, fig. 4/6; Preda, 1986, p. 65, fig. LII/6; Feugère, 1988, tip. 22 a-e; Bichir, 1961, p. 45, pl. XLV/l; Kolnik, 1991, p. 75, fig. 3/4; Franzius, 1992, fig. 3/1-4; 4/1-4.

IX. Fibule „militare” (fig. 10/11, 16-20; 11/1-8, 10-12, 14-16; 15/1, 3-7, 11-12). Sub această denumire se grupează fibulele din fir rotund cu portagrafa lamelară și coardă interioară. Pot fi atât din bronz, cât și din fier. Corpul poate fi mai mult sau mai puțin curbat, cum sunt cele mai multe din fibulele descoperite în așezări și necropole din nordul Mării Negre, scitice târzii, Przeworsk și în necropolele culturii Zarubineț, împreună cu fibule ale acestei culturi, și se datează la sfârșitul secolului I î. de H. și în secolul I d. H. Cele din centrul Europei au fost analizate de Almgren și alții. Fibule „militare” sunt atestate în mai multe așezări din Dacia, ca cele de la Cârломănești (60-50 î. de H.), Răcățau ș.a. Tot în această categorie sunt grupate frecvent și fibulele din fir rotund, care au portagrafa rectangulară în formă de ramă cu arcul curbat, resortul scurt și coarda exterioară, care în așezările dacice sunt datate la mijlocul secolului I î. de H.

Bibliografie. Almgren, 1923, tipul 15; Smiszko, 1932, p. 19-20, pl. V/l 9; v. Patek, 1942, pl. XXV/l-6; Furmanska, 1953, pl. 14/3; Kuharenko, 1961, pl. 10/6; 17/19; 18/20, 25; Viazmitina, 1962, p. 199, fig. 82/12, 16; Mačinski, 1963, p. 27, fig. 5; Kuharenko, 1964, pl. 14/3; Ambroz, 1966, pp. 23-25; pl. 3/12-15; 4/1-8; 18/4; Böhme, 1972, pl. 3-4; Viazmitina, 1972, p. 131, fig. 65; Babeș, 1975, p. 134, fig. 2/2-3; Kotigoroško, 1989, pl. VI/31; Rustoiu, 1995, pp. 211-219.

X. Fibula „cu ochi” (fig. 14/5). Formă cu decor tipic, această fibulă cunoaște de la apariția sa mai multe trepte tipologice în funcție de redarea „ochilor” și unele transformări ale profilului, caracteristici după care Almgren le încadrează în grupa a III-a ce conține nouă tipuri. În funcție de forma capului și a piciorului și nu după modul de execuție a „ochilor”, R. Jamko, studiind comparativ fibulele „cu ochi” din Boemia și Germania le clasifică în două serii principale, A și B cu numeroase variante, datate pe parcursul primei jumătăți a secolului I d. H. Alți cercetători, pe baza analizei materialelor descoperite în diferite zone ale Europei, au găsit numai patru tipuri principale ale acestei fibule, care au permis și o cronologie absolută, împărțită pe decenii, pe parcursul primei jumătăți a secolului I d. H. Fibula „cu ochi” de la Poiana aparține variantei mai recente, în care desenul se rezumă la ornamentul liniar de pe arc fără cercurile concentrice sau perforațiile care redau „ochii”. Ea s-a descoperit în același nivel cu fibulele „militare” și cele puternic profilate precum și cu alte materiale caracteristice primei jumătăți a secolului I d. H. O altă fibulă publicată anterior are desenate pe capătul piciorului și două cercuri reprezentând „ochii” (Vulpe, 1957, p. 150, fig. 5/4).

Referitor la originea fibulei „cu ochi” păreriile specialiștilor diferă. Se consideră că forma boltită a corpului își are originea în forme Latene târzii sau în fibule „Aucissa”, care au suferit transformări în modul de realizare a terminației corpului. În ceea ce privește semnificația „ochilor” și a desenului de pe arc în general, unii cercetători le consideră ca având nu numai rol decorativ, ci și o semnificație magică (G. Ulbert, p. 65), corespunzătoare concepțiilor

religioase ale antichității. Pe teritoriul Daciei fibule „cu ochi” s-au descoperit la Răcățau, Ocnița și în alte așezări în care se aflau și alte tipuri de fibule provincial romane, care pe baza monedelor, a vaselor de import și a altor materiale se încadrează în prima jumătate a secolului I d. H.

Bibliografie. Almgren, 1923, pp. 21-33, pl. II, tip. 45-49; Vulpe, 1957, p. 150; fig. 5/4, Baran, 1958, pl. IV, fig. 88-89; Ulbert 1959, p. 65; Jamko, 1964, pp. 7-104, fig. 36-37; Motyková-Šneidrová, 1965, p. 112, pl. 30/2, 11-12, 15; Ambroz, 1966, pp. 35-36, pl. 6/15, 20, 21; Böhme, 1972, p. 10, fig. 1/8-14; Peškar, 1972, pp. 70-74, fig. 3/4-9; Ettlinger, 1973, pp. 20-21, tip. 17; Eggers, 1973, pp. 480-484; Rieckhoff, 1975, p. 44, pl. 13/7; Riha, 1979, 68, tip 2.3.3; Berciu, 1981, p. 52, pl. 36/2; 38/11; Căpitanu, 1984, p. 71, fig. 9/7; Maes, 1986, p. 52, fig. 6/18; Haalebos, 1986, pp. 35-37; fig. 12-14; 38/3; 40/17-18, Franzius, 1992, fig. 2/4; Kotigoroško, 1994, p. 309, fig. 1/14.

XI. *Fibule cu „șarnieră”* (fig. 14/1-2). În afară de fibulele „Aucissa”, la Poiana s-au descoperit încă două fibule cu șarnieră, lucrate din bronz. Două piese asemănătoare, una descoperită în 1927 și alta în secțiunea L, 1950, au corpul plat, în formă de lunulă, cu acul drept (rupt din vechime) și portagrafa rectangulară, redusă. Ambele capete sunt mărginite de câte două semiove, iar în partea opusă, de o mică proeminență de asemeni, semicirculară. Pe mijlocul corpului se află un nit în mijlocul a două cercuri concentrice, unul de perle și altul simplu (formă *pelta ajourée*). Pe teritoriul Daciei acest tip de podoabă este mai puțin cunoscut până în prezent, cu excepția a două exemplare „pelta”, cu o prelungire mediană și capetele curbate spre interior, care s-au descoperit în complexul arheologic daco-roman de la Porolissum, unde sunt datate relativ târziu în raport cu descoperirile de la Poiana. Un alt exemplar descoperit în sect. K, 1950, are corpul de formă relativ discoidală plată, decupat în centru, prevăzut pe o latură, ieșită ușor în afară, cu un caboșon în care a fost montată o piatră prețioasă (?) înconjurată de un inel în relief. Capul și piciorul fibulei sunt delimitate de restul corpului prin câte două linii în relief, portagrafa fiind scurtă, în formă dreptunghiulară. Acul este rupt din apropierea șarnierei. Câteva urme indică faptul că această fibulă a fost argintată. Fibule denumite și „broșe”, cu forme asemănătoare, lucrate în aceeași tehnică, s-au descoperit în așezări din nordul Mării Negre, unde au fost datate la începutul secolului I d. H., precum și în Franța, Elveția, Italia, Austria, unde, de asemenea, se aflau în contexte din prima jumătate și mijlocul secolului I d. H.

Bibliografie. Vulpe, Vulpe, 1933, fig. 108/14; v. Patek, 1942, nr. 37, 38, 42; Ambroz, 1966, p. 33, pl. 15/5; Bechert, 1979, p. 90; Ettlinger, 1973, p. 113; Feugère, 1973, tip24 dl, p. 340, pl. 147/1844, 1946, 1853; Rieckhoff, 1975, p. 64, fig. 11/3; Lerat, 1979, p. 72; Riha, 1979, tip.7/5, nr. 1546; Gudea, 1989, p. 605, fig. CLXXXIX/1,2; Daševskaja, 1991, p. 37, pl. 65/22.

XII. *Fibule puternic profilate* (fig. 15/8-10, 13-14; fig. 16-23). Dintre fibulele imperiale timpurii care s-au descoperit în nivelul V al așezării geto-dacice de la Poiana, grupa cea mai numeroasă o formează cele care au intrat în literatura de specialitate cu numele de „profilate” și „puternic profilate”. Ele se caracterizează printr-un corp îndoit cu unul sau două noduri pe arc și unul la picior, portagrafa ajurată sau plină. Unele piese au sub cap o placă de susținere, care acoperă spirala ca și coarda superioară, care este sprijinită cu un cârlig. Almgren a constituit cu aceste fibule grupa a IV-a și a constatat, că la începutul dezvoltării sale portagrafa este perforată mai mult sub forma unui grilaj sau trepte, iar treptat perforațiile se reduc la două

sau o singură gaură rotundă pentru ca apoi să dispară complet la fibulele mai târzii. Pe aceste considerente le-a împărțit numai în două tipuri, anume cu portagrafa perforată și, respectiv, plină.

Pe baza a numeroase descoperiri s-a constatat că tipurile cele mai vechi cu astfel de caracteristici au fost produse în special în Italia de nord, după care s-au răspândit în provinciile dunărene Noricum și Pannonia de unde s-au extins în spațiul barbar, în Germania fiind denumite de către Preidel „fibule est-germane cu placă de susținere”. Sunt de asemeni concentrate în Boemia, unde s-au descoperit în morminte împreună cu alte obiecte din perioada imperială timpurie, în funcție de care K. Motyková-Schneidrová le încadrează în faza I-III a stratului B1, cu o datare în prima treime a secolului I d. H. Forme analoage s-au găsit într-un spațiu european întins în direcție sudică și sud-estică, pătrunzând în Ungaria, Jugoslavia, Ucraina, în zona culturii Przeworsk din Silezia și restul Poloniei precum și în orașele din Crimeia. Pe teritoriul României fibulele profilate și puternic profilate s-au descoperit în așezări dacice sud-carpătice, ca Tinosu, Ocița, Sprâncenata, Cârlomanești ș. a., la Moigrad în Transilvania și în davele de pe Siret la Brad, Răcătău, Căndești și Bărboși. În general, ele au apărut împreună cu obiecte de import, precum ceramica de lux sau vasele de sticlă de proveniență italică și, în special, cu monede imperiale din prima jumătate a secolului I d. H. Forme mai târzii, cu portagrafa plină, s-au descoperit în așezări ale dacilor liberi ca Mătăsaru, stratul III/2 ș. a.

Bibliografie. Almgren, 1923, pp. 34-48, pl. IV/67-69; Preidel, 1930, I, p. 29; Kovrig, 1937; v. Patek, 1942, pp. 94-95, pl. IV; Popescu, 1945, p. 490, fig. 4/35-38; Svoboda, 1948, p. 173; Eggers, 1951, varianta 15 b; Krämer, 1957, p. 76; Kostrzewski, 1956, fig. 15/9, 16/1, 20/3; Vulpe, 1957, fig. 5/5; Bichir, 1961, pl. XXXVIII/1; Lamiová-Schmiedlová, 1961, pp. 16-17, 36; Kossac, 1962, pp. 131-135, Bd. 62; v. Patek, 1942, p. 173, pl. IV/1-6; Ursachi, 1964, p. 112, fig. 10/1-2; Motyková-Schneidrová, 1965, pp. 116-117, pl. 28/8, 9; 31/3-5; Ambroz, 1966, pp. 34-40, pl. 7/1-4, 17; Ursachi, 1968, p. 178, fig. 53/13-15; Kolnik, 1971, pp. 513-518; Böhme, 1972, p. 13, pl. 2/42-46; Peškar, 1972, pp. 76-81; pl. 9-12; Petre, 1972, pl. XCII/25-34; Ettlinger, 1973, p. 20, nr. 12-13; Rieckhoff, 1975, p. 42; pl. 2/13-27; Feugère, 1977, tip. 8/a-b; Riha, 1979, 92-93 Augst fig. 4.1; Berciu, 1981, pl. 20/5, 71/5; Sanie, 1981, p. 62, fig. 9/2; Babeș, 1982, p. 253; Căpitanu, 1984, p. 68, fig. 4; Preda, 1986, p. 64, fig. LI/8, LII/3; Haalebos, 1986, pp. 41-42, fig. 41/19-20; Cociș, 1986, pp. 527-535; Bobi, 1987, p. 334, fig. 4/1-3; Kotigoroško, 1989, pl. VIII/24-29; Daševskaia, 1991, p. 36, fig. 64/9; Kolnik, 1991, p. 75, pl. 3/3,7; Wamser, 1991, fig. 2; Cociș, 1993, pp. 269-275, pl. I; Ursachi, 1995, pp. 228-233, pl. 204-205.

XIII. *Fibule în formă de „trompetă”* (fig. 15/8, 10, 13; 17/10; 21 /17; 23/1-21). În grupul de fibule puternic profilate se încadrează și acele piese cu terminația corpului sub formă de „trompetă”. Ele sunt de mărimi diferite, confecționate din bronz, și au restul elementelor componente asemănătoare cu celelalte fibule din acest mare grup, dar cu resortul format din mai multe spire și coarda exterioară agățată de un cârlig. Fibule de acest tip s-au descoperit în mai multe așezări dacice, în nivele de locuire datate în prima jumătate a secolului I d. H, dar și la începutul secolului II d. H, ca de exemplu la Bărboși și Răcătău, precum și în unele centre din nordul Mării Negre. Tot în grupa fibulelor puternic profilate se remarcă un număr destul de mare de piese, care au corpul terminat într-un buton bitronconic sau cu capul de formă trapezoidală, cu baza mică lângă butonul de pe curbura arcului (fig. 22). Fibula de la fig. 22/10

prezintă doi butoni pe arc și este de altfel singurul exemplar de acest tip, având analogii în așezări contemporane din Dacia, precum și în Pannonia, Noricum, Raetia etc, cu o datare timpurie, la începutul secolului I d. H.

Bibliografie. Kovrig, 1937, pp. 107-108, pl. 1/5-9; v. Patek, 1942, pp. 112-114; Ulbert, 1959, pp. 65-66, pl. 15/1-3; Ambroz, 1966, pl. 7/2-5, 7-9, 17; Kossak, 1962, pp. 128-129; Motyková-Šneidrová, 1965, pp. 117-118, fig. 31/1-7; Sanie, 1981, fig. 9/3; Căpitanu, 1984, fig. 6/4-7, 11; 8/1-3, 7, 9.

XIV. *Fibule neterminate* (fig. 4/4, 7-9, 24/1-4, 6, 8-9, 13; 27/2). Obținerea în atelierele dacice a unor tipuri de fibule, unele inspirate din cele de import, este documentată la Poiana prin descoperirea unor piese neterminate, realizate prin turnare în tipare speciale. Forma brută, care urma să fie definitivată manual este din bronz și aparține unor tipuri diferite. Câteva au corpul lățit spre cap cu un nodul pe arc în zona centrală și piciorul terminat cu un buton conic. O altă categorie, destul de numeroasă, o formează acele de fibule, separate sau împreună cu resortul și coarda, care urmau să fie prinse de cârligul respectiv sau, în cazul fibulelor formate din două bucăți („linguriță”), partea care trebuia să fie prinsă de placa superioară cu forma caracteristică. După cum s-a remarcat, fibulele în formă de linguriță ilustrate au, la cele mai multe exemplare, numai partea plată, adesea decorată, a corpului și portagrafa, care se turnau separat; acul și resortul fiind desprinse, lipitura nefiind probabil, destul de bine realizată. Din acest motiv și unele ornamente, de la acest tip de fibule, sunt incomplete, ca în cazul păsărilor afrontate (fig. 12/4, 14; 13/2) sau a unor mici pietricele semiprețioase, montate în locașuri speciale (fig. 12/11). Componente a unor fibule neterminate, ilustrând existența unor ateliere de astfel de obiecte, s-au mai descoperit și în alte așezări dacice contemporane. Descoperirea la Poiana, în anul 1927, a unei fibule tracice neterminată (Vulpe R., Vulpe Ec.) probează existența acestor ateliere încă din faza de început a civilizației dacice în această așezare.

Bibliografie. Vulpe, Vulpe, 1933, p. 325, fig. 106/24; Behrens, 1954, p. 234, fig. 10. Cociș, 1993, p. 287, pl. X/87-94.

XV. *Fibule fragmentare din bronz și fier, diferite* (fig. 24/5, 7, 10-12; 25-27). Din numeroasele secțiuni efectuate în decursul anilor pe cetățuia de la Poiana, ca și în zona de vest a ei, unde s-a prăbușit cea mai mare parte a așezării, s-a adunat un număr important de fragmente de fibule din bronz sau din fier, în special provenite din partea superioară a corpului, dar și fragmente de resort sau agrafe. Din punct de vedere cronologic ele au aparținut ultimului nivel, începând de la jumătatea secolului I î. de H. și începutul secolului II d. H. Se poate observa, că cele mai multe din fragmentele din fier provin de la fibule cu corpul în secțiune rotundă și portagrafa rectangulară sau lamelară, unele fiind deformate prin ardere sau oxidare. Fragmentele de la piesele din bronz sunt în special porțiuni de resort sau ace, care pot proveni de la fibule de tip Nauheim sau „linguriță” și mai frecvent de la fibule militare de diferite tipuri și mărimi.

CATALOGUL FIBULELOR DESCOPERITE LA POIANA (1927-1990)

În acest *Catalog* s-au înregistrat fibulele descoperite în aşezarea geto-dacică de la Poiana care se află în muzeele din Tecuci şi Iaşi şi câteva înregistrate doar în carnetele de şantier. El nu cuprinde fibulele din Muzeul Naţional de Istorie a României din Bucureşti şi multe din cele deja publicate în rapoartele de săpături care n-au putut fi localizate. La întocmirea *Catalogului* s-au folosit următoarele prescurtări: MTinv. = numărul de inventar sub care piesele sunt înregistrate la Muzeul Tecuci; MIMinv. = numărul de inventar de la Muzeul de Istorie a Moldovei; P. = Poiana şi anul descoperirii; secţ = secţiunea; ps = passim; fig. = figura; L = dimensiunea piesei numai în lungime.

1. Fibulă de bronz cu corpul arcuit îngroşat şi faţetat. Portagrafa mică, picior vertical terminat cu buton decorat cu o rozetă. L=3,8 cm. secolul III î. de H. MT inv. 2398; P. 1986, secţ. N, - 1,90 m; fig. 1/1. *Bibl.* Teodor, 1993, fig. 1.
2. Fibulă de bronz cu corpul arcuit, îngroşat şi faţetat, portagrafa mică şi piciorul terminat cu buton conic, întors spre spate. L=3,7 cm. secolele III-II î. de H. MT inv. 2399, P. 1986, secţ. N, - 1,90 m; fig. 1/4. *Bibl.* Teodor, 1993, fig. 1.
3. Fibulă de bronz cu acul lipsă, cu corpul arcuit şi îngroşat, portagrafa mică şi picior vertical cu terminaţia plată. Capătul piciorului este înfăşurat cu sârmă. L=4,2 cm. Aceeaşi datare. MT inv. 2400; P. 1986, secţ. N, - 1,90 m; fig. 1/5. *Bibl.* Teodor, 1993, fig. 1.
4. Fibulă de bronz cu corpul arcuit şi îngroşat, cu picior vertical terminat cu buton conic. L=3,8 cm. Secolele IV-III î. de H. MT inv. 3018; P.1951, secţ. KF; fig. 1/2. *Bibl.* Vulpe, 1952, p. 202, fig. 24/d(1).
5. Fibulă de bronz cu corpul arcuit şi picior vertical terminat cu buton conic; acul rupt. L=4,6 cm. Aceeaşi datare. MT inv. 3019; P. 1951, secţ. KF; fig. 1/3. *Bibl.* Vulpe, 1952, p. 202, fig. 24/f.
6. Fibulă de bronz cu corpul arcuit şi îngroşat, piciorul în formă de S terminat cu buton conic. L=3,3 cm. Aceeaşi datare. MT inv. 3020; P. 1951, secţ. KF; fig. 1/6. *Bibl.* Vulpe, 1952, p. 202, fig. 24/d(2).
7. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul arcuit şi picior vertical. Aceeaşi datare. L=2,9 cm. MT inv. 3021; P. 1951, secţ. KF; fig. 1/8. *Bibl.* Vulpe, 1952, p. 202, fig. 24/e.
8. Fibulă de bronz cu corpul îngroşat, puternic arcuit. Piciorul rupt. L=4 cm. Aceeaşi datare. MTinv. 3022; P.1951, secţ. KF; fig. 1/9. *Bibl.* Vulpe, 1952, p. 202, fig. 24/g.
9. Fibulă de bronz cu corpul arcuit şi îngroşat, piciorul în formă de S; stare bună. L=4,6 cm. Aceeaşi datare. MT

inv. 2395; P. 1926; fig. 1/7. *Inedită.*

10. Fibulă de bronz cu corpul îngroşat şi arcuit, piciorul vertical-oblic terminat cu buton conic; lipseşte acul. L=4,4 cm. Aceeaşi datare. MT inv. 2386; P. 1950, secţ. K; fig. 2/1. *Bibl.* Vulpe, 1951, p. 187.

11. Fibulă de bronz cu corpul arcuit şi îngroşat, portagrafa mică şi piciorul vertical terminat cu buton conic; lipseşte acul. L=5 cm. Aceeaşi datare. MT inv. 643; P. 1950, secţ. K; fig. 2/2. *Bibl.* Vulpe, 1951, fig. 24/1.

12. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul îngroşat şi curbat; portagrafa mică; piciorul şi acul lipsesc. L=5,8 cm. Secolul IV î. de H. Carnet de şantier. P. 1968, - 2,10; fig. 2/3. *Inedită.*

13. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul curbat şi lăţit, decorat cu două linii longitudinale, piciorul în formă de S terminat cu buton conic decorat. L=2,6 cm. Secolele IV-III î. de H. MT inv. 43; P. ps.; fig. 2/4. *Inedită.*

14. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul puternic îngroşat şi arcuit; lipsesc acul şi piciorul. L=3,4 cm. Aceeaşi datare. MT inv. 2384; P. 1928, secţ. T; fig. 2/5. *Inedit.*

15. Arcul unei fibule de bronz cu corpul îngroşat, în secţiune rotundă. L=4 cm. Secolul IV î. de H. MT inv. 2387; P. 1949, secţ. H; fig. 2/6. *Inedită.*

16. Fibulă de bronz cu corpul arcuit şi îngroşat, cu faţete longitudinale, piciorul vertical terminat cu buton conic faţetat. L=5,1 cm. Secolele IV-III î. de H. MT inv. 644; P. 1950, secţ. K; fig. 2/10. *Inedită.*

17. Fibulă fragmentară din bronz cu corpul îngroşat şi faţetat; piciorul vertical, rupt; acul lipseşte. L=3,5 cm. Aceeaşi datare. MT inv. 65; P. ps.; fig. 2/7. *Inedită.*

18. Fibulă fragmentară cu corpul arcuit şi secţiune dreptunghiulară; picior vertical îndoit în formă de S, terminat cu buton discoidal. L=2,3 cm. Secolele IV-III î. de H. MT inv. 2388; P. 1951; fig. 2/8. *Inedită.*

19. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul arcuit și îngroșat, cu secțiunea rotundă. L=2,4 cm. Aceeași date. MT inv. 2389; P. ps., fig. 2/9. *Inedită*.

20. Fibulă de argint cu corpul puternic arcuit și îngroșat, fațetat longitudinal, cu portagrafa mică și picior vertical terminat cu buton decorat. L=3,5 cm. Aceeași date. MT inv. 2410; P. 1986, secț. N, - 2,20 m; fig. 2/11. *Inedită*.

21. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul semicircular în secțiune decorat cu incizii în forma frunzelor de brad; picior vertical în formă de S, rupt. L=2,5 cm. Secolele IV-III î. de H. MT inv. 2385; P. 1930; fig. 2/12. *Inedită*.

22. Fibulă fragmentară din bronz, cu corpul rotund în secțiune, puternic arcuit. L=2,9 cm. Secolele III-II î. de H. MT inv. 2390; P. 1950; fig. 2/13. *Inedită*.

23. Fibulă de argint cu corpul arcuit, puternic îngroșat, și secțiunea hexagonală; piciorul în formă de S este terminat cu o proeminență semicirculară. L=3,9 cm. Secolul III î. de H. MT inv. 2391; P. 1950, secț. L; fig. 2/14. *Inedită*.

24. Fibulă de bronz cu corpul arcuit și decorat cu puncte și romburi incizate; resort din patru spire și coardă interioară, portagrafa scurtă la capătul piciorului. L=4,40 cm. Secolele III-II î. de H. MT inv. 2401; P. 1951; fig. 3/1. *Bibl.* Vulpe, 1952, fig. 26/5.

25. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul rotund în secțiune, cu piciorul prevăzut cu o proeminență, ridicat și lipit pe arc; lipsește acul. L=4 cm. Aceeași date. MT inv. 2250; P. ps.; fig. 3/2. *Inedită*.

26. Fibulă de bronz cu corpul prevăzut cu patru nodozități, resort cu patru spire, coardă exterioară și piciorul lung, prevăzut cu un nod mai mare și trei mai mici, ridicat și îndepărtat de arc; portagrafa lamelară. L=4,2 cm. Secolul III î. de H. MT inv. 6404; P. 1950; fig. 3/3. *Inedită*.

27. Fibulă de bronz cu corpul dreptunghiular în secțiune, curbat și portagrafa mică; acul lipsă. L=3,3 cm. Secolele III-II î. de H. MT inv. 2402; P. 1950, secț. L; fig. 3/4. *Inedită*.

28. Fibulă de bronz cu corpul de formă ovală prevăzut cu șapte proeminențe mici; resort cu două spirale, coardă exterioară și portagrafa lamelară. L=3,2 cm. Aceeași date. MT inv. 2213; P. 1951, secț. L; Fig. 3/5. *Inedită*.

29. Fibulă de bronz cu corpul dreptunghiular în secțiune, decorat cu opt proeminențe dispuse în cerc cu una la mijloc; resort scurt și coardă exterioară. L=3,3 cm. Aceeași date. MT inv. 2403; P. 1950; fig. 3/6. *Bibl.* Vulpe, 1952, fig. 26/3.

30. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul plat acoperit cu o plăcuță prinsă cu un nit. L=3,8 cm. Aceeași date. MT inv. 886; P. ps.; fig. 3/7. *Inedită*.

31. Fibulă fragmentară de fier, cu corpul rotund în

secțiune și portagrafa lamelară. L=5 cm. Aceeași date. MT inv. 2404, P. ps.; fig. 3/8. *Inedită*.

32. Fibulă fragmentară din bronz cu corpul plat de formă rombică, și piciorul decorat cu nodozități și incizii oblice, așezat deasupra corpului fără să fie lipit. L=5,8 cm. Secolele II-I î. de H. MT inv. 6388; P. ps., fig. 3/9. *Inedită*.

33. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat, semicirculară în secțiune, cu terminația triunghiulară și piciorul alungit terminat cu buton; pe corp se află un decor format dintr-o proeminență cu incizii oblice și un cap de animal (?) despicat longitudinal; resort scurt și coardă exterioară. Aurită (?). L=4,9 cm. Secolele I î. de H. - I d. H. MT inv. 1404; P. ps.; fig. 4/1. *Inedită*.

34. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul arcuit și secțiune dreptunghiulară, decorat cu o plăcuță pătrată hașurată și un nod; picior alungit terminat cu un buton conic și portagrafa plină. L=5 cm. Secolul I î. de H. MT inv. 2405; P. 1951; fig. 4/2. *Inedită*.

35. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat și terminația triunghiulară; decor zoomorf (lup ?) pe arc; piciorul lung este terminat cu buton conic; resort bilateral din opt spire și coardă exterioară. L=4,8 cm. Secolele I î. de H. - I d. H. MT inv. 2406; P. 1927; fig. 4/3. *Inedită*.

36. Fibulă de bronz neterminată. L=5,1 cm. Probabil sec. I d. H. MT inv. 2092; P. 1928; fig. 4/4. *Inedită*.

37. Fibulă de bronz cu corpul lătit spre resort, decorat cu un cap de animal; piciorul lipsește. Resturi de aurire. L=5,2 cm. Secolul I d. H. MT inv. 2407; P. 1990, secț. P; fig. 4/5. *Inedită*.

38. Fibulă de bronz cu corpul triunghiular, decorat cu două plăcuțe pătrate; picior terminat cu buton. L=4,8 cm. Secolele I î. de H. - I d. H. MT inv. 2408; P. 1987, secț. N; fig. 4/6. *Inedită*.

39. Fibulă de bronz neterminată. L=5,6 cm. MT inv. 66; P. ps.; fig. 4/7. *Inedită*.

40. Fibulă de bronz cu nodul pe arc și picior terminat cu buton; deteriorată. L=4,2 cm. Secolul I d. H. MT inv. 2216; P. 1951; fig. 4/8. *Inedită*.

41. Fibulă de bronz cu o nodozitate pe arc, picior cu buton; neterminată. L=6,1 cm. Aceeași date. MT inv. 2229; P. 1950 ps.; fig. 4/9. *Inedită*.

42. Fibulă din bronz cu corpul rombică, portagrafa pătrată prevăzută cu o perforație rotundă; resort bilateral format din 8 spire; coarda și acul lipsesc. L=4,2 cm. Secolele I î. de H. - I d. H. MT inv. 2409; P. 1986, secț. N, - 1,90 m; fig. 5/1. *Inedită*.

43. Fibulă din bronz cu corpul plat, de formă rombică și portagrafa dreptunghiulară cu o perforație rotundă; lipsesc arcul și acul. L=4,4 cm. Secolele I î. de H. - I d. H. MT inv. 2168; P. 1950, secț. KF; fig. 5/2. *Inedită*.

44. Fibulă din bronz cu arcul rotund în secțiune, ușor

curbat spre resort; portagrafa simplă, dreptunghiulară; resort bilateral scurt, coardă exterioară. L=5,3 cm. Sfârșitul secolului I î. de H. MT inv. 2152; P. 1950, secț. K, caroul 10-11; fig. 5/3. *Inedită*.

45. Fibulă din bronz cu arcu drept ușor lătit, portagrafa dreptunghiulară cu resortul format din patru spire și coardă exterioară. L=4,9 cm. Sfârșitul secolului I î. de H. - începutul secolului I d. H. MT inv. 2134, P. 1950, secț. I-I'; fig. 5/4. *Inedită*.

46. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul din fir, rotund în secțiune și portagrafa dreptunghiulară. L=4,2 cm. Sfârșitul secolului I î. de H. MT inv. 2133; P. 1950, secț. JF, caseta 9; fig. 5/5. *Inedită*.

47. Fibulă fragmentară din bronz cu corpul plat de formă triunghiulară și portagrafa dreptunghiulară. L=4,4 cm. Aceeași date. MT inv. 2410; P. 1989, secț. P; fig. 5/6. *Inedită*.

48. Fibulă din bronz cu corpul plat de formă romboidală, portagrafa dreptunghiulară, resort din patru spire și coardă exterioară. L=2,5 cm. Aceeași date. MT inv. 2412; P. ps.; fig. 5/11. *Bibl.* Vulpe, 1952, fig. 25/4.

49. Fibulă fragmentară din bronz cu corpul plat romboidal și portagrafa scurtă; se păstrează o singură spirală. L=6,4 cm. Sfârșitul secolului I î. de H. - primele decenii ale secolului I d. H. MT inv. 2411; P. ps.; fig. 5/9. *Inedită*.

50. Fibulă fragmentară din bronz cu corpul plat triunghiular și portagrafa dreptunghiulară; se păstrează patru spire din resort. L=4,5 cm. A doua jumătate a secolului I î. de H. MT inv. 2254; P. ps.; fig. 5/10. *Inedită*.

51. Fibulă din bronz cu corpul plat de formă rectangulară, portagrafa mică, dreptunghiulară și resort din cinci spire și coardă interioară. L=2,5 cm. A doua jumătate a secolului I î. de H. - primul sfert al secolului I d. H. MT inv. 40; P. ps.; fig. 5/8. *Inedită*.

52. Fibulă din bronz cu corpul plat de formă ovală, prevăzut în centru cu un nit; portagrafa pătrată, resort din patru spire și coardă interioară. L=2,1 cm. Aceeași date. MT inv. 14; P. 1951, secț. KF; fig. 5/7. *Inedită*.

53. Fibulă de bronz cu arcu în formă de scut, decorat cu linii incizate; resort din patru spire și coardă interioară. L=3,3 cm. A doua jumătate a secolului I î. de H. MT inv. 2392; P. 1950, secț. K, caseta 19; fig. 5/12. *Inedită*.

54. Fibulă din argint cu corpul plat, romboidal și portagrafa dreptunghiulară; resort bilateral din patru spire și coardă exterioară. L=5,3 cm. MT inv. 552; P. 1928; fig. 5/13. *Inedită*.

55. Fibulă fragmentară din bronz cu corpul ușor boltit și format din bandă de formă dreptunghiulară, decorată la partea superioară cu două linii ondulate, incizate; portagrafa dreptunghiulară și resort cu opt spire. L=4,5

cm. Sfârșitul secolului I î. de H. MT inv. 39; P. ps.; fig. 5/14. *Inedită*.

56. Fibulă fragmentară din bronz cu corpul plat de formă romboidală, terminat spre resort printr-un fir răsucit; portagrafa trapezoidală prezintă o perforație rotundă; pe suprafața exterioară se află un decor incizat format din trei cercuri și punct central, mărginite de două linii și un semn în formă de V. L=4,8 cm. Aceeași date. MT inv. 2414, P. ps.; fig. 5/15. *Bibl.* Vulpe, 1952, fig. 26/2.

57. Fibulă fragmentară din bronz cu corpul plat, în formă ovală alungită și portagrafa dreptunghiulară. L=3,7 cm. A doua jumătate a secolului I î. de H. MT inv. 2415; P. 1987; fig. 5/16. *Inedită*.

58. Fibulă fragmentară din fier, cu corpul bombat în formă triunghiulară alungită și portagrafa dreptunghiulară. L=5,5 cm. Mijlocul secolului I î. de H. MT inv. 2232; P. 1950; fig. 5/17. *Inedită*.

59. Fibulă din bronz cu corpul curbat spre partea terminală, cu portagrafa în formă de ramă; resort din patru spire și coardă exterioară. L=7,3 cm. Secolul I î. de H. MIM inv. 5651; P. ps.; fig. 6/1. *Inedită*.

60. Fibulă fragmentară din fier cu corpul puternic arcuit și secțiunea romboidală; portagrafa ruptă; resort din patru spire și coardă interioară. L=7,4 cm. MT inv. 7526; P. 1927; fig. 6/2. *Inedită*.

61. Fibulă din fier cu corpul ușor profilat, secțiunea ovală și portagrafa dreptunghiulară; resort din patru spire și coardă interioară. L=7,6 cm. Aceeași date. MT inv. 2249; P. ps.; fig. 6/3. *Inedită*.

62. Fibulă fragmentară din fier cu corpul bombat, secțiunea triunghiulară și portagrafa în formă de ramă; din resort se păstrează două spire. L=7,5 cm. Aceeași date. MT inv. 1288; P. 1927, secț. B, caseta 10; fig. 6/4. *Inedită*.

63. Fibulă fragmentară din fier cu corpul bombat, secțiunea rotundă, cu portagrafa lipsă; resort din patru spire (două lipsă) și coardă exterioară. L=7,5 cm. Aceeași date. MT inv. 2209; P. 1951, caseta 9; fig. 6/5. *Inedită*.

64. Fibulă fragmentară din fier cu corpul plat și portagrafa în formă de ramă. L=6,3 cm. Aceeași date. MT inv. 2416; P. 1950, secț. KF; fig. 6/6. *Inedită*.

65. Fibulă fragmentară din fier cu corpul ușor arcuit, secțiunea rotundă cu portagrafa în formă de ramă. L=6,1 cm. Aceeași date. MT inv. 2123; P. 1950, secț. J, caseta 7; fig. 6/7. *Inedită*.

66. Fibulă fragmentară din fier cu corpul arcuit și portagrafa lipsă. L=5,3 cm. Aceeași date. MT inv. 2417; P. 1950, secț. K, caseta 10; fig. 6/8. *Inedită*.

67. Fibulă din bronz cu corpul bombat și portagrafa lamelară; resort scurt și coardă exterioară. L=5,5 cm. Aceeași date. MT inv. 2162; P. 1950, secț. K/6; fig. 6/9.

68. Fibulă fragmentară din fier cu corpul puțin curbat și portagrafa în formă de ramă. L=7,6 cm. Aceeași datare. MT inv. 2257; P. ps.; fig. 7/1. *Inedită*.

69. Fibulă din fier cu arcul rotund în secțiune (rupt în vechime), cu portagrafa în formă de ramă; resort bilateral din patru spire și coarda exterioară. L=8,2 cm. Aceeași datare. MT inv. 2203; P. 1951, locuința 6; fig. 7/2. *Inedită*.

70. Fibulă fragmentară din fier cu portagrafa în formă de ramă. L=7,3 cm. Aceeași datare. MT inv. 2208; P. 1951, locuința 10; fig. 7/3. *Inedită*.

71. Fibulă fragmentară din fier, cu resort scurt. L=7,4 cm. Aceeași datare. MT inv. 7628; P. 1927; P. ps.; fig. 7/4. *Inedită*.

72. Fibulă din fier cu corpul plat, portagrafa în formă de ramă; resort din patru spire și coardă exterioară. L=6,2 cm. Aceeași datare. MT inv. 2241; P. 1951; sect. L' carou VIII/6; fig. 7/5. *Inedită*.

73. Fragment dintr-o fibulă de fier cu corpul ușor arcuit, portagrafa probabil în formă de ramă și resortul din spire puține cu coardă exterioară. L=7,2 cm. Secolele I î. de H. - I d. H. MT inv. 2206; P. 1951, sect. L; fig. 7/6. *Inedită*.

74. Fibulă din fier cu corpul din sârmă, portagrafa lamelară și resortul format din șase spire cu coarda exterioară. L=6,6 cm. Aceeași datare. MT inv. 2418; P. 1951, locuința 6; fig. 7/7. *Inedită*.

75. Fibulă din fier cu corpul arcuit, de formă ovală, cu portagrafa în formă de ramă, resortul format din opt spire și coardă exterioară. L=8,2 cm. Aceeași datare. MT inv. 2235; P. 1951, groapă; fig. 7/8. *Inedită*.

76. Fibulă fragmentară din fier, puternic oxidată, lipsesc portagrafa și piciorul. L=4,3 cm. Aceeași datare. MT inv. 2419; P. 1950, sect. K; fig. 8/1. *Inedită*.

77. Fibulă fragmentară din fier; porțiunea cu portagrafa este în formă de ramă. L=6,5 cm. Aceeași datare. MT inv. 7552; P. 1927; fig. 8/2. *Inedită*.

78. Fibulă fragmentară din fier cu arcul ușor profilat, rotund în secțiune. L=7,5 cm. Aceeași datare. MT inv. 2420; P. 1928, sect. B', caseta II; fig. 8/3. *Inedită*.

79. Fibulă din fier cu corpul din fir, arcuit spre cap; portagrafa este în formă de ramă, resortul din patru spire și coardă exterioară. L=7,1 cm. Aceeași datare. MT inv. 2116; P. 1950, sect. I; fig. 8/4. *Inedită*.

80. Fibulă fragmentară din fier, cu arcul boltit. L=4 cm. Secolul I î. de H. MT inv. 2421; P. 1950, sect. K, caseta 18; fig. 8/5. *Inedită*.

81. Fibulă fragmentară din fier, formată din ac și jumătate de resort, cu două spire și coardă exterioară. L=4,3 cm. Aceeași datare. MT inv. 2422; P. 1950, sect. K, caseta 10; fig. 8/6. *Inedită*.

82. Fibulă fragmentară din fier, cu corpul din fir, rotund în secțiune și coardă exterioară, cu resort din

patru spire. L=6 cm. Aceeași datare. MT inv. 2423; P. 1988, sect. O, carou IV/2; fig. 8/7. *Inedită*.

83. Fibulă din fier cu corpul din bară, dreptunghiulară în secțiune, ușor curbată; portagrafa în formă de cadru și coardă exterioară. L=6,9 cm. Aceeași datare. MT inv. 2120; P. 1950, sect. J, caseta 7; fig. 8/8. *Inedită*.

84. Ac, rotund în secțiune, de la o fibulă din fier; se păstrează un fragment de coardă. L=6,1 cm. Aceeași datare. MT inv. 2424; P. ps., fig. 9/1. *Inedită*.

85. Fragment de fibulă din fier; arcul simplu este ușor arcuit. L=6 cm. Aceeași datare. MT inv. 2210; P. 1951, locuința 9; fig. 9/2. *Inedită*.

86. Fragment de fibulă din fier cu portagrafa lamelară. L=6,7 cm. Secolele I î. de H. - I d. H. Carnet de șantier. P. 1968, sect. M, la - 1,90 m; fig. 9/3. *Inedită*.

87. Fibulă din fier cu portagrafa în formă de ramă, resortul scurt și coardă exterioară. L=7,4 cm. Aceeași datare. Carnet șantier; P. 1968, sect. M, -1,80; fig. 9/4. *Inedită*.

88. Fibulă fragmentară din fier cu corpul rotund în secțiune, ușor arcuit și portagrafa dreptunghiulară. L=6 cm. Aceeași datare. MT inv. 2184; P. 1950, sect. L; fig. 9/5. *Inedită*.

89. Fibulă fragmentară din bronz, probabil cu coardă interioară, deformată. L=5,4 cm. Aceeași datare. MT inv. 2104; P. 1930; fig. 9/6. *Inedită*.

90. Fibulă fragmentară din fier cu corpul ușor arcuit și lățit; are coardă interioară, dar portagrafa este lipsă. L=4,5 cm. Latène târziu (?). MT inv. 2425; P. 1950, sect. K, caseta 17; fig. 9/7. *Inedită*.

91. Fibulă fragmentară din fier cu arcul curbat. L=5,3 cm. Secolele I î. de H. - I d. H. MT inv. 2426; P. 1950, sect. K, caseta 10; fig. 9/8. *Inedită*.

92. Ac și fragment de resort cu coardă exterioară, din bronz. L=6,9 cm. Aceeași datare. MT inv. 2427; P. 1951, sect. L, groapă; fig. 9/9. *Inedită*.

93. Fibulă din bronz cu portagrafa lamelară și corpul din sârmă, ușor curbat, resort scurt și coardă interioară L=4,9 cm. Secolul I î. de H. MT inv. 2176; P. 1950, locuința; fig. 10/1. *Inedită*.

94. Fibulă fragmentară din fier. L=6,1 cm. Latène târziu. MT inv. 2259; P. ps.; fig. 9/10. *Inedită*.

95. Fibulă fragmentară din fier cu portagrafa lamelară. L=4,9 cm. Aceeași datare. MT inv. 2215; P. 1950, complex XVIII; fig. 10/2. *Inedită*.

96. Fibulă din fier cu resortul scurt și coardă interioară; portagrafa lipsă. L=3,8 cm. Aceeași datare. MT inv. 2428; P. 1950, sect. K, complex 12; fig. 10/3. *Inedită*.

97. Fibulă de bronz din sârmă subțire, resortul scurt și coardă interioară. L=5,6 cm. Secolul I d. H. MT inv. 46; P. ps.; fig. 10/4. *Inedită*.

98. Fibulă de bronz din sârmă subțire, portagrafa lamelară, resortul scurt și coardă interioară. L=4,7 cm. MT inv. 2178; P. 1950, secț. L, caseta 3; fig. 10/5. *Inedită.*

99. Fibulă de bronz cu corpul subțire și dreptunghiular în secțiune, cu resortul scurt și coardă interioară. L=3,3 cm. Aceeași datare. MT inv. 2429; P. ps.; fig. 10/18. *Inedită.*

100. Arc de la o fibulă din bronz cu resortul scurt și coardă interioară. L=3,8 cm. Aceeași datare. MT inv. 2430; P. 1950, secț. J; fig. 10/19. *Inedită.*

101. Fibulă din bronz fragmentară, cu resortul scurt și portagrafa lipsă; coardă interioară. L=2,9 cm. Secolul I î. de H. MT inv. 2431; P. 1951, secț. L; fig. 10/6. *Inedită.*

102. Fibulă din bronz cu corpul ușor curbat, portagrafa dreptunghiulară, ușor alungită și resortul din patru spire, cu coardă interioară. L=3,6 cm. Secolul I î. de H. MT inv. 554; P. 1950, ps.; fig. 10/7. *Inedită.*

103. Ac de la o fibulă de bronz, cu resortul scurt și coardă interioară. L=4,9 cm. Aceeași datare. MT inv. 2196; P. 1950, secț. L, caseta 5; fig. 10/20. *Inedită.*

104. Fibulă de bronz cu corpul rotund în secțiune, ușor curbat și resortul scurt cu coardă interioară. L=4,1 cm. Aceeași datare. Carnet de șantier; P. 1968, secț. M, la - 2,25; fig. 10/8. *Inedită.*

105. Fibulă de bronz fragmentară cu resortul scurt și coardă interioară. L=5 cm. Aceeași datare. MT inv. 2218; P. 1951, secț. L; fig. 10/9. *Inedită.*

106. Fibulă de bronz fragmentară cu corpul plat, resortul scurt și coardă interioară. L=5,2 cm. Aceeași datare. MT inv. 575; P. ps.; fig. 10/10. *Inedită.*

107. Fibulă de bronz fragmentară, cu coardă interioară și resort din patru spire. L=3,5 cm. Aceeași datare. MT inv. 2195; P. ps.; fig. 10/11. *Inedită.*

108. Fibulă de bronz fragmentară, cu arcul lipsă, resortul scurt și coardă interioară. L=4,7 cm. Aceeași datare. MT inv. 2160; P. 1950, secț. KF; fig. 10/12. *Inedită.*

109. Fibulă de bronz fragmentară. L=4,4 cm. Aceeași datare. MT inv. 2204; P. 1951, secț. L; fig. 10/13. *Inedită.*

110. Fibulă de bronz cu corpul arcuit, semicircular în secțiune și un prag în relief, între picior și corp; portagrafa lamelară, resortul scurt și coardă interioară L=3,7 cm. Secolul I d. H. MT inv. 150; P. 1949, secț. M; fig. 10/14. *Inedită.*

111. Fibulă de bronz cu corpul rotund în secțiune, ușor curbat, picior lung cu portagrafa lamelară, resortul scurt și coardă interioară. L=4 cm. Aceeași datare. MT inv. 2127; P. 1950, secț. J, caseta 10; fig. 10/15. *Inedită.*

112. Fibulă de bronz fragmentară, cu corpul rotund în secțiune, curbat și cu trei incizii spre picior; resort din patru spire și coardă interioară. L=3. Aceeași datare. MT

inv. 2234; P. 1951, secț. L; fig. 10/16. *Inedită.*

113. Fibulă de bronz fragmentară, cu portagrafa lamelară. L=3,9 cm. Aceeași datare. MT inv. 2166; P. 1950, secț. KF, caseta 6; fig. 10/17. *Inedită.*

114. Fibulă de bronz fragmentară, cu corpul rotund în secțiune, puțin arcuit, și decorat cu patru nervuri; portagrafa lamelară, resortul scurt și coardă interioară. L=6,6 cm. Secolul I î. de H. MT inv. 2432; P. 1950, secț. K, caseta 14; fig. 11/1. *Inedită.*

115. Fibulă de bronz fragmentară, cu corpul rotund în secțiune, puternic curbat și picior lung cu portagrafa lamelară. L=5 cm. Aceeași datare. MT inv. 2433; P. 1950, secț. K; fig. 11/2. *Inedită.*

116. Fibulă de bronz fragmentară, cu corpul ușor arcuit, piciorul alungit și portagrafa lamelară, resortul scurt și coardă interioară. L=4 cm. MT inv. 1864; P. 1986, secț. N, - 1,20; fig. 11/3. *Inedită.*

117. Fibulă de bronz fragmentară și corpul ușor lățit în partea centrală, iar portagrafa dreptunghiulară alungită. L=4,1 cm. Aceeași datare. MT inv. 2148; P. 1950, secț. K; fig. 11/4. *Inedită.*

118. Fibulă de bronz fragmentară, cu corpul din sârmă, ușor arcuit și portagrafa mică dreptunghiulară, resortul scurt și coardă interioară. L=6,5 cm. Aceeași datare. MT inv. 2164; P. 1950, secț. K; fig. 11/5. *Inedită.*

119. Fibulă de bronz cu portagrafa incompletă, corpul arcuit, cu două caneluri transversale, resortul scurt și coardă interioară. L=4,4 cm. Secolul I î. de H. MT inv. 2527; P. 1950, secț. fig. 11/6. *Inedită.*

120. Fibulă de bronz fragmentară cu corpul foarte arcuit, portagrafa lamelară. L=5 cm. Secolul I î. de H. MT inv. 2135; P. 1950, secț. K; fig. 11/7. *Inedită.*

121. Fibulă de bronz fragmentară, cu corpul ușor lățit și portagrafa dreptunghiulară. L=4,3 cm. Secolul I d. H. MT inv. 2434; P. 1930; fig. 11/8. *Inedită.*

122. Fibulă din bronz cu corpul arcuit, portagrafa ruptă, resortul scurt și coardă interioară. L=3,9 cm. Secolul I î. de H. MT inv. 2155; P. 1950; secț. K; fig. 11/9. *Inedită.*

123. Fibulă de fier fragmentară cu corpul arcuit, portagrafa dreptunghiulară scurtă și numai două spire. L=5,5 cm. Aceeași datare. MT inv. 2253; P. ps.; fig. 11/10. *Inedită.*

124. Fibulă din bronz cu portagrafa lamelară, resort din patru spire și coardă interioară. L=3,3 cm. Sfârșitul secolului I î. de H. MT inv. 586; P. ps.; fig. 11/16. *Inedită.*

125. Fibulă de bronz fragmentară, cu portagrafa lamelară și corpul ușor îngroșat. L=4,2 cm. Aceeași datare. MT inv. 2435; P. 1950, secț. K, casetă; fig. 11/11. *Inedită.*

126. Fibulă fragmentară din fir de bronz, cu resort scurt și coardă interioară. L=5,9 cm. Secolul I î. de H. MT inv. 2262; P. ps.; fig. 11/12. *Inedită.*

127. Fibulă din bronz, cu corpul îngroșat spre cap, portagrafa lamelară, resortul din șase spire și coardă interioară. L=4,3 cm. Aceeași datare. MT inv. 2183; P. 1950, secț. L; fig. 11/13. *Inedită*.

128. Corpul unei fibule din bronz, decorată cu trei incizii pe picior, și portagrafa lamelară. L=4,6 cm. Aceeași datare. MT inv. 2093; P. ps.; fig. 11/14. *Inedită*.

129. Fibulă de bronz fragmentară, cu corpul din sârmă și portagrafa lamelară. L=3,3 cm. Aceeași datare. MT inv. 2436; P. 1950, secț. K; fig. 11/15. *Inedită*.

130. Fragment dintr-o fibulă de bronz, cu corpul plat și portagrafa alungită. L=4,7 cm. Sfârșitul secolului I î. de H. MT inv. 7534; P. 1927; fig. 12/1. *Inedită*.

131. Arcul unei fibule de argint, de formă triunghiulară, îngustat deasupra portagrafei, cu capul bombat în formă de „linguriță”; suprafața este decorată pe părțile laterale cu două linii incizate, din care una se întoarce, în formă de V, pe cap; portagrafa ruptă. L=5 cm. A doua jumătate a secolului I î. de H. MIM inv. 5649; P. 1968, secț. M; fig. 12/2. *Inedită*.

132. Fibulă de argint cu arcul plat, decorat pe partea superioară cu două păsări față în față, care au între ele un caboșon, făcut dintr-o spirală de sârmă în care se află o bobită de sticlă; două spirale asemănătoare se află și pe capul în formă de „linguriță” a fibulei; portagrafa este simplă ușor alungită și îi lipsesc resortul și acul. L=4,9 cm. Aceeași datare. MT inv. 2217; P. 1951, secț. L; fig. 12/3. *Bibl.* Vulpe, 1952, fig. 28

133. Fibulă de bronz fragmentară, cu corpul plat în formă triunghiulară alungită, decorat pe margini cu o linie ondulată incizată și cu o pasăre în fața căreia se află o proeminență; portagrafa ruptă; acul și resortul lipsă. L=6,7 cm. Aceeași datare. MT inv. 7523; P. 1927; fig. 12/4. *Inedită*.

134. Fibulă de bronz fragmentară, cu corpul triunghiular decorat pe margini cu câte o linie dreaptă incizată, care se prelungește și pe cap; portagrafa simplă, alungită. L=6,8 cm. Aceeași datare. MT inv. 2217; P. 1951; fig. 12/5. *Inedită*.

135. Fragment de fibulă din argint, cu corpul triunghiular. L=3,4 cm. Aceeași datare. MT inv. 1317; P. 1927; fig. 12/6. *Inedită*.

136. Fibulă de fier, cu corpul în formă de „linguriță”; portagrafa alungită. L=5,4 cm. Aceeași datare. MT inv. 2437; P. ps.; fig. 12/7. *Inedită*.

137. Corpul în formă triunghiulară al unei fibule de argint, cu capul în formă de „linguriță”, decorat cu două incizii în formă de V; portagrafa are formă dreptunghiulară și este perforată și decorată cu linii în zig-zag pe laturile lungi și cu câte două linii drepte pe laturile scurte. L=5,6 cm. Aceeași datare. MIM inv. 2251; P. 1968, secț. M, - 2,20 m; fig. 12/14. *Inedită*.

138. Piciorul unei fibule de argint, de același tip, cu

corpul decorat. L=3 cm. Aceeași datare. MT inv. 2100; P. 1950, secț. L, caseta 3; fig. 12/8. *Inedită*.

139. Fragment dintr-o fibulă de argint, cu corpul plat și portagrafa alungită. L=3 cm. Aceeași datare. MT inv. 2528; P. 1988; secț. O, - 1,50 m; fig. 12/13. *Inedită*.

140. Fragment dintr-o fibulă de bronz, cu corpul plat și portagrafa simplă mult alungită; pe corp se află lipit un cerc din sârmă. L=5,2 cm. Aceeași datare. MT inv. 2165; P. 1950; secț. KF; fig. 12/9. *Inedită*.

141. Piciorul și portagrafa unei fibule de bronz, având pe corp un decor format din linii paralele, incizate. L=3,8 cm. Aceeași datare. MT inv. 2439; P. 1951; fig. 12/10. *Inedită*.

142. Fragment dintr-o fibulă de bronz, cu corpul triunghiular decorat pe margini cu câte o linie ondulată; portagrafa simplă alungită. L=3,2 cm. Aceeași datare. MT inv. 1272; P. ps.; fig. 12/11. *Inedită*.

143. Arcul unei fibule de bronz în formă de „linguriță”, decorat pe margini și pe cap cu linii ondulate; pe partea superioară se află o pasăre, care are capul îndreptat spre o proeminență în formă de vas; portagrafa este alungită, simplă. L=6,2 cm. Aceeași datare. MT inv. 2440; P. 1927; fig. 12/12.

Bibl. Vulpe, Vulpe, 1933, p. 327, fig. 107.

144. Arcul unei fibule din bronz, în formă de „linguriță”, decorat cu linii longitudinale incizate; portagrafa este simplă și alungită; urme de resort. L=6,3 cm. Aceeași datare. MT inv. 2173; P. 1950; secț. L; fig. 13/1. *Inedită*.

145. Arcul unei fibule de bronz, cu corpul în formă de „linguriță”, decorat pe margini cu linii incizate care formează pe cap două semne în formă de V; spre centrul arcului se află un decor zoomorf (pasăre ?); portagrafa este simplă, de formă trapezoidală. L=7,8 cm. Aceeași datare. MT inv. 2221; P. 1951; secț. L, carou 7/51; fig. 13/2. *Inedită*.

146. Fibulă de argint fragmentară, cu corpul în formă triunghiulară, decorat cu incizii pe picior și de-a lungul părților laterale; capul este în formă de „linguriță”, portagrafa este simplă și mică. L=9,2 cm. Aceeași datare. MT inv. 2129; P. 1950; secț. H-I, caseta XI; fig. 13/3. *Inedită*.

147. Corpul unei fibule de bronz, în formă de „linguriță” plată; portagrafa masivă. L=5,7 cm. Aceeași datare. MT inv. 638; P. ps.; fig. 13/4. *Inedită*.

148. Acul și resortul unei fibule de bronz. L=4,8 cm. Aceeași datare. MT inv. 2441; P. 1928; fig. 13/5. *Inedită*.

149. Arcul unei fibule de bronz de formă triunghiulară, cu câte o linie incizată de-a lungul marginilor; capul în formă de „linguriță” și portagrafa alungită, simplă. L=6,6 cm. Aceeași datare. MT inv. 2442; P. ps.; fig. 13/6. *Inedită*.

150. Fibulă de bronz fragmentară, cu corpul triunghiular și capul în formă de „linguriță”; portagrafa este lipsă. L=4,8 cm. Aceeași datare. MT inv. 2443; P. 1950; caseta VIII; fig. 13/7. *Inedită*.

151. Piciorul și portagrafa unei fibule de bronz. L=4 cm. Aceeași datare. MT inv. 2444; P. 1930; fig. 13/8. *Inedită*.

152. Fibulă de bronz fragmentară, cu resortul scurt și coardă interioară. L=3,9 cm. Aceeași datare. MT inv. 2169; P. 1950; secț. KF; fig. 13/9. *Inedită*.

153. Fibulă de argint cu corpul triunghiular, piciorul îngust și capul în formă de „linguriță”; portagrafa este masivă, simplă; pe corp și pe cap sunt linii incizate. L=9,3 cm. Aceeași datare. MT inv. 2128; P. 1950; secț. HI; fig. 13/10. *Inedită*.

154. Fibulă de bronz, cu corpul în formă de lunulă, acul fragmentar, rupt și portagrafa rectangulară redusă; ambele capete ale corpului sunt mărginite de câte două semiove, iar în partea opusă este o mică proeminență semicirculară; pe mijlocul corpului se află un nit în mijlocul a două cercuri concentrice ajurate. L=2,7 cm. Începutul secolului I d. H. MT inv. 7529. P. 1950, secț. L, caroul 1/42; fig. 14/1. *Inedită*.

155. Fibulă din bronz, cu corpul discoidal perforat în centru în formă de pelta, prevăzut pe o latură ieșită mult în afară cu un caboșon în care a fost montată o piatră prețioasă (?), înconjurată de un inel în relief; capul și piciorul fibulei sunt delimitate de restul corpului prin câte două linii în relief; portagrafa este scurtă și are formă dreptunghiulară; acul este rupt din apropierea șarnierei. Câteva resturi de argintare. L=3,7 cm. Aceeași datare. MT inv. 136; P. 1950; secț. KF; fig. 14/2. *Inedită*.

156. Corpul rotund al unei fibule de bronz, decorat cu un cerc și o linie în relief, de pe picior până la resort; resortul și un rest de coardă exterioară se află deasupra capului L=6 cm. Sfârșitul secolului I î. de H. - începutul secolului I d. H. MT inv. 2445; P. ps.; fig. 14/3. *Bibl.* Vulpe, 1952; fig. 26/4.

157. Fibulă de bronz, cu corpul puternic boltit, din bandă lată de secțiune triunghiulară ce se îngustează spre picior și terminat cu o placă rectangulară; atât arcul, cât și această placă sunt decorate cu caneluri longitudinale și incizii oblice dispuse în șir de-a lungul întregii piese; acul lipsește. Tip *Aucissa*. L=4,2 cm. Începutul secolului I d. H. MT inv. 584; P. 1949, secț. H; fig. 14/4. *Inedită*.

158. Fibulă de bronz cu corpul boltit, piciorul lung, lățit și portagrafa plină, de formă trapezoidală; capul se termină cu un cârlig în care este agățată coarda, resortul are 10 spire; de-a lungul părții centrale a corpului se află un brâu crestă, iar pe picior sunt linii incizate în formă de Y. Tip „cu ochi”. L=5,3 cm. Prima jumătate a secolului I d. H. MT inv. 2446; P. 1990, secț. P; fig. 14/5. *Inedită*.

159. Fibulă de bronz cu corpul plat, ușor arcuit spre cap; portagrafa alungită și perforată; resortul este acoperit cu o placă; întreg corpul este decorat cu linii longitudinale incizate. Tip Longton-Down. L=6,5 cm. Aceeași datare, MT inv. 2447; P. ps.; fig. 14/6.

Bibl. Vulpe, Vulpe, 1933, fig. 106/18; 108/14.

160. Fibulă de bronz cu corpul puternic arcuit, de formă aproximativ triunghiulară, decorat cu incizii longitudinale; portagrafa este lamelară, resortul este format din patru spire și are coardă interioară. L=6,7 cm. Prima jumătate a secolului I d. H. MT inv. 7425; P. 1927; fig. 15/1. *Inedită*.

161. Fibulă de bronz cu corpul scurt puternic boltit și piciorul lung separat prin trei caneluri; corpul are secțiunea rotundă, iar piciorul, rombic; portagrafa este lamelară, resortul este format din patru spire și are coardă interioară. L=6,4 cm. Latène târziu. MT inv. 653; P. ps.; fig. 15/2. *Inedită*.

162. Fibulă de bronz cu corpul ușor boltit, de formă aproximativ triunghiulară, cu piciorul terminat cu un buton rombic; portagrafa este scurtă, cu resort din opt spire și coardă interioară. L=6,4 cm. Începutul secolului I d. H. MT inv. 7521; P. 1927; fig. 15/3. *Inedită*.

163. Fibulă de fier fragmentară, cu corpul rotund în secțiune, puternic curbat și piciorul lung, cu portagrafa ruptă; resortul este format din patru spire și are coardă interioară. L=3,2 cm. Secolul I d. H. MT inv. 2139; P. 1950, secț. K, caseta 4; fig. 15/4. *Inedită*.

164. Fibulă de bronz fragmentară, cu corpul arcuit, lățit la cap și prevăzut cu un inel în apropiere; resortul are trei spire și coardă exterioară. L=5,2 cm. Începutul secolului I d. H. MT inv. 2448; P. 1950, secț. K; caroul 14; fig. 15/5. *Inedită*.

165. Fibulă din bronz, cu corpul ușor arcuit, de formă ovală, cu piciorul terminat cu buton conic și portagrafa trapezoidală; resortul are opt spire și coardă interioară. L=4,25 cm. Sfârșitul secolului I î. de H. - începutul secolului I d. H. MT inv. 645; P. ps.; fig. 15/6. *Inedită*.

166. Fibulă de bronz fragmentară, cu corpul plat, ușor arcuit, de formă triunghiulară, subțiat la picior și terminat cu buton conic; spirala este scurtă. L=5,2 cm. Prima jumătate a secolului I d. H. MT inv. 2140; P. 1950, secț. K; fig. 15/7. *Inedită*.

167. Fibulă de bronz, cu corpul puternic profilat și cu capul în formă de „trompetă”, iar piciorul terminat cu buton conic; resortul are 12 spire. L=2,5 cm. Aceeași datare. MT inv. 2130; P. 1950, secț. J, caseta 6; fig. 15/8. *Inedită*.

168. Fibulă de bronz fragmentară, cu corpul puternic profilat și un nodul între corp și cap, care are formă triunghiulară, resortul este lung și are coardă exterioară. L=3 cm. Aceeași datare. MT inv. 223S, P. ps.; fig. 15/9. *Inedită*.

169. Fibulă din bronz puternic profilată, cu nodul pe arc și cap în formă de „trompetă”; resortul este lung și are coardă exterioară agățată de un cârlig. L=3,6 cm. MT inv. 2118; P. 1950, secț. II, caseta 3; fig. 15/10. *Inedită*.

170. Resortul și acul de la o fibulă de bronz. L=4 cm. Începutul secolului I d. H. MT inv. 2449; P. 1930; fig. 15/11. *Inedită*.

171. Fibulă cu corpul din sârmă de bronz, ușor boltit și portagrafa lamelară. L=3,6 cm. Începutul secolului I d. H. MT inv. 744; P. ps.; fig. 15/12. *Inedită*.

172. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat, capul trompetiform și piciorul terminat cu buton; portagrafa este scurtă. L=3,2 cm. Mijlocul secolului I d. H. MT inv. 2450; P. 1950, secț. K; fig. 15/13. *Inedită*.

173. Fibulă de bronz, cu corpul gros, puternic și prevăzut cu proeminență centrală, iar capul de formă triunghiulară și resortul lung, acoperit. L=4,4 cm. Mijlocul secolului I d. H. MT inv. 2451; P. 1950, secț. KF, caseta 6; fig. 15/14. *Inedită*.

174. Fibulă de bronz, cu corpul arcuit și capul în formă triunghiulară, cu o proeminență dublă, inelară, pe corp și piciorul alungit, terminat cu buton; portagrafa este plină, cu resortul scurt. L=5,4 cm. Aceeași datare. MT inv. 2179; P. 1950, secț. L, caseta 5; fig. 16/1. *Inedită*.

175. Fibulă din bronz cu corpul arcuit, de secțiune dreptunghiulară și piciorul terminat cu buton, iar portagrafa plină. L=2,8 cm. Aceeași datare. MT inv. 2452; P. 1950, secț. K; fig. 16/2. *Inedită*.

176. Fibulă de bronz fragmentară, cu nodul pe corp, cap triunghiular și piciorul scurt terminat cu buton. L=2,6 cm. Aceeași datare. MT inv. 2453; P. 1950; secț. L, caseta 3, fig. 16/3. *Inedită*.

177. Fibulă de bronz, cu corpul puternic profilat și un nodul pe arc, iar capul este triunghiular; piciorul este terminat cu nodul și portagrafa plină. MT inv. 2454; P. 1950, secț. L, caseta 5; fig. 16/4. *Inedită*.

178. Fibulă de bronz cu corp profilat și nodul în apropierea piciorului, care este alungit și terminat cu o proeminență; resortul lung și acul prins cu cârlig. L=2,7 cm. Mijlocul secolului I d. H. MT inv. 2198; P. 1950, secț. L; fig. 16/5. *Inedită*.

179. Fibulă de bronz cu corp profilat și nodul pe arc, portagrafa plină și piciorul terminat cu o proeminență conică; resortul are 10 spine și coardă interioară. L=3,1 cm. Aceeași datare. MT inv. 2171; P. 1950, secț. L; fig. 16/6. *Inedită*.

180. Fibulă de bronz de același tip, dar coarda este prinsă în cârlig. L=2,4 cm. Aceeași datare. MT inv. 2191; P. 1950, secț. L; fig. 16/7. *Inedită*.

181. Fibulă de bronz asemănătoare cu precedentă. L=2,5 cm. Aceeași datare. MT inv. 2192; P. 1950, secț. L; fig. 16/8. *Inedită*.

182. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat, nodul pe arc, cap triunghiular, portagrafa plină și piciorul terminat cu buton; acul lipsă. L=5,2 cm. Aceeași datare. MT inv. 879; P. 1951; fig. 16/9. *Inedită*.

183. Fibulă asemănătoare cu precedentă. L=3,2 cm. Aceeași datare. MT inv. 2193; P. 1950; secț. L, caseta 4; fig. 16/10. *Inedită*.

184. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat, nod pe arc, capul triunghiular și picior terminat cu buton conic; resort lung și coardă agățată cu cârlig. L=3,4 cm. Aceeași datare. MT inv. 2138; P. 1950, secț. K; fig. 16/11. *Inedită*.

185. Fibulă de bronz asemănătoare cu precedentă, dar cu nodul format din trei proeminențe inelare și piciorul lung întors în sus și cu buton; portagrafa plină. L=4,6 cm. Prima jumătate a secolului I d. H. MT inv. 553; P. 1951; fig. 16/12. *Inedită*.

186. Fibulă puternic profilată din bronz cu aceeași caracteristici ca precedentă. L=5,9 cm. Aceeași datare. MT inv. 2145; P. 1950, secț. K; fig. 16/13. *Inedită*.

187. Fibulă de bronz asemănătoare cu precedentă. L=4,5 cm. Aceeași datare. MT inv. 2180; P. 1950; secț. L; fig. 16/14. *Inedită*.

188. Fibulă de bronz cu corpul semicircular în secțiune, arcuit și cu nodul la îmbinarea cu piciorul; corpul este terminat cu un cârlig pentru agățat coarda. L=4,5 cm. Aceeași datare. MT inv. 2150, secț. KK'; fig. 16/15. *Inedită*.

189. Fibulă fragmentară de bronz, cu corpul oval în secțiune și portagrafa dreptunghiulară. L=4,4 cm. Aceeași datare. MT inv. 2455; P. 1950, secț. KK'; fig. 16/16. *Inedită*.

190. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul puternic profilat și nodul pe arc, cu piciorul terminat cu buton mic. L=3,2 cm. Aceeași datare. MT inv. 2224; P. 1951; fig. 17/1. *Inedită*.

191. Fibulă fragmentară de bronz, cu corpul puternic profilat și cu nodul circular; piciorul terminat cu buton. L=2,7 cm. Aceeași datare, MT inv. 2258; P. ps.; fig. 17/2. *Inedită*.

192. Fibulă fragmentară din bronz cu corpul puternic profilat. L=2,9 cm. Aceeași datare. MT inv. 2456; P. 1930; fig. 17/3. *Inedită*.

193. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul puternic profilat și cu nodul pe arc; piciorul mult alungit este terminat cu un buton. L=5,3 cm. Aceeași datare. MT inv. 2157; P. 1950, secț. K; fig. 17/4. *Inedită*.

194. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat și nodul pe arc; piciorul are buton terminal, resortul este lung și coarda agățată de cârlig. L=3,5 cm. Aceeași datare. MT inv. 2256; P. ps.; fig. 17/5. *Inedită*.

195. Fibulă de bronz asemănătoare cu precedentă, dar are capul foarte lățit. L=2,8 cm. Aceeași datare.

MTinv. 2244; P. ps.; fig. 17/6. *Inedită*.

196. Fibulă de bronz asemănătoare cu precedenta. L=3,3 cm. Aceeași date. MT inv.2243; P. ps.; fig. 17/7. *Inedită*.

197. Fibulă de bronz asemănătoare cu precedenta. L=2,4 cm. MTinv. 2225; P. 1950; fig. 17/9. *Inedită*.

198. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat, scurt și îngroșat; resort lung și cârlig. L=3,2 cm. Aceeași date. MT inv. 2188; P. 1950, secț. L; fig. 17/10. *Inedită*.

199. Fibulă fragmentară de bronz, cu corpul puternic profilat. L=3 cm. Aceeași date. MT inv. 2222; P. 1951, secț. L; fig. 17/11. *Inedită*.

200. Fibulă fragmentară de bronz asemănătoare cu precedenta. L=5,1 cm. Aceeași date. MT inv. 2245; P. ps.; fig. 17/8. *Inedită*.

201. Fibulă de bronz, cu piciorul alungit și portagrafa plină. L=3,3 cm. Prima jumătate a secolului I d. H. MT inv. 2170; P. 1951, secț. KF; fig. 17/12. *Inedită*,

202. Fibulă fragmentară de același tip. L=3,1 cm. MT inv. 2251; P. ps.; fig. 17/13. *Inedită*.

203. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat și nodul circular pe arc; piciorul lung este terminat cu buton, resort lung și coardă exterioară. L=4,1 cm. Aceeași date. MT inv. 2117; P. 1950, secț. J'; fig. 17/14. *Inedită*.

204. Fibulă de bronz de același tip cu precedenta. L=4,7 cm. MT inv. 2146; P. 1950, secț. K; fig. 17/15. *Inedită*.

205. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat, piciorul arcuit în sus și terminat cu buton; capul în formă rombică terminat cu cârlig, iar resortul este lung. desfășurat. L=3,2 cm. Mijlocul secolului I d. H. MT inv. 2236; P. ps.; fig. 17/16. *Inedită*.

206. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat, capul triunghiular și piciorul terminat cu buton. L=5 cm. Aceeași date. MT inv. 7514; P. 1928; fig. 17/17. *Inedită*.

207. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat; arcul este lipsă. L=3,6 cm. Aceeași date. MT inv. 2105; P. 1930; fig. 18/1. *Inedită*.

208. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat, portagrafa plină și picior terminat cu buton conic; resortul are 10 spire și coardă exterioară agățată cu cârlig. L=4 cm. Aceeași date. MT inv. 2227; P. 1950, groapa 5; fig. 18/2. *Inedită*.

209. Fibulă de bronz de același tip; o mică perforație pe portagrafă. L=3,2 cm. Aceeași date. MT inv. 2456; P. 1930; fig. 18/3. *Inedită*.

210. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat; acul este rupt. L=3,2 cm. Aceeași date. MT inv. 2457; P. 1930; fig. 18/4. *Inedită*.

211. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat,

nodul pe arc, resortul lung și coardă exterioară, care înconjoară capul fibulei. L=3,1 cm. Aceeași date. MT inv. 2458; P. ps.; fig. 18/5. *Inedită*.

212. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul puternic profilat. L=2,6 cm. Aceeași date. MT inv. 2096; P. 1928; fig. 18/6. *Inedită*.

213. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat și două nodozități pe corp; resort cu 14 spire; coarda lipsă. L=2,9 cm. Mijlocul secolului I d. H. MT inv. 2098; P. ps.; fig. 18/7. *Inedită*.

214. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat. L=3,6 cm. Aceeași date. MT inv. 2099; P. 1930; fig. 18/8. *Inedită*.

215. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat și coarda răsucită în jurul capului. L=2,6 cm. A doua jumătate a secolului I d. H. MT inv. 2090; P. 1986; secț. N; fig. 18/9. *Inedită*.

216. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul puternic profilat. L=2,2 cm. Mijlocul secolului I d. H. MT inv. 2459; P. ps.; fig. 18/10. *Inedită*.

217. Acul și o jumătate de resort de la o fibulă de bronz. L=2,3 cm. Secolul I d. H. MT inv. 2460; P. 1950; secț. K; fig. 18/11. *Inedit*.

218. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat. L=2,3 cm. Mijlocul secolului I d. H. MT inv. 2175; P. 1950, secț. L; fig. 18/12. *Inedită*.

219. Fibulă de bronz puternic profilată, cu nodul pe arc și cap de formă tronconică. L=2 cm. Mijlocul secolului I d. H. MT inv. 2190; P. 1950, secț. L; fig. 18/13. *Inedită*.

220. Fibulă de bronz puternic profilată cu portagrafa înaltă și capătul piciorului lipsă. L= 1,8 cm. Aceeași date. MT inv. 2089; P. 1950; fig. 18/14. *Inedită*.

221. Fibulă de bronz puternic profilată. L=2,5 cm. Aceeași date. MT inv. 2167; P. 1951, secț. KF; fig. 18/15. *Inedită*.

222. Fibulă de bronz profilată cu corpul alungit spre picior și portagrafa plină. L=5,2 cm. Aceeași date. MT inv. 59; P. 1949, secț. H'; fig. 18/17. *Inedită*.

223. Fibulă puternic profilată din bronz. L=2,6 cm. Aceeași date. MT inv. 2187; P. 1950, secț. L; fig. 18/16. *Inedită*.

224. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul puternic profilat. L=5 cm. Aceeași date. MT inv. 2461; P. 1950, secț. J; fig. 18/18. *Inedită*.

225. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul puternic profilat. L=4,7 cm. Aceeași date. MT inv. 988; P. 1949; fig. 18/19. *Inedită*.

226. Fibulă de bronz puternic profilată. L=4,3 cm. Aceeași date. MT inv. 573; P. 1930; fig. 18/30. *Inedită*.

227. Fibulă fragmentară din bronz cu corpul puternic profilat și lățit. L=4,4 cm. Aceeași date. MT inv. 2151; P. 1950, secț. K, caseta 14; fig. 19/1. *Inedită*.

228. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul puternic profilat și capul de formă trapezoidală. L=3,4 cm. Aceeași datare. MT inv. 2462; P. ps.; fig. 19/2. *Inedită*.

229. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat și capul „trompetiform”; acul lipsă. L=2,5 cm. MT inv. 2463; P. ps.; fig. 19/3. *Inedită*.

230. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat și coarda prinsă în cârlig. L=5,3 cm. Aceeași datare. MT inv. 2464; P. 1950, secț. KF; fig. 19/6. *Inedită*.

231. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat; pe arc are nodul triplu inelar; resort lung și coarda răsucită; capul are formă de „trompetă”. L = 4 cm. Aceeași datare. MT inv. 2125; P. 1950, secț. J; fig. 19/4. *Inedită*.

232. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat, triunghiular. L=2,8 cm. Aceeași datare. Carnet de șantier. P. 1986, -1,40 m; fig. 19/5. *Inedită*.

233. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat, deformată. L=4,3 cm. Aceeași datare. MT inv. 2126; P. 1950, secț. J; fig. 19/7. *Inedită*.

234. Fibulă de bronz cu corpul simplu, capul bitronconic, piciorul scurt și portagrafa dreptunghiulară înaltă; resortul este lung și are coarda exterioră agățată de un cârlig. L=1,7 cm. A doua jumătate a secolului I d. H. MT inv. 2108; P. 1949; fig. 19/8. *Inedită*.

235. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul profilat; lipsește portagrafa. L=2,5 cm. Mijlocul secolului I d. H. MT inv. 2465; P. 1950; secț. K; fig. 19/9. *Inedită*.

236. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul puternic profilat; portagrafa este lungă. L=5,6 cm. Aceeași datare. MT inv. 2466; P. 1950, secț. K; fig. 19/10. *Inedită*.

237. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat și nodul pe arc; piciorul terminat cu buton; portagrafa este plină, alungită. L=4,6 cm. Aceeași datare. MT inv. 2467; P. 1950, secț. K; fig. 19/11. *Inedită*.

238. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul puternic profilat. L=5,1 cm. Aceeași datare. MT inv. 2257; P. ps.; fig. 19/12. *Inedită*.

239. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul puternic profilat capul triunghiular. L=4 cm. Aceeași datare. MT inv. 2468; P. ps.; fig. 19/13. *Inedită*.

240. Piciorul și portagrafa unei fibule de bronz. L=3,9 cm. Aceeași datare. MT inv. 2142; P. 1950, secț. K, fig. 19/14. *Inedită*.

241. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat. L=4,3 cm. Prima jumătate a secolului I d. H. MT inv. 2469; P. ps.; fig. 19/15. *Inedită*.

242. Piciorul și portagrafa unei fibule de bronz cu corpul puternic profilat. L=4,2 cm. Mijlocul secolului I d. H. MT inv. 170; P. 1950; secț. KK'; fig. 19/21. *Inedită*.

243. Fibulă fragmentară din bronz cu corpul puternic profilat. L=4,5 cm. Aceeași datare. MT inv.

2189; P. 1950, secț. L; fig. 19/16. *Inedită*.

244. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat. L=2,6 cm. Aceeași datare. Carnet șantier. P. 1968, secț. M, - 1,40 m; fig. 19/17. *Inedită*.

245. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul profilat. L=4,2 cm. Prima jumătate a secolului I d. H. MT inv. 2471; P. 1950; secț. fig. 19/18. *Inedită*.

246. Piciorul și portagrafa de la o fibulă de bronz cu o proeminență în apropierea piciorului. L=3,8 cm. Aceeași datare. MT inv. 2472, P. 1949; fig. 19/19. *Inedită*.

247. Capătul cu piciorul și portagrafa de la o fibulă de bronz, cu corpul lățit și decorat. L=4,6 cm. Aceeași datare. MT inv. 982; P. 1949; fig. 19/20. *Inedită*.

248. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat; stare rea de conservare. L=4,7 cm. Aceeași datare. L=4,7 cm. MT inv. 2473; P. 1950, secț. K; fig. 20/1. *Inedită*.

249. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul puternic profilat. L=3,4 cm. Aceeași datare. MT inv. 2214; P. 1951, caseta 13; fig. 20/2. *Inedită*.

250. Fibulă de bronz cu corpul de secțiune dreptunghiulară, portagrafa înaltă și piciorul terminat cu buton. L=3,5 cm. A doua jumătate a secolului I d. H. MT inv. 2474; P. 1950; secț. L; fig. 20/3. *Inedită*.

251. Fibulă fragmentară cu corpul din sârmă de bronz, resortul lung și coarda înfășurată. L=1,8 cm. Mijlocul secolului I d. H. MT inv. 645; P. ps.; fig. 20/4. *Inedită*.

252. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul dreptunghiular în secțiune și piciorul terminat cu un buton conic. L=4 cm. Aceeași datare. MT inv. 2186; P. 1950; secț. L; fig. 20/5. *Inedită*.

253. Fibulă de bronz cu corpul ușor arcuit, decorat transversal cu incizii paralele; portagrafa este în formă de ramă. L=4,5 cm. Prima jumătate a secolului I d. H. MT inv. 2230; P. 1951; fig. 20/6. *Inedită*.

254. Fibulă de bronz cu corp arcuit, portagrafa simplă și resort lung. L=4,2 cm. Aceeași datare. Carnet de șantier. P. 1968, secț. M, - 1,50 m; fig. 20/7. *Inedită*.

255. Fibulă de bronz cu corpul arcuit și prevăzut cu o proeminență; portagrafa este perforată cu două găuri rotunde; piciorul este terminat cu un buton. L=5,1 cm. Începutul secolului I d. H. MT inv. 2529; P. 1950, secț. L; fig. 20/8. *Inedită*.

256. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul arcuit și pătrat în secțiune. L=4,4 cm. Aceeași datare. MT inv. 2475; P. 1951; fig. 20/9. *Inedită*.

257. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul profilat. L=4,2 cm. Aceeași datare. MT inv. 2255; P. ps.; fig. 20/10. *Inedită*.

258. Fibulă de bronz cu corpul ușor arcuit, de formă aproximativ triunghiulară și cu portagrafa lamelară, resortul lung și coardă interioară. L=2,6 cm. A doua

jumătate a secolului I d. H. MT inv. 2476; P. 1950, secț. K; fig. 20/11. *Inedită.*

259. Fibulă de bronz cu corpul dreptunghiular în secțiune, decorat de-a lungul părților laterale cu câte o linie adâncită și câte două grupe de linii transversale, în relief, pe picior; portagrafa este goală, iar resortul lung; coarda și acul lipsesc. L=3,6 cm. Prima jumătate a secolului I d. H. MT inv. 987; P. ps.; fig. 20/12. *Inedită.*

260. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul simplu, portagrafa lamelară, resort lung și coardă înfășurată pe corp. L=3,3 cm. A doua jumătate a secolului I d. H. MT inv. 86; P. ps.; fig. 20/13. *Inedită.*

261. Fibulă de bronz cu corpul din sârmă subțire, portagrafa lamelară, resortul are 26 de spire și coarda exterioară este înfășurată. L=3 cm. Aceeași datare. MIMinv. 5650; P. 1968, secț. M; fig. 20/14. *Inedită.*

262. Fibulă cu corpul puternic arcuit de formă aproximativ romboidală, cu piciorul decorat cu două grupe de linii transversale, în relief; resortul este lung și are coarda înfășurată. L=3,3 cm. Aceeași datare. MT inv. 2143; P. 1950, secț. K, ps.; fig. 20/15. *Inedită.*

263. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul puternic profilat și prevăzut cu un nodul inelar, iar capul de formă rombică; piciorul este terminat cu buton conic. L=3,3 cm. Mijlocul secolului I d. H. MT inv. 881; P. ps.; fig. 21/1. *Inedită.*

264. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul puternic profilat. L=2,5 cm. Aceeași datare. MT inv. 2153; P. 1950; fig. 21/2. *Inedită.*

265. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat; acul lipsește. L=2,8 cm. Aceeași datare. MT inv. 2107; P. ps.; fig. 21/3. *Inedită.*

266. Fibulă de bronz fragmentară cu corpul puternic profilat. L=2,7 cm. Aceeași datare. MT inv. 2477; P. 1950, secț. K; fig. 21/4. *Inedită.*

267. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat. L=2,5 cm. Aceeași datare. MT inv. 754; P. ps.; fig. 21/5. *Inedită.*

268. Fibulă fragmentară de bronz de același tip, deformată. L=3,8 cm. Aceeași datare. MT inv. 2478; P. 1951; secț. L; fig. 21/6. *Inedită.*

269. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul puternic profilat; acul este lipsă. L=2,7 cm. Aceeași datare. MT inv. 409; P. ps.; fig. 21/7. *Inedită.*

270. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul puternic profilat; lipsesc portagrafa și acul. L=3 cm. Aceeași datare. MT inv. 2479; P. 1930; fig. 21/8. *Inedită.*

271. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul puternic profilat; lipsesc acul și portagrafa. L=2,7 cm. Aceeași datare. MT inv. 2154; P. 1950; fig. 21/9. *Inedită.*

272. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat, cu un nodul pe arc și capul de formă rombică; resortul este lung și are coarda agățată; deformată. L=3,2 cm. Aceeași datare. MT inv. 2480; P. 1951; fig. 21/10. *Inedită.*

273. Arcul de la o fibulă de bronz cu corpul puternic arcuit. L=2,8 cm. Mijlocul secolului I d. H. MT inv. 2113; P. ps.; fig. 21/11. *Inedită.*

274. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat. L=2,9 cm. Aceeași datare. MT inv. 385; P. ps.; fig. 21/12. *Inedită.*

275. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat; lipsește acul. L=2,9 cm. Aceeași datare. MT inv. 2088; P. 1929, secț. B"; fig. 21/13. *Inedită.*

276. Fibulă cu corpul puternic profilat, fragmentară. L=2,4 cm. Aceeași datare. MT inv. 2101; P. 1930; fig. 21/14. *Inedită.*

277. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul puternic profilat. L=2,7 cm. Aceeași datare. MT inv. 2114; P. ps.; fig. 21/15. *Inedită.*

278. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat și coarda răsucită pe corp. L=3,2 cm. Aceeași datare. MT inv. 12; P. ps.; fig. 21/16. *Inedită.*

279. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat, resort lung și coarda agățată în cârlig. L=3 cm. Aceeași datare. MT inv. 2239; P. 1951; fig. 21/17. *Inedită.*

280. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul puternic profilat. L=2,4 cm. Aceeași datare. MT inv. 13; P. ps.; fig. 21/18. *Inedită.*

281. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul puternic profilat. L=3,4 cm. Aceeași datare. MT inv. 2483; P. ps.; fig. 21/19. *Inedită.*

282. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul puternic profilat. Aceeași datare. MT inv. 878; P. ps.; fig. 21/20. *Inedită.*

283. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul arcuit, de formă triunghiulară și un nodul decorat între arc și picior; portagrafa este ajurată. L=6,5 cm. Mijlocul secolului I d. H. MT inv. 2174; P. 1950; fig. 22/1. *Inedită.*

284. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat și portagrafa ajurată; capul are formă de romb. L=4,8 cm. Aceeași datare. MT inv. 2484; P. 1985; secț. N; fig. 22/2. *Inedită.*

285. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat, capul triunghiular și portagrafa mare ajurată. L=5,6 cm. Aceeași datare. MT inv. 574; P. ps.; fig. 22/3. *Inedită.*

286. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat, capul triunghiular și portagrafa ajurată. L=5 cm. Prima jumătate a secolului I d. H. MT inv. 2485; P. 1985, secț. N; fig. 22/4. *Inedită.*

287. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat și portagrafa ajurată. L=4,4 cm. Aceeași datare. MT inv. 2530; P. 1986, secț. N', - 0,60 m; fig. 22/5. *Inedită.*

288. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat, portagrafa ajurată și coarda în interior. L=4,8 cm. Aceeași datare. MT inv. 2182; P. 1950, secț. L; fig. 22/6. *Inedită.*

289. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat,

portagrafa plină, resortul lung și coardă agățată. L=3,2 cm. Aceeași date. MT inv. 2486; P. 1986; secț. N; fig. 22/7. *Inedită.*

290. Fibulă fragmentară de bronz cu două nodozități decorate pe corp, portagrafa plină și piciorul terminat cu buton rombic. L=3,8 cm. Sfârșitul secolului I d. H. MT inv. 589; P. 1987; secț. O; fig. 22/9. *Inedită.*

291. Fibulă din bronz cu corpul puternic profilat și două nodozități pe arc; terminația triunghiulară și portagrafa perforată. L=4,2 cm. Sfârșitul secolului I d. H. - începutul secolului II d. H. MT inv. 2144; P. 1950, secț. K; fig. 22/10. *Inedită.*

292. Fragment dintr-o fibulă de bronz, cu portagrafa ajurată și corpul triunghiular în secțiune. L=3,9 cm. Aceeași date. MT inv. 745; P. ps.; fig. 22/11. *Inedit.*

293. Fragment din corpul unei fibule de bronz puternic profilată și capul de formă triunghiulară. L=2,9 cm. Aceeași date. MT inv. 2487; P. ps.; fig. 22/12. *Inedit.*

294. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul puternic profilat și portagrafa ajurată. L=4,8 cm. Aceeași date. MT inv. 2488; P. 1950, secț. L; fig. 22/13. *Inedită.*

295. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat, terminat în formă de trompetă; acul este rupt. L=2,7 cm. A doua jumătate a secolului I d. H. MT inv. 2489; P. 1949, secț. H; fig. 23/1. *Inedită.*

296. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat și nodul pe arc, terminat în formă de romb; resortul este lung și are coarda exterioară prinsă în cârlig. L=2,5 cm. Aceeași date. MT inv. 589; P. ps.; fig. 23/2. *Inedită.*

297. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat și picior scurt terminat cu buton; resortul este lung și coarda agățată în cârlig. L=2,3 cm. Aceeași date. MT inv. 2490; P. 1985, secț. N; fig. 23/3. *Inedită.*

298. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat, terminat în formă de „trompetă” cu nodul pe arc și buton la capătul piciorului; portagrafa este plină. L=2,9 cm. Aceeași date. MT inv. 756; P. ps.; fig. 23/4. *Inedită.*

299. Fibulă de bronz de același tip. L=3,2 cm. Aceeași date. MT inv. 2491; P. 1950, secț. L; fig. 23/5. *Inedită.*

300. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat; lipsesc parțial resortul și acul. L=2,6 cm. Aceeași date. MT inv. 2492; P. 1951, secț. H; fig. 23/6. *Inedită.*

301. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat, resortul lung și coarda agățată; portagrafa este plină și piciorul este terminat cu un buton decorat. L=3,2 cm. Aceeași date. MT inv. 7564; P. 1927; fig. 23/7. *Inedită.*

302. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat; nodul de pe arc și terminația în formă de „trompetă” sunt decorate cu incizii. L=2,8 cm. Aceeași date. MT inv. 2242; P. ps.; fig. 23/8. *Inedită.*

303. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat; resortul este lung, iar coarda agățată. L=2,9 cm. Aceeași date. MT inv. 2233; P. ps.; fig. 23/9. *Inedită.*

304. Fibulă de bronz cu corpul profilat și terminat în formă de „trompetă”, resortul și acul lipsesc. L=3,1 cm. Aceeași date. MT inv. 2493; P. 1950; secț. K; fig. 23/10. *Inedită.*

305. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul puternic profilat. L=3,2 cm. Aceeași date. MT inv. 2091; P. 1951; fig. 23/11. *Inedită.*

306. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul puternic profilat și terminat sub formă de „trompetă”. L=3,2 cm. Aceeași date. MT inv. 2494; P. 1950, secț. L; fig. 23/12. *Inedită.*

307. Fibulă de bronz, cu corpul puternic profilat, terminat în formă de „trompetă”; nodul de pe corp și piciorul sunt decorate cu incizii și reliefuri, L=5,7 cm. Aceeași date. *Inedită.*

308. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul puternic profilat și terminat în formă de „trompetă”. L=2,1 cm. Aceeași date. MT inv. 2496; P. 1950, secț. L; fig. 23/14. *Inedită.*

309. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat și terminație bitronconică; resortul este lung și coarda agățată în cârlig. L=2,9 cm. Aceeași date. MT inv. 2497; P. 1951; fig. 23/15. *Inedită.*

310. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat, resortul lung și coarda agățată. L=1,9 cm. Aceeași date, MT. 19; P. 1949; fig. 23/16. *Inedită.*

311. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat și coarda prinsă în cârlig; acul lipsă. L=2,3 cm. Aceeași date. MT inv. 2106; P. ps.; fig. 23/17. *Inedită.*

312. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat, dar lipsește o parte din resort și acul. L=2,5 cm. Aceeași date. MT inv. 2498; P. 1950, secț. L; fig. 23/18. *Inedită.*

313. Fibulă de bronz fragmentară cu corpul puternic profilat și coarda înfășurată. L=3,2 cm. Aceeași date. MT inv. 2499; P. 1950, secț. L, caseta 3; fig. 23/19. *Inedită.*

314. Fibulă de bronz cu corpul puternic profilat și terminat în formă de „trompetă”. L=2,3 cm. Aceeași date. MT inv. 2500; P. 1951; fig. 23/20. *Inedită.*

315. Fibulă de bronz fragmentară cu corpul puternic profilat și cu terminația în formă de „trompetă”; piciorul are buton vertical. L=3,9 cm. Aceeași date. MT inv. 755; P. ps.; fig. 23/21. *Inedită.*

316. Fragment din corpul și piciorul unei fibule de bronz neterminată. L=8 cm. Secolul I î. d. H. - I d. H. MT inv. 2501; P. 1930; fig. 24/1. *Inedit.*

317. Fragment dintr-o fibulă de bronz neterminată. L=10,4 cm. Secolul I d. H. MT inv. 2502; P. ps.; fig. 24/2. *Inedit.*

318. Fragment de fibulă de bronz neterminată. L=4,7 cm. Aceeași datare. MT inv. 2503; P. 1950; fig. 24/3. *Inedit*.

319. Fragment dintr-o fibulă de bronz. L=4,9 cm. MT inv. 2531; P. ps.; fig. 24/4. *Inedit*.

320. Resortul și acul de la o fibulă de bronz. L=5,5 cm. Secolul I î. de H. MT inv. 2156; P. 1950, secț. K; fig. 24/5. *Inedit*.

321. Fragment dintr-o fibulă de bronz neterminată. L=4,3 cm. MT inv. 2504; P. 1988, secț. O; fig. 24/7. *Inedit*.

322. Resort cu 14 spire și acul, de la o fibulă de bronz. L=2,7 cm. Mijlocul secolului I d. H. MT inv. 2505; P. 1928; fig. 24/9. *Inedit*.

323. Fragment dintr-o fibulă de bronz neterminată. L=10,3 cm. MT inv. 2506; P. ps.; fig. 24/6. *Inedit*.

324. Fragment de fibulă de bronz (?). L=7,9 cm. Mijlocul secolului I d. H. MT inv. 12; P. ps.; fig. 24/10. *Inedit*.

325. Fibulă din sârmă de bronz, deformată. L=6,5 cm. Aceeași datare. MT inv. 2510; P. ps.; fig. 24/11. *Inedită*.

326. Corpul rotund în secțiune și portagrafa de la o fibulă de bronz. L=5,3 cm. Secolul I d. H. MT inv. 986; P. ps.; fig. 24/14. *Inedit*.

327. Acul și un fragment de resort de la o fibulă de bronz. L=4 cm. Secolele I î. de H. - I d. H. MT inv. 2510; P. ps.; fig. 24/8. *Inedit*.

328. Acul și o porțiune de resort de la o fibulă de bronz. L=4,1 cm. Aceeași datare. MT inv. 2509; P. ps.; fig. 24/13. *Inedit*.

329. Acul și resortul din bronz de la o fibulă. L=3,2 cm. MT inv. 2508; P. 1950, secț. L; fig. 24/12. *Inedit*.

330. Corpul profilat rotund în secțiune, de la o fibulă de bronz cu portagrafa ajurată și decorată cu incizii; lipsesc resortul și acul. L=5,2 cm. Prima jumătate a secolului I d. H. MT inv. 2211; P. 1951; secț. L; fig. 25/1. *Inedit*.

331. Acul și o latură a resortului de la o fibulă de bronz cu coardă exterioară. L=4,9 cm. Aceeași datare. MT inv. 2511; P. 1950; fig. 25/2. *Inedit*.

332. Acul și un fragment de resort din bronz de la o fibulă. L=4,5 cm. Secolul I î. de H. - I d. H. MT inv. 2512; P. 1950, secț. L; fig. 25/3. *Inedit*.

333. Acul, resortul și coarda unei fibule de bronz. L=5,4 cm. Aceeași datare. MT inv. 2513; P. 1950; fig. 25/4. *Inedit*.

334. Acul, un fragment de resort și coarda exterioară de la o fibulă de bronz. L=5,1 cm. Aceeași datare. Carnet de șantier; P. 1968, secț. M; fig. 25/5. *Inedit*.

335. Corpul de sârmă de la o fibulă de bronz. L=3,7 cm. Secolul I î. de H. MT inv. 2515; P. 1949; fig. 25/6. *Inedit*.

336. Acul îndoit de la o fibulă de fier cu resortul lung

și coarda exterioară. L=3,3 cm. Secolul I î. de H. MT inv. 2207; P. 1951, secț. L; fig. 25/7. *Inedit*.

337. Fragment de fibulă de bronz. L=2,9 cm. Secolul I d. H. MT inv. 2201; P. 1950, secț. L; fig. 25/8. *Inedit*.

338. Acul și un fragment de resort din bronz de la o fibulă. L=4,3 cm. Sfârșitul secolului I î. de H. MT inv. 2516; P. 1950; fig. 25/9. *Inedit*.

339. Acul de la o fibulă de bronz. L=5,5 cm. Secolul I î de H. - I d. H. MT inv. 2517; P. 1950; fig. 25/10. *Inedit*.

340. Ac de fibulă. L=4,4 cm. Secolul I î. de H. - I d. H. MT inv. 2518; P. 1950; secț. L; fig. 25/11. *Inedit*.

341. Acul și un fragment de resort din bronz de la o fibulă. L=3,6 cm. Aceeași datare. MT inv. 2197; P. 1950; fig. 25/12. *Inedit*.

342. Acul și resortul din bronz de la o fibulă. L=4 cm. Aceeași datare. MT inv. 2519; P. 1950, secț. L; fig. 25/13. *Inedit*.

343. Fragment de fibulă de bronz. L=3,5 cm. Aceeași datare. MT inv. 294; P. ps.; fig. 25/14. *Inedit*.

344. Fragment din capul unei fibule de bronz. L=2 cm. Secolul I î. de H. MT inv. 2520; P. 1950, secț. L; fig. 25/15. *Inedit*.

345. Acul și resortul fragmentar din bronz ale unei fibule. L=3,8 cm. Aceeași datare. MT inv. 2521; P. ps.; fig. 26/16. *Inedit*.

346. Corpul și portagrafa de la o fibulă din fier de bronz. L=5,3 cm. Aceeași datare. MT inv. 2522; P. ps.; fig. 25/17. *Inedit*.

347. Acul, resortul și coarda de la o fibulă de fier. L=5,1 cm. Aceeași datare. MT inv. 2523; P. ps.; fig. 25/18. *Inedit*.

348. Acul, resortul și coarda de la o fibulă de bronz. L=2,8 cm. Aceeași datare. MT inv. 2524; P. 1950, secț. L; fig. 25/19. *Inedit*.

349. Acul și un fragment de resort din bronz de la o fibulă. L=2,4 cm. Aceeași datare. MT inv. 2525; P. 1950; fig. 25/20. *Inedit*.

350. Acul și portagrafa unei fibule de bronz. L=9 cm. Mijlocul secolului I î. de H. MT inv. 2526; P. 1949; secț. H; fig. 25/21. *Inedit*.

351. Fibulă fragmentară de fier, cu corpul rotund în secțiune și resort. L=5 cm. Secolul I î. de H. MT inv. 2248, P. ps.; fig. 26/1. *Inedit*.

352. Fibulă fragmentară de fier; deformată. L=3,9 cm. Secolul I î. de H. MT inv. 2240, P. 1951, secț. L; fig. 26/2. *Inedită*.

353. Fibulă fragmentară de fier; resort lung. L=4 cm. Aceeași datare. MT inv. 2225; P. 1951; secț. L; fig. 26/3. *Inedit*.

354. Fibulă fragmentară de fier. L=7,8 cm. Aceeași datare. MT inv. 2260; P. ps.; fig. 26/4. *Inedită*.

355. Fibulă de fier cu corpul profilat și terminat în

formă tronconică cu resortul acoperit; pe corp are incizii transversale. L=4 cm. Secolul I d. H. MT inv. 2131; P. 1950, secț. H-I; fig. 26/5. *Inedită*.

356. Fibulă fragmentară de fier rotundă în secțiune. L=4,3 cm. Secolul I î. de H. MT inv. 2115; P. 1950, secț. I; fig. 26/6. *Inedită*.

357. Arcul în formă arcuită, rotund în secțiune, al unei fibule din fier. L=3,7 cm. Secolul I î. de H. MT inv. 2237; P. ps.; fig. 26/7. *Inedit*.

358. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul decorat cu incizii longitudinale. L=2,4 cm. Începutul secolului I d. H. MT inv. 2527; P. 1950; fig. 26/8. *Inedită*.

359. Fibulă fragmentară de fier. L=5,7 cm. Secolul I î. de H. MT inv. 2246; P. ps.; fig. 26/9. *Inedită*.

360. Fibulă fragmentară de bronz. L=5 cm. Secolul I d. H. MT inv. 2247; P. ps.; fig. 26/10. *Inedită*.

361. Fragment de fibulă de fier. L=3,6 cm. Secolul I î. de H. MT inv. 2252; P. ps.; fig. 26/11. *Inedit*.

362. Fibulă fragmentară de bronz cu arcul plat, în formă de romb. L=4,3 cm. Secolul I î. de H. MT inv. 7528; P. 1927; fig. 26/12. *Inedită*.

363. Acul și un fragment de resort de la o fibulă de fier. L=7,3 cm. Sfârșitul secolului I î. de H. MT inv. 2220; P. 1951, secț. L; fig. 27/1. *Inedite*.

364. Fibulă neterminată din bronz, de tip tracic. L=10 cm. Secolele III-II î. de H. MT inv. 7529; P. 1927; fig. 27/2.

Bibl. Vulpe, Vulpe, 1933, fig. 106/24.

365. Fibulă fragmentară de bronz cu piciorul terminat cu buton și portagrafa rectangulară. L=2,8 cm. Începutul secolului I d. H. MT inv. 2528; P. ps.; fig. 27/3. *Inedită*.

366. Acul și resortul unei fibule de fier. L=9,5 cm. Sfârșitul secolului I î. de H. MT inv. 2529, P. 1950, secț. KF; fig. 27/4. *Inedite*.

367. Fragment de fibulă din fier. L=4,2 cm. MT inv. 2261; P. ps.; fig. 27/6. *Inedit*.

368. Acul și un fragment de resort de la o fibulă din bronz. L=2,2 cm. Secolul I d. H. MT inv. 2530; P. 1950, secț. KF; fig. 27/7. *Inedite*.

369. Acul și un fragment de resort de la o fibulă de bronz. L=5,5 cm. Aceeași datare. MT inv. 2531; P. 1950, secț. KF; fig. 27/8. *Inedite*.

370. Fibulă fragmentară de fier. L=3,2 cm. MT inv. 2264; P. ps.; fig. 27/9. *Inedită*.

371. Fibulă fragmentară de bronz care are corpul decorat cu incizii transversale. L=4,4 cm. MT inv. 105; P. ps.; fig. 27/10. *Inedită*.

372. Fibulă fragmentară de bronz cu corpul arcuit, rotund în secțiune. L=3,6 cm. Secolul I î. de H. MT inv. 2263; P. ps.; fig. 27/11. *Inedită*.

373. Acul și un fragment de resort de la o fibulă de fier. L=3,7 cm. Secolele I î. de H. - I d. H. MT inv. 2254; P. ps.; fig. 27/12. *Inedite*.

374. Fibulă fragmentară de fier. L=7 cm. MT inv. 2532; P. 1950, secț. L; fig. 27/13. *Inedită*.

375. Fibulă fragmentară de fier. L=7 cm. MT inv. 2532; P. 1950, secț. L; fig. 27/13. *Inedită*.

376. Fibulă de fier cu corpul profilat, rotund în secțiune și prevăzut cu o mică proeminență; resortul este scurt și portagrafa lamelară, alungită. L=4,8 cm. Sfârșitul secolului I î. de H. MT inv. 2533; P. ps.; fig. 22/8. *Inedită*.

**TRACHT-UND SCHMUCKGEGENSTÄNDE AUS DER GETO-DAKISCHEN
SIEDLUNG VON POIANA, KREIS GALAȚI. I. FIBELN**

ZUSSAMMENFASSUNG

Von all den Gegenständen, die Kleidung betreffend, die in den letzten zwei geto-dakischen Schichten aus Poiana entdeckt wurden, nehmen die Fibeln, durch ihre grosse Anzahl und Verschiedenartigkeit, den ersten Platz ein. Sie wurden, nebenbei, in Berichten über Ausgrabungen (1927, 1950-1952) und in einigen Studien erwähnt, ohne zu einer ausführlichen Beschreibung des ganzen Stoffes zu gelangen.

Die hier analysierte Anzahl ist relativ unvollständig, da wir, vor allem, nur Fibeln aus der Sammlung des Museums aus Tecuci und des Geschichtemuseums aus Iași im Auge haben. Ziemlich viele Stücke aus früheren Ausgrabungen (erwähnt in Aufzeichnungen aus den Jahren 1930, 1939-1940) konnten nicht gerettet werden. Nur eine kleine Anzahl der analysierten Fibeln stammen aus geschlossenen Komplexen, die Mehrheit wurden in der antiken Schicht gefunden, und können deshalb nicht immer genau datiert werden. Aus diesem Grund stütztbann wir uns in der chronologischen Einstufung der meisten Exemplare auf die Analogie mit ähnlichen Exemplaren, die in zeitgenössischen Schichten, von demselben Typ, entdeckt wurden; darunter nehmen die berühmten *davae* aus der linken Terasse des Sirets, aus Răcătău und Brad, Kreis Bacău, sowie auch aus anderen Siedlungen und geto-dakischen Nekropolen, ein bedeutenden Platz ein.

Die meisten Fibeln sind aus Bronze und Eisen, und nur einige aus Silber. Sie sind alle sehr mannigfaltig, sowohl die einheimischen als auch die importierten. Das ganze Material wurde in mehrere Arten gruppiert: Thrakische Fibeln (Abb. 1-2), von denen viele aus den Schätzen die in den Jahren 1951 und 1986 entdeckt wurden, stammen; Mittellatène Fibeln (Abb. 3; 5/13); Spätlatène Fibeln (Abb. 4/2, 6; 5-9; 14/3; 15/2), zu denen auch eine Armbrustfibel gehört; Fibeln mit Tierkopf (Abb. 4/1, 3, 5); Nauheimer Fibeln (Abb. 10/1-10; 12- 15; 11/9, 13); Langdon-Down Fibeln (Abb. 14/6; 20/6); Scharnierfibeln (Abb. 14/1-2); Aucissa Fibeln (Abb. 14/4); Soldatenfibeln (Abb. 15/1, 3-7; 10/11, 16-20; 11/1-8, 10-12, 14-16; 15/11-12); Schussel-fibeln (Abb. 12-13); Augenfibeln (Abb. 14/5); Trompetenfibeln (Abb. 15/8, 10, 13; 17/9; 21/17; 23/1-21); kräftig profilierte Fibeln (Abb. 15/8-10, 13-14; 16-23).

Eine Sonderstellung nehmen die unfertigen Fibeln ein (Abb. 4/4, 7-9; 24/1-4, 6, 8-9, 13; 27/2). Diese weisen darauf hin dass es Werkstätte gab. in der Poiana Siedlung, die solche Fibeln herstellte. Ein anderes Kapitel stellt fragmentäre Eisen-und Bronzefibeln vor, die zu

den je verschiedenen Arten gehören (Abb. 24/5; 25-27). Der Katalog enthält 375 ganze und fragmentäre Fibeln, und alle werden in den 27 Tafeln dargestellt.

ABBILDUNGSVERZEICHNIS

- Abb. I. Fibeln aus der Poiana-Siedlung. Katalog nr. 1, 4-5, 2-3, 6, 9, 7-8.
- Abb. 2. Fibeln aus der Poiana-Siedlung. Katalog nr. 10-23.
- Abb. 3. Fibeln aus der Poiana-Siedlung. Katalog nr. 24-32.
- Abb. 4. Fibeln aus der Poiana-Siedlung. Katalog nr. 33-41.
- Abb. 5. Fibeln aus der Poiana-Siedlung. Katalog nr. 42-58.
- Abb. 6. Fibeln aus der Poiana-Siedlung. Katalog nr. 59-67.
- Abb. 7. Fibeln aus der Poiana-Siedlung. Katalog nr. 68-75.
- Abb. 8. Fibeln aus der Poiana-Siedlung. Katalog nr. 76-83.
- Abb. 9. Fibeln aus der Poiana-Siedlung. Katalog nr. 84-92, 94.
- Abb. 10. Fibeln aus der Poiana-Siedlung. Katalog nr. 93, 95-98, 101-102, 104-113, 99-100, 103.
- Abb. 11. Fibeln aus der Poiana-Siedlung. Katalog nr. 114-123, 125-129, 124.
- Abb. 12. Fibeln aus der Poiana-Siedlung. Katalog nr. 130-143.
- Abb. 13. Fibeln aus der Poiana-Siedlung. Katalog nr. 144-153.
- Abb. 14. Fibeln aus der Poiana-Siedlung. Katalog nr. 154-159.
- Abb. 15. Fibeln aus der Poiana-Siedlung. Katalog nr. 160-173.
- Abb. 16. Fibeln aus der Poiana-Siedlung. Katalog nr. 174-189.
- Abb. 17. Fibeln aus der Poiana-Siedlung. Katalog nr. 190-206.
- Abb. 18. Fibeln aus der Poiana-Siedlung. Katalog nr. 207-226.
- Abb. 19. Fibeln aus der Poiana-Siedlung. Katalog nr. 227-247.
- Abb. 20. Fibeln aus der Poiana-Siedlung. Katalog nr. 248-262.
- Abb. 21. Fibeln aus der Poiana-Siedlung. Katalog nr. 263-282.
- Abb. 22. Fibeln aus der Poiana-Siedlung. Katalog nr. 283-289, 376, 290-294.
- Abb. 23. Fibeln aus der Poiana-Siedlung. Katalog nr. 395-315.
- Abb. 24. Fibeln aus der Poiana-Siedlung. Katalog nr. 316-320, 323, 321, 327, 322, 324-325, 329, 328, 326.

Abb. 25. Fibeln aus der Poiana-Siedlung. Katalog nr. 330-350.

Abb. 26. Fibeln aus der Poiana-Siedlung. Katalog nr. 351-362.

Abb. 27. Fibeln aus der Poiana-Siedlung. Katalog nr. 363-375.

Übersetzt von
ANNELIESE PORUCIUC

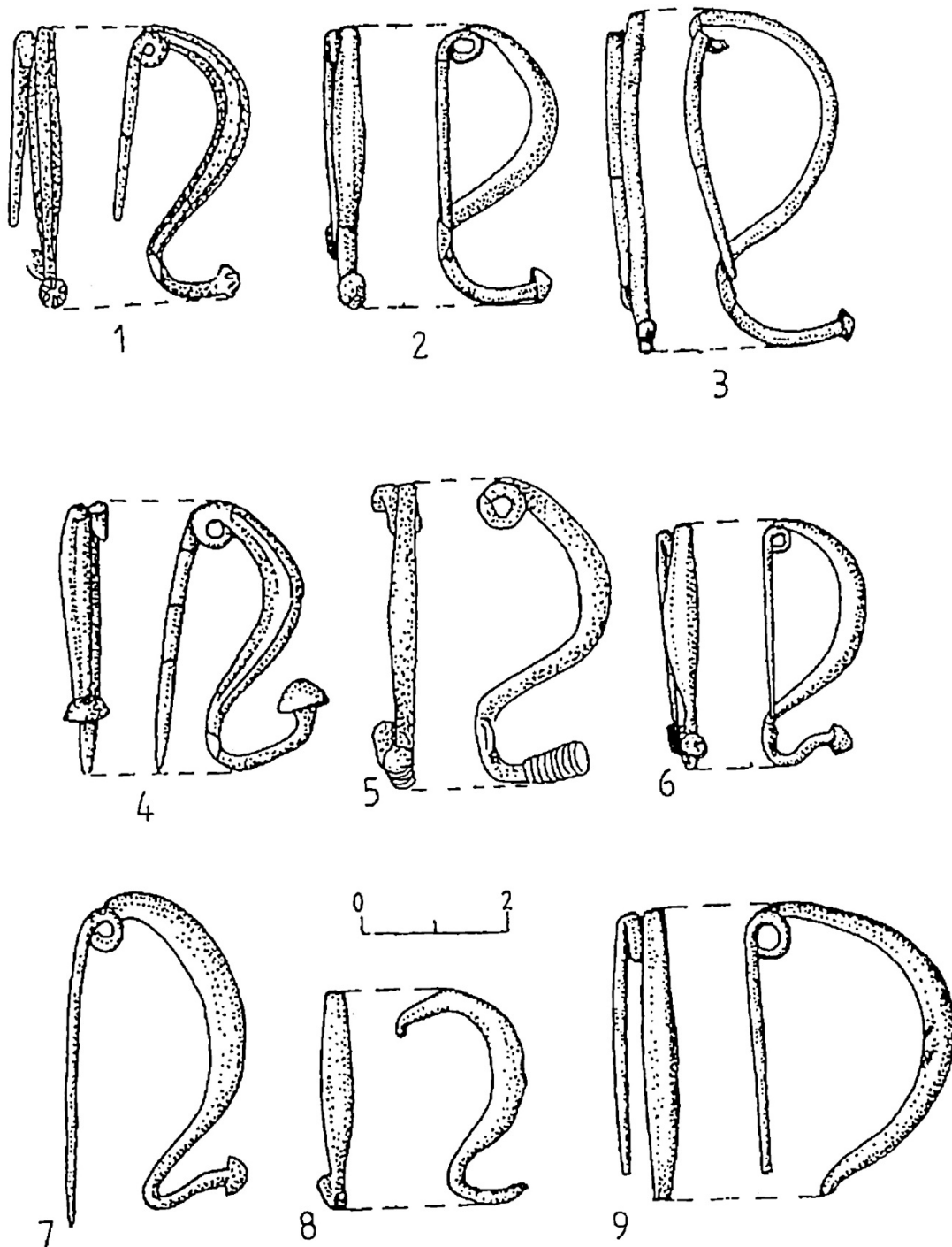

Fig. 1. Fibule descoperite la Poiana. Catalog nr. 1, 4-5, 2-3, 6, 9, 7-8.

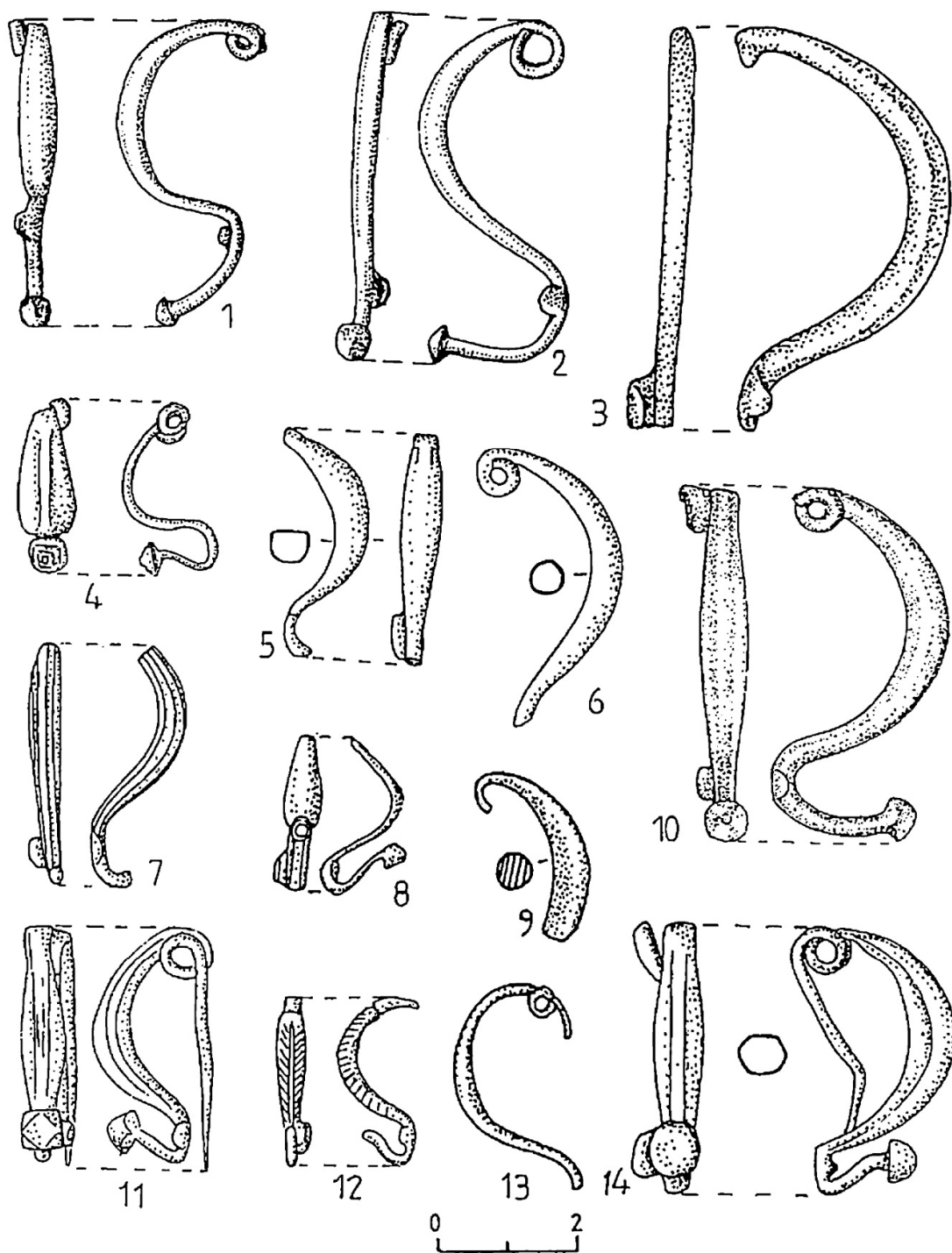

Fig. 2. Fibule descoperite la Poiana. Catalog nr. 10-23.

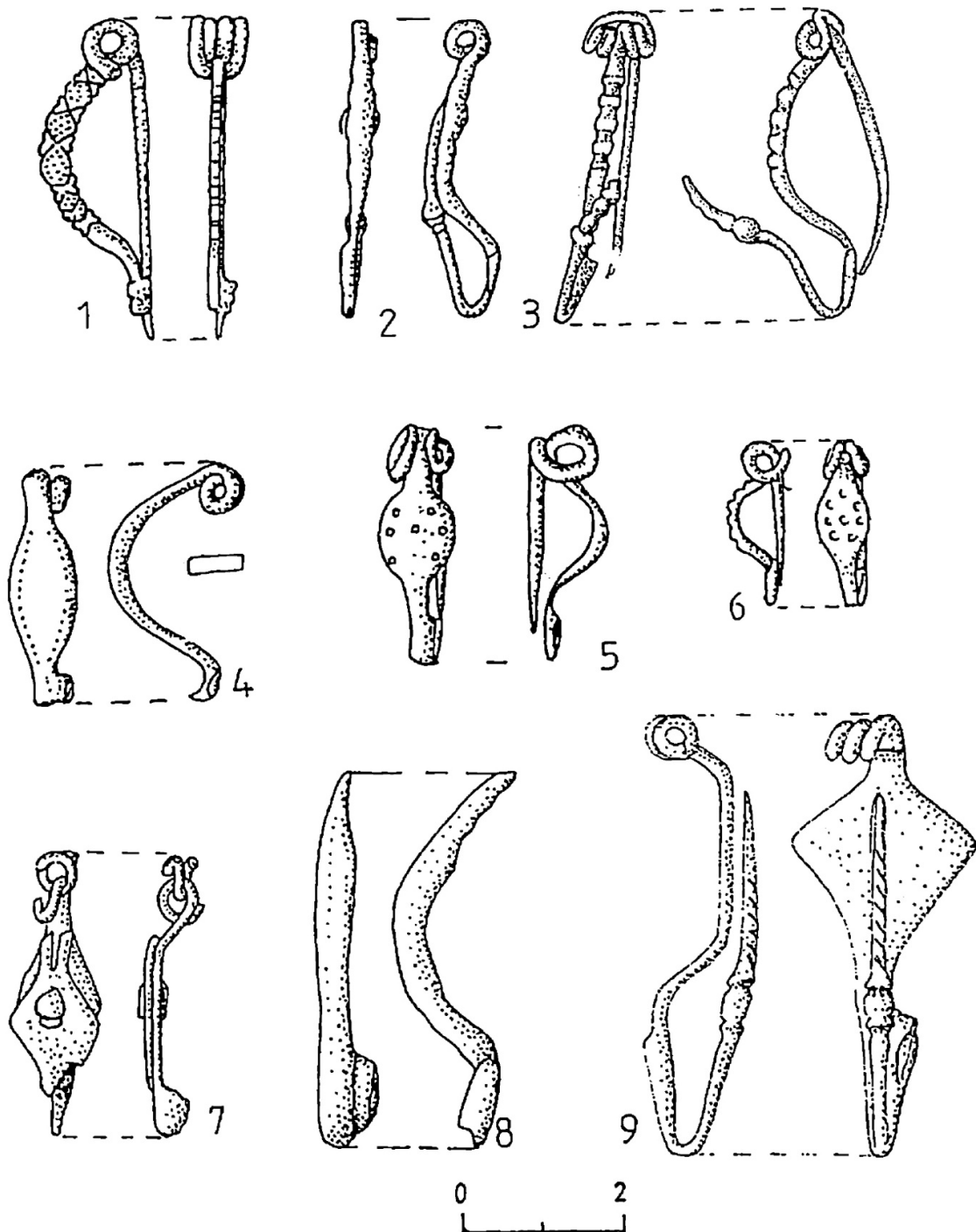

Fig. 3. Fibule descoperite la Poiana. Catalog nr. 24-32.

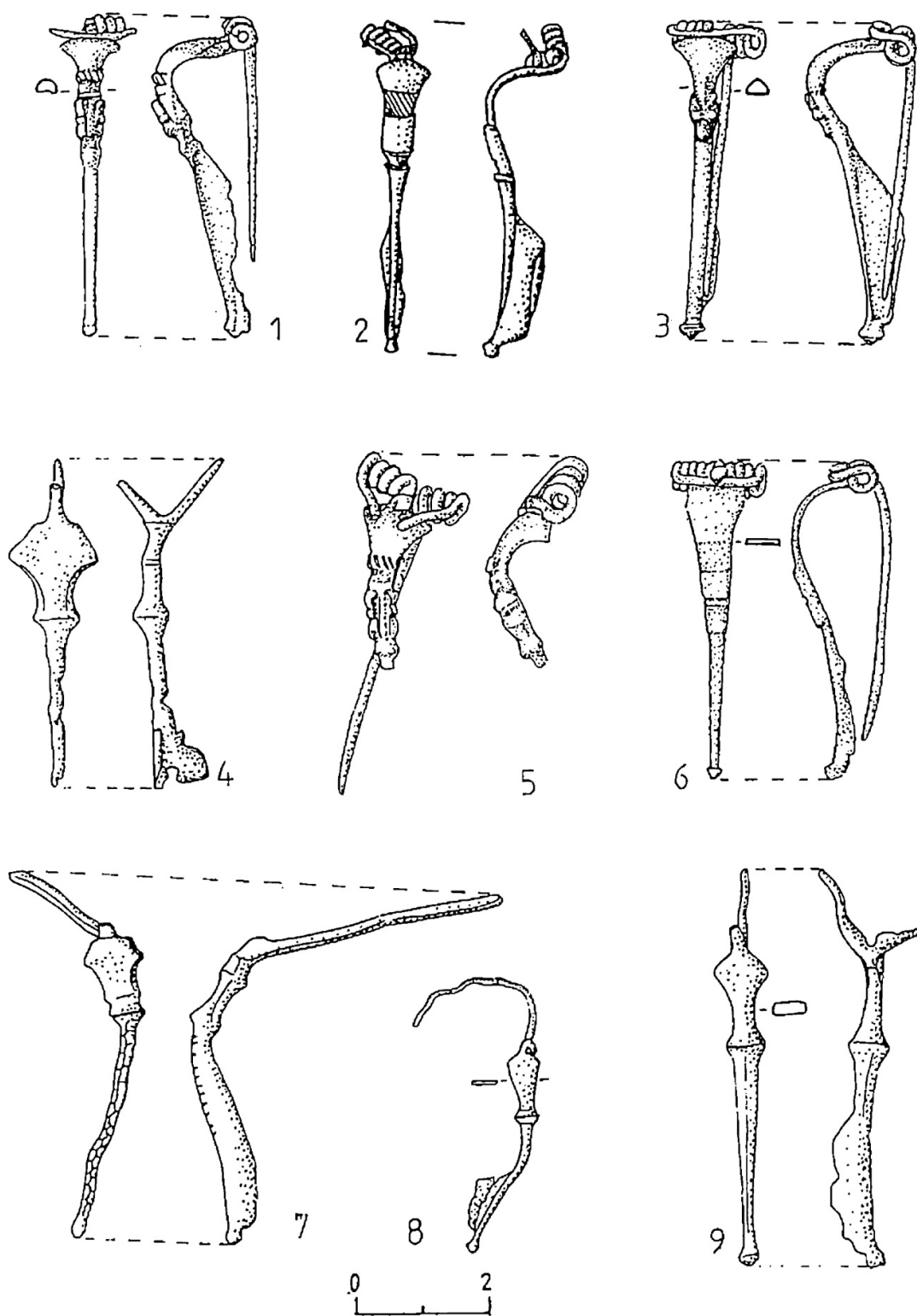

Fig. 4. Fibule descoperite la Poiana. Catalog nr. 33-41.

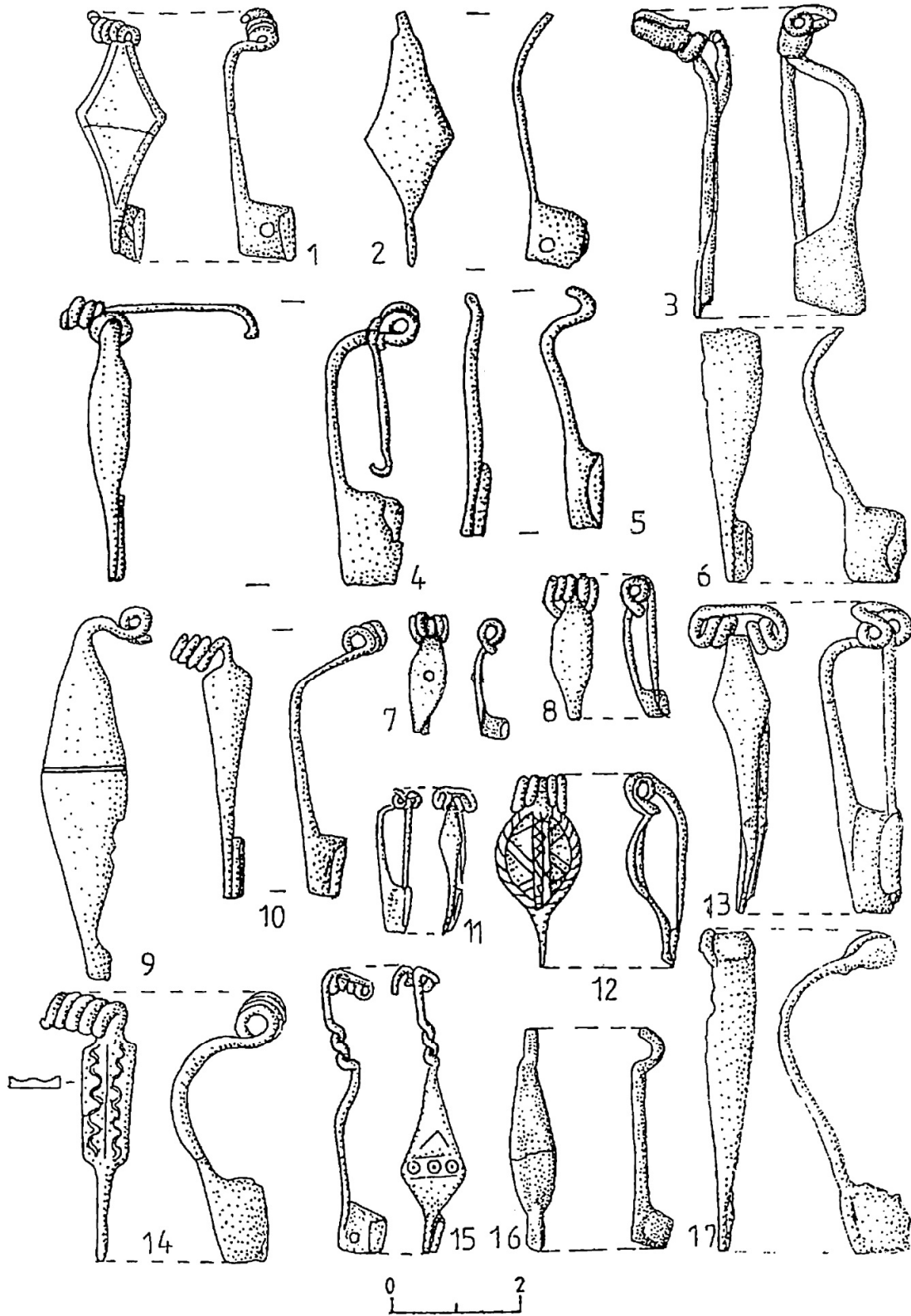

Fig. 5. Fibule descoperite la Poiana. Catalog nr. 42-58.

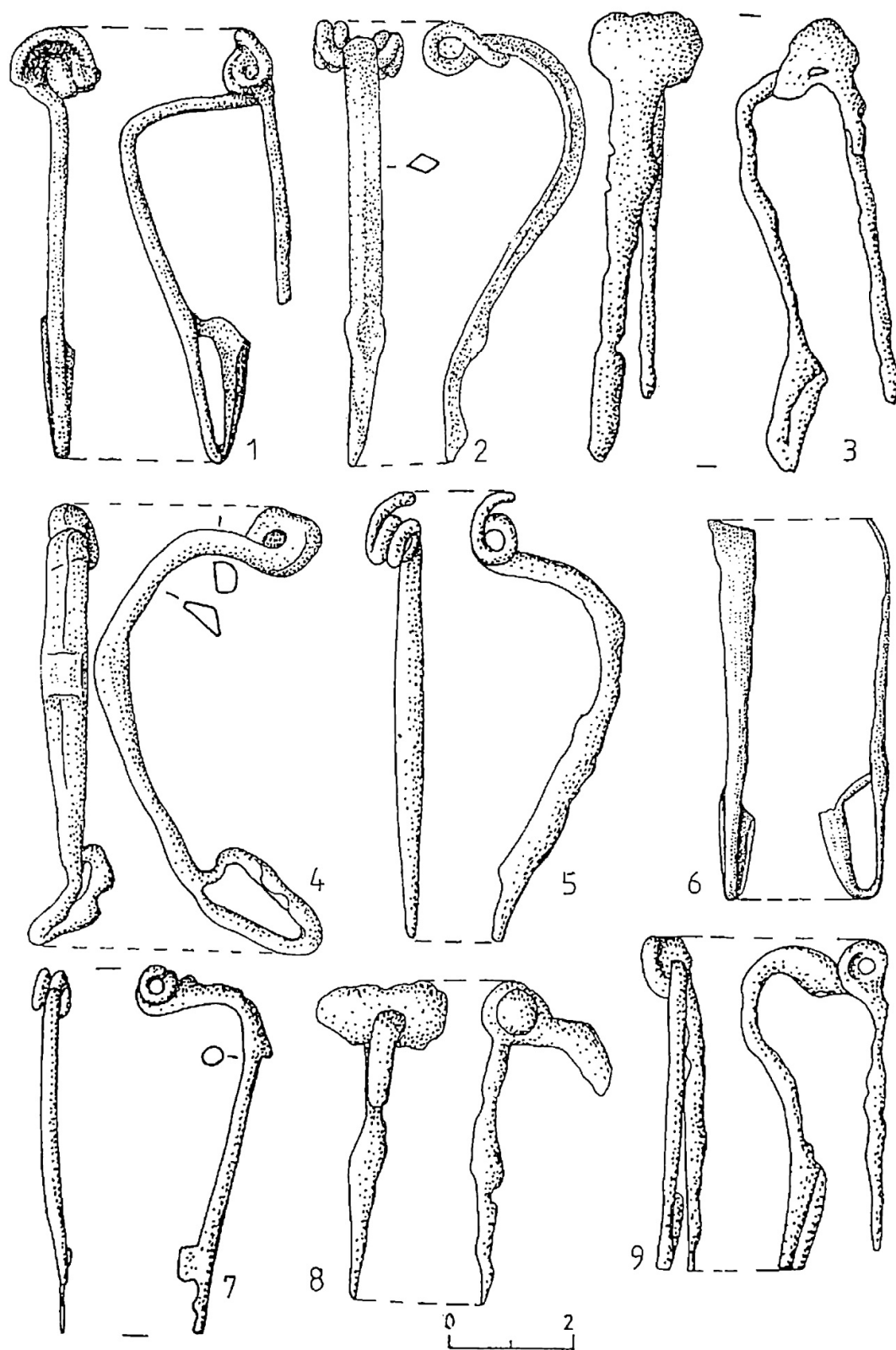

Fig. 6. Fibule descoperite la Poiana. Catalog nr. 59-67.

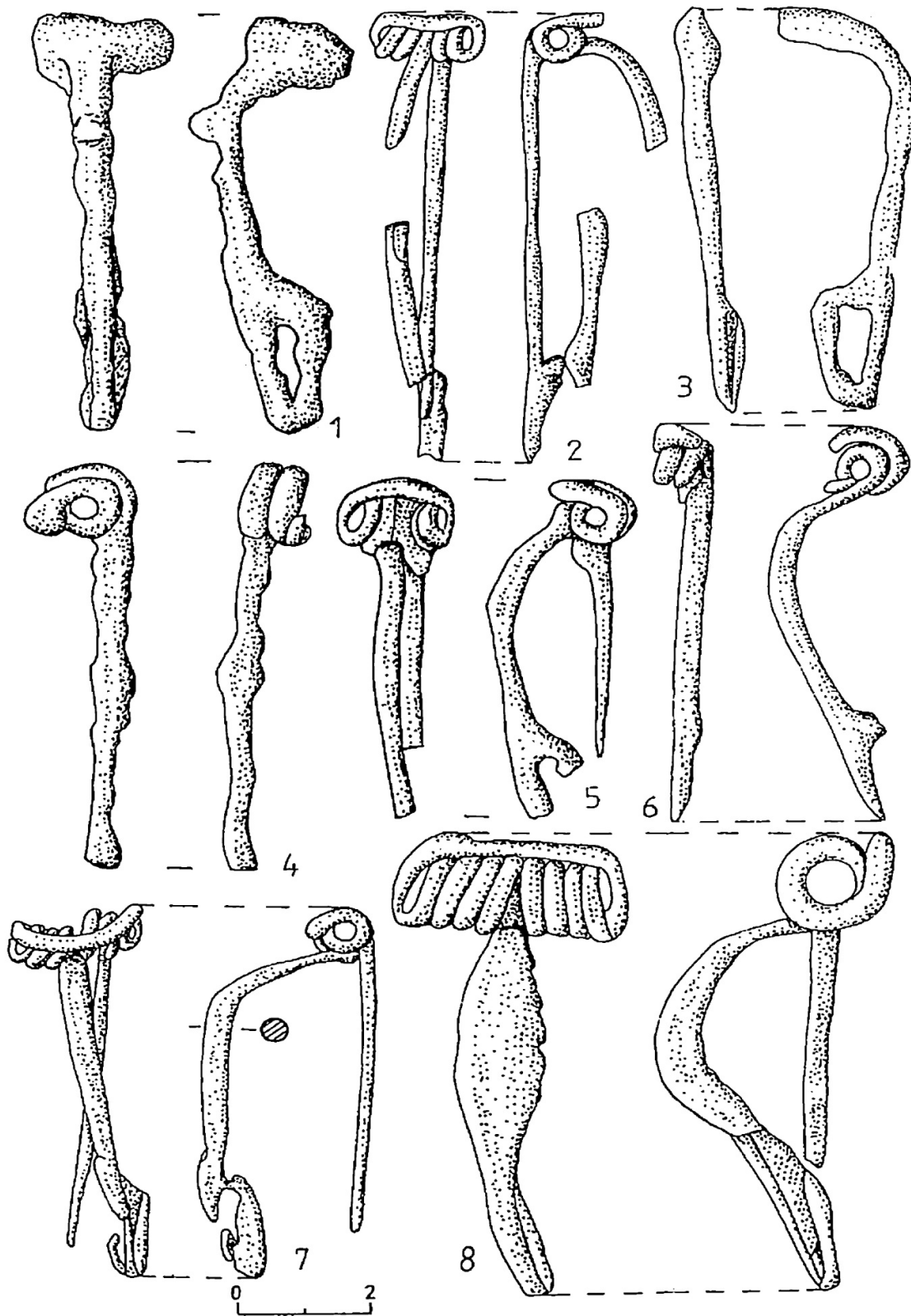

Fig. 7. Fibule descoperite la Poiana. Catalog nr. 68-75.

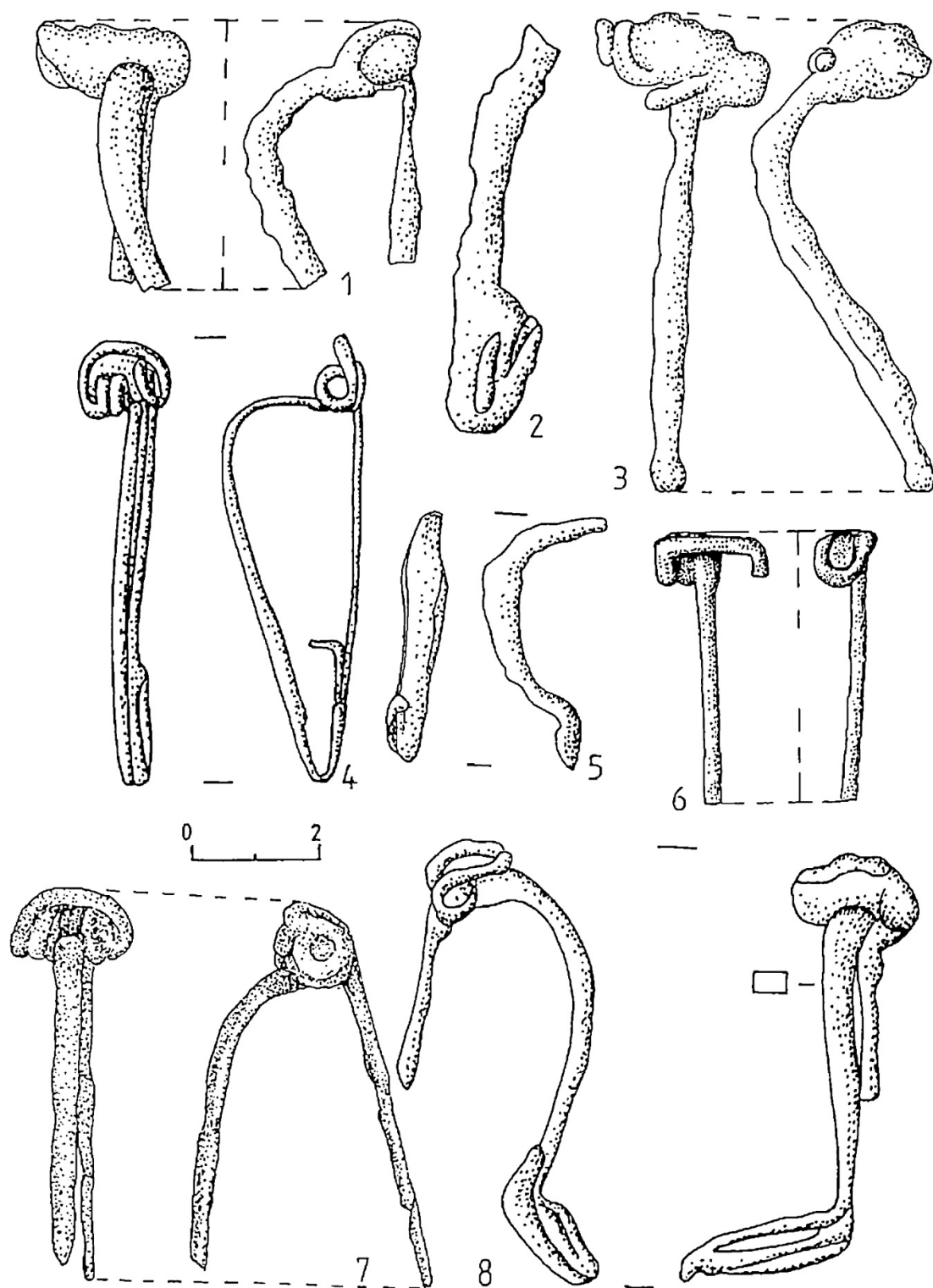

Fig. 8. Fibule descoperite la Poiana. Catalog nr. 76-83.

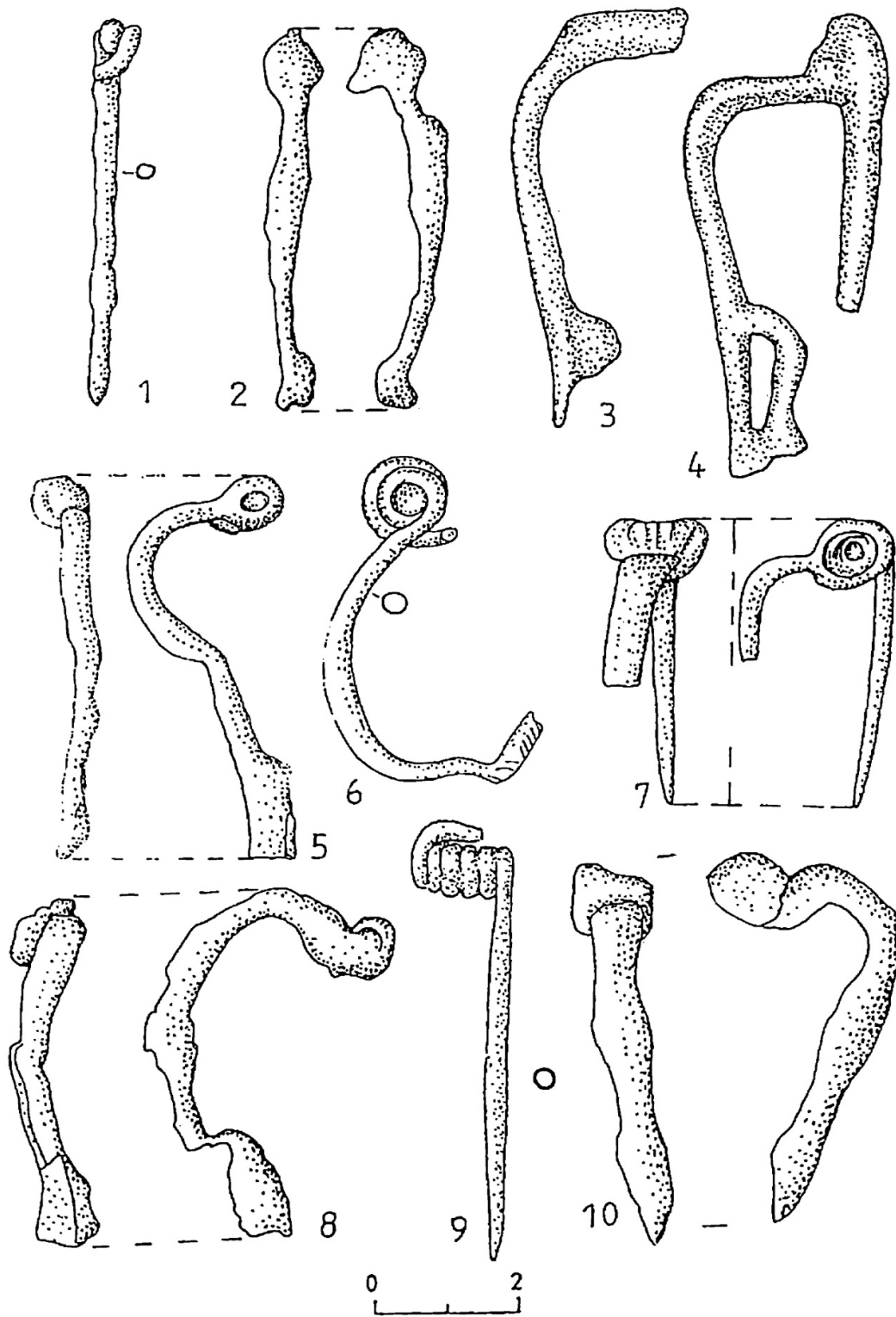

Fig. 9. Fibule descoperite la Poiana. Catalog nr. 84-92, 94.

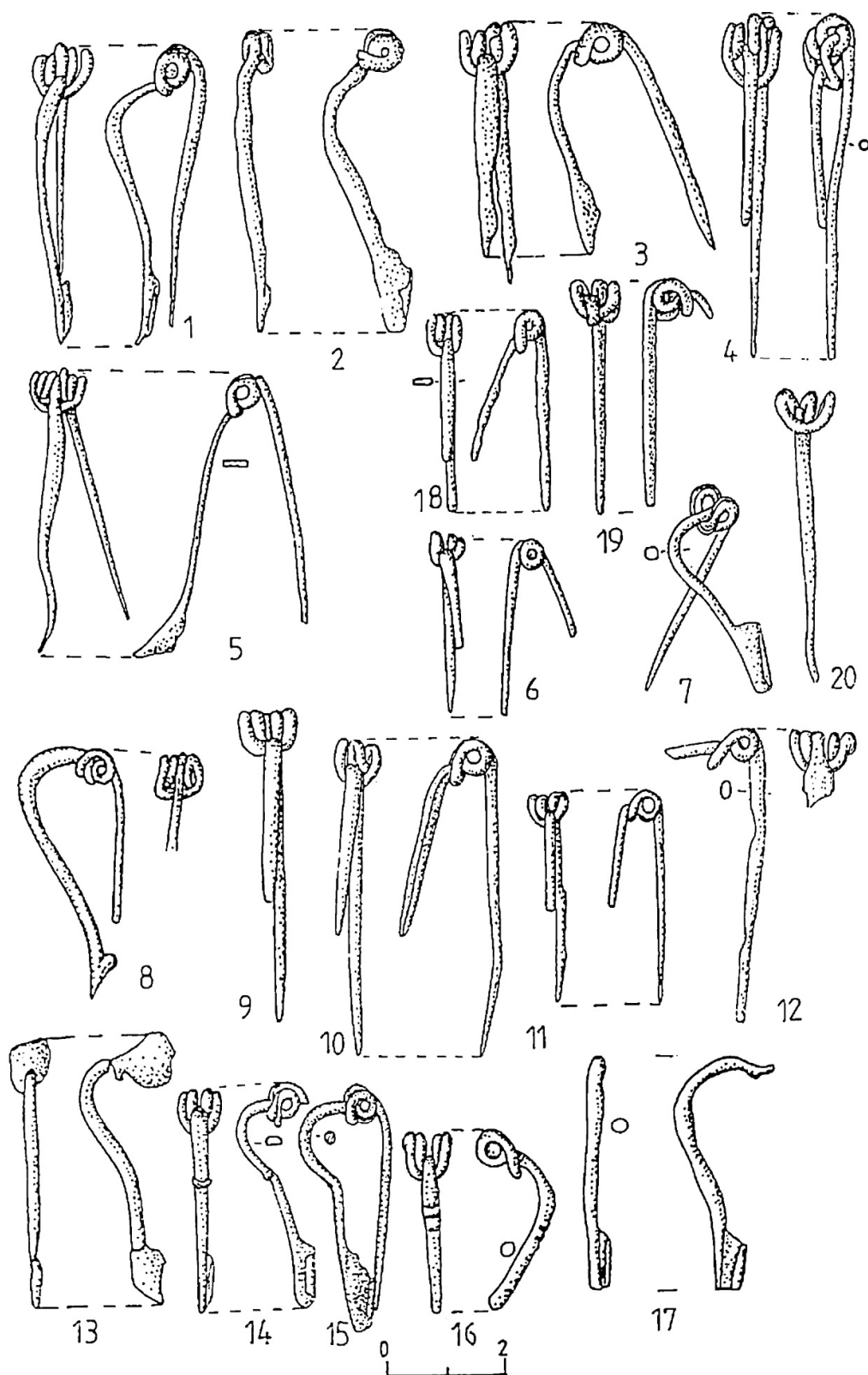

Fig. 10. Fibule descoperite la Poiana. Catalog nr. 93, 95-98, 101-102, 104-113, 99-100, 103.

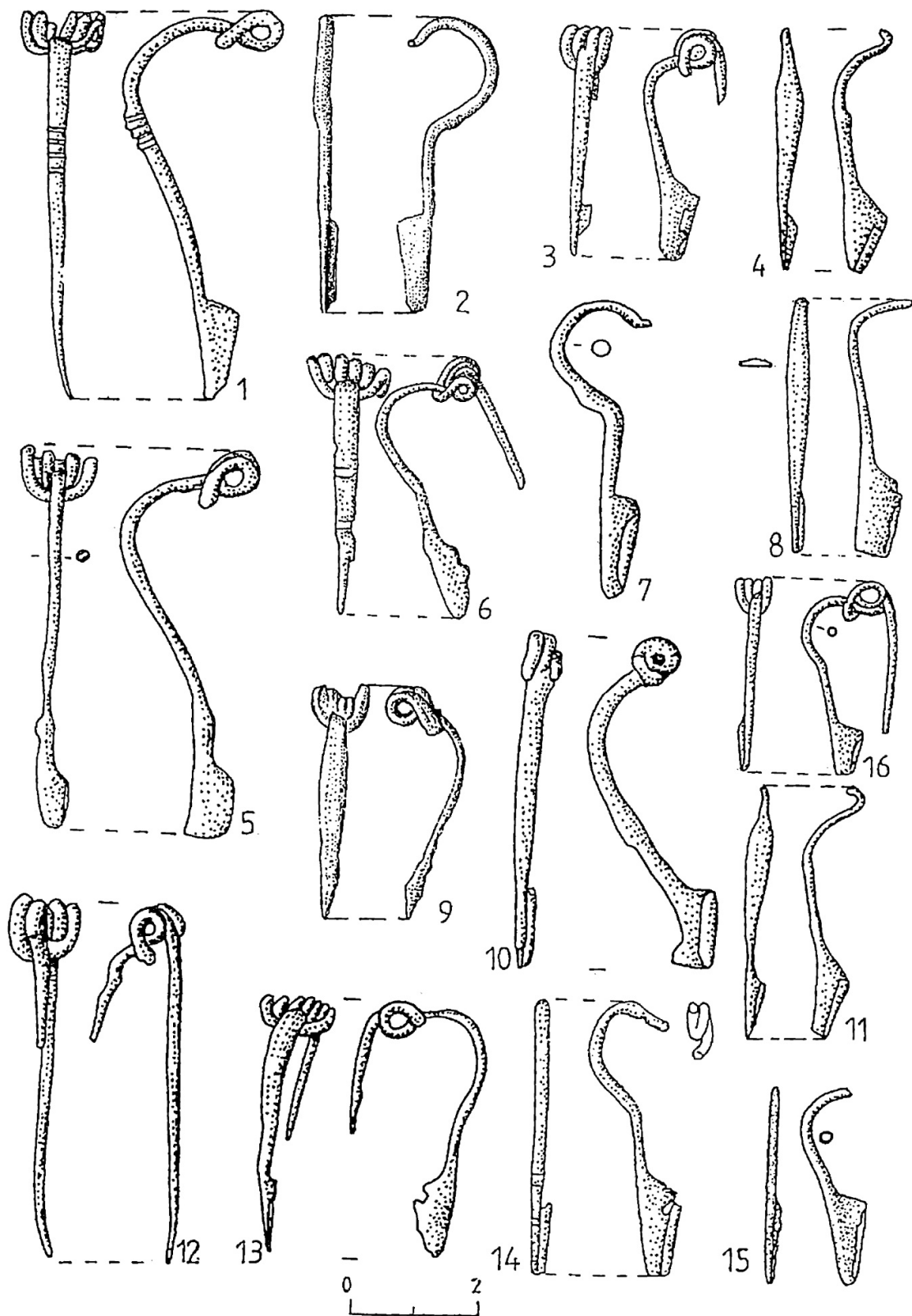

Fig. 11. Fibule descoperite la Poiana. Catalog nr. 114-123, 125-129, 124.

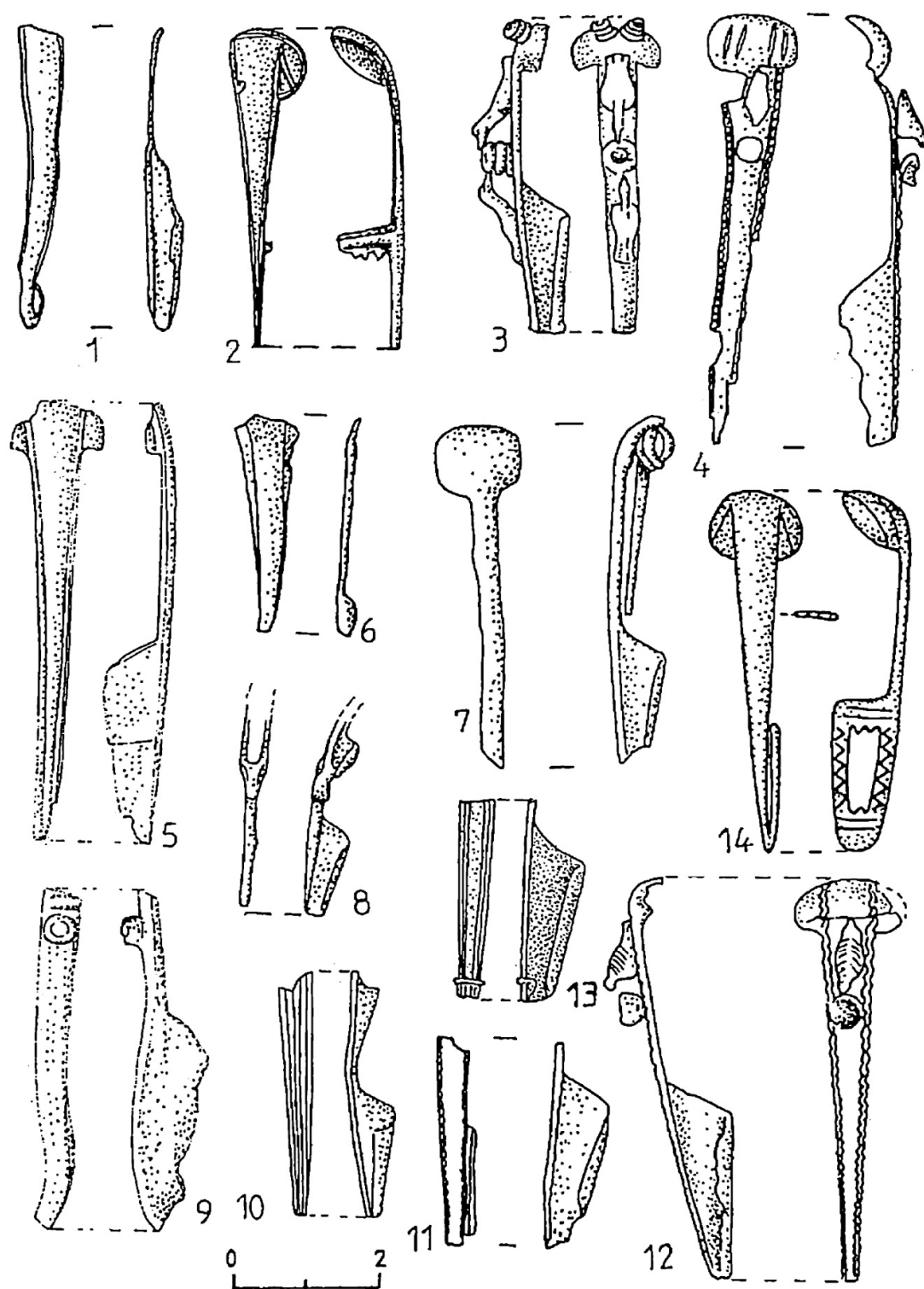

Fig. 12. Fibule descoperite la Poiana. Catalog nr. 130-143.

Fig. 13. Fibule descoperite la Poiana. Catalog nr. 144-153.

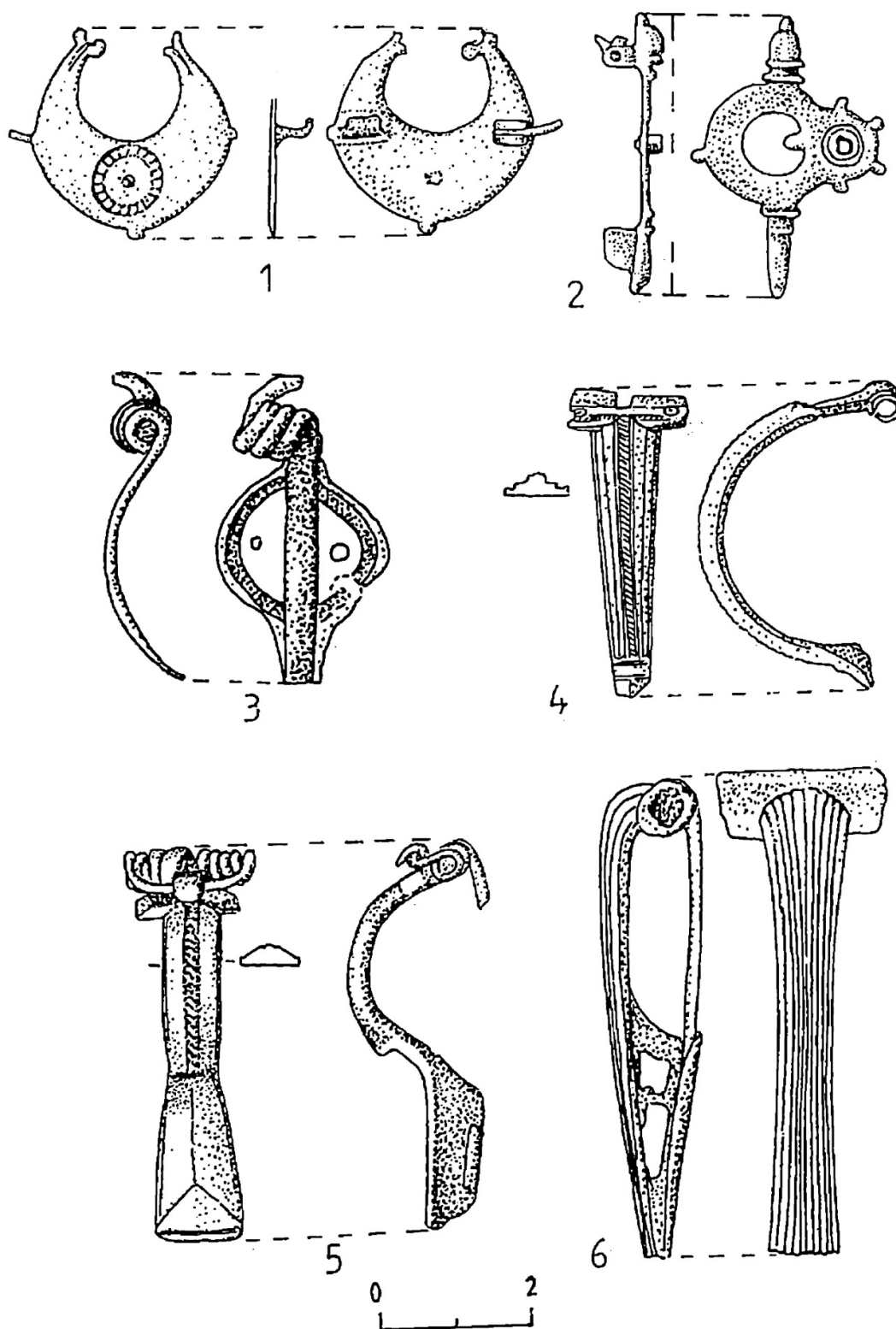

Fig. 14. Fibule descoperite la Poiana. Catalog nr. 154-159.

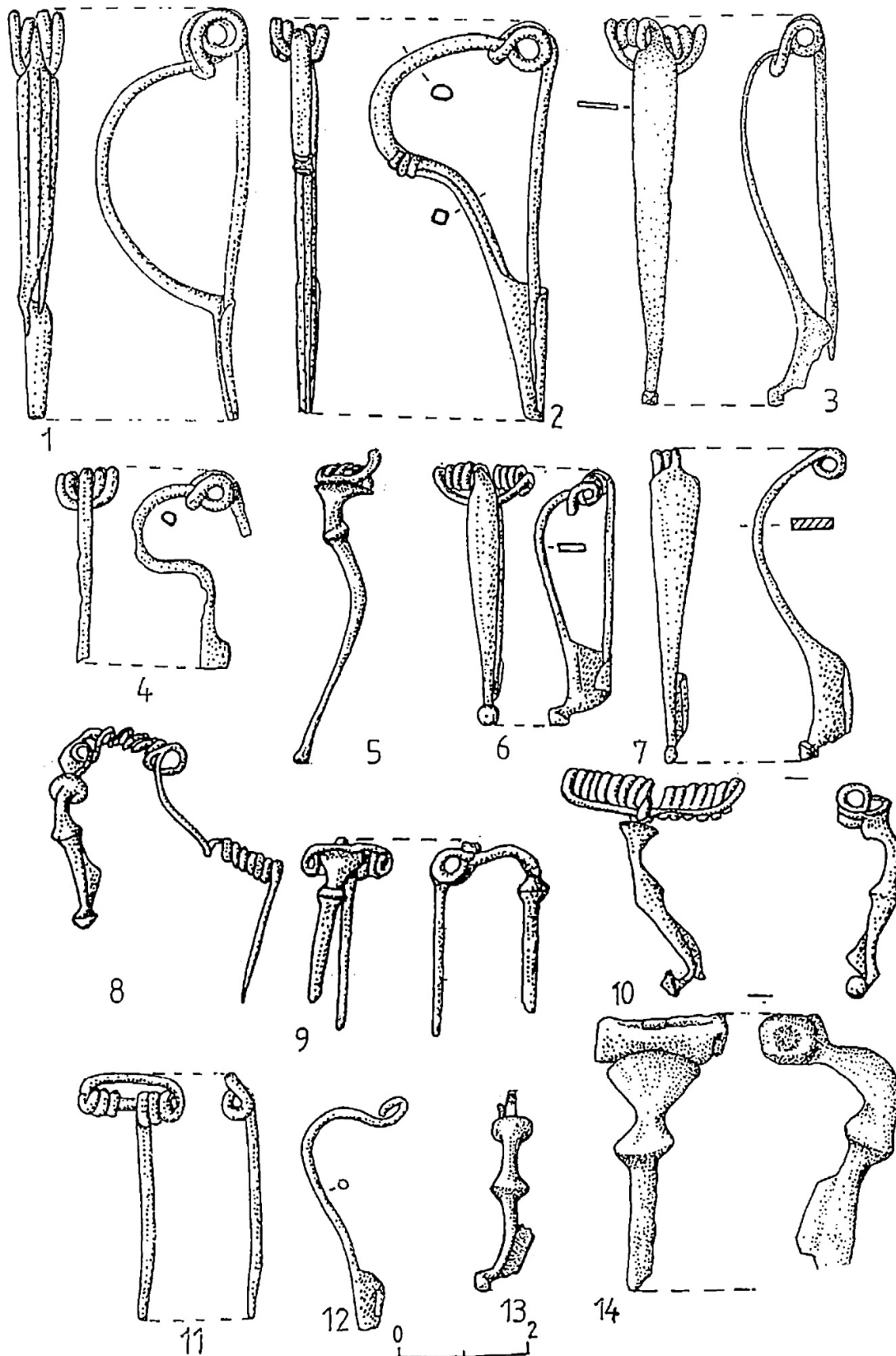

Fig. 15. Fibule descoperite la Poiana. Catalog nr. 160-173.

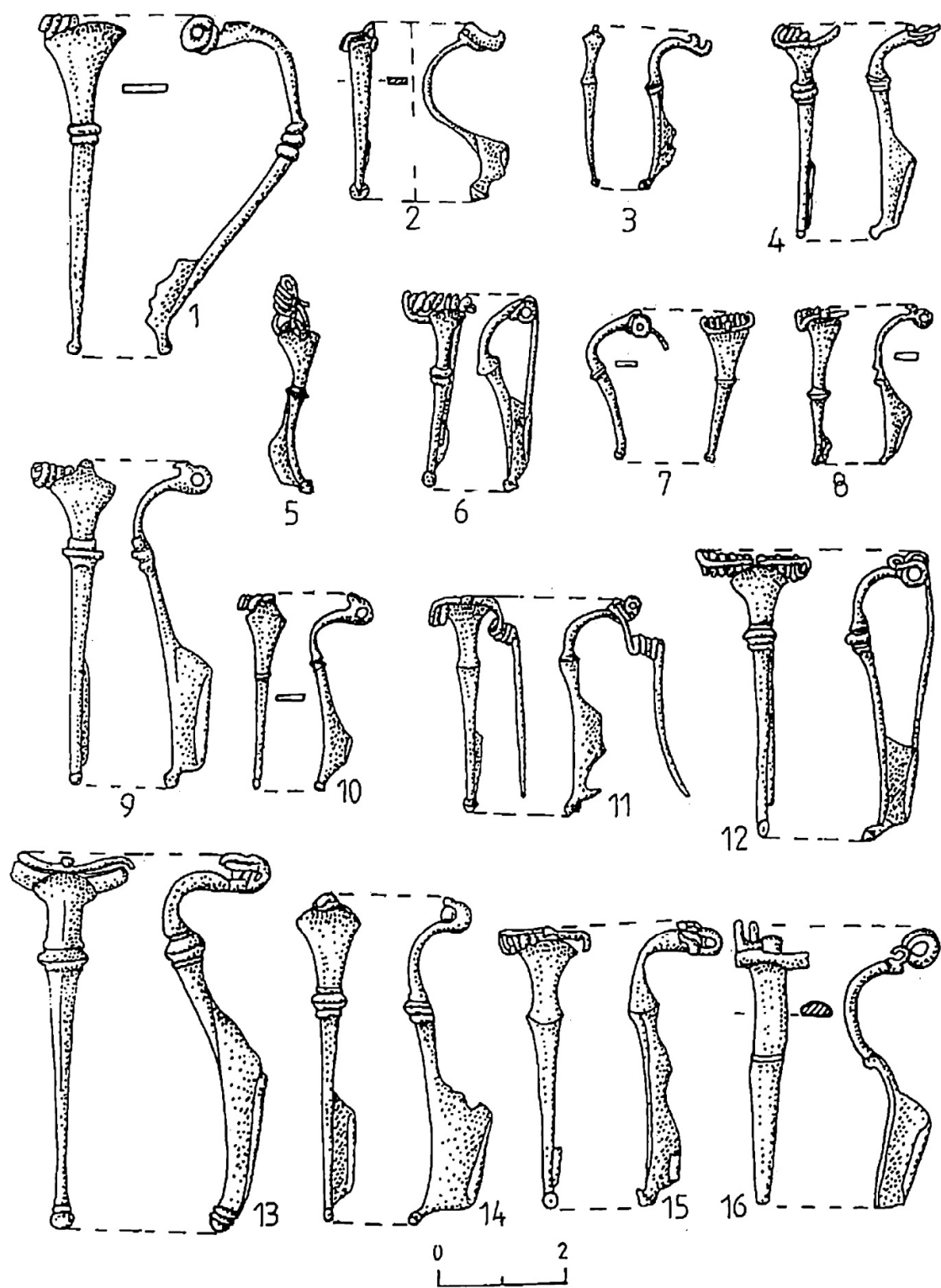

Fig. 16. Fibule descoperite la Poiana. Catalog nr. 174-189.

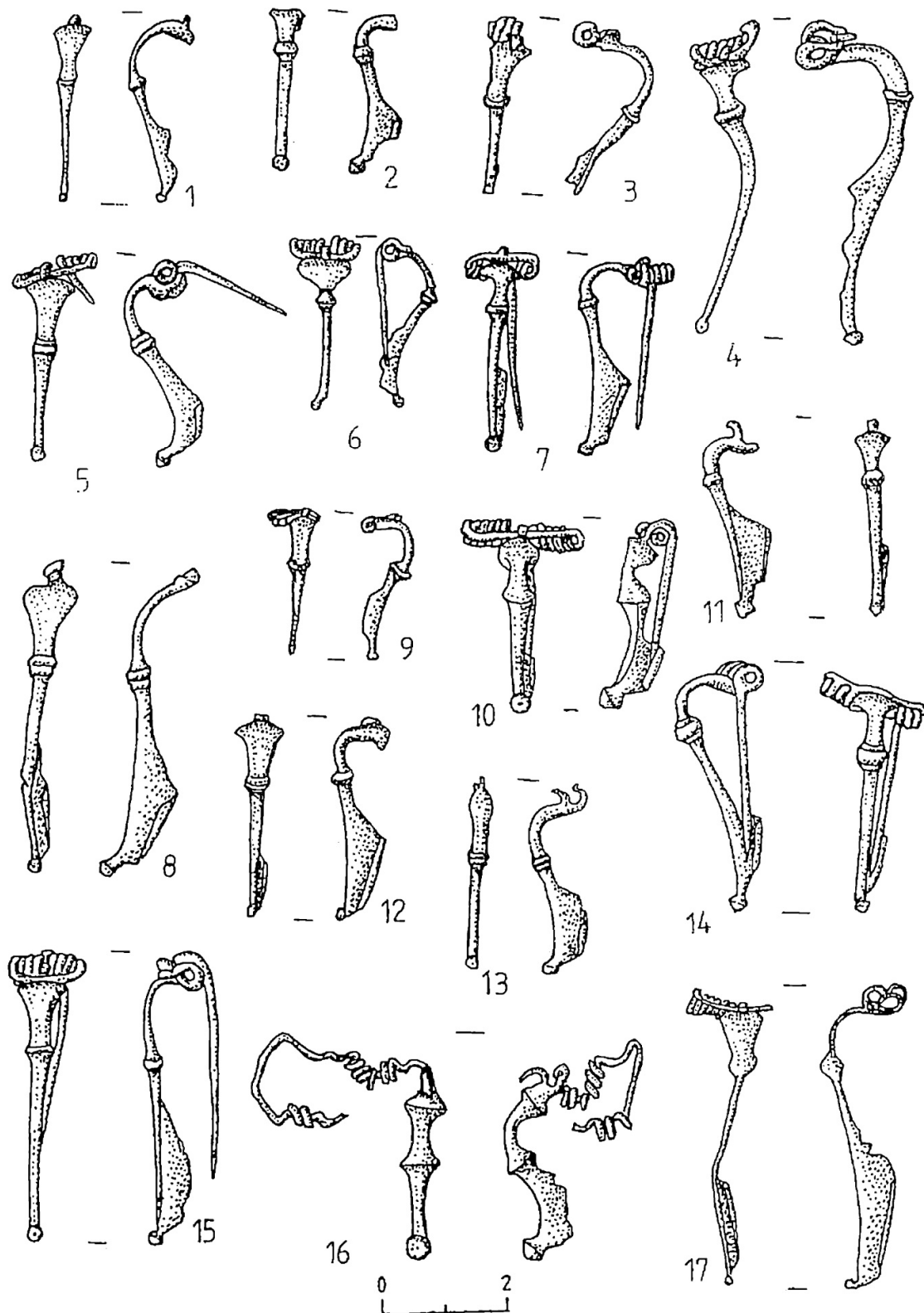

Fig. 17. Fibule descoperite la Poiana. Catalog nr. 190-206.

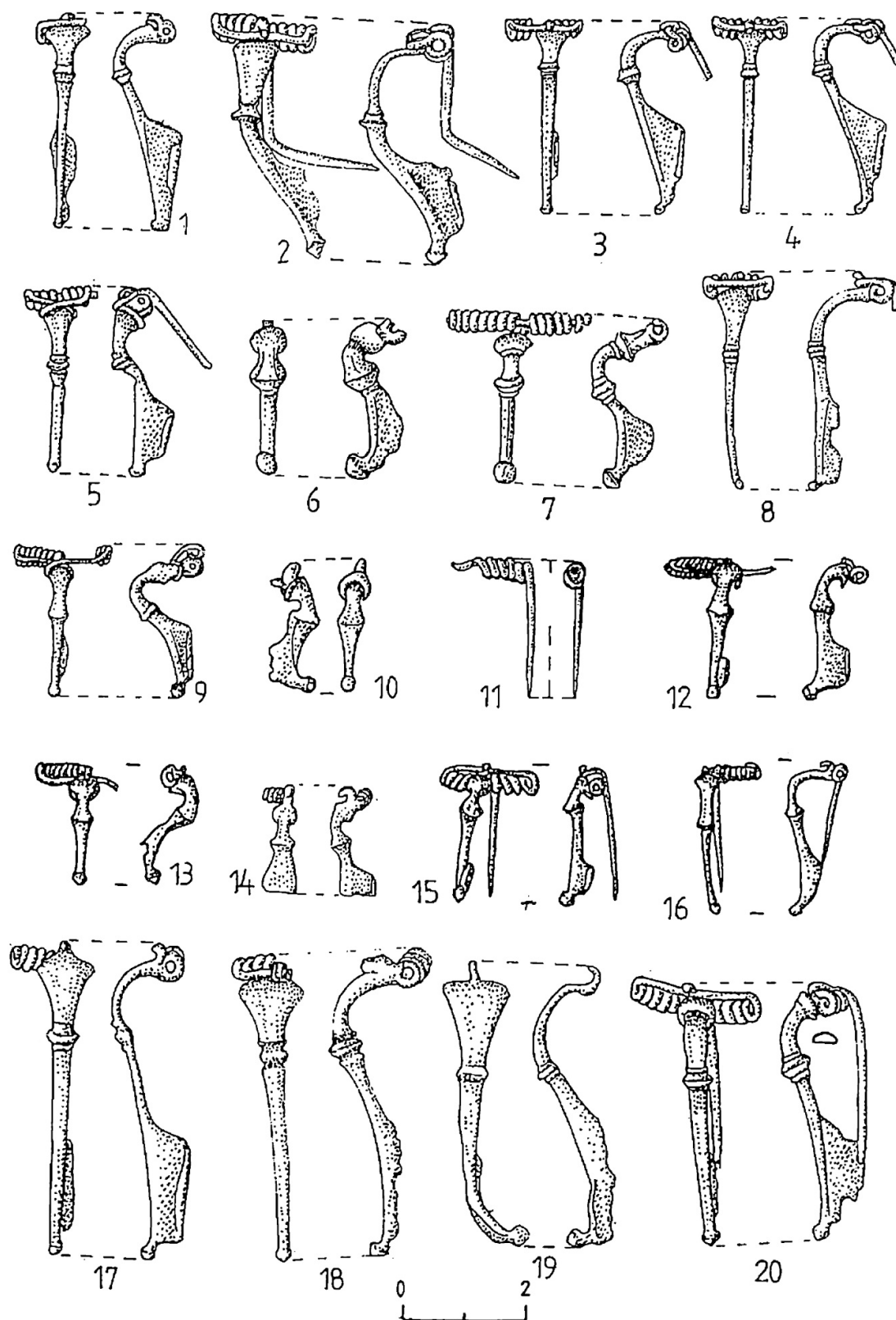

Fig. 18. Fibule descoperite la Poiana. Catalog nr. 207-226.

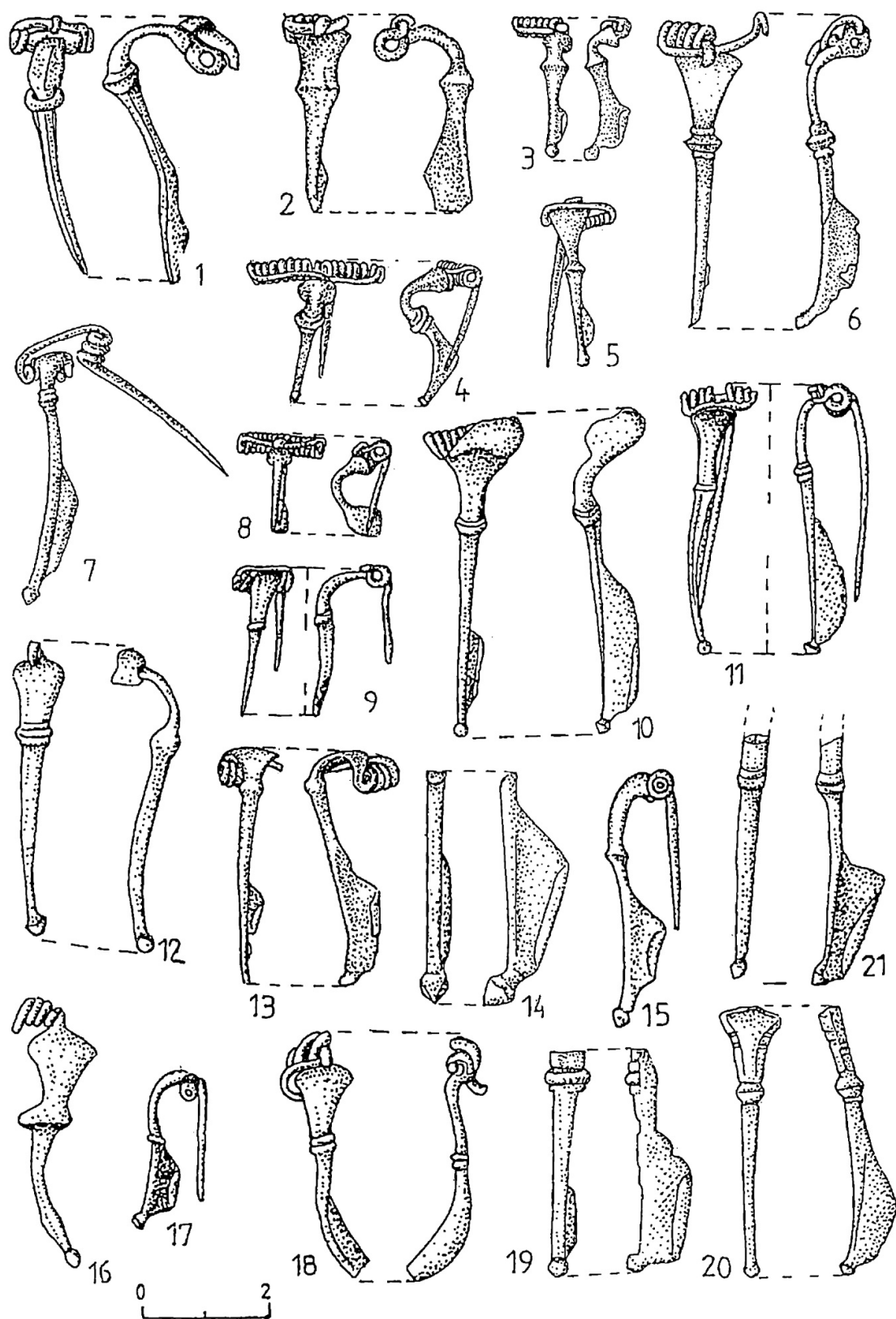

Fig. 19. Fibule descoperite la Poiana. Catalog nr. 227-247.

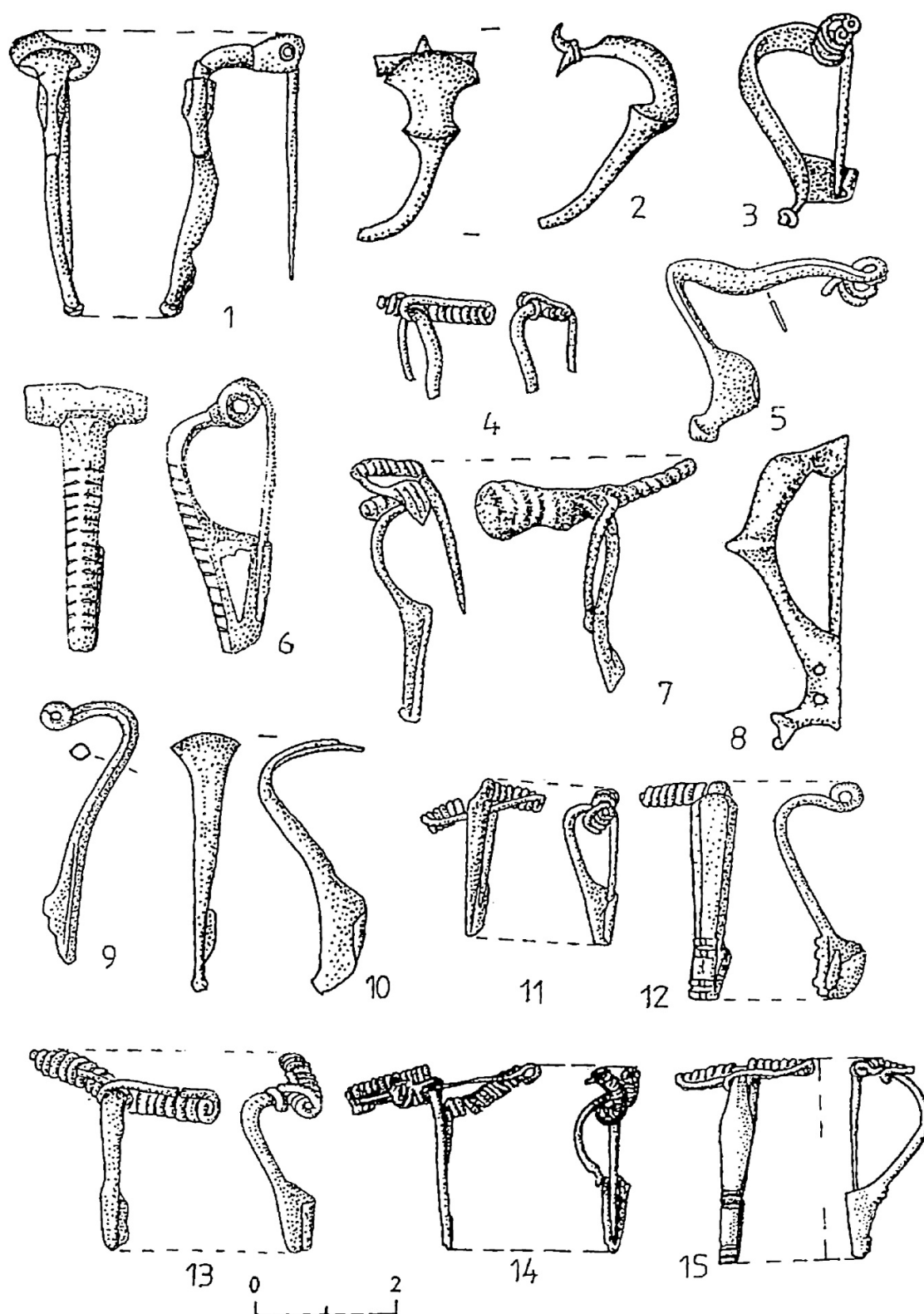

Fig. 20. Fibule descoperite la Poiana. Catalog nr. 248-262.

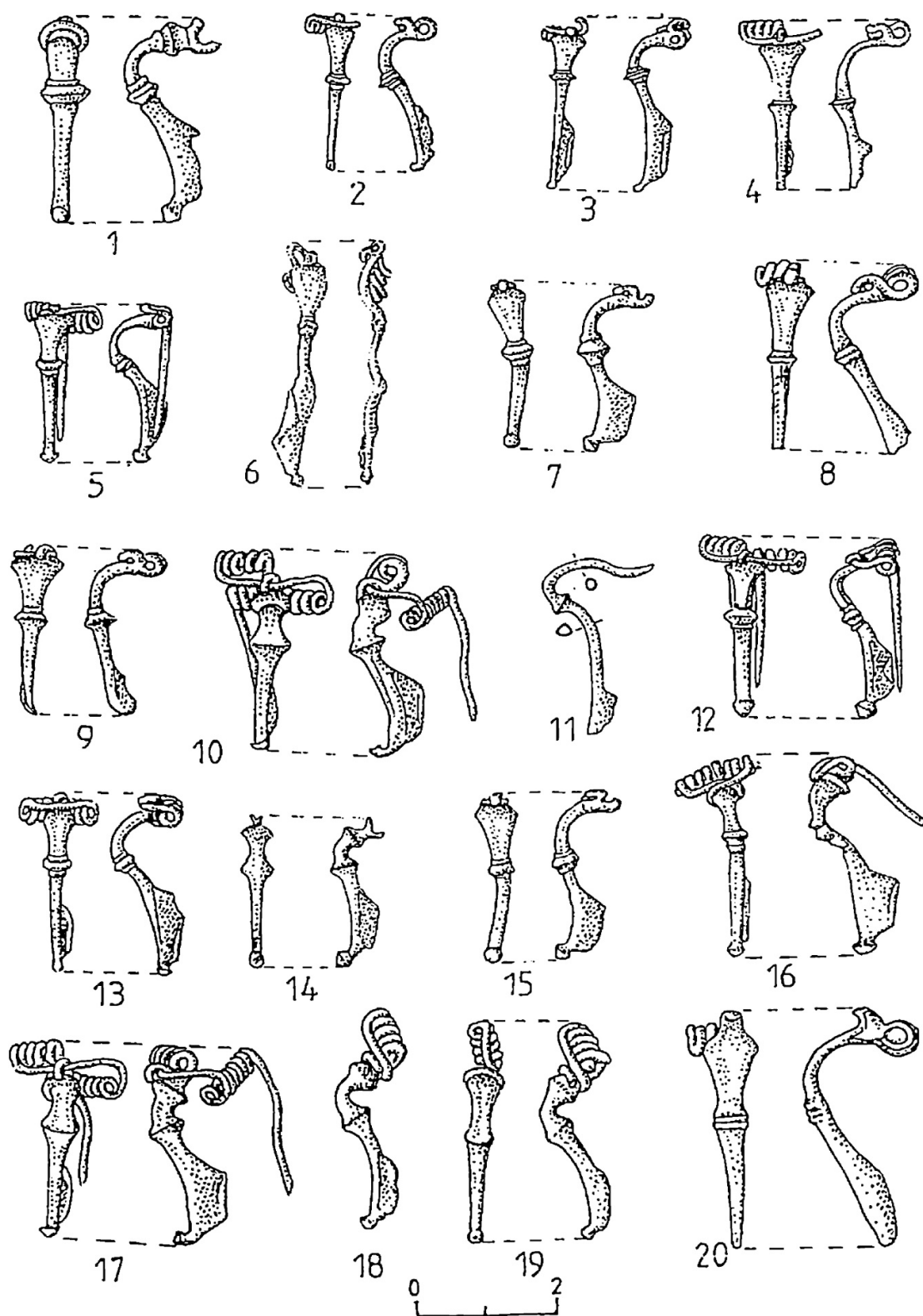

Fig. 21. Fibule descoperite la Poiana. Catalog nr. 263-282.

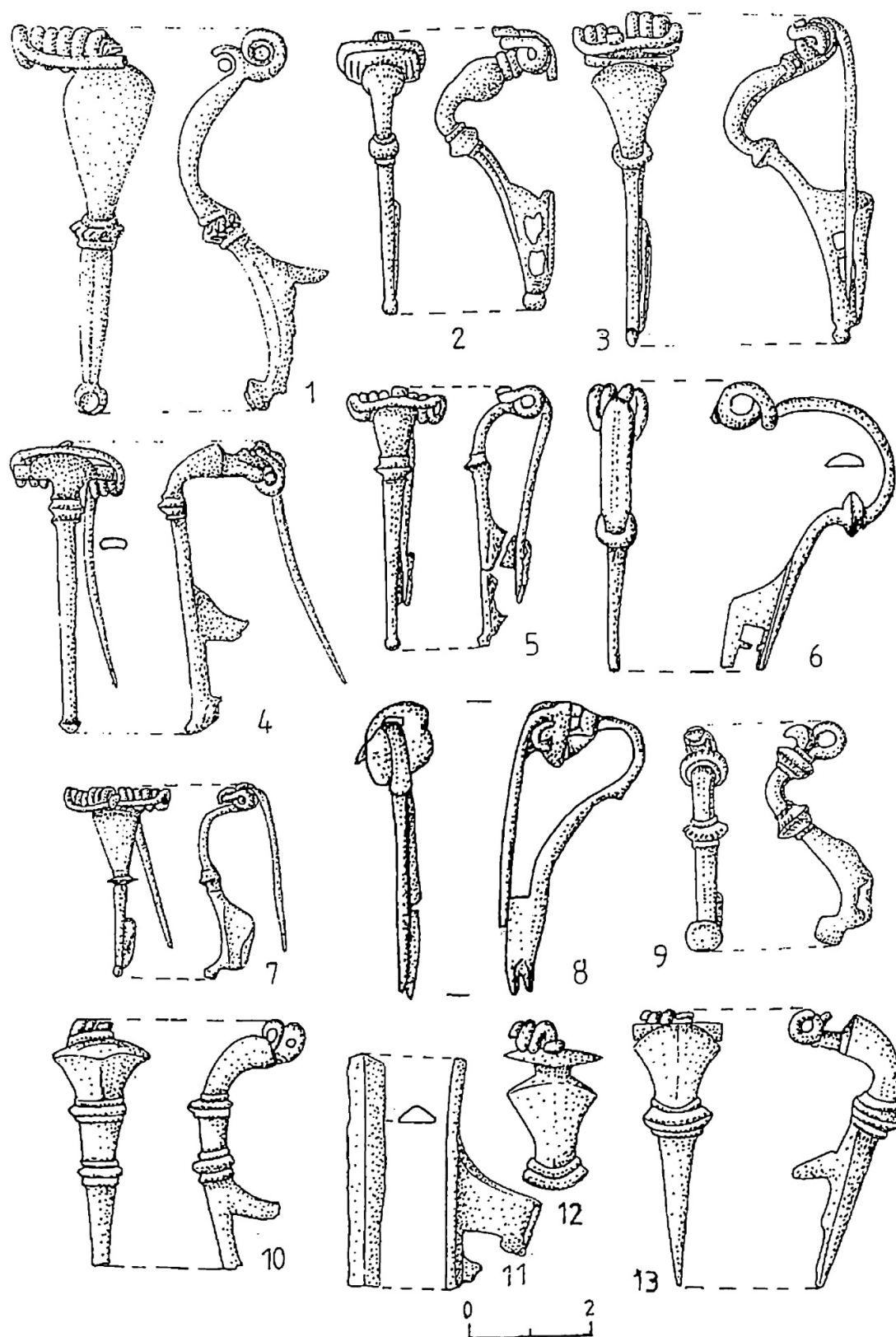

Fig. 22. Fibule descoperite la Poiana. Catalog nr. 283-289, 376, 290-294.

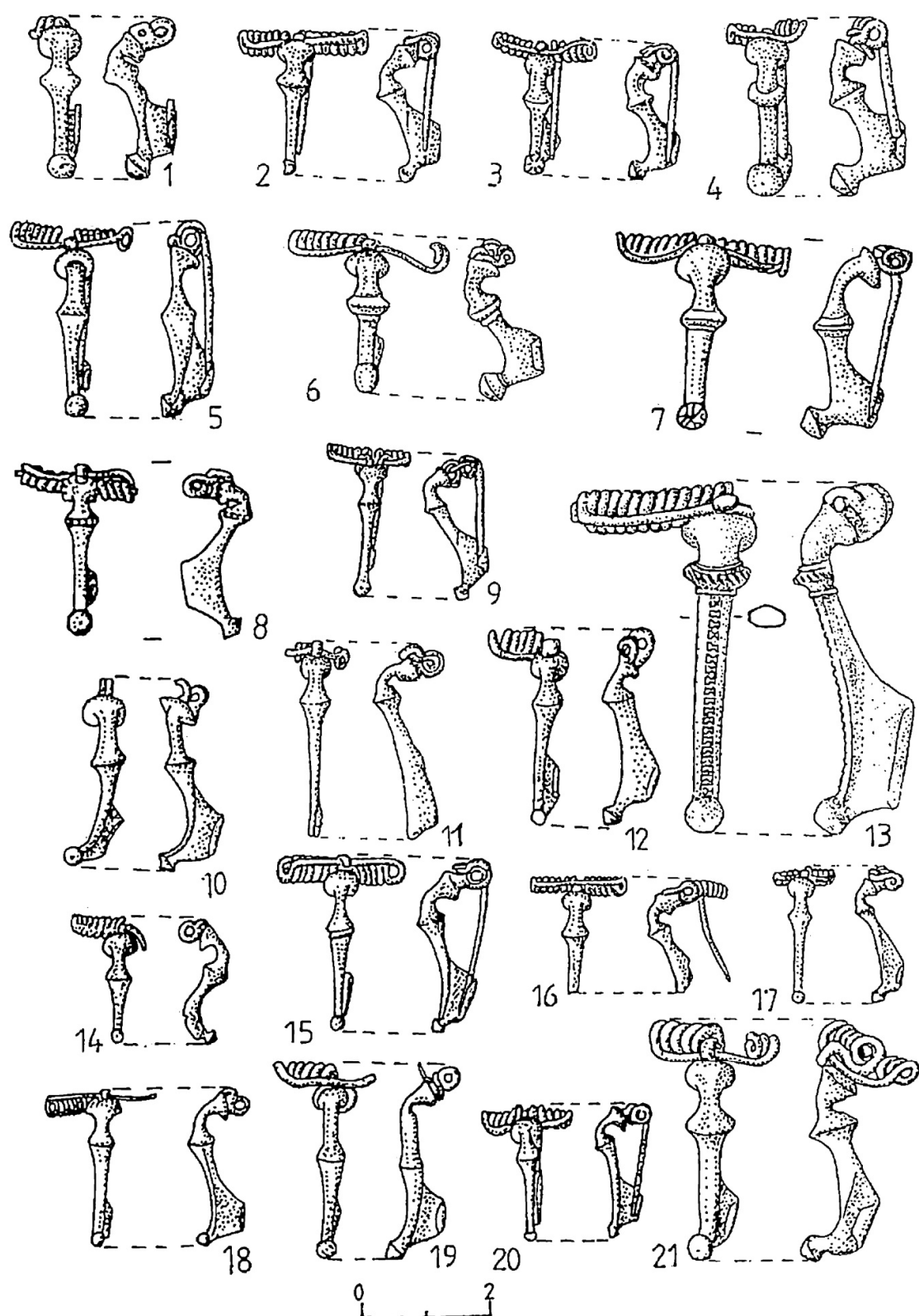

Fig. 23. Fibule descoperite la Poiana. Catalog nr. 295-315.

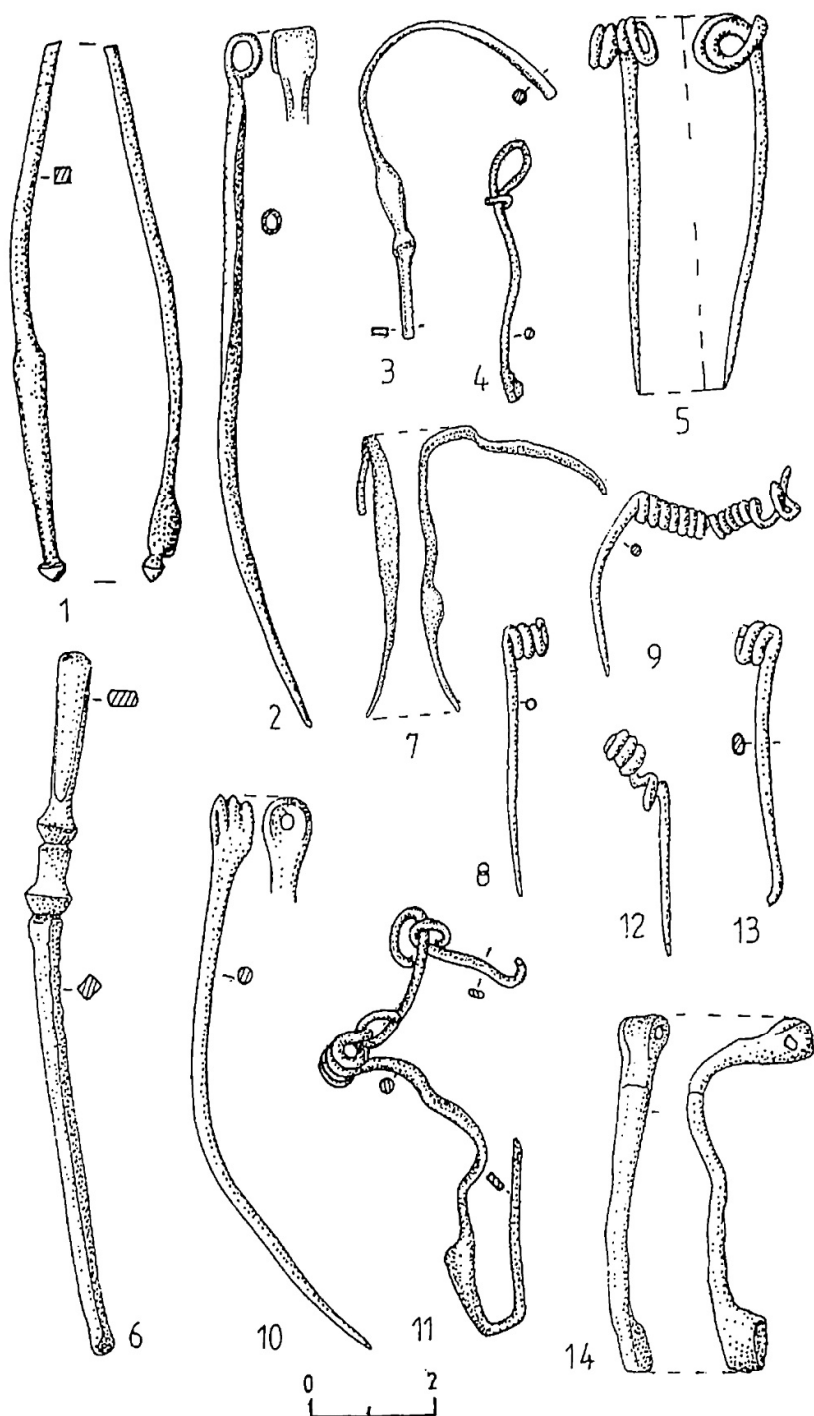

Fig. 24. Fibule descoperite la Poiana. Catalog nr. 316-320, 323, 321, 327, 322, 324-325, 329, 328, 326.

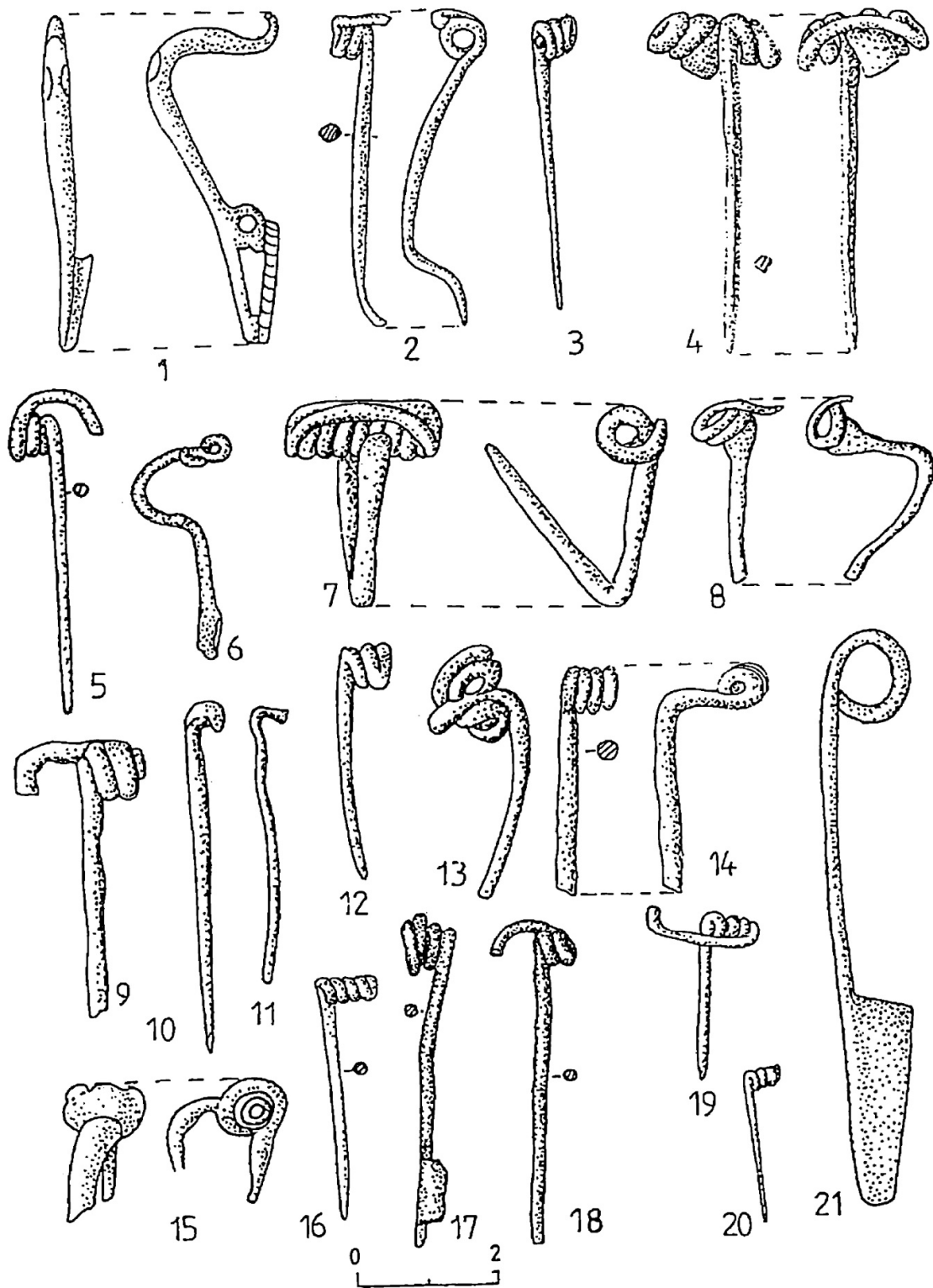

Fig. 25. Fibule descoperite la Poiana. Catalog nr. 330-350.

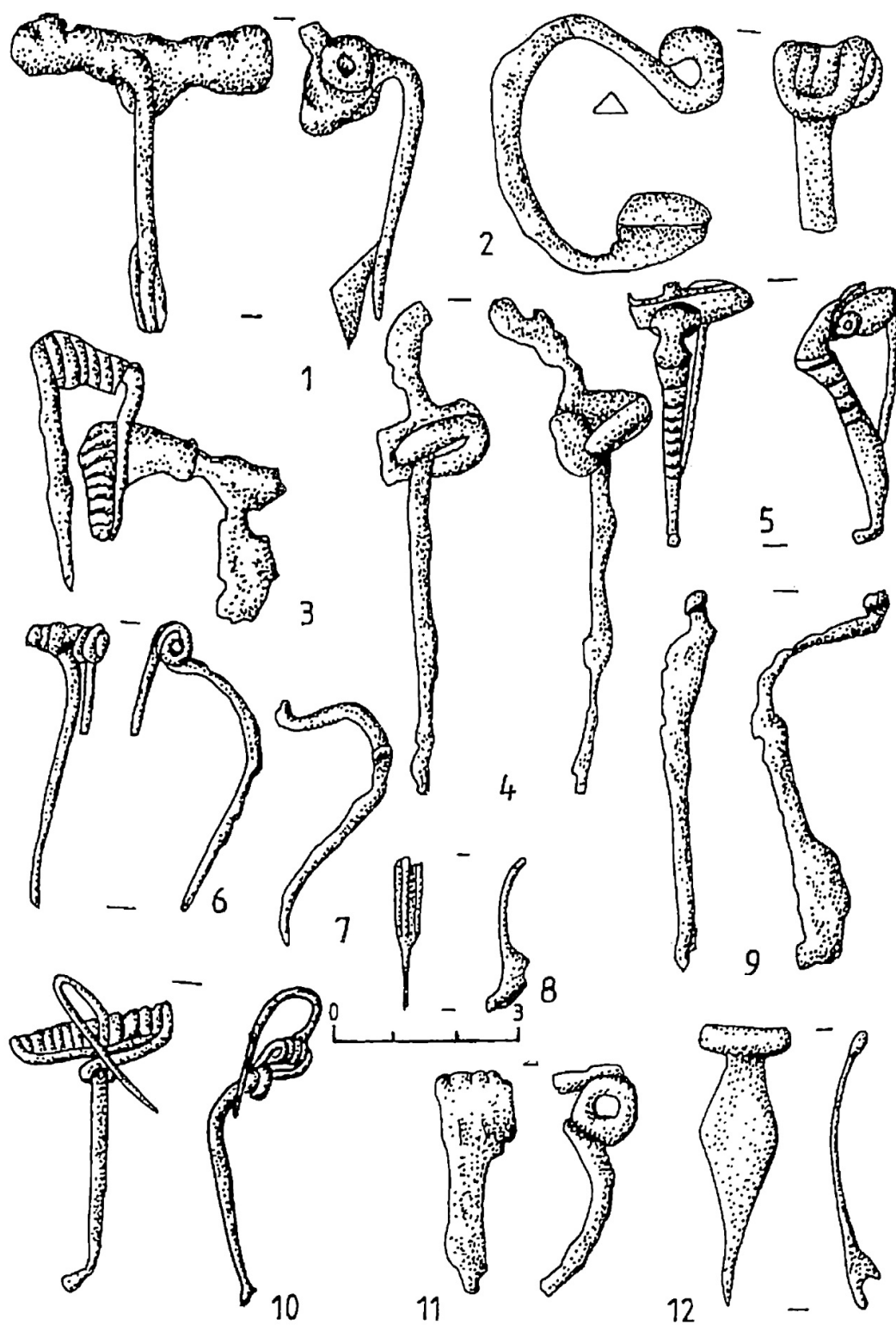

Fig. 26. Fibule descoperite la Poiana. Catalog nr. 351-362.

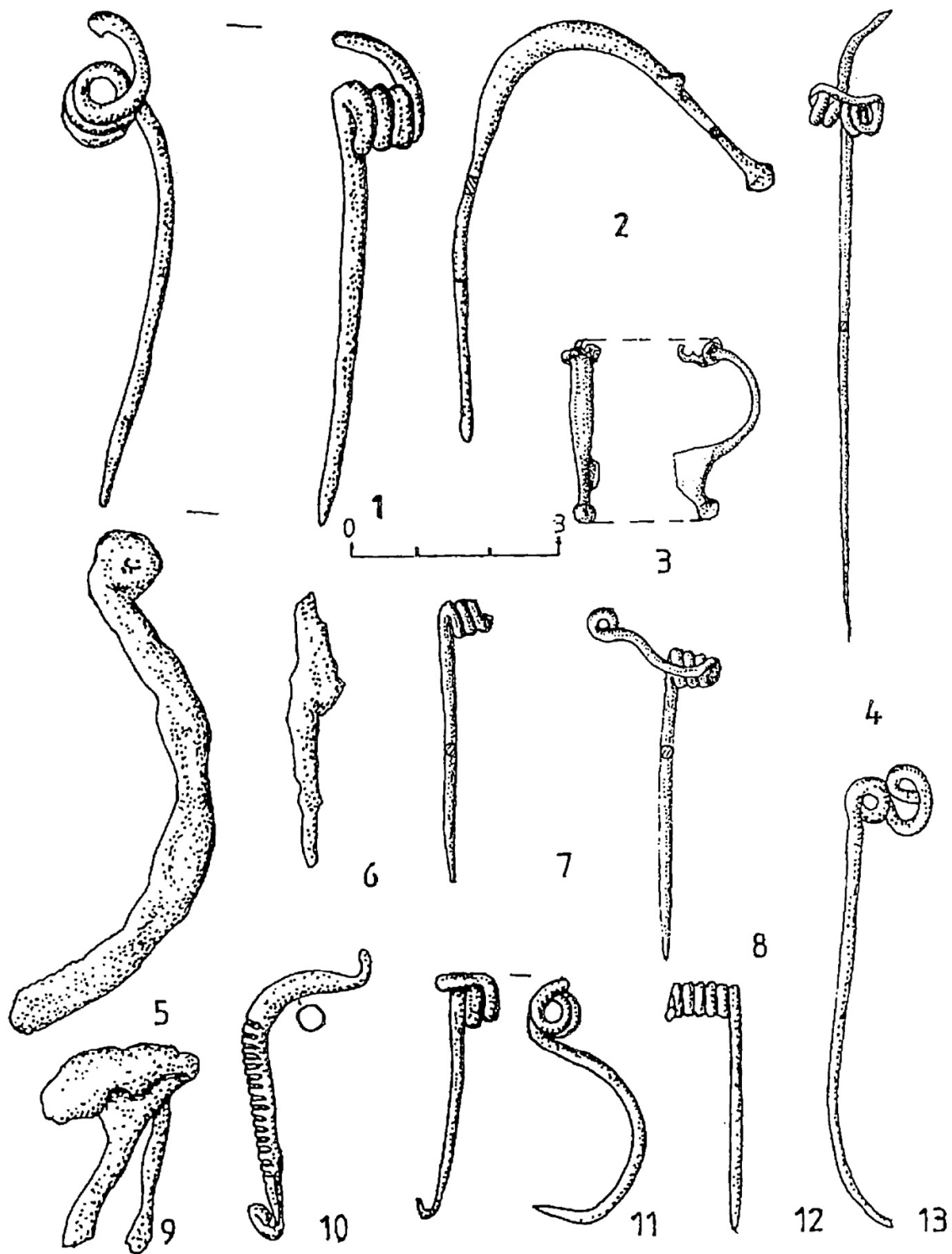

Fig. 27. Fibule descoperite la Poiana. Catalog nr. 363-375.

**AȘEZAREA GETO-DACICĂ DE LA POIANA (JUD. GALAȚI).
OBIECTE DE PORT ȘI PODOABĂ (II).
OGLINZI, ACE, OBIECTE DE OS¹**

SILVIA TEODOR, MIRCEA NICU, STELA ȚAU

În cadrul inventarului arheologic din așezarea geto-dacică de la Poiana, un loc important îl ocupă obiectele de port și podoabă specifice pentru fiecare fază de locuire, începând din secolul al IV-lea a. Chr. și până în prima jumătate a secolului II p. Chr.² Dacă fibulele fac parte atât din categoria obiectelor de port, cât și din cea a podoabelor³, alte piese au fost folosite numai ca podoabe, ilustrând gustul artistic al celor care le foloseau. Printre cele mai răspândite din categoria obiectelor de podoabă, care au fost confecționate din argint, bronz, fier și foarte rar din aur, în așezarea de la Poiana sunt brățările, inelele și cerceii la care se adaugă catarama, mărele de piatră sau sticlă, diferite accesorii ca oglinzi, ace etc. ce s-au descoperit în decursul celor circa 15 campanii de săpături arheologice⁴. Cele mai multe din piesele pe care le vom prezenta în continuare s-au descoperit în stratul de cultură corespunzător diferitelor nivele și faze de locuire și, mai rar, în complexe închise. Dintre acestea din urmă se remarcă cele două tezaure cu obiecte de podoabă din bronz și alte obiecte de fier, piatră și os care se aflau în contexte bine plasate cronologic în nivelul datat în secolele III-II a. Chr.⁵

Brățara este piesa de podoabă frecventă în depozitele respective, dar și în stratul de cultură, mai rar în locuințe sau în gropi. După modul cum au fost concepute deosebit mai multe tipuri:

1. *Brățara* cu capetele libere, depărtate sau apropiate, din bară de bronz sau argint, de secțiune rotundă sau rectangulară, fațetată la capete, unde se află și decorul. În cadrul acestei categorii deosebit mai multe grupe: a. Brățări cu capete de secțiune octogonală, pe fiecare fațetă aflându-se șiruri de cerculețe incizate. Un exemplar este din argint (fig. 3/3) altul de bronz (fig. 1/2); b. Brățară

¹ Articol publicat în revista *Arheologia Moldovei*, XX, 1997, pp. 27-88.

² R. Vulpe și colab., *Activitatea șantierului arheologic Poiana-Tecuci 1950*, în SCIV, 1, 2, 1951, pp. 177-194; S. Teodor, *Stratigrafia stațiunii arheologice de la Poiana, jud. Galați*, în *Carpica*, 23/1, 1992, pp. 115-124.

³ S. Teodor, S. Țau, *Obiecte de port și podoabă din așezarea geto-dacică de la Poiana, jud. Galați. I. Fibule*, în *ArhMold*, 19, 1997, pp. 57-105.

⁴ Campaniile arheologice de la Poiana: 1926 - săpături conduse de Gh. Ștefan (informații la V. Pârvan, *Getica*, Cultura Națională, București, 1926, pl. XXI/1-2; XXII/1); 1927 - cf. R. Vulpe și E. Vulpe; *Les fouilles de Poiana*, în *Dacia*, 3-4, 1927-1932, pp. 253-351; 1928-1930, 1939-1940 - nepublicat; 1949-1951 - cf. R. Vulpe și colab., *Activitatea șantierului arheologic Poiana-Tecuci, 1950*, în SCIV, 1, 1950, pp. 47-52; Idem, *Activitatea șantierului arheologic Poiana-Tecuci, 1950*, în SCIV, 2, 1951, 1, pp. 177-214; Idem, *Șantierul Poiana*, în SCIV, 3, 1952, pp. 191-230; 1968 - nepublicat; 1985-1990 - săpături conduse de S. Teodor, M. Nicu, S. Țau. Cf. Rapoarte la sesiunile anuale, comunicări la sesiuni științifice și articole pe probleme speciale.

⁵ R. Vulpe și colab., *Șantierul Poiana*, p. 202, fig. 24; S. Teodor, *L'espace est-carpatique aux IV- IIe siècles av. n. e.*, în *Actes du XIIe Congrès International des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques*, Bratislava, 1-7 septembre 1991, 3, pp. 275-280.

cu capetele apropiate, de secțiune rotundă, cu decor din grupe de câte 3-4 linii paralele dispuse în zig-zag (fig. 1/4; 2/2). Un exemplar cu capetele mai groase are câteva incizii și pe restul corpului (fig. 3/2); c. Brățări din bară de secțiune octogonală, pe fațetele exterioare având șiruri de puncte mai dese sau mai rare (fig. 1/6; 2/4); d. Brățări cu capetele ușor îngroșate în formă de trompetă prevăzute cu 1-3 inele în relief (fig. 3/1, 7); e. Brățări cu capetele terminate în protomă de șarpe, unele puternic stilizate (fig. 8/6-11); f. Brățări cu capetele libere, apropiate sau ușor depărtate, fără decor (fig. 3/6; 6/2, 8);

2. *Brățări filiforme* de bronz formate din 2-4 spirale, cu capetele decorate cu linii incizate, paralele dispuse în zig-zag sau în formă de romb (fig. 1/1, 3, 5; 2/1, 3, 5-6; 4/6);

3. *Brățări din fir torsionat* sau din 2-3 fire răsucite, unele cu capete terminate cu simulacre zoomorfe (fig. 7/1-4, 6-7);

4. *Brățări filiforme* cu extremitățile prinse una de alta prin spirale sau cârlige (fig. 4/1-10, 5/1-11; 7/8-13);

5. *Brățări cu grupe de nodozități* pe partea exterioară și uneori interioară a verigii formate din cate două până la patru proeminențe rotunde sau alungite (fig. 6/1, 3, 5-6);

6. *Brățări din bandă lată*, decorate uneori cu linii longitudinale incizate (fig. 3/5) sau cu suprafața boltită, puternic lustruită (fig. 3/4);

7. *Brățări* din alte materiale: un exemplar singular, fragmentar este realizat din lemn de culoare închisă, foarte dur, cu suprafața puternic arcuită și lustruită (fig. 3/8). În diferite nivele au mai fost recuperate mici fragmente metalice care provin de la unele tipuri de brățări cărora le lipsesc însă detalii caracteristice.

Toate tipurile de brățări descrise au analogii în cele mai multe din așezările geto-dacice precum și la unele populații vecine, fiind obiecte destul de frecvente în inventarele necropolelor și așezărilor. Ele se datează începând cu prima jumătate a secolului III a. Chr. și până în sec. I p. Chr. Cele două depozite descoperite în 1951 și 1986 aparțin așezării din secolele III-II a. Chr., care se caracterizează printr-o mare densitate de locuire și un bogat și variat material arheologic.

Cf. Vulpe R. și Ec., 1933, p. 328, fig. 108/3, 10-11; Pârvu V., 1927; Popeacu D., 1941; Idem, 1947, pp. 36-38, 266; Vulpe R., 1952, p. 202; fig. 24, 27; Kiprov K. V., 1969, p. 154 fig. 16/15; Hored K., 1973, p. 140, fig. 6; Medeleț F., 1974, pp. 229-244; Mărghiu L., 1976, pl. XXXVI/1; Medeleț F., 1977, pp. 277-297; Glodriu I., 1981, fig. 84/1-9; Idem, 1984, pp. 63-80; Căpiu V., 1989, pl. 1/7; II/1-2; III/2; fig. 2/1-6; Moșcu E., 1990, pp. 149-154, fig. 1,2; Dășevskii O. D., 1991, pl. 71/ 2-6, 8, 11-12, 15; 172/22-24; Teodor S., 1993., pp. 275-280, fig. 1-2, 1995, p. 99, fig. 50/42, 50; Urăchi V., 1995, pl. 206/2, 7, 9, 11, 14, 17; 207/1, 3, 5, 11, 13; Kořigoroško V., 1995, p. 99, fig. 50/42, 50; Rușoiu A., 1996, pp. 93-100.

Cercei. Obiecte de podoabă de formă aproximativ circulară lucrate din bronz sau argint, formate dintr-un fir cu un capăt subțiat iar celălalt modelat în moduri diferite. Din acest punct de vedere pot fi grupați în mai multe tipuri.

1. *Cercel* din fir torsionat cu un capăt ascuțit și celălalt lățit (fig. 9/1-4, 6-8, 10, 13-20, 22);

2. *Cercel* din fir simplu sau torsionat din argint sau bronz cu un capăt subțire terminat cu o mică proeminență conică iar celălalt cu o protomă puternic stilizată reprezentând un șarpe sau un lup (fig. 8/ 1-5);

3. *Cercel* din fir simplu cu un capăt ascuțit și celălalt transformat în verigă (fig. 9/21, 23);

4. *Cercel* format din două fire răsucite cu un capăt inelar și celălalt ascuțit (fig. 9/12);

5. *Cercel* din fir de bronz de secțiune rotundă cu ambele capete rotunjite (fig. 9/5, 9, 11);

6. Pot fi socotiți cercei unele obiecte ce se agățau de coafură, formați dintr-o verigă cu capetele

depășite și răsucite de care erau agățate pandative de diferite forme (fig. 10/1-4).

Ca și brățările, cerceii de forme diverse de argint sau bronz au fost descoperiți în mai multe așezări dacice, printre care unele se remarcă prin bogăția obiectelor de podoabă, ca cele de la Brad, Ocnița, Calu, Răcătău și altele, dateate în perioada secolelor II a. Chr. - I p. Chr. având analogii și în așezări din zonele învecinate.

Cf. Vulpe R., 1941; fig. 41/18; Popescu D., 1941, fig. 2/5; Mărghitan L., 1976, pl. XV/3-4; XLVII/3; Berciu D., 1981, pl. 72/11; 87/4; 91/12-17; Căpitanu V., pl. III/1, 3-4, 7; fig. 3/1-14; Daševskaia O. D., 1991, pl. 71/5; Ursachi V., 1995, pl. 208/23, 25, 31, 33-35, 39-44; 364/2-3; Rustoiu A., 1996, pp. 102-104

Inele și verigi. Din bronz sau fier, în atelierele de la Poiana s-au lucrat sau au fost importate și alte obiecte de podoabă printre care și unele inele simple sau cu pietre prețioase, precum și un mare număr de verigi simple sau combinate cu diferite accesorii, verigute sau pandative. Unele din aceste verigi au putut fi folosite la alte obiecte de port, precum catarama etc. În cadrul acestei categorii de obiecte deosebim mai multe tipuri:

1. *Inel* confecționat dintr-o bandă lată de bronz în care s-au decupat cercuri și triunghiuri (piesa este fragmentară). Acest inel s-a descoperit într-un tezaur împreună cu brățări spiralice, fibule de tip tracic și alte obiecte din fier, împreună cu care se datează în secolul III a. Chr. (fig. 11/8);

2. *Inel* cu partea superioară ovală și cu decor figurativ imprimat reprezentând o pasăre (fig. 11/4). O piesă asemănătoare s-a descoperit într-un mormânt datat în secolele III a. Chr. din necropola getică de la Zimnicea. În alte locuri la astfel de inele sunt imprimate elemente de natură zoomorfă sau vegetale;

3. *Inel spiralat* de două sau de mai multe ori, lucrat din bronz sau din argint (fig. 11/1-2). Astfel de piese s-au descoperit și în alte așezări dacice din secolele II-I a. Chr.;

4. *Inel spiralat* din fir subțire cu capetele lățite (fragmentar) și decorate cu palmete (fig. 11/3). O piesă asemănătoare s-a descoperit în așezarea geto-dacică de la Popești. Decorul de palmete incizate a mai apărut pe brățări spiralate de argint în tezaurele de la Senereuș, Coadă Malului și Poiana (jud. Gorj);

5. *Inel* de argint sau bronz cu capetele petrecute și răsucite (fig. 11/5-7, 9-17). Este cea mai frecventă piesă care s-a putut folosi atât ca inel, cât și ca piesă componentă pentru pandative (fig. 10/5-10, 17-21, 26-31);

6. *Verigi* de bronz din bară de secțiune rotundă, ovală sau rombică, cu diametre diferite (fig. 15/11, 15; 16/1-40). Acestea s-au descoperit în toate nivelele, ele putând fi folosite în diferite scopuri, ca piese componente în lanțuri, pandative sau la curelele de hamașament. Unele au avut pe suprafața exterioară și una sau mai multe proeminențe mici.

Cf. Nicolăescu-Plopșor C. S., 1940, p. 203; Vulpe R., 1941, fig. 41/15, 17; Idem, 1966, pp. 27-28; Hored K., 1973, p. 142, fig. 7; Alexandru A., 1980, p. 51/3; Pred C., 1986, p. 98, pl. LI/12; LII/10; Căpitanu V., 1989, pl. IV/2-11; fig. 4/27-36, 5/1-23; Gudea N., 1989, pl. CCXL-CCXLIII; Ursachi V., 1995, pl. 208/19, 24, 28-30; Koligoroško V., 1995, p. 100, fig. 50/30-31.

Pandative. Cele mai multe exemplare sunt compuse dintr-o verigă cu capetele petrecute și răsucite în jurul ei, de care atârna o piesă care este perforată la partea superioară pentru a fi suspendată. Aceasta din urmă are mai multe forme:

1. Forma cea mai răspândită constă dintr-o bară profilată cu 2-3 manșoane spre vârf, care este rotunjit sau ascuțit (fig. 10/3-4, 11, 13-15, 22, 24-25, 33-35, 37-39). Este forma de pandativ cea mai frecventă în așezările dacice și se datează în secolele I a. Chr. - I p. Chr.;

2. Pandative în formă de secure sau toporaș, unele mai simple, tăiate în tablă de argint sau bronz, cu 1-2 profilaturi în apropierea orificiului de agățat (fig. 10/1, 12, 16, 32), altele cu profil triunghiular (fig. 10/2, 27, 36). Numeroase piese cu forme variate ca ancoră, cuțit curb, placă ovală sau rotundă etc. s-au descoperit în săpături mai vechi de la Poiana (R. Vulpe, 1933, fig. 109/1-3; și carnete de șantier din 1939-1940), dar nu s-au aflat la dispoziția noastră. În funcție de contextul descoperirii, pandantivele, alături de verigile respective și alte podoabe de argint sau bronz se datează în secolele I a. Chr. - II p. Chr. Tot astfel au fost încadrate descoperirile asemănătoare din așezările de la Răcătău, Brad, Poiana (Gorj), Șaes, Grădiștea și altele.

Cf. Horedt K., 1973, fig. 7 (F3a); Mărghită L., 1976, pl. XLIII/2; Căpitanu V., 1989, pl. IV/13-17, fig. 4/1-26; Ursachi V., 1995, pl. 208/1-18; 331; 359/1-3; Sârbu V., 1996, fig. 123/1-13; 122/10-12.

Mărgele. În timpul săpăturilor de la Poiana, atât în diferitele nivele de locuire geto-dacice, cât și în mormintele de sub așezarea din secolele IV-III a. Chr. s-au adunat un mare număr de mărgele de forme și culori diferite aflate în colecțiile Muzeului de istorie națională din București și în colecția Muzeului de Istorie din Tecuci. Din punct de vedere cronologic, cele mai timpurii sunt un grup de șapte mărgele dintr-un mormânt de înhumatie cercetat în 1990 și altele de același tip aflate în nivelul IV de cultură, datate în secolele IV-III a. Chr., iar cele mai recente sunt mărgelile din nivelul V₂ din secolele I a. Chr. - I p. Chr. Cele mai multe piese au fost confecționate din pastă sticloasă, dar sunt și din piatră semiprețioasă, cristal sau lut ars. După caracteristicile de formă și decor deosebit mai multe tipuri:

1. *Mărgele* din pastă sticloasă de culori diferite cu unul sau două șiruri de ochi formați din cercuri concentrice și puncte colorate diferit. Predomină cercul de culoare galbenă cu punctul central albastru, maron sau negru (fig. 12/1-2, 4, 6, 9-12, 34; 13/7, 10, 21-22, 25-26, 31-32, 14/4-9, 11-12). La unele exemplare „ochii” respectivi sunt scoși în relief (12/3, 7, 14-15; 13/4, 11-12). Alte exemplare au „ochii” realizați din două culori, au forme combinate rectangulare și rotunde având intercalate linii oblice (fig. 13/16, 23-24, 27);

2. *Mărgele* de formă cilindrică având o bandă colorată ce înconjoară zona centrală (fig. 12/8, 32; 13/8; 14/10);

3. *Mărgele* de sticlă de culoare brună, verde sau albastră deschis, cu „coaste” verticale. Ele sunt de dimensiuni mijlocii, de formă cilindrică sau globulară, cu orificiul larg (fig. 12/26, 28-31; 13/1-3, 5, 14-15, 30). Un exemplar de culoare maron are în adânciturile dintre „coaste”, o pastă de culoare albă întretăiată de linii negre (fig. 13/15);

4. *Mărgele* de sticlă în formă de vas cu corpul bombat și gât strâmt, prevăzut cu orificiu de agățat. Sunt de culoare închisă, pe care se află dungi circulare, drepte sau în zig-zag, de culoare albă (fig. 12/33, 37-39; 13/13);

5. *Mărgele* de formă tronconică, de culoare cenușie decorate cu cercuri concentrice incizate sau striuri în spirală (fig. 12/47; 13/6);

6. *Mărgele* în formă de butoiuș, unele desfăcute mai mult la unul din capete, din sticlă de 2-3 culori, unele mai întunecate, intercalate sau amestecate cu altele albe, roz sau bleu (fig. 12/42, 49; 13/29);

7. *Mărgele cilindrice*, mai mult sau mai puțin alungite, din sticlă de culoare întunecată cu dungi albe sau albastre dispuse circular simplu sau în ghirlande (fig. 12/27, 35, 45, 50; 13/33-35);

8. *Mărgele ovale* sau rotunde din cristal translucid de culoare lăptoasă (fig. 12/16-17, 19, 22-25, 40-41, 43-44, 46, 48, 51; 13/28, 36);

9. *Mărgele mozaic*, din pastă sticloasă de culoare întunecată în care sunt încastrate fragmente mici de sticlă de culori și forme diferite (fig. 14/3). În alte descoperiri astfel de mozaicuri sunt combinate cu „ochi” sau alte pete de culoareș

10. *Mărgele de sticlă* în formă de butoiăș, decorate pe mijloc sau oblic cu benzi de culori diferite - verde, maron, gri, galben și frunze stilizate (fig. 13/17-19). Acestea sunt considerate de unii specialiști de tip *milefiore* sau mozaic și sunt frecvent descoperite în așezări și necropole din perioada romană timpurie și în cultura Przeworsk;

11. *Mărgele* de formă discoidală, relativ mari, din pastă de sticlă de culoare alburie (fig. 14/14-15);

12. *Scarabeu* din pastă de sticlă de culoare verzuie. Piesa provine probabil de la un inel de unde s-a desprins în vechime (fig. 14/1). El aparține nivelului datat în secolele I a. Chr. – I p. Chr. și provine din import din zona egeo-mediteraneană;

13. *Zornăitoare* din lut ars de formă bitronconică găurită pe suprafețele din cele două capete. În interior se află o bobită datorită căreia se produce zgomotul respectiv. Analogii multiple se află în toate așezările și necropolele geto-dacice, precum și în zone învecinate, din perioada scitică târzie, în Crimeea și în zone de locuire celtică etc. Unele sunt considerate importuri romane, celtice sau est-mediteraneene.

Cf. Vulpe R. și Ec., 1933, p. 324; Vulpe R., și colab., 1951, p. 205, fig. 29/8; Alexeeva E. M., 1971, pp. 178-185, fig. 1/4, 17; Leheckova E., 1972, p. 32, pl. 1/12-20; Venclova N., 1972, pp. 41-46, fig. 6; Viazmitina M. I., 1972, pp. 138-142, fig. 67-68; Alexeeva E. M., 1975; Crișan I. H., 1978, pl. 123/2; 124/22; Alexandrescu A., 1980, p. 52, fig. 52-53; Berciu D., 1981, pl. 120/2-14; Căpitanu V., 1985, p. 104, fig. 12; Stawiarska T., 1987, pp. 39, 54-59, 65, 80; Glodariu I., Moga V., 1989, fig. 94/1-25; Stange H., 1989, pp. 133-139, fig. 3; Daševskaia O. D., 1991, p. 38, pl. 68; 69/24, 38, 40; Kotigoroško V., 1995, p. 100, fig. 50/1-20; Ursachi V., 1995, p. 242, pl. 209/1-25; Sârbu V., 1996, fig. 122/1-7; 132/22-29.

Catarame. Cataramele sunt formate din două piese, veriga și acul. După forma acestora se pot stabili câteva tipuri:

1. *Veriga rotundă*, cu acul agățat prin îndoirea unui capăt, celălalt fiind ascuțit (fig. 15/2, 9, 13, 18);

2. *Veriga rotundă* cu acul perforat la un capăt și introdus pe aceasta înainte de a fi sudată (fig. 15/1);

3. *Verigă în formă de D*, ușor turtită în zona de prindere a acului (fig. 15/3-4, 7-8, 12);

4. *Catarame cu corpul în formă de liră* format dintr-o verigă și un adaos rectangular cu o mică proeminență pe latură și două extremități, lărgite (fig. 15/20);

5. *Piese* formate dintr-o verigă care se atașează la o curea cu ajutorul unei tăblițe îndoite și nituite (fig. 15/5-6). Exemplarele ilustrate sunt lucrate din fier și au fost folosite pentru centuri și curelele de harnașament. Ele s-au descoperit la Poiana în nivelele IV și V și se datează alături de alte piese în perioada secolelor III a. Chr. - II p. Chr. Exemplare asemănătoare s-au descoperit și în alte așezări geto-dacice ca cele de la Brad, Răcățau, Ocnița, Căpâlna, Pecica și altele în complexe de locuire sau morminte, precum și în zone învecinate. Exemplare asemeni tipului 4 s-au mai descoperit la Tilișca, Craiva, Bâzdâna și la Liptovska Mara în Slovacia.

Cf. Berciu D., Popa Al., Daicoviciu H., 1965, fig. 33b/17; Todorovič J., 1972, pl. XXVII/14; Crișan I. H., 1978, pl. 124/22; Berciu D., 1981, pl. 102/9; Pieta K., 1982, P. 50, pl. XI/14; Tătulea C.,

1984, p. 109, fig. 7/11; Glodariu I., Moga V., 1989, p. 107, fig. 93/6; Lupu N., 1989, p. 80, pl. 27/13; Daševskaia O. D., 1991, pl. 63/9, 16, 19-22; Ursachi V., 1995, fig. 332/40; 211/8; Rustoiu A., 1996, pp. 117-119.

Oglinzi. Printre accesoriile de toaletă care s-au descoperit în număr relativ mare în ultimul nivel geto-dacic sunt oglinzile, care pot fi grupate în două tipuri:

1. *Oglinzi mici* și subțiri lucrate din bronz acoperit cu o peliculă de metal alb. Materialul respectiv fiind foarte casabil, fragmentele sunt de dimensiuni foarte mici, (fig. 17/1-1S; 18/1-5, 7-9). Exemplarul de l. fig. 18/2 are pe p. un mic mâner;

2. *Oglinzi* de dimensiuni mai mici și mai groase, unele având un apendice de fixare într-un mâner (fig 18/6; 19) Exemplarul de l. fig. 19 are pe p. un decor în relief reprezentând două personaje într-un cadru circular. Ca și alte obiecte din această categorie, oglinzile au fost documentate în așezări și necropole geto-dacice și într-o zonă întinsă din vecinătatea Daciei, mai ales în regiunile nord-pontice, multe având diferite semne pe spate, fiind datate în general în secolele II-I a. Chr. Ele constituie obiecte de import din zona mediteraneană, cele mai multe de proveniență elenistică.

Cf. Vulpe R. și Ec., 1933, fig. 113/33-51; Glodariu I., 1974, pp. 84-85, 249-250; Crișan I. H., 1979, pl. 123/14; Alexandrescu A., 1980, p. 51, fig. 44/7-9; Berciu D., 1981, fig. 22/3; pl. 36/24-25; Simonović E. A., 1983, pl. XL, XLII; Lupu N., 1989, pl. 27/14-17; Căpitanu V., 1989, p. 103; Daševskaia O. D., 1991, p. 40, pl. 73; Ursachi V., 1995, pp. 243-244; Rustoiu A., 1996, p. 109, fig. 107; Sârbu V., 1996, p. 36; fig. 122/14-15.

Ace de păr. Piese de bronz formate dintr-o tijă de secțiune rotundă sau fațetată, cu un capăt ascuțit și celălalt gros terminat cu două sau trei proeminențe inelare și un disc (fig. 15/10, 14, 19) sau cu un capăt lățit și zimțat pe margini în care s-au decupat cercuri (fig. 15/23).

Ace de cusut. Piese de bronz sau fier cu formă caracteristică, unele cu urechea ruptă, de dimensiuni diferite, asemeni pieselor descoperite și în alte așezări geto-dacice, precum și în vecinătatea lor (fig. 21/ 1-2, 4-8, 10-14, 17; 22/1). Ace de bronz sau fier formate din bare subțiri cu un capăt ascuțit și celălalt plat sau modelat, unele din fir răsucit (fig. 20/8, 14), altele constituind părți componente l. cenuri sau piețe de h. n. ș. men(?) (fig. 15/17; 20/5-7, 15; 21/3, 9, 15-16, 18-20; 22/2-20; 24/2-6, 10-12, 14-19).

Aplice, nasturi, garnituri diverse din bronz (fig. 23/1-10) și argint (fig. 23/7) s-au descoperit în ultimul nivel geto-dacic, întregi sau fragmentare. Aplicele sunt decorate prin martelare sau incizate (fig. 23/1, 7); n. urii au formă conică sau hemisferică, având în interior, adică, o bară pentru fixare (fig. 23/ 2, 6, 9).

Torți de caserolă de bronz. Un exemplar are capătul rotunjit și găurit și decorat cu cercuri concentrice și brâu crestă de-a lungul barei. Al doilea este din tub gol în interior, decorat și terminat cu protomă de berbec (fig. 23/11, 26/1). Piesele sunt de import din lumea romană, răspândite în general în zona de nord a Europei în vremea lui August. O pateră cu mâner terminat cu protomă de berbec s-a mai descoperit într-un mormânt roman din secolele I-II p. Chr. la Tomis.

Cf. Vulpe R. și Ec., 1933, p. 336, fig. 112/11; Eggers H. I., 1951, tip 140, p. 172, și 155 pl. 12; Vulpe R., și colab., 1951, p. 204, fig. 23/8; 25/6; Bucovală M., 1968, p. 301, fig. 22; Glodariu I., 1974, p. 239; Kolnik T., 1991, fig. 6/1; Stupperich R., 1991, p. 171, fig. 4; Ursachi V., 1995, pl. 13/1-19; 14/1-32.

Daltă de bronz (fig. 24/7, 13) și un fragment de bronz cu urme de prelucrare (fig. 24/9) provin dintr-un atelier unde se confecționau obiecte de port și podoabe. Numeroase fragmente de tablă de

bronz, unele cu găuri și nituri (fig. 24/1, 8, 21-25; 25/1-20), provin probabil din mânere, cingători etc. și din atelierele amintite unde se efectuau și diferite reparații în metal.

Umbo de scut. Prin cercetările efectuate în zonele apropiate Cetățuiei spre râpile Siretului, unde s-au dăruit în decursul vremurilor părți importante de pe latura de vest, în punctul „La Păr”, au fost descoperite numeroase obiecte din nivelul V de locuire, unde se aflau și multe piese de import. Printre acestea sunt și două fragmente de umbo, de bronz, unul decorat cu figuri în relief (fig. 26/2) iar celălalt cu linii curbe incizate (fig. 26/3), Umbo-uri de scut s-au mai descoperit în așezările dacice și celtice, dar, în general, armamentul defensiv este mai puțin cunoscut în dăviele dacice din zona extra-Carpatică. Fragmentele descoperite în fortificațiile dacice din Munții Orăștiei sunt predominant din fier.

Cf. Glodariu I., 1974, pp. 130-131.

Obiecte de os și corn. Din oase de animale, coaste și mai ales din coarne s-au tăiat plăcuțe, cuburi, fluieri și diferite obiecte, ca pandantive, nasturi, piepteni, garnituri pentru cutii, tocure de păstrat ace, împungători, spatule și mai ales mânere pentru cuțite și alte unelte. Multe din aceste piese au fost decorate prin incizie cu diverse ornamente geometrice, florale și cu diferite semne (tamgale).

Piepteni confecționați din placă subțire de secțiune triunghiulară, în formă de trapez, cu dinții pe latura lungă (fig. 26/8). Perforațiile, de lungimi inegale s-au făcut în zona centrală părțile laterale rămânând întregi. Alte trei piese lucrate tot dintr-o singură placă, dar de forme diferite, decorate cu cercuri concentrice și orificii de agățat, au fost publicate anterior.

Cf. Vulpe R. și Ec., 1933, fig. 126/6; Vulpe R., și colab., 1951, p. 205, fig. 26/1-2; Idem, 1952, fig. 19/3.

Discuri perforate sau nu (fig. 26/1-3, 5, 7) au fost confecționate din plăcuțe subțiri obținute din oase mai groase tăiate pe lung. Puteau fi folosite în șirag împreună cu mărgelile sau ca pandantive.

Pandantive - amulete (fig. 27/6; 29/2, 4; 35/1-10). Acestea sunt obținute din plăcuțe tăiate în diferite forme. Se remarcă un bucraniu realizat incomplet, o piesă de formă trapezoidală cu un orificiu inelar de agățat și partea inferioară despicată pentru a se îmbina cu alt obiect etc. Erau folosiți ca amulete și colți de urs și mistreți care se perforau în capătul subțire. Au fost descoperiți mai mulți astfel de colți care urmau a fi perforați, credința în puterea lor magică fiind documentată la geto-daci și prin alte piese descoperite la Poiana.

Plăsele pentru mânere de cuțite și bricege (fig. 27/4; 28/3-4; 29/5) au fost făcute din oase plate fiind decorate cu perforații și diferite ornamente geometrice, cercuri concentrice, zig-zaguri, caneluri etc.

Tuburi de diferite mărimi, scurte sau lungi, ornamentate în multiple moduri, uneori cu semne - tamgale - s-au confecționat din oase în general goale, subțiate sau din coarne ce s-au scobit în acest scop (fig. 28/1, 5-9; 29/1, 3, 6; 30/5-7, 10; 31/7, 9). Prin blocarea unuia din capete acestea erau folosite pentru păstrarea altor obiecte din metal sau os sau pentru diferite substanțe.

Cf. Vulpe R., și colab., 1951, fig. 29/1-3, 7.

Ace de păr (fig. 33/2-5). La confecționarea acestora s-au folosit oase subțiri, pline, care au fost ascuțite sau lățite la un capăt, celălalt fiind ornamentat cu caneluri circulare, uneori cu un orificiu inelar. Piesa de la fig. 33/2 este lucrată din fildeș și provine desigur din import.

Cf. Vulpe R., 1951, fig. 26/7-9.

Spatule (fig. 30/1; 32/20; 33/1, 6-7, 9). Și aceste piese s-au confecționat din oase, mai late la un capăt și subțiate la partea opusă, fiind uneori găurite pentru a putea fi suspendate. Ele se foloseau la modelarea diferitelor obiecte din lut, pentru a amesteca diferite substanțe etc.

Fluiere (fig. 28/2; 30/2, 11; 31/1-6, 8, 10, 12; 343). Sunt tuburi mici, tuburi, găuri la lateral, în apropierea unui capăt, perpendicular pe tub sau în diagonală. Multe piese sunt neterminate.

Împungători de diferite forme și mărimi. Pentru confecționarea lor s-au folosit oase de pește, pasăre, oaie, capră și porc, precum și vârfurile coarnelor. Unele, prin forma lor inițială sunt ascuțite la un capăt, altele au fost cioplite și apoi lustruite (fig. 32/1-19; 33/8, 10-12, 15-22).

Mânere de cuțite, seceri sau alte unelte. Au fost lucrate în cele mai multe cazuri din coarne care, având miezul moale, au fost ușor de găurit. Multe din aceste piese au fost ornamentate cu tăieturi circulare având și găuri de fixare cu nit. Unele piese sunt în curs de prelucrare (fig. 30/3-4, 8-9, 12-13; 31/11, 34/1-2, 4-21).

Piesă ornamentală (fig. 27/9). Acest obiect a putut fi partea superioară a unui pieptene sau un mâner. A fost confecționat dintr-un os mai mare.

Bibliografie

1. A. Alexandrescu, *La necropole Gete de Zimnicea*, în *Dacia*, NS, 24, 1980, pp. 51-52.
2. E. M. Alexeeva, *Miniaturная мозаика в. стеклянных Украшениях I в. до н.е. - II в. н.е.*, în SA, 4, 1971, pp. 178-181.
3. Idem, *Antičnye busy Svernogo Pričernomor'ja*, în SAI, G. 1-12, 1975.
4. V. V. Bazarciuc, *Tezaurul gelo-dacic de la Bunești jud. Vaslui*. în SCIVA, 32, 4, 1981, pp. 563-570.
5. D. Berciu, *Buridava dacică*, București, 1981.
6. I. Berciu, A. Popa, H. Daicoviciu, *La forteresse dace de Piatra Craivii*, în *Celticum*, XII, 1965, pp. 115-166.
7. M. Bucovală, *Noi morminte de epocă romană timpurie la Tomis*, în *Pontice*, I, 1968, pp. 269-306.
8. V. Căpitanu, *Obiecte de podoabă și piese vestimentare descoperite în dăva de la Răcățiu, jud. Bacău*, în *Carpica*, 20, 1989, pp. 97-124.
9. I. H. Crișan, *Ziridava*, Arad, 1978.
10. O. D. Daševskaia, *Pozdne skify v Krymu*, în *Arheologija SSSR*, D. 1-7, 1991.
11. J. Eggers, *Der römischen Import im freien Germanien. Atlas der Urgeschichte, I*, Hamburg, 1971.
12. O. Floca, *Contribuții la cunoașterea tezaurilor de argint dacice*, București, 1956.
13. I. Glodariu, *Relații comerciale ale Daciei cu lumea elenistică și romană*, Cluj-Napoca, 1974.
14. Idem, *Așezări dacice și daco-romane la Slimnic*, București, 1981.
15. Idem, „*Brățările*” cu nodozități latene târzii în *Dacia*, în *ActaMN*, 21, 1984, pp. 63-80.
16. I. Glodariu, V. Moga, *Cetatea dacică de la Căpâlna*, București, 1989.
17. N. Gudea, *Porolissum. Un complex arheologic daco-roman la marginea de nord a Imperiului roman, I*, în *ActaMP*, 13, 1989.
18. K. Horedt, *Die dakischen Silberfunde*, în *Dacia*, NS, 17, 1973, pp. 127-167.
19. K. V. Kasparova, *Mogilnic i poselenie u der. Otveržiči, Novye donnye o Zarubineckoi kul'ture v Podneprov'e*, în *MIA*, 160, 1969, p. 154.
20. T. Kolnik, *Zu den ersten Römern und Germanen an der mittleren Donau*, în *Die römische Okkupation nördlich der Alpen zur Zeit des Augustus, Kolloquium Bergkamen 1989*, Aschendorff Münster, 1991.
21. V. Kotigoroško, *Problèmes de la chronologie de la culture dace de la région de la Huat-Tisza*, în *Relations Thraco-Illyro-Helléniques*, București, 1994, pp. 304-314.

22. Idem, *Ținuturile Tisei superioare în veacurile III î.e.n.-IV e.n.*, București, 1995.
23. V. V. Kropotkin, *Rimskie importnye izdelija v vostočnoj Evrope (II v. do n.e.-V v.n.e.)*, în *Arheologija SSSR*, Moscova, 1970.
24. O. Leheckova, *Vorgeschichtliche Glasperlen aus Böhmen und Mähren*, în *Annales du 5e Congrès de l'Association Internationale pour l'histoire du verre*, Liege, 1972, pp. 41-46.
25. N. Lupu, *Tilișca. Așezările arheologice de pe Cățânaș*, București, 1989.
26. L. Mărghitan, *Tezaure de argint dacice*. București, 1974.
27. F. Medeț, *Brățările spiralice dacice din argint (o schiță tipologică)*, în *In memoriam Constantini Daicoviciu*, Cluj-Napoca, 1974, pp. 229-244.
28. Idem, *Tipologia brățărilor spiralice dacice din argint*, în *Studii și comunicări de etnografie - istorie*, 2, Caransebeș, 1977, pp. 277-297.
29. E. Moscalu, *Piese de podoabă din mediul traco-geto-scitic. Inele și brățări ornamentale cu butoni*, în *ArhMold*, 13, 1990, pp. 149-154.
30. C. S. Nicolăescu-Plopșor, *Le trésor dace de Poiana-Gorj*, în *Dacia*, 7-8 (1937-1940), 1940, pp. 203-215.
31. I. T. Niculiță, *Severnye frakijcy v VI-V vv do n.e.*, Chișinău, 1987.
32. V. Pârvan, *Getica*, București, 1927.
33. K. Pieta, *Die Puchov-Kultur*, Nitra, 1982.
34. D. Popescu, *Objets de papure géto-daces en argent*, în *Dacia*, 7-8 (1937-1940), 1941, pp. 183-202.
35. Idem, *Nouveaux trésors géto-daces en argent*, în *Dacia*, 11-12, 1947, pp. 35-69.
36. C. Preda, *Geto-dacii din bazinul Oltului inferior. Dava de la Sprâncenata*, București, 1986.
37. A. Rustoiu, *Metalurgia bronzului la daci*, București, 1996.
38. D. A. Simonovič, *Naselernie stolicj pozneskifskoga carstva (po materialam Vostočnogo mogil'nika Neapolea skifskogo)*, Kiev, 1983.
39. V. Sîrbu, *Dava getică de la Grădiștea, jud. Brăila*, Brăila, 1996.
40. H. Stange, *Ein Brandgrubengrab der frühen römischen Kaiserzeit von Latzov*, în *Ausgrabungen und Funde*, 34, 3, 1989, pp. 133-139.
41. T. Stawiarska, *Katalog paćiorkow szklanych z obszaru Polski pátnocnej w okresie Wptywów rzymskich*, Wrocław, 1987.
42. R. Stupperich, *Frühkaiserzeitlichefigürliche Bronzen*, în *Die römische okkupation nördlich der Alpen zur Zeit des Augustus*, Kolloquium Bergkamen 1989, Aschendorff Münster.
43. C. Tătulea, *Așezarea geto-dacică fortificată de la Bâzdâna, județul Dolj. Considerații preliminare*, în *Thraco-Dacica*, 5, 1-2, 1984, pp. 92-110.
44. S. Teodor, *L'espace est-carpatique aux Ve-IIIe siècles av.n.e.*, în *Actes du XIIe Congrès International des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques*, 3, Bratislava, 1993, pp. 275-280.
45. H. Todorovič, *Praistorijska Karaburma*, Belgrad, 1972.
46. M. Turcu, *Geto-dacii din Câmpia Munteniei*, București, 1979.
47. V. Ursache, *Zargidava. Cetatea dacică de la Brad*, București, 1995.
48. N. Venclova, *Celtic Glass in Czechoslovakia*, în *Annales du 5e Congrès de l'Association Internationale pour l'histoire du verre*, Liege, 1972, pp. 41-46.
49. N. I. Viazmitina, *Zoloto-Bolkovskij Moghil'nik*, Kiev, 1972.
50. R. Vulpe, E. Vulpe, *Fouilles de Poiana*, în *Dacia*, 3-4, (1927-1932), 1933, pp. 325-338.
51. R. Vulpe, *Les fouilles de Caiu*, în *Dacia*, 7-8, 1941, pp. 13-68.

52. R. Vulpe și colab., *Activitatea șantierului arheologic Poiana-Tecuci, 1950*, în SCIV, 2, 1, 1951, pp. 177-228.
53. Idem, *Șantierul Poiana*, în SCIV, 3, 1952, pp. 192-220.
54. R. Vulpe, *Așezări getice din Muntenia*, București, 1966.
55. V. Zirra, *Influence des Géo-Daces et de leurs voisins sur l'habitat celtique de Transilvania*, în Alba Regia, 14, 1975.

CATALOG

La redactarea *Catalogului* s-au folosit următoarele prescurtări: MT, inventarul sub care piesa este înregistrată în Muzeul de istorie din Tecuci; MIM, numărul de inventar de la Muzeul de istorie a Moldovei, Iași; MIB, numărul de inventar sub care piesa este înregistrată la Muzeul național de istorie București; IAI, numărul de inventar al pieței de la Institutul de Arheologie Iași; Sect. = secțiune; cal. = calitate; fig. = figură; I = înălțime; L = lungime; l = lățime; D = diametrul; gr. = greutate; p. = passim.

1. Brățară de bronz formată din trei spire de secțiune rotundă, cu capetele decorate cu linii incizate formând câte patru grupuri de romburi. D = 6,2 cm. Sec. III a. Chr. MT. 2030; P. 1951, sect. KF, cas. 11, - 2,20 m, fig. 1/1. Cf. R. Vulpe și colab., SCIV, III, 1952, p. 202, fig. 24j.
2. Brățară spiralică de bronz formată din trei cercuri, cu capetele decorate cu câte trei grupe de romburi incizate. D = 5,8 cm. Sec. III a. Chr. MT. 2031; P. 1951, sect. KF, c. 11, - 2,20 m, fig. 1/3. Cf. R. Vulpe și colab., SCIV, III, 1952, p. 202, fig. 27.
3. Brățară spiralică din sârmă de bronz cu capetele aplatizate fără decor. D = 6 cm. Sec. III-II a. Chr. MT. 2029; P. 1951, fig. 2/6. Inedită.
4. Brățară de bronz din bară cu secțiune ovală, cu capetele libere depărtate și fațetate decorate cu câte trei șiruri de cerculețe incizate. D = 6,1 cm. Sec. III a. Chr. MT. 2026; P. 1951, sect. KF, c. 11, - 2,20 m, fig. 1/2. Cf. R. Vulpe și colab., SCIV, III, 1952, p. 202, fig. 24.
5. Brățară de bronz din bară cu secțiune rotundă, cu capetele libere, dar apropiate și decorate cu șiruri de liniuțe incizate, oblice și în direcții opuse. D = 5,7 cm. Sec. III a. Chr. MT. 2025; P. 1951, sect. KF, c. 11, - 2,20 m, fig. 1/4. Cf. R. Vulpe și colab., loc. cit.
6. Brățară de bronz din bară de secțiune rotundă în zona centrală și hexagonală pe capete, care sunt depărtate și decorate cu șiruri de puncte incizate. D = 6,4 cm. Aceeași descriere. MT. 2024; P. 1951, sect. KF, cas. 11, - 2,20 m, fig. 1/6. Cf. R. Vulpe și colab., loc. cit.

7. Brățară din bară de bronz cu capetele libere, apropiate și foarte puțin depășite. Secțiune pătrată și decor incizat din linii paralele. D = 5,9 m. Aceeași datare. MT. 2023; P. 1951, sect. KF, c. 11, fig. 2/2. Cf. R. Vulpe și colab., loc. cit.
8. Brățară din bară de bronz de secțiune rectangulară cu capetele depărtate și decorate cu șiruri de puncte. D = 6 cm. Aceeași datare. MT. 2027; P. 1951, sect. KF, cas. 11, fig. 2/4. Cf. R. Vulpe și colab., loc. cit.
9. Brățară spiralică dublă din bronz de secțiune rotundă cu capete decorate cu zig-zaguri. D = 6,2 cm. Aceeași datare. MT. 2794; P. 1986, sect. N, - 2 m, fig. 1/5. Cf. S. Teodor, 1993, p. 275-281, fig. 2.
10. Brățară spiralică de bronz de secțiune rotundă, cu capetele decorate cu incizii dispuse în diagonală și în formă de romb. D = 6,6 cm. Aceeași datare. MT. 2795; P. 1986, sect. N, - 2 m, fig. 2/1. Cf. S. Teodor., loc. cit.
11. Brățară din sârmă subțire de bronz cu două spirale complete și capetele decorate cu liniuțe oblice. D = 5,7 m. Aceeași datare. MT. 2796; P. 1986, sect. N, - 2 m, fig. 2/3. Cf. S. Teodor, loc. cit.
12. Brățară spiralică de bronz cu capetele decorate cu un șir de incizii în formă de X. D = 6,2 m. Aceeași datare. MT. 2797; P. 1986, sect. N, - 2 m, fig. 2/5. Cf. S. Teodor, loc. cit.
13. Brățară din bară de bronz, de secțiune rotundă cu capetele depărtate și decorate cu două grupe de câte două inele la capete și la circa 1 cm pe corp. D = 6,6 cm. Sec. III-II a. Chr. MT. 2032; P. 1951, sect. KF, carou 51, - 2,20 m, fig. 3/1.
14. Brățară circulară din bară de bronz de secțiune ovală cu capetele depărtate și decorate cu incizii

transversale, oblice în două direcții. D = 6,5 cm. Aceeași datare. MT. 2028; P. 1951; Secț. KF, c.rou 51, - 2,20 m, fig. 3/2.

15. Brățară fragmentară, de bronz, din placă subțire cu suprafața prevăzută cu linii paralele incizate. L = 5,4 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2671; P. 1951, ps., fig. 3/5. Inedită.

16. Brățară de bronz cu secțiune semicirculară, ușor scobită în interior, cu capetele lipite. D = 6,5. Sec. IV-III a. Chr. MT. 2672, P. 1987, secț. N, fig. 3/4. Inedită.

17. Brățară din sârmă de bronz, cu capetele agățate. D = 6,3 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2673; P. 1950, secț. I, cas. 5, fig. 4/1. Inedită.

18. Brățară fragmentară din sârmă de bronz. Pe corp glisează două verigute cu diametrul de 0,6 cm. în apropierea unui capăt se află o umflătură. D = 4,5 cm. Aceeași datare. MT. 2674; P. 1950, secț. K. c.ș. 6, fig. 4/2. Inedită.

19. Brățară din fir de bronz cu capetele răsucite în câte 11 spirale. Deformată. D = 5,4 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2675; P. 1950, secț. L, c.ș. 5, fig. 4/3. Inedită.

20. Brățară din fir de bronz cu capetele depășite și răsucite în câte șase spire. Ruptă în partea opusă. D = 8,2 cm. Aceeași datare. MT. 2676; P. 1950, secț. L, fig. 4/4. Inedit.

21. Capăt de Brățară de bronz, prevăzut cu inel de prindere și două spire. L. 4,8 cm. Aceeași datare. MT. 2677; P. 1950, secț. L, fig. 4/5. Inedită.

22. Brățară de bronz din bandă de secțiune dreptunghiulară, cu capetele mult depășite și ascuțite. D = 5,6 cm. Aceeași datare. MT. 7554 (139); P. ps., fig. 4/6. Cf. R. și Ec. Vulpe, Dacia, 1933, fig. 108/3; 110/23.

23. Brățară fragmentară din sârmă de bronz, de secțiune ovală. Către unul din capete sunt două spire. D = 6,6 cm. Aceeași datare. MT. 2678; P. 1951, secț. L, fig. 4/7. Inedită.

24. Fragment dintr-o Brățară din sârmă de bronz. D = 4 cm. Aceeași datare. MT. 2679; P. 1950, secț. L, fig. 4/8. Inedit.

25. Brățară din fir de bronz, cu capetele libere, unul ascuțit, celălalt ușor îndoit. D = 5 cm. Aceeași datare. MT. 2680; P. 1950, secț. L, c.ș. 3, fig. 6/11. Inedită.

26. Brățară din sârmă de bronz, cu capetele libere și îndoite. D = 6 cm. Aceeași datare. MT. 2681; P. 1951, secț. L, fig. 4/10. Inedită.

27. Verigă din sârmă de bronz cu capetele în formă de cârlig și agățate. D = 2,8 cm. Aceeași datare. MT. 2682; P. 1950, secț. L, c.ș. 4, fig. 5/1. Inedită.

28. Brățară din sârmă de bronz, de secțiune semicirculară, cu capetele petrecute și agățate. D =

6,8 cm. Aceeași datare. MIM. 5654; P. ps., fig. 5/2. Inedită.

29. Brățară din sârmă de bronz, cu capetele petrecute și răsucite cu câte trei spirale. Deformată. D = 7 cm. Aceeași datare. MT. 2683; P. 1950, secț. J, fig. 5/3. Inedită.

30. Brățară de bronz din fir de secțiune rotundă, cu capetele petrecute terminate cu cârlig. D = 4,2 cm. Aceeași datare. MT. 2684; P. 1950, secț. J, fig. 5/4. Inedită.

31. Brățară de bronz, cu capetele libere. Deformată. D = 4 cm. Aceeași datare. MT. 2685; P. 1951, secț. L, fig. 5/5. Inedită.

32. Brățară de bronz cu capetele petrecute și răsucite cu câte opt spirale. Pe bară se mișcă liber șapte verigute. Deformată. Aceeași datare. MT. 2686; P. 1950, secț. J, - 1,80 m, fig. 5/6. Inedită.

33. Brățară din fir de bronz, de secțiune rotundă, cu capetele libere, depărtate. Se mai păstrează trei mici spirale la unul din capete. D = 6 cm. Aceeași datare. MT. 2687; P. 1950, secț. L, c.ș. 2, fig. 5/7. Inedită.

34. Brățară din sârmă de bronz cu capetele libere și ascuțite agățate prin răsucirea unuia din ele. Spre mijlocul piesei se află o mică verigă. D = 5,5 cm. Aceeași datare. MT. 2688; P. 1950, secț. I, - 1,50 m; fig. 5/8. Inedită.

35. Brățară din sârmă de bronz cu capetele libere. D = 4,2 cm. Aceeași datare. MT. 2689; P. 1950, secț. L, c.ș. 2; fig. 5/9. Inedită.

36. Verigă de bronz cu capetele libere și puțin suprapuse. D = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2690; P. 1950, secț. L, cas. 3, fig. 5/10. Inedită.

37. Brățară de bronz de secțiune rotundă cu capetele petrecute și agățate. D = 7 cm. Aceeași datare. MT. 2691; P. ps., fig. 5/11. Inedită.

38. Brățară din bară de bronz de secțiune ovală, cu capetele lipite. Pe partea exterioară, la distanțe egale se află patru grupuri formate din câte trei proeminențe. D = 4 cm. Secolul III a. Chr. MT. 7556; P. 1927, secț. A, fig. 6/1. Inedită.

39. Brățară de bronz, cu capetele libere, tăiate drept. D = 4 cm. Sec. II-I a. Chr. MT. 2692; P. 1950, secț. L, cas. 3, fig. 6/2. Inedită.

40. Brățară de bronz, cu secțiune rotundă prevăzută la exterior cu cinci nodozități. Capetele deslipite. D = 4 cm. Aceeași datare. MT. 7541; P. 1927, fig. 6/3. Inedită.

41. Verigă de bronz, de secțiune rotundă. D = 3,4 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2693; P. ps., fig. 6/4. Inedită.

42. Brățară fragmentară de bronz, cu grupe de câte două proeminențe în partea exterioară. D = 2,4 cm. Sec. III-II a. Chr. MT. 2694; P. ps., fig. 6/5. Inedită.

43. Brățară fragmentară de bronz prevăzută cu un grup de nodozități formate din trei proeminențe alungite la exterior și una în interior. D = 3,5 cm. Aceeași datare. MT. 2695; P. ps., fig. 6/6. Inedită.
44. Fragment de verigă de bronz. D = 2,5 cm. Aceeași datare. MT. 7670; P. 1927, fig. 6/7. Inedită.
45. Brățară din fier, cu capetele desfăcute. D = 5,1 cm. Aceeași datare. MT. 2696; P. 1951, sect. L, fig. 6/8. Inedită.
46. Verigă de bronz cu capetele libere și suprapuse. D = 3,5 cm. Aceeași datare. MT. 2697, P. ps., fig. 6/9. Inedită.
47. Verigă de bronz. D = 3,8 cm. Aceeași datare. MT. 2698; P. 1950, sect. L, fig. 6/10. Inedită.
48. Fragment de Brățară de bronz, de secțiune semicirculară. L = 3,5 cm. Aceeași datare. MT. 7639; P. 1927, fig. 4/11. Inedită.
49. Brățară de bronz cu capetele libere încrucișate. D = 3,6 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2699; P. 1950, sect. K, cas. 6, fig. 6/12. Inedită.
50. Fragment de Brățară de bronz formată din două fire răsucite și înnodate la un capăt. D = 3,5 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 2700; P. 1950, sect. L, fig. 6/13. Inedită.
51. Brățară de bronz din bară plată, cu capetele libere și încovoiate. Deformată. D = 4 cm. Sec. I a. Chr. MT. 216; P. ps., fig. 6/14. Inedită.
52. Brățară fragmentară de bronz de secțiune rotundă, răsucită pe 2/3 din lungime. D = 6,5 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 2701; P. 1950, sect. K, cas. 4, fig. 7/1. Inedită.
53. Brățară fragmentară de bronz, răsucită, cu un capăt terminat cu protomă zoomorfa. D = 6,8 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2702, P. 1988, sect. O, - 1,10 m, fig. 7/2. Inedită.
54. Fragment dintr-o Brățară de bronz, răsucită. D = 6,2 cm. Aceeași datare. MT. 2703; P. 1950, sect. K, cas. 4, fig. 7/3. Inedită.
55. Fragment de Brățară din bronz, răsucită. L = 6,5 cm. Aceeași datare. MT. 7675; P. ps., fig. 7/4. Inedită.
56. Fragment de Brățară din bronz, curbată. D = 3 cm. Aceeași datare. MT. 2704; P. 1950, sect. L, fig. 7/5. Inedită.
57. Brățară fragmentară de fier de secțiune pătrată, răsucită în jurul axului. D = 7 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 2705; P. 1950, sect. K, c. 16, fig. 7/6. Inedită.
58. Brățară cu capetele libere formată din trei fire de bronz răsucite. D = 5,2 cm. Aceeași datare. MT. 2706; P. 1950, sect. L, c. 4; fig. 7/7. Inedită.
59. Fragment de Brățară de bronz cu două spirale în diagonală, în partea centrală. L = 5,2 cm. Aceeași datare. MT. 2707, P. 1950, sect. L, cas. 3, fig. 7/8. Inedită.
60. Fragment de Brățară de bronz, de secțiune rotundă cu trei proeminențe circulare și una laterală în zona centrală. D = 5,5 cm. Aceeași datare. MT. 2708; P. 1950, sect. L, c. 3, fig. 7/9. Inedită.
61. Fragment de Brățară formată din două fire paralele înnodate la un capăt. D = 6 cm. Aceeași datare. MT. 2709, P. 1951, sec. L, fig. 7/10. Inedită.
62. Fragment de Brățară de bronz din sârmă de secțiune rotundă. D = 6 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 2710; P. 1950, sect. L, fig. 7/11. Inedită.
63. Fragment de Brățară de bronz de tipul cu capetele suprapuse și răsucite. D = 5,2 cm. Aceeași datare. MT. 2711; P. 1950, L, fig. 7/12. Inedită.
64. Fragment de Brățară de bronz, de secțiune rotundă, cu un nod spre unul din capete. L = 7,4 cm. Secolul I a. Chr. MT. 2873; P. 1950, sect. K, c. 7, fig. 7/13. Inedită.
65. Cercel de argint din fir răsucit cu capetele libere. O extremitate are formă zoomorfa, cealaltă se termină cu un buton. D = 3,8 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MIB 14489; P. ps., fig. 8/1. Cf. L. Mărghită, 1974, p. 38, fig. XII/11.
66. Cercel de argint cu formă asemănătoare cu precedentul, dar capătul îngroșat are formă de protomă de șarpe. D = 4,1 cm. Aceeași datare. MT. 7560; P. 1927, sect. A, fig. 8/2. Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, p. 327, fig. 108/9.
67. Cercel de bronz din sârmă de secțiune rotundă, cu un capăt ascuțit, iar celălalt în formă de șarpe. D = 3,5 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2855; P. 1951, fig. 8/3. Inedită.
68. Cercel de argint cu corpul răsucit terminat la un capăt cu protomă canină și la celălalt cu un buton. D = 3,3 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MIB. 14490; P. ps., fig. 8/4. Cf. L. Mărghită, 1974, p. 38, fig. XII/12.
69. Fragment de Brățară, de bronz de secțiune rotundă cu un capăt lățit în formă de protomă (canină?). D = 5,6 m. Aceeași datare. MT. 7563; P. 1927, fig. 8/6. Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, p. 328, fig. 108/11.
70. Brățară fragmentară de bronz, de secțiune rotundă, cu un capăt lățit, terminat cu un X incizat. D = 4,5 cm. Aceeași datare. MT. 2857; P. 1950, sect. K, fig. 8/7. Inedită.
71. Fragment de Brățară de bronz de secțiune rotundă cu un capăt decorat cu un inel în relief cu incizii rotunde la mijloc și o protomă zoomorfa, puternic stilizată. L = 4,2 cm. Sec. I a. Chr. MT. 619; P. ps., fig. 8/8. Inedită.
72. Brățară de bronz cu secțiune semicirculară, cu capetele libere și terminate cu protome de șarpe

- precedate de incizii paralele transversale. D = 6,5 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 2858; P. 1951, secț. L, fig. 8/9. Cf. R. Vulpe și colab., 1952, p. 202, fig. 23/1.
73. Fragment de Brățară de bronz, de secțiune rotundă, cu un capăt terminat cu protomă zoomorfa, puternic stilizată. L = 4,4 cm. Sec. I a. Chr. MT. 7551; P. 1927, fig. 8/10. Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, p. 329, fig. 108/3.
74. Brățară fragmentară de bronz, de secțiune dreptunghiulară, cu un capăt terminat cu protomă zoomorfa stilizată. L = 8,8 cm. Aceeași datare. MT. 2859; P. 1950, secț. L, c. 1; fig. 8/11. Inedit.
75. Pandantiv de bronz de formă alungită cu capătul conic și două proeminente inelare pe corp, perforat în capătul opus. L = 1,6 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 2860; P. ps., fig. 10/39. Inedit.
76. Inel de argint cu capetele petrecute unul peste altul și înfășurate pe corp. D = 2,3 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MIB. 14486; P. ps., fig. 11/6. Cf. L. Mărghită, 1974, p. 38, pl. XII/8.
77. Inel asemănător cu precedentul. D = 2,2 cm. Aceeași datare. MIB. 14487; P. ps., fig. 11/7. Cf. L. Mărghită, 1974, p. 38, XII/9.
78. Inel asemănător cu precedentul. D = 2,8 cm. Aceeași datare. MT. 2658; P. 1951, secț. L, fig. 11/9. Cf. R. Vulpe și colab., 1952, fig. 23/5.
79. Inel asemănător cu precedentul. D = 2,3 cm. Aceeași datare. MIB. 14483; P. ps., fig. 11/10. Cf. L. Mărghită, 1974, p. 38, pl. XII/5.
80. Inel asemănător cu precedentul. D = 2,4 cm. Aceeași datare. MIB. 14488; P. ps., fig. 11/11. Cf. L. Mărghită, 1974, p. 38; Pl. XII/10.
81. Inel asemănător cu precedentul. D = 1,8 cm. Aceeași datare. MIB. 14484; P. ps., fig. 11/12. Cf. L. Mărghită, 1974, p. 38; Pl. XII/6.
82. Inel asemănător cu precedentul. D = 2,4 cm. Aceeași datare. MIB. 14481; P. ps., fig. 11/13. Cf. L. Mărghită, 1974, p. 38; Pl. XII/3.
83. Cercel din sârmă de bronz torsionată, cu un capăt îngroșat și celălalt ascuțit. D = 3,1 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 2557; P. 1950, secț. K; Pl. 9/1. Inedit.
84. Cercel de bronz cu formă asemănătoare dar cu un capăt îngroșat și turtit. D = 3,2 cm. Aceeași datare. MT. 2558; P. 1950, secț. KK'; fig. 9/2. Inedit.
85. Cercel de formă asemănătoare. D = 3,3 cm. Aceeași datare. MT. 2669; P. 1950, secț. K; fig. 9/3. Inedit.
86. Cercel asemănător, dar cu capătul lat, mult aplatizat. D = 3,2 cm. Aceeași datare. MT. 2560; P. 1950, secț. K, fig. 9/4. Inedit.
87. Cercel din sârmă de secțiune rotundă cu un capăt ascuțit și celălalt terminat cu protomă de șarpe, cu detaliile incizate. D = 3,6 cm. Aceeași datare. MT. 2561; P. 1951, secț. L; fig. 9/5. Inedit.
88. Cercel din sârmă torsionată cu un capăt ascuțit și celălalt plat. Formă relativ ovală, cu diametrul mare de 3,8 cm. Aceeași datare. MT. 2562; P. 1950, secț. K; fig. 9/6. Inedit.
89. Cercel de formă asemănătoare. D = 3,2 cm. Aceeași datare. MT. 2563; P. 1950, secț. K; fig. 9/7. Inedit.
90. Cercel asemănător, dar mult mai desfăcut. D = 3,4 cm. Aceeași datare. MT. 2564; P. 1950, secț. K; fig. 9/8. Inedit.
91. Verigă din sârmă de bronz de secțiune rotundă, cu capetele desfăcute. D = 3,4 cm. Aceeași datare. MT. 2565; P. ps., Pl. 9/9. Inedit.
92. Cercel fragmentar de bronz, de secțiune dreptunghiulară, torsionat, cu capetele plate, depărtate. D = 2,7 cm. Aceeași datare. MT. 7674; P. ps., fig. 9/10. Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, fig. 119/19.
93. Cercel din sârmă de secțiune rotundă. D = 3,2 cm. Aceeași datare. MT. 2566; P. 1950, secț. L; fig. 9/11. Inedit.
94. Cercel din două fire răsucite, cu capetele agățate. Formă ovală cu diametrul mare de 2,8 cm. Aceeași datare. MT. 7619; P. 1927; fig. 9/12. Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, fig. 111/53.
95. Cercel fragmentar din sârmă de bronz, torsionat. Capetele libere. D = 2,7 cm. Aceeași datare. MT. 2567; P. 1950, secț. K; fig. 9/13. Inedit.
96. Cercel de bronz de formă asemănătoare. D = 2,9 cm. Aceeași datare. MT. 2568; P. 1951, ps., fig. 9/14. Inedit.
97. Cercel fragmentar din sârmă torsionată. L = 3,2 cm. Aceeași datare. MT. 2569; P. 1950, secț. KF; fig. 9/15. Inedit.
98. Cercel de bronz de formă aproximativ rotundă, din sârmă torsionată cu un capăt ascuțit și celălalt aplatizat. D = 2,1 cm. Aceeași datare. MT. 2659; P. 1990, secț. P; fig. 9/16. Inedit.
99. Fragment dintr-un cercel din sârmă torsionată. L = 3,3 cm. Aceeași datare. MT. 2571; P. 1951, secț. L; fig. 9/17. Inedit.
100. Cercel din sârmă de fier, torsionată, cu un capăt lățit. D = 3,6 cm. Aceeași datare. MT. 2572; P. 1985, secț. N; fig. 9/18. Inedit.
101. Cercel de formă asemănătoare. D = 3,3 m. Aceeași datare. MT. 2573; P. 1950, secț. K; fig. 9/19. Inedit.
102. Cercel de formă asemănătoare, de bronz. D = 3,5 cm. Aceeași datare. MT. 2574; P. 1950, secț. K; fig. 9/20. Inedit.

103. Cercele de formă asemănătoare, dar netorsionat, cu capătul gros de formă inelară. D = 4 cm. P. 1968, secț. M; Cîrneadeș în fier, fig. 9/21. Inedit
104. Cercele din sârmă de fier, torsionată, ușor deformat. D = 2,5 cm. Aceeași datare. MT. 2575; P. 1950, secț. L; fig. 9/22. Inedit
105. Cercele de bronz de formă aproximativ rotundă, din sârmă spiralată. D = 1,2 cm. Aceeași datare. MT. 2570; P. 1951, secț. L; fig. 9/24. Inedit
106. Cercele de argint din bară de secțiune rotundă, cu un capăt terminat cu un buton și celălalt în protomă de lup. D = 4 cm. Aceeași datare. MT. 2576; P. 1988, secț. P; fig. 8/5. Inedit
107. Cercele din bronz format dintr-o verigă cu capetele depășite și răsucite de care este agățat un pandativ de formă conică cu adâncituri pe ambele părți. L = 3,2 cm. Aceeași datare. MIM. 5647; Pl. 10/1. Inedit.
108. Cercele din verigă cu capetele depășite și răsucite, de care atârna un pandativ de formă tronconică, de secțiune triunghiulară. L = 3,2 cm. Aceeași datare. P. 1968; secț. M; Cîrneadeș în fier, fig. 10/2. Inedit.
109. Cercele cu veriga răsucită și pandativ prevăzut cu două proeminente inelare în partea de mijloc, terminat cu buton. L = 3 cm. Aceeași datare. MT. 2578; P. 1950; fig. 10/3. Inedit
110. Cercele de formă asemănătoare. L = 2,6 cm. Aceeași datare. MT. 2579; P. 1951, secț. L; fig. 10/4. Inedit.
111. Verigă de cercele din sârmă de bronz, cu capetele depășite și răsucite. D = 1,6 cm. Aceeași datare. MT. 2580; P. 1950, secț. L; fig. 10/5. Inedit
112. Verigă de cercele cu capetele depășite și răsucite. D = 1,2 cm. Aceeași datare. MT. 2581; P. 1950, secț. KF, fig. 10/6. Inedit.
113. Verigă asemănătoare. D = 2,2 cm. Aceeași datare. MT. 2582; P. 1950, secț. J; fig. 10/7. Inedit
114. Verigă asemănătoare, dar secționată. D = 2,2 cm. Aceeași datare. MT. 2583; P. 1950, fig. 10/8. Inedit.
115. Verigă asemănătoare, dar deformată. D = 1 cm. Aceeași datare. MT. 2584; P. 1951; fig. 10/9. Inedit
116. Verigă asemănătoare, dar ruptă. D = 1,2 cm. Aceeași datare. MT. 1319; P. 1951, fig. 10/10. Inedit
117. Pandativ de cercele de formă rombică terminat cu buton. L = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2585; P. 1950; fig. 10/11. Inedit
118. Pandativ de cercele în formă triunghiulară. L = 1,8 cm. Aceeași datare. MT. 2586; P. 1949, secț. H; fig. 10/12. Inedit.
119. Pandativ de cercele cu corpul oval subțiat și cu două proeminente inelare spre extremități. L = 1,8 cm. Aceeași datare. MT. 2587; P. 1950; fig. 10/12. Inedit.
120. Pandativ de cercele de formă asemănătoare. L = 1,6 cm. Aceeași datare. MT. 2588; P. 1968; fig. 10/14. Inedit.
121. Pandativ de cercele cu corpul cilindric prevăzut cu două adâncituri inelare. L = 2,2 cm. Aceeași datare. MT. 2589; P. 1950; fig. 10/15. Inedit
122. Pandativ în formă de secure, prevăzut lângă verigă cu două proeminente inelare. Aceeași datare. MT. 2590; P. 1950; fig. 10/16. Inedit
123. Inel cu capetele petrecute și răsucite. D = 1,2 cm. Aceeași datare. MT. 2591; P. 1951; fig. 10/17. Inedit.
124. Inel asemănător. D = 1 cm. Aceeași datare. MT. 2592; P. 1950; fig. 10/18. Inedit
125. Inel cu capete răsucite. Un capăt rupt. D = 1,6 cm. Aceeași datare. MT. 2593; P. 1950, secț. L; fig. 10/19. Inedit.
126. Inel cu capetele depășite. Pe el sunt agățate 11 verigute mici. D = 1,4 cm. Aceeași datare. MT. 2594; P. 1950, secț. KF; fig. 10/20. Inedit
127. Inel cu capetele depășite și răsucite. D = 1,5 cm. Aceeași datare. MT. 2595; P. 1950, secț. L; fig. 10/21. Inedit.
128. Pandativ din bronz cu vârful rupt. L = 1,5 cm. Aceeași datare. MT. 2596; P. 1950, secț. L; fig. 10/22. Inedit.
129. Pandativ de formă ovală, din plăcuță de bronz. Veriga ruptă. D = 1,3 cm. Aceeași datare. MT. 2597; P. 1950; fig. 10/23. Inedit
130. Pandativ de formă conică alungită, terminat cu buton. Veriga ruptă. L = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2598; P. 1951; fig. 10/24. Inedit
131. Pandativ cu corpul bombat și perforația în mijlocul unui pătrat. L = 1,6 cm. Aceeași datare. MT. 2599; P. 1927; fig. 10/25. Inedit
132. Inel fragmentar din sârmă de secțiune rotundă. D = 1,9 cm. Aceeași datare. MT. 2600; P. 1951, secț. L; fig. 10/26. Inedit
133. Pandativ în formă de secure. L = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2601; P. 1950; fig. 10/27. Inedit
134. Inel din bronz cu capetele depășite și răsucite, deteriorat. D = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2604; P. 1950; fig. 10/30. Inedit
135. Inel cu capetele răsucite. D = 1,1 cm. Aceeași datare. MT. 2605; P. 1951, secț. L; fig. 10/31. Inedit
136. Pandativ din bronz în formă de secure cu perforații. L = 1,8 cm. Aceeași datare. MT. 1294; P. 1927; fig. 10/32. Inedit
137. Pandativ de formă alungită cu două adâncituri inelare. L = 2,2 cm. Aceeași datare. MT. 2606; P. 1950, secț. L; fig. 10/33. Inedit

138. Pandantiv ornamentat la capătul liber cu două proeminente inelare. L = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2607; P. 1951; fig. 10/34. Inedit.
139. Pandantiv asemănător. L = 1,8 cm. Aceeași datare. MT. 2608; P. ps.; fig. 10/35. Inedit.
140. Pandantiv în formă de secure. L = 1,8 cm. Aceeași datare. MT. 2609; P. 1950, secț. L; fig. 10/36. Inedit.
141. Pandantiv cilindric cu capătul rotunjit. L = 2,3 cm. Aceeași datare. MT. 2610; P. 1950, secț. L; fig. 10/37. Inedit.
142. Cercel din inel și pandantiv. Ușor oxidate. L = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2611; P. 1950, secț. K; fig. 10/38. Inedit.
143. Inel de bronz din bandă lată cu mici proeminente dispuse inegal. D = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2612; P. 1950, secț. K; Pl. 16/1. Inedit.
144. Inel plurispiralic din fir de bronz. D = 2,1 cm. Aceeași datare. MT. 2613; P. 1988, secț. O; fig. 11/1.
145. Inel plurispiralic din fir de bronz, deformat. D = 1,8 cm. Aceeași datare. MT. 2614; P. 1988, secț. P; fig. 11/2. Inedit.
146. Inel din bandă lată de bronz cu decor adâncit, capetele libere. D = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2615; P. 1988, secț. P; fig. 11/3. Inedit.
147. Inel de bronz cu capetele depășite și răsucite, deteriorat. D = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2602; P. 1968, secț. M, fig. 10/28. Inedit.
148. Inel de bronz cu capetele depășite și răsucite. D = 1,4 cm. Aceeași datare. MT. 2603; P. 1950, secț. L, fig. 10/29. Inedit.
149. Inel din sârmă de bronz de secțiune rotundă. Capetele depășite și răsucite în jurul inelului și în exterior sub formă de melc. D = 2,3 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2616; P. 1985, secț. N; fig. 11/5. Inedit.
150. Inel din bară de secțiune rombică. D = 2,5 cm. MT. 2617; P. 1950, fig. 15/6. Inedit.
151. Inel fragmentar din bandă lată cu orificii de formă rotundă și triunghiulară. D = 1,7 cm. Sec. III a. Chr. MT. 2618; P. 1986, depoziț. fig. 11/8. Inedit.
152. Inel din bronz cu partea superioară plată de formă ovală, cu decor incizat reprezentând o pasăre. D = 2 cm. Sec. IV - III a. Chr. MT. 2619; P. 1988, groș. 44; fig. 11/4. Inedit.
153. Verigă din bară de bronz cu secțiune rotundă. D = 2,2 cm. MT. 2620; P. 1950, secț. K; fig. 16/9. Inedit.
154. Verigă din bară de bronz de secțiune dreptunghiulară. D = 2 cm. MT. 2621; P. 1950, secț. K; fig. 11/18. Inedit.
155. Mărgea din pastă sticloasă, de formă cilindrică, de culoare verde cu ochi în relief, albaștri. L = 1,5 cm. Sec. III a. Chr. - I p. Chr. MIB. 16788; P. 1951, secț. K, c. 3; fig. 12/14. Inedit.
156. Mărgea fragmentară din sticlă albastră cu proeminente albe. D = 2,3 cm. Aceeași datare. MIB. 16784; P. 1951, secț. L, - 2,20 m; fig. 12/7. Inedit.
157. Mărgea fragmentară de formă cilindrică, de culoare albastră cu ochi galbeni și punct central albastru. L = 1,8 cm. Aceeași datare. MIB. 16810; P. 1951, secț. J; fig. 12/9. Inedit.
158. Mărgea de formă rotundă cu ochi albaștri în relief pe fond alb. D = 1,5 cm. Aceeași datare. MIB. 16184; P. 1950, secț. I-L, fig. 12/3. Inedit.
159. Mărgea fragmentară de sticlă, de culoare albastră, cu ochi în relief, mărginiți cu alb. L = 1,2 cm. Aceeași datare. MIB. 16189; P. 1951, secț. L; fig. 12/15. Inedit.
160. Mărgea cilindrică de culoare verde, cu ochi în relief de culoare albă, neagră și albastră. L = 1,3 cm. Aceeași datare. MIB. 16804; P. 1950, secț. K; fig. 12/4. Inedit.
161. Fragment de mărgea de sticlă verzuie, de formă rotundă cu ochi galbeni cu punct central albastru. I = 2 cm. Aceeași datare. MIB. 16811; P. 1950, secț. L; fig. 12/20. Inedit.
162. Mărgea cilindrică de culoare verde albastrui cu ochi albi cu punct albastru. I = 1,7. D = 1,8 cm. Sec. III-II a. Chr. MIB. 16809; P. 1951, secț. L; fig. 12/1. Inedit.
163. Mărgea cilindrică decorată cu benzi albe pe fond închis. L = 2 cm. Aceeași datare. MIB. 13773; P. 1950, secț. J; fig. 12/50. Inedit.
164. Mărgea prismatică, patrulateră, albastră cu benzi ondulate de culoare galbenă. L = 1,5 cm. Aceeași datare. MIB. 13772; P. 1951, secț. L; fig. 12/49. Inedit.
165. Mărgea cilindrică de culoare albastră cu dungi galbene. L = 2,1 cm. Aceeași datare. MIB. 13781; P. 1950, secț. L; fig. 12/45. Inedit.
166. Mărgea de sticlă, de formă ovală de culoare albastră, cu bandă neagră pe mijloc. L = 1,1 cm. Aceeași datare. MIB. 13768; P. 1950, secț. J; fig. 12/32. Inedit.
167. Mărgea de onix de formă cilindrică. L = 1 cm. Aceeași datare. MIB. 13770; P. 1950, secț. K; fig. 12/23. Inedit.
168. Mărgea din cornalină, de formă rotundă. D = 1,2 cm. Aceeași datare. MIB. 13761; P. 1950, secț. L; fig. 12/40. Inedit.
169. Mărgea din sticlă transparentă, de formă bitronconică. I = 7 mm. Aceeași datare. MIB. 13769; P. 1950, secț. J; Pl. 12/46. Inedit.

170. Mărgea de sticlă transparentă de formă bitronconică. I = 6 mm. Aceeași datare. MIB. 13842; P. 1950, sect. J; fig. 12/43. Inedită.
171. Mărgea din pastă verzuie de formă hemisferică. D = 2,4 cm, I = 1 cm. Aceeași datare. MIB. 13764; P. 1950, fig. 12/47. Inedită.
172. Mărgea de sticlă cu irizații roze cu o bandă albă pe mijloc. L = 1,4 cm. Aceeași datare. MIB. 13762; P. ps., fig. 12/8. Inedită.
173. Mărgea de sticlă albastră cu corpul canelat. I = 1,2 cm. Aceeași datare. MIB. 13782; P. 1950, sect. HI; fig. 12/31. Inedită.
174. Mărgea de lut de culoare verde, cu coaste longitudinale. I = 1,4 cm. Aceeași datare. MIB. 13780; P. 1950, sect. L; fig. 12/26. Inedită.
175. Mărgea de sticlă verzuie, cu caneluri verticale. L = 1,4 cm. Aceeași datare. MIB. 13771; P. 1950, sect. K; fig. 12/29. Inedită.
176. Mărgea din sticlă opacă de formă rotundă cu caneluri. I = 1,9 cm. Aceeași datare. MIB. 13767; P. 1950, sect. K; fig. 12/30. Inedită.
177. Mărgea de sticlă albă, de formă rotundă, cu caneluri. I = 1,7 cm. Aceeași datare. MIB. 13759; P. 1950; fig. 12/28. Inedită.
178. Mărgea din sticlă albă, de formă bitronconică. I = 1,2 cm. Aceeași datare. MIB. 13844; P. 1950, sect. K; fig. 12/24. Inedită.
179. Mărgea din sticlă de culoare alb-mat, de formă rotundă cu un ecuator în relief. L = 1 cm. Aceeași datare. MIB. 13760; P. 1950, sect. K; fig. 12/19. Inedită.
180. Mărgea de sticlă albă transparentă, de formă ovală turtită. L = 2,1 cm. Aceeași datare. MIB. 13839; P. 1950, sect. J; fig. 12/41. Inedită.
181. Mărgea de cristal de rocă, de formă rotundă, turtită, transparentă. L = 1 cm. Aceeași datare. MIB. 13841; P. 1950, sect. I; fig. 12/48. Inedită.
182. Mărgea de sticlă albă, transparentă, de formă ovală, plată. L = 1,7 cm. Aceeași datare. MIB. 13840; P. ps., fig. 12/51. Inedită.
183. Mărgea de formă bitronconică din pastă galbenă decorată pe mijloc cu o ramură de lauri de culoare neagră. L = 1,3 cm. Aceeași datare. MIB. 13774; P. ps.; fig. 12/21. Inedită.
184. Mărgea de sticlă gălbuie, de formă rotundă. L = 1 cm. Aceeași datare. MIB. 13778; P. 1950, sect. H; fig. 12/22. Inedită.
185. Disc tăiat din sticlă, cu marginea neregulată, de culoare roșie închisă, cu vene albe. D = 2 cm. Aceeași datare. MIB. 13776; P. 1950, sect. K; fig. 12/5. Inedită.
186. Mărgea din sticlă verzuie, de formă ovală, turtită. L = 2,3 cm. Aceeași datare. MIB. 13766; P. 1961, sect. L; fig. 12/16. Inedită.
187. Mărgea din os, de formă inelară, turtită. D = 2 cm. Aceeași datare. MIB. 13779; P. 1950, sect. L; fig. 12/18. Inedită.
188. Mărgea de sticlă, de formă inelară, din pastă albastră cu ochi galbeni și punct albastru. L = 7 mm. Aceeași datare. MIB. 13763; P. 1951, sect. L; fig. 12/12. Inedită.
189. Mărgea de sticlă albastră cu ochi albi cu centrul albastru. L = 1,7 cm. Aceeași datare. MIB. 13775; P. 1950, fig. 12/2. Inedită.
190. Mărgea de sticlă albastră, cu corpul canelat și o proeminență inelară în jurul unui orificiu L = 1,6 cm. Aceeași datare. MIB. 13765; P. 1950, sect. J; fig. 12/13. Inedită.
191. Mărgea de sticlă de formă cilindrică alungită cu benzi albastre și negre. L = 2,2 cm. Aceeași datare. MIB. 13777; P. ps.; fig. 12/35. Inedită.
192. Mărgea de sticlă de formă rotundă. L = 1,0 cm. MIB. 13845; P. 1950, sect. I; fig. 12/44. Inedită.
193. Mărgea de sticlă verde de formă alungită cu capete inelare, de culoare maron, cu decor de frunze pe fond albicios, margine ruptă. L = 2,9 cm. Aceeași datare. MIB. 16785; P. 1950, sect. K; fig. 12/27. Inedită.
194. Mărgea fragmentară din sticlă albă cu benzi policrome și ochi albaștri cu punct central. L = 1,1 cm. Aceeași datare. MIB. 16813; P. 1950, sect. K; fig. 12/36. Inedită.
195. Mărgea de formă dreptunghiulară cu capetele rotunjite, din pastă cafenie cu dungi ondulate, albe. L = 2 cm. Aceeași datare. MIB. 16791; P. 1950, sect. K; fig. 12/42. Inedită.
196. Pandantiv în formă de vas cu corpul rotund și gâtul cilindric modelat din pastă sticloasă de culoare cafenie cu linii albe. L = 1,5 cm. Aceeași datare. MIB. 16804; P. 1950, sect. K; fig. 12/38. Inedită.
197. Amuletă pandantiv de sticlă de culoare verzuie, de formă ovală, cu capătul rupt. I = 1,7 cm. Aceeași datare. MIB. 16789; P. 1950, sect. K; fig. 12/33. Inedită.
198. Pandantiv de sticlă în formă de vas, de culoare verzuie cu linii albe. I = 1,3 cm, D = 1,4 cm. Aceeași datare. MIB. 16807; P. 1951, fig. 12/37. Inedită.
199. Pandantiv în formă de vas, de culoare cafenie cu decor de benzi albe. I = 1,7 cm. Aceeași datare. MIB. 16797; P. 1950, fig. 12/39. Inedită.
200. Amuletă din pastă sticloasă, de formă ovală, plată. L = 2,3 cm. Aceeași datare. MIB. 16806; P. 1949, fig. 12/25. Inedită.

201. Mărgea de chihlimbar de culoare cafenie, cu crustă albă. Formă ovală. Trecută prin foc. L = 2,6 cm. Aceeași datare. MIB. 16818; P. 1951; secț. L; fig. 12/17. Inedită.
202. Mărgea rotundă, ușor turtită, din pastă sticloasă de culoare galbenă cu ochi albi și centru albastru. I = 5 mm. Aceeași datare. MIB. 16183; P. 1950, secț. K; fig. 12/11. Inedită.
203. Mărgea fragmentară de culoare albastră, foarte irizată, cu ochi alb-gălbui. L = 9 mm. Aceeași datare. MIB. 16814; P. 1950, secț. K; fig. 12/6. Inedită.
204. Mărgea albastră cu ochi albi, cu centru albastru. Ruptă. I = 9 mm. Aceeași datare. MIB. 16812; P. 1950, secț. K; fig. 12/10. Inedită.
205. Mărgea de culoare cafenie cu ochi albi. L = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2527; P. 1950, fig. 12/34. Inedită.
206. Mărgea de culoare alb-verzuie decorată cu coaste. L = 1,5 cm. D = 1,6 cm. Sec. II a. Chr. MT. 2528; P. 1988; secț. O; fig. 13/1. Inedită.
207. Mărgea de culoare albicioasă decorată cu creștături. I = 0,9 cm. D = 1,2 cm. Aceeași datare. MT. 2529; P. 1950, secț. K; fig. 13/2. Inedită.
208. Mărgea de culoare verzuie decorată cu creștături. L = 1,2 cm. D = 1,6 cm. Aceeași datare. MT. 2530; P. 1950, secț. KF; Pl. 13/3. Inedită.
209. Mărgea de culoare verzuie decorată cu ochi în relief, delimitați cu culoare albă. L = 2 cm. D = 2,9 cm. Sec. III-II a. Chr. MT. 2531; P. 1988; secț. O; fig. 13/4. Inedită.
210. Mărgea din pastă verzuie-bleu, decorată cu coaste. L = 1,5 cm. D = 1,8 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2532; P. 1987, secț. N; fig. 13/5. Inedită.
211. Mărgea din pastă sticloasă, de formă tronconică, decorată cu cercuri concentrice incizate. L = 0,9 cm. D = 2 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2533; P. 1951; fig. 13/6. Inedită.
212. Mărgea de culoare bleu cu ochi încercuiți cu alb. L = 1,1 cm. D = 2,1 cm. Sec. II a. Chr. MT. 2534; P. 1988, secț. O; fig. 13/7. Inedită.
213. Mărgea de formă ovală alungită, de culoare albicioasă, cu două dungi albastre pe mijloc. L = 2,1 cm. D = 1,2 cm. Sec. I a. Chr. MT. 133; P. 1928, secț. B"; fig. 13/8. Inedită.
214. Mărgea din lut ars cu o gaură centrală și încă șapte în jurul ei. L = 0,7 cm. D = 2,3 cm. Aceeași datare. MT. 2535; P. 1928; fig. 13/9. Inedită.
215. Mărgea de sticlă de culoare grenat, cu ochi albaștri și albi dispuși pe două rânduri. L = 1,4 cm. D = 2 cm. Aceeași datare. MT. 134; P. 1928; fig. 13/10. Inedită.
216. Mărgea de sticlă de culoare maron, cu ochi în relief marcați cu alb. L = 1,7 cm. D = 2,1 cm. Aceeași datare. MT. 143; P. 1928, fig. 13/11. Inedită.
217. Mărgea fragmentară albicioasă cu ochi negri în relief. L = 1,2 cm. D = 1,7 cm. Sec. III-II a. Chr. MT. 130; P. 1928; fig. 13/12. Inedită.
218. Mărgea-pendantiv din sticlă, în formă de cană, cu gâtul rupt, decorată cu cercuri concentrice maron și albe. Pe diametrul maxim o linie albă ondulată. I = 2,5 cm. D = 2,2 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2536; P. ps.; fig. 13/13. Inedită.
219. Mărgea de culoare bleu decorată cu coaste adâncite umplute cu negru. L = 1,5 cm. D = 1,5 cm. Sec. I a. Chr. MT. 141; P. 1928; fig. 13/14. Inedită.
220. Mărgea în formă de butoiuș, din pastă sticloasă de culoare maron cu dungi albe adâncite secționate de linii negre. L = 1,6 cm. D = 1,8 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 2537; P. 1928; fig. 13/15. Inedită.
221. Mărgea de sticlă de culoare cafenie decorată cu linii albe și negre încrucișate și ochi în relief galbeni mărginiți cu negru și alb. L = 1 cm. D = 1,3 cm. Aceeași datare. MT. 2538; P. 1930, secț. E; fig. 13/16. Inedită.
222. Mărgea de sticlă albă cu o bandă cenușie, bordată cu verde pe care sunt frunze galbene. I = 1,4 cm. D = 1,4 cm. Aceeași datare. MT. 2539; P. 1930; fig. 13/17. Inedită.
223. Mărgea din pastă sticloasă colorată cu dungi în diagonală verzi, galbene și albastre. I = 1 cm. D = 1,1 cm. Aceeași datare. MT. 2540; fig. 13/18. Inedită.
224. Mărgea fragmentară de culoare maron. I = 1,4 cm. D = 1,6 cm. Aceeași datare. MT. 2541; P. 1930; fig. 13/19. Inedită.
225. Mărgea de sticlă de culoare cenușie cu ochi albi. I = 1,6 cm. D = 1,7 cm. Sec. III-II a. Chr. MT. 2542; P. 1930; fig. 13/21. Inedită.
226. Mărgea din pastă roz cu coaste în relief. I = 1 cm. D = 1,4 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2543; P. 1928; fig. 13/20. Inedită.
227. Mărgea de culoare cenușie deschisă cu ochi din cercuri albe dispuși pe două șiruri. I = 1,3 cm. D = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2544; P. 1928; fig. 13/22. Inedită.
228. Mărgea de sticlă albă cu ochi cenușii. I = 0,8 cm. D = 1,2 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2545; P. 1930; fig. 13/23.
229. Mărgea de sticlă verde cu ochi negri și albi. I = 0,8 cm. D = 1 cm. Aceeași datare. MT. 2546; P. 1938; fig. 13/24. Inedită.
230. Mărgea de sticlă albă ușor pătată cu cenușiu. I = 1,2 cm. D = 1,1 cm. Aceeași datare. MT. 2547; P. 1928; fig. 13/25. Inedită.

231. Mărgea fragmentară de culoare cenușie cu ochi albi. I = 1 cm. D = 1,7 cm. Sec. III-II a. Chr. MT. 2548; fig. 13/26. Inedită.
232. Mărgea fragmentară de culoare verzuie cu ochi negri încercuiți cu alb. I = 0,7 cm. D = 0,9 cm. Aceeași datare. MT. 2549; fig. 13/27. Inedită.
233. Mărgea de culoare albastră de formă rotundă. D = 0,7 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 2550; P. ps., fig. 13/28. Inedită.
234. Mărgea de secțiune dreptunghiulară din pastă cenușie cu nervuri albe. I = 1,5 cm. Sec. I a. Chr. MT. 144; P. 1928; fig. 13/29. Inedită.
235. Mărgea fragmentară din sticlă cenușie cu ochi albi pe un singur șir. I = 0,7 cm. D = 1,6 cm. Aceeași datare. MT. 2553; P. 1949; fig. 13/32. Inedită.
236. Mărgea fragmentară din pastă verzuie cu coaste verticale. I = 1,6 cm. D = 1,4 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 2551; P. 1928; fig. 13/30. Inedită.
237. Mărgea din sticlă albăstruie cu ochi albaștri și negri. I = 1,6 cm. D = 0,9 cm. Aceeași datare. MT. 2552; P. 1985; fig. 13/31. Inedită.
238. Mărgea de formă cilindrică de culoare cenușie cu dungi circulare albe, ondulate și drepte. I = 1,6 cm. D = 0,8 cm. Aceeași datare. MT. 2555; P. 1986; fig. 13/34. Inedită.
239. Mărgea de formă cilindrică din pastă neagră cu dungi bleu. L = 3 cm. D = 0,7 cm. Aceeași datare. MT. 2554; P. 1928, secț. B"; fig. 13/33. Inedită.
240. Mărgea de formă cilindrică de culoare cenușie cu dungi albe. L = 2,4 cm. D = 0,9 cm. Aceeași datare. MT. 145; P. 1928; fig. 13/35. Inedită.
241. Mărgea din sticlă albă de formă ovală. D = 0,7 cm. Aceeași datare. MT. 2556; P. 1930; fig. 13/36. Inedită.
242. Gemă-scarabeu din pastă opacă de culoare verde lăptos. I = 1,4 cm, L = 1,2 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2854; P. 1951, secț. L, fig. 14/1. Cf. R. Vulpe și colab., 1952, p. 202, fig. 23/3.
243. Plăcuță ornamentală din os decorată în relief cu motive vegetale aurite. I = 1,1 cm. L = 1,6 cm. P. 1968, secț. M; - 1,80 m. Carnet de șantier. fig. 14/2. Inedită.
244. Mărgică din pastă sticloasă cu suprafața acoperită cu un mozaic din pietricele mici, multiplu colorate. I = 1,5 cm. D = 1,7 cm. Sec. III a. Chr. MT. 2878; P. 1990, secț. P', - 0,60 m, fig. 14/3, Inedită.
245. Mărgică din pastă sticloasă de culoare albastră cu ochi albi cu punct galben. I = 1,3 cm. D = 2 cm. Sec. III a. Chr. MT. 2879; P. 1990, mormânt de înhumăție, fig. 14/4. Inedită.
246. Mărgică din pastă sticloasă de culoare gri-argintie, cu trei ochi albi cu punct galben. I = 1,4 cm. D = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2880; P. 1990, mormânt de înhumăție, fig. 14/5. Inedită.
247. Mărgică din pastă sticloasă de culoare albastră, cu trei ochi albi cu punct galben. I = 0,9 cm. D = 1,8 cm. Aceeași datare. MT. 2881; P. 1990, mormânt de înhumăție, fig. 14/6. Inedită.
248. Mărgică de sticlă din pastă de culoare fumurie cu ochi albi și punct cenușiu. I = 1,1 cm; D = 1,8 cm. Aceeași datare. MT. 2882; P. 1990, mormânt de înhumăție, fig. 14/7. Inedită.
249. Mărgică de sticlă de culoare albastră închisă cu trei ochi cu punct galben. I = 1,2 cm. D = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2883; P. 1990, mormânt de înhumăție, fig. 14/8. Inedită.
250. Mărgică de sticlă de culoare albă cu punct verzui. I = 1,1 cm. D = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2884; P. 1990, mormânt de înhumăție, fig. 14/9. Inedită.
251. Mărgică de sticlă de culoare albastră cu o dungă albă pe mijloc. I = 1,8 cm; D = 1,4 cm. Aceeași datare. MT. 2885; P. 1990, mormânt de înhumăție, fig. 14/10. Inedită.
252. Mărgică din pastă sticloasă de culoare cenușie, cu două șiruri de ochi de culoare neagră cu contur alb. I = 1,6 cm; D = 1,7 cm. Sec. IV-III a. Chr. P. 1968, secț. M, Carnet de șantier, fig. 14/11. Inedită.
253. Mărgică fragmentară de culoare albă cu ochi negri cu conținut gălbui. D = 1,7 cm; I = 0,6 cm. Aceeași datare. P. 1968. Carnet de șantier, fig. 14/12. Inedită.
254. Zornăitoare din lut de formă bitronconică, cu capetele perforate cu câte trei găuri. I = 3,8 m; D = 3 cm. Sec. II-I a. Chr. MT. 2886; P. 1990, secț. P, fig. 14/13. Inedită.
255. Mărgică din piatră de formă discoidală. I = 0,6 cm; D = 2,1 cm. Sec. II a. Chr. MT. 2887; P. 1986, secț. N, fig. 14/14. Inedită.
256. Mărgică de sticlă de culoare albă cenușiu de formă discoidală. I = 1,00 cm; D = 3,5 cm. Sec. II a. Chr. P. 1968, secț. M, - 0,85 m, Carnet de șantier, fig. 14/15. Inedită.
257. Inel de argint cu capetele petrecute și înfășurate. D = 2 cm. Aceeași datare. MIB. 14485; P. ps., fig. 11/14. Cf. L. Mărgăhitan, 1974, p. 38, Pl. XII/7.
258. Inel asemănător cu precedentul. D = 3 cm. Aceeași datare. MIB. 14518; P. ps.; fig. 11/15. Cf. L. Mărgăhitan 1974, Pl. XIII/8.
259. Inel cu o extremitate circulară pe corp, iar cealaltă lipsește. Sârmă de argint cu secțiune rotundă cu excepția capetelor unde este rectangulară. D = 3 cm. Aceeași datare. MIB. 14480; P. ps., fig. 11/16. Cf. L. Mărgăhitan, 1974, p. 38, Pl. XII/2.
260. Inel cu capetele suprapuse pe corp, ușor deformat. D = 2,2 cm. Aceeași datare. MIB. 14482;

- P. ps., fig. 11/17. Cf. L. Mărghită 1974, p. 38, Pl. XII/4.
261. Inel de bronz de secțiune rotundă cu trei proeminențe exterioare la distanțe egale. D = 2,3 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2874; P. ps., secț. N; fig. 11/19. Inedit.
262. Cataramă de fier formată dintr-o verigă și un ac de fix □ D = 1,9 cm. Sec. I □ Chr. MT. 2875; P. 1968, ps., fig. 15/1. Inedit.
263. Cataramă de fier formată dintr-o verigă ovală de secțiune rombică și un ac agățat prin îndoirea unui capăt. D = 2,2 cm. Aceeași datare. MT. 2876; P. 1988, secț. O, - 1 m; fig. 15/2. Inedită.
264. Verigă de cataramă, de formă semicirculară incompletă. Acul lipsă. D = 2,4 cm. Aceeași datare. MT. 2877; P. 1950, secț. L, c. 5; fig. 15/3. Inedită.
265. Verigă de cataramă din bară rotundă de argint. Extremitățile subțiate sunt prinse prin batere cu ciocanul. D = 3,6 cm. Sec. I p. Chr. MIB. 14500; P. ps.; fig. 15/4. Cf. L. Mărghi 1974, p. 39; Pl. XIII/6.
266. Verigă din fier de secțiune rotundă de care este agățată prin îndoire o tăbliță perforată. D = 1,4 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2712; P. 1950, secț. L, - 1,40 m, fig. 15/5. Inedită.
267. Verigă asemănătoare cu precedentă. D = 1,3 cm. Aceeași datare. MT. 2713; P. ps., fig. 15/6. Inedită.
268. Verigă de cataramă, semicirculară din bară de fier. Capetele sunt împreunate pe latura dreaptă. D = 1,8 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2714; P. 1950, secț. L, c. 4; fig. 15/7. Inedită.
269. Verigă de cataramă de fier, de formă semicirculară, cu capetele ușor depărtate. D = 2,2 cm. Aceeași datare. MT. 2715; P. 1950; set. L; fig. 15/8. Inedită.
270. Cataramă formată dintr-o verigă din fier și un ac ușor mai lat la mijloc agățat prin îndoire, de verigă. D = 4 cm. Aceeași datare. MT. 2716; P. 1950, secț. K, c. 6; fig. 15/9. Inedită.
271. Fragment dintr-un obiect de bronz de secțiune hexagonală. L = 2,2 cm. Aceeași datare. MT. 2717; P. ps., fig. 15/10. Inedit.
272. Verigă de bronz de secțiune ovală. D = 1,6 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2718; P. 1950, secț. K, c. 17; fig. 15/11. Inedită.
273. Verigă de cataramă de formă ovală din bară de fier de secțiune semicirculară. D = 4,6 cm. Aceeași datare. MT. 2719; P. 1950, secț. K, c. 2; fig. 15/12. Inedită.
274. Limbă de curea de fier cu un vârf ascuțit iar celălalt lățit agățat de un fragment din cataramă. L = 4,3 cm. Sec. II-I a. Chr. MT. 2720; P. 1951, secț. L; fig. 15/13. Inedită.
275. Fragment de ac de bronz cu capul plat și ușor adâncit și decorat cu trei proeminențe circulare. L = 1,9 cm. MT. 2721; P. 1950, secț. K; fig. 15/14. Inedită.
276. Verigă de fier de secțiune semicirculară cu capetele libere ușor suprapuse. D = 2 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2722; P. 1950, secț. K; fig. 15/15. Inedită.
277. Sârmă de fier îndoită, semicirculară. D = 1,5 cm. Aceeași datare. MT. 2723; P. 1950, secț. L; fig. 15/16. Inedită.
278. Ac de bronz de secțiune pătrată cu un capăt lățit și celălalt ascuțit. Deformat. L = 8 cm. Aceeași datare. MT. 2724; P. 1950, secț. K; fig. 15/17. Inedită.
279. Ac de cataramă cu un capăt ascuțit și celălalt îndoit. L = 4,3 cm. Aceeași datare. MT. 2725; P. 1950, c. 5; J; fig. 15/18. Inedită.
280. Ac de păr din bronz cu un capăt ascuțit și celălalt decorat cu trei incizii inelare. L = 18,9 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2726; P. 1950, secț. KF, c. 5; fig. 15/19. Inedit.
281. Pastilă din bronz. D = 1,5 cm. Sec. II a. Chr. MT. 2660; P. 1986, secț. N; fig. 16/10.
282. Verigă din fier cu capetele libere, de secțiune dreptunghiulară. D = 2,1 cm. Sec. II a. Chr. MT. 2661; P. 1951, secț. L, fig. 16/2. Inedită.
283. Verigă fragmentară din bronz, de secțiune rotundă. D = 3 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 2662; P. 1985, secț. N, fig. 16/4. Inedită.
284. Verigă de bronz, de secțiune rotundă, cu capetele depășite. D = 1,8 cm. Sec. IV-III a. Chr. MT. 2663; P. 1986, secț. N, depozi. fig. 16/5. Inedită.
285. Verigă de bronz, cu capetele libere, apropiate. D = 1,5 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2664; P. 1951, secț. L; fig. 16/8. Inedită.
286. Verigă fragmentară de bronz, de secțiune ovală. D = 1,9 cm. Sec. IV a. Chr. MT. 2665; P. 1988, secț. O, - 2,20 m; fig. 16/31. Inedită.
287. Verigă din fier cu o proeminență spre interior. D = 2,7 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2666; P. 1986, secț. N, - 1,10 m, fig. 16/3. Inedită.
288. Cercel din sârmă de bronz cu un capăt răsucit formând un inel de prindere și celălalt ascuțit. D = 4 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 2667; P. ps.; fig. 9/23. Inedit.
289. Brățară din bară de bronz de secțiune ovală, cu capetele îndepărtate. D = 7 cm. Sec. III-II a. Chr. MT. 2668; P. 1951, ps.; fig. 3/6. Inedită.
290. Brățară de secțiune octogonală, de argint, cu capetele libere tăiate drept și ornamentate pe cinci dintre fațete cu șiruri de cerculețe incizate. D = 7,4 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MIB. 14478; P. ps., fig. 3/3. Cf. L. Mărghită 1974, p. 37, fig. XII/1.

291. Brătară de bronz din bară de secțiune semicirculară, cu capetele libere depășite, unul ascuțit și celălalt îndoit. D = 5,6 cm. Sec. II-I a. Chr. MT. 2669; P. 1985, secț. N; fig. 4/9. Inedită.
292. Brătară de bronz, de secțiune rotundă, cu capetele libere, unul lipsă, celălalt tăiat drept este prevăzut cu un brâu inelar și două incizii circulare (ușor deformată). D = 7,2 cm. Sec. I. p. Chr. MT. 583; P. 1939, secț. F1/11; fig. 3/7. Inedită.
293. Verigă din lemn dur de secțiune ovală. D exterior = 4,6 cm, D interior = 3,5 cm. Sec. I. p. Chr. MT. 2670; P. 1990, secț. P', - 0,40 m, fig. 3/8. Inedită.
294. Verigă din bară de bronz de secțiune rombică. D = 1,8 cm. Sec. II a. Chr. - I p. Chr. MT. 2622; P. ps.; fig. 16/11. Inedită.
295. Verigă de secțiune rombică din bronz. D = 2,2 cm. Aceeași datare. MT. 2623; P. 1988; fig. 16/12. Inedită.
296. Verigă din bronz de secțiune rotundă. D = 1,6 cm. Aceeași datare. MT. 2624; P. 1927; fig. 16/13. Inedită.
297. Verigă din bronz de secțiune rotundă, cu capetele libere. Aceeași datare. D = 2 cm. MT. 2625; P. 1950, secț. L; fig. 16/14. Inedită.
298. Verigă din bară de bronz de secțiune rombică. D = 2,3 cm. Aceeași datare. MT. 2626; P. 1950, secț. J; fig. 16/15. Inedită.
299. Verigă din bară de bronz de secțiune rombică. D = 2,1 cm. Aceeași datare. MT. 2627; P. 1950; fig. 16/16. Inedită.
300. Verigă din sârmă de bronz de secțiune rotundă. Capetele libere. Aceeași datare. D = 1,5 cm. MT. 2628; fig. 16/17. Inedită.
301. Verigă din bronz de secțiune pătrată. D = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2629; P. 1988; fig. 16/18. Inedită.
302. Verigă din bronz de secțiune rombică. D = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2630; P. 1987; fig. 16/19. Inedită.
303. Verigă de bronz din sârmă groasă cu capetele depășite. D = 1,1 cm. Aceeași datare. MT. 2631; P. 1950; fig. 16/20. Inedită.
304. Verigă de bronz din bară de secțiune ovală. D = 1,7 cm. Aceeași datare. MT. 2632; P. 1950; fig. 16/21. Inedită.
305. Verigă din bară de secțiune rotundă. D = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2633; P. 1951; fig. 16/22. Inedită.
306. Verigă de bronz cu capetele libere. D = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2634; P. 1951; fig. 16/23. Inedită.
307. Verigă din bară cu profilul rotund. D = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2635; P. 1950, secț. K; fig. 16/24. Inedită.
308. Verigă din bară cu profil rombic. D = 1,9 cm. Aceeași datare. MT. 2636; P. ps.; fig. 16/25. Inedită.
309. Verigă de formă ovală din bară cu profil rombic. D = 1,2 cm. Aceeași datare. MT. 2637; P. ps., fig. 16/26. Inedită.
310. Verigă cu profil oval din bară de bronz. D = 2,1 cm. Aceeași datare. MT. 2638; P. 1950, secț. K; fig. 16/27. Inedită.
311. Verigă de bronz din bară cu profil rotund. D = 1,9 cm. Aceeași datare. MT. 2639; P. 1950; fig. 16/28. Inedită.
312. Verigă din bară rotundă. D = 1 cm. Aceeași datare. MT. 2640; P. 1950; fig. 16/29. Inedită.
313. Verigă din bară cu profil rotund. D = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2641; P. ps., fig. 16/30. Inedită.
314. Verigă de bronz cu capetele libere, ușor petrecute. D = 2,4 cm. Aceeași datare. MT. 2642; P. 1951; fig. 11/20. Inedită.
315. Verigă din bară de secțiune rotundă. D = 1,8 cm. Aceeași datare. MT. 2643; P. 1950; fig. 16/32. Inedită.
316. Verigă de bronz de secțiune rotundă. D = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2644; P. 1950; fig. 16/33. Inedită.
317. Verigă din bară de fier cu profil oval. D = 1,5 cm. Aceeași datare. MT. 2645; P. 1950; fig. 16/34. Inedită.
318. Verigă din bară cu profil rectangular. D = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2646; P. 1950; fig. 16/35. Inedită.
319. Verigă din bară cu profil oval. Bronz. D = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2647; P. 1950; fig. 16/36. Inedită.
320. Verigă fragmentară de bronz. D = 1,5 cm. Aceeași datare. MT. 2648; P. 1950; fig. 16/37. Inedită.
321. Verigă din fir de bronz, cu capetele libere. D = 1,5 cm. Aceeași datare. MT. 2867; P. 1950; fig. 16/38. Inedită.
322. Verigă din fir de bronz de secțiune rotundă. D = 2,1 cm. Aceeași datare. MT. 2649; P. 1927; fig. 16/39. Inedită.
323. Verigă din bară de bronz cu secțiune ovală. D = 1,5 cm. Aceeași datare. MT. 2650; P. 1950; fig. 16/40. Inedită.
324. Verigă din bronz cu secțiune rotundă. D = 2,1 cm. Aceeași datare. MT. 2651; P. 1951; fig. 16/7. Inedită.
325. Cataramă din fier formată dintr-o verigă de care este lipită o bară aproximativ dreptunghiulară, capetele acesteia formând două mici aripioare laterale. D = 2,5 cm; L. totală = 4,5 cm. Sec. I Chr.

MIM. 2625; P. 1968; secț. N; fig. 15/20. Inedit

326. Obiect din sârmă de bronz răsucită, într-un capăt formând un inel, iar în celălalt cele două sârme au fost lățite și prinse între ele cu un nit cu capete turtite. L = 3,5 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2727; P. 1950, secț. L; c. 4; fig. 15/21. Inedit

327. Piesă asemănătoare, dar în locul capătului prevăzut cu nit, cele două sârme sunt răsucite în direcții opuse. L = 2,7 cm. Aceeași datare. MT. 2728; P. 1927; ps.; fig. 15/22. Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, p. 329; fig. 109/13.

328. Ac de păr din bronz cu vârful rupt. Capătul opus vârfului este format din bară de secțiune dreptunghiulară, mult lățită, în care s-au decupat trei cercuri, două alăturate de mărimi egale și unul mai mic la baza lor. Părțile laterale sunt zimțate. L = 6,4 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2729; P. 1985; secț. N; fig. 15/23. Inedit.

329. Obiect din fier de secțiune dreptunghiulară cu capetele îndoite în aceeași direcție. L = 4,3 cm. Aceeași datare. MT. 2730; P. 1950; secț. K; fig. 15/24. Inedit.

330. Oglindă de bronz de formă rotundă. D = 3,2 cm. Sec. I p. Chr. MT. 2731; P. 1950; secț. KF; fig. 17/1. Inedită.

331. Oglindă de bronz subțire. D = 3,2 cm. Aceeași datare. MT. 2732; P. 1988, secț. N', - 1 m; fig. 17/2. Inedită.

332. Oglindă de bronz cu marginile neregulate. D = 2,9 cm. Aceeași datare. MT. 2733; P. 1950; secț. L, c. 2; fig. 17/3. Inedită.

333. Oglindă de bronz cu un orificiu dreptunghiular la mijloc. D = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2734; P. 1950; secț. K, - 0,50 m; fig. 17/4. Inedită.

334. Fragment de oglindă de bronz. L = 2,7 cm. Aceeași datare. MT. 2747; P. 1927; fig. 17/5. Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, p. 332; fig. 113/48.

335. Fragment de oglindă de bronz. D = 3,8 cm. Aceeași datare. MT. 2725; P. 1950; secț. L; fig. 17/6. Inedită.

336. Fragment de oglindă de bronz. D = 2,6 cm. Aceeași datare. MT. 2736; P. 1988; secț. N', - 1,10 m; fig. 17/7. Inedită.

337. Fragment de oglindă de bronz. D = 2,2 cm (raza). Aceeași datare. MT. 2737; P. 1950, secț. K; fig. 17/9. Inedită.

338. Fragment de oglindă de bronz. D = 2,8 cm. (raza). Aceeași datare. MT. 2756; P. 1927; ps. fig. 17/10. Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, p. 332.

339. Fragment de oglindă de bronz. L = 2,3 cm. Aceeași datare. MT. 2738; P. 1950, secț. L, fig. 17/9. Inedită.

340. Fragment de oglindă de bronz. L = 1,5 cm. Aceeași datare. MT. 2739; P. 1988, secț. N', - 1,80 m, fig. 17/11. Inedită.

341. Oglindă fragmentară de bronz. L = 5,2 cm. Aceeași datare. MT. 2740; P. 1940; secț. L; fig. 17/12. Inedită.

342. Oglindă fragmentară. L = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2741; P. 1950, ps.; fig. 17/13. Inedită.

343. Fragment de oglindă. L = 2,6 cm. Aceeași datare. MT. 2742; P. ps.; fig. 17/14. Inedită.

344. Fragment de oglindă de bronz. L = 2,5 cm. Aceeași datare. MT. 27582; P. 1927; ps., fig. 17/15. Inedită.

345. Fragment de oglindă de bronz. L = 2,8 cm. Aceeași datare. MT. 2743; P. 1927, ps.; fig. 17/16. Inedită.

346. Fragment de oglindă de bronz. D = 2,7 cm. Aceeași datare. MT. 2744; P. 1950, secț. K, fig. 17/17. Inedită.

347. Oglindă fragmentară de bronz. D = 6,6 cm. Aceeași datare. MT. 2745; P. 1951, secț. L; fig. 17/18. Inedită.

348. Oglindă de bronz. D = 5,2 cm. Aceeași datare. MT. 2746; P. 1951, secț. L, fig. 18/1. Inedită.

349. Oglindă fragmentară de bronz cu mâner, pe spate. D = 5,6 cm. Aceeași datare. MT. 600; P. ps.; fig. 18/2. Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, fig. 113/34.

350. Oglindă de bronz. D = 3,5 cm. Aceeași datare. MT. 2747; P. 1950, secț. L; fig. 18/5. Inedită.

351. Oglindă de bronz, fragmentară. Un mic orificiu central. Aceeași datare. MT. 2748; P. 1950, secț. K, fig. 18/4. Inedită.

352. Oglindă de bronz. Marginile deteriorate. D = 5,3 cm. Aceeași datare. MT. 2749; P. 1950, secț. K, c. 10; fig. 18/5. Inedită.

353. Oglindă de bronz. Spre margini, la distanțe egale se află trei orificii. D = 9 cm. Aceeași datare. MT. 2750; P. 1950, secț. K; fig. 18/6. Inedită.

354. Oglindă de bronz. Marginile deteriorate. D = 4,4 cm. Aceeași datare. MT. 2751; P. 1950, secț. L; fig. 18/7. Inedită.

355. Disc de bronz, ușor schifat. D = 1,7 cm. Aceeași datare. MT. 2752; P. 1927; fig. 18/8. Inedită.

356. Oglindă de bronz. D = 3,2 cm. Aceeași datare. MT. 2753; P. 1951, secț. L; fig. 18/9. Inedită.

357. Oglindă de bronz, placată cu argint, de formă discoidală, cu margine în relief. Urme de decor în relief. Mâner de formă tronconică găurit. D = 16 cm. Sec. a. Chr. MT. 2865, P. 1987, secț. N; - 0,60 m, fig. 19. Inedită.

358. Împungător de bronz de secțiune pătrată cu un vârf ascuțit și celălalt lățit. L = 11,8 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2754; P. 1950; fig. 20/1. Inedită.

359. Împungător de bronz cu vârful de secțiune rotundă, și cu partea opusă tubulară pentru a fi fixat pe o tijă. L = 6,1 cm. Aceeași datare. MT. 2755. P. 1950, ps, fig. 20/2. Inedit.
360. Împungător de secțiune rotundă, de bronz cu un capăt ascuțit, iar celălalt lățit și îndoit. L = 5,5 cm. Aceeași datare. MT. 2756; P. 1950; secț. J; fig. 20/3. Inedit.
361. Obiect de fier cu un capăt îndoit și celălalt plat. L = 4,5 cm. Aceeași datare. MT. 2757; P. ps.; fig. 20/4. Inedit.
362. Obiect din bronz de secțiune dreptunghiulară, cu un capăt îndoit. Pe una din suprafețe se află un decor incizat format din trei grupuri: spre vârful un X simplu; în mijloc un X cu puncte în creșterea liniilor, iar în continuare un grup de trei linii în relief. L = 5,2 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2758; P. 1950, secț. J; fig. 20/5. Inedit.
363. Ac de cataramă (?) de bronz, cu un vârf ascuțit, iar celălalt în formă de T, decorat cu un zig-zag incizat. Capetele barei orizontale au proeminențe înguste pentru a fi fixate într-o verigă. L = 4,8 cm. Aceeași datare. MT. 2759; P. 1950, secț. J; fig. 20/6. Inedit.
364. Piesă asemănătoare dar fără decor. Aceeași datare. MT. 2760; P. 1988; secț. P; - 1,20 m. fig. 20/7. Inedită.
365. Vârf din fier din sârmă răsucită, de secțiune pătrată. L = 4,4 cm. Aceeași datare. MT. 2761; P. 1950, secț. KF; fig. 20/8. Inedit.
366. Bară de bronz de secțiune dreptunghiulară. L = 9 cm. Aceeași datare. MT. 2762; P. ps., fig. 20/9. Inedită.
367. Ac de păr (?) de bronz de secțiune rectangulară, cu ambele capete ascuțite. L = 16,5 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 2763; P. ps., fig. 20/10. Inedit.
368. Fragment dintr-o verigă de fier, răsucită în jurul axului. L = 6,5 cm. Sec. III-II a. Chr. IAI. Fără inventar P. 1968; - 2,70 m. fig. 20/11. Inedit.
369. Fragment asemănător. L = 4 cm. Aceeași datare. IAI. Fără inventar P. 1968, - 1,80 m. fig. 20/12. Inedit.
370. Împungător de bronz, de secțiune dreptunghiulară, cu ambele capete ascuțite. L = 4,7 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2765; P. 1950, secț. K, fig. 20/13.
371. Ac de bronz din fir răsucit, cu vârf ascuțit și celălalt îndoit. L = 6,8 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2766; P. 1950, secț. KF; fig. 20/14. Inedit.
372. Obiect din fir de bronz de secțiune pătrată cu ambele capete răsucite cu câte trei spirale pe corp, formând două inele. L = 4,6 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2767; P. 1950; secț. KF; fig. 20/15. Inedit.
373. Împungător de bronz de secțiune pătrată, cu un vârf ascuțit. L = 6,7 cm. Aceeași datare. MT. 2768; P. 1951, secț. L. fig. 20/16. Inedit.
374. Ac de bronz de secțiune rotundă. L = 8,2 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 2763; P. 1927; fig. 21/1. Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, p. 337.
375. Ac de bronz de secțiune rotundă. L = 8,4 cm. Aceeași datare. MT. 2769; P. 1951, secț. L, c. 10, fig. 21/2. Inedit.
376. Ac de bronz de secțiune rotundă. Vârful îndoit, urechea ruptă. L = 7,5 cm. Aceeași datare. MT. 2770; P. 1927; fig. 21/3. Inedit.
377. Ac de bronz cu secțiune rotundă. Urechea ruptă. L = 8,2 cm. Aceeași datare. MT. 2771; P. 1927; fig. 21/4. Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, p. 337.
378. Ac de fier. Vârful rupt. L = 6,2 cm. Aceeași datare. MT. 2771; P. 1950; secț. L, c. 4; fig. 21/5. Inedit.
379. Ac de fier cu vârful rupt. L = 4,8 cm. Sec. II a. Chr. - I p. Chr. MT. 2772; P. 1950, secț. K, c. 4; fig. 21/6.
380. Ac de bronz de secțiune rotundă. Urechea este formată prin îndoirea unuia din capete. L = 7,8 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 2773; P. ps. fig. 21/7. Inedit.
381. Ac de bronz. L = 4,9 cm. Aceeași datare. MT. 2774; P. 1950; secț. L, c. 18, fig. 21/8. Inedit.
382. Ac de fier de secțiune rotundă. Urechea ruptă. L = 8 cm. Aceeași datare. MT. 2761; P. 1927; fig. 21/9. Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, p. 337.
383. Ac de bronz îndoit din zona centrală. L = 6,4 cm. Aceeași datare. MT. 2775; P. ps. fig. 21/10. Inedit.
384. Ac de bronz de secțiune pătrată. Ușor îndoit. L = 8 cm. Aceeași datare. MT. 2776; P. 1950, secț. K. c. 18; fig. 21/11. Inedit.
385. Ac de bronz. L = 8,3 cm. Aceeași datare. MT. 2777; P. 1950, secț. K; fig. 21/12. Inedit.
386. Ac de bronz, cu urechea desfăcută. L = 8,3 cm. Aceeași datare. MT. 2778; P. 1951; fig. 21/13. Inedit.
387. Ac de bronz cu vârful îndoit. L = 7,5 cm. Aceeași datare. MT. 2779; P. 1951, secț. L; fig. 21/14. Inedit.
388. Ac de bronz cu corpul îndoit și urechea lipsă. L = 4,5 cm. Aceeași datare. MT. 2780; P. 1950, secț. K, c. 2; fig. 21/15. Inedit.
389. Fragment dintr-un ac de bronz. L = 4 cm. Aceeași datare. MT. 2781; P. 1950, secț. K, fig. 21/16. Inedit.
390. Ac de bronz cu vârful rupt. L = 4,9 cm. Aceeași datare. MT. 2782; P. 1950, secț. K, c. 4; fig. 21/17. Inedit.

391. Fragment dintr-un ac de bronz. L = 3 cm. Aceeași datare. MT. 2783; P. 1950, secț. KF; fig. 21/18. Inedit.
392. Fragment de ac de bronz. L = 3 cm. Aceeași datare. MT. 2784; P. 1927; fig. 21/19. Inedit
393. Ac din fier cu urechea lipsă. Deformat. L = 3,5 cm. Aceeași datare. MT. 2785; P. 1950, secț. L; fig. 21/20. Inedit.
394. Ac de bronz. Deformat. L = 3,5 cm. Aceeași datare. MT. 2786; P. 1950, secț. K; fig. 22/1. Inedit
395. Vârf de ac din bronz. L = 4 cm. Aceeași datare. MT. 2787; P. 1950, secț. KF; fig. 22/2. Inedit
396. Vârf de ac din bronz, îndoit. L = 6 cm. Aceeași datare. MT. 2788; P. 1950, secț. K, fig. 22/3. Inedit
397. Ac fragmentar de bronz. L = 5,8 cm. Aceeași datare. MT. 2789; P. 1950, secț. K; fig. 22/4. Inedit
398. Ac de bronz fără perforație, de secțiune pătrată. L = 8,9 cm. Aceeași datare. MT. 2790; P. 1927. fig. 22/5. Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, p. 337.
399. Ac de bronz de secțiune rotundă fără orificiu. L = 7,5 cm. Aceeași datare. MT. 2791, P. 1950, secț. L, cș. 2; fig. 22/6. Inedit
400. Vârf de ac din bronz. L = 6,5 cm. Aceeași datare. MT. 2792; P. ps.; fig. 22/7. Inedit
401. Ac din bronz cu ambele capete ascuțite. L = 8,5. Aceeași datare. MT. 7573; P. 1927; fig. 22/8. Inedit
402. Ac fragmentar din bronz. L = 7,7 cm. Aceeași datare. MT. 2793; P. 1951; fig. 22/9. Inedit
403. Ac fragmentar din bronz cu vârful îndoit, fără orificiu. L = 8,2 cm. Aceeași datare. MT. 2870; P. ps., fig. 22/10. Inedit.
404. Împungător de bronz ușor curbat cu ambele capete ascuțite. L = 7,5 cm. Aceeași datare. MT. 2811; P. 1927; fig. 22/11. Inedit
405. Ac de bronz cu vârf ascuțit și orificiul lipsă. L = 7,2 cm. Aceeași datare. MT. 2797; P. 1950, secț. KF, cș. 3; fig. 22/12. Inedit
406. Ac de bronz îndoit cu un capăt lipsă. L = 6,8 cm. Aceeași datare. MT. 7572; P. ps., fig. 22/13. Inedit
407. Fragment de ac de bronz. L = 6,5 cm. Aceeași datare. MT. 279S; P. 1950, secț. K; fig. 22/14. Inedit
408. Fragment dintr-un ac de bronz. L = 5,2 cm. Aceeași datare. MT. 2799; P. 1950, secț. L; fig. 22/15. Inedit.
409. Ac fragmentar de bronz, un capăt îndoit. L = 5,7 cm. Aceeași datare. MT. 2800; P. 1951, fig. 22/16. Inedit.
410. Ac de bronz îndoit. L = 4,5 cm. Aceeași datare. MT. 2801; P. ps., fig. 22/17. Inedit
411. Vârful unui ac de bronz. L = 3,4 cm. Aceeași datare. MT. 2802; P. 1950, secț. K, cș. 12; fig. 22/18. Inedit.
412. Ac de bronz îndoit, un capăt ascuțit și celălalt plat. L = 8 cm. Aceeași datare. MT. 2803; P. 1950, secț. K. fig. 22/19. Inedit.
413. Vârful unui ac de bronz. L = 6 cm. Aceeași datare. MT. 2804; P. 1950, secț. K; fig. 22/20. Inedit
414. Pandantiv din tăbliță de bronz de formă rotundă cu o prelungire în formă triunghiulară, cu perforație pentru a fi agățat. La margine și în șase șiruri pornind din centru sunt proeminente realizate prin împingerea din spate. Această plăcuță suprapunea o alta din material perisabil. D = 3,7 cm. Secolul I a. Chr. MT. 2805; P. 1988, secț. O, crou IV /8, - 1,30 m; fig. 23/1. Inedit
415. Nasture de bronz de formă conică, cu verigă prinsă pe spate. O margine este ruptă. Pe margine se află un decot realizat prin mici adâncituri ușor oblice. D = 3,2 cm. Sec. III-II a. Chr. MT. 2806; P. 1951, ps., fig. 23/2. Inedit.
416. Obiect de bronz de formă cilindrică cu un capăt mai îngust. D = 1,5 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2807; P. 1951, ps., fig. 23/3. Inedit.
417. Piesă decorativă de bronz în formă de S cu un capăt terminat cu o bilă și o placă decorată cu incizii în zigzag. Pe suprafața exterioară erau prinse cu nituri două plăcuțe hemisferice (una lipsă). L = 7,8 cm. MT. 608; P. ps., fig. 23/4. Inedit
418. Fragment de Brățară din bandă lată, decorată pe partea superioară cu două brăuri în relief și adâncituri succesive. L = 1,3 cm. Sec. I p. Chr. MT. 2808; P. 1949, secț. H; fig. 23/5. Inedit
419. Aplică fragmentară de argint decorată cu două brăie crestate circulare și altul formând două volute, în mijloc. D = 5 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2809; P. 1950, secț. I, fig. 23/7. Cf. R. Vulpe și colab., 1951, p. 205, fig. 25/6.
420. Nasture de bronz de formă ovală formată din șase proeminente hemisferice. Veriga este montată transversal. L = 2,6 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 46; P. 1928, secț. S; fig. 23/6. Inedit
421. Placă decorativă formată din cinci bare verticale, unite de alte două orizontale. L = 1,7 cm. Aceeași datare. MT. 2810; P. 1950, ps. fig. 23/8.
422. Nasture hemisferic de bronz cu marginile drepte și verigă din bandă lată în formă de omega. D = 4,4 cm. Sec. I p. Chr. MT. 2811; P. 1988, secț. O, - 0,70 m, fig. 23/9. Inedit.
423. Placă decorativă fragmentară, de bronz. Pe una din fețe se află linii ce pornesc în evantai din același punct, și un orificiu la una din margini. L = 5,4 cm. Aceeași datare. MT. 2812; P. ps., fig. 23/10. Inedit
424. Mâner de caserolă de bronz, de formă alungită mai subțire la mijloc. Capătul este inelar și decorat cu brăie, de-a lungul marginii și circulare în jurul

- orificiului. L = 14,6 cm. Aceeași datare. MT. 2813; P. 1950, secț. K, cas. 8, fig. 23/11. Inedit. Cf. R. Vulpe și colab., 1951, fig. 23/8.
425. Mâner de pateră de bronz, gol în interior. Piesa a fost turnată separat și fixată ulterior cu 4 nituri de fier. Capătul de prindere este decorat cu incizii reprezentând vrejuri sau petale de flori (?). Corpul mânerului are jur-împrejur caneluri adânci, iar capătul liber se termină cu protomă de berbec redat naturalist cu toate detaliile: ochi exoftalmici, coarne rotunjite în jurul urechilor, botul închis, alungit. De jur împrejurul corpului și în interiorul coarnelor sunt mici cercuri concentrice, ușor reliefate, reprezentând blana. În jurul gâtului se află o bandă dublă inelară de asemenea, în relief. L = 14 cm, D = 2,2 cm. Sec. I-II p. Chr. MT. 7682; P. 1927, secț. A, fig. 26/1. Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, p. 336, fig. 112/11.
426. Garnitură de bronz formată dintr-o bară care are un capăt în formă de bilă și celălalt desfăcut în două prevăzut cu un nit de unire și fixare pe un alt obiect. Limbă de curea (?). L = 7 cm. Sec. I p. Chr. MT. 7555; P. 1927; fig. 24/1. Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, fig. 110/2.
427. Tub de bronz, rupt și îndoit la mijloc. L = 6,4 cm. D = 0,3 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 2814; P. 1950, secț. K, cas. 3, fig. 24/2. Inedit.
428. Ac de bronz cu un capăt răsucit. L = 4,3 cm. Aceeași datare. MT. 2815; P. 1951, secț. L; fig. 24/3. Inedit.
429. Ac de bronz cu un capăt îndoit. L = 5,8 cm. Aceeași datare. MT. 2816; P. 1951, secț. L; fig. 24/4. Inedit.
430. Ac de bronz cu un capăt ușor îndoit. L = 4,8 cm. MT. 2817; P. 1951, ps., fig. 24/5. Inedit.
431. Ac de sârmă de bronz, răsucit în zona de mijloc. Îndoit în formă de S. L = 5,6 cm. Aceeași datare. MT. 2818; P. 1950, secț. KF; fig. 24/6. Inedit.
432. Dălțiță de bronz de secțiune octogonală. L = 7 cm. Sec. III-II a. Chr. MT. 2819; P. 1988, secț. O, - 2,20 m; fig. 24/7. Inedit.
433. Limbă de curea de bronz formată din două părți prinse între ele prin îndoirea uneia fixată în partea opusă cu un nit. L = 4,6 cm. MT. 2820; P. 1950, secț. L; fig. 24/8. Inedit.
434. Fragment de bronz (lingou) de secțiune dreptunghiulară, cu urme de tăiere pe una din fețe. L = 4,6 cm. Sec. II-I a. Chr. MT. 2821; P. 1950, secț. KF; fig. 24/9. Inedit.
435. Împungător de bronz de secțiune rotundă cu un capăt rotunjit. L = 4,2 cm. Aceeași datare. MT. 2822; P. 1950, secț. KF; fig. 24/10. Inedit.
436. Fragment de ac de bronz cu un capăt rupt. L = 4 cm. Aceeași datare. MT. 2823; P. 1950, secț. K; fig. 24/11. Inedit.
437. Fragment de ac de bronz. L = 4,3 cm. Aceeași datare. MT. 2824; P. 1950, secț. K; fig. 24/12. Inedit.
438. Fragment de bronz de secțiune ovală. L = 4,9 cm. Aceeași datare. MT. 2825; P. 1951; fig. 24/13. Inedit.
439. Fragment de bronz de secțiune rotundă. L = 3,6 cm. Aceeași datare. MT. 2826; P. 1950; fig. 24/14. Inedit.
440. Sârmă de bronz cu un capăt răsucit inelar. L = 5,6 cm. MT. 2827; P. 1951, secț. L; fig. 24/15. Inedit.
441. Fragment de bronz de formă alungită. L = 1,5 cm. Aceeași datare. MT. 2828; P. 1950, secț. K; fig. 24/16. Inedit.
442. Ac de bronz cu un vârf de secțiune pătrată, îndoit în formă de S. L = 15 cm. MT. 2829; P. 1950, secț. KF; fig. 24/17. Inedit.
443. Fragment de bronz cu un capăt îngroșat. L = 2,3 cm. Aceeași datare. MT. 2830; P. 1950, secț. K; fig. 25/18. Inedit.
444. Garnitură de bronz de formă plată alungită cu capetele perforate. L = 3 cm. Sec. I p. Chr. MT. 2831; P. 1950, secț. KF; fig. 24/19. Inedit.
445. Fragment de împungător de bronz. L = 2,8 cm. Aceeași datare. MT. 2832; P. ps.; fig. 24/20. Inedit.
446. Garnitură de bronz din tablă îndoită. L = 2,7 cm. Aceeași datare. MT. 2833; P. 1927, ps., fig. 24/21. Inedit.
447. Piesă de bronz îndoită în formă de M cu capetele terminate cu butoane hemisferice. L = 8,5 cm. Sec. II a. Chr. P. 1968, secț. M, - 2,40 m. Carnet de șantier, fig. 24/22. Inedit.
448. Fragment de bronz de secțiune rotundă. L = 3 cm. MT. 2834; P. 1950, secț. K; fig. 24/23. Inedit.
449. Fragment de bronz de formă alungită. L = 2,4 cm. MT. 216; P. ps., fig. 24/24. Inedit.
450. Piesă de bronz de secțiune dreptunghiulară cu un capăt în formă de cârlig. L = 8,5 cm. MT. 2835; P. 1950, secț. K, fig. 24/25. Inedit.
451. Piesă decorativă de bronz de formă semicirculară decorată cu o canelură pe mijloc și opt prelungiri pe margine. D = 3,4 cm. gr = 3 mm. Sec. I p. Chr. MT. 2836; P. 1927 (nr. 234); fig. 25/1. Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, fig. 113/36.
452. Plăcută de bronz în formă de frunză cu câte o perforație la capete. L = 7,2 cm, gr = 1,5 mm. Aceeași datare. MT. 2837; P. 1950, secț. I', fig. 25/2. Inedit.
453. Tăbliță de bronz cu o perforație la mijloc. L = 1,5 cm. Aceeași datare. MT. 2838; P. 1988, secț. O, - 1 m; fig. 25/3. Inedit.

454. Tub din tablă de bronz de formă tronconică. I = 1,4 cm, D = 1,7 cm. Aceeași datare. MT. 2829; P. 1951; fig. 25/4. Inedit.
455. Piesă decorativă din tablă de bronz de formă drep-tunghiulară cu un capăt îngustat și flancat de două prelungiri. L = 8,8 cm, I = 3,5 cm, gr = 1 mm. Aceeași datare. MT. 7629; P. 1927, fig. 25/5
456. Fragment dintr-o aplică de bronz de formă aproximativ concavă. D = 4,5 cm. gr = 2,5 mm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 2840; P. 1950, secț. L; fig. 25/6.
457. Tăbliță de bronz ușor concavă, cu două perforații în mijloc. L = 5,3 cm. Aceeași datare. MT. 2841; P. ps.; fig. 25/7. Inedit.
458. Plăcuță de bronz de formă concavă cu perforații pe toată suprafața. L = 2,8 cm. Aceeași datare. MT. 2842; P. 1927; fig. 25/8. Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, fig. 111/19.
459. Fragment dintr-o placă decorativă de bronz prevăzută cu trei orificii, în două din ele existând câte un nit. D = 3,8. Aceeași datare. MT. 2843; P. 1951; fig. 25/9. Inedit.
460. Plăcuță de bronz de formă dreptunghiulară cu două perforații la un capăt. L = 3,8 cm. Aceeași datare. MT. 2844; P. 1951, secț. L; fig. 25/10. Inedit.
461. Tablă de bronz de formă dreptunghiulară cu câte o perforație la capete. L = 5,5 cm. Aceeași datare. MT. 2845; P. 1951; fig. 25/11. Inedit.
462. Tăbliță de bronz de formă dreptunghiulară ușor curbată, cu un nit la unul din capete. L = 5,8 cm. Aceeași datare. MT. 2846; P. 1988, secț. O, - 0,40 m. fig. 25/12. Inedit.
463. Tăbliță de bronz de formă dreptunghiulară prevăzută cu două perforații. L = 5 cm. Aceeași datare. MT. 2847; P. 1988, secț. O, - 1,30 m. fig. 25/13. Inedit.
464. Tăbliță de bronz de formă dreptunghiulară cu trei perforații, una la mijloc și două pe capete. L = 4,3 cm. Aceeași datare. MT. 2848; P. 1951, secț. L; fig. 25/14. Inedit.
465. Plăcuță de bronz de formă rombică cu două perforații într-un capăt și una în celălalt capăt. L = 4,5 cm. Aceeași datare. MT. 2849; P. 1950, secț. L. fig. 25/15. Inedit.
466. Tăbliță de bronz de formă dreptunghiulară cu două perforații opuse, pe capete. L = 2,2 cm. Aceeași datare. MT. 2850; P. 1950; fig. 25/16. Inedit.
467. Fragment dintr-un tub cilindric de bronz. D = 1,4 cm. Aceeași datare. MT. 2851; P. ps. fig. 25/17. Inedit.
468. Fragment de tub de bronz cu două adâncituri inelare. D = 0,9 cm. Aceeași datare. MT. 1287; P. 1927; fig. 25/18. Inedit.
469. Fragment de plăcuță de bronz de formă dreptunghiulară cu o perforație într-un colț. Un alt colț este rupt. L = 3,4 cm. Aceeași datare. MT. 2852; P. 1927, fig. 25/18. Inedit.
470. Plăcuță de bronz cu un nit la mijloc. L = 1,4 cm. Aceeași datare. MT. 2853; P. 1951, ps.; fig. 25/20. Inedit.
471. Umbo fragmentar de bronz, de formă hemisferică. La exterior se află un decor în relief din care se păstrează un picior înaripat (Hermes), jumătatea din față a unui câine alergând și partea inferioară a unui chenar format din cercuri, puncte și linii incizate. Între picior și câine se observă resturi dintr-un placaj de argint. I = 6 cm, D = 10,5 cm. Descoperire întâmplătoare. Sec. I-II p. Chr. MT. 628, P. 1949, pct. „La Păr”, fig. 26/2. Inedit.
472. Umbo fragmentar de bronz de formă hemisferică decorat cu linii curbe incizate. Pe bordură se află două găuri de fixare. Descoperire întâmplătoare. I = 7,8 cm, D = 16 cm. Aceeași datare. MT. 629, P. 1949, pct. „La Păr”, fig. 26/3. Inedit.
473. Disc de os decorat cu cercuri concentrice imprimate. D = 2,4 cm, gr. = 2 mm. Sec. I p. Chr. MT. 2577, P. 1950, secț. KF, fig. 27/1. Inedit.
474. Disc de os găurit în centru, decorat cu cercuri concentrice pe margine. D = 2,1 cm. gr. = 2,1 mm. Aceeași datare. MT. 2861, P. 1950, secț. K, carou 3, fig. 27/2. Inedit.
475. Disc de os perforat în centru. D = 3,4 cm, gr. = 4 mm. Aceeași datare. MT. 2862, P. 1988, secț. P., fig. 27/3. Inedit.
476. Disc de os, perforat, marginile neregulate. D = 2,1 cm, gr. 3 mm. Aceeași datare. MT. 2863, P. 1950, secț. K-F, fig. 27/5. Inedit.
477. Disc de os, perforat, ușor schifat. D = 3,5 cm. gr. = 2 mm. Aceeași datare. MT. 2864; P. 1930, secț. R - 0,90 m, fig. 27/7. Inedit.
478. Placă de os de formă alungită cu marginile în zig-zag și găuri pe ambele părți. L = 7,7 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 2866; P. 1950, fig. 27/4. Inedit.
479. Placă în formă de bucraniu. Sunt slab conturate urechile. Una sub alta sunt două găuri mici pe fața anterioară. Î = 4,9 cm, Gr. = 7 mm. Sec. I. p. Chr. MT. 2872, P. 1950, secț. K, - 0,95 m, fig. 26/6. Cf. R. Vulpe și colab. 1851, fig. 27/5.
480. Pieptene de os de formă trapezoidală, cu dinții rupți. Fără decor. I = 4,9 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 967, P. secț. H, - 2,75 m, fig. 27/8. Inedit.
481. Mâner de os, (cataramă ?) de secțiune ovală, de formă dreptunghiulară fără o latură. I = 5 cm, gr. = 5 mm. Aceeași datare. MT. 2868, P. 1950, secț. I, fig. 27/9. Inedit.

482. Tub de os, găurit lateral la unul din capete, celălalt rupt din vechime. Este decorat cu două grupe de hașuri oblice între care se află un semn format dintr-o linie la capetele căreia se află două semicercuri. Hașuri oblice se află și între perforația laterală și capătul mai gros. Pe altă latură sunt două semicercuri. L = 10,8 cm, gr. = 2,1 cm. Aceeași datare. MT. 2856, P. 1950, secț. I', fig. 28/1. Cf. R. Vulpe și colab. 1951, fig. 29/3.
483. Fluier (?) de os (corn) cu o perforație oblică la unul din capete. La capătul mai subțire este decorat cu șase linii incizate. L = 7,4 cm, gr. = 1,6 cm. Sec. III-II a. Chr. MIM. Fără inventar. P. 1968, secț. M. fig. 28/2. Inedit.
484. Mâner - plăsea de cuțit, din placă de os decorat cu zig-zaguri hașurate. În șase locuri sunt găuri de la cuiele de fixare. L = 10,2 cm, l = 2 cm, gr. = 1,5 mm. Sec. I p. Chr. MIM. Fără inventar. P. 1968, secț. M. - 0,35 m, fig. 28/3. Inedit.
485. Plăsea de mâner din placă de os decorată cu cercuri concentrice cu punct central și linii oblice duble la capete unde se află și câte două perforații. L = 7,7 cm, l = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2888, P. 1950, fig. 28/4.
486. Tub de os, rupt parțial, decorat cu două șiruri orizontale de cercuri concentrice și punct central. I = 4,9 cm, D = 4,8 cm. Aceeași datare. MT. 2889, P. ps., fig. 28/5. Inedit.
487. Tub din corn cu urme de cioplire pe ambele capete și o perforație laterală. I = 2,4 cm, D = 3,1 cm. Sec. I a. Chr. MT. 154, P. 1928, fig. 28/6. Inedit.
488. Tub din corn scobit, cu pereții foarte subțiri. Fragmentar. La capăt este decorat cu o incizie circulară și un triunghi hașurat. I = 3,2 cm, D = 2,5 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 2890, P. 1950, secț. I, carou 5, fig. 28/7. Inedit.
489. Tub de os fragmentar, decorat cu incizii inelare duble. I = 2,8 cm, D = 3,6 cm. Aceeași datare. MT. 2891, P. 1988, secț. O, - 1,10 m, fig. 28/8. Inedit.
490. Tub fragmentar, de os, decorat cu cercuri concentrice și punct central. L = 4,6 cm, D = 4,5 cm. Aceeași datare. I.A.I. 4798, P. ps., fig. 28/9. Inedit.
491. Tub din os cu suprafața decorată cu linii incizate, grupe de hașuri și semne în formă de X, o stea cu patru vârfuri, litere (?), tamgale. L = 3,5 cm, D = 2,7 cm. Sec. I p. Chr. MT. 2892, P. 1950, secț. K, fig. 29/1. Inedit.
492. Placă ornamentală din os, de formă ovoidală ușor schifată, ornamentată cu linii duble în zig-zag și ondulate, umplute cu hașuri. La capete și în cinci locuri simetrice, în mijloc sunt șapte găuri. L = 8,4 cm, l = 3,5 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 2893, P. ps., fig. 29/2. Inedită.
493. Tub din corn, perforat incomplet, cu o gaură laterală, oblică și semne incizate la un capăt. L = 3,8 cm, D = 2,2 cm. Aceeași datare. MT. 2894, P. 1950, secț. I, fig. 29/3. Inedit.
494. Pandativ (?) de os format dintr-o placă în formă de trapez despicate în partea inferioară unde se află și trei găuri, și o verigă (ruptă) cu care putea fi suspendată, I = 4,5 cm, l = 2,1 cm. Aceeași datare. MT. 2895, P. 1950, secț. I', fig. 29/4. Inedit.
495. Mâner de spadă (?) din os cu cinci proeminențe circulare la distanțe egale pe tot corpul. I = 7,9 cm, D = 2,1 cm. Aceeași datare. MT. 45, P. 1950, secț. I, fig. 29/5. Cf. R. Vulpe și colab., 1952, fig. 20/4.
496. Mâner de os de formă ușor tronconică, cu toată suprafața decorată cu benzi de triunghiuri hașurate în diferite combinații și semne în formă de omega. I = 10,5 cm, D = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2896, P. 1950, secț. K, cas. 8, fig. 29/6. Cf. R. Vulpe și colab., 1951, fig. 29/2.
497. Spalulă de os plin, cu capetele subțiate, unul ușor scobit și cu cioplitori laterale. L = 11,4 cm, gr. = 2,3 cm. Aceeași datare. MT. 2897, P. 1950, secț. K, carou 11, fig. 30/1. Inedit.
498. Fluier de os, gol în interior, cu o perforație lângă unul din capete și alta mai spre mijloc. L = 6,2 cm, D = 2,4 cm. Aceeași datare. I.A.I. 4796, P. ps., fig. 30/2. Inedit.
499. Mâner din corn, drept, mai subțire la un capăt. L = 8,3 cm, D = 1,4 cm. Aceeași datare. MT. 2898, P. ps., fig. 30/2. Inedit.
500. Mâner din corn, mai subțire la un capăt, unde sunt ciopliturile. L = 5,8 cm, D = 1,6 cm. Sec. II-I a. Chr. MT. 2899, P. 1950, secț. T, carou 5, fig. 30/4. Inedit.
501. Mâner de os de formă cilindrică, decorat la un capăt cu linii în zig-zag în partea opusă cu trei cercuri concentrice. L = 10,5 cm, D = 2,1 cm. Aceeași datare. I.A.I. 4770, P. ps., fig. 30/5. Inedit.
502. Tub de os fragmentar. L = 3,5 cm, D = 1,6 cm. Aceeași datare. MT. 2900, P. 1949, secț. H, fig. 30/6. Inedit.
503. Tub fragmentar de os de formă tronconică. I = 3,3 cm, D = 3,5 cm. Aceeași datare. MT. 2901, P. 1950, secț. K, carou 10, fig. 30/7. Inedit.
504. Fragment de os cu urme de cioplire pe părțile laterale. L = 5,5 cm, D = 1,4 cm. MT. 2902, P. 1950, secț. J, carou 10, fig. 30/8. Inedit.
505. Mâner de os de secțiune ovală. L = 8 cm, D = 1,2 cm. Aceeași datare. MT. 2903, P. ps., fig. 30/9. Inedit.
506. Tub din corn scobit, formă tronconică. I = 3 cm, D = 2,8 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 2904, P. 1950, secț. K, fig. 30/10. Inedit.

507. Tub din os, golit și subțiat, cu un orificiu lateral. L = 5,2 cm, D = 1,50 cm. Aceeași datare. MT. 2905, P. 1950, secț. K, carou 2, fig. 30/11. Inedit.
508. Mâner din corn, scobit la un capăt. L = 7 cm, D = 1,7 cm. Aceeași datare. I.A.I. 7488, P. ps., fig. 30/12. Inedit.
509. Mâner de corn, scobit, cu cioplituri la un capăt. L = 7 cm, D = 2,5 cm. Aceeași datare. MT. 2906, P. 1950, secț. K, fig. 30/13. Inedit.
510. Mâner din corn scobit, mai îngust la un capăt, cu o perforație laterală. L = 7,5 cm, D = 2,1 cm. Aceeași datare. MT. 2907, P. 1949, secț. H', fig. 31/1. Inedit.
511. Mâner de os, golit în interior, cu o perforație laterală. L = 8,8 cm, D = 1,8 cm. Aceeași datare. MT. 2908, P. ps., fig. 31/2. Inedit.
512. Mâner de os, mai subțire într-un capăt și golit. L = 8,7 cm, D = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2909, P. 1950, secț. K, carou 8, fig. 31/3. Inedit.
513. Mâner din corn scobit și perforat lateral. L = 4,9 cm, D = 1,8 cm. Aceeași datare. MT. 2910, P. 1950, secț. I, carou 5, fig. 31/4. Inedit.
514. Mâner din corn golit în întregime, cu o perforație laterală. L = 9,8 cm, D = 2,4 cm. Aceeași datare. MT. 2911, P. 1950, secț. I', carou 5, fig. 31/5. Inedit.
515. Tub de os golit și subțiat cu o perforație laterală, L = 6,5 cm, D = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2912, P. 1950, secț. I, carou 5, fig. 31/6. Inedit.
516. Tub de os, cu cioplituri laterale golit complet, de formă tronconică. L = 7,7 cm, D mare = 4,2 cm. Sec. I a. Chr. MT. 147, P. 1928, Pct. U, fig. 31/7. Inedit.
517. Fluier din tub de os cu două găuri laterale. L = 6,7 cm, D = 1,5 cm. Aceeași datare. MT. 2913, P. 1949, Secț. H', fig. 31/8. Inedit.
518. Tub de os golit și șlefuit la capete. L = 7,1 cm, D = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2914, P. 1950, secț. K, fig. 31/9. Inedit.
519. Mâner de os cu pereții subțiri și două perforații laterale. L = 12,5 cm, D = 1,7 cm. Aceeași datare. MT. 2915, P. 1950, secț. F, - 0,15 m, fig. 31/10. Inedit.
520. Mâner din corn, formă tronconică, rupt la capătul opus, unde a avut o perforație laterală. L = 6,9 cm, D = 1,8 cm. Aceeași datare. MT. 2916, P. 1950, secț. K, carou 23, fig. 31/11.
521. Mâner de corn cu o perforație laterală. L = 9,5 cm, D = 1,7 cm. Aceeași datare. MT. 2917, P. 1950, secț. K, fig. 31/12. Inedit.
522. Împungător de os, cu cioplituri și adâncituri în capătul gros. L = 10,7 cm, Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 2918, P. 1950, secț. K, fig. 32/1. Inedit.
523. Împungător de os cu un capăt ascuțit și celălalt rupt. L = 2,9 cm, D = 0,7 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2919, P. 1988, secț. P, carou 6, - 1,80 m, fig. 32/2. Inedit.
524. Împungător de os de secțiune ovală, cu un capăt ascuțit și celălalt rupt. L = 5,4 cm, gr. = 0,7 cm. Aceeași datare. MT. 2920, P. 1950, secț. K, carou 16, fig. 32/3. Inedit.
525. Împungător de os. L = 7 cm, gr. = 0,4 cm. Aceeași datare. MT. 2921, P. 1950, secț. K, fig. 32/4. Inedit.
526. Împungător de os. L = 7,1 cm, gr. = 0,5 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2922, P. 1950, secț. J, fig. 32/5. Inedit.
527. Împungător de os. L = 6,1 cm, gr. = 0,6 cm. Aceeași datare. MT. 2923, P. 1930, fig. 32/6.
528. Împungător de os. L = 7,8 cm, gr. = 0,6 cm. Aceeași datare. MT. 2924, P. 1928, fig. 32/7. Inedit.
529. Împungător de os de secțiune rotundă. L = 4,5 cm, gr. = 0,7 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 2925, P. 1949, secț. H', - 2,50 m, fig. 32/8. Inedit.
530. Împungător din corn, golit și perforat lateral. L = 6 cm, gr. = 1,8 cm. Aceeași datare. MT. 2926, P. 1985, secț. N', - 2,40 m, fig. 32/9. Inedit.
531. Împungător cu vârful rupt din os. L = 4,6 cm, gr. = 0,7 cm. Aceeași datare. MT. 2927, P. 1949, secț. H', - 1,40 m, fig. 32/10. Inedit.
532. Împungător din vârful de corn. L = 5,1 cm, gr. = 1,2 cm. Aceeași datare. MT. 2928, P. 1950, secț. K, fig. 32/11. Inedit.
533. Împungător din corn plin. L = 3 cm, gr. = 1 cm. Aceeași datare. MT. 2929, P. 1950, secț. KF, fig. 32/12. Inedit.
534. Împungător din corn fragmentar L = 5,2 cm, gr. = 1,2 cm. Aceeași datare. I.A.I. 4809, P. ps., fig. 32/3. Inedit.
535. Împungător cu ambele capete ascuțite din os cioplit. L = 4,8 cm, gr. = 0,6 cm. Aceeași datare. MT. 2930, P. 1928, fig. 32/14. Inedit.
536. Împungător cu vârful cioplit și ascuțit. L = 10 cm, gr. = 0,6 cm. Aceeași datare. MT. 2931, P. 1950, secț. I, carou 6, fig. 32/15. Inedit.
537. Împungător de os cu ambele capete ascuțite. L = 4,3 cm, gr. = 0,6 cm. Aceeași datare. MT. 2932, P. 1927, fig. 32/16. Inedit.
538. Împungător cu vârful rupt. La capătul opus este găurit. L = 4,5 cm, gr. = 1 cm. Sec. III a. Chr. MT. 2933, P. 1950, secț. I, - 3,30 m, fig. 32/17. Inedit.
539. Împungător cu ambele capete ascuțite, obținut din os cioplit. L = 4,5 cm, gr. = 0,7 cm. Aceeași datare. MT. 2934, P. 1927, fig. 32/18. Inedit.
540. Împungător cu un capăt ascuțit și celălalt rotunjit. L = 7,1 cm. MT. 2935, P. ps., fig. 32/19. Inedit.

541. Spatulă de os cu un capăt rupt. L = 6,4 cm, I = 1,7 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2936, P. 1950, fig. 32/20. Inedită.
542. Spatulă de os, L = 13,5 cm, I = 1,7 cm. Sec. III a. Chr. MT. 2937, P. 1950, secț. K, fig. 33/1. Inedită.
543. Spatulă fragmentară din coastă de animal. L = 9,8 cm, I = 3,2 cm. Aceeași datare. MT. 2938, P. 1950, Secț. K. carou 16, fig. 33/6. Inedită.
544. Spatulă modelată din os, găurit la capăt și bine ascuțită în capătul lat. L = 15 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 1036 P. ps., fig. 33/7. Inedită.
545. Spatulă cioplită din os lat. L = 10 cm. Aceeași datare. MT. 2939, P. 1950, secț. R, - 2,80 m, fig. 33/9. Inedită.
546. Ac de păr din fildeș cu un capăt ascuțit, celălalt rotunjit și decorat cu trei caneluri circulare. L = 15,2 cm, gr. = 0,9. Sec. I p. Chr. MT. 131, P. 1928, secț. B", fig. 33/2. Inedit.
547. Ac de păr din os cu un capăt ascuțit și celălalt rotunjit și găurit, decorat cu patru caneluri circulare. L = 13 cm, gr. = 0,9 cm. Aceeași datare. MT. 2940, P. 1950, secț. K, fig. 33/3. Cf. R. Vulpe și colab., 1951, fig. 26/8.
548. Ac de păr de secțiune rotundă lățit la un capăt și modelat cu mici adâncituri laterale. L = 9,8 cm. Aceeași datare. MT. 2941, P. 1950, secț. KF, fig. 33/4. Inedit.
549. Ac de păr cu vârful rupt, capătul opus este prevăzut cu o verigă și două caneluri circulare. L = 8,6 cm. Aceeași datare. MT. 2942, P. 1949, secț. H', fig. 33/5. Inedit.
550. Împungător cioplit dintr-un os mai mare. L = 11,2 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2943, P. 1928, fig. 33/8. Inedit.
551. Împungător de os cu vârful rupt. L = 10,3 cm. Aceeași datare. MT. 2944, P. 1950, secț. K, fig. 33/10. Inedit.
552. Împungător de os. L = 12 cm. MT. 2945, P. 1950, secț. K, fig. 33/11. Inedit.
553. Împungător de os. L = 13,2 cm. Sec. III-II a. Chr. MT. 2946, P. 1950, secț. J, cas. 4, fig. 33/12. Inedit.
554. Împungător de os cu vârful rupt. L = 10,6 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2947, P. 1950, secț. I, fig. 33/13. Inedit.
555. Împungător de os cu vârful rupt. Câteva incizii paralele pe partea opusă. L = 10,8 cm. Aceeași datare. MT. 2948, P. 1930, secț. R, fig. 33/14. Inedit.
556. Ac de coastă de pește. L = 9 cm. Sec. II a. Chr. MT. 2949, P. 1950, secț. K, fig. 33/15. Inedit.
557. Ac de coastă de pește mare. L = 12,3 cm. Aceeași datare. MT. 2950, P. 1950, fig. 33/16. Inedit.
558. Împungător din os cioplit. L = 8 cm. Sec. III a. Chr. MT. 2951, P. 1988, secț. O, - 2,60 m, fig. 33/17. Inedit.
559. Împungător cu vârful cioplit. L = 11,3 cm. Aceeași datare. MT. 2952, P. 1950, secț. K, cas. 9, fig. 33/18. Inedit.
560. Împungător cu vârful rupt. L = 11 cm. Aceeași datare. MT. 2953, P. 1950, secț. K, cas. 6, fig. 33/19. Inedit.
561. Împungător de os. L = 11,9 cm. Aceeași datare. MT. 2954, P. 1950, secț. K, cas. 9, fig. 33/20. Inedit.
562. Împungător din corn. L = 10,2 cm. Sec. II a. Chr. MT. 2955, P. 1950, secț. K, fig. 33/21. Inedit.
563. Împungător de os. L = 16,3 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 2956, P. 1930, secț. R, - 1,50 m, fig. 33/22. Inedit.
564. Corn prelucrat spre vârf și la bază pentru a fi transformat în mâner. L = 16 cm. Sec. III a. Chr. MT. 2957, P. 1928, secț. T, fig. 34/1. Inedit.
565. Mâner din corn prelucrat. L = 5,8 cm. Sec. II a. Chr. MT. 2958, P. 1950, secț. I', carou 3, fig. 34/2. Inedit.
566. Mâner de os, găurit la capătul îngust și lateral. Suprafața lustruită. L = 10,7 cm. Aceeași datare. MT. 2959, P. 1950, secț. K, carou 4, fig. 34/3. Inedit.
567. Mâner din os găurit lateral. L = 9 cm. MT. 2960, P. 1928, fig. 34/4. Inedit.
568. Mâner din corn de formă tronconică, găurit în capătul opus și în două locuri lateral. L = 7,3 cm. Aceeași datare. MT. 2961, P. 1950, secț. I, fig. 34/5. Inedit.
569. Mâner de os, rotunjit la un capăt. L = 5 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 2962, P. 1930, secț. R, fig. 34/6. Inedit.
570. Mâner din corn curbat cu o gaură laterală. Aceeași datare. MT. 2963, P. 1950, secț. J, fig. 34/7. Inedit.
571. Mâner de os cu capetele rotunjite și o gaură laterală. L = 5,2 cm. Aceeași datare. MT. 2964, P. 1950, secț. K, carou 8, fig. 34/8. Inedit.
572. Mâner prelucrat parțial într-un corn. L = 6,5 cm. Aceeași datare. MT. 2965, P. 1950, fig. 34/9. Inedit.
573. Mâner de os, gol complet și perforat lateral. Decor de zig-zag. L = 10 cm. Sec. II a. Chr. - I p. Chr. MT. 2966, P. 1928, fig. 34/10. Inedit.
574. Mâner din corn cu suprafața cioplită. L = 8 cm. Aceeași datare. MT. 2967, P. 1930, fig. 34/11. Inedit.
575. Mâner din corn cu suprafața netedă, negăurit vertical. L = 9,5 cm, D = 1,8 cm. Aceeași datare. MT. 2968, P. 1928, secț. D, fig. 34/12. Inedit.
576. Mâner din os cu suprafața netedă. Găurit vertical. L = 3,6 cm, D = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2969, P. 1949, secț. H', - 0,65 m, fig. 34/13. Inedit.

577. Mâner din corn, cioplit vertical, cu un capăt bombat. L = 3,8 cm, D = 3 cm. Aceeași datare. MT. 2970, P. 1950, secț. J, fig. 34/14. Inedit.
578. Mâner de os, ușor curbat, gol în interior. L = 9,8 cm, D = 2,9 cm. Aceeași datare. MT. 2971, P. 1928, secț. B', fig. 34/15. Inedit.
579. Mâner de os, cioplit la ambele capete, dar neperforat. L = 10,7 cm, D = 2 cm. Aceeași datare. MT. 2972, P. 1950, secț. J, fig. 34/16. Inedit.
580. Mâner de os, cu un capăt neprelucrat și celălalt rupt. L = 8,3 cm. Aceeași datare. MT. 2973, P. 1928, secț. U, fig. 34/17. Inedit.
581. Mâner de os cu un capăt mai subțire, ușor curbat, golit în interior. L = 11,3 cm, D = 2,6 cm. Aceeași datare. MT. 2974, P. ps., fig. 34/18. Inedit.
582. Împungător din os, așchiat în capătul opus. L = 9 cm. Aceeași datare. MT. 2975, P. 1950, secț. K, cos. 4, fig. 34/19. Inedit.
583. Mâner din corn cu un capăt gros găurit și celălalt ascuțit. La capătul gros se află șapte incizii circulare și cioplituri. L = 17 cm. Aceeași datare. MT. 2976, P. 1988, secț. O, - 1,80 m, fig. 34/20. Inedit.
584. Mâner din corn cioplit, imperfect la un capăt iar la celălalt cu un început de găurire. L = 10 cm. Aceeași datare. MT. 2977, P. ps., fig. 34/21. Inedit.
585. Pandantiv din os de formă conică, gol în interior și găurit. L = 2,7 cm. Aceeași datare. MT. 2978, P. 1950, secț. I', carou 5, fig. 35/1. Inedit.
586. Pandantiv format din două vârfuri unite printr-un nit, cu vârfurile depărtate oblic. L = 4,3 cm. Sec. III-II a. Chr. MT. 2979, P. 1949, secț. H', - 2,28 m, fig. 35/2. Inedit.
587. Pandantiv din colț de urs, perforat. L = 8,9 cm. Aceeași datare. MT. 2980, P. 1950, secț. J, fig. 35/3. Inedit.
588. Pandantiv din colț de urs, perforat și rupt la rădăcină. L = 6,5 cm. Aceeași datare. MT. 2981, P. 1950, secț. I', carou 5, fig. 35/44. Inedit.
589. Pandantiv din colț în curs de perforare. L = 3,8 cm. Aceeași datare. MT. 2982, P. 1930, - 2,60 m, fig. 35/5. Inedit.
590. Vârf de împungător de os cioplit. L = 4,4 cm. Aceeași datare. MT. 2983, P. 1950, secț. K, fig. 35/6. Inedit.
591. Pandantiv din colț de mistreț perforat pentru a fi suspendat. L = 4 cm. MT. 2984, P. 1986, secț. N, fig. 35/7. Inedit.
592. Pandantiv din colț (?) prelucrat dar neperforat. L = 6,9 cm. Aceeași datare. MT. 2985, P. 1950, secț. J, fig. 35/8. Inedit.
593. Colț de mistreț. L = 7,2 cm. Aceeași datare. I.A.I. 6940, P. 1950, ps., fig. 35/9. Inedit.
594. Colț de urs în curs de prelucrare. L = 10 cm. Aceeași datare. MT. 2986, P. 1950, secț. J, carou 15, fig. 35/10. Inedit.

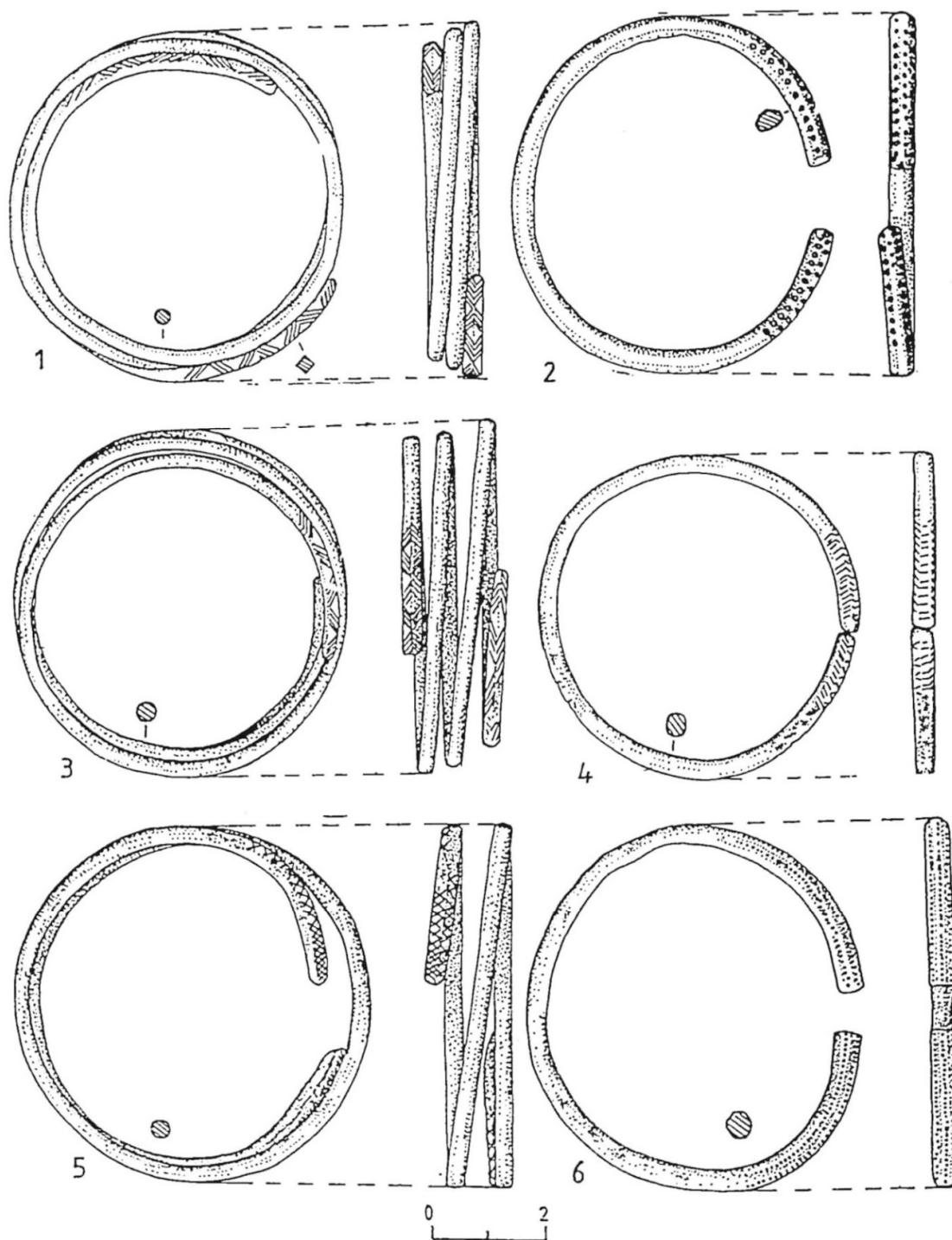

Fig. 1. Poiana. Brățări de bronz cu capetele libere și spiralate cu decor incizat.

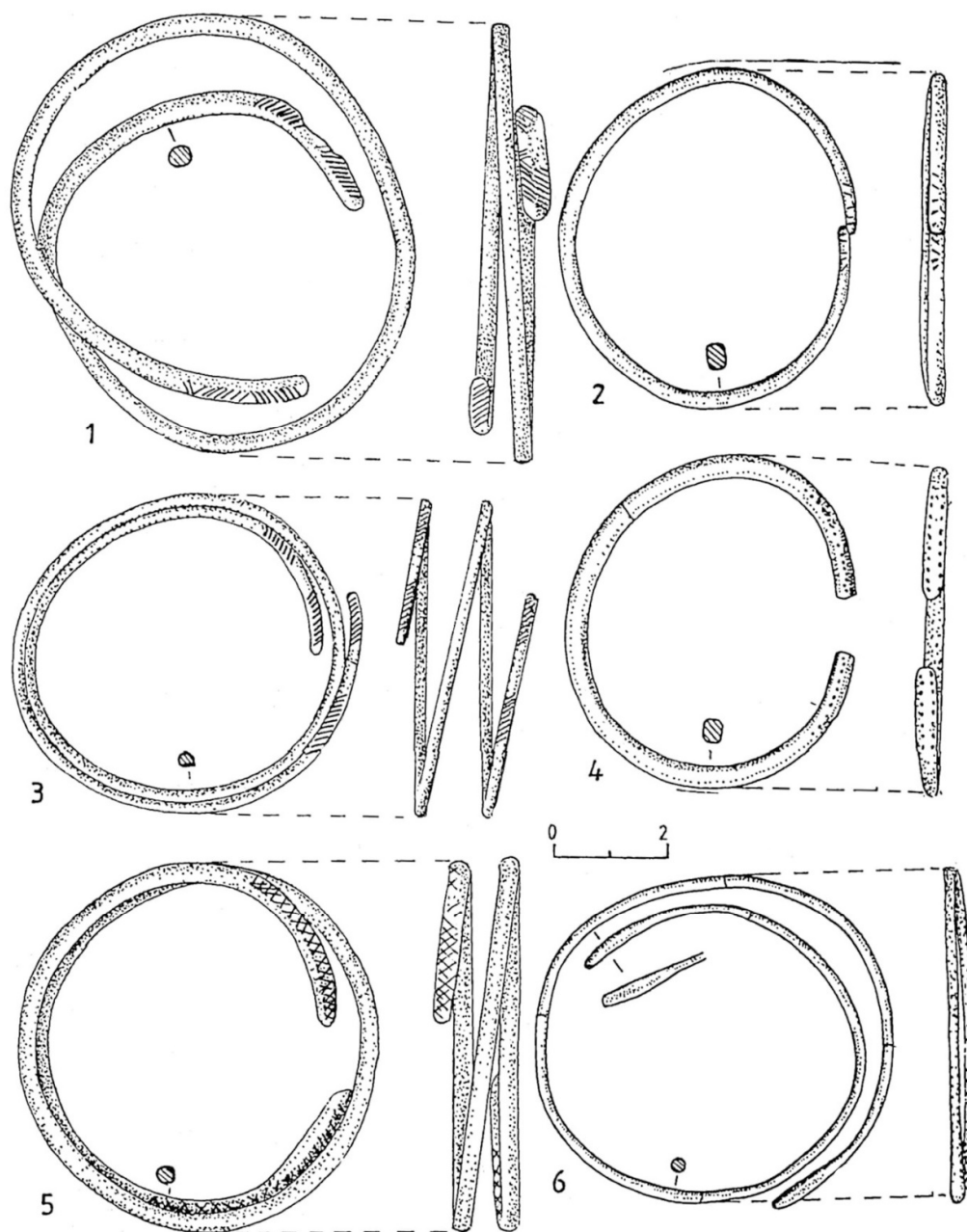

Fig. 2. Poiana. Brățări de bronz cu capetele libere și spiralate cu decor incizat.

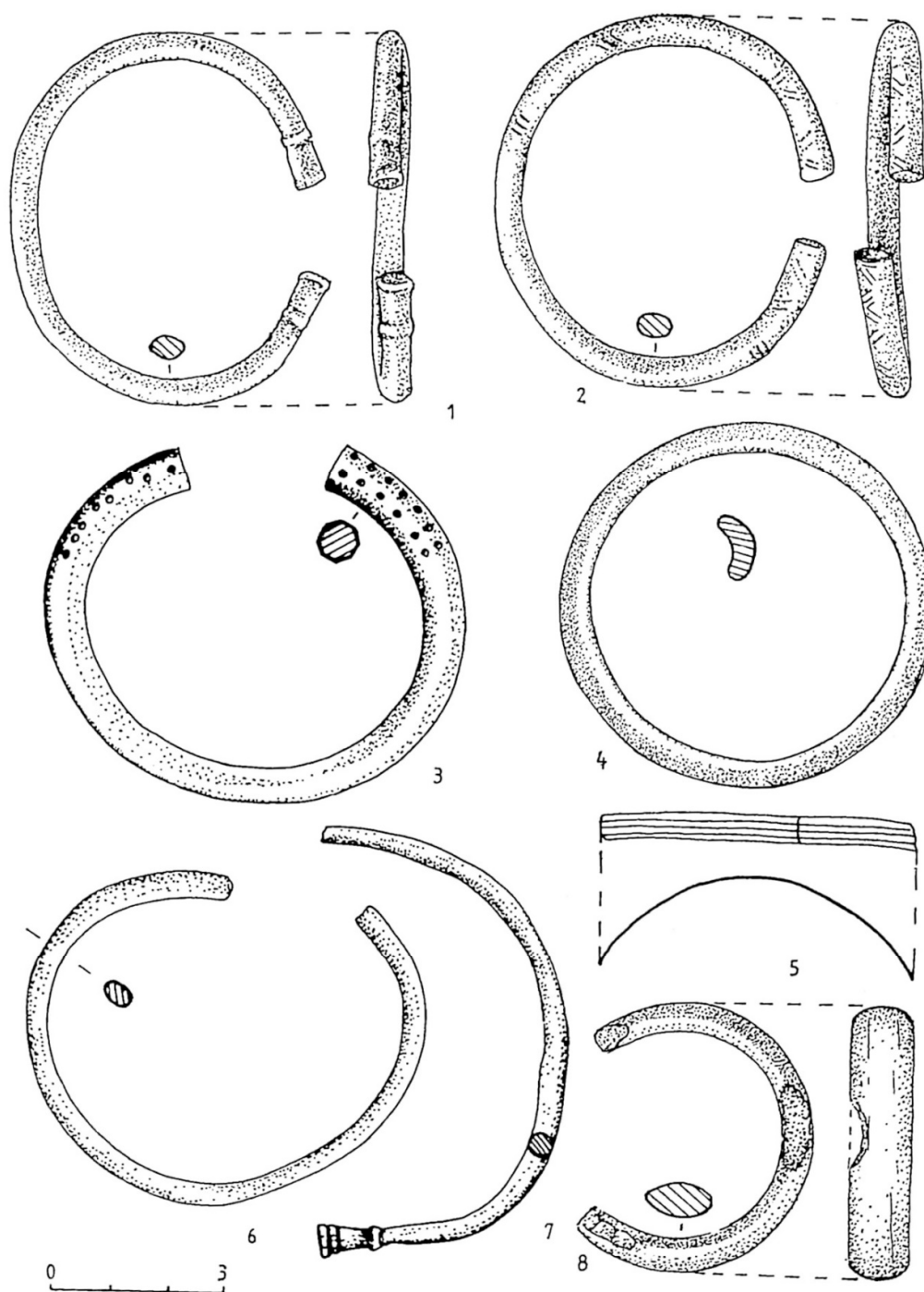

Fig. 3. Poiana. Brățări de argint (3), bronz (1-2, 4-7) și lemn (8).

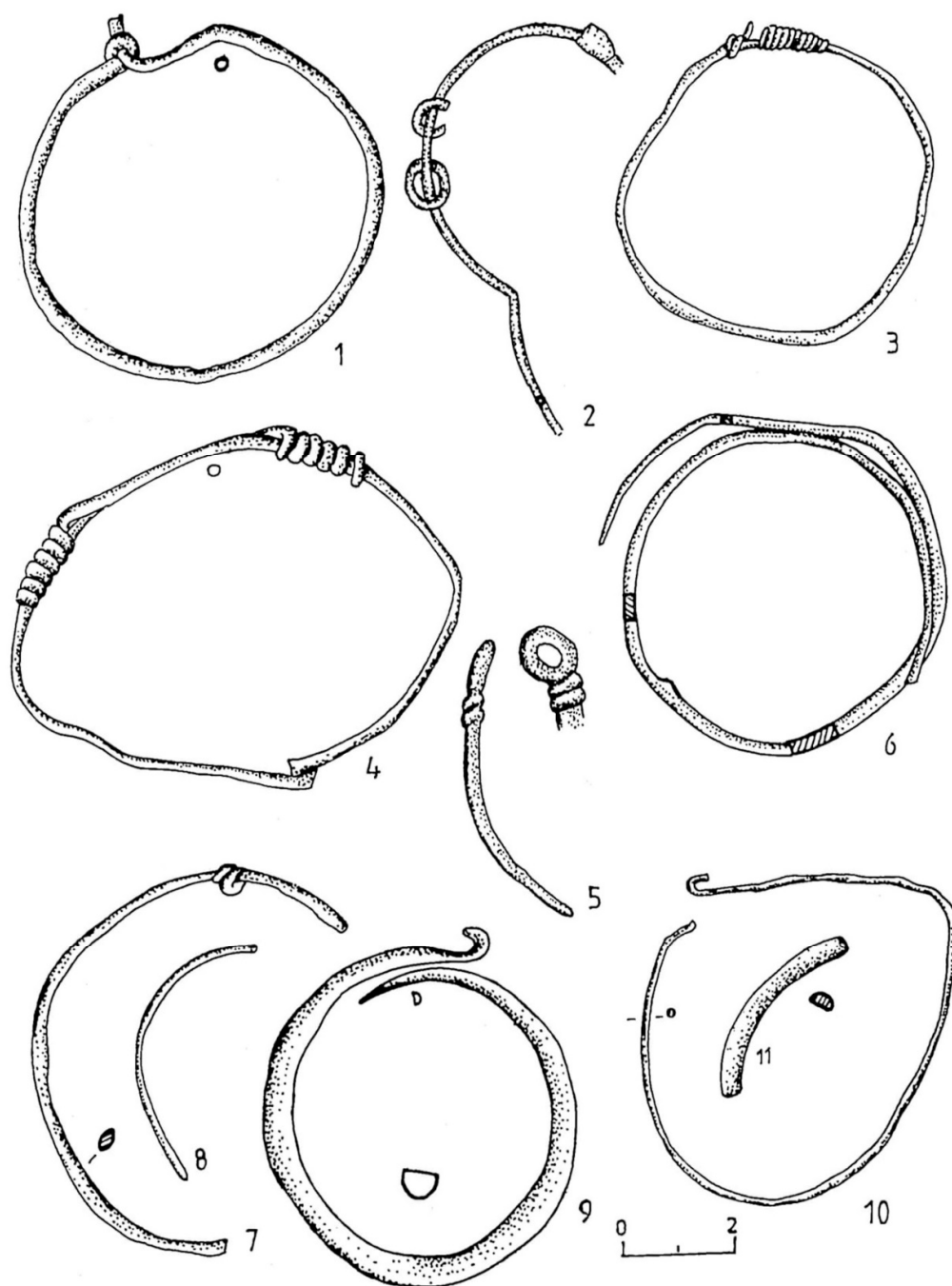

Fig. 4. Poiana. Brățări de bronz cu capetele agățate.

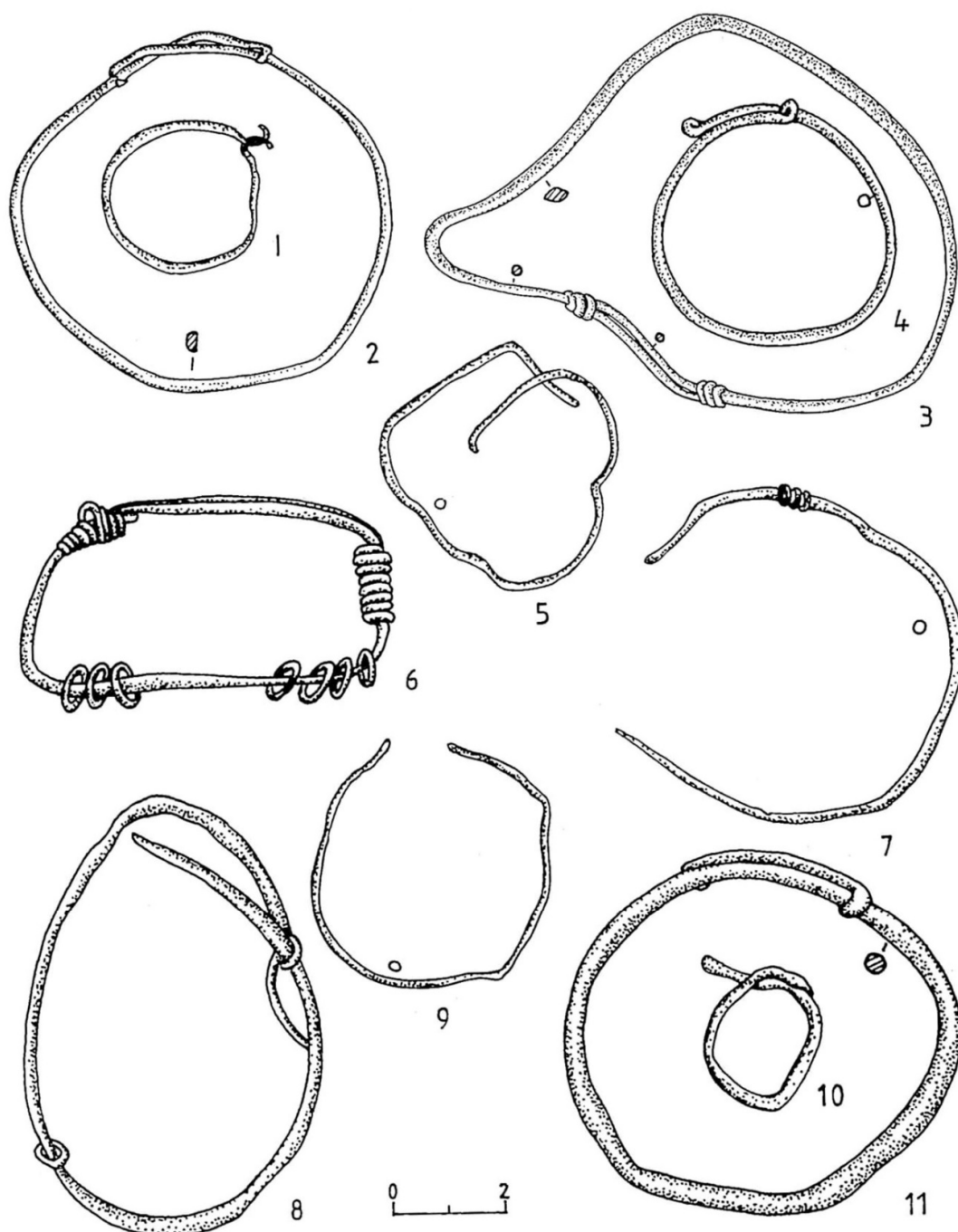

Fig. 5. Poiana. Brățări de bronz cu capetele agățate.

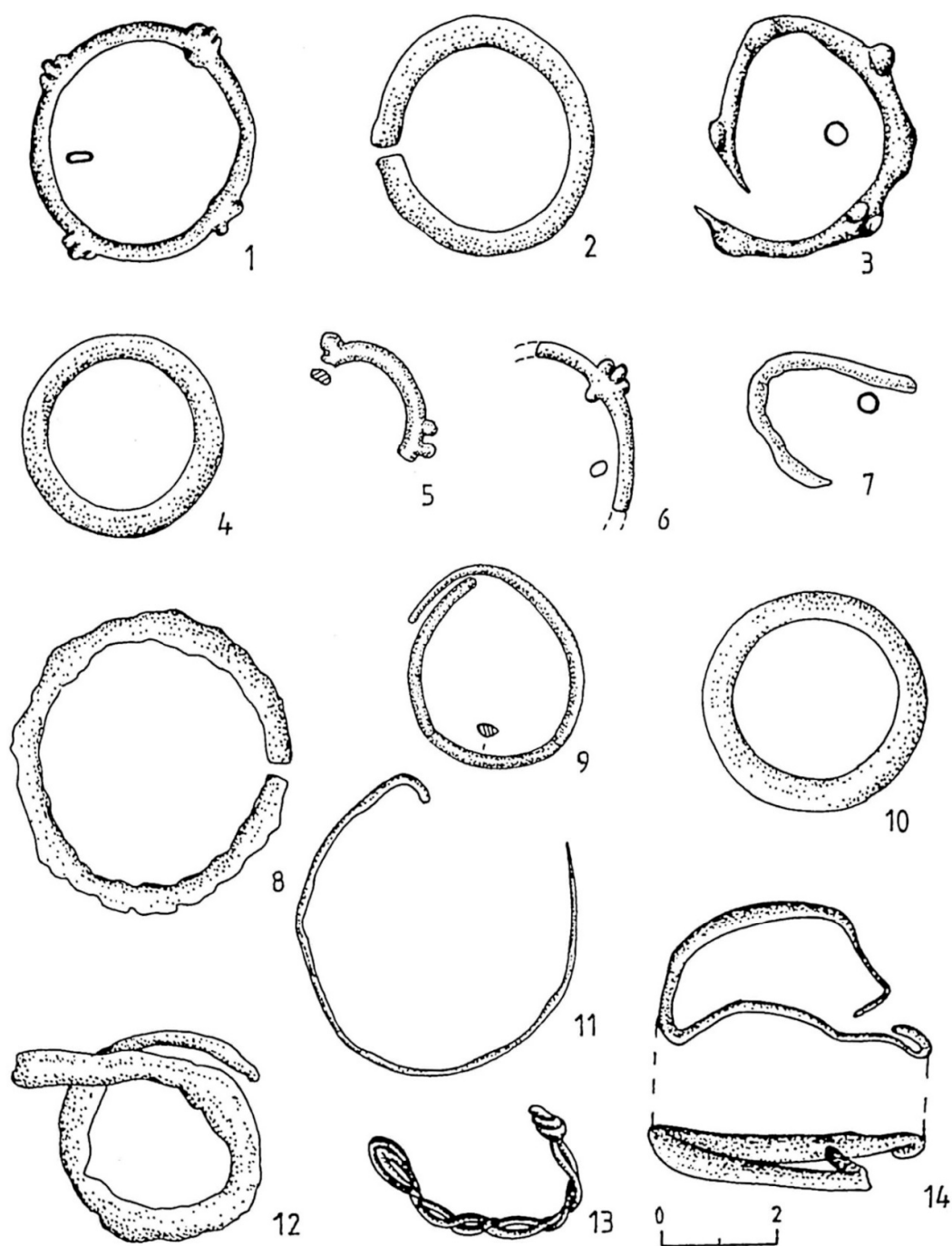

Fig. 6. Poiana. Brățări de bronz cu nodozități și cu capetele libere.

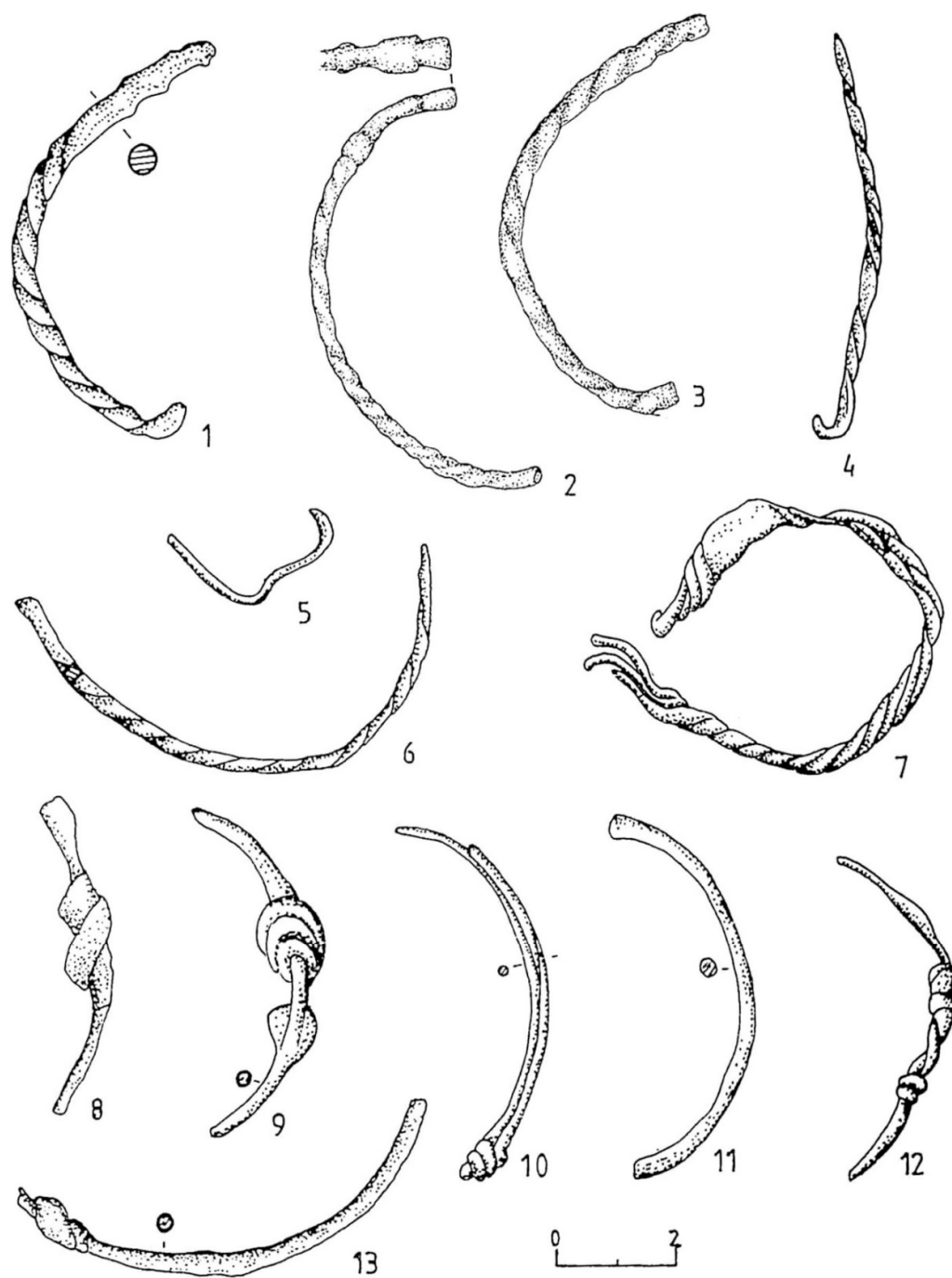

Fig. 7. Poiana. Brățări de bronz din fir torsionat și cu capetele petrecute și răsucite.

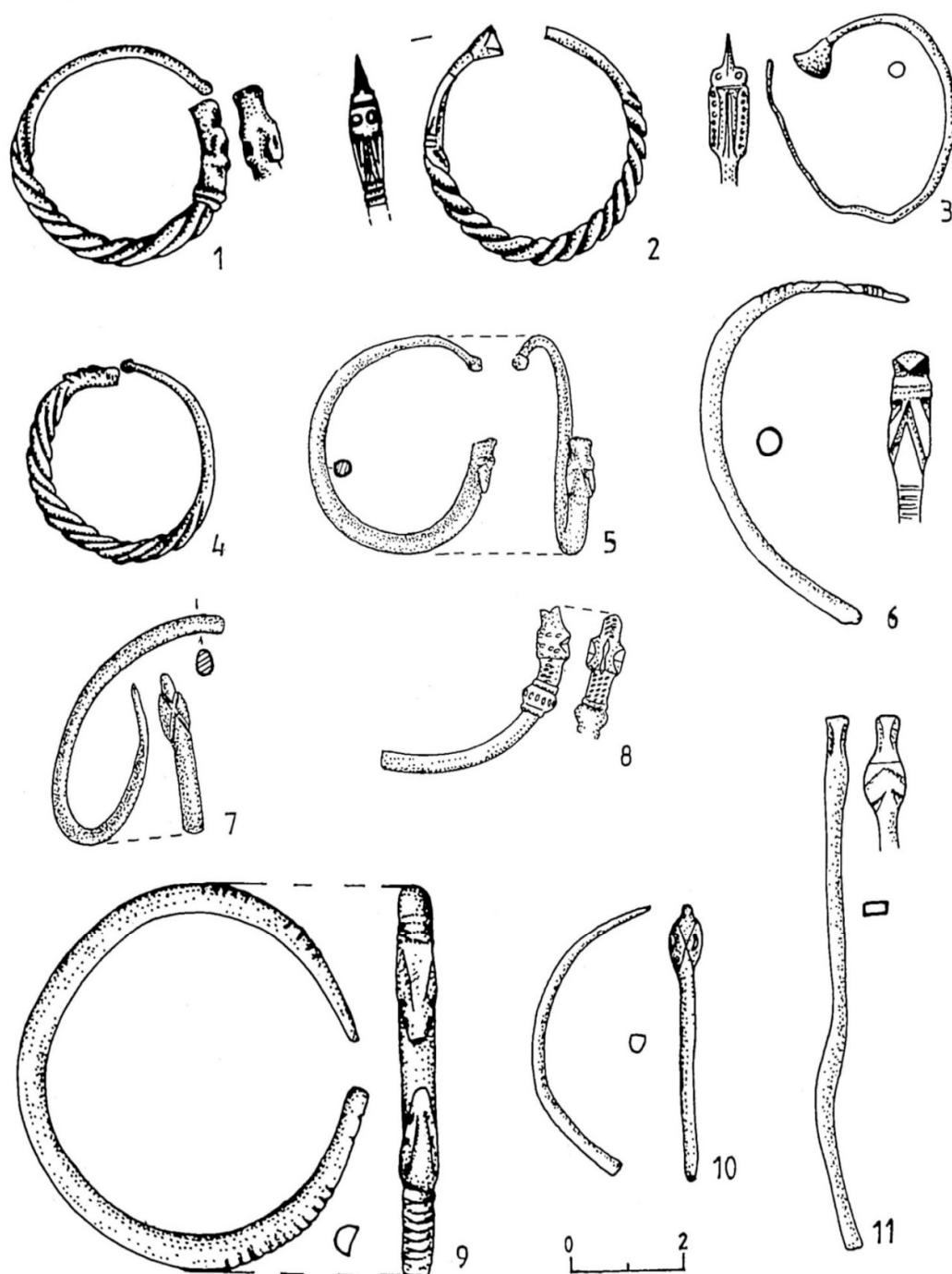

Fig. 8. Poiana. Cercei și brățări de argint (1-2, 4) și bronz (3, 5-11) cu decor zoomorf.

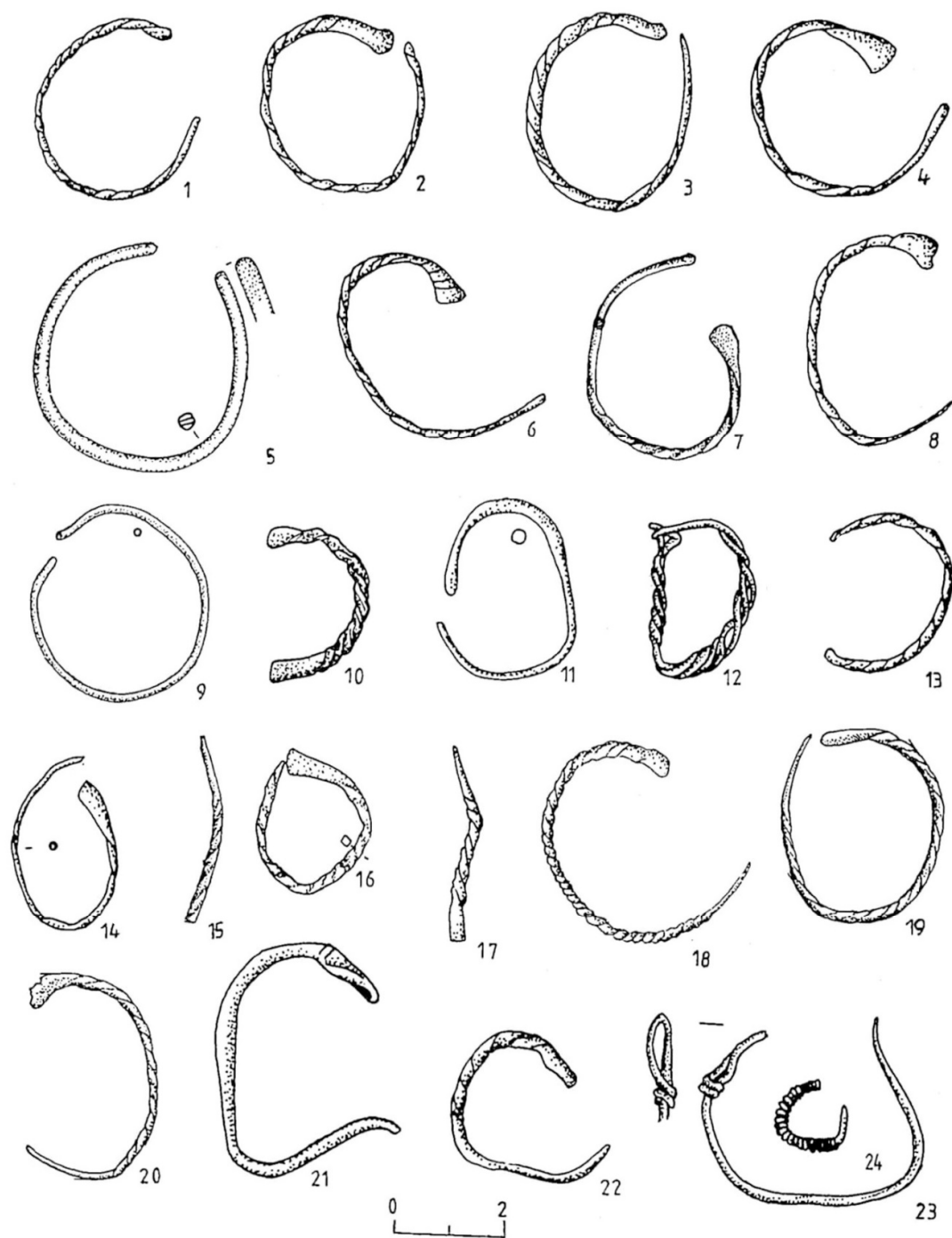

Fig. 9. Poiana. Cercei de bronz din fir simplu și torsionat.

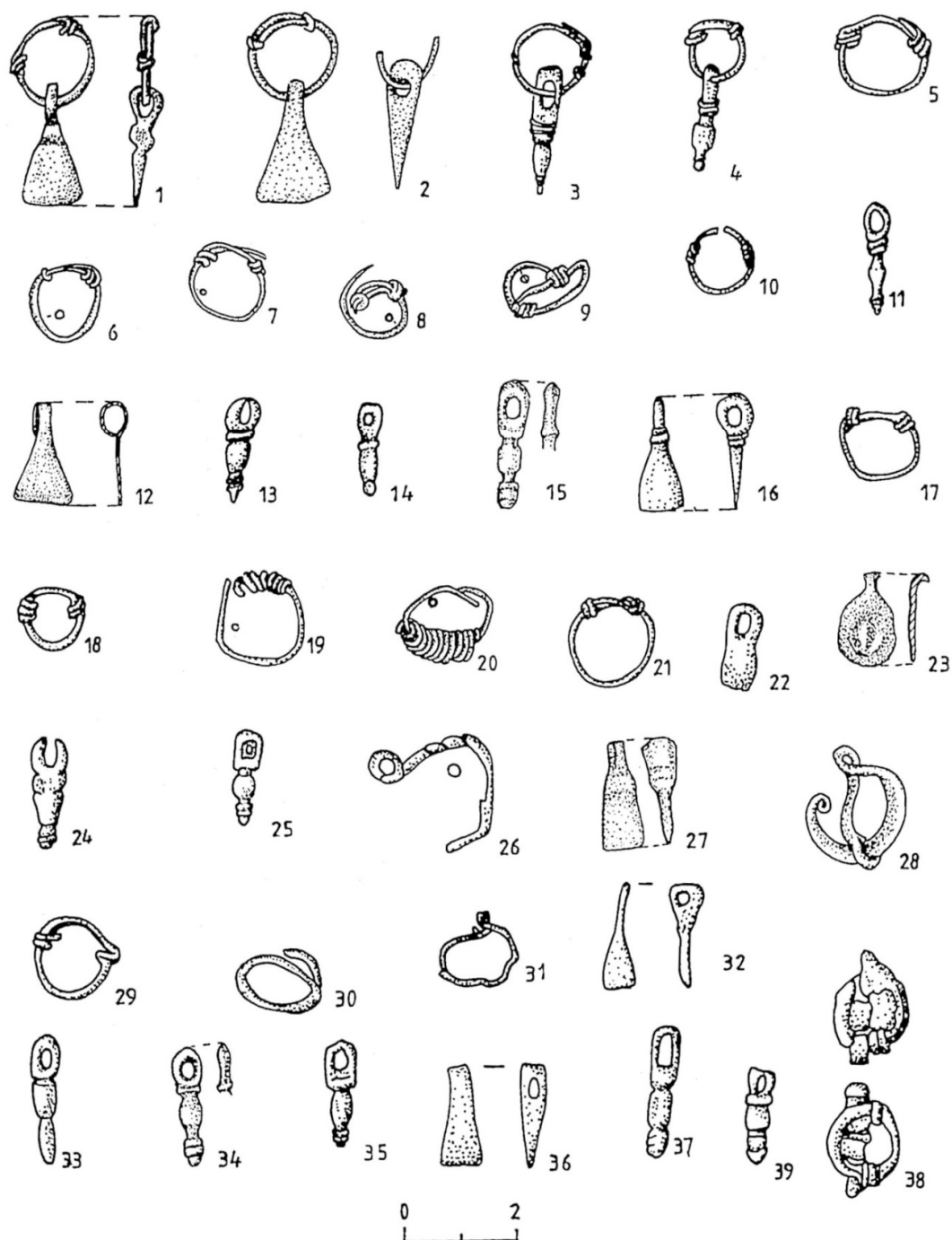

Fig. 10. Poiana. Verigi și pandantive de bronz de tipuri diferite.

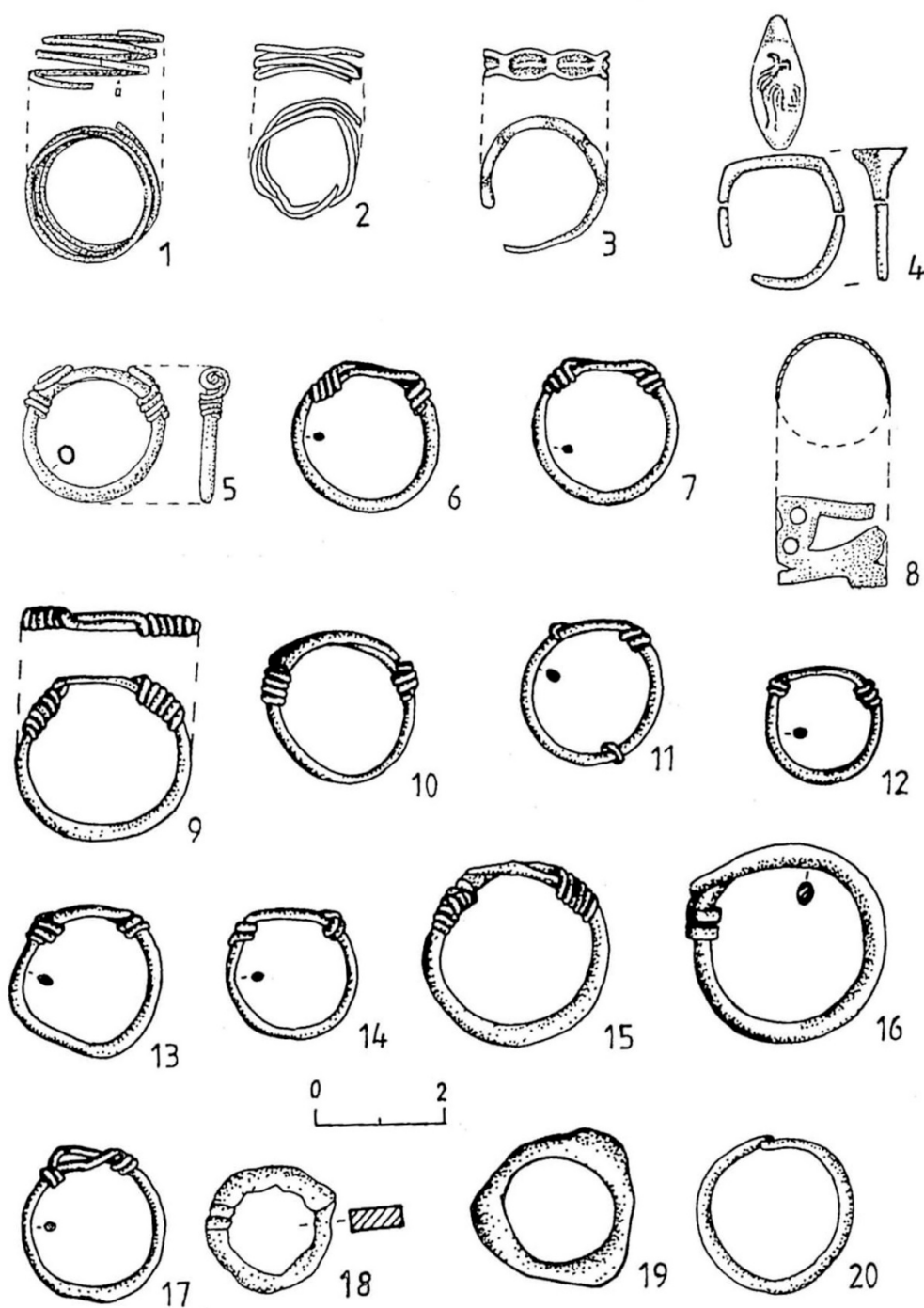

Fig. 11. Poiana. Inele de argint (6-7, 9-17) și bronz (1-5, 18-20) de diferite tipuri.

Fig. 12. Poiana. Mărgelice cu forme și decor diferit (foto de la MIB).

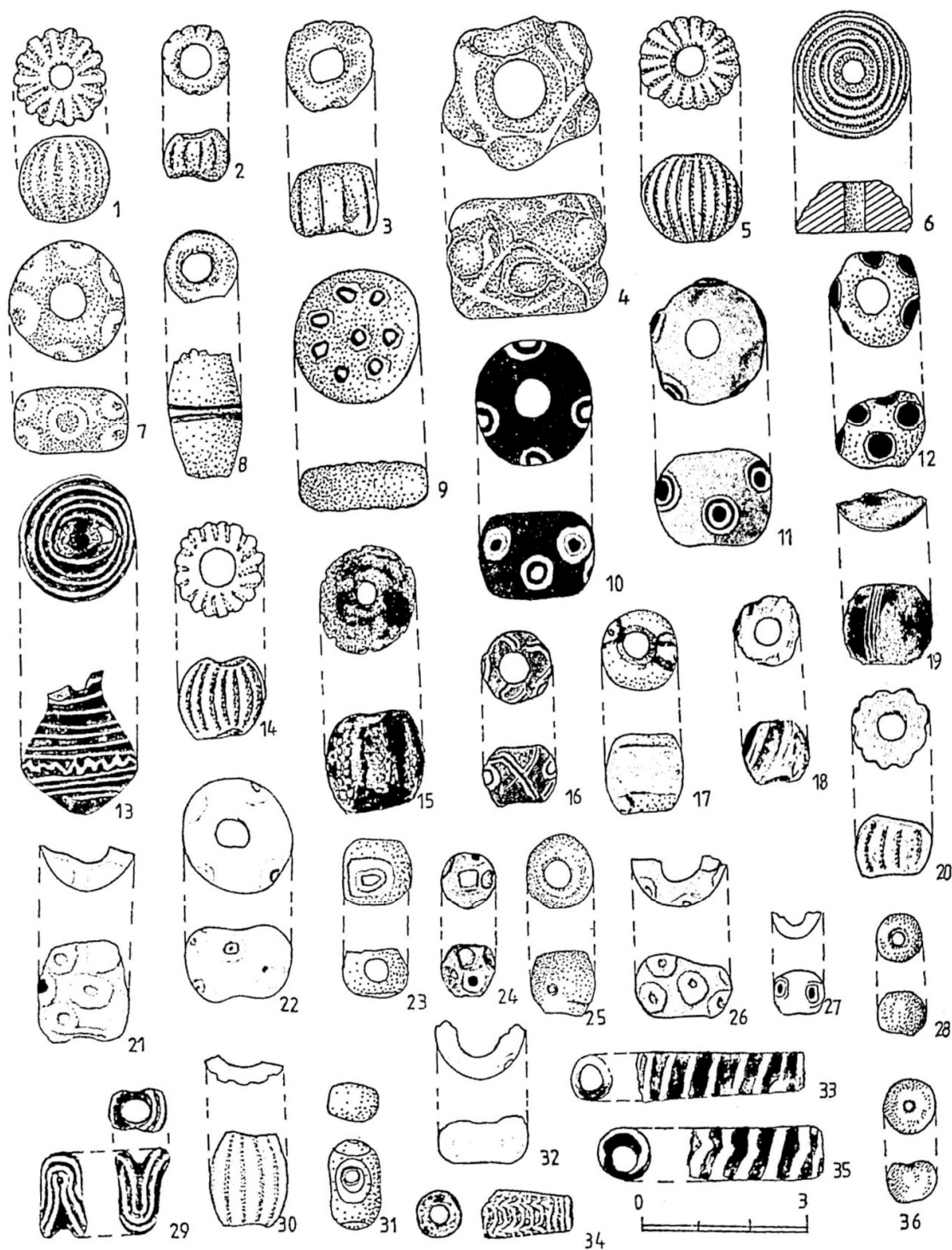

Fig. 13. Poiana. Mărgele cu forme și decor diferit.

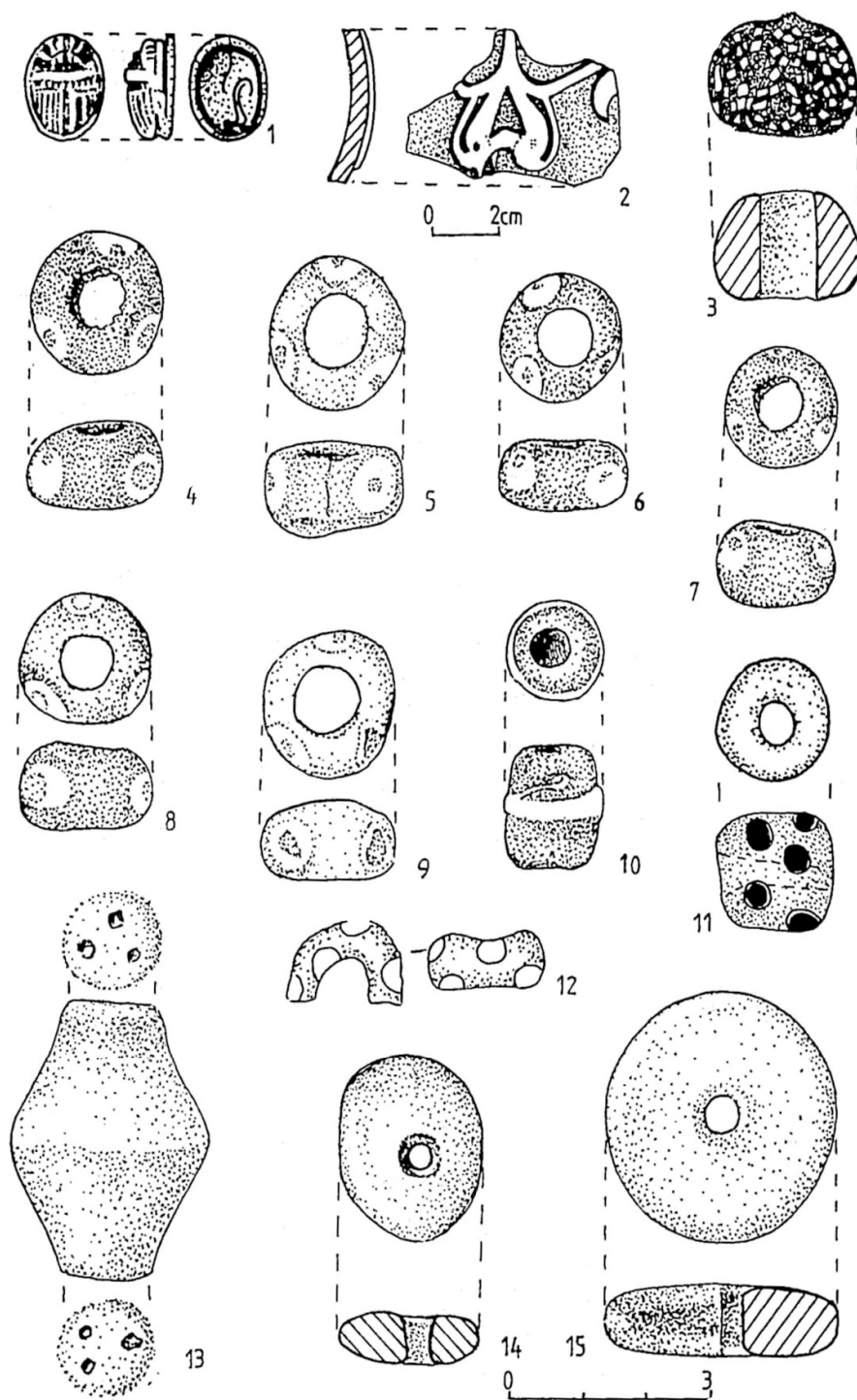

Fig. 14. Poiana. Mărgelă diferite (3-12), scarabeu (1), amulete de sticlă (14-15), zornăitoare de lut (13) și fragment decorativ din lemn aurit (2).

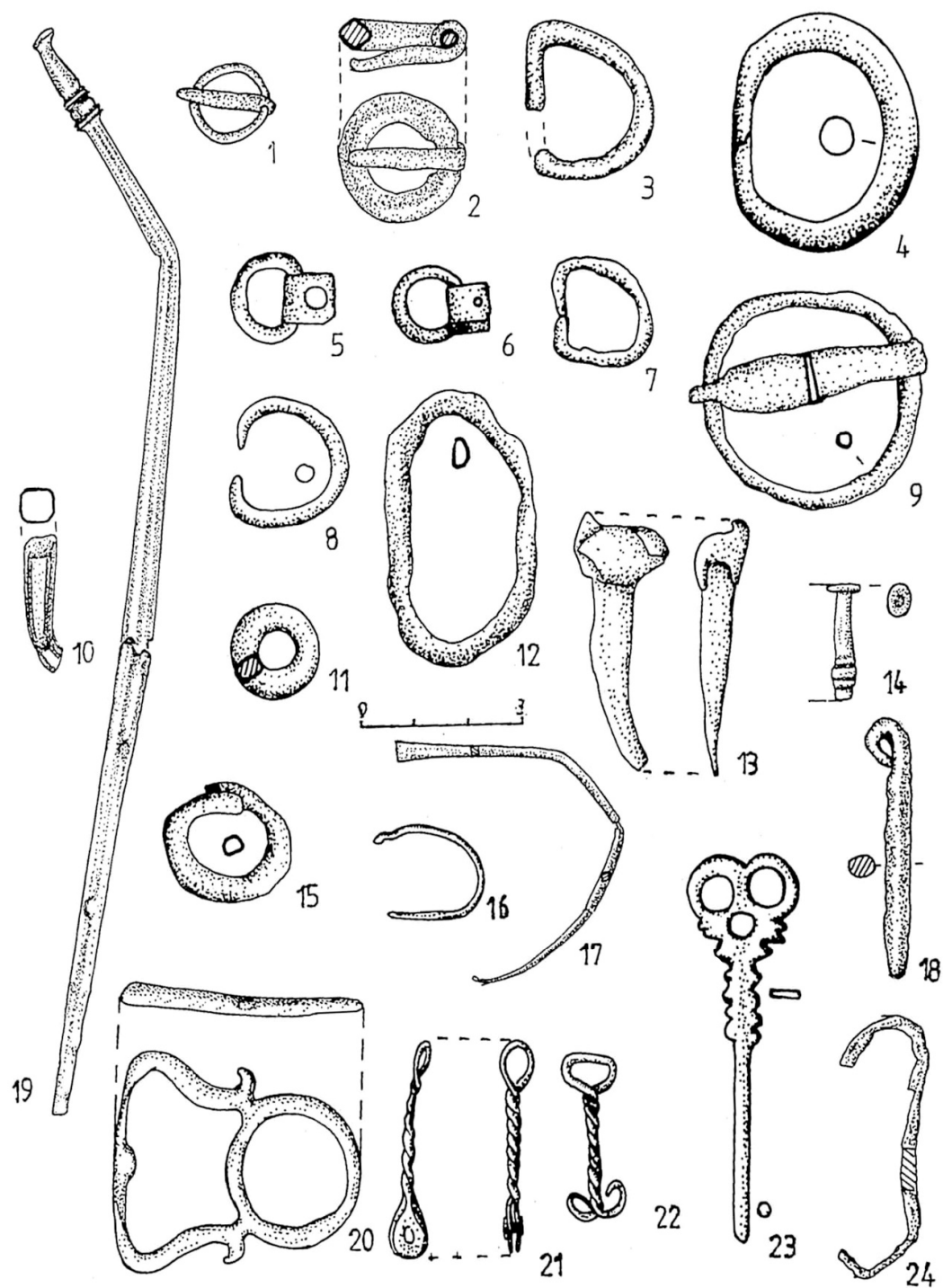

Fig. 15. Poiana. Catarames (1-9, 12-13, 18, 20), acs de pâr (10, 14, 19, 23), verigi (11, 15), pândative (21-22), strâpungătoare (17) și fragmente de sârma (16, 24).

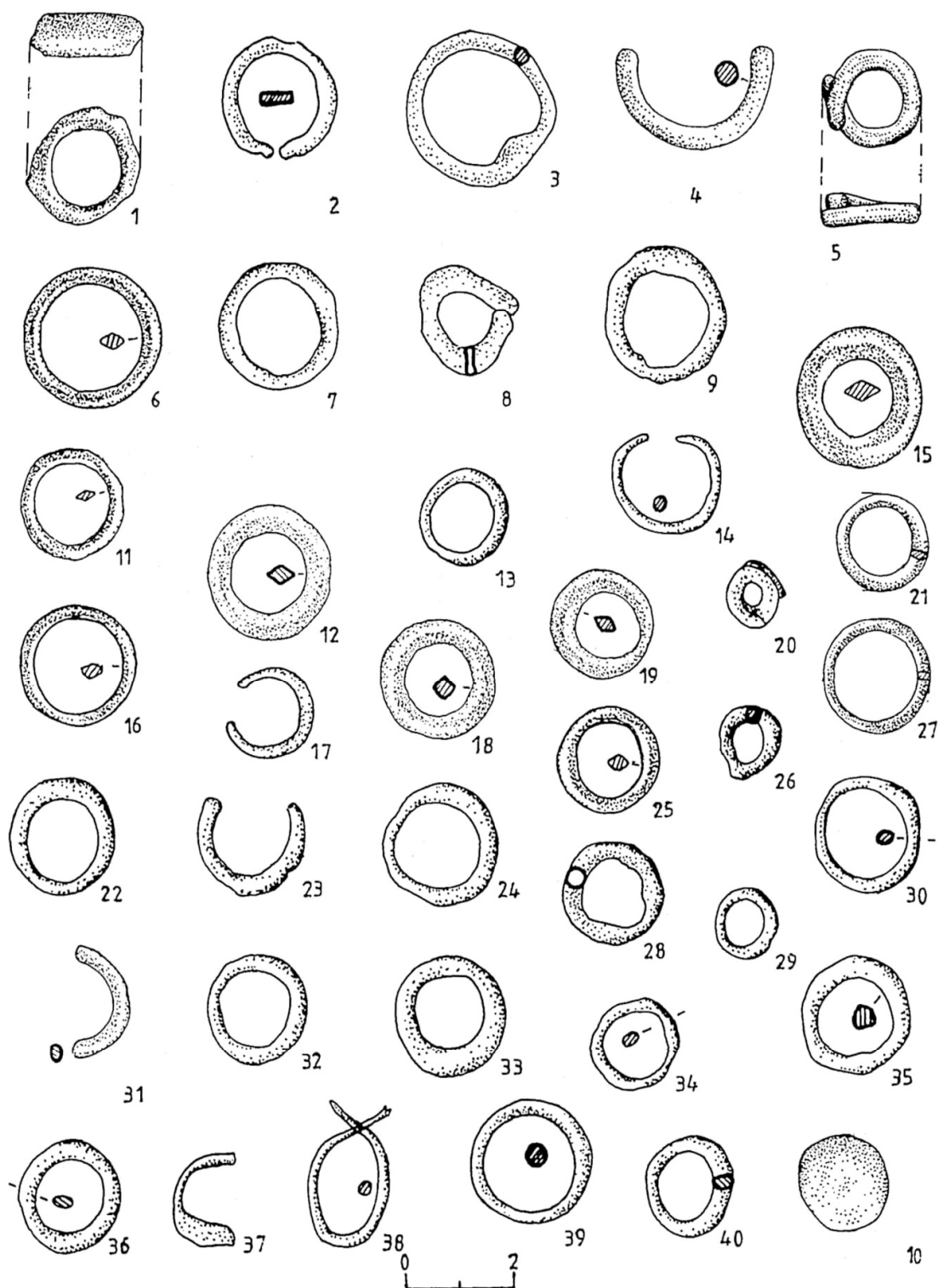

Fig. 16. Poiana. Verigi și pastilă (10) de bronz de mărimi și forme diferite.

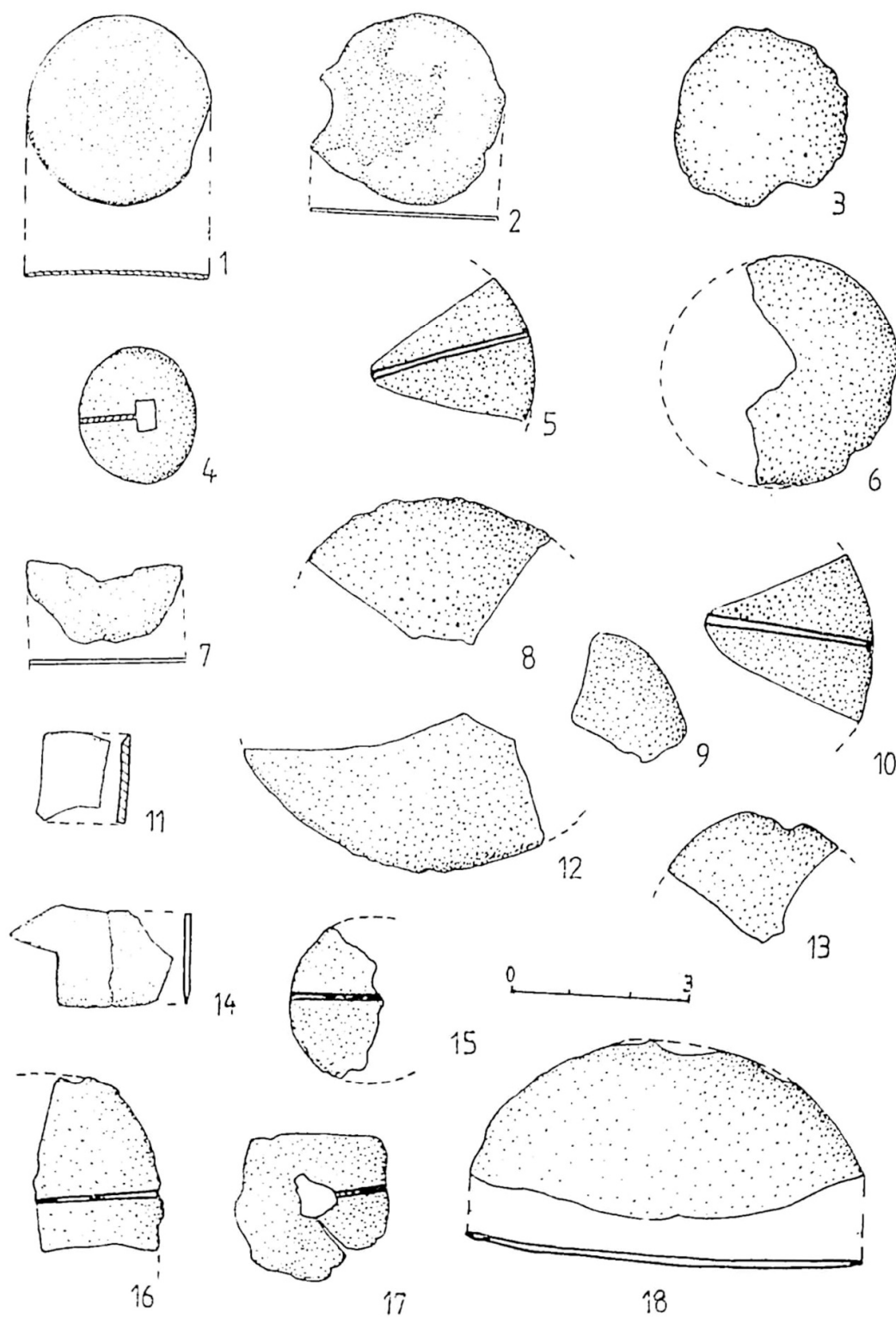

Fig. 17. Poiana. Oglinzi fragmentare de bronz.

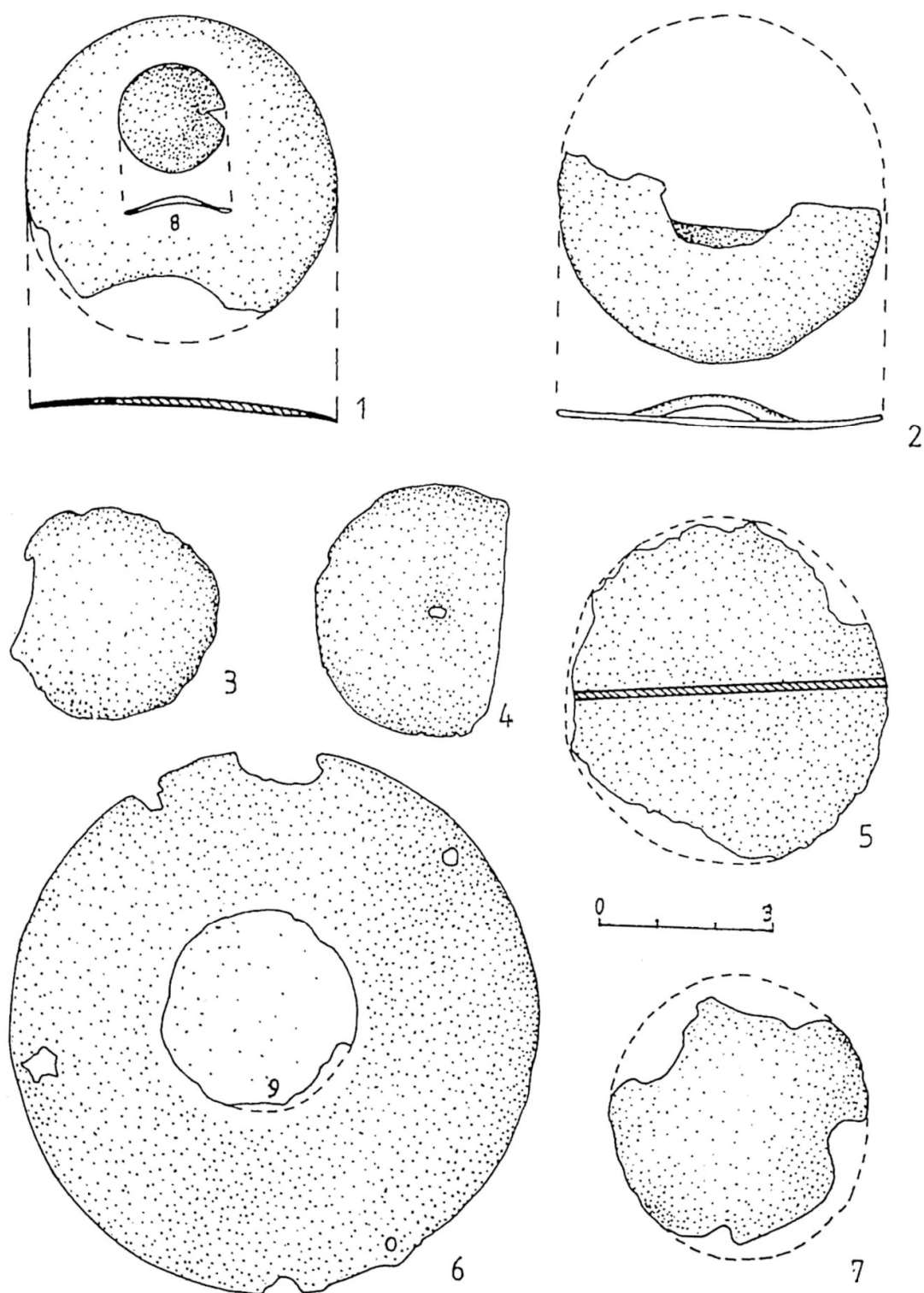

Fig. 18. Poiana. Oglinzi de bronz.

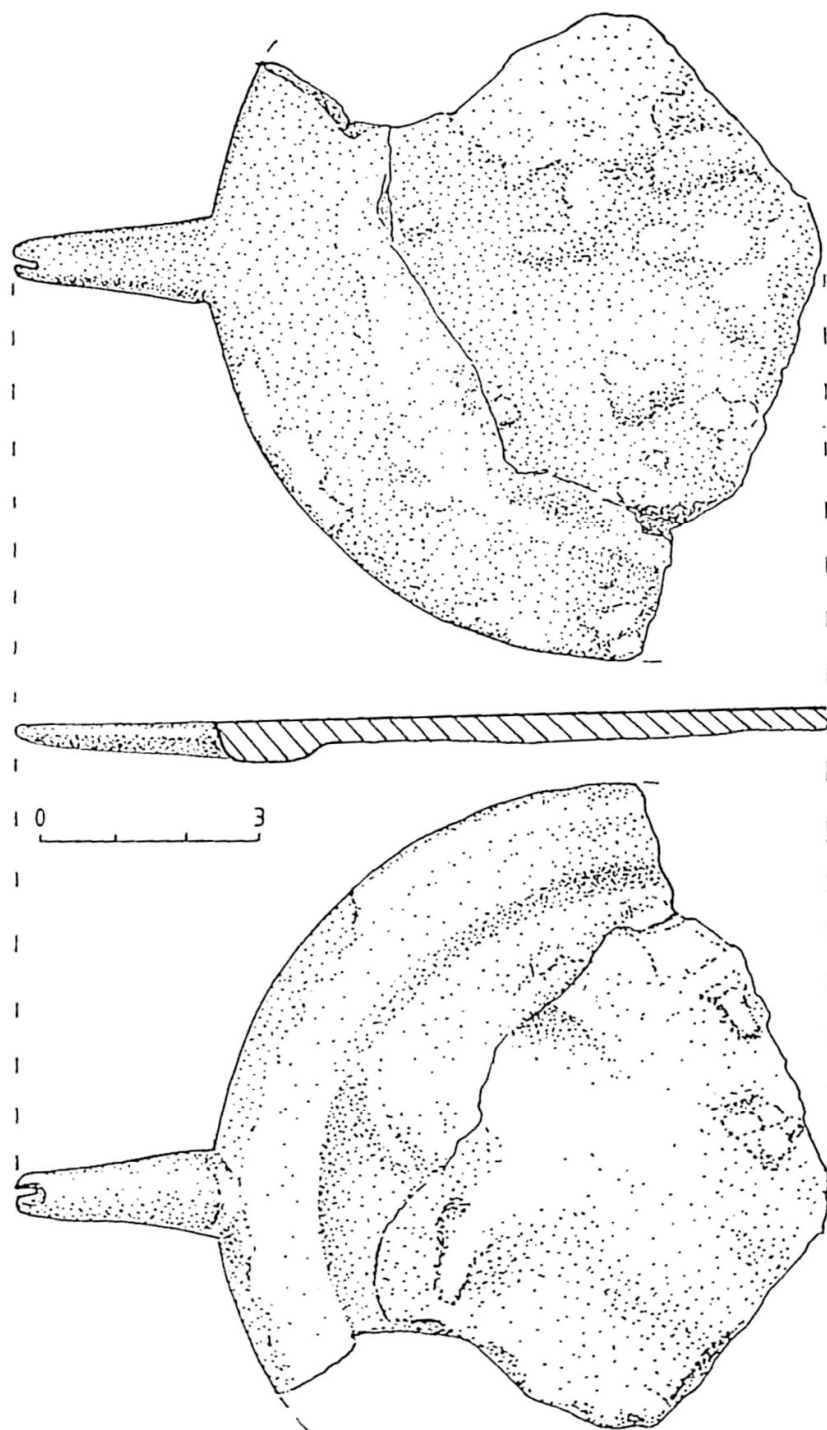

Fig. 19. Poiana. Oglindă de bronz.

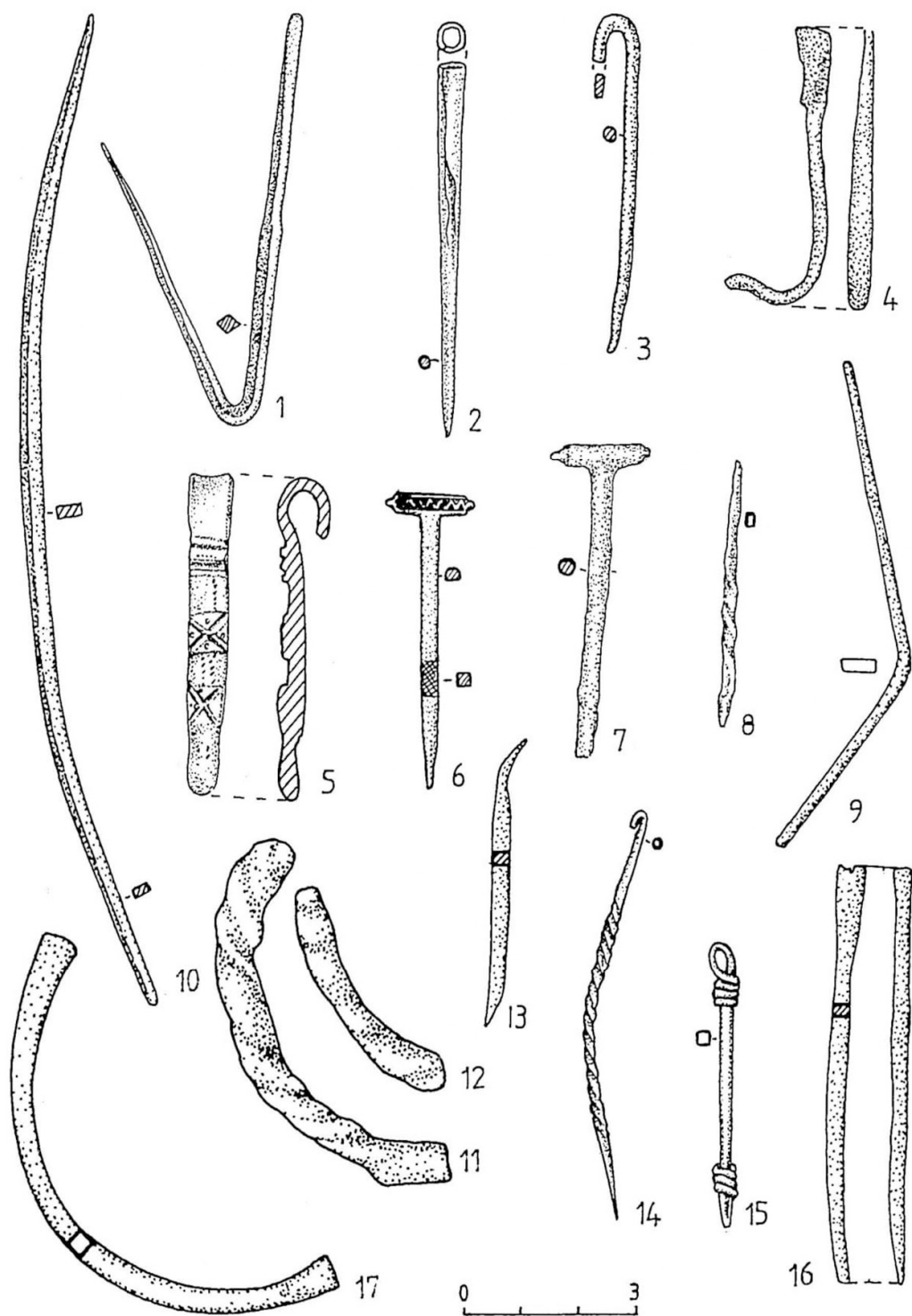

Fig. 20. Poiana. Străpungătoare (1, 4, 8, 10, 13-14), ace de cataramă (5-7), fragmente de verigi (11-12, 17) și o piesă de legătură (15) din bronz (1-3, 5-7, 9-10, 13-16) și fier (8, 11-12, 17).

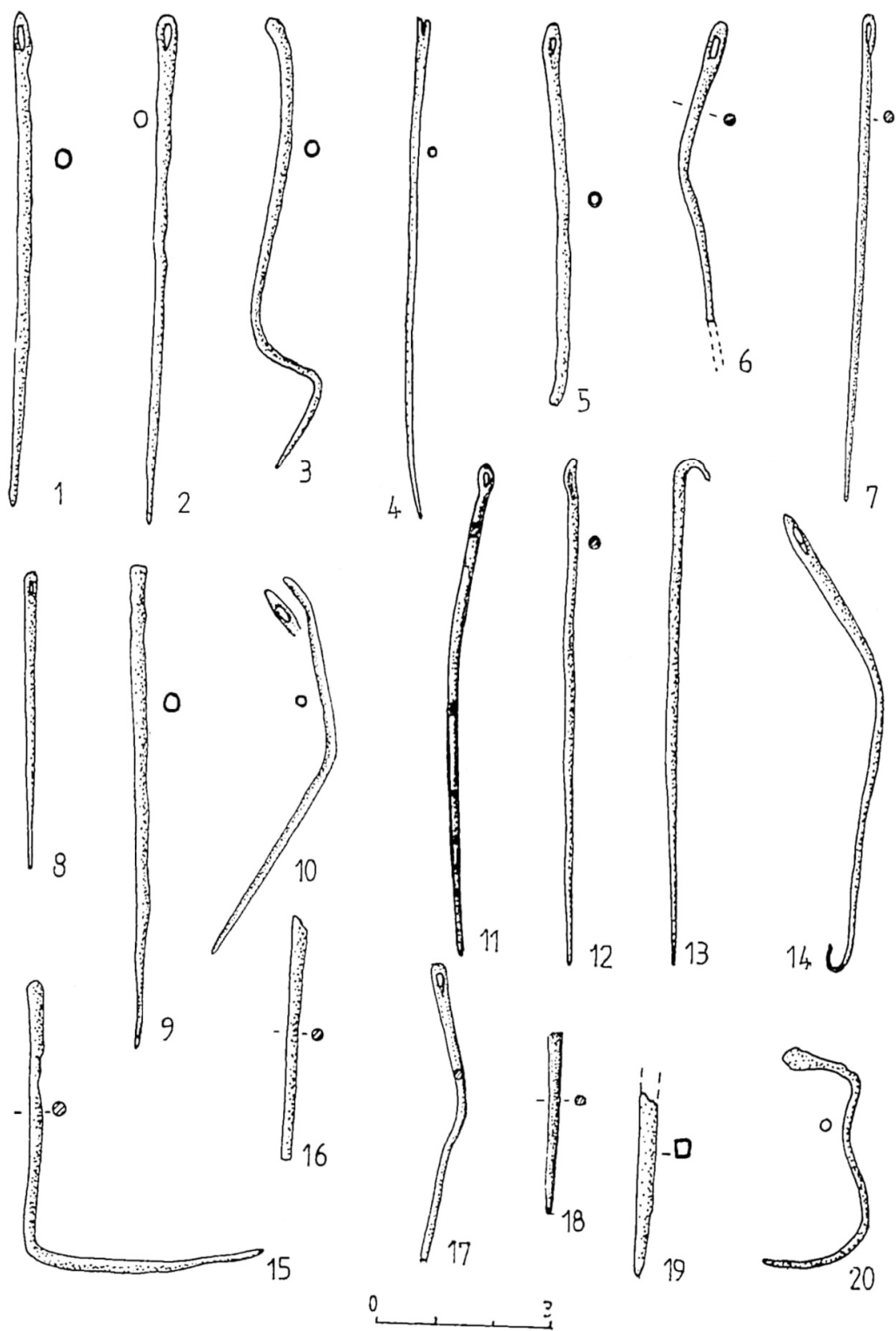

Fig. 21. Poiana. Ace de cusut de bronz (1-4, 7-8, 10-19) și fier (5-6, 9, 20).

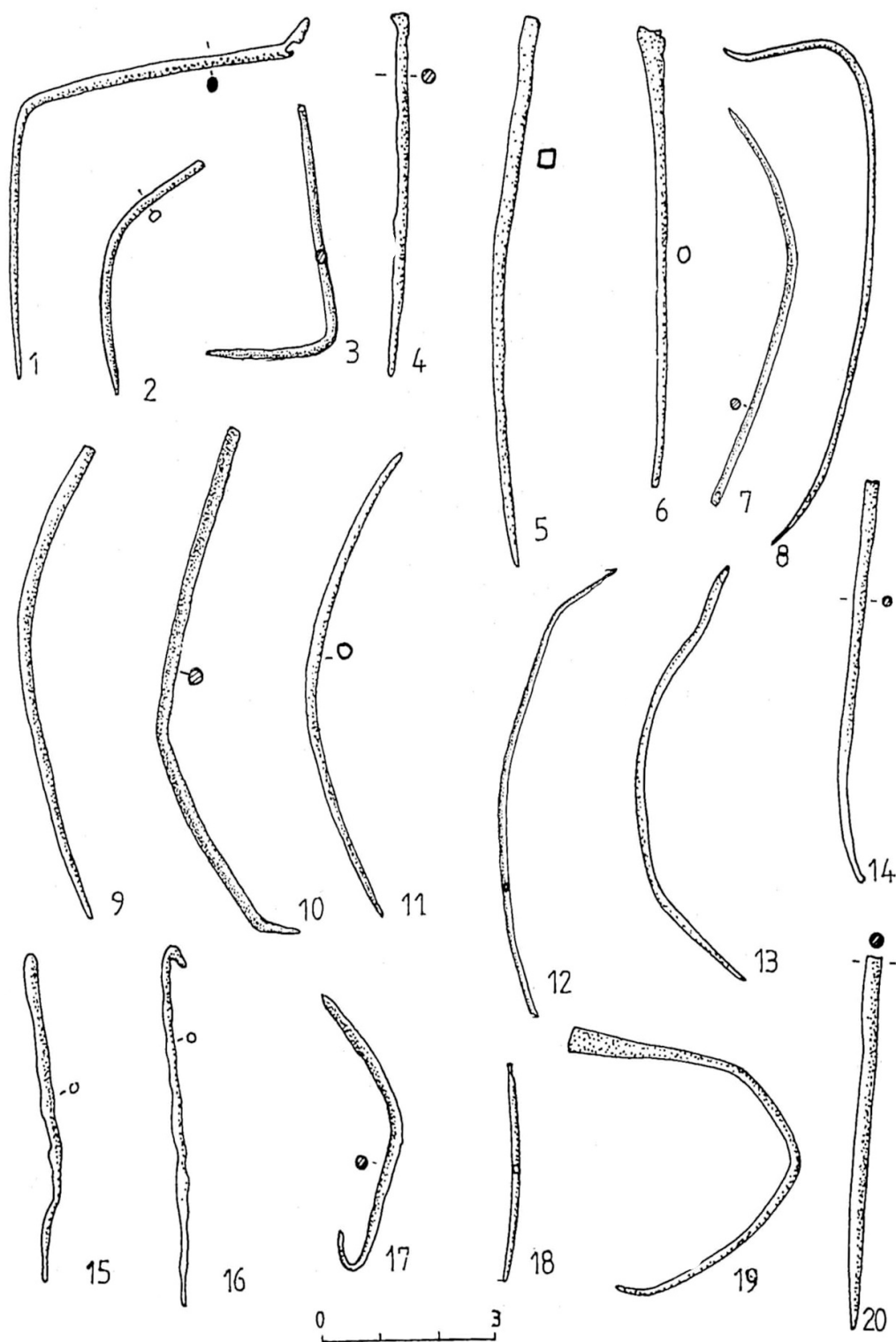

Fig. 22. Poiana. Ace de bronz.

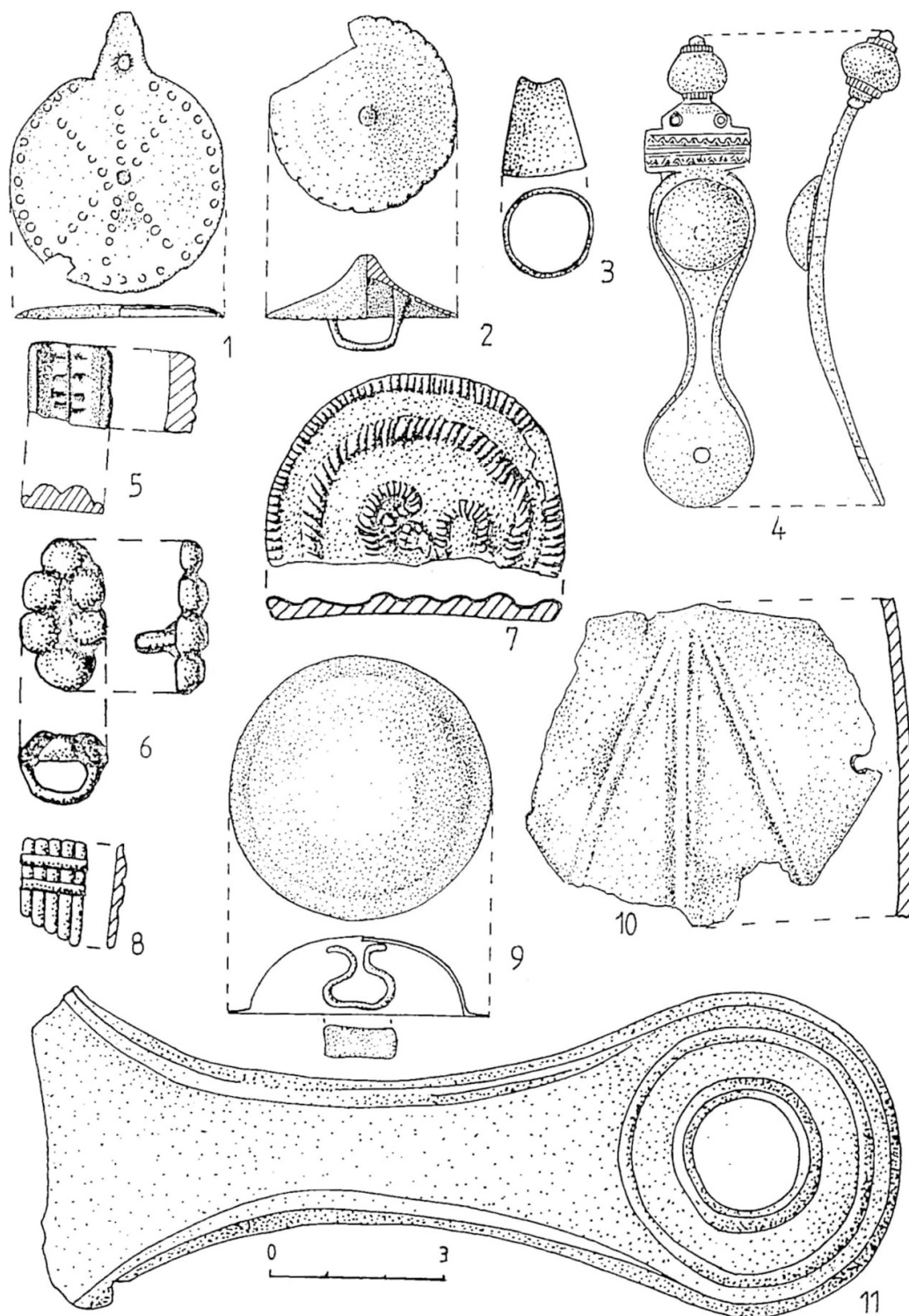

Fig. 23. Poiana. Pandativ (1), nasturi (2, 6, 9), aplică (7), piese decorative (3-5, 8, 10) și mâner de vas (11), de argint (7) și bronz (1-6, 8-11).

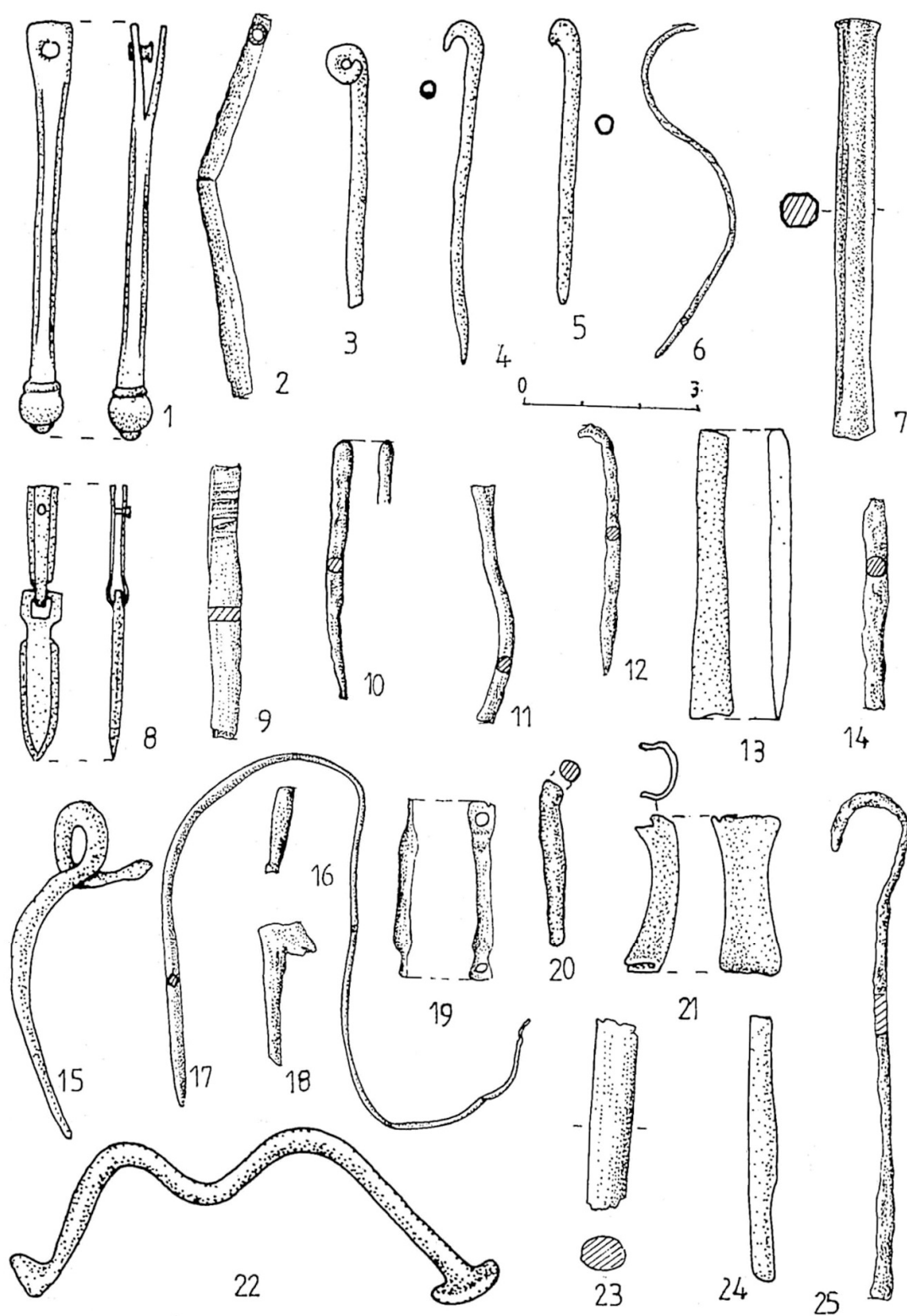

Fig. 24. Poiana. Limbă de curea (1, 8), daltă (7, 13), ace și diferite fragmente de bronz.

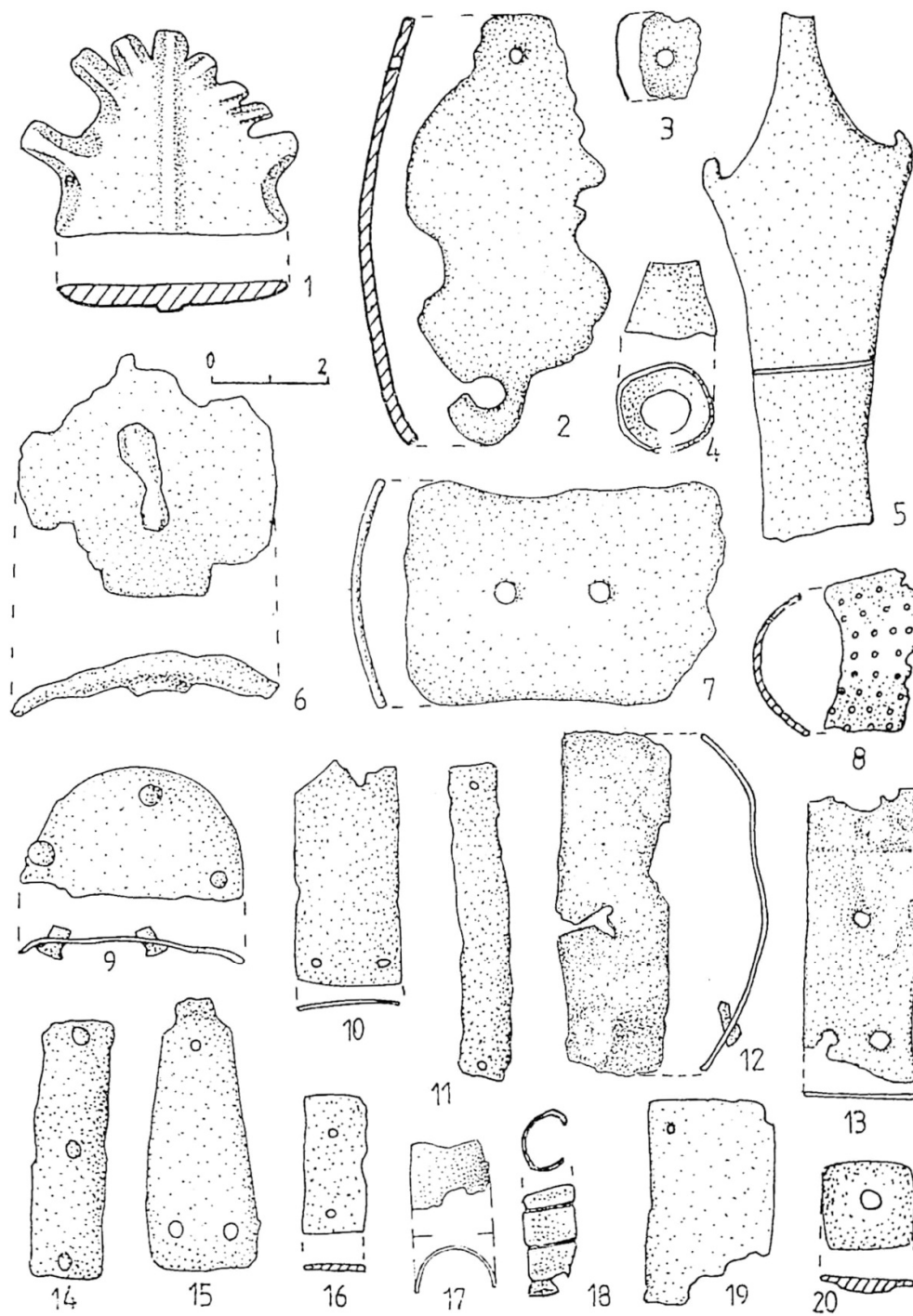

Fig. 25. Poiana. piese decorative (1-2, 5), fragmente de mânere și diferite plăcuțe cu găuri și nituri de bronz.

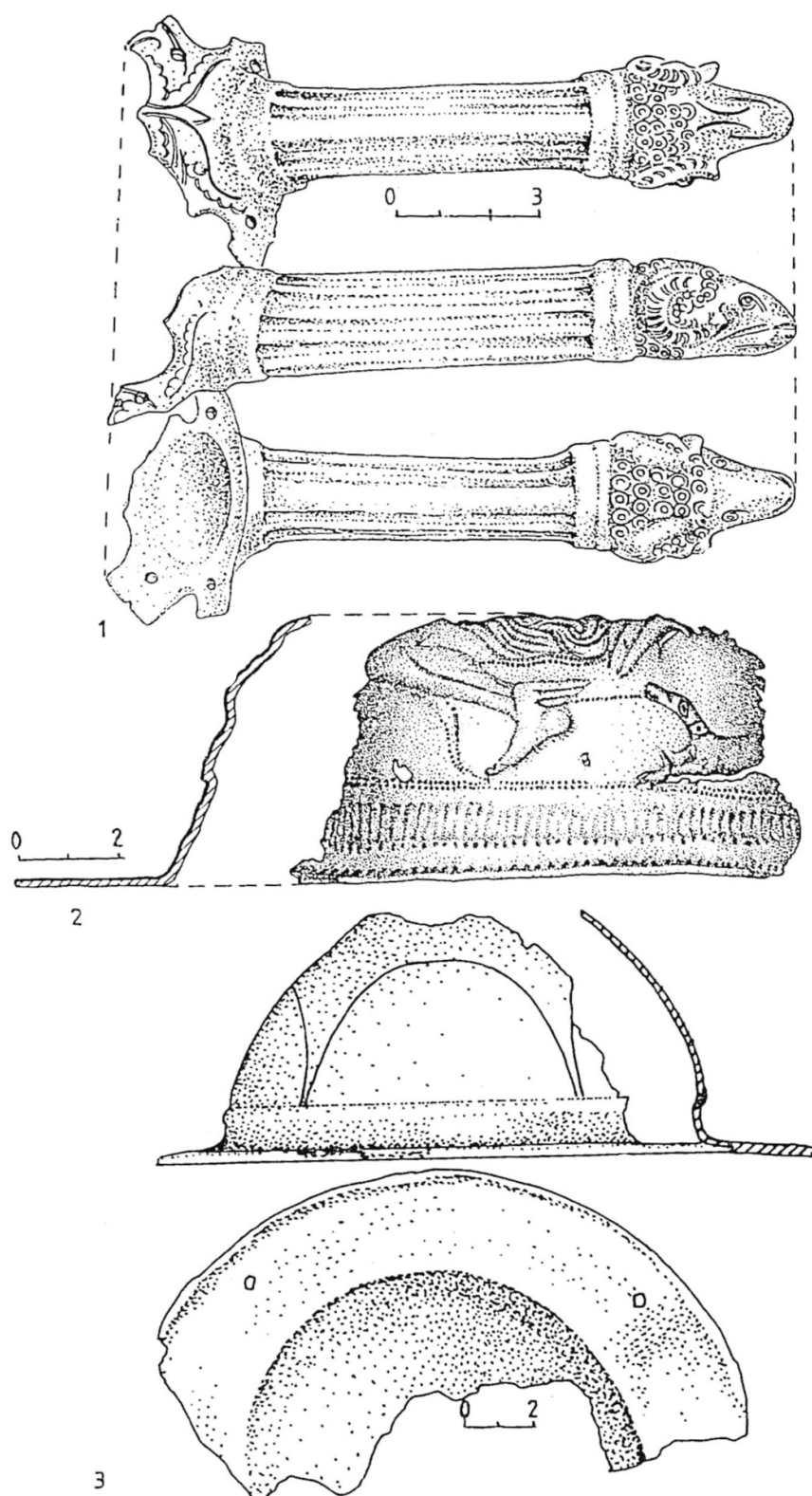

Fig. 26. Poiana. Fragmente de umbo și mâner de caserolă.

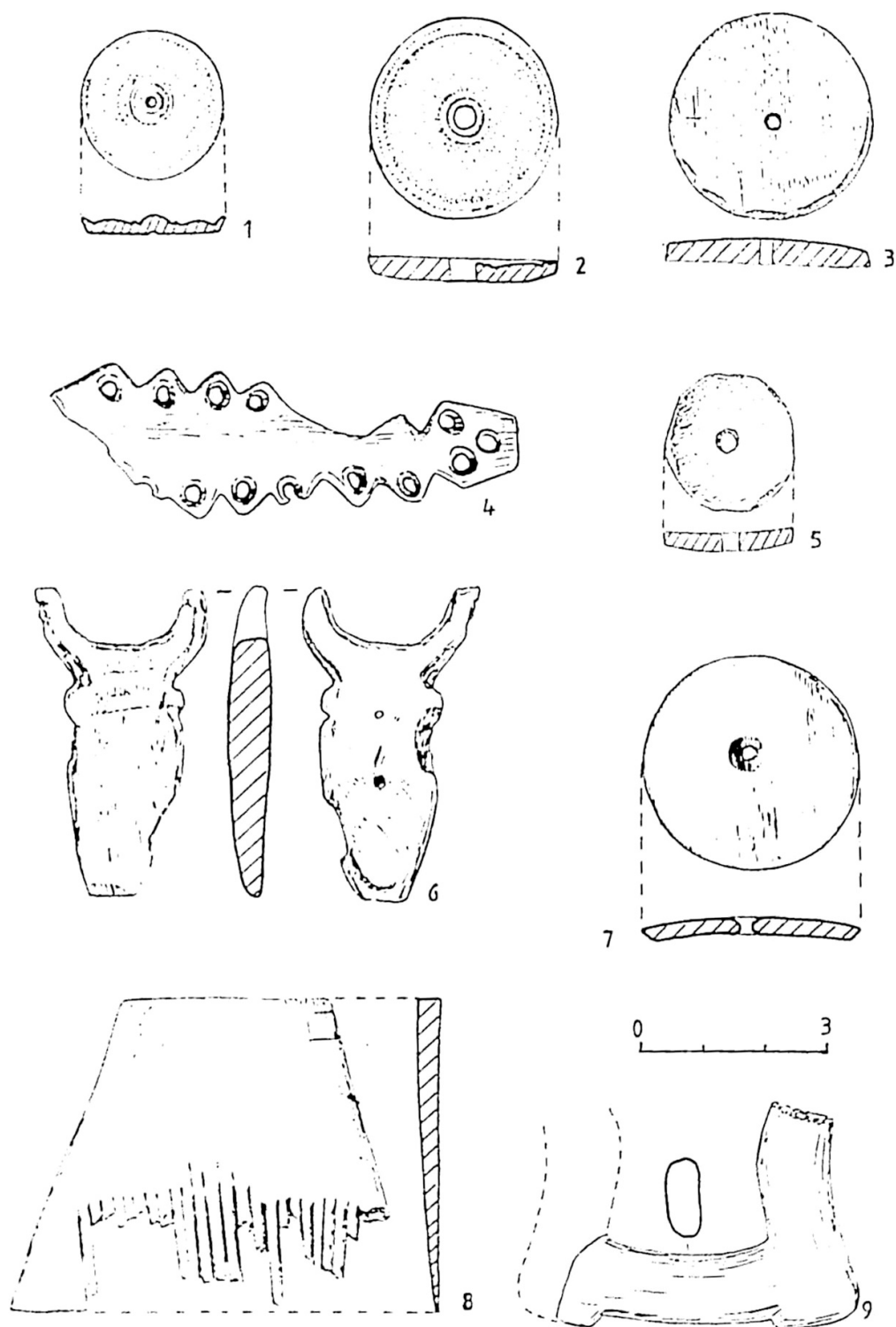

Fig. 27. Poiana. Obiecte de os.

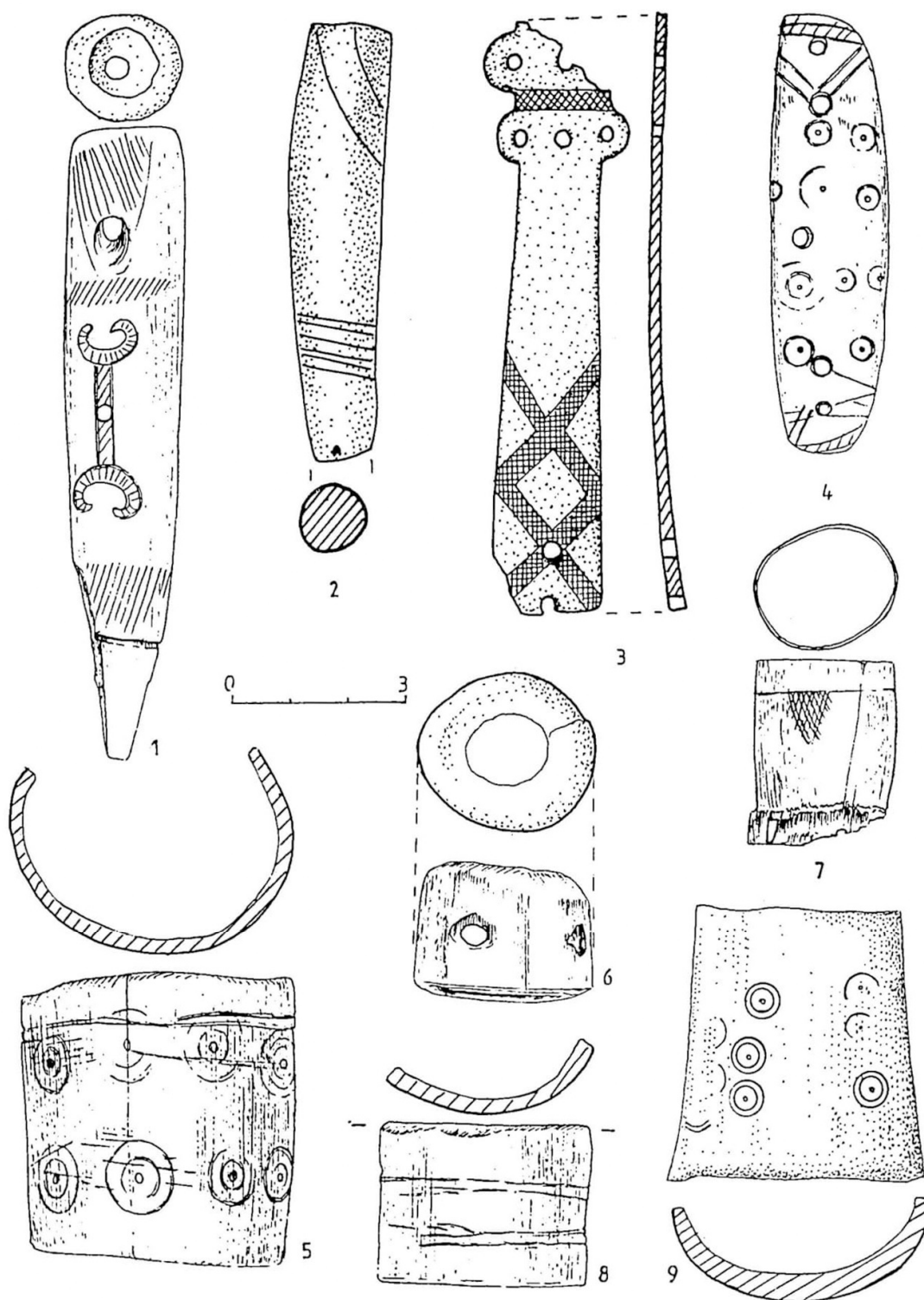

Fig. 28. Poiana. Obiecte de os.

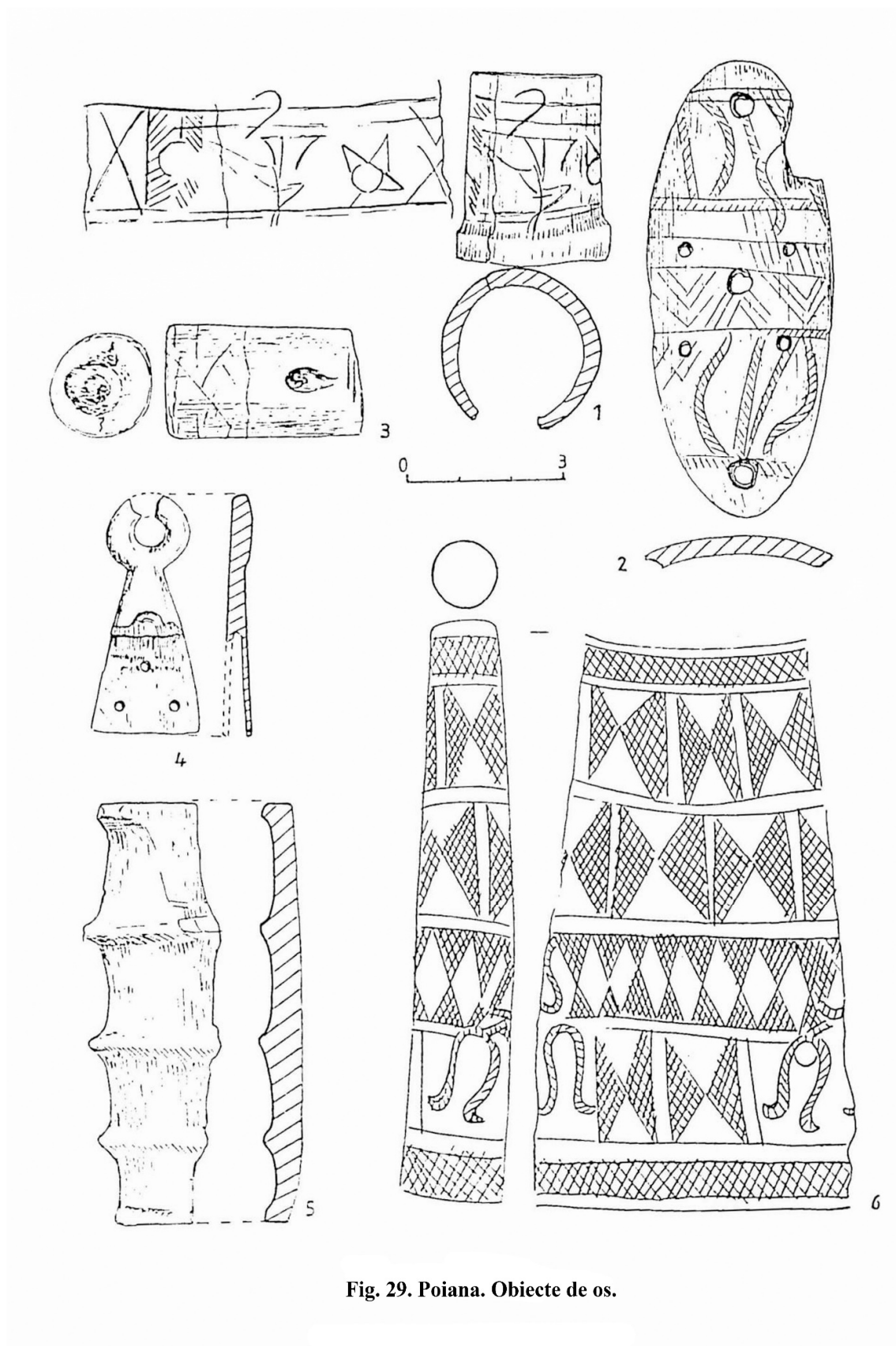

Fig. 29. Poiana. Obiecte de os.

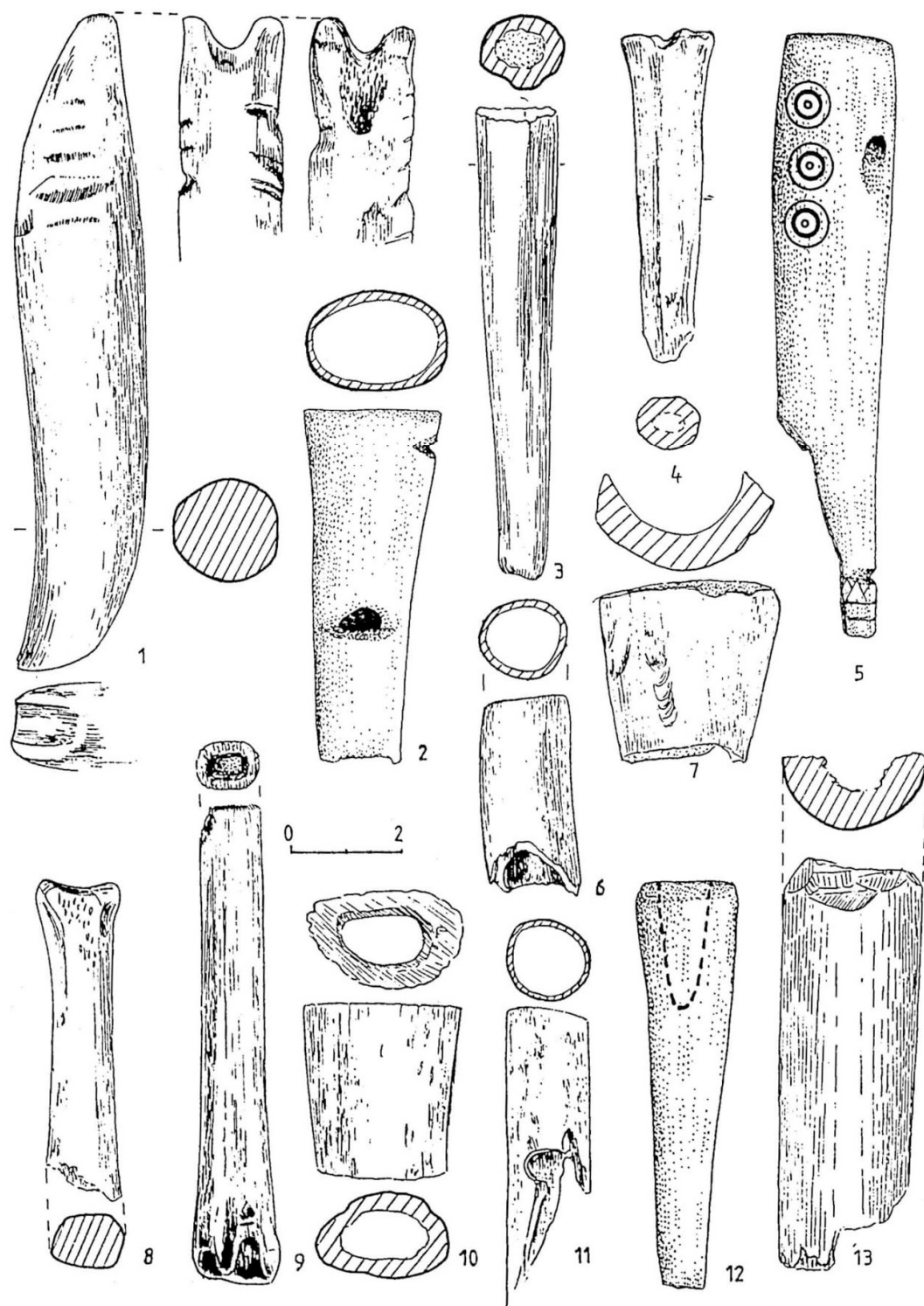

Fig. 30. Poiana. Obiecte de os.

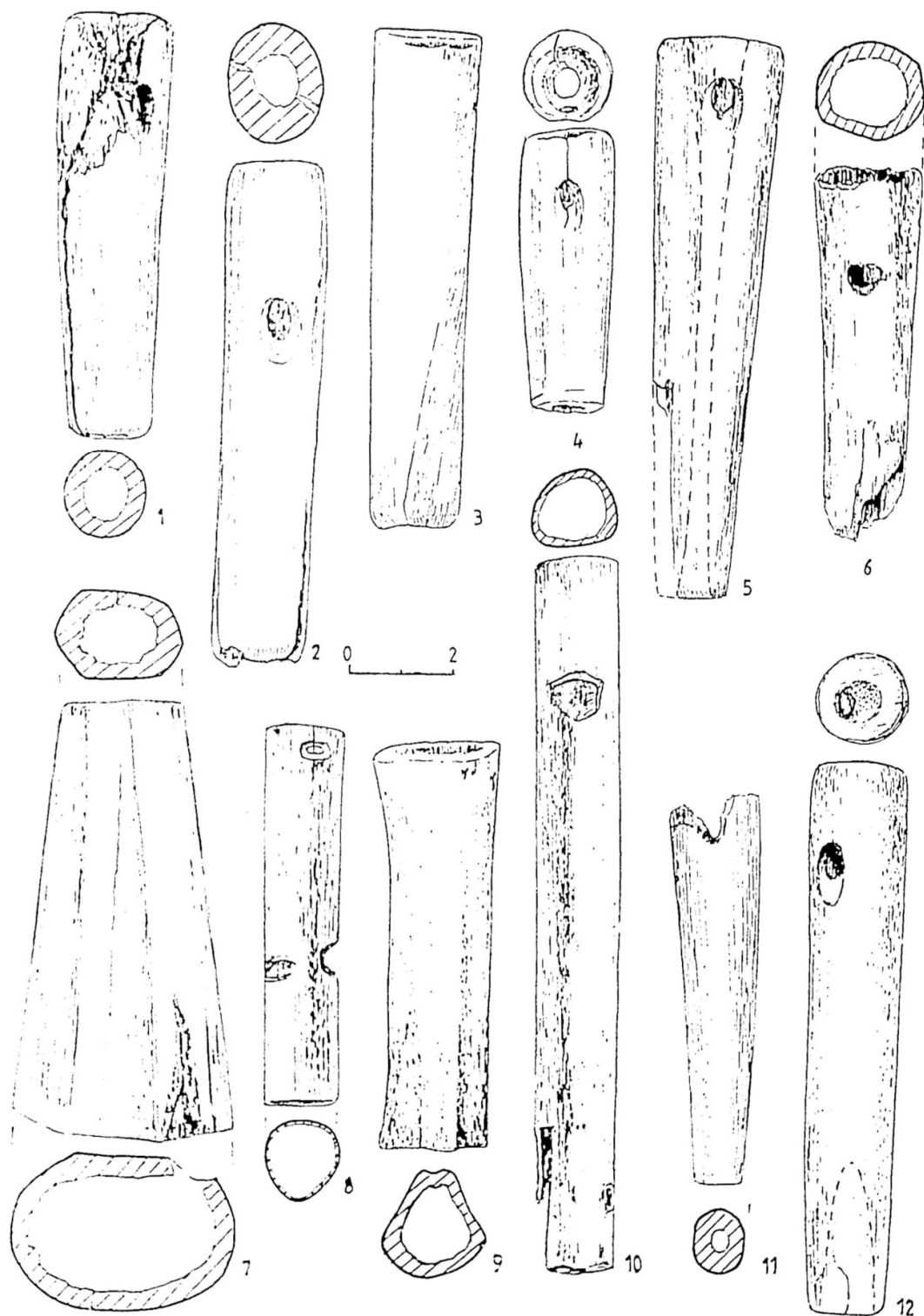

Fig. 31. Poiana. Obiecte de os.

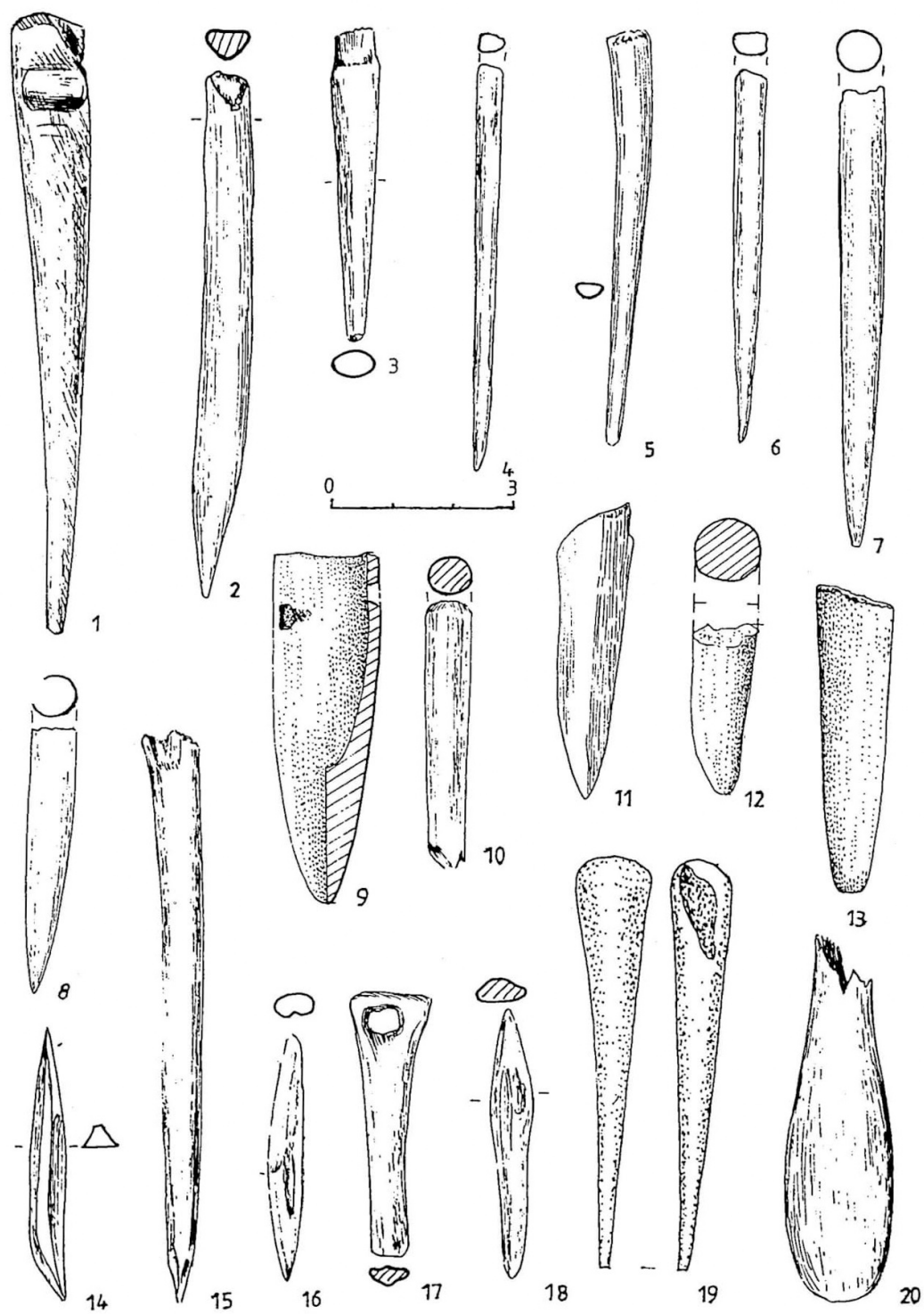

Fig. 32. Poiana. Obiecte de os.

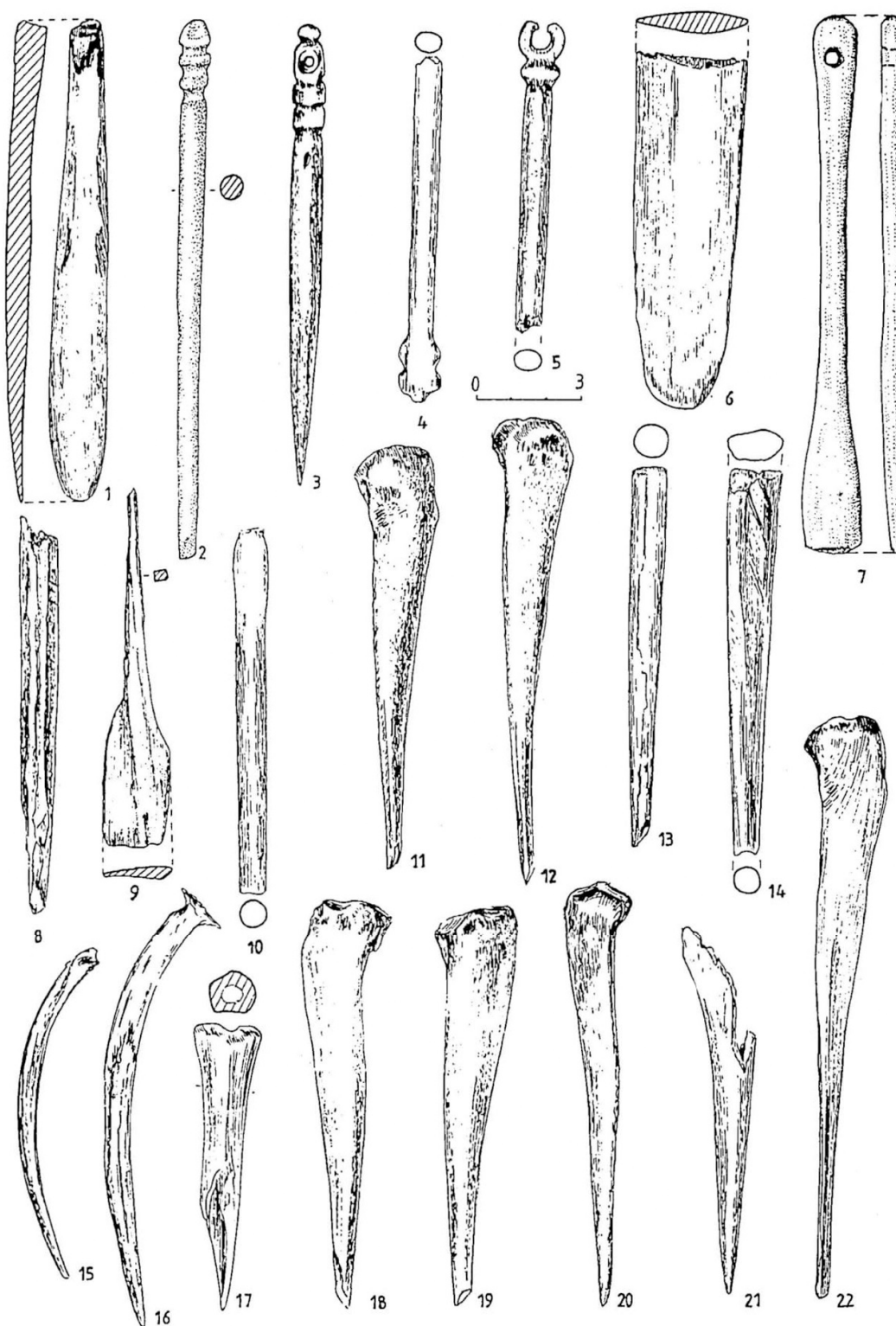

Fig. 33. Poiana. Obiecte de os.

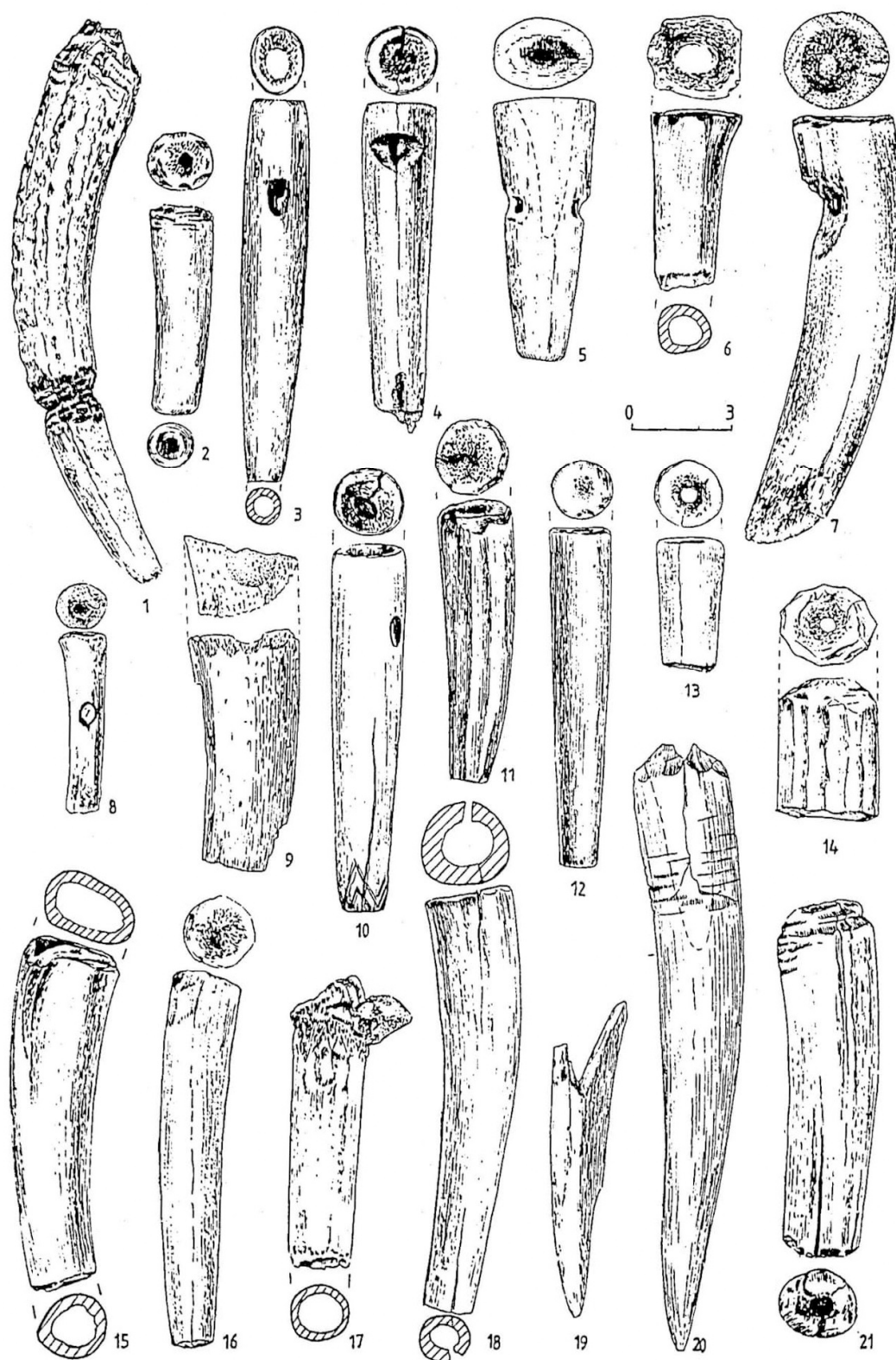

Fig. 34. Poiana. Obiecte de os.

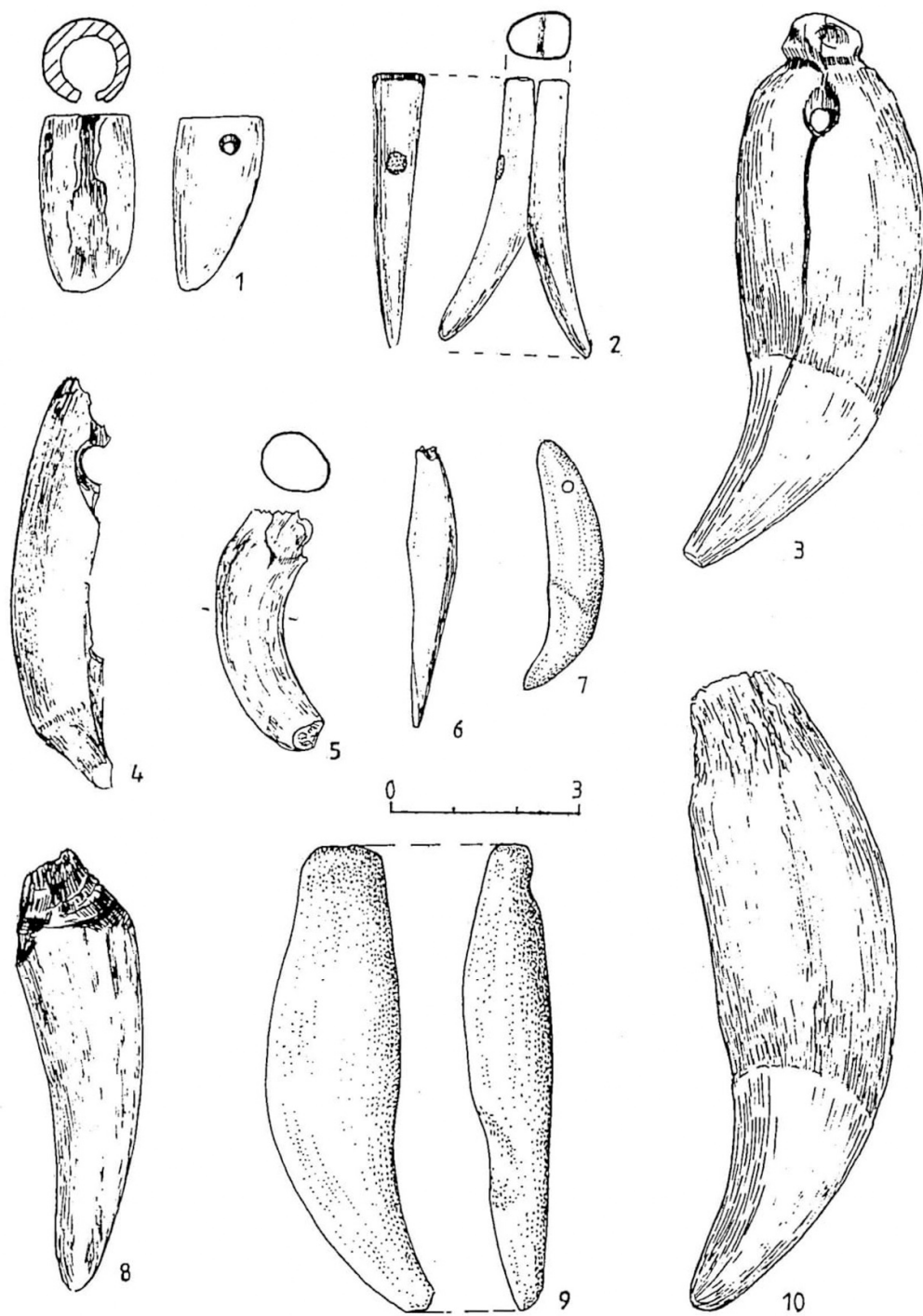

Fig. 35. Poiana. Obiecte de os.

**AȘEZAREA GETO-DACICĂ DE LA POIANA, JUD. GALAȚI.
UNELTE, ARME, PIESE DE HARNAȘAMENT ȘI ALTE
OBIECTE DE FIER, BRONZ, LUT ARS ȘI PIATRĂ¹**

SILVIA TEODOR, MIRCEA NICU, STELA ȚAU

Prin cercetările intensive efectuate ani la rând în așezarea geto-dacică cu mai multe nivele de locuire din stațiunea de la Poiana s-au descoperit numeroase unelte, obiecte de uz casnic, arme, piese de harnașament și altele confecționate din fier, bronz, piatră și lut ars. La analiza acestor obiecte vom ține seama, în primul rând, de meșteșugurile în cadrul cărora au fost utilizate în general, ocupațiile de bază ale locuitorilor și în al doilea rând de materialul care s-a folosit în realizarea lor.

Ca și în alte așezări geto-dacice o importanță aparte în acest cadru o au atelierele meșteșugărești cu piese specifice specializate în confecționarea uneltelor de fier destinate altor ocupații. Astfel de ateliere, în special cele de fierărie, se aflau grupate în preajma cuptoarelor de redus minereul, care trebuia procurat din alte zone. Vestigiile care atestă aceste instalații sunt numeroase, cuptoarele respective fiind amenajate de preferință pe pante, în locuri unde se poate folosi tirajul natural de introducere forțată a aerului, pentru obținerea temperaturilor necesare². Ori, după cum se știe deja, tocmai aceste porțiuni, în pantă, din zona vestică a stațiunii s-au prăbușit în urma alunecărilor de teren, astfel că instalațiile propriu-zise de reducere a minereului nu s-au mai putut păstra. În schimb, în numeroase locuri de pe suprafața stațiunii se aflau mari cantități de zgură cu o anumită proporție de fier, creuzete, lupe, piese semifabricate precum și utilaj specific. De asemenea, în cadrul inventarelor unor gropi, unele conținând zgură și cenușă, sau în stratul de cultură, într-un nivel sau altul, s-au descoperit bucăți de fier brut, obiecte nefinisate, deșeuri etc. și într-un singur caz (secț. N/1986) se aflau discuri de fier de dimensiuni mari, de 3-4 kg, probabil lingouri, care urmau să fie prelucrate în atelierele locale.

Numeroase unelte de fierărie, aflate uneori grupate, arată existența atelierelor de confecționare a diferitelor obiecte din lupe sau lingouri. După cum s-a arătat, din inventarul acestor ateliere trebuia să fi făcut parte uneltele de susținere (nicovale, menghine), de deformat (baroase și ciocane), de apucat (clești), de tăiat, găurit sau finisat (dălți, dornuri, pile, foarfeci, compase etc.). În cadrul mării cantități de astfel de piese de fier, cele mai multe fragmentare, răspândite pe întreaga suprafață a incintei și mai puține în depozite, există numeroase categorii ce nu pot fi identificate din cauza stării de uzură înaintată.

Printre uneltele specifice unor ateliere de fierărie sunt ciocane de fier, unele de dimensiuni mai mici, pentru confecționarea unor obiecte fine, dălți, clești pentru apucat metalul fierbinte,

¹ Articol publicat în revista *Arheologia Moldovei*, XXI, 1998, pp. 43-133.

² I. Tripsa, *Mică enciclopedie de metalurgie*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980, pp. 342-343.

numeroase străpungătoare pentru găurit metal sau alte materiale, foarfeci, pile, etc. Fiecare din aceste unelte, cu o tipologie și o destinație bine stabilită, are analogii în așezările contemporane din Moldova și din celelalte regiuni, precum și în afara spațiului locuit de daci, în lumea celtică și germanică din Europa Centrală, sau cea tracică și romană de la sud de Dunăre.

Cele mai multe dintre uneltele de fier sunt slab conservate, oxidarea modificând forma inițială a pieselor, astfel că, la descoperire, destinația lor se poate atribui cu oarecare aproximație. Ca un rezultat al funcționării acestor ateliere sunt uneltele necesare practicării diferitelor îndeletniciri, dintre care agricultura a ocupat un loc destul de important.

Stațiunea de la Poiana aflându-se într-o zonă prielnică cultivării pământului, populația geto-dacică, în diferite etape ale dezvoltării sale s-a ocupat cu agricultura, activitate documentată prin existența, în cadrul descoperirilor, a diferite unelte specifice. Dintre acestea mai importante sunt brăzdarul și cuțitul de plug de fier, care, alături de alte unelte confecționate din lemn³, erau piesele de bază pentru desțelenirea și afânarea pământului și obținerea unui randament convenabil.

*Brăzdarul*⁴ constă dintr-o bară masivă lătită și ușor îndoită la unul dintre capete și terminată printr-un cârlig sau doar prin îngustarea și găurirea părții opuse. Originea și răspândirea acestui tip de brăzdar au fost analizate în mai multe studii, remarcându-se faptul că el începe să fie folosit încă din secolul al IV - lea a. Chr.⁵ și durează mai multe secole, până la folosirea brăzdarului de tip roman⁶.

*Cuțitul de plug*⁷, piesă care se monta înaintea brăzdarului pentru a despica pământul, este confecționat dintr-o bară mai lungă decât acesta, având formă lătită și ascuțită la un capăt. Unelte asemănătoare cu aceste două piese folosite în agricultură s-au descoperit în numeroase așezări geto-dacice, ca cele de la Brad, Răcătau, Muntele Strâmbu și altele, unde au fost datate în secolele I a. Chr. - I p. Chr., considerându-se că atât brăzdarul, cât și cuțitul de plug au fost preluate din zona sud dunăreană⁸.

Oticul (fig. 3/19). Pentru curățirea brăzdarului de pământ se foloseau astfel de piese formate dintr-o bară cu un capăt lătit, de formă aproximativ trapezoidală și celălalt capăt îngustat pentru a fi fixat pe un mâner. Piesa respectivă putea să aibă multe întrebuințări datorită și puținei diversificări a uneltelor de fier din așezările dacice.

Seceri (fig. 4/1, 3-4, 6, 11; 5/7-9, 14, 20, 22; 6/1-2, 9, 15, 23; 7/20, 23, 26, 28). Astfel de piese confecționate din fier sunt la Poiana mai frecvente decât celelalte unelte cu specific agricol. Ele sunt formate dintr-o lamă curbată ascuțită la vârf și pe latura interioară, prevăzută la celălalt capăt cu un cârlig sau doar cu o prelungire mult subțiată, pentru a fi introdusă în mâner. Sunt unele piese mai lungi (tip à languette) mult încovoiate și lama îngustă, dar mai frecvente sunt acelea cu lama mai groasă și mai puțin curbată. Numeroase mânere din os sau

³ V. Pârvan, *Getica. O protoistorie a Daciei*, Cultura Națională, București, 1926, p. 138.

⁴ R. Vulpe și colab., *Activitatea șantierului Poiana-Tecuci, 1950*, în SCIV, I, 1951, pp. 200-201, fig. 21/2.

⁵ M. Čičikova, *Un suget du soc thrace*, în Apulum, VII, 1968, pp. 122-177.

⁶ V. Canarache, *Unelte agricole pe teritoriul R. P. R. în perioada veche*, în SCIV, I, 1950, 2, pp. 83-109; I. H. Crișan, *Un depozit de unelte descoperit la Lechința pe Mureș (Plugul la geto-daci)*, în SCIV, XI, 1960, 2, p. 291; V. Neamțu, *La technique de la production cerealiere en Valachie et en Moldavie jusqu'au XVIIIe siècle*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1975, p. 49.

⁷ R. Vulpe și colab., *op. cit.*, fig. 21/1.

⁸ M. Čičikova, *op. cit.*, I. T. Kruglikova, *Železnye sel'skhozoeaistvennye orudija Bospora v III v.n.e.*, în SA, II, 1959, p. 138, fig. 2; I. Kruskol, *Beiträge zur alten, Geschichte*, 51, Berlin, 1969, p. 337, I. H. Crișan, *op. cit.*

corn descoperite în așezare au fost folosite și pentru seceriș unele mai având urme din fier în orificiul special făcut pentru a fi înmănușat pe pedunculul secerii.

În așezările geto-dacice de pe teritoriul Moldovei s-au descoperit numeroase exemplare, cum sunt acelea de la Cotnari, Botoșana, Brad, Răcătău și altele și în special, acelea descoperite într-un depozit din turbăria de la Lozna, unde se aflau atât seceri à languette, cât și de tip à douille⁹.

Cosoare (fig. 4/2, 5, 7, 9-10; 5/1-6, 10-13, 15-18, 21-27; 6/4, 6-8, 10-13, 16, 19, 21-22; 7/10, 14, 19, 29-31, 36, 38). Sunt acele piese cu lama groasă, cu secțiune triunghiulară, curbate spre vârf și cu peduncul de fixare în mâner. Tipul clasic de cosor s-a descoperit în Moldova la Corni-Huși și în depozitul de la Lozna, cu forme la care pot fi raportate și fragmentele de la Poiana. Au mai fost descoperite în majoritatea așezărilor de la sud de Carpați și în Transilvania¹⁰.

Coase. Unelte cu destinație asemănătoare cu a secerilor, dar de dimensiuni mari, fără zimți, folosite în special la recoltarea fânețelor. S-au descoperit numeroase piese în stare fragmentară.

O altă serie de unelte din fier sunt cele destinate prelucrării lemnului, îndeletnicire care trebuie să fi fost destul de răspândită la Poiana, dovadă fiind marea cantitate de cenușă din straturile de cultură din zona locuințelor, provenită de la lemnăria din structura caselor și a mobilierului. În amestec cu această cenușă se aflau cuie, scoabe, belciuge, încuietori și alte piese de fier care se foloseau pentru fixarea ușilor, a ferestrelor sau a diferitelor piese de mobilier. Pentru confecționarea acestora, începând cu procurarea lemnului din pădure și până la obținerea obiectelor finisate se foloseau diferite unelte, dintre care mai frecvente au fost diferitele tipuri de topoare, fierăstraie, cuțitoaie, dălți, tesle, sfredele și altele, din fiecare descoperindu-se câte două sau trei exemplare întregi sau fragmentare.

Toporul (fig. 1/1; 3/20, 22). Pieă din fier de dimensiuni diferite în funcție de scopul în care trebuiau folosiți: tășul drept și curb și orificiul de înmănușare pentru oadă, în poziție orizontală. Într-un depozit descoperit în anul 1986 se afla un topor de acest tip cu corpul zvelt ușor curbat în direcția cozii și cu muchea îngustă, fără urme de folosire. Una din piesele descoperite la Poiana a fost publicată¹¹, fiind inclusă de autor în tipul VI, bazat pe un grup mare de piese din așezarea dacică de la Grădiștea Muncelului. În așezarea din secolele IV-III a. Chr., de la Bunești-Averești se aflau, de asemenea, mai multe tipuri de topoare cu perforații orizontale, unele aflate în depozite ilustrând acolo existența unor ateliere¹².

Dalta (fig. 3/16; 14/3-4, 6-9, 11, 15-16, 19, 21, 27, 34-35, 40; 15/3-4, 13-14, 24, 43; 16/3; 18/9; 19/3; 23/13; 25/4, 17) este o dală unealtă care a fost folosită frecvent în atelierul lemnarului, dimensiunile variate ilustrând anumite lucrări mai fine sau de mai mare amploare. În funcție de forma tășului și modul de a concepe capătul de lovire s-au descoperit mai multe tipuri, cel mai frecvent fiind tipul cu ceafa plată și tășul ușor lățit, formă răspândită în majoritatea așezărilor

⁹ S. Teodor, *Das Werkzeugdepot von Lozna (Kr. Botoșani)*, în *Dacia*, N. S., XXIV, 1980, p. 136, fig. 1; 3/3-6; V. Ursachi, *Zargidava. Cetatea dacică de la Brad*, Biblioteca Thracologica, X, 1995, p. 116, pl. 2; I. Glodariu, E. Iaroslavschi, *Civilizația fierului la daci*, Editura Dacia, 1979, p. 71, fig. 31-32.

¹⁰ I. Glodariu, E. Iaroslavschi, *op. cit.*, p. 75, fig. 66/2, 5, 15, 19, 22; S. Teodor, *Așezarea geto-dacică de la Huși-Corni*, în *Thraco-Dacia*, II, 1981, p. 186, fig. 31/2, 4; Idem, în *Dacia*, p. 136, fig. 3/1, 5; I. Iacobi, *Werkzeug und Gerät aus Oppidum von Manching*, în *Ausgrabungen in Manching*, V, 1974, pl. 24/395.

¹¹ I. Glodariu, E. Iaroslavschi, *op. cit.*, fig. 39/10.

¹² V. V. Bazarciuc, *Cetatea geto-dacică de la Bunești-Dealul Bobului*, în *MCA*, Tulcea, 1980, pp. 164-177.

geto-dacice¹³. Dalta care are ceafa prevăzută cu peduncul sau cu tub și tăiș de formă rectilinie sau semicilindrică este mai puțin frecventă.

Tesla (fig. 1/3). Unealtă folosită în tâmplărie, este în general mai rar întâlnită. Piesa descoperită la Poiana face parte din tipul cu orificiul pentru coadă dispus transversal. Unelte asemănătoare se cunosc pe o arie largă în epoca Latène atât în așezările mari de tip oppidan de pe terasa stângă a Siretului și din Muntenia, cât și în zone cu mare concentrare de locuire dacică din apropierea Sarmizegetusei sau din sudul Transilvaniei. Analogii multiple sunt menționate frecvent în așezări Latène din Europa Centrală, în lumea celtică¹⁴. Dacă în această categorie de unelte includem și acele piese a căror lamă nu este înclinată spre interior, apropiindu-se ca formă de otic sau de toporul cu tub vertical, vom constata o răspândire mai mare a lor pe teritoriul est-carpatic într-o perioadă anterioară așezărilor deja menționate, ca cele de la Bunești și Lozna, aflate în depozite. Piesa de la Poiana s-a descoperit în nivelul V, originea sa locală fiind, neîndoiește.

Alte unelte necesare în exercitarea meseriei de lemnar sau dulgher în general, pentru tăierea și modelarea obiectelor de lemn, sunt fierăstraie, cuțitoaie și sfredele care, în cele mai multe așezări dacice, au putut fi identificate în forma lor completă, cu toate detaliile, cum ar fi zimții la fierăstraie, forma specifică, curbata la cuțitoaie sau capătul răsucit într-un mod tipic la sfredel (fig. 3/5). Printre descoperirile de la Poiana nu s-au identificat piese întregi s-au măcar cu unele caracteristici definitorii, dar fragmente din uneltele menționate pot fi unele lame masive, cu o latură subțiată, mai mari sau mai mici ca și unele bare de secțiune rectangulară, de asemeni masive, dar cu capetele lipsă.

Tot în stare incompletă se aflau mai multe *pile* (fig. 3/1, 8, 10; 6/20; 17/2-3; 19/8; 20/16; 25/6) care nu ar fi putut lipsi din atelierele lemnarilor unde trebuiau să se realizeze unelte și alte obiecte de lemn necesare în gospodărie, cum ar fi unele căni și alte vase pentru păstrat apă sau alte alimente, linguri etc. care cu greu s-ar fi putut păstra până în zilele noastre.

Cleștele (fig. 1/4; 12/7, 9; 13/5), unelă de *puș*, e puțin reprezentată în *ștrul* pieselor de fier din așezare. Fragmentele ilustrate provin, unele, din zona arcuită pentru efectuarea prizei, iar altele, din bara de prindere prevăzută cu gaură pentru nit în vederea cuplării cu cealaltă parte¹⁵. Analogii pentru această unealtă se află în alte așezări geto-dacice cu resturi de ateliere meșteșugărești precum și în afara spațiului dacic¹⁶.

Dornul (fig. 14/5, 10, 17, 23, 25-26, 30, 32, 36, 39; 14/41-43; 15/2, 5, 15-16, 22, 25) este o piesă destul de frecventă la Poiana. Aceste unelte constau dintr-o bară de secțiune rotundă sau rectangulară lătită la capătul de lovire iar la celălalt rotunjită și ascuțită. Piese mai frecvente s-au descoperit în atelierele Sarmizegetusei¹⁷.

Ciocanul este, de asemeni, slab reprezentat. El este din fier și într-un singur caz de bronz, având formă tipică, cu două capete plate și înmănușare orizontală.

Scoabe (fig. 2/2-3, 6-8, 11-12, 16, 19-21, 23; 3/3, 6, 12, 14; 12/6; 13/12, 14-15, 18-19, 25-26; 15/19, 26, 36; 16/15; 17/10, 16; 18/1-2, 22, 25; 19/7, 13-14, 17; 20/14; 21/5-6; 22/24; 23/4; 24/5; 28/18-19, 21-43; 29/1-16). Piese din fier ce se foloseau pentru îmbinarea și fixarea

¹³ I. Glodariu, E. Iaroslavschi, *op. cit.*, p. 54.

¹⁴ *Ibidem*, p. 84, fig. 42/7; R. Vulpe și colab., *op. cit.*, p. 205; I. Iacobi, *op. cit.*, pp. 34-35.

¹⁵ I. Glodariu, E. Iaroslavschi, *op. cit.*, fig. 13/1-3.

¹⁶ *Ibidem*, pp. 48-49, fig. 13-14; I. Iacobi, *op. cit.*, pp. 10-11; R. Pleiner, *Základy slovanského kutnictví v českých zemích*, Praga, 1958, p. 69, fig. 12/5.

¹⁷ I. Glodariu, E. Iaroslavschi, *op. cit.*, p. 54.

bânelor la construcțiile de lemn, la locuință, mobile etc. Ele constau dintr-o bară mai groasă sau mai subțire de secțiune rectangulară având ambele capete ascuțite și îndoite în unghi drept în aceeași direcție. Au dimensiuni diferite în funcție de scopul în care au fost folosite. Piese asemănătoare s-au descoperit în majoritatea așezărilor dacice¹⁸.

Cuie și piroane (fig. 13/4; 14/13-14; 15/30; 16/11; 24/1-4, 8, 11; 25/1, 5, 7-13,15; 26/1-9; 27/1-25; 28/1-11, 15-16, 20, 26) s-au descoperit în cantitate relativ mare, mai ales în ultimile nivele de locuire, unde astfel de piese s-au folosit la construirea unor edificii importante. Cuiele de mărime obișnuită au corpul obținut prin martelare, cu secțiune neregulată circulară sau patrulateră, cu floarea în general rotundă. Se remarcă piroanele de dimensiuni mari în forma unor bare de secțiune rectangulară cu floarea aplatizată prin lovire, având forme neregulate, în general în forma literei T. Fiind masive, piroanele s-au păstrat în stare foarte bună, fiind doar ușor îndoite spre partea subțire dinspre vârf. Astfel de piese s-au documentat în număr mare în cetățile dacice din munții Orăștiei la Grădiștea Muncelului, Costești, Fețele Albe etc¹⁹.

Țâțâni (fig. 24/6, 9, 13), piese folosite la uși, porți, lăzi etc. sunt formate dintr-o bară cu un capăt ascuțit și celălalt rotunjit formând un inel de fixare²⁰.

Belciuge, încuietori necesare închiderii ușilor, formate dintr-o verigă și un cui de fixare, s-au descoperit cu precădere în nivelele târzii împreună cu diferite verigi, scoabe, cârlige, fragmente de balamale și ferecături, precum și cu chei de diferite forme și mărimi (fig. 1/2, 5-7; 2/1, 9-10, 13-15, 17-18, 22; 3/9; 12/3-4, 18-19; 13/2, 7, 24; 16/14, 17; 21/13; 22/5, 18, 26; 23/1-2, 14; 24/7).

Cuțite (fig. 4/8; 5/28; 6/3, 5, 14, 17-18, 24; 7/1-9, 11-13, 15-18, 21-22, 24-25, 27, 32-35, 37, 39-40; 8/1-38; 9/1-44; 10/1-43; 11/1-14). Printre ustensilele casnice cele mai frecvente sunt cuțitele de forme și mărimi diferite. Forma obișnuită este cea alungită, cu lama dreaptă de secțiune triunghiulară, cu limbă de fixat în mâner cu ajutorul unor nituri sau cu o verigă de fier. Sunt frecvente și cuțitele cu tăișul drept și muchia curbată, într-un singur exemplar s-a descoperit și un briceag cu plăselele de os. Unele piese mici, dar foarte ascuțite, erau probabil folosite pentru bărbierit. Frecvente sunt și alte ustensile casnice, cu precădere ace, împungătoare (fig. 15/45), ȳule (fig. 3/2, 7), penȳe (fig. 12/12), răzuiȳre, ȳmnȳre (12/13; 13/3, 16), ȳele mai multe aflate în stare fragmentară. Fragmente de harpoane (fig. 13/23), ostii (fig. 13/20-21), furȳliȳe mȳri (fig. 12/1; 13/10, 13) și diferiȳ mărimi de undiȳe (fig. 13/17, 23/1-2, 6, 8, 21) sunt mărturii că în așezările din apropierea Siretului se practica pe scară largă pescuitul, la vremea respectivă râul fiind mult mai larg și adânc decât în zilele noastre²¹. În diferite straturi se mai aflau fragmente de tablă (fig. 18/18, 20-21; 19/1, 6; 21), ȳârme (fig. 16/20; 19/15), mânere (fig. 12/11; 20/17; 23/20) și numeroȳ bȳre, pȳule eȳ.

Armament. Armele de dimensiuni mari - săbii, lănci - nu s-au descoperit decât în stare fragmentară și foarte oxidate. Mult mai numeroase sunt vârfurile mici de săgeți, unele din bronz, dar majoritatea de fier, mai ales în nivelele târzii.

Săbii. În primul nivel de locuire de la Poiana aparținând epocii bronzului mijlociu s-a descoperit o sabie de bronz, plată, cu limbă de mâner mică între două aripioare în relief, de

¹⁸ *Ibidem*, p. 114, fig. 58.

¹⁹ *Ibidem*, p. 114, fig. 60.

²⁰ *Ibidem*, fig. 56/7, 14, 16.

²¹ R. Vulpe și colab., *op. cit.*, pp. 197, 201, fig. 23/1-7, 9-12.

execuție primitivă. Din straturile dacice s-au păstrat câteva fragmente de săbii de fier, unul provenind de la partea superioară a unei săbii cu două tășuri, lată de 5 cm, cu un rest de gardă. Cele mai multe fragmente provin din zona vârfului²² (fig. 37/9).

Vârfuri de lance (fig. 33/1-3; 34/1-3; 35/2-13; 36/1-7, 9-10; 37/3, 10-11). În stratul de cultură sau în depozite s-au descoperit multe vârfuri de lance de fier, unele fragmentare, care provin atât de la vârful piesei, cât și de la teacă. Ele au mărimi și forme diferite. Mai frecvente sunt vârfurile alungite cu nervură mediană, plată sau unghiulară, cu lungimi variind între 10 și 35 cm, tocul reprezentând cam o treime din lungimea totală a piesei. Deși vârfuri de lance de acest tip s-au descoperit în mai multe așezări datate în secolele I a. Chr. - I p. Chr., două din exemplarele descoperite la Poiana, prin poziția lor stratigrafică și contextul respectiv se datează mai de timpuriu, în secolul al III-lea a. Chr. În același context se aflau și două piese cu vârful ascuțit, de formă triunghiulară, de secțiune rombică, cu tija de formă tronconică reprezentând circa 2/3 din lungimea piesei. Ambele tipuri de vârfuri se aflau într-un depozit, descoperit în anul 1986 împreună cu un topor de fier și alte piese de ceramică și piatră precum și cu un grup de obiecte de podoabă de bronz, între care și trei fibule tracice de tip Ib și IIIa²³. Spre deosebire de vârfurile menționate, care se caracterizează prin dimensiuni mari, cele mai numeroase piese sunt relativ mici, de circa 8 cm, cu vârful triunghiular alungit, de secțiune rombică și toc obișnuit sau cu manșoane de fixare. Piese asemănătoare s-au descoperit în cele mai multe din așezările geto-dacice, fiind mai numeroase în cetățile din zona Grădiștei Muncelului²⁴.

Sulițe (fig. 34/4-5; 35/1). Prin numărul mare de vârfuri de fier, unele de metal de mase, unele câteva cu formă conică și cu toc de fixare în continuarea vârfului sau cu o prelungire ascuțită ce se introducea în mâner. S-au descoperit mai ales în nivelele târzii.

Pumnalul sau cuțitul de lovit cu lama curbă sau dreaptă, cu limbă de mâner și orificiu pentru nit, este întâlnit printre numeroasele forme de cuțite aflate în straturile din secolele III a. Chr. - II p. Chr. Această piesă putea fi folosită atât ca unealtă, cât și ca armă de război sau la vânatoare (fig. 37/2, 7, 8, 27).

Sica, sau cosoare de fier, cu o curbura pronunțată în zona vârfului, sunt arme mult menționate în armamentul dacic descoperit în mai multe așezări fortificate, cele mai multe din zona estică a Daciei fiind datate în secolele I-II p. Chr.²⁵

Vârfuri de săgeată (fig. 36/8; 37/1, 4, 6; 39; 40; 41). În diferite nivele de locuire s-au descoperit numeroase vârfuri de săgeți, atât de bronz, de secțiune rombică, cu trei aripioare și tub de fixare, cât și de fier cu două, trei aripioare, cu nervură mediană cu partea terminală tubulară, sau în formă de cui, pentru a fi fixate în tija de lemn. Vârfurile de bronz au mărimi diferite și în cadrul lor se pot deosebi variante în funcție de forma aripioarelor, lungimea tubului, existența sau lipsa unui spin de fixare pe tija de lemn. Fiecare din tipurile de săgeți de bronz au analogii în așezările geto-dacice care se datează începând cu secolul al V-lea a. Chr. Numite și „vârfuri scitice” ele sunt destul de frecvente și în secolele III-I a. Chr., unele fiind antrenate de

²² *Ibidem*, p. 207, fig. 27/1.

²³ S. Teodor, *L'espace est-carpatique aux IVe-IIe siècle av. n. è.*, în Actes du XIIe Congrès International des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques, 3, Bratislava, 1993, pp. 275-280.

²⁴ S. Teodor, *Das Werkzeugdepot von Lozna (Kr. Botoșani)*, p. 138, fig. 8/3; Idem, *Așezarea de epocă Latène de la Botoșana, jud. Suceava*, în SCIVA, 20, 2, 1980, fig. 11/1-4; I. Glodariu, E. Iaroslavschi, *op. cit.*, pp. 132-134, fig. 70.

²⁵ I. Glodariu, E. Iaroslavschi, *op. cit.*, p. 139, fig. 72/6-9.

diferite intervenții ulterioare. Vârfurile de fier sunt mai frecvente în straturile târzii având analogii în cele mai multe din așezările dacice²⁶.

Gladius, armă de tip roman, s-a descoperit prin săpăturile din anul 1928²⁷. Este un exemplar fragmentar, de, bronz, cu vârful rupt și un fragment provenind de la un mâner, acesta găsindu-se împreună cu o fibulă de tip Nauheim și un brăzdar de tip dacic²⁸.

Piese de harnașament. În cadrul acestei categorii de obiecte sunt un număr mare de cataramă și verigi folosite la fixarea curelelor, la zăbale, psalii și pinteni.

Pintenii sunt de fier sau din bronz de mai multe forme, în general semicirculari, mai lași în zona centrală, cu spin de formă conică, mai mult sau mai puțin ascuțit și cu capetele terminate cu butoni de diferite forme (fig. 31/1-18). Piese asemănătoare s-au semnalat și în alte așezări geto-dacice atât din zona est carpatică, cât și din alte regiuni și au fost datate în perioada secolelor II a. Chr. - I p. Chr.²⁹

Zăbala (fig. 30/1, 5-16) este piesa ce se monta la gura calului formată din mai multe părți din care s-au păstrat fragmente de muștiuc, verigi laterale de fixare a psaliiilor, belciuge. Tipul cel mai frecvent de zăbală este acela în care piesa care se introduce în gura calului este formată din două bare profilate terminate cu verigi de care se fixau psaliile și curelele. Psaliile sunt bare simple prevăzute cu orificii laterale unde se introduceau verigile (fig. 30/2-7, 10-13, 17)³⁰. Piese complete sau numai fragmente s-au descoperit și în alte așezări dacice, dar mai mult în zona de contact cu lumea celtică și sunt datate în general, în perioada secolelor II a. Chr. - I p. Chr.³¹

Cataramă, verigi sau ace - limbi de curea, erau de asemenea piese folosite într-o garnitură de harnașament (fig. 32/1-36).

Obiecte de lut ars

Numeroase obiecte de uz casnic au fost confecționate din lut care, pentru a avea duritate și rezistență mai mare, erau arse în cuptoare speciale asemeni vaselor de ceramică.

Cele mai numeroase obiecte din această categorie sunt *fusaiiolele* (fig. 42-47). În stațiunea Poiana s-au descoperit circa 2500 de piese de diferite forme și mărimi³². Ele s-au folosit în general ca greutate la fusul pentru răsucitul firelor. Marea varietate de mărimi și forme cu precădere sferice, cilindrice, tronconice, bitronconice sau eliptice, unele cu diferite ornamente incizate, sunt o dovadă că fiecare își confecționa singur piesele de care avea nevoie, dându-le și forma preferată. Într-un scop asemănător trebuie să fi fost folosite și unele discuri, tot din lut ars sau tăiate din fragmente de vase lucrate cu mâna sau la roată, unele având urme de cioplire.

²⁶ R. Vulpe și colab., *op. cit.*, fig. 28/1-12.

²⁷ *Ibidem*, p. 207.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ I. Glodariu, E. Iaroslavski, *op. cit.*, pp. 124-127, fig. 73/13-16, 18-20, 25-26.

³⁰ *Ibidem*, fig. 73/17, 22-24, 27-38.

³¹ V. Zirra, *Latènezeitliche Tensen in Rumänien*, în *Hamburger Beiträge zur Archäologie*, 8, 1981, pp. 115-171.

³² Diferite forme de fusaiiole descoperite la Poiana s-au menționat și ilustrat în mai multe lucrări, unele citate mai sus. Exemplare inedite se află la Institutul de arheologie din Iași și la Muzeul de istorie a Moldovei. Circa 2500 piese sunt depozitate la Muzeul de istorie din Tecuci (1800 fusaiiole bitronconice cu diferite caracteristici, 51 globulare, 50 tronconice, 120 cilindrice, 136 runde tăiate din vase roșii, cenușii sau din amfore, 150 runde neperforate, 5 mosorele, 7 verigi și 4 bombițe). S-au luat în considerație formele principale precum și cele cu decor sau diferite semne.

Multe astfel de *discuri* s-au tăiat din fragmente de amfore, unele fără perforații la mijloc, a căror utilitate nu și-a găsit încă răspunsul³³.

Greutăți (fig. 46/7-8). În toate nivelele de locuire geto-dacice, în unele cazuri în apropierea vetrelor se aflau greutăți de lut de formă piramidală sau sferică, găurite pentru a fi suspendate sau înșiruite pe o sfoară. Cele de formă sferică puteau fi folosite la plase de pescuit și la războiul de țesut. După cum s-a apreciat și cu altă ocazie, geto-dacii de la Poiana pescuiau în râul Siret nu numai cu undițe sau cu harponul de fier, ci și cu plasa confecționată din fir textil, fixată cu astfel de greutăți de lut ars. Piese de formă piramidală sunt de dimensiuni relativ mari și, cum apreciază și unii etnografi care au încercat să găsească cea mai potrivită întrebuințare pentru astfel de obiecte, descoperite atât de frecvent la daci, se utilizau pentru întinderea firelor la războiul de țesut vertical. Descoperirea în secțiunea J a 18 astfel de greutăți piramidale, dispuse în semicerc, în jurul unei vetre, a presupus că aveau rostul de a menține căldura în încăperea mai mult timp³⁴.

Căței de vatră (fig. 50-53) sau pirostirii, piese cărora li s-a atribuit și o semnificație cultică, s-au descoperit numai în stare fragmentară, uneori în apropierea vetrelor. Toate s-au modelat din lut care a fost întărit prin arderi repetate. Forma lor este în general paralelipipedică, cu capetele decorate cu elemente plastice stilizate, în unele cazuri cu protome zoomorfe. Se remarcă protoma de berbec cu coarnele răsucite spre spate care se continuă pe corp cu mai multe șiruri de brăie și alveole. În alte cazuri este doar sugerată forma unui bucraniu. Una din piese avea capetele dreptunghiulare, iar decorul sugera o față umană, ochii, nasul și gura fiind redată prin mici pastile de lut lipite. Căței de vatră cu diferite reprezentări zoomorfe s-au descoperit și în alte așezări dacice, unele fiind mult mai elaborate și reprezentând protome de animale diferite (berbec, lup). Dintre acestea amintim unele descoperiri de la Brad, Răcățiu, Popești, Ocnița, Cârlomanești și altele, așezări contemporane cu aceea de la Poiana și, de asemenea, piesele din așezarea considerată sarmatică de la Zolotaia Balca, din Ucraina³⁵.

Lustruitor sau polisor (fig. 49) este acea piesă formată dintr-o „talpă” cu suprafața ovală sau dreptunghiulară și o prelungire-mâner, în partea opusă. El se folosea la modelarea și netezirea părții exterioare a vaselor sau la realizarea unui ornament prin lustruire. Unele lustruitoare s-au confecționat din piatră (fig. 49/5). Aceste piese se aflau în nivelul V de locuire și sunt asemănătoare cu piese descoperite în mai multe așezări dacice din perioada clasică. Unora li s-a atribuit și alte întrebuițări³⁶.

Opaițe (fig. 54-55). S-au păstrat relativ întregi cinci mici vase confecționate din pastă poroasă din lut, cu impurități, de forme diferite, în general imitând lămpile-lucerne de import.

1. Prima piesă are orificiul de ardere alungit, orificiul de alimentare înconjurat cu un canal în relief și tortiță în partea opusă, redând destul de fidel o lucernă de proveniență grecească³⁷ (fig. 54/1).

³³ R. și Ec. Vulpe, *Les fouilles de Poiana*, în *Dacia*, III-IV, 1927-1930, pp. 315-316, fig. 95.

³⁴ *Ibidem*, p. 316, fig. 96.

³⁵ M. I. Vyaz'mitina, *Zolota Balka*, Kiev, 1962, p. 208, fig. 86; V. Ursachi, *op. cit.*, pl. 122; S. Sanie, *Din istoria culturii și religiei geto-dacice*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 1995, pp. 101-105, pl. XXXIV.

³⁶ S. Sanie, Ș. Sanie, *Săpăturile de la Dumbrava*, în *Cercetări Istorice*, 4, 1973, p. 79; M. Babeș, *Unelte geto-dacice pentru modelarea ceramicii*, în *SCIIVA*, 31, 1980, 1, pp. 23-31; V. Ursachi, *op. cit.*, pl. 38, 41, 238.

³⁷ S. Teodor, *Ceramica de import din așezarea geto-dacică de la Poiana, jud. Galați*, în *Carpica*, XXV, 1994, pp. 77-78, 97-98, fig. 10.

2. A doua piesă, asemănătoare cu prima, este redată mai simplu, are formă alungită, o tortiță ușor înălțată, iar canalul dintre cele două orificii este relativ larg (fig. 54/3).

3. Altă piesă mai masivă are doar schițate detaliile formei originale, nefiind realizat canalul de legătură între orificiile de alimentare și ardere. În exterior, pe părțile laterale se află un decor incizat redând forma unei păsări (fig. 54/2).

4. Opaț de formă alungită cu gura largă, marginea joasă și dreaptă și fundul plat. În interior este împărțit pe lung de un perete prevăzut cu un șir de găuri, în care se introduceau probabil elemente care ardeau. Piesa fiind fragmentară, nu știm dacă a avut o tortiță (fig. 55/4).

5. O altă piesă are, de asemenea, formă ovală, pereți scurți și dreپți și o toartă masivă. Ea este lucrată tot din pastă poroasă, dar este bine arsă, cu duritate mare. În interior este puternic afumată în urma unei arderi îndelungate (fig. 54/4).

Unele piese lucrate din aceeași pastă din care se modelau cu mâna și unele vase de uz curent au forma unor „sfeșnice” cu picior înalt, având la partea superioară orificii și mici canale de ȳurgere (fig. 54/5; 55/1-3). O astfel de piesă se afla în inventarul unui mormânt dublu de ȳnhumație care mai conținea și alte vase, printre care și o amforă grecească din secolele IV-III a. Chr.

Vase de lut ars asemeni celor prezentate, dar și cu forme diferite, toate imitând piese de import s-au descoperit în așezări din secolele II a. Chr. - II p. Chr., în mod deosebit aflate în nordul Mării Negre, la Tyras, Olbia, Berezani și altele³⁸. Cele în formă de „sfeșnic” au fost descoperite în mai multe așezări dacice.

Reprezentări plastice (fig. 48). În Poiana s-au descoperit mai multe tipuri de figurine antropomorfe, lucrate din lut ars, a căror semnificație cultică a fost semnalată în diferite studii³⁹. Unele au fost descoperite grupate în vase de lut, altele în apropierea locuințelor sau în gropi⁴⁰.

Creuzete (fig. 56-57) sunt mici recipiente de lut de formă conică în care se topea metalul, în special bronz, pentru realizarea, în mici ateliere, a unor piese de port sau de podoabă. Cele mai multe sunt deformate și ușor friabile. În unele piese se mai afla puțin bronz și resturi de oxizi de culoare verde.

Dopuri. Sunt acele piese de formă conică sau tronconică de dimensiuni variate, din lut ars, unele fiind modelate din torți sau funduri de amforă.

Tot din lut ars, în diferite nivele de locuire s-au mai decoperit mici verigute, mărgelile, bile și zornăitori⁴¹.

Obiecte de piatră

Cele mai frecvente obiecte de piatră sunt râșnițele, atât cele simple, dintr-o singură piesă, cât și cele de tip roman. Primele folosesc forme mai alungite și adâncite în partea superioară, unde se zdrobeau semințele cu ajutorul unui frecător. Râșnițele de tip apusean erau din tuf

³⁸ P. Nicorescu, *Fouilles de Tyras*, în *Dacia*, III-IV, 1933, p. 595, fig. 114-117; O. D. Daševskaia, *Pozdnie skify v Krymu*, în *Arheologija SSSR*, D 1-2, 1991, pl. 23; K. K. Marčenko, *Varvary v sostave naselenija Berezani i Ol'vii*, Leningrad, 1988, p. 101, fig. 32.

³⁹ R. și Ec. Vulpe, *op. cit.*, pp. 317-319; S. Sanie, *Plastica și unele aspecte ale cultelor și credințelor geto-dacice*, în *Studii dacice*, Cluj, 1981, pp. 175-183; Idem, *Din istoria culturii și religiei geto-dacice*, pp. 64-68, pl. XXII-XXIII.

⁴⁰ C. M. Tăulea, D. Vicoveanu, *Depozitul de piese de cult de la Poiana*, în *Cercetări Istorice*, 3, 1973, pp. 143-150.

⁴¹ S. Teodor, M. Nicu, S. Țau, *Așezarea geto-dacică de la Poiana (jud. Galați). Obiecte de port și podoabă (II), oglinzi, ace, obiecte de os*, în *Arheologia Moldovei*, XX, 1997, p. 30, fig. 14/3.

vulcanic, fiind formate din două părți - metta și catillus. Într-un catillus descoperit în anul 1927 se afla în orificiul central o mică bară de fier care servea la fixarea fusului, în jurul căruia se făcea rotația în timpul sfărâmării semințelor⁴².

Cute (fig. 58-59) sunt pietre de diferite forme folosite pentru ascuțit sau lustruit. Mai frecvente sunt cele paralelipipedice sau simple baghete de secțiune ovală sau dreptunghiulară, prevăzute la unul din capete cu un orificiu pentru agățat.

Printre obiectele din piatră se mai afla o piesă realizată dintr-o rocă relativ moale, de formă ovală, în care s-au făcut două găuri (fig. 59/7), astfel plasate încât puteau servi atât la agățat, cât și la glisat un fir gros. Piesa putea fi folosită la un scripet de la războiul de țesut (?)⁴³. De asemenea, în cadrul unui depozit format din unelte, arme și obiecte de podoabă din metal se afla o amuletă circulară din piatră străpunsă și un toporaș din marnă cu gaură de agățat (fig. 59/6), formă frecvent întâlnită în așezările preistorice. Deși acest toporaș ar putea să fi provenit din așezarea din epoca bronzului din nivelul I de pe cetățuie, el a fost folosit și de daci care au locuit pe același loc cinci secole mai târziu. Au mai fost descoperite în diferite nivele și alte pietre de diferite forme, pe care se văd clar urme de cioplire, fețuire și uneori semne incizate, cele mai multe aflându-se lângă vetre sau în interiorul locuințelor⁴⁴.

Marea varietate de unelte și alte obiecte din metal, lut și piatră, alături de numeroase piese de port și podoabă, monede, sticlă și ceramică pictată și diverse importuri grecești și romane sunt o dovadă că la Poiana a existat o așezare importantă, centru meșteșugăresc și comercial, care a cunoscut o puternică înflorire în perioada clasică a civilizației geto-dacice.

GETO-DAKISCHE SIEDLUNG POIANA (Kr. Galați)

WERKZEUGE, WAFFEN, PFERDEGESCHIRRSTÜCKE UND ANDERE GEGENSTÄNDE AUS EISEN, BRONZE, GEBRANNTEN TON UND STEIN

ZUSAMMENFASSUNG

Der archäologische Inventar aus der Siedlung Poiana beinhaltet zahlreiche Werkzeuge, Waffen und andere Gegenstände aus Eisen, Bronze, gebranntem Ton und Stein. Diese Gegenstände werden in Verbindung mit einigen Handwerken und Hauptbeschäftigungen der Bevölkerung vorgestellt.

Die Existenz einiger Erzreduktionsöfen, die wahrscheinlich an der Peripherie der Siedlung angebracht waren, ist durch grosse Mengen von Schlacken, Luppen, Tiegeln nachgewiesen. Die in der Nähe angebrachten Handwerkswerkstätten erzeugten Werkzeuge und verschiedene andere Gegenstände, indem sie das in diesen Öfen erzielte Eisen benutzten. In diesen Komplexen wurden kleine Barren, ungefertigte Produkte, Abfälle usw., sowie einige Schlag- und Fixierwerkzeuge (Ambosse, Schraubstöcke), Deformierungswerkzeuge (Hammer),

⁴² R. Vulpe, *La civilisation dace et ses problèmes à la lumière des dernières fouilles de Poiana en Basse Moldavie*, în *Dacia*, N. S., 1, 1957, p. 147, fig. 4.

⁴³ În zilele noastre astfel de piese sunt confecționate din lemn.

⁴⁴ S. Sanie, *op. cit.*, pp. 202-203.

Fangwerkzeuge (Zangen) Schneid - und Bohrwerkzeuge (Meissel, Dornen, Feilen, Scheren) usw., entdeckt.

Die in der Siedlung erzeugten und benutzten landwirtschaftlichen Werkzeuge wie Pflugeisen, Pflugmesser, Pflugscharren, Sicheln, Sensen, Hippen haben gleiche Charakteristika mit den anderen Gegenständen von 3.-1. Jahrhundert v.u.Z., die auf dem von Geto-Dakiern bewohnten Gebiet entdeckt wurden. Einige Werkzeuge dienten zur Holzverarbeitung. Diese Beschäftigung ist durch das Vorhandensein zahlreicher Meissel, Äxte, Hammer, Texel, Handbohrer, Zangen, Bauklammer sowie zahlreicher Nägel, Hacknägel, Ringnägel, Verschlüsse usw., die von Häusern und von anderen Bauten stammen, nachgewiesen.

Unter den Hausgeräten sind zahlreich Messer, verschiedener Formen und Grössen, Rasiermesser, Nadeln, Ahlen, Pinzetten, Feuerstähle, sowie Gabeln und andere Gegenstände für Fischfang, wie z.B. Angelhacken, Harpunen, Fischgabeln.

Eine andere Kategorie der dargestellten Gegenstände bildet die Waffenausrüstung, darunter bemerkenswert sind Lanzen - und Pfeilspitzen, Fragmente von Schwertern, Gladius und Dolchen. Die Pferdegeschirrtteile bestehen aus Trensenhebel Sporen, Kandaren sowie verschiedenen Kettenringen und Schnallen.

Das Handwerk der Tonverarbeitung ist durch verschiedene Gegenstände wie z.B. illustriert: Spinnwirteln, Polierstücke, Gewichte für Webstühle oder für Fischfangnetze, Unschlittlampen, Leuchter, Feuerböcke oder sog. "Feuerherdhuendchen" Schmelztiegel u.a.

Weil einige Tongegenstände zahlreich sind, wurden Exemplare mit besonderer Formen und dekorierte Exemplare illustriert. Illustriert wurden von der bedeutenden Mänge der Steingegenstände einige Exemplare von Schleifsteinen, Polierstücken u.a.

Das ganze im Katalog beinhaltende und illustrierte Material ist ähnlich mit anderen Materialien von den geto-dakischen Siedlungen und mit anderen gegenwärtigen Materialien aus dem Karpaten-Donau Gebiet und aus dem Schwarzmeer-Raum und sie wurden in Abhängigkeit ihrer stratigraphischer Position und ihrer Assoziation mit Importgegenständen und Münzen, datiert.

ABBILDUNGSVERZEICHNIS

Abb. 1. Poiana. Beil (1), Dechseln (3), Zangen (4) und Schlüssel (2,5-7) aus Eisen.

Abb. 2. Poiana. Schlüssel (9-10, 18, 22), Klammern (2-3, 6-8, 11-12, 16, 19-21, 23), Türklinke (5), Schlösser (1), Haken (13-15, 17) und Beschlag (4) aus Eisen.

Abb. 3. Poiana. Feile (1, 8, 10), Klammern (3, 6, 12, 14), Ahlen (2, 7), Schlüssel (9), Bohrer (5), Schere (11), Griff (15), Meißel (16), Schaufelchen (19), Beile (20, 22), Ring (17), Eisenstänge (4, 18, 23) und andere fragmente (13, 21) aus Eisen.

Abb. 4. Poiana. Sicheln (1, 3-4, 6, 11) und Winzermessern (2, 5,7-10) aus Eisen.

Abb. 5. Poiana. Sicheln (7-9, 14, 20,22), Winzermessern (1-6, 10-13, 15-18, 21,23-27) und Messer (28) aus Eisen.

Abb. 6. Poiana. Sicheln (1-2, 9, 15, 23), Winzermessern (4, 6-8, 10-13, 16, 19, 21-22), Feile (20) und Messern (3, 14, 17-18, 24) aus Eisen.

Abb. 7. Poiana. Messern (1-9, 11-13, 15-18, 21-22, 24-25, 27, 32-35, 37, 39-40), Winzermessern (10, 14, 19, 29-31, 36, 38) und Sicheln (20, 23, 26, 28) aus Eisen.

- Abb. 8. Poiana. Messern (1-38) aus Eisern.
- Abb. 9. Poiana. Messern (1-44) aus Eisern.
- Abb. 10. Poiana. Messern (1-43) aus Eisern.
- Abb. 11. Poiana. Messern (1-14) aus Eisern.
- Abb. 12. Poiana. Gabeln (1), Spatel (2), Haken (3-4,18), Griffe aus Kessel (5, 11), Klammern (6), Zangen (7, 9), Pinzette (12), Schlüssel (19), Stösig (10) und Verschiedene Slange (8,13-17) aus Eisern.
- Abb. 13. Poiana. Haken (2, 7, 17), Nägel (4), Feuerstahl (3, 16), Klammern (12, 14-15, 18-19, 25-26), Gabeln (10, 13, 20-23), Zangen (5), Schlösser (24), Messer (27) und Verschiedene Stänge (1, 6, 8-9,11) aus Eisern.
- Abb. 14. Poiana. Meißeln (3-4, 6-9, 11, 15-16, 19, 21, 27, 34-35, 40), Stösigen (1-2, 12, 18, 20, 22, 24, 28-29, 31, 33, 37-38), Dornen (5, 10, 17, 23, 25-26, 30, 32, 36, 39,41-43) und Nägeln (13-14) aus Eisern.
- Abb. 15. Poiana. Dornen (2, 5, 15-16, 22, 25, 34), Stösigen (1, 6, 8-12, 17-18, 20-21, 23, 27-29, 31-33, 35, 40-42, 45), Meißeln (3-4, 13-14,24,43), Ambosse (7), Klammern (19, 26, 36-37, 39), Nägel (30) und StAngel (38,44, 46-47) aus Eisern.
- Abb. 16. Poiana. Stange (1-2, 6-10, 12-13, 16, 18-19; 22), Meißel (3), Stösig (4-5, 21), Nägel (11), Haken (14-17), Klammer (15) und Dracht (20) aus Eisern.
- Abb. 17. Poiana. Stange (1,4-7,15), Feile (2-3,14), Spitzen (8-9,13), Nägeln (11-12), Klammer (10) aus Eisern.
- Abb. 18. Poiana. Klammern (1-2, 4, 11-12, 14, 19, 24-25), Ahlen (3, 23), Nägel (11), Feile (16), Meißel (9) und Fragmente aus Blech (18, 20-21) und Verschiedene Stange (5-8, 13, 15, 27) aus Eisern.
- Abb. 19. Poiana. Fragmente aus Blech (1, 6, 16), Spatel (2), Meißel (3), Drächte (5, 15), Feile (8), Klammern (7, 13-14, 17), Ahlen (10, 12, 18) und Stange (4, 9, 11) aus Eisern.
- Abb. 20. Poiana. Feilen (16) und Verschiedene fragmente aus Eisern (1-15, 17).
- Abb. 21. Poiana. Verschiedene fragmentarische gegenstände aus Eisern.
- Abb. 22. Poiana. Verschiedene fragmentarische gegenstände aus Eisern.
- Abb. 23. Poiana. Angelhaken (1-2, 6, 8, 21), Ahlen (3, 5, 12, 15-16), Klammern (4, 17), Palette (9), Propeller (18), Griffe (19- 20), Spitzen (7, 10,11, 14) und Meißeln (13) aus Eisern.
- Abb. 24. Poiana. Stiffe (1-2, 4, 8), Nägel (3, 11), Ahle (12), Türangel (6, 9, 13), Klammer (5), Schlösser (7) und Stange (10) aus Eisern und Bronze (3).
- Abb. 25. Poiana. Nägel (1, 15), Dornen (2-3, 14, 16, 18), Meißel (4,17), Stiffe (5, 7-13) und Feile (6) aus Eisern.
- Abb. 26. Poiana. Stiffe aus Eisern (1-9).
- Abb. 27. Poiana. Nägel aus Eisern (1 -25).
- Abb. 28. Poiana. Nägel (1-2, 4-11, 15-16, 20, 26), Stiffe (3), Dornen (12-14, 17), Klammern (18-19, 21-25, 27-32, 34-41, 43, 48) und Ahle (33, 42-47) aus Eisern.
- Abb. 29. Poiana. Klammern aus Eisern.
- Abb. 30. Poiana. Pferdeschirre aus Eisern.
- Abb. 31. Poiana. Reitsporen aus Eisern (1-3, 9-18) und Bronze (4-8).
- Abb. 32. Poiana. Verschiedene Ringe aus Eisern.
- Abb. 33. Poiana. Lanzenspitze aus Eisern.
- Abb. 34. Poiana. Lanzenspitze aus Eisern.

- Abb. 35. Poiana. Lanzenspitze aus Eisen.
Abb. 36. Poiana. Fragmentarische Tüllen und Lanzenspitzer aus Eisen.
Abb. 37. Poiana. Lanzenspitzen und Pfeilspitzen aus Eisen.
Abb. 38. Poiana. Pfeilspitzen aus Eisen.
Abb. 39. Poiana. Pfeilspitzen aus Eisen (1, 3-8,10-13) und Bronze (2, 9,14-18).
Abb. 40. Poiana. Pfeilspitzen aus Bronze (1-23, 25-28) und Eisen (24, 29-30).
Abb. 41. Poiana. Pfeilspitzen aus Bronze.
Abb. 42. Poiana. Dekorierter Spinnwirtel aus Ton.
Abb. 43. Poiana. Dekorierter Spinnwirtel aus Ton.
Abb. 44. Poiana. Spinnwirtel aus Ton.
Abb. 45. Poiana. Spinnwirtel aus Ton.
Abb. 46. Poiana. Spinnwirtel aus Ton.
Abb. 47. Poiana. Spinnwirtel aus Ton.
Abb. 48. Poiana. Verschiedene Statuette aus Ton.
Abb. 49. Poiana. Verschiedene Polierstücke aus Ton (1-4, 7-10) und Stein (5-6).
Abb. 50. Poiana. Die Feuerböcke aus Ton.
Abb. 51. Poiana. Die Feuerböcke aus Ton.
Abb. 52. Poiana. Die Feuerböcke aus Ton.
Abb. 53. Poiana. Die Feuerböcke aus Ton.
Abb. 54. Poiana. Unschlittlampen aus Ton.
Abb. 55. Poiana. Unschlittlampen aus Ton.
Abb. 56. Poiana. Schmelztiegel aus Ton.
Abb. 57. Poiana. Schmelztiegel aus Ton.
Abb. 58. Poiana. Verschiedene Steingegenstände.
Abb. 59. Poiana. Verschiedene Steingegenstände.

CATALOG

Unelte, arme, piese de harnașament și alte obiecte din fier, bronz, lut ars și piatră

La întocmirea catalogului s-au folosit următoarele prescurtări: MT - Muzeul de istorie Tecuci și numărul de inventar; P - Poița, secț. - secțiune; MIM - Muzeul de istorie a Moldovei Iași, IAI - Institutul de Arheologie din Iași.

1. *Cheie* de fier confecționată dintr-o bară de secțiune dreptunghiulară, cu un capăt mai lat și găurit, iar celălalt prevăzut cu trei dinți inegali. L - 1,90 cm. Secolele I a. hr. - I p. Chr. MT. 2987, P. 1986, secț. N', - 0,60 m, fig. 1/2. Inedită.

2. *Topor* de fier cu corpul îngust și zvelt, muchia lată și tăișul ușor curbat. Orificiul pentru coadă are pereții relativ groși fără să fie prevăzuți cu aripioare. L - 16,2 cm. Aceeași date. MT. 2988, P. 1986, secț. N, depozit, fig. 1/1. Inedită.

3. *Teslă* de fier cu gaura de înmănușare transversală, prevăzută pe ambele fețe cu câte două proeminente triunghiulare. Muchia este masivă și plată de formă dreptunghiulară, tăișul drept ușor rotunjit spre extremități. L - 24 cm, grosimea la muchie 4 cm, lățimea lamei - 10 cm. Aceeași date. MIM. Fără număr de inventar, P. 1950, secț. L, - 0,90 m, fig. 1/3. Inedită.

4. *Cheie* de fier de secțiune dreptunghiulară, îndoită, cu un capăt răsucit formând o verigă, iar celălalt îndoit în unghi drept. L - 19,2 cm. Aceeași date. MT. 2989, P. 1950, secț. L, cas. 4, fig. 1/5. Inedită.

5. *Clește* fragmentar de fier. Între capătul de apucat și tija mânerului, ușor lătită se află gaura de nit. L - 14,4 cm. Aceeași date. MT. 2990, P. 1950, secț. K, cas. 10, fig. 1/4. Inedită.

6. *Cheie* de fier îndoită în unghi drept cu un capăt răsucit în exterior formând verigă, iar celălalt ușor curbat. L - 18 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 2991, P. 1990, secț. P', - 0,60 m, fig. 1/7. Inedită.

7. *Cheie* fragmentară din bară de secțiune dreptunghiulară, îndoită. Un capăt mai subțire. L - 13 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 1992, P. 1986, secț. N, - 1,60 m, fig. 1/6. Inedită.

8. *Încuietoare* de fier constând dintr-o bară lată cu un capăt subțiat și îndoit în unghi drept apoi din nou lătită și îndoită în formă rotundă, găurit la mijloc. L - 13,4 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2993, P. 1950, secț. L, cas. 4, fig. 2/1. Inedită.

9. *Scoabă* de fier cu un capăt lătit și celălalt ascuțit. L - 11 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2994, P. passim, fig. 2/2. Inedită.

10. *Scoabă* de fier mult alungită cu extremitățile ascuțite. L - 15 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2995, P. passim, fig. 2/3. Inedită.

11. *Garnitură* de fier de secțiune dreptunghiulară, mai lată la un capăt unde se află două găuri. L - 11,6 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2996, P. passim, fig. 2/4. Inedită.

12. *Ivăr* de fier format dintr-o bară terminată la un capăt cu două cârlige, iar în celălalt cu o verigă. L - 19 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2997, P. 1988, secț. O, fig. 2/5. Inedită.

13. *Scoabă* de fier cu un capăt îndoit. L - 14 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2998, P. passim, fig. 2/6. Inedită.

14. *Scoabă* de fier cu un capăt îndoit și lătit și celălalt ascuțit. L - 11 cm. Sec. I a. Chr. MT. 2999, P. passim, fig. 2/7. Inedită.

15. *Scoabă* de fier cu ambele capete îndoite. L - 18 cm, Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 3000, P. 1950, secț. I', fig. 2/8. Inedită.

16. *Cheie* de fier cu un capăt îndoit de două ori și celălalt terminat cu verigă. L - 20 cm. Sec. II - I a. Chr. MT. 3001, P. 1988, secț. O, - 2,80 m, fig. 2/9. Inedită.

17. *Cheie* de fier cu un capăt prevăzut cu zimți și celălalt cu verigă. L - 4,5 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 3002, P. passim, fig. 2/10. Inedită.

18. *Scoabă* fragmentară de fier, de secțiune dreptunghiulară. L - 16,5 cm. Aceeași date. MT. 3003, P. passim, fig. 2/11. Inedită.

19. *Scoabă* de fier de formă alungită cu capetele îndoite. L - 11 cm. Aceeași date. MT. 3004, P. passim, fig. 2/12. Inedită.

20. *Cârlig* de fier format dintr-o tijă de secțiune rotundă cu un capăt curbat. L - 16,2 cm. Aceeași date. MT. 3005, P. 1951, secț. L, fig. 2/13. Inedită.

21. *Cârlig* de fier din bară de secțiune dreptunghiulară cu un capăt îndoit și celălalt transformat în verigă. L - 18,8 cm. Aceeași date. MT. 3006, P. 1950, secț. L, fig. 2/14. Inedită.

22. *Cârlig* de fier, de secțiune rotundă cu un capăt îndoit. L - 15,8 cm. Aceeași date. MT. 3007, P. 1927, fig. 2/15. Inedită.

23. *Scoabă* fragmentară, de fier. L - 13 cm. Aceeași date. MT. 3008, P. 1927, fig. 2/16. Inedită.

24. *Cârlig* de fier, cu un capăt îndoit în unghi drept și celălalt prevăzut cu o perforație. L - 20 cm. Aceeași date. MT. 3009, P. 1951, secț. L, fig. 2/17. Inedită.

25. *Cheie* de fier cu un capăt în verigă și celălalt cu perforații specifice. L - 17,7 cm. Sec. I p. Chr. MT. 3010, P. passim, fig. 2/18. Inedită.

26. *Scoabă* de fier. L - 13 cm. Aceeași date. MT. 3011, P. passim, fig. 2/19. Inedită.

27. *Scoabă* fragmentară de fier. L - 10 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 3012, P. passim, fig. 2/20. Inedită.

28. *Scoabă* de fier, fragmentară. L - 8,9 cm. Aceeași date. MT. 3013, P. passim, fig. 2/21. Inedită.

29. *Cheie* de fier. L - 4,8 cm. Aceeași datare. MT. 3014, P. passim, fig. 2/22. Inedită.
30. *Scoabă* de fier fragmentară. L - 9 cm. Aceeași datare. MT. 3015, P. passim, fig. 2/23. Inedită.
31. *Pilă* de fier ușor îndoită, de secțiune dreptunghiulară. L - 19 cm. Sec. I a. Chr. MT. 3016, P. 1988, secț. P, - 0,20 m, fig. 3/1. Inedită.
32. *Sulă* de fier cu gaură pentru mâner. L - 11,7 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 3017, P. 1987, secț. N, - 0,50 m, fig. 3/2. Inedită.
33. *Scoabă* de fier cu capetele îndoite în direcții opuse. L - 12 cm. Aceeași datare. MT. 3018, P. 1987, secț. N₁, - 0,30 m, fig. 3/3. Inedită.
34. *Bară* fragmentară de secțiune rotundă. L - 10,7 cm. Aceeași datare. MT. 3019, P. 1988, secț. O, - 0,50 m, fig. 1/4. Inedită.
35. *Șurubelniță* de fier de secțiune rotundă cu vârful răsucit. L - 11,3 cm. Aceeași datare. MT. 3020, P. 1990, secț. P', - 1,50 m, fig. 3/5. Inedită.
36. *Scoabă* de fier cu un capăt lățit și îndoit. L - 10,7 cm. Aceeași datare. MT. 3021, P. 1988, secț. O, - 0,40 m, fig. 3/6. Inedită.
37. *Sulă* de secțiune pătrată, vârful rupt și gaură de înmănușare verticală. L - 9,3 cm. Aceeași datare. MT. 3022, P. 1988, secț. O, - 1,80 m, fig. 3/7. Inedită.
38. *Pilă* de fier. Capătul cu gaură de înmănușare este îndoit. L - 13,6 cm. Aceeași datare. MT. 3023, P. 1988, secț. O, - 0,70 m, fig. 3/8. Inedită.
39. *Cheie* fragmentară de secțiune pătrată cu un capăt rupt și celălalt găurit. L - 9,6 cm. Aceeași datare. MT. 3024, P. 1986, secț. N, - 2,20 m, fig. 3/9. Inedită.
40. *Pilă* de fier cu un capăt îndoit. L - 9,5 cm. Aceeași datare. MT. 3025, P. 1988, secț. O, - 0,70 m, fig. 3/10. Inedită.
41. *Foarfece* de fier. L - 7,1 cm. Aceeași datare. MT. 3026, P. 1986, secț. N', - 2 m, fig. 3/11. Inedit.
42. *Scoabă* cu un capăt ascuțit și celălalt îndoit și bifurcat formând un inel deschis. L - 10,7 cm. Aceeași datare. MT. 3027, P. 1985, secț. N, - 0,70 m, fig. 3/12. Inedită.
43. *Tablă* de fier îndoită prevăzută cu un nit la un capăt. L - 6,5 cm. Sec. I p. Chr. MT. 3028, P. 1988, secț. O, - 0,40 m, fig. 3/13. Inedită.
44. *Scoabă* de fier cu un capăt îndoit și lățit. L - 6,7 cm. Aceeași datare. MT. 3029, P. 1985, secț. N, - 0,30 m, fig. 3/14. Inedită.
45. *Mâner* fragmentar din bară de fier cu terminație inelară. L - 3,3 cm. Aceeași datare. MT. 3030, P. 1950, secț. P, - 1,30 m, fig. 3/15. Inedit.
46. *Daltă* de fier cu muchia ușor lățită. L - 7,7 cm. Sec. I a. Chr. MT. 3031, P. 1951, secț. L, - 2 m, fig. 3/16. Inedită.
47. *Belciug* de fier de secțiune rotundă cu un capăt ascuțit și celălalt îndoit și prevăzut cu o gaură. L - 10 cm. Aceeași datare. MT. 3032, P. 1987, passim, fig. 3/17. Inedit.
48. *Bară* de fier de secțiune pătrată cu un capăt lățit și ascuțit. L - 7,8 cm. Aceeași datare. MT. 3033, P. 1987, secț. N₁, - 2,40 m, fig. 3/18. Inedit.
49. *Otic* de fier cu lama lățită și ascuțită și limbă de mâner ascuțită. L - 15 cm. Sec. I a. Chr. MT. 632, P. 1930, secț. E, - 2,50 m, fig. 3/19. Cf. I. Glodariu, E. Iaroslavschi, 1979, fig. 25/3.
50. *Topor* de fier cu înmănușare verticală, cu tăișul ușor curbat. L - 10,2 cm. Aceeași datare. MT. 581, P. 1930, - 1 m, fig. 3/20. Cf. I. Glodariu, E. Iaroslavschi, 1979, fig. 42/7.
51. *Tablă* ondulată de fier. L - 6,7 cm. Aceeași datare. MT. 3034, P. 1985, secț. N₁, - 1,60 m, fig. 3/21. Inedită.
52. *Topor* masiv de fier cu înmănușare orizontală. Tăișul tocit. L - 17,1 cm. Aceeași datare. MT. 3035, P. 1949, secț. H, - 2,50 m, fig. 3/22. Inedit.
53. *Bară* de fier de secțiune pătrată. L - 7,4 cm. Sec. I a. Chr. MT. 3036, P. 1987, secț. N, - 2,20 m, fig. 3/23. Inedită.
54. *Seceră* de fier deteriorată la tăiș și vârful rupt. L - 12 cm. Aceeași datare. MT. 3037, P. passim, fig. 4/1. Inedită.
55. *Cosor* de fier cu pedunculul pentru mâner rupt. L - 10,7 cm. Sec. II a. Chr. - I p. Chr. MT. 3038, P. 1928, fig. 4/2. Inedit.
56. *Seceră* de fier fragmentară. L - 7,5 cm. Aceeași datare. MT. 3039, P. 1986, secț. N, - 2,40 m, fig. 4/3. Inedită.
57. *Seceră* de fier cu cârlig de fixare în mâner. L - 25 cm. Aceeași datare. MT. 3040, P. 1930, secț. E, - 1,90 m, fig. 4/4. Inedită.
58. *Cosor* de fier. L - 13,3 cm. Aceeași datare. MT. 685, P. 1927, fig. 4/5. Inedit.
59. *Seceră* fragmentară de fier. L - 9 cm. Aceeași datare. MT. 3041, P. 1950, secț. K₁, cas. 10, fig. 4/6. Inedită.
60. *Cosor* de fier. L - 11,6 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 3042, P. 1986, secț. N, - 1,90 m, fig. 4/7. Inedit.
61. *Cuțit* fragmentar de fier. L - 8,9 m. Aceeași datare. MT. 3043, P. 1986, secț. N, - 1,15 m, fig. 4/8. Inedit.
62. *Cosor* fragmentar. L - 7,5 cm. Aceeași datare. MT. 3044, P. 1986, secț. N₁, - 2,0 m, fig. 4/9. Inedit.
63. *Cosor* de fier. L - 8 cm. Aceeași datare. MIM. 5129, P. pasim, fig. 4/10. Inedit.
64. *Seceră* de fier. L - 35 cm. Aceeași datare. MIM. 5626, P. 1968, secț. M, fig. 4/11. Inedită.
65. *Cosor* de fier. L - 19,5 cm. Aceeași datare. MT. 3045, P. 1988, secț. O, fig. 5/1. Inedit.
66. *Cosor* de fier fragmentar. L - 7,5 cm. Sec. II a. Chr. - I p. Chr. MT. 3046, P. passim, fig. 5/2. Inedit.
67. *Cosor* de fier. L - 9,5 cm. Aceeași datare. MT. 3047, P. passim, fig. 5/3. Inedit.
68. *Cosor* de fier de dimensiuni mici. L - 6 cm. Aceeași datare. MT. 3048, P. 1988, secț. P, - 1,60 m, fig. 5/4. Inedit.
69. *Cosor* de fier. L - 14,2 cm. Aceeași datare. MT. 3049, P. 1951, secț. I, cas. 7, fig. 5/5. Inedit.
70. *Cosor* fier. L - 12,6 cm. Aceeași datare. MT. 3050, P. 1951, secț. L, fig. 5/6. Inedit.
71. *Seceră* cu spin de fier și vârful rupt. L - 14,5 cm. Aceeași datare. MT. 3051, P. passim, fig. 5/7. Inedită.

72. *Seceră* fragmentară de fier cu spin de fixare pe mâner. L - 7,6 cm. Aceeași datare. MT. 3052, P. 1927, passim, fig. 5/8. Inedită.
73. *Seceră* fragmentară de fier. L - 12,7 cm. Aceeași datare. MT. 3053, P. passim, fig. 5/9. Inedită.
74. *Cosor* fragmentar de fier, L - 8 cm. Aceeași datare. MT. 3054, P. 1950, secț. L, fig. 5/10. Inedit.
75. *Cosor* de fier cu o perforație de peduncul. L - 10,1 cm. Aceeași datare. MT. 3055, P. passim, fig. 5/11. Inedit.
76. *Cosor* fragmentar de fier. L - 82 cm. Aceeași datare. MT. 3056, P. 1951, secț. L, fig. 5/12. Inedit.
77. *Cosor* de fier. Vârful rupt. L - 9,5 cm. Aceeași datare. MT. 3057, P. 1988, secț. P, - 1,20 m, fig. 5/13. Inedit.
78. *Seceră* fragmentară de fier. L - 7,7 cm. Aceeași datare. MT. 3058, P. 1988, secț. O, - 1,50 m, fig. 5/14. Inedită.
79. *Cosor* de fier cu vârful rupt. L - 9 cm. Aceeași datare. MT. 3059, P. 1949, secț. H', fig. 5/15. Inedit.
80. *Cosor* fragmentar de fier. L - 8 cm. Aceeași datare. MT. 3060, P. 1950, secț. K, fig. 5/16. Inedit.
81. *Cosor* fragmentar de fier. L - 8 cm. Aceeași datare. MT. 3061, P. passim, fig. 5/17. Inedit.
82. *Cosor* fragmentar de fier. L - 8,3 cm. Aceeași datare. MT. 3062, P. 1988, secț. O, - 1,20 m, fig. 5/18. Inedit.
83. *Seceră* de fier cu limba de mâner ruptă. L - 16,3 cm. Aceeași datare. MT. 3063, P. passim, fig. 5/20. Inedită.
84. *Cosor* de fier. L - 10,4 cm. Aceeași datare. MT. 3064, P. passim, fig. 5/21. Inedit.
85. *Seceră* fragmentară. L - 9 cm. Aceeași datare. MT. 3065, P. passim, fig. 5/22. Inedită.
86. *Cosor* de fier. L - 9,1 cm. Aceeași datare. MT. 3066, P. passim, fig. 5/23. Inedit.
87. *Cosor* de fier L - 11,3 cm. Aceeași datare. MT. 3067, P. passim, fig. 5/24. Inedit.
88. *Cosor* fragmentar de fier L - 5,4 cm. Aceeași datare. MT. 3068, P. 1950, secț. L, fig. 5/25. Inedit.
89. *Cosor* fragmentar de fier. L - 9,4 cm. Aceeași datare. MT. 3069, P. passim, fig. 5/26. Inedit.
90. *Cosor* fragmentar de fier. L - 10 cm. Aceeași datare. MT. 3070, P. 1950, secț. K, cas. 3, fig. 5/27. Inedit.
91. *Cuțit* fragmentar de fier. L - 9,5 cm. Aceeași datare. MT. 3071, P. passim, fig. 5/28. Inedit.
92. *Seceră* fragmentară de fier. L - 13,4 cm. Aceeași datare. MT. 3072, P. passim, fig. 6/1. Inedită.
93. *Seceră* fragmentară de fier. L - 6,4 cm. Aceeași datare. MT. 3073, P. 1950, secț. L, cas. I, fig. 6/2. Inedită.
94. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 8,6 cm. Aceeași datare. MT. 3074, P. passim, fig. 6/3. Inedit.
95. *Cosor* de fier. L - 5,2 cm. Aceeași datare. MT. 3075, P. passim, fig. 6/4. Inedit.
96. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 9 cm. Aceeași datare. MT. 3076, P. passim, fig. 6/5. Inedit.
97. *Cosor* de fier cu vârful rupt. L - 9,2 cm. Aceeași datare. MT. 3077, P. 1951, secț. L, cas. 6, fig. 6/6. Inedit.
98. *Cosor* de fier fragmentar. L - 8,9 cm. Aceeași datare. MT. 3078, P. passim, fig. 6/7. Inedit.
99. *Cosor* de fier fragmentar. L - 9,2 cm. Aceeași datare. MT. 3079, P. 1950, secț. K, cas. 6, fig. 6/8. Inedit.
100. *Seceră* de fier. Fragmentul dinspre vârf. L - 8,1 cm. Aceeași datare. MT. 3080, P. 1950, secț. L, cas. 2, fig. 6/9. Inedită.
101. *Cosor* de fier fragmentar. L - 10,3 cm. Aceeași datare. MT. 3081, P. 1950, secț. H, cas. 3, fig. 6/10. Inedit.
102. *Cosor* de fier. L - 7,4 cm. Aceeași datare. MT. 3082, P. 1951, secț. L, cas. 9, fig. 6/11. Inedit.
103. *Cosor* de fier. L - 8,7 cm. Aceeași datare. MT. 3083, P. 1950, secț. K, cas. 2, fig. 6/12. Inedit.
104. *Cosor* de fier. L - 6,5 cm. Aceeași datare. MT. 3084, P. passim, fig. 6/13. Inedit.
105. *Cuțit* fragmentar. L - 5,6 cm. Aceeași datare. MT. 3085, P. passim, fig. 6/14. Inedit.
106. *Seceră* fragmentară. L - 10 cm. Aceeași datare. MT. 3086, P. 1951, secț. L, cas. 7, fig. 6/15. Inedită.
107. *Cosor* fragmentar. L - 7,2 cm. Aceeași datare. MT. 3087, P. passim, fig. 6/16. Inedit.
108. *Cuțit* fragmentar de fier. L - 5,1 cm. Aceeași datare. MT. 3088, P. passim, fig. 6/17. Inedit.
109. *Cuțit* fragmentar de fier. L - 5,6 cm. Aceeași datare. MT. 3089, P. passim, fig. 6/18. Inedit.
110. *Cosor* fragmentar de fier. L - 5,6 cm. Aceeași datare. MT. 3090, P. passim, fig. 6/19. Inedit.
111. *Pilă* de fier îndoită la mijloc. L - 11,3 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 3091, P. passim, fig. 6/20. Inedită.
112. *Cosor* de fier. L - 5,7 cm. Aceeași datare. MT. 3092, P. passim, fig. 6/21. Inedit.
113. *Cosor* de fier cu vârful rupt. L - 4,6 cm. Aceeași datare. MT. 3093, P. 1950, secț. L, cas. 2, fig. 6/22. Inedit.
114. *Seceră* fragmentară. L - 5,4 cm. Aceeași datare. MT. 3094, P. 1950, secț. L, fig. 6/23. Inedită.
115. *Cuțit* fragmentar de fier. L - 12,6 cm. Aceeași datare. MT. 3095, P. 1950, secț. L, cas. 3, fig. 6/24. Inedit.
116. *Cuțit* fragmentar de fier. L - 7,3 cm. Aceeași datare. MT. 3096, P. 1987, secț. N₁, - 1 m, fig. 7/1. Inedit.
117. *Cuțit* fragmentar de fier. L - 10,4 cm. Aceeași datare. MT. 3097, P. 1987, secț. N', fig. 7/2. Inedit.
118. *Cuțit* fragmentar. L - 4,5 cm. Aceeași datare. MT. 3098, P. 1987, secț. N₁, fig. 7/3. Inedit.
119. *Cuțit* fragmentar de fier. L - 9,8 cm. Aceeași datare. MT. 3099, P. 1990, secț. P, - 0,80 m, fig. 7/4. Inedit.
120. *Cuțit* fragmentar. L - 7,5 cm. Aceeași datare. MT. 3100, P. 1988, secț. P, - 1,20 m, fig. 7/5. Inedit.
121. *Cuțit* fragmentar de fier. L - 9 cm. Aceeași datare. MT. 3101, P. 1986, secț. N', - 1,50 m, fig. 7/6. Inedit.
122. *Cuțit* de fier. L - 7,3 cm. Aceeași datare. MT. 3102, P. 1987, secț. N₁, - 1,60 m, fig. 7/7. Inedit.
123. *Cuțit* de fier. L - 8,8 cm. Aceeași datare. MT. 3103, P. 1988, secț. O, - 1,30 m, fig. 7/8. Inedit.
124. *Cuțit* fragmentar. L - 8,8 cm. Aceeași datare. MT. 3104, P. 1988, secț. P, - 0,55 m, fig. 7/9. Inedit.

125. *Cosor* de fier. L - 11,6 cm. Aceeași datare. MT. 3105, P. 1986, secț. N', - 0,70 m, fig. 7/10. Inedit.
126. *Cuțit* fragmentar. L - 5,7 cm. Aceeași datare. MT. 3106, P. 1987, secț. N₁, fig. 7/11. Inedit.
127. *Cuțit* din fier cu vârful rupt. L - 11,4 cm. Aceeași datare. MT. 3107, P. 1987, secț. N₁, - 0,50 m, fig. 7/12. Inedit.
128. *Cuțit* fragmentar. L - 8 cm. Aceeași datare. MT. 3108, P. 1987, secț. N₁, - 0,50 m, fig. 7/13. Inedit.
129. *Cosor* de fier fragmentar. L - 5,8 cm. Aceeași datare. MT. 3109, P. 1990, secț. P, - 1 m, fig. 7/1. Inedit.
130. *Cuțit* de fier. L - 11,7 cm. Aceeași datare. MT. 3110, P. 1987, secț. N₁, - 1,20 m, fig. 7/15. Inedit.
131. *Cuțit* cu vârful rupt, de fier. L - 8,4 cm. Aceeași datare. MT. 3111, P. 1985, secț. N', - 1 m, fig. 7/16. Inedit.
132. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 9,5 cm. Aceeași datare. MT. 3112, P. 1985, secț. N₁, - 0,60 m, fig. 7/17. Inedit.
133. *Cuțit* fragmentar de fier cu gaură la limba de mâner. L - 8 cm. Aceeași datare. MT. 3113, P. 1988, secț. P, 1,20 m, fig. 7/18. Inedit.
134. *Cosor* de fier. L - 10,8 cm. Aceeași datare. MT. 3114, P. 1987, secț. N₁, - 0,75 m, fig. 7/19. Inedit.
135. *Seceră* cu cârlig, de fier. L - 13,5 cm. Aceeași datare. MT. 3115, P. 1985, secț. N, - 1,80 m, fig. 7/20. Inedită.
136. *Cuțit* fragmentar. L - 10 cm. Aceeași datare. MT. 3116, P. 1988, secț. O, fig. 7/21. Inedit.
137. *Cuțit* (briceag) de fier cu limba de mâner găurită. L - 8,4 cm. Aceeași datare. MT. 3117, P. 1987, secț. N₁, fig. 7/22. Inedit.
138. *Seceră* de fier cu cârlig. L - 19,4 cm. Aceeași datare. MT. 3118, P. 1990, secț. P, fig. 7/23. Inedit.
139. *Cuțit* fragmentar de fier. L - 5,5 cm. Aceeași datare. MT. 3119, P. 1986, secț. N₁, - 1,70 m, fig. 7/24. Inedit.
140. *Cuțit* de fier. L - 13,3 cm. Aceeași datare. MT. 3120, P. 1990, secț. P', - 0,80 m, fig. 7/25. Inedit.
141. *Seceră* de fier cu cârlig. L - 11,8 cm. Aceeași datare. MT. 3121, P. 1985, secț. N', - 0,80 m, fig. 7/26. Inedită.
142. *Seceră* fragmentară de fier. L - 12,5 cm. Aceeași datare. MT. 3122, P. 1951, secț. L, fig. 7/28. Inedită.
143. *Cuțit* fragmentar de fier. L - 5,9 cm. Aceeași datare. MT. 3123, P. 1990, secț. P, fig. 7/27. Inedit.
144. *Cosor* cu vârful rupt. L - 12,8 cm. Aceeași datare. MT. 3124, P. 1985, secț. N₁, - 1,40 m, fig. 7/29. Inedit.
145. *Cosor* de fier. L - 13,4 cm. Aceeași datare. MT. 3125, P. 1987, secț. N₁, - 1,50 m, fig. 7/30. Inedit.
146. *Cosor* de fier. L - 11 cm. Aceeași datare. MT. 3126, P. 1985, secț. N, - 1,60 m, fig. 7/31. Inedit.
147. *Cuțit* de fier cu vârful rupt. L - 13,7 cm. Sec. III - II a. Chr. MT. 3127, P. 1987, secț. N₁, - 2,30 m, fig. 7/32. Inedit.
148. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 10,9 cm. Aceeași datare. MT. 3128, P. 1990, secț. P, - 3,10 m, fig. 7/33. Inedit.
149. *Cuțit* de fier cu vârful rupt. L - 14,6 cm. Aceeași datare. MT. 3129, P. 1986, secț. N₁, - 2,40 m, fig. 7/34. Inedit.
150. *Cuțit* de fier. L - 10,8 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 3130, P. 1988, secț. O, - 1,70 m, fig. 7/35. Inedit.
151. *Cosor* de fier fragmentar. L - 8,3 cm. Aceeași datare. MT. 3131, P. 1988, secț. P, - 1,20 m, fig. 7/36. Inedit.
152. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 17 cm. Aceeași datare. MT. 3132, P. 1985, secț. N, - 0,80 m, fig. 7/37. Inedit.
153. *Cosor* de fier cu vârful rupt. L - 7,5 cm. Aceeași datare. MT. 3133, P. 1988, secț. O, - 1,5 m, fig. 7/38. Inedit.
154. *Cuțit* de fier. L - 8,9 cm. Aceeași datare. MT. 3134, P. 1985, secț. N, - 1,40 m, fig. 7/39. Inedit.
155. *Cuțit* de fier cu vârful rupt. L - 14,8 cm. Aceeași datare. MT. 3135, P. 1986, secț. N, - 1,60 m, fig. 7/40. Inedit.
156. *Cuțit* de fier. L - 9,8 cm. Sec. III a. Chr. - I p. Chr. MT. 3136, P. passim, fig. 8/1. Inedit.
157. *Cuțit* de fier. Pe limba de mâner o gaură de nit. L - 12 cm. Aceeași datare. MT. 3137, P. passim, fig. 8/2. Inedit.
158. *Cuțit* fragmentar de fier. L - 9,2 cm. Aceeași datare. MT. 3138, P. passim, fig. 8/3. Inedit.
159. *Cuțit* de fier. L - 11,6 cm. Aceeași datare. MT. 3139, P. 1950, secț. L, fig. 8/4. Inedit.
160. *Cuțit* de fier. L - 9,3 cm. Aceeași datare. MT. 3140, P. passim, fig. 8/5. Inedit.
161. *Cuțit* de fier. L - 10,5 cm. Aceeași datare. MT. 3141, P. passim, fig. 8/6. Inedit.
162. *Cuțit* de fier cu vârful rupt. L - 11,7 cm. Aceeași datare. MT. 3142, P. passim, fig. 8/7. Inedit.
163. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 9,6 cm. Aceeași datare. MT. 3143, P. passim, fig. 8/8. Inedit.
164. *Cuțit* de fier. L - 11 cm. Aceeași datare. MT. 3144, P. passim, fig. 8/9. Inedit.
165. *Cuțit* de fier. L - 11,6 cm. Aceeași datare. MT. 3145, P. passim, fig. 8/10. Inedit.
166. *Cuțit* de fier. L - 10 cm. Aceeași datare. MT. 3146, P. 1950, secț. L, fig. 8/11. Inedit.
167. *Cuțit* de fier. L - 13,2 cm. Aceeași datare. MT. 3147, P. passim, fig. 8/12. Inedit.
168. *Cuțit* de fier. L - 9,8 cm. Aceeași datare. MT. 3148, P. passim, fig. 8/13. Inedit.
169. *Cuțit* de fier. L - 11 cm. Aceeași datare. MT. 3149, P. passim, fig. 8/14. Inedit.
170. *Cuțit* de fier. L - 9 cm. Aceeași datare. MT. 3150, P. passim, fig. 8/15. Inedit.
171. *Cuțit* de fier. L - 13,2 cm. Aceeași datare. MT. 3151, P. passim, fig. 8/16. Inedit.
172. *Cuțit* de fier. L - 6,4 cm. Aceeași datare. MT. 3152, P. passim, fig. 8/17. Inedit.
173. *Cuțit* de fier cu limba de mâner găurită. L - 14,6 cm. Aceeași datare. MT. 3153, P. 1896, secț. N, fig. 8/18. Inedit.
174. *Cuțit* de fier. L - 6,7 cm. Aceeași datare. MT. 3154, P. passim, fig. 8/19. Inedit.

175. *Cuțit* de fier. L - 7,3 cm. Aceeași date. MT. 3155, P. passim, fig. 8/20. Inedit.
176. *Cuțit* de fier. L - 6,6 cm. Aceeași date. MT. 3156, P. passim, fig. 8/21. Inedit.
177. *Cuțit* de fier. L - 6,1 cm. Aceeași date. MT. 3157, P. passim, fig. 8/22. Inedit.
178. *Cuțit* de fier. L - 8,4 cm. Aceeași date. MT. 3158, P. passim, fig. 8/23. Inedit.
179. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 7 cm. Aceeași date. MT. 3159, P. passim, fig. 8/24. Inedit.
180. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 7,1 cm. Aceeași date. MT. 3160, P. passim, fig. 8/25. Inedit.
181. *Cuțit* de fier. L - 8 cm. Aceeași date. MT. 3161, P. passim, fig. 8/26. Inedit.
182. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 5,7 cm. Aceeași date. MT. 3162, P. 1950, secț. K, fig. 8/27. Inedit.
183. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 4,8 cm. Aceeași date. MT. 3163, P. 1950, secț. K, fig. 8/28. Inedit.
184. *Cuțit* de fier. L - 8,7 cm. Aceeași date. MT. 3164, P. passim, fig. 8/29. Inedit.
185. *Cuțit* de fier. L - 5,5 cm. Aceeași date. MT. 3165, P. passim, fig. 8/30. Inedit.
186. *Cuțit* de fier cu limba de mâner găurită. L - 7,9 cm. Aceeași date. MT. 3166, P. 1988, secț. O, - 1,20 m, fig. 8/31. Inedit.
187. *Cuțit* de fier. L - 13,4 cm. Aceeași date. MT. 3167, P. 1950, secț. K, fig. 8/32. Inedit.
188. *Cuțit* de fier. L - 8,3 cm. Aceeași date. MT. 3168, P. passim, fig. 8/33. Inedit.
189. *Cuțit* de fier. L - 10,7 cm. Aceeași date. MT. 3169, P. 1950, secț. K, fig. 8/34. Inedit.
190. *Cuțit* de fier. L - 2,6 cm. Aceeași date. MT. 3170, P. 1988, secț. O, - 1,20 m, fig. 8/35. Inedit.
191. *Cuțit* de fier cu limba de mâner îndoită. L - 11 cm. Aceeași date. MT. 3171, P. 1950, secț. K, fig. 8/36. Inedit.
192. *Cuțit* de fier cu limba de mâner găurită. L - 11 cm. Aceeași date. MT. 3172, P. 1950, secț. K, fig. 8/37. Inedit.
193. *Cuțit* de fier. L - 11 cm. Aceeași date. MT. 3173, P. 1950, secț. K, fig. 8/38. Inedit.
194. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 9,2 cm. Aceeași date. MT. 3174, P. 1950, secț. K, fig. 9/1. Inedit.
195. *Cuțit* de fier cu un nit în limba de mâner. L - 14 cm. Aceeași date. MT. 3175, P. 1950, secț. K, fig. 9/2. Inedit.
196. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 10,2 cm. Aceeași date. MT. 3176, P. 1987, passim, fig. 9/3. Inedit.
197. *Cuțit* de fier. L - 13 cm. Aceeași date. MT. 3177, P. passim, fig. 9/4. Inedit.
198. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 11 cm. Aceeași date. MT. 3178, P. 1950, secț. KF, fig. 9/5. Inedit.
199. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 8,5 cm. Aceeași date. MT. 3179, P. passim, fig. 9/6. Inedit.
200. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 7,2 cm. Aceeași date. MT. 3180, P. 1950, secț. L, fig. 9/7. Inedit.
201. *Cuțit* de fier. L - 10, 2 cm. Aceeași date. MT. 3181, P. passim, fig. 9/8. Inedit.
202. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 5,2 cm. Aceeași date. MT. 3182, P. 1950, secț. L, fig. 9/9. Inedit.
203. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 6,1 cm. Aceeași date. MT. 3183, P. passim, fig. 9/10. Inedit.
204. *Cuțit* de fier. L - 6,9 cm. Aceeași date. MT. 3184, P. passim, fig. 9/11. Inedit.
205. *Cuțit* de fier. L - 9,3 cm. Aceeași date. MT. 3185, P. 1951, secț. L, fig. 9/12. Inedit.
206. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 6 cm. Aceeași date. MT. 3186, P. passim, fig. 9/13. Inedit.
207. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 5,4 cm. Aceeași date. MT. 3187, P. 1950, secț. L, fig. 9/14. Inedit.
208. *Cuțit* de fier. L - 9,8 cm. Aceeași date. MT. 3188, P. 1950, secț. L, fig. 9/15. Inedit.
209. *Cuțit* de fier. L - 6,8 cm. Aceeași date. MT. 3189, P. 1950, secț. L, fig. 9/16. Inedit.
210. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 6,5 cm. Aceeași date. MT. 3190, P. 1950, secț. KF, fig. 9/17. Inedit.
211. *Cuțit* de fier. L - 7,8 cm. Aceeași date. MT. 3191, P. passim, fig. 9/18. Inedit.
212. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 7,7 cm. Aceeași date. MT. 3192, P. 1950, secț. L, fig. 9/19. Inedit.
213. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 7 cm. Aceeași date. MT. 3193, P. 1950, secț. L, fig. 9/20. Inedit.
214. *Cuțit* de fier. L - 8,5 cm. Aceeași date. MT. 3194, P. 1951, secț. L, fig. 9/21. Inedit.
215. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 4,8 cm. Aceeași date. MT. 3195, P. 1950, secț. L, fig. 9/22. Inedit.
216. *Cuțit* de fier. L - 12,6 cm. Aceeași date. MT. 3196, P. 1951, secț. I, fig. 9/23. Inedit.
217. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 8,6 cm. Aceeași date. MT. 3197, P. 1950, secț. L, fig. 9/24. Inedit.
218. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 9 cm. Aceeași date. MT. 3198, P. 1950, secț. L, fig. 9/25. Inedit.
219. *Cuțit* de fier. L - 5,5 cm. Aceeași date. MT. 3199, P. 1950, secț. L, fig. 9/26. Inedit.
220. *Cuțit* de fier. L - 9,7 cm. Aceeași date. MT. 3200, P. 1950, secț. L, fig. 9/27. Inedit.
221. *Cuțit* de fier. L - 10,8 cm. Aceeași date. MT. 3201, P. 1951, fig. 9/28. Inedit.
222. *Cuțit* de fier. L - 4,5 cm. Aceeași date. MT. 3202, P. 1949, secț. H, fig. 9/29. Inedit.
223. *Cuțit* fragmentar (mâner). L - 7,3 cm. Aceeași date. MT. 3203, P. passim, fig. 9/30. Inedit.
224. *Cuțit* de fier. L - 9,4 cm. Aceeași date. MT. 3204, P. 1950, secț. K, fig. 9/31. Inedit.
225. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 3,8 cm. Aceeași date. MT. 3205, P. 1950, secț. L, fig. 9/32. Inedit.
226. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 8,5 cm. Aceeași date. MT. 3206, P. 1950, secț. I, fig. 9/33. Inedit.
227. *Cuțit* de fier. L - 9,2 cm. Aceeași date. MT. 3207, P. passim, fig. 9/34. Inedit.
228. *Cuțit* fragmentar de fier. L - 5,2 cm. Aceeași date. MT. 3208, P. 1951, secț. L, fig. 9/35. Inedit.
229. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 7,2 cm. Aceeași date. MT. 3209, P. 1950, secț. L, fig. 9/36. Inedit.
230. *Cuțit* de fier. L - 9,5 cm. Aceeași date. MT. 3210, P. 1950, secț. L, fig. 9/37. Inedit.
231. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 6 cm. Aceeași date. MT. 3211, P. 1950, secț. K, fig. 9/38. Inedit.
232. *Cuțit* de fier. L - 10,3 cm. Aceeași date. MT. 3212, P. 1950, secț. L, fig. 9/39. Inedit.
233. *Cuțit* de fier. L - 9,3 cm. Aceeași date. MT. 3213, P. 1951, secț. L, fig. 9/40. Inedit.

234. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 4 cm. Aceeași date. MT. 3214, P. passim, fig. 9/41. Inedit.
235. *Cuțit* de fier. L - 8,9 cm. Aceeași date. MT. 3215, P. 1950, sect. K, fig. 9/42. Inedit.
236. *Cuțit* de fier. L - 9,5 cm. Aceeași date. MT. 3216, P. 1950, sect. K, cas. 4, fig. 9/43. Inedit.
237. *Cuțit* de fier. L - 13,4 cm. Aceeași date. MT. 3217, P. 1951, sect. I, fig. 9/44. Inedit.
238. *Cuțit* de fier. L - 9,5 cm. Aceeași date. MT. 3218, P. passim, fig. 10/1. Inedit.
239. *Cuțit* de fier. L - 10 cm. Aceeași date. MT. 3219, P. 1950, sect. I, fig. 10/2. Inedit.
240. *Cuțit* de fier. L - 8,5 cm. Aceeași date. MT. 3220, P. 1950, sect. K, fig. 10/3. Inedit.
241. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 7,7 cm. Aceeași date. MT. 3221, P. passim, fig. 10/4. Inedit.
242. *Cuțit* de fier. L - 8 cm. Aceeași date. MT. 3222, P. passim, fig. 10/5. Inedit.
243. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 6,4 cm. Aceeași date. MT. 3223, P. 1950, sect. I, fig. 10/6. Inedit.
244. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 6,5 cm. Aceeași date. MT. 3224, P. passim, fig. 10/7. Inedit.
245. *Cuțit* de fier. L - 9,2 cm. Aceeași date. MT. 3225, P. 1950, sect. K, fig. 10/8. Inedit.
246. *Cuțit* de fier. L - 7 cm. Aceeași date. MT. 3226, P. passim, fig. 10/9. Inedit.
247. *Cuțit* de fier. L - 7,8 cm. Aceeași date. MT. 3227, P. 1950, sect. K, cas. 3, fig. 10/10. Inedit.
248. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 5,4 cm. Aceeași date. MT. 3228, P. 1950, sect. L, fig. 10/11. Inedit.
249. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 7,5 cm. Aceeași date. MT. 3229, P. passim, fig. 10/12. Inedit.
250. *Cuțit* de fier. L - 8,3 cm. Aceeași date. MT. 3230, P. 1950, sect. L, cas. 2, fig. 10/13. Inedit.
251. *Cuțit* de fier. L - 6,7 cm. Aceeași date. MT. 3231, P. 1951, sect. L, fig. 10/14. Inedit.
252. *Cuțit* de fier. L - 7,1 cm. Aceeași date. MT. 3232, P. 1950, sect. K, fig. 10/15. Inedit.
253. *Cuțit* de fier. L - 9,5 cm. Aceeași date. MT. 3233, P. 1951, sect. I, fig. 10/16. Inedit.
254. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 4 cm. Aceeași date. MT. 3234, P. 1950, sect. L, fig. 10/17. Inedit.
255. *Cuțit* de fier. L - 10,5 cm. Aceeași date. MT. 3235, P. passim, fig. 10/18. Inedit.
256. *Cuțit* de fier cu lama ușor curbată. L - 10,5 cm. Aceeași date. MT. 3236, P. passim, fig. 10/19. Inedit.
257. *Cuțit* de fier cu vârful rupt. L - 9,6 cm. Aceeași date. MT. 3237, P. passim, fig. 10/20. Inedit.
258. *Cuțit* de fier. L - 11,6 cm. Aceeași date. MT. 3238, P. 1950, sect. K, cas. 18, fig. 10/21.
259. *Cuțit* de fier. L - 11,6 cm. Aceeași date. MT. 3239, P. 1950, sect. K, cas. 18, fig. 10/21.
260. *Cuțit* de fier. L - 7,6 cm. Aceeași date. MT. 3240, P. 1950, sect. K, fig. 10/23. Inedit.
261. *Cuțit* de fier. L - 8,6 cm. Aceeași date. MT. 3241, P. 1950, sect. K, cas. 6, fig. 10/24. Inedit.
262. *Cuțit* de fier. L - 5,4 cm. Aceeași date. MT. 3242, P. 1950, sect. L, cas. 2, fig. 10/25. Inedit.
263. *Cuțit* de fier. L - 9,5 cm. Aceeași date. MT. 3243, P. passim, fig. 10/26. Inedit.
264. *Cuțit* de fier. L - 5 cm. Aceeași date. MT. 3244, P. passim, fig. 10/27. Inedit.
265. *Cuțit* de fier. L - 8,4 cm. Aceeași date. MT. 3245, P. 1950, sect. L, cas. 2, fig. 10/28. Inedit.
266. *Cuțit* de fier. L - 10,7 cm. Aceeași date. MT. 3246, P. 1950, sect. K, cas. 7, fig. 10/29. Inedit.
267. *Cuțit* de fier. L - 6,6 cm. Aceeași date. MT. 3247, P. passim, fig. 10/30. Inedit.
268. *Cuțit* de fier. L - 5 cm. Aceeași date. MT. 3248, P. 1950, sect. L, fig. 10/31. Inedit.
269. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 5,2 cm. Aceeași date. MT. 3249, P. 1951, sect. L, fig. 10/32. Inedit.
270. *Cuțit* de fier. L - 6,5 cm. Aceeași date. MT. 3250, P. 1950, sect. L, fig. 10/33. Inedit.
271. *Cuțit* de fier. L - 8,1 cm. Aceeași date. MT. 3251, P. 1950, sect. L, fig. 10/34. Inedit.
272. *Cuțit* de fier. L - 13,6 cm. Aceeași date. MT. 3252, P. passim, fig. 10/35. Inedit.
273. *Cuțit* de fier. L - 9,4 cm. Aceeași date. MT. 3253, P. 1988, sect. O, - 1,20 m, fig. 10/36. Inedit.
274. *Cuțit* de fier. L - 11 cm. Aceeași date. MT. 3260, P. 1950, sect. L, cas. 6, fig. 10/37. Inedit.
275. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 11 cm. Aceeași date. MT. 3261, P. passim, fig. 10/38. Inedit.
276. *Cuțit* de fier. L - 9,9 cm. Aceeași date. MT. 3262, P. 1950, sect. K, fig. 10/39.
277. *Cuțit* de fier. L - 8,2 cm. Aceeași date. MT. 3263, P. passim, fig. 10/40. Inedit.
278. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 7,3 cm. Aceeași date. MT. 3264, P. passim, fig. 10/41. Inedit.
279. *Cuțit* de fier. L - 4,8 cm. Aceeași date. MT. 3265, P. passim, fig. 10/42.
280. *Cuțit* de fier cu două găuri de nit pe limba de mâner. L - 16,5 cm. Aceeași date. MT. 3266, P. 1950, sect. L, cas. 4, fig. 10/43. Inedit.
281. *Cuțit* de fier cu lama lungă. L - 19,7 cm. Aceeași date. MIM. 5692, P. 1968, sect. M, fig. 11/1. Inedit.
282. *Cuțit* de fier. L - 12,4 cm. Aceeași date. MIM. 5634, P. 1968, sect. M, fig. 11/2. Inedit.
283. *Cuțit* de fier. L - 4,7 cm. Aceeași date. MT. 3267, P. 1950, sect. K, fig. 11/3. Inedit.
284. *Cuțit* de fier. L - 11,4 cm. Aceeași date. MIM. 5693, P. 1968, sect. M, fig. 11/4. Inedit.
285. *Cuțit* de fier. L - 9,5 cm. Aceeași date. MIM. 5695, P. 1968, sect. M, fig. 11/5. Inedit.
286. *Cuțit* de fier. L - 11,6 cm. Aceeași date. MIM. 5630, P. 1968, sect. M, fig. 11/6. Inedit.
287. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 8,3 cm. Aceeași date. MIM. 5646, P. 1968, sect. M, fig. 11/7. Inedit.
288. *Cuțit* de fier. L - 15,4 cm. Aceeași date. MIM. 5624, P. 1968, sect. M, fig. 11/8. Inedit.
289. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 7 cm. Aceeași date. MT. 3268, P. passim, fig. 11/9. Inedit.
290. *Cuțit* de fier. L - 14,5 cm. Aceeași date. MT. 3269, P. 1986, sect. N, - 2,40 m, fig. 11/10. Inedit.
291. *Cuțit* de fier. L - 8,3 cm. Aceeași date. MT. 3270, P. 1950, sect. K, cas. 7, fig. 11/11. Inedit.
292. *Cuțit* de fier. L - 10,5 cm. Aceeași date. MIM. 5632, P. 1968, sect. M, fig. 11/12. Inedit.
293. *Cuțit* de fier. L - 11 cm. Aceeași date. MT. 3271, P. 1928, fig. 11/13. Inedit.

294. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 5,3 cm. Aceeași datare. MT. 3272, P. 1986, secț. N₁, - 1,70 m, fig. 11/14. Inedit.

295. *Furculiță* de fier cu tija răsucită și cinci dinți din care se păstrează trei. Dinții au fost fixați de tijă prin două plăci fixate cu nituri. Dintele exterior, mai scurt, face o buclă mai jos de placă. L - 32 cm. Sec. I - II p. Chr. MT. 3048, P. 1987, secț. N₁, - 0,60 m, fig. 12/1. Inedită.

296. *Spatulă* de fier formată dintr-o tijă subțire, rotundă, cu un capăt lățit în formă de lopățică. L - 12,8 cm. Aceeași datare. MT. 3273, P. 1985, secț. N₁, - 1,20 m, fig. 12/2. Inedită.

297. *Cârlig* (zăvor) din bară de secțiune rotundă cu un capăt îndoit, iar celălalt prevăzut cu o verigă și un nit. L - 17,2 cm. Aceeași datare. MT. 3274, P. 1985, secț. N, fig. 12/3. Inedit.

298. *Cârlig* de fier din bară de secțiune rotundă cu un capăt îndoit și celălalt de secțiune dreptunghiulară formează un mic cârlig. L - 20 cm. Aceeași datare. MT. 3275, P. 1987, secț. N₁, - 0,60 m, fig. 12/4. Inedit.

299. *Toartă* de cazan, de fier, de secțiune rotundă, curbată, cu un capăt îndoit, celălalt rupt. L - 15,4 cm. Aceeași datare. MT. 3276, P. 1985, secț. N₁, - 1,20 m, fig. 12/5. Inedită.

300. *Scoabă* de fier, fragmentară, din bară de secțiune pătrată cu un capăt ascuțit. L - 6,2 cm. Aceeași datare. MT. 3277, P. 1988, secț. O, - 0,90 m, fig. 12/6. Inedită.

301. Fragment din partea curbată a unui *clește* de fier, de secțiune dreptunghiulară. L - 3 cm. Aceeași datare. MT. 3279, P. 1987, secț. N₁, - 0,70 m, fig. 12/7. Inedit.

302. *Placă* de fier de formă alungită cu un capăt mai îngust și îndoit. L - 8,3 cm. Aceeași datare. MT. 3280, P. 1988, secț. P, - 0,50 m, fig. 12/8. Inedită.

303. *Clește* fragmentar din bară de fier de secțiune rotundă. L - 10,2 cm. Aceeași datare. MT. 3281, P. passim, fig. 12/9. Inedit.

304. *Împungător* de fier de secțiune rotundă la vârf și pătrată la mijloc cu capătul opus îndoit formând un inel. L - 12,5 cm. Aceeași datare. MT. 3282, P. 1990, secț. P, - 1,40 m, fig. 12/10. Inedit.

305. *Mâner* de cazan din bară curbată, de secțiune rotundă la mijloc și dreptunghiulară la capăt. L - 19,2 cm. Aceeași datare. MT. 3283, P. 1987, secț. N₁, - 0,70 m, fig. 12/11. Inedită.

306. *Pensetă* formată dintr-o tablă de fier îndoită. L - 4,8 cm. Aceeași datare. MT. 3284, P. 1985, fig. 12/12. Inedită.

307. *Bară* de fier (amnar) de secțiune dreptunghiulară cu un capăt ușor curbat și celălalt inelar. L - 12 cm. Aceeași datare. MT. 3285, P. 1990, secț. P, - 0,80 m, fig. 12/13. Inedită.

308. *Bară* de fier de secțiune dreptunghiulară cu un capăt lățit și găurit. L - 7,8 cm. Aceeași datare. MT. 3286, P. 1988, secț. O, fig. 12/14. Inedită.

309. *Bară* de fier de secțiune rotundă. L - 18,8 cm. Aceeași datare. MT. 3287, P. passim, fig. 12/15. Inedită.

310. *Placă* de fier cu părțile laterale ușor curbate, de formă conică, alungită cu un nit ce străpunge capătul îngust și cu două găuri în capătul opus. L - 20,3 cm. Sec.

I p. Chr. MT. 3288, P. 1988, secț. P, - 0,55 m, fig. 12/16. Inedită.

311. *Bară* de fier de secțiune rotundă, ușor curbată, (mâner). L - 14,2 cm. Aceeași datare. MT. 3289, P. 1985, secț. N₁, fig. 12/17. Inedită.

312. *Cârlig* de fier deformat. L - 4,5 cm. Aceeași datare. MT. 3290, P. 1987, secț. N₁, - 1,70 m, fig. 12/18. Inedit.

313. *Cheie* de fier din bară de secțiune dreptunghiulară îndoită la mijloc, cu un capăt mai subțire îndoit. L - 31 cm. Aceeași datare. MT. 3291, P. 1987, secț. N₁, - 1 m, fig. 12/19. Inedită.

314. *Bară* de fier de secțiune dreptunghiulară cu un capăt îngroșat. L - 7,5 cm. Sec. I a. Chr - I p. Chr. MT. 7601, P. 1927, secț. A, fig. 13/1. Inedită.

315. *Cârlig* de fier cu un capăt lățit și celălalt îndoit. L - 7,2 cm. Aceeași datare. MT. 3292, P. 1950, secț. K, fig. 13/2. Inedit.

316. *Amnar* de fier cu un capăt lățit și celălalt îndoit formând o verigă. L - 10,8 cm. Aceeași datare. MT. 3293, P. 1950, secț. I, - 1,60 m, fig. 13/3. Inedit.

317. *Piron* de fier de secțiune pătrată cu floarea realizată prin lățirea capătului gros. Vârful îndoit. L - 5,8 cm. Aceeași datare. MT. 3294, P. 1950, secț. L, fig. 13/4. Inedit.

318. Fragment dintr-un *clește* de fier de secțiune dreptunghiulară. L - 3,3 cm. Aceeași datare. MT. 3295, P. 1950, secț. L, fig. 13/5. Inedit.

319. *Bară* de fier cu un capăt îndoit. L - 4,8 cm. Aceeași datare. MT. 3296, P. 1950, secț. K, fig. 13/6. Inedită.

320. *Cârlig* de fier cu capetele îndoite în direcții opuse. L - 10,1 cm. Aceeași datare. MT. 3297, P. 1951, secț. L, fig. 13/7. Inedit.

321. *Bară* de fier de secțiune pătrată cu un capăt ascuțit, iar celălalt îndoit și terminat în formă dreptunghiulară. L - 5,9 cm. Aceeași datare. MT. 3298, P. 1950, secț. L, - 0,70 m, fig. 13/8. Inedită.

322. *Bară* de fier de secțiune pătrată îndoită. L 3,6 cm. Aceeași datare. MT. 3299, P. 1950, secț. L, fig. 13/9. Inedită.

323. *Furculiță* de fier cu doi dinți. Mânerul are capătul ascuțit. L - 4,6 cm. Aceeași datare. MT. 3300, P. passim, fig. 13/10. Inedită.

324. *Bară* de fier de secțiune pătrată cu un capăt îndoit. L - 4 cm. Aceeași datare. MT. 3301, P. 1950, secț. L, fig. 13/11. Inedită.

325. *Scoabă* fragmentară de fier. L - 4,5 cm. Aceeași datare. MT. 3302, P. passim, fig. 13/12. Inedită.

326. *Furculiță* de fier cu doi dinți, (și unul rupt). L - 9,5 cm. Aceeași datare. MT. 3303, P. 1950, secț. L, fig. 13/13. Inedită.

327. *Scoabă* de fier. Partea superioară discoidală. L - 2 cm. Aceeași datare. MT. 3304, P. 1950, secț. L, fig. 13/14. Inedită.

328. *Scoabă* fragmentară. L - 7,4 cm. Aceeași datare. MT. 3305, P. 1950, secț. K, fig. 13/15. Inedită.

329. *Amnar* de fier cu capătul răsucit în spirală. L - 10,5 cm. Aceeași datare. MT. 3306, P. passim, fig. 13/16. Inedit.

330. *Cârlig* de undiță de fier. L - 7,4 cm. Aceeași datare. MT. 3307, P. passim, fig. 13/17. Inedit.

331. *Scoabă* de fier fragmentară. L - 5 cm. Aceeași date. MT. 3308, P. 1951, secț. L, fig. 13/18. Inedită.
332. *Scoabă* de fier cu capetele încălecate. L - 4,6 cm. Aceeași date. MT. 3309, P. 1950, secț. L, fig. 13/19. Inedită.
333. *Furculiță* de fier. L - 5,9 cm. Aceeași date. MT. 3310, P. 1949, secț. H', - 0,55 m, fig. 13/20. Inedită.
334. *Furculiță* de fier cu un dinte rupt. L - 8,3 cm. Aceeași date. MT. 3311, P. 1949, secț. H', - 0,65 m, fig. 13/21. Inedită.
335. *Furculiță* de fier. L - 6,8 cm. Aceeași date. MT. 3312, P. 1950, secț. L, fig. 13/22. Inedită.
336. *Furculiță* de fier. L - 12,8 cm. Aceeași date. MT. 3313, P. passim, fig. 13/23. Inedită.
337. *Încuietoare* de fier din bandă lată îndoită și cu gaură de nit la un capăt. L - 8 cm. Aceeași date. MT. 3314, P. 1927, fig. 13/24. Inedită.
338. *Scoabă* fragmentară. L - 5,8 cm. Aceeași date. MT. 3315, P. 1950, secț. I, fig. 13/25. Inedită.
339. *Scoabă* de fier răsucită în formă de S. L - 8,8 cm. Aceeași date. MT. 3316, P. passim, fig. 13/26. Inedită.
340. *Cuțit* dublu de curățat piei, din fier. L - 7,3 cm. Aceeași date. MT. 3317, P. passim, fig. 13/27. Inedită.
341. *Străpungător* de fier de secțiune rotundă. L - 21,7 cm. Aceeași date. MT. 3318, P. passim, fig. 14/1. Inedit.
342. *Străpungător* de fier de secțiune pătrată. L - 9,5 cm. Aceeași date. MT. 3319, P. 1951, secț. L, cas. 9, fig. 14/2. Inedit.
343. *Daltă* de fier. L - 7,8 cm. Aceeași date. MT. 3320, P. 1950, secț. K, cas. 6, fig. 14/3. Inedită.
344. *Daltă* de fier de secțiune dreptunghiulară, cu o perforație în apropiere de ceafă. L - 9,5 cm. Aceeași date. MT. 3321, P. 1951, secț. L, fig. 14/4. Inedită.
345. *Dorn* de fier de secțiune dreptunghiulară cu ceafa reliefată. L - 6,7 cm. Aceeași date. MT. 3322, P. 1950, secț. K, cas. 2, fig. 14/5. Inedit.
346. *Daltă* de fier masivă cu ceafa lătită. L - 7 cm. Aceeași date. MT. 3323, P. 1950, secț. L, fig. 14/6. Inedită.
347. *Daltă* de fier. L - 7 cm. Aceeași date. MT. 3324, P. 1951, secț. L, fig. 14/7. Inedită.
348. *Daltă* de fier. L - 7,5 cm, gr - 1,6 cm. Aceeași date. MT. 3325, P. 1951, secț. L, fig. 14/8. Inedită.
349. *Daltă* de fier. L - 4,7 cm. Aceeași date. MT. 3326, P. 1951, secț. L, fig. 14/9. Inedită.
350. *Dorn* de fier. L - 4,4 cm. Aceeași date. MT. 3327, P. 1950, secț. L, fig. 14/10. Inedit.
351. *Daltă* de fier cu ceafa ușor lătită. L - 5,3 cm. Aceeași date. MT. 3328, P. 1949, secț. H, - 0,50 m, fig. 14/11.
352. *Străpungător* de fier de secțiune pătrată. L - 9,3 cm. Aceeași date. MT. 3329, P. 1988, secț. O, - 1,30 m, fig. 14/12. Inedit.
353. *Piron* de fier cu floarea lătită într-o singură parte. L - 6,7 cm. Aceeași date. MT. 3330, P. passim, fig. 14/13. Inedit.
354. *Cui* de fier. L - 7,7 cm. Aceeași date. MT. 3331, P. 1950, secț. I', fig. 14/14. Inedit.
355. *Daltă* de fier de secțiune dreptunghiulară. L - 8,5 cm. Aceeași date. MT. 3332, P. 1951, secț. L, fig. 14/15. Inedită.
356. *Daltă* de fier de secțiune rotundă. L - 9,5 cm. Aceeași date. MT. 3333, P. 1950, secț. L, fig. 14/16. Inedită.
357. *Dorn* de fier de secțiune pătrată. L - 5,1 cm. Aceeași date. MT. 3334, P. 1950, secț. KF, fig. 14/17. Inedit.
358. *Străpungător* de fier de secțiune rotundă. L - 8,3 cm. Aceeași date. MT. 3335, P. 1950, secț. L, fig. 14/18. Inedit.
359. *Daltă* de secțiune pătrată. L - 4,8 cm. Aceeași date. MT. 3336, P. 1950, secț. K, fig. 14/19. Inedită.
360. *Străpungător* de fier. L - 10,3 cm. Aceeași date. MT. 3337, P. 1950, secț. I, fig. 14/20. Inedit.
361. *Daltă* de fier. L - 5,3 cm. Aceeași date. MT. 3338, P. 1951, secț. L, fig. 14/21. Inedită.
362. *Străpungător* de fier. L - 7,7 cm. Aceeași date. MT. 3339, P. 1951, secț. L, fig. 14/22. Inedit.
363. *Dorn* de fier cu muchia deformată. L - 4 cm. Aceeași date. MT. 3340, P. 1950, secț. K, fig. 14/23. Inedit.
364. *Străpungător* de fier de secțiune pătrată. L - 12 cm. Aceeași date. MT. 3341, P. 1988, secț. O₁, - 1,10 cm, fig. 14/24. Inedit.
365. *Dorn* de fier. L - 8,7 cm. Aceeași date. MT. 3342, P. 1950, secț. K, fig. 14/25. Inedit.
366. *Dorn* de fier. L - 7,4 cm. Aceeași date. MT. 3343, P. 1950, secț. K, fig. 14/26. Inedit.
367. *Daltă* de fier cu muchia lătită. L - 7,4 cm. Aceeași date. MT. 3344, P. 1950, secț. K, fig. 14/27. Inedită.
368. *Străpungător* de fier. L - 8 cm. Aceeași date. MT. 3345, P. passim, fig. 14/28. Inedit.
369. *Străpungător* de fier. L - 6 cm. Aceeași date. MT. 3346, P. 1952, secț. L, fig. 14/29. Inedit.
370. *Dorn* de fier de dimensiuni mici. L - 4,2 cm. Aceeași date. MT. 3347, P. passim, fig. 14/30. Inedit.
371. *Străpungător* de fier cu ambele capete ascuțite. L - 6,8 cm. Aceeași date. MT. 3348, P. 1950, secț. K, fig. 14/31. Inedit.
372. *Dorn* de fier cu ceafa rotundă. L - 7,5 cm. Aceeași date. MT. 3349, P. 1950, fig. 14/32. Inedit.
373. *Străpungător* de fier. L - 8 cm. Aceeași date. MT. 3350, P. 1951, secț. L, fig. 14/33. Inedit.
374. *Daltă* de fier cu ceafa lătită. L - 4,4 cm. Aceeași date. MT. 3351, P. 1950, secț. K, fig. 14/34. Inedită.
375. *Daltă* de fier. L - 3,6 cm. Aceeași date. MT. 3352, P. passim, fig. 14/35. Inedită.
376. *Dorn* de fier de secțiune rotundă. L - 5,6 cm. Aceeași date. MT. 3353, P. 1951, secț. L, fig. 14/36. Inedit.
377. *Străpungător* de fier de secțiune pătrată. L - 9 cm. Aceeași date. MT. 3354, P. 1951, secț. L, fig. 14/37. Inedit.
378. *Străpungător* de fier cu ambele capete ascuțite. L - 8 cm. Aceeași date. MT. 3355, P. 1951, secț. L, fig. 14/38. Inedit.
379. *Dorn* de secțiune pătrată. L - 7,7 cm. Aceeași date. MT. 3356, P. 1950, secț. I', fig. 14/39. Inedit.

380. *Daltă* de fier cu ceafa lătită. L - 7,5 cm. Aceeași date. MT. 3357, P. 1950, secț. K, fig. 14/40. Inedită.
381. *Dorn* de fier. L - 5,4 cm. Aceeași date. MT. 3358, P. 1950, secț. KF, fig. 14/41. Inedit.
382. *Dorn* de fier de secțiune pătrată. L - 5,5 cm. Aceeași date. MT. 3359, P. passim, fig. 14/42. Inedit.
383. *Dorn* de fier. L - 4,4 cm. Aceeași date. MT. 3360, P. passim, fig. 14/43. Inedit.
384. *Străpungător* de fier cu ceafa de secțiune pătrată. L - 15,5 cm. Aceeași secțiune. MT. 3361, P. passim, fig. 15/1. Inedit.
385. *Dorn* de fier cu ceafa lătită lateral. L - 10,3 cm. Aceeași date. MT. 3362, P. passim, fig. 15/2. Inedit.
386. *Daltă* de fier. L - 6,9 cm. Aceeași date. MT. 3363, P. passim, fig. 15/3. Inedită.
387. *Daltă* de fier. L - 6,6 cm. Aceeași date. MT. 3364, P. passim, fig. 15/4. Inedită.
388. *Dorn* de fier de secțiune pătrată. L - 7,6 cm. Aceeași date. MT. 3365, P. passim, fig. 15/5. Inedit.
389. *Străpungător* de fier deformat. L - 11 cm. Aceeași date. MT. 3366, P. passim, fig. 15/6. Inedit.
390. *Nicovală* de fier. L - 5 cm. Aceeași date. MT. 3367, P. 1951, secț. L, fig. 15/7. Inedită.
391. *Vârf* de fier de secțiune rotundă, gol în interior. L - 5,2 cm. Aceeași date. MT. 3368, P. 1950, secț. L, fig. 15/8. Inedit.
392. *Străpungător* de fier cu două vârfuri. L - 7,7 cm. Aceeași date. MT. 3369, P. passim, fig. 15/9. Inedit.
393. *Străpungător* de fier cu ambele capete ascuțite. L - 9,3 cm. Aceeași date. MT. 3370, P. passim, fig. 15/10. Inedit.
394. *Străpungător* de fier cu gaură de înmănușare. L - 5,5 cm. Aceeași date. MT. 3371, P. 1950, secț. L, fig. 15/11. Inedit.
395. *Străpungător* de fier de secțiune pătrată. L - 7,5 cm. Aceeași date. MT. 3372, P. passim, fig. 15/12. Inedit.
396. *Daltă* de fier. L - 5,3 cm. Aceeași date. MT. 3373, P. 1927, fig. 15/13. Inedită.
397. *Daltă* de fier cu ceafa lătită. L - 6,7 cm. Aceeași date. MT. 3374, P. passim, fig. 15/14. Inedită.
398. *Dorn* de fier de secțiune pătrată. L - 5,8 cm. Aceeași date. MT. 3375, P. passim, fig. 15/15. Inedit.
399. *Dorn* de fier de secțiune pătrată. L - 6,1 cm. Aceeași date. MT. 3376, P. passim, fig. 15/16. Inedit.
400. *Străpungător* de fier cu ambele capete ascuțite. L - 10,2 cm. Aceeași date. MT. 3377, P. 1950, secț. I', fig. 15/17. Inedit.
401. *Străpungător* de fier. L - 5 cm. Aceeași date. MT. 3378, P. 1950, secț. K, fig. 15/18. Inedit.
402. *Scoabă* fragmentară de fier. L - 5,6 cm. Aceeași date. MT. 3379, P. passim, fig. 15/19. Inedită.
403. *Străpungător* de fier cu ambele capete ascuțite. L - 4,2 cm. Aceeași date. MT. 3380, P. 1950, secț. L, fig. 15/20. Inedit.
404. *Vârf* de *străpungător* de fier. L - 4 cm. Aceeași date. MT. 3381, P. passim, fig. 15/21. Inedit.
405. *Dorn* de secțiune pătrată. L - 6,2 cm. Aceeași date. MT. 3382, P. 1949, secț. H', fig. 15/22. Inedit.
406. *Vârf* de fier. L - 4,8 cm. Aceeași date. MT. 3383, P. 1950, secț. L, fig. 15/23. Inedit.
407. *Dăltiță* de fier. L - 4 cm. Aceeași date. MT. 3384, P. 1951, secț. L, fig. 15/24. Inedită.
408. *Dorn* de fier de secțiune pătrată. L - 4,8 cm. Aceeași date. MT. 3385, P. 1950, secț. L, fig. 15/25. Inedit.
409. *Scoabă* de fier fragmentară. L - 5,5 cm. Aceeași date. MT. 3386, P. 1927, fig. 15/26. Inedită.
410. *Străpungător* cu ambele capete ascuțite. L - 5 cm. Aceeași date. MT. 3387, P. 1950, secț. L, fig. 15/27. Inedit.
411. *Străpungător* de fier cu un capăt îndoit. L - 8 cm. Aceeași date. MT. 3388, P. passim, fig. 15/28. Inedit.
412. *Vârf* de fier. L - 4,4 cm. Aceeași date. MT. 3389, P. passim, fig. 15/29. Inedit.
413. *Cui* fragmentar de fier. L - 3,5 cm. Aceeași date. MT. 3390, P. passim, fig. 15/30. Inedit.
414. *Vârf* de fier. L - 5 cm. Aceeași date. MT. 3391, P. 1951, secț. L, fig. 15/31. Inedit.
415. *Străpungător* cu ambele capete ascuțite. L - 5,4 cm. Aceeași date. MT. 3392, P. passim, fig. 15/32. Inedit.
416. *Străpungător* de fier. L - 5 cm. Aceeași date. MT. 3393, P. 1950, secț. K, fig. 15/33. Inedit.
417. *Vârf* de *dorn*. L - 3,5 cm. Aceeași date. MT. 3394, P. passim, fig. 15/34. Inedit.
418. *Vârf* de *străpungător*. L - 4,1 cm. Aceeași date. MT. 3395, P. passim, fig. 15/35. Inedit.
419. *Scoabă* fragmentară de fier. L - 5,3 cm. Aceeași date. MT. 3396, P. passim, fig. 15/36. Inedit.
420. Fragment de *scoabă*. L - 4 cm. Aceeași date. MT. 3397, P. passim, fig. 15/37. Inedit.
421. *Bară* de fier. L - 4,5 cm. Aceeași date. MT. 3398, P. passim, fig. 15/38. Inedită.
422. Fragment de *scoabă* de fier. L - 3,3 cm. Aceeași date. MT. 3399, P. passim, fig. 15/39. Inedit.
423. *Străpungător* de fier fragmentar. L - 5,5 cm. Aceeași date. MT. 3400, P. passim, fig. 15/40. Inedit.
424. *Străpungător* de fier. L - 5,1 cm. Aceeași date. MT. 3401, P. passim, fig. 15/41. Inedit.
425. *Străpungător* cu ambele capete ascuțite. L - 5 cm. Aceeași date. MT. 3401, P. passim, fig. 15/42. Inedit.
426. *Dăltiță* de fier. L - 4,5 cm. Aceeași date. MT. 3402, P. passim, fig. 15/43. Inedită.
427. Fragment dintr-o *bară* de fier. L - 3,2 cm. Aceeași date. MT. 3403, P. passim, fig. 15/44. Inedit.
428. *Vârf* de *ac* din fier. L - 3 cm. Aceeași date. MT. 3404, P. passim, fig. 15/45. Inedit.
429. *Bară* de fier de secțiune pătrată. L - 5,2 cm. Aceeași date. MT. 3405, P. passim, fig. 15/46. Inedită.
430. *Bară* de fier de secțiune pătrată. L - 4,5 cm. Aceeași date. MT. 3406, P. passim, fig. 15/47. Inedită.
431. *Bară* de fier. L - 10,2 cm. Aceeași date. MT. 3407, P. 1986, secț. N', fig. 16/1. Inedită.
432. *Bară* de fier de secțiune pătrată și cu un capăt rotunjit. L - 9,6 cm. Aceeași date. MT. 3408, P. 1987, fig. 16/2. Inedită.
433. *Daltă* de fier. L - 6,7 cm. Aceeași date. MT. 3409, P. 1986, secț. N, - 0,90 m, fig. 16/3. Inedită.
434. *Străpungător* de fier. L - 13 cm. Aceeași date. MT. 3410, P. 1950, secț. I, fig. 16/4. Inedit.

435. *Străpungător* de fier cu un capăt de secțiune dreptunghiulară și celălalt circular și ascuțit. L - 11,2 cm. Aceeași datare. MT. 3411, P. 1950, secț. K, fig. 16/5. Inedit.

436. *Bară* de fier de secțiune dreptunghiulară. L - 7,8 cm. Aceeași datare. MT. 3412, P. 1950, secț. K, fig. 16/6. Inedită.

437. *Bară* de fier de secțiune rotundă. L - 9 cm. Aceeași datare. MT. 3413, P. 1950, secț. K, fig. 16/7. Inedită.

438. *Bară* de fier de secțiune rotundă. L - 12,2 cm. Aceeași datare. MT. 3414, P. 1950, secț. L, fig. 16/8. Inedită.

439. *Bară* de fier (fragment de daltă ?). L - 5,5 cm. Aceeași datare. MT. 3415, P. 1949, secț. H, - 1,20 m, fig. 16/9. Inedită.

440. *Bară* de fier cu un capăt ascuțit. L - 15,3 cm. Aceeași datare. MT. 3416, P. passim, fig. 16/10. Inedită.

441. *Bară* de fier cu un capăt ascuțit. L - 9 cm. Aceeași datare. MT. 3417, P. 1950, secț. I, fig. 16/12. Inedită.

442. *Cui* (?) de fier deformat. L - 4,2 cm. Aceeași datare. MT. 3418, P. 1950, secț. L, fig. 16/11. Inedit.

443. *Bară* de fier de secțiune pătrată. L - 7,4 cm. Aceeași datare. MT. 3419, P. 1950, secț. L, fig. 16/13. Inedită.

444. *Cârlig* (?) de fier. L - 4,5 cm. Aceeași datare. MT. 3420, P. 1950, secț. L, fig. 16/14. Inedit.

445. *Scoabă* fragmentară de fier. L - 11,6 cm. Aceeași datare. MT. 3421, P. 1951, secț. I, fig. 16/15. Inedită.

446. *Bară* de fier de secțiune pătrată. L - 7,5 cm. Aceeași datare. MT. 3422, P. 1951, secț. L, fig. 16/16. Inedită.

447. *Cârlig* de fier. L - 6,5 cm. Aceeași datare. MT. 3423, P. 1950, secț. L, fig. 16/17. Inedit.

448. *Bară* de fier de secțiune pătrată cu un capăt îndoit. L - 9,5 cm. Aceeași datare. MT. 3424, P. 1950, secț. K, fig. 16/18. Inedită.

449. *Bară* de fier. L - 7 cm. Aceeași datare. MT. 3425, P. 1927, fig. 16/19. Inedită.

450. *Sârmă* ondulată de fier. L - 14 cm. Aceeași datare. MT. 3426, P. 1950, secț. L, fig. 16/20. Inedită.

451. *Vârf* de fier. L - 3,7 cm. Aceeași datare. MT. 3427, P. 1950, secț. L, fig. 16/21. Inedit.

452. *Bară* de fier de secțiune pătrată. L - 9 cm. Aceeași datare. MT. 3428, P. 1950, secț. L, fig. 16/22. Inedită.

453. *Bară* de fier de secțiune pătrată cu un capăt perforat. L - 20,6 cm. Aceeași datare. MT. 3890, P. passim, fig. 17/1. Inedită.

454. *Pilă* de fier fragmentară. L - 12 cm. Aceeași datare. MT. 3429, P. passim, fig. 17/2. Inedită.

455. *Pilă* de fier fragmentară. L - 13 cm. Aceeași datare. MT. 3430, P. passim, fig. 17/3. Inedită.

456. *Bară* de fier de secțiune dreptunghiulară. L - 8 cm. Aceeași datare. MT. 3431, P. passim, fig. 17/4. Inedită.

457. *Bară* de fier de secțiune dreptunghiulară. L - 8,5 cm. Aceeași datare. MT. 3432, P. passim, fig. 17/5. Inedită.

458. *Bară* de fier de secțiune pătrată. L - 9,4 cm. Aceeași datare. MT. 3433, P. passim, fig. 17/6. Inedită.

459. *Bară* de fier de secțiune dreptunghiulară. L - 11 cm. Aceeași datare. MT. 3434, P. passim, fig. 17/7. Inedită.

460. *Vârf* de fier. L - 4,5 cm. Aceeași datare. MT. 3435, P. 1950, secț. K, fig. 17/8. Inedit.

461. *Vârf* de fier. L - 3,2 cm. Aceeași datare. MT. 3436, P. passim, fig. 17/9. Inedit.

462. *Scoabă* fragmentară de fier. L - 7 cm. Aceeași datare. MT. 3437, P. 1950, secț. L, fig. 17/10. Inedită.

463. Fragment de *cui* de secțiune rotundă. L - 4,5 cm. Aceeași datare. MT. 3438, P. passim, fig. 17/11. Inedit.

464. *Cui* de fier îndoit. L - 5,5 cm. Aceeași datare. MT. 3439, P. 1950, secț. L, fig. 17/12. Inedit.

465. *Vârf* de *străpungător*. L - 5 cm. Aceeași datare. MT. 3440, P. passim, fig. 17/13. Inedit.

466. *Vârf* de *pilă* de fier. L - 4,3 cm. Aceeași datare. MT. 3441, P. passim, fig. 17/14. Inedit.

467. *Bară* de fier de secțiune pătrată. L - 6,5 cm. Aceeași datare. MT. 3442, P. 1950, secț. L, fig. 17/15. Inedită.

468. *Scoabă* fragmentară de fier. L 8,2 cm. Aceeași datare. MT. 3443, P. passim, fig. 17/16. Inedită.

469. *Scoabă* fragmentară de fier. L - 7,8 cm. Aceeași datare. MT. 3444, P. 1951, secț. I, fig. 18/1. Inedită.

470. *Scoabă* fragmentară de fier. L - 5,4 cm. Aceeași datare. MT. 3445, P. passim, fig. 18/2. Inedită.

471. *Străpungător* de fier fragmentar. L - 6,5 cm. Aceeași datare. MT. 3446, P. passim, fig. 18/3. Inedit.

472. *Vârf* de *scoabă* de fier de secțiune pătrată. L - 4,5 cm. Aceeași datare. MT. 3447, P. passim, fig. 18/4. Inedit.

473. *Bară* de fier. L - 5,2 cm. Aceeași datare. MT. 3448, P. passim, fig. 18/5. Inedită.

474. *Bară* de fier. L - 6,7 cm. Aceeași datare. MT. 3449, P. passim, fig. 18/6. Inedită.

475. *Sârmă* de fier de secțiune pătrată. L - 6,2 cm. Aceeași datare. MT. 3450, P. passim, fig. 18/7. Inedită.

476. *Bară* de fier de secțiune dreptunghiulară. L - 6,8 cm. Aceeași datare. MT. 3451, P. passim, fig. 18/8. Inedită.

477. *Daltă* fragmentară. L - 5,8 cm. Aceeași datare. MT. 3452, P. 1950, secț. L, fig. 18/9. Inedită.

478. *Vârf* de *scoabă* de fier. L - 5,6 cm. Aceeași datare. MT. 3453, P. passim, fig. 18/10. Inedit.

479. *Vârf* de *cui* de fier. L - 3,8 cm. Aceeași datare. MT. 3454, P. passim, fig. 18/11. Inedit.

480. *Vârf* de *scoabă*. L - 6 cm. Aceeași datare. MT. 3455, P. passim, fig. 18/12. Inedit.

481. *Bară* de fier de secțiune pătrată. L - 7,5 cm. Aceeași datare. MT. 3456, P. passim, fig. 18/13. Inedită.

482. *Vârf* de *scoabă* de fier. L - 5 cm. Aceeași datare. MT. 3457, P. passim, fig. 18/14. Inedit.

483. *Bară* de fier. L - 6,1 cm. Aceeași datare. MT. 3458, P. passim, fig. 18/15. Inedită.
484. Fragment de *pilă* (?) de fier. L - 6,2 cm. Aceeași datare. MT. 3889, P. passim, fig. 18/16. Inedit.
485. Fragment din lama unui *cuțit* (?) de fier. L - 5,9 cm. Aceeași datare. MT. 3459, P. passim, fig. 18/17. Inedit.
486. *Tablă* de fier îndoită. L - 4 cm. Aceeași datare. MT. 3460, P. passim, fig. 18/18. Inedită.
487. Fragment de *scoabă* de fier. L - 3,5 cm. Aceeași datare. MT. 3461, P. 1950, secț. L, fig. 18/19. Inedit.
488. *Tablă* de fier îndoită. L - 5 cm. Aceeași datare. MT. 3462, P. 1950, secț. L, fig. 18/20. Inedită.
489. Vârf de *străpungător* de fier. L - 3,7 cm. Aceeași datare. MT. 3463, P. passim, fig. 18/23. Inedit.
490. *Tablă* de fier îndoită. L - 5 cm. Aceeași datare. MT. 3464, P. 1927, fig. 18/21. Inedită.
491. *Scoabă* fragmentară de fier. L - 3 cm. Aceeași datare. MT. 3465, P. 1950, secț. L, fig. 18/22. Inedită.
492. Vârf de *scoabă* de fier. L - 4,5 cm. Aceeași datare. MT. 3466, P. 1950, secț. L, fig. 18/24. Inedit.
493. Fragment de *scoabă*. L - 4,2 cm. Aceeași datare. MT. 3467, P. 1950, secț. L, fig. 18/25. Inedit.
494. *Bară* de fier. L - 5,1 cm. Aceeași datare. MT. 3468, P. passim, fig. 18/26. Inedită.
495. *Ramă* de fier de formă unghiulară. L - 4,5 cm. Aceeași datare. MT. 3469, P. 1950, secț. L, fig. 18/27. Inedită.
496. *Tablă* de fier cu două adâncituri laterale. L - 2,5 cm. Sec. II a. Chr. - I p. Chr. MT. 3470, P. 1927, fig. 19/1. Inedită.
497. *Spatulă* de fier cu tijă subțire și paletă de formă rombică. L - 6 cm. Aceeași datare. MT. 3471, P. passim, fig. 19/2. Inedită.
498. *Dălțiță* de fier de secțiune dreptunghiulară. L - 5 cm. Aceeași datare. MT. 3472, P. passim, fig. 19/3. Inedită.
499. *Bară* de fier de secțiune dreptunghiulară. L - 8 cm. Aceeași datare. MT. 3473, P. passim, fig. 19/4. Inedită.
500. *Sârmă* de fier. L - 4 cm. Aceeași datare. MT. 3474, P. passim, fig. 19/5.
501. *Tablă* de bronz ușor schifată cu o latură zimțată. L - 2,5 cm. Aceeași datare. MT. 3475, P. passim, fig. 19/6. Inedită.
502. *Pilă* (?) de fier. L - 6,8 cm. Aceeași datare. MT. 3476, P. 1986, secț. N₁, - 2,20 m, fig. 19/8. Inedită.
503. *Scoabă* fragmentară de fier. L - 5 cm. Aceeași datare. MT. 3477, P. 1986, secț. N, - 1,80 m, fig. 19/7. Inedită.
504. *Bară* de fier de secțiune pătrată cu un capăt îndoit. L - 7,2 cm. Aceeași datare. MT. 3478, P. 1985, secț. N, - 0,60 m, fig. 19/9. Inedită.
505. *Împungător* de fier de secțiune rotundă cu ambele capete ascuțite. L - 6,5 cm. Aceeași datare. MT. 3479, P. passim, fig. 19/10. Inedit.
506. *Bară* de fier fragmentară. L - 7,3 cm. Aceeași datare. MT. 3480, P. passim, fig. 19/11. Inedită.
507. *Împungător* de fier de secțiune dreptunghiulară. L - 6 cm. Aceeași datare. MT. 3481, P. passim, fig. 19/12. Inedit.
508. *Scoabă* fragmentară. L - 8 cm. Aceeași datare. MT. 3482, P. passim, fig. 19/13. Inedită.
509. *Scoabă* fragmentară. L - 6,5 cm. Aceeași datare. MT. 3483, P. 1927, fig. 19/14. Inedită.
510. *Sârmă* de fier de formă curbă. L - 8 cm. Aceeași datare. MT. 3484, P. 1927, fig. 19/15. Inedită.
511. *Garnitură* de fier formată din două fragmente de tablă lipite între ele, una fiind îndoită. L - 7 cm. Aceeași datare. MT. 3485, P. passim, fig. 19/16. Inedită.
512. *Scoabă* de fier îndoită în unghi drept. L - 4,3 cm. Aceeași datare. MT. 3486, P. passim, fig. 19/17. Inedită.
513. *Împungător* de fier. L - 10,6 cm. Aceeași datare. MT. 3487, P. passim, fig. 19/18. Inedit.
514. Fragment dintr-un *cuțit* de fier cu cârlig la mâner, puternic deteriorat. L - 6,4 cm. MT. 3488, P. passim, fig. 20/1. Inedit.
515. *Placă* de fier de formă dreptunghiulară încovoiată și ascuțită la un capăt. L - 5,6 cm. MT. 3489, P. 1950, secț. I', fig. 20/2. Inedită.
516. Fragment de fier de formă aproximativ dreptunghiulară. L - 6,4 cm. MT. 3490, P. 1927, fig. 20/3. Inedit.
517. *Placă* de fier de formă dreptunghiulară. L - 8,3 cm. MT. 3491, P. 1950, secț. I, fig. 20/4. Inedită.
518. Vârf de *dorn* de fier de secțiune rotundă. L - 4 cm. Sec. I a. Chr - I p. Chr. MT. 3492, P. 1950, secț. I, fig. 20/5. Inedit.
519. Fragment de *dorn* de secțiune ovală. L - 3,8 cm. Aceeași datare. MT. 3493, P. 1950, secț. L, fig. 20/6. Inedit.
520. *Bară* de fier de secțiune pătrată. L - 5,8 cm. MT. 3494, P. 1950, secț. L, fig. 20/7. Inedită.
521. *Plăcuță* de fier. L - 3,2 cm. MT. 3495, P. 1950, secț. I, fig. 20/8. Inedită.
522. *Plăcuță* de fier de secțiune dreptunghiulară. L - 4,2 cm. MT. 3496, P. 1927, fig. 20/9. Inedită.
523. *Bară* de fier de secțiune dreptunghiulară. L - 9,1 cm. MT. 3497, P. 1951, secț. L, fig. 20/10. Inedită.
524. Partea tăioasă dintr-o *daltă* de fier. L - 4,2 cm. MT. 3498, P. 1950, secț. I, fig. 20/11. Inedită.
525. Partea groasă a unui *dorn* de fier. L - 2,8 cm. MT. 3499, P. passim, fig. 20/12. Inedit.
526. Fragment dintr-o *sârmă* groasă de fier. L - 3,5 cm. MT. 3500, P. 1951, secț. L, fig. 20/13. Inedită.

527. *Scoabă* fragmentară de fier. L - 5,4 cm. MT. 3501, P. 1950, secț. L, fig. 20/14. Inedită.
528. *Bară* de fier de secțiune rectangulară. L - 8 cm. MT. 3502, P. 1950, secț. L, fig. 20/15. Inedită.
529. *Pilă* fragmentară de fier. L - 7,8 cm. MT. 3503, P. 1950, secț. K, fig. 20/16. Inedită.
530. *Mâner* de cuțit de fier rupt în zona centrală. L - 10,8 cm. MT. 3504, P. 1950, secț. L, fig. 20/17. Inedit.
531. *Placă* de fier de formă rectangulară cu două prelungiri arcuite la unul din capete. L - 7,4 cm. MT. 3505, P. passim, fig. 21/1. Inedită.
532. *Placă* de fier de formă neregulată. L - 3,7 cm. MT. 3506, P. passim, fig. 21/2. Inedită.
533. *Cuțit* de fier fragmentar. L - 6,3 cm. MT. 3507, P. passim, fig. 21/3. Inedit.
534. *Paletă* de fier. L - 5,4 cm. MT. 3508. P. passim, fig. 21/4. Inedită.
535. *Scoabă* de fier fragmentară. L - 3 cm. MT. 3509, P. 1950, secț. L, fig. 21/5. Inedită.
536. *Scoabă* (?) de fier. L - 3 cm. MT. 3510, P. passim, fig. 21/6. Inedită.
537. *Placă* de fier străpunsă de un cui. L - 4,5 cm. MT. 3511, P. 1927, fig. 21/7. Inedită.
538. *Placă* de fier cu buclă în zona centrală. L - 4,5 cm. MT. 1312, P. 1927, fig. 21/8. Inedită.
539. *Bară* de fier. L - 4,9 cm. MT. 3512, P. passim, fig. 21/9. Inedită.
540. *Tablă* de fier îndoită. L - 3 cm. MT. 3513, P. 1927, fig. 21/10. Inedită.
541. *Placă* de fier îndoită. L - 2,2 cm. MT. 3514, P. passim, fig. 21/11. Inedită.
542. *Placă* de fier cu gaură. L - 4,2 cm. MT. 3515, P. 1927, fig. 21/12. Inedită.
543. *Cârlig* de fier. L - 3,5 cm. MT. 3516, P. 1950, secț. L, fig. 21/13. Inedit.
544. *Placă* de fier ușor îndoită. L - 3,5 cm. MT. 3517, P. passim, fig. 21/14. Inedită.
545. *Bară* de fier îndoită. L - 3,2 cm. MT. 3518, P. 1950, secț. L, fig. 21/15. Inedită.
546. *Bară* de fier de secțiune dreptunghiulară cu un capăt îndoit. L - 7,6 cm. MT. 3519, P. 1950, secț. KF, fig. 22/1. Inedită.
547. *Bară* de fier de secțiune pătrată cu capetele lățite, unul de formă dreptunghiulară și celălalt rotund. L - 5,1 cm. MT. 3520, P. 1949, secț. H', fig. 22/2. Inedită.
548. Fragment din mânerul unei unelte de fier (?). L - 5,5 cm. MT. 3521, P. passim, fig. 22/3. Inedit.
549. *Bară* de fier de secțiune rotundă cu un capăt îngroșat. L - 4,7 cm. MT. 3522, P. passim, fig. 22/4. Inedită.
550. *Bară* de fier de secțiune pătrată. L - 10 cm. MT. 3523, P. passim, fig. 22/6. Inedită.
551. *Cârlig* de fier cu capetele îndoite. L - 3,3 cm. MT. 3524, P. 1950, secț. KF, fig. 22/5. Inedit.
552. *Mâner* de cuțit de fier. L - 9 cm. MT. 3525, P. 1951, secț. L, fig. 22/7. Inedit.
553. *Împungător* de fier cu un capăt îngroșat și lățit. L - 9,5 cm. MT. 3526, P. 1950, secț. L, fig. 22/8. Inedit.
554. *Cataramă* de fier fragmentară. L - 3 cm. MT. 3527, P. passim, fig. 22/9. Inedită.
555. *Împungător* de fier fragmentar. L - 2,3 cm. MT. 3528, P. 1950, secț. KF, fig. 22/10. Inedit.
556. *Mâner* de cuțit de fier. L - 5 cm. MT. 3529, P. 1950, secț. K, fig. 22/11. Inedit.
557. *Bară* de fier de secțiune pătrată. L - 4,8 cm. MT. 3530, P. 1988, secț. P, fig. 22/12. Inedită.
558. *Bară* de fier de secțiune rotundă. L - 5,9 cm. MT. 3531, P. 1950, secț. KF, fig. 22/13. Inedită.
559. *Bară* de fier de secțiune rotundă cu un capăt ascuțit. L - 6,5 cm. MT. 3891, P. passim, fig. 22/14. Inedită.
560. *Piesă* de fier, semicirculară, de secțiune ovală cu o prelungire în interior. L - 4,7 cm. MT. 3532, P. passim, fig. 22/15. Inedită.
561. *Paletă* de fier cu mânerul rupt. L - 3,6 cm. MT. 3533, P. passim, fig. 22/16. Inedită.
562. *Cârlig* de fier de secțiune rotundă. L - 4,9 cm. MT. 3534, P. 1950, secț. K, fig. 22/17. Inedit.
563. *Cârlig* de fier. L - 5,6 cm. MT. 3535, P. 1950, secț. KF, fig. 22/18. Inedit.
564. *Bară* de fier cu un capăt subțiat și îndoit. L - 5,8 cm. MT. 3536, P. 1951, secț. L, fig. 22/19. Inedită.
565. *Placă* de fier cu un capăt mult lățit și găurit. L - 3,6 cm. MT. 3537, P. 1950, secț. I, fig. 22/20. Inedită.
566. Fragment dintr-o *paletă* de fier. L - 4 cm. MT. 3538, P. pasim, fig. 22/21. Inedită.
567. *Placă* de fier cu ambele capete îndoite în aceeași direcție. L - 4,4 cm. MT. 3539, P. 1950, fig. 22/22. Inedită.
568. *Piesă* de fier formată din două plăci unite între ele cu lemn (?). L - 6 cm. MT. 3540, P. 1948, secț. P, - 1 m, fig. 22/23. Inedită.
569. *Scoabă* de fier (?) fragmentară. L - 3,8 cm. MT. 3541, P. 1950, secț. L, fig. 22/24. Inedită.
570. *Bară* de fier de secțiune rotundă. L - 4,8 cm. MT. 3542, P. 1927, fig. 22/25. Inedită.
571. *Cârlig* de fier de secțiune pătrată. L - 8 cm. MT. 3543, P. 1950 passim, fig. 22/26. Inedit.
572. *Cârlig* de undiță de fier. L - 6,6 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MIM. 5628, P. 1968, secț. M, fig. 23/1. Inedit.
573. *Cârlig* de undiță de fier. Capătul de agățat are formă de T. L - 4,2 cm. Aceeași datare. MT. 3544, P. 1950, secț. KF, fig. 23/2. Cf. R. Vulpe și colab., 1951, p. 202, fig. 23/3-7.
574. *Împungător* de fier cu terminația în formă de săgeată. L - 4,2 cm. Aceeași datare. P. 1968, secț. M, (carnet de șantier), fig. 23/3. Inedit.

575. *Scoabă* de fier. L - 6,7 cm. MIM, fără inventar, P. 1968, fig. 23/4. Inedită.

576. *Vârf* de fier de secțiune dreptunghiulară cu tub terminal despicat. L - 8 cm. MT. 3545, P. passim, fig. 23/5. Inedit.

577. *Cârlig* încuietore de fier. L - 10,5 cm. MT. 3546, P. passim, fig. 23/14. Inedit.

578. *Cârlig* de undiță de fier, incomplet. L - 2,5 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 3547, P. 1951, secț. L, fig. 23/6. Inedit.

579. *Vârf* de fier cu un capăt semicircular (ac de cataramă?). L - 2,6 cm. Aceeași datare. MT. 1255, P. 1927, fig. 23/7. Inedit.

580. *Cârlig* de undiță de fier. L - 4,4 cm. Aceeași datare. MIM. fără inventar, P. passim, fig. 23/8. Inedit.

581. *Paletă* de fier, fragmentară. L - 5 cm. MT. 3548, P. passim, fig. 23/9. Inedită.

582. *Vârf* de fier cu tub de fixare pe lemn. L - 8 cm. MT. 3549, P. passim, fig. 23/10. Inedit.

583. *Vârf* de fier. L - 4,6 cm. MT. 3550, P. passim, fig. 23/11. Inedit.

584. *Împungător* de fier cu secțiune pătrată. L - 4,5 cm. MT. 3551, P. 1950, secț. L, fig. 23/12. Inedit.

585. *Daltă* (?) de fier cu peduncul de fixare pe mâner. L - 6 cm. MT. 3552, P. 1950, secț. K, fig. 23/13. Inedită.

586. *Împungător* cu tub de înmănușare. L - 3,5 cm. Sec. II-I a. Chr. MT. 3553, P. 1950, secț. L, fig. 23/15. Inedit.

587. *Împungător* cu tub de înmănușare. L - 3,4 cm. Aceeași datare. MT. 3554, P. passim, fig. 23/16.

588. Fragment de *scoabă* (?) de fier. L - 2,5 cm. MT. 3555, P. 1950, secț. KF, fig. 23/17. Inedit.

589. *Elice* (?) de fier cu patru brațe. D - 4,6 cm. MT. 3556, P. 1951, secț. L, fig. 23/18. Inedită.

590. *Mâner* de cuțit (?) de fier. L - 4,5 cm. MT. 3557, P. 1951, secț. L, fig. 23/19. Inedit.

591. *Toartă* (?) din sârmă răsucită, de fier de formă semicirculară cu un capăt îndoit. D - 10 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MIM. 5633, P. 1968, secț. M, fig. 23/20. Inedită.

592. *Cârlig* de undiță (?) de fier cu terminația lățită. L - 7,6 cm. MT. 5634, P. 1950, secț. KF, fig. 23/21. Inedit.

593. *Piron* de fier de secțiune pătrată cu floarea rotundă. L - 11,6 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MIM. fără inventar, P. 1968, fig. 24/1. Inedit.

594. *Piron* de fier de secțiune pătrată cu vârful îndoit și floarea ovală. L - 4,4 cm. Aceeași datare. MT. 3558, P. 1986, secț. N₁, - 1,50 m, fig. 24/2. Inedit.

595. *Cui* de bronz de secțiune rotundă cu floarea foarte mare. L - 5 cm. Aceeași datare. MT. 3659, P. 1988, secț. P, fig. 24/3. Inedit.

596. *Piron* de fier de secțiune pătrată cu floarea rotundă foarte mare. L - 5,2 cm. Aceeași datare. MT. 3560, P. 1986, secț. N, - 2,10 m, fig. 24/4. Inedit.

597. *Scoabă* de fier. L - 6,6 cm. Aceeași datare. MT. 555, P. 1928, fig. 24/5. Inedită.

598. *Țâțână* de fier cu bucla de secțiune dreptunghiulară. L - 7 cm. Aceeași datare. MT. 7684, P. 1927, fig. 24/6. Inedită.

599. *Încuietore* fragmentară (?) de fier cu un capăt circular. L - 5,6 cm. Aceeași datare. MT. 3561, P. 1950, secț. 1, fig. 24/7. Inedită.

600. *Piron* de fier de secțiune pătrată cu floarea lățită în două părți (formă de T). L - 10,6 cm. Aceeași datare. MIM. fără inventar, P. 1968, fig. 24/8. Inedit.

601. *Țâțână* de fier cu bucla de secțiune dreptunghiulară, vârful îndoit. L - 5,5 cm. Aceeași datare. MT. 3562, P. 1928, secț. B₁, fig. 24/9. Inedită.

602. *Bară* de fier de secțiune pătrată cu un capăt rotunjit și perforat. L - 9,7 cm. Aceeași datare. MT. 3563, P. 1986, secț. N, fig. 24/10. Inedită.

603. *Cui* de fier ușor îndoit cu floarea de formă neregulată. L - 2,7 cm. Aceeași datare. MT. 3564, P. 1986, secț. N₁, - 2,40 m, fig. 24/11. Inedit.

604. *Împungător* de fier de secțiune pătrată. L - 9,2 cm. MIM. 1038, P. 1968, secț. M, fig. 24/12. Inedit.

605. *Țâțână* de fier cu bucla de secțiune rotundă și capătul foarte ascuțit. L - 8,5 cm. Aceeași datare. MT. 7685, P. 1927, fig. 24/13. Inedită.

606. *Cui* de fier cu floarea lățită și îndoită într-o singură direcție. L - 6,3 cm. Aceeași datare. MT. 3565, P. 1950, secț. L, fig. 25/1. Inedit.

607. *Dorn* de fier de secțiune pătrată cu capul lățit. L - 7,6 cm. Aceeași datare. MT. 3566, P. 1950, secț. L, fig. 25/2. Inedit.

608. *Dorn* de fier cu capul hemisferic. L - 7,6 cm. Aceeași datare. MT. 3567, P. passim, fig. 25/3. Inedit.

609. *Dăliță* de fier îndoită, ceafa lățită și îngroșată. L - 6 cm. Aceeași datare. MT. 3568, P. 1950, secț. L, fig. 25/4. Inedită.

610. *Piron* de fier de secțiune dreptunghiulară cu ceafa în formă de T. L - 9 cm. Aceeași datare. MT. 3569, P. 1950, secț. KF, fig. 25/5. Inedit.

611. *Pilă* (?) de fier lată de 1 cm cu mâner îndoit și lățit. L - 13,5 cm. Aceeași datare. MT. 3570, P. 1988, secț. O, - 0,80 cm, fig. 25/6. Inedită.

612. *Piron* de fier de secțiune pătrată cu ceafa boltită. L - 14,2 cm. Aceeași datare. MT. 3571, P. passim, fig. 25/7. Inedit.

613. *Piron* de fier de secțiune dreptunghiulară cu ceafa în formă de T. L - 6,7 cm. Aceeași datare. MT. 3572, P. 1950, secț. L, fig. 25/8. Inedit.

614. *Piron* de fier cu ceafa turtită în două părți. L - 5,5 cm. Aceeași datare. MT. 3573, P. 1951, secț. I, fig. 25/9. Inedit.

615. *Piron* de fier îndoit cu floarea mică. L - 3,8 cm. Aceeași datare. MT. 3574, P. passim, fig. 25/10. Inedit.

616. *Piron* de fier de secțiune dreptunghiulară cu floarea pătrată, îndoit din vechime. L - 10 cm. Aceeași datare. MT. 3575, P. 1950, secț. KF, fig. 25/11. Inedit.

617. *Piron* de fier în formă de T. L - 3,5 cm. Aceeași datare. MT. 3576, P. passim, fig. 25/12. Inedit.

618. *Piron* de fier cu floarea îndoită într-o singură direcție. L - 5 cm. Aceeași datare. MT. 3577, P. passim, fig. 25/13. Inedit.

619. *Dorn* de fier de secțiune pătrată și ceafă rotunjită. L 6,7 cm. Aceeași datare. MT. 3578, P. 1950, secț. KF, fig. 25/14. Inedit.

620. *Cui* de fier subțire și cu floarea mică. L - 7 cm. Aceeași datare. MT. 3579, P. 1950, secț. L, fig. 25/15.

621. *Dorn* de fier cu vârful rupt. L - 5,5 cm. Aceeași datare. MT. 3580, P. 1950, secț. KF, fig. 25/16. Inedit.

622. *Dăltiță* de fier cu capătul ascuțit îndoit. L - 3,2 cm. Aceeași datare. MT. 3581, P. 1950, secț. K, fig. 25/17. Inedită.

623. *Dorn* de fier cu ceafa mult lătită. L - 5 cm. Aceeași datare. MT. 3582, P. passim, fig. 25/18. Inedit.

624. *Piron* de fier de secțiune dreptunghiulară în formă de T. L - 21,7 cm. Aceeași datare. MT. 3583, P. 1927, fig. 26/1.

Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, pp. 337-338, fig. 118/54.

625. *Piron* de fier de secțiune dreptunghiulară în formă de T. L - 24,5 cm. Aceeași datare. MT. 3584, P. 1927, fig. 26/2. Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, pp. 337-338, fig. 117/1.

626. *Piron* de fier în formă de T ușor îndoit spre vârf. L - 22,7. Aceeași datare. MT. 3585, P. 1927, fig. 26/3. Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, pp. 337-338, fig. 116/1.

627. *Piron* de fier în formă de T. L - 23,2 cm. Aceeași datare. MT. 3586, P. 1927, fig. 26/4. Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, pp. 337-338, fig. 116/2.

628. *Piron* de fier în formă de T ușor îndoit. L - 27 cm. Aceeași datare. MT. 3587, P. 1927, fig. 26/5. Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, pp. 337-338.

629. *Piron* de fier în formă de T. L - 26,1. Aceeași datare. MT. 3588, P. 1927, fig. 26/6. Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, pp. 337-338, fig. 118/52.

630. *Piron* de fier în formă de T rupt spre mijloc. L - 20,5 cm. Aceeași datare. MT. 3589, P. 1927, fig. 26/7. Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, pp. 337-338, fig. 118/53.

631. *Piron* de fier în formă de T îndoit spre vârf. L - 24 cm. Aceeași datare. MT. 3590, P. 1927, fig. 26/8. Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, pp. 337-338, fig. 117/1.

632. *Piron* de fier în formă de T cu vârful rupt. L - 19 cm. Aceeași datare. MT. 3591, P. 1927, fig. 26/9. Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, pp. 337-338, fig. 116/3.

633. *Piron* de fier de secțiune pătrată, îndoit. L - 14 cm. Aceeași datare. MT. 3592, P. 1950, secț. L, fig. 27/1. Inedit.

634. *Cui* de fier cu floarea mare rotundă. L - 9,5 cm. Aceeași datare. MT. 3593, P. 1950, secț. L, fig. 27/2. Inedit.

635. *Cui* de fier cu floarea rotundă. L - 6,6 cm. Aceeași datare. MT. 3594, P. 1950, secț. L, fig. 27/3. Inedit.

636. *Cui* de fier cu floarea mare, rotundă, ușor îndoit. L - 14 cm. Aceeași datare. MT. 3595, P. passim, fig. 27/4. Inedit.

637. *Cui* de fier cu floarea mare, pătrată, îndoit. L - 4,5 cm. Aceeași datare. MT. 3596, P. 1950, secț. K, fig. 27/5. Inedit.

638. *Cui* de fier cu floarea mare de formă neregulată. L - 10,8 cm. Aceeași datare. MT. 3597, P. 1950, secț. K, fig. 27/6. Inedit.

639. *Cui* de fier cu floarea mare rotundă. L - 8,4 cm. Aceeași datare. MT. 3598, P. passim, fig. 27/7. Inedit.

640. *Cui* de fier cu floarea mare rotundă ușor înclinată. L - 7,3 cm. Aceeași datare. MT. 3599, P. 1950, secț. L, fig. 27/8. Inedit.

641. *Cui* de fier în formă de T. L - 13,7 cm. Aceeași datare. MT. 3600, P. 1950, secț. K, fig. 27/9. Inedit.

642. *Cui* de fier cu floarea într-o singură direcție. L - 8,6 cm. Aceeași datare. MT. 3601, P. 1950, secț. L, fig. 27/10. Inedit.

643. *Cui* de fier de secțiune pătrată, scurt și cu floarea rotundă, foarte mare. L - 3,3 cm. Aceeași datare. MT. 3602, P. 1988, secț. O, - 1,80 m, fig. 27/11. Inedit.

644. *Cui* de fier cu floarea într-o singură direcție, cu vârful îndoit. L - 6,2 cm. Aceeași datare. MT. 3603, P. 1950, secț. L, fig. 27/12. Inedit.

645. *Cui* de fier cu floare rotundă. L - 7,4 cm. Aceeași datare. MT. 3604, P. passim, fig. 27/13. Inedit.

646. *Cui* de fier cu floarea rotundă foarte mare. L - 3 cm. Aceeași datare. MT. 3605, P. 1949, secț. H', fig. 27/14. Inedit.

647. *Cui* de fier cu floarea rotundă foarte mare. L - 4,5 cm. Aceeași datare. MT. 3606, P. 1988, - 0,90 m, fig. 27/15. Inedit.

648. *Cui* de fier cu floarea rotundă foarte mare. L - 7,2 cm. Aceeași datare. MT. 3607, P. 1950, secț. K, fig. 27/16. Inedit.

649. *Cui* de fier cu floarea rotundă, foarte mare. L - 3,3 cm. Aceeași datare. MT. 3608, P. 1950, secț. KF, fig. 27/17. Inedit.

650. *Cui* de fier cu floarea rotundă, cu vârful ascuțit. L - 12 cm. Aceeași datare. MT. 3609, P. 1950, secț. L, fig. 27/18. Inedit.

651. *Cui* de fier cu floarea într-o singură direcție. L - 13 cm. Aceeași datare. MT. 3610, P. 1988, secț. O, - 2,40 m, fig. 27/19. Inedit.

652. *Cui* de fier cu floarea rotundă. L - 13 cm. Aceeași datare. MT. 3611, P. passim, fig. 27/20. Inedit.

653. *Cui* de fier de secțiune pătrată, cu floarea rotundă foarte mare. L - 4 cm. Aceeași datare. MT. 3612, P. 1950, secț. I', fig. 27/21. Inedit.

654. *Cui* de fier fragmentar. L - 3,3 cm. Aceeași datare. MT. 3613, P. passim, fig. 27/22. Inedit.

655. *Cui* de fier, îndoit, cu floarea dreptunghiulară cu vârfurile alungite. L - 8 cm. Aceeași datare. MT. 3614, P. 1950, secț. K', fig. 27/23. Inedit.

656. *Cui* de fier cu vârful îndoit și floarea rotundă bombată. L - 8 cm. Aceeași datare. MT. 3615, P. 1988, secț. O, fig. 27/24. Inedit.

657. *Cui* de fier de secțiune pătrată cu floarea rotundă, vârful îndoit. L - 8 cm. Aceeași datare. MT. 3616, P. 1950, secț. K, fig. 27/25. Inedit.

658. *Cui* de fier de secțiune rotundă cu floarea hemisferică. L - 7,8 cm. Aceeași datare. MT. 3617, P. 1987, secț. N₁, - 1 m, fig. 28/1. Inedit.

659. *Cui* de fier de secțiune pătrată cu floarea dreptunghiulară. L - 13,5 cm. Aceeași datare. MT. 3618, P. 1985, secț. N₁, - 1,40 m, fig. 28/2. Inedit.

660. *Piron* de fier în formă de T. L - 10 cm. Aceeași datare. MT. 3619, P. 1987, secț. N₁, - 0,60 m, fig. 28/3. Inedit.

661. *Cui* de fier cu floarea rotundă, îndoit. L - 8,5 cm. Aceeași datare. MT. 3620, P. 1987, secț. N₁, - 1,50 m, fig. 28/4. Inedit.

662. *Cui* de fier de secțiune pătrată, ușor îndoit cu floare rotundă. L - 10,3 cm. Aceeași datare. MT. 3621, P. 1988, secț. O, - 0,50 m, fig. 28/5. Inedit.

663. *Cui* de fier de secțiune pătrată cu floarea boltită. L - 10 cm. Aceeași datare. MT. 3622, P. 1985, secț. N₁, - 1,20 m, fig. 28/6. Inedit.

664. *Cui* de fier de secțiune pătrată cu floarea rotundă. L - 5 cm. Aceeași datare. MT. 3623, P. 1988, secț. P, - 0,35 m, fig. 28/7. Inedit.

665. *Cui* de fier cu acul scurt și floarea foarte mare și rotundă. L - 4 cm. Aceeași datare. MT. 3624, P. 1988, secț. O, - 0,90 m, fig. 28/8. Inedit.

666. *Cui* (?) de fier de secțiune rotundă cu floarea verticală. L - 7 cm. Aceeași datare. MT. 3625, P. 1988, secț. N₁, - 1,90 m, fig. 28/9. Inedit.

667. *Cui* de fier în formă de T cu vârful îndoit. L - 5 cm. Aceeași datare. MT. 3626, P. passim, fig. 28/10. Inedit.

668. *Cui* de fier în formă de T. L - 3,2 cm. Aceeași datare. MT. 3627, P. 1988, secț. O, - 1,80 m, fig. 28/11. Inedit.

669. *Dorn* (?) de fier de secțiune pătrată cu muchia dreaptă. L - 6,7 cm. Aceeași datare. MT. 3628, P. 1986, secț. N, - 2,90 m, fig. 28/12. Inedit.

670. *Dorn* de secțiune pătrată cu muchia ușor evazată. L - 4,4 cm. Aceeași datare. MT. 3629, P. 1985, secț. N₁, - 0,50 m, fig. 28/13. Inedit.

671. *Dorn* de fier de secțiune pătrată. L - 6,5 cm. Aceeași datare. MT. 3630, P. 1987, secț. N, - 0,50 m, fig. 28/14. Inedit.

672. *Cui* de fier cu floare hemisferică foarte mare. D - 2,6 cm. Aceeași datare. MT. 3631, P. passim, fig. 28/15. Inedit.

673. *Cui* de fier de secțiune pătrată ușor îndoit. L - 2,7 cm. Aceeași datare. MT. 3632, P. 1986, secț. N₁, - 2,20 m, fig. 28/16. Inedit.

674. *Dorn* de fier de secțiune pătrată. L - 2,2 cm. Aceeași datare. MT. 3633, P. 1987, fig. 28/17. Inedit.

675. *Scoabă* de fier. I - 9 cm. Aceeași datare. MT. 36341 P. 1987, secț. N, - 1,50 m, fig. 28/18. Inedită.

676. *Scoabă* de fier fragmentară de secțiune pătrată. I - 5,2 cm. Aceeași datare. MT. 3635, P. 1986, secț. N₁, - 1,80 m, fig. 28/19. Inedită.

677. *Cui* de fier cu floarea rotundă foarte mare. L - 7 cm. Aceeași datare. MT. 3636, P. 1988, secț. O, fig. 28/20. Inedit.

678. *Scoabă* de fier. I - 6,5 cm. Aceeași datare. MT. 3637, P. 1990, secț. P', - 0,80 m, fig. 28/21. Inedită.

679. *Scoabă* fragmentară. I - 9 cm. Aceeași datare. MT. 3638, P. 1988, secț. O, - 1,20 m, fig. 28/22. Inedită.

680. *Scoabă* de fier. I - 4,5 cm. Aceeași datare. MT. 3639, P. 1990, secț. P', - 1,50 m, fig. 28/23. Inedită.

681. *Scoabă* de fier cu capetele inegale. I - 3,5 cm. Aceeași datare. MT. 3640, P. 1985, secț. N₁, - 1,45 m, fig. 28/24. Inedită.

682. *Scoabă* de fier cu capetele apropiate. I - 8,3 cm. Aceeași datare. MT. 3641, P. 1987, secț. N, - 0,60 m, fig. 28/25. Inedită.

683. *Scoabă* de fier cu unghiurile ascuțite. I - 8,6 cm. Aceeași datare. MT. 3642, P. 1985, secț. N₁, - 0,50 m, fig. 28/27. Inedită.

684. *Cui* de fier cu floarea foarte mare. L - 2,5 cm. Aceeași datare. MT. 3643, P. 1988, - 0,80 m, fig. 28/26. Inedit.

685. *Scoabă* de fier cu capetele inegale. L - 5 cm. Aceeași datare. MT. 3645, P. 1988, secț. O, - 0,90 m, fig. 28/28. Inedită.

686. *Scoabă* de fier fragmentară. L - 3,6 cm. Aceeași datare. MT. 3646, P. 1990, secț. P', - 0,80 m, fig. 28/29. Inedită.

687. *Scoabă* de fier fragmentară. L - 4 cm. Aceeași datare. MT. 3647, P. 1990, secț. P', fig. 28/30. Inedită.

688. *Scoabă* de fier deformată. L - 5 cm. Aceeași datare. MT. 3648, P. 1988, secț. P, - 0,90 m, fig. 28/31. Inedită.

689. *Scoabă* de fier de secțiune pătrată. L - 7 cm. Aceeași datare. MT. 3892, P. 1990, secț. P, - 0,80, fig. 28/32. Inedită.

690. *Împungător* de fier de secțiune pătrată. L - 5,4 cm. Aceeași datare. MT. 3893, P. 1987, secț. N₁, - 1,60 m, fig. 28/33. Inedit.

691. *Scoabă* de fier fragmentară. L - 4,1 cm. Aceeași datare. MT. 3894, P. 1987, secț. N₁, - 1 m, fig. 28/34. Inedită.

692. *Scoabă* de fier de secțiune dreptunghiulară cu capetele inegale. L - 4,5 cm. Aceeași datare. MT. 3649, P. 1990, secț. P, - 1,80 m, fig. 28/35. Inedită.

693. *Scoabă* de fier deformată. L - 6 cm. Aceeași datare. MT. 3650, P. 1988, secț. P, fig. 28/36. Inedită.

694. *Scoabă* de fier fragmentară. L - 4 cm. Aceeași datare. MT. 3651, P. 1988, secț. P, - 0,80 m, fig. 28/37. Inedită.

695. *Scoabă* de fier fragmentară. L - 3,6 cm. Aceeași datare. MT. 3652, P. 1990, secț. P, fig. 28/38. Inedită.

696. *Scoabă* de fier fragmentară. L - 4,8 cm. Aceeași datare. MT. 3653, P. 1990, secț. P, fig. 28/39. Inedită.

697. *Scoabă* de fier fragmentară. L - 4,5 cm. Aceeași datare. MT. 3654, P. 1985, secț. N, - 0,80 m, fig. 28/40. Inedită.

698. *Scoabă* de fier fragmentară. L - 6,5 cm. Aceeași datare. MT. 3655, P. passim, fig. 28/41. Inedită.

699. *Împungător* de fier de secțiune rotundă. L - 10 cm. Aceeași datare. MT. 3656, P. 1986, secț. N, - 1 m, fig. 28/42. Inedit.

700. *Scoabă* de fier fragmentară. L - 7,5 cm. Aceeași datare. MT. 3657, P. 1987, secț. N, fig. 28/43. Inedită.

701. *Împungător* de fier. L - 5,7 cm. Aceeași datare. MT. 3658, P. 1987, secț. N₁, - 0,75 m, fig. 28/44. Inedit.

702. *Împungător* de fier de secțiune pătrată. L - 6,3 cm. Aceeași datare. MT. 3659, P. 1987, secț. N, fig. 28/45. Inedit.

703. *Împungător* de fier de secțiune dreptunghiulară. L - 6,4 cm. Aceeași datare. MT. 3660, P. 1987, secț. N, - 0,50 m, fig. 28/46. Inedit.

704. *Împungător* de fier de secțiune rotundă. L - 9,4 cm. Aceeași datare. MT. 3661, P. 1987, secț. N, - 1,80 m, fig. 28/47. Inedit.

705. Fragment de *scoabă* de fier. L - 7,7 cm. Aceeași datare. MT. 3662, P. 1985, secț. N, fig. 28/48. Inedit.

706. *Scoabă* de fier de secțiune dreptunghiulară. L - 5,4 cm. Aceeași datare. MT. 3663, P. passim, fig. 29/1. Inedită.

707. *Scoabă* de fier fragmentară. L - 6,5 cm. Aceeași datare. MT. 3664, P. passim, fig. 29/2. Inedită.

708. *Scoabă* de fier cu capetele ascuțite și apropiate. L - 4,6 cm. Aceeași datare. MT. 3665, P. 1950, secț. J, fig. 29/3. Inedită.

709. *Scoabă* de fier cu capetele ascuțite. L - 7,2 cm. Aceeași datare. MT. 3666, P. passim, fig. 29/4. Inedită.

710. *Scoabă* de fier cu capetele rupte. L - 2,3 cm. Aceeași datare. MT. 3667, P. passim, fig. 29/5. Inedită.

711. *Scoabă* de fier cu capetele îndoite. L - 4 cm. Aceeași datare. MT. 3668, P. passim, fig. 29/6. Inedită.

712. *Scoabă* de fier masivă. L - 8 cm. Aceeași datare. MT. 3669, P. 1930, fig. 29/7. Inedită.

713. *Scoabă* de fier cu un capăt îndoit. L - 5,2 cm. Aceeași datare. MT. 3670, P. passim, fig. 29/8. Inedită.

714. *Scoabă* de fier de secțiune pătrată. L - 4,8 cm. Aceeași datare. MT. 3671, P. 1927, fig. 29/9.

Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, p. 338, fig. 118/30-41.

715. *Scoabă* de fier cu un capăt rupt. L - 4,6 cm. Aceeași datare. MT. 3672, P. passim, fig. 29/10. Inedită.

716. *Scoabă* de fier cu un capăt mai scurt. L - 5,5 cm. Aceeași datare. MT. 3673, P. passim, fig. 29/11. Inedită.

717. *Scoabă* de fier cu un capăt deformat. L - 4,4 cm. Aceeași datare. MT. 3674, P. passim, fig. 29/12. Inedită.

718. *Scoabă* de fier. L - 4 cm. Aceeași datare. MT. 3675, P. 1927, fig. 29/13. Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, p. 338.

719. *Scoabă* de fier deformată. L - 4,7 cm. Aceeași datare. MT. 3676, P. passim, fig. 29/14. Inedită.

720. *Scoabă* de fier. L - 4,4 cm. Aceeași datare. MT. 3677, P. 1927, fig. 29/15. Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, p. 338.

721. *Scoabă* de fier cu un capăt îndoit. L - 4,5 cm. Aceeași datare. MT. 3678, P. passim, fig. 29/16. Inedită.

722. *Zăbală* (?) de fier formată dintr-o verigă cu două bucle și două cârlige (muștiuc). L - 6,9 cm. Sec. I a. Chr. - II p. Chr. MT. 3679, P. 1951, secț. L, cas. 6, fig. 30/1. Inedită.

723. *Psalie* de fier cu mijlocul de secțiune pătrată și capetele rotunjite, fragmentară. L - 8,8 cm. Sec. II a. Chr. - II p. Chr. MT. 3680, P. 1950, secț. L, cas. 2, fig. 30/2. Inedită.

724. *Psalie* de fier cu două orificii centrale și un capăt lățit. L - 10,5 cm. Aceeași datare. MT. 3681, P. passim, fig. 30/3. Inedită.

725. *Psalie* de fier de secțiune pătrată cu două orificii la mijloc. L - 11,7 cm. Aceeași datare. MT. 3682, P. 1950, secț. L, cas. 2, fig. 30/4. Cf. R. Vulpe și colab., 1951, p. 201, fig. 22/7.

726. *Psalie* de fier de secțiune rotundă cu două orificii centrale. L - 11,9 cm. Aceeași datare. MT. 3683, P. 1950, secț. L, fig. 30/5. Inedită.

727. *Psalie* de fier fragmentară. L - 12,2 cm. Aceeași datare. MT. 3684, P. 1950, secț. K, carou 7, fig. 30/6. Inedită.

728. *Psalie* (?) fragmentară de fier (veriga de la capăt). L - 4,6 cm. Aceeași datare. MT. 3685, P. 1950, secț. I', cas. 8, fig. 30/7. Inedită.

729. *Cataramă* (?) formată din două piese, una semicirculară de care este agățată alta îndoită în unghi drept la ambele capete. L - 6 cm. Aceeași datare. MT. 3686, P. 1950, secț. L, fig. 30/8. Inedită.

730. *Bară* de secțiune rotundă, cu un capăt rotunjit. L - 9,5 cm. Aceeași datare. MT. 3687, P. passim, fig. 30/9. Inedită.

731. *Psalie* de fier incompletă. L - 7,6 cm. Aceeași datare. MT. 3688, P. 1951, secț. L, cas. 6, fig. 30/10. Inedită.

732. *Psalie* fragmentară de fier. L - 7,6 cm. Aceeași datare. MT. 3689, P. passim, fig. 30/11. Inedită.

733. *Tijă* de fier de secțiune pătrată, răsucită, cu un capăt ascuțit și celălalt lățit și îndoit, formând un inel. L - 7,3 cm. Aceeași datare. MT. 3690, P. passim, fig. 30/12. Inedită.

734. *Psalie* de fier fragmentară cu o proeminență perforată și un orificiu central. L - 5 cm. Aceeași datare. MT. 3691, P. 1950, secț. K, fig. 30/13. Inedită.

735. *Scoabă* fragmentară de fier. L - 6 cm. Aceeași datare. MT. 3692, P. 1950, secț. K, fig. 30/14. Inedită.

736. Fragment de *zăbală* (?) cu tija răsucită și capătul inelar. L - 4,5 cm. Aceeași datare. MT. 3693, P. 1927, fig. 30/15. Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, fig. 118/18.

737. Fragment de *zăbală* (?) de fier. L - 4,5 cm. Aceeași datare. MT. 3694, P. passim, fig. 30/16. Inedit.

738. Fragment de *psalie* (?) de fier. L - 10 cm. Aceeași datare. MT. 3695, P. passim, fig. 30/17. Inedită.

739. *Pinten* de fier cu bara semicirculară de secțiune triunghiulară, cu spin scurt și gros de secțiune rombică. L - (distanța dintre capete) 7,4 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 3696, P. 1949, secț. H, fig. 31/1. Cf. R. Vulpe și colab., 1951, p. 201, fig. 22/6.

740. *Pinten* de fier de secțiune rotundă cu spinul conic. Lipsesc capetele. L - 3,7 cm. Aceeași datare. MT. 3895, P. passim, fig. 31/2. Inedit.

741. *Pinten* de fier fragmentar cu spinul conic. L - 6,5 cm. Aceeași datare. MT. 3697, P. 1950, secț. L, fig. 31/3. Inedit.

742. *Pinten* de bronz de secțiune dreptunghiulară și spin conic lung. Pe bară sunt patru găuri de nit. L - 6,2 cm. Aceeași datare. MT. 3698, P. 1950, secț. L, fig. 31/4. Inedit.

743. *Pinten* de bronz din bară curbă de secțiune triunghiulară cu spin conic de secțiune rombică. L - 8,2 cm. Aceeași datare. MT. 3699, P. 1950, secț. L, fig. 31/5.

Cf. R. Vulpe și colab., 1951, p. 201.

744. *Pinten* de bronz fragmentar cu spinul lung de secțiune rombică. L - 5,7 cm. Aceeași datare. MT. 3700, P. 1951, secț. L, fig. 31/6. Inedit.

745. *Pinten* de bronz de secțiune semicirculară cu spin conic. L - 6 cm. Aceeași datare. MT. 3701, P. 1950, secț. K, fig. 31/7. Inedit.

746. *Pinten* de bronz din bandă lată cu spinul conic și cu găuri de nituri în părțile laterale. L - 4,5 cm. Aceeași datare. MT. 3702, P. 1950, secț. L, fig. 31/8. Inedit.

747. *Pinten* de fier de secțiune rotundă cu spin conic prevăzut cu o proeminență inelară la bază, la capete cu butoni mari și rotunzi. I - 5,9 cm. Aceeași datare. MIM. 5656, P. 1968, secț. M, - 1,70 m, fig. 31/9. Inedit.

748. *Pinten* fragmentar de fier cu bara de secțiune rotundă și spin conic. Capetele rupte. I - 5 cm. Aceeași datare. MT. 3703, P. 1987, secț. N, - 1,60 m, fig. 31/10. Inedit.

749. *Pinten* fragmentar de fier de secțiune rotundă. Spinul rupt. L - 7 cm. MT. 3704, P. 1950, secț. L, fig. 31/11. Inedit.

750. *Pinten* de fier fragmentar. Spinul conic și un capăt rotunjit. L - 8,5 cm. Sec. III - II a. Chr. MT. 3705, P. 1987, secț. N₁, - 2,20 m, fig. 31/12. Inedit.

751. *Pinten* de fier fragmentar cu spin conic și un buton rotund. L - 6,2 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 3706, P. 1987, secț. N₁, - 1,50 m, fig. 31/13. Inedit.

752. *Piesă de harnașament* din bară de secțiune triunghiulară cu un capăt bombat și decorat cu linii incizate. L - 9,3 cm. MT. 3707, P. 1949, secț. K, fig. 31/14. Inedită.

753. *Pinten* fragmentar de secțiune dreptunghiulară, capăt rotunjit și pe corp opt proeminențe inelare. L - 5,4 cm. MT. 3708, P. passim, fig. 31/15. Inedit.

754. *Pinten* (?) fragmentar de fier din bară curbată cu un capăt prevăzut cu buton. L - 8 cm. MIM. 1035, P. 1968, fig. 31/16. Inedit.

755. *Pinten* (?) fragmentar din bară de secțiune rotundă cu un capăt prevăzut cu un buton foarte proeminent. L - 8,7 cm. MT. 3709, P. 1950, secț. L, fig. 31/17. Inedit.

756. *Pinten* de fier de secțiune ovală cu spin ascuțit, de secțiune rombică. Capetele sunt prevăzute cu butoni proeminenți și fațetați. I - 6,4 cm. MT. 3710, P. 1927, secț. A, fig. 31/18. Inedit.

757. *Verigă* de fier cu capetele apropiate. D - 3,6 cm. MT. 3711, P. passim, fig. 32/1. Inedită.

758. *Verigă* de fier de secțiune rotundă cu capetele sudate. D - 3,4 cm. MT. 3712, P. passim, fig. 32/2. Inedită.

759. *Cataramă* de fier cu veriga incompletă. D - 3 cm. MT. 3713, P. passim, fig. 32/3. Inedită.

760. *Cataramă* de formă ovală, de secțiune pătrată, cu acul rupt. D - 5,4 cm. MT. 3714, P. 1985, secț. N₁, - 1,60 m, fig. 32/4. Inedită.

761. *Verigă* de fier de secțiune dreptunghiulară. D - 6 cm. MT. 3715, P. 1990, secț. P, - 0,80 m, fig. 32/5. Inedită.

762. *Verigă* de fier cu caracteristici asemănătoare. D - 4,3 cm. MT. 3716, P. 1985, secț. N₁, - 1,40 cm, fig. 32/6. Inedită.

763. *Verigă* de fier de secțiune rotundă. D - 2 cm. MT. 3717, P. passim, fig. 32/7. Inedită.

764. *Verigă* de fier de secțiune dreptunghiulară cu capetele depărtate. D - 4,2 cm. MT. 3718, P. passim, fig. 32/8. Inedită.

765. *Cataramă* de fier în formă de opt. L - 6,2 cm. MT. 3719, P. 1985, secț. N₁, fig. 32/9. Inedită.

766. *Verigă* de cataramă de secțiune pătrată. D - 5 cm. MT. 3720, P. 1986, secț. N₁, - 1 m, fig. 32/10. Inedită.

767. *Verigă* cu un capăt alungit. D - 2 cm. MT. 3721, P. passim, fig. 32/11. Inedită.

768. *Verigă* de fier cu capetele depășite. D - 2,6 cm. MT. 3722, P. passim, fig. 32/12. Inedită.

769. *Verigă* de formă pătrată cu capetele libere. L - 2,8 cm. MT. 3723, P. 1950, secț. I', fig. 32/13. Inedită.

770. *Verigă* fragmentară de fier. D - 2,8 cm. MT. 3724, P. 1950, secț. KF, fig. 32/14. Inedită.

771. *Verigă* de fier cu capetele lipite. D - 5,5 cm. MT. 3725, P. 1987, secț. N, - 1,40 m, fig. 32/15. Inedită.

772. *Verigă* de fier de secțiune rotundă. D - 1,7 cm. MT. 3726, P. 19512, secț. L, fig. 32/16. Inedită.

773. *Piesă* de fier de formă curbă cu un capăt plat și celălalt ascuțit. D - 4,6 cm. MT. 3727, P. passim, fig. 32/17. Inedită.

774. *Verigă* de fier. D - 1,5 cm. MT. 3728, P. 1950, secț. K, fig. 32/18. Inedită.

775. *Verigă* de fier cu capetele ușor depărtate. D - 3,8 cm. MT. 3729, P. passim, fig. 32/19. Inedită.

776. *Verigă* de fier de formă dreptunghiulară din bandă lată. Un capăt rupt. L - 3,1 cm. MT. 3730, P. passim, fig. 32/20. Inedită.

777. *Verigă* de fier de secțiune ovală, de la o cataramă. D - 2,8 cm. MT. 3731, P. 1987, secț. N, fig. 32/21. Inedită.

778. *Verigă* de fier de la o cataramă, cu o proeminență în interior. D - 3 cm. MT. 3732, P. 1987, secț. N, fig. 32/22. Inedită.

779. *Verigă* de fier de secțiune rotundă. D - 3,3 cm. MT. 3733, P. passim, fig. 32/23. Inedită.

780. *Verigă* de fier cu capetele desfăcute. D - 2,6 cm. MT. 3734, P. 1927, fig. 32/24. Inedită.

781. *Verigă* de fier de secțiune rotundă. D - 3 cm. MT. 3735, P. passim, fig. 32/25. Inedită.

782. *Verigă* de fier de secțiune rotundă. D - 3,1 cm. MT. 3736, P. 1927, fig. 32/26. Inedită.

783. *Verigă* de fier. D - 2,6 cm. MT. 3737, P. passim, fig. 32/27. Inedită.

784. *Verigă* de cataramă de fier. D - 3 cm. MT. 3738, P. passim, fig. 32/28. Inedită.

785. *Verigă* de fier cu capetele depășite. D - 2,2 cm. MT. 3739, P. passim, fig. 32/29. Inedită.

786. *Verigă* de fier de secțiune rotundă. D - 2,5 cm. MT. 3740, P. 1950, secț. K, fig. 32/30. Inedită.

787. *Verigă* de fier cu un capăt ascuțit și celălalt lățit. D - 3,4 cm. MT. 3741, P. 1985, secț. N, - 0,90 m, fig. 32/31. Inedită.

788. *Verigă* de cataramă de fier. D - 2,4 cm. MT. 3742, P. 1986, secț. N, - 1,10 m, fig. 32/32. Inedită.

789. *Piesă de harnașament* formată dintr-o verigă unită în interior cu bare în formă de cruce cu o pastilă la mijloc. D - 5,8 cm. MT. 3743, P. 1968, secț. M, - 1,50 m, fig. 32/33. Inedită.

790. *Verigă* de cataramă de fier cu o parte lățită și adâncită. D - 4,3 cm. MT. 3744, P. 1950, secț. I, fig. 32/34. Inedită.

791. *Verigă* de fier de secțiune rotundă. D - 3,2 cm. MT. 3745, P. 1988, secț. P, - 2,20 m, fig. 32/35. Inedită.

792. *Verigă* de fier de secțiune rotundă. D - 3,8 cm. MT. 3746, P. 1988, fig. 32/36. Inedită.

793. *Vârf de lance* de fier, ușor curbat spre vârf cu teaca ruptă parțial și laturile tăioase deteriorate. L - 8,5 cm. Sec. III - II a. Chr. MT. 3747, P. passim, fig. 33/1. Inedit.

794. *Vârf de lance* de secțiune rombică. Lipsește porțiunea de teacă, iar tășurile sunt corodate. L - 20 cm. Aceeași datare. MT. 3748, P. 1986, secț. N, - 1,90 m, fig. 32/2. Inedit.

795. *Vârf de lance* ușor curbat și mult deteriorat. L - 20,3 cm. Aceeași datare. MT. 3749, P. 1950, secț. L, fig. 33/3. Inedit.

796. *Vârf de lance* de fier, fragmentar de secțiune rombică. L - 6,6 cm. Aceeași datare. MT. 3750, P. 1986, secț. N₁, - 1,90 m, fig. 34/1. Inedit.

797. *Vârf de lance* de fier masiv, de secțiune rombică. L - 21,4 cm. Aceeași datare. MT. 3751, P. 1986, secț. N, - 1,90 m, fig. 34/2. Inedit.

798. *Vârf de lance* de fier cu capătul ascuțit rupt. L - 15,7 cm. Aceeași datare. MT. 3752, P. 1986, secț. N₁, - 1,90 m, fig. 34/3. Inedit.

799. *Vârf de suliță* de fier, cu două prelungiri ascuțite la bază de secțiune rombică, cu dulia foarte lungă mai largă la capăt. L - 23,3 cm. Aceeași datare. MT. 3753, P. 1986, - 1,90 m, fig. 34/4. Inedit.

800. *Vârf de suliță* de fier, cu dulia foarte lungă mai largă la bază (câlcâi ?) rupt la capătul ascuțit. L - 27 cm. Aceeași datare. MT. 3754, P. 1986, secț. N, - 1,90 m, fig. 34/5. Inedit.

801. *Vârf de suliță* de fier cu trei muchii, terminat cu un vârf ascuțit pentru fixare în mâner. L - 9,8 cm. MT. 3755, P. pasim, fig. 35/1. Inedit.

802. *Vârf de lance* de fier cu tub de fixare deteriorat la tășuri. L - 9,2 cm. MT. 3756, P. passim, fig. 35/2. Inedit.

803. *Câlcâi de lance* (?) de fier de formă conică. L - 8,5 cm. MT. 3757, P. 1951, fig. 35/3. Inedit.

804. *Vârf de lance* de fier cu dulia mai largă la bază. L - 26,8 cm. Sec. II a. Chr. MIM. 1006, P. 1968, secț. M, fig. 35/4. Inedit.

805. *Vârf de lance* de fier cu nervura longitudinală marcată și tub scurt. L - 36 cm. Aceeași datare. MT. 3758, P. 1949, secț. H', fig. 35/5.

806. *Vârf* sau *câlcâi* de fier cu tub format prin apropierea părții laterale de la bază. Secțiune dreptunghiulară (daltă?). L - 6,2 cm. MT. 3759, P. 1951, secț. I, fig. 35/6. Inedit.

807. *Vârf* cu dulia largă, de fier, secțiune rotundă. L - 7,7 cm. MT. 3760, P. 1988, secț. O, - 1,80 m, fig. 35/7. Inedit.

808. *Vârf de lance* de fier de secțiune romboidală. L - 6,5 cm. MT. 3761, P. 1950, secț. L, fig. 35/8. Inedit.

809. *Vârf* (pilum) de fier de secțiune rotundă cu dulia largă. L - 6,8 cm. MT. 3762, P. 1950, secț. K, fig. 35/9. Inedit.

810. *Vârf de fier* de formă conică. L - 8,5 cm. MT. 3763, P. 1950, secț. K, fig. 35/10. Inedit.

811. *Vârf de fier* cu dulia scurtă și lama triunghiulară plată. L - 9,3 cm. MT. 3764, P. passim, fig. 35/11. Inedit.

812. *Vârf conic* cu dulia, de fier (pilum ?). L - 9 cm. MT. 3765, P. 1950, secț. L, fig. 35/12. Inedit.

813. *Vârf de fier conic* (pilum ?). L - 8,6 cm. MT. 3766, P. passim, fig. 35/13. Inedit.

814. *Dulia* de la un vârf de lance (?). L - 10,5 cm. MT. 3767, P. 1950, secț. I', fig. 36/1. Inedită.

815. *Câlcâi de lance* (?) de fier, deteriorată. L - 14,3 cm. MT. 3768, P. 1950, secț. L, fig. 36/2. Inedit.

816. *Dulia* de câlcâi (?). L - 6 cm. MT. 3769, P. 1950, secț. I', fig. 36/3. Inedită.

817. *Mâner tubular* de fier. L - 10,2 cm. MT. 3770, P. 1987, secț. N₁, - 1,70 m, fig. 36/4. Inedit.

818. *Dulia* de fier fragmentară. L - 3 cm. MT. 3771, P. passim, fig. 36/5. Inedită.

819. *Dulia* de lance (?). L - 5,5 cm. MT. 3772, P. 1986, fig. 36/6. Inedită.

820. *Vârf conic* de fier (câlcâi ?). L - 9 cm. MT. 3773, P. 1950, secț. K, fig. 36/7. Inedit.

821. Conglomerat de circa opt *vârfuri* de fier cu dulii mici. L - 7,8 cm. Sec. III a. Chr. MT. 3774, P. 1987, secț. N₁, - 2,70 m, fig. 36/8. Inedit.

822. *Mâner* de fier de secțiune rotundă, despiciat la un capăt. Tot corpul este înconjurat cu o sârmă de fier. Foarte oxidat. L - 13,6 cm. Sec. IV - III a. Chr. MT. 3775, P. 1986, secț. N, - 1,90 m, fig. 36/9. Inedit.

823. *Vârf* de fier (câlcâi ?) puternic oxidat. L - 11,7 cm. MT. 3776, P. 1927, fig. 36/10. Inedit.

824. *Vârf* de săgeată din fier de secțiune triunghiulară cu peduncul de fixare în mâner. L - 4,5 cm. Sec. II - I a. Chr. MT. 3777, P. 1985, secț. N₁, - 1,20 m, fig. 37/1. Inedit.

825. *Vârf* de fier cu tub de înmănușare și lama în formă rombică, de secțiune dreptunghiulară. L - 7,1 cm. Aceeași datare. MT. 3778, P. 1990, secț. P, fig. 37/2. Inedit.

826. *Vârf* de lance în forma frunzei de salcie, cu tub de înmănușare. Rupt la vârful. L - 5 cm. Aceeași datare. MT. 3779, P. 1987, secț. N, - 1,80 m, fig. 37/3. Inedit.

827. *Vârf* de lance (?) de secțiune rombică, cu aripioare la partea inferioară și tub de înmănușare. L - 6,7 cm. Aceeași datare. MT. 3780, P. 1987, secț. N₁, - 1 m, fig. 37/4. Inedit.

828. *Vârf* de formă conică, de fier, gol în interior (pilum ?). L - 3,8 cm. Aceeași datare. MT. 3781, P. 1990, secț. P, - 1 m, fig. 37/5. Inedit.

829. *Vârf* de săgeată cu trei muchii și tub lung de înmănușare. L - 4,8 cm. MT. 3782, P. 1986, secț. N, - 2,20 m, fig. 37/6. Inedit.

830. *Vârf* de lance de secțiune rombică (fragment). L - 3,8 cm. Aceeași datare. MT. 3783, P. 1985, secț. N, - 1,20 m, fig. 37/7. Inedit.

831. *Vârf* de lance cu tub și secțiune dreptunghiulară. Fragment. L - 4,6 cm. Aceeași datare. MT. 3784, P. 1990, secț. P, - 1 m, fig. 37/8. Inedit.

832. *Vârf* de sabie, de fier, de secțiune rombică. L - 7,8 cm. Aceeași datare. MT. 3785, P. 1987, secț. N, - 2 m, fig. 37/9.

833. *Vârf* de lance de formă triunghiulară cu duliă pentru coadă. L - 6,2 cm. Aceeași datare. MT. 3786, P. 1987, secț. N, - 1,60 m, fig. 37/10. Inedit.

834. *Vârf* de lance de secțiune rombică. L - 6,5 cm. Aceeași datare. MT. 3787, P. 1986, secț. N, - 0,60 m, fig. 37/11. Inedit.

835. *Vârf* de lance de fier de secțiune rombică, cu peduncul de fixare în mâner. L - 11,6 cm. Aceeași datare. MT. 3788, P. 1985, secț. N, - 1,90 m, fig. 37/12. Inedit.

836. *Vârf* de lance din fier, cu tub de fixare, de secțiune rombică. L - 5,3 cm. Aceeași datare. MT. 3789, P. 1988, secț. P, - 0,90 m, fig. 37/13. Inedit.

837. *Vârf* de săgeată din fier cu tub, de secțiune rombică. L - 5,3 cm. Aceeași datare. MT. 3790, P. 1950, secț. L, fig. 38/1. Inedit.

838. *Vârf* de săgeată cu tub de formă triunghiulară, plată. L - 6,7 cm. Aceeași datare. MT. 3791, P. passim, fig. 38/2. Inedit.

839. *Vârf* de fier cu tub scurt și lamă plată. L - 6,5 cm. Aceeași datare. MT. 3792, P. 1950, secț. L, fig. 38/3. Inedit.

840. *Vârf* de săgeată de fier deformată, cu tub. L - 5,6 cm. Aceeași datare. MT. 3793, P. passim, fig. 38/4. Inedit.

841. *Vârf* de formă triunghiulară cu tub. L - 5 cm. Aceeași datare. MT. 3794, P. 1951, secț. L, fig. 38/5. Inedit.

842. *Vârf* de fier, formă triunghiulară, plată, cu tub. L - 5,6 cm. MT. 3795, P. 1949, secț. H₁, - 1,25 m, fig. 38/6. Inedit.

843. *Vârf* de fier asemănător. L - 4,5 cm. MT. 3796, P. 1950, secț. K, fig. 38/7. Inedit.

844. *Vârf* de fier cu aceeași formă. L - 5 cm. MT. 3797, P. passim, fig. 38/8. Inedit.

845. *Vârf* de lance (?) cu lamă îndoită. L - 6,3 cm. MT. 3798, P. 1950, secț. K, fig. 38/9. Inedit.

846. *Vârf* de lance de fier cu tub de secțiune rombică. L - 4,3 cm. MT. 3799, P. 1950, secț. L, fig. 38/10. Inedit.

847. *Vârf* de lance cu tubul lung și vârful romb mic. L - 7 cm. MT. 3800, P. passim, fig. 38/11. Inedit.

848. *Vârf* de lance cu tub și tășul plat. L - 6,5 cm. MT. 3801, P. passim, fig. 38/12. Inedit.

849. *Vârf* plat cu tub deschis. L - 4,5 cm. MT. 3802, P. 1951, secț. L, fig. 38/13. Inedit.

850. *Vârf* de formă plată cu tub de înmănușare. L - 4,9 cm. MT. 3803, P. 1950, secț. L, fig. 38/14. Inedit.

851. *Vârf* de săgeată de fier, fragmentară. L - 4,2 cm. MT. 3804, P. 1950, secț. L, fig. 38/15. Inedit.

852. *Vârf* de pilum (?), de fier. L - 4,6 cm. MT. 3805, P. 1950, fig. 38/16. Inedit.

853. *Vârf* de lance de fier fragmentar. L - 3,5 cm. MT. 3806, P. passim, fig. 38/17. Inedit.

854. *Vârf* de săgeată de fier, cu tub și două aripioare. L - 3,7 cm. Sec. II a. Chr - I p. Chr. MT. 3807, P. 1950, secț. L, fig. 39/1. Cf. R. Vulpe și colab., 1951, p. 207, fig. 28/8-11.

855. *Vârf* de săgeată de bronz cu tub scurt și două aripioare. L - 2 cm. Aceeași datare. MT. 3808, P. 1951, secț. L, fig. 39/2. Inedit.

856. *Vârf* de săgeată cu tub și două aripioare, formă rombică. L - 2,5 cm. Aceeași datare. MT. 3809, P. 1950, secț. L, fig. 39/3. Inedit.

857. *Vârf* de săgeată de aceeași formă, cu vârful rupt. L - 3,6 cm. Aceeași datare. MT. 3810, P. 1950, fig. 39/4. Inedit.

858. *Vârf* de săgeată de bronz, cu duliă și formă rombică. L - 4,6 cm. Aceeași datare. MT. 3811, P. passim, fig. 39/5. Inedit.

859. *Vârf* de săgeată de bronz, de formă rombică, cu două tășuri și tub. L - 3,8 cm. Aceeași datare. MIM. fără nr. de inventar, P. 1968, secț. M, - 2,10 m, fig. 39/6. Inedit.

860. *Vârf* de săgeată de aceeași formă, dar cu dulia mai lungă. L - 3,5 cm. Aceeași datare. MT. 3813, P. 1950, secț. L, fig. 39/7. Inedit.

861. *Vârf* de săgeată cu aceeași formă, cu o gaură de fixare în dulia. L - 4 cm. Aceeași datare. MT. 3814, P. 1951, sect. I, fig. 39/8. Inedit.

862. *Vârf* de săgeată de bronz, de formă rombică cu dulia. L - 3,8 cm. Aceeași datare. MIM. fără nr. de inventar, P. 1968, sect. M, - 2,10 m, fig. 39/9. Inedit.

863. *Vârf* de săgeată de bronz, de formă rombică, cu nervură mediană și dulia lungă. L - 4 cm. Aceeași datare. MIM. fără nr. inventar, P. 1968, sect. M, - 3,05 m, fig. 39/10. Inedit.

864. *Vârf* de săgeată asemănător cu precedentul. L - 4,1 cm. Aceeași datare. MIM. fără nr. de inventar, P. 1968, sect. M, - 3 m, fig. 39/11. Inedit.

865. *Vârf* de săgeată de bronz, cu nervură mediană în continuarea dulei, cu două aripioare. I - 5 cm. Aceeași datare. MT. 3812, P. 1951, sect. L, fig. 39/12. Inedit.

866. *Vârf* de săgeată de fier, cu dulia lungă și nervură mediană, cu două aripioare. L - 4 cm. Carnet de șantier 1968, sect. M, - 2,50 m, fig. 39/13. Inedit.

867. *Vârf* de săgeată fragmentar, de bronz, cu două aripioare. L - 2,3 cm. MT. 3815, P. pasim, fig. 39/14. Inedit.

868. *Vârf* de săgeată de bronz, cu două aripioare, dulia lungă și nervură mediană. L - 3,9 cm. Aceeași datare. Carnet de șantier, P. 1968, sect. M, - 3,85 m, fig. 39/15. Inedit.

869. *Vârf* de săgeată de bronz, de formă rombică cu dulia scurtă. L - 3,3 cm. MT. 3816, P. 1950, fig. 39/16. Inedit.

870. *Vârf* de săgeată de formă rombică, cu dulia găurită. L - 3,7 cm. Aceeași datare. MT. 3817, P. 1951, sect. L, - 2,20 m, fig. 39/17. Inedit.

871. *Vârf* de săgeată asemănător. L - 3,3 cm. MT. 3818, P. 1927, fig. 39/18. Inedit.

872. *Vârf* de săgeată de bronz, cu trei aripioare și orificii de fixare. L - 2,6 cm. Sec. IV – II a. Chr. MT. 3819, P. 1950, fig. 40/1. Cf. R. Vulpe și colab., 1951, p. 207, fig. 28/5-6.

873. *Vârf* de săgeată de bronz, cu trei aripioare și dulia. L - 2,2 cm. MT. 3820, P. passim fig. 40/2. Cf. R. Vulpe și colab., 1951, p. 207, fig. 28/1-4.

874. *Vârf* de săgeată de bronz cu trei aripioare și dulia. L - 3 cm. MT. 7597, P. passim, fig. 40/3. Inedit.

875. *Vârf* de bronz asemănător cu precedentul. L - 2,5 cm. Aceeași datare. MT. 3821, P. 1950, sect. L, fig. 40/4. Inedit.

876. *Vârf* de săgeată de bronz cu trei aripioare și dulia. L - 3,5. Aceeași datare. MT. 3822, P. passim, fig. 40/5. Inedit.

877. *Vârf* de săgeată de bronz cu trei aripioare. Dulia ruptă. L - 4 cm. MT. 3823, P. 1988, fig. 40/6. Inedit.

878. *Vârf* de săgeată cu trei aripioare, de bronz, prevăzut cu o prelungire ascuțită pentru fixarea pe coada de lemn. L - 4,5 cm. MT. 3824, P. 1950, sect. L, fig. 40/7. Inedit.

879. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, fără dulia. L - 3 cm. MT. 3825, P. 1950, fig. 40/8. Inedit.

880. *Vârf* de bronz fragmentar. L - 3 cm. MT. 3826, P. 1927, fig. 40/9. Inedit.

881. *Vârf* de bronz cu trei aripioare și dulia. L - 2,6 cm. MT. 3827, P. passim, fig. 40/10. Inedit.

882. *Vârf* de săgeată de bronz cu trei aripioare și dulia. L - 3,4 cm. MT. 7596, P. 1927, fig. 40/11. Inedit.

883. *Vârf* de săgeată de bronz, cu trei aripioare, fragmentar. L - 2,5 cm. MT. 3828, P. 1951, fig. 40/12. Inedit.

884. *Vârf* de bronz cu trei aripioare și dulia. L - 3 cm. MT. 3829, P. 1951, fig. 40/13. Inedit.

885. *Vârf* de săgeată cu trei aripioare, de bronz. L - 2,1 cm. MT. 3830, P. passim, fig. 40/14. Inedit.

886. *Vârf* de săgeată de bronz cu trei aripioare, fără dulia. L - 3 cm. MT. 3831, P. 1950, fig. 40/15. Inedit.

887. *Vârf* de săgeată de bronz, cu trei aripioare și peduncul gros. L - 3,3 cm. MT. 3832, P. 1951, sect. L, fig. 40/16. Inedit.

888. *Vârf* de bronz cu trei aripioare și dulia. L - 2,1 cm. MT. 3833, P. passim, fig. 40/17. Inedit.

889. *Vârf* cu trei aripioare, fragmentar. L - 4 cm. MT. 3834, P. 1950, sect. I, fig. 40/18. Inedit.

890. *Vârf* de bronz cu trei aripioare și dulia. L - 2,1 cm. MT. 3835, P. 1951, fig. 40/19. Inedit.

891. *Vârf* de bronz cu trei aripioare și cui de fixare în mâner. L - 2,6 cm. MT. 3836, P. 1927, fig. 40/20. Inedit.

892. *Vârf* de bronz cu trei aripioare și cui de fixare. L - 5,5 cm. MT. 3837, P. 1988, fig. 40/21. Inedit.

893. *Vârf* de săgeată fragmentar. L - 4,6 cm. MT. 3838, P. passim, fig. 40/22. Inedit.

894. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia lungă de formă conică. L - 4,6 cm. MT. 3839, P. 1950, sect. L, fig. 40/23. Inedit.

895. *Vârf* cu trei aripioare și cui de fixare, de fier. L - 2,6 cm. MT. 3840, P. 1950, sect. K, fig. 40/24. Cf. R. Vulpe și colab., 1951, p. 207, fig. 28/7, 12.

896. *Vârf* cu trei aripioare și cui de fixare. L - 3,5 cm. MT. 3841, P. 1950, sect. I', fig. 40/25. Inedit.

897. *Vârf* cu trei aripioare și cui. Îndoit. L - 4,5 cm. MT. 3842, P. 1950, sect. L, fig. 40/26. Inedit.

898. *Vârf* cu trei aripioare și cui de fixare. L - 4,2 cm. MT. 3843, P. passim, fig. 40/27. Inedit.

899. *Vârf* asemănător, cu cuiul strâmb. L - 3,5 cm. MT. 3844, P. passim, fig. 40/28. Inedit.

900. *Vârf* de săgeată de fier cu două aripioare și cui de fixare. L - 4,2 cm. MT. 3845, P. 1950, sect. L, fig. 40/29. Inedit.

901. *Vârf* cu trei aripioare și cui de fixare. L - 5,8 cm. MT. 3846, P. 1950, sect. K, fig. 40/30. Inedit.

902. *Vârf* de săgeată de bronz cu trei aripioare și dulia. L - 2,8 cm. Sec. IV - III a. Chr. MT. 3847, P. 1950, sect. I, fig. 41/1. Inedit.

903. *Vârf* de săgeată de bronz cu trei aripioare și dulia, fragmentar. L - 2,3 cm. Aceeași datare. MT. 3848, P. 1988, fig. 41/2. Inedit.

904. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. L - 3 cm. Aceeași datare. MT. 3849, P. 1950, fig. 41/3. Inedit.

905. *Vârf* asemănător. L - 3 cm. Aceeași datare. L - 3 cm. MT. 3850, P. 1951, fig. 41/4. Inedit.

906. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. L - 3 cm. Aceeași datare. MT. 3851, P. passim, fig. 41/5. Inedit.

907. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. L - 2,5 cm. Aceeași datare. MT. 3852, P. 1951, fig. 41/6. Inedit.

908. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. L - 2,5 cm. Aceeași datare. MT. 3853, P. 1950, sect. K, fig. 41/7. Inedit.

909. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. L - 2,5 cm. MT. 3854, P. passim, fig. 41/8. Inedit.

910. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă, fragmentar. L - 2,5 cm. MT. 3855, P. passim, fig. 41/9. Inedit.

911. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. L - 2,8 cm. MT. 3856, P. 1950, sect. L, fig. 41/10. Inedit.

912. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. L - 2,6 cm. MT. 3857, P. passim, fig. 41/11. Inedit.

913. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. Aripioarele ascuțite la bază. L - 3,5 cm. MT. 3858, P. 1950, fig. 41/12. Inedit.

914. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. L - 3,5 cm. MT. 3859, P. passim, fig. 41/13. Inedit.

915. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. L - 3,5 cm. MT. 3860, P. 1950, fig. 41/14. Inedit.

916. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. L - 3,4 cm. MT. 3861, P. passim, fig. 41/15. Inedit.

917. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. L - 3,3 cm. MT. 3862, P. passim, fig. 41/16. Inedit.

918. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă L - 3,4 cm. MT. 3863, P. 1951, sect. L, fig. 41/17. Inedit.

919. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. L - 4 cm. MT. 3864, P. 1951, fig. 41/18. Inedit.

920. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. L - 4,1 cm. MT. 3865, P. passim, fig. 41/19. Inedit.

921. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. L - 3,8 cm. MT. 3866, P. 1951, fig. 41/20. Inedit.

922. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. L - 4,5 cm. MT. 3867, P. 1988, - 2,20 m, fig. 41/21. Inedit.

923. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. L - 3,8 cm. MT. 3868, P. 1951, fig. 41/22. Inedit.

924. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă L - 3,6 cm, MT. 3869, P. 1951, sect. L, fig. 41/23. Inedit.

925. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă L - 3,7 cm. MT. 3870, P. 1951, fig. 41/24. Inedit.

926. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. L - 4 cm. MT. 3871, P. 1950, fig. 41/25. Inedit.

927. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. L - 4 cm. MT. 3872, P. 1951, fig. 41/26. Inedit.

928. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. L - 3,4 cm. MT. 3873, P. 1950, fig. 41/27. Inedit.

929. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. L - 3,5 cm. MT. 3874, P. 1950, fig. 41/28. Inedit.

930. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă L - 3,3 cm. MT. 3875, P. 1950, fig. 41/29. Inedit.

931. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. L - 3,4 cm. MT. 3876, P. passim, fig. 41/30. Inedit.

932. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. L - 2,7 cm. MT. 3877, P. 1950, fig. 41/31. Inedit.

933. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. L - 3,6 cm. MT. 3878, P. 1950, fig. 41/32. Inedit.

934. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. L - 3,6 cm. MT. 3879, P. 1951, sect. L, fig. 41/33. Inedit.

935. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. L - 3,8 cm. MT. 3880, P. 1950, fig. 41/34. Inedit.

936. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. L - 3,4 cm. MT. 3881, P. passim, fig. 41/35. Inedit.

937. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. L - 4,1 cm. MT. 3882, P. 1951, fig. 41/36. Inedit.

938. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. L - 3,5 cm. MT. 3883, P. 1950, fig. 41/37. Inedit.

939. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă, fragmentar. L - 2,6 cm. MT. 3884, P. passim, fig. 41/38. Inedit.

940. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă. L - 3,5 cm. MT. 3885, P. 1950, fig. 41/39. Inedit.

941. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă L - 3,1 cm. MT. 3886, P. 1950, fig. 41/40. Inedit.

942. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă L - 3,1 cm. MT. 3887, P. 1927, fig. 41/41. Inedit.

943. *Vârf* de bronz cu trei aripioare, cu dulia ruptă L - 3,6 cm. MT. 3888, P. 1950, fig. 41/42. Inedit.

944. *Fusaiolă* de lut ars de formă ovală cu decor de linii și puncte incizate. I - 2,2 cm, D - 4 cm, Sec. VI a. Chr. - I p. Chr.

945. *Fusaiolă* de lut de formă bitronconică, aplatizată, cu decor din diagonale incizate pe ambele părți. Aceeași datare. I - 2,4 cm. MT. 3897, P. passim, fig. 42/2. Inedită.

946. *Fusaiolă* de lut, de formă rotundă, decorată cu linii paralele incizate, verticale. I - 2,4 cm, D - 3,8 cm. Aceeași datare. MT. 3898, P. 1950, sect. 2, fig. 42/3. Inedită.

947. *Fusaiolă* de lut de formă bitronconică cu diametrul lătit, decorată pe toate fețele cu linii și puncte incizate. I - 2 cm, D - 4 cm. Aceeași datare. MT. 3899, P. 1930, fig. 42/4. Inedită.

948. *Fusaiolă* de lut de formă bitronconică decorată cu linii incizate pe ambele fețe. I - 2,6 cm, D - 2,5 cm. Aceeași datare. MT. 3900, P. pss., fig. 42/5. Inedită.

949. *Fusaiolă* de lut bitronconică cu linii incizate pe diametrul maxim. I - 2,8 cm, D - 3,2 cm. Aceeași datare. MT. 3901, P. 1950, sect. K, fig. 42/6. Inedită.

950. *Fusaiolă* de lut de formă bitronconică turtită decorată cu linii și puncte incizate. I - 2,6 cm, D - 3,3 cm. Aceeași datare. MT. 3902, P. 1949, - 1,70 m, fig. 42/7. Inedită.

951. *Fusaiolă* bitronconică turtită decorată cu incizii verticale pe diametrul maxim și dispuse în cruce pe unul din conuri. I - 2,5 cm, D - 4,1 cm. Aceeași datare. MT. 3903, P. 1950, secț. K, fig. 42/8. Inedită.

952. *Fusaiolă* de formă ovală cu linii curbe incizate pe tot corpul. I - 2,4 cm, D - 4,0 cm. Aceeași datare. MT. 3904, P. 1950, secț. K, fig. 42/9. Inedită.

953. *Fusaiolă* de lut bitronconică cu incizii paralele pe ambele fețe. I - 2,9 cm, D - 4 cm. Aceeași datare. MT. 3905, P. 1950, secț. F, fig. 42/10. Inedită.

954. *Fusaiolă* bitronconică decorată cu grupe de X-uri și un șir de puncte. I - 4,1 cm, D - 3,6 cm. Aceeași datare. MT. 3906, P. 1988, secț. P, fig. 43/1. Inedită.

955. *Fusaiolă* bitronconică cu incizii verticale, paralele pe diametrul maxim. I - 2 cm, D - 2,8 cm. Aceeași datare. MT. 3907, P. 1950, secț. K, fig. 43/2. Inedită.

956. *Fusaiolă* bitronconică cu incizii verticale pe diametru, unite cu o linie orizontală. I - 3,5 cm, D - 4,4 cm. Aceeași datare. MT. 3908, P. 1950, secț. L, fig. 43/3. Inedită.

957. *Fusaiolă* ovală cu linii incizate verticale pe diametru și altele grupate câte două și formând o cruce, pe una din fețe. I - 2,4 cm, D - 3,5 cm. Aceeași datare. MT. 3909, P. 1950, secț. K, fig. 43/4.

958. *Fusaiolă* (mărgică ?) din lut ars de formă ovală de culoare neagră decorată cu o linie vălurită de vopsea albă. I - 1,4 cm, D - 2,7 cm. Aceeași datare. MT. 3910, P. 1950, secț. I, fig. 43/5. Inedită.

959. *Fusaiolă* de formă cilindrică cu o șanțuire pe mijloc mărginită de linii verticale și cu cercuri concentrice de puncte pe ambele fețe. I - 2,3 cm, D - 3,4 cm. Aceeași datare. MT. 3911, P. 1949, fig. 43/6. Inedită.

960. *Fusaiolă* bitronconică decorată cu incizii verticale pe diametru și cinci linii pe una din fețe. I - 3,1 cm, D - 4 cm. Aceeași datare. MT. 3912, P. 1951, fig. 43/7. Inedită.

961. *Fusaiolă* bitronconică decorată cu linii și X-uri. I - 2,7 cm, D - 4 cm. Aceeași datare. MT. 3913, P. passim, fig. 43/8. Inedită.

962. *Fusaiolă* de formă bitronconică cu o linie ondulată pe diametrul maxim. I - 2,6 cm, D - 3,5 cm. Aceeași datare. MT. 3914, P. 1949, secț. H, fig. 43/9. Inedită.

963. *Fusaiolă* bitronconică cu conuri egale. I - 3,5 cm, D - 3,4 cm, sec. II a. Chr. - I p. Chr. MT. 3915, P. 1988, secț. P, - 1 m, fig. 44/1. Inedită.

964. *Fusaiolă* asemănătoare. I - 4,1 cm, D - 3,9 cm. Aceeași datare. MT. 3916, P. 1988, secț. P, fig. 44/2. Inedită.

965. *Fusaiolă* bitronconică cu conuri inegale. I - 3 cm, D - 3,9 cm. Aceeași datare. MT. 3917, P. 1988, secț. O, - 1,70 m, fig. 44/3. Inedită.

966. *Fusaiolă* fragmentară cu conuri egale. I - 3,7 cm, D - 3 cm. Aceeași datare. MT. 3918, P. 1988, secț. P, - 0,55 m, fig. 44/4. Inedită.

967. *Fusaiolă* bitronconică cu conuri egale. I - 3,1 cm, D - 3,5 cm. Aceeași datare. MT. 3919, P. 1988, secț. O, - 1,40 m, fig. 44/5. Inedită.

968. *Fusaiolă* bitronconică cu diametrul rotunjit. I - 2,5 cm, D - 3,5 cm. Aceeași datare. MT. 3920, P. 1988, secț. O, - 0,80 m, fig. 44/6. Inedită.

969. *Fusaiolă* bitronconică cu conuri egale. I - 4 cm, D - 4,2 cm. Aceeași datare. MT. 3921, P. 1988, secț. O, - 1,80 m, fig. 44/7. Inedită.

970. *Fusaiolă* bitronconică cu vârfurile retezate. I - 3,4 cm, D - 3,7 cm. Aceeași datare. MT. 3922, P. 1988, - 0,80 m, fig. 44/8. Inedită.

971. *Fusaiolă* bitronconică cu diametrul rotunjit. I - 2,8 cm, D - 4 cm. Aceeași datare. MT. 3923, P. 1988, - 2,4 m, fig. 44/9. Inedită.

972. *Fusaiolă* bitronconică cu diametrul rotunjit. I - 3,4 cm, D - 4,2 cm. Aceeași datare. MT. 3924, P. 1988, secț. O, - 0,90 m, fig. 44/10. Inedită.

973. *Fusaiolă* bitronconică turtită. I - 2 cm, D - 3,5 cm. Aceeași datare. MT. 3925, P. 1988, secț. P, fig. 44/11. Inedită.

974. *Fusaiolă* asemănătoare. I - 3,1 cm, D - 3,9 cm. Aceeași datare. MT. 3926, P. 1988, secț. P, - 1 m, fig. 44/12. Inedită.

975. *Fusaiolă* de formă rotundă. I - 2,1 cm, D - 2,8 cm. Aceeași datare. MT. 3927, P. 1988, secț. P, - 1 m, fig. 45/1. Inedită.

976. *Fusaiolă* bitronconică cu conuri egale. I - 1,9 cm, D - 3,2 cm. Aceeași datare. MT. 3928, P. 1939, fig. 45/2. Inedită.

977. *Fusaiolă* aproximativ sferică. I - 2,9 cm, D - 3,5 cm. Aceeași datare. MT. 3929, P. 1988, secț. P, - 0,40 m, fig. 45/3. Inedită.

978. *Fusaiolă* cu profil oval. I - 1,4 cm, D - 3,1 cm. Aceeași datare. MT. 3930, P. 1988, secț. P, fig. 45/4. Inedită.

979. *Fusaiolă* de formă tronconică. I - 2,7 cm, D - 3,7 cm. Aceeași datare. MT. 3931, P. 1950, secț. KF, fig. 45/5. Inedită.

980. *Fusaiolă* de formă cilindrică. I - 2,4 cm, D - 4 cm. Aceeași datare. MT. 3932, P. 1988, secț. P, fig. 45/6. Inedită.

981. *Fusaiolă* de formă cilindrică. I - 1,7 cm, D - 2,8 cm. Aceeași datare. MT. 3933, P. 1988, sub val, fig. 45/7. Inedită.

982. *Fusaiolă* plată cu diametrul ușor reliefat. I - 1 cm, D - 3,7 cm. Aceeași datare. MIM. 5643, P. 1968, fig. 45/8. Inedită.

983. *Fusaiolă* bitronconică mult turtită I - 2,1 cm, D - 4,4 cm. Aceeași datare. MT. 3934, P. 1988, secț. P, - 1 m, fig. 45/9. Inedită.

984. *Fusaiolă* asemănătoare cu precedentă. I - 2 cm, D - 4,7 cm. Aceeași datare. MT. 3935, P. 1988, secț. P, - 1 m, fig. 45/10. Inedită.

985. *Fusaiolă* de formă cilindrică. I - 2 cm, D - 4,4 cm. Aceeași datare. MIM. 5458, P. 1986, fig. 45/11. Inedită.

986. *Mosor* din lut ars de formă cilindrică. I - 3,2 cm, D - 3,4 cm. Aceeași datare. MT. 1436, P. pss., fig. 46/1. Inedit.

987. *Mosor* din lut ars de formă cilindrică ușor scobit pe mijloc. I - 2,3 cm, D - 2,8 cm. Aceeași datare. MT. 3936, P. 1951, secț. L, - 1 m, fig. 46/2. Inedit.

988. *Fusaiolă* de formă cilindrică turtită cu decor de linii incizate realizate cu unghia. I - 2,6 cm, D - 3,4 cm. Aceeași datare. MT. 3937, P. 1950, secț. K, fig. 46/3. Inedită.

989. *Fusaiolă* de formă bitronconică decorată cu caneluri verticale. I - 3 cm, D - 3,2 cm. MT. 3938, P. passim, fig. 46/4. Inedit.

990. *Rondel* realizat din fundul unui vas lucrat la roată de culoare roșie. I - 1,4 cm, D - 4,6 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 3939, P. 1988, secț. O, - 1,50, fig. 46/5. Inedit.

991. *Fusaiolă* de lut de formă bitronconică cu o canelură adâncă pe mijloc. I - 3 cm, D - 2,5 cm. Aceeași datare. MT. 3940, P. 1951, secț. L, fig. 46/6. Inedită.

992. *Greutate* piramidală de lut ars, fragmentară de formă tronconică perforată. I - 12 cm, D - 6,4 cm. Sec. II - I a. Chr. MT. 5637, P. 1968, fig. 46/7. Inedită.

993. *Greutate* de lut ars, fragmentară de aceeași formă cu precedenta. I - 10 cm, D - 7 cm. Aceeași datare. MIM. 5636, P. 1968, fig. 46/8. Inedită.

994. *Tub* de lut ars, perforat în diagonală. L - 12 cm, D - 4,8 cm. Aceeași datare. MT. 3941, P. passim, fig. 46/9. Inedit.

995. *Rotiță* de lut ars de formă biconică cu un con alungit, de culoare cenușie. I - 3,7 cm, D - 4,6 cm. Aceeași datare. MT. 3942, P. passim, fig. 46/10. Inedită.

996. *Rotiță* de formă discoidală cu proeminențe cilindrice în jurul perforației. I - 3,4 cm, D - 6,4 cm. Aceeași datare. MT. 3943, P. 1949, secț. H, - 1,60 m, fig. 46/11. Inedită.

997. *Fusaiolă* (?) realizată prin perforarea unui fund de vas lucrat la roată din pastă cenușie. I - 1,4 cm, D - 4,2 cm. Sec. I a. Chr. MT. 3944, P. passim, fig. 47/1. Inedită.

998. *Rondea* realizată prin rotunjirea și perforarea unui fragment de amforă de culoare roșie. I - 0,9 cm, D - 4,1 cm. Aceeași datare. MIM. 5419, P. 1968, fig. 47/2. Inedită.

999. *Rondea* modelată dintr-un fragment de vas lucrat la roată de culoare cenușie. I - 1 cm, D - 4,6 cm. Aceeași datare. MT. 3945, P. 1988, secț. P, - 1 m, fig. 47/3. Inedită.

1000. *Verigă* de lut ars de culoare albicioasă, de secțiune rotundă. Gr - 1,2 cm, D - 4,3 cm. Aceeași datare. MT. 3946, P. 1950, fig. 47/4. Inedită.

1001. *Fusaiolă* de formă tronconică cu cercuri concentrice incizate pe tot corpul. I - 1,8 cm, D - 2,8 cm. Aceeași datare. MT. 3947, P. 1987, secț. N₁, - 1,10 m, fig. 47/5. Inedită.

1002. *Mosorel* din lut ars. I - 2,2 cm, D - 2 cm. Aceeași datare. MT. 5458, P. 1927, fig. 47/6. Inedit.

1003. *Fusaiolă* bitronconică cu decor incizat pe ambele fețe reprezentând linii dispuse în rază și X-uri. I - 1,8 cm, D - 3 cm. MT. 3949, P. 1987, - 1,10 m, fig. 47/7. Inedită.

1004. *Disc* rotund modelat dintr-un fragment lucrat la roată. Pe o față are incizată o stea cu cinci colțuri iar pe cealaltă un triunghi și un început de găurire. I - 0,5 cm, D - 2,4 cm. Aceeași datare. MT. 3950, P. 1987, - 0,70 m, fig. 47/8. Inedit.

1005. *Obiect* de piatră de formă dreptunghiulară găurit la un capăt și ascuțit la celălalt. L - 3,9 cm.

Aceeași datare. MT. 3951, P. 1949, secț. H', - 0,75 m, fig. 47/9. Inedit.

1006. *Obiect* de lut ars de formă conică, cu o perforație. I - 3,3 cm. MT. 3952, P. passim, fig. 47/10. Inedit.

1007. *Rondea* neperforată tăiată dintr-un ciob cenușiu. D - 3,2 cm. Aceeași datare. MT. 3953, P. 1988, secț. P, - 0,80 m, fig. 47/11. Inedită.

1008. *Obiect* de formă conică cu patru adâncituri pe corp. I - 3 cm. IAI. fără inv., P. 1939, fig. 47/12. Inedit.

1009. *Verigă* din lut ars de secțiune rotundă. D - 2,8 cm. MT. 3954, P. passim, fig. 47/13. Inedită.

1010. *Rondea* dintr-un fragment de vas cenușiu lucrat la roată decorat cu linii incizate, drepte și vălurite, D - 6 cm. IAI. 45, P. 1968, secț. M, fig. 47/14. Inedită.

1011. *Figurină* antropomorfă de lut ars cu picioarele depărtate și una din mâini depărtate de corp. O mână lipsă. Fața este sugerată cu două adâncituri opuse. I - 5,3 cm. Sec. I a. Chr. MIM. 5686, P. 1968, fig. 48/1.

1012. *Figurină* de lut ars de același tip cu precedenta. I - 8,8 cm. Aceeași datare. MT. 3955, P. passim, fig. 48/2. Inedită.

1013. *Figurină* antropomorfă cu picioarele depărtate și fața ușor proeminentă. I - 5,2 cm. MIM. 1066, P. 1968, secț. M, fig. 48/3.

1014. *Obiect* de formă conică cu vârful îndoit. I - 2,5 cm. Aceeași datare. MIM. 1068, P. 1968, secț. M, fig. 48/4. Inedit.

1015. *Obiect* de lut ars în formă de picior. I - 3,9 cm. Aceeași datare. MIM. fără inv., P. 1968, fig. 48/5. Inedit.

1016. *Figurină* antropomorfă de același tip cu nr. 1013. I - 5,2 cm. Aceeași datare. MIM. 1064, P. 1968, fig. 48/6.

1017. *Figurină* asemănătoare cu precedenta. I - 5,3 cm. Aceeași datare. MIM. 5682, P. 1968, fig. 48/7.

1018. *Figurină* zoomorfă din lut ars. Este redată gura cu o tăietură, iar nările și ochii cu adâncituri. I - 5,4 cm. Aceeași datare. MIM. 1065, P. 1968, fig. 48/8. Inedită.

1019. *Lustruitor* de lut puternic ars, de culoare cenușiu închis, mânerul de formă conică și talpa ovală. I - 7,6 cm, D - 6 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 6171, P. 1928, fig. 49/1. Inedit.

1020. *Lustruitor* din lut ars, aproape pietrificat, de culoare cenușie deschisă, cu o perforație la mâner. Formă neregulată, cu talpa ovală. I - 8,8 cm, D - 7 cm. Aceeași datare. MT. 6172, P. 1949, fig. 49/2. Inedit.

1021. *Lustruitor* de lut ars, pietrificat, de culoare cenușie. Mânerul scurt, de formă conică, talpa ovală mult alungită. I - 7,6 cm, D - 10,2 cm. Aceeași datare. MT. 6373, P. 1949, fig. 49/3. Inedit.

1022. *Lustruitor* fragmentar din lut ars, de culoare neagră. Mânerul este tronconic și talpa ovală. I - 8,2 cm, D - 6,7 cm. Aceeași datare. IAI. 1076, P. 1939/1940, secț. G, fig. 49/4. Inedit.

1023. *Lustruitor* de piatră, de culoare gălbuie, de formă trapezoidală. Mânerul scurt, talpa lățită. Ambele fețe sunt puternic lustruite. I - 2,8 cm, L - 5,4 cm. Aceeași datare. MT. 3956, P. 1950, secț. J, fig. 49/5. Inedit.

1024. *Lustruitor* de piatră de formă prismatică. Ambele capete sunt puternic roase și lustruite. L - 7,4 cm, l - 3,7 cm. Aceeași datare. MT. 3957, P. 1988, secț. O, fig. 49/6. Inedit.

1025. *Lustruitor* din lut pietrificat. Mănerul este cilindric (rupt la capăt) și talpa ovală, scurtă. I - 3,3 cm, D - 6,7 cm. Aceeași datare. IAI. 1079, P. 1939/1940, fig. 49/7. Inedit.

1026. *Lustruitor* fragmentar din lut ars, cu talpa ovală relativ mare. L - 8 cm. Aceeași datare. MT. 3958, P. 1950, secț. KF, fig. 49/8. Inedit.

1027. *Lustruitor* din lut ars cu mănerul cilindric și talpa dreptunghiulară cu marginile verticale. I - 7,2 cm, L - 8,3 cm. Aceeași datare. MIM. fără inv., P. 1968, secț. M, fig. 49/9. Inedit.

1028. *Lustruitor* de lut pietrificat cu mănerul lung de formă cilindrică și talpa ovală și lustruită. I - 8 cm, D - 10 cm. Aceeași datare. MIM. 5678, P. 1968, secț. M, fig. 49/10. Inedit.

1029. *Cățel de vatră* din lut ars, de culoare roz cenușie, de formă paralelipipedică, cu capetele înălțate. Pe părțile laterale sunt dispuse două șiruri de brâu alveolat care urcă și pe capete, unul din ele înconjurând și partea de jos a acestora. Pe amândouă capete este sugerată cu o proeminență și două pastilute lipite, o față umană. I - 15,6 cm, L - 27 cm. Sec. I a. Chr. MT. 3959, P. 1986, secț. N', - 0,60 m, fig. 50/1. Inedit.

1030. *Cățel de vatră* din lut ars, de aceeași formă cu precedentul, cu capetele terminate cu protome de berbec redat prin aplicarea unui brâu alveolat care se continuă mult pe ceafă. Un brâu asemănător se află și pe mijlocul părților laterale. I - 12,6 cm, L - 19 cm. Aceeași datare. MT. 3960, P. 1950, passim, fig. 50/2. Inedit.

1031. *Cățel de vatră* din lut ars, de culoare cenușie, fragmentar. Se păstrează aproximativ o jumătate având protomă de berbec proeminentă, coarnele fiind redată cu brâu crestat. Părțile laterale sunt decorate cu două rânduri de braie, unul crestat spre mijlocul piesei și celălalt cu alveole, la baza ei. I - 14,4 cm, L - 21 cm. Aceeași datare. MT. 3961, P. 1950, secț. L, - 0,60 m, fig. 50/3. Inedit.

1032. *Cățel de vatră* fragmentar din lut ars, de culoare roz cenușie. Fragmentul reprezintă numai protoma de berbec, unde coarnele sunt redată cu brâu crestat răsucit de două ori înconjurând pastile de lut, lipite. L - 8 cm. Aceeași datare. MT. 3962, P. 1990, secț. P', - 0,76 m, fig. 50/4. Inedit.

1033. *Cățel de vatră* fragmentar din pastă grosieră de culoare roz cenușie. Protoma este realizată prin două adâncituri opuse reprezentând ochii, două mici proeminente pe locul coarnelor sau urechilor și două caneluri adânci, care coboară pe gât. Pe mijlocul capului pornind spre ceafă se află o canelură adâncă mărginită de brâu crestat I - 8,5 cm, L - 27 cm. Aceeași datare.

MT. 6201, P. pss., fig. 51/1. Inedit.

1034. *Cățel de vatră* fragmentar din pastă grosieră de culoare cenușie cu suprafața aspră fără decor. Protoma se termină cu o proeminență rotunjită de pe care pornește spre partea superioară și se prelungește pe gât, o canelură adâncă. I - 4,3 cm. Aceeași datare. MT. 3963, P. 1950, secț. I, fig. 51/2. Inedit.

1035. *Cățel de vatră* fragmentar din pastă grosieră de culoare cenușie. Fragmentul reprezintă protoma de berbec unde coarnele înconjoară proeminențele rotunde. Pe mijlocul corpului a existat o canelură adâncă. I - 12 cm, Gr. - 8 cm. Aceeași datare. MT. 3964, P. passim, fig. 51/5. Inedit.

1036. *Cățel de vatră* fragmentar din lut ars, foarte dur, de culoare cenușie. Protoma este redată prin aplicarea unui brâu nealveolat care înconjoară ochii și se prelungește spre gură precum și prin trei caneluri ce coboară pe ceafă. I - 8,8 cm. Aceeași datare. MT. 6203, P. colecția veche, fig. 51/3. Inedit.

1037. *Cățel de vatră* fragmentar, din lut ars de culoare cenușie, cu suprafața netedă. Protoma este realizată printr-o prelungire din capătul căreia pornesc patru șanțuri adâncite ce coboară pe gât. I - 13,4 cm. Aceeași datare. MT. 6202, P. passim, fig. 52/1. Inedit.

1038. *Cățel de vatră* fragmentar din lut ars de culoare galben-cenușie. I - 16 cm, gr. - 7,8 cm. Aceeași datare. MT. 6294, P. passim, fig. 51/6. Inedit.

1039. *Cățel de vatră* fragmentar din pastă grosieră, de culoare cenușie, cu suprafața acoperită cu o pojghiță de pastă albicioasă. Pe ambele fețe ale corpului se află câte o canelură. I - 11,4 cm, gr. - 5,9 cm. Aceeași datare. MT. 7328, P. 1927 passim, fig. 52/2.

1040. Fragment din capătul unui *cățel de vatră* din pastă poroasă, grosieră decorat cu caneluri și creștături. I - 7,8 cm. Aceeași datare. MT. 3965, P. 1930, secț. E, - 1,40 m, fig. 52/3. Inedit.

1041. Fragment din partea anterioară de la un *cățel de vatră* din pastă grosieră și poroasă. Pe o muchie verticală, la bază și pe mijlocul corpului sunt braie alveolate. I - 12 cm, gr. - 6,5 cm. Aceeași datare. MT. 3966, P. 1949, secț. H', - 0,75 m. fig. 52/4. Inedit.

1042. Fragment de *cățel de vatră* din pastă poroasă cu impurități, de culoare roz-gălbui. I - 8,8 cm, gr. - 4,2 cm. Aceeași datare. MT. 3967, P. 1930, secț. E, fig. 52/5. Inedit.

1043. Fragment de *vatră* din lut ars, poros de culoare cenușie cu pete întunecate în interior. I - 14 cm, gr. - 6,5 cm. Aceeași datare. MT. 3968, P. passim, fig. 53/1. Inedit.

1044. Fragment din partea inferioară a unui *cățel de vatră* din pastă grosieră. I - 8,1 cm, gr. - 3,2 cm. Aceeași datare. MT. 3969, P. 1928, secț. D, - 1 m, fig. 53/3. Inedit.

1045. Fragment de *cățel de vatră* (?) din lut ars. Partea inferioară este despărțită în două. Părțile laterale netede și lustruite. I - 8 cm, gr. - 3,5 cm. Aceeași datare. MT. 6230, P. colecția veche, fig. 53/2.

1046. *Cățel de vatră* fragmentar din lut ars, grosier și sfărâmișor de culoare albicioasă. Protoma mult stilizată se continuă spre spate cu trei șiruri de brâu alveolat. Același decor se află și pe părțile laterale ale corpului. I - 12,2 cm, gr. - 8,4 cm. Aceeași datare. MT. 3970, P. 1950, sect. K, fig. 53/4. Inedit.

1047. Fragment din partea inferioară a unui *cățel de vatră* (?) din pastă grosieră de culoare roșcată. I - 10 cm, gr. - 9,4 cm. Aceeași datare. MT. 3971, P. 1930, sect. E, - 1,10 m. fig. 53/5. Inedit.

1048. *Opaiț* lucrat din lut ars de culoare roșcată de formă cilindrică ușor îngustată în partea superioară unde orificiul de umplere este înconjurat cu o margine în relief. Orificiul de ardere este rotund ușor ridicat și legat printr-un canal de corpul opaițului. În partea opusă se află o toartă de secțiune rotundă supraînălțată. I - 5,1 cm, L - 9 cm. Sec. I a. Chr. MT. 3972, P. 1987, sect. N, - 0,50 m, fig. 54/1. Inedit.

1049. *Opaiț* din lut ars de culoare roz-brună, de formă ovală cu două orificii legate printr-un canal. Orificiul de umplere are formă alungită, celălalt este rotund. Fundul este ușor înălțat iar toarta masivă este ușor supraînălțată. I - 4,4 cm, L - 11 cm. Sec. I a. Chr. MT. 658, P. 1930, sect. E, - 0,80 m, fig. 54/3. Inedit.

1050. *Opaiț* din lut ars, cu impurități, de culoare cenușie, de formă ovală. Bazinul are formă alungită fiind mai adânc spre partea de ardere opusă torții care este ruptă. Capătul anterior este mult alungit și rupt. Marginea bazinului prezintă creștături iar în părțile laterale sunt linii incizate reprezentând stilizat forma unei păsări. I - 4,3 cm, L - 12,7 cm. Sec. I a. Chr. MT. 3973, P. 1985, sect. N, - 1,10 m. fig. 54/2. Inedit.

1051. *Opaiț* din lut ars, de culoare cenușie, de formă ovală, cu pereții scurți și drepecți și toartă mare, ce pornește de lângă fund și se înalță mult peste margine. I - 2,9 cm, L - 15 cm. Sec. I a. Chr. MT. 6331, P. passim, fig. 54/4. Inedit.

1052. *Opaiț* fragmentar din lut ars de culoare cenușie, de formă alungită. În interior este împărțit pe lung de un perete prevăzut cu găuri. I - 2,9 cm, L - 16,8 cm. Sec. I a. Chr. MT. 3974, P. 1927, fig. 55/4. Cf. R. și Ec. Vulpe, 1933, p. 317, fig. 98/1.

1053. *Sfeșnic* cu picior înalt, din lut ars. Cupa de la partea superioară are formă conică. De-a lungul piciorului se află trei brăie în relief. I - 1,3 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MT. 3975, P. 1987, sect. N₁, fig. 55/1. Inedit.

1054. *Sfeșnic* de aceeași formă. I - 1,6 cm. Aceeași datare. MT. 3976, P. 1949, sect. H, fig. 55/3. Inedit.

1055. *Sfeșnic* din lut ars, din pastă poroasă cu picior înalt, masiv. Partea superioară este prevăzută cu o perforație adâncă înconjurată de două canale circulare. I - 12 cm. Sec. III a. Chr. MT. 3977, P. 1988, sect. P (mormânt de inhumație), fig. 55/2. Inedit.

1056. *Opaiț* din lut grosier în formă de pâlnie, cu picior. Cavitătea de formă ovală este prevăzută la un capăt cu canal de scurgere mărginit de două găuri. I - 6,8 cm, D - 15 cm. Aceeași datare. MT. 3978, P. 1928, fig. 54/5. Inedit.

1057. *Creuzet* de lut ars de formă conică. I - 4,8 cm, D - 4,2 cm. Sec. I a. Chr. - I p. Chr. MIM. 5434, P. 1968, sect. M, fig. 56/1. Inedit.

1058. *Creuzet* de lut, ușor deformat. I - 3,8 cm, D - 3,7 cm. Aceeași datare. MT. 3979, P. 1987, sect. N, - 1,10 m, fig. 56/2. Inedit.

1059. *Creuzet* de formă conică, din lut ars de culoare cenușie, ușor deformat. I - 5,6 cm, D - 4,6 cm. Aceeași datare. IAI. 40, P. 1939, fig. 56/3. Inedit.

1060. *Creuzet* de lut ars, de formă conică. L - 4,6 cm, D - 4,3 cm. Aceeași datare. MT. 3980, P. 1950, sect. KF, fig. 56/4. Inedit.

1061. *Creuzet* de lut ars de formă conică, cu o proeminență deformată în exterior. I - 4,5 cm, D - 3,4 cm. MT. 3981, P. 1950, sect. KF, fig. 56/5. Inedit.

1062. *Creuzet* (?) din lut ars, zgurificat, de formă tronconică. I - 3,1 cm, D - 3,8 cm. Aceeași datare. IAI. 2426, P. 1940, fig. 56/5. Inedit.

1063. *Creuzet* fragmentar din lut zgurificat. I - 2,8 cm. Aceeași datare. MT. 3982, P. 1950, sect. KF, fig. 56/7. Inedit.

1064. *Creuzet* de lut puternic zgurificat, cu două proeminențe exterioare. I - 3,4 cm, D - 3 cm. Aceeași datare. MIM. 5689, P. 1968, sect. M, fig. 56/8. Inedit.

1065. *Creuzet* de lut puternic ars de formă conică. Sub margine și în jurul fundului este decorat cu șiruri de incizii circulare. I - 6,5 cm, D - 3,4 cm. Aceeași datare. MT. 2983, P. 1928, fig. 59/9. Inedit.

1066. *Creuzet* de formă conică, cu cupa triunghiulară, ușor deformat. I - 6,4 cm, D - 4 cm. Aceeași datare. MT. 3984, P. 1987, sect. N, - 1,10 m, fig. 56/10. Inedit.

1067. *Creuzet* fragmentar puternic, zgurificat, cu o proeminență exterioară. I - 6,4 cm, D - 5,9 cm. Aceeași datare. MT. 3985, P. 1950, sect. J, fig. 57/1. Inedit.

1068. *Creuzet* fragmentar din lut puternic zgurificat, cu resturi de oxidare de culoare verde în mai multe locuri la exterior. Resturi de bronz și în interior. I - 4,5 cm, D - 3,4 cm. Aceeași datare. MT. 3986, P. 1930, sect. R, - 1,00 m, fig. 57/2. Inedit.

1069. *Creuzet* fragmentar din lut puternic ars la exterior unde s-a zgurificat. În interior și exterior sunt resturi de oxizi de culoare verde. I - 5 cm, D - 4,8 cm.

Acceași datare. MT. 3987, P. 1950, secț. K, fig. 57/3. Inedit.

1070. *Creuzet* din lut zgurificat, de culoare neagră. Deformat. I - 3,4 cm, D - 4,2 cm. Acceași datare. MT. 3988, P. passim, fig. 57/4. Inedit.

1071. *Creuzet* din lut puternic zgurificat și deformat. La exterior este sticlos de culoare alb-cenușie. I - 3 cm, D - 3,4 cm. Acceași datare. MT. 3989, P. 1950, secț. K, fig. 57/5. Inedit.

1072. *Creuzet* din lut zgurificat, de formă conică, cu suprafața sticloasă și cu deformări. În interior resturi de bronz și oxizi verzi. I - 5 cm, D - 5,6 cm. Acceași datare. MT. 3990, P. passim, fig. 57/6. Inedit.

1073. *Creuzet* din lut zgurificat de formă conică - rotunjită. I - 3,4 cm, D - 3,1 cm. Acceași datare. MT. 3991, P. 1950, fig. 57/7. Inedit.

1074. *Creuzet* din lut zgurificat de formă conică, cu resturi de oxizi verzi în interior. Suprafața sticloasă are pete de culoare verzuie, galbenă și roșcată și umflături neregulate. I - 6 cm, D - 4,8 cm. Acceași datare. MT. 3992, P. 1950, secț. K, fig. 57/8. Inedit.

1075. *Creuzet* din lut zgurificat de formă conică, de culoare cenușie, cu o mare proeminență sticloasă în exterior. I - 3,2 cm, D - 3,6 cm. Acceași datare. MT. 3993, P. passim, fig. 57/9. Inedit.

1076. *Creuzet* fragmentar din lut zgurificat, sticlos la suprafață. I - 6 cm, D - 5 cm. Acceași datare. MT. 3994, P. 1950, secț. K, fig. 57/10. Inedit.

1077. *Cute* de piatră de secțiune dreptunghiulară cu o perforație la un capăt. L - 15 cm. Sec. III a. Chr. MT. 3995, P. 1950 (într-un mormânt de înhumatie), fig. 58/1. Inedită.

1078. *Cute* de piatră, albicioasă, de secțiune ovală, cu un capăt ascuțit, ruptă în dreptul perforației. L - 12,2 cm. Sec. I a. Chr. MT. 3996, P. 1987, secț. N, - 1,20, fig. 58/2. Inedită.

1079. *Cute* fragmentară de piatră, de secțiune dreptunghiulară, ruptă în dreptul perforației. L - 7,1 cm. Acceași datare. MT. 3997, P. 1950, secț. K, fig. 58/3. Inedită.

1080. *Cute* de piatră, de secțiune dreptunghiulară, ruptă în dreptul perforației. L - 5,5 cm. Acceași datare. MT. 3998, P. 1950, secț. KF, fig. 58/4. Inedită.

1081. *Cute* de piatră de formă cilindrică, perforată la un capăt. L - 7,4 cm, D - 1,7 cm. Sec. III-II a. Chr. MT. 3999, P. 1986, secț. N, - 2,40 m, fig. 58/5. Inedită.

1082. *Cute* de piatră de formă conică, perforată și ruptă în capătul gros. L - 6,4 cm. Acceași datare. MT. 4000, P. 1986, secț. N, - 2,40 m, fig. 58/6. Inedită.

1083. *Cute* de piatră de secțiune dreptunghiulară, perforată într-un capăt. L - 6,6 cm. MT. 1533, P. 1950, secț. K, fig. 58/7. Inedită.

1084. *Cute* fragmentară de piatră, găurită. I - 3 cm. Sec. I p. Chr. MT. 4001, P. 1950, secț. KF, fig. 58/8. Inedită.

1085. *Cute* fragmentară, capătul ascuțit, din piatră de culoare gălbuie. L - 5 cm. Acceași datare. MT. 4002, P. 1950, secț. J, fig. 58/9. Inedită.

1086. *Cute* fragmentară din piatră cenușie, de secțiune rotundă, perforată la capătul mai gros. L - 5,6 cm. Acceași datare. MT. 4003, P. 1985, secț. N₁, - 1,20 m, fig. 58/10. Inedită.

1087. *Cute* de piatră, de formă trapezoidală, perforată incomplet în capătul lat. L - 9,6 cm. Acceași datare. MIM. 1048, P. 1940, fig. 59/1. Inedită.

1088. *Cute* de piatră albicioasă, perforată la un capăt. L - 8 cm. Acceași datare. MT. 4004, P. 1988, secț. O, - 1,10 m, fig. 59/2. Inedită.

1089. *Cute* de piatră de formă aproximativ conică, alungită. L - 8,8 cm. Acceași datare. MT. 4005, P. 1950, secț. K, fig. 59/3. Inedită.

1090. *Cute* fragmentară, de piatră, de secțiune ovală. L - 9,2 cm. Acceași datare. MT. 4006, P. 1950, secț. K, fig. 59/4. Inedită.

1091. *Cute* (?) de piatră de formă aproximativ cilindrică, cu capetele puternic lustruite. L - 4,6 cm. Acceași datare. MT. 4007, P. 1988, secț. O, fig. 59/5. Inedită.

1092. *Cute* din marnă, ruptă la tăiș, cu o perforație în capătul opus. L - 8,1 cm. Sec. IV-III a. Chr. MT. 4008, P. 1986. (depozit la - 1,90 m), fig. 59/6. Inedită.

1093. *Piesă* din piatră de formă ovală cu două perforații, una de formă ovală la mijloc și alta rotundă la un capăt care este rupt. L - 9,8 cm. Sec. I a. Chr. MT. 4009, P. passim, fig. 59/7. Inedită.

1094. Fragment dintr-o piesă de piatră de secțiune triunghiulară cu toate fețele puternic lustruite. L - 3,5 cm. Acceași datare. MT. 4010, P. 1985, secț. N₁, - 1,30 m, fig. 59/8. Inedit.

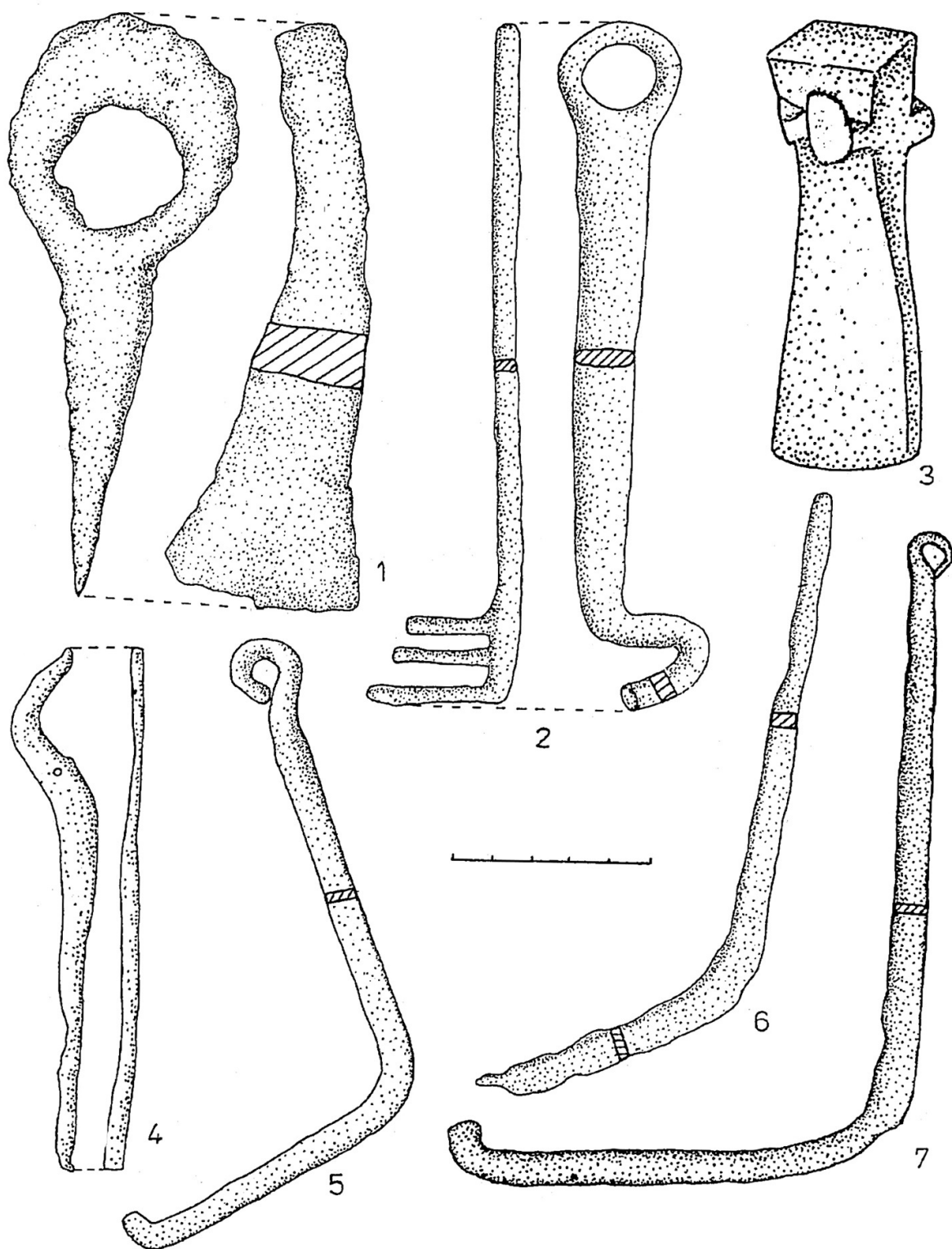

Fig. 1. Poiana. Topor (1), teslă (3), clește (4) și chei (2, 5-7) de fier.

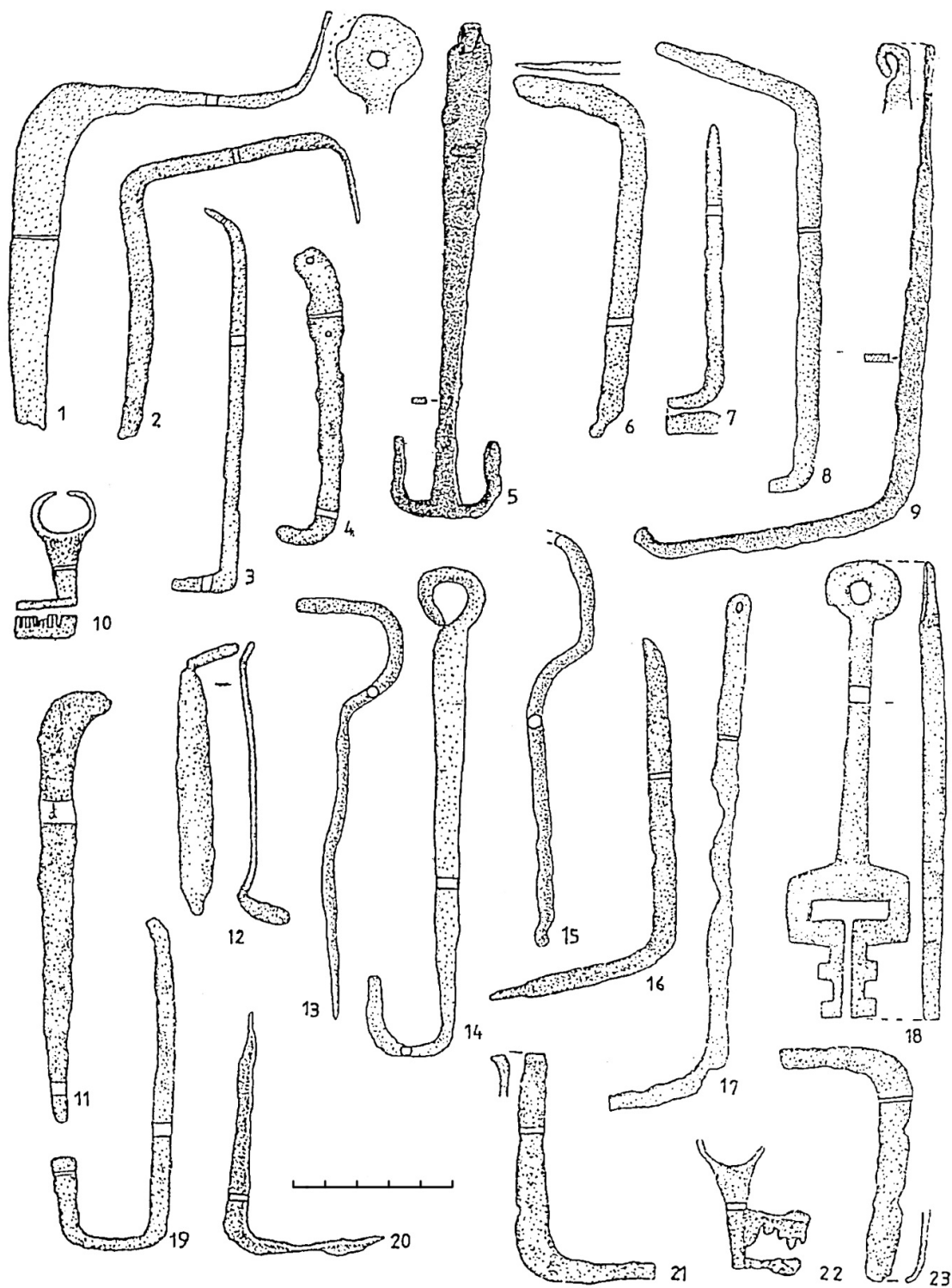

Fig. 2. Poiana. Chei (9-10, 18, 22), scoabe (2-3, 6-8, 11-12, 16, 19-21, 23), ivăr (5), încuietoare (1), cârlige (13-15, 17) și garnitură (4) de fier.

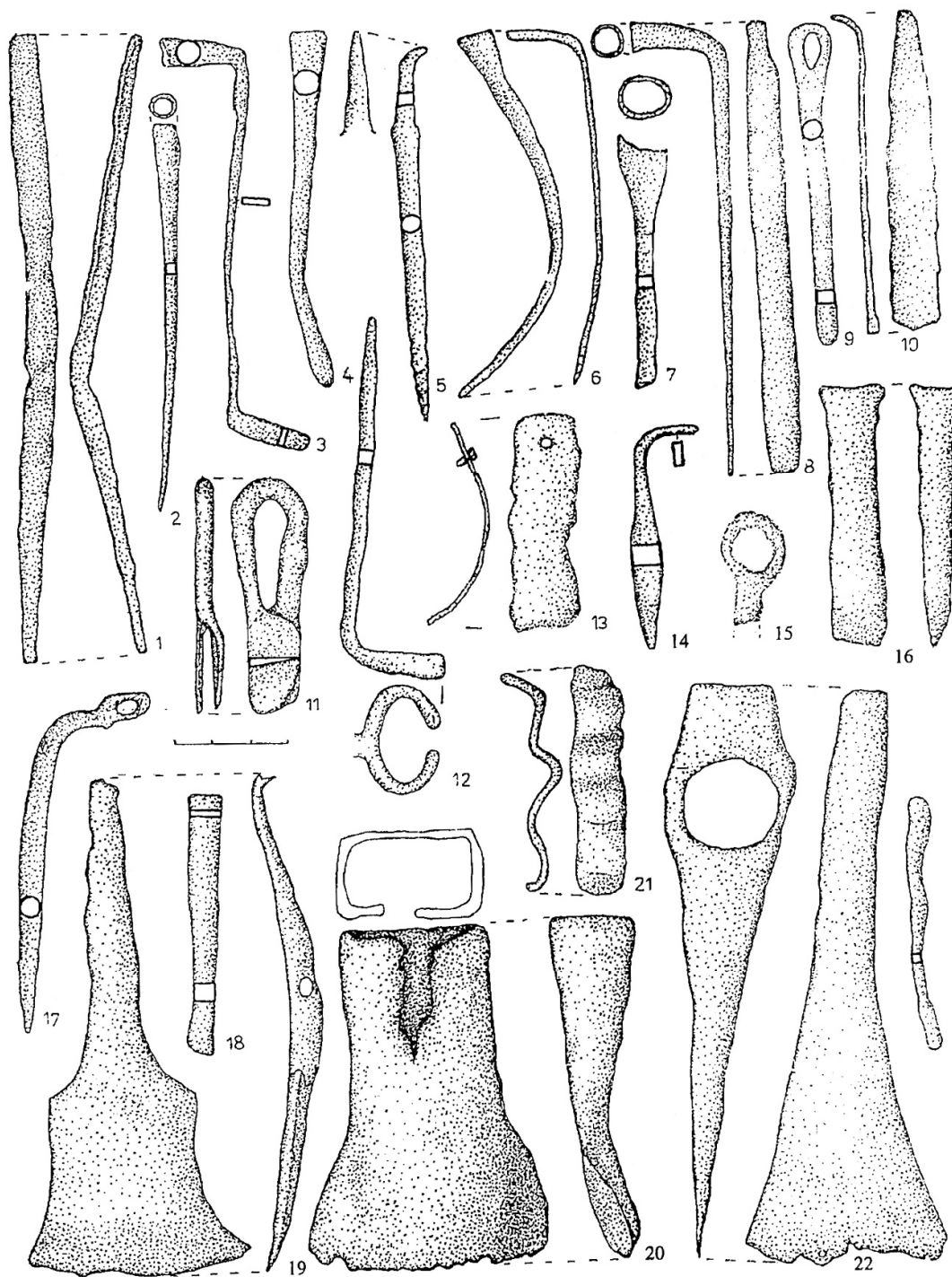

Fig. 3. Poiana. Pile (1, 8, 10), scoabe (3, 6, 12, 14), sule (2, 7), cheie (9), șurubelniță (5), foarfece (11), mâner (15), daltă (16), otic (19), topoare (20, 22), belciug (17), bare (4, 18, 23) și alte fragmente (13, 21) de fier.

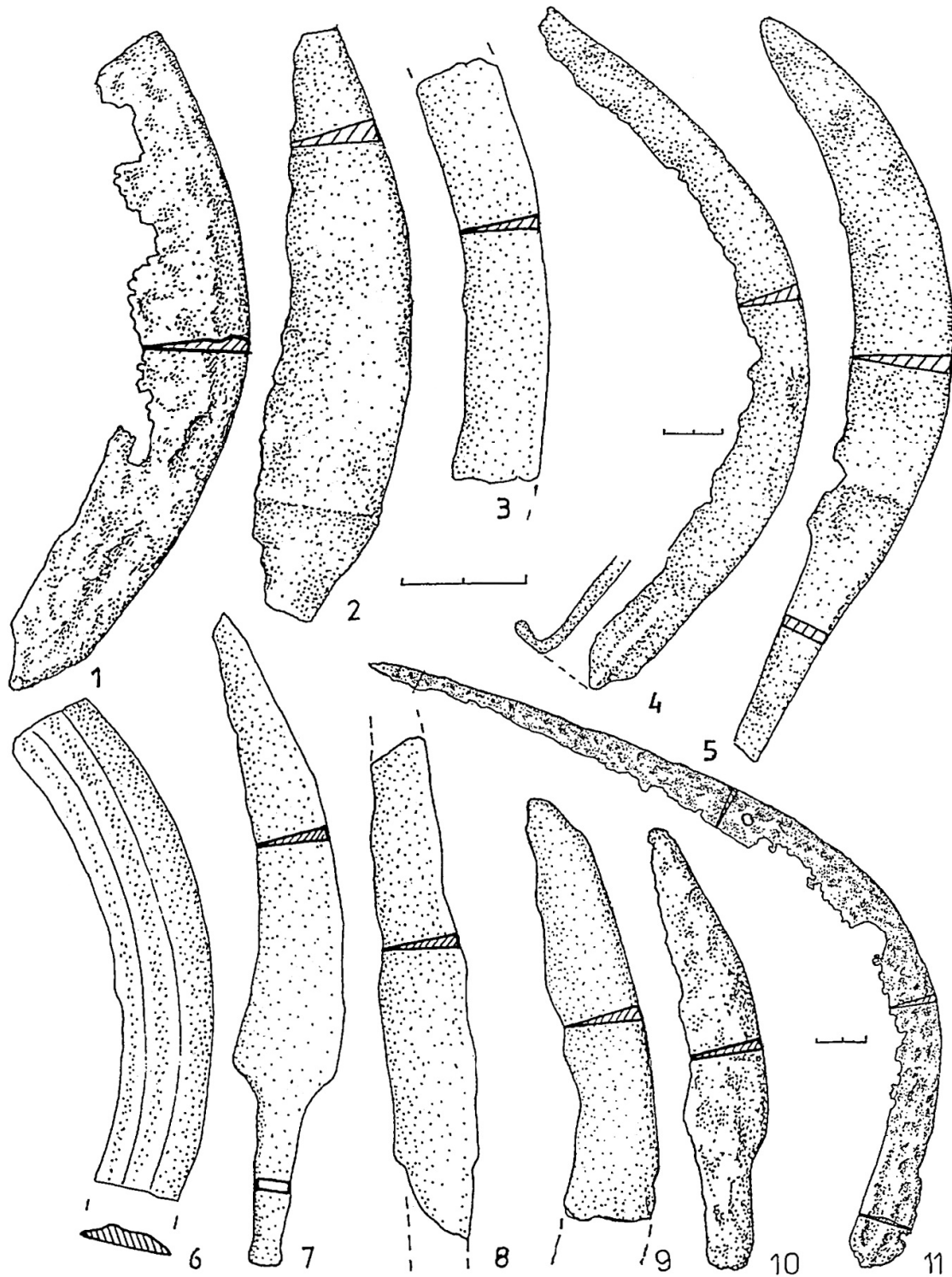

Fig. 4. Poiana. Seceri (1, 3-4, 6, 11) și cosoare (2, 5, 7-10) de fier.

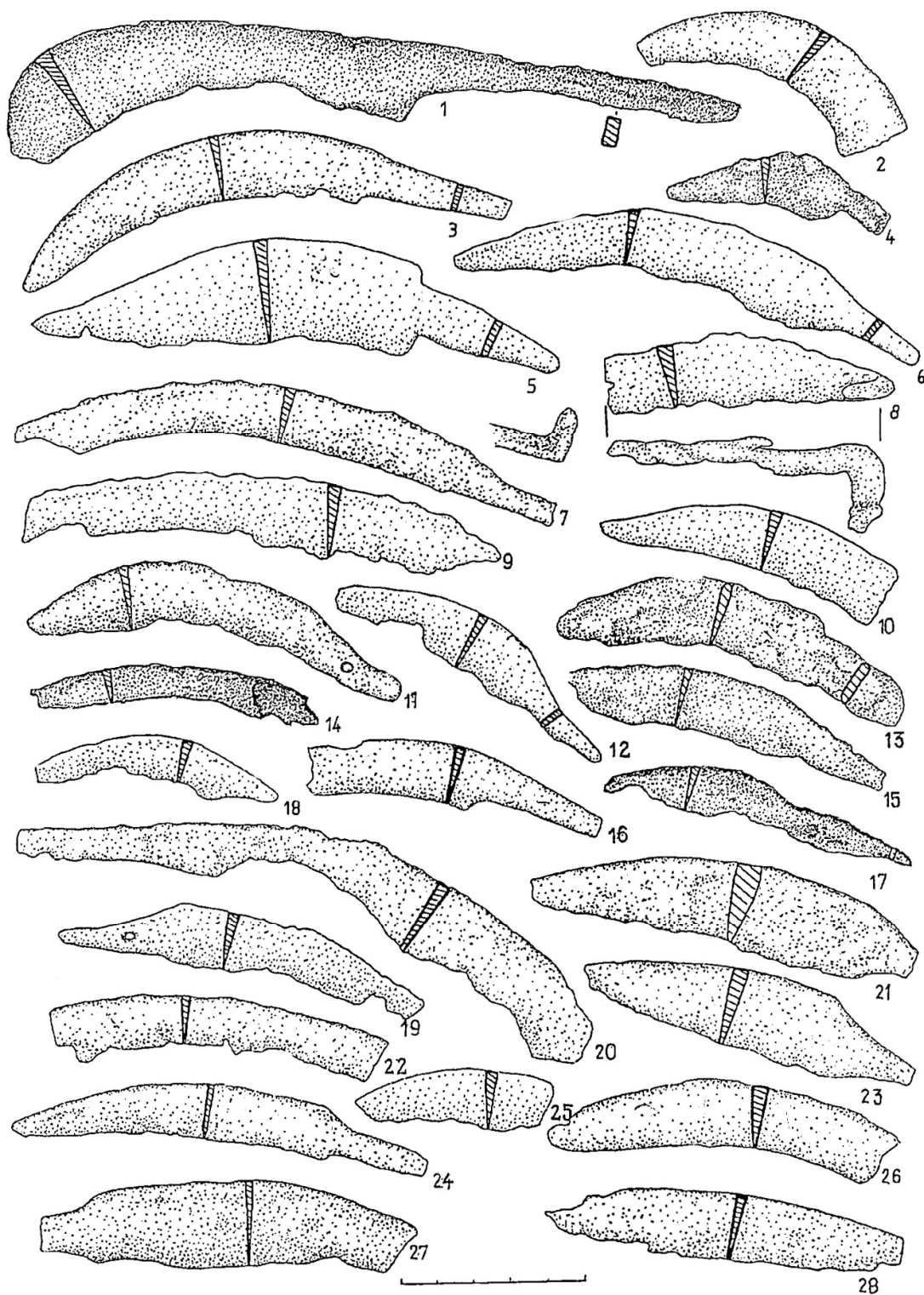

Fig. 5. Poiana. Seceri (7-9, 14, 20, 22), cosoare (1-6, 10-13, 15-18, 21, 23-27) și cuțit (28) de fier.

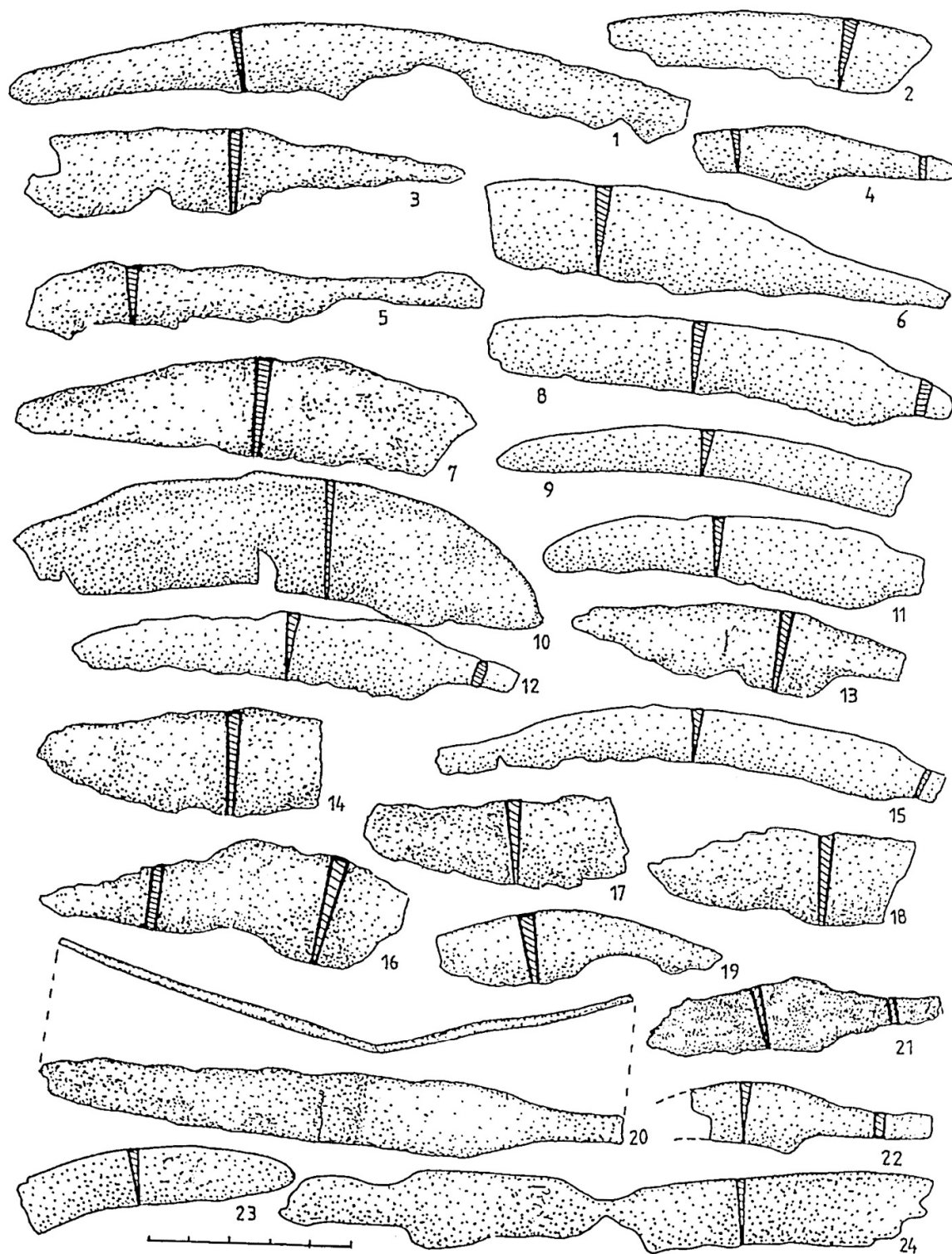

Fig. 6. Poiana. Seceri (1-2, 9, 15, 23), cosoare (4-8, 10-13, 16, 19, 21-22), pilă (20) și cuțite (3, 14, 17-18, 24) de fier.

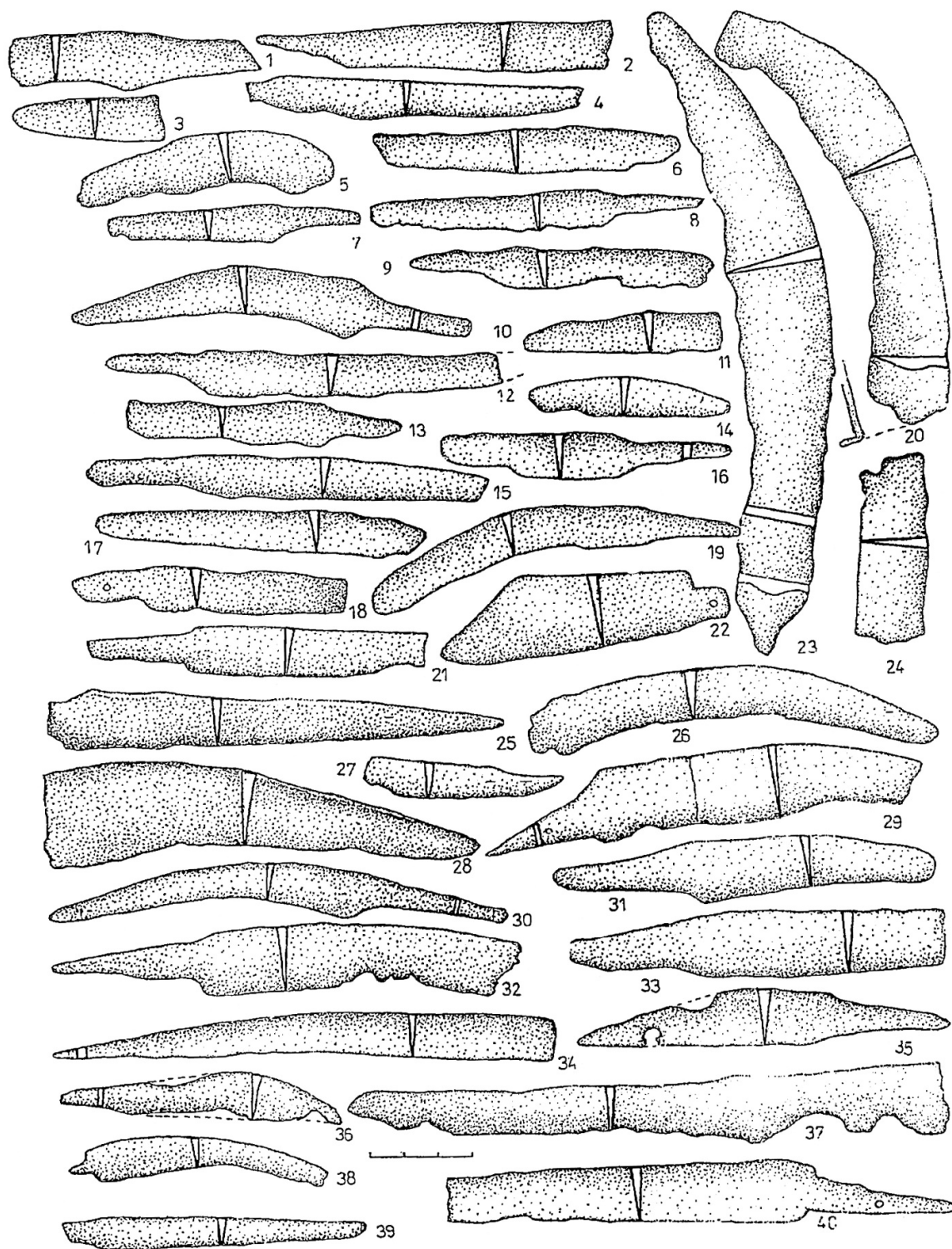

Fig. 7. Poiana. Cuțite (1-9, 11-13, 15-18, 21-22, 24-25, 27, 32-35, 37, 39-40),
cosoare (10, 14, 19, 29-31, 36, 38) și seceri (20, 23, 26, 28) de fier.

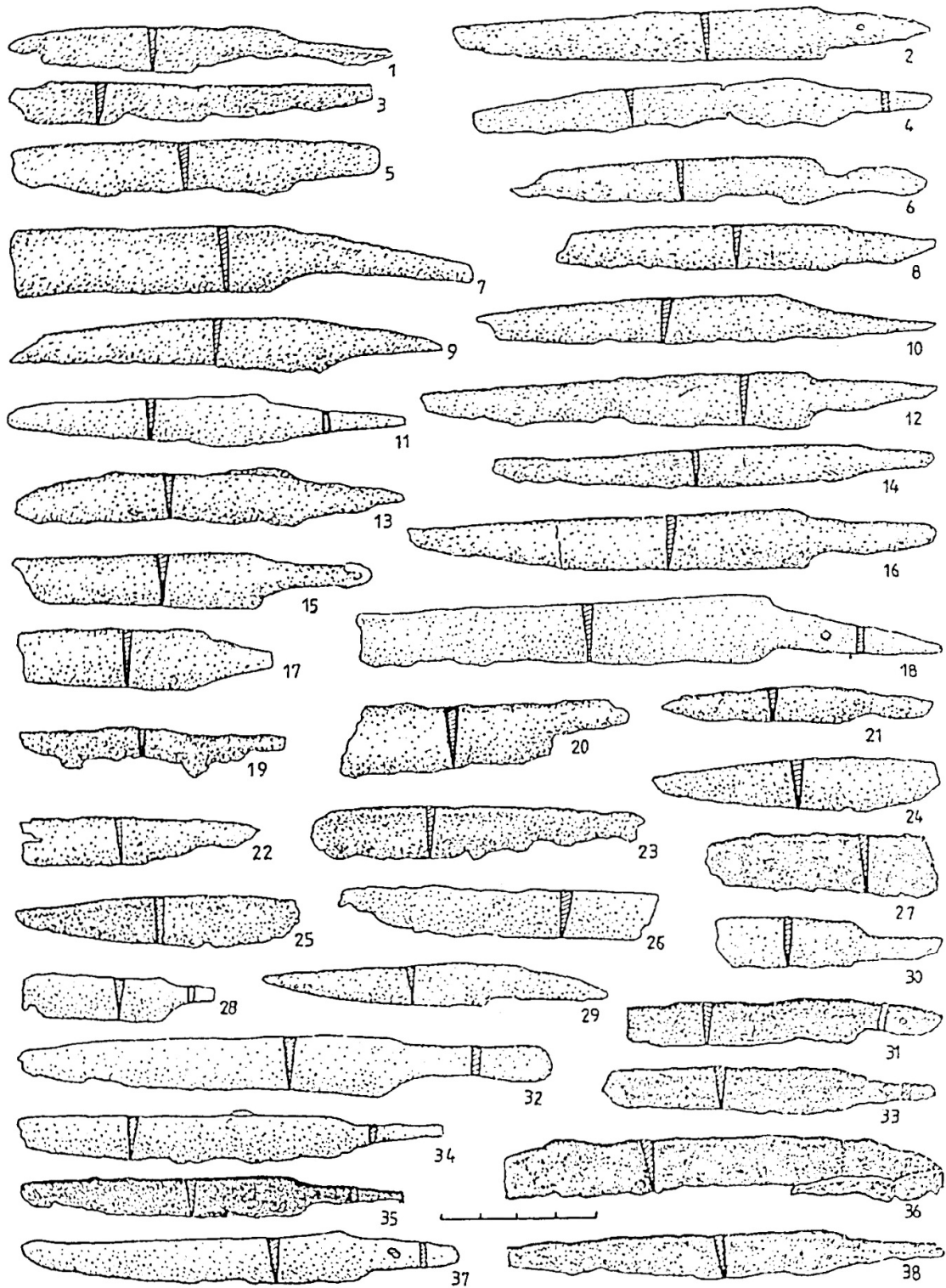

Fig. 8. Poiana. Cuțite (1-38) de fier.

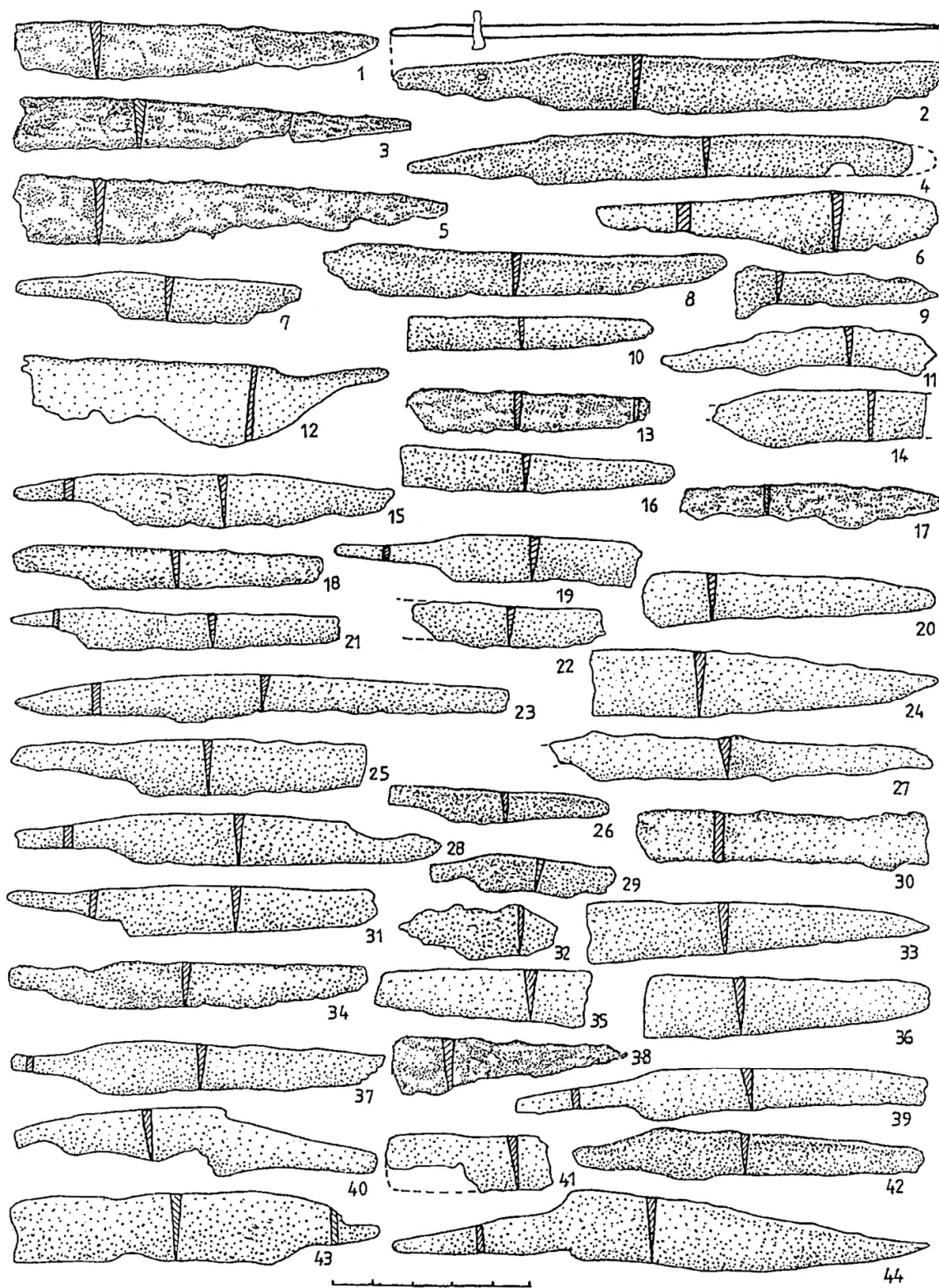

Fig. 9. Poiana. Cuțite (1-44) de fier.

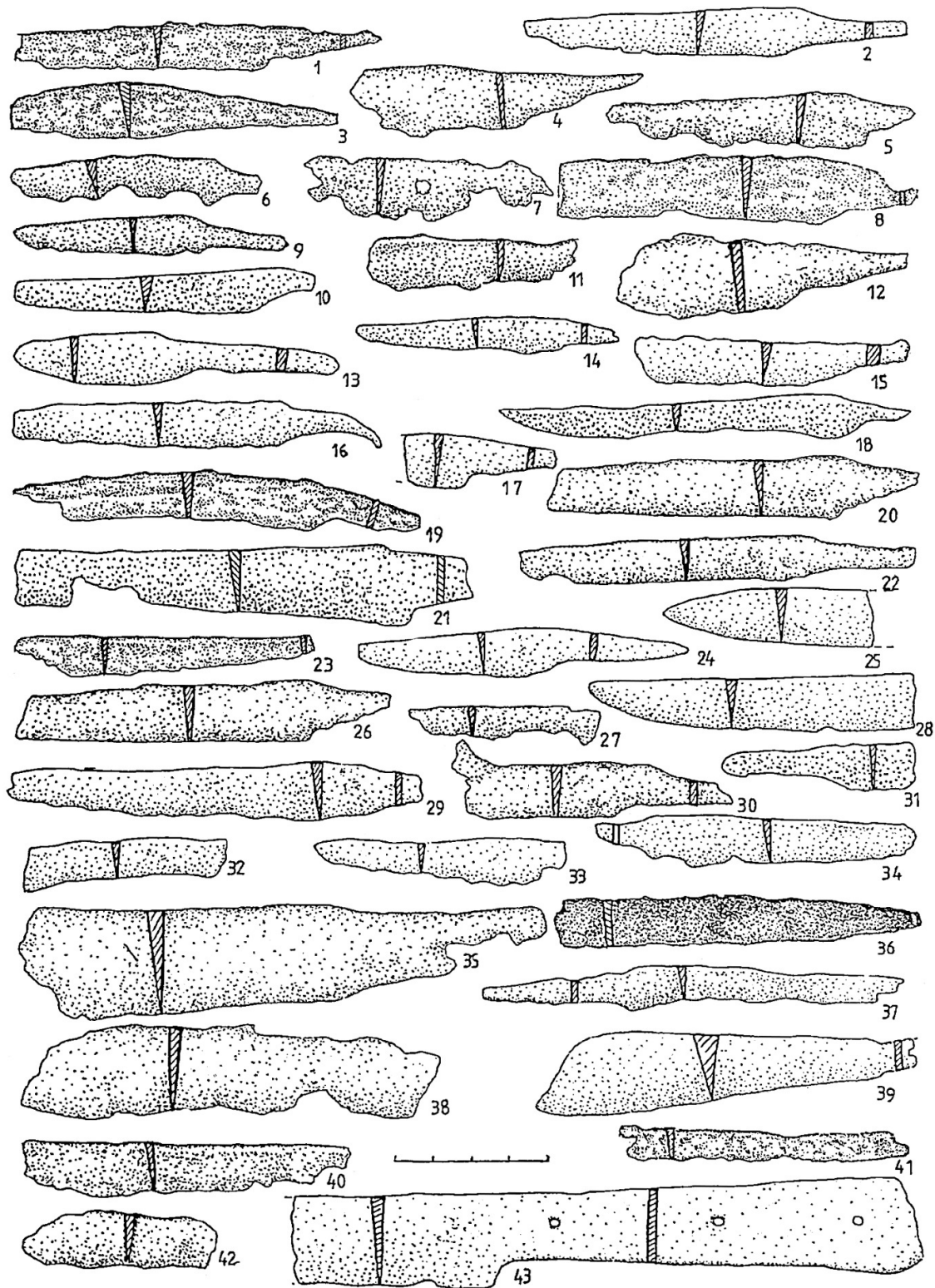

Fig. 10. Poiana. Cuțite (1-43) de fier.

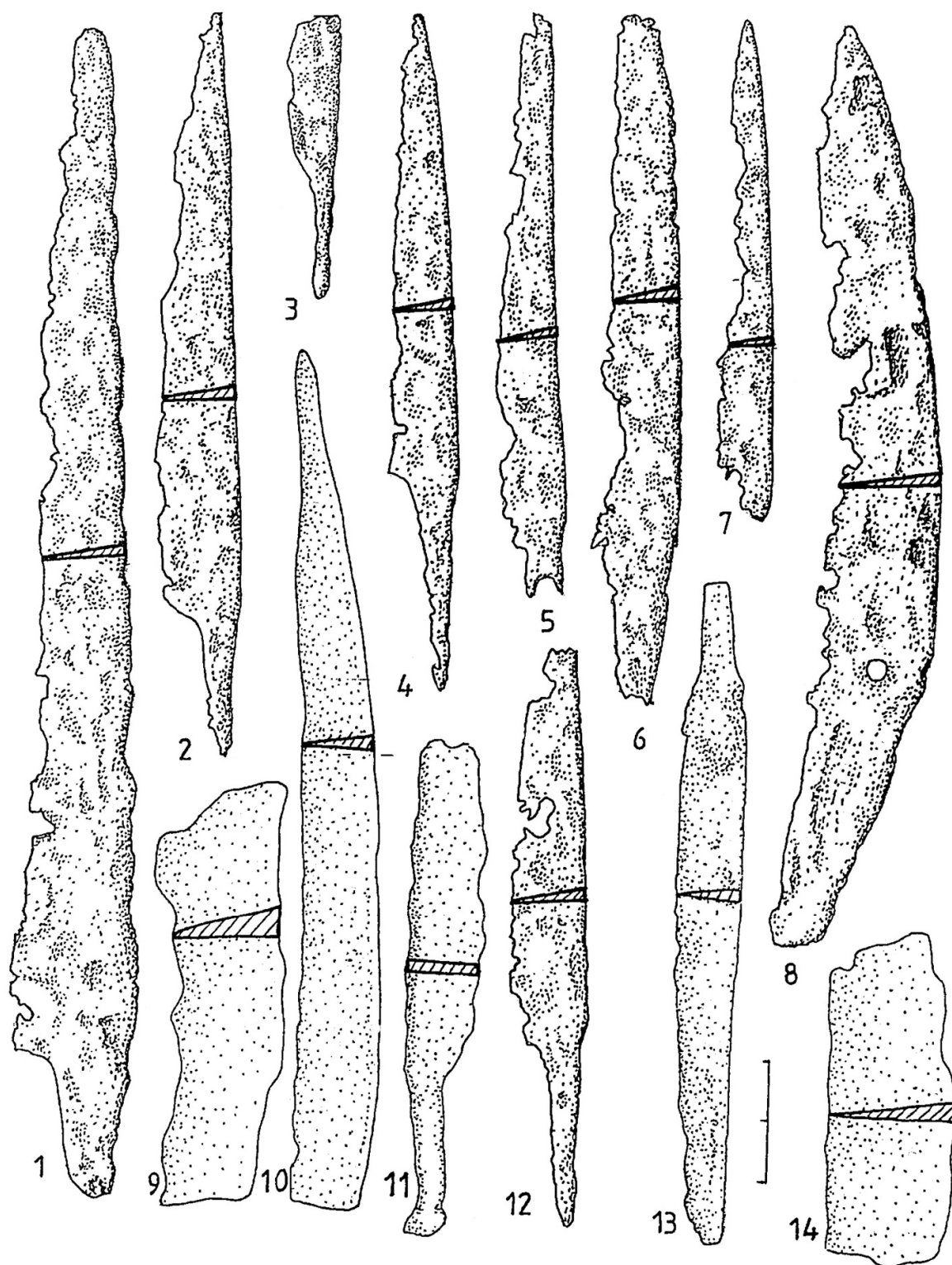

Fig. 11. Poiana. Cuțite (1-14) de fier.

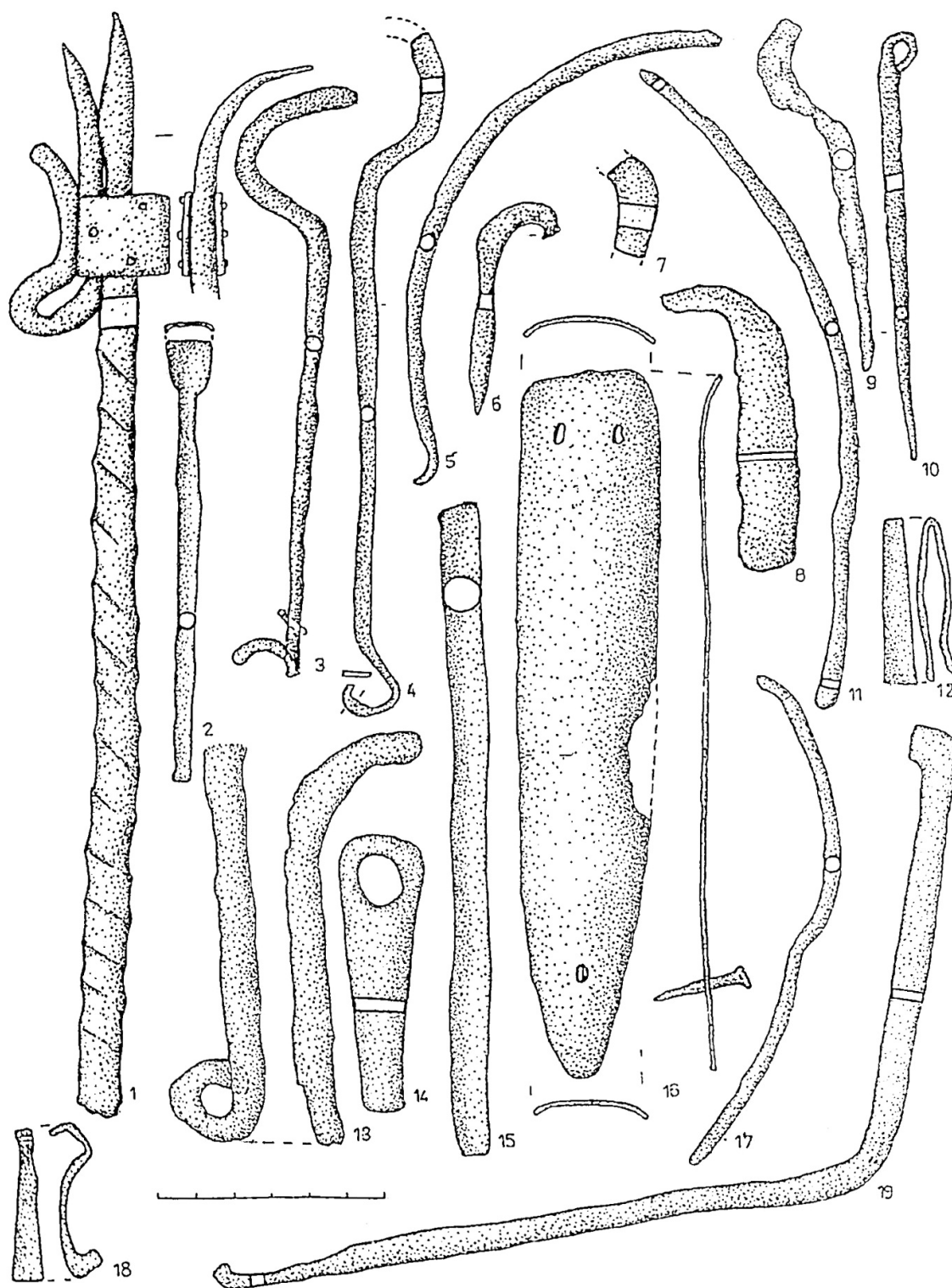

Fig. 12. Furculiță (1), spatulă (2), cârlige (3-4, 18), mânere de cazan (5, 11), scoabă (6), clește (7, 9), pensetă (12), cheie (19), împungător (10) și diferite bare (8, 13-17) de fier.

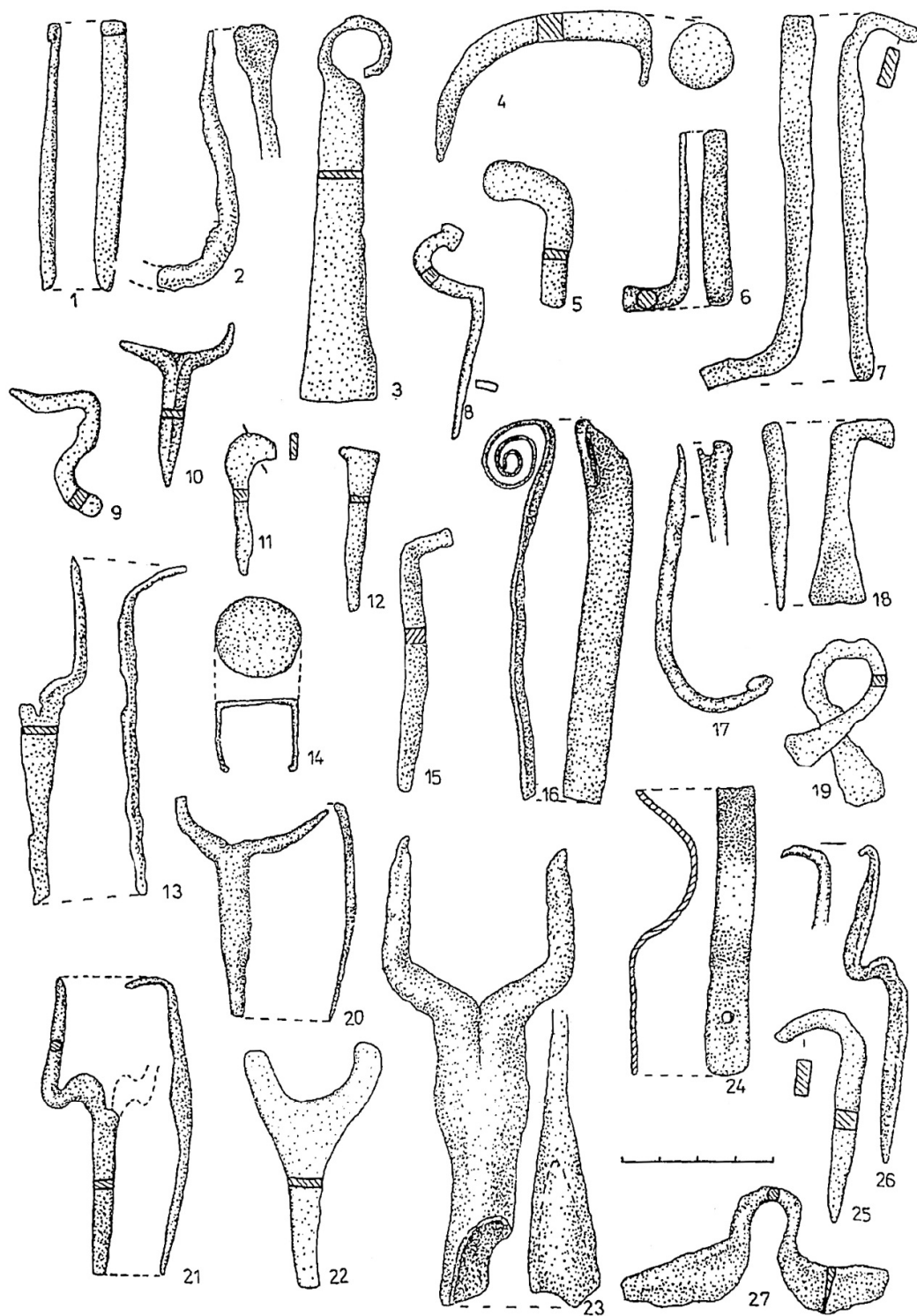

Fig. 13. Poiana. Cârliche (2, 7, 17), amnar (3, 16), scoabe (12, 14-15, 18-19, 25-26), furculițe (10, 13, 20-23), clește (5), încuietoare (24), cuțit (27) și diferite (1, 6, 8-9, 11) bare de fier.

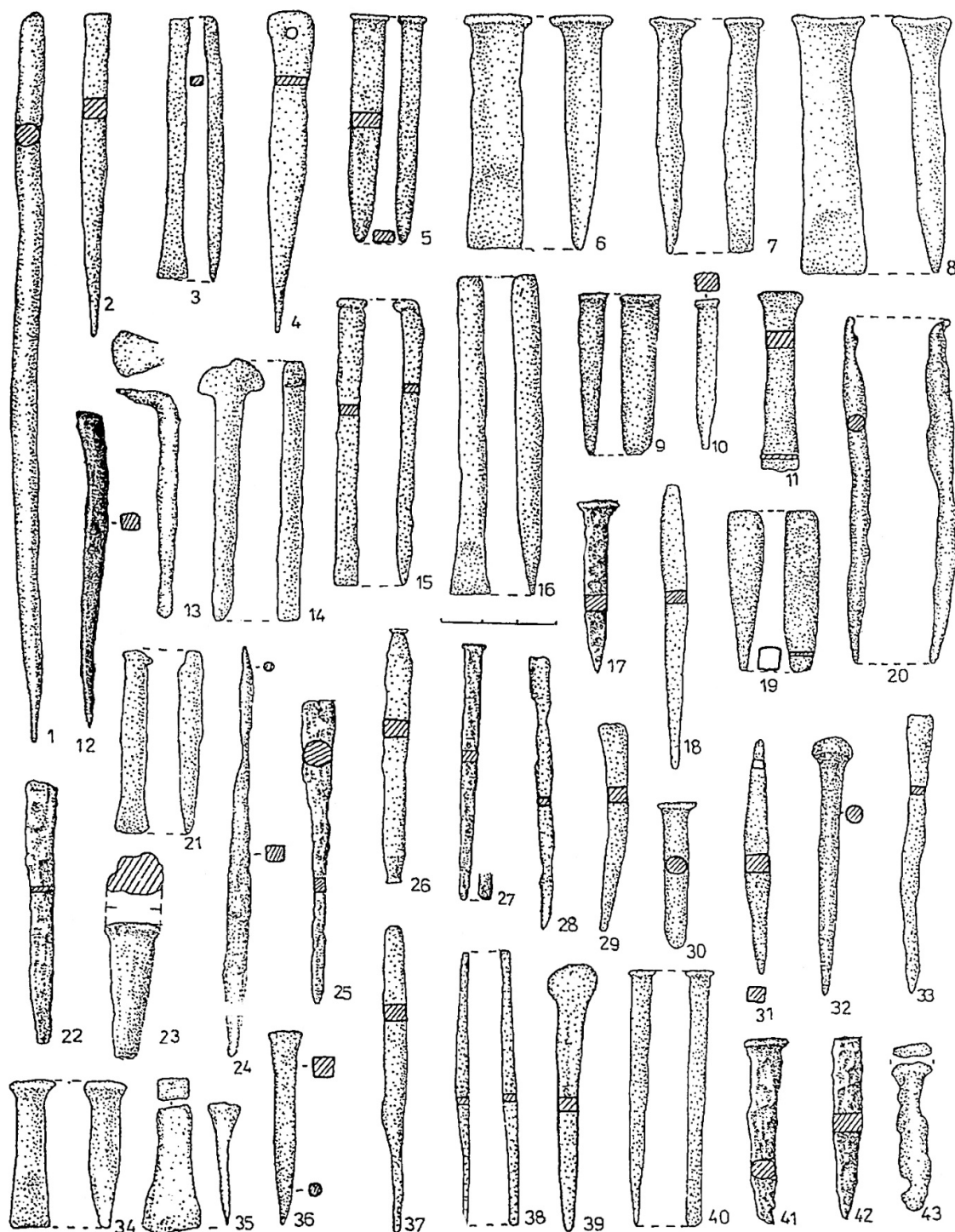

Fig. 14. Poiana. Dălți (3-4, 6-9, 11, 15-16, 19, 21, 27, 34-35, 40);
străpungători (1-2, 18, 20, 22, 24, 28-29, 31, 33, 37-38),
dornuri (5, 10, 17, 23, 25-26, 30, 32, 36, 39, 41-43) și cuie (13, 14) de fier.

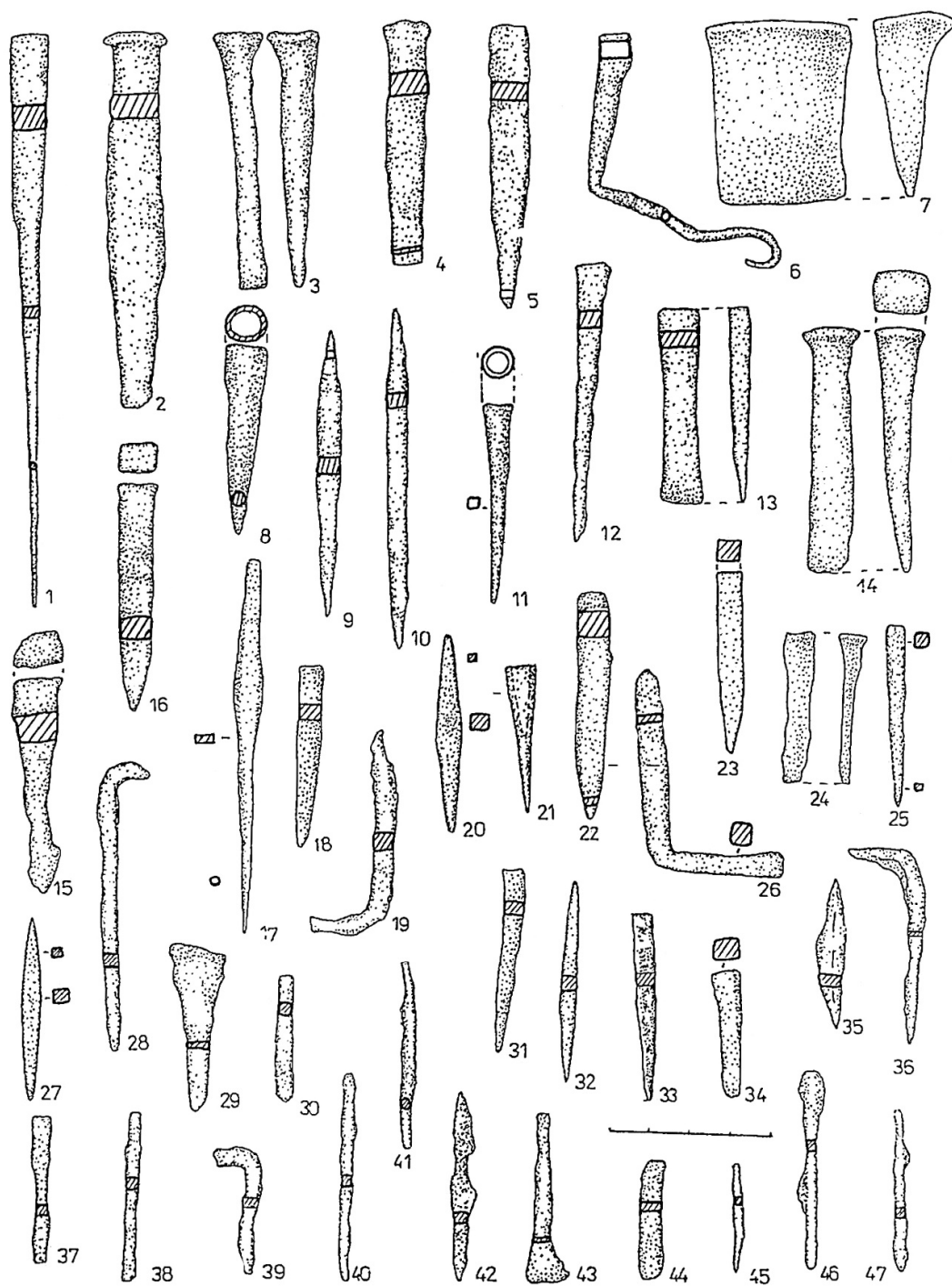

Fig. 15. Poiana. Dornuri (2, 5, 15-16, 22, 25, 34),
străpungători (1, 6, 8-12, 17-18, 20-21, 23, 27-29, 31-33, 35, 40-42, 45); dălți (3-4, 13-14, 24, 43),
nicovală (7), scoabe (19, 26, 36-37, 39), cui (30) și bare (38, 44, 46-47) de fier.

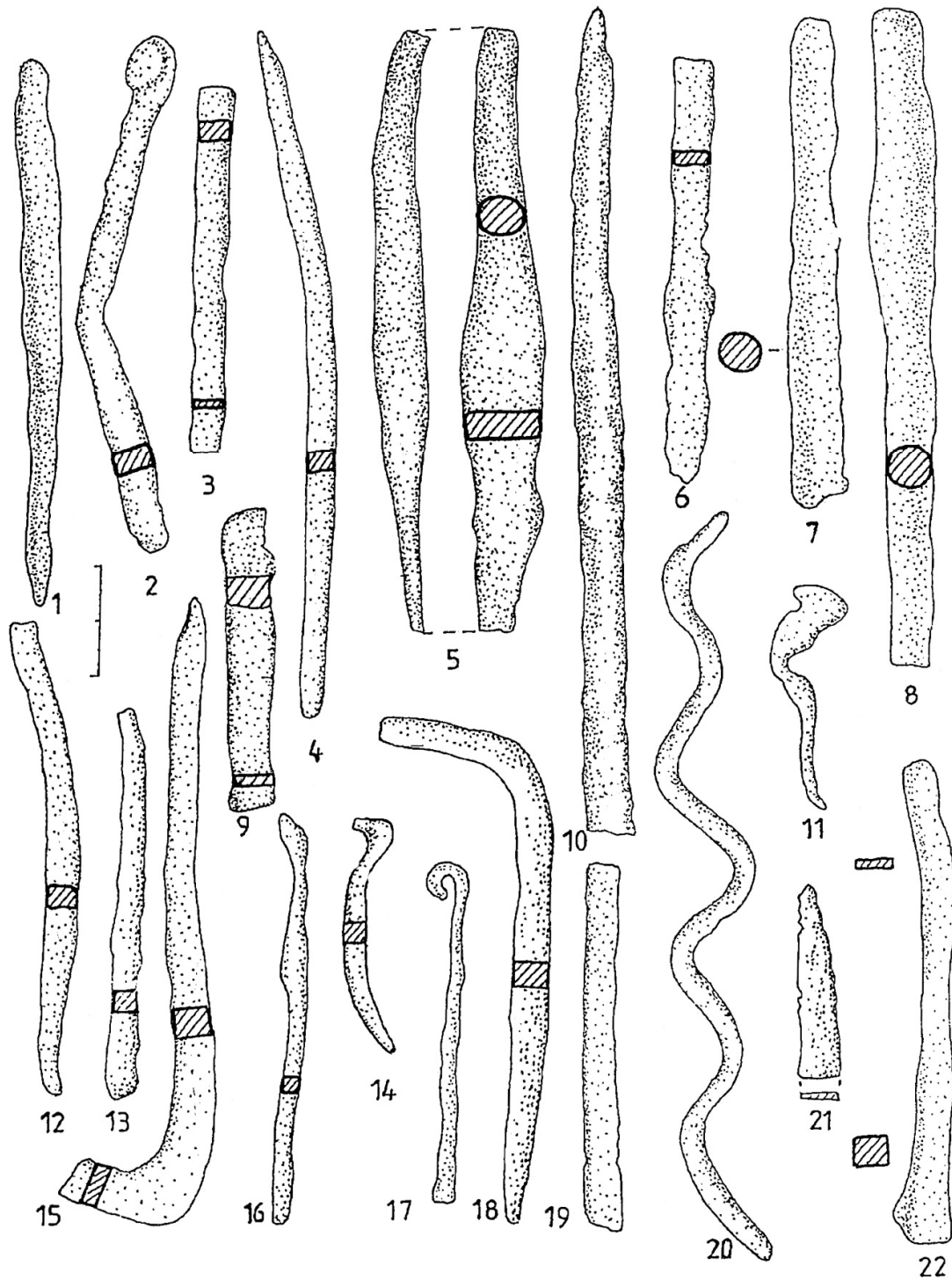

Fig. 16. Poiana. Bare (1-2, 6-10, 12-13, 16, 18-19, 22), daltă (3), străpungători (4-5, 21), cui (11), cârlige (14, 17), scoabă (15) și sârmă (20) de fier.

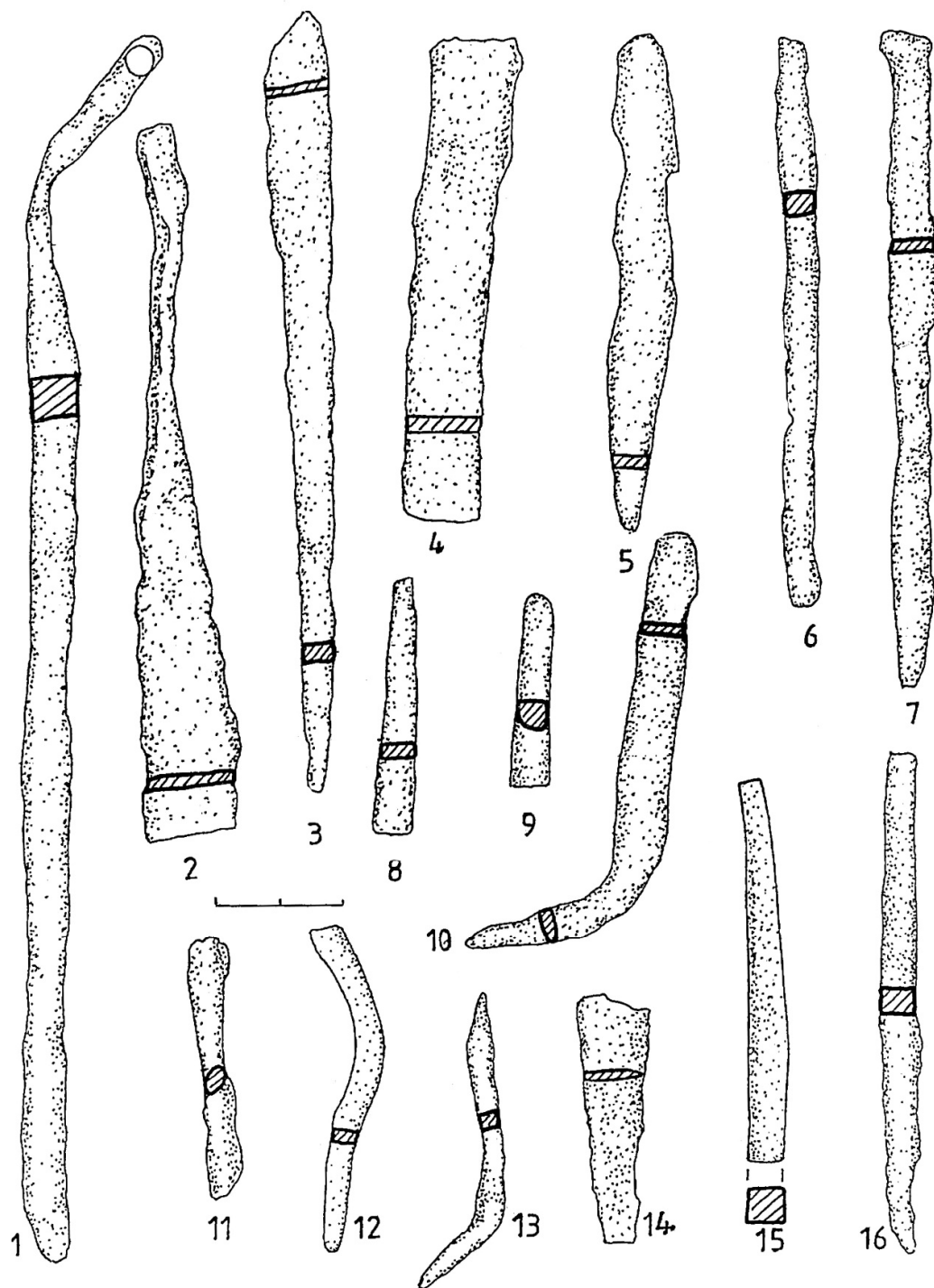

Fig. 17. Poiana. Bare (1, 4-7, 15), pile (2-3, 14), vârfuri (8-9, 13), cuie (11-12), scoabă (10) de fier.

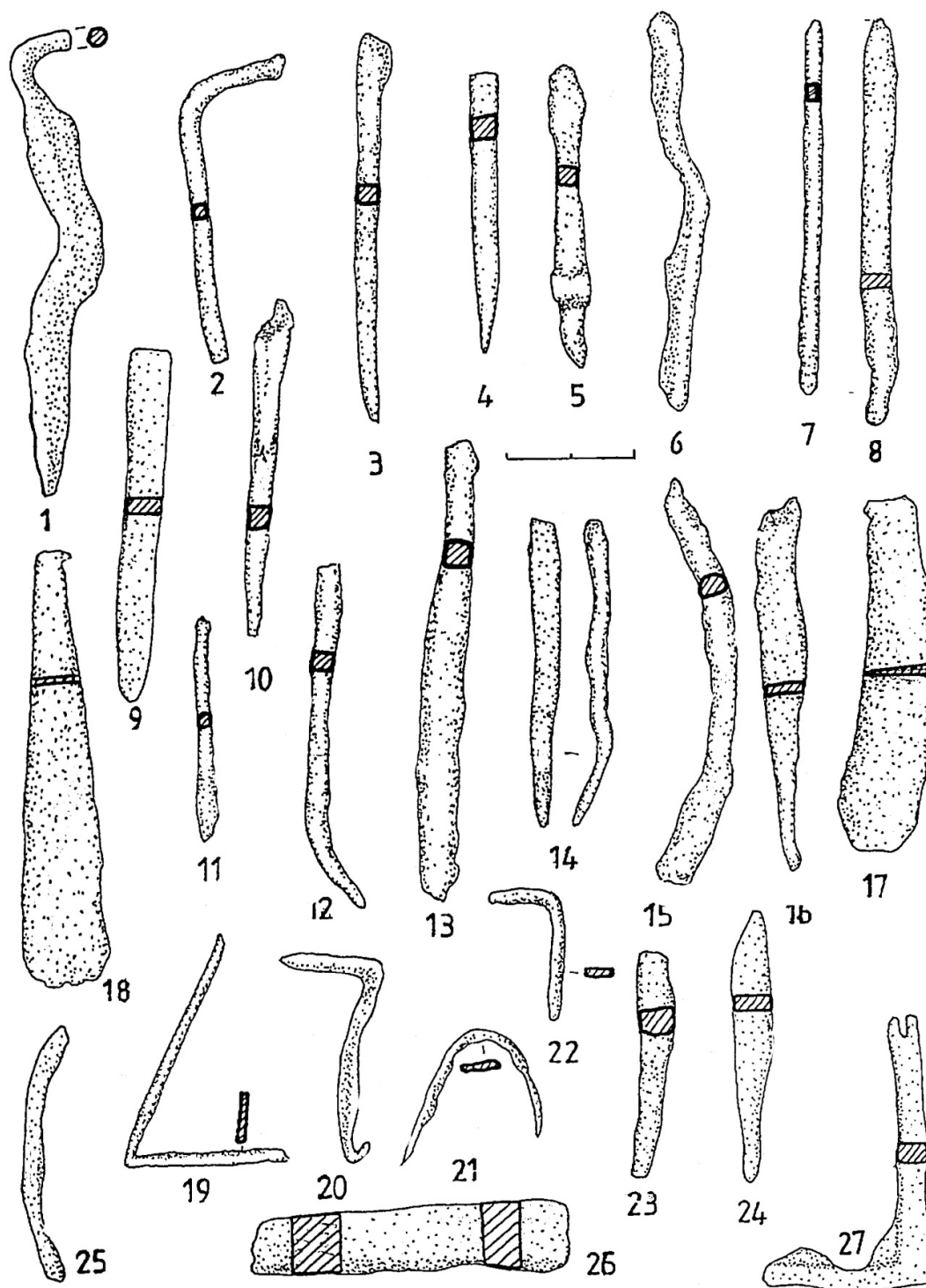

Fig. 18. Poiana. Scoabe (1-2, 4, 10-12, 14, 22, 24-25), străpungători (3, 23), cui (11), pilă (16), cuțit (17), daltă (9), fragmente de tablă (18, 20-21) și diferite bare (5-8, 13, 15, 27) de fier.

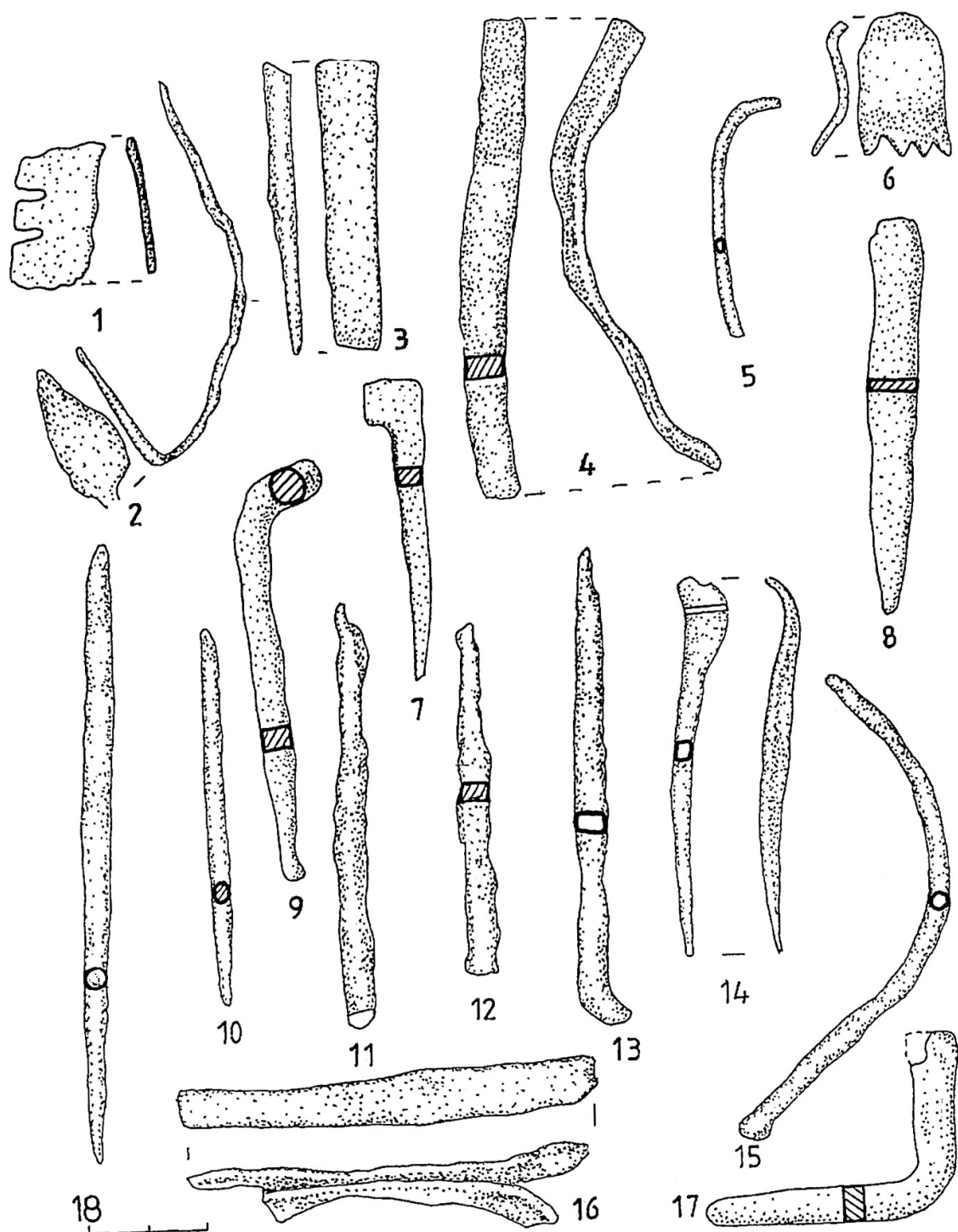

Fig. 19. Poiana. Fragmente de tablă (1, 6, 16), spatulă (2), daltă (3), sârmă (5, 15), pilă (8), scoabe (7, 13-14, 17), străpungători (10, 12, 18) și bare (4, 9, 11) de fier.

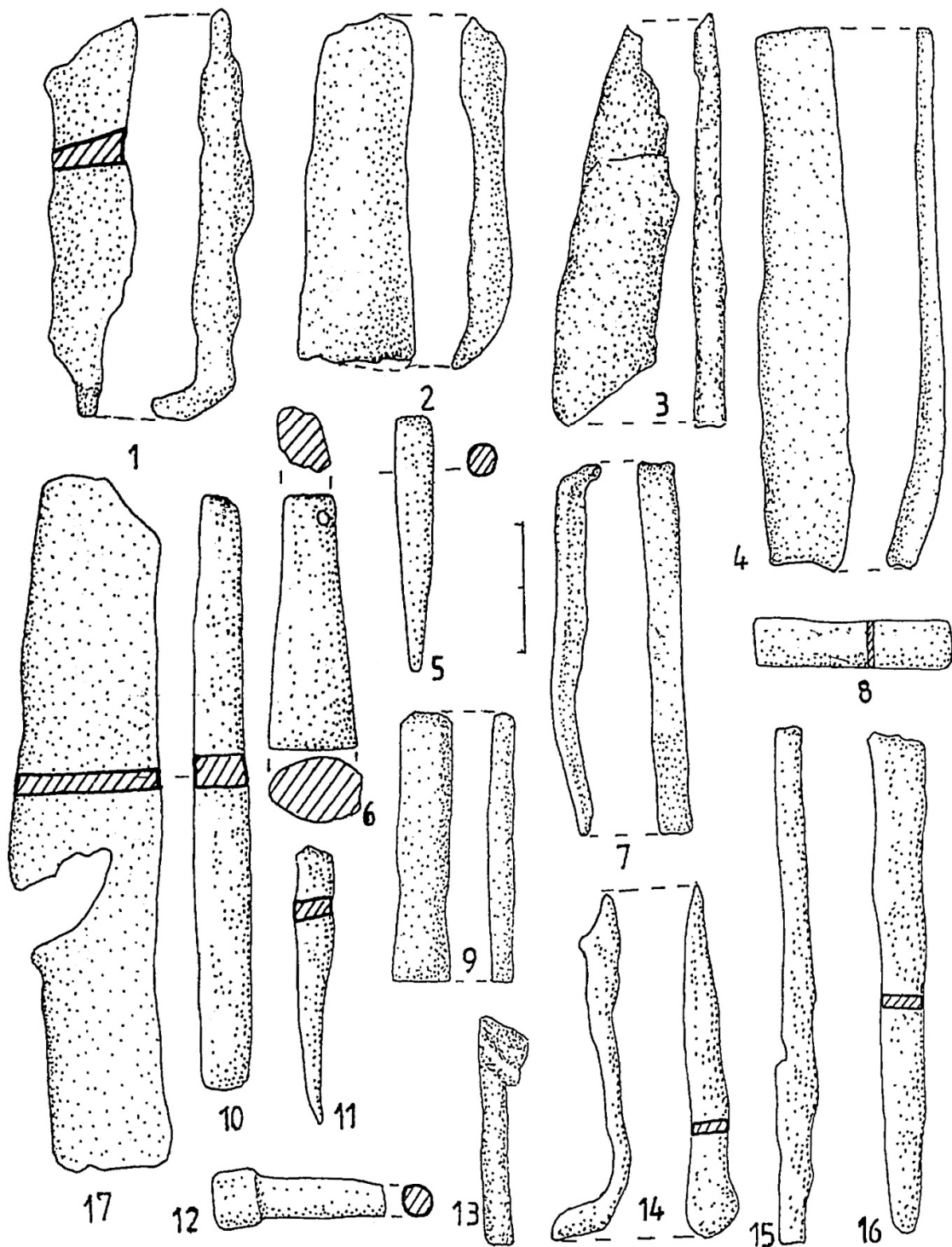

Fig. 20. Poiana. Pilă (16), și diferite fragmente de fier (1-15, 17).

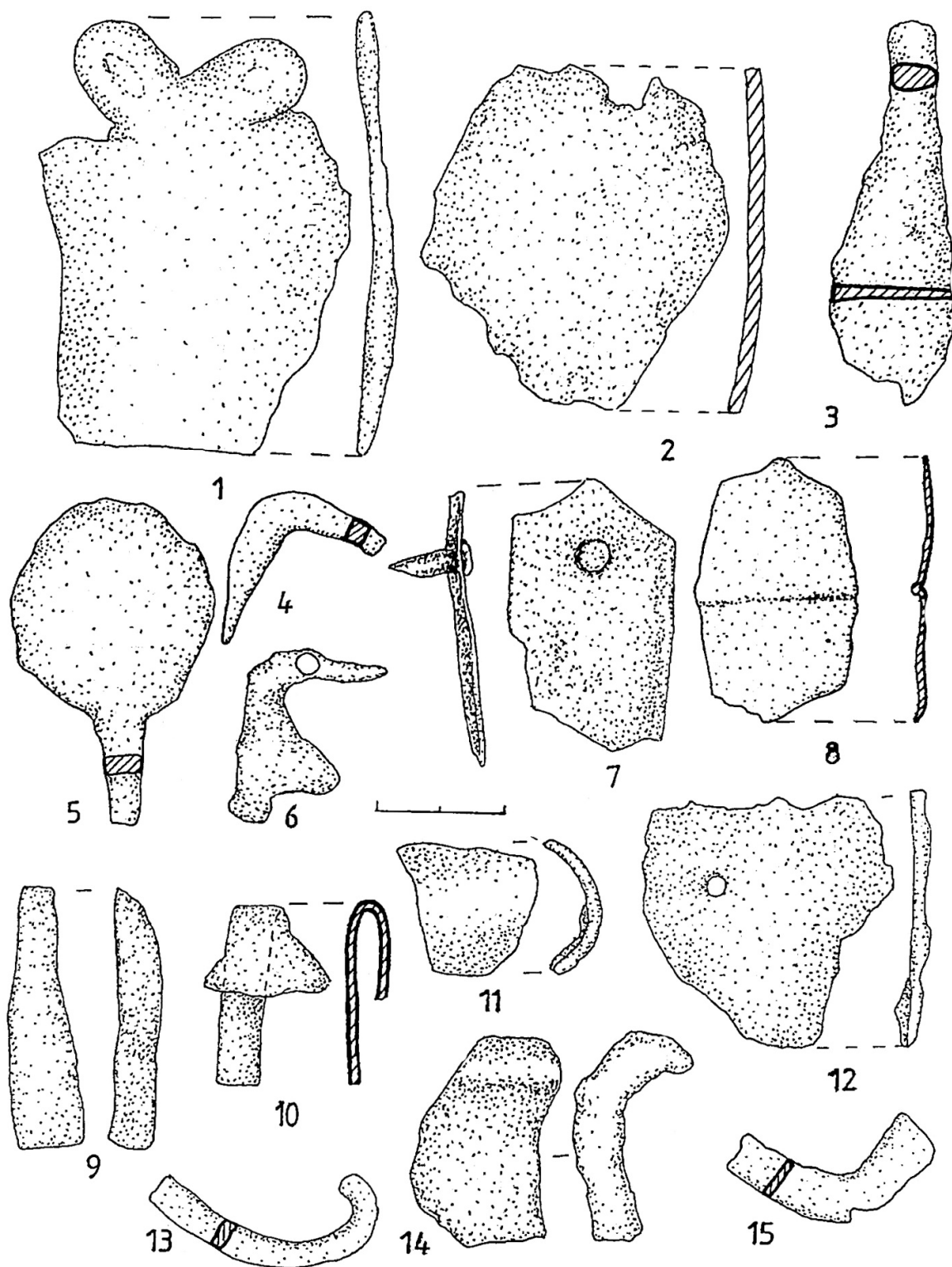

Fig. 21. Poiana. Diferite obiecte de fier fragmentare.

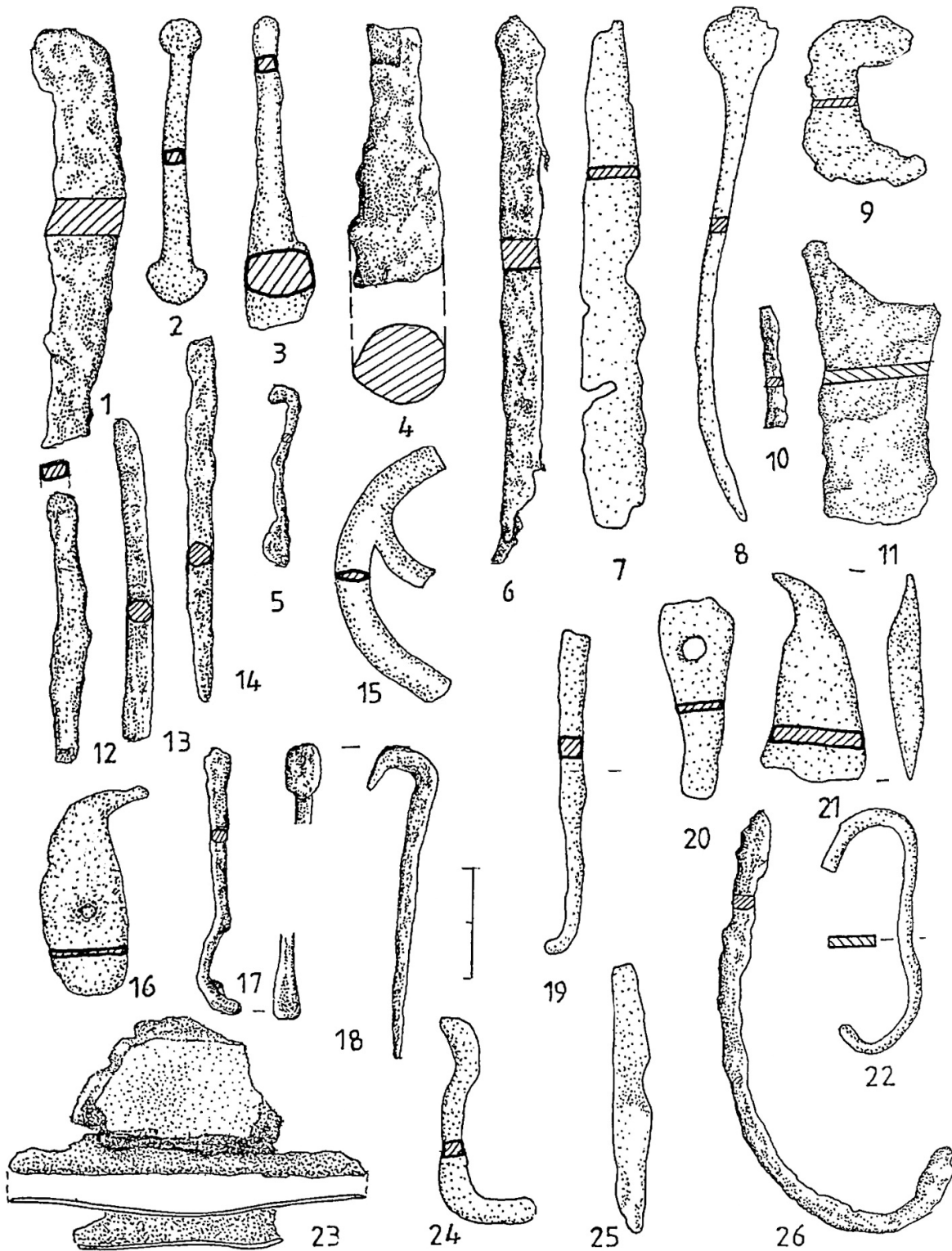

Fig. 22. Poiana. Diferite obiecte de fier fragmentare.

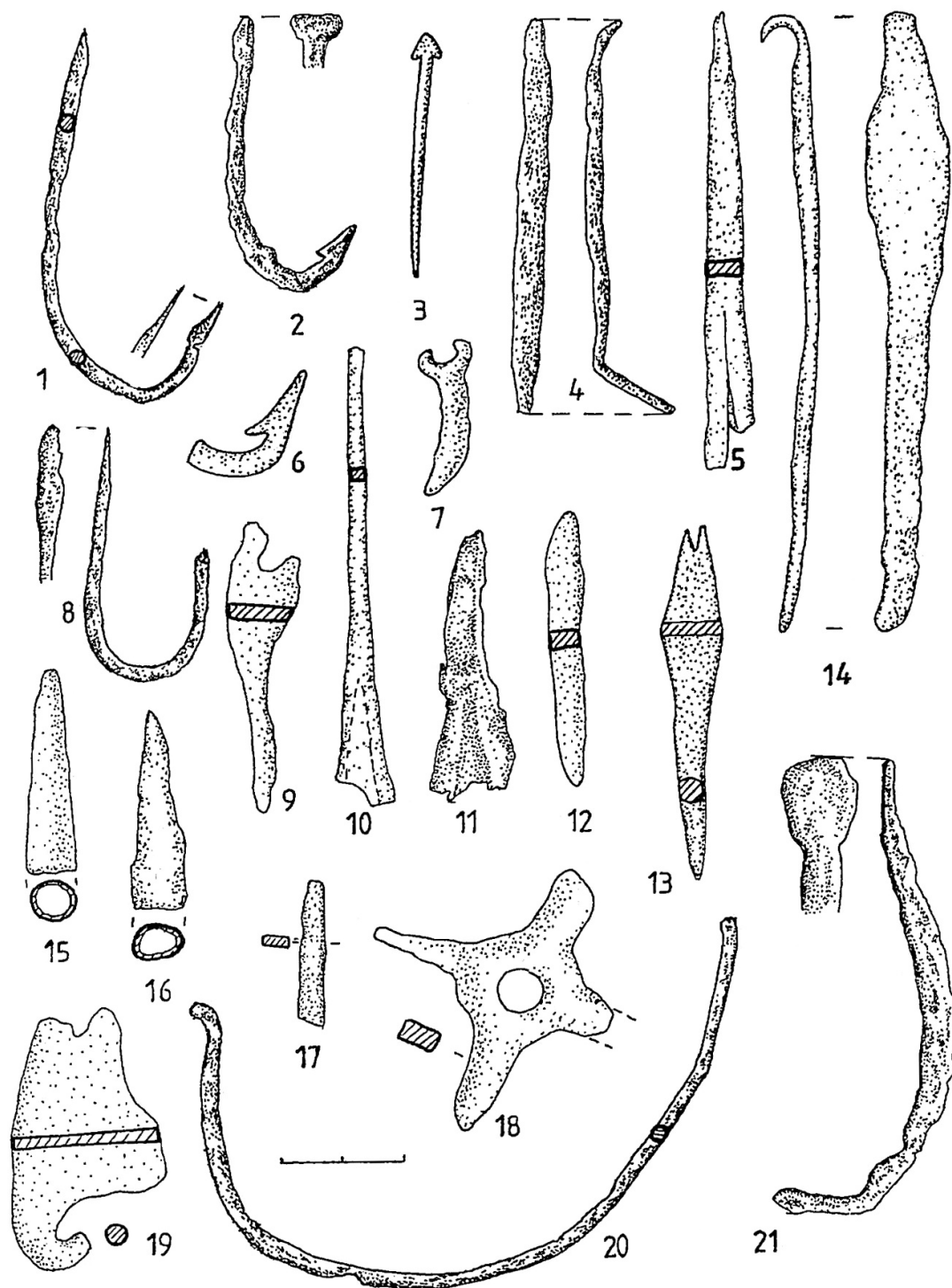

Fig. 23. Poiana. Cârliche de undiță (1-2, 6, 8, 21), împungători (3, 5, 12, 15-16), scoabe (4, 17), paletă (9), elice (18), mânere (19-20), vârfuri (7, 10-11, 14) și daltă (13) de fier.

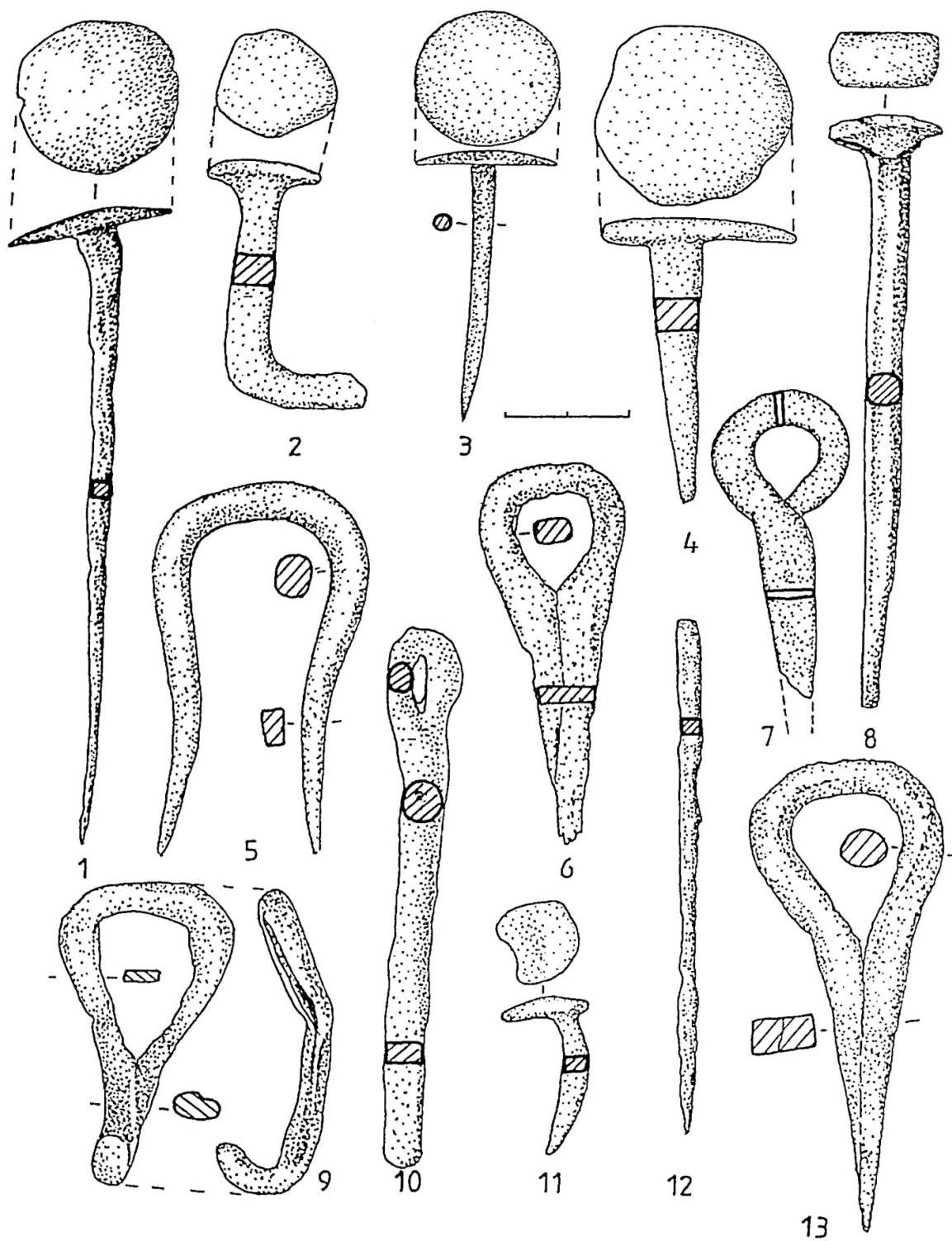

Fig. 24. Poiana. Piroane (1-2, 4, 8), cuie (3, 11), împungător (12), țâțâni (6, 9, 13), încuietoare (7), și bară (10) de fier și bronz (3).

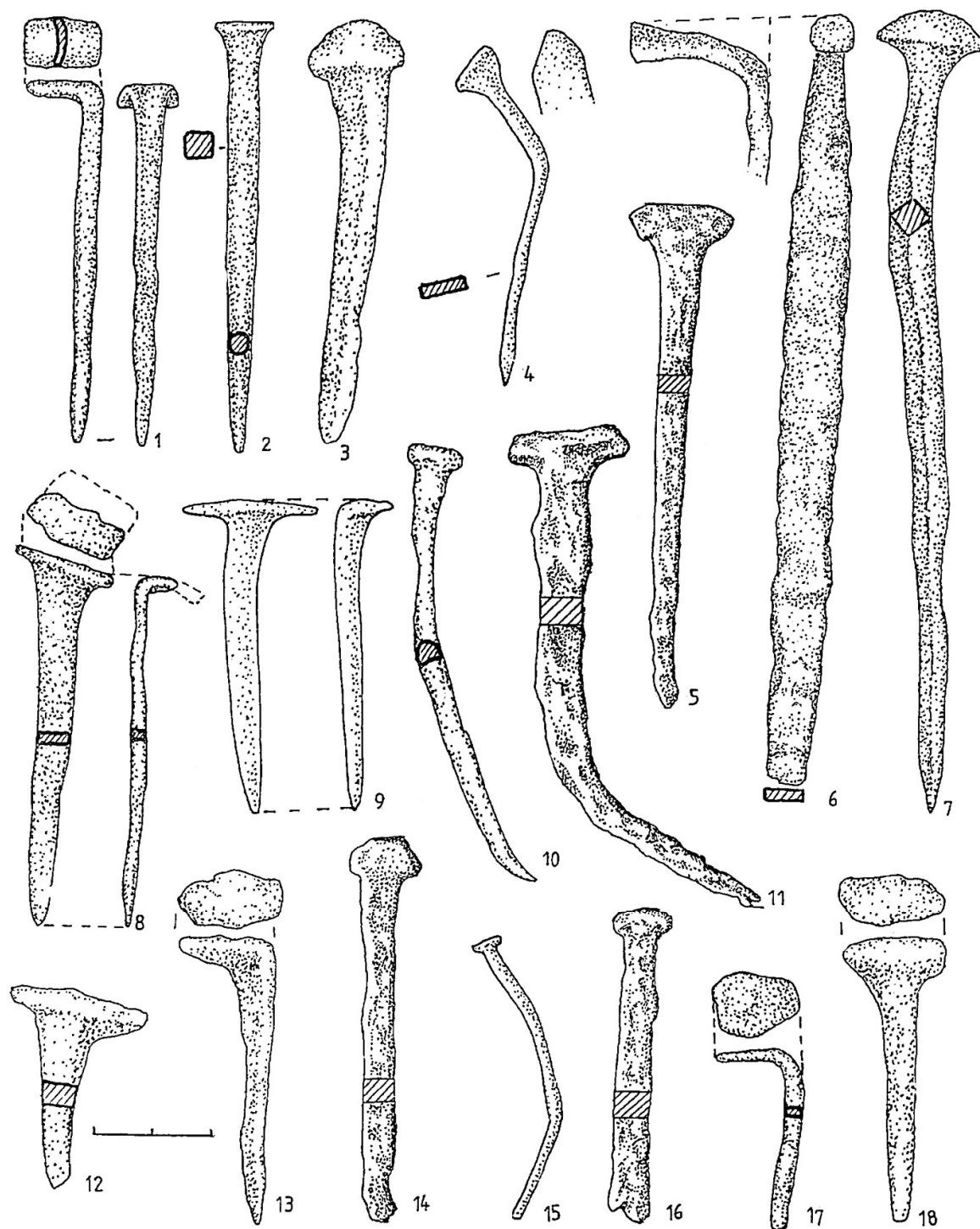

Fig. 25. Poiana. Cuie (1, 15), domuri (2-3, 14, 16, 18), daltă (4, 17), piroane (5, 7-13) și pilă (6) de fier.

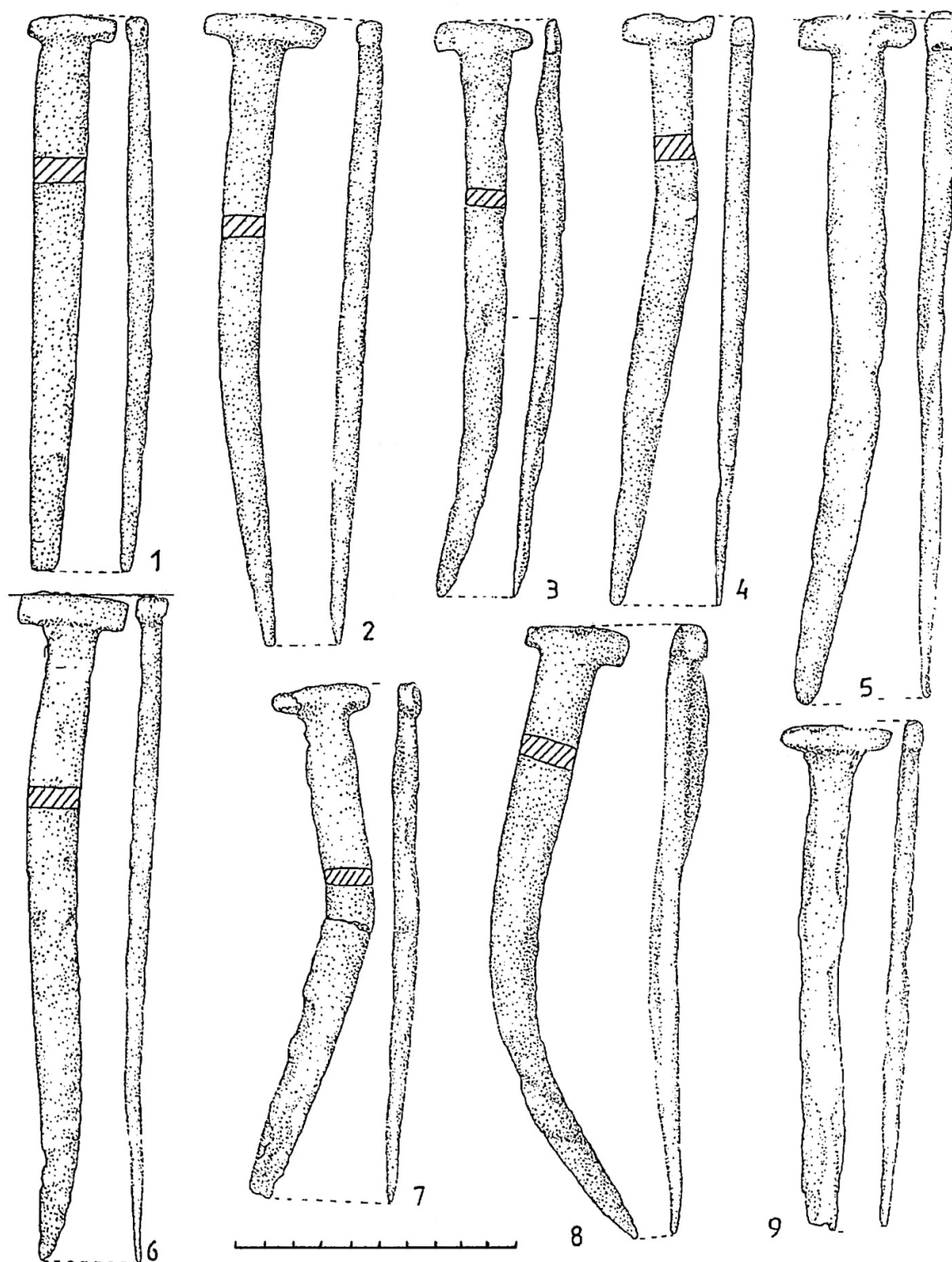

Fig. 26. Poiana. Piroane de fier (1-9).

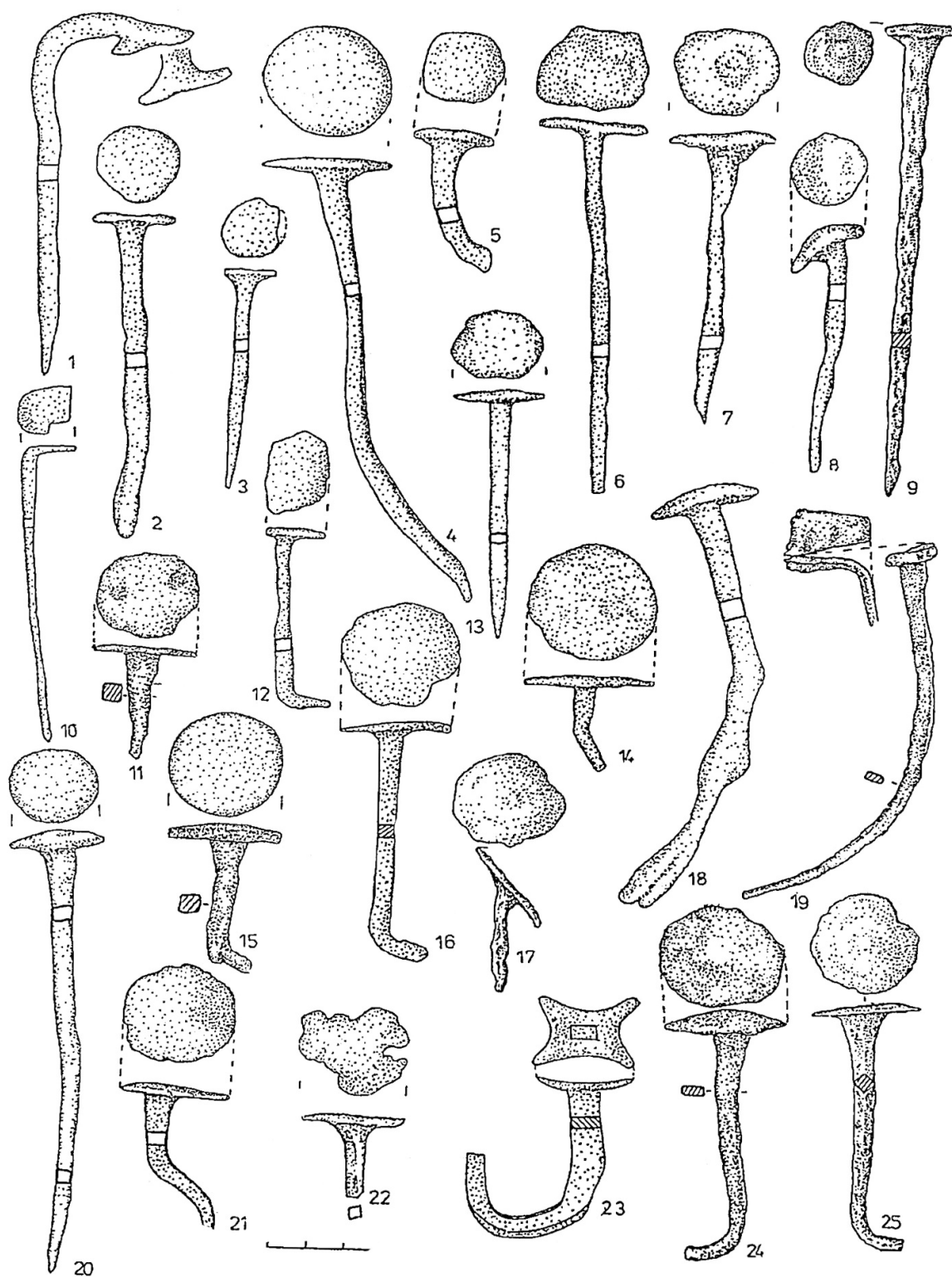

Fig. 27. Poiana. Cuie de fier (1-25).

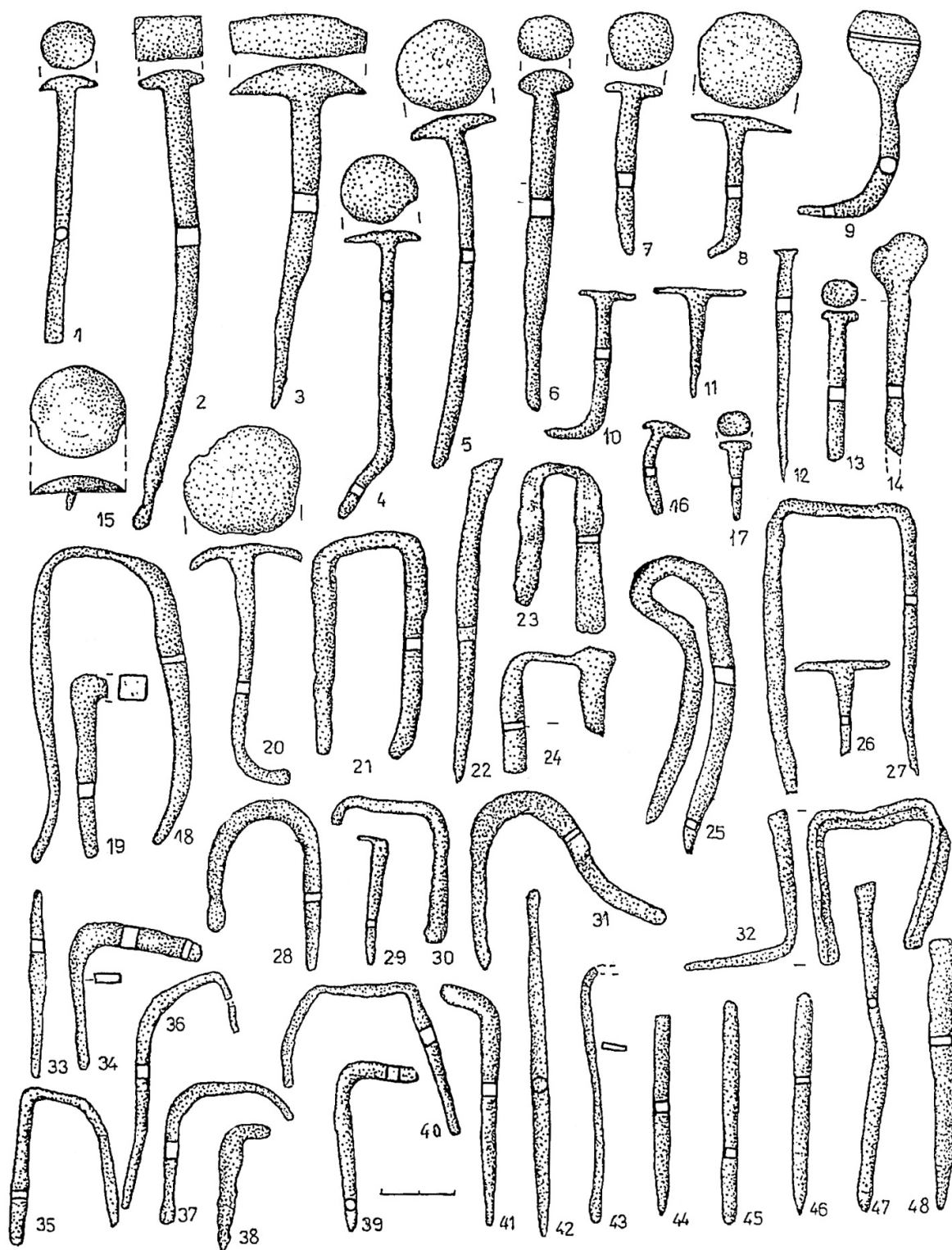

Fig. 28. Poiana. Cuie (1-2, 4-11, 15-16, 20, 26), piron (3), dornuri (12-14, 17), scoabe (18-19, 21-25, 27-32, 34-41, 48) și împungători (33, 42-47) de fier.

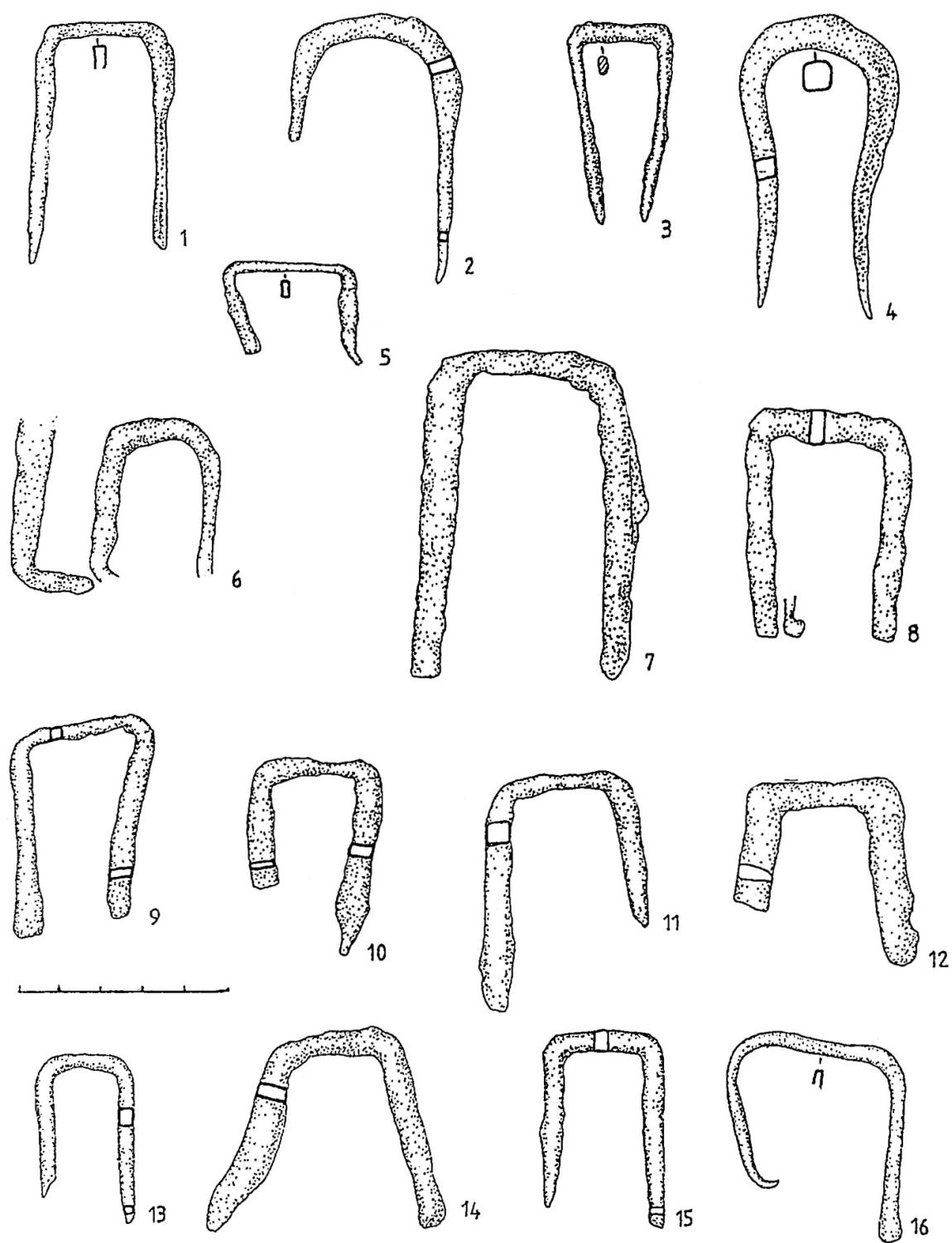

Fig. 29. Poiana. Scoabe de fier.

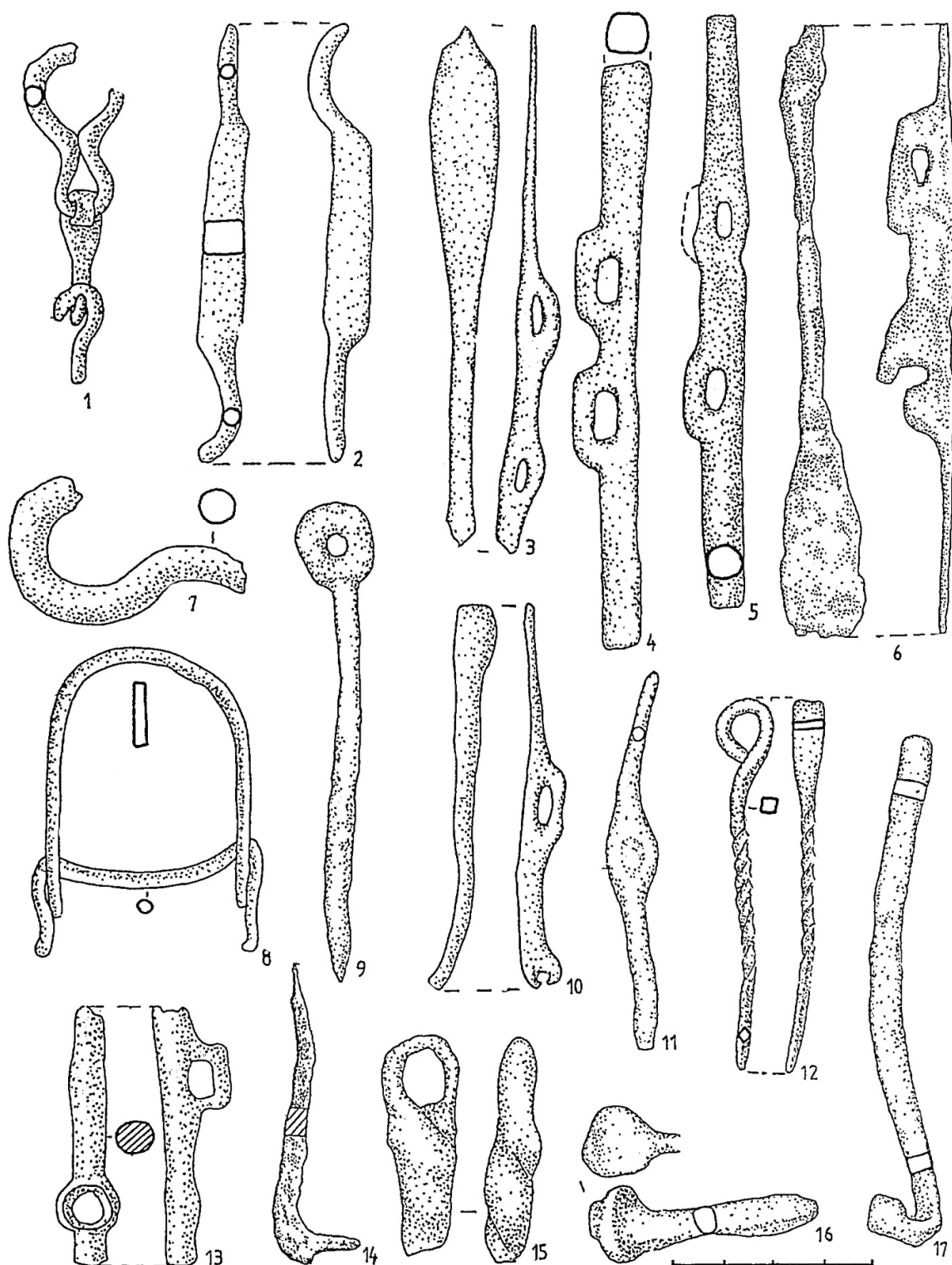

Fig. 30. Poiana. Piese de harnașament de fier.

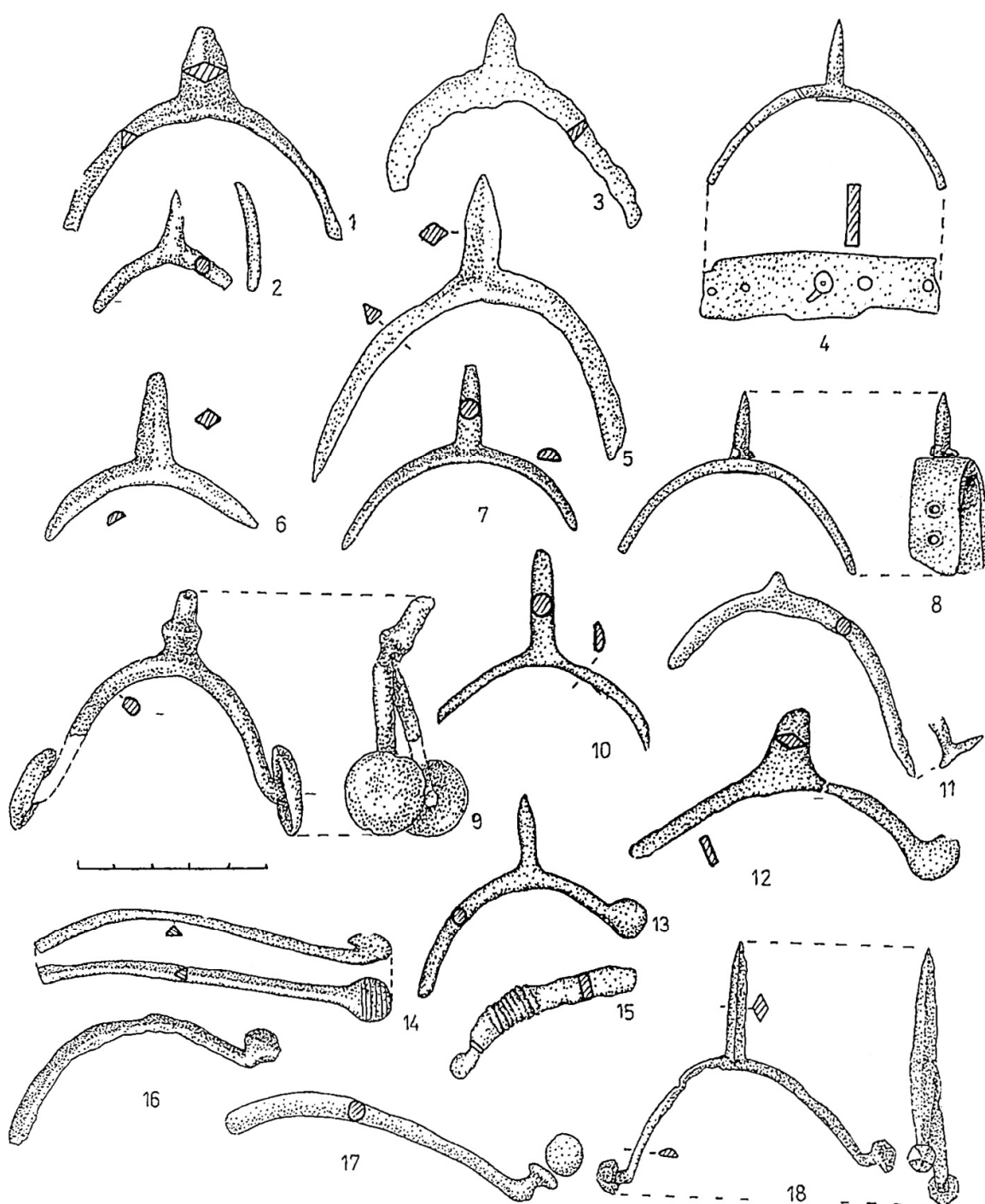

Fig. 31. Poiana. Pineni de fier (1-3, 9-18) și bronz (4-8).

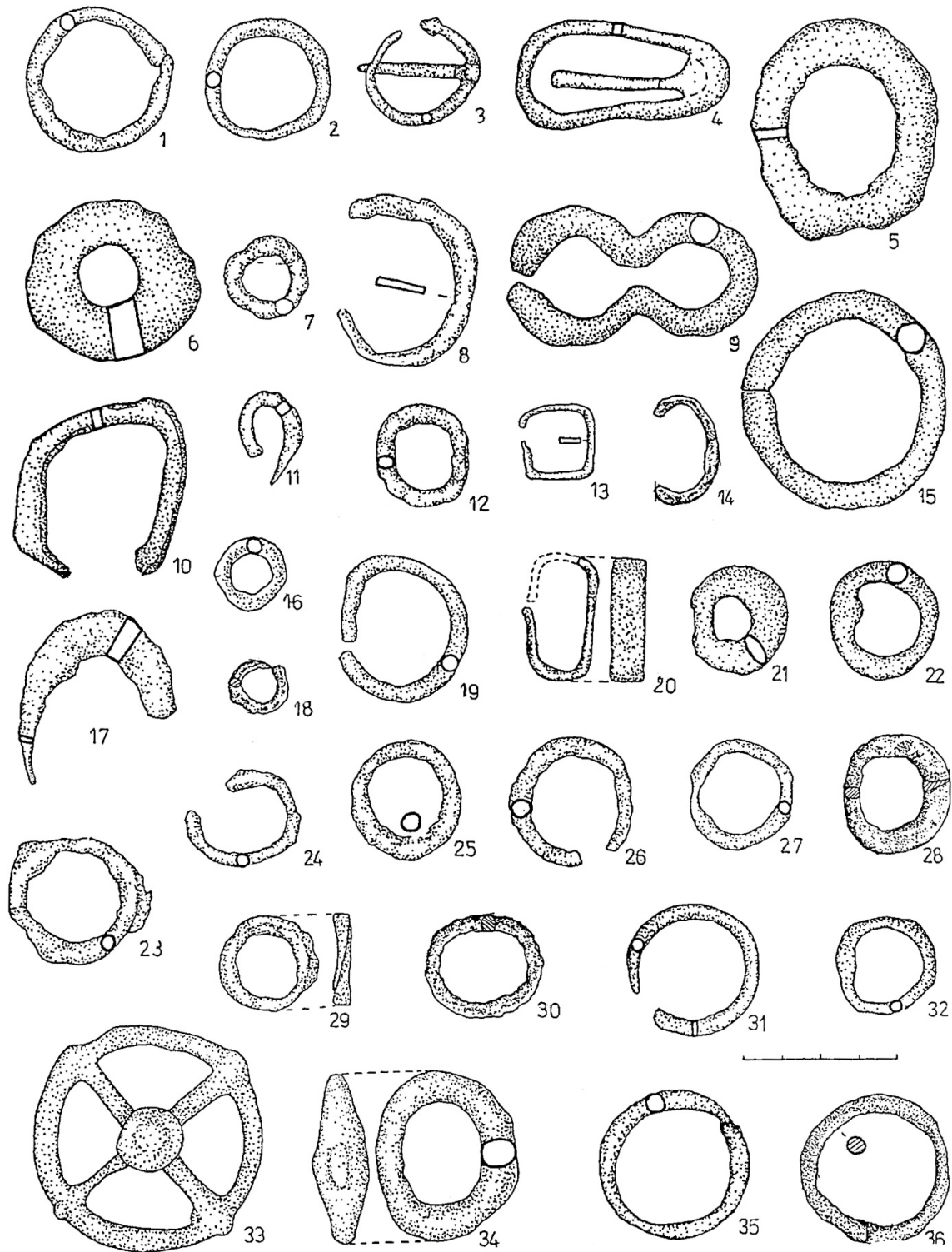

Fig. 32. Poiana. Diferite verigi de fier.

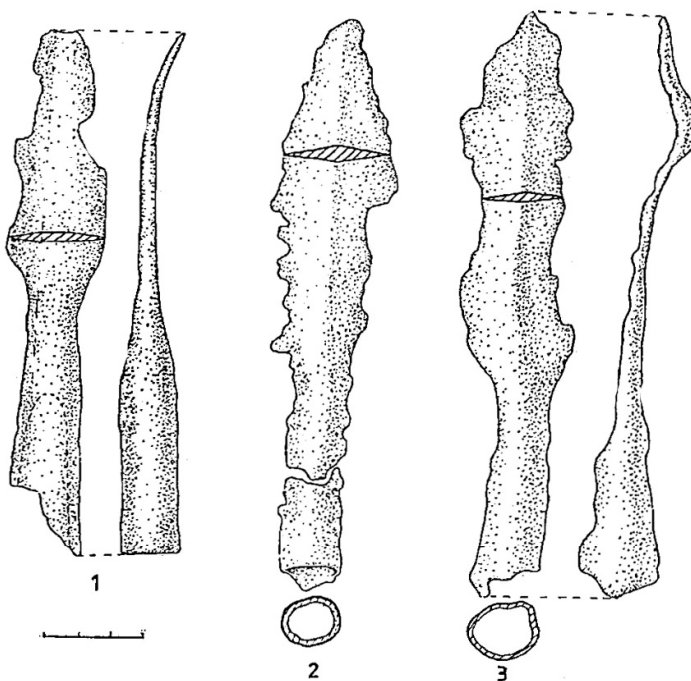

Fig. 33. Poiana. Vârfuri de lance de fier.

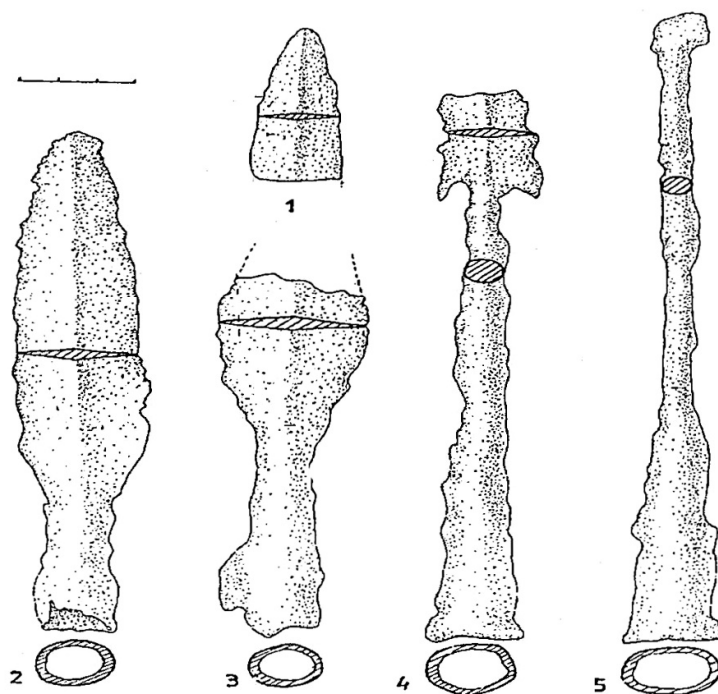

Fig. 34. Poiana. Vârfuri de lance de fier.

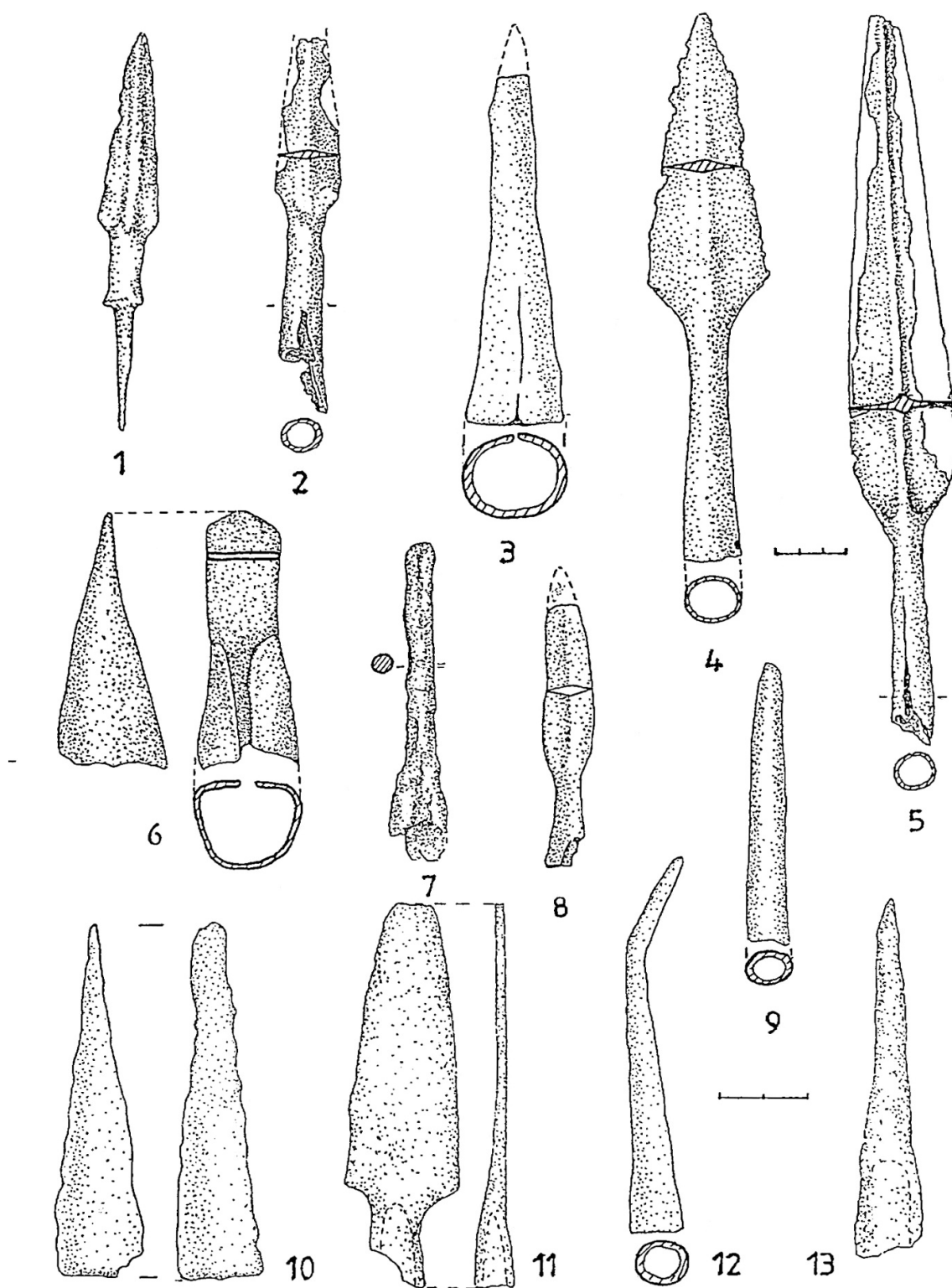

Fig. 35. Poiana. Diferite vârful de fier.

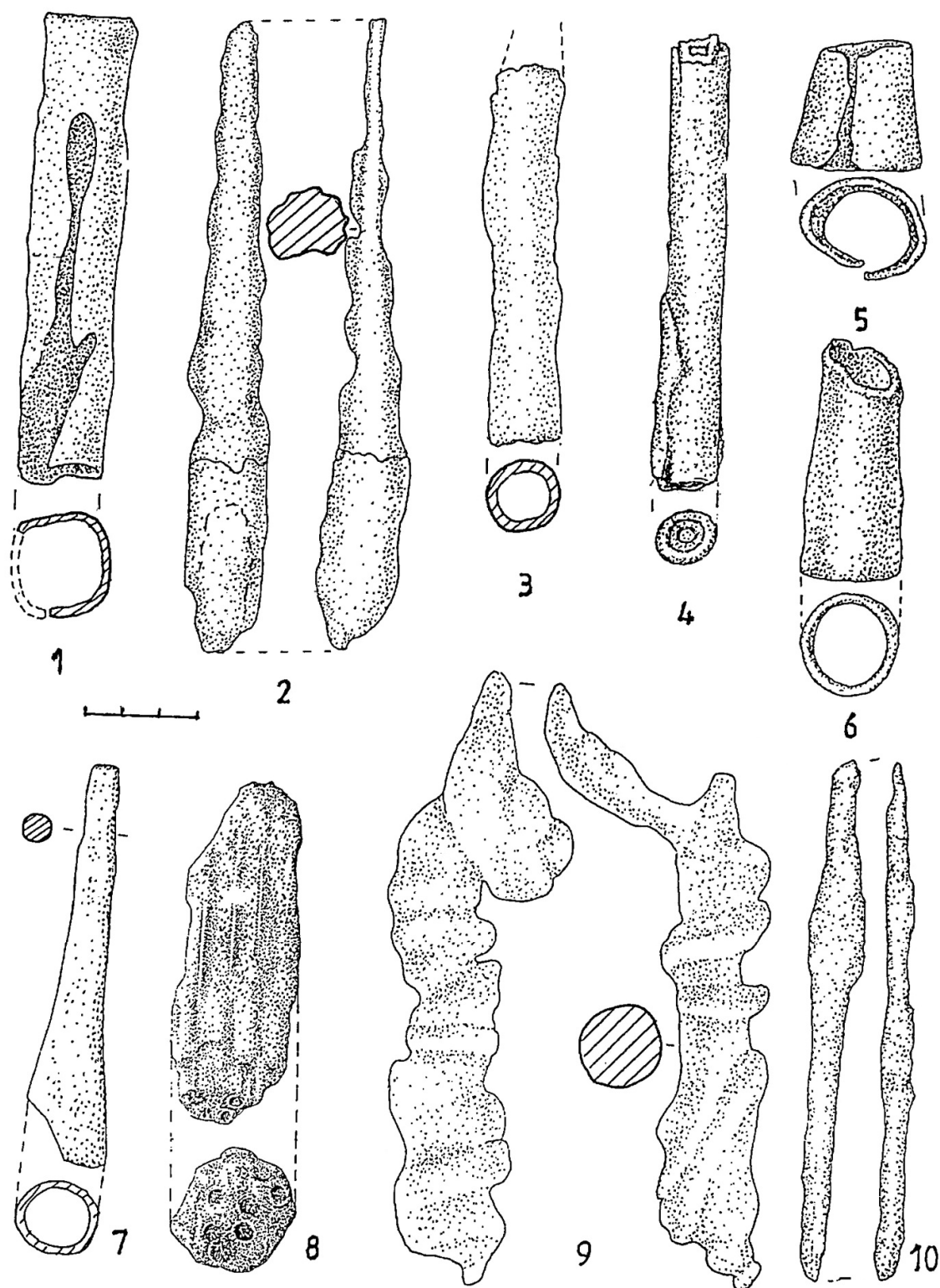

Fig. 36. Poiana. Fragmente de vârfuri și teci de lance de fier.

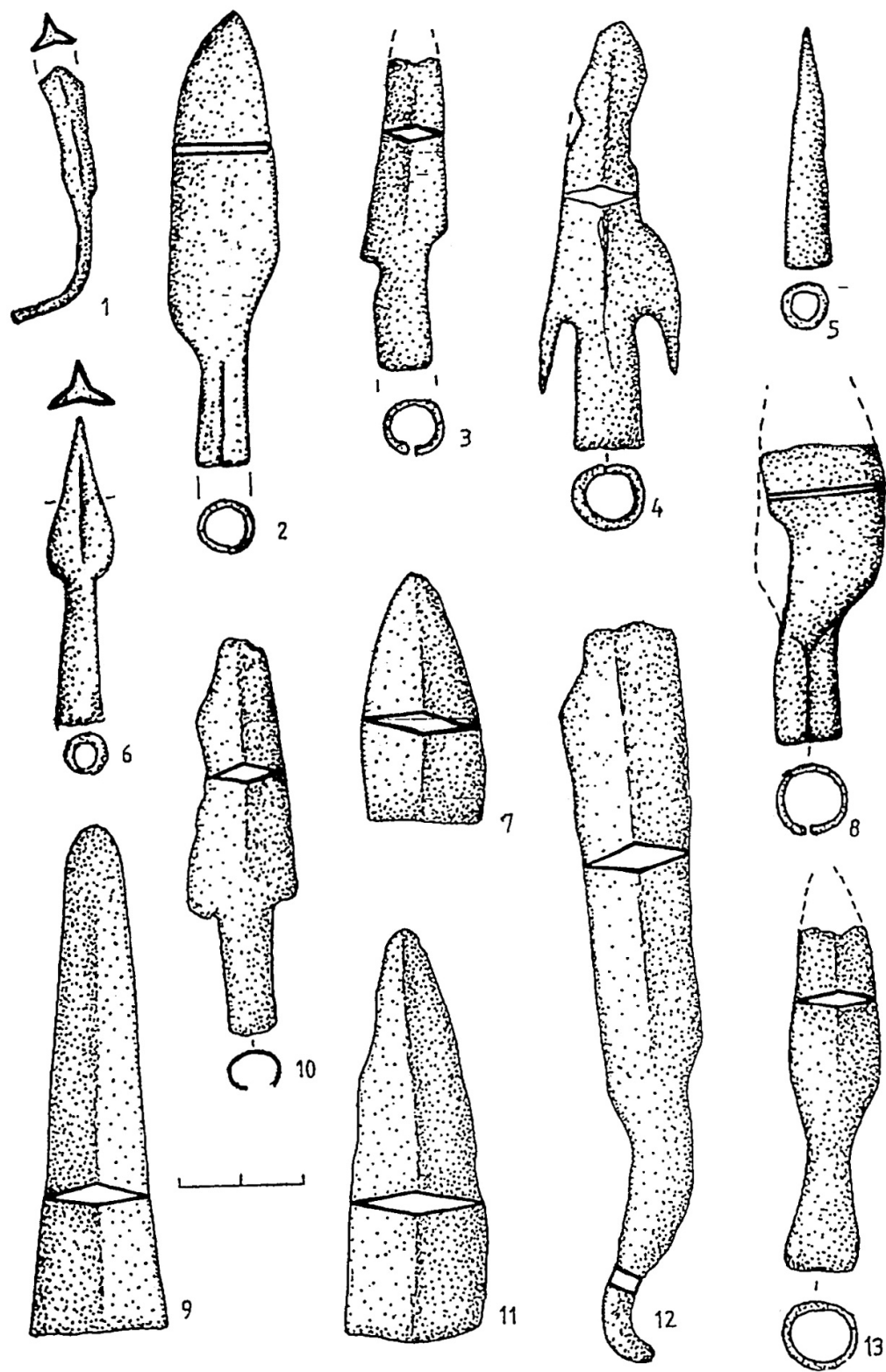

Fig. 37. Poiana. Vârfuri de lance și de săgeată de fier.

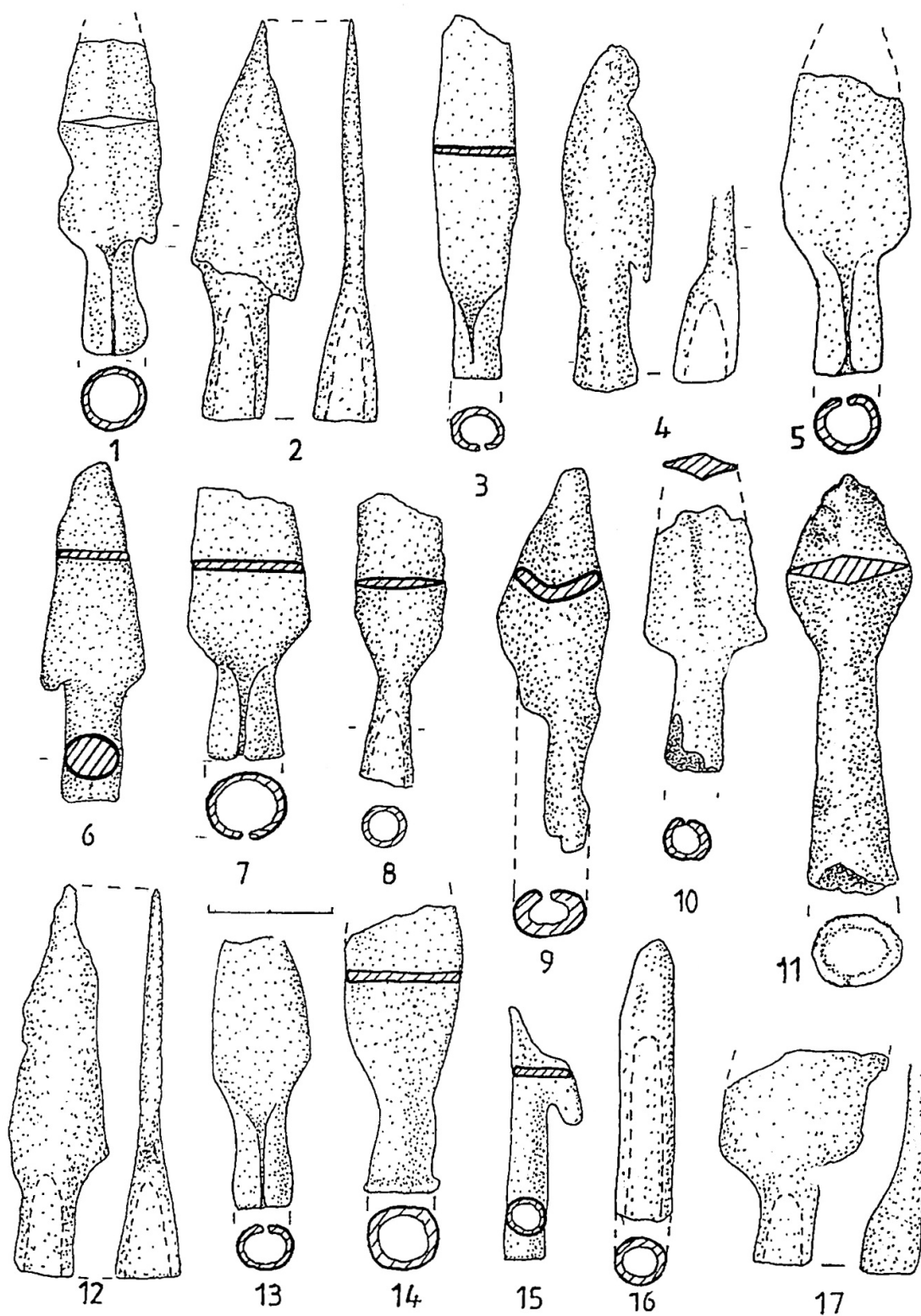

Fig. 38. Poiana. Vârfuri de săgeată de fier.

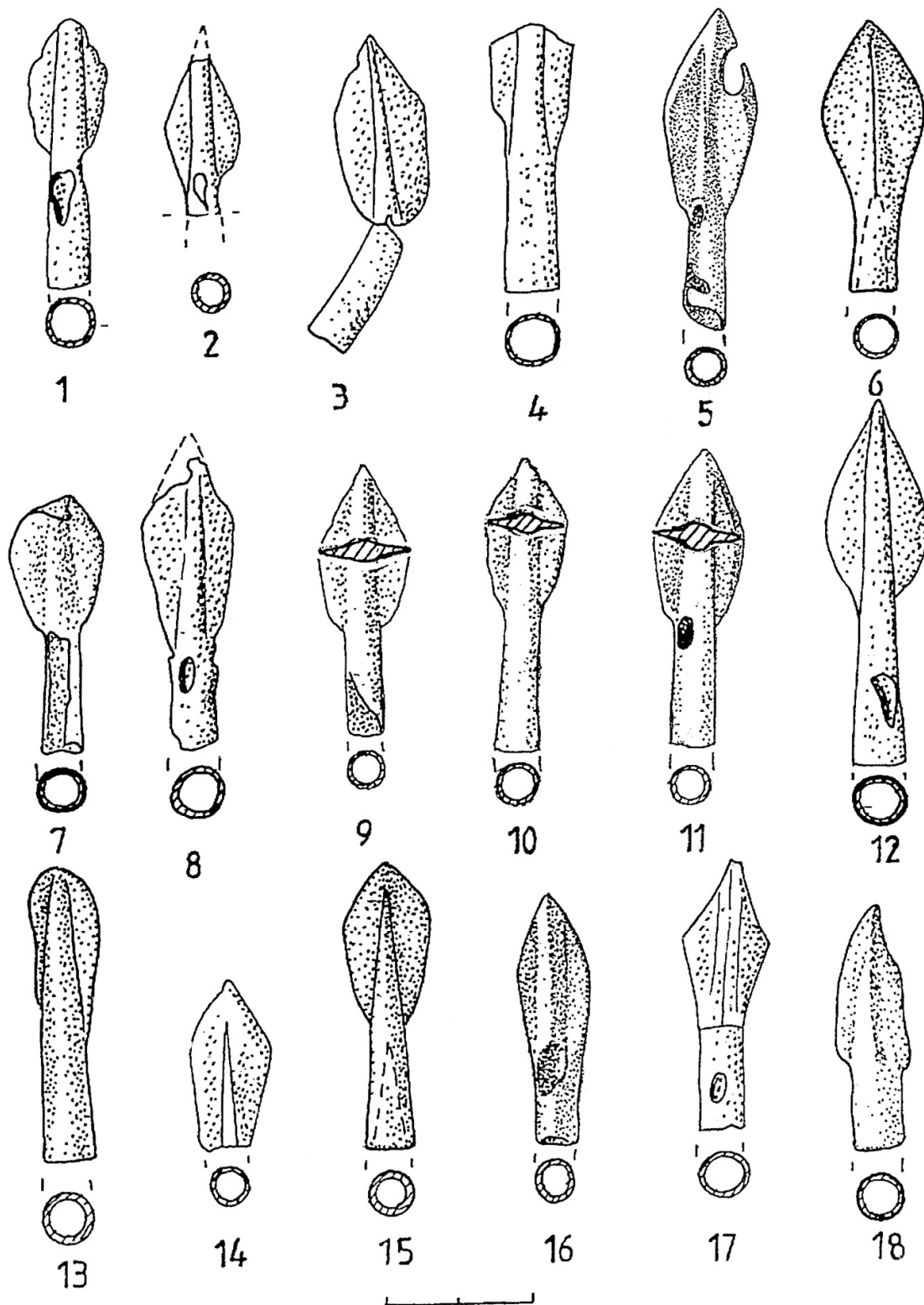

Fig. 39. Poiana. Vârfuri de săgeată de fier (1, 3-8, 10-13), și bronz (2, 9, 14-18).

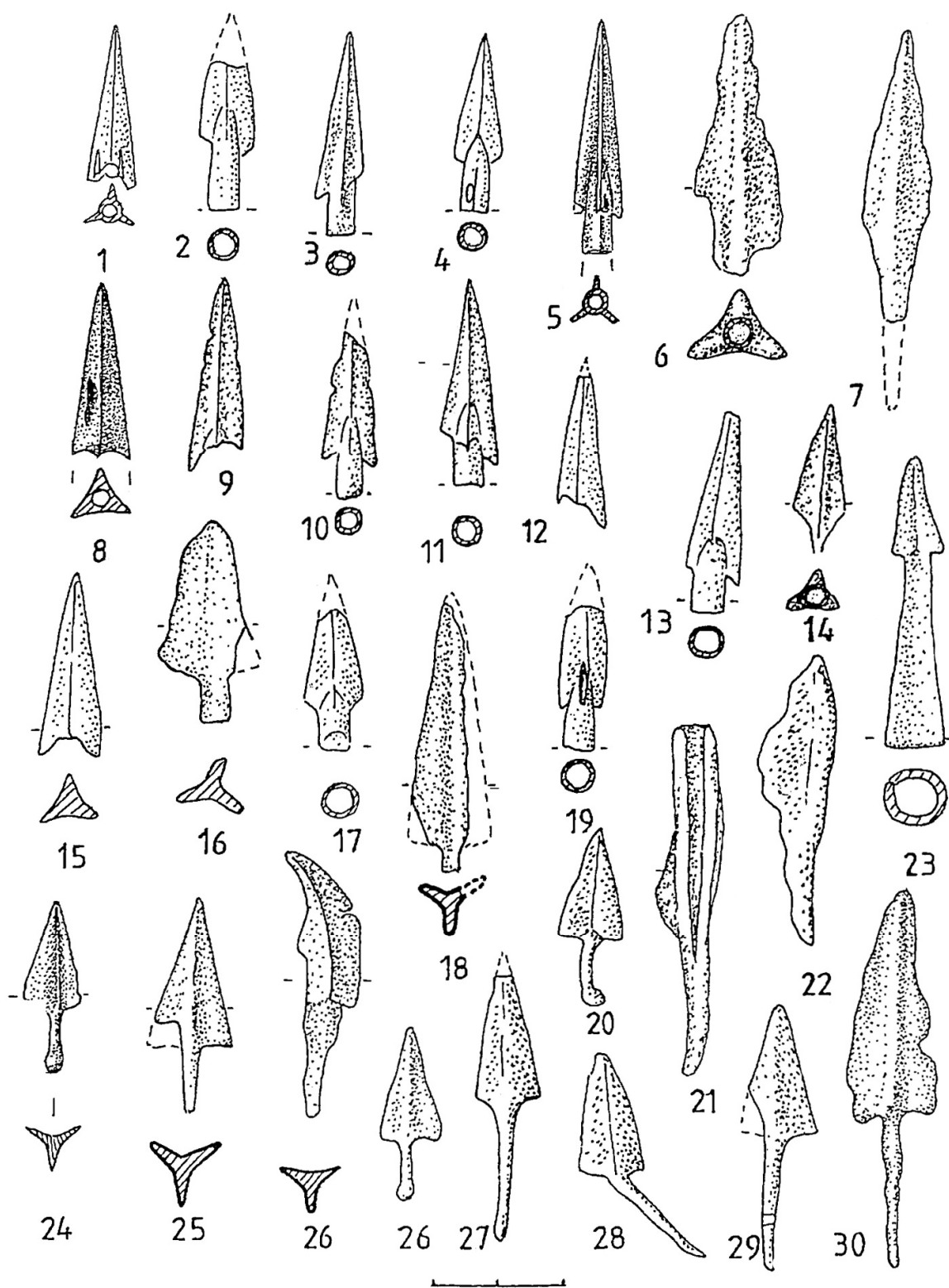

Fig. 40. Poiana. Vârfuri de săgeată de bronz (1-23, 25-28) și fier (24, 29-30).

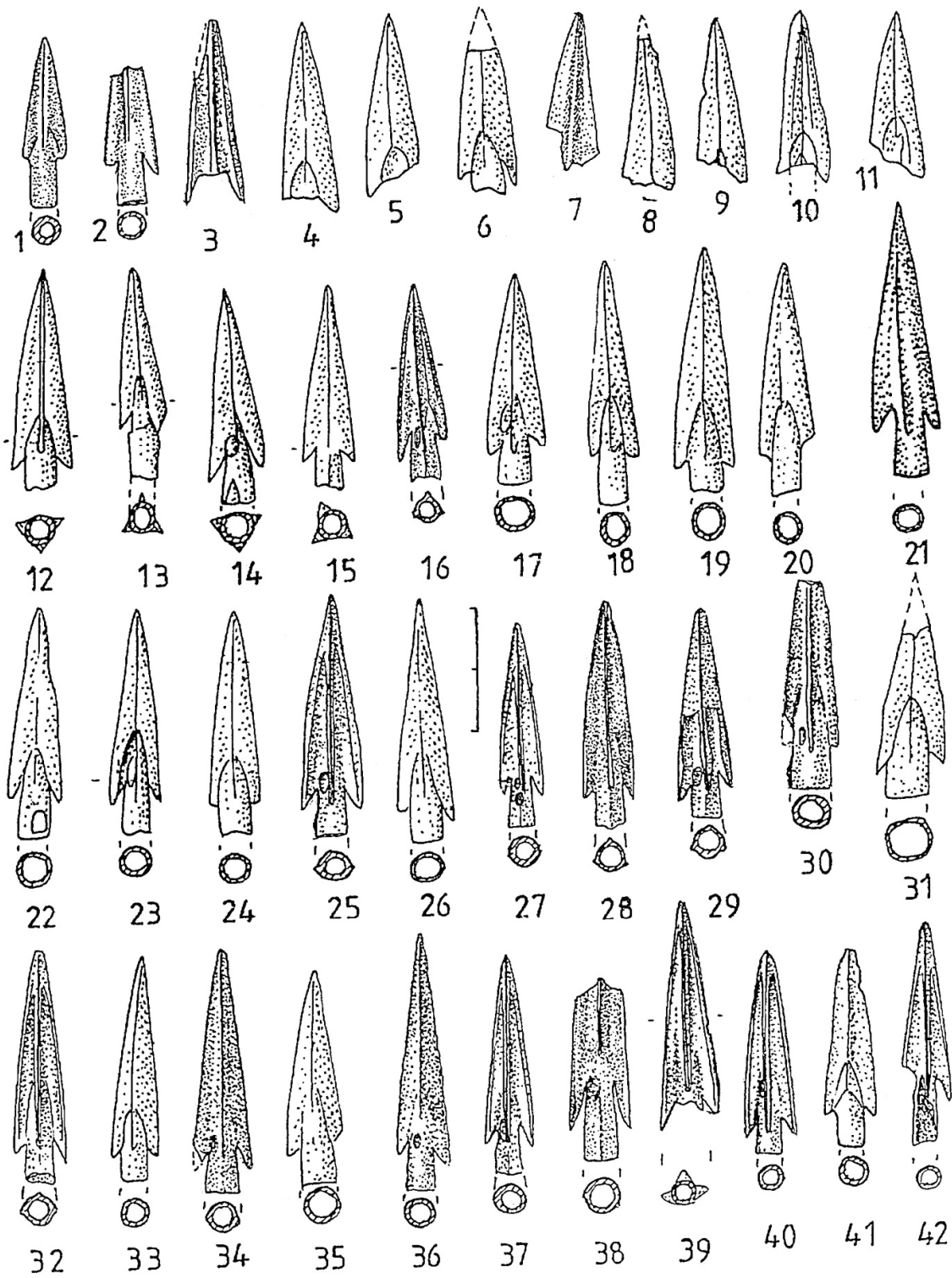

Fig. 41. Poiana. Vârfuri de săgeată de bronz.

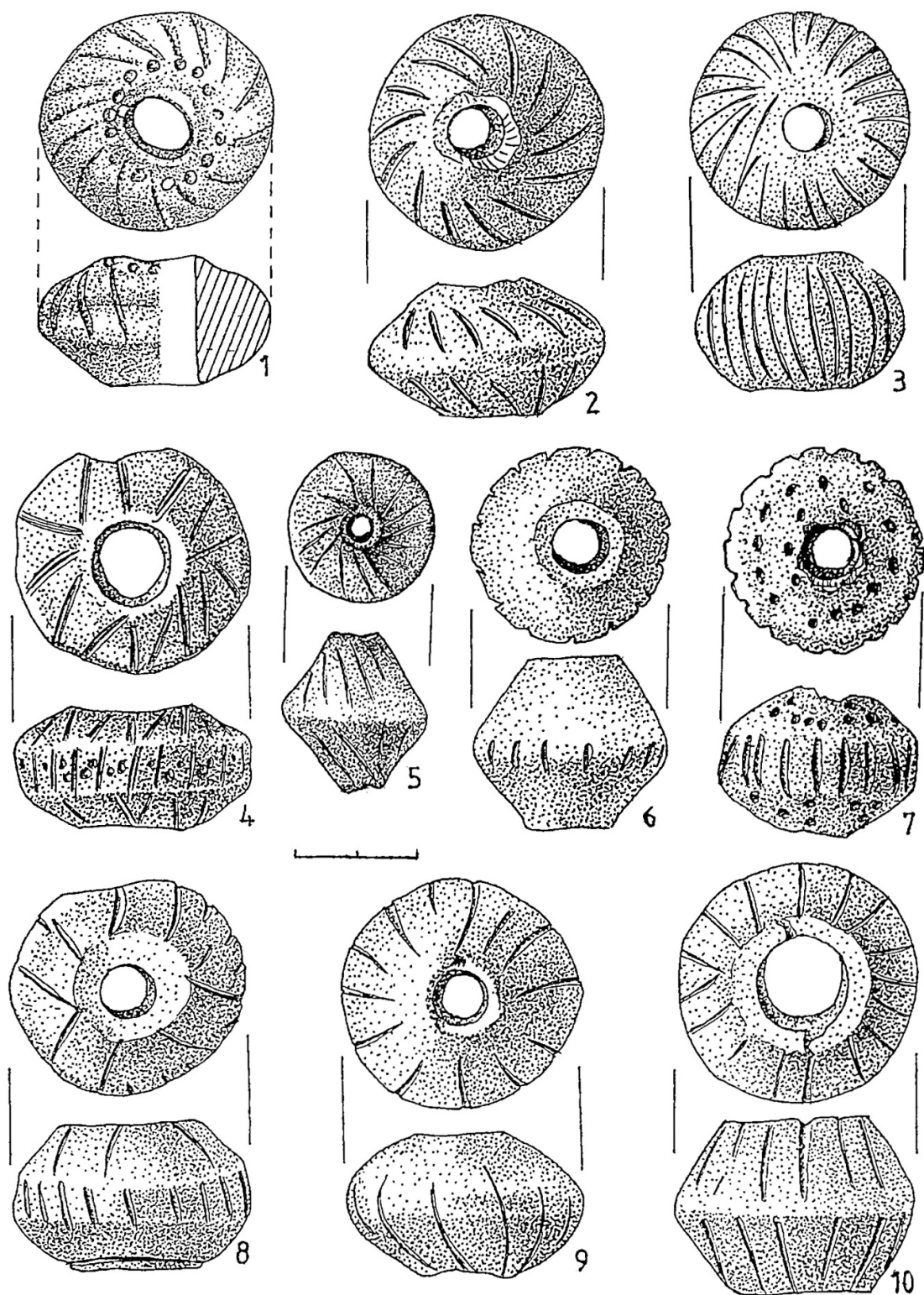

Fig. 42. Poiana. Fusaiole de lut ars cu decor.

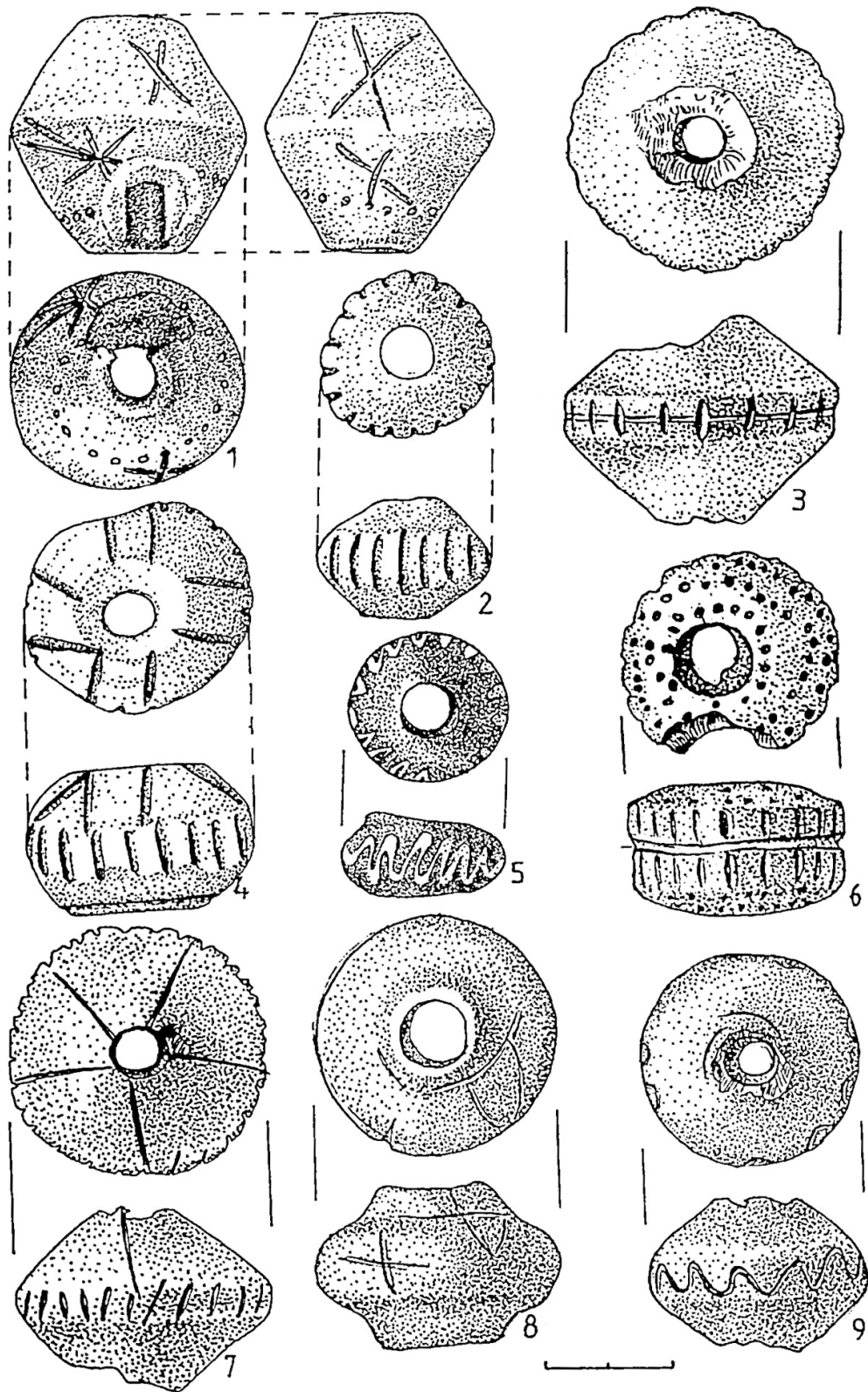

Fig. 43. Poiana. Fusaiole de lut ars cu decor.

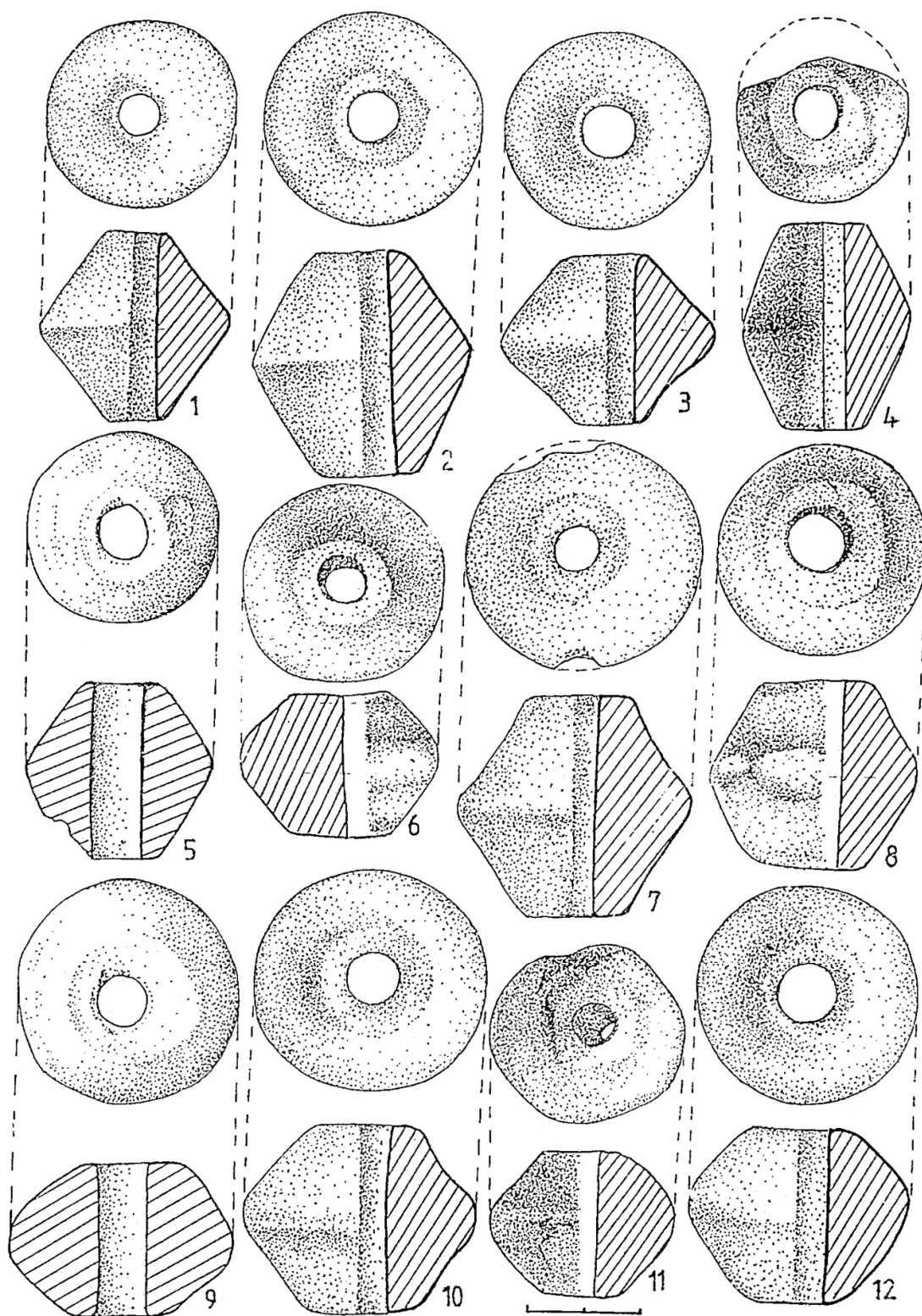

Fig. 44. Poiana. Fusaiole de lut ars de formă bitronconică.

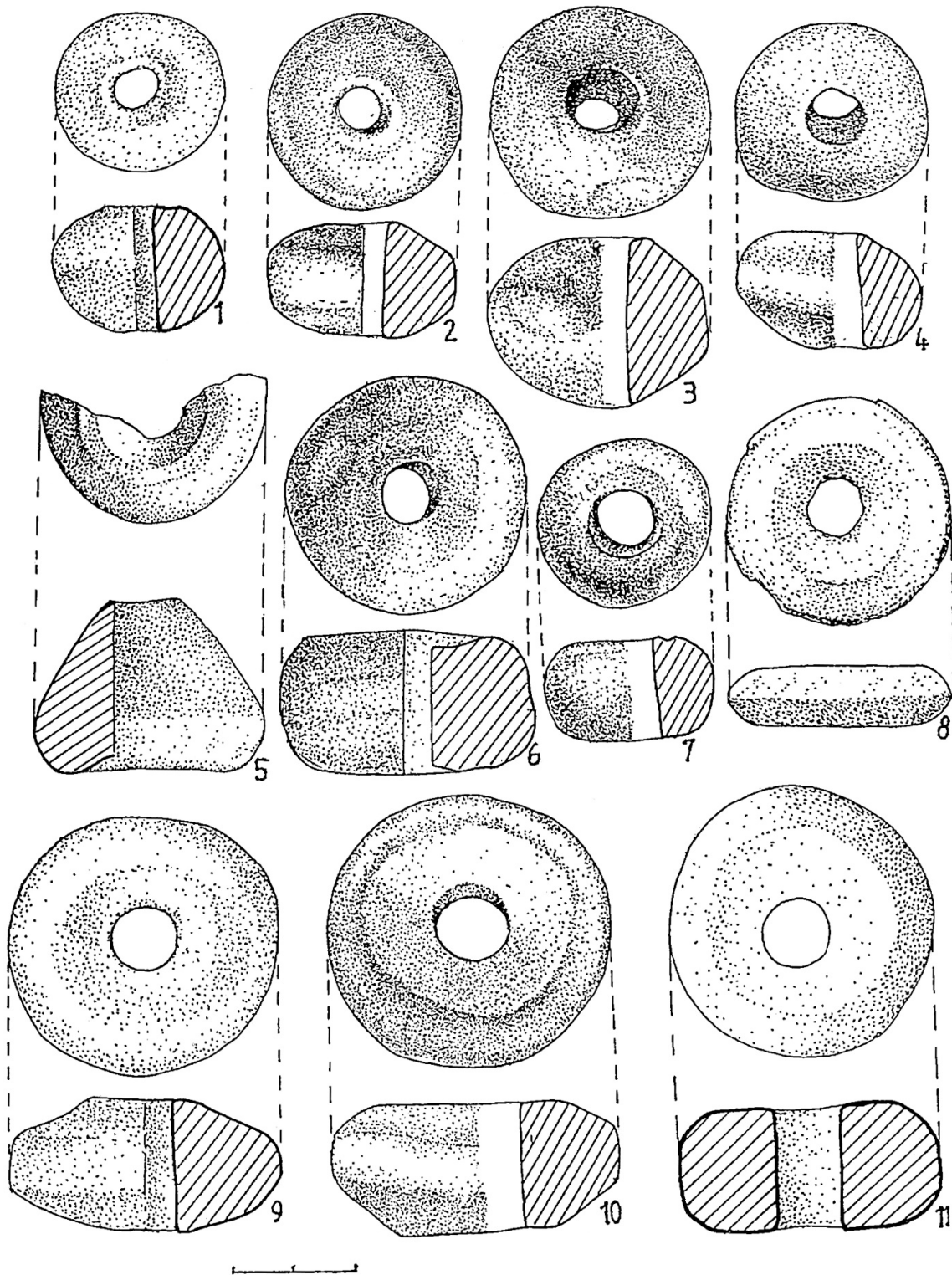

Fig. 45. Poiana. Fusaiole de diferite forme.

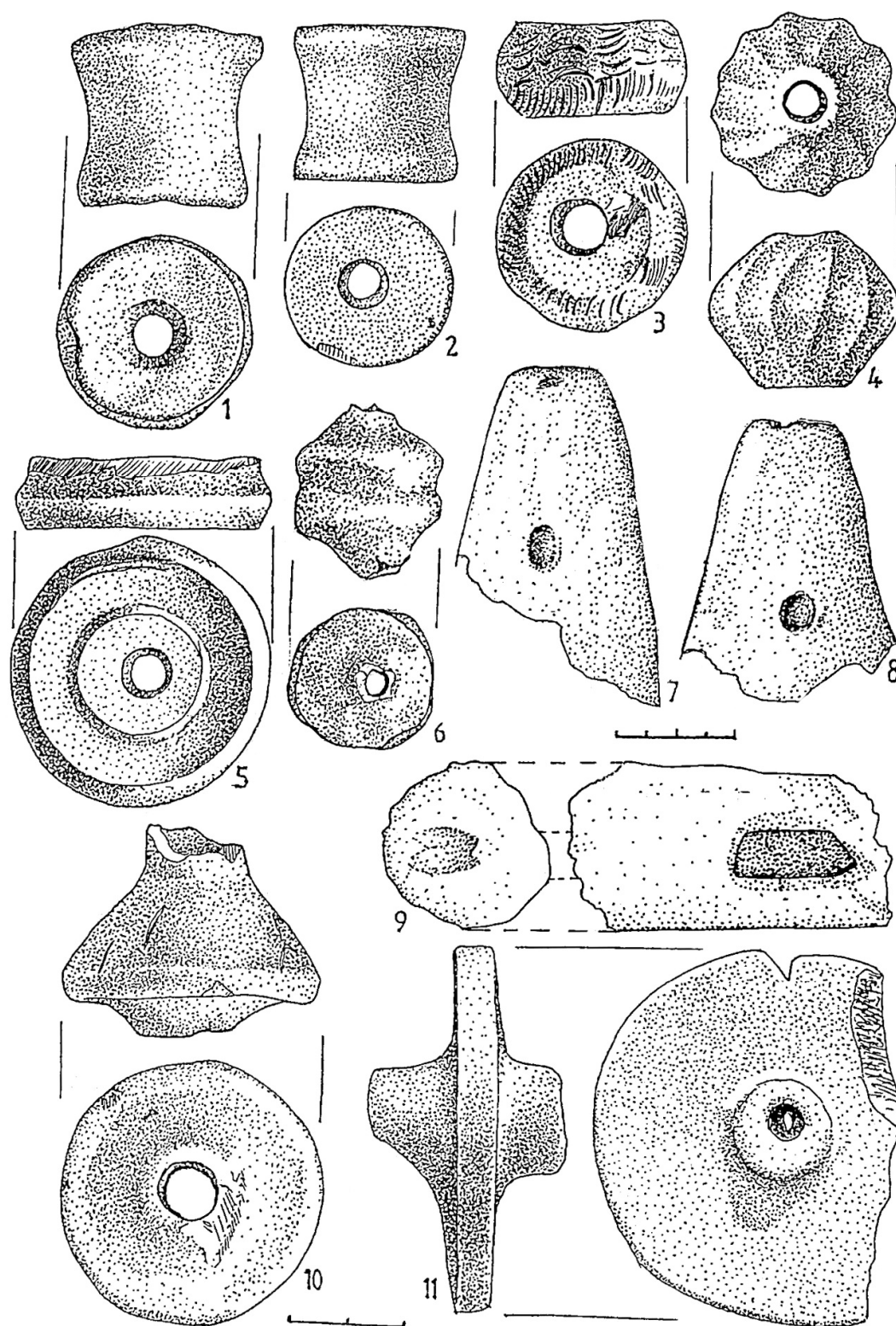

Fig. 46. Poiana. Diferite obiecte de lut ars.

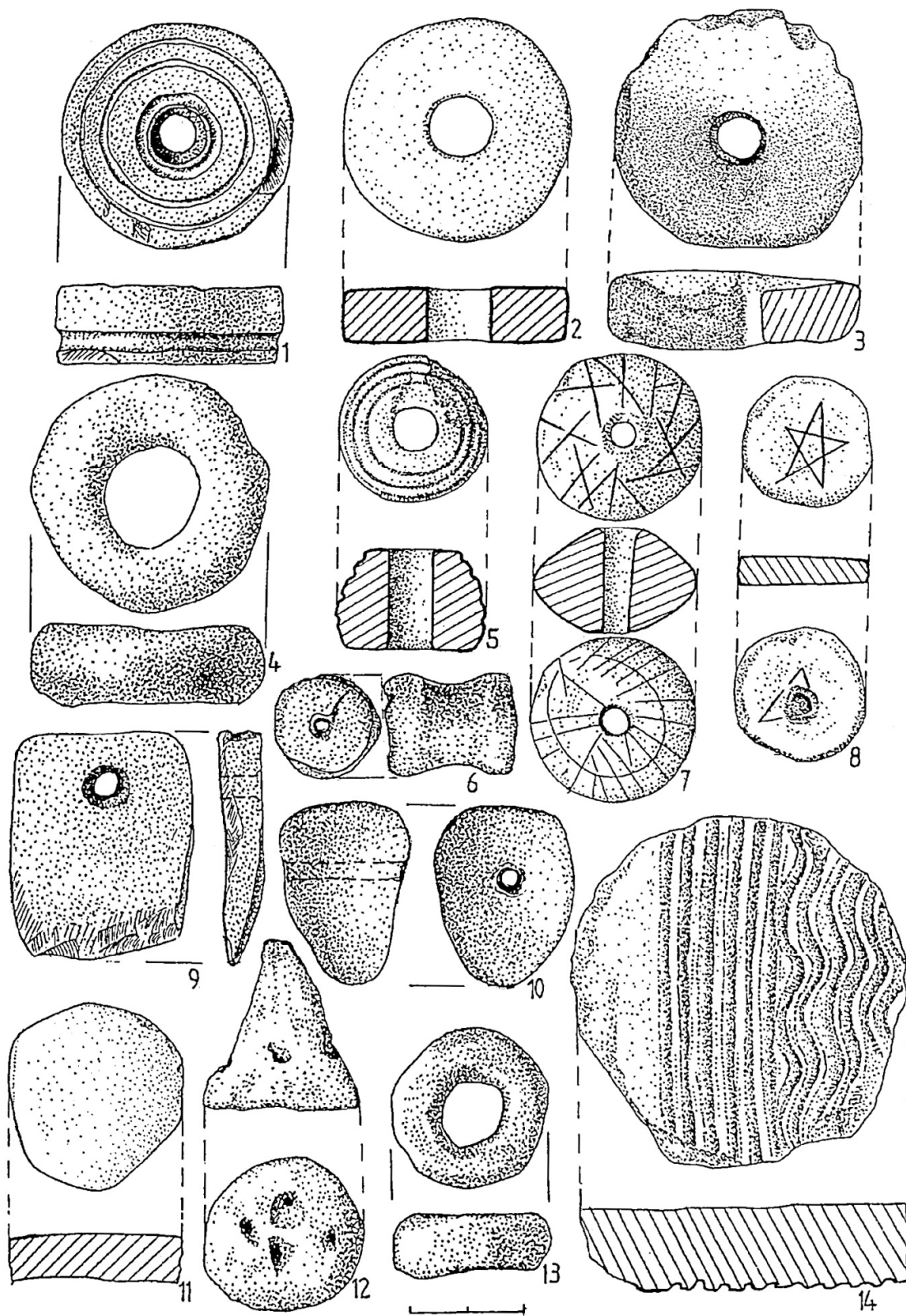

Fig. 47. Poiana. Diferite obiecte de lut ars.

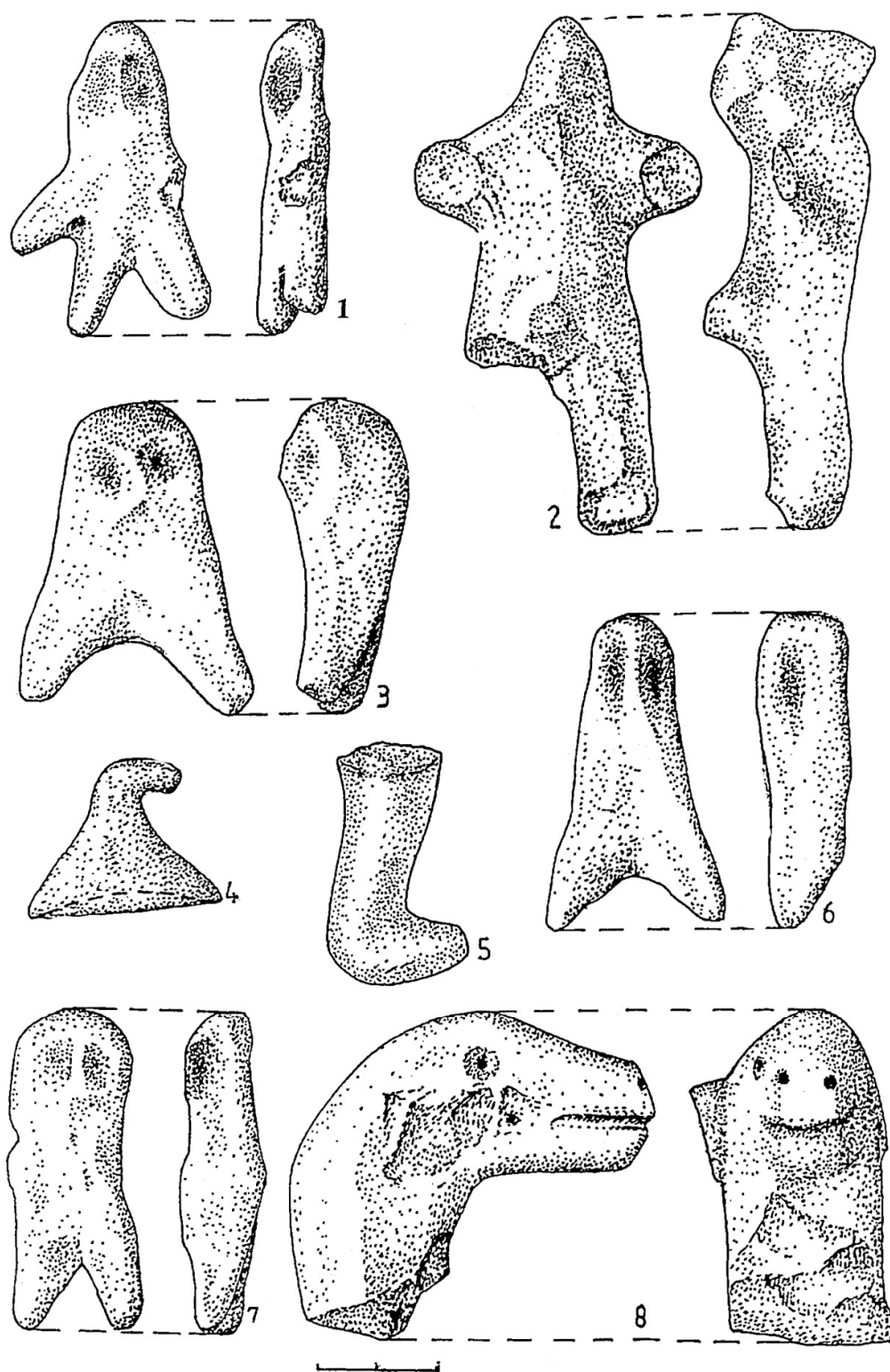

Fig. 48. Poiana. Reprezentări plastice din lut ars.

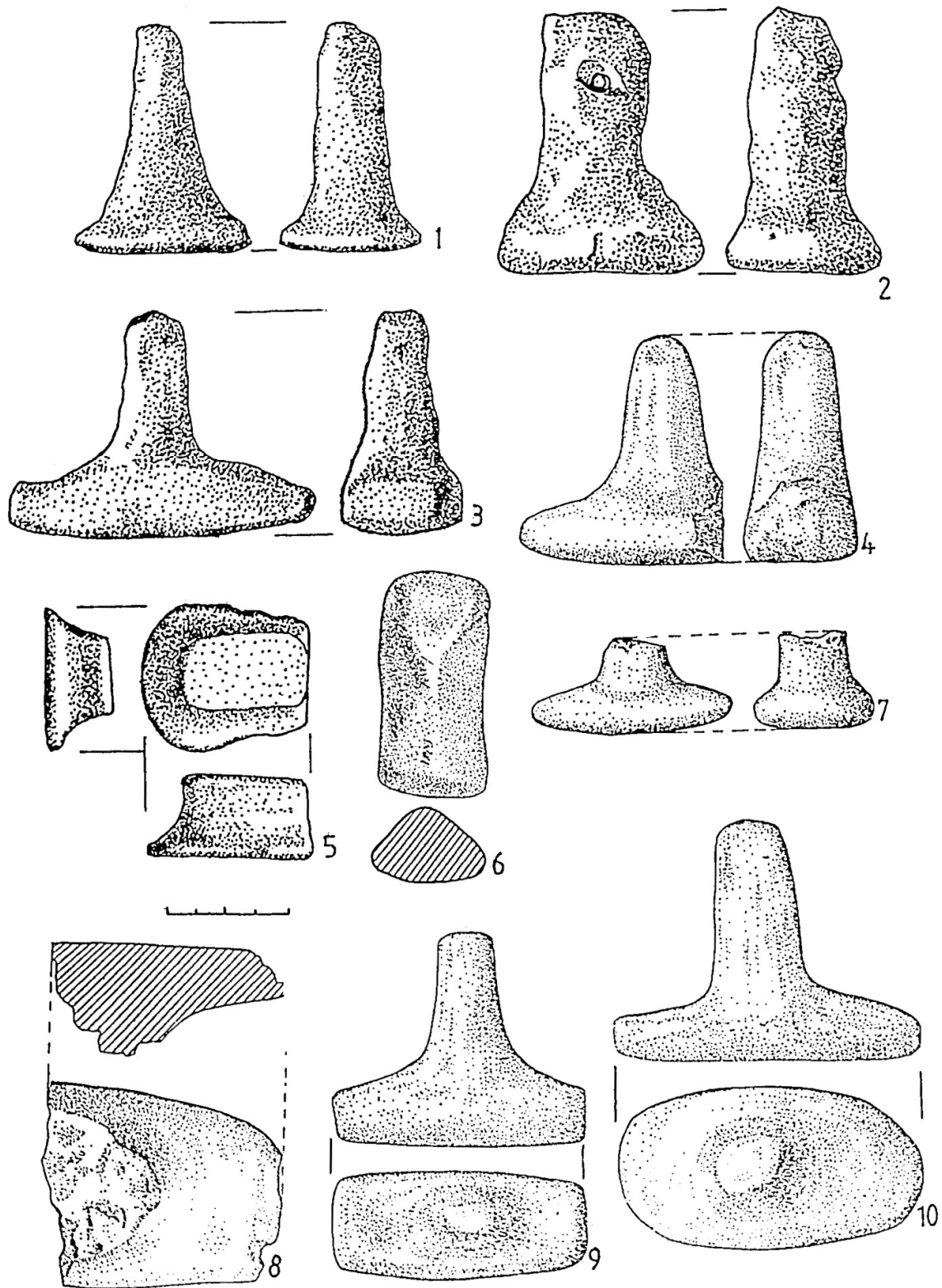

Fig. 49. Poiana. Lustruitoare de lut (1-4, 7-10) și piatră (5-6).

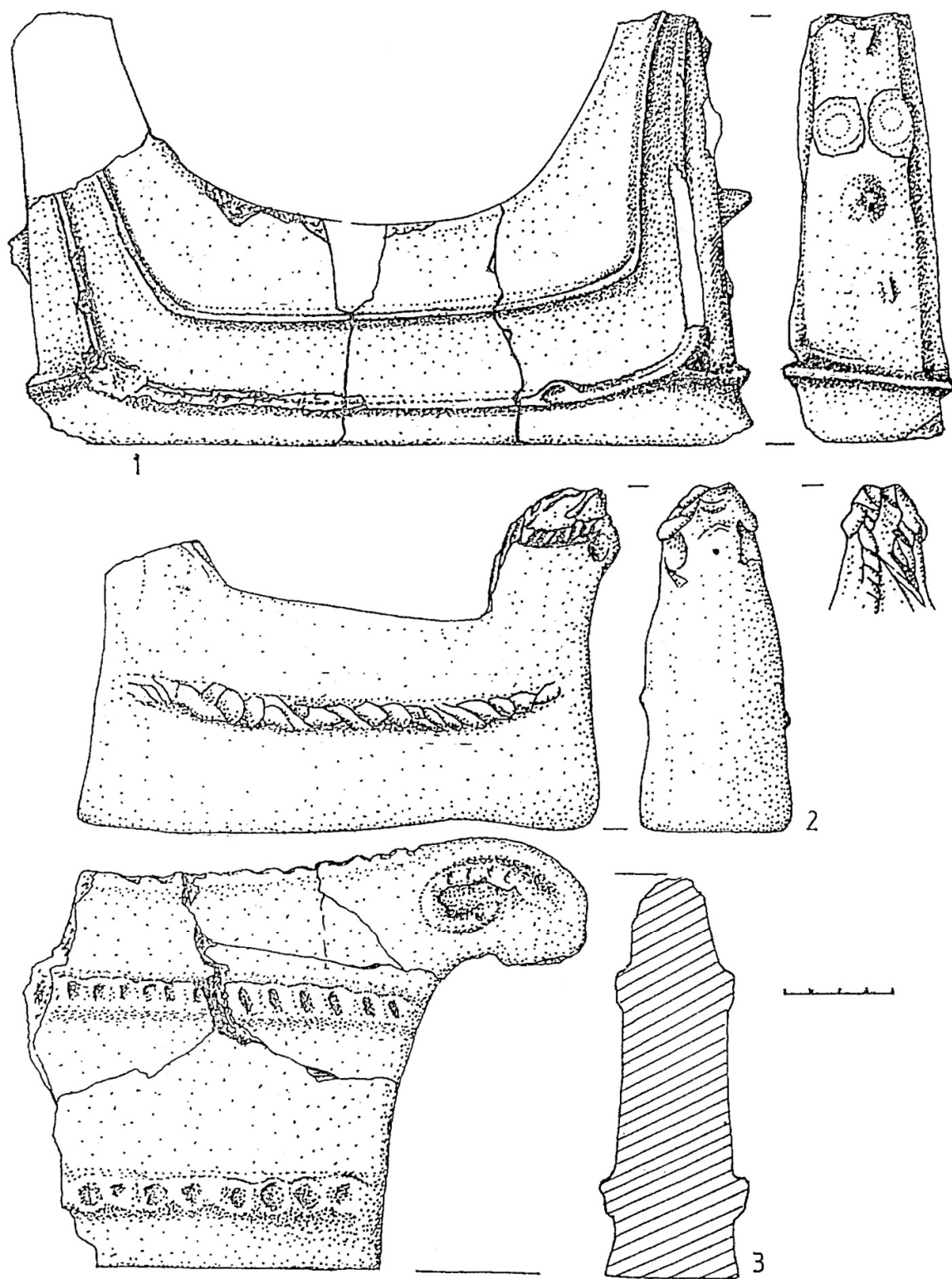

Fig. 50. Poiana. Căței de vatră din pământ ars.

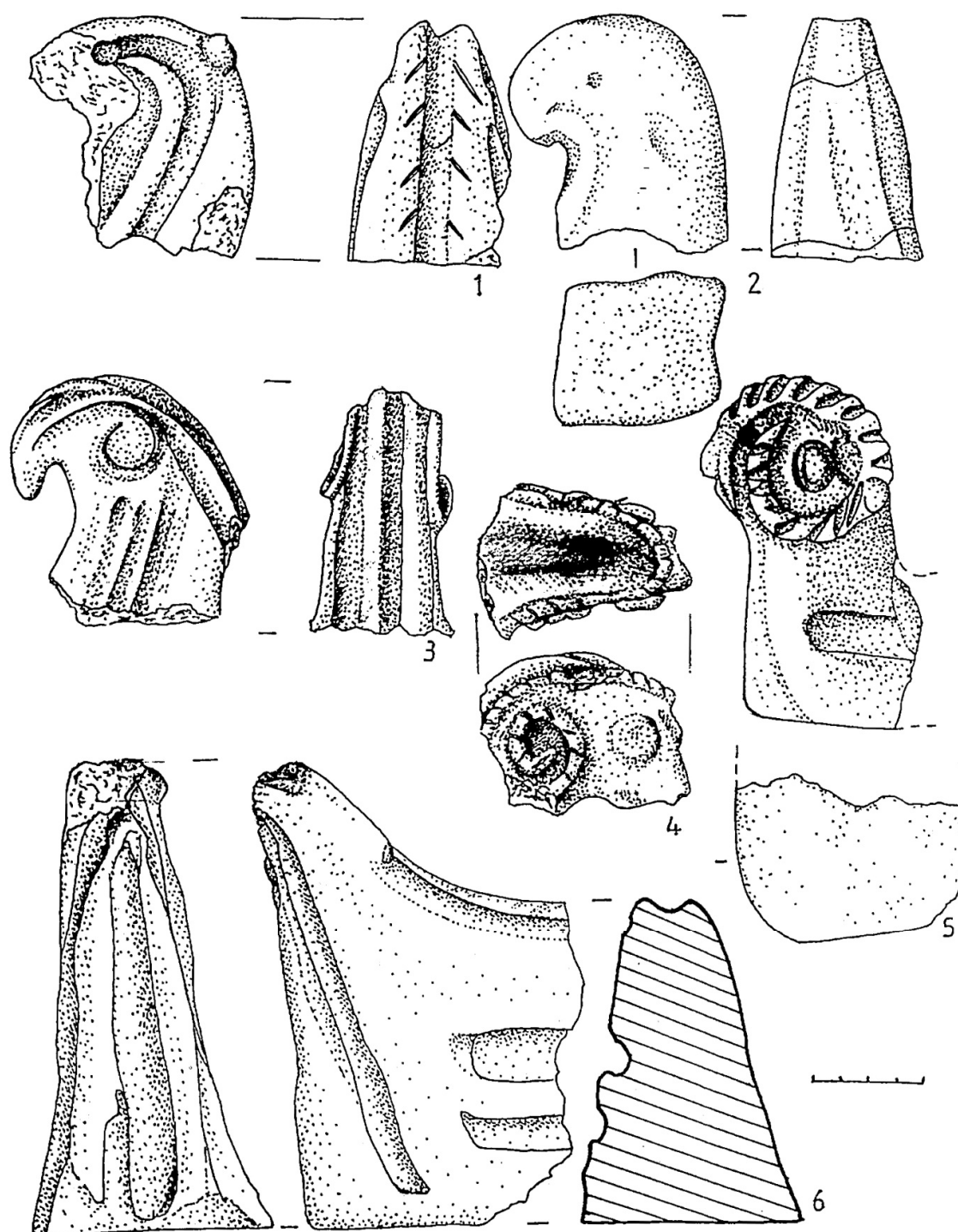

Fig. 51. Poiana. Căței de vatră din pământ ars.

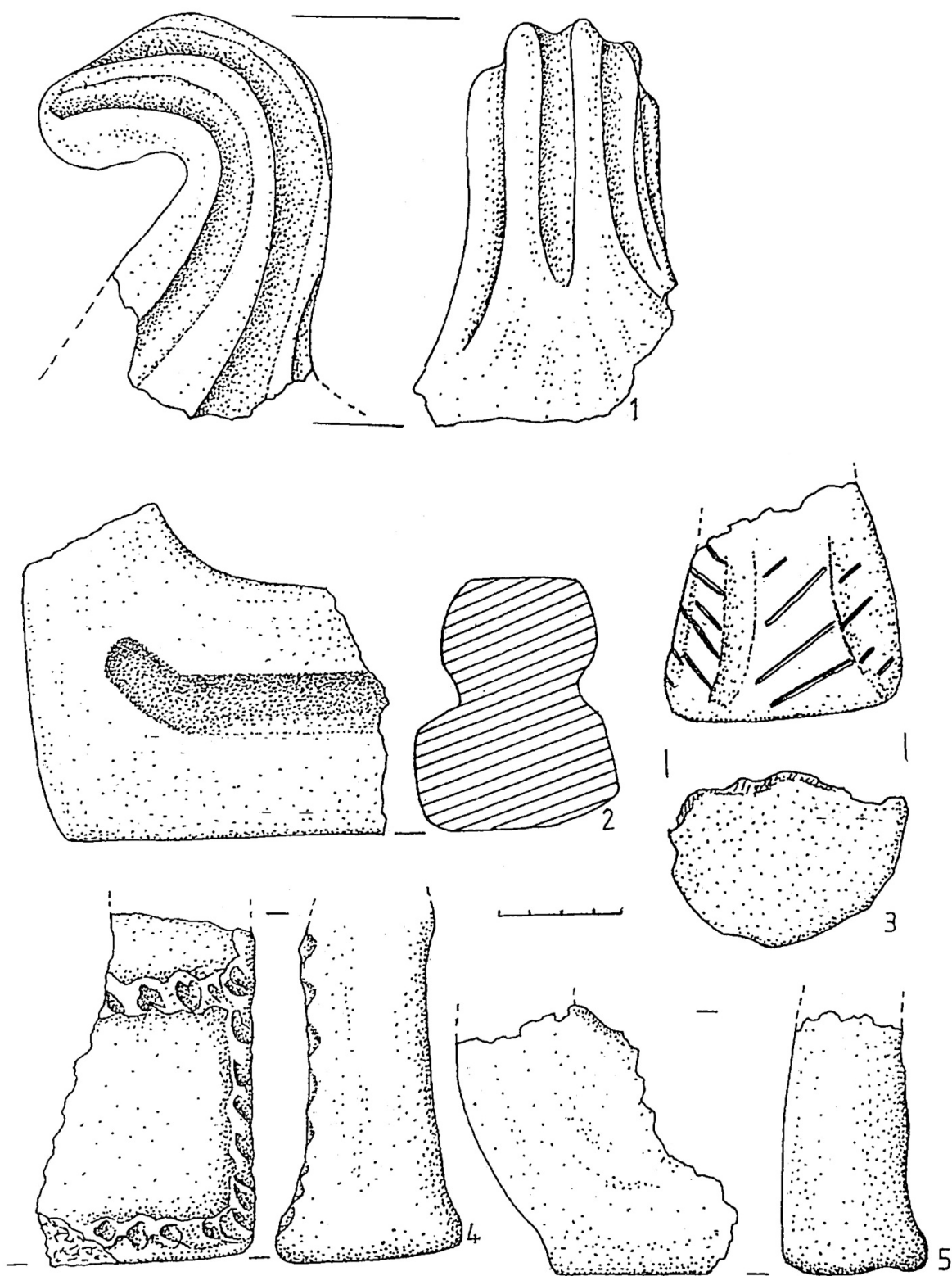

Fig. 52. Poiana. Căței de vatră din pământ ars.

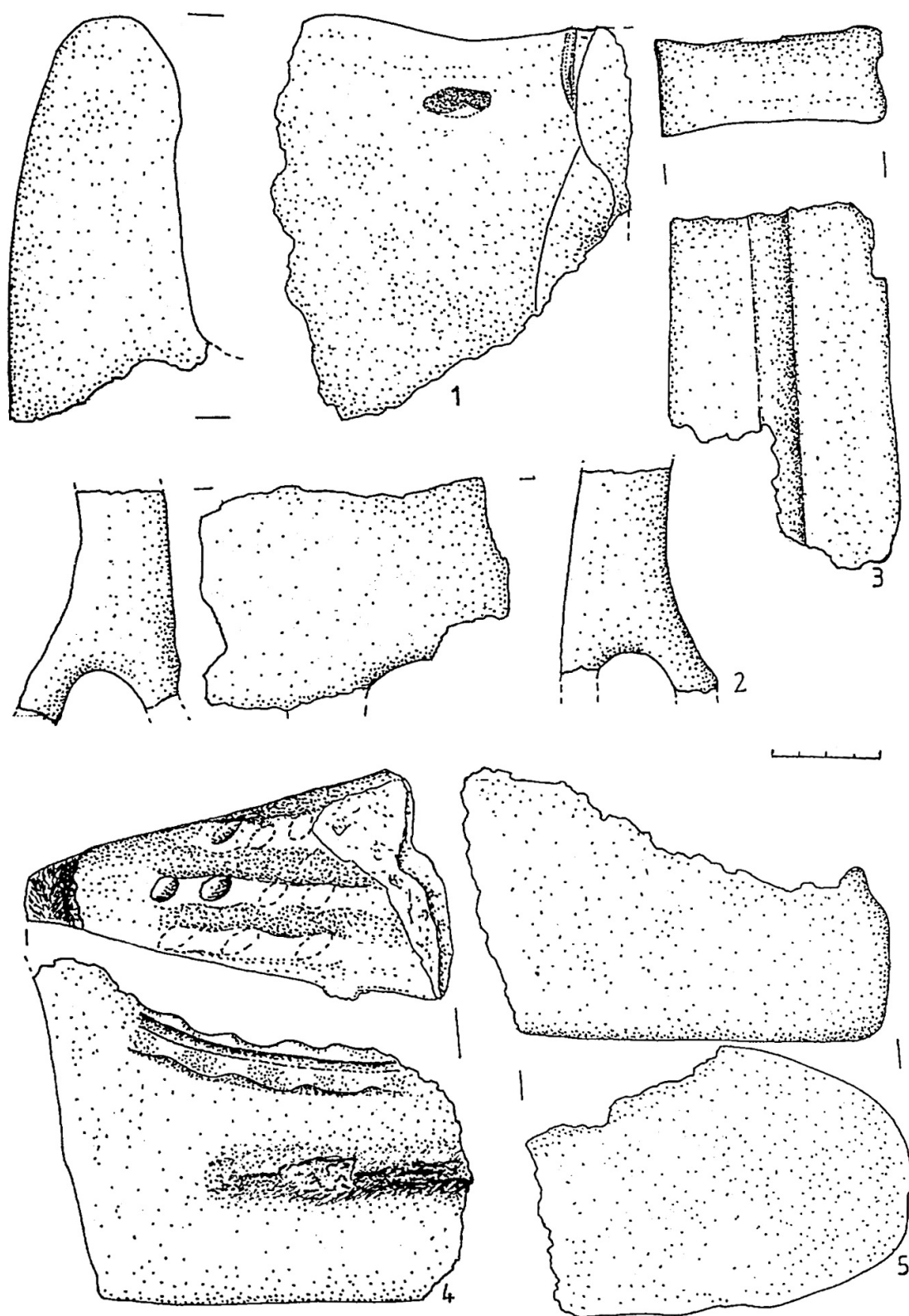

Fig. 53. Poiana. Căței de vatră din pământ ars.

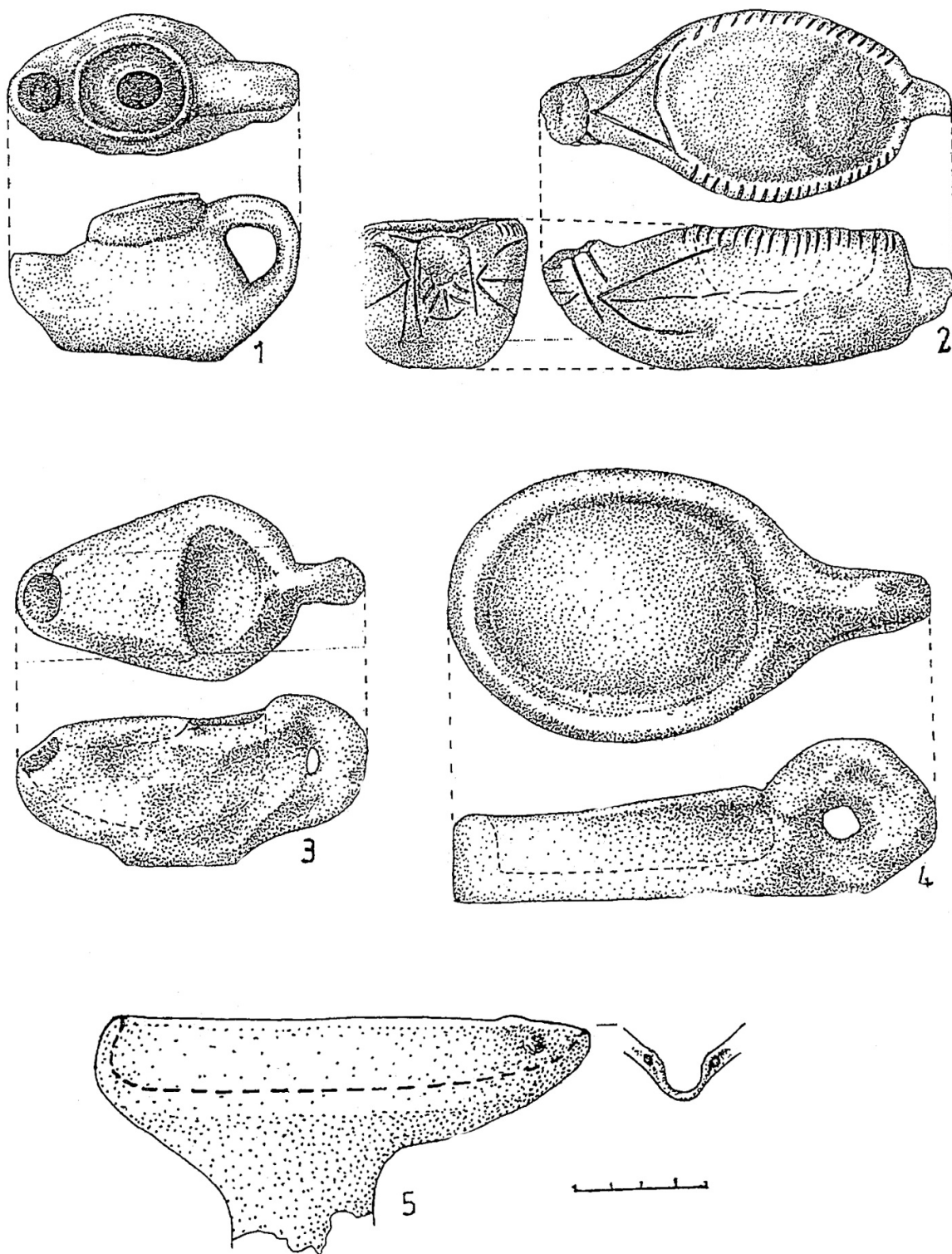

Fig. 54. Poiana. Opaite din lut ars.

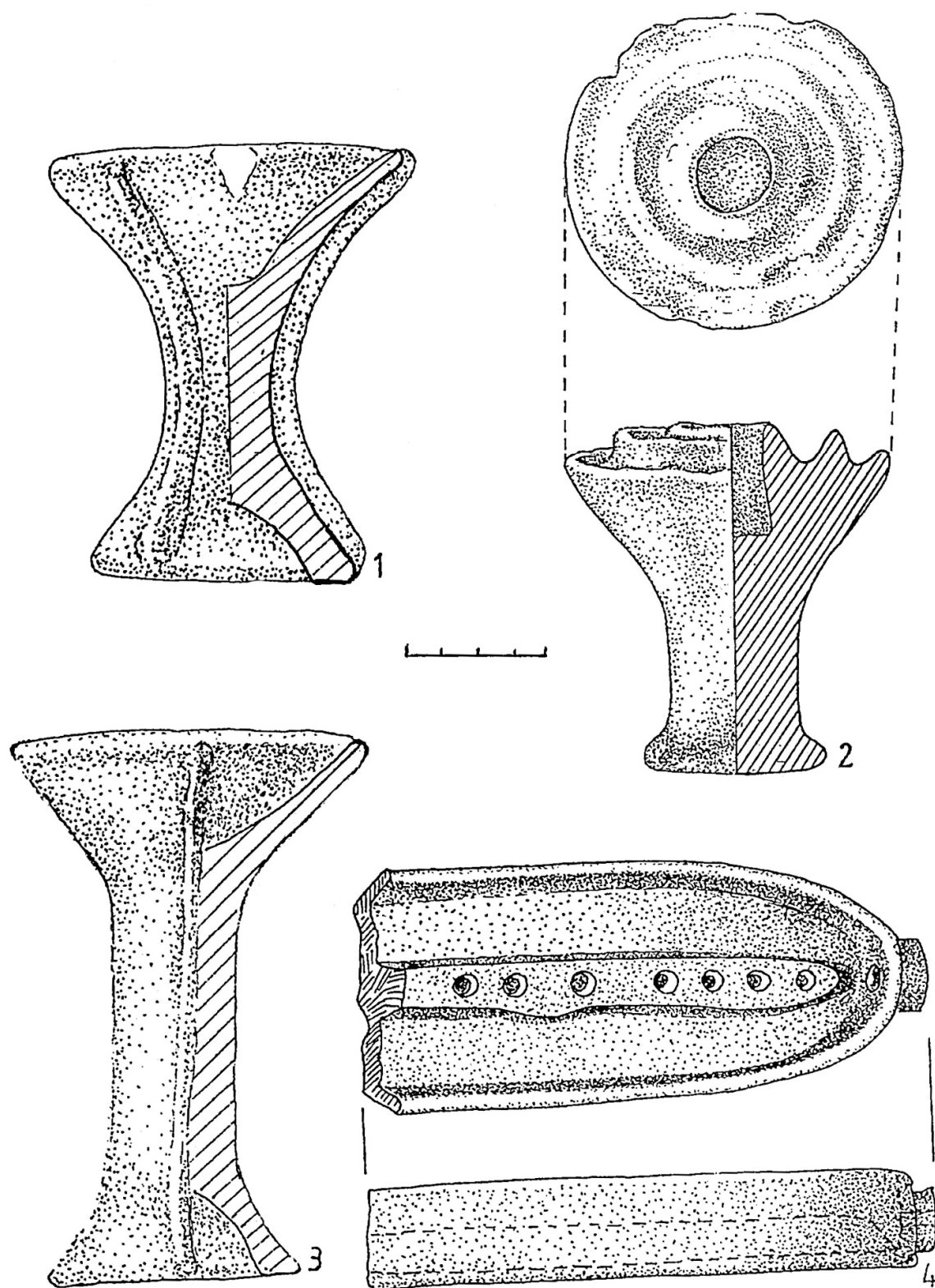

Fig. 55. Poiana. Opaițe din lut ars.

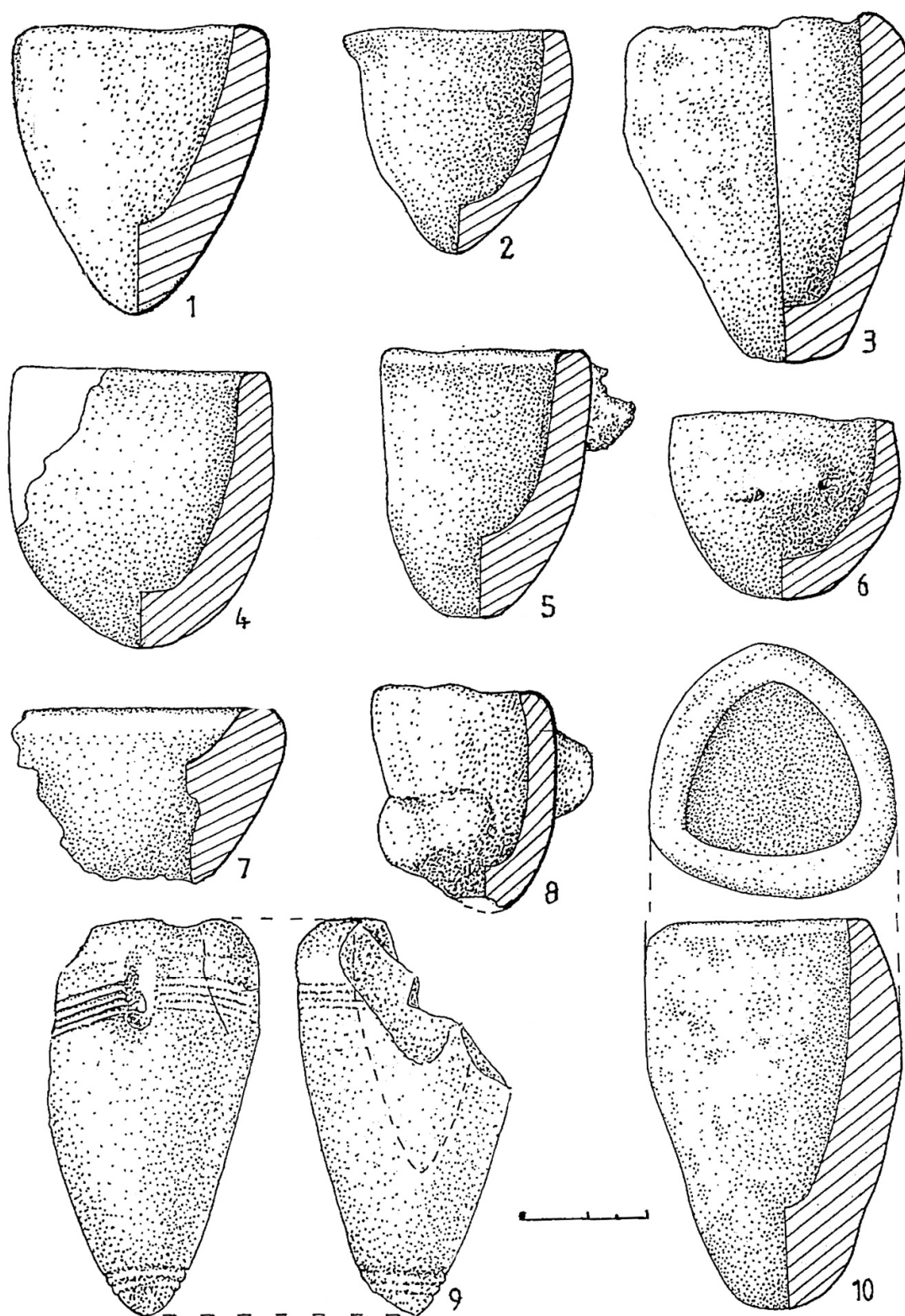

Fig. 56. Poiana. Creuzete din lut ars.

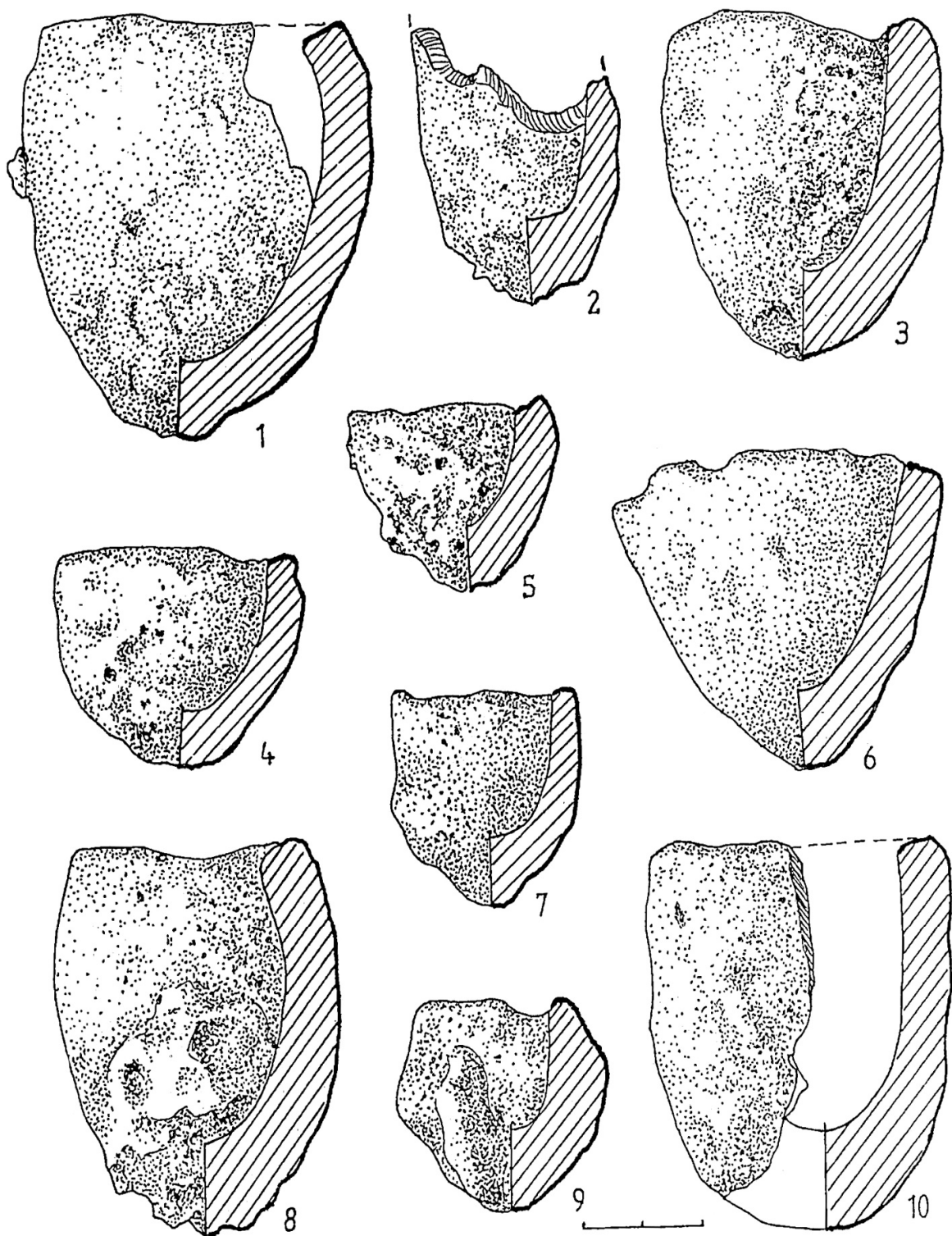

Fig. 57. Poiana. Creuzete din lut ars.

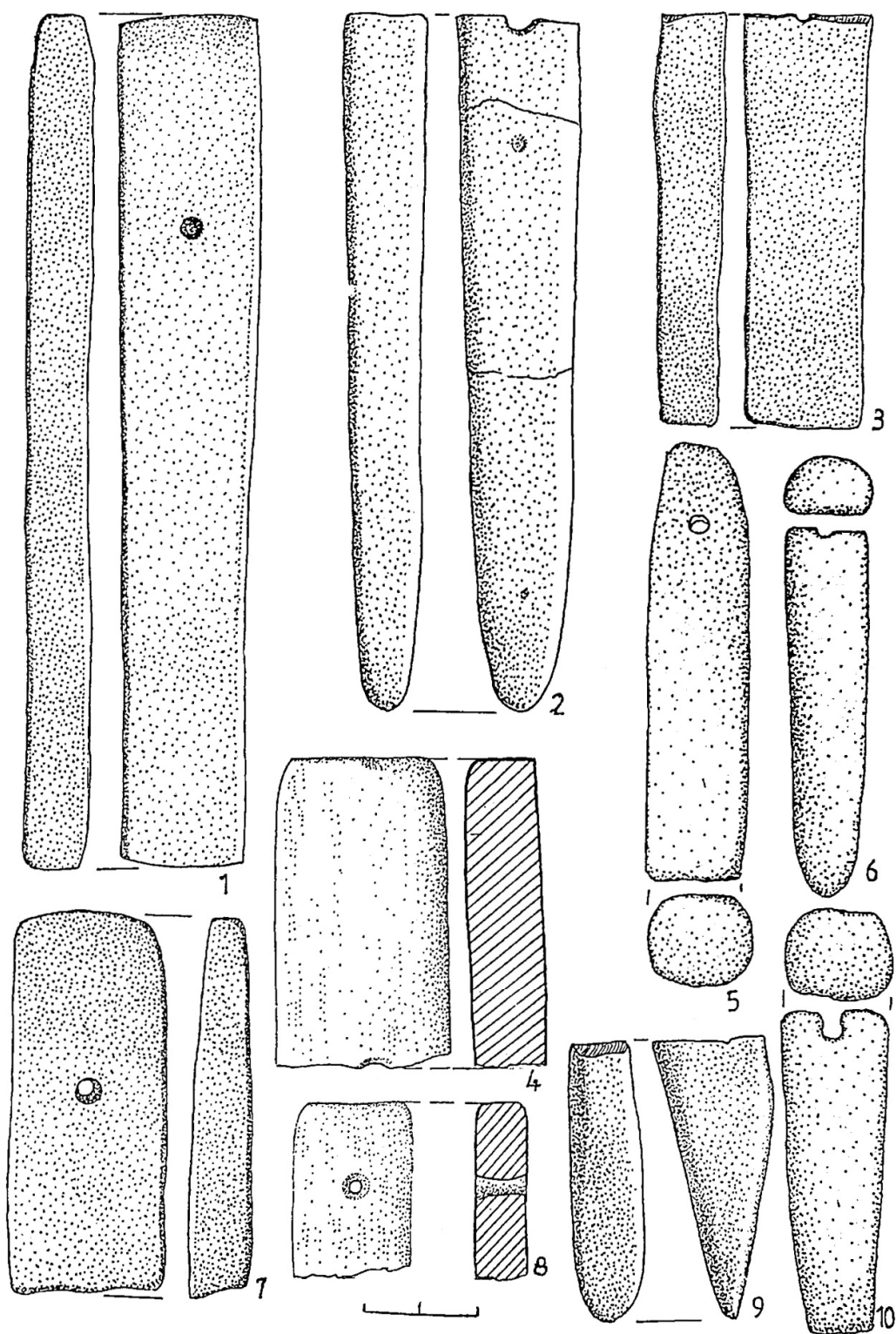

Fig. 58. Poiana. Diferite obiecte de piatră.

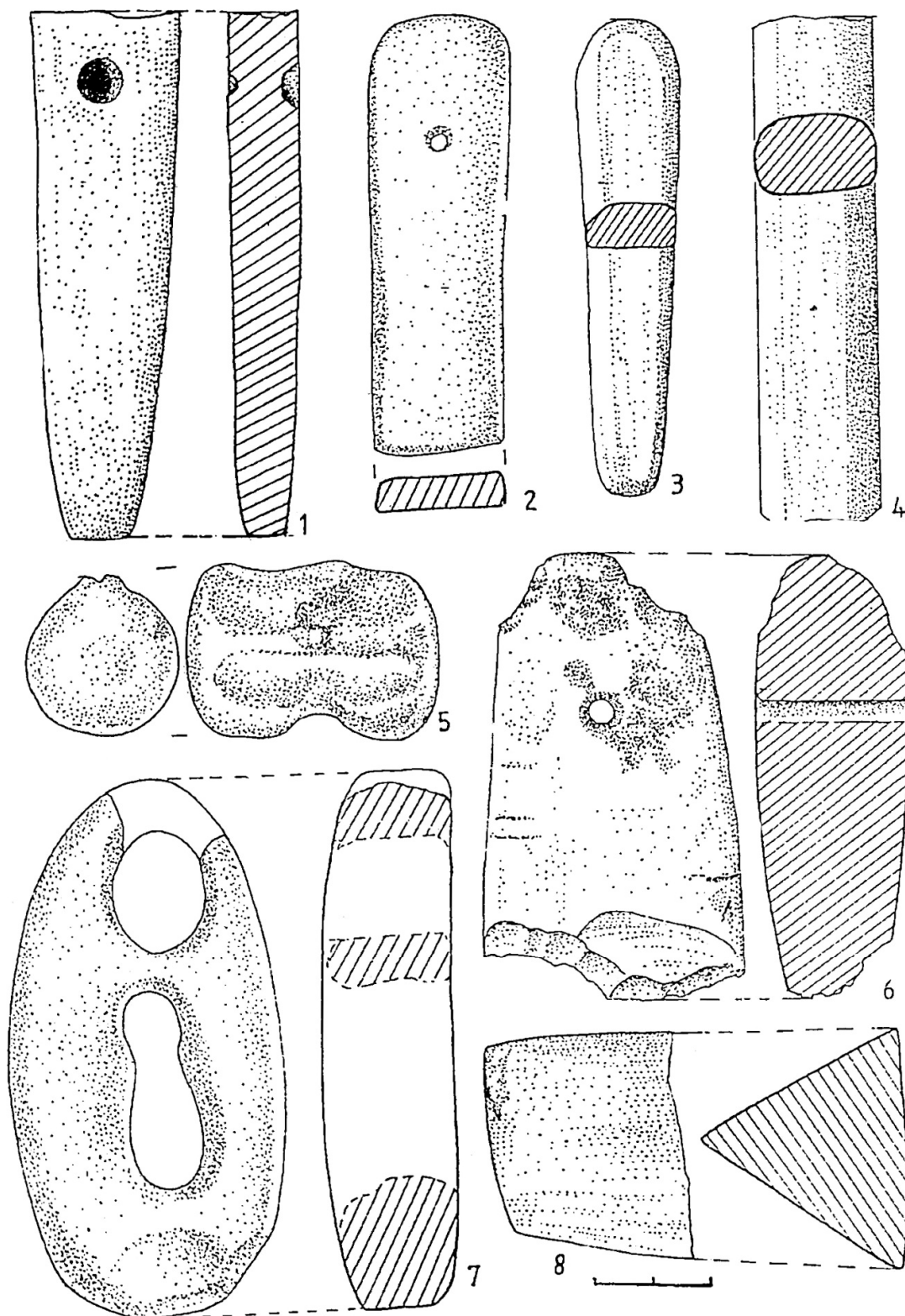

Fig. 59. Poiana. Diferite obiecte din piatră.

ECHIPAMENTUL MILITAR ROMAN DIN CETATEA DACICĂ DE LA POIANA (JUD. GALAȚI)¹

LIVIU PETCULESCU, MIRCEA NICU

Primele săpături arheologice în cetatea de la Poiana (com. Nicorești, Jud. Galați) au fost efectuate în 1926 de Gh. Ștefan, însă cercetarea sistematică a acestei importante stațiuni începe cu un an mai târziu, în 1927, odată cu campania de mare amploare organizată de Radu Vulpe și Ecaterina Vulpe². După o serie de săpături de mai mică anvergură, rămase de altfel nepublicate, R. Vulpe efectuează în 1949, 1950³ și 1951⁴ trei alte mari campanii arheologice. În sfârșit, între 1985 - 1990, Silvia Teodor, Mircea Nicu și Stela Țau au executat o serie de săpături urmărind clarificarea unor probleme stratigrafice ale acestui sit.

R. Vulpe nu a ilustrat în rapoartele sale de săpături decât o mică parte din bogatul inventar descoperit, iar, deoarece proiectata sa monografie arheologică a Poanei nu a mai ajuns să fie realizată, majoritatea pieselor, inclusiv numeroase obiecte romane, au rămas inedite. O parte din piesele cele mai remarcabile au fost incluse în cataloagele expozițiilor privind geto-dacii din Moldova⁵, însă de abia în ultimul deceniu Silvia Teodor în colaborare cu alți arheologi a demarat un amplu program de cercetare urmărind introducerea în circuitul științific a întregului material arheologic de la Poiana. În cel mai recent catalog publicat de S. Teodor și colaboratorii săi se află și câteva obiecte militare romane tratate foarte sumar și beneficiind de o ilustrație de calitate inegală⁶. Piesele militare romane de la Poiana datând din secolul I p. Chr., deja semnalate în literatura arheologică, și cele aflate în colecțiile Muzeului Național de Istorie al României - București au fost comunicate de L. Petculescu la congresul de Tracologie din 1996⁷, iar limba de curea, cat. nr. 19, la congresul *limes* - ului de la Zalău⁸.

În concordanță cu opinia dominantă în acest moment printre arheologi, din echipamentul

¹ Articol publicat în revista *Istro-Pontica*, 2000, Tulcea, pp. 203-220.

² R. Vulpe, E. Vulpe, *Les fouilles de Poiana*, în *Dacia*, 3-4, 1927-1932, pp. 253-351.

³ R. Vulpe și colab., *Activitatea șantierului arheologic Poiana - Tecuci*, în *SCIV*, 2, 1951, pp. 177-214.

⁴ R. Vulpe și colab., *Șantierul Poiana*, în *SCIV*, 3, 1952, pp. 191-230.

⁵ M. Brudiu, V. Căpitanu, H. Harțușe, V. Ursachi, *Catalogul expoziției „Civilizația geto-dacilor din Bazinul Siretului”*, 1977; V. Bobi, M. Brudiu, V. Căpitanu, E. M. Constantinescu, M. Nicu, V. Sîrbu, V. Ursachi, *Catalogul expoziției „Civilizația geto-dacilor din Bazinul Siretului”*, 1992.

⁶ S. Teodor, M. Nicu, S. Țau, *Așezarea de la Poiana (jud. Galați). Obiecte de port și podoabă (II). Oglinzi, ace, obiecte de os*, în *ArhMold*, XX, 1999, pp. 27-88.

⁷ L. Petculescu, *Roman Military Equipment in Dacia in the First Century AD*, în Roman. P. (ed.), *The Thracian World at the Crossroads of Civilizations. Proceedings of the Seventh International Congress of Thracology*, Constanța - Mangalia - Tulcea, 1996, 2, București, 1998 (1999), pp. 261-285, în special 265-268 și pl. 5-8.

⁸ L. Petculescu, *Roman Military Equipment in Barbaricum in the Proximity of the Dacian Limes*, în N. Gudea (ed.) *Roman Frontier Studies. Proceedings of the XVIIth International Congress of Roman Frontier Studies. Zalău, 1997*, Zalău, 1999, pp. 898, nr. 26, pl. 3/26.

militar roman sunt considerate a face parte armele ofensive și defensive, echipamentul personal (centiroane) și comun (corturi), inclusiv uneltele specifice (*dolabrae*) și harnașamentul.

Totuși unele dintre piesele de echipament militar ridică probleme dificile de interpretare. Astfel, vârful de sulită în formă de frunză reprezintă un tip european comun de artefacte, iar vârful de săgeți cu trei aripioare și tija de fixare sunt întâlnite atât în contexte romane cât și sarmatice. Zăbalele și pintenii au fost utilizate atât de militari, cât și de civili, iar, în plus, în multe cazuri nu este posibilă diferențierea tipurilor romane de cele general europene ale secolului I p. Chr. Săpăturile de la Poiana au scos la iveală și un solz de armură de bronz prevăzut cu o nervură mediană⁹. Armurile de solzi cu nervuri își au originea în Orient de unde, în secolul I p. Chr., s-au răspândit în părțile europene ale Imperiului roman, probabil prin intermediul unităților de arcași orientali¹⁰. Tot în secolul I p. Chr. solzii cu nervuri au o utilizare comună și în echipamentul războinicilor sarmați¹¹, iar la Poiana au fost descoperite mai multe obiecte indiscutabil sarmatice: o oglindă și mai multe mânere de cuțit cu *tamga*¹². Prin urmare solzul de armură de la Poiana ar putea fi o piesă oriental - romană sau, mai probabil, sarmatică. În sfârșit vârful de teacă din tablă de bronz rulată pare mai degrabă un accesoriu de cuțit decât de sabie¹³, iar limba de curea de bronz în formă de bară cu secțiune pătrată terminându-se într-o proeminență sferică¹⁴, aparține unui tip neatestat în mediile militare romane de la Dunărea de Jos și are doar analogii îndepărtate în contextele civile provinciale și în cele barbare germanice datate în secolul II p. Chr.¹⁵ Toate obiectele menționate având ca element comun incertitudinea încadrării lor în echipamentul militar roman nu vor fi tratate în lucrarea de față.

Înainte de a trece la discutarea propriu-zisă a artefactelor militare romane de la Poiana mai trebuie precizat că ne-au fost accesibile piesele din Muzeul Național de Istorie a României din București și cele existente la Muzeul Mixt din Tecuci, în perioada 1994 - 1999. Întrucât în toți acești ani o serie din obiectele de la Tecuci s-au aflat pentru studiu la Institutul de Istorie din Iași este posibil ca printre ele să se afle și câteva „importuri” romane de funcționalitate militară, încă inedite și pe care să nu le fi putut utiliza pentru articolul nostru.

Armament ofensiv

Au fost descoperite 12 arme ofensive, dintre care una întreagă și restul fragmente diverse: o sabie, două gărzi, patru mânere și o bandă ornamentală de teacă de sabie, un fragment de lamă de *pugio* și o gardă, probabil tot de pumnal, și două baze de săgeată.

⁹ R. Vulpe și colab., *Activitatea șantierului arheologic Poiana – Tecuci*, p. 207, fără ilustrație. Piesa este păstrată la Muzeul de Istorie „Teodor Cincu”, Tecuci, f. n. i.

¹⁰ Y. Yadin, *Masada. Herods Fortress and the Zealots Last Stand*, Londra, 1967, p. 54, ilustrație, armura de solzi cu nervuri a unui războinic zelot; H. R. Robinson, *The Armour of Imperial Rome*, Londra, 1975, p. 173, fig. 481, 484, armuri combinate din zale de fier și solzi de bronz cu nervuri de la Augsburg, Ouddorp și Newstead; L. Bekker, *Militärische Funde aus Augusta Vindelicum*, în *Die Römer im Schwaben. Jubiläumsausstellung 2000 Jahre Augsburg*, Augsburg, 1985, p. 90, fig. 60, armura de la Augsburg datată în jurul lui 50 p. Chr., care a aparținut probabil unui ofițer de origine tracă.

¹¹ V. Bârcă, *Considerații privind armamentul, tipul de trupe și tactica militară la sarmați*, în *ActaMN*, 31, 1994, pp. 56-59, fig. 1/2-3 și 8, cu bibliografia.

¹² R. Vulpe și colab., *op. cit.*, fig. 25/6 oglindă; fig. 29/1 – 3 mânere; fig. 28/7, 12 săgeți sarmate sau romane cu trei aripioare și tije de fixare.

¹³ R. Vulpe și colab., *Șantierul Poiana*, fig. 19/2.

¹⁴ R. Vulpe, E. Vulpe, *op. cit.*, fig. 110/2; S. Teodor, M. Nicu, S. Țau, *op. cit.*, p. 82, nr. 426, fig. 26/1.

¹⁵ Inedită. Cluj-Napoca, atelierul de fibule, primul sfert al sec. II p. Chr.; J. Tejral, *New aspects of the Roman-Germanic confrontation on the Middle Danube*, în N. Gudea (ed.) *Limes XVII. Proc. XVII Internat. Congress Roman frontier Stud.* (Zalău, 1997), Zalău, 1999, p. 836. Mušov – Burgstall, cca. 170 p. Chr.

Sabia (nr. 1) este un *gladius* roman. Prin lama lată și vârful lung ea se apropie de exemplarele tipului „Mainz”, caracteristic pentru prima jumătate a secolului I p. Chr., iar prin tășurile aproape paralele de tipul „Pompei”, care a fost cel mai frecvent utilizat între 60 - 80 p. Chr.¹⁶. Astfel, sabia nr. 1 apare ca o piesă ce face tranziția între tipurile menționate, ceea ce înseamnă că a fost probabil lucrată către mijlocul secolului I p. Chr.

Gărzile de săbii de os, decorate (nr. 2 - 3), au analogii la Rheingönheim (castru datat cca. 40 - 70 p. Chr.), la Vindonissa (3 ex. - dateate în secolul I p. Chr.), Augst, Avenches, Autun, Lyon, Mainz, Svilengrad¹⁷. Întrucât gărzi nedecorate de formă dreptunghiulară sunt întâlnite cu *gladii* de tip „Pompei”¹⁸, credem că piesele de la Poiana pot fi dateate în a doua jumătate a secolului I p. Chr. După Unz și Deschler-Erb gărzile dreptunghiulare decorate din os sunt probabil părți componente ale săbiilor de cavalerie¹⁹.

Mânerele de sabie din os cu patru caneluri orizontale pentru degete sunt prezente la Poiana în patru exemplare, dintre care două au secțiunea poligonală (nr. 4 - 5) și două secțiunea ovală (nr. 6 - 7). Ele aparțin tipului de mânere de sabie caracteristic secolului I p. Chr., cele cu secțiunea ovală fiind mai rar întâlnite²⁰.

Banda ornamentală (nr. 8) a fost probabil utilizată pentru fixarea plăcii decorate a unei teci de sabie de tipul „Pompei”²¹. Totuși, nu poate fi exclusă nici ipoteza întrebuințării ei la placarea marginii de deasupra frunții a unui coif de tip Weisenau. În ambele cazuri piesa aparține secolului I p. Chr., însă, dacă acceptăm atribuirea sa unei teci, atunci datarea ei se restrânge la cea de a doua jumătate a acestui secol.

Lama fragmentară de pumnal (nr. 9) este îngustă, cu vârful alungit și fără nervură mediană, deci prezintă caracteristicile pumnalelor din a doua jumătate a secolului I p. Chr.²². Teaca de pumnal de la Ocnîța are aproximativ aceeași lățime ca nr. 9²³. O analogie apropiată a exemplarului de la Poiana este reprezentată de un *pugio* din castrul roman de la Orăștioara de Sus (jud. Hunedoara), care nu a putut să fie abandonat înaintea începutului secolului II p. Chr.²⁴ Prin urmare este aproape sigur

¹⁶ M. C. Bishop, J. C. N. Coulston, *Roman Military Equipment from the Punic Wars to the Fall of Rome*, Londra, 1993, pp. 69-71, pentru cronologia tipurilor respective.

¹⁷ Rheingönheim: G. Ulbert, *Das frühromische Kastell Rheingönheim*, Berlin, 1969, p. 56, fig. 6/1-2; H. Schönberger, *Die römischen Truppenlager der frühen und mittleren Kaiserzeit zwischen Nordsee und Inn*, în *BerRGK*, 66, 1985, p. 442, B 31 dateare; Vindonissa: Ch. Unz, E. Deschler-Erb, *Katalog der Militaria aus Vindonissa*, Brugg, 1997, nr. 22-24; Augst: E. Deschler-Erb, *Römische Beinartefakte aus Augusta Raurica. Rohmaterial, Technologie, Typologie und Chronologie*, Augst, 1998, nr. 4000, pl. 41/4000; Avanches: piesă inedită din muzeul din Avenches, inv. 72166; informație personală E. Deschler-Erb; Autun: M. Pinette și colab., *Autun Augustodunum. Capitale des Eduens*, Autun, 1985, pl. 253, nr. 519; Lyon: J. C. Béal, *Catalogues des objets de tabletterie du musée de la civilisation Gallo-Romaine*, Lyon, 1983, p. 69, nr. 71, 72, pl. 10; Mainz: L. Lindenschmit, *Die Alterthümer unserer heidnischen Vorzeit*, 2, Mainz, 1870, H 4, pl. 3/6.8; Svilengrad: I. Welkov, *Die Ausgrabungen bei Mezek und Zvilengrad*, în *IzvestijaSofia*, 11, 1937, p. 160, fig. 151.

¹⁸ G. Ulbert, *Gladii aus Pompeji*, în *Germania*, 47, 1969, p. 99, nr. 3, pl. 17/3, pl. 29.

¹⁹ Ch. Unz, E. Deschler-Erb, *op. cit.*, p. 14.

²⁰ E. Deschler-Erb, *op. cit.*, pp. 174-175 cu bibliografia.

²¹ Vezi spre exemplu Ch. Unz, E. Deschler-Erb, *op. cit.*, nr. 61, Vindonissa.

²² I. R. Scott, *First-Century Military Daggers and the Manufacture and Supply of Weapons for the Roman Army*, în M. C. Bishop (ed.), *The Production and Distribution of Roman Military Equipment*, BAR, I S 275, Oxford, 1985, pp. 164-165.

²³ L. Petculescu, *Roman Military Equipment in the Dacian Hill-Fort at Ocnîța*, în C. von Carnap-Bornheim, *Beiträge zu römischer and barbarischer Bewaffnung in der ersten vier nachchristlichen Jahrhunderten*. Marburg Kolloquium, 1994, Lublin-Marburg, 1994, pp. 65-67, piesa nr. 2.

²⁴ C. Daicoviciu și colab., *Șantierul arheologic Grădiștea Muncelului – Costești. Castrul roman de la Orăștioara de Sus*, în *MCA*, 6, 1959, p. 352, neilustrat; I. Glodariu, E. Iaroslavski, *Civilizația fierului la daci*, Cluj-Napoca, 1979, p. 164, fig. 72/4 cu loc de descoperire și număr de inventar inexact.

că *pugio* de la Poiana a fost utilizat în a doua jumătate, eventual numai în ultimul sfert al secolului I p. Chr.

Garda de bronz joasă de formă ovală, îngustă (nr. 10) are analogii printre gărzile de pumnal și de sabie din secolele II - III p. Chr.²⁵ Date fiind dimensiunile sale reduse este probabil că a aparținut unui pumnal.

Piese din os nr. 11 și 12 erau atașate la cozi de săgeată de trestie, pentru care trebuia prevăzută o bază dintr-un material rezistent care să nu crape la presiunea corzii arcului. Baze de săgeată din os se întâlnesc și în Dacia romană. Astfel în castrul de la Micia au fost descoperite două exemplare date 106 - aprox. 170²⁶, iar în cel de la Tibiscum alte trei, date în secolul II p. Chr.²⁷ Întrucât la Micia a staționat *cohors II Flavia Commagenorum equitata sagittariorum*, iar la Tibiscum în secolul III *numerus Palmyrenorum Tibiscensium*²⁸ este evident că săgețile ușoare de trestie au fost folosite de arcașii orientali pe toată durata de existență a provinciei Dacia, deci între 106 - 270 p. Chr. În timp ce analogiile cele mai apropiate ca formă pentru fiecare dintre piesele de la Poiana sunt reprezentate de câte unul din exemplarele inedite de la Micia, pentru decorul piesei nr. 11 nu cunosc paralele. Întrucât piesa nr. 12 nu are amenajat pragul inelar care delimita corpul propriu-zis al bazei de os de proeminența ei care se introducea în coadă, prag care era destinat tocmai sprijinirii marginii trestiei, credem că ea este o piesă semiprelucrată.

Armament defensiv

Cunoaștem trei arme defensive: o verigă de coif și două *umbo* de scut.

Veriga (nr. 13) nu poate fi atribuită unui anumit tip de coif și deci nu oferă elemente care să permită datarea ei.

Umbo de bronz fragmentar (nr. 14) face parte din categoria de *umbo* cu marginea circulară plană și calota mai mult sau mai puțin emisferică. Aceste *umbo* sunt întâlnite din secolul I până în secolul III și sunt considerate a fi apărut ca arme ale auxiliarilor, pentru că în sec. II utilizarea lor să se extindă treptat la toate categoriile de trupe. Așadar datarea mai precisă a piesei de la Poiana nu este posibilă, cu atât mai mult cu cât a fost descoperită întâmplător în râpa Siretului.

Fragmentul de *umbo* din bronz „argintat” (nr. 15) este decorat cu reprezentările: Meduzei, ale lui Mercur și ale lui Cerber. Motivele figurate respective compun o scenă mitologică cu evidentă semnificație funerară.

Prin forma și grosimea considerabilă piesa nr. 15 se înscrie între armele reale purtate în luptă de trupele auxiliare, în ciuda decorației „au repoussé”, utilizând motive funerare caracteristice armamentului de paradă. Motivele funerare se întâlnesc și în armamentul gladiatorilor. Cu toate acestea, întrucât ar fi dificil de explicat prezența echipamentului de gladiator într-o așezare dacică, se pare că, în contrast cu decorația sa, fragmentul nr. 15 este o piesă militară.

Decorația în relief a *umbo*-urilor „normale” este foarte rară și nu cunoaștem decât puține exemplare purtând o astfel de ornamentație: un *umbo* conic dintr-un mormânt din Panticapaion (Kerci), datat la începutul sau în prima jumătate a secolului II p. Chr.; un fragment de margine circulară din castrul Buch (Raetia), datat aprox. 150 - 260, în care a staționat *cohors III Thracum veterana*; un *umbo* în formă de cupolă aflat la muzeul Lateran, care își are probabil originea în Asia Mică și care datează din secolul IV p. Chr.²⁹ Toate aceste piese par a proveni din estul Imperiului,

²⁵ M. P. Wuilleumier, *La bataille de 197*, în Gallia 8, 1950, fig. 1, Lyon (sabie); J. Oldenstein, *Zur Ausrüstung römischer Auxiliereinheiten*, BerRGK 57, 1976, pp. 88-89 și nr. 1 Saalburg (gardă), nr. 2 Zugmantel (pumnal); N. Crummy, *Colchester Archaeological Report 2. The Roman Small Finds from Excavations in Colchester 1971-9*, Colchester, 1983, p. 138, nr. 4244, fig. 159 Colchester (gardă de pumnal?).

²⁶ Inedite, săpături L. Petculescu. Păstrate la MNIR – București.

²⁷ P. Bona și colab., *Tibiscum – Cercetări arheologice (II) (1976 – 1979)*, în ActaMN, 20, 1983, p. 418, nr. 6 – 8, pl. 11/4-6.

²⁸ C. C. Petolescu, *Die Auxiliareinheiten im römischen Dakien*, în ActaMN, 34, 1997, pp. 92-94, *cohors II Commagenorum*; 124-125, *numerus Palmyrenorum Tibiscensium*.

²⁹ Kerci: M. Kazanski, *Les éperons, les umbo, les manipules de boucliers et les haches de l'époque romaine tardive dans la région pontique: origine et diffusion*, în C. von Carnap-Bornheim (ed.), *Beiträge zu römischer and barbarischer*

însă numai cea de la Buch este decorată cu motive funerare.

Astfel, credem că Poiana piesa nr. 15 a fost probabil lucrată în Peninsula Balcanică, însă în orice caz în partea oriental-elenistică a Imperiului și se poate data din a doua jumătate a secolului I până spre mijlocul secolului III p. Chr. Totuși, deoarece reprezentarea de scene mitologice pe armele defensive este abandonată în decursul secolului II p. Chr. în favoarea acumulării de diverse motive mitologice izolate și deoarece *umbo* era fixat de scut în conformitate cu o modă timpurie prin mai mult decât patru ținte, suntem înclinați să-l plasăm la începutul acestei perioade.

Echipament

Echipamentul militar, considerat în sens restrictiv, include elementele de costum militar și celelalte obiecte utilizate de soldații romani, cu excepția armelor și harnașamentului. La Poiana cunoaștem opt piese încadrându-se cu certitudine în echipamentul militar privit în accepțiunea mai sus menționată: o placă de cataramă, două aplice de „șorț”, o limbă de curea, o cataramă, o teacă de *dolabra* și doi țăruiși de cort (?), dintre care unul nu ne-a fost accesibil.

Placa de cataramă scurtă (nr. 16) este un deșeu sau o piesă semiprelucrată. Ea aparține unui tip comun, întâlnit destul de frecvent în castelele din Raetia și Germania în anii 40 - 70 p. Chr.³⁰

Aplicele de „șorț” militar (nr. 17 - 18) fac parte dintre exemplarele nedecorate utilizate în întreg secolul I p. Chr. și până la începutul secolului II p. Chr.³¹. Totuși, întrucât piesele din prima jumătate a secolului I p. Chr. sunt în general mai groase, nr. 17 și 18 par a se plasa către sfârșitul perioadei de folosire a acestor accesorii de centiron de către pedestrașii romani.

Limba de curea bipartită (nr. 19) era aplicată pe un capăt de curea de centiron sau la teaca de cuțit. Acest tip banal de garnituri de curea a fost utilizat din timpul lui Hadrian până cel puțin la sfârșitul secolului III p. Chr.³² Piesa de la Poiana are câteva caracteristici care o deosebesc de exemplarele standard: este foarte mică, are marginile părții superioare teșite, pandantivul nu se îngustează la mijloc. Întrucât o analogie a sa provine din mormântul regal german de la Mušov, datat în jurul lui 170 p. Chr., L. Petculescu a plasat-o ipotetic în a doua jumătate a secolului II p. Chr.³³

Piesa nr. 26 face parte dintre cataramele simple, în formă de potcoavă, a căror funcționalitate precisă este necunoscută, însă se presupune că ele puteau fi întrebuințate la legarea diferitelor bagaje, corturi, eventual și la harnașament sau, în cazul celor de mari dimensiuni, chiar la unele centiroane³⁴. Aceste catarami apar încă din prima jumătate a secolului I a. Chr. și sunt folosite până la începutul secolului II p. Chr.³⁵, deci piesa nr. 26 se datează foarte larg.

Fragmentul de *dolabra* (nr. 27) este de mici dimensiuni și nu are nici un detaliu cu semnificație cronologică. În aceste condiții este posibil ca el să dateze din secolul I p. Chr. până în secolul III p. Chr., adică în întreaga perioadă în care tecile de *dolabrae* au fost în dotarea soldaților romani.

Țăruiși de tipul celui de la nr. 28 sunt considerați, sau țăruiși de cort sau, mai rar, țăruiși pentru

Bewaffnung in der ersten vier nachchristlichen Jahrhunderten. Marburg Kolloquium 1994, Lublin-Marburg, p. 436, fig. 7/6; Buch: E. Fabricius, F. Hetner, O. von Sarwey, *Der obergermanisch-raetische Limes des Römerreichs*, Berlin, Leipzig, 1891-1937, ORL B, vol. 67, 13, nr. 8, pl. 3/6; H. Schönberger, *op. cit.*, p. 485, E 75, datarea; Muzeul Lateran: F. Magi, *Un umbo à figures du Musée du Vatican*, în *Demareteion*, 2, 1, 1936, pp. 35-45.

³⁰ Pentru răspândire vezi L. Petculescu, *Roman Military Equipment in Dacia in the First Century AD*, p. 276, nota 60.

³¹ Pentru problematica generală a „șorțului” militar vezi M. C. Bishop, *The Early Imperial „Apron”*, în *JRMES*, 3, 1992, pp. 81-104; E. Deschler-Erb, *Beiträge zum römischen Oberwinterthur – VITUDURUM 7. Ausgrabungen im Unteren Bühl.*, 1996, p. 88, piesele nedecorate, datare în sec. I p. Chr.

³² J. Oldenstein, *op. cit.*, pp. 142-144.

³³ L. Petculescu, *Military Equipment in Barbaricum in the Proximity of the Dacian Limes*, p. 898, nr. 26.

³⁴ E. Deschler-Erb, *Das frühkaiserzeitliche Militärlager in der Kaiseraugster Unterstadt*, Augst, 1991, p. 35.

³⁵ *Ibidem*, p. 36, sec. I a. Chr. – sfârșitul sec. I p. Chr.; D. Alicu, S. Cociș, *Bronze Objects*, în D. Alicu și colab., *Small Finds from Ulpia Traiana Sarmizegetusa*, 1994, p. 106, nr. 692, pl. 34/692, catarama din forul de la Sarmizegetusa începutul secolului II p. Chr.

priponirea animalelor³⁶. Însă, indiferent de funcționalitatea reală, ei provin din contexte militare romane, așa că includerea lor în lucrarea de față este justificată. Țărușii de cort (?) de acest tip au fost întrebuințați din secolul I a. Chr. până la începutul secolului II p. Chr.³⁷

Harnașament

Harnașamentul este reprezentat prin șase piese: o verigă de fixare, două terminale de curea, o aplică de curea decorată cu *niello* și două plăci de fixare.

Veriga de fixare (nr. 20) se încadrează, prin forma sa, între verigile de harnașament romane caracteristice perioadei cuprinse între domnia lui Claudius și sfârșitul secolului I p. Chr.³⁸ O analogie foarte apropiată o reprezintă un rebut de turnare de la Alesia³⁹. Spre deosebire de toate celelalte verigi de acest fel pe care le cunoaștem și care nu sunt totdeauna de bronz „argintat”, piesa noastră este de fier decorat cu incrustații cu fir de cupru și argint. Totuși, tehnica incrustării fierului cu fir de metal colorat a fost frecvent utilizată în secolul I p. Chr. la producerea armelor, cum ar fi spre exemplu tecile de pumnal, iar în fortificațiile de la Haltern datate între VII a. Chr. - IX p. Chr. - există chiar pandantive și aplici de harnașament din fier incrustat cu fâșii de cupru⁴⁰. Astfel, considerăm că, în ciuda particularităților sale tehnice veriga de la nr. 20 este probabil un artefact roman databil, în mare, în a doua jumătate a secolului I p. Chr.

Terminalul de curea în formă de 8 (nr. 21) aparține tipului Bishop 1⁴¹. El este foarte apropiat de subtipurile 1a – c, însă în tipologia lui Bishop nu există nici un exemplar cu exact aceleași dimensiuni, formă și decor. De aceea nr. 21 trebuie privit ca o variantă deosebită în cadrul tipului Bishop 1. Terminalele Bishop 1a-c sunt răspândite în Germania Superior, Inferior și Britannia și sunt datate între domnia lui Claudius și sfârșitul secolului I p. Chr.

Terminalul de curea dreptunghiular îngust (nr. 22) face parte dintre terminalele de tipul Bishop 8a⁴². Analogiile pe care le cunoaștem la Alesia⁴³, Burghöfe⁴⁴ și Newstead⁴⁵ sunt datate între mijlocul secolului I p. Chr. (Alesia) și, cel mai târziu, până spre 120 p. Chr. când a fost abandonat castrul Burghöfe⁴⁶.

Aplica de curea argintată și decorată cu *niello* (nr. 23) se înscrie printre aplicile de tipul Bishop 6j⁴⁷. Cunoaștem analogii apropiate ale acestei aplici decorative la Alesia (2 exemplare nedecorate)⁴⁸, Rheingönheim, în Germania Superior și Stockton, în Britannia⁴⁹. Pe lângă acestea, aplicile mai larg

³⁶ G. Ulbert, *Cáceres el Viejo*, Mainz, 1984, p. 117, țăruși pentru priponirea animalelor.

³⁷ *Ibidem*, notele 346-347, secolele I a. Chr. – I p. Chr.; D. Isac, *Castrele de cohortă și de ală de la Gilău. Die Kohorten – und Alenkastelle von Gilău*, Zalău, 1997, pl. 27/4, țăruș de la Gilău, datat după 106 p. Chr., care însă are corpul gros, cu secțiune hexagonală.

³⁸ M. C. Bishop, *Cavalry equipment of the Roman army in the first century AD*, în J. C. Coulston (ed.), *Military Equipment and the Identity of Roman Soldiers. Proceedings of the Fourth Roman Military Equipment Conference*, în BAR International Series, 394, Oxford, 1988, p. 103, tabelul nr. 9, fig. 54, strap fastener (female); M. C. Bishop, J. Coulston, *op. cit.*, p. 105, datare.

³⁹ E. Rabeisen, *La production d'équipement de cavalerie au Ier s. après J.-C. à Alesia*, în JRMES, 1, 1990, fig. 9/1.

⁴⁰ R. Asskamp (ed.), *2000 Jahre Römer in Westfalen*, (Cat. Exp.), Mainz, 1989, fig. 95; H. Schönberger, *op. cit.*, pp. 427-428, A 10, datare.

⁴¹ M. C. Bishop, *op. cit.*, p. 100, tabelul 8 (strap terminals), fig. 52/1a-h.

⁴² *Ibidem*, fig. 52/8a.

⁴³ E. Rabeisen, *op. cit.*, p. 85, fig. 10/3-4.

⁴⁴ G. Ulbert, *Die römischen Donaukastelle Aislingen und Burghöfe*, Berlin, 1959, pl. 51/5.

⁴⁵ J. Curle, *A Roman Frontier Post and its People. The Fort of Newstead in the Parish of Melrose*, Clagow, 1911, pl. 76/5; 16.

⁴⁶ H. Schönberger, *op. cit.*, pp. 446-447, B 59.

⁴⁷ M. C. Bishop, *op. cit.*, tabelul 11 (strap mounts), fig. 56/6j.

⁴⁸ E. Rabeisen, *op. cit.*, p. 85, 11/1-2.

⁴⁹ Stockton: M. C. Bishop, *op. cit.*, tabelul 11/6j; Rheingönheim: G. Ulbert, *Gladii aus Pompeji*, pl. 28/21.

răspândite de tipul Bishop 6e, care se întâlnesc în cunoscutele depozite de la Fremington-Hagg și Doorwerth - ultimul alcătuit din obiecte aflate în uz între cca. 40 - 69/70 - se deosebesc de exemplarul de la Poiana doar prin detaliile decorației lor, care este mai bogată⁵⁰. Deci aplicile de tipul 6j, reprezentând o simplificare a celor de tipul 6e, par a fi ceva mai târzii decât acestea din urmă. În consecință suntem înclinați să plasăm producția aplicii de la nr. 23, cu aproximație, între 50 - 70 p. Chr.

Cele două plăci din fâșii dreptunghiulare de tablă subțire (nr. 24 - 25) au fost folosite pentru fixarea pe piele a unor aplici de harnașament. Nr. 24 a fost utilizată cu o aplică de tipul nr. 23, iar nr. 25 cu o aplică cu buton ornamental central ca cele de tipul Bishop 6 c-d⁵¹. Evident că accesorii atât de simple nu pot fi cronologizate, dar este de menționat că astfel de benzi de fixare sunt caracteristice secolului I p. Chr.

Piese diverse

Sub acest titlu sunt grupate obiecte și fragmente de obiecte de bronz romane cu funcționalitate multiplă sau nesigură, care însă sunt întâlnite de obicei în contextele militare.

Panoul ansat „argintat” (nr. 29) ar putea fi o etichetă de posesor, deși nu sunt vizibile urmele vreunei inscripții. Panouri de această formă, purtând în mod obișnuit numele posesorului, erau aplicate pe diferite obiecte, multe de utilitate militară, databile din secolul I până în secolul III p. Chr.

Placa fragmentară (nr. 30) nu oferă vreun indiciu pentru determinarea funcționalității sale.

Plăcuța fragmentară nr. 31 ar putea face parte, eventual, dintr-o placă de cataramă de *lorica segmentata*.

Plăcuța fragmentară nr. 32 se apropie ca formă de partea superioară a unei limbi bipartite de curea, de tipul piesei nr. 19.

Șaiba ovală (nr. 33) era fixată la baza butonului ce suprapunea uneori măciulia de la mânerul săbiilor romane sau încununa capătul mânerului unui cuțit. Șaibe asemănătoare, purtând un decor radiar, sunt atribuite de Oldenstein echipamentului militar⁵², însă cuțitele de la Illerup, datate în jurul lui 200 p. Chr. și având în mod obișnuit asemenea șaibe, sugerează, mai degrabă, includerea acestei piese printre accesoriile gospodărești, chiar dacă în depozitul votiv menționat ele făceau parte dintre obiectele utilizate de luptători germanici⁵³.

Garnitura nr. 34 seamănă cu un terminal de curea, însă faptul că ea lasă în interior un spațiu triunghiular ridică probleme asupra funcționalității sale reale, cu atât mai mult cu cât nu cunoaștem piese similare.

Discuție generală

Indicațiile topo-stratigrafice referitoare la piesele de la Poiana sunt foarte sumare. Astfel pentru obiectele găsite în săpăturile dinaintea celui de al doilea război mondial nu cunoaștem, cu excepția piesei nr. 2, decât anul descoperirii. Și, întrucât în 1927 au fost executate mai multe suprafețe și

⁵⁰ M. C. Bishop, *op. cit.*, fig. 56/6e. Fremington Hagg: G. Webster, *A Hoard of Roman Military Equipment from Fremington Hagg*, în R. M. Butler (ed.), *Soldier and Civilian in Roman Yorkshire*, 1971, p. 117, fig. 14/56. Doorwerth: M. Brouwer, *Römische Phaleræ und anderer Lederbeschlag aus dem Rhein*, *Oudheidkundige Mededelingen*, 43, 1982, p. 197, pl. 10/279.

⁵¹ M. C. Bishop, *op. cit.*, fig. 56/6 c-d.

⁵² J. Oldenstein, *op. cit.*, p. 94, nr. 25-28, pl. 11/25-28.

⁵³ J. Ilkjaer, *Illerup Ldal. 3. Die Gürtel. Bestandteile und Zubehör*, Aarhus, 1993, p. 260, pl. 186-217, 8 șaibe ovale, 2 șaibe ovale combinate cu șaibe rombice, 31 șaibe ovale cu buton în formă de ciupercă, la care se adaugă și șaibe terminale de cuțit de formă rotundă sau rombică.

secțiuni în pîntenul îngust de nord al dealului cetății, dar și o suprafață în sudul părții centrale a sitului, nu se poate stabili nici măcar zona din care provin. Cele trei mari campanii din 1949 - 1951 au dus la cercetarea exhaustivă a părții sudice a stațiunii arheologice, iar pentru obiectele descoperite în acești ani avem în general suprafața și adâncimea la care au apărut. Totuși, deoarece suprafețele sunt de mari dimensiuni, iar adâncimea a fost de cele mai multe ori redată prin numărul de cazmale săpate, informațiile topo-stratigrafice accesibile sunt și pentru aceste piese destul de aproximative. Astfel este clar că echipamentul militar roman provine în majoritate, dacă nu chiar în totalitate, din sudul zonei centrale a sitului și a fost găsit în mod obișnuit, sau în stratul de secolul I p. Chr. aflat la adâncimea de aproximativ 0,80 – 1,00 m, sau în gropi nedepășind în general adâncimea de cca. 1,50 m de la nivelul respectiv. Doar în cazuri excepționale sunt posibile și unele observații în ceea ce privește piesele individuale. În primul rând este vorba de sabia nr. 1 descoperită spre extremitatea sudică a cetății, depusă pe nivelul de secolul I p. Chr. în apropierea unei vetre construite din pietriș, deci în interiorul unei locuințe sau, eventual, într-o arie sacră. Cele două *umbo* (nr. 14 - 15) au fost găsite întâmplător în același an. Fiind piese rare, iar la Poiana chiar unicele artefacte de acest fel și ambele aflate în stare foarte fragmentară, s-ar putea presupune că își au originea într-un singur depozit constituit din metale vechi stocate pentru reciclare într-un atelier local. Din păcate amândouă au fost recuperate din râpa dealului unde erau căzute de pe cetate și nu există nici un indiciu care să sugereze apartenența lor la un singur context.

Deoarece, așa cum a reieșit din cele arătate mai sus, condițiile de descoperire ale obiectelor nu ne pot ajuta la analizarea echipamentului militar roman de la Poiana, în continuare vom face câteva observații pornind de la cercetarea artefactelor ca atare.

Piesele databile se împart în două grupe foarte inegale ca număr: din prima fac parte obiectele care au ieșit din uz la sfârșitul secolului I p. Chr., eventual începutul secolului II p. Chr., iar din a doua cele aparținând secolelor II - III p. Chr. În cadrul primei grupe alcătuite din marea majoritate a echipamentului militar, se detașează exemplarele cu datarea mai precisă ce se plasează, fără excepție, în perioada cuprinsă între domnia lui Claudius și circa 100 p. Chr. (nr. 1 - 3, 8 - 9, 16, 20 - 23). De aceea pare rațională presupunerea că de fapt toate piesele încadrate în această grupă au fost utilizate în a doua jumătate a secolului I p. Chr.

Problema esențială ridicată de obiectele din secolul I p. Chr. este dacă ele sunt într-adevăr artefacte romane sau doar copii locale după prototipuri romane⁵⁴. Întrucât obiectele de echipament militar analizate sunt în toate privințele similare cu cele descoperite în Imperiu, unele dintre ele fiind și dificil de executat, iar la Poiana nu au apărut exemplare prezentând o stilizare progresivă caracteristică imitațiilor barbare, credem că ele sunt piese autentice romane. Dacă aceste artefacte au fost produse local de meșteri romani în conformitate cu moda romană sau ele își au originea chiar în Imperiu este însă mai dificil de precizat, deoarece la Poiana există numeroase mărturii privind prelucrarea metalelor: creuzete de lut cu urme de bronz topit, lingouri de bronz, zgură de bronz și fier, fibule și cercei nefinișați, unelte de prelucrare a metalului⁵⁵. În plus prezența plăcii de cataramă nr. 16 și a bazei de săgeată nr. 12, ambele rebutate sau nefinisate, atestă faptul că cel puțin unele artefacte militare mai simple au fost produse local. Totuși considerăm că majoritatea pieselor au fost lucrate în Imperiul roman. Un motiv îl constituie faptul că la Poiana aceste artefacte, deși destul de rare, sunt remarcabil de diverse, ceea ce nu concordă cu o producție locală care în mod normal ar trebui să se caracterizeze prin execuția a puține tipuri de obiecte, însă fiecare din ele într-un număr mare de

⁵⁴ Vezi și L. Petculescu, *Roman Military Equipment in Dacia in the First Century AD*, pp. 268-272.

⁵⁵ R. Vulpe și colab., *Activitatea șantierului arheologic Poiana – Tecuci*, pp. 203-204.

exemplare. Se adaugă faptul că destul de multe din piese sunt deosebite (nr. 21, 23), iar unele dintre ele - ca cele două *umbo* (nr. 14,15) - au un decor ieșit din comun, pentru care nu cunoaștem analogii apropiate, deși ele sunt cu siguranță produse romane. Astfel ar fi greu de acceptat ca obiecte atât de complexe și dificil de executat să fi fost manufacturate de un singur sau, în orice caz, de puțini meșteri lucrând în izolare în *Barbaricum* și nu într-un atelier roman specializat. Mai trebuie arătat că, deși multe obiecte au fost deteriorate înaintea depozitării, totuși nici acestea nu au fost ciocănite, turtite sau deformate, ceea ce înseamnă că și ele au ajuns la Poiana în stare de folosire și nu ca deșeuri metalice pentru reciclare, ceea ce concordă cu faptul că ele nu sunt concentrate în ceea ce ar putea fi depozite de ateliere, ci au fost răspândite pe suprafața sitului.

La Poiana, spre deosebire de situația din restul Daciei, alături de arme romane au apărut și accesorii de costum militar (nr. 16 - 18), o teacă de *dolabra* (nr. 27) și țăruși de cort (nr. 28), ce nu se întâlnesc în contexte „barbare”, întrucât funcția lor le făcea utilizabile doar de către soldații romani. Tot din cetate provine și cunoscutul inel de militar roman din aur cu camee, găsit întâmplător în râpele dealului⁵⁶, care, dacă datează din secolul I p. Chr. - ceea ce este de altfel probabil - înseamnă că era cel puțin un inel de cavaler, deci al unui conducător de unitate auxiliară romană⁵⁷. Pentru prezența acestor piese la Poiana există mai multe explicații alternative. Astfel, dacii din tribul local ar fi putut captura într-o expediție reușită o cantitate importantă de echipament militar, împreună cu prizonierii, utilizați apoi ca meșteșugari, ori dinastul lor ar fi putut să primească din Imperiu, odată cu titlul de cavaler roman însoțit de inelul aferent și soldați/meșteșugari romani, în sfârșit, cea mai mare parte a echipamentului militar roman - sigur fără sabia nr. 1 provenind dintr-un context dacic (de cult?) - ar putea să-și aibă originea într-un castru temporar ridicat pe o parte a cetății dacice de o unitate auxiliară romană, către sfârșitul secolului I p. Chr.⁵⁸ Faptul că piesele au fost împrăștiate în stratul de locuire sau în gropi, iar unele erau deteriorate înaintea depozitării, nu ne ajută să alegem între posibilele explicații ale prezenței echipamentului militar roman de la Poiana, întrucât aceasta este situația obișnuită în care sunt descoperite obiectele militare, atât în așezările barbare, cât și în castele romane.

Pe suprafața fostei cetăți dacice, abandonate la sfârșitul secolului I p. Chr., s-au găsit câteva obiecte din secolele II - III p. Chr., printre care și două monede de bronz din anii 275 - 276, iar o altă monedă emisă în 161 - 162 a apărut în apropierea dealului cetății⁵⁹. Dintre puținele piese datate cu certitudine în această perioadă fac parte și două elemente de echipament militar roman: garda de pumnal (?) nr. 10 și limba de curea nr. 19. Ele sunt mai mult sau mai puțin contemporane cu alte două accesorii de echipament: limba de curea de bronz în formă de bară terminată într-o sferă⁶⁰ și o limbă de curea germanică din os⁶¹. Având în vedere caracterul sporadic al locuirii de secolele II - III de la Poiana credem că toate aceste patru piese de echipament au făcut parte din dotarea unei cete de războinici germanici care a ocupat temporar dealul cetății, ori cu ocazia războaielor marcomanice din anii 70 ai secolului II p. Chr., ori în timpul crizei secolului III, deci între anii 235 - 280 p. Chr.

⁵⁶ R. Vulpe, *La civilisation dace et ses problèmes à la lumière des dernières fouilles de Poiana en Basse Moldavie*, în *Dacia N. S.*, 1, 1957, p. 150, fig. 6.

⁵⁷ Vezi L. Petculescu, *A Note on Military Equipment of Roman Officers in the 3rd Century*, în *BeyerVbl*, 56, 1991, pp. 209-219, pentru piese de metal prețios purtat de ofițeri inferiori în secolul III p. Chr.

⁵⁸ V. Mihăilescu-Bîrliba, *La monnaie romaine chez les Daces orientaux*, București, 1980, pp. 276-278, circulația monetară din cetate se încheie cu denarii emiși de Vespasian în 69-71; 277, nr. 197, un tezaur de 97 denari încheindu-se cu o emisiune a lui Titus, găsit întâmplător la nord de cetate.

⁵⁹ R. Vulpe și colab., *Activitatea șantierului arheologic Poiana – Tecuci*, pp. 191-194; V. Mihăilescu-Bîrliba, *op. cit.*, nr. 193-194.

⁶⁰ Vezi supra notele 13 și 14.

⁶¹ S. Teodor, M. Nicu, S. Țau, *op. cit.*, p. 84, nr. 494, fig. 29/4, datare inexactă.

În încheierea acestei discuții se cuvine subliniat că, dacă facem abstracție de zona Munților Orăștie, unde materialul rezultat din săpături nu ne-a fost accesibil și nu putem face nici o estimare a sa, la Poiana se găsește cel mai mare și mai diversificat ansamblu de artefacte militare romane de secolul I p. Chr. descoperit până acum în Dacia.

CATALOG*

Întrucât toate piesele provin din cetate, în catalog va fi menționată doar suprafața sau/și campania de săpături în care au fost descoperite. Numerele de catalog corespund cu cele ale ilustrațiilor.

Indicațiile topo-stratigrafice ale pieselor sunt preluate de pe marcajele prezente pe unele dintre obiecte sau, mai rar, din carnetele de șantier ale lui R. Vulpe, aflate în copie la Muzeul Mixt Tecuci.

1. Gladius.

Săpături arheologice 1950, suprafața K, sector 13, la 1 m de taluzul de N, adâncimea 0,96 m, la 2 m de o vatră din pietriș. Fier. Întreg: știrbituri ale tășurilor, fără părțile din material organic ale mânerului. Puțernic corodare. L=645; l=485; l=46 - 58.

Gladius cu lama lată îngustându-se ușor spre partea inferioară și vârful lung formând un unghi pronunțat cu lama. Limba de mâner îngustă cu secțiunea dreptunghiulară.

MNA, inv. II 6216; Fier MNIR, inv. 16246.

R. Vulpe, *Activitatea șantierului arheologic Poiana – Tecuci*, p. 207, fig. 27/1; L. Petculescu, *Roman Military Equipment in Dacia in the First Century AD*, p. 266, nr. 19, pl. 5/19.

2. Gardă de sabie.

Săpături arheologice 1928, suprafața B". Ode culoare albicioasă. Frământată; pătrunsă numai o jumătate, fără unul din ornamentele laterale. L=62; l=29; l=19; Gr=9,5.

Gardă dreptunghiulară înaltă decorată în mijlocul feței exterioare cu două grupe de caneluri verticale divergente. Colțurile superioare ale fețelor laterale decorate cu incizii în formă de brăduț.

MMT, inv. 132.

M. Nicu, *Civilizația geto-dacilor din Bazinul Siretului*, Catalog de expoziție, p. 29, nr. 232, fig. 240; L. Petculescu, *op. cit.*, p. 266, nr. 20, pl. 6/20.

3. Gardă de sabie.

Săpături arheologice 1950, suprafața K, adâncimea 2,10 - 2,40 m. Os calcinat cu suprafața negricioasă. Fragmentară; pătrunsă numai o jumătate fără o parte din extremitatea superioară. L=68; l=26; l=14; Gr=6. Același tip ca nr. 2. Decorată în mijlocul feței exterioare cu caneluri formând un ornament în brăduț cu vârful în jos.

MNA, inv. II 6211; Fier MMT.

R. Vulpe, *op. cit.*, p. 207, fig. 22/1; L. Petculescu, *op. cit.*, p. 266, nr. 21, pl. 6/21.

* Desenele pieselor au fost executate în majoritate covârșitoare de Iuliana Barnea, în câteva cazuri după schițe în creion făcute de unul din autorii articolului. Nr. 33 și 34 au fost realizate de Georgiana Ducman care a contribuit și la întocmirea planșelor. Amândurora le aducem cele mai calde mulțumiri.

Adâncimile la care au fost descoperite piesele sunt date în metri. Dimensiunile obiectelor sunt în milimetri.

Abrevieri: MMT = Muzeul Mixt Tecuci; MNA = Muzeul Național de Arheologie - București; MNIR = Muzeul Național de Istorie al României - București.

4. Mâner de sabie.

Săpături arheologice 1927. O fragment; pătră o jumătate în sens longitudinal. L=76; l=25; Gr=6. Mâner de secțiune poligonală cu patru caneluri orizontale pentru spijinirea degetelor.

MMT.

R. Vulpe, E. Vulpe, *Les fouilles de Poiana*, p. 323, nr. 5/3, fig. 129/38; L. Petculescu, *op. cit.*, p. 266, nr. 22, pl. 6/22.

5. Mâner de sabie.

Săpături arheologice 1950, suprafața I, adâncimea 0,60 m. Os șlefuit perfect, de culoare albicioasă. Fragment; pătră o bucată pe întreaga lungime a piesei. L=83.

Același tip ca nr. 4. Fundul canelurilor plat.

MNA, inv. II 6212; transfera la MNIR, inv. 16491.

L. Petculescu, *op. cit.*, p. 266, nr. 23, pl. 6/23.

6. Mâner de sabie.

Săpături arheologice 1951, suprafața L, carou 16/55, adâncimea 2,50 m. O gălbui. Fragment; lipsă o parte dintr-o extremitate. L=100; l=24 x 35.

Același tip ca nr. 4 și 5, dar cu secțiune ovală. Fundul canelurilor arcuit.

MNA, inv. II 6213; transfera la MNIR, inv. 16492.

R. Vulpe, *Șantierul Poiana*, p. 198, fig. 20/4; L. Petculescu, *op. cit.*, p. 266, nr. 24, pl. 6/24.

7. Mâner de sabie.

Săpături arheologice 1950, suprafața I, adâncimea 1,10 m. O fragment; pătră o bucată pe întreaga lungime a piesei. L=79; l=27; Gr=8,5.

Același tip ca nr. 6.

MMT.

S. Teodor, M. Nicu, S. Țau, *op. cit.*, p. 84, nr. 495, fig. 29/5, bibliografie inexactă.

8. Bandă ornamentală de teacă sau coif.

Săpături arheologice 1951, suprafața L, adâncimea 1,40 m. Bronz gălbui. Fragment; pătră o extremitate. Curățată de oxid. L=33; l=8; Gr=0,2 - 0,3; I ni=4.

Bandă de tablă subțire cu două nervuri longitudinale dispuse fiecare în apropierea marginii. La capătul păstrat are un nit cu capul în formă de calotă sferică. Pe linia rupturii vizibilă o jumătate de gaură de nit.

MMT.

Inedit.

9. Pugio.

Săpături arheologice 1927. Fier. Fragment; pătră numai partea inferioară. Puternic corodat. L=110; l=30; Gr=4,5.

Lamă îngustă cu vârful alungit, fără nervură mediană.

MMT.

R. Vulpe, E. Vulpe, *op. cit.*, p. 333, nr. 3, fig. 112/6; L. Petculescu, *op. cit.*, p. 266, nr. 25, pl. 6/25.

10. Gardă de pumnal (?)

Suprafața L, martor. Bronz, patină verde închisă, neomogenă, înreagă; șirbituri ale marginii, deforma. L=56; l=15; I=7,5; Gr tablă=0,7.

Gardă ovală îngustă.

MNA. inv. II 6210; ȚanȚeraȚa MMT; Inedită.

11. Bază de săgeată.

Săpături arheologice 1987. OȚ în Țeagă. L=55; Gr=8 x 9; 1 inȚerioară lăcaș coardă=4.

Bază de săgeată cu corpul aproximativ cilindric terminat în două aripioare laterale care delimitează un lăcaș semicircular pentru angajarea corzii arcului. La partea anterioară are o prelungire îngustată care se introducea în coada de trestie a săgeții. Pe corp este decorată cu benzi de incizii în dinți de lup.

MMT.

Inedită.

12. Bază de săgeată.

Săpături arheologice 1950, suprafața J, adâncimea 2,60 m. OȚ în Țeagă. L=42; Gr=9 x 11; 1 interioară lăcaș coardă=5.

Bază de săgeată cu lăcașul pentru angajarea corzii arcului scobit foarte adânc și partea ce se introducea în corpul cozii aproximativ tronconică. Probabil piesă semiprelucrată.

MMT.

Inedită.

13. Verigă de coif.

Săpături arheologice 1950, suprafața L, adâncimea 1,43 m. Bronz, patină verde închis. Întreagă. L=20; D=15: Gr verigă=2,2; Gr Țablă=0,5.

Verigă rotundă în care este angajată o bandă de tablă îndoită având un nit de fixare plasat central. Inițial atașată la un obrăzar sau, mai puțin probabil, la apărătoarea de ceafa a unui coif.

MMT.

S. Teodor, M. Nicu, S. Țau, *op. cit.*, p. 77, nr. 266; 267, fig. 15/5; 15/6, pieȚa dublă; maȚerialul, datarea și funcționalitatea inexacte.

14. Umbo de scut.

Descoperire întâmplătoare 1949, în râpa SireȚului. Bronz roșcaȚFragmenȚar; păstrat mai puțin de jumăȚăȚ. L=171: I=75: 1 margine=30; Gr caloȚă=0,5; Gr margine=0,7.

Umbo în formă dc cupolă cu marginea plană, rotundă. Pe fragmentul de margine păstrat sunt două găuri de fixare pe scut. Are un decor incizat constând dintr-o linie circulară suportând patru arcuri.

MMT, inv, 629.

M. Brudiu, V. Căpitanu, H. HarȚuche, V. Ursachi, *CivilizaȚia geto-dacilor din Bazinul Siretului*, Catalog de expoziȚie, p. 14, nr. 153, neiluȚȚaȚ S. Teodor, M. Nicu, S. Țau, *op. cit.*, p. 83, nr. 272, fig. 26/3; L. Petculescu, *op. cit.*, p. 267, nr. 26, pl. 7/26.

15. Umbo de scut.

Descoperire întâmplătoare 1949, în râpa Siretului. Bronz roșcat, urme de acoperire cu metal alb.

Fragmentar: păstrat un sector reprezenȚând cam 20% din pieȚă. L=100; I=54; 1 margine=30; Gr caloȚă=0,5; Gr margine=1,5.

Umbo emisferic cu marginea plană, rotundă. Pe fragmentul de margine păstrat sunt două găuri de fixare pe scut. Decorat „au repoussé” cu motive figurate - Meduza, Mercur și un câine (Cerber) - care apar în bronzul auriu, fondul fiind inițial acoperit cu metal alb. Din Meduza plasată central este păstrată numai o parte din marginea coafurii și extremitatea unei aripi, din Mercur un picior înaripat, iar din câine partea anterioară. Motivele figurate sunt delimitate de șiruri de puncte, iar pe fond sunt alte ornamente poansonate: rozete, volute plecând de la degetul

cel mare al piciorului. La baza calotei sunt trei șiruri orizontale de adâncituri lunguiete perpendiculare, intercalând unul de impresiuni rotunde, iar pe margine două linii circulare grupate spre calotă, iar alte trei spre extremitatea exterioară.

MMT, inv. 628.

M. Brudiu, V. Căpitanu, H. Harțușche, V. Ursache, *op. cit.*, p. 14, nr. 152, neilu Țăra; S. Teodor, M. Nicu, S. Țau, *op. cit.*, p. 83, nr. 471, fig. 26/2; L. Petculescu, *op. cit.*, p. 267, nr. 27, pl. 8/27.

16. Placă de cataramă.

Săpături arheologice 1927. Bronz auriu cu urme de coroziune roșii și verzi. Fragmentar: lipsă o ex Țăra. L=24; l=13; Gr=0,5 - 1,5.

Placă scurtă care, nefragmentată, avea minimum patru prelungiri dreptunghiulare. La piesele finite prelungirile formau prin rulare tuburile balamalei ce legau placa de cataramă. Placa are două găuri de fixare foarte mici, iar lângă marginea de sus este marcat locul unei a treia găuri rămase neexecutată.

MMT.

R. Vulpe, E. Vulpe, *op. cit.*, p. 330, nr. i/3, fig. 111/20; L. Petculescu, *op. cit.*, p. 267, nr. 28, pl. 8/28.

17. Aplică de „șorț”.

Săpături arheologice 1927. Bronz, patină verde și roșie. Fragmentară; lipă o ex Țăra. L=34; l=21; Gr=0,5; L ni 2.

Aplică dreptunghiulară, nedecorată, cu patru nituri de fixare din care s-a păstrat unul și o gaură la capătul conservat. Pe linia rupturii vizibilă o jumătate de gaură de mai mari dimensiuni.

MMT.

R. Vulpe, E. Vulpe, *op. cit.*, p. 331, nr. 8, fig. 113/23; S. Teodor, M. Nicu, S. Țau, *op. cit.*, p. 83, nr. 469, fig. 25/19; L. Petculescu, *op. cit.*, p. 267, nr. 29, pl. 8/29.

18. Aplică de „șorț”.

Săpături arheologice 1950/51, suprafața L. Bronz, patină verde. Fragmentară; lipă o ex Țăra. L=37; l=17,5; Gr=0,3.

Aplică dreptunghiulară nedecorată cu patru găuri de nituri de fixare, din care sunt vizibile cele două de la capătul păstrat și o jumătate dintr-una de la capătul rupt.

MMT.

S. Teodor, M. Nicu, S. Țau, *op. cit.*, p. 83, nr. 460, fig. 25/10.

19. Limbă de curea.

Săpături arheologice 1950, suprafața L, adâncimea 0,60 m. Bronz, patină negricioasă. Întreagă. L=45; l=5; l pandantiv=7.

Limbă de curea bipartită de tip comun. Partea de sus ce placa capătul unei curele este formată dintr-o fâșie de tablă îndoită, care era fixată pe suportul de piele printr-un nit plasat lângă marginea ei superioară. În îndoitura fâșiei de tablă este angajată gaura semiovală a unei pandantiv dreptunghiular îngust, cu vârful ascuțit și marginile teșite.

MMT.

S. Teodor, M. Nicu, S. Țau, *op. cit.*, p. 82, nr. 433, fig. 24/8; L. Petculescu, *op. cit.*, p. 898, nr. 26, pl. 3/26.

20. Verigă de fixare.

Săpături arheologice 1950, suprafața I, adâncimea 0,80 m. Fier cu incrustații de metal alb și cupru. Fragmentară; lipă ex Țăra din pre curea L=23; l=16; Gr=1,5 - 2,5.

Verigă de fixare de harnașament. Piesa, ce era aplicată pe extremitatea unei curele, are un corp alungit, păstrat doar parțial, terminat într-un capăt lățit circular în care este amenajat un lăcaș rotund cu o prelungire îngustă ce servea pentru introducerea cârligului de fixare de la extremitatea curelei pereche.

MMT.

Inedită.

21. Terminal de curea.

Descoperire întâmplătoare, 1949, în râpa dealului. Bronz auriu patinat artificial maroniu. Întreg, curba lipită o ținută de fixare. $L=78$; $l=18$; $D=19$. Țintă: $D=16$; $I_{cap}=4$; $L_{ni}=3$.

Terminal de curea plat, de forma cifrei 8, având la partea inferioară o bază dreptunghiulară scurtă care continuă cu o porțiune îngustându-se treptat spre o proeminență sferoidală ascuțită reprezentând extremitatea piesei.

Terminalul se fixa pe cureaua de harnașament prin intermediul a două țințe cu capul în formă de ciupercă. Decorația constă în două șiruri de mici incizii circulare dispuse pe partea dreptunghiulară și două cercuri mai mari pe partea îngustată de deasupra proeminenței sferoidale.

MMT, inv. 608.

S. Teodor, M. Nicu, S. Țau, *op. cit.*, p. 81, nr. 417, fig. 23/4.

22. Terminal de curea.

Passim. Bronz gălbui. Fragmentar; păstrat numai capătul inferior. $L=31,5$; $l=6$; $Gr=8$; $D=6,5$.

Terminal de curea de harnașament îngust de formă dreptunghiulară terminat într-o proeminență sferoidală. Capătul inferior al plăcii, reprezentând corpul piesei, se îndoaie spre interior, formând un lăcaș în formă de U lat de 3,5 mm, în care se angaja capătul curelei.

MMT.

Inedit.

23. Aplică de curea.

Săpături arheologice 1927. Bronz calcinat roșcat-placat cu metal alb; incrustații cu *niello*. Înțeleg; ușor curbată. Placarea cu metal alb pătrunsă parțial: *niello* pierdut. $L=65$; $l=11$; $Gr=1,5$; $L_{ni}=6$.

Aplică de harnașament alungită, cu corpul profilat. Piesa are două nituri de fixare plasate câte unul la fiecare dintre capetele sale. Decorul constă în „argintarea” suprafeței și într-un număr de opt adâncituri lunguiețe, inițial umplute cu *niello*, dispuse perechi două câte două, care redau stilizat niște frunze.

MMT, inv. 7602.

R. Vulpe, E. Vulpe, *op. cit.*, p. 331, nr. 7, fig. 108/7; 113/32; L. Petculescu, *op. cit.*, p. 267 - 268, nr. 30, pl. 8/30.

24. Placă de fixare.

Săpături arheologice 1950, suprafața L, adâncimea 0,80 m. Bronz roșcat cu patină verde. Înțeleg; îndoită în mai multe locuri; un capăt rulat. $L=54$; $l=8$; $Gr=0,3$.

Placă dreptunghiulară îngustă confecționată din tablă subțire. Are două găuri de nituri de fixare, plasate câte unul la fiecare din capetele sale.

MMT, inv. 2845.

S. Teodor, M. Nicu, S. Țau, *op. cit.*, p. 83, nr. 461, fig. 25/11.

25. Placă de fixare.

Săpături arheologice 1950, suprafața L, adâncimea 1,50 m. Bronz roșcat cu patină verde.

Întreagă: îndoiă în mai multe locuri. L=43; l=12,4; Gr=0,4.

Placă dreptunghiulară mai lată ca precedentă, confecționată din tablă subțire. Are trei găuri de nituri de fixare, una centrală și câte una la fiecare dintre capete.

MMT.

S. Teodor, M. Nicu, S. Țau, *op. cit.*, p. 83, nr. 464, fig. 25/14.

26. Cataramă.

Săpături arheologice 1949, suprafața H, caroul 3 nord, adâncimea 1,40 - 1,60 m. Bronz roșu închis. Întreagă: deformată, fără limbă. L=31; l=27; Gr=2 - 2,5.

Cataramă în formă de potcoavă formată dintr-o bară subțire cu secțiunea dreptunghiulară. Capetele laterale aplatizate ale brațelor cataramii sunt străpunse de găurile pentru tija de fixare a limbii.

MMT, inv. 595.

Inedită.

27. Teacă de *dolabra*.

Săpături arheologice 1951, carou 3. Bronz, pete de coroziune (arsură?). Fragmentară; păstrată doar un mic fragment dintr-o extremitate. L=27; l=9.

Fragment de teacă de *dolabra* din tablă îndoită, formând un lăcaș în formă de U care se îngustează spre partea inferioară. La partea superioară are o prelungire subțire care reprezintă baza urechii în care se introducea șnurul ce lega brațele laterale ale tecii.

MMT.

Inedit.

28. Țăruș de cort (?).

Săpături arheologice 1949. Fier. Întreg; corodată curățată de oxid: din inelul de fixare păstrat doar un mic fragment. L=160; l=19; Gr=5.

Țăruș subțire din bară cu secțiune dreptunghiulară, îngustându-se continuu spre vârful ascuțit. La partea superioară, în zona lățimii maxime este prevăzut cu o gaură rotundă în care este angajat un inel. Deasupra găurii țărușul se îngustează într-un cap patrulater.

MMT.

Inedit.

29. Panou ansat.

Săpături arheologice 1949, suprafața H, caroul XII nord, adâncimea 2 m. Bronz acoperit cu mezel alb. Fragmentară; lipsă o extremitate, și urmele ale marginii, corodată. L=48; l=28; Gr=0,5.

Panou dreptunghiular prevăzut cu *ansae* la ambele capete. În centru o gaură de nit de fixare.

MMT, inv. 921.

Inedit.

30. Placă.

Săpături arheologice 1950, suprafața L', adâncimea 1,80 m. Bronz galben auriu. Fragmentară: lipsă la un capăt și urmele ale marginii; marginea unei găuri deformată: îndoiă. L=41,5; l=19; Gr=0,3; D gaură=4.

Placă de tablă dreptunghiulară cu două găuri de fixare spre capete. Pe marginea păstrată a piesei tăieturi de pilă care alcătuiesc un decor dințat.

MMT.

Inedit.

31. Plăcuță.

Săpături arheologice 1950, suprafața L, adâncimea 1 m. Bronz roșcat cu patină verde. Fragmentară; găsită la un capăt L=23; l=10; Gr=0,4.

Plăcuță dreptunghiulară fragmentară cu două găuri de nituri.

MMT.

S. Teodor, M. Nicu, S. Țau, *op. cit.*, p. 83, nr. 466, fig. 25/16.

32. Plăcuță.

Săpături arheologice 1950, suprafața K-F, adâncimea 1,60 m. Bronz, patină verde neomogenă.

Fragmentară; păstrată doar o parte cu extensiunea respectivă. L=21; l=7; Gr=0,4.

Plăcuță dreptunghiulară îngustă, din tablă subțire, cu o gaură de nit spre capătul păstrat.

MMT.

Inedită.

33. Șaibă.

Săpături arheologice 1950, suprafața K, carou 51, adâncimea 2 m. Bronz. Întreagă. D=20 x 22,5; Gr=1.

Șaibă ovală bombată cu gaură centrală dreptunghiulară. Piesă ușor neregulată și descentrată.

MMT.

S. Teodor, M. Nicu, S. Țau, *op. cit.*, p. 79, nr. 333, fig. 17/4 „oglină”.

34. Garnitură.

Săpături arheologice 1950, suprafața I, adâncimea 0,60 m. Bronz. Întreagă. L=21,5; l=7,5; Gr tablă=0,5.

Garnitură pentru capătul unui obiect din material organic, alcătuită dintr-o placă dreptunghiulară îngustă îndoită. Capetele piesei fixate unul de altul cu un nit lung de 5 mm.

MMT.

Inedită.

Bibliografie

- ORL B - Fabricius, E., Hetner, F., von Sarwey, O., *Der obergennanisch-raetische Limes des Römerreichs*, Berlin, Leipzig, 1891 - 1937.
- Alicu, D., Cociș, S. 1994, *Bronze Objects*, în Alicu, D. și colab., *Small finds from Ulpia Traiana Sarmizegetusa*, 47 - 61.
- Asskamp, R. 1989, (ed.), *2000 Jahre Römer in Westfalen*, (Cat. Exp.), Mainz.
- Bârcă, V. 1994, *Considerații privind armamentul, tipul de trupe și tactica militară la sarmați*, ActaMN, 31, 55 - 68.
- Béal, J. C. 1983, *Catalogue des objets de tabletterie du musée de la civilisation Gallo-Romaine*, Lyon.
- Bekker, L. 1985, *Militärische Funde aus Augusta Vindelicum*, în *Die Römer im Schwaben. Jubiläumsausstellung 2000 Jahre Augsburg*, Augsburg, 90 - 94.
- Bishop, M. C. 1988, *Cavalry equipment of the Roman army in the first century AD*, în Coulston, J. C. (ed.), BAR, 15, 394, Oxford, 67 - 195.
- Bishop, M. C. 1992, *The Early Imperial „Apron”*, JRMES, 3, 81 - 104.
- Bishop, M. C., Coulston, J. C. N. 1993, *Roman Military Equipment from the Punic Wars to the Fall of Rome*, Londra.
- Bobi, V., Brudiu, M., Căpitanu, V., Constantinescu, E. M., Nicu, M., Sîrbu, V., Ursachi, V., 1992, *Catalogul expoziției „Civilizația geto-dacilor din Bazinul Siretului”*.

- Bona P. și colab. 1983, *Tibiscum - Cercetări arheologice (II) (1976 - 1979)*, ActaMN, 20, 405 - 432.
- Brouwer, M. 1982, *Römische Phalerae and anderer Lederbeschlag aus dem Rhein*, Oudheidkundige Mededelingen, 43, 145 - 187.
- Brudiu, M., Căpitanu, V., Harțușe, H., Ursache, V. 1977, *Catalogul expoziției „Civilizația geto-dacilor din Bazinul Siretului”*.
- Crummy, N. 1983, *Colchester Archaeological Report 2. The Roman Small Finds from Excavations in Colchester 1971 - 9*, Colchester.
- Curie, J. 1911, *A Roman Frontier Post and its People. The Fort of Newstead in the Parish of Melrose*, Glasgow.
- Daicoviciu C. și colab. 1959, *Șantierul arheologic Grădiștea Muncelului - Costești. Castrul roman de la Orăștia de Sus*, Materiale, 6, 350 - 353.
- Deschler-Erb, E. 1991, *Das frühkaiserzeitliche Militärlager in der Kaiseraugster Unterstadt*, Augst.
- Deschler-Erb, E. 1996, *Beiträge zum römischen Oberwinterthur- VITUDURUM 7. Ausgrabungen im Unteren Bühl*.
- Deschler-Erb, E. 1998, *Römische Beinartefakte aus Augusta Raurica. Rohmaterial, Technologie, Typologie und Chronologie*, Augst
- Glodariu, I., Iaroslavschi, E. 1979, *Civilizația fierului la daci*, Cluj-Napoca,
- Ilkjaer, J. 1993, *Illerup Ldal. 3. Die Gürtel. Bestandteile und Zubehör*, Aarhus.
- Isac, D. 1997, *Castrele de cohortă și de ală de la Gilău. Die Kohorten- und Almkastelle von Gilău, Zalău*.
- Kazanski, M. 1994, *Les éperons, les umbo, les manipules de boucliers et les haches de l'époque romaine tardive dans la région pontique: origine et diffusion*, în von Carnap-Bornheim, C. (cd.) *Beiträge zu römischer and barbarischer Bewaffnung in der ersten vier nachchristlichen Jahrhunderten. Marburg Kolloquium 1994*, Lublin-Marburg, 419 - 485.
- Lindenschmit, L. 1870, *Die Alterthümer unserer heidnischen Vorzeit*, 2, Mainz.
- Magi, F. 1936, *Un umbo à figures du Musée du Vatican*, Demareteion, 2, 1, 35 - 45.
- Mihăilescu-Bîrliaba. V. 1980. *La monnaie romaine chez les Daces orientaux*, București.
- Oldenstein, J. 1976, *Zur Ausrüstung römischer Auxiliareinheiten*, BerRGK, 57, 49 - 284.
- Petculescu, L. 1991, *A Note on Military Equipment of Roman Officers in the 3rd Century*, Bayer Vbl, 56, 207 - 212.
- Petculescu, L. 1998 (1999), *Roman Military Equipment in Dacia in the First Century AD*, în Roman, P. (ed.), *The Thracian World at the Crossroads of Civilisations. Proceedings of the Seventh International Congress of Thracology. Constanța - Mangalia - Tulcea 1996*, 2, București, 261 - 285.
- Petculescu, L. 1999, *Roman Military Equipment in Barbaricum in the Proximity of the Dacian Limes*, în Gudea, N. (ed.), *Roman Frontier Studies. Proceedings of the XVIIth International Congress of Roman Frontier Studies. Zalău 1997*, Zalău, 895 - 905.
- Petculescu, L. 1994, *Roman Military Equipment in the Dacian Hill-Fort at Ocnîța*, în von Carnap-Bornheim, C., *Beiträge zu römischer and barbarischer Bewaffnung in der ersten vier nachchristlichen Jahrhunderten. Marburg Kolloquium 1994*, Lublin-Marburg, 61 - 77.
- Petolescu, C. C. 1997, *Die Auxiliareinheiten im römischen Dakien*, ActaMN, 34, 66 - 141.
- Pinette M. și colab. 1985, *Autun Augustodunum. Capitale des Eduens*, Autun.
- Rabeisen, E. 1990, *La production d'équipement de cavalerie au 1er s. après J.-C. à Alesia*, JRMES, 1, 73 - 98.
- Robinson, H. R. 1975, *The Armour of Imperial Rome*, Londra.
- Schönberger, H. 1985, *Die römischen Truppenlager der frühen und mittleren Kaiserzeit zwischen Nordsee und Inn*, BerRGK, 66, 321 - 497.

- Scott, I. R. 1985, *First-Century Military Daggers and the Manufacture and Supply of Weapons for the Roman Army*, în Bishop, M. C. (ed.), *The Production and Distribution of Roman Military Equipment*, BAR, 1 S, 275, Oxford, 160-213.
- Teodor, S. Nicu, M. Țau, S. 1999, *Așezarea de la Poiana (Jud. Galați). Obiecte de port și podoabă (11). Oglinzi, ace, obiecte de os*, ArhMold, 20, 27 - 88.
- Ulbert, G. 1959, *Die römischen Donaukastelle Aislingen und Burghöfe*, Berlin.
- Ulbert, G. 1969 A, *Das frühromische Kastell Rheingönheim*, Berlin.
- Ulbert, G. 1969 B, *Gladii aus Pompeji*, Germania, 47, 97 - 128.
- Ulbert, G. 1984, *Cáceres el Viejo*, Mainz.
- Unz, Ch., Deschler-Erb, E. 1997, *Katalog der Militaria aus Vindonissa*, Brugg.
- Vulpe, R. 1957, *La civilisation dace et ses problèmes á la lumière des dernières fouilles de Poiana en Basse Moldavie*, Dacia, N.S., 1, 143 - 164.
- Vulpe, R., Vulpe, E. 1927 - 1932, *Les fouilles de Poiana*, Dacia, 3 - 4, 253 - 351.
- Vulpe, R. și colab. 1951, *Activitatea șantierului arheologic Poiana - Tecuci*, SCIV, 2, 177 - 214,
- Vulpe, R. și colab. 1952, *Șantierul Poiana*, SCIV, 3, 191 - 230.
- Webster, G. 1971, *A Hoard of Roman Military Equipment from Fremington Hagg*, în Butler, R. M. (ed.), *Soldier and Civilian in Roman Yorkshire*, Leicester, 107 - 125.
- Welkov, I. 1937, *Die Ausgrabungen bei Mezek und Svilengrad*, IzvestijaSofia, 11, 117 - 170.
- Wuilleumier, M. P. 1950, *La bataille de 197*, Gallia, 8, 146 - 148.
- Yadin, Y. 1967, *Masada. Herods Fortress and the Zealots Last Stand*, Londra

Roman Military Equipment in the Dacian Hill-fort at Poiana (Galati County)

Abstract

The extensive excavations in the Dacian hill-fort at Poiana produced several Roman military equipment items but so far less than half of them were satisfactorily published (notes 6 and 7). Taking into consideration the significance of this class of small finds for the relationship between the Roman and the autochthonous population in Dacia we have compiled a catalogue of all the available pieces accompanied by comments on every object and a general discussion.

The total amount of Roman equipment splits into two groups: the first one made up of the examples dated until the end of the first century AD, the second one consisting of only two pieces (nos 10 and 19) which were used during the 2nd -3rd centuries AD that is after the abandonment of the Dacian hill-fort.

In the first group there are artefacts belonging to all the categories of military equipment: weapons (nos 1 - 9; 11 - 12), armour (nos 13 - 15), belt fittings (nos 16 - 18), tools and implements (nos 27 - 28), buckles of different function (no. 26), harness (nos 20 - 25). Finally there are also fragmented fittings of uncertain use but which are commonly found in military contexts (nos 29 - 34). Consequently at Poiana originates the largest and the most diversified assemblage of first century AD Roman military equipment known so far in Dacia. As all the objects fashionable for a shorter period of time date from Claudius until c. 100 AD it is probable that the duration of the entire first group does not go beyond the second half of the first century AD.

At Poiana were unearthed two unfinished military items: a buckle-plate (no. 16) and a bone nock of arrow (no. 12). Besides here were found accessories of Roman military dress (nos 16 - 18), a *dolabra* sheath (no. 27) and tent (?) pegs (no. 27), which are not usually met in Barbarian contexts as their specific function made them useful only to Roman soldiers. So we think that at Poiana some of the less complicated Roman military artefacts were manufactured by the Roman craftsmen (prisoners ?) and at least part of the other objects were plundered goods or even they could originate in an unlocated temporary fort erected inside the Dacian hill-fort.

The handguard of a dagger (?) (no. 10) and the strap terminal (no. 19) from the second group seem to be linked to the presence of a unit of German warriors settled on the place of the former hill-fort during the Marcommanic Wars or, perhaps, in the 3rd century AD, between c. 235-28.

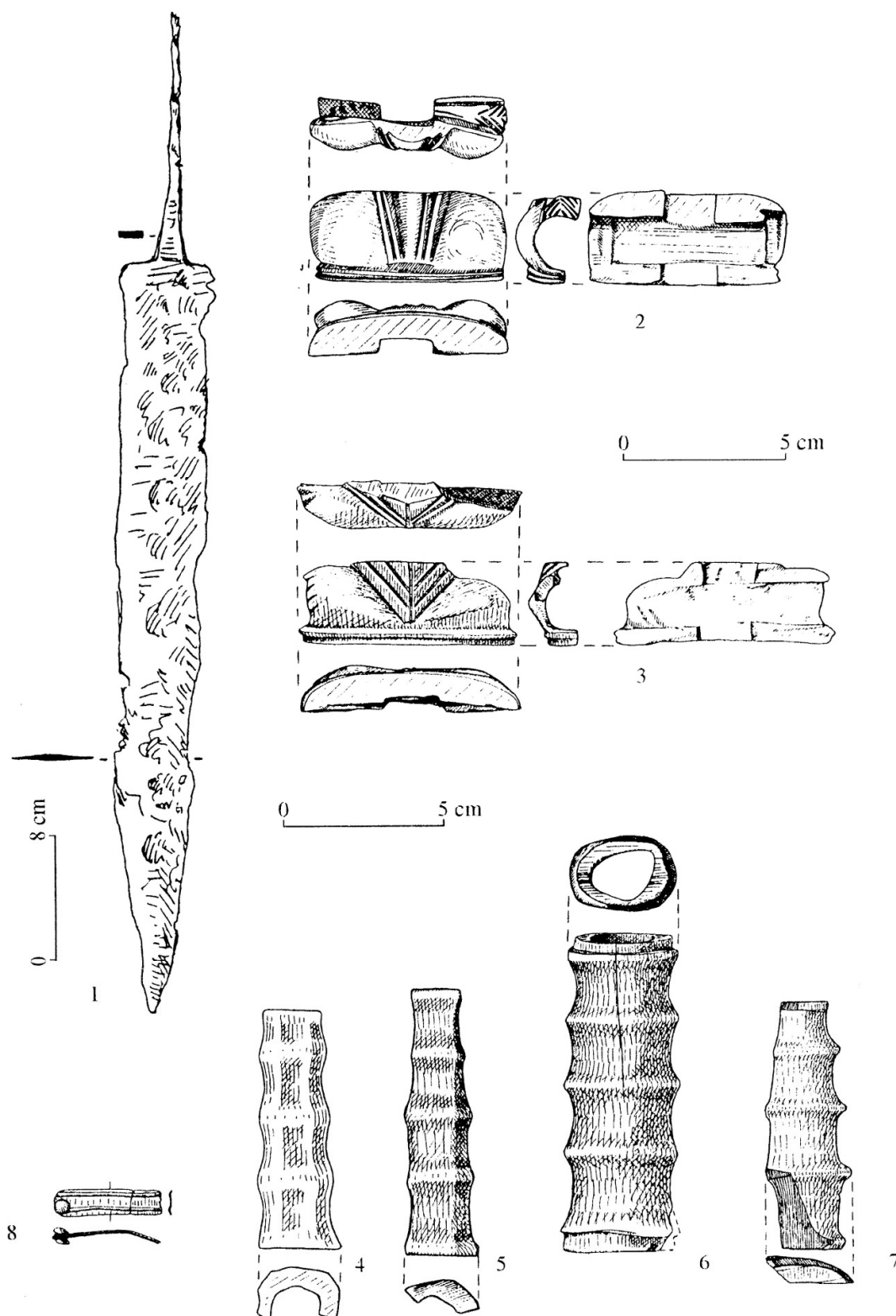

Figura 1. Armament ofensiv.

Figure 2. Offensive armament.

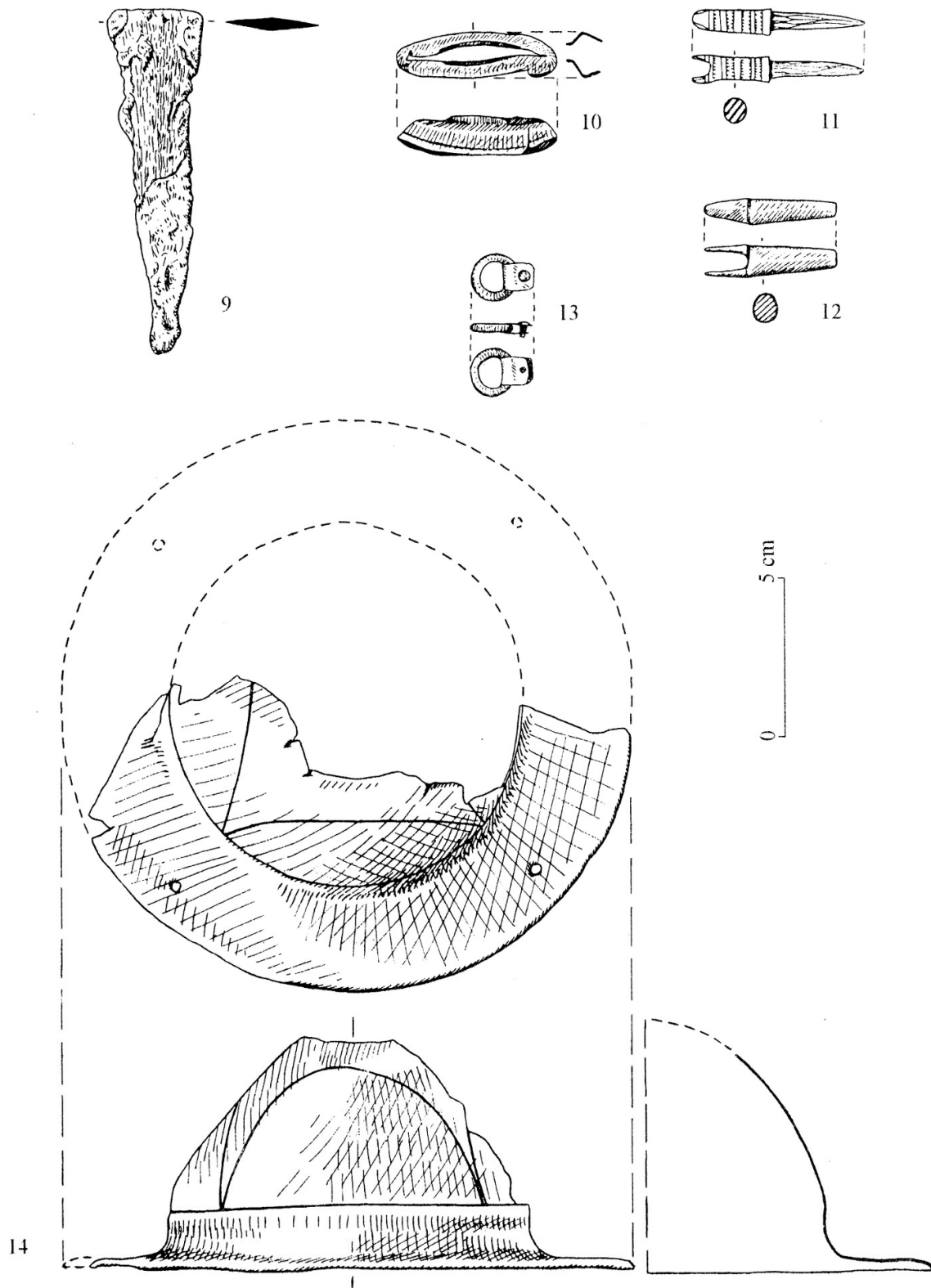

Figura 2. Armament ofensiv.
Figure 2. Offensive armament.

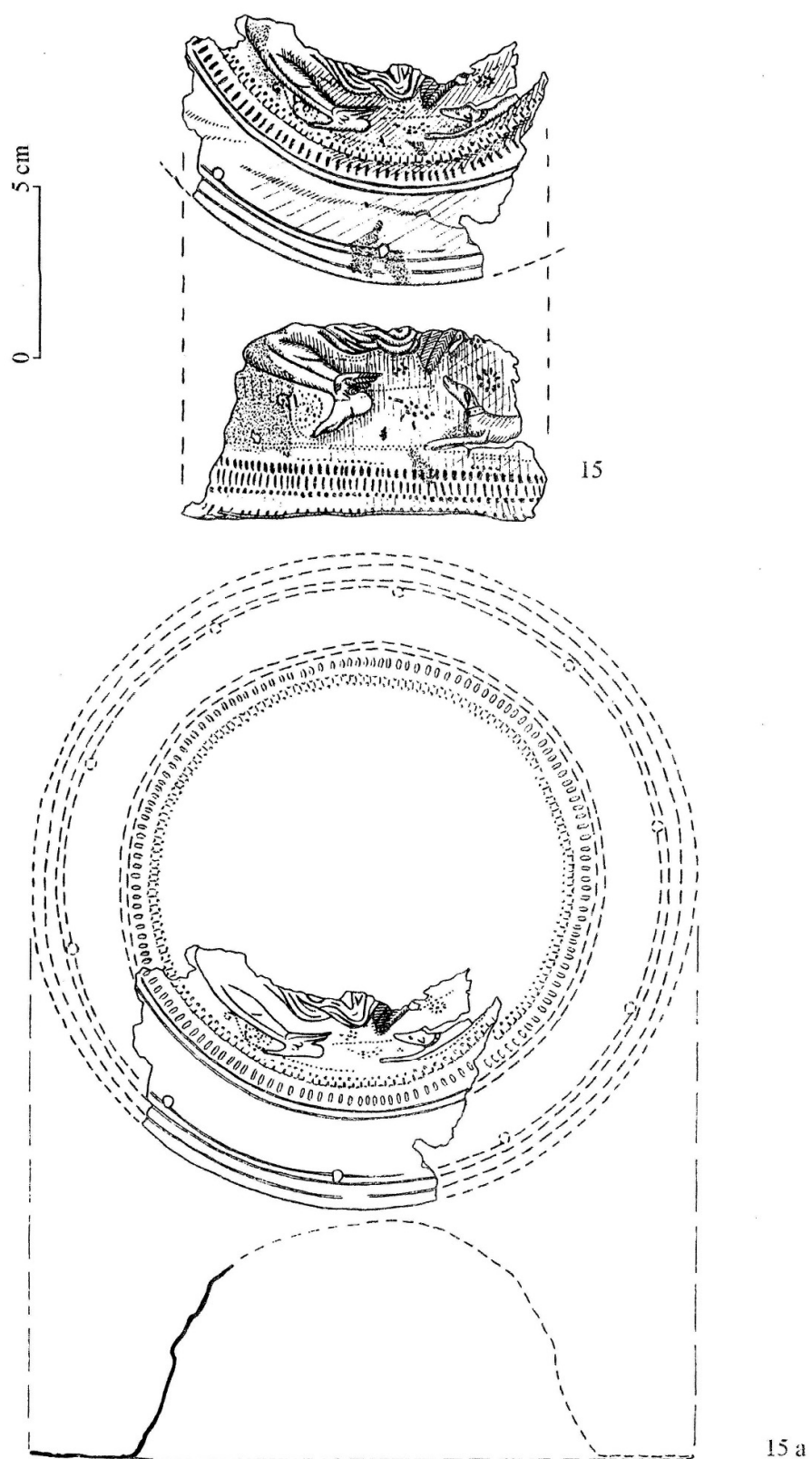

Figura 3. Armament ofensiv.
Figure 3. Offensive armament.

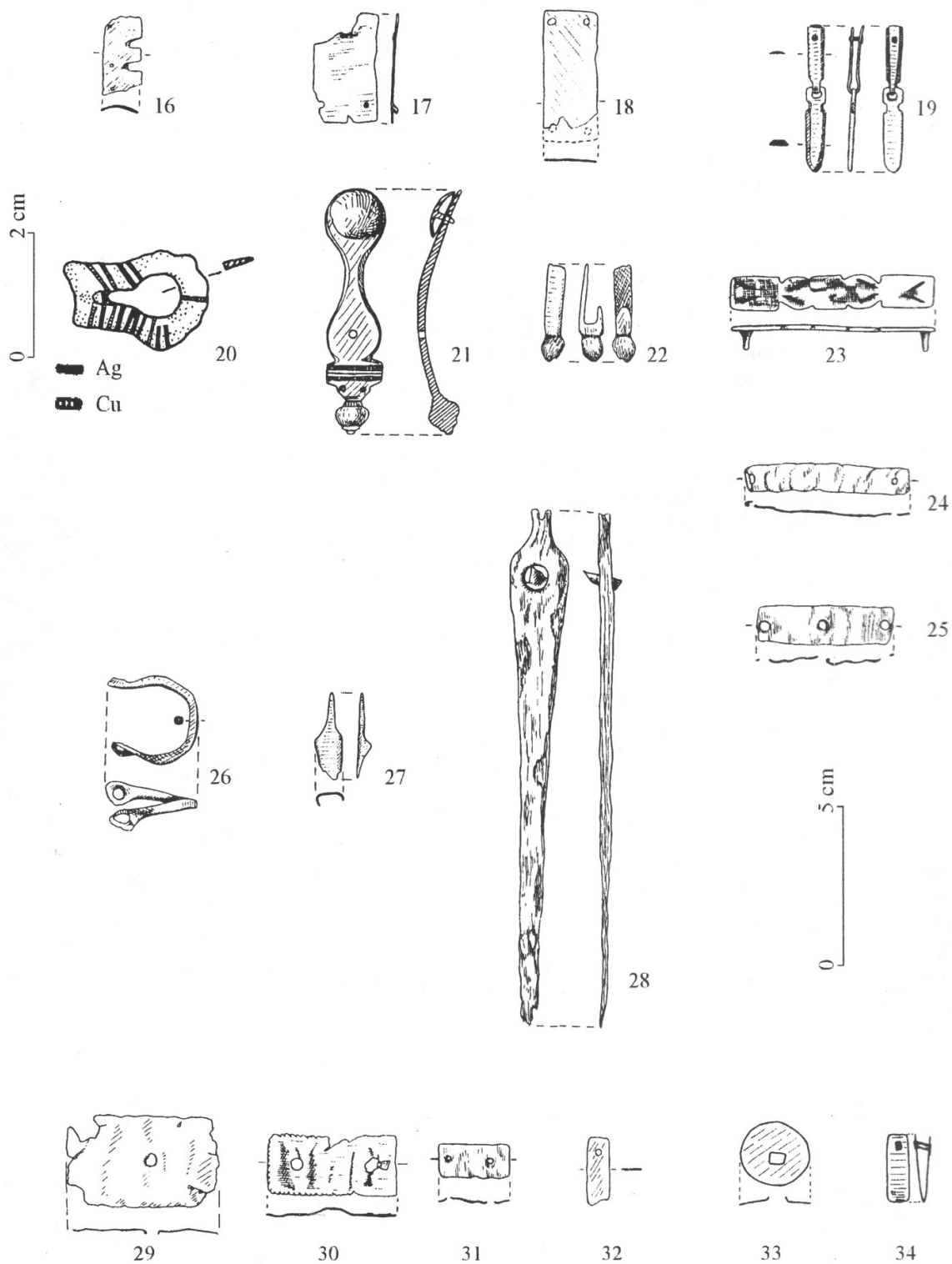

Figura 4. 16-25 - piese de echipament; 30-34 - piese diverse.

Figure 4. 16-25 - equipment pieces; 30-34 - diverse pieces.

NECROPOLA BIRITUALĂ DIN SECOLUL AL IV-LEA e. n. DE LA BARCEA JUD. GALAȚI¹

MIRCEA NICU, STELA ȚAU

O mare densitate, adevărate aglomerări ale urmelor de locuire de la începutul epocii migrațiilor, aparținând culturii Sântana de Mureș se constată în special în câmpiile Jijiei², Bahluiului³ și Elam Horincei⁴.

Recunoscută fiind purtătorilor acestei culturi obișnuința de a conviețui în așezări mult apropiate înșiruite în salbe de-a lungul unor principale căi de comunicație - culoare întregi sau înmănunchiate în preajma unor adevărate porți ale traficului acelor vremi, numărul restrâns de asemenea mențiuni pentru zona intens circulată a câmpiei Siretului inferior rămânea doar o carență a cercetărilor de până acum. Dovadă - tot mai multe semnalări în acest sens făcute de colegii de la muzeele din Galați și Focșani⁵.

Nu departe de Tecuci, unde au fost făcute importante descoperiri aparținând sec. IV e.n.⁶, la circa 12 km, pe teritoriul comunei Barcea, cercetările de teren au dat la iveală o întinsă locuire din această epocă.

Comuna Barcea este situată la sud de Tecuci, pe șoseaua Tecuci - Galați. Descoperirile întâmplătoare ca și cercetările care s-au efectuat se află amplasate în grădina de zarzavat a C.A.P. - ului, numit de localnici Satul Nou, în dreapta șoselei Tecuci - Galați, la piciorul dinspre sud - est al pantei ușoare a primei terase din stânga râului Bârlad, coborând astăzi chiar pe marginea unei bucle a bălții Barcea Nouă. În vechime, balta se întindea probabil mai puțin, dar din cauza ei pânza freatică era totuși foarte ridicată, dovadă gropile mormintelor (din secolul al IV-lea e.n.), care ajung rar peste adâncimea de 1,30 m.

Descoperite în primăvara anului 1963, cu ocazia lucrărilor de instalare a unei pompe de apă, în cadrul sistemului de irigație a grădinii de zarzavat a C.A.P. Barcea, au fost scoase la iveală mai multe morminte de înhumare⁷.

Avându-se în vedere importanța acestei descoperiri cercetările în necropolă au început în toamna anului 1974. Continuate apoi pe parcursul a șase campanii, săpăturile arheologice însumează

¹ Articol publicat în revista *Materiale și Cercetări Arheologice*, Tulcea, 1980, pp. 373-397.

² N. Zaharia, M. Petrescu Dîmbovița, Em. Zaharia, *Așezări din Moldova. De la paleolitic până în secolul al XVIII-lea*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1970, pp. 72, 207.

³ *Ibidem*.

⁴ M. Brudiu, *Cercetări periegetice în sudul Moldovei*, în *Materiale și Cercetări Arheologice*, IX, 1970, pp. 513, 523.

⁵ Informații I. T. Dragomir și V. Bobi.

⁶ În municipiul Tecuci au fost descoperite și cercetate două necropole aparținând culturii Sântana de Mureș, iar în comuna Munteni a fost descoperit un mormânt izolat care după toate probabilitățile face parte dintr-o necropolă aparținând aceleiași culturi. Material inedit.

⁷ Inventarul descoperirii întâmplătoare din toamna anului 1963 nu a putut fi recuperat în totalitate. O amforetă este transferată la Muzeul de Istorie al Republicii Socialiste România.

o suprafață de circa 1.400 m² pe care s-au dezvelit un număr de 97 morminte⁸ din care 62 de înhumăție și 35 de incinerăție.

În campania din toamna anului 1979, au fost trasate patru secțiuni însumând o suprafață de 200 m², dezvelindu-se un număr de 24 de morminte dintre care 2 de incinerăție și 22 de înhumăție. În ceea ce privește dispoziția mormintelor în planul necropolei, săpăturile din anul acesta ne întăresc observația că există o anumită grupare a lor, potrivit ritualului practicat, deoarece în partea de vest a necropolei, în zona de pantă lină, aproape de partea mlăștinoasă a locului, apar cu preponderență incinerății, numărul înhumățiilor fiind foarte mic. În zona centrală și nordică a necropolei numărul înhumățiilor se mărește în timp ce al incinerățiilor scade, dovadă rezultatele campaniei din anul 1979 (fig. 1). Rămîne ca cercetările ulterioare să confirme sau să infirme această presupunere.

Necropola de la Barcea prezintă o situație stratigrafică simplă fără nici un alt nivel de locuire în afară de cel de sec. IV e.n. O dificultate în cercetarea acesteia o constituie faptul că gropile mormintelor de incinerăție nu au putut fi observate, iar mormintele sînt în majoritate distruse, ele nedepistându-se decît prin fragmente ceramice amestecate cu resturi cinerare. Această situație se datorește faptului că necropola fiind situată pe locul grădinii de zarzavat, iar adîncimea mormintelor aflîndu-se la -0,25 - 0,40 m arăturile adînci au contribuit la distrugerea lor. Nu același lucru se poate afirma despre mormintele de înhumăție, descoperite la adîncimi de peste 1,00 m, care nu au suferit deranjări decît numai în cîteva cazuri, acestea fiind din antichitate.

La Barcea nu au fost semnalate pînă în prezent suprapuneri de morminte de înhumăție, în schimb, s-au descoperit trei cazuri de suprapunere a mormintelor de incinerăție peste mormintele de înhumăție.

DESCRIEREA MORMINTELOR

Mormîntul 74: înhumăție; - 0,65 m; NE-SV; groapa rectangulară cu colțuri rotunjite (1,80 x 0,70 m); scheletul aparținînd unui adult, zăcea întins pe spate cu capul înclinat spre stînga, mîinile pe lîngă corp, picioarele întinse și alăturate. Inventarul cuprinde patru vase, trei lucrute la roată și unul lucrat cu mîna, o fibulă din fier, un pendentiv din os în stare fragmentară, 11 mărgele.

1. **Castron** din pastă fină cenușie, lucrat la roată, așezat la picioare în partea stîngă; 2. **borcan** din pastă zgrunțuroasă, lucrat la roată, așezat la picioare în partea stîngă; 3. **borcan** din pastă grosieră, lucrat cu mîna, așezat în zona genunchiului stîng; 4. **castron** din pastă fină cenușie, lucrat la roată, așezat la cap în partea stîngă; 5. **fibulă** din fier puternic corodată, așezată în partea stîngă a toracelui; 6. **pendativ** din os, fragmentar, formă trapezoidală, decorat pe cele patru fețe cu cercuri cu punct la mijloc incizate; 7. șirag de **mărgele** la gît, trei din cornalină fațetate de culoare maronie, cinci din sticlă neagră de formă inelară, una pentalobată din sticlă neagră, una verde din sticlă cu decor din linie în zigzag, una din chihlimbar, de formă tubulară.

Mormîntul 75: incinerăție; - 0,40 m; groapa nu s-a putut observa; resturile cinerare au fost depuse într-un castron ale cărui fragmente erau amestecate cu resturile cinerare;

1. **Vas fragmentar** din pastă fină cenușie, lucrat la roată.

Mormîntul 76: înhumăție; - 1,00 m; NE-SV; groapă rectangulară cu colțurile rotunjite (1,10 x 0,50 m); scheletul aparținînd unui copil, zăcea întins pe spate cu capul înclinat spre dreapta, mîinile pe lîngă corp, lipsesc brațele ambelor mîini, picioarele întinse, lipsește tibia și peroneul stîng.

⁸ În raportul de față nu vom prezenta decît rezultatele cercetărilor din campania anului 1979, celălalt material fiind în curs de cercetare, urmînd a face obiectul unui studiu aparte.

Inventarul cuprinde șase vase așezate pe pământ cruțat, patru pe partea stîngă în linie dreaptă, iar două pe partea dreaptă așezate tot pe pământ cruțat în zona mîinii drepte, toate vasele erau lucrate la roată.

1. **Cană** lucrată la roată, din pastă fină de culoare roșie, gura trilobată cu o toartă în bandă lată cu două caneluri, așezată în zona craniului; 2. **strachină** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, corp puternic carenat, așezată în zona craniului în partea dreaptă; 3. **borcan** din pastă zgrunțuroasă, lucrat la roată, culoare cenușie negricioasă, așezat în zona craniului; 4. **borcan** din pastă zgrunțuroasă, lucrat la roată, culoare cenușie negriciosă, așezat în zona craniului în partea dreaptă; 5. **castronel** din pastă zgrunțuroasă, lucrat la roată, culoare cenușiu deschis, așezat în partea dreaptă a craniului; 6. **cană** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, lipsește din vechime gîtul și toarta, are două găuri pentru agățat în partea superioară, așezată în dreptul toracelui în partea dreaptă.

Mormîntul 77: înhumatie; - 1,52 m; NE-SV; groapă rectangulară cu colțuri rotunjite (2,20 x 1,10 m); scheletul aparținînd unui adult, zăcea întins pe spate cu capul drept, mîinile pe lîngă corp, cea dreaptă îndoită din cot și așezată pe bazin, picioarele întinse și alăturate. Inventarul cuprinde șapte vase toate lucrate la roată, patru erau așezate la cap iar trei la picioare, un pieptene din os, trei mărgelile, o bucățică de fier inform, resturi de ofrandă de pasăre la picioare.

1. **Căniță** din pastă fină gălbui roșcată, gura trilobată, așezată pe un borcan în partea dreaptă a craniului; 2. **borcan** din pastă zgrunțuroasă de culoare negricioasă, lucrat la roată, așezat în partea dreaptă a craniului; 3. **borcanel** din pastă fină cenușie, lucrat la roată, corp globular, așezat în stînga craniului culcat cu gura spre borcan; 4. **borcan** din pastă zgrunțuroasă de culoare cenușiu deschis, lucrat la roată, așezat în stînga craniului; 5. **urcior** din pastă fină de culoare roșie, lucrat la roată, așezat în partea stîngă la picioare culcat pe oasele tarsiene; 6. **borcan** din pastă zgrunțuroasă de culoare cenușie, lucrat la roată, așezat la picioare în partea dreaptă; 7. **castronel** din pastă fină cenușiu negriciosă, lucrat la roată, așezat la picioare în partea dreaptă acoperind oasele tarsiene; 8. **pieptene** din os cu mîner semicircular cu aripioare ridicate albiat; 9. **mărgelile**, două din sticlă albastră de formă inelară, una din sticlă albastră, poliedrică; 10. **obiect** de fier, puternic corodat; 11. ofrandă de pasăre depusă la picioare.

Mormîntul 78: înhumatie; - 1,13 m ; NE-SV; groapă rectangulară cu colțurile rotunjite (1,85 x 0,50 m); scheletul aparținînd unui adult, zăcea întins pe spate cu capul înclinat spre stînga, mîinile pe lîngă corp, picioarele întinse. Inventarul cuprinde două vase lucrate la roată așezate între tibii, un pandantiv din scoică, o fusaiolă din sticlă neagră, un pieptene din os, resturi de ouă, resturi ofrandă ovină.

1. **Strachină** din pastă zgrunțuroasă de culoare cenușie, lucrată la roată, așezată între tibii; 2. **borcanel** din pastă zgrunțuroasă culoare cenușie, lucrat la roată, așezat între tibii; 3. **pandantiv** din scoică (specia murex) cu gaură de prindere în partea superioară, descoperit la bazin; 4. **fusaiolă** plată din sticlă neagră cu încrustații galbene în zigzag, descoperită lîngă genunchiul stîng; 5. **pieptene** din os în stare fragmentară, descoperit la cap în partea stîngă; 6. **ouă** pasăre, stare fragmentară, descoperite lîngă craniu în partea stîngă; 7. ofrandă de carne descoperită în zona craniului în partea dreaptă.

Mormîntul 79: incinerație; - 0,30 m; limitele gropii nu au putut fi observate, resturile cinerare au fost depuse într-un borcan din pastă zgrunțuroasă lucrat la roată.

1. **Borcan** din pastă zgrunțuroasă, culoare cenușiu gălbui, lucrat la roată.

Mormîntul 80: înhumatie; - 1,00 m; NE-SV; groapă rectangulară cu colțuri rotunjite, cu nișă mai înaltă decît groapa în partea stîngă (1,90 x 0,80 m; 1,90 x 0,50 m); scheletul distrus, s-au mai păstrat oasele craniului și două din oasele brațelor. Inventarul cuprinde opt vase, trei lucrate cu mîna

și cinci lucrute la roată, un pieptene din os, un cuțit din bronz, ofrandă ovină.

1. **Borcan** din pastă zgrunțuroasă de culoare gălbuie, lucrat cu mîna, descoperit în zona craniului în partea de nord-est a nișei; 2. **castron** din pastă fină cenușie-închis cu trei torți late, așezat în nișă în direcția capului; 3. **pahar** din pastă fină cenușie acoperit cu angobă neagră, descoperit în castron, pe corp apare un decor executat cu roțița; 4. **borcănel** din pastă grosieră de culoare gălbuie, lucrat cu mîna, așezat lângă castron în zona toracelui; 5. **borcan** din pastă grosieră de culoare gălbuie, lucrat cu mîna, așezat în nișă în zona mîinii stîngi; 6. **castronel** din pastă fină cenușie, lucrat la roată, așezat în nișă în zona bazinului; 7. **strachină** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, corp carenat, așezată în partea de sud-vest a nișei în zona femurului stîng; 8. **cană** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, cu o toartă, așezată în nișă în dreptul brațului stîng; 9. **pieptene** din os cu mîner semicircular cu aripioare albiate, așezat în zona capului în partea stîngă;

lamă cuțit bronz folosit la toaletă, găsit la picioare; 11. **fusaiolă** de lut, formă bitronconică cu bazele concave, găsită în zona capului lângă vase; 12. resturi ofrandă de carne.

Mormîntul 81: înhumatie; - 1,00 m; SV-NE; groapă rectangulară cu colțurile rotunjite (2,00 x 0,90 m); schelet distrus, capul se află în partea de sud-vest a gropii. Inventarul cuprinde șase vase lucrute la roată, un fragment de castron, un cuțit de fier, ofrandă ovină.

1. **Strachină** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, așezată în partea stîngă a craniului; 2. **borcan** din pastă zgrunțuroasă de culoare neagră cenușie, lucrat la roată, așezat în dreptul craniului în partea stîngă; 3. **borcan** din pastă zgrunțuroasă, culoare neagră, lucrat la roată, așezat în partea stîngă a scheletului; 4. **borcan** din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, așezat în stînga scheletului; 5. **strachină** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, corp carenat, așezată în stînga scheletului; 6. **cană** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, cu o toartă în bandă lată cu o șanțuire mediană, așezată în dreapta scheletului; 7. fragment de **castron** din pastă fină cenușie, lucrat la roată; 8. **cuțit** din fier puternic corodat, așezat sub ofrandă; 9. ofrandă de ovină, așezată la cap în partea stîngă.

Mormîntul 82: înhumatie; - 1,40 m; NE-SV; groapă rectangulară cu colțuri rotunjite cu nișă în partea stîngă (2,00 x 0,50 m; 2,00 x 1,50 m); scheletul aparținînd unui adult, zăcea întins pe spate cu capul înclinat spre stînga, mîinile pe bazin, picioarele întinse. Inventarul cuprinde 11 vase lucrute la roată, un pieptene de os, două catarama din bronz, un cuțit din fier, ofrandă de ovină. Vasele au fost așezate împreună cu ofranda în nișă.

1. **Borcan** din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, așezat la cap în poziție culcat pe marginea unei străchini; 2. **strachină** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, așezată la cap; 3. **castron** din pastă fină cenușie, lucrat la roată, așezat lângă strachină; 4. **borcan** din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, așezat sub cană; 5. **cană** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, gura trilobată cu o toartă ce pornește din buză și se oprește la baza conului superior; 6. **castron** cu trei torți din pastă fină cenușie, lucrat la roată, așezat în stînga bazinului; 7. **castronel** din pastă fină cenușie, lucrat la roată, așezat în castronul cu trei torți; 8. **cană** cu două torți din pastă fină cenușie, lucrată la roată, așezată în zona bazinului; 9. **strachină** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, așezată în nișă în direcția umărului stîng; 10. **borcan** din pastă zgrunțuroasă cenușiu închis, lucrat la roată, așezat în zona bazinului; 11. **strachină** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, așezată în dreptul femurului stîng; 12. **pieptene** din os cu mîner semicircular cu aripi ridicate albiat, descoperit la cap în partea dreaptă; 13. **cuțit** din fier, cu ceafă, are urme de lemn la mîner, găsit sub ofrandă; 14. **cataramă** din bronz cu plăcuță dublă de prins cureaua, descoperită pe bazin în partea stîngă; 15. **cataramă** din bronz, stare fragmentară, descoperită în zona bazinului în partea dreaptă; 16. resturi de ofrandă de ovină descoperită în dreptul umărului stîng.

Mormîntul 83: înhumăție; - 1,00 m; NE-SV; groapă rectangulară cu colțuri rotunjite cu nișă mai joasă decât nivelul gropii în partea stîngă (1,70 x 0,70 m; 1,30 x 0,60 m); scheletul aparținînd unui adult zăcea întins pe spate cu capul înclinat spre stînga cu mîinile pe lîngă corp picioarele întinse și alăturate. Inventarul cuprinde 12 vase din care 11 lucrate la roată și unul lucrat cu mîna, toate așezate în nișă în partea stîngă, un pieptene din os, o fibulă de fier, o cataramă din bronz, ofrandă de ovină așezată sub vase.

1. **Castron** din pastă fină cenușie cu trei torți, lucrat la roată, așezat în zona capului; 2. **strachină** din pastă fină cenușie cu angobă neagră, lucrată la roată, așezată în direcția humerusului; 3. **strachină** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, așezată în zona bazinului; 4. **cană** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, așezată sub un borcan în dreptul genunchiului stîng; 5. **strachină** din pastă fină cenușie, lucrată la roată așezată sub un borcan în dreptul genunchiului stîng; 6. **castronel** din pastă fină cenușie, lucrat la roată, așezat în dreptul genunchiului stîng; 7. **pahar** din pastă fină cenușie, lucrat la roată, așezat în dreptul genunchiului stîng; 8. **borcan** din pastă zgrunțuroasă, lucrat la roată, așezat în dreptul genunchiului stîng; 9. **borcan** din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, așezat în dreptul genunchiului stîng; 10. **borcan** din pastă grosieră gălbuie, lucrat cu mîna, așezat în grupul de vase din dreptul genunchiului stîng; 11. **strachină** din pastă fină cenușie cu angobă neagră, lucrată la roată, așezată în zona genunchiului stîng; 12. **strachină** fragmentară din pastă fină cenușie, lucrată la roată, așezată în zona genunchiului stîng; 13. **pieptene** din os cu mîner semicircular cu aripi ușor albiate, descoperit în zona bazinului în grupul de șapte vase; 14. **fibulă** de fier puternic corodată, descoperită pe clavicula stîngă; 15. **cataramă** din bronz, descoperită pe bazin; 16. resturi de ofrandă de carne, descoperite sub grupul de vase.

Mormîntul 84: înhumăție; - 1,00 m; NE-SV; groapă rectangulară cu colțuri rotunjite cu nișă în partea stîngă (1,80 x 0,60 m; 1,00 x 0,60 m); schelet distrus, s-a păstrat numai craniul, femurele și cîteva oase de la mîini. Inventarul cuprinde douăsprezece vase, trei lucrate cu mîna și nouă lucrate la roată (toate vasele au fost depuse în nișă), un pieptene din os, un ghioc, o fusaiolă de lut, o fibulă din bronz, 77 mărgel, o bucată de bitum.

1. **Castron** din pastă fină cenușie, lucrat la roată, așezat în nișă în dreptul capului; 2. **castron** din pastă fină cenușie, lucrat la roată, așezat în nișă în dreptul capului; 3. **pahar** din pastă fină cenușie, lucrat la roată, descoperit în castron; 4. **castron** din pastă fină cenușie, lucrat la roată, descoperit în nișă în dreptul humerusului; 5. **strachină** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, descoperită în nișă în zona umărului; 6. **strachină** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, descoperită în nișă în zona umărului; 6. **strachină** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, descoperită în nișă în zona umărului; 7. **strachină** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, descoperită în nișă în dreptul toracelui; 8. **castronel** din pastă nisipoasă cenușiu închis, lucrată la roată, descoperit în nișă în zona toracelui; 9. **borcan** din pastă grosieră culoare gălbuie, lucrată cu mîna, descoperit în nișă în dreptul toracelui; 10. **borcan** din pastă grosieră culoare neagră-cărămizie, descoperit în nișă în dreptul toracelui; 11. **borcan** din pastă grosieră culoare gălbuie, lucrat cu mîna, descoperit în nișă în dreptul toracelui; 12. **borcan** fragmentar din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, descoperit în grupul de vase; 13. **pieptene** din os cu mîner semicircular, descoperit la cap în partea stîngă; 14. **fibulă** de bronz cu picior întors pe dedesubt, descoperit la picioare împreună cu bitumul și ghiocul; 15. **ghioc** cu inel de prindere din bronz, descoperit la picioare în partea stîngă sub bucata de bitum; 16. **fusaiolă** de lut, descoperită la picioare în partea dreaptă; 17. **bitum** inform, descoperit la picioare în partea stîngă turnat peste ghioc prinzînd și fibula de bronz; 18. șirag de **mărgel** la gît: 59 discoidale mici din sticlă albastră, 3 rotunde din sticlă albastră, 4 poliedrice din sticlă albastră, 11 mărgel tubulare răsucite în spirală din sticlă

albastră.

Mormîntul 85: înhumăție; -0,75 m; NE-SV; groapa nu s-a putut observa; scheletul aparținând unui adult, zăcea întins pe spate, cu capul înclinat spre stînga, mîinile pe lîngă corp, picioarele întinse și alăturate. Inventarul cuprinde nouă vase, două lucrute cu mîna și șapte lucrute la roată, un fragment de fier descoperit lîngă craniu.

1. **Cană** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, descoperită pe umărul stîng în poziție culcată; 2. **castron** din pastă fină cenușie, lucrat la roată, descoperit pe genunchiul drept; 3. **castron** din pastă fină cenușie, lucrat la roată, descoperit pe tibia dreaptă; 4. **pahar** din pastă nisipoasă cenușie, lucrat cu mîna, descoperit culcat în castron; 5. **borcan** din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, depus pe tibia stîngă; 6. **castron** din pastă fină cenușie, lucrat la roată, depus pe tibia stîngă; 7. **borcan** din pastă grosieră, lucrat cu mîna, depus pe laba piciorului drept în poziție culcat; 8. **strachină** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, depusă pe laba piciorului drept; 9. **strachină** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, așezată pe marginea străchinii anterioare; 10. **obiect** de fier puternic oxidat descoperit lîngă cană.

Mormîntul 86: înhumăție; - 0,80 m; groapa nu s-a putut observa, scheletul aparținând unui copil era distrus complet. Inventarul cuprinde zece vase mici, nouă lucrute la roată și unul lucrat cu mîna. Vasele au fost așezate probabil la cap și pe partea stîngă în linie dreaptă formând un unghi drept.

1. **Borcănel** din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată; 2. **borcănel** din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată; 3. **strachină** din pastă fină cenușie, lucrată la roată; 4. **ulciță** din pastă fină cenușie, lucrată la roată; 5. **borcănel** din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată; 6. **castron** din pastă fină cenușie, lucrat la roată; 7. **căniță** din pastă fină cenușie, lucrată la roată; 8. **căniță** (fără toartă din execuție) din pastă fină cenușie, lucrată la roată; 9. **borcan** din pastă grosieră, lucrat cu mîna; 10. **căniță** din pastă fină cenușie cu angobă cenușiu închis, lucrată la roată.

Mormîntul 87: înhumăție; - 0,80 m; NE-SV; groapa nu s-a putut observa; scheletul prost conservat aparținând probabil unui copil zăcea întins pe spate cu capul înclinat spre stînga, s-au mai păstrat oasele picioarelor care erau în poziție întinsă și apropiate. Inventarul cuprinde opt vase, șase lucrute la roată, două lucrute cu mîna, fibulă de bronz, 93 de mărgelile la gît, scoică fragmentară.

1. **Căniță** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, depusă culcat cu gura spre craniu în partea stîngă; 2. **castron** din pastă fină cenușie, lucrat la roată, depus în dreapta craniului; 3. **borcan** din pastă grosieră gălbuie, lucrat cu mîna, așezat în partea stîngă la picioare; 4. **borcan** din pastă fină cenușie cu angobă cenușiu închis, lucrat la roată, așezat la picioare în partea stîngă; 5. **cană** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, depusă la picioare în partea dreaptă; 6. **castron** din pastă fină cenușie, lucrat la roată, depus lîngă genunchiul drept în poziție înclinată; 7. **strachină** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, așezată lîngă tibia dreaptă; 8. **borcan** din pastă grosieră cenușiu gălbui, lucrat cu mîna, depus în zona picioarelor în partea stîngă; 9. **fibulă** din bronz, așezată pe umărul drept; 10. **scoică** pandantiv stare fragmentară, depusă între picioare în dreptul genunchilor; 11. șirag de **mărgelile** la gît, 20 mărgelile albastre discoidale din sticlă, 14 mărgelile din sticlă albastră îngemănate, 39 mărgelile din chihlimbar, una mărgică din cornalină toate așezate în două șiraguri.

Mormîntul 88: înhumăție; - 0,90 m; NE-SV; groapa nu s-a observat; scheletul distrus, s-au păstrat numai fragmente din craniu. Inventarul cuprinde două vase, unul lucrat cu mîna și unul lucrat la roată, șapte mărgelile.

1. **Borcănel** din pastă grosieră cenușiu gălbui, lucrat cu mîna, depus la cap în partea dreaptă; 2. **pahar** din pastă fină cenușie, lucrat la roată, depus la cap în partea dreaptă; 3. șapte **mărgelile** împrăștiate în zona gîtului.

Mormîntul 89: înhumăție; - 0,90 m; NE-SV; groapa nu s-a putut observa; scheletul distrus a aparținut probabil unui copil, s-a păstrat numai craniul. Inventarul cuprinde 12 vase lucrate la roată, un pieptene din os, un inel de bronz, ofrandă de ovină.

1. **Borcan** din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, depus la cap în partea dreaptă; 2. **castron** din pastă fină cenușie, lucrat la roată, depus la cap în partea stîngă; 3. **castron** din pastă fină cenușie, lucrat la roată, depus la cap în partea stîngă, așezat în castron; 4. **cană** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, depusă la cap în partea stîngă; 5. **borcănel** din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, depus la cap în partea stîngă; 6. **borcănel** din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, depus la cap în partea stîngă; 7. **castron** din pastă fină cenușie, lucrat la roată, depus în partea stîngă a scheletului; 8. **borcănel** din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, depus culcat în partea stîngă a scheletului; 9. **oală** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, depusă în partea stîngă a scheletului; 10. **castron** din pastă fină cenușie, lucrat la roată, depus în partea stîngă a scheletului; 11. **castron** din pastă fină cenușie cu angobă neagră, lucrat la roată, depus în partea stîngă a scheletului; 12. **strachină** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, depusă în stînga scheletului; 13. **pieptene** din os cu mîner de formă unghiulară decupat în interior, depus în stînga craniului; 14. **inel** din bronz, depus în dreapta craniului; 15. resturi de ofrandă de ovină, depusă la cap în partea dreaptă.

Mormîntul 90: înhumăție; - 0,90 m; NE-SV; groapă rectangulară cu colțuri rotunjite (1,90 x 0,65 m); scheletul aparținînd unui adult, zăcea întins pe spate cu capul înclinat spre dreapta, mîinile pe lîngă corp, picioarele întinse și alăturate. Inventarul cuprinde două vase, unul lucrat cu mîna și unul lucrat la roată, 112 mărgelile de sticlă.

1. **Borcan** din pastă grosieră cenușie, lucrat cu mîna, depus la cap în partea stîngă; 2. **borcan** din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, depus la cap în partea dreaptă; 3. șirag de **mărgelile** la gît, 111 mărgelile discoidale din sticlă albastră, una din tipul celor îngemănate, din sticlă de culoare galbenă.

Mormîntul 91: înhumăție; - 1,10 m; NE-SV; groapă rectangulară cu colțuri rotunjite (1,90 x 0,60 m); schelet bine conservat aparținînd unui adult, zăcea întins pe spate, cu capul înclinat spre stînga, mîna dreaptă pe lîngă corp iar stînga adusă pe bazin, picioarele întinse și alăturate. Inventarul cuprinde cinci vase lucrate la roată, o fusaiolă, o fibulă, ofrandă de pasăre depusă în vas.

1. **Ulcică** din pastă fină cenușie cu angobă neagră, lucrată la roată, depusă la cap în poziție culcată; 2. **strachină** din pastă fină cenușie cu angobă cenușie închisă, lucrată la roată, depusă pe umărul drept; 3. **borcan** din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, depus lîngă femurul drept; 4. **castron** din pastă fină cenușie, lucrat la roată, depus lîngă genunchiul drept; 5. **borcan** din pastă zgrunțuroasă gălbuie lucrat la roată, depus lîngă tibia dreaptă; 6. **fusaiolă** din sticlă verzuie formă bitronconică cu bazele drepte, depusă pe humerusul drept; 7. **fibulă** din bronz de tipul cu piciorul întors pe dedesubt, depusă pe clavicula dreaptă; 8. resturi de ofrandă de pasăre depusă în ulcica de la cap.

Mormîntul 92: înhumăție; - 0,80 m; NE-SV; groapa nu s-a putut observa; scheletul, aparținînd unui adult, prost conservat (s-au păstrat oasele craniului și oasele picioarelor). Inventarul cuprinde trei vase, două lucrate la roată, unul lucrat cu mîna.

1. **Oală** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, depusă în dreapta craniului; 2. **borcan** din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, depus lîngă oală; 3. **borcan** din pastă grosieră cenușie-gălbuie, lucrat cu mîna, depus în dreapta craniului.

Mormîntul 93: înhumăție; - 1,05 m; NE-SV; groapă rectangulară cu colțuri rotunjite, în stînga nișă pentru depunerea vaselor de formă rotundă (2,00 x 0,65 m; 1,20 x 0,60 m); scheletul, aparținînd

unui adult, zăcea întins pe spate, cu capul înclinat spre stînga, mîna dreaptă pe bazin, iar stînga pe lîngă corp, picioarele întinse și alăturate. Inventarul cuprinde opt vase, șapte lucrute la roată, unul lucrat cu mîna, o fusaioală de lut, o fibulă din bronz.

1. **Oală** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, depusă în nișă în dreptul humerusului stîng; 2. **borcan** din pastă zgrunțuroasă cenușie-gălbuie, lucrat la roată, depus în nișă în dreptul femurului stîng; 3. **cană** cu două torți din pastă fină cenușie cu angobă cenușiu închis, lucrată la roată, depusă în nișă în dreptul genunchiului stîng; 4. **castron** din pastă fină cenușie, lucrat la roată, depus în nișă în dreptul genunchiului stîng; 5. **căniță** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, depusă în nișă în dreptul genunchiului stîng; 6. **strachină** din pastă fină cenușie cu angobă cenușiu închis, lucrată la roată, depusă în nișă lîngă tibia stîngă; 7. **strachină** din pastă fină cenușie cu angobă cenușiu închis, lucrată la roată, depusă în nișă lîngă tibia stîngă; 8. **borcan** din pastă grosieră cenușie, lucrat cu mîna, depus lîngă glezna stîngă; 9. **fusaioală** din lut, depusă lîngă cotul stîng; 10. **fibulă** din bronz cu piciorul întors pe dedesubt, depusă pe umărul stîng.

Mormîntul 94: înhumatie; - 1,00 m; NNV-SSE; groapa rectangulară cu colțuri rotunjite (1,55 x 0,50 m); scheletul aparținînd unui adult, zăcea întins pe spate cu capul înclinat spre stînga, mîna dreaptă pe bazin și stînga pe lîngă corp, picioarele întinse și alăturate. Fără inventar.

Mormîntul 95: înhumatie; - 0,90 m; NE-SV; groapă rectangulară cu colțurile rotunjite (1,55 x 0,55 m); scheletul aparținînd unui adult, prost conservat (s-au păstrat numai oasele craniului și oasele lungi ale picioarelor), zăcea întins pe spate cu capul înclinat spre dreapta, picioarele întinse. Inventarul cuprinde patru vase, două lucrute cu mîna, două lucrute la roată, un pieptene din os, două fusaiole de lut, o cataramă din bronz, un pandantiv din scoică marină din specia murex, 67 mărgel, resturi de ofrandă de carne.

1. **Borcănel** din pastă grosieră neagră cenușie, lucrat cu mîna, depus la cap în partea stîngă; 2. **ulcică** din pastă fină cenușie cu angobă cenușiu închis, lucrată la roată, depusă la cap în partea stîngă; 3. **borcan** din pastă grosieră neagră cenușie, lucrat cu mîna, depus la umăr în partea stîngă; 4. **strachină** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, depusă la umăr în partea stîngă; 5. **pieptene** din os, se păstrează numai mînerul în formă de clopot, depus la cap în partea stîngă; 6. **fusaioală** de lut, depusă lîngă vase; 7. **fusaioală** de lut, depusă lîngă bazin în partea stîngă; 8. **cataramă** din bronz, depusă pe bazin; 9. **pandantiv** din scoică marină cu orificiu de prindere, depus între picioare în zona genunchilor; 10. șirag de **mărgel** la gît, 60 din sticlă albastră de formă discoidală, una îngemănată din sticlă albastră, 3 globulare din sticlă verde, 2 globulare din sticlă aurie, una poliedrică mare din cornalină; 11. resturi de ofrandă de carne depusă în strachină.

Mormîntul 96: înhumatie; - 1,20 m; NE-SV; groapă rectangulară cu colțurile rotunjite (1,90 x 0,70 m); scheletul, aparținînd unui adult, zăcea întins pe spate, capul drept, mîinile pe bazin, picioarele întinse și alăturate. Inventarul cuprinde șapte vase, șase lucrute la roată, unul lucrat cu mîna, un pieptene din os, o fibulă din bronz, 6 mărgel, fragmente de ouă de pasăre.

1. **Oală** din pastă fină cenușie, lucrată la roată, așezată lîngă craniu; 2. **borcănel** din pastă grosieră cenușie neagră, lucrat cu mîna, depus în partea stîngă a craniului; 3. **borcan** din pastă zgrunțuroasă cenușie, depus lîngă genunchiul stîng; 4. **oală** din pastă fină cenușie cu angobă cenușie închis, lucrat la roată, depusă lîngă glezna stîngă; 5. **strachină** din pastă fină cenușie cu angobă cenușie închis, lucrată la roată, depusă pe oasele tarsiene; 6. **strachină** din pastă fină cenușie cu angobă cenușie închis, lucrată la roată, depusă în partea stîngă a picioarelor; 7. **borcan** din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, depus lîngă tibia dreaptă; 8. **pieptene** din os, cu mîner în formă de clopot și aripioare ridicate albiat, de pus la cap în partea stîngă; 9. **fibulă** din bronz cu picior întors pe dedesubt, descoperită în zona toracelui; 10. **mărgel**, trei poliedrice din cornalină, una tubulară din

os, două poliedrice din sticlă albastră, descoperite în zona gâtului; 11. fragmente de ouă de pasăre, descoperite lângă humerusul stîng.

Mormîntul 97: înhumatie; - 1,60 m; ENE-VSV; groapă rectangulară cu colțuri rotunjite (2,50 x 1,40 m); scheletul, aparținînd unui adult, a fost deranjat din antichitate. Inventarul cuprinde un vas lucrat la roată, o cataramă de argint, ofrandă de carne.

1. Borcan din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, depus în zona craniului; **2. cataramă** de argint, depusă în zona bazinului; **3. ofrandă de carne**, depusă în zona craniului.

MORMINTE DE INCINERAȚIE

Din numărul de 35 de morminte de incineratie descoperite pînă acum în necropola de la Barcea, care reprezintă aproximativ 36% din numărul total de morminte, două au fost dezvelite în campania din anul 1979.

Adîncimea mormintelor de incineratie era cuprinsă între - 0,30 și - 0,40 m de la suprafața actuală a solului. Forma gropilor nu s-a putut observa datorită motivelor arătate mai sus.

Lipsa oricăror urme de arsură presupune, ca și în alte necropole⁹, că arderea morților se făcea pe ruguri speciale, de unde erau aduse resturile cinerare.

Ceramica descoperită în cele două morminte de incineratie (M. 75 și M. 79) constă dintr-un fragment de vas din pastă fină cenușie închisă, lucrat la roată, aparținînd probabil unui castron (M. 75) și un borcan din pastă zgrunțuroasă de culoare cărămizie gălbuie, lucrat la roată (M. 79).

MORMINTE DE ÎNHUMAȚIE.

Din cele 62 de morminte de înhumatie descoperite în cimitirul de la Barcea ceea ce constituie 64% din totalul mormintelor dezvelite, 22 au fost cercetate în campania din anul 1979.

La unele morminte gropile au putut fi observate, ele apărînd ca o pată întunecată compactă. Privite în plan, gropile au formă rectangulară, cu colțurile rotunjite, mai înguste spre picioare. La unele morminte gropile nu au putut fi observate datorită adîncimii mici la care au fost surprinse. La un număr de cinci morminte de înhumatie au putut fi observate nișe pentru depunerea vaselor și ofrandei de carne. Adîncimea celor 22 morminte de înhumatie era cuprinsă între - 0,90 și - 1,80 m.

Orientarea cea mai frecventă a mormintelor în discuție este aceea în jurul axei N-S cu diverse variații, capul așezat spre NNE, NE, NNV. A doua grupă de morminte o formează cele cu orientarea SSV-NNE, capul așezat spre SSV. În sfîrșit a treia grupă o constituie mormintele cu orientarea E-V, capul așezat spre est.

INVENTARUL MORMINTELOR

Toate obiectele de la Barcea au fost descoperite numai în morminte de înhumatie, acestea caracterizîndu-se printr-o mare bogăție și varietate de forme.

Fibule. Din cele nouă fibule din bronz și fier descoperite cu prilejul cercetărilor din anul 1979, șapte s-au aflat în mormintele de înhumatie, iar două descoperite în secțiunea 23, probabil antrenate

⁹ B. Mitrea, C. Preda, *Necropole din sec. IV e.n. în Muntenia*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1966, p. 129; C. Bloșiu, *Necropola din secolul al IV-lea e.n. de la. Lețcani, jud. Iași*, în *ArhMold*, 8, 1975, p. 206.

de crotovine, de la mormintele 89 și 93.

Poziția fibulelor era pe umărul stîng, drept sau pe torace, nu s-au descoperit perechi de fibule. Numai la mormîntul 84 fibula era așezată pe o bucată de bitum (depusă probabil ritual) împreună cu un ghioc din specia *cypraea* în dreptul genunchiului stîng.

După formă și felul de închidere, fibulele din necropola de la Barcea se încadrează în tipul cu piciorul întors și înfășurat în variantele:

a. Fibule cu corpul de lungime mijlocie, cu resort simplu trei-patru spirale laterale și tija trecută printr-o perforație a corpului fibulei, piciorul întors și înfășurat de două ori (fig. 2/6, 8). Acest tip de fibulă circulă pe tot parcursul sec. IV e. n., fiind cel mai frecvent tip¹⁰. În ceea ce privește datarea, o parte din arheologi se pronunță pentru a doua jumătate a sec. IV e.n. și chiar spre sfîrșitul lui¹¹.

b. Fibule cu piciorul și resortul lung format din cîte cinci spirale pe fiecare braț (fig. 4/4, 5). Această variantă¹² se întâlnește destul de frecvent în aria culturii Sântana de Mureș¹³ și este datată la sfîrșitul sec. al IV-lea pînă la începutul celui următor¹⁴.

c. Fibulă cu arcul înălțat format dintr-o placă rectangulară în secțiune cu piciorul îngustat și înfășurat de două ori (fig. 2/4). Această variantă este întâlnită destul de frecvent în cimitirele din Muntenia¹⁵, și este datată între 250 - 400 e.n.¹⁶

d. Fibulă cu placă romboidală la picior (fig. 3/6). Piese de acest tip sunt amintite în teritoriile nord-dunărene¹⁷, iar în Moldova ca exemplare rare¹⁸, fiind datate în a doua jumătate a secolului al IV-lea, pînă la începutul secolului al V-lea¹⁹.

Fibulele din fier descoperite în mormintele 74 și 83, sunt acoperite de un strat gros de oxizi de fier (fig. 2/2, 5), motiv care ne face să nu putem determina tipul în care se încadrează.

Catarama. În patru morminte au fost descoperite un număr de 5 catarama dintre care 4 de bronz și una de argint. Ele se aflau depuse în zona bazinului cîte una, iar la un singur mormînt (M. 82) au fost descoperite două catarama de bronz, una mai mare în dreapta bazinului, iar una mai mică în partea centrală a acestuia²⁰.

După felul cum erau prinse de curea, catarama de la Barcea se pot împărți în:

a. catarama cu veriga simplă cu cureaua străpunsă de spin²¹, cazul celor descoperite în mormintele M. 82 (fig. 3/11), M. 83 (fig. 3/3), M. 95 (fig. 3/4);

¹⁰ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 10/1, 47/1, 54/1; Gh. Diaconu, *Über die Fibel mit ungeschlagenen Fuß in Dazien*, în *Dacia*, N. S., 15, 1971, pl. 9/10; Idem, *Tîrgșor. Necropola din secolele III-IV e. n.*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1965, pl. 72/2, 84/2; S. Dolinescu-Ferche, *Necropola din secolul al IV - lea de la Mitreni*, în *SCIVA*, 17, 1, 1966, p. 151; R. Vulpe, *Izvoare. Săpăturile din 1936-1948*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1957, fig. 329/2, 3.

¹¹ Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 94.

¹² *Ibidem*, p. 252, pl. 8/1; I. Mitrea, *Necropola din sec. al IV-lea e. n. de la Obârșeni-Voinești*, în *Carpica*, 2, 1969, fig. 1/1, 2.

¹³ Vezi exemplarele de la Izvoare (R. Vulpe, *op. cit.*, fig. 329/1), Tîrgșor (Gh. Diaconu, *op. cit.*, pl. 164/5; Idem, *Über die Fibel mit ungeschlagenen Fuß in Dazien*, pl. 8/1, 13).

¹⁴ Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 253.

¹⁵ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 10/1, 2.

¹⁶ Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 253; Idem, *Fibule din așezarea dacilor liberi de la Tîrgșor*, în *SCIVA*, 28, 1977, 2, p. 211.

¹⁷ Gh. Diaconu, *Tîrgșor. Necropola din secolele III-IV e. n.*, pl. 313/8; 135/6; B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 132/1.

¹⁸ C. Bloșiu, *op. cit.*, p. 212.

¹⁹ Gh. Diaconu o încadrează în tipul II a (Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 92) și tipul gotic (Gh. Diaconu, *Über die Fibel mit ungeschlagenen Fuß in Dazien*, pl. 8/10), B. Mitrea și C. Preda în al „doilea tip” (B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, p. 137).

²⁰ Gh. Diaconu, *Tîrgșor. Necropola din secolele III-IV e. n.*, p. 64, M 179.

²¹ C. Bloșiu, *op. cit.*, p. 213.

b. catarama cu veriga simplă și plăcuțe pentru fixat cureaua cu trei nituri în cazul când plăcuța era de formă semicirculară (M. 82 fig. 3/2), și cu patru nituri când plăcuța era de formă dreptunghiulară (M 97 fig. 3/1) - în ultimul caz catarama era confecționată din argint.

Cataramele din necropola de la Barcea pot fi datate în a doua jumătate a sec. al IV-lea și își găsesc analogii cu multe din exemplarele descoperite în cimitirele aparținând culturii Sântana de Mureș²².

Cuțițe. În trei morminte de înhumatie au fost descoperite cuțițe, dintre care două din fier, depuse sub ofranda de carne (M. 81 și M. 82) și unul din bronz (M. 80) depus lângă picioare.

Cuțițele din fier fac parte din tipul celor mari cu lama dreaptă îngustată la vîrf și mînerul din lemn prins în nituri din fier (fig. 3/7, 8)²³. Depunerea cuțițului sub resturile de oase de animale este legată ritual de această formă de ofrandă de carne.

Cuțițașul de bronz (fig. 3/10), descoperit în mormîntul 80 face parte din tipul cuțițașelor de toaletă, destul de rar întîlnite în necropolele de tip Sântana, considerat de unii cercetători drept pile de unghii²⁴: își are analogii în necropolele din Muntenia²⁵ și Moldova²⁶.

Cuțițașele de toaletă, la origine romane, au fost preluate de purtătorii culturii Sântana de Mureș probabil de la populațiile nordice, care le-au folosit încă de timpuriu²⁷.

Piepteni din os. Din cei 9 piepteni întregi sau fragmentari, 8 au fost găsiți în zona craniului în partea stîngă, iar un exemplar (M. 83), depus în grupul de vase din dreptul bazinului.

În ceea ce privește tehnica confecționării, pieptenii din necropola de la Barcea sunt realizați din 4-6 plăcuțe cu dinți care împreună cu segmentul semicircular al apucătorii erau prinse de două plăcuțe fixate prin nituri de bronz, în unele cazuri se mai adaugă cîte unul de fier (M. 84). De la această regulă se abate pieptenele de la mormîntul 89, la care plăcuțele marginale cu dinți sunt mai înalte față de celelalte. De acestea, două plăcuțe laterale cuprind și fixează cu nituri de bronz segmentul (unghiular în exterior și semicircular în interior) apucătorii (fig. 5/1), alte două plăcuțe așezate sub acestea prindeau în nituri de bronz plăcuțele cu dinți.

Potrivit formei, pieptenii de la Barcea se împart în două tipuri:

Tip I. Pieptene cu mînerul format din plăci laterale întregi, în care se deosebesc variantele:

- a. pieptene cu mîner semicircular simplu. Un singur exemplar (fig. 4/6);
- b. pieptene cu mîner semicircular și aripioare ridicate albiat. Cinci exemplare, în care putem deosebi: b₁ - pieptene cu mînerul semicircular aplatizat (fig. 6/3); b₂ - pieptene cu mîner semicircular înalt (fig. 5/4).

Tip II. Pieptene cu mînerul format din patru plăcuțe laterale, două unghiulare care se sprijină pe două rectangulare formînd între ele o scobitură semicirculară (fig. 5/1)²⁸.

²² Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 90; N. Zaharia, Em. Zaharia, V. Palade, *Sondajul din necropola de la începutul epocii migrațiilor de la Pietriș (r. Bîrlad, reg. Iași)*, în MCA, 8, 1962, p. 595, fig. 7/5; C. Bloșiu, *op. cit.*, p. 213.

²³ Tipul cuțițelor din necropola de la Barcea este frecvent întîlnit în întreaga arie a culturii Sântana (Gh. Diaconu, *Așezarea și necropola de la Gherăseni - Buzău (Noi dovezi despre persistența populației autohtone de la Dunărea de Jos)*, în SCIVA, 28, 1977, 3, p. 443, fig. 10/1; Idem, *Tîrgșor. Necropola din secolele III-IV e. n.*, p. 259, pl. 109/8; C. Bloșiu, *op. cit.*, fig. 17/5; N. Zaharia, Em. Zaharia, V. Palade, *op. cit.*, fig. 7/8; B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, p. 139).

²⁴ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, p. 139.

²⁵ Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 89; Idem, *Elemente timpurii ale culturii romanice la Tîrgșoru Vechi*, în SCIVA, 29, 1978, 4, p. 520, fig. 8/3.

²⁶ R. Vulpe, *op. cit.*, p. 305, fig. 326/1.

²⁷ Gh. Diaconu, *Tîrgșor. Necropola din secolele III-IV e. n.*, p. 89.

²⁸ Nu cunoaștem pînă în prezent niciun exemplar de acest tip în necropolele aparținînd culturii Sântana de Mureș de pe teritoriul României.

Cei mai mulți piepteni din necropola de la Barcea sunt ornamentați cu linii incizate orizontal, plasate la baza mânerului (fig. 2/1, 4/6).

Toți pieptenii descoperiți la Barcea, exceptînd pe cel din mormîntul 89, își găsesc analogii în descoperirile din Muntenia²⁹ putînd fi datați în secolul al IV-lea e.n.

Pendantiv de os. A fost descoperit un singur exemplar în stare fragmentară (M. 74 fig. 2/9). Este lucrat din corn de animal, rectangular în secțiune. Decorul este realizat pe toate fețele din cercuri realizate cu compasul prevăzute cu punct la mijloc.

Asemenea podoabe au fost descoperite în necropolele aparținînd culturii Sântana de Mureș, fiind semnalate la Tîrșor³⁰, Spanțov³¹, Botoșani-Dealul Cărmidăriei³² unde erau asociate cu ceramică din secolele IV—V e.n.

Scoicile au fost și ele folosite ca pandantive, la Barcea descoperindu-se patru exemplare din care unul fragmentar, făcînd parte din specia *murex* (fig. 4/8, 6/4) și *cypraea* (fig. 6/6). La capătul superior toate exemplarele au perforații, la cel din mormîntul 84 se păstrează și inelul de bronz, dovadă că aceste piese erau purtate ațînat. Ghiocul purtat la brîu rămîne o certă tradiție a populației sarmatice care avea obiceiul de a folosi aceste scoici aduse din regiunile golfului Persic³³.

Pendantivul de la mormîntul 84 se pare că a fost depus ritual, deoarece a fost descoperit împreună cu o bucată de bitum ce fusese turnată fierbinte peste acesta (zona de contact a bitumului cu ghiocul este carbonizată), iar peste acestea posibil să fi fost întins un înveliș de pînză de care era prinsă o fibulă, aceasta s-a păstrat prinsă în masa de bitum (fig. 5/3).

Mărgele. Aceste obiecte de podoabă se găsesc frecvent în mormintele de înhumăție alcătuit de coliere în jurul gîtului. Din cele 377 de exemplare s-au alcătuit șiraguri scurte de 3-7 mărgele, iar de cele mai multe ori șiraguri lungi pînă la 112 mărgele. În marea lor majoritate mărgelele descoperite sunt din sticlă și chihlimbar. Printre acestea mai rar apar cele din cornalină și os.

A. Mărgelele din sticlă pot fi împărțite în mai multe tipuri:

1. Mărgele mici discoidale de culoare albastră (fig. 6/1).
2. Mărgele îngemănate cîte două pînă la patru de culoare albastră (fig. 6/5).
3. Mărgele tubulare în spirală de culoare albastră (fig. 5/5).
4. Mărgele inelare din sticlă neagră (fig. 2/3).
5. Mărgică pentalobată de culoare neagră (fig. 2/3).
6. Mărgică tubulară de culoare verde cu linii încrustate în zig-zag (fig. 2/3).
7. Mărgele mici și mijlocii poliedrice de culoare albastră (fig. 6/2).

B. Mărgele de chihlimbar de formă discoidală și tubulară (fig. 5/2).

C. Mărgele polifațetate din cornalină gălbuie și maronie de diferite mărimi (fig. 2/3; 5/2; 6/1, 2).

D. Mărgică de os de formă tubulară (fig. 6/2).

Mărgelele descoperite în mormintele de la Barcea pot fi date în sec. IV e.n. pe baza materialului ceramic și al fibulelor. De ademenia analogiile cele mai apropiate se pot face cu tipurile descoperite

²⁹ Tîrșor (Gh. Diaconu, *Tîrșor...*, pl. 79/10, 94/10, 96/7, 98/8), Spanțov, Independența, Izvorul (B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 61/7, 107/11, 18/36).

³⁰ Gh. Diaconu, *op. cit.*, pl. 84/4.

³¹ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 74/4.

³² N. Zaharia, Em. Zaharia, S. Rață, *Sondaajul arheologic de la Botoșani „Dealul Cărmidăriei”*, în MCA, 7, p. 468, fig. 9/2.

³³ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, p. 151; Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 114.

la Sântana de Mureș³⁴, Izvoare³⁵, Tîrgșor³⁶, Spanțov³⁷, Independența³⁸, Lețcani³⁹, Gherăseni⁴⁰, Obîrșeni⁴¹.

Fusaiole. În total au fost descoperite șapte exemplare - toate în morminte de înhumăție. Ele au fost depuse lângă picioare, în dreptul umărului, iar altele lângă grupuri de vase. Potrivit materialului din care au fost lucrate, fusaiiolele pot fi împărțite în:

A. Fusaiole lucrate din lut (cinci exemplare), de tipurile: 1, bitronconice cu bazele drepte (fig. 4/7) sau concave (fig. 4/1, 2); 2. tronconice - partea superioară dreaptă și cea inferioară concavă (fig. 4/3).

B. Fusaiole executate din sticlă (două exemplare), de tipurile: 1. bitronconică cu bazele drepte (fig. 2/10)⁴²; 2. formă aplatizată (fig. 3/9).

Unele fusaiole au decor sub formă de caneluri oblice (fig. 4/2), asemenea ornament este întâlnit pe o cană din necropola de la Urleasca⁴³. Pe fusaiola de sticlă neagră aplatizată apare pe partea laterală un decor încrustat în zigzag de culoare galbenă (fig. 3/9), asemănător mărgelilor mari din sticlă.

Resturi de ofrandă de carne. Obiceiul de a sacrifica animale este documentat și în necropola de la Barcea prin prezența oaselor de animale în morminte. Asemenea resturi au fost descoperite în zece morminte de înhumăție, cele mai multe provenind de la ovicaprine; nu lipsesc și oasele de pasăre. În mormintele 78 și 96 au fost descoperite fragmente de ouă de pasăre așezate la cap. În ceea ce privește poziția ofrandei, la șase morminte ea a fost așezată la cap, într-un singur caz s-a descoperit sub un grup de vase. Ofranda de pasăre a fost depusă la picioare (M. 77) și într-un vas (M. 91). La mormintele 81 și 83, sub ofrandă s-a descoperit câte un cuțit, probabil cel folosit la sacrificarea animalului.

Sacrificările de ovicaprine și păsări sunt comune tuturor descoperirilor aparținând culturii Sântana de Mureș⁴⁴, demonstrând preocuparea și preferința pentru creșterea unor anumite specii de animale, și anume a cornutelor mici⁴⁵.

Ceramica. În necropola de la Barcea în cele 24 de morminte au fost descoperite un număr de 143 de vase. Dintre acestea numai două au aparținut mormintelor de incinerăție, iar 141 mormintelor de înhumăție.

Potrivit ritualului, ofrandele de hrană erau așezate în vase a căror număr oscila de la 1 până la 12 vase. În funcție de acest număr poziția lor în mormînt era la cap, la picioare sau apar grupate în partea stîngă într-o nișă. De asemenea în necropola de la Barcea a fost observat obiceiul de a așeza vase mici în vase mari, practică cunoscută în lumea sarmatică⁴⁶. Unele recipiente, cazul cănilor înalte,

³⁴ I. Kovács, *A maroszentannai népvándorláés kori temető*, în DolgCluj, 3, 1912, fig. 19/6, 25/6, 25/5, 83/3, 86/5.

³⁵ R. Vulpe, *op. cit.*, fig. 322, 323.

³⁶ Gh. Diaconu, *op. cit.*, pl. 79, 126, 138.

³⁷ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 11/7.

³⁸ *Ibidem*, fig. 30/7.

³⁹ C. Bloșiu, *op. cit.*, fig. 11/7, 30/7.

⁴⁰ Gh. Diaconu, *op. cit.*; Idem, *Așezarea și necropola de la Gherăseni - Buzău (Noi dovezi despre persistența populației autohtone de la Dunărea de Jos)*, p. 442, fig. 9/13-14.

⁴¹ I. Mitrea, *op. cit.*, p. 226, fig. 5/3.

⁴² S. Dolinescu-Ferche, *op. cit.*, p. 149, fig. 2/4.

⁴³ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 225/3.

⁴⁴ Gh. Diaconu, *Tîrgșor. Necropola din secolele III-IV e. n.*, p. 52; I. Ioniță, *Contribuții cu privire la cultura Sântana de Mureș-Cerneahov pe teritoriul Republicii Socialiste România*, în ArhMold, 4, 1966, p. 239.

⁴⁵ Vezi notele 164 și 166.

⁴⁶ Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 51; B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, p. 126; I. Ioniță, *op. cit.*, p. 223; Al. Andronic, *Un mormînt sarmatic descoperit la Vaslui*, în SCIVA, 14, 1963, 2, pp. 250, 353.

au fost așezate în poziție culcată, probabil vărsate ritual⁴⁷.

Din punct de vedere al tehnicii de lucru, ceramica din cimitirul de la Barcea se poate împărți în două mari categorii: I. ceramică lucrată cu mâna, în proporție de 12,6%; II. ceramică lucrată la roată, în proporție de 87,4%.

I. Cele 20 de vase lucrate cu mâna au fost descoperite în morminte de înhumatie, poziția lor în groapa defunctului fiind aceeași cu vasele lucrate la roată. Vasele erau executate din pastă insuficient amestecată, cu cioburi pisate, nisip cu micropundișuri. La toate se observă o deficiență de execuție, culoarea alternând de la cenușiu-gălbui la cărămiziu. La unele exemplare se observă o ardere neuniformă, lucru de fapt cunoscut și la ceramica dacică lucrată cu mâna.

Vasele lucrate cu mâna se pot împărți după formă în: borcane mici sau mijlocii și pahare.

Borcanele au forme variate distingându-se variantele:

- a. Borcane cu pereții aproape drepte, fund plat și tălpuit, buza rotunjită și evazată (fig. 7/8).
- b. Borcan cu corp rotunjit, fund plat și buza evazată oblic în exterior (fig. 7/3, 6).
- c. Borcan mic cu pereții aproape drepte, cu picior, fund ușor concav, cu urme de degete pe picior și pereți, buză rotunjită și evazată (fig. 7/2).

Pahar de formă conică, fund drept, executat din pastă amestecată cu mult nisip făcându-l aspru la pipăit (fig. 7/4). Asemenea tip de pahar este mai rar întâlnit în necropolele din sec. al IV-lea și imită desigur paharele lucrate la roată.

Vasele lucrate cu mâna au ca decor linia în zig-zag (fig. 7/5)⁴⁸, butoni reliefați (fig. 7/10)⁴⁹ sau creștături pe buză (fig. 7/5).

Aceste vase și ornamente de certă tradiție locală geto-dacică, sunt integrate în aria culturii Sântana de Mureș⁵⁰.

II. Ceramica lucrată la roată. Vasele ce se încadrează în această categorie pot fi împărțite după compoziția pastei în două grupe; 1. vase lucrate la roată din pastă zgrunțuroasă; 2. vase lucrate la roată din pastă fină.

1. Vasele lucrate la roată din pastă zgrunțuroasă reprezintă prin cele 37 de exemplare o proporție de 30% din totalul vaselor lucrate la roată. Aspectul zgrunțuros al pastei se datorează prezenței în compoziția ei a pietricelelor folosite ca degresant. Culoarea este aproape aceeași variind între cărămiziu gălbui (M. 79 fig. 8/3 și M. 91 fig. 8/5) și cărămiziu cenușiu.

Majoritatea vaselor fac parte din tipul oalei borcan mai mari sau mai mici, cu corpul sferoidal, fund plat, gura largă, buza îngroșată, rotunjită și răsfrântă în exterior (fig. 8/6, 9). Unele din ele au corp globular ușor turtit cu fund inelar (fig. 8/4, 7). Decorul acestor vase este realizat din grupuri de caneluri pe umăr (fig. 8/1, 2). În categoria vaselor din pastă zgrunțuroasă se încadrează și o strachină (M. 78 fig. 9/2), cu fund drept, cu partea superioară în poziție verticală, gura dreaptă.

Ceramica zgrunțuroasă din necropola de la Barcea își găsește analogii frecvente în toate necropolele de tip Sântana de Mureș din țara noastră⁵¹.

2. Vasele lucrate la roată din pastă fină prezintă o largă varietate de forme reprezentând o proporție de 70% din totalul exemplarelor lucrate la roată.

În cadrul ceramicii fine lucrate la roată se pot deosebi datorită compoziției pastei două tipuri:

- a. Ceramică din pastă fină cu mult nisip, care la pipăire este aspră, reprezentată prin două

⁴⁷ C. Bloșiu, *op. cit.*, pl. 225.

⁴⁸ Gh. Diaconu, *op. cit.*, pl. 82/7.

⁴⁹ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 234/2, 253/4, 8.

⁵⁰ Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 74; B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, p. 131.

⁵¹ Gh. Diaconu, *op. cit.*, pp. 75-76; B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, p. 132, I. Ioniță, *op. cit.*, p. 201 și urm.

castronele cu corp puternic carenat, fund inelar, buză rotunjită și ușor răsfrântă în exterior (fig. 9/1, 3).

b. În acest tip se încadrează restul vaselor din pastă fină lucrate la roată în care se deosebesc formele: străchini, castroane, oale-borcan, căni, urcioare și pahare.

Străchinile și castroanele au dimensiuni diferite, sunt de formă bitronconică carenate sau rotunjite, fund inelar sau drept, buza rotunjită și răsfrântă în exterior (fig. 9/4-11). Castroanele cu trei torți prezente și ele în necropola de la Barcea au corpul puternic carenat, fund inelar, toarta în bandă lată cu șanțuire mediană sau caneluri, gura largă, buza lătită în forma literii „T” (fig. 11/9, 10). Aceste forme de vase constituie tipul cel mai frecvent în necropolele de tip Sântana de Mureș din țara noastră.

Castroanele cu trei torți nu au niciun decor, în schimb pe străchini apar frecvent nervuri (fig. 9/7, 8) sau lanțuri de fațete în zona carenată (fig. 9/12) decor mai rar întâlnit în necropolele de sec. IV e.n. din țara noastră⁵².

Oalele constituie și ele o formă frecvent întâlnită în morminte, fiind de culoare cenușie, iar la unele cazuri se mai păstrează urme de angobă. În general vasele aparținând acestei categorii au umerii ridicați, corp aproape sferic, buza este uneori teșită drept sau rotunjită și răsfrântă în exterior. Singurul ornament întâlnit pe aceste vase este nervura la baza gâtului (fig. 10/2, 5, 8) sau linii incizate (fig. 10/7).

Oalele din necropola de la Barcea sunt caracteristice tuturor descoperirilor aparținând culturii Sântana avându-și originea în ceramica autohtonă din sec. III e.n.⁵³.

Ulcele. În necropola de la Barcea au fost descoperite patru exemplare care după formă imită foarte bine pe cele mari. Ele au corpul globular, ușor turtit, fund drept sau inelar, buza rotunjită și răsfrântă în exterior (fig. 11/4-8).

Cănille se înscriu de asemenea în formele caracteristice ceramicii cenușii. Vasele în discuție au fost descoperite numai în morminte de înhumăție și pot fi împărțite în mai multe tipuri:

a. Căni cu o singură toartă cu corp bitronconic puternic carenat sau rotunjit (fig. 12/1, 3, 4, 6; fig. 13/2, 3, 5, 8), cu gât cilindric mai lung sau mai scurt, fund inelar, buza rotunjită și dreaptă. Ca decor apare un inel în relief sub baza gâtului sau urme de lustruire (fig. 12/3, 4, 6; fig. 13/2, 3). Tipul de căni în discuție își găsește analogii în multe din descoperirile din țara noastră, avându-și originea în ceramica autohtonă de sec. III. e.n.⁵⁴

b. Căni cu gura trilobată (fig. 12/2, 8) care imită pe cele de origine romană din acel timp, au corpul bitronconic alungit mai mult în partea superioară, fund inelar, cu toarta în bandă cu șanțuire mediană (M. 82) sau bandă rectangulară (M. 85). Ca decor, apare un inel care marchează gâtul⁵⁵.

c. Căni cu două torți. Au fost descoperite două exemplare (M. 92 și M. 93). Una are corp bitronconic carenat, gât cilindric larg cu două torți în bandă lată rectangulară cu nervură mediană, fund inelar (fig. 12/5). Ca decor are un grup de trei inele în relief în zona de unire a torților cu gâtul și o canelură la baza acestuia. Al doilea exemplar descoperit este o cană cu corp bitronconic rotunjit, fund drept, gât scurt cilindric, cu două torți rectangulare mici (fig. 13/7).

d. Cană cu toartă frântă (fig. 12/7). A fost descoperit numai un singur exemplar în mormântul 87.

⁵² Analogii la Tîrgșor (Gh. Diaconu, *op. cit.*, pl. 91), Sultana (C. Isăcescu, B. Ionescu, *Necropola prefeudală din sec. al IV-lea de la Sultana, com. Mănăstirea, jud. Ilfov*, în Muzeul Național, 3, 1976, pl. 1/3), Lețcani (C. Bloșiu, *op. cit.*, fig. 24/9), Tichilești (N. Harțuche, F. Anastasiu, *Catalogul selectiv al colecției de arheologie a muzeului Brăilei*, Editura Muzeului Brăilei, Brăila, 1976, p. 261, nr. 541).

⁵³ Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 78; vezi notele 32-33.

⁵⁴ *Ibidem*, p. 81.

⁵⁵ Aceste forme de vase își găsesc analogii în necropolele din Muntenia și Moldova, vezi notele 28 și 29.

Are toarta rectangulară în secțiune și frântă la 90°, gura în formă de pîlnie cu șanțuire interioară pe orizontală, fund drept și ușor tălpuit. Pe gît și pe corp are un decor pe verticală format din fațete late de 1,5-2 cm, de asemenea la baza gîtului apare un prag pe care se continuă decorul de fațete. Acest tip de cană de tradiție sarmatică își găsește analogii în necropolele de la Tîrgșor⁵⁶, Tecuci⁵⁷ și Racovița - Brăila⁵⁸.

Paharul, și el o formă specifică a ceramicii cenușii, își face prezența în necropola de la Barcea. Din cele patru exemplare, trei au fost depuse în alte vase (M. 80, M. 84, M. 88). Forma paharelor este conică cu fund concav (fig. 11/1, 6) și cilindrică cu fund drept (fig. 11/2, 3). Decorul paharelor constă dintr-un prag sub buză (fig. 11/1, 2, 6), iar la exemplarul descoperit în mormîntul 80, decorul este executat cu roțița formînd triunghiuri și linii pe verticală, în centrul acestora fiind aplicate rozete prin șampilare (fig. 11/6). Vase de acest tip apar destul de frecvent în întreaga arie a culturii Sântana de Mureș⁵⁹.

Ceramica de import este prezentă și ea în cuprinsul necropolei de la Barcea prin trei exemplare - două căni cu gura trilobată (fig. 13/4, 9) și un urcior (fig. 13/6). Cănilor trilobate, lucrate la roată din pastă roșie și gălbuie, au corpul bitronconic alungit, fund inelar, cu o toartă lată cu canelură mediană. Urciorul descoperit în mormîntul 77, are corpul oval, gît scurt, gura în formă de pîlnie, toartă în bandă lată, fund inelar. La baza gîtului are un inel în relief. Acest tip de vase se găsește destul de rar în necropolele de sec. IV e.n. din țara noastră⁶⁰.

Necropola de la Barcea se încadrează în tipul necropolelor birituale de tip Sântana de Mureș. Aceasta este dovedită prin particularitățile rituale precum și prin materialele caracteristice (ceramică, fibule, piepteni, mărgelile) descoperite în morminte care își au analogii în descoperirile de sec. IV e.n. din țara noastră.

În ceea ce privește încadrarea cronologică a necropolei pe baza materialului descoperit, mormintele cercetate pot fi datate în a doua jumătate a sec. al IV-lea e.n. și sfîrșit de sec. IV e.n.⁶¹ În sprijinul celor afirmate amintim tipul de fibule cu picior romboidal înfășurat pe dedesubt⁶², precum și existența ceramicii nisipoase, aspră la pipăit, caracteristică perioadei de sfîrșit a sec. al IV-lea e. n.⁶³, ea fiind reprezentată prin cele două castronele descoperite în M. 76 și M. 84.

Inventarul mormintelor descoperite la Barcea confirmă compoziția eterogenă a culturii Sântana de Mureș. Prezența autohtonilor se face simțită prin ceramica lucrată cu mîna, ornamentată cu butoni, linii incizate în zig zag, precum și a celei lucrate la roată din pastă fină sau zgrunțuroasă (strachina, cana cu o toartă, oala borcan).

Nu trebuie neglijate nici elementele goto-sarmatice care își fac simțită prezența în necropolă prin obiectele de podoabă și formele ceramice descoperite în mormintele de înhumare.

Întrucît necropola nu a fost cercetată în întregime, credem că materialele ce vor rezulta din campaniile viitoare vor aduce noi dovezi în sprijinul opiniei noastre privind încadrarea cronologică și etnicul ei.

⁵⁶ Gh. Diaconu, *op. cit.*, pl. 25/4, 155/5, 156/3.

⁵⁷ Material inedit.

⁵⁸ N. Harțușche, F. Anastasiu, *op. cit.*, p. 257, nr. 529.

⁵⁹ R. Vulpe, *op. cit.*, fig. 303/1-3; Gh. Diaconu, *op. cit.*, pl. 160/3, 6, 119/1; Idem, *Fibule din așezarea dacilor liberi de la Tîrgșor*, p. 446, fig. 12/2; B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 264.

⁶⁰ Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, p. 134; urciorul are bune analogii cu descoperirile de la Mărtinești și Iugani, jud. Vrancea (inf. V. Bobi, muzeul Focșani).

⁶¹ La datarea necropolei a contribuit și materialul rezultat din săpăturile anterioare.

⁶² Vezi nota 18.

⁶³ Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 451; E. I. Emandi, *Descoperiri arheologice din secolele IV - V e.n. în Bazinul Superior al Șomuzului Mare (jud. Suceava)*, în SCIVA, 26, 1976, 3, pp. 385-387.

**LA NÉCROPOLE BIRITUELLE DATANT DU IV SIÈCLE DE N. E. DE BARCEA
(DÉP. DE GALAȚI)**

RÉSUMÉ

La nécropole de Barcea s'encadre aux nécropoles birituelles type Sântana de Mureș. Comme prouve les particularités rituelles aussi que les matériaux caractéristiques (céramique, agrafes, peignes, colliers) découverts dans les tombes qui présentent des analogies dans les découvertes du IVe siècle n.è. de notre pays.

Pour l'encadrement chronologique de la nécropole découverte à l'aide du matériel on peut établir comme date des tombes investigués, la deuxième moitié du IVe siècle et la fin du celui-ci.

L'affirmation est soutenue par l'existence du type d'agrafe au pied en rhombe enroulé au dessous aussi que par la céramique sableuse, âpre à tâter, caractéristique à la fin du IVe siècle n.è. en remarque les deux bols découvertes en T. 76 et T. 84.

L'inventaire des tombes de la nécropole de Barcea confirme la composition hétérogène de la culture Sântana de Mureș.

La présence des autochtones est confirmée par la céramique artisanale ornée avec des boutons, des lignes ineisées en, „zig-zag“ aussi que celle faite par les potiers en pâte fine ou grumeleuse (exemples: la terrine, le broc, le pot).

On ne doit aussi négliger les éléments gothiques et sarmatiques qui y marquent leur présence par les ornements et la céramique découverts dans les tombes d'inhumation.

Vu que la nécropole n'a pas été entièrement investiguée, nous espérons que les matériaux découverts dans les futures campagnes contribueront à l'encadrement chronologique aussi qu'à son ethnique.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. Barcea-Tecuci. Plan des fouilles archéologiques (1979).

Fig. 2. Barcea-Tecuci. Objects découverts dans la nécropole.

Fig. 3. Barcea-Tecuci. Objects découverts dans la nécropole.

Fig. 4. Barcea-Tecuci. Objects découverts dans la nécropole.

Fig. 5. Barcea-Tecuci. Objects de parure découverts dans la nécropole.

Fig. 6. Barcea-Tecuci. Objects de parure découverts dans la nécropole.

Fig. 7. Barcea-Tecuci. Poterie découverte dans la nécropole.

Fig. 8. Barcea-Tecuci. Poterie découverte dans la nécropole.

Fig. 9. Barcea-Tecuci. Poterie découverte dans la nécropole.

Fig. 10. Barcea-Tecuci. Poterie découverte dans la nécropole.

Fig. 11. Barcea-Tecuci. Poterie découverte dans la nécropole.

Fig. 12. Barcea-Tecuci. Poterie découverte dans la nécropole.

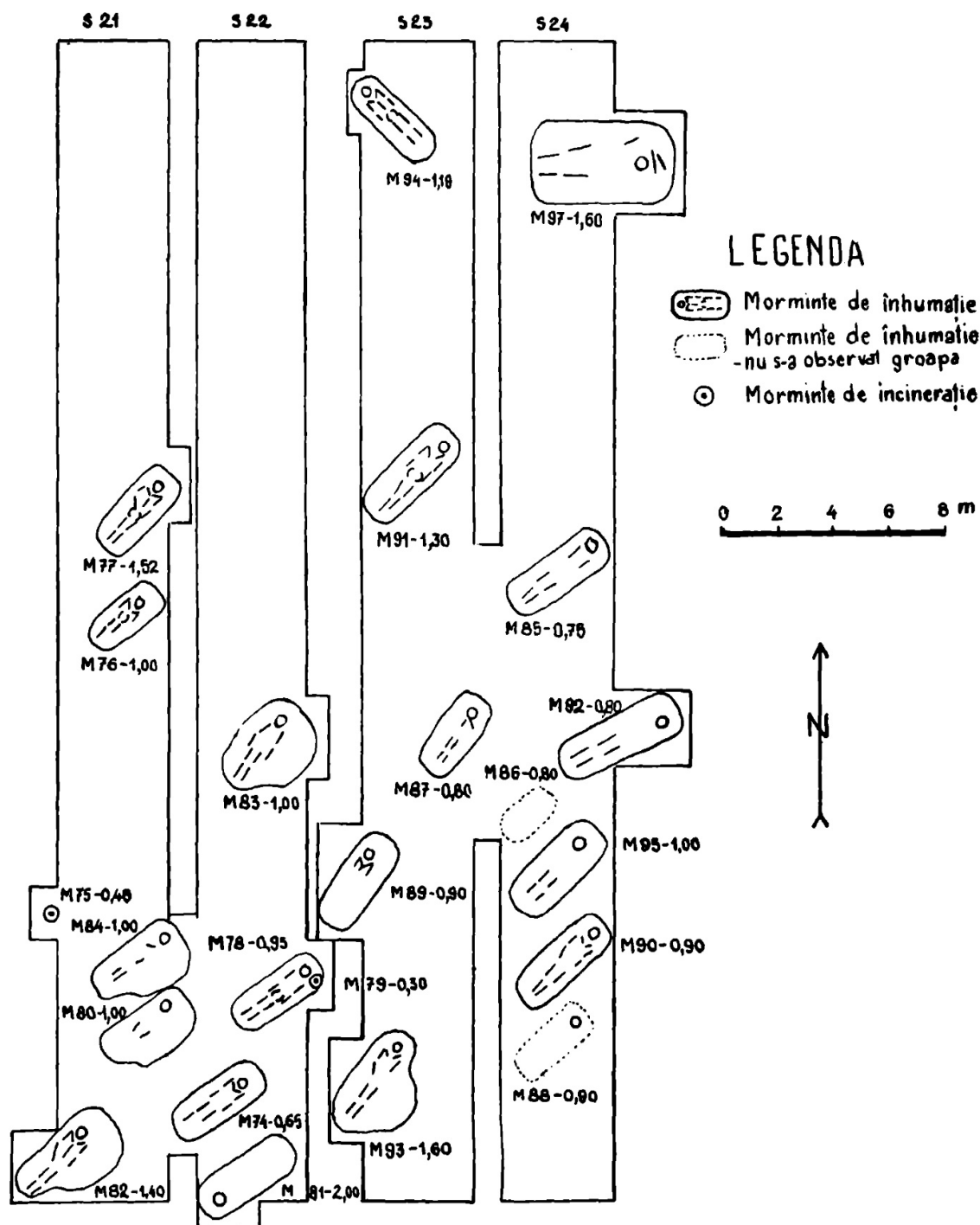

Fig. 1. Barcea-Tecuci. Planul săpăturilor arheologice (1979).

Fig. 2. Barcea- Tecuci. Obiecte descoperite în necropolă.

Fig. 3. Barcea-Tecuci. Obiecte descoperite în necropolă.

Fig. 4. Barcea-Tecuci. Obiecte descoperite în necropolă.

Fig. 5. Barcea-Tecuci. Obiecte de podoabă descoperite în necropolă.

Fig. 6. Barcea-Tecuci. Obiecte de podoabă descoperite în necropolă.

Fig. 7. Barcea-Tecuci. Ceramică descoperită în necropolă.

Fig. 8. Barcea-Tecuci. Ceramică descoperită în necropolă.

Fig. 9. Barcea-Tecuci. Ceramică descoperită în necropolă.

Fig. 10. Barcea-Tecuci. Ceramică descoperită în necropolă.

Fig. 11. Barcea-Tecuci. Ceramică descoperită în necropolă.

Fig. 12. Barcea-Tecuci. Ceramică descoperită în necropolă.

Fig. 13. Barcea-Tecuci. Ceramică descoperită în necropolă.

NECROPOLA DIN SECOLUL AL IV-LEA e. n. DE LA BARCEA (JUD. GALAȚI)¹

STELA ȚAU, MIRCEA NICU

În campania din vara anului 1980 s-au trasat trei secțiuni însumând o suprafață de 200 m², dezvelindu-se 17 morminte, dintre care unul de incinerare și 16 de înhumare, numărul total al mormintelor cercetate până în prezent ajungând la 114.

Săpăturile din acest an întăresc observația că există o anumită grupare a mormintelor potrivit ritului practicat, deoarece în partea de vest a necropolei, în zona de pantă lină, aproape de zona mlăștinoasă a locului, apar cu preponderență incinerări, numărul înhumărilor fiind foarte mic. În zona centrală și nordică a necropolei numărul mormintelor de înhumare crește, în timp ce al celor de incinerare scade, dovadă fiind rezultatele campaniilor din 1979 și 1980. Urmează ca cercetările viitoare să confirme sau să infirme această presupunere.

Necropola birituală de la Barcea prezintă o situație stratigrafică simplă, fără nici un alt nivel de locuire în afară de cel al secolului al IV-lea e.n. O dificultate în cercetarea acesteia o constituie faptul că gropile mormintelor de incinerare nu au putut fi observate, o parte din morminte fiind distruse de lucrările agricole, datorită adâncimii mici la care se aflau (0,25 - 0,40 m). Nu același lucru se poate afirma despre mormintele de înhumare, care nu au suferit deranjări decât numai în câteva cazuri (acestea fiind din vechime).

DESCRIEREA MORMINTELOR

Mormînt 98: înhumare; - 1,17 m; NE-SV: groapă rectangulară cu colțuri rotunjite, mai lată în zona craniului (1,30 x 0,90 m); (1,32 x 0,70 m); scheletul, aparținând unui copil, este prost conservat (s-au păstrat numai craniul, claviculele, fragmente din omoplat și oasele lungi ale picioarelor). Inventarul cuprinde 3 vase lucrate la roată, așezate pe partea stîngă, începînd din zona craniului înspre picioare, unul lîngă altul.

2. Borcănel din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, fund plat, corp bombat, pe umăr cinci caneluri, buza fațetată și răsfrîntă în exterior, așezat lîngă craniu.

3. Borcănel din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, fund plat îngust, corp bombat, pe umăr patru caneluri, buza fațetată și răsfrîntă în exterior, așezat în dreptul umărului.

4. Cană din pastă fină cenușie, lucrată la roată, corp bitronconic, buza dreaptă, fund inelar, o toartă în bandă lată, așezată în dreptul toracelui.

Mormînt 99: înhumare; - 1,27 m; NE - SV; groapă rectangulară cu colțuri rotunjite (1,40 x 0,80

¹ Articol publicat în revista Materiale și Cercetări Arheologice, București, 1983, pp. 415-428.

m; 1,40 x 0,60 m) cu nișă; scheletul prost conservat (se păstrează numai capul înclinat pe dreapta, oasele lungi ale picioarelor). Inventarul cuprinde o strachină așezată cu gura în jos, lângă bazin, în partea stângă în nișă, o cataramă din fier aflată pe bazin, ofrandă depusă în stînga scheletului, în nișă.

2. Strachină din pastă fină cenușie, lucrată la roată, corp carenat cu un inel în relief sub buză, fund inelar, depusă în stînga bazinului în nișă.

3. Cataramă din fier, corp oval cu plăcuță de prindere prevăzută cu patru nituri de argint, depusă pe bazin.

4. Ofrandă de ovicaprină depusă în nișă în stînga scheletului.

Mormînt 100: înhumatie; -1,35 m; NE-SV; groapă ovală (2,43 x 0,70 m); scheletul bine conservat, așezat pe partea dreaptă, brațul stîng îndoit din cot și adus pe bazin, brațul drept întins pe lângă corp, picioarele întinse și răsucite. Inventarul cuprinde 7 vase, toate lucrate la roată, o cataramă din fier în partea stîngă a maxilarului, o cataramă din bronz, depusă pe bazin în partea dreaptă, ofrandă de ovicaprină.

1. Cană din pastă fină cenușie, lucrată la roată, corp oval, fund inelar, gura treflată, depusă culcată cu gura spre picioare.

2. Borcan din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, depus pe tibia dreaptă. Borcan din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, depus lângă genunchiul drept.

3. Borcan din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, așezat în poziție culcată, pe palma mîinii drepte.

4. Strachină din pastă fină cenușie, lucrată la roată, ca decor fațete în lanț pe diametrul maxim, depusă pe clavicula dreaptă.

5. Cană din pastă fină cenușie, lucrată la roată, gura treflată, depusă culcată lângă umărul stîng.

6. Strachină din pastă fină cenușie, lucrată la roată, depusă la cap.

7. Cataramă din fier, cu veriga ovală puternic corodată, depusă în partea stîngă a maxilarului.

8. Cataramă din bronz cu veriga ovală, cu spinul lung îndoit, îmbrăcată cu o foiță din metal alb, depusă pe bazin, în partea dreaptă.

9. Ofrandă de ovicaprină, depusă lângă craniu.

Mormînt 101: înhumatie; - 1,20 m; NE - SV; groapă rectangulară cu o treaptă de 0,20 m (1,60 x 0,80 m și 1,25 x 0,45 m); scheletul foarte prost conservat aparține unui copil (se păstrează numai craniul înclinat spre stînga și câteva oase lungi ale picioarelor). Inventarul cuprinde 7 vase, din care 6 lucrate la roată și unul lucrat cu mîna, toate așezate în partea stîngă, un pieptene de os, o fibulă din bronz, 2 măgele de sticlă, ofrandă de pasăre.

1. Cană din pastă fină cenușie, lucrată la roată, corp bitronconic, gît cilindric, buză lătită și trasă în exterior, fund inelar, așezată deasupra capului.

2. Castron din pastă fină cenușie, lucrat la roată, stare fragmentară, așezat pe brațul stîng.

3. Borcanel din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, cu două caneluri pe umăr, fund drept, așezat pe piept.

4. Borcanel din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, cu patru caneluri pe umăr, fund drept, așezat pe bazin.

5. Borcanel din pastă poroasă cenușiu-gălbuie, lucrat cu mîna, buza evazată, fund plat ușor tălpuit, așezat pe bazin, în partea stîngă.

6. Cană din pastă fină cenușie, lucrată la roată, cu o toartă rectangulară, gura treflată, așezată pe bazin, în partea stîngă.

7. Strachină din pastă fină cenușie, lucrată la roată, fund inelar, așezată lângă cană.

8. Pieptene din os, cu mîner semicircular aplatizat, cu cinci plăcuțe prinse în 8 nituri din bronz,

depus la cap.

9. Fibulă din bronz, cu picior înfășurat, așezată pe piept.
10. Două mărgelile din sticlă, una albastră, alta gălbuie, descoperite în zona cervicală.
11. Ofrandă de pasăre și ouă așezate în strachina de pe umărul stâng.

Mormînt 102: înhumăție; - 0,70 m; NE-SV; groapa nu s-a putut observa; schelet prost conservat (s-au păstrat numai fragmente din craniu). Inventarul cuprinde două vase lucrate la roată, depuse în partea stîngă a craniului și ofranda depusă în partea dreaptă a craniului.

1. Strachină din pastă fină cenușie, lucrată la roată, corp carenat, depusă în stînga craniului.
2. Castronel din pastă fină, cenușiu-gălbui, lucrat la roată, corp carenat, fund plat, ca decor un lanț de fațete pe linia maximă, depus în stînga craniului.
3. Ofrandă de ovicaprină, depusă în dreapta capului.

Mormînt 103: înhumăție; - 0,75 m; groapa nu s-a putut observa; scheletul, distrus, a aparținut unui copil (s-a păstrat numai capul orientat spre dreapta). Inventarul cuprinde 4 vase din care unul lucrat la roată și trei lucrate cu mîna, precum și ofrandă.

1. Borcan din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, depus în stînga craniului, pe pămînt cruțat.
2. Borcan din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat cu mîna, depus în dreapta craniului, pe pămînt cruțat.
3. Borcănel din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat cu mîna, depus în dreapta craniului, pe pămînt cruțat.
4. Borcănel din pastă zgrunțuroasă, gălbui-roșcat, depus în dreapta craniului.
5. Ofrandă de ovicaprină, depusă în dreapta craniului.

Mormînt 104: înhumăție; - 1,00 m; NE - SV; groapa nu s-a observat; scheletul prost conservat (s-au păstrat fragmente din craniu, mîna stîngă adusă pe bazin, picioarele întinse și alăturate). Inventarul cuprinde o strachină și două fibule din bronz.

1. Strachină din pastă fină cenușie, lucrată la roată, corp carenat, depusă în stînga craniului, pe pămînt cruțat.
2. Fibulă din bronz, cu piciorul întors și înfășurat, depusă în zona claviculei stîngi.
3. Fibulă din bronz, cu piciorul întors și înfășurat, depusă în zona claviculei drepte.

Mormînt 105: înhumăție; NNE - SSV; groapa nu s-a putut observa; scheletul, aparținînd unui copil, este foarte prost conservat (se păstrează craniul și cîteva fragmente din oasele lungi ale picioarelor). Inventarul cuprinde 8 vase, din care 5 lucrate la roată și 3 lucrate cu mîna, un pieptene din os, 2 fibule din bronz, 6 mărgelile.

1. Cană din pastă fină cenușie, lucrată la roată, depusă lîngă craniu.
2. Străchinuță din pastă fină cenușie, lucrată la roată, depusă lîngă craniu.
3. Strachină din pastă fină cenușie, lucrată la roată, depusă lîngă craniu, pe pămînt cruțat.
4. Borcănel din pastă zgrunțuroasă, lucrat cu mîna, depus lîngă strachină, pe pămînt cruțat.
5. Borcan din pastă grosieră, lucrat cu mîna, depus pe lîngă borcănel, pe pămînt cruțat.
6. Borcan din pastă fină cenușie, lucrat la roată, corp rotunjit, buza lățită, depus lîngă borcan, pe pămînt cruțat.
7. Borcănel din pastă-ciment cenușie, lucrat la roată, depus lîngă craniu, pe pămînt cruțat.
8. Borcănel din pastă grosieră gălbuie, lucrat cu mîna, depus lîngă torace, în poziție culcată.
9. Pieptene din os, cu mîner în formă de clopot, cu umeri drepecți, format din două plăcuțe, cu

dinți și prins în 10 nituri din foițe de cupru. Ca decor are două linii incizate la baza mânerului. A fost depus în dreapta craniului.

10. Fibulă din bronz, cu picior întors pe dedesubt, depusă lângă căniță.

11. Fibulă din bronz, cu picior înfășurat pe dedesubt, descoperită sub craniu.

12. Mărgelile din sticlă albastră, discoidale, descoperite la baza craniului.

Mormînt 106: înhumăție; - 0,70m; NE - SV; groapa nu s-a putut observa; scheletul prost conservat (s-au păstrat numai câteva oase lungi de la picioare). Inventarul cuprinde un vas fragmentar și un cuțit din fier.

1. Borcan fragmentar din pastă zgrunțuroasă, lucrat la roată, depus lângă tibia dreaptă.

2. Cuțit din fier, puternic corodat, depus în zona bazinului, în partea dreaptă.

Mormînt 107: înhumăție; - 1,45 m; NE - SV; groapă ovală (2,70 x 0,80 m); scheletul, bine conservat, aparținând unui adult, zăcea în poziție întins pe spate, cu capul înclinat pe dreapta, mîna stîngă pe lângă corp, dreapta depărtată și îndoită de la cot, picioarele întinse și alăturate. Inventarul cuprinde 7 vase lucrate la roată, o fibulă din bronz, un cuțit din fier, un nasture din bronz, un pieptene din os, o cataramă din bronz, 2 fusaiole, 301 mărgelile în șirag, ofrandă, pe vase.

1. Borcan din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, depus deasupra craniului.

2. Borcan din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, depus deasupra craniului.

3. Castron din pastă fină cenușie, lucrat la roată, depus deasupra craniului.

4. Strachină înaltă din pastă fină cenușie, lucrată la roată, corp puternic carenat, depus deasupra craniului.

5. Strachină din pastă fină cenușie, lucrată la roată, depusă deasupra craniului.

6. Castron din pastă fină cenușie, lucrat la roată, fund inelar, corp înalt, buza lățită, cu o nervură în relief la baza gîtului și o canelură pe diametrul maxim, depus în stînga craniului.

7. Ulcior din pastă fină cenușie, lucrat la roată, depus în stînga craniului.

8. Fibulă din bronz cu teacă laterală, depusă pe umărul drept.

9. Cuțit din fier, puternic corodat, depus sub cotul stîng.

10. Nasture din bronz, depus pe piept, în partea stîngă.

11. Pieptene din os, cu mâner semicircular, depus în strachină.

12. Cataramă din bronz, cu plăcuță de prins cureaua, depusă pe bazin.

13. Fusaiolă din lut, bitronconică cu bazele concave, pe corp prevăzută cu caneluri oblice, depusă pe bazin.

14. Fusaiolă din lut, bitronconică cu bazele concave, depusă lângă umărul stîng.

15. Șirag de mărgelile în jurul gîtului, 194 discoidale din sticlă albastră, 3 îngemănate din sticlă albastră, una poliedrică din sticlă albastră, una bitronconică din sticlă albastră, 2 mărgelile îngemănate din sticlă galbenă.

Mormînt 108: înhumăție; NE - SV; groapă rectangulară cu colțuri rotunjite (2,20 x 1,10 m); scheletul, aparținând unui adult, zăcea întins pe spate cu capul înclinat spre dreapta, mîna stîngă adusă pe bazin, dreapta pe lângă corp, picioarele întinse și alăturate. Inventarul cuprinde 13 vase lucrate la roată, cuțit din fier, cataramă din bronz, pieptene din os, fragmente informe din fier, ofrandă, ouă.

1. Ulcior din pastă fină cărămizie, lucrat la roată, cu o toartă, corp oval, fund inelar, gura în formă de pîlnie, așezat în partea stîngă deasupra craniului.

2. Borcan din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, corp rotunjit, fund îngust, buza fațetată, așezat lângă ulcior.

3. Borcan din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, așezat în stînga lângă craniu.

4. Vas din pastă fină cenușie, lucrat la roată, corp bitronconic, fund inelar, buza dreaptă, așezat

lîngă humerusul stîng.

5. Strachină din pastă fină cenușie, lucrată la roată, corp carenat, fund inelar, așezată lîngă cotul stîng.

6. Strachină din pastă fină cenușie, lucrată la roată, corp carenat, fund inelar, așezată lîngă strachină.

7. Ulcior din pastă fină cărămizie, lucrat la roată, corp oval, fund inelar, gura în formă de pîlnie, cu o toartă, așezat lîngă bazin. În partea stîngă, în poziție înclinată.

8. Cană din pastă fină cenușie, lucrată la roată, corp alungit, fund inelar, gura treflată, cu o toartă rotundă în secțiune, așezată lîngă ulcior, în dreptul bazinului.

9. Castron din pastă fină cenușie, lucrat la roată, corp bombat, fund inelar, buza fațetată și răsfrîntă în exterior, ca decor - o linie în zig-zag pe umăr, așezat în dreptul craniului, în partea stîngă.

10. Străchinuță din pastă fină cenușie, lucrată la roată, corp carenat, fund inelar, așezată în castron.

11. Borcan din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, fund îngust, corp bombat, buza rotunjită și trasă oblic în exterior, așezat lîngă castron.

12. Borcănel din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, corp bombat, fund îngust, buza rotunjită trasă oblic în exterior, pe umăr un grup de 4 caneluri; așezat lîngă borcan, în dreptul humerusului stîng.

13. Borcan din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, corp bombat, buza rotunjită, așezat în dreptul humerusului stîng.

14. Pieptene din os, cu mîner semicircular, cu aripioare ridicate albiat, format din 5 plăcuțe prinse în 7 nituri de bronz, așezat în borcan.

15. Fibulă din bronz, cu piciorul întors pe dedesubt, așezată pe piept, în partea dreaptă.

16. Cataramă din bronz, cu placă semicirculară, cu două nituri, așezată pe bazin, în partea stîngă.

17. Cuțit din fier, puternic corodat, depus lîngă ofrande, de ovicaprină.

18. Ofrandă de ovicaprină, depusă între vase, în partea stîngă, în dreptul craniului.

19. Ofrandă de pasăre, depusă în dreptul bazinului, în partea stîngă.

20. Ouă depuse, lîngă ofranda de pasăre.

21. Fragmente fier, depuse lîngă cuțit.

Mormînt 109: înhumat; - 1,10 m; NE - SV; groapă rectangulară cu colțuri rotunjite (1,80 x 0,62 m); scheletul, aparținînd unui adult, zăcea întins pe spate cu capul înclinat spre dreapta, mîna stîngă pe lîngă corp, dreapta îndoită din cot și adusă pe torace, picioarele întinse și alăturate. Inventarul cuprinde 2 vase lucrate la roată, o fibulă din bronz, o cataramă din bronz, șirag de mărgel, fragmente din fier.

1. Strachină din pastă cenușie zgrunțuroasă, așezată pe umărul stîng.

- Borcan din pastă zgrunțuroasă cenușie, corp oval, fund plat, buza rotunjită și ușor răsfrîntă în exterior, așezat pe cotul stîng.

2. Fibulă din bronz, cu piciorul întors și înfășurat, depusă pe clavicula dreaptă.

3. Cataramă din bronz, depusă pe bazin, în partea stîngă.

4. Șirag din 122 de mărgel discoidale din sticlă albastră și una din cornalină, așezat în jurul gîtului.

5. Fragmente de fier, puternic corodate, descoperite sub peroneul drept.

Mormînt 110: înumație; - 1,10 m; NE - SV; groapă rectangulară (1,65 x 1,10 m); scheletul, aparținînd unui copil, este așezat pe 4 vase, capul înclinat spre dreapta pe un borcan, corpul pe o cană

și 2 borcane, iar picioarele, întinse, erau așezate pe un castron mare cu 3 torți. Inventarul cuprinde 5 vase - patru lucrate la roată și unul lucrat cu mâna, 2 cataramă din argint, un cuțitaș din bronz, un ac din bronz, 5 mărgelă.

1. Castron din pastă fină cenușie, lucrat la roată, corp bitronconic, buza în formă de „T”, cu 3 torți, depus sub etichetele picioarelor.
2. Cană din pastă fină cenușie, lucrată la roată, corp oval, gura în formă de pîlnie, depusă sub bazin.
3. Borcan din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, depus sub craniu.
4. Borcan din pastă fină cenușie, lucrat la roată, depus sub torace.
5. Pahar din pastă grosieră, lucrat cu mâna, cu picior scurt tălpuit, depus în dreapta bazinului.
6. Cataramă de argint, cu plăcuță de prins cu un nit, așezată în stînga, pe bazin.
7. Cataramă de argint, cu plăcuță de prins cu un nit, așezată în dreapta, pe bazin.
8. Cuțitaș de bronz, depus în partea dreaptă a scheletului, lîngă bazin.
9. Ac din bronz, depus lîngă bazin, în partea dreaptă.
10. Mărgelă din sticlă albastră, depuse la gît.

Mormînt 111: înhumăție; - 1,77 m; NE - SV; groapă rectangulară mai lată la cap și mai îngustă la picioare (2,30 x 0,90 m; 2,30 x 0,65 m); scheletul, aparținînd unui adult, zăcea întins pe spate, cu capul înclinat spre dreapta, mîna stîngă pe bazin, dreapta pe lîngă corp, picioarele întinse și alăturate. Inventarul cuprinde 7 vase lucrate la roată, o cataramă din fier, cuțit din fier, ofrandă.

1. Cană din pastă fină cenușie, lucrată la roată, corp oval, gura treflată; sub buză, o nervură în relief, toarta lipsă din vechime; depusă în poziție înclinată, lîngă craniu, în partea de N.
2. Borcanel din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, depus înclinat, lîngă craniu.
3. Strachină din pastă fină cenușie, lucrată la roată, corp carenat, depusă lîngă cană.
4. Strachină din pastă fină cenușie, lucrată la roată, corp carenat, depusă lîngă borcanel, la nord de craniu.
5. Strachină din pastă fină cenușie, lucrată la roată, depusă înclinată, lîngă strachină.
6. Borcan din pastă-ciment cenușie, lucrat la roată, depus lîngă strachină.
7. Borcan din pastă zgrunțuroasă cenușie, lucrat la roată, depus sub cană.
8. Cataramă din fier, puternic corodată, depusă pe bazin, în partea dreaptă.
9. Cuțit din fier, puternic corodat, depus pe bazin, în partea dreaptă.
10. Ofrandă de ovicaprină, depusă sub grupul de vase.

Mormîntul 112: incinerăție; - 0,50 m; groapa nu s-a observat; urna este un castron din pastă fină cenușie, fund inelar, corp carenat, buza teșită oblic în exterior, un inel în relief deasupra diametrului maxim. Capacul este format din mai multe fragmente de vase, ce provin de la o ceașcă cu toartă plină, un vas poros lucrat cu mâna și de la un castron din pastă fină, lucrat la roată.

Mormînt 113: înhumăție; - 1,45 m; NE - SV; groapă rectangulară cu colțuri rotunjite (1,80 x 0,70 m); scheletul deranjat din vechime. Inventarul cuprinde un vas lucrat cu mâna, o cataramă din fier, un cuțit din fier, o cataramă din bronz, un ac de fibulă, din bronz.

1. Borcanel din pastă zgrunțuroasă, lucrat cu mâna, descoperit printre oasele scheletului.
2. Cataramă din fier, puternic corodată, cu veriga ovală.
3. Cuțit din fier, puternic corodat, cu urme de lemn pe mîner.
4. Cataramă din bronz, cu plăcuță de prindere lungă.
5. Ac de fibulă din bronz.

Mormînt 114: înhumăție; NE-SV; - 1,80 m; groapă rectangulară cu colțuri rotunjite (2,00 x 1,20 m); schelet prost conservat (se păstrează craniul în stare fragmentară și cîteva vertebre).

Inventarul cuprinde 8 vase, din care șapte lucrate la roată și unul lucrat cu mâna, un pahar din sticlă, șirag de mărgelă, fragmente de fier, ofrandă, ouă.

1. Castron din pastă fină cenușie, lucrat la roată, partea superioară verticală, cu trei torti, depus în zona tibiei stîngi.
2. Strachină din pastă fină cenușie, lucrată la roată, depusă lîngă castron.
3. Strachină din pastă zgrunțuroasă, lucrată cu mâna, fund inelar, pereții verticali, gura largă, buza evazată, are trei apucători verticale, depusă sub strachină.
4. Strachină din pastă fină cenușie, lucrată la roată, corp carenat, depusă lîngă castron.
5. Strachină din pastă fină cenușie, lucrată la roată, depusă lîngă castron.
6. Borcan din pastă zgrunțuroasă, lucrat la roată, cu 4 linii incizate pe umăr, depus în zonaabei stîngi.
7. Căniță din pastă fină cenușie, lucrată la roată, corp bitronconic, gît cilindric, cu o toartă, depusă lîngă castron.
8. Strachină din pastă fină cenușie, lucrată la roată, corp carenat, depusă lîngă castron.
9. Pahar de sticlă, formă conică cu decor aplicat în zig-zag, depus culcat, în castron.
10. Șirag de mărgelă: 6 din sticlă albastră, fațetate, una rotundă, din sticlă galbenă, 3 tubulare, din coral, depuse în zona gîtului.
11. Fragmente din fier, descoperite în zona bazinului.
12. Ofrandă de ovicaprină, descoperită în zona umărului drept.
13. Ouă, depuse lîngă grupul de vase, în zona genunchiului stîng.

INVENTARUL MORMINTELOR

Toate obiectele de la Barcea au fost descoperite numai în morminte de înhumatie, caracterizându-se printr-o mare bogăție și varietate de forme.

Fibule. Din cele nouă fibule din bronz descoperite în campania 1980, șapte fac parte din tipul cu piciorul întors și înfășurat² (M. 100, 101, 104, 105, 108) (fig. 2/3-6). Fibula descoperită în mormîntul 109 se încadrează în tipul celor cu teacă laterală pe toată lungimea piciorului³, cu arcul înalt în bandă rectangulară și cu resortul mic (fig. 2/2). În mormîntul 107 s-a descoperit o fibulă din bronz (fig. 2/1), cu teacă laterală, resort mic cu bucla rotundă pe deasupra, corpul înalt carenat, cu decor format din puncte incizate⁴.

Cataramă. Într-un număr de 8 morminte au fost descoperite 11 cataramă, din care 4 din fier (M. 99, M. 100, M. 111, M. 113), 5 din bronz (M. 100, M. 107, M. 108, M. 109, M. 113) și 2 din argint (M. 110). Ele se aflau depuse în zona bazinului, cu excepția celor din mormîntul 113, a căror poziție nu a putut fi stabilită, acesta fiind deranjat din vechime.

După felul cum erau prinse de curea, cataramăle pot fi împărțite în: a) cataramă cu veriga simplă, cu cureaua străpunsă de spin⁵ (fig. 3/1, 2, 10); b) cataramă cu veriga simplă și plăcuță de fixat cureaua cu un nit (fig. 3/8, 9), cu două nituri (fig. 3/4) și cu 4 nituri (fig. 3/3, 6); c) cataramă din

² Gh. Diaconu, *Tîrgșor. Necropola din secolele III-IV e. n.*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1965, p. 92; Idem, *Über die Fibel mit ungeschlagenem Fuß in Dazien*, în *Dacia*, N. S., 15, 1971, pl. 8/1, 2; B. Mitrea, C. Preda, *Necropole din secolul IV e.n. în Muntenia*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1966, p. 280, fig. 107/3, 4.

³ Gh. Diaconu o încadrează în tipul III (vezi *Tîrgșor. Necropola din secolele III-IV e. n.*, p. 93, pl. 113/2).

⁴ Nu cunoaștem pînă în prezent acest tip de fibulă în descoperirile datate în secolul al IV-lea e.n. din țara noastră.

⁵ C. Bloșiu, *Necropola din secolul al IV – lea e. n. de la Lețcani (Jud. Iași)*, în *ArhMold.*, 8, 1975, p. 213.

mormîntul 109 (fig. 3/5) este deosebită de restul cataramelor descoperite pînă în prezent în necropola de la Barcea, deoarece atît veriga cît și placa de prindere a curelei au fost turnate împreună, fiind mobil numai spinul⁶.

Cataramele din necropola de la Barcea pot fi datate în a doua jumătate a secolului al IV-lea e. n. și își găsesc numeroase analogii în cimitirele aparținînd culturii Sântana de Mureș⁷.

Cuțite. În șase morminte au fost descoperite cuțite: 5 din fier (M. 106, M. 107, M. 108, M. 111, M. 113) și unul din bronz (M. 110). Ele au fost depuse pe bazin, în partea dreaptă (M. 106, M. 110, M. 111), lîngă cotul drept (M. 107), sub ofrandă (M. 108). Cuțitele din fier fac parte din tipul celor mari, cu lama dreaptă și îngustă la vîrf, cu mînerul din lemn⁸ (fig. 2/8, 9; 3/12, 14). Cuțitașul din bronz (fig. 3/13) face parte din tipul celor de toaletă⁹ și are analogii în necropolele din Muntenia¹⁰ și Moldova¹¹.

Piepteni de os. În campania din anul 1980 au fost descoperiți 4 piepteni întregi, din care unul lîngă bazin, în partea dreaptă (M. 101), două în stînga craniului, depuse în vase (M. 107, M. 108) și unul depus în partea de nord a craniului (M. 105). În ceea ce privește tehnica confecționării lor, aceștia au fost realizați din 2 - 6 plăcuțe cu dinți fixate prin nituri din bronz (fig 1/1-3) și tuburi din tablă de cupru (fig 1/4). Pieptenii descoperiți la Barcea fac parte din tipul cu mîner semicircular și mîner în formă de clopot, cu umerii drepți, avînd analogii apropiate în necropolele de tip Sântana de Mureș din Moldova¹² și Muntenia¹³, putînd fi datați în secolul al IV-lea e. n.

Ac din bronz. În mormîntul 110 a fost descoperit, în partea dreaptă a scheletului, un ac de bronz, ce face parte din tipul celor confecționați dintr-o sîrmă de cupru, lungă de 4,7 cm, la un capăt ascuțit, capătul opus fiind plat și perforat¹⁴ (fig 1/6).

Mărgеле. Aceste obiecte de podoabă au fost găsite în 6 morminte de înhumăție, alcătuiind coliere în jurul gîtului. În marea lor majoritate, mărgелеle sunt din sticlă de culoare albastră. Mărgелеle din sticlă se pot împărți în mai multe tipuri: mărgеле mici, discoidale, de culoare albastră (fig. 1/5, 2/7); mărgеле îngemănate (fig. 2/7); mărgеле globulare (fig. 1/5); mărgеле poliedrice (fig. 2/7). Pe lîngă mărgелеle de sticlă au mai fost descoperite și mărgеле din coral (M. 114) și cornalină (M. 109) (fig. 1/5).

Mărgелеle descoperite în mormintele de la Barcea pot fi datate în secolul al IV-lea e. n., pe baza inventarului ceramic și al fibulelor, și își găsesc analogii în descoperirile de la Sântana de Mureș¹⁵,

⁶ Nu cunoaștem pînă în prezent acest tip de cataramă în descoperirile din secolul al IV-lea din țara noastră.

⁷ Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 290; N. Zaharia, Em. Zaharia, V. Palade, *Sondașul din necropola de la începutul epocii migrațiilor de la Pietriș*, în MCA, 8, 1962, p. 525, fig. 7/5; C. Bloșiu, *op. cit.*, p. 213.

⁸ Tipul cuțitelor din necropola de la Barcea este întîlnit frecvent în întreaga arie a culturii Sântana de Mureș (Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 259, pl. 109; Idem, *Așezarea și necropola de la Gherăseni-Buzău*, în SCIVA, 28, 1977, 3, p. 113, fig. 10/1; C. Bloșiu, *op. cit.*, fig. 17/5; B. Mitrea, O. Preda, *op. cit.*, p. 139).

⁹ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, p. 139.

¹⁰ Gh. Diaconu, *Țirgșor. Necropola din secolele III-IV e. n.*, p. 89; Idem, *Elemente timpurii ale culturii romanice la Țirgșoru Vechi*, în SCIVA, 29, 1978, 4, p. 520, fig. 2/3.

¹¹ R. Vulpe, *Izvoare. Săpăturile din 1936-1948*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1957, fig. 320/1.

¹² *Ibidem*, fig. 318/3; V. Palade, *Atelierele pentru lucrat piepteni din os din secolul al IV - lea e. n. de la Bîrlad-Valea Seacă*, în ArhMold, I. 1966, pp. 261-275; Idem, *Un nou centru de prelucrare a cornului de cerb în secolul al IV - lea e. n. de la Fedest, com. Șuletea (jud. Vaslui)*, în Carpica, 1, 1971, pp. 207-214.

¹³ Gh. Diaconu, *Țirgșor. Necropola din secolele III-IV e. n.*, pl. 79/10; 98/8; Idem, *Doi piepteni din os cu minier semicircular descoperiți la Țirgșor*, în SCIVA, 23, 1972, 3, p. 464; B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 61/7; 107/11; 183/6.

¹⁴ Gh. Diaconu, *Țirgșor. Necropola din secolele III-IV e. n.*, p. 102; C. Bloșiu, *op. cit.*, p. 122.

¹⁵ I. Kovács, *A marosszentannai népvándorláskori*, în DolgCluj, 3, 1912, 2, fig. 19/6; 25/6; 52/6; 83/3; 86/5.

Izvoare¹⁶, Tîrgșor¹⁷, Spanțov¹⁸, Independența¹⁹, Lețcani²⁰, Gherăseni²¹.

Fusaiole. În total au fost descoperite două exemplare, în mormîntul de înhumăție 107, depuse, una la umărul stîng, iar alta pe bazin. Amîndouă sunt confecționate din lut, avînd formă bitronconică cu bazele concave. Una singură are ca decor caneluri oblice (fig. 1/7).

Ofrande de carne. Astfel de ofrande au fost determinate la 9 morminte de înhumăție, cele mai multe ofrande provenind de la ovicaprine; nu lipsesc nici cele de pasăre și ouăle. În ceea ce privește poziția ofrandei, ea a fost depusă la cap, în cazul mormintelor 102 și 107, sau sub grupul de vase (M. 99, M. 108, M. III). Ofranda de pasăre a fost depusă fie în vas, cazul mormîntului 107, fie lîngă vase (M. 108). Sacrificările de ovicaprine și păsări sunt comune tuturor descoperirilor aparținînd culturii Sântana de Mureș²², demonstrînd preferința comunităților pentru creșterea anumitor specii de animale și cornute mici²³.

Ceramica. În cele 17 morminte au fost descoperite 79 de vase, dintre acestea numai două au aparținut mormîntului de incinerăție, iar 77 mormintelor de înhumăție. Potrivit ritualului, ofrandele de hrană erau așezate în vase, al căror număr oscila între unu și treisprezece vase. În funcție de acest număr, poziția lor în mormînt era la cap, la picioare sau erau grupate pe partea stîngă.

Din punct de vedere al tehnicii de lucru, ceramica din morminte poate fi împărțită în două mari categorii; I. ceramică lucrată cu mîna; II. ceramică lucrată la roată.

I. Din cele 9 vase lucrate cu mîna, 8 au fost descoperite în morminte de înhumăție și unul în mormînt de incinerăție. Poziția lor în morminte este aceeași cu cea a vaselor lucrate la roată.

După formă, vasele lucrate cu mîna fac parte din tipul borcan, cu pereții rotunjiți, cu fund plat, buza rotunjită și evazată (fig. 4/8-12); ceașcă cu o toartă plină, de tip dacic, folosită drept capac la mormîntul de incinerăție 112 (Fig. 6/8); strachină (M. III) lucrată dintr-o pastă zgrunțuroasă, cu mult nisip în compoziție, cu fund inelar, pereții ușor oblici, buza răsfrîntă în exterior, prevăzută cu trei apucători verticale, care pot avea și rol decorativ²⁴ (fig. 5/12).

Ceramica lucrată la roată poate fi împărțită, după compoziția pastei, în două grupe: A, vase lucrate la roată, din pastă zgrunțuroasă; B, vase lucrate la roată, din pastă fină.

A. Vasele lucrate la roată, din pastă zgrunțuroasă, sunt reprezentate prin 23 exemplare. Aspectul zgrunțuros al pastei se datorează prezenței în compoziția ei a pietricelelor folosite ca degresant. Culoarea este aproape aceeași, de la cenușiu închis la cenușiu deschis. Majoritatea vaselor fac parte din tipul borcanelor mai mari sau mai mici, cu corpul sferoidal, fund plat, gura largă, buza îngroșată, rotunjită și răsfrîntă în exterior (fig. 4/1-7). La unele dintre vase se întîlnesc, ca decor, canelurile (fig. 4/6). În categoria vaselor din pastă zgrunțuroasă se încadrează și o strachină (M. 109), cu fund plat, gura largă, buza rotunjită și răsfrîntă în exterior (fig. 5/10).

Ceramica zgrunțuroasă din necropola de la Barcea își găsește analogii frecvente în toate ne-

¹⁶ R. Vulpe, *op. cit.*, fig. 322 și 323.

¹⁷ Gh. Diaconu, *op. cit.*, pl. 79, 126 și 138.

¹⁸ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 11/7.

¹⁹ *Ibidem.*

²⁰ C. Bloșiu, *op. cit.*, fig. 11/7; 30/7.

²¹ Gh. Diaconu, *Așezarea și necropola de la Gherăseni-Buzău*, p. 442, fig. 9/13, 14.

²² Idem, *Tîrgșor. Necropola din secolele III-IV e. n.*, p. 52; I. Ioniță, *Contribuții cu privire la cultura Sântana de Mureș – Cerneahov pe teritoriul Republicii Socialiste România*, în *ArhMold*, 4, 1966, p. 239.

²³ I. Ioniță, *op. cit.*, (vezi notele 164 și 166).

²⁴ Această formă de strachină nu a fost descoperită pînă acum în așezările sau necropolele de tip Sântana de Mureș din România.

cropolele de tip Sântana de Mureș din țara noastră²⁵.

B. Vasele lucrate la roată, din pastă fină, (44 de exemplare) reprezintă o largă varietate de forme. Străchinile și castroanele au dimensiuni diferite, corpul bitronconic carenat sau rotunjit, fundul drept sau inelar, buza rotunjită (fig. 5/1 - 11). Castroanele cu trei torți, descoperite la Barcea, au corpul puternic carenat, fund inelar, toarta în bandă lată cu șanțuire mediană sau caneluri, gura largă, buza în forma literei „T” (fig. 6/2, 3). Aceste forme de vase sunt destul de frecvente în toate necropolele de tip Sântana de Mureș. Castroanele cu trei torți nu au decor; în schimb, pe străchini apar frecvent nervuri (fig. 5/1, 6, 8) sau fațete înălțuite în ghirlandă, în zona carenată (fig. 5/11), decor mai rar întâlnit în necropolele din secolul al IV-lea e.n. din țara noastră²⁶.

Oalele constituie și ele o formă frecventă în morminte, fiind de culoare cenușie - în unele cazuri se mai păstrează urme de angobă. În general, vasele aparținând acestei categorii au corpul sferic, fund inelar, buza ușor teșită sau rotunjită și răsfrintă în exterior. Singurul ornament întâlnit pe aceste vase este nervura de la baza gâtului (fig. 6/5, 6). Oalele descoperite în mormintele de la Barcea sunt caracteristice culturii Sântana de Mureș și își au originea în ceramica autohtonă din secolul al III-lea e. n.²⁷

Cănille se înscriu, de asemenea, în formele caracteristice ceramicii cenușii, fiind descoperite numai în morminte de înhumatie și pot fi împărțite în mai multe tipuri: a) căni cu o singură toartă, cu corp bitronconic rotunjit, gât cilindric mai lung sau mai scurt, fund inelar, buza rotunjită și dreaptă (fig. 7/2, 3, 5). Ca și oalele, tipul de căni în discuție își găsește originea în ceramica autohtonă din secolul al III-lea e. n.²⁸ b) Căni cu gura trilobată, care imită pe cele de origine romană din acel timp: au corpul bitronconic alungit mai mult în partea superioară, fund inelar, cu toarta în bandă lată cu șanțuire mediană (fig. 8/3) sau rotundă (fig. 7/4, 8/1). Ca decor, apare un inel, care marchează gâtul (fig. 7/1, 4)²⁹.

Ceramica de import este prezentă și ea în cimitirul de la Barcea prin două ulcioare (fig. 7/8; 8/2), care au corpul oval, gura în formă de pîlnie, fund inelar. Acest tip de vas se găsește destul de rar în necropolele din secolul al IV-lea e. n. din țara noastră³⁰.

Pahar de sticlă. Al treilea exemplar descoperit pînă acum în necropola de la Barcea aparține tipului conic cu pereții subțiri irizați (fig. 8/6), cu decor în relief, în zig-zag, în două nuanțe, galben-verzui și albastru. El aparține unei perioade mai tîrzii - sfîrșitului secolului al IV-lea e. n. și începutul secolului al V-lea e. n.³¹ și are analogii cu celelalte descoperiri din România³². Acest tip de pahar este destul de răspîndit în aria culturii Sântana de Mureș - Cerneahov, constituind import din lumea romană³³.

Necropola de la Barcea se încadrează în tipul necropolelor birituale de tip Sântana de Mureș, putînd fi datată în a doua jumătate a secolului al IV-lea e. n. și la sfîrșitul secolului al IV-lea e. n.

Inventarul mormintelor descoperite la Barcea confirmă compoziția eterogenă a culturii Sântana

²⁵ Gh. Diaconu, *op. cit.*, pp. 75-76; B. Mișe, C. Preda, *op. cit.*, p. 132; I. Ioniță, *op. cit.*, p. 201 și urm.

²⁶ Analogii la Tîrșor: Gh. Diaconu, *op. cit.*, pl. 91/1; Sulăna: C. Iăcescu, B. Ionețu, *Necropola prefeudală din sec. al IV-lea de la Sultana, com. Mănăstirea, jud. Ilfov*, în Muzeul Național, 3, 1976, pl. 1/3; Lețcani: C. Bloșiu, *op. cit.*, Fig. 24/9.

²⁷ Gh. Diaconu, *op. cit.* p. 78, notele 32 și 33.

²⁸ *Ibidem*, p. 81.

²⁹ Aceste forme de vase își găsesc analogii în necropolele din Muntenia și Moldova (vezi notele 24 și 25 de mai sus).

³⁰ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, p. 134.

³¹ Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 107.

³² *Ibidem*, pl. 116/8; B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, p. 143, fig. 216; I. Kovács, *op. cit.*, fig. 108.

³³ Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 107.

de Mureș. Prezența autohtonilor se face simțită prin ceramica lucrată cu mîna, ornamentată cu linii incizate în val, precum și a celei lucrate la roată, din pastă fină sau zgrunțuroasă (strachina, cana cu o toartă, oala borcan). Nu trebuie neglijate nici elementele geto-sarmatice, care își fac simțită prezența în necropolă prin obiectele de podoabă și formele ceramice descoperite în mormintele de înhumăție.

LA NECROPOLE DE IV SIÈCLE DE N. E. DE BARCEA (DÉP. DE GALAȚI)

RÉSUMÉ

La nécropole de Barcea s'encadre aux nécropoles birituelles du type Sântana de Mureș, comme prouvent les particularités rituelles, aussi que les matériaux caractéristiques découvertes dans les tombeaux qui présentent des analogies dans les découvertes du IVe siècle de n. e. de notre puits.

Pour l'encadrement chronologique de la nécropole à l'aide du matériel, on peut établir comme date des tombeaux investigués, la deuxième moitié du IVe siècle et du fin du celui-ci.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. Barcea-Tecuci. Objets découverts dans la nécropole.

Fig. 2. Barcea-Tecuci. Objets découverts dans la nécropole.

Fig. 3. Barcea-Tecuci. Objets découverts dans la nécropole.

Fig. 4. Barcea-Tecuci. Céramique découverte dans la nécropole.

Fig. 5. Barcea-Tecuci. Céramique découverte dans la nécropole.

Fig. 6. Barcea-Tecuci. Céramique découverte dans la nécropole.

Fig. 7. Barcea-Tecuci. Céramique découverte dans la nécropole.

Fig. 8. Barcea-Tecuci. Céramique et verre découvertes dans la nécropole.

Fig. 1. Barcea-Tecuci. Obiecte descoperite în necropolă.

Fig. 2. Barcea-Tecuci. Obiecte descoperite în necropolă.

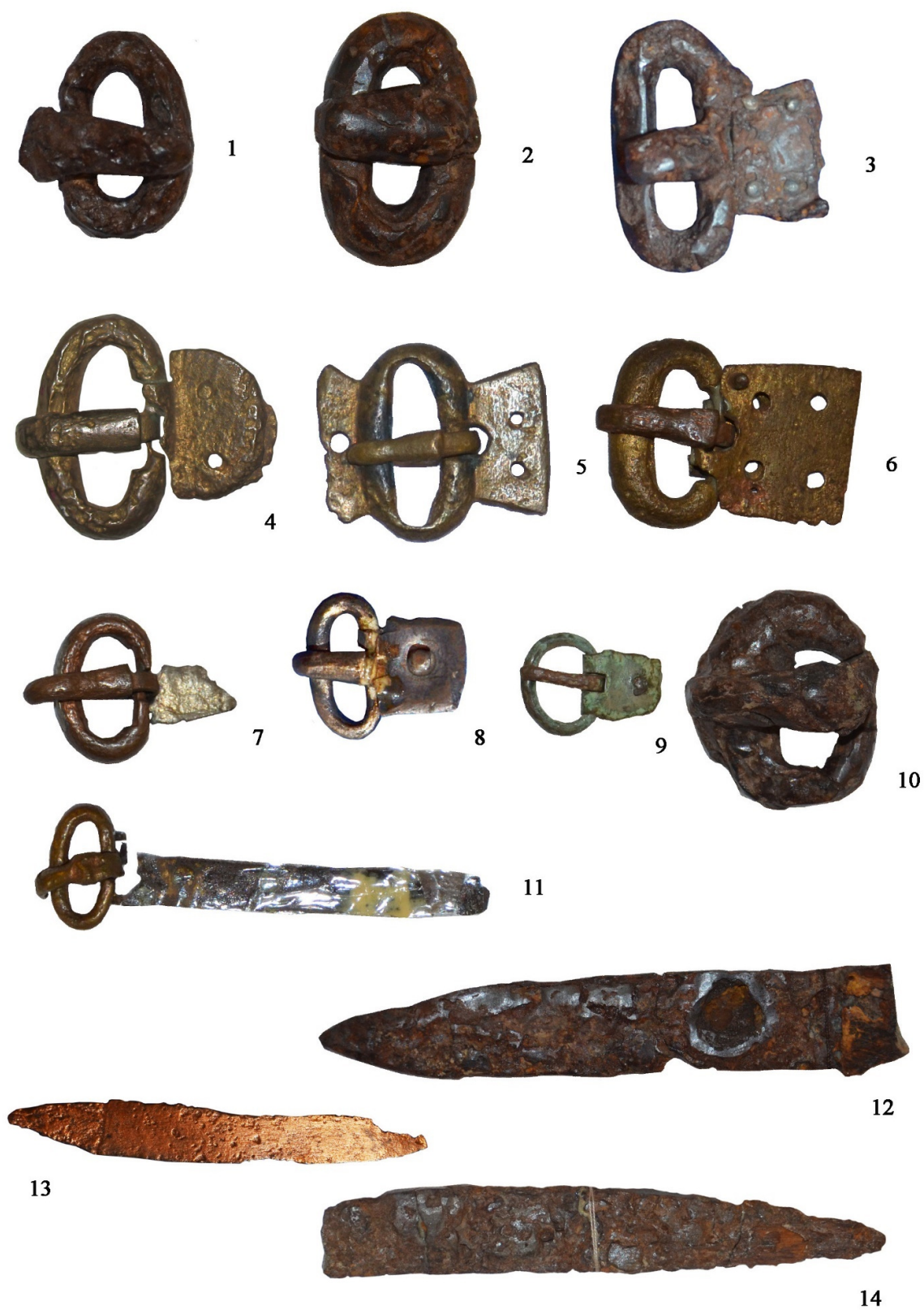

Fig. 3. Barcea-Tecuci. Obiecte descoperite în necropolă.

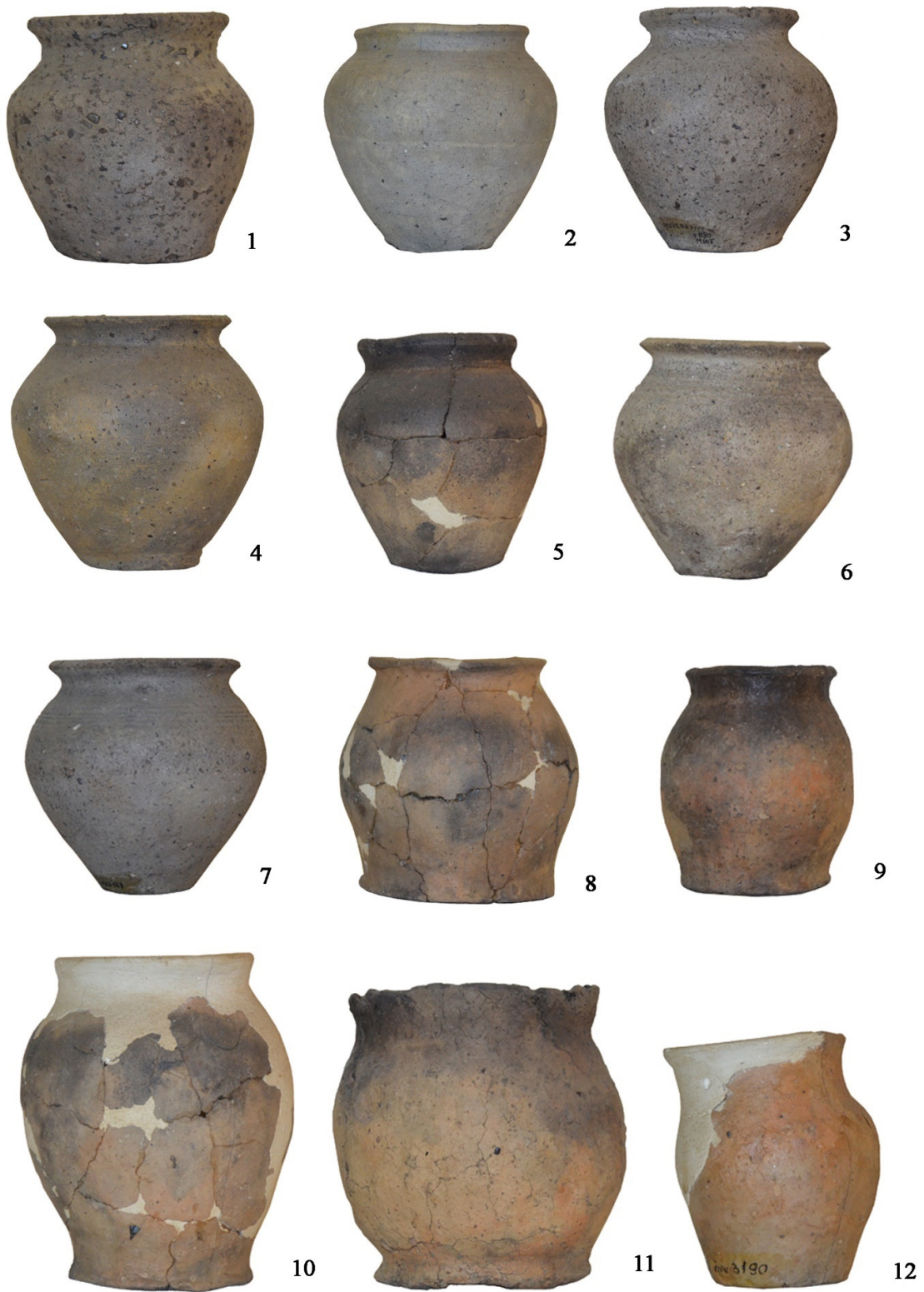

Fig. 4. Barcea-Tecuci. Ceramică descoperită în necropolă.

Fig. 5. Barcea-Tecuci. Ceramică descoperită în necropolă.

Fig. 6. Barcea-Tecuci. Ceramică descoperită în necropolă.

Fig. 7. Barcea-Tecuci. Ceramică descoperită în necropolă.

Fig. 8. Barcea-Tecuci. Ceramică și sticlă descoperită în necropolă.

SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE DIN NECROPOLA BIRITUALĂ DIN SECOLUL AL IV-LEA e. n. DE LA BARCEA, JUD. GALAȚI¹

STELA ȚAU, MIRCEA NICU

În campania din vara anului 1981 au fost continuate cercetările în necropola birituală din secolul al IV-lea e. n. de la Barcea - Galați prin deschiderea a trei secțiuni, orientate nord-sud, lungi de 30 m; primele două cu lățime de 2,5 m, iar cele de trei - 4 m.

Cercetările din acest an confirmă observația că există o anumită grupare a mormintelor potrivit ritualului practicat, deoarece în partea de vest a necropolei, în zona de pantă lină, apar cu preponderență morminte de incinerare, numărul celor de înhumare fiind foarte mic; în zona centrală și nordică a cimitirului numărul mormintelor de înhumare se mărește, în timp ce acela al incinerărilor scade, dovadă și rezultatul cercetărilor din 1981, când au fost descoperite 18 morminte de înhumare și nici unul de incinerare. Numărul total al mormintelor cercetate până în prezent se ridică la 132, dintre care 38 sunt de incinerare, iar 94 sunt de înhumare.

Gropile mormintelor nou descoperite au fost surprinse la o adâncime de peste un metru, apărând ca o pată întunecată, de formă dreptunghiulară, cu colțuri mai mult sau mai puțin rotunjite, uneori de formă ovală sau îngustându-se la picioare. Un caz deosebit îl prezintă gropile mormintelor 120, 121, 123 și 124 care au dimensiuni foarte mari (3,00 x 2,00 m), cu o treaptă fie de jur împrejur - în cazul mormântului 123, fie numai în partea stângă (M. 120, M. 121, M. 124).

Orientarea mormintelor este în jurul axei nord-sud cu devieri frecvente spre est (NNE-SSV).

În majoritatea cazurilor, poziția scheletelor era culcat pe spate, cu mâinile pe lângă corp, picioarele întinse și alăturate. Capul, care inițial era foarte probabil cu fața în sus, apare, de cele mai multe ori, culcat pe o parte sau pe alta, datorită presiunii pământului. Privitor la poziția scheletului, excepție face mormântul 127, unde înhumatul avea piciorul drept îndoit de la genunchi, iar mâna stângă adusă pe bazin. Tot printre excepții, poate fi citat mormântul 129, unde înhumatul avea picioarele îndoite de la genunchi spre dreapta. Asemenea morminte au fost semnalate în unele necropole din Muntenia², ca și în unele cimitire din părțile Nistrului și

¹ Articol publicat în revista *Materiale și Cercetări Arheologice*, București, 1986, pp. 172-179.

² Spanțov: B. Mitrea, C. Preda, *Necropole din sec. IV e. n. din Muntenia*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1966, p. 127; Țirgșor: Gh. Diaconu, *Țirgșor. Necropola din secolul IV e. n.*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1965, pp. 53-54.

Niprului, anume la Mălăiești³, Romaški⁴, Privolnoe⁵, Gavrilovka⁶. Practica întâlnită la cele două morminte aparține, foarte probabil, lumii sarmatice⁷.

Din cele 18 morminte de înhumatie descoperite în această campanie două schelete au fost răvășiți (M. 120; M. 125), rămânând nederanjate numai picioarele și craniul, în timp ce partea superioară a corpului este complet dislocată. În cazul mormântului 125, partea dislocată este adunată în centrul gropii. Inventarul mormintelor distruse parțial nu a fost sustras.

În legătură cu mormintele de înhumatie, remarcăm mormântul 116 în care se afla scheletul unui adult întins pe spate orientat NNE-SSV, care avea depus între femure scheletul unui copil în vîrstă de sub un an.

Inventarul mormintelor. Materialul cel mai numeros din inventarul mormintelor îl formează, ca și în anii precedenți, ceramica. Au fost descoperite, în total, 97 de vase, din care 14 lucrate cu mîna și 84 lucrate la roată. Printre vasele lucrate cu mîna, ca tipuri, putem aminti borcanul, ceașca dacică fără toartă și cana.

În mormintele de înhumatie 117 și 130 a fost descoperită cîte o ceașcă dacică fără toartă (fig. 1/3, 6), ceașca din mormântul 130 (fig. 1/6) are buza rotunjită și fundul ușor tălpuit.

Din categoria vaselor lucrate cu mîna, mai menționăm borcanul din mormântul 119 (fig. 1/5), borcan decorat cu o linie în zigzag pe umăr, și castronul de factură nordică (M. 117), cu buzorunjică și ușor răfrîncă în exterior; orî, circulară în secțiune, pornește de sub buza vasului și se unește cu corpul acestuia la baza conului superior; fund drept (fig. 2/3).

Ceramica lucrată la roată se împarte la rîndul ei în două categorii: din pastă fină și din pastă zgrunțuroasă. Dintre vasele lucrate la roată din pastă fină cenușie rețin atenția cîmile cu gura trilobată (M. 119, M. 123, M. 128), fund inelar, corp bitronconic, cu o toartă în bandă lată sau rectangulară (fig. 2/5, 7, 8). Cana din mormântul 119 (fig. 2/5) se deosebește de tipul de cîni cu gura trilobată descoperite pînă în prezent în necropolele de tip Sântana de Mureș din țara noastră⁸ prin tehnica de prindere a torții de corpul vasului. Toarta este reactangulară în secțiune, pornește din zona gîtului cîinii, se unește cu corpul vasului deasupra diametrului maxim și rămîne profilată, amintind de torțile cînilor de metal. Din aceeași pastă este lucrată și cana din mormântul 118 (fig. 2/4), care imită cîmile din metal⁹, avînd corpul bitronconic, piciorul cur și fundul sub formă de pîlnie; gură și orî vîlului lipite din nîchici.

Pe lîngă vasele lucrate din pastă fină cenușie, în inventarul mormântului 120 au fost descoperite mai multe exemplare lucrate dintr-o pastă cenușie gălbuie, acoperite cu angobă neagră (fig. 2/1, 6; 3/8, 9). Din rețelele de șeză o cană (fig. 2/6) cu corpul globular, gîtul

³ G. B. Fedorov, *Malaešt'nik (pamjatnik černjachovskoj kul'tury v bassejne reki Prut)*, în *Materialy i issledovaniia po arkheologii SSSR*, Moskva, 82, 1960, p. 258, fig. 4/1-2.

⁴ M. Ju. Brajčevskij, *Romaški*, în *Materialy i issledovaniia po arkheologii SSSR*, Moskva, 82, 1960, p. 109, fig. 5.

⁵ Yu. V. Kukhareno, *Poselenie I mogilnik polei pogrebenii v s. Privolnoe*, în *Sovetskaia Arkheologija*, Moskva, 22, 1955, p. 132, fig. 3/1.

⁶ E. A. Symonovič, *Raskopki mogilnika u Ovcharni sovchoza Pridneprovskogo na Nizhnem Dnepre*, în *Materialy i issledovaniia po arkheologii SSSR*, Moskva, 82, 1960, p. 218, fig. 25.

⁷ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, p. 128; Gh. Diăconu, *op. cit.*, p. 113.

⁸ Nu cunoaștem pînă în prezent un alt exemplar de acest tip.

⁹ Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 82; R. Harhoiu, în *Al. Odobescu, Opere, IV, Tezaurul de la Pietroasa*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1976.

cilindric în fund înel, oțără recunșulă în ecțiune și frînă în unghi drep; buzvului este dreaptă. Ca decor, în zona de unire a torșii cu gîtul vasului, se află doi butoni aplatizați, de o parte și de alta, ce se continuă cu un inel în relief.

Ceramica de import este și ea prezentă, ca și în anii precedenți, fiind reprezentată prin 6 exemplare. În mormîntul 117 a fost descoperită o amforetă din pastă roșie cu o singură toartă (fig. 4/4), formă mai rar întîlnită în aria de răspîndire a culturii Sântana de Mureș. O altă amforetă, asemănătoare ca formă cu altele descoperite în cimitirele cerneahoviene din țara noastră¹⁰, se detașează prin inscripția ME plasată pe gît (fig. 4/2); fice pice din invenșul mormîntului 119.

Un alt tip de vas, destul de rar întîlnit în mormintele aparținînd culturii Sântana de Mureș, este ulciorul din mormîntul 124, de culoare cărămizie, cu mult nisip în compoziția pastei. Acesta are corpul oval, fundul inelar, gîtul scurt, gura în formă de pîlnie, cu două torși în bandă lată (fig. 4/5).

Dintre celelalte obiecte de inventar, descoperite în campania anului 1981, semnalăm 11 fibule de bronz, 9 catarama din bronz și argint, 4 cușite, 11 piepteni din os, 2 pinteni de argint, mărgelile dispuse în coliere etc.

Fibulele descoperite în mormintele de la Barcea fac parte din tipul cu picior înfășurat pe dedesubt sau din cel cu placă romboidală la picior, o astfel de piesă fiind descoperită în mormîntul 130 (fig. 5/4). Poziția lor era pe umărul drept sau stîng, însă în mormintele 116, 127, 129 și 131 au apărut perechi de fibule.

Din cele 9 catarama descoperite semnalăm apariția, în mormîntul 129, a unui exemplar din bronz, cu veriga ovală și placă de prindere dreptunghiulară, cu patru nituri de argint, unite între ele cu o bandă tot de argint, încrustată în suprafața plăcii (fig. 5/7).

Ca formă, pieptenii descoperiți în anul 1981 se aseamănă cu cei din campaniile precedente mai puțin fragmentul de pieptene descoperit în mormîntul 123, la care s-a păstrat numai partea de la mîner, restul fiind distrus de acizii humici. El se încadrează în tipul „cu mînerul în formă de clopot”, cu deosebirea că placa dublă, care formează prelungirea semicirculară, este lucrată separat de placa rectangulară de la bază, care prinde și fixează plăcile pe care sunt creștați dinșii¹¹.

În mormîntul de înhumație 120 au fost descoperiți, la călcîi, doi pinteni de argint (fig. 5/5), obiecte destul de rar întîlnite în cimitirele aparținînd culturii Sântana de Mureș-Cerneahov¹².

Printre numeroasele mărgelile descoperite în anul 1981, semnalăm un șirag de mărgelile, aflat în mormîntul de înhumație 129. Șiragul a fost descoperit în partea dreaptă a bazinului și era compus din mărgelile de sticlă, cu încrustații albe sau galbene, mărgelile de chihlimbar discoidale, precum și inele din bronz, pe care se aflau dispuse cîte o mărgică sau mai multe (fig. 5/1). Din același șirag făcea parte un pandativ-căldărușă din fier, un pandativ din argint, de

¹⁰ Tîrșor: Gh. Diaconu, *op. cit.*, pl. 126/1; Independent B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 140/1 și 265/3; Gherăseni: Gh. Diaconu, *Așezarea și necropola de la Gherăseni-Buzău (Noi dovezi despre persistența populației autohtone de la Dunărea de Jos. Recenzii, note bibliografice etc.*, în SCIVA, 28, 1977, 4, p. 440, fig. 7/1.

¹¹ Trei exemplare de acest tip au fost descoperite la Valea Seacă: V. Palade, *Săpăturile arheologice din necropola de la Bîrlad -Valea Seacă. Campania din anul 1978*, în MCA, Oradea, 1979, p. 267.

¹² Tîrșor; Gh. Diaconu, *op. cit.*, pl. 13/1; Budeș; E. A. Rikmîn, *Pamiatnik epohi velikovo pereselenja narodov*, p. 129, fig. 42/2.

formă rotundă, cu sticlă de culoare albastru-marin prinsă ca într-o casetă în corpul acestuia. Inelul de prindere este executat dintr-o plăcuță din argint, îndoită circular¹³.

Scoicile au fost și ele folosite ca pandantivi, la Barcea descoperindu-se încă un exemplar din specia *cypraea* (fig. 5/1) ce făcea parte din șiragul de mărgelă amintit mai sus. Ghiocul purtat la brâu rămâne o certă tradiție a populației sarmatice care avea obiceiul de a folosi aceste scoici aduse din regiunile golfului Persic¹⁴.

Recipientele de sticlă sunt și ele reprezentate printr-un vas irecuperabil, probabil un bol, complet descompus și un pahar de sticlă.

Paharul de sticlă cu inscripție, descoperit în mormântul de înhumatie 124, face parte din tipul paharelor cu pereții groși, de culoare galben verzuie, de formă conică, cu gura largă rotunjită spre interior; se termină cu un picior scund, având următoarele dimensiuni: înălțime 14,6 cm; diametrul gurii 11,3 cm; diametrul bazei 4,3 cm. Paharul este realizat prin turnare în tipar și apoi anumite amănunte au fost șlefuite. Peretele vasului este împărțit în două câmpuri; în partea de sus, imediat sub buză, apare o canelură lată de 0,6 cm, sub care este dispusă o centură în relief, lată de 2,0 cm, pe care apar, în relief, literele inscripției grecești realizate odată cu turnarea vasului, (fig. 4/1).

Inscripția începe de la un decor incizat sub formă de brăduț culcat, după care urmează cele 16 litere grecești foarte clare¹⁵.

Sub inscripție urmează un spațiu liber de 0,8 cm, format din peretele vasului, după care, pe o altă centură (lată de 1,6 cm), sunt dispuse ove mici verticale, delimitate de câte două linii incizate în unghi vertical.

Cel de al doilea câmp cuprinde partea inferioară a paharului și are ca decor patru ovale mari în relief (7,0 x 4,5 cm), trase spre fund, realizate și ele odată cu turnarea paharului. Spre fund paharul se îngustează, terminându-se cu un picior scund, profilat în exterior sub formă de unghi ascuțit.

Paharele de sticlă cu inscripție grecească sunt destul de rare, ele imitând pe cele din lut¹⁶.

Paharul de sticlă cu ovale în relief și inscripție grecească de la Barcea are analogii apropiate cu cele descoperite la Vorning¹⁷ și Mălăiești¹⁸, putând fi încadrat în tipul 238 varianta Blickshoj¹⁹ și tipul Vorning II C c²⁰.

Necropola de la Barcea se încadrează în tipul necropolelor birituale de tip Sântana de Mureș, putând fi datată în a doua jumătate a secolului al IV-lea e. n. și începutul secolului al V-lea.

¹³ Nu cunoaștem până în prezent un alt exemplar de acest tip în aria de răspândire a culturii Sântana de Mureș. Un exemplar asemănător a fost descoperit în necropola de la Bărboasa; V. Căpitanu, *Necropola daco-carpică de incinerare din secolul al III-lea de la Gălănești-Bărboasa, comuna Oncești, județul Bacău*, în *Carpica*, 7, 1975, p. 85, fig. 13/3.

¹⁴ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, p. 151; Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 114.

¹⁵ Traducerea inscripției de pe vas a fost făcută de Radu Vulpe, aceasta fiind o urare: „Bea să trăiești bine (frumos) întotdeauna”.

¹⁶ S. Reinach, *Traité d'épigraphie grecque*, Editor Ernest Leroux, Paris, 1885 p. 454.

¹⁷ G. Ekholm, *Als orientaisch angenommene Gläser Skandinaviens aus dem ersten bis aus dem sechsten Jahrhundert N. Chr.*, în *Antikvariskt Arkiv*, 26, 1965, pl. 2/95.

¹⁸ G. B. Fedorov, *Malaeštiskij mogil'nik*, în *Materialy i issledovaniia po arkheologii SSSR*, Moskva, 89, 1960, pp. 154-155, fig. 49/1.

¹⁹ H.I. Eggers, *Der römische Import im freien Germanien*, Hamburg, 1951, p. 238.

²⁰ G. Ekholm, *op. cit.*, p. 22, nr. 95.

Inventarul mormintelor descoperite confirmă compoziția eterogenă a culturii Sântana de Mureș. Prezența autohtonilor se face simțită prin ceramica lucrată cu mâna, ornamentată cu linii incizate în val, precum și a celei lucrate la roată, din pastă fină sau zgrunțuroasă (strachina, cana cu o toartă, oala borcan). Nu trebuie neglijate nici elementele goto-sarmatice, care își fac simțită prezența în necropolă prin obiectele de podoabă și formele ceramice descoperite în mormintele de înhumare.

DAS BIRITUELLE GRÄBERFELD AUS DEM 4. JH. U. Z.

aus Barcea-Bez. Galați

ZUSAMMENFASSUNG

Im Sommer des Jahres 1981 wurden die Forschungen im birituellen Gräberfeld aus dem 4. Jh.u.Z. aus Barcea-Bezirk Galați fortgesetzt.

Die Forschungen des Jahres 1981 in Barcea bestätigen die Beobachtung, dass die Gräber dem Ritual gemäß gruppiert sind, da im westlichen Teil des Gräberfeldes, im Gebiet des ruhigen Abhanges hauptsächlich Brandgräber vorkommen, während die Zahl der Skelettgräber sehr klein ist; im mittleren und nördlichen Teil des Gräberfeldes erhöht sich die Anzahl der Skelettgräber während die der Brandgräber sinkt, ein Beweis sind die Ergebnisse der Forschungen des Jahres 1981, in welchen 18 Skelettgräber und kein einziges Brandgrab entdeckt wurde. Am Ende der Kampagne des Jahres 1981 erreicht die Gesamtzahl der erforschten Gräber 132, 38 davon sind Brandgräber und 94 sind Skelettgräber.

Das Inventar der entdeckten Gräber bestätigt die ungleichartige Zusammensetzung der Sântana de Mureș Kultur. Die Anwesenheit der Einheimischen ist bemerkbar durch die handgearbeiteten Gefäße mit eingeritztem Wellenornament, sowie durch auf der Töpferscheibe gedrehten Tongefäßen aus feinem und körnigem Ton. (Schüssel, Schale, Topf). Die goto-sarmatischen Elemente dürfen auch nicht vernachlässigt werden. Diese machen sich bemerkbar im Gräberfeld durch Schmuckgegenstände und die Form der Tongefäße in der Skelettgräbern.

Das Gräberfeld aus Barcea reiht sich in die Art der birituellen Gräberfelder vom Typ Sântana de Mureș-Tscherneachow ein und kann in die zweite Hälfte des 4 Jh. und den Anfang des 5 Jh. datiert werden.

Fig. 1. Barcea - Galați. Vase descoperite în necropolă.
Abb. 1. Barcea - Galați. Gefäße im Gräberfeld entdeckt.

Fig. 2. Barcea - Galați. Cești descoperite în necropole.
Abb. 2. Barcea - Galați. Schalen im Gräberfeld entdeckt.

Fig. 3. Barcea - Galați. Vase descoperite în morminte.
Abb. 3. Barcea - Galați. Gefäße im Gräberfeld entdeckt.

Fig. 4. Barcea - Galați. 1-pahar de sticlă; 2,4-amfore; 3,5-căni; 6-ceașcă.
Abb. 4. Barcea - Galați. 1-Glasbecher; 2,4-Amphoren; 3,5-Krüge; 6-Schale.

Fig. 5. Barcea - Galați. Obiecte descoperite în necropolă.
Abb. 5. Barcea - Galați. Gegenstände im Gräberfeld entdeckt.

EIN BESCHRIFTETER GLASBECHER AUS DER NEKROPOLE

von BARCE A - TECUCI (4. Jahrhundert u. Z.)¹

STELA ȚAU, MIRCEA NICU

Bei der Durchforschung der birituellen Nekropole vom Typ Sântana de Mureș - Černeahov bei Barcea, Jud. Galați, im Sommer 1981 wurde im nördlichen Teil, an der Stelle wo der sanft abfallende Hang des Friedhofes auf die Sumpfbzone stößt, im Körpergrab 123 ein dickwandiger, beschrifteter Glasbecher konischer Form geborgen (Abb. 1). Im demselben Grab befanden sich außer diesem Becher noch vier Töpfe aus körniger Paste (Abb. 3/4-6), einer davon fragmentarisch, zwei scheibengedrehte Schüsseln aus feiner grauer Paste (Abb. 3/7,8), eine scheibengedrehte Kanne mit kleeblattförmiger Mündung aus feiner grauer Paste (Abb. 3/3), ein scheibengedrehter fragmentarischer Krug aus feiner roter Paste (Abb. 3/2), ein Krug aus sandgemagerter roter Paste (Abb. 3/1), zwei Kämmе aus Knochen, einer davon fragmentarisch (Abb. 2/9, 10), eine völlig zerstörte Bronzefibel² und formlose Eisenstücke.

Aus den bisherigen Veröffentlichungen über Sântana de Mureș - Černeahov - Denkmäler in Rumänien ist ein solcher Glasbechertyp nicht bekannt³. Das betreffende beschriftete Gefäß gehört zum Typ kegelförmiger, dickwandiger gelbgrüner Gläser mit breitem, nach innen abgerundetem, außen geradem Rand, flachem Fuß und folgenden Ausmaßen: Höhe=14,6 cm; Mündungsdurchmesser = 11,3 cm; Bodendurchmesser = 4,3 cm; Rauminhalt = 382,18 cm².

Der Glasbecher aus der Nekropole von Barcea wurde in einer Form gegossen, anschließend wurden Einzelheiten geschliffen.

Die Wandung des Bechers ist in zwei Felder unterteilt: direkt unter dem Rand erscheint eine 0,6 cm breite Kannelüre, darunter ein aus der Wandung hervorstehendes 2 cm breites Band mit der erhabenen griechischen Inschrift, die zusammen mit dem Glasbecher gegossen wurde. Und zwar folgen auf ein Dekor in Form eines liegenden Tannenzweiges die sehr klaren 16 Buchstaben *πίε ζήσης καλώς αεί* (Abb. 3) - Trinke, auf daß Du immer schön (gut) leben magst.

In epigraphischer Hinsicht sind die Buchstaben ε, ω abgerundet, die übrigen haben geometrische Form.

¹ Articol publicat în revista *Dacia* N. S., XXIX, 1-2, 1985, București, pp. 165-168.

² Das Grab Nr. 123 wurde in einer Tiefe von 2,50 m freigelegt, etwa 10 cm standen unter Wasser. Bisher wurden in Barcea insgesamt 167 Gräber aufgedeckt, darunter 119 Körper- und 48 Brandbestattungen.

³ I. Kovács, *A marosszentannai népvándorlaskari temető*, în *Dolgozatok. Travaux de la section numismatique et archéologique du Musée National de Transylvanie*, III, Cluj, 1912 p. 2; R. Vulpe, *Izvoare. Săpăturile din 1936 - 1948*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1957; Gh. Diaconu, *Țirgșor. Necropola din secolele III-IV*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1965 u.a.

Unter der Inschrift sind 0,8 cm der Wandung frei gelassen, dann folgt ein anderes, 1,6 cm breites Band mit einem aus kleinen vertikalen Ovalen bestehenden Dekor, die durch je zwei vertikal angewinkelte Ritzlinien voneinander getrennt sind.

Das zweite Feld nimmt den unteren Teil des Gefäßes ein und ist mit vier großen erhabenen Ovalen (7,0 X 4,5 cm) verziert, die ebenfalls gleichzeitig mit dem Becher gegossen wurden. Der Rand dieser Ovale ist durch eine Ritzlinie leicht unterstrichen. Zwischen den Ovalen erscheinen oben vier flache Knöpfe von 0,9 cm Durchmesser, ebenfalls zusammen mit dem Gefäß gegossen. Nach unten wird das Gefäß schmaler und endet in einem, nach außen hin spitzwinklig profilierten, flachen Fuß.

Glasbecher mit großen, erhabenen Ovalen wurden bei Blickshøj⁴ und Vorning⁵ (Dänemark), Västlan⁶ (Schweden), Lunde⁷ (Norwegen), Piwonice⁸ (Polen), Mălăiești⁹ (Moldauische SSR) und Barcea (Rumänien) geborgen.

Solche Glasbecher mit griechischer Inschrift sind ziemlich selten, ihre Form ist Tongefäßen nachgebildet¹⁰.

Glasbecher mit griechischer Inschrift und erhabenen Ovalen wurden von H. Eggers unter den Typ 238, Variante Blickshøj eingereiht¹¹, in die zweite Hälfte des 4. Jahrhunderts u.Z. datiert und als römischer Import betrachtet¹².

In seiner Arbeit über Glasbecher rechnet G. Ekholm die Becher mit erhabenen Ovalen zum Typ Vorning, Gruppe II C c¹³ und zeigt, daß zu diesem Typ drei aus Vorning¹⁴, Västland¹⁵ und Lunde¹⁶ stammende Stücke gehören. Von diesen hat nur das erstgenannte eine griechische Inschrift und wird in die zweite Hälfte des 4. Jahrhunderts u.Z. datiert, die beiden aus Schweden und Norwegen ohne Inschrift dagegen sind infolge des Fundstoffes, mit dem sie vergessellschaftet waren, in das 5. Jahrhundert u.Z. bzw. das Jahr 500 angesetzt¹⁷.

Der Glasbecher mit griechischer Inschrift und erhabenen Ovalen aus Mălăiești (Moldauische SSR), ähnlich denjenigen aus Barcea und Vorning wurde von G. B. Fedorov in die zweite Hälfte des 4. Jahrhunderts bzw. Anfang des 5. Jahrhunderts u.Z. datiert¹⁸ und für ein Produkt der Spät Römerzeit gehalten¹⁹. Der Becher mit erhabenen Ovalen ohne Inschrift aus Piwonice (Polen) stammt nach Ansicht der polnischen Archäologen infolge des

⁴ H. I. Eggers, *Der römische Import im freien Germanien*, Hamburg, 1951, Taf. 2, Typ 238, Variante Blickshøj.

⁵ G. Ekholm, *Als orientalisches angenommene Gläser Skandinaviens*, Antikvariskt Arkiv 26, Gruppe 11 C 95, Taf. 2/95.

⁶ *Ibidem*, S. 22, Nr. 96.

⁷ *Ibidem*, S. 23, Nr. 97.

⁸ K. Dabrowski, J. Karwowska, *Metoda konserwacji szkła rzymskiego na przykładzie kielicha ze wsi Kiwonice*, pow. Kalisz, in *Wiadomości Archeologiczne*, 20, 1954, 2, S. 180.

⁹ G. B. Fedorov, *Naselenie Prutsko-Dnestrovskogo mezhdureč'ja v I tysjačelietii n. È.*, МИА, Москва, 89, 1960, S. 154-155, Abb. 49/1.

¹⁰ S. Reinach, *Traité d'épigraphie grecque*, Editor Ernest Leroux, Paris, 1885, S. 454.

¹¹ H. T. Eggers; *a.a.O.*, S. 22, Nr. 95.

¹² *Ibidem*, S. 22, Nr. 95.

¹³ G. Ekholm, *a.a.O.*, S. 22, Nr. 95.

¹⁴ *Ibidem*, S. 22, Nr. 95.

¹⁵ *Ibidem*, S. 22, Nr. 96.

¹⁶ *Ibidem*, S. 23, Nr. 97.

¹⁷ *Ibidem*, S. 7.

¹⁸ G. F. Fedorov, *a.a.O.*, S. 154.

¹⁹ *Ibidem*, S. 155.

archäologischen · Fundzusammenhangs aus dem Beginn des 5. Jahrhunderts u.Z.²⁰.

Außer den erwähnten Glasbechern mit griechischer Inschrift und vier erhabenen Ovalen wurde in Ranževoje²¹ bei Odessa ein konischer Becher mit hexagonalen Facetten und griechischer Inschrift gefunden, der von E. A. Simonovič um die zweite Hälfte des 4./ Anfang des 5. Jahrhunderts u.Z. angesetzt wurde²².

Der Glasbecher mit vier erhabenen Ovalen und griechischer Inschrift aus Barcea weist starke Analogien mit denen aus Vorning und Mălăiești auf und ließe sich in den Typ 238, Variante Blickshoj, und den Typ Vorning II C c einreihen.

Die Nekropole, von Barcea-Galați wurde infolge früherer Funde in die Ausgangsphase der Sîntana de Mures-Černeahov-Kultur datiert.

Das Grab 123 dieses Friedhofs ist von anderen Brand- und Körpergräbern umgeben, die aus der zweiten Hälfte des 4. Jahrhunderts a.Z. und sogar dem Beginn des darauffolgenden Jahrhunderts stammen. Das Grab Nr. 123 läßt sich mit Sicherheit datieren, wenn man in Betracht zieht, daß der Becher mit griechischer Inschrift denen aus Mălăiești und Vorning identisch ist, die in die zweite Hälfte des 4. /Anfang des 5. Jahrhunderts u.Z. bzw. in die zweite Hälfte des 4. Jahrhunderts angesetzt wurden.

²⁰ K. Dabrowski, J. Karwowska, a.a.O., S. 184.

²¹ E. A. Simonovič, *Vestnik drevnej istorii*, Moskva, 1966, S. 105.

²² *Ibidem*, S. 106.

Abb. 1. Barcea-Tecuci.
Glasbecher mit griechischer
Inscription aus Grab 123 der Nekropole

ΠΙΕΖΗΣΚΑΛΥΣΑΙ

Abb. 2. Barcea-Tecuci.
Griechische Inschrift auf
dem Glasbecher

Abb. 3. Barcea-Tecuci. Grab 123: 1 - 8 Keramik; 9 - 10 Kämme aus Knochen.

**ACCESORII VESTIMENTARE.
FIBULE DIN NECROPOLA DE LA BARCEA.
CULTURA SÂNTANA DE MUREȘ – CERNEACHOV.
SECOLUL AL IV - LEA P. CHR.¹**

STELA ȚAU, MIRCEA NICU

Key words: Sântana de Mureș-Cerneahov Culture, 4th century AD, fibulas, Barcea necropolis, graves

Dintre piesele vestimentare din necropola de la Barcea, jud. Galați, fibulele ocupă un loc important datorită varietății lor. În cele 167 de morminte dezvelite în necropolă s-au descoperit 60 de fibule din care 58 în morminte de incinerație și înhumatie și 2 passim. Dintre acestea numai la 47 li s-a putut determina tipul, restul fiind puternic deteriorate datorită oxidării puternice de-a lungul timpului.

În marea lor majoritate au fost realizate din bronz, argint, argint cu foiță de aur și fier.

Poziția fibulelor față de schelet era diferită de la mormânt la mormânt; pe partea stângă sau dreaptă a toracelui, sub omoplat, sub craniu sau chiar printre vasele apropiate de schelet.

În 9 morminte de înhumatie s-au descoperit câte două fibule pereche așezate în zona claviculei stângi și a celei drepte, cum a fost în cazul mormintelor 12, 18, 71, 104, 127, 129, 131, 148; iar în trei morminte - 50, 105, 116 s-au descoperit câte două fibule nepereche. La mormântul 127 cele două fibule descoperite erau așezate pe partea dreaptă, una spre umărul drept, iar a doua mai jos pe coaste.

După modul cum au fost realizate, fibulele din necropola de la Barcea din secolul al IV-lea p. Chr. le putem împărți în cinci tipuri.

Tipul I - Fibule cu piciorul întors pe dedesubt și înfășurat.

Tipul II - Fibule cu portagrafa fixă.

Tipul III - Fibule cu semidisc și placă romboidală la picior.

Tipul IV - Fibule cu butoni în formă de bulbi de ceapă.

Tipul V - Fibule de fier.

Unele dintre tipurile amintite mai sus au variante pe care le vom discuta în ordinea descrierii fiecărui tip.

Tipul I - Fibule cu piciorul întors pe dedesubt și înfășurat. Aici sunt cuprinse marea majoritate a fibulelor din necropolă. Toate sunt realizate din bronz, excepție face una singură care este de argint. Acest tip de fibulă este răspândit într-un areal foarte mare, în care este inclus și teritoriul României.

După felul cum este realizat resortul la acest tip de fibule distingem două variante:

¹ Articol publicat în revista Acta Musei Tutovens, V, 2009, Bârlad, pp. 99-115.

Varianta I.1.

Fibula este realizată dintr-o singură bucată, are piciorul întors pe dedesubt și înfășurat, resortul este o continuare a arcului și este răsucit în patru spire formând o buclă peste arc. Din această variantă face parte o singură fibulă descoperită în mormântul 50 - 51 (unde a mai apărut o a doua fibulă, tot din argint, cu semidisc și picior romboidal. Aceasta din urmă s-a descoperit sub omoplatul stâng, iar prima imediat deasupra scheletului în pământul de umplutură). Mormântul 50 - 51 s-a descoperit în partea de nord a sectorului A (Pl. 4, I.1).

Corpul fibulei este îngust, arcul ușor curbat și triunghiular în secțiune. Pe corp și pe picior au fost adăugate ca decor patru inele perlate: două delimitează arcul și două piciorul. Pentru înfrumusețarea ei a fost introdus prin resort un ax realizat dintr-o sârmă de fier învelit cu o foiță de argint, ce a fost fixat la cele două capete cu două inele din sârmă de argint (Pl. 1, fig. 1). Prin modificarea apărută la acest exemplar nu va schimba cu nimic apartenența ei la tipul de fibulă amintit mai sus. Face parte din tipul ungar denumit de O. Almgren 166², sau tipul ușor dezvoltat în spațiul dintre Dunăre și Tisa.

În arealul românesc al culturii Sântana de Mureș, acest tip de fibulă s-a descoperit în mormântul 57 la Mogoșani³ o fibulă de argint, în mormântul 4 la Sultana⁴ (Isăcescu, Ionescu 1976, pl. IV, 1), în mormântul 46 la Sântana de Mureș⁵ și o fibulă de bronz la Fântânele⁶.

După părerea unor cercetători⁷ acest tip de fibulă se găsește răspândit în partea vestică a arealului culturii Sântana de Mureș-Cerneahov și au o circulație în tot secolul al IV-lea p. Chr. și până în secolul al V-lea p. Chr.⁸

Varianta I.2.

În această variantă au fost incluse fibulele din două părți, cu piciorul întors pe dedesubt și înfășurat, cu spirala resortului dintr-o singură bucată. După modul cum este prins resortul, această variantă se împarte în trei subvariante:

I.2a. Din această subvariantă face parte o singură fibulă de bronz descoperită în mormântul 24 care se află în partea sudică a sectorului B din planul necropolei (Pl. 4, I. 2a). Starea ei este precară; resortul, acul și portagrafa lipsesc, s-au distrus datorită umidității, ce a rămas este acoperit cu un strat gros de oxid (Pl. 1, I.2a).

Resortul acestei fibule a fost prins de arc cu ajutorul unui manșon care s-a continuat din corpul fibulei și s-a răsfrânt spre exterior. Prin acesta a trecut axul resortului.

² O. Almgren, *Studien über nordeuropäische Fibelformen der ersten nachchristlichen Jahrhunderte Mit Berücksichtigung der provinzial-römischen und südrussischen Formen*, ediția a 2-a, Leipzig, 1923, gruppe VI, taf. VII, 166; E. Patek, *Verbreitung und Herkunft der römischen Fibeltypen in Pannonien*, Budapesta, 1942, p. 139; I. Peškař, *Fibeln aus der römischen Kaiserzeit in Mähren*, Praga, 1972, 112, taf. 30.

³ Gh. Diaconu, *Mogoșani. Necropola din secolul IV e.n.*, Târgoviște, 1970, pp. 819-824, fig. 1.1.

⁴ C. Isăcescu, B. Ionescu, *Necropola prefeudală din secolul al IV-lea de la Sultana, Com. Mănăstirea, Jud. Ilfov*, în Muzeul Național, 3, 1976, pp.185-190, pl. IV, 1.

⁵ I. Kovács, *A marosszentannai népvándorlaskari temető*, în Dolgozatok. Travaux de la Section numismatique et archéologique du Musée National de Transylvanie, III, Cluj, 1912, pp. 250-342, fig. 61-63.

⁶ G. Marinescu, C. Gaiu, *Die Necropole bei Fântânele „Rât”, Gem. Matei, jud. Bistrița-Năsăud aus dem 4. Jahrhundert u.Z.*, în Dacia N.S., XXXIII, 1989, pp. 125-143, fig. 3A.

⁷ I. Ioniță, *Die Fibeln mit ungeschlagenem Fuss in der Sântana de Mureș-Černjachov-Kultur*, în E. Straume, E. Skar (Hrsg.), *Peregrinatio Gothika III*, Oslo, 1992, pp. 77-90, fig. 1; fig. 6, 1.

⁸ *Idem*, *Die Fibeln mit ungeschlagenem Fuß Almgren Gruppe VI, 1*, în J. Kunow (Hrsg.), *100 Jahre Fibelformen nach Oscar Almgren. Internationale Arbeitsstagung 25-28 Mai 1997 in Kleinmachnow, Land Brandenburg, Wünsdorf 1998*, p. 234.

Un alt exemplar dar din argint s-a descoperit în mormântul 72 din necropola Valea Seacă⁹. Acest tip de fibulă este rară în cultura Sântana de Mureș-Cerneahov în România.

I.2b. Fibule cu piciorul întors pe dedesubt și înfășurat, cu spirala resortului dintr-o singură bucată. La această subvariantă se observă că spirala este trecută printr-o gaură la extremitatea superioară a arcului; spirala pornește de lângă arc, se înfășoară pe ax până la capăt, apoi se întoarce sub formă de coardă până la extremitatea următoare a axului, înfășoară axul până la arc. Spirala pe ax este fixată la capete de inele care, în foarte multe cazuri, au căzut. Majoritatea fibulelor din această variantă au fost lucrate din bronz, numai în cazul mormântului 148 au fost lucrate din argint. O astfel de subvariantă s-a descoperit în mormintele 23, 25, 71, 72, 87, 91, 93, 128, 131, 132, 148, 165. O parte din fibulele acestei variante sunt simple fără niciun decor, cu secțiunea arcului în segment de cerc, triunghiular sau rectangular în cazul mormintelor 25, 71, 93, 115, 116, 118, 128, 131. La fibulele din mormintele 20 și 23 apar fațete atât pe arc, cât și pe picior, realizate din turnare; la unele exemplare apar incizii sub formă de „x”, aplicate atât pe arc, cât și pe picior. Acest decor s-a întâlnit la fibulele din mormintele 91, 104, 127, 132; sau apare un decor în rețea la baza piciorului fibulei de la mormântul 72 (Pl. 1, fig. 3, 4, 5, 6, 7, 8).

Fibulele prezentate în această subvariantă ocupă un loc important chiar central în sectorul C din planul necropolei, apoi trei în scetorul A și două în partea de sud-est a sectorului B (Pl. 5, I.2b). În România s-au descoperit în următoarele necropole: Sântana de Mureș¹⁰, Izvoare¹¹, Târgșor¹², Spanțov¹³, Mogoșani¹⁴, Lețcani¹⁵, Sultana¹⁶, Valea Seacă¹⁷, Lunca¹⁸, Budești¹⁹. Fibulele din această subvariantă au fost încadrate în a treia fază a culturii Sântana de Mureș-Cerneahov și în perioada C 3b²⁰.

I.2c. Fibule cu piciorul romboidal întors pe dedesubt și înfășurat, cu spirala resortului dintr-o singură bucată. Are același sistem de înfășurare a spiralei pe ax, ca la subvarianta I.2b, numai că are picior romboidal. Din această subvariantă fac parte șase fibule, toate au fost lucrate din bronz și au fost descoperite în mormântul 18 - fibule pereche, 22, 47, 96, 130. Au arcul în bandă rectangulară sau semicerc.

Acest tip de fibulă (Pl. 5, I.2b) este răspândit în toate cele trei sectoare ale necropolei, un exemplar în nord-vestul sectorului A, alt exemplar chiar în nordul sectorului B, iar patru exemplare

⁹ V. Palade, *Așezarea și necropola de la Bârlad - Valea Seacă (sfârșitul secolului al III-lea - a doua jumătate a secolului al V-lea)*, Editura Arc 2000, București, 2004, p. 500, fig. 164, 2.

¹⁰ I. Kovács, *op. cit.*, fig. 21, 2a; 36, 1a, 3a.

¹¹ R. Vulpe, *Izvoare. Săpăturile din 1936-1948*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1957, fig. 329, 2.

¹² Gh. Diaconu, *Târgșor. Necropola din secolele III-IV e.n.*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1965, pl. LXXIV, 2; pl. LXXVII, 7.

¹³ B. Mitrea, C. Preda, *Necropole din secolul al IV-lea e. n. în Muntenia*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1966, fig. 122, 1, 2; 128, 1, 2.

¹⁴ Gh. Diaconu, *Mogoșani. Necropola din secolul IV e.n.*, fig. 12, 1, 2, 3, 8, 10, 12.

¹⁵ C. Bloșiu, *Necropola din secolul al IV-lea e.n. de la Lețcani (Jud. Iași)*, în *Arheologia Moldovei*, VIII, 1975, pp. 203-280, 13, 3; 20, 3.

¹⁶ C. Isăcescu, B. Ionescu, *op. cit.*, pl. IV, 2, 3, 4.

¹⁷ V. Palade, *op. cit.*, fig. 107, 3; 161, 3.

¹⁸ I. Dragomir, *Necropola birituală. Sântana de Mureș-Cerneahov de la Lunca, regiunea de sud a Moldovei*, în *Danubius*, XIX, 2001, Galați, pp. 5-193, fig. 15, 4.

¹⁹ V. Vornic, *Așezarea și necropola de tip Sântana de Mureș-Černjachov de la Budești*, Editura Pontos, Chișinău, 2006, 81, 5; 85, 6.

²⁰ I. Ioniță, *Chronologie der Sântana de Mureș-Černjachov-Kultur (I)*, în J. Kmiecinski (Hrsg.), *Peregrinatio Gothika I (Archaeologica Baltica VII)*, Łódź, 1986, p. 82.

în sectorul C, destul de distanțate între ele (două în vest, una spre sud-est, iar ultima către vest-nord-vestul sectorului) ca și cum ar înconjura restul mormintelor. Din materialul publicat până în prezent acest tip de fibulă s-a descoperit la Târgșor²¹, la Independența²², Miorcani²³, Lețcani²⁴ în Transilvania la Sântana de Mureș²⁵. După cum observăm, această subvariantă este întâlnită în aria culturii Sântana de Mureș-Cerneahov dar nu cantitativ și este datată în a doua jumătate a secolului al IV-lea p. Chr. de către A. K. Ambroz în subgrupa a 3-a, seria a III-a²⁶.

Aceste fibule se întâlnesc în așezările și necropolele de tip Sântana de Mureș de pe teritoriul României și aria acestei culturi, pe la mijlocul secolului al IV-lea p. Chr. și chiar până la sfârșitul lui.

Varianta I.3.

Fac parte fibule cu piciorul întors și înfășurat pe dedesubt, cu spirala resortului executată din trei bucăți de sârmă, activă fiind numai partea centrală. Resortul acestor fibule este lung, sârma înfășurată de o parte și de alta a părții active și este numai pentru decor. Resortul la capete este fixat cu niște inele. Această variantă o întâlnim numai în două cazuri la mormintele 108, 129 și au fost realizate din bronz. Fibula de la mormântul 129, are arcul rectangular, iar ca decor are pe margine o linie incizată (Pl. 2, 5, 6; Pl. 6, I.3). Acest tip de fibule s-a descoperit în sectorul C, delimitând centrul necropolei.

În aria culturii Sântana de Mureș-Cerneahov întâlnim frecvent astfel de fibule la Izvoare²⁷, Târgșor²⁸, Miorcani²⁹, Valea Seacă³⁰, Mihălășeni³¹, Budești³² și Kosanovo³³.

Varianta I.4.

Din această variantă fac parte acele fibule cu piciorul întors și înfășurat pe dedesubt cu spirala resortului executată din două bucăți de sârmă, unde ambele segmente sunt active (fig. 2). Partea centrală a resortului are aceeași funcție ca la varianta 3, iar segmentul al doilea pleacă de la o extremitate a axului resortului înfășurându-se pe ax, dublează coarda existentă și se continuă pe ax până la extremitatea cealaltă a axului. Și această variantă are la capete inele pentru fixat resortul. În necropola de la Barcea s-au descoperit patru exemplare în mormintele 101, 105, 129, 167 (Pl. 2, 7, 8, 9); toate sunt lucrate din bronz, având arcul în secțiune triunghiulară, semicerc sau rectangulară. În planul necropolei observăm că trei piese s-au descoperit în zona centrală a sectorului C și una în capătul de nord a sectorului A (Pl. 6, I4).

Această variantă cunoaște o largă răspândire în necropolele de tip Sântana de Mureș-Cerneahov

²¹ Gh. Diaconu, *Târgșor. Necropola din secolele III-IV e.n.*, p. 281, CXXXI, 8.

²² B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, 292, 131, 1.

²³ I. Ioniță, *Necropola din secolul IV e. n. de la Miorcani, jud. Botoșani*, în *Cercetări Istorice*, N.S., 1974, 86, 1,1.

²⁴ C. Bloșiu, *op. cit.*, 212, 11, 3.

²⁵ I. Kovács, *op. cit.*, 78, 1, 2.

²⁶ A. K. Ambroz, *Fibuly juga evropejskoj časti SSSR II v. do n. é. - IV v. n. é.*, Archeologija SSSR. Svod archeologičeskich, D1-30, Moskva, 1966, pl. 12, 8-11; pl. 25, 1, 4. 26.

²⁷ R. Vulpe, *op. cit.*, fig. 329, 1, 3.

²⁸ Gh. Diaconu, *Târgșor. Necropola din secolele III-IV e.n.*, pl. CIV, 9; CXI, 6.

²⁹ I. Ioniță, *op. cit.*, fig. 1, 5.

³⁰ V. Palade, *op. cit.*, fig. 116, 4, 5; 125, 4.

³¹ O. L. Șovan, *Necropola de tip Sântana de Mureș-Černjachov de la Mihălășeni (Jud. Botoșani)*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2005, pl. 302, 2a, 2b, 2c.

³² V. Vornic, *op. cit.*, fig. 116, 6; 117, 4, 7.

³³ A. A. Kravčenko, *Kosanovskij mogil nik*, în МИА, Москва, 139, 1967, pp. 77-139, pl. IX, 2, 3, 18.

la Sântana de Mureș³⁴, Târgșor³⁵, Independența³⁶, Kosanovo³⁷, Valea Seacă³⁸, Lunca³⁹, Mihălășeni⁴⁰ și Budești⁴¹.

Aceste două variante I.3 și I.4 sunt încadrate de către Ambroz în grupa 16, varianta 2⁴² și au o dezvoltare de la sfârșitul secolului al III-lea p. Chr. și până în mijlocul secolului al IV-lea. După încadrarea lui I. Ioniță, aceste fibule aparțin etapei a II-a datată la sfârșitul lui C 2 și C 3a⁴³.

Tipul II - Fibule cu portagrafa fixă

În acest tip fac parte doar trei fibule descoperite în mormintele 49, 107, 109; toate de înhumatie (fig.). După modul cum sunt construite se pot distinge în acest tip două variante: fibule dintr-o singură bucată cu portagrafa fixă (Pl. II.1) și fibulă cu portagrafa fixă și spirala resortului executată dintr-o singură bucată (Pl. II.2).

Varianta II.1.

Din această variantă face parte fibula din mormântul de înhumatie 107 care s-a descoperit în centrul sectorului C al necropolei (Pl. 7, II.1). Este realizată din bronz, are corpul executat dintr-o singură bucată, arcul curbat cu profil rombic și picior dreptunghiular. Spirala care este în continuarea capului fibulei se răsucesce pe deasupra, formează o buclă, apoi după o altă răsucire coboară pe sub arc spre picior (Pl. 3, 1). Pe arc pe cele două fețe ale rombului are un decor format din două șiruri de puncte incizate.

Această variantă II.1 este răspândită în fostele provincii romane din centrul Europei, în Mähren, în sud-vestul Slovaciei, Polonia, Austria de Jos, Ungaria, deci în perioada imperiului roman târziu și făcea parte din fibulele militare. Este datată la sfârșitul secolului al III-lea p. Chr. și va circula până la sfârșitul secolului al IV-lea p. Chr.⁴⁴ Până în prezent în necropolele din România nu s-a descoperit acest tip de fibulă.

Varianta II.2.

Cele două fibule care fac parte din această variantă s-au descoperit în mormintele de înhumatie 49 și 109 (Pl. 3, II.2, 2, 3). Mormântul 49 s-a descoperit în partea de nord a sectorului A (Pl. 7, II.2, 2/3). Fibula are arcul în bandă rectangulară în secțiune. Un astfel tip de fibulă o găsim la O. Almgren la poziția 169⁴⁵ și este datată în secolul al IV-lea p. Chr.⁴⁶ Aceeași datare o are și cea de a doua fibulă din mormântul 109, descoperit în sectorul C al necropolei (Pl. 7, 3), care a cunoscut o dezvoltare în regiunea nordică a Mării Negre și este răspândită în cultura Cerneahov din sud-estul Ucrainei⁴⁷. În

³⁴ I. Kovács, *op. cit.*, fig. 83, 2a.

³⁵ Gh. Diaconu, *Târgșor. Necropola din secolele III-IV e.n.*, pl. XXXIII, 3.

³⁶ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 107, 3, 4.

³⁷ A. A. Kravčenko, *op. cit.*, pl. IX, 15, 30.

³⁸ V. Palade, *op. cit.*, fig. 179, 3; fig. 190, 4; fig. 200, 2.

³⁹ I. Dragomir, *op. cit.*, fig. 18, 8.

⁴⁰ O. L. Șovan, *op. cit.*, pl. 301, 6; pl. 302, 7, 8.

⁴¹ V. Vornic, *op. cit.*, fig. 116, 1.

⁴² A. K. Ambroz, *op. cit.*, 66.

⁴³ I. Ioniță, *Die Fibeln mit ungeschlagenem Fuss in der Sântana de Mureș-Černjachov-Kultur*, 82.

⁴⁴ I. Peškař, *op. cit.*, pl. 37, 4, 9.

⁴⁵ *Ibidem*, 87.

⁴⁶ A. K. Ambroz, *op. cit.*, pl. 10, 18, 19.

⁴⁷ *Ibidem*.

necropolele din România s-a descoperit la Târgșor⁴⁸, Lețcani⁴⁹, Valea Seacă⁵⁰ și Budești⁵¹.

Ambele fibule din această variantă, sunt în general destul de rare în necropolele de tip Sântana de Mureș-Cerneahov și sunt datate în cursul secolului al IV-lea p. Chr.

Tipul III - Fibule cu semidisc și placă romboidală la picior

Din acest tip fac parte trei fibule care s-au descoperit în mormintele 11, 50, 59. Două sunt descoperite în morminte de înhumatie, 11 și 50 și cea de a treia într-un mormânt de incineratie. Mormintele 11 și 59 se află în partea de nord-vest a sectorului B, iar mormântul 50 în partea de nord a sectorului A din planul necropolei (Pl. 8, III.1 și III.2). Toate cele trei fibule sunt realizate din argint, dar cea din mormântul de incineratie 59 face parte din rândul fibulelor ornamentate; pe suportul de argint a fost aplicată o foiță de aur. Deoarece fibula din mormântul 50 - îi lipsește resortul, nu putem s-o încadrăm tipologic. În același mormânt a mai fost descoperită o fibulă dintr-o singură bucată, pe care am prezentat-o mai la început. Astfel cele două fibule din mormintele 11 și 59 se împart în două variante: III.1 - fibulă cu semidisc și placă romboidală cu un singur resort; III.2 - fibulă cu semidisc și placă romboidală la picior cu două resorturi.

Varianta III.1.

Fibula din mormântul 11 este realizată din argint, a fost trecută prin foc, piciorul și arcul lipsesc, s-a păstrat numai semidiscul, care este puternic deteriorat, are un singur resort lung montat pe un ax de bronz, pe care este înfășurat sârma resortului. La cele două capete s-a fixat câte un manșon din tablă de argint striată. La baza discului este o sârmă perlată de argint. Această variantă de fibulă cu semidisc și picior romboidal o întâlnim în arealul culturii Sântana de Mureș-Cerneahov la Sântana de Mureș⁵², Spanțov⁵³, Izvorul⁵⁴, Mogoșani⁵⁵, Lețcani⁵⁶, Valea Seacă⁵⁷, Lunca⁵⁸, Mihălășeni⁵⁹. Această variantă de fibulă a fost datată pe baza monedelor descoperite în a doua jumătate a secolului al IV-lea p. Chr.⁶⁰

Varianta III.2.

Din această variantă face parte cea de a doua fibulă din mormântul de incineratie 59 (pl. 8, 2).

Datorită cremației această piesă a avut de suferit - nu mai are al doilea resort dar se observă orificiul pe unde ar fi trebuit să treacă axul - lipsesc și părțile laterale ale primului resort și acul. Partea de jos a piciorului este modificată, iar o parte din foița de aur ce acoperea piciorul a dispărut, precum și ornamentul care desigur a existat. A rămas decorat numai semidiscul și arcul.

Semidiscul fibulei este acoperit cu foiță de aur și decorat în tehnica „au repousse”; în această foiță orfevrierul a decupat trei orificii rotunde, unde au fost montate trei pietre roșii, probabil

⁴⁸ Gh. Diaconu, *Târgșor. Necropola din secolele III-IV e.n.*, pl. CXIII, 2.

⁴⁹ C. Bloșiu, *op. cit.*, fig. 26, 3.

⁵⁰ V. Palade, *op. cit.*, fig. 203, 1; 214, 6.

⁵¹ V. Vornic, *op. cit.*, p. 196, fig. 87, 14; fig. 119, 6.

⁵² I. Kovács, *op. cit.*, fig. 52, 3a-4a.

⁵³ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 87, 3.

⁵⁴ *Ibidem*, fig. 210, 1.

⁵⁵ Gh. Diaconu, *Mogoșani. Necropola din secolul IV e.n.*, fig. 12, 13, 14.

⁵⁶ C. Bloșiu, *op. cit.*, fig. 30, 5.

⁵⁷ V. Palade, *op. cit.*, fig. 138, 2.

⁵⁸ I. Dragomir, *op. cit.*, fig. 14, 4, 5.

⁵⁹ O. L. Șovan, *op. cit.*, pl. 163 B, 1, 2.

⁶⁰ A. K. Ambroz, *op. cit.*, p. 82.

almandine. Foița ce înconjoară pietrele are un decor realizat prin ciocănire ce imită o sârmă perlată.

Această foiță de aur a fost prinsă prin nituri de placa de argint a fibulei, iar marginea ei a fost fixată cu o sârmă perlată de argint. Butonul de argint de deasupra discului este decorat cu un inel din sârmă perlată.

Arcul fibulei cu profil triunghiular aplatizat este îmbrăcat cu foiță de aur, iar capetele acestuia sunt fixate de inele din sârmă perlată. Pe picior, imediat după arc, se observă cum pe o porțiune, foița de aur s-a sudat de suport datorită temperaturii din timpul incinerării.

Această fibulă aparține stilului policrom specific secolului al IV-lea p. Chr.; multe dintre descoperirile de tip Sântana de Mureș-Cerneahov, în special obiectele de podoabă se circumscriu acestui stil care stă la baza răspândirii în Europa a pieselor decorate cu pietre semiprețioase și smalțuri⁶¹.

Aceste tipuri de fibule făcând parte dintre obiectele de lux ale vremii, au circulat în arealul culturii Sântana de Mureș-Cerneahov, iar în România, desigur sunt descoperiri mai rare, astfel la Izvorul⁶², în nordul Mării Negre la Cherci în Crimeea⁶³ și Panticapaeum⁶⁴. Ambele descoperiri din această regiune au fost datate cu monede ce au circulat aici, la sfârșitul secolului al IV-lea p. Chr. și chiar începutul secolului al V-lea p. Chr.

Tipul IV - Fibule cu butoni în formă de bulbi de ceapă

Din acest tip face parte un fragment de fibulă, ce a fost descoperită „passim” în sectorul C. Această piesă provine de la un incinerat, s-a păstrat numai piciorul și o parte din arc cu profil triunghiular (Pl. 9, 1). Sunt rare aceste tipuri de fibule în cultura Sântana de Mureș-Cerneahov; în România trei piese s-au descoperit în necropola de la Valea Seacă⁶⁵. Ele au fost semnalate și în alte foste provincii romane în secolul al IV-lea p. Chr.⁶⁶

Tipul V - Fibule de fier

Din acest tip fac parte trei fibule de fier descoperite în mormintele 8, 74, 83 (Pl. 9, 2), toate morminte de înhumatie. Mormântul 8 se află în partea de est a sectorului B, iar mormintele 74 și 83 se află în sectorul C către vest. Toate cele trei fibule sunt în stare fragmentară, puternic oxidate fără miez metalic, datorită umidității din sol. Din această cauză nu putem să facem niciun fel de descriere sau încadrare tipologică. În general acest tip de fibulă se găsește în majoritatea necropolelor din arealul culturii Sântana de Mureș-Cerneahov.

Fibulele aduc un aport mai mare decât alte piese în datarea unei necropole. Dar și restul obiectelor pe care le vom cerceta, cataramă, piepteni, pahare de sticlă, vor contribui la stabilirea unei cronologii relative a Necropolei birituale de la Barcea de tip Sântana de Mureș-Cerneahov, ce face parte din antichitatea târzie.

⁶¹ R. Teodorescu, *Probleme generale ale artei prelucrării metalelor în secolele IV-XIV*, în vol. Pagini de artă veche românească de la origini până în secolul al XVI-lea, București, 1979, 16.

⁶² B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 183, 1.

⁶³ A. K. Ambroz, *op. cit.*, 4, 14.

⁶⁴ *Ibidem*, 5, 1.

⁶⁵ V. Palade, *Fibule cu capete în formă de bulbi de ceapă în necropola de la Bârlad - Valea Seacă*, în SCIVA, 32, 1981, 3, pp. 437-445.

⁶⁶ I. Peškař, *op. cit.*, 137; E. Patek, *op. cit.*, 149.

**CLOTHING ACCESSORIES,
FIBULAS DISCOVERED IN THE BARCEA NECROPOLIS
SANTANA DE MURES-CERNYAKHOV CULTURE 4TH CENTURY A.D.**

Among the articles of clothing coming from the Barcea necropolis, Galati county, fibulas are particularly important, due to their variety. A number of 60 fibulas were found in the 167 tombs discovered in the necropolis, 58 of which in incineration and inhumation tombs and 2 scattered. The type could only be determined for 47 of the fibulas, the rest of them being too deteriorated from oxidation over a long period of time.

The majority of the fibulas were made of bronze, silver, silver coated with gold leaf and iron.

The position of the fibulas on the skeleton differs from one tomb to another; on the left or the right side of the chest, under the shoulder blade, under the skull or even among the receptacles surrounding the skeleton. Nine inhumation tombs contained one pair of fibulas each, near the left and right collar bones (this is the case of tombs 12, 18, 71, 104, 127, 129, 131, 148); two unmatched fibulas were found in each of the tombs 50, 105 and 116. In tomb 127, the two fibulas were both on the right side, one on the right shoulder and the other one on the ribs.

Depending on their construction, the fibulas from the Barcea necropolis, dating from the 4th century A. D. may be classified into five types:

Type I – fibulas with the foot bent underneath and wrapped (tied foot)

Type II – fibulas with a fixed pinholder

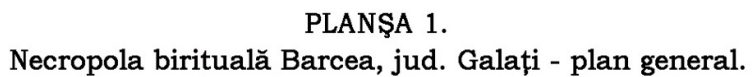
Type III – fibulas with semi-circular head and diamond-shape foot

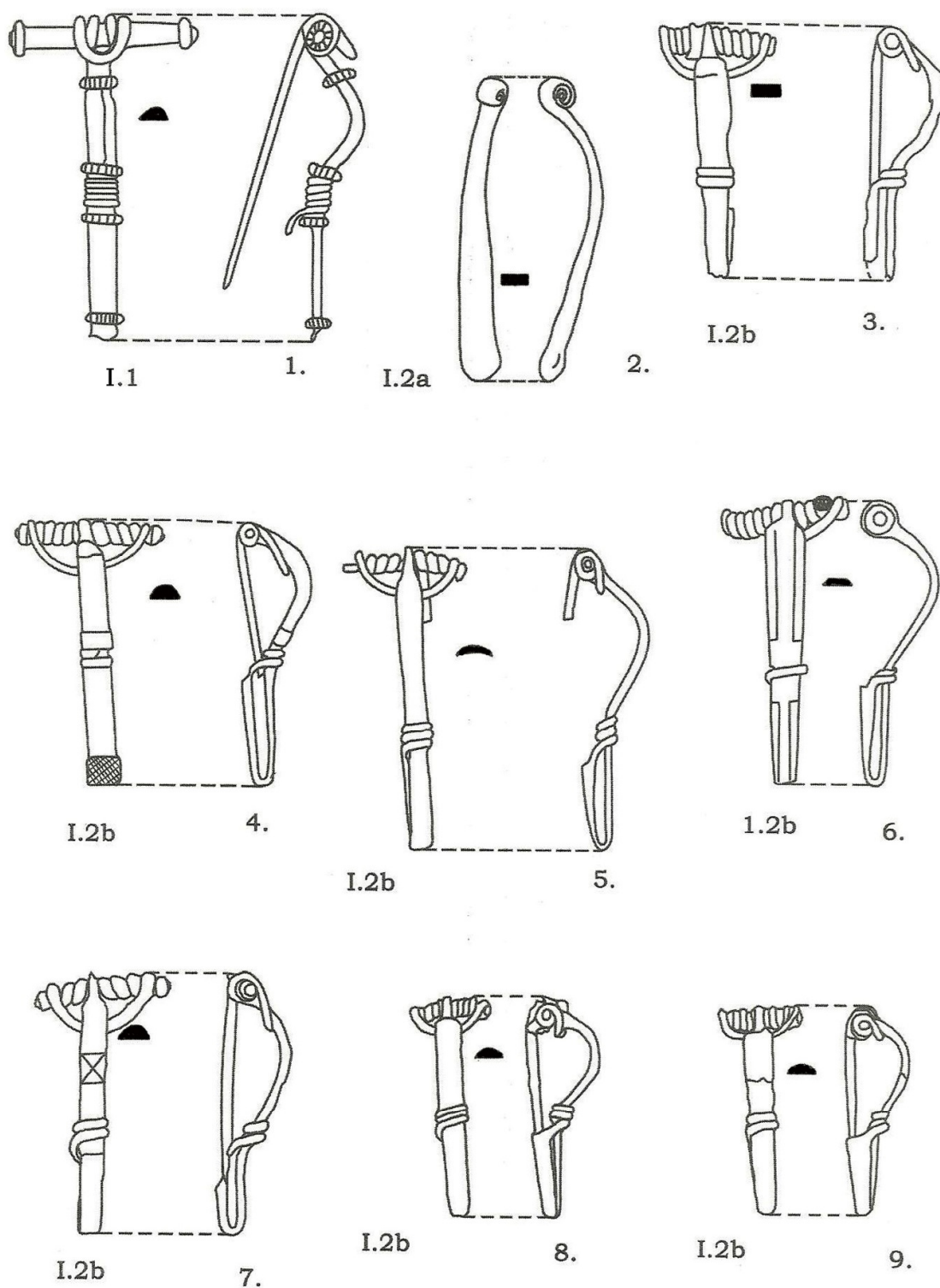
Type IV – fibulas with onion-shape knobs

Type V – iron fibulas.

For some types of fibulas, variants or even sub-variants that developed in this period of time can be identified.

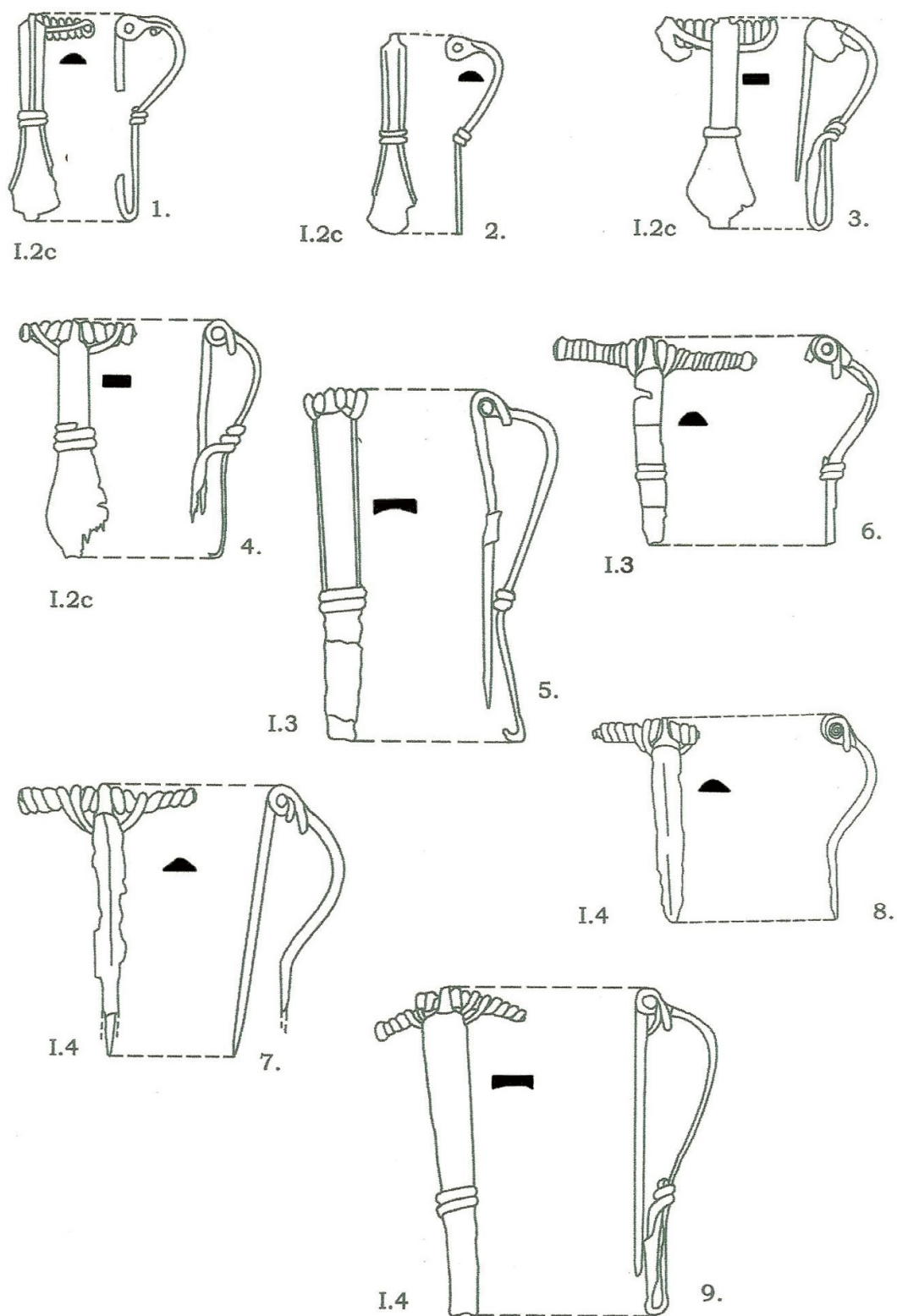
Fibulas and other clothing accessories such as buckles as well as combs or drinking glasses will help establish a relative chronology of the bi-ritual Barcea necropolis, which belongs to the Late Antiquity.

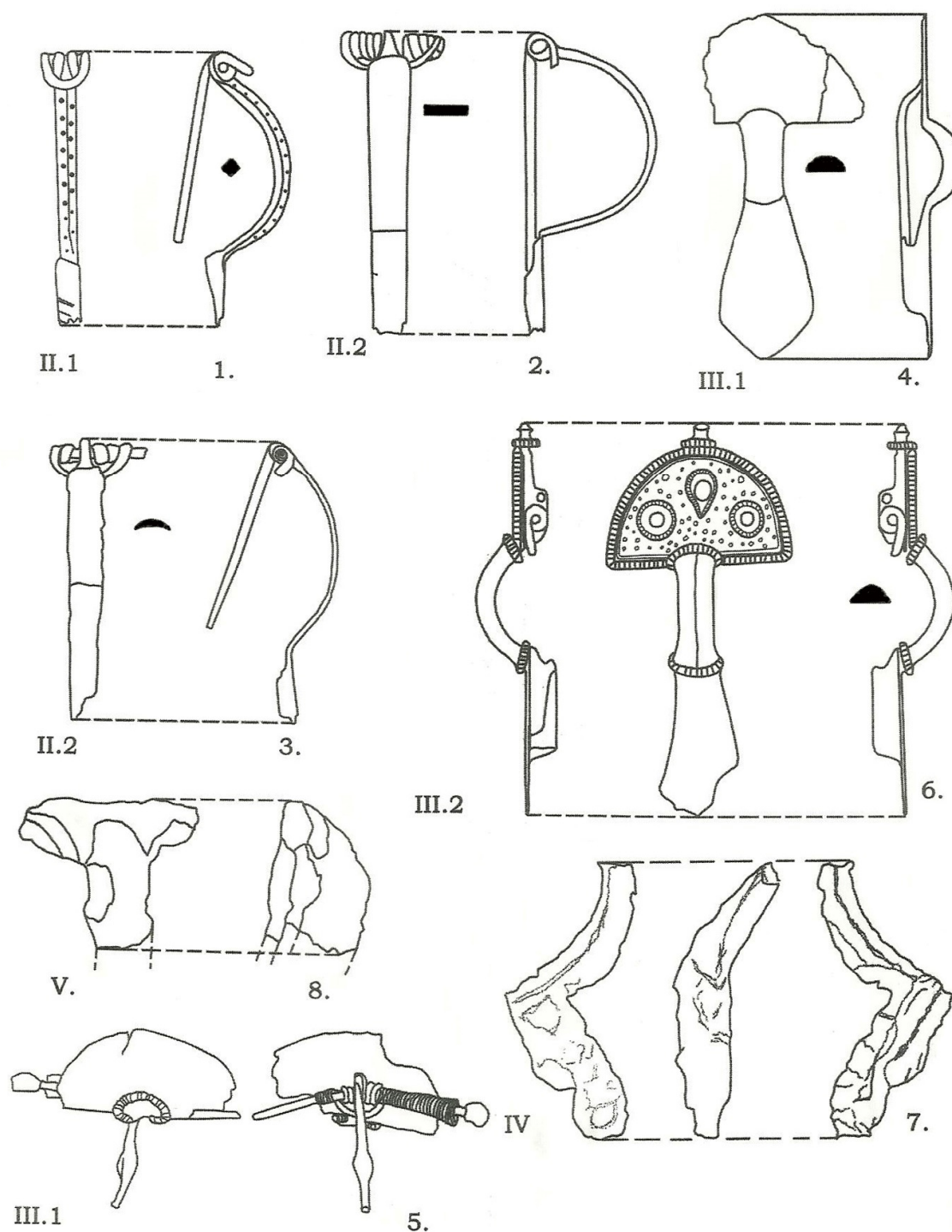
PLANȘA 2.

Fibule tipul I. I. 1 (1); I.2a (2); I.2b (3-9)

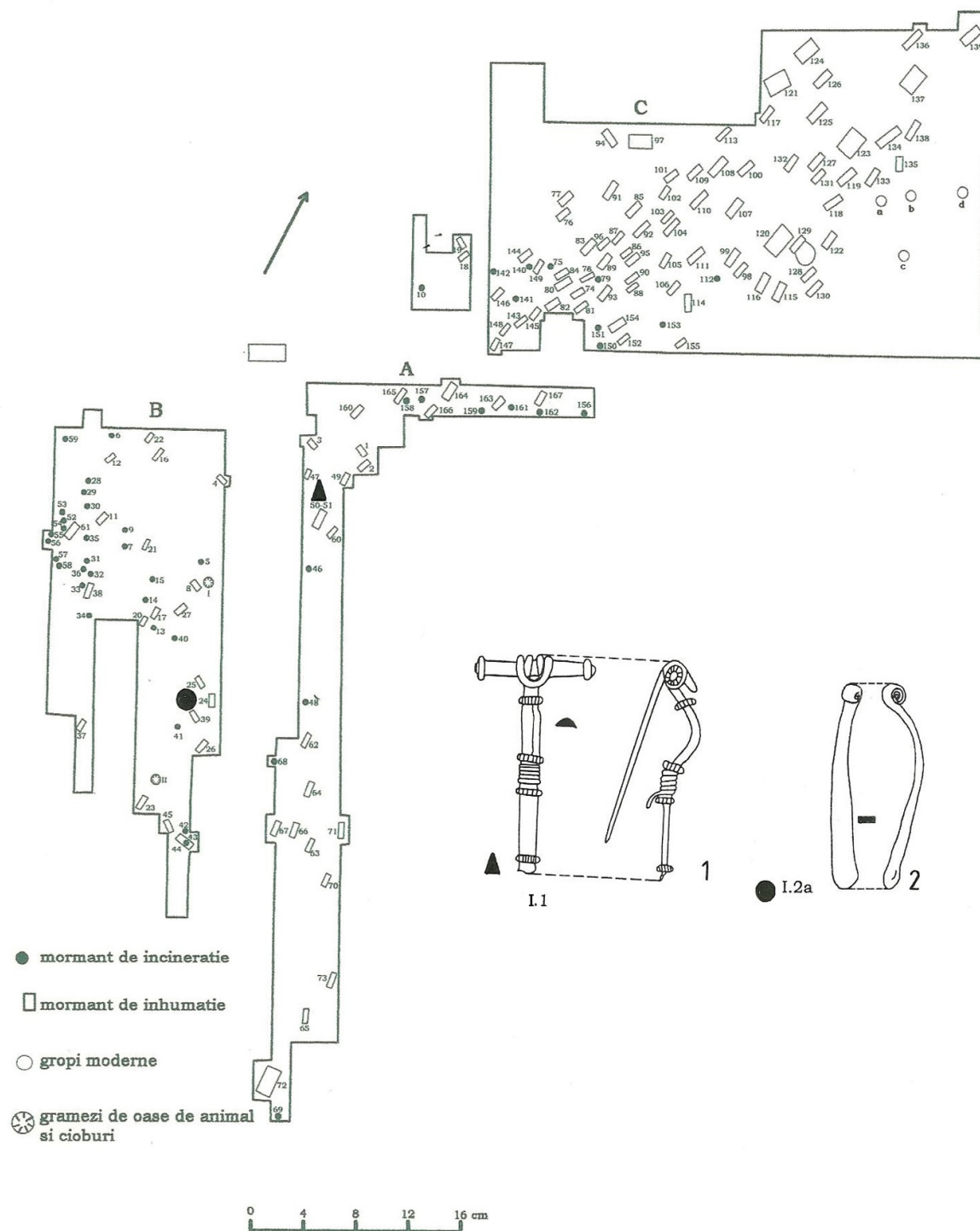
PLANȘA 3.

Fibule tipul I. I.2c (1-4); I.3 (5-6); I.4 (7-9)

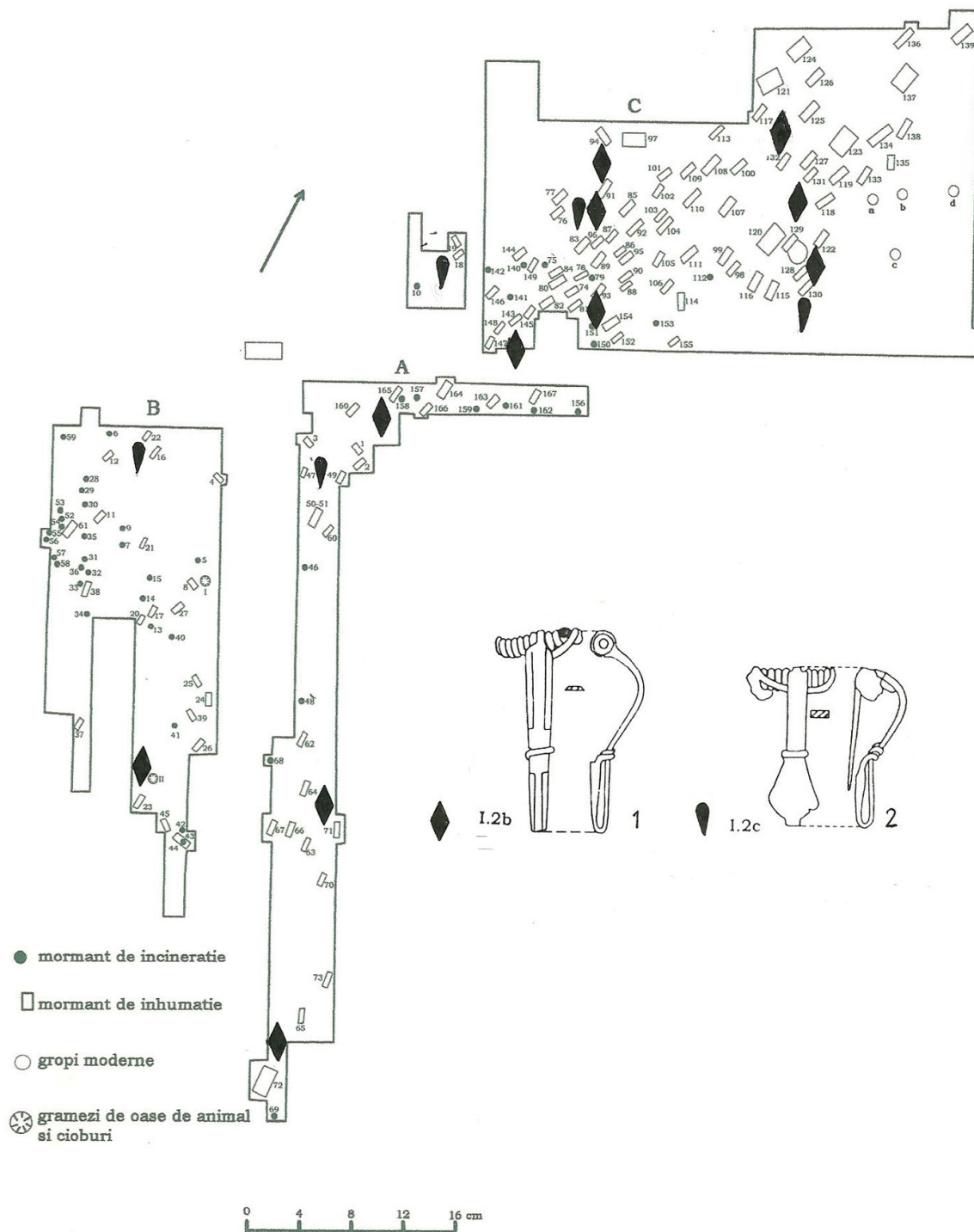

PLANȘA 4.

Fibule tipul II. II.1 (1); II.2 (2-3); Fibule tipul III. III.1 (4-5); III.2 (6)
Fibule tipul IV. IV (7); Fibule tipul V. V (8).

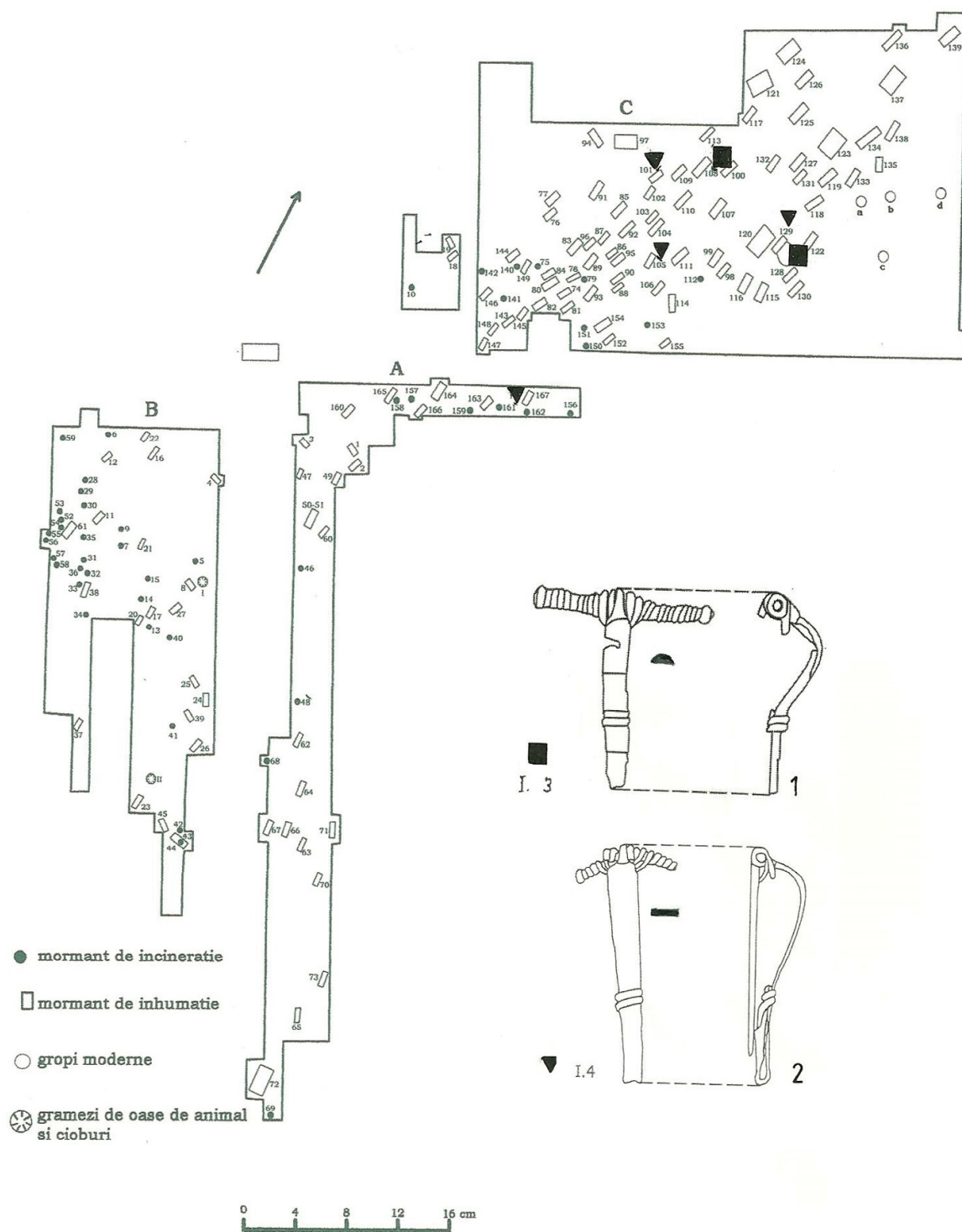

PLANȘA 5.
Fibule tipul I. Varianta I.1; subvarianta I.2a

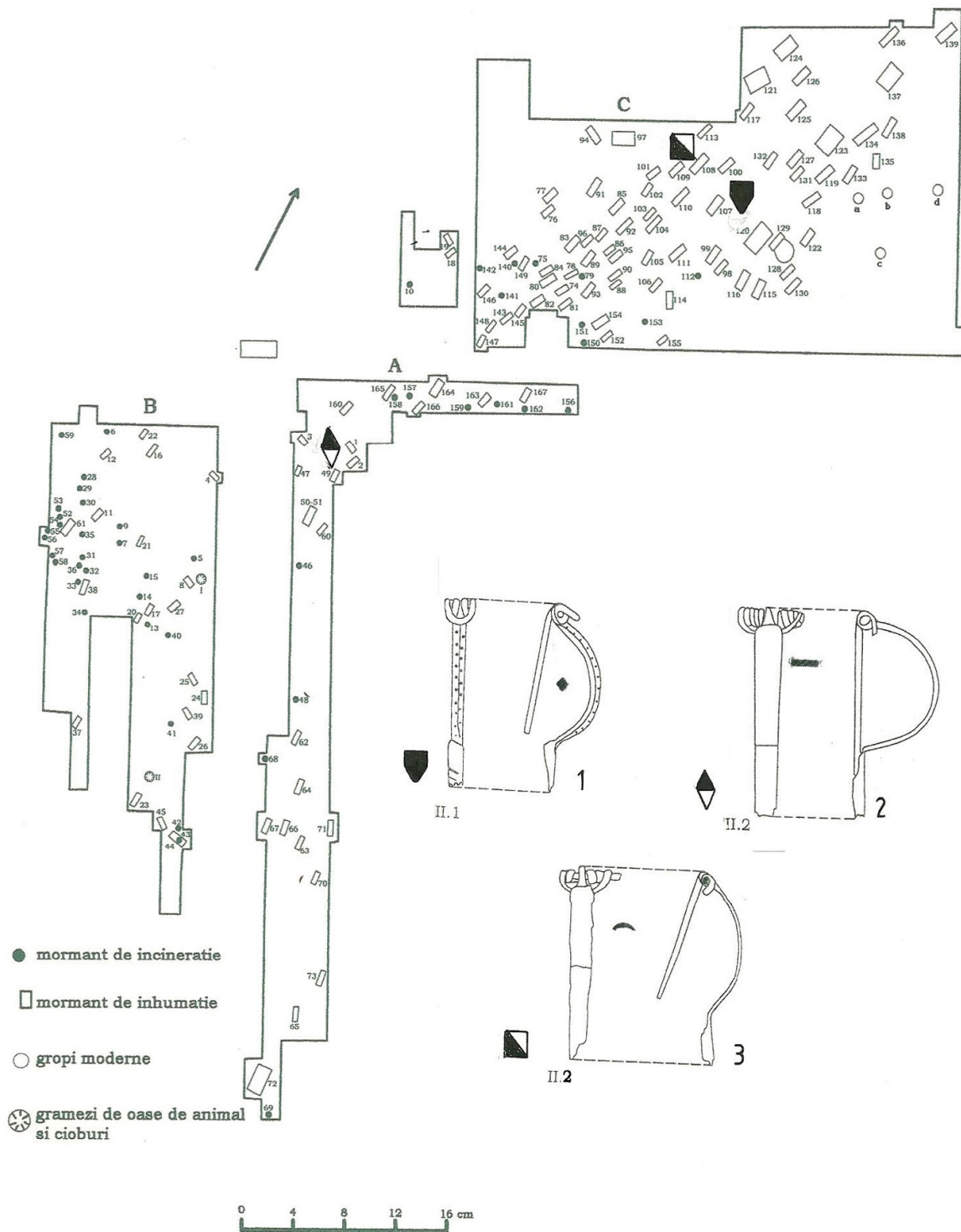

PLANȘA 6.

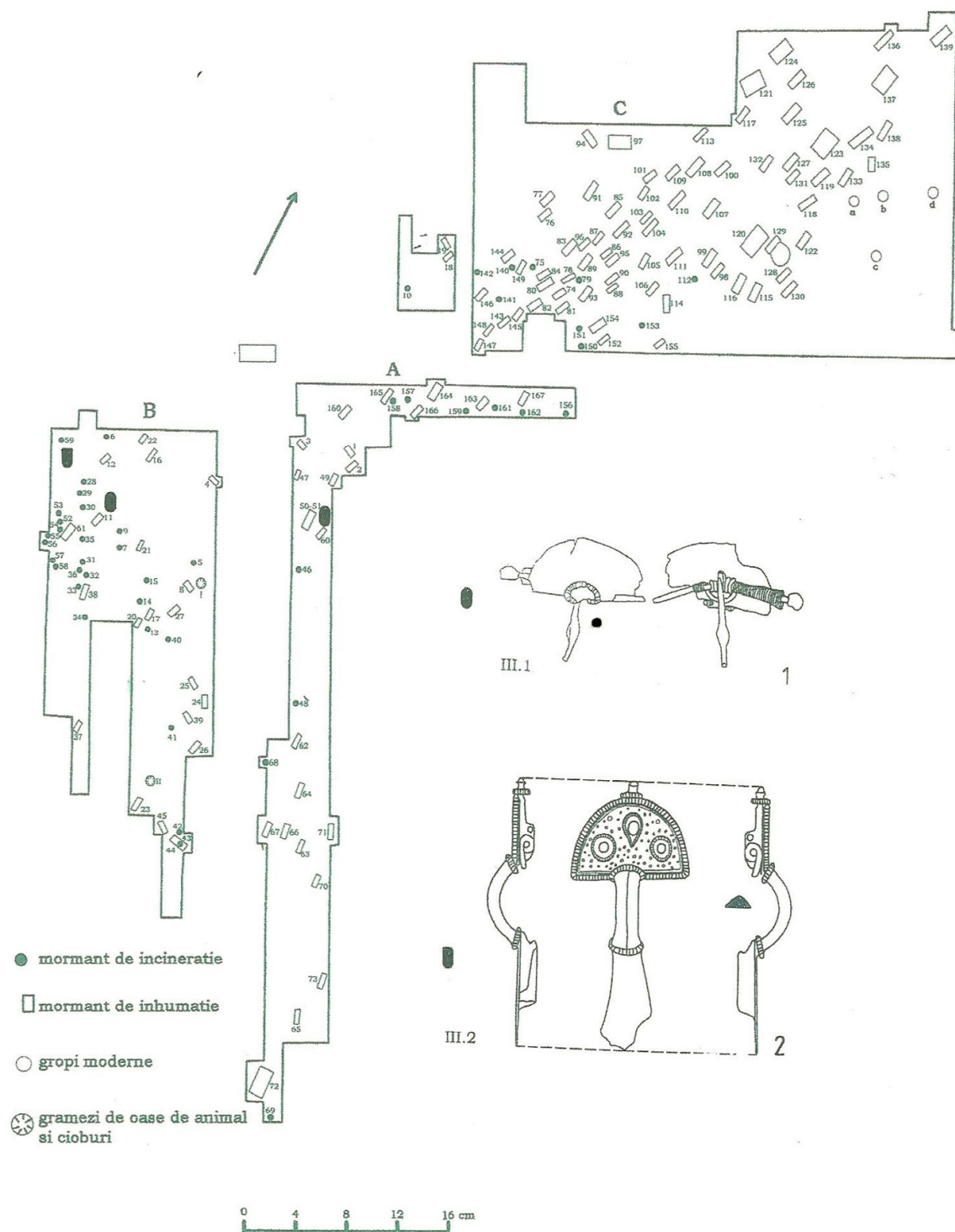
Fibule tipul I. Subvarianta I.2b; subvarianta I.2c.

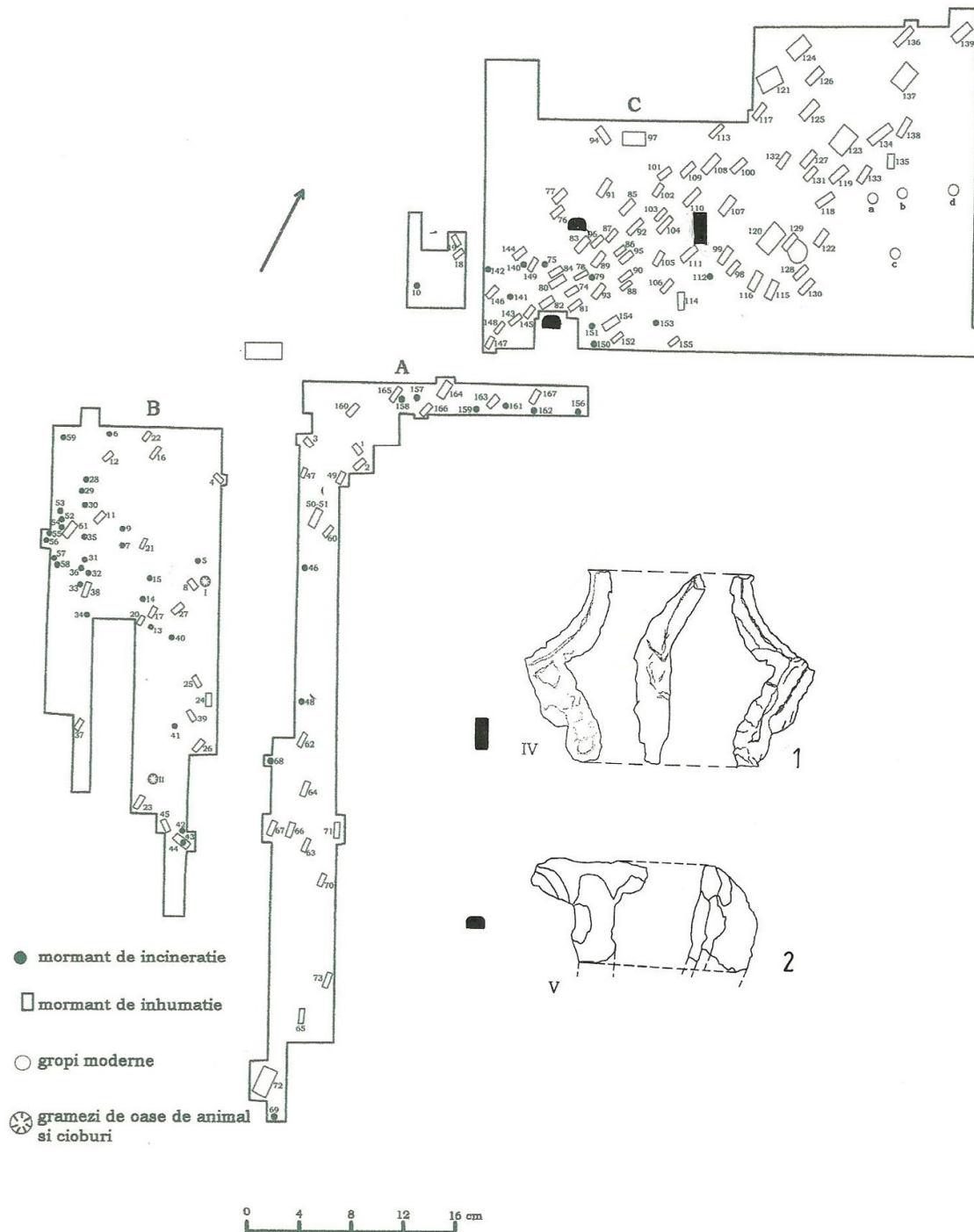
PLANȘA 7.
Fibule tipul I. Varianta I.3; varianta I.4.

PLANȘA 8.
Fibule tipul II. Varianta II.1; varianta II.2.

PLANȘA 9.
Fibule tipul III. Varianta III.1; varianta III.2.

PLANȘA 10.
 Fibule tipul IV și tipul V.

OBIECTE DE TOALETĂ. PIEPTENII DIN NECROPOLA BIRITUALĂ DE SECOL IV P. CHR. DE LA BARCEA¹

STELA ȚAU, MIRCEA NICU

Key words: Sântana de Mureș-Cerneahov culture, 4th centuries AD, combs, Barcea necropolis, tombs

Dintre obiectele de toaletă, pieptenii dețin un loc important printre obiectele de inventar din mormintele Necropolei birituale de la Barcea. În urma dezvelirii celor 167 de morminte s-au descoperit 43 de exemplare, din care două în mormintele de incinerare 142 și 147, restul în mormintele de înhumare.

Pentru tipologie s-au putut folosi numai 39 de piese, patru piepteni aparținând mormintelor 78, 124, 157 și 160, datorită distrugerii sau modificării accentuate în urma cremației nu li s-a putut determina tipul. Pieptenii descoperiți au fost realizați din trei straturi de plăci la mâner, numai unul singur este executat dintr-o singură bucată, aparține mormântului 145, fiind folosit ca pandantiv.

După felul cum a fost executat mânerul cele 39 de piese au fost împărțite tipuri, variante și subvariante.

Tipul I. Pieptene cu mâner trapezoidal

Din acest tip face parte numai un singur exemplar, descoperit în mormântul de înhumare 18. Acest pieptene are mânerul în formă de trapez cu albieri laterale. Placa mediană depășește plăcile laterale cu aproape 4 mm, constituind un decor al mânerului (Pl. 1). Mormântul de înhumare 18 s-a descoperit în partea de vest a sectorului C al necropolei. Acest tip de pieptene s-a descoperit în arealul culturii Sântana de Mureș-Cerneahov la Kosanovo², Budești³, Bogdănești⁴, Valea Seacă⁵, Mihălășeni⁶. Pieptenii din acest tip au apărut alături de alte tipuri de piepteni și se vor dezvolta în arealul culturii până în secolul al IV-lea p. Chr.⁷

¹ Articol publicat în revista *Acta Musei Tutovensis*, VI, 2010, Bârlad, pp. 67-76.

² A. A. Kravčenko, *Kosanovskij mogil'nik*, în *МИА*, Moskva, 139, 1967, pl. XI, 2.

³ V. Vornic, *Așezarea și necropola de tip Sântana de Mureș-Černjachov de la Budești*, Editura Pontos, Chișinău, 2006, fig. 111, 11.

⁴ V. Palade, *Săpăturile arheologice de la Bogdănești-Fălciu, Jud. Vaslui (1967-1968)*, în *MCA*, X, 1973, fig. 13, 3.

⁵ *Idem*, *Așezarea și necropola de la Bârlad - Valea Seacă (sfârșitul secolului al III-lea - a doua jumătate a secolului al V-lea)*, Editura Arc 2000, București, 2004, fig. 195, 2.

⁶ O. L. Șovan, *Necropola de tip Sântana de Mureș-Černjachov de la Mihălășeni (Jud. Botoșani)*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2005, pl. 176, 2.

⁷ M. B. Schukin, *Fenomen Černjachovkoj kul'tury epochi Konstantina-Konstantija ili čto takoe Černjachovkaja kul'tura*, în *Stratum*, 4, Sankt Peterburg, 1999, p. 67, fig. 1 - faza Kosanovo.

Tipul II. Piepteni cu mâner semicircular

Din acest tip fac parte pieptenii cu mâner semicircular cu patru variante.

Varianta II.1

În această variantă sunt grupați pieptenii cu mâner semicircular aplatizat din mormintele de înhumare 50 și 84. Mormântul 50 se află în partea de nord a sectorului A al necropolei și mormântul 84 în sectorul C în grupul mormintelor din partea de vest. Pieptenele din mormântul 84 are o linie incizată la baza mânerului (Pl. 2). Pieptenii din varianta II.1 nu au până în prezent nici o analogie printre descoperirile de tip Sântana de Mureș-Cerneahov din România. Tot ce-i posibil să fi fost, dar s-au distrus fie din cauza cremației sau acizilor din sol. Un exemplar s-a semnalat la Krinicicki⁸, iar în vestul Europei, la Freiburg⁹.

Pieptenii din această variantă cunosc o dezvoltare destul de largă cronologic cuprinzând secolul al III-lea p. Chr. și până în secolul al IV-lea p. Chr.¹⁰

Varianta II.2

În necropolă s-a descoperit un singur pieptene care se încadrează în această variantă și anume, exemplarul din mormântul 70 ce se află în partea de sud a sectorului A. Mânerul acestui pieptene este arcuit slab, aplatizat ca un arc de cerc (Pl. 2). Astfel de piepteni s-au descoperit la Kosanovo¹¹, Hănești¹², Miorcani¹³, Mihălășeni¹⁴, Târgșor¹⁵, Cetatea Veche¹⁶, Fântânele¹⁷, Valea Seacă¹⁸. Această variantă a fost utilizată începând cu secolul al III-lea p. Chr. și până în secolul al IV-lea p. Chr.¹⁹

Varianta II.3

În mormântul 72, aflat în partea sudică a sectorului A al necropolei, s-a descoperit un pieptene ce aparține acestei variante. Are mânerul semicircular ușor înălțat și marginile exterioare ale plăcilor cu dinți oblici (Pl. 2). Această variantă este întâlnită în necropolele de tip Sântana de Mureș-Cerneahov, dar nu cantitativ, deci a cunoscut o răspândire la Târgșor²⁰, Al. Odobescu²¹, Mihălășeni²², Budești²³. Această variantă cunoaște o circulație largă din secolul al III-lea p. Chr. și până în mijlocul secolului al IV-lea p. Chr.²⁴

⁸E. A. Simonovič, *Pamjatniki Černjachovkoj kul'tury Criniciki*, în МИА, Москва, 82, 1960, fig. 2, 3.

⁹S. Thomas, *Studien zu den germanischen Kämmen der römischen Kaiserzeit*, în Arbeits und Forschungs-berichte zur sächsischen Boldendenkmalpflege, 6, 1960, Abb.31.

¹⁰*Ibidem*, p. 92.

¹¹A. A. Kravčenko, *op. cit.*, pl. XI, 2.

¹²N. Zaharia, Em. Zaharia, O. L. Șovan, *Necropola din secolul al IV-lea d.Chr. de la Hănești (Jud. Botoșani)*, în Arheologia Moldovei, 16, 1993, fig. 3, 3.

¹³I. Ioniță, *La nécropole du IV-e siècle de n.è. à Miorcani*, InvArch, VIII (R42-R51), București, 1977, R49a, 8.

¹⁴O. L. Șovan, *op. cit.*, pl. 304, 1a.

¹⁵Gh. Diaconu, *Târgșor. Necropola din secolele III-IV e.n.*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1965, pl. CXXVI, 11.

¹⁶B. Mitrea, C. Preda, *Necropole din secolul al IV-lea e. n. în Muntenia*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1966, fig. 217, 1.

¹⁷G. Marinescu, C. Gaiu, *Die Necropole bei Fântânele „Rât”, Gem. Matei, jud. Bistrița-Năsăud aus dem 4. Jahrhundert u.Z.*, în Dacia N.S., XXXIII, 1989, Abb. A, 2.

¹⁸V. Palade, *op. cit.*, fig. 203, 7.

¹⁹S. Thomas, *op. cit.*, p. 92.

²⁰Gh. Diaconu, *op. cit.*, pl. XCVI, 7.

²¹B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 238, 8.

²²O. L. Șovan, *op. cit.*, pl. 304, 16.

²³V. Vornic, *op. cit.*, fig. 111, 6.

²⁴S. Thomas, *op. cit.*, pp. 92-94.

Varianta II.4

Această variantă s-a descoperit în mormintele de înhumăție 23 și 66. Mormântul 23 se află în partea de sud a sectorului B și 66 înspre sudul sectorului A. Acești piepteni au mânerul semicircular cu două alveole laterale realizate deasupra rândului de nituri care fixează baza mânerului de plăcuțele cu dinți (Pl. 2). Aceste alveole sunt unite între ele cu o canelură mărginită de două linii paralele incizate. La baza mânerului, sub rândul de nituri sunt incizate trei linii paralele. De asemenea, o linie incizată urmărește marginea mânerului semicircular.

Cel de al doilea pieptene din mormântul 66 care este într-o stare de conservare mai puțin bună are același decor.

O astfel de variantă s-a descoperit în arealul culturii din România la Izvoare²⁵, Târgșor²⁶, Lunca²⁷, Valea Seacă²⁸. Varianta II.4 se încadrează cronologic la fel ca variantele tipului II prezentate anterior, considerăm că sunt contemporane.

Tipul III. Piepteni cu mâner semicircular și aripi laterale

Din tipul III fac parte pieptenii cu mâner semicircular și cu aripi laterale. În acest tip sunt încadrați 28 de piepteni cu două variante și subvariante.

În **Varianta III.1** distingem trei subvariante:

Subvarianta III.1a. Aici sunt încadrați piepteni cu mâner semicircular aplatizat și laterale ridicate albiat (Pl. 3). Astfel de piepteni s-au descoperit în mormintele 62, 82, 116, 132, 134, 142, 148. Trei morminte sunt în partea de apus a sectorului C, trei înspre est și unul spre sudul sectorului A. Întâlnim această subvariantă în arealul Culturii Sântana de Mureș-Cerneahov la Sântana de Mureș²⁹, Al. Odobescu³⁰, Mihălășeni³¹, Lunca³², Valea Seacă³³.

Subvarianta III.1b. Această subvariantă cuprinde piepteni cu mâner semicircular înălțat și laterale albiat (Pl. 3). Astfel de piepteni s-au descoperit în mormintele 17, 77, 80, 83, 101, 108, 118, 122, 154, 164. Cinci morminte sunt în zona densă a înmormântărilor din sectorul C, trei în partea de nord, două în partea de est, un mormânt în nordul sectorului A și două în sectorul B. Astfel de piepteni s-au descoperit în multe necropole din România cum ar fi la Izvoare³⁴, Independența³⁵, Lețcani³⁶, Valea Seacă³⁷, Mihălășeni³⁸.

²⁵ R. Vulpe, *Izvoare. Săpăturile din 1936-1948*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1957, fig. 318, 2.

²⁶ Gh. Diaconu, *op. cit.*, pl. LXXIX, 10.

²⁷ I. T. Dragomir, *Necropola birituală. Sântana de Mureș-Cerneahov*, în *Danubius*, XIX, 2001, Galați, fig. 23, 7.

²⁸ V. Palade, *op. cit.*, fig. 163, 3.

²⁹ I. Kovács, *A maroszentannai népvándorlaskari temető*, în *Dolgozatok. Travaux de la Section numismatique et archéologique du Musée National de Transylvanie*, III, Cluj, 1912, fig. 88, 1a.

³⁰ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 238, 4.

³¹ O. L. Șovan, *op. cit.*, pl. 150, 2.

³² I. Dragomir, *op. cit.*, fig. 19, 9.

³³ V. Palade, *op. cit.*, fig. 179, 5.

³⁴ R. Vulpe, *op. cit.*, fig. 318, 3.

³⁵ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 115, 3.

³⁶ C. Bloșiu, *Necropola din secolul al IV-lea e.n. de la Lețcani (Jud. Iași)*, în *Arheologia Moldovei*, VIII, 1975, fig. 22, 10; 29, 5.

³⁷ V. Palade, *op. cit.*, fig. 172, 9; 184, 5.

³⁸ O. L. Șovan, *op. cit.*, pl. 150, 2; pl. 260, 4.

Subvarianta III.1c. Pieptenii cu mâner semicircular foarte înălțat, sub formă de clopot și umeri albiați sunt încadrați în această subvarianta (Pl. 3). Astfel de piepteni s-au descoperit în mormintele 96, 123, 129 și 138. Înălțimea acestor piepteni variază între 0,078 - 0,087 m. Mormintele 123, 129, 138 s-au descoperit în partea estică a sectorului C al necropolei, iar mormântul 96 în vestul aceluiași sector. Pieptenii cu mânerul foarte înălțat își găsesc analogii în arealul culturii, la Târgșor³⁹, Independența⁴⁰, Sultana⁴¹, Valea Seacă⁴², Mihălășeni⁴³. Acești piepteni din subvarianta III.1c sunt datați cronologic în secolul al IV-lea p.Chr. și merg până la sfârșitul lui.

Varianta III.2

Acestei variante îi aparțin pieptenii cu mâner semicircular și laterale drepte. În cadrul ei distingem două subvariante III.2a și III.2b.

Subvarianta III.2a. Aici cu fost incluși pieptenii cu mâner semicircular clopot, cu alveole de o parte și de alta a mânerului, apoi lateralele pornesc paralele cu baza mânerului (Pl. 4). Au fost descoperite două exemplare în mormintele 109, 119 care sunt localizate în estul sectorului C al necropolei. Pieseile aparținând acestei subvariante au analogii în tot arealul culturii cum ar fi la Sântana de Mureș⁴⁴, Târgșor⁴⁵, Spanțov, Independența, Izvorul⁴⁶, Sultana⁴⁷, Drăgușeni-Săveni⁴⁸, Lețcani⁴⁹ (Bloșiu, 1975), Miorcani⁵⁰, Lunca⁵¹, Valea Seacă⁵², Mihălășeni⁵³, Budești⁵⁴.

Subvarianta III.2b. Din această subvariantă fac parte pieptenii care au mânerul semicircular înălțat sau coborât sub formă de clopot și lateralele drepte (Pl. 4). În necropolă s-au descoperit două exemplare în mormintele 105 și 131. Amândouă mormintele se află în sectorul C al necropolei, mormântul 105 se află în grupul de nord al mormintelor din acest sector, iar 131 în grupul de est. Ca și subvarianta III.2a, subvarianta III.2b cunoaște o dezvoltare în arealul acestei culturi, astfel de analogii sunt la Kosanovo⁵⁵, Hănești⁵⁶, Independența⁵⁷, Sultana⁵⁸, Copuzu⁵⁹, Valea Seacă⁶⁰, Mihălășeni⁶¹.

Această variantă III.2 cu subvariantele ei cunosc o mare dezvoltare în arealul vestic al Culturii

³⁹ Gh. Diaconu, *op. cit.*, pl. CXXXVII, 8.

⁴⁰ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 106, 11.

⁴¹ C. Isăcescu, B. Ionescu, *Necropola prefeudală din secolul al IV-lea de la Sultana, Com. Mănăstirea, Jud. Ilfov*, în Muzeul Național 3, 1976, pl. III, 2.

⁴² V. Palade, *op. cit.*, fig. 284, 6; 291, 20; 293, 8.

⁴³ O. L. Șovan, *op. cit.*, pl. 94, 3.

⁴⁴ I. Kovács, *op. cit.*, fig. 26.

⁴⁵ Gh. Diaconu, *op. cit.*, pl. LXXXV, 2; XCI, 2; CXII, 4.

⁴⁶ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 11; 36; 40; 61, 7; 111, 176, 5; 210, 2.

⁴⁷ C. Isăcescu, B. Ionescu, *op. cit.*, pl. II, 4.

⁴⁸ N. Zaharia, Em. Zaharia, F. Aprotosoia, *Sondajul din așezarea de la Drăgușeni, jud. Botoșani (1968)*, în MCA, X, 1973, fig. 10, 2.

⁴⁹ C. Bloșiu, *op. cit.*, fig. 38, 6.

⁵⁰ I. Ioniță, *op. cit.*, R47a, 1.

⁵¹ I. T. Dragomir, *op. cit.*, fig. 20, 2.

⁵² V. Palade, *op. cit.*, fig. 268, 9.

⁵³ O. L. Șovan, *op. cit.*, pl. 37, A1; pl. 72, B1; pl. 157, 2.

⁵⁴ V. Vornic, *op. cit.*, fig. 95, 3.

⁵⁵ A. A. Kravčenko, *op. cit.*, pl. XI, 1, 8.

⁵⁶ N. Zaharia, Em. Zaharia, O. L. Șovan, *op. cit.*, fig. 12B, 4.

⁵⁷ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 122, 4.

⁵⁸ C. Isăcescu, B. Ionescu, *op. cit.*, pl. II, 1.

⁵⁹ C. Mușețeanu, *Necropola din secolul al IV-lea e.n. de la Copozu*, în Cultură și Civilizație la Dunărea de Jos, II, Călărași, 1986, fig. 4, 14.

⁶⁰ V. Palade, *op. cit.*, fig. 161, 1b; 22, 4; 270, 1; 280, 6.

⁶¹ O. L. Șovan, *op. cit.*, pl. 27, B1; pl. 32, A2; pl. 119, 2; pl. 137, A2; pl. 194, A3; pl. 158, A1.

Sântana de Mureș-Cerneahov în mijlocul secolului al IV-lea p. Chr și în a doua jumătate a secolului al IV-lea p. Chr.⁶²

Tipul IV. Piepteni cu plăcile laterale ale mânerului din două bucăți

Din acest tip fac parte piepteni cu plăcile laterale ale mânerului alcătuite din două bucăți. Mânerul semicircular se sprijină pe o bază dreptunghiulară.

În Necropola de la Barcea s-a descoperit un singur pieptene în mormântul de înhumatie 95. Starea lui de conservare este foarte precară, s-a păstrat numai mânerul de formă semicirculară (Pl. 5). Acest mormânt s-a descoperit în sectorul C în partea de vest. Exemplare asemănătoare s-au descoperit în Transilvania la Sântana de Mureș⁶³, Lețcani⁶⁴, Independența, Olteni, Izvorul⁶⁵, Valea Seacă⁶⁶, Mihălășeni⁶⁷. Acest tip de pieptene dezvoltat mai târziu în arealul Culturii Sântana de Mureș se va regăsi în alte regiuni învecinate, în Tisa superioară⁶⁸.

Tipul V. Pieptene cu mâner triunghiular

Din acest tip face parte un singur pieptene care are mânerul triunghiular care se sprijină pe o bază dreptunghiulară (Pl. 5). Acest exemplar s-a descoperit în M 59, aflat în centrul dens al sectorului C. Mânerul este triunghiular aplatizat, dar nu este plin până la baza dreptunghiulară, apare un decupaj semicircular. Fixarea mânerului triunghiular de baza dreptunghiulară s-a făcut cu ajutorul a două nituri de bronz de plăcuțele laterale cu dinți ale pieptenului. Placa mediană a mânerului este fixată de plăcile laterale tot cu două nituri de bronz. Restul plăcuțelor cu dinți sunt fixate în baza dreptunghiulară cu șase nituri de bronz. Pieptenele nu are un finisaj reușit, se observă acest lucru la marginea interioară a mânerului de formă semicirculară. Meșteșugarul care a încercat să realizeze un nou tip de pieptene sau poate a reparat un pieptene deteriorat de multă folosință. În arealul Culturii Sântana de Mureș-Cerneahov s-au descoperit piepteni cu mâner triunghiular plin, ori foarte înălțat sau aplatizat. Acest pieptene din mormântul 89 trebuie să-l considerăm o nereușită a meșteșugarului.

Tipul VI. Pieptene bilateral

Acest tip este reprezentat de un singur exemplar care are plăcuțe cu dinți bilaterali prinse cu două plăci dreptunghiulare fixate cu patru nituri de fier.

Plăcile dreptunghiulare sunt ornamentate cu două linii paralele incizate ce urmăresc marginile lor (Pl. 6). În necropolă a fost descoperit un singur exemplar în mormântul 73 ce se afla poziționat în partea de sud a sectorului A. Tipul de piepteni cu dinți bilaterali este rar întâlnit în arealul Culturii Sântana de Mureș-Cerneahov apărând numai în partea vestică a ei. Astfel a apărut la Spanțov⁶⁹, Copuzu⁷⁰, Fântânele⁷¹, Mihălășeni⁷². Pieptenele cu dinți bilaterali este un produs al lumii romane și

⁶² S. Thomas, *op. cit.*, p. 110, fig. 60.

⁶³ I. Kovács, *op. cit.*, fig. 42, 2; 52, 5; 92, 1.

⁶⁴ C. Bloșiu, *op. cit.*, fig. 6, 1; 8, 14; 15, 4.

⁶⁵ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 147, 1; fig. 169, 9; fig. 204, 2.

⁶⁶ V. Palade, *op. cit.*, fig. 261, 5; 265, 8.

⁶⁷ O. L. Șovan, *op. cit.*, pl. 67, 5; pl. 102, 1; pl. 117, 1; pl. 161, 2; pl. 267, 1A.

⁶⁸ V. Kotigorsko, *Ținuturile Tisei superioare în veacurile III î.e.n. - VI e.n. (Perioadele La Tène și romană)*, Bibliotheca Thracologica, XI, București, 1995, p. 161, fig. 125, 43.

⁶⁹ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 33, 2.

⁷⁰ C. Mușățeanu, *op. cit.*, p. 217, fig. 4, 14.

⁷¹ G. Marinescu, C. Gaiu, *op. cit.*, p. 141, fig. 4A, 5.

⁷² O. L. Șovan, *op. cit.*, pl. 306, 39.

s-a răspândit la populațiile cu care au venit în contact în secolul al IV-lea p.Chr. și va continua să fie utilizat în secolul următor și chiar mai târziu.

Tipul VII. Pieptene dintr-o singură bucată de os și laterale drepte

Din acest ultim tip face parte un pieptene executat dintr-o singură bucată de os, descoperit în mormântul 145, ce a fost poziționat în partea vestică a sectorului C. Acest exemplar este un pandantiv - ca tip, putem să-l încadrăm în rândul pieptenilor cu mânerul în formă de clopot cu laterale drepte (Pl. 6). Are un orificiu pentru înțărâ în partea superioară a mânerului; jumătate din el este dințat. Pe mâner apare un decor format din cercuri cu punct la mijloc. Piepteni pandantiv s-au descoperit la Valea Seacă⁷³.

Tipologia pieptenilor din Necropola de tip Sântana de Mureș de la Barcea va contribui alături de alte piese de inventar la stabilirea unei cronologii relative a înmormântărilor.

CLOTHING ACCESSORIES. COMBS

Combs are among the most important articles of clothing found in the tombs of the Barcea bi-ritual necropolis. When the tombs were uncovered, 43 pieces were found, most of them in inhumation tombs, and only two in incineration tombs.

Only 39 pieces could be used for the typology. The combs were made of three layers of plates for the handle; only one comb was made of a single piece (found in Tomb 145) and was used as a pendant.

Depending on the way the handle was made, the 39 pieces are classified into types with variants and sub-variants.

Type I. Combs with trapezoidal handle

Type II. Combs with semicircular handle

Type III. Combs with semicircular handle and winged endplates

Type IV. Combs with the winged endplates of the handle made of two pieces

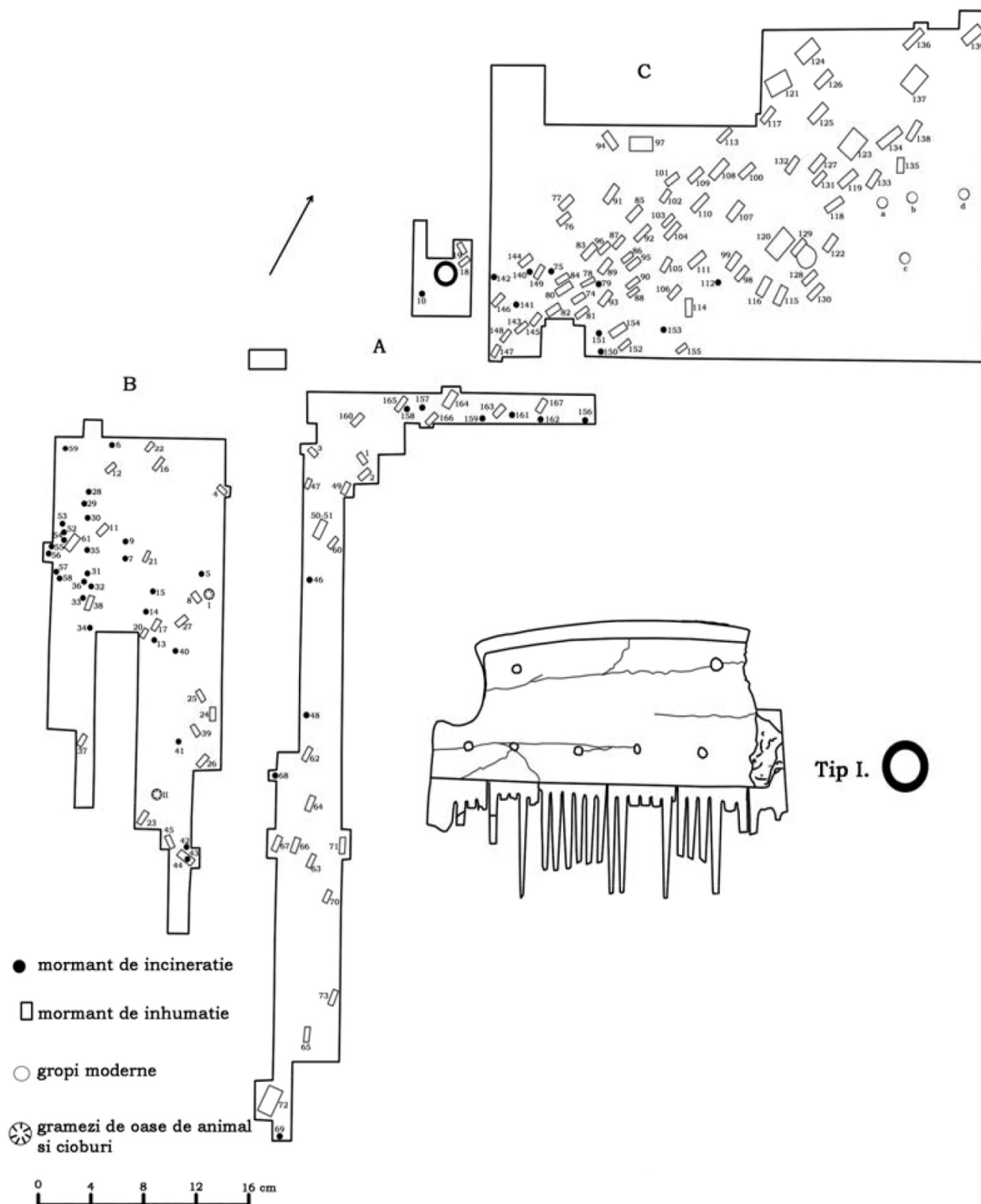
Type V. Combs with triangular handle

Type VI. Double-sided combs

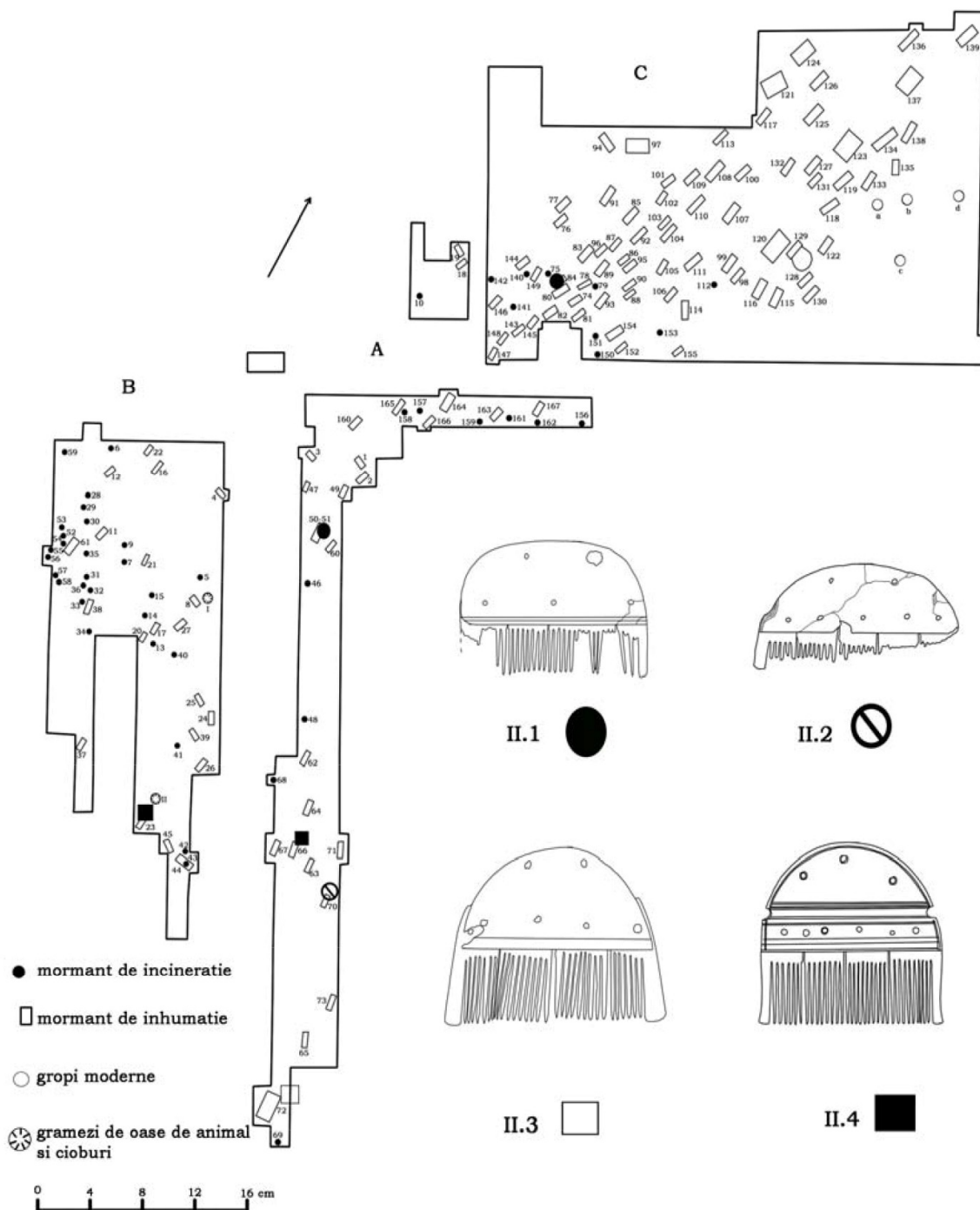
Type VII. Comb made of a single piece of bone

The typology of the combs from the Barcea necropolis (4th century AD) will, together with other finds, help establish a relative chronology of the burials.

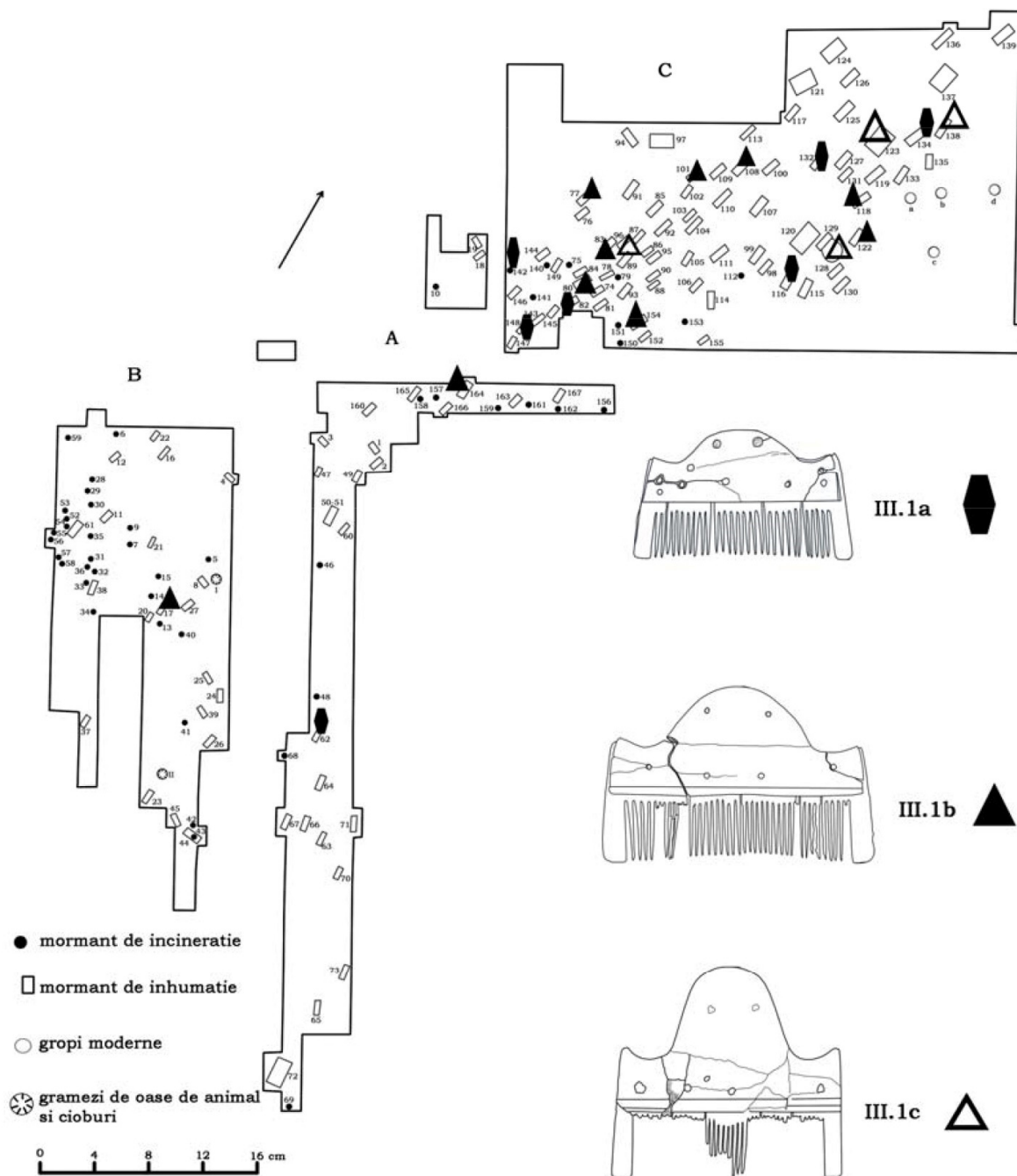
⁷³ V. Palade, *op. cit.*, fig. 242, 2; 276, 4.

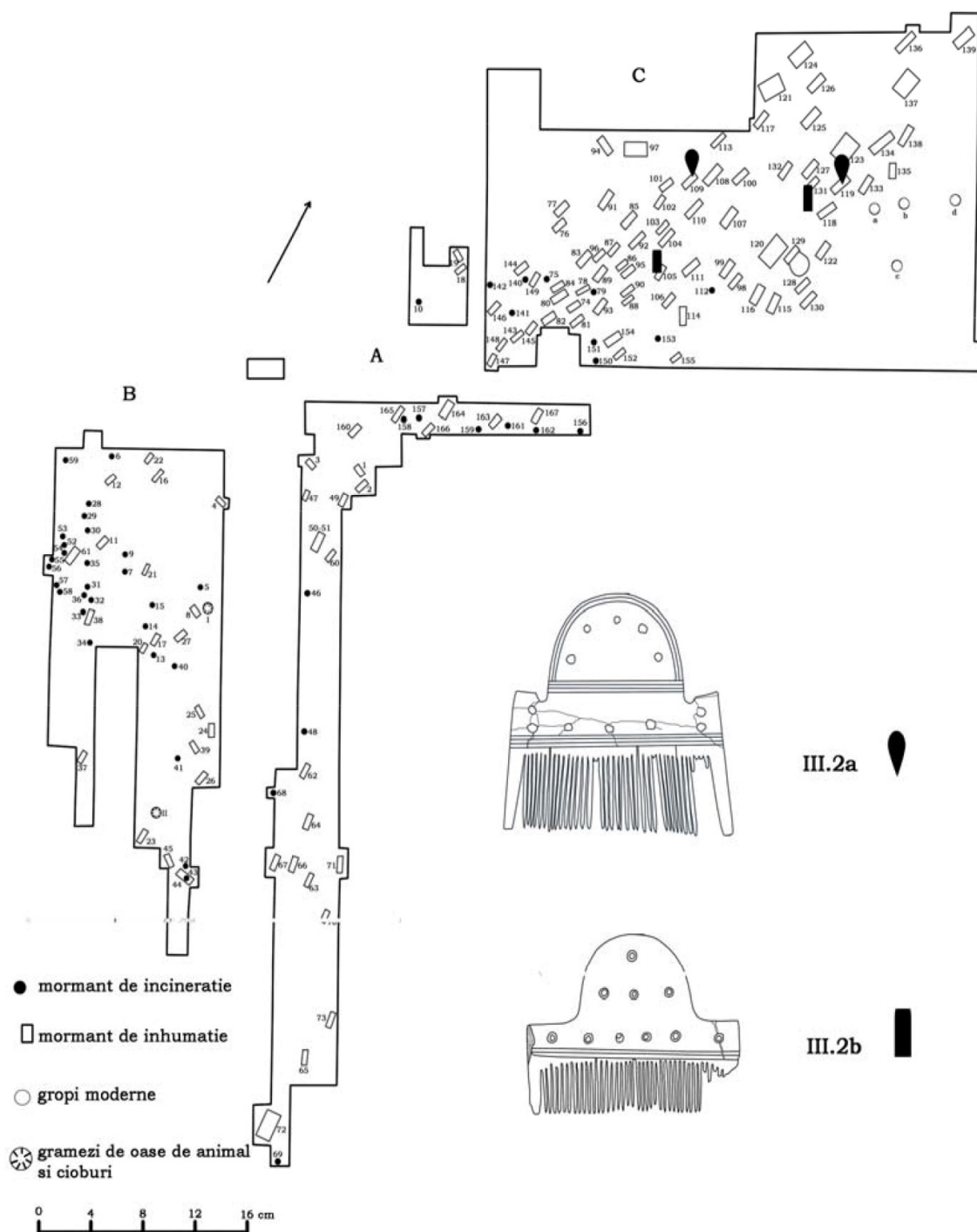
Planșa 1. Pieptene cu mâner trapezoidal.

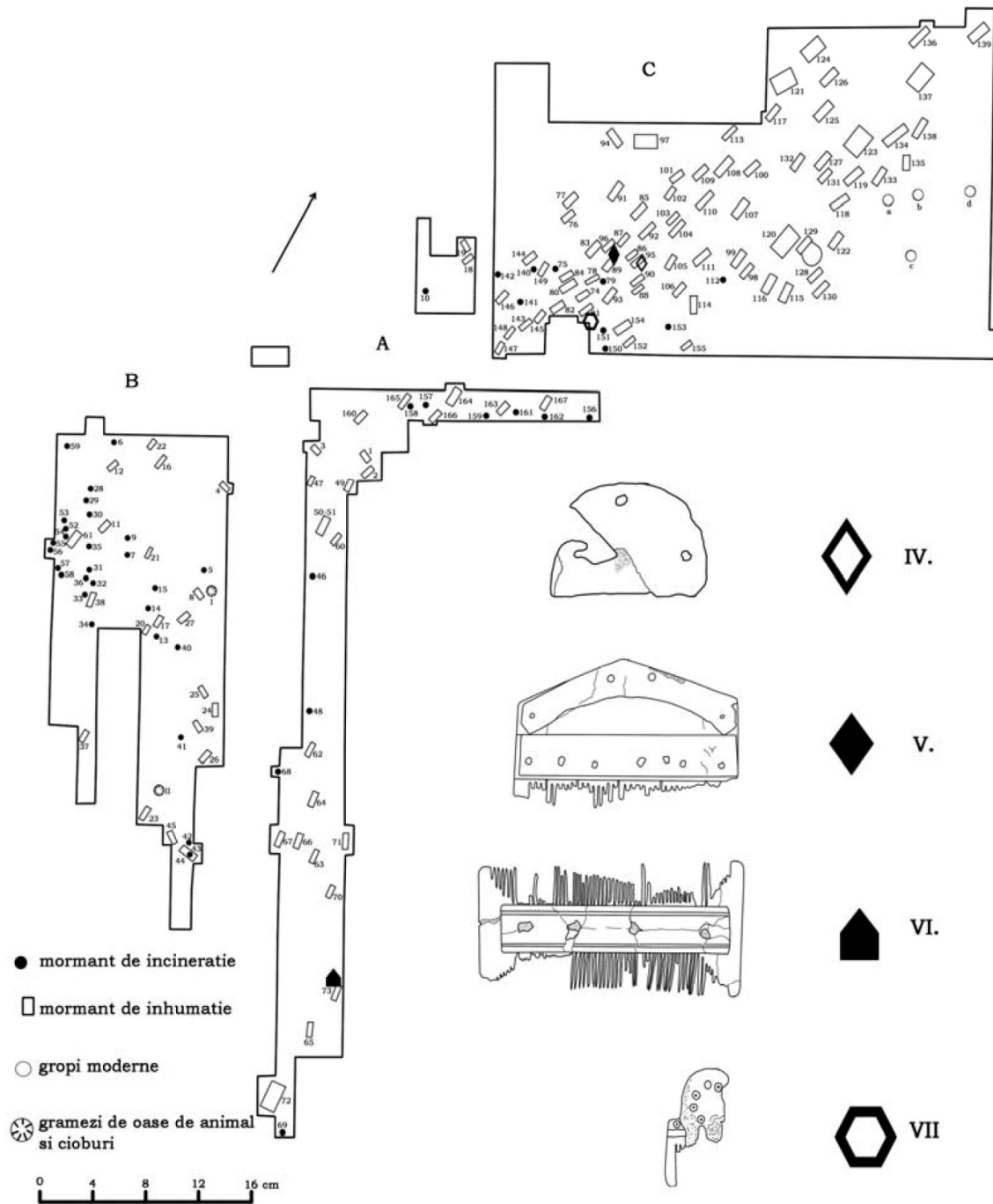
Planșa 2. Tip 2. Piepteni cu mâner semicircular.
Varianta II.1, II.2, II.3, II.4.

Planșa 3. Piepteni cu mâner semicircular și aripi laterale.
 Varianta III.1a, III.1b, III.1c.

Planşa 4. Piepteni cu mâner semicircular şi aripi laterale.
Varianta III.2a, III.2b.

Planşa 5. Piepteni diferiți.

Tip IV. Pieptene cu plăcile laterale alcătuite din două bucăți.

Tip V. Pieptene cu mâner triunghiular.

Tip VI. Pieptene cu dinți bilaterali.

Tip VII. Pieptene pendentiv.

**ACCESORII VESTIMENTARE.
CATARAME DIN NECROPOLA DE TIP SÂNTANA DE MUREȘ - CERNEAHOV
DE LA BARCEA, SECOLUL AL IV-LEA P. CHR.¹**

STELA ȚAU, MIRCEA NICU

Key word: Sântana de Mureș - Cerneahov Culture, 4th century AD, buckles, Barcea necropolis, morminte.

Cataramele, ca accesorii vestimentare, au avut rolul de a prinde centura în zona taliei sau alte curelușe atașate ei; de asemenea cataramele au fost folosite și la încălțăminte.

În necropola de la Barcea s-au descoperit 53 de catarami, din care două piese în morminte de incinerare și 51 în morminte de înhumare. Din totalul de 53 de piese, 28 sunt din bronz, 8 din argint și 17 de fier. Pentru tipologie au fost alese 49 de piese ce au fost împărțite în trei tipuri, cu variante și subvariante.

Tipul 1. Catarami cu veriga circulară îngroșată

Acest tip are două variante.

Varianta 1.1 - Catarami cu veriga circulară îngroșată (Pl. 1, 1.1).

Sunt realizate din bronz, în total fiind 4 exemplare descoperite în mormintele 63, 64, 159 și 167. Mormintele în care au fost descoperite s-au aflat în sectorul A al necropolei. Mormintele 63 și 64 s-au aflat în sudul sectorului A, iar 159 și 167 în nordul acestuia. Corespondențe pentru această variantă găsim la Sântana de Mureș², Izvoare³, Târgșor⁴, Olteni⁵, Miorcani⁶, Hănești⁷, Lunca⁸, Valea Seacă⁹, Mihălășeni¹⁰, Budești¹¹.

Varianta 1.2 - Catarami cu veriga circulară îngroșată și garnitura circulară (Pl. 1, 1.2).

¹ Articol publicat în revista *Acta Musei Tutovens*, VII, 2012, Bârlad, pp. 117-125.

² I. Kovács, *A marosszentannai népvándorlaskari temető*, în *Dolgozatok. Travaux de la section numismatique et archéologique du Musée National de Transylvanie*, III, Cluj, 1912, fig. 45, 5a.

³ R. Vulpe, *Săpăturile de la Poieniști din 1949*, în *MCA*, 1953, fig. 227, 3.

⁴ Gh. Diaconu, *Târgșor. Necropola din sec. II-IV e. n.*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1965, pl. CLXII, 6, 7, 8.

⁵ B. Mitrea, C. Preda, *Necropole din sec. al IV-lea în Muntenia*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1966, fig. 158, 3; 176, 1; fig. 188, 5.

⁶ I. Ioniță, *Necropola din sec. IV de la Miorcani (jud. Botoșani)*, în *Cerc. Ist.*, N. S., 1974, fig. 2, 1, 4.

⁷ N. Zaharia, E. Zaharia, O. L. Șovan, *Necropola din secolul al IV-lea d. Chr. de la Hănești (jud. Botoșani)*, în *Arh. Mold.*, XVI, 1993, fig. 28, 33.

⁸ I. T. Dragomir, *Necropola birituală Sântana de Mureș - Cerneahov (sec. III-IV)*, de la Lunca, în *Danubius*, XIX, 2001, G. 1, fig. 13, 9; fig. 15, 14; fig. 27, 4; fig. 50, 2.

⁹ V. Palade, *Așezarea și necropola de la Bârlad - Valea Seacă*, Editura Arc 2000, București, 2004, fig. 151, 3; fig. 155, 1; fig. 190, 2; fig. 236, 2.

¹⁰ O. L. Șovan, *Necropola de tip Sântana de Mureș - Cerneahov de la Mihălășeni (jud. Botoșani)*, Editura Cetatea de Scaun, București, 2005, pl. 303, 18.

¹¹ V. Vornic, *Așezarea și necropola de tip Sântana de Mureș - Cerneahov de la Budești*, Editura Pontos, Chișinău, 2006, fig. 120, 7, 8, 9.

Din această variantă face parte o cataramă descoperită în mormântul de înhumăție 12 aflat în partea de nord a sectorului B. Catarama este realizată din argint, are veriga rotundă îngroșată, cu un spin masiv lung, îndoit peste verigă și un prag înalt la baza lui. Garnitura, executată tot din argint este dublă și se prindea de centură cu trei nituri cu floare semisferică. Astfel de catarama s-au mai descoperit la Sântana de Mureș¹² și Valea Seacă¹³.

Catarama tipului 1 sunt considerate de unii cercetători mai timpurii¹⁴.

Tipul 2. Catarama cu veriga ovală

Din acest tip fac parte 29 de catarama executate din bronz și argint. Ele se împart în trei variante cu subvariante.

Varianta 2.1 - Catarama cu veriga ovală simplă.

Aceste catarama au fost descoperite în mormintele 11, 23, 64, 66, 72, 82, 83, 95, 100, 119 (două piese), 121, 137, 145, 149, 160 și 165 (Pl. 2, 2.1 și 2.2). Patru din acest grup de 16 catarama s-au descoperit în sectorul A al necropolei, două în partea de nord și două în partea de sud; două sunt descoperite în sectorul B, iar restul de 10 piese s-au descoperit în sectorul C, din care cinci în partea de nord-est și cinci în partea de vest. Această variantă cunoaște o largă răspândire în arealul culturii Sântana de Mureș-Cerneahov, demonstrând preferința purtătorilor acestei culturi pentru această piesă vestimentară. Astfel de catarama s-au descoperit în necropole precum cea de la Sântana de Mureș¹⁵, Târgșor¹⁶, Mogoșani¹⁷, Independența, Olteni, Izvorul¹⁸, Kosanovo¹⁹, Miorcani²⁰, Lețcani²¹, Copuzu²², Fântânele - Rât²³, Lunca²⁴, Valea Seacă²⁵, Mihălășeni²⁶, Budești²⁷.

Varianta 2.2 - Catarama cu veriga ovală de mici dimensiuni.

În această variantă se încadrează un singur exemplar descoperit în mormântul 113 aflat în partea de nord a sectorului C al necropolei (Pl. 2, 2.2). Catarama de mici dimensiuni s-au descoperit în multe necropole din aria culturii Sântana de Mureș - Cerneahov cum ar fi la Sântana de Mureș²⁸, Spanțov, Izvoru²⁹, Valea Seacă³⁰, Mihălășeni³¹, Budești³².

Varianta 2.3 - Catarama cu veriga ovală și garnitură.

Această variantă are 5 subvariante în care sunt cuprinse mormintele 61, 66, 82, 97, 107, 108,

¹² I. Kovács, *op. cit.*, fig. 45, 5a.

¹³ V. Palade, *op. cit.*, fig. 158, 1.

¹⁴ Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 91.

¹⁵ I. Kovács, *op. cit.*, fig. 6, 1; fig. 40, 1.

¹⁶ Gh. Diaconu, *op. cit.*, Pl. CLXII, 1, 2, 3, 4.

¹⁷ Idem, *Mogoșani. Necropola din secolul IV e. n.*, Târgoviște, 1970, fig. 13, 4, 5; 14, 15.

¹⁸ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 122, 1; fig. 158, 2; fig. 169, 6; fig. 176, 2.

¹⁹ N. M. Kravcenko, *Kosanovskij mogilnik*, în МИА, 139, 1967, fig. X, 7, 8, 14, 5.

²⁰ I. Ioniță, *op. cit.*, fig. 2, 5.

²¹ C. Bloșiu, *Necropola din secolul al IV-lea e. n. de la Lețcani (jud. Iași)*, în Arh. Mold., VIII, 1975, fig. 17, 2; fig. 23, 2.

²² C. Mușețeanu, *Necropola din secolul al IV-lea de la Copuzu*, în Cultură și civilizație la Dunărea de Jos, II, Călărași, 1986, p. 215.

²³ G. Marinescu, C. Gaiu, *Die Nekropole bei Fântânele „Rât”, Gem. Matei, jud. Bistrița - Năsăud aus dem 4. Jahrhundert u. Z.*, în Dăci□N. S., XXXIII, 1989, Abb. 3, A3; Abb. 7, A3.

²⁴ I. T. Dragomir, *op. cit.*, fig. 15, 5; fig. 20, 7, 8.

²⁵ V. Palade, *op. cit.*, fig. 70, 1; fig. 91, 2; fig. 115, 2.

²⁶ O. L. Șovan, *op. cit.*, pl. 329, 2a.

²⁷ V. Vornic, *op. cit.*, fig. 120, 2, 4, 12, 13, 17.

²⁸ I. Kovács, *op. cit.*, fig. 88, 4a.

²⁹ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 66, 4; fig. 188, 4.

³⁰ V. Palade, *op. cit.*, fig. 206, 2; fig. 227, 2.

³¹ O. L. Șovan, *op. cit.*, pl. 303, 21.

³² V. Vornic, *op. cit.*, fig. 120, 29.

110, 119 (două piese), 121, 122, 129 și 165 (Pl. 3).

Subvarianta 2.3a - Catarama cu verigă ovală și garnitură semicirculară.

Astfel de catarama s-au descoperit în mormintele 82 și 108. Ambele morminte se găseau în sectorul C al necropolei, mormântul 82 în vestul acestui sector, iar 108 în partea de nord. Ambele catarama sunt de bronz cu veriga circulară în secțiune și un spin masiv cu prag înălțat și îndoit peste verigă (Pl. 3, 3a). O astfel de subvariantă s-a mai întâlnit în necropola de la Târgșor³³, Lețcani³⁴ și Valea Seacă³⁵.

Subavarianta 2.3b - Catarama cu veriga ovală și garnitura dreptunghiulară.

Din această subvariantă fac parte 8 catarama realizate din argint și bronz descoperite în mormintele 61, 66, 97, 107, 121, 122, 129 și 165. În planul necropolei aceste catarama sunt răspândite astfel: cataramele din mormintele 66 și 165 sunt în sectorul A, în vestul sectorului B s-a descoperit catarama de la mormântul 61, alte cinci catarama s-au descoperit în morminte din sectorul C răspândite în nordul și estul acestui sector. Cataramele de argint din mormintele 97 și 121 au verigile rotunde în secțiune și spinul masiv, cu prag înălțat la bază și cu vârful îndoit peste verigă. Garniturile acestor catarama au fost fixate de centură cu patru nituri cu floarea semisferică (Pl. 3, 2.3b). Din rândul cataramelor de bronz ale acestei subvariante, merită amintită cea din mormântul 129, care are o verigă masivă, rotundă în secțiune cu un spin aplatizat și îndoit peste ea. Garnitura dreptunghiulară a fost prinsă de centură cu patru nituri de argint cu floare semisferică (două dintre nituri lipsesc). Între nituri a fost executată o șanțuire în placa garniturii ce a fost umplută cu o fâșie de argint. Pe două laturi ale garniturii fâșiile de argint lipsesc. Cataramele acestei subvariante sunt cunoscute în aria culturii Sântana de Mureș și le întâlnim în necropolele de la Sântana de Mureș³⁶, Târgșor³⁷, Spanțov, Independența, Al. Odobescu³⁸, Kosanovo³⁹, Mogoșani⁴⁰, Fântânele - Rât⁴¹, Valea Seacă⁴², Mihălășeni⁴³ și Budești⁴⁴.

Subvarianta 2.3c - Catarama de mici dimensiuni cu veriga ovală și garnitura pătrată (Pl. 3, 2.3c).

Din această subvariantă face parte numai o singură cataramă de argint descoperită în mormântul 110, aflat în partea de nord a sectorului C. În acest mormânt s-au descoperit două catarama mici de argint identice, dar a doua s-a pierdut mult mai târziu. Ambele catarama marcau talia așezate în stânga și dreapta ei. Catarama rămasă are garnitura pătrată prinsă de centură cu un singur nit de argint. Catarama de mici dimensiuni au fost descoperite și în alte necropole din aria culturii Sântana de Mureș la Mogoșani⁴⁵, Valea Seacă⁴⁶, Budești⁴⁷.

Subvarianta 2.3d - Catarama cu veriga ovală și garnitură ovală (Pl. 3, 2.3d).

³³ Gh. Diaconu, *Târgșor. Necropola din sec. II-IV e. n.*, pl. XCV, 8; CXX, 3 □

³⁴ C. Bloșiu, *op. cit.*, fig. 29, 2.

³⁵ V. Palade, *op. cit.*, fig. 172, 3; 293, 3.

³⁶ I. Kovács, *op. cit.*, fig. 5, 1a.

³⁷ Gh. Diaconu, *op. cit.*, pl. XCIV, 8; pl. CIX, 9; pl. CXXIX, 7.

³⁸ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 94 1; fig. 150, 1; fig. 225, 3; fig. 238, 6.

³⁹ N. M. Kravcenko, *op. cit.*, pl. X, 4.

⁴⁰ Gh. Diaconu, *Mogoșani. Necropola din secolul IV e. n.*, fig. 13, 1.

⁴¹ G. Marinescu, C. Gaiu, *op. cit.*, Abb. 6A1.

⁴² V. Palade, *op. cit.*, fig. 86, 1; fig. 112, 1; fig. 166, 4.

⁴³ O. L. Șovan, *op. cit.*, pl. 304, 22.

⁴⁴ V. Vornic, *op. cit.*, 120, 6.

⁴⁵ Gh. Diaconu, *op. cit.*, fig. 17, 7.

⁴⁶ V. Palade, *op. cit.*, fig. 112, 1; 242, 1.

⁴⁷ V. Vornic, *op. cit.*, fig. 120, 1.

Această subvariantă s-a descoperit în mormântul de înhumăție 62 ce se afla în prelungirea sudică a sectorului A al necropolei. Acest mormânt a fost deranjat din antichitate și în pământul de umplutură al gropii a apărut o garnitură de cataramă de formă ovală căreia îi lipsește dublura. Această garnitură aparține tipului de cataramă cu veriga ovală și garnitura ovală răspândită destul de rar în arealul culturii Sântana de Mureș-Cerneahov. Astfel apare la Mihălășeni în mormintele de înhumăție 175 și 296⁴⁸ și la Bogdănești jud. Vaslui⁴⁹. Astfel o mai găsim în cimitirul nr.1 de la Bratei în mormintele 34 și 181⁵⁰ și la Kosanovo⁵¹. Într-un studiu dedicat necropolei de la Kosanovo, Igor Petrauskas încadrează catarama cu veriga ovală și garnitură ovală în faza a doua a necropolei⁵². Catarama cu veriga ovală și garnitură ovală au apărut și în medii sarmatice, de exemplu într-un kurgan din zona Dunării inferioare, din Ucraina. Aceste monumente sarmatice - ce aparțin unui grup de sarmați târzii - sunt datate în ultimul sfert al secolului al IV-lea de către autorii articolului⁵³. Catarama cu veriga ovală și garnitură ovală de origine romană au apărut și într-un mediu provincial roman târziu cum este necropola de la Callatis datată cu monedă din timpul lui Constantius al II-lea⁵⁴. De asemenea s-a descoperit la Gherăseni într-un mormânt datat de autorul săpăturilor în prima jumătate a secolului al V-lea p. Chr.⁵⁵; la Bratei în mormântul 1 s-a descoperit o cataramă cu veriga ovală și garnitură ovală datată în prima jumătate a secolului al V-lea⁵⁶ în orizont ostrogotic; și la Cepari într-un mormânt aparținând tot orizontului ostrogotic datat de autorul săpăturilor cu monedă din prima jumătate a secolului al V-lea p. Chr.⁵⁷. Catarama cu veriga ovală și garnitură ovală din M 62 de la Barcea ar putea fi datată în prima jumătate a secolului al IV-lea p. Chr.

Subvarianta 2.3e - Catarama cu veriga ovală și două garnituri fixe trapezoidale (Pl. 3, 2.3e).

În mormântul 109 descoperit în partea de nord a sectorului C s-a găsit o cataramă ce aparține acestei subvariante. Este o piesă din bronz, realizată prin turnare împreună cu ambele garnituri trapezoidale. Garnitura din fața spinului, care este mobil, este mai scurtă și este prevăzută cu un singur orificiu pentru fixare, iar cea de a doua este mai lungă și este prevăzută cu două orificii. Astfel de cataramă nu se mai cunoaște în arealul culturii Sântana de Mureș-Cerneahov din România. Până în prezent s-a descoperit o cataramă ovală fixă cu trei orificii pentru nituri la Hănești⁵⁸, iar la Kosanovo⁵⁹ s-a descoperit o cataramă turnată dreptunghiulară cu garnitură dreptunghiulară datată la sfârșitul fazei întâia a necropolei⁶⁰. Desigur, catarama mai sus pomenite nu pot constitui analogii pentru catarama de la Barcea ci doar tendințe de executare a unor noi tipuri de catarama în arealul cerneahovian.

⁴⁸ O. L. Șovan, *op. cit.*, pl. 94, 2; pl. 162, 1.

⁴⁹ Mulțumim domnului director Mircea Mamalaucă de la Muzeul „Vasile Pârvan” Bârlad pentru această informație.

⁵⁰ L. Bârză, *Continuitatea populației autohtone în Transilvania în sec. IV-V (Cimitirul de la Bratei)*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1973, pl. XXXIV, 1 și 1a; 2 și 2a.

⁵¹ N. M. Kravcenko, *op. cit.*, pl. X, 11.

⁵² O. Petrauskas, *Die Gräberfelder der Černjachov - Kultur von Kosanovo und Gavrillovka – eine vergleichende Studie zu Chronologie, Bestattungssiten und ethnokulturellen Besonderheiten*, 2003, p. 248.

⁵³ A. N. Dzigovski, L. V. Subotin, *O verhnei date sarmatskih pamiatnikov Ponizovia Dunaia*, în *Issledovania po arheologii, severno-zapadnovo Pricernomorea*, Kiev, 1986, p. 157.

⁵⁴ C. Preda, *Callatis. Necropola romano-bizantină*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1980, pl. XV, M 352. 2.

⁵⁵ Gh. Diaconu, *Așezarea și necropola de la Gherăseni - Buzău*, în *SCIVA*, 28, 1977, 2, fig. 11, 2.

⁵⁶ L. Bârză, *Monumente germanice descoperite la Bratei, jud. Sibiu*, în *SCIVA*, tomul 37, nr. 1, București, 1986, fig. 2, 2.

⁵⁷ D. Protase, *Ein Grab aus dem V Jh. aus Cepari (Transsilvanien)*, în *Dacia*, N. S., 4, 1960, p. 567.

⁵⁸ N. Zaharia, E. Zaharia, O. L. Șovan, *op. cit.*, fig. 7, A6.

⁵⁹ N. M. Kravcenko, *op. cit.*, fig. X, 9.

⁶⁰ O. Petrauskas, *op. cit.*, p. 269, Abb. 14.

Tipul 3 - Catarama din fier

În necropola birituală de la Barcea s-au descoperit 15 catarama de fier constituind o treime din totalul cataramelor descoperite, din care 14 în morminte de înhumare și una într-un mormânt de incinerare. Cele 15 catarama provin din mormintele 40, 63, 64, 65, 67, 73, 99, 100, 111, 113, 118, 124, 126, 134 și 167 (Pl. 4). La cataramele mormintelor 134 și 167 nu s-a putut observa forma datorită cantității mari de oxid, iar în cazul mormântului 73 s-a găsit numai spinul de fier. Modificată și pe jumătate distrusă este și catarama ce provine de la mormântul de incinerare 40. Cataramele de fier din necropolă au fost împărțite în trei variante.

Varianta 3.1 - Catarama cu veriga ovală simplă (Pl. 4, 3.1).

În această variantă intră 12 piese din mormintele 63, 64, 65, 67, 100, 111, 113, 118, 124, 126, 134, 167. Această variantă se regăsește și în alte necropole, de exemplu: Sântana de Mureș⁶¹, Târgșor⁶², Căscioarele⁶³, Mogoșani⁶⁴, Lețcani⁶⁵, Lunca⁶⁶, Valea Seacă⁶⁷, Mihălășeni⁶⁸ și Budești⁶⁹.

Varianta 3.2 - Catarama cu veriga oval alungită (Pl. 4, 3.2).

În această variantă s-a încadrat o singură cataramă descoperită în mormântul de incinerare 40. Se păstrează numai jumătate din verigă restul s-a distrus datorită cremației. Pe veriga rămasă are sudat un fragment de os. Acest mormânt face parte din grupul mormintelor de incinerare din sectorul B al necropolei, aflându-se în partea de est al acestui grup. Această cataramă cu veriga oval alungită are corespondențe la Sântana de Mureș⁷⁰ și Mogoșani⁷¹.

Varianta 3.3 - Catarama cu veriga ovală și garnitură dreptunghiulară (Pl. 4, 3.3).

Din această variantă face parte o singură cataramă descoperită în mormântul 99. Acest mormânt se află în estul grupului dens al mormintelor de înhumare din sectorul C al necropolei. Din cauza stratului destul de mare de oxid nu se poate observa care este profilul verigii. Catarama se prindea de centură în patru nituri de argint cu floare semisferică. Până în prezent catarama de fier cu veriga ovală și garnitura dreptunghiulară nu s-au descoperit în arealul culturii Sântana de Mureș-Cerneahov.

Alături de fibule și de alte tipuri de ofrande depuse în morminte, cataramele vor contribui la elucidarea cronologică a fazelor de dezvoltare a necropolei de tip Sântana de Mureș de la Barcea.

⁶¹ I. Kovács, *op. cit.*, fig. 90, 8; fig. 37, 1; fig. 13, 1.

⁶² Gh. Diaconu, *Târgșor. Necropola din sec. II-IV e. n.*, pl. XIII, 3; CXIX, 8.

⁶³ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 251, 8, 9.

⁶⁴ Gh. Diaconu, *Mogoșani. Necropola din secolul IV e. n.*, fig. 13, 6, 9.

⁶⁵ C. Bloșiu, *op. cit.*, fig. 1, 2; fig. 36, 2, 5.

⁶⁶ I. T. Dragomir, *op. cit.*, fig. 17, 9; fig. 24, 3.

⁶⁷ V. Palade, *op. cit.*, fig. 188, 2; fig. 243, 3; fig. 247, 2.

⁶⁸ O. L. Șovan, *op. cit.*, fig. 304, 26.

⁶⁹ V. Vornic, *op. cit.*, fig. 121, 22, 24.

⁷⁰ I. Kovács, *op. cit.*, fig. 90, 4.

⁷¹ Gh. Diaconu, *op. cit.*, fig. 13, 9, 16.

Clothing accessories.

Buckles discovered in the biritual necropolis in Barcea (Galați county), Santana de Mures - Cernyakhov culture

As clothing accessories, buckles were used for securing the belt at the waist or other straps attached to it; they were also used for fastening shoe straps.

A number of 53 buckles were discovered in the Barcea necropolis, of which 2 in incineration tombs and 51 in inhumation tombs. Of the 53 items, 28 are made out of bronze, 8 of silver and 17 of iron. For classification purposes, 49 buckles were chosen; they were divided into three types with variants and sub-variants.

Type 1 - Circular loop buckles with two variants

- 1.1. Buckles with thickened circular loop
- 1.2. Buckles with thickened circular loop and circular plate

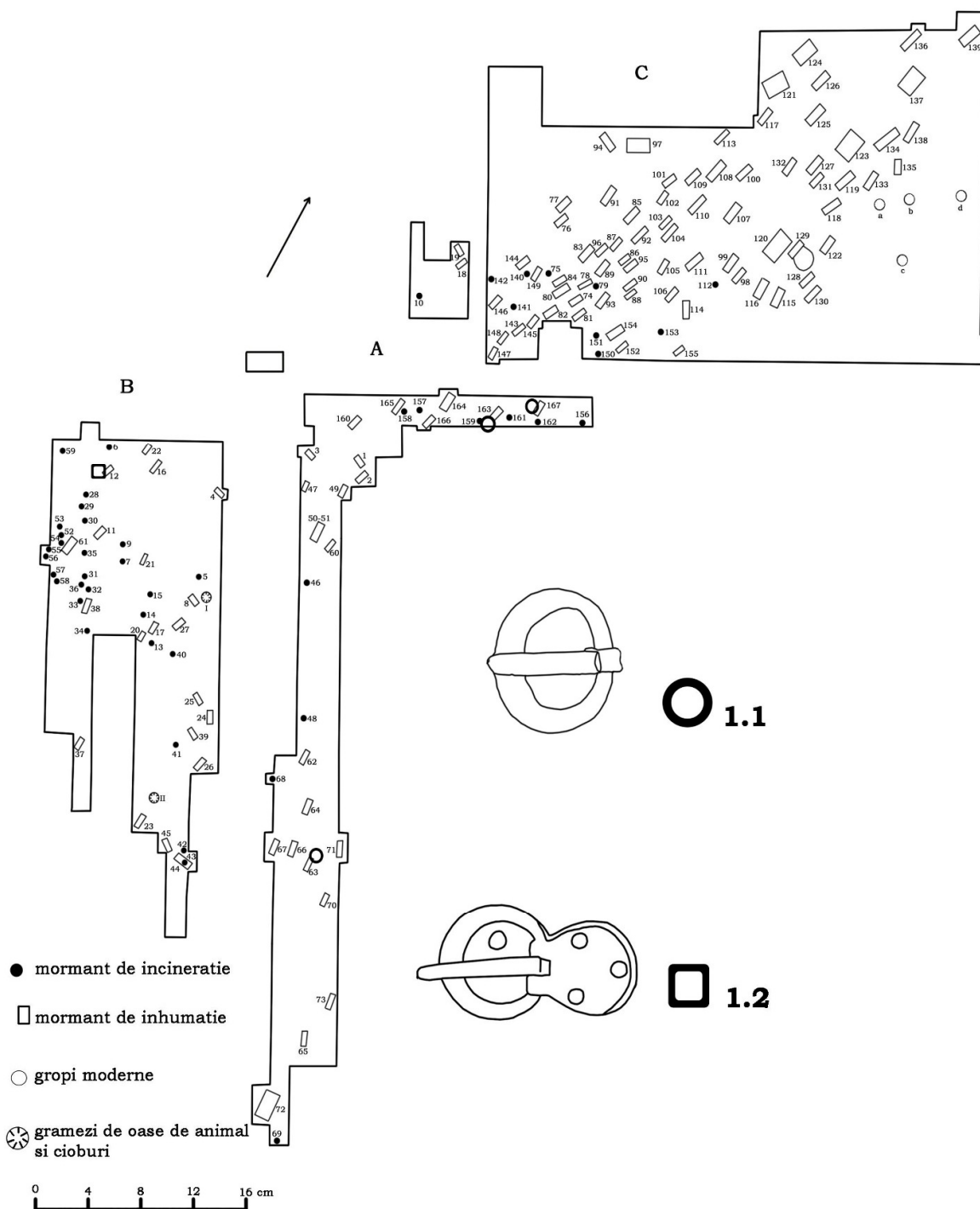
Type 2 - Oval loop buckles with three variants and five sub-variants

- 2.1. Buckles with a simple oval loop
- 2.2. Small oval loop buckle
- 2.3. Buckles with oval loop and plate
 - 2.3.a. Buckles with oval loop and semi-circular plate
 - 2.3.b. Buckles with oval loop and rectangular plate
 - 2.3.c. Small buckles with oval loop and square-shaped plate
 - 2.3.d. Buckles with oval loop and oval plate
 - 2.3.e. Buckles with oval loop and two fixed trapezoid plates

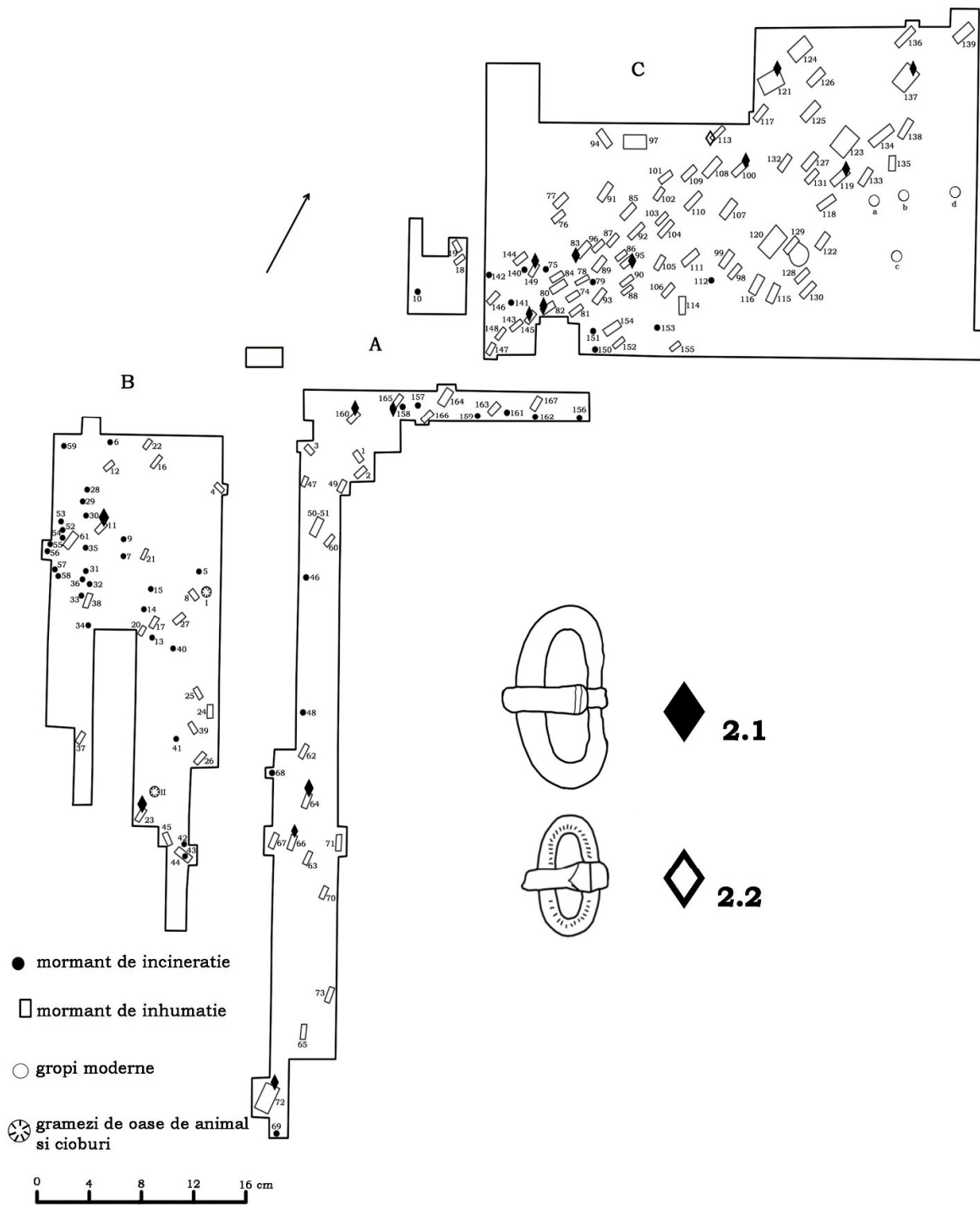
Type 3 - Iron buckles with three variants

- 3.1. Buckles with a simple oval loop
- 3.2. Buckles with elongated oval loop
- 3.3. Buckles with oval loop and rectangular plate

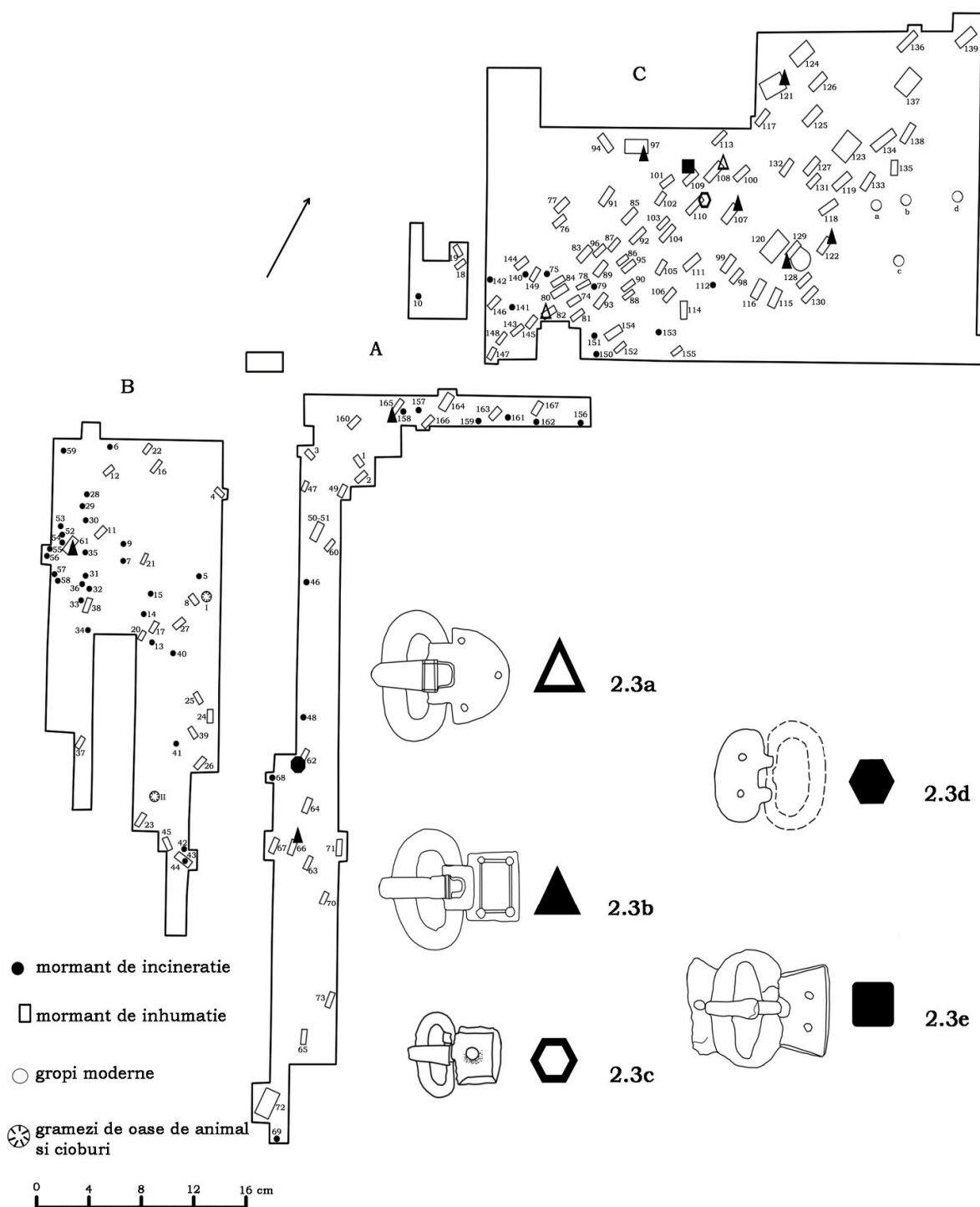
As items that were found among the funeral accessories inside the tombs, the buckles help in dating the necropolis, alongside the fibulas, the combs and the glass containers.

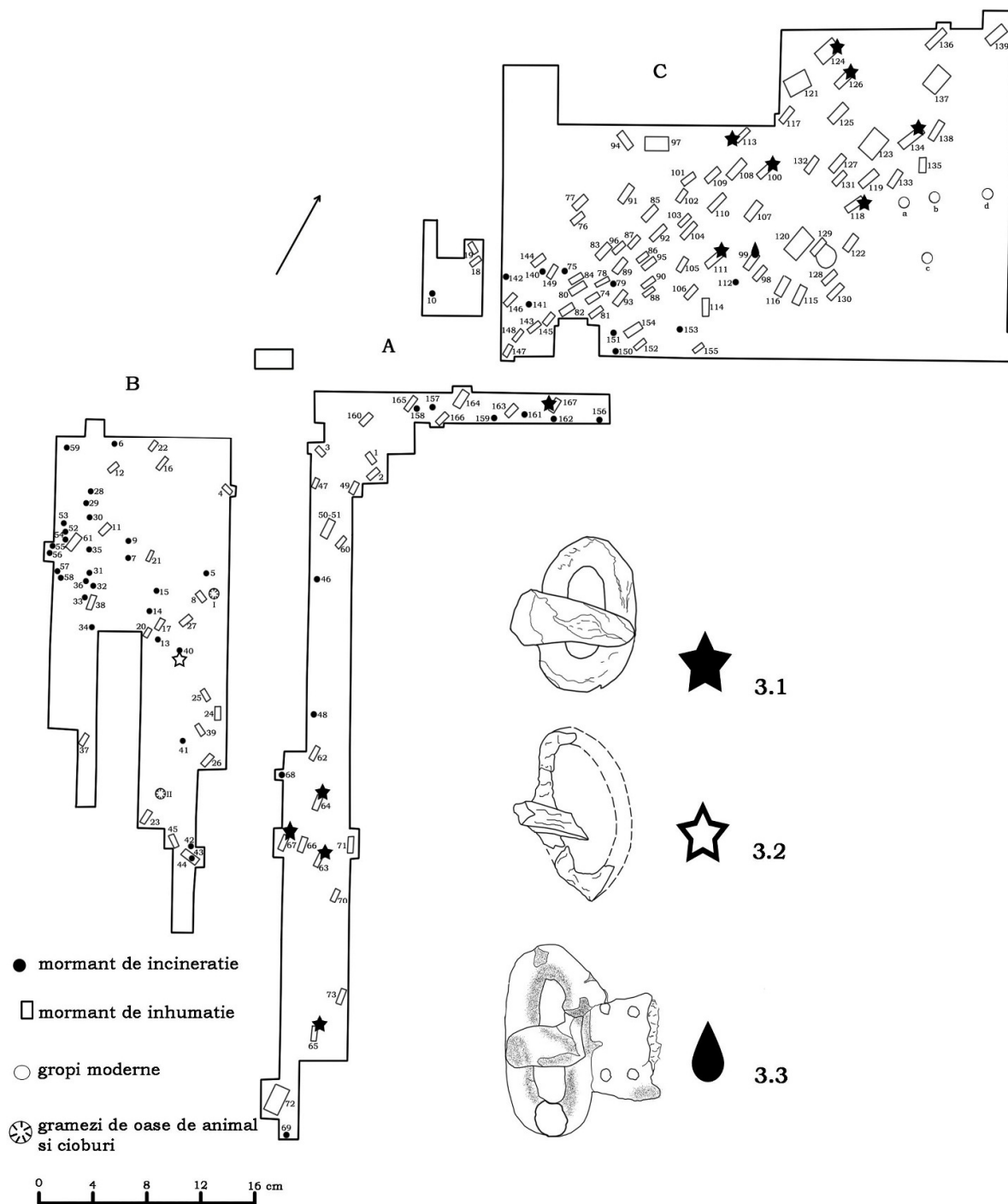
Plansa 1. **Catarame cu verigă circulară.**
Varianta 1.1, Varianta 1.2.

Plansa 2. Catarama cu veriga ovală.
 Varianta 2.1, Varianta 2.2.

**Plansa 3. Catarama cu verigă ovală și garnitură.
Varianta 2.3 - subvariantele 2.3a, 2.3b, 2.3c, 2.3d, 2.3e.**

Planşa 4. Catarama de fier.
Varianta 3.1, Varianta 3.2, Varianta 3.3.

RECIPIENTE DE STICLĂ DIN NECROPOLĂ BIRITUALĂ DE LA BARCEA (sec. IV p. Hr), JUD. GALAȚI¹

STELA ȚAU, MIRCEA NICU

Key words: Sântana de Mureș –Cerneahov Culture, glass containers, bi-ritual necropolis in Barcea, antique glassware, Roman Empire.

Din această categorie de obiecte, recipientele de sticlă din necropola birituală de la Barcea se înscriu în rândul ofrandelor prețioase pentru cei dispăruți. S-au descoperit 17 recipiente de sticlă în 15 morminte, din care 16 piese în 14 morminte de înhumăție și un fragment într-un mormânt de incinerăție. Dintre acestea numai șase pahare sunt întregi și aparțin mormintelor de înhumăție 23, 50, 114, 123, 136 și 167; trei sunt restaurabile (cele din mormintele 137, 154 și 165), unul este reconstruibil (din mormântul 134 - Pl. 1, 8). În mormintele 20, 40, 107, 114, 121 și 137 fragmente de sticlă din care două provin de la pahare cu pereții groși, iar restul provin de la pahare cu pereții subțiri (acestea sunt prea mici pentru a se putea determina tipul din care făceau parte). În mormântul de înhumăție 160 printre vasele de ofrandă s-a descoperit urma unui vas de sticlă așezat cu gura în jos; pe pământ era un strat de culoare maronie și urme puternice de irizații – sticla pulverizându-se datorită acizilor din sol. În mormintele cu un bogat inventar, recipientele de sticlă ocupau locuri diferite alături de celelalte bunuri (de exemplu în mormintele 50, 114 și 136 paharele de sticlă au fost așezate în vase mari - castroane cu trei torți; în mormântul 165 se aflau lângă umărul stâng al defunctului iar în cazul mormântului 160 vasul de sticlă se afla în rând cu vasele de lut. Pentru tipologia vaselor de sticlă s-au folosit 10 recipiente care proveneau din mormintele 23, 50, 114, 123, 134, 136, 137, 154, 165 și 167 ținându-se seama de forma, grosimea pereților și decor. Astfel ele au fost împărțite în patru tipuri cu variante și subvariante.

Tipul 1 - Pahare cu fațete șlefuite

Acest tip de pahar s-a descoperit în trei morminte de înhumăție – 23, 50 și 167 și are două variante, 1.a, 1.b cu subvariantele 1.b1, 1.b2.

Varianta 1.a - În partea sud a sectorului B, în mormântul de înhumăție 23 (Pl. 1, 1; Pl. 2, 1a) s-a descoperit un pahar ce face parte din această variantă. Paharul este întreg, păstrat foarte bine având o înălțime de 8 cm și diametrul gurii de 8,2 cm. Acest pahar face parte din tipul cunoscut cu pereții groși, începând de la margine cu o grosime de 0,4 cm și continuă până la fund unde ajunge la peste 1 cm; corpul paharului este tronconic. Buza paharului este dreaptă, sub ea este o canelură largă apoi una mai îngustă. Pereții vasului sunt decorați cu două șiruri de fațete. Primul șir îl formează fațetele ovale în număr de șapte, cu o înălțime de 3,2 cm, al doilea șir care decorează paharul în partea

¹ Articol publicat în revista Acta Musei Tutovens, VIII, 2013, Bârlad. pp. 62-72.

inferioară este format din șapte fațete rotunde cu diametrul de 1,8 cm. Fundul paharului este marcat de o fațetă concavă rotundă cu diametrul de 2,5 cm. Culoarea paharului este verzuie 5 A în scara (gama) culorilor după E. Straume². Masa de sticlă este mată, conține bule de aer, suprafața exterioară este poroasă, iar fațetele au urme de șlefuire pe verticală; de asemenea se pot observa pe suprafața paharului urme de irizații. Irizația este un proces chimic de devitrificare a sticlei prin care sticla devine casantă. Acest tip de pahar a fost cunoscut în Europa Centrală în urma descoperirilor din mormintele de la Sakrau II (Breslau în Silezia), Varpelev din Seeland și Valstenarum din Gotland³. De asemenea în arealul culturii Sântana de Mureș – Cerneahov îl putem compara cu cel descoperit la Miorcani în mormântul nr.1 și Tecuci în mormântul nr. 8⁴. Este inserat de E. Straume în varianta IB 3⁵. Cadrul temporal al acestui tip de pahar cu fațete șlefuite este treapta C 3 până la sfârșitul ei.

Varianta 1b. - Cuprinde pahare cu fațete șlefuite și profil cilindric. Din această variantă fac parte două pahare întregi descoperite în mormintele de înhumăție 50 și 167. Ambele pahare au fațete șlefuite și profil cilindric rotunjit, dar se deosebesc prin grosimea pereților și a culorii sticlei și de aceea am considerat că fiecare trebuie să constituie câte o subvariantă: 1.b1 și 1.b2.

Subvarianta 1.b1 – Paharul din mormântul de înhumăție 167 este încadrat aici și a fost descoperit în partea de nord a sectorului A al necropolei (Pl. 1, 3; Pl. 2, 1.b1). Acest pahar are înălțimea de 10 cm, profilul cilindric cu fund rotunjit, marcat de o fațetă concavă circulară cu diametrul de 1,9 cm. Buza paharului este rotunjită, evazată și imediat sub ea este o canelură; pereții exteriori sunt decorați cu patru șiruri de fațete; trei șiruri au fațete ovale cu înălțimea ce variază de la un șir la altul de la 2,5 cm, la 2,3 cm și 1,9 cm; al patrulea șir îl formează fațetele rotunde cu diametrul de 1 cm. Culoarea paharului este verzuie și se încadrează în scara culorilor în 5 A⁶, masa de sticlă este translucidă, cu bule rotunde în ea, suprafața exterioară este poroasă cu urme de irizații atât la exterior cât și în interior. Fațetele au urme evidente de șlefuire pe verticală. În arealul culturii Sântana de Mureș – Cerneahov de pe teritoriul țării noastre s-au mai descoperit fragmente din această subvariantă; în necropola de la Valea Seacă s-a descoperit un pahar întreg în mormântul 380⁷ iar la Budești un fragment reprezentativ⁸. Acest pahar este încadrat în seria IB de E. Straume⁹.

Subvarianta 1.b 2 – Este reprezentată de paharul din mormântul nr. 50 descoperit în partea de nord a sectorului A al necropolei (Pl. 1, 2; Pl. 2, 1.b2). Are profilul cilindric cu fund rotunjit, înălțimea de 13 cm și face parte din grupa paharelor fațetate, cilindrice cu pereții subțiri, fiind decorat cu patru șiruri de fațete mai mult zgâriate decât adâncite în masa de sticlă. Pentru stabilitatea paharului, fundul este marcat de o fațetă rotundă slab concavă cu diametrul de 2,2 cm. Buza paharului este dreaptă și imediat sub ea apar două linii orizontale extrem de slab zgâriate. Pereții paharului sunt decorați cu patru șiruri de fațete ușor distanțate între ele. Primele trei șiruri au fațetele ovale și înălțimea diferă de la un șir la altul, iar al patrulea șir are fațetele rotunde. Culoarea paharului este verzui - gălbuie și

² E. Straume, *Gläser mit Facettenschliff aus skandinavischen Gräbern des 4. Und 5.Jahrhunderts n.Chr.*, Oslo, 1987, taf.1

³ H. Günter Rau, *Spätkaiserzeitliche Glasbecher vom Typ Sakrau II aus der Moldau*, în *Archäologische Korrespondenzblatt*, 5, 1975, pp.139-140.

⁴ *Ibidem*.

⁵ E. Straume, *op.cit.*, p. 30, taf. 4, 152.

⁶ *Ibidem*, taf. I.

⁷ V. Palade, *Așezarea și necropola de la Bârlad – Valea Seacă*, Editura Arc 2000, București, 2004, fig. 233, 3.

⁸ V. Vornic, *Așezarea și necropola de tip Sântana de Mureș- Černjachov de la Budești*, Editura Pontos, Chișinău, 2006, fig. 15, 6.

⁹ E. Straume , *op.cit.*, taf. 3, 81.

se încadrează în 5 C pe scara culorilor¹⁰, masa de sticlă este transparentă cu bule mici rotunde iar suprafața exterioară este poroasă. Analogii pentru acest pahar se găsesc în toată aria culturii Sântana de Mureș - Cerneahov, de exemplu la Juravka¹¹, Kosanovo¹², Spanțov, Alex. Odobescu¹³, Lunca¹⁴, Valea Seacă¹⁵, Șeitin¹⁶.

Ambele subvariante 1.b1 și 1.b2 se înscriu în tipul 230 al lui H. Eggers datat în treapta C3 –D¹⁷ și fac parte din tipul Kowalk datat până la mijlocul sec. al IV lea p. Chr. și mergând chiar până în al treilea sfert al aceluiași secol¹⁸. De asemenea E. Straume în tipologia sa le încadrează în Tipul I, seria IA¹⁹ cu datare în C3, preponderent pe continentul european la sfârșitul acestei trepte.

Tipul 2 - Pahar de sticlă cu pereții groși cu medalioane și inscripție.

În mormântul de înhumare nr. 123 descoperit în partea de est a sectorului C al necropolei (Pl. 1, 4; Pl. 3, 2) printre numeroasele ofrande a apărut un pahar de sticlă ce face parte din acest tip. El aparține tipului cu pereții groși și medalioane în relief și are o inscripție în limba greacă. Înălțimea paharului este de 14,6 cm, diametrul gurii de 11,3 cm și diametrul fundului de 4,3 cm. Culoarea este gălbuie deschisă și se încadrează la 5C în scara culorilor²⁰, masa de sticlă este transparentă, de bună calitate, cu bule rotunde în ea, urme de șlefuire și obiective pe medalioane și pe cele patru butoane. Peretele paharului este împărțit în două câmpuri. Primul câmp este împărțit în două registre. Primul registru urmează după o canelură și este în relief față de peretele paharului pe care au fost tăiate literele grecești. Inscripția începe de la un decor incizat sub formă de brăduț culcat, după care urmează cele 16 litere grecești foarte clare („πίε ζήσης καλώς εἶ”). În traducere inscripția a scos la iveală o urare „**Bea să trăiești (frumos) bine mereu**”²¹. Din punct de vedere epigrafic literele ε, ω sunt luate, dovada epocii târzii în care a fost lucrat paharul, acest fenomen fiind generalizat în epigrafia greco-bizantină. Restul literelor au fost tăiate în formă geometrică.

Sub inscripție urmează un spațiu liber de 0,8 mm. format de peretele paharului, după care apare o altă centură lată de 1,6 cm pe care sunt dispuse oze mici verticale delimitate de câte două linii incizate sub formă de unghi vertical. Al doilea câmp cuprinde a doua jumătate a paharului cu partea inferioară și are ca decor patru medalioane în relief (7 cm x 4,5 cm) trase spre bază și realizate odată cu turnarea paharului. Medalioanele au ca decor o linie incizată pe margine. Între medalioane în partea superioară apar patru butoni circulari tronconici de 0,9 cm diametru, realizați și ei odată cu turnarea recipientului; butonii sunt polizați. Spre fund, paharul se îngustează, terminându-se cu un picior bitronconic profilat. În scara culorilor paharul se încadrează în 5C. Acest pahar de sticlă cu

¹⁰ Ibidem, taf. I.

¹¹ E. A. Simonovici, *Stekljannye kubki iz Žurovki*, în KSIA, 102, 1964, pp. 1, 4.

¹² N. M. Kravcenko, *Kosanovskij mogil'nik*, în MHA, 139, 1967, tabl. XVII, 5.

¹³ B. Mitrea, C. Preda, *Necropole din secolul al IV lea e.n. în Muntenia*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1966, fig. 20; fig. 238, 7.

¹⁴ I. T. Dragomir, *Necropola birituală Sântana de Mureș-Cerneahov de la Lunca, regiunea de sud a Moldovei*, în Danubius, XIX, 2001, Galați, fig. 40, 6; fig. 45, 4.

¹⁵ V. Palade, *Așezarea și necropola de la Bârlad – Valea Seacă*, Editura Arc 2000, București, 2004, fig. 165, 2.

¹⁶ E. Dörner, *Cercetări și săpături arheologice în jud. Arad*, în Materiale și Cercetări arheologice, 9, 1970, fig. 14, 3.

¹⁷ H. J. Eggers, *Der römische Import in freien Germanien*, Hamburg, 1951, taf. 62.

¹⁸ H. Gunther Rau, *Spätantike Glasfunde im Karpatenraum*, în Zeitschrift für Ostforschung, 24, 1975, p. 479.

¹⁹ E. Straume, *op.cit.*, 1987, taf. 2, 4 9; taf. 75, 1.

²⁰ Ibidem, taf. 1.

²¹ S. Reinach, *Traite d'epigraphie grecque*, Editor Ernest Leroux, Paris, 1885, S.454.

inscripție și medalioane în relief poate fi comparat cu descoperirile de la Mălăiești²², Blickshoj²³, Vorning, Västland, Lunde²⁴ și Piwonice²⁵. În studiul asupra paharelor de sticlă G. Ekholm le încadrează pe cele cu medalioane în relief în tipul Vorning, grupa II Cc, arătând că în acest tip intră trei pahare descoperite la Vorning, Västland și Lunde²⁶.

Dintre acestea numai cel de la Vorning are o inscripție grecească și este datat în a doua jumătate a secolului al IV-lea p. Chr.; cele din Norvegi²⁷ și Suedi²⁸, fără inscripție, aparțin mai târziu, în secolul al V-lea p. Chr. (și chiar în anul 500), datorită materialului arheologic. Paharul de la Mălăiești cu medalioane și inscripție, asemănător celui de la Barcea din mormântul 123 dar și celui de la Vorning este datat de C. B. Fedorov în a doua jumătate a secolului al IV-lea p. Chr. și la începutul secolului al V-lea p. Chr.²⁷.

În tipologia paharelor, E. Straume încadrează acest tip de pahar în tipul VIII (pahare cu medalion) și este datat la trecerea din C3 către D1²⁸.

Tipul 3 – Pahare conice cu pereții subțiri

Pahare conice cu pereții subțiri s-au descoperit în mormintele de înhumare 114, 134, 136, 137, 154 și 165. Fragmente atipice cu pereții subțiri s-au mai descoperit în trei morminte de înhumare 20, 121, 137 și în mormântul de incinerare 40 și nu pot constitui material convingător pentru tipologie. Primele șase recipiente de sticlă se împart în trei variante - 3.a, 3.b și 3.c.

Varianta 3.a - Din această variantă face parte exemplarul din mormântul de înhumare 137, situat în partea de NE a sectorului C al necropolei, mormânt deranjat încă din antichitate (Pl. 1, 5; Pl. 4, 3.a). Paharul a fost considerat restaurabil însă în timpul procesului de restaurare s-a constatat că în lipsește fundul ceramice de formă conică; de asemenea lipsesc și o porțiune de lăgură. Paharul din mormântul de înhumare 137 are o înălțime de 14,5 cm și diametrul gurii de 11,5 cm; este de culoare verzuie - 2B²⁹ în scara culorilor. Masa de sticlă este transparentă și destul de bine păstrată. Toată suprafața exterioară a paharului, începând de lângă inelul în relief de sub margine este ornamentată cu un frumos decor în rețea ce continuă spre bază; paharul este realizat prin turnare în tipar. Așa calitatea sticlei, a decorului și frumusețea paharului dovedesc fabricarea lui într-un atelier cu tradiție în domeniu, cu meșteri sticlari experimentați; este posibil că paharul să provină dintr-unul din atelierele din provinciile orientale ale imperiului³⁰.

Varianta 3.b - În această variantă intră un singur pahar descoperit în mormântul de înhumare 114 situat în partea de sud a centrului sectorului C a necropolei de la Barcea (Pl. 1, 6; Pl. 4, 3.b). Paharul este înalt de 15 cm, diametrul gurii este de 8,9 cm, profilul este conic cu fundul rotunjit. Culoarea paharului de sticlă este verzuie și se încadrează în 2B în scara Straume a culorilor³¹. Masa de sticlă este transparentă, cu bule rotunde și în interiorul paharului se observă o urmă în spirală a

²² G. B. Fedorov, *Malaeštiki mogil'nik (pamjatnik černjachovskoj kul'tury v bassejne reki Prut)*, în МИА, 82, Москва, 1960, p. 49, 1.

²³ H. G. Eggers, *op. cit.*, taf. 16, typ. 238.

²⁴ G. Ekholm, *Als orientalisches angenommen Gläser Skandinaviens aus dem ersten bis aus dem sechsten Jahrhundert n. Chr.*, în Antikvarisk Arkiv, 26, 1965, Gruppe II c 95, taf. 2/95, 96, 97.

²⁵ K. Dabrowski, J. Karwowska, *WiadArch*, 20, 1954, 2, S. 180.

²⁶ G. Ekholm, *op. cit.*, 1965.

²⁷ G. B. Fedorov, *op. cit.*, 1960, s. 154.

²⁸ E. Straume, *op. cit.*, pp. 38-40, taf. 9, 96.

²⁹ *Ibidem*, taf. 1.

³⁰ G. Gomolka - Fuchs, *Gläser der Sîntana de Mureș-Černjachov-Kultur aus Rumänien und der Republik Moldavien*, în Akten des Internationalen Kolloquiums in Caputh vom 20. bis 24. Oktober 1995, (Bonn, 1999), pp. 129-140.

³¹ E. Straume, *op. cit.*, taf. 1.

sufărării sticlei. Pereții exteriori sunt decorați în tehnica firelor de sticlă, tehnică utilizată de meșterii sticlari în perioada de sfârșit a imperiului roman în provinciile răsăritene, unde prelucrarea sticlei a cunoscut o mare dezvoltare³². Paharul din mormântul 114 de la Barcea are un decor realizat din fire de sticlă de două culori: verde (în culoarea paharului) și albastru. Începând cu partea superioară imediat sub margine un fir de culoare verde în relief înconjoară paharul ca un inel. Sub acest inel este al doilea fir de culoare albastră care merge paralel cu primul doar niște unghiuri de acoladă ating primul fir în trei puncte. Cel de al treilea fir verde este aranjat sub formă de ghirlandă și se unește cu cel albastru tot în trei puncte. Sub acest decor alcătuit din cele trei fire de sticlă urmează o încrustație realizată cu un fir albastru sub formă de zig-zag care de asemenea înconjoară paharul. Decorul albastru în zig-zag a pătruns în masa de sticlă până în interiorul paharului. În arealul culturii Sântana de Mureș – Cerneahov, pahare astfel ornamentate s-au descoperit în cimitirul de la Juravka³³ și la Kosanovo în M13³⁴. Un studiu despre astfel de ornamentații a realizat Nina Sorokina care atribuie acest stil perioadei târzii a Imperiului Roman, specific provinciilor orientale de unde s-a răspândit³⁵.

Varianta 3.c – Pahare conice cu pereții subțiri. Această variantă include pahare conice cu pereții subțiri descoperite în mormintele de înhumare 134, 136, 154 și 165. În mormintele 20, 40, 121 și 137 s-au descoperit fragmente foarte mici de sticlă subțire ce ar putea face parte tot din acest tip. Paharele din mormintele enumerate pot fi împărțite în două subvariante: 3.c1 și 3.c2.

Subvarianta 3.c1 - Din această subvariantă face parte paharul din mormântul 136 descoperit în partea de NE a sectorului C al necropolei (Pl. 1, 7; Pl. 4, 3.c1). Paharul are o înălțime de 19,5 cm, diametrul gurii de 10,2 cm și profilul conic. Masa de sticlă este transparentă, puternic irizată atât la exterior cât și la interior cu puncte de devitrificare. Culoarea vasului este galben verzuie în scara culorilor 4B³⁶. Decorul este alcătuit din patru caneluri care încep imediat de sub margine și sunt la distanțe egale până la jumătatea recipientului; fundul paharului este drept cu o fîșie concavă. Pentru această subvariantă analogiile sunt furnizate de descoperirile de la Mogoșani în M8 și M52³⁷, Budești în M 266³⁸ și la Valea Seacă în M507³⁹.

Subvarianta 3.c2 - Paharele din această subvariantă sunt în număr de trei și provin din mormintele 134, 154 și 165. Mormântul 134 se afla în partea de nord - est a sectorului C (Pl. 1, 8), mormântul 154 (Pl. 1, 9) în partea de sud a centrului sectorului C iar mormântul 165 (Pl. 1, 10) în partea de nord a sectorului A (Pl. 4, 3.c2). Paharele au profilul conic dar fundul este rotunjit. Cele din mormintele 134 și 154 au o stare precară deoarece mormintele au fost deranjate încă din antichitate. Recipientul de sticlă din mormântul 165 este întreg, fără decor și îi lipsește o porțiune de la fund. Culoarea paharului din M 165 este verzuie, transparentă și nu se regăsește în scara culorilor prezentată de E. Straume; paharul are o înălțime de 13,5 cm, diametrul gurii de 7,8 cm. Această

³² N. Sorokina, *Die Nuppengläser von der Nordküste des Schwarzen Meeres*, în *Annales du 5e congrès de l'association internationale pour l'histoire de verre*, Prague, 1970, (Liege, 1972), c. 71.

³³ E. A. Simonovici, *op.cit.*, puc. 1; 2.

³⁴ N. M. Kravcenko, *op.cit.*, tab. XVII, 4.

³⁵ N. Sorokina, *op. cit.*, p. 78.

³⁶ E. Straume, *op.cit.*, taf. 1.

³⁷ Gh. Diaconu, *Mogoșani. Necropola din secolul IV e.n.*, Târgoviște, 1970, fig. 5, 10, 13.

³⁸ V. Vornic, *op.cit.*, fig. 100, 1.

³⁹ V. Palade, *op.cit.*, fig. 269, 4.

subvariantă cunoaște o largă răspândire în aria culturii Sântana de Mureș – Cerneahov printre descoperiri putem enumera: Sântana de Mureș⁴⁰, Lețcani⁴¹, Juravka⁴², Mălăiești⁴³.

Piesa subvariantei 3.c1 cât și cele din subvarianta 3c.2 provin din atelierele provinciilor orientale ale imperiului roman și sunt datate la sfârșitul secolului al IV lea p. Chr. și la începutul secolului al V lea p. Chr.⁴⁴

Tipul 4

În mormântul de înhumare 160 (Pl. 1, 11; Pl. 5, 4) printre vasele depuse s-a descoperit urma imprimată în pământ a unui vas de sticlă ce a fost depus cu gura în jos. Pe suprafața solului erau imprimate urme puternice de culoare maronie cu irizații. Forma observată era a unui castron evazat înalt de circa 3 cm și fund inelar. Vasul a fost realizat probabil dintr-o sticlă subțire care s-a distrus datorită acizilor din sol. Din vas nu s-a păstrat nici un fragment și nu se pot face observații și paralele. Totuși poate fi considerat printre vasele de sticlă depuse ca ofrandă.

Existența unei perioade de liniște în Barbaricum a creat posibilitatea dezvoltării unor ateliere de sticlărie și a unui comerț intens cu lumea provincială romană de la sud de Dunăre, astfel putem explica varietatea recipientelor de sticlă descoperită în arealul culturii Sântana de Mureș – Cerneahov. Recipientele de sticlă din necropola birituală de la Barcea alături de alte bunuri de mormânt prefigurează fazele de ocupare a acestui cimitir.

Glass Containers Found in the Bi-ritual Necropolis in Barcea, Galati County (4th century A.D.)

Glass containers are included in the category of valuable offerings (goods) for the departed. A number of 17 glass containers were found in 15 tombs, out of which 16 were found in 14 inhumation tombs and another fragment in an incineration tomb. Among these, only six glasses are in good condition and were found in inhumation tombs 23, 50, 114, 123, 136 and 137; three of them are reusable (from tombs 137, 154 and 165) and one can be rebuilt (from tomb 134).

In order to establish the typology of the glass recipients, 10 containers were used that came from tombs 23, 50, 114, 123, 134, 136, 137, 157, 165 and 167, taking into account their shape, thickness and decoration. They were divided into four main types, with variants and sub-variants.

Type 1- Glasses with polished facets – with two variants, 1a and 1b; variant 1b has two sub-variants, 1b1 and 1b2

Type 2 – Thick glasses with medallions and inscriptions

Type 3 - Thin cone-shaped glasses – with three variants 3a, 3b and 3c; variant 3c has two sub-variants, 3c1 and 3c2

Type 4 – Glass recipient

⁴⁰ I. Kovács, *A marosszentannai népvándorlaskari temető*, în Dolgozatok.Travaux de la Section numismatique et archéologique du Musée National de la Transylvanie, III, Cluj, 1912, pl. CXI, 8.

⁴¹ C. Bloșiu, *Necropola din secolul al IV lea e.n. de la Lețcani (jud.Iași)*, în Arheologia Moldovei, VIII, 1975, fig. 20, 12.

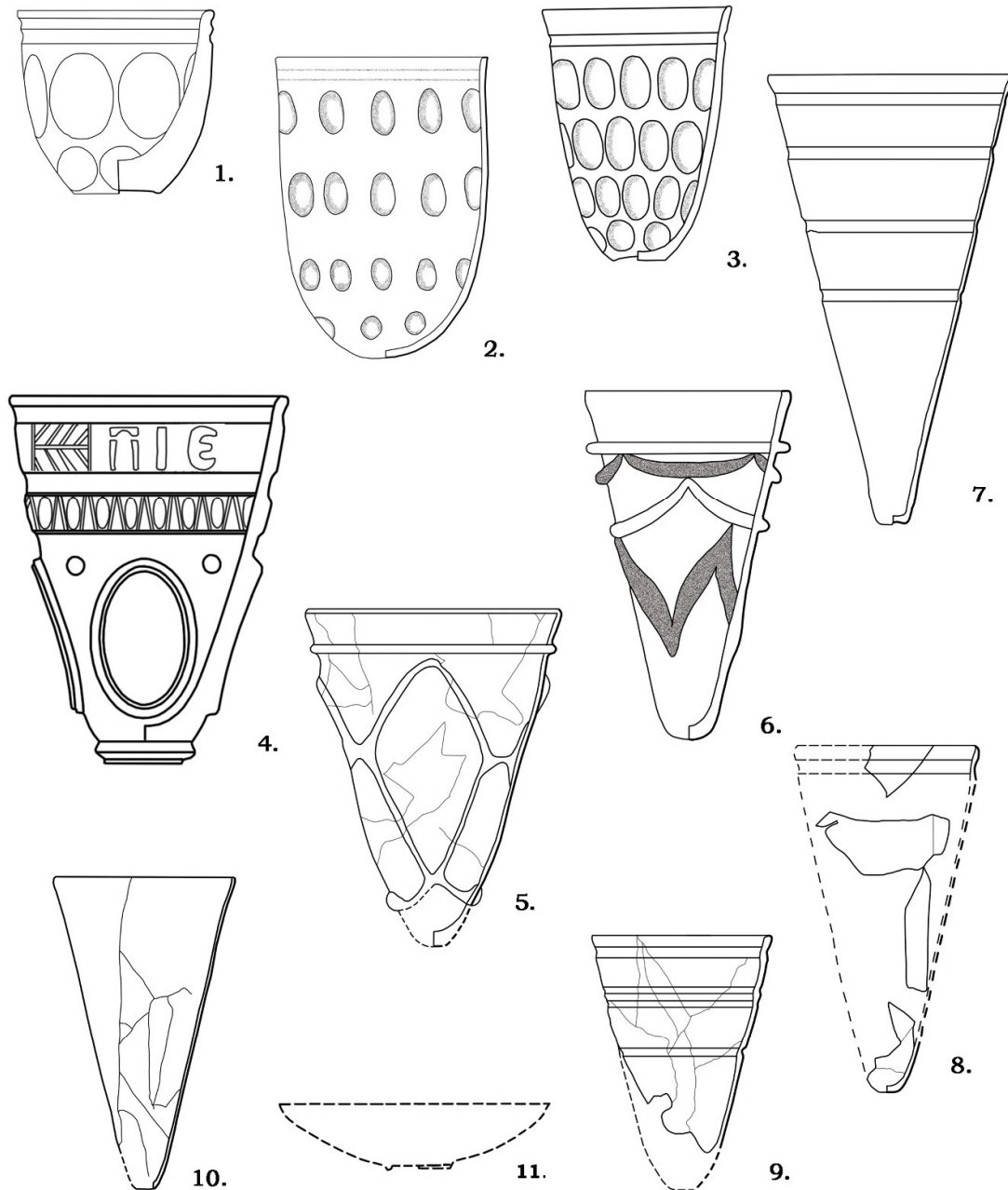
⁴² E. A. Simonovici, *op.cit.*, puc. 1, 3.

⁴³ G. B. Fedorov, *op.cit.*, fig. 12.

⁴⁴ H. G. Rau, *op.cit.*, p. 48, abb. 9.

During a period of peace in Barbaricum, glass workshops were established and the trade with the Roman provinces from the south of Danube flourished. This explains the variety of the glass containers found in the area of the Sântana de Mureş- Chernyakhov culture.

The glass containers found in the bi-ritual necropolis in Barcea, along with other burial objects, illustrate the development stages of this cemetery.

Planșa 1. Pahare de sticlă

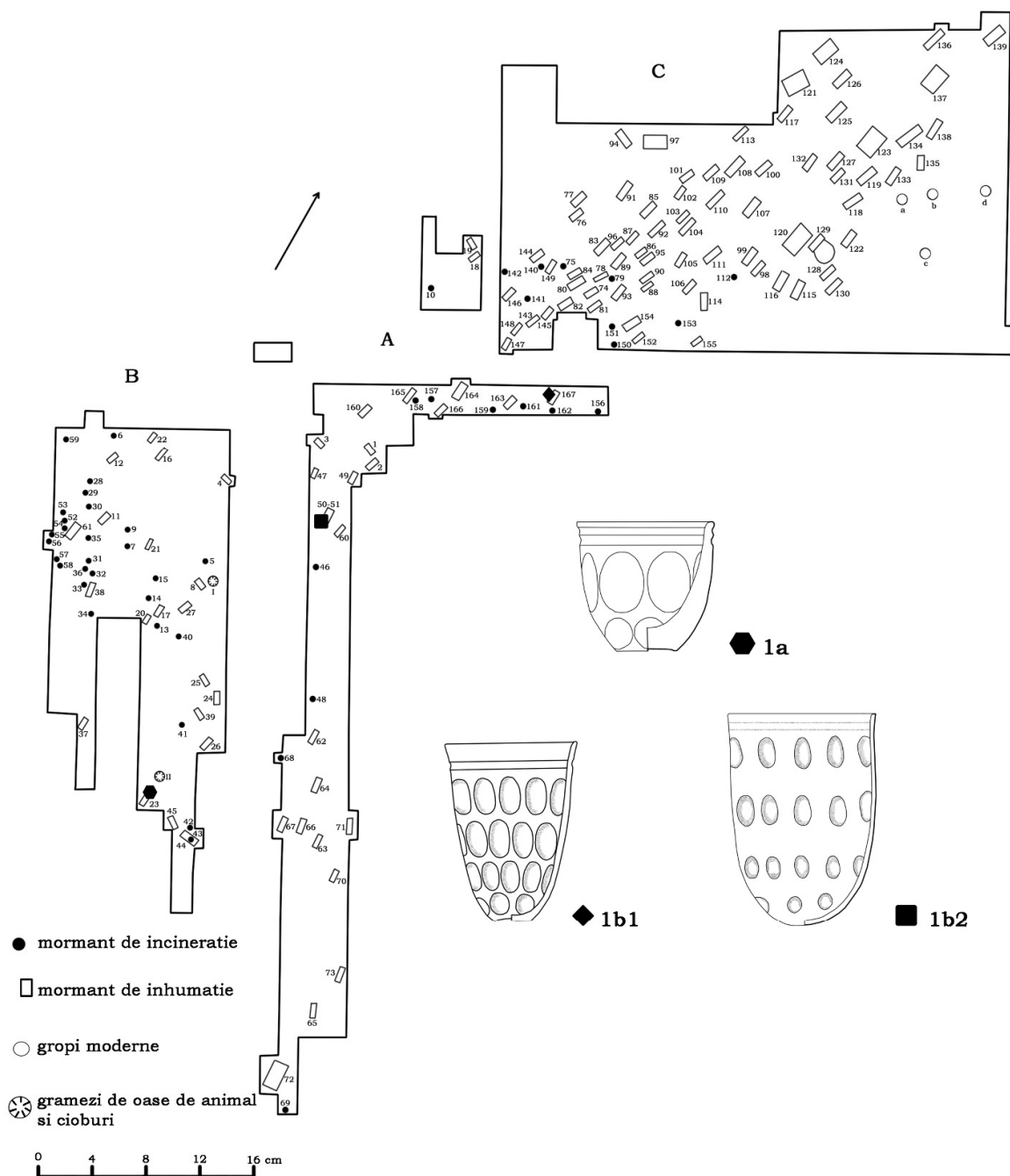
Pahare de sticlă cu fațete slefuite: 1a(1), 1b1(3), 1b2(2)

Pahare cu pereții groși, cu medalioane și inscripții: 2(4)

Pahare de sticlă conice cu pereții subțiri: 3a(5), 3b(6), 3c1(7), 3c2(8,9,10)

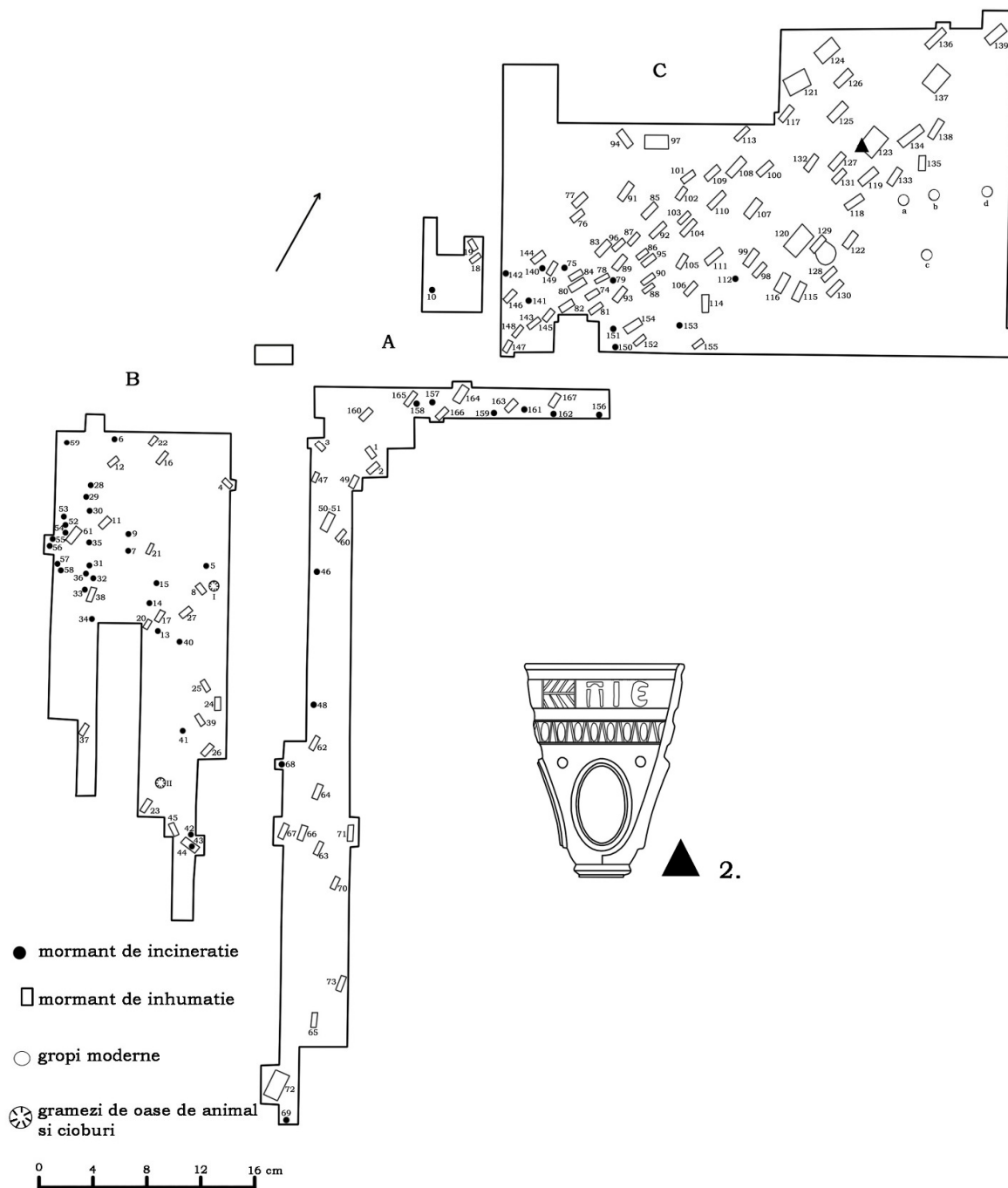
Vase de sticla: 4(11)

(desen: Mirela Hurjui; prelucrare computerizată: Daniela Alecsa - muzeograf)
Muzeul Mixt Tecuci.

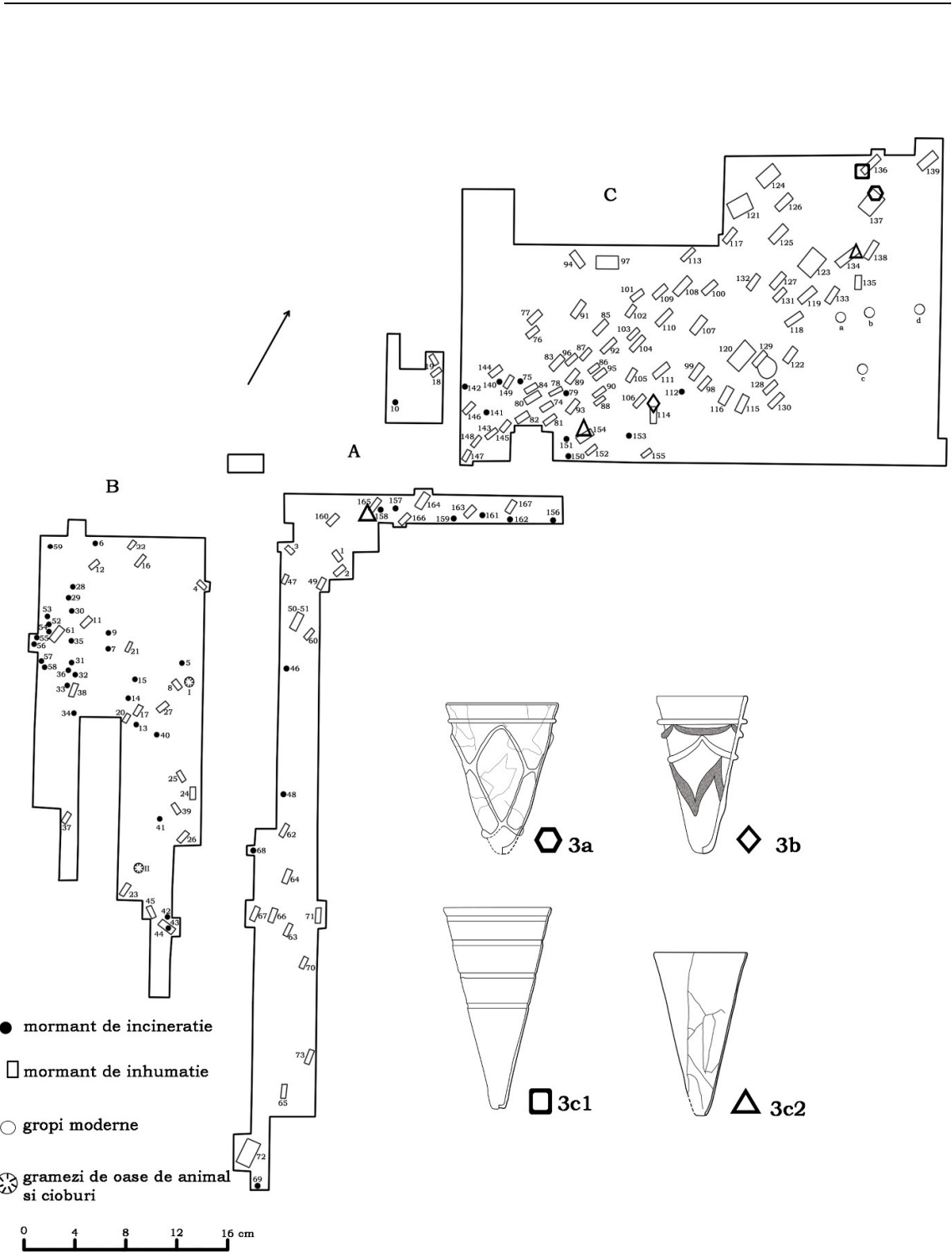
Plansa 2. Pahare de sticla cu fațete șlefuite
Varianta 1a, Varianta 1b (subvarianta 1b1, 1b2)

(desen: Mirela Hurjui; prelucrare computerizata: Daniela Alecsa - muzeograf)
 Muzeul Mixt Tecuci.

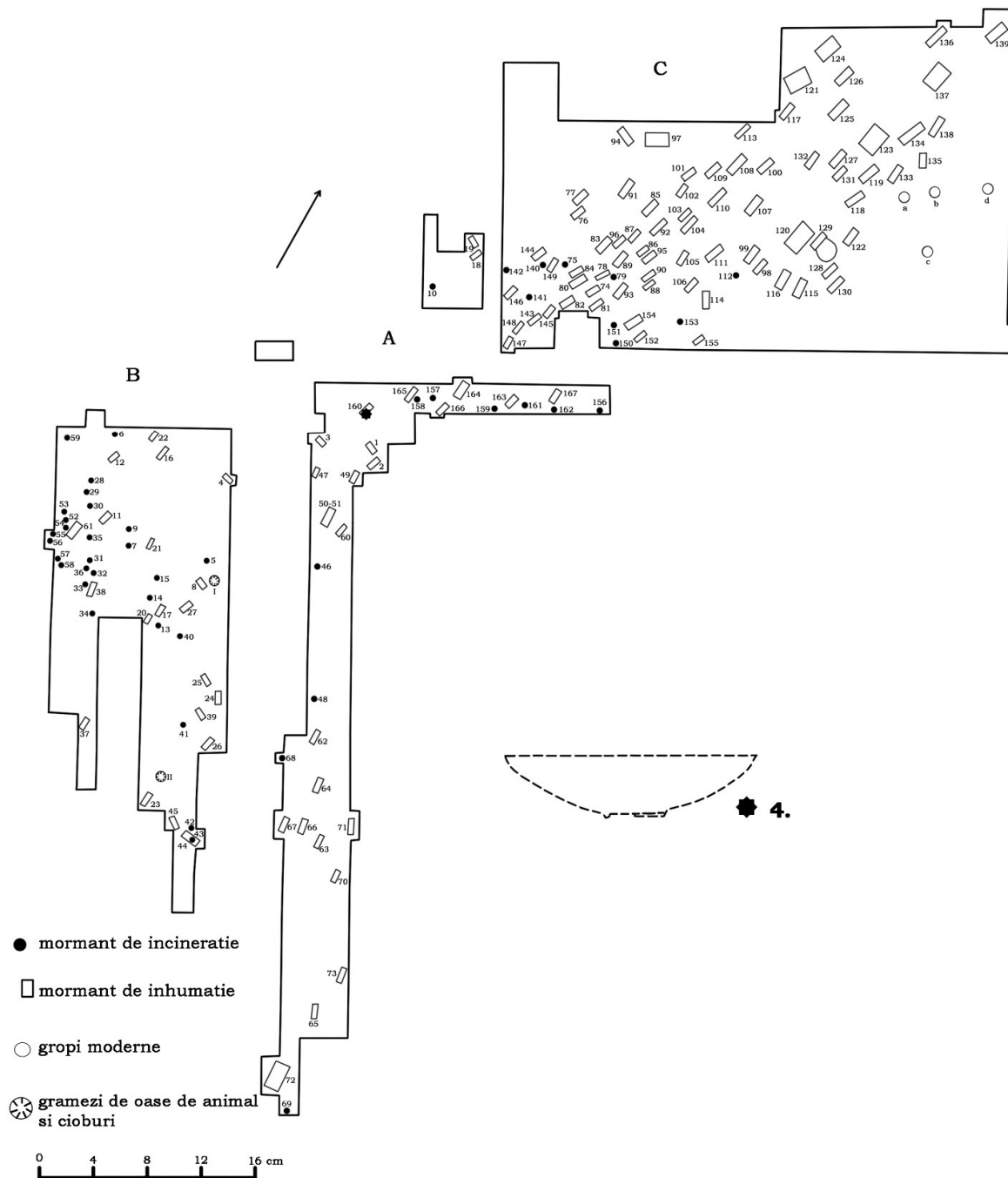

**Plansa 3. Pahare de sticla cu peretii grosi
cu medalioane si inscriptii (2)**

(desen: Mirela Hurjui; prelucrare computerizata: Daniela Alecsa - muzeograf)
Muzeul Mixt Tecuci.

Planșa 4. Pahare de sticlă conice, cu pereții subțiri
Varianta 3a, Varianta 3b, Varianta 3c (subvarianta 3c1, 3c2)
 (desen: Mirela Hurjui; prelucrare computerizată: Daniela Alecsă - muzeograf)
 Muzeul Mixt Tecuci.

Planşa 5. Vase de sticlă (4)

(desen: Mirela Hurjui; prelucrare computerizată: Daniela Alecsa - muzeograf)
Muzeul Mixt Tecuci.

NOI DOVEZI ALE CULTURII SÂNTANA DE MUREȘ ÎN SUDUL MOLDOVEI. NECROPOLA DIN TECUCI - PUNCTUL „GRĂDINA LUI TIRON”¹

S. ȚAU, M. NICU, P. CIOBOTARU, D. ALECSĂ

Cuvinte cheie: Necropolă, Cultura Sântana de Mureș-Cerneckov, înhumatie, Tecuci, recipiente de lut.

În Tecuci, în anul 1970, a fost descoperită o necropolă, în urma unor săpăturilor pentru realizarea fundației blocurilor ce s-au construit pe strada Gheorghe Petrașcu, în punctul numit „Grădina lui Tiron”, de unde au fost scoase la iveală zece morminte de înhumatie. Pe lângă acestea, în anii 1977 și 1999 au mai fost descoperite încă două morminte cu prilejul realizării unor lucrări edilitare.

Necropola, de tip Sântana de Mureș-Cerneckov, prezintă o stratigrafie simplă, nivelul de locuire din sec. al IV-lea p. Chr., fiind singurul nivel vechi. Orientarea scheletelor era în jurul axei N-S, iar devierea poate fi atribuită momentului din zi când a fost făcută înmormântarea.

Inventarul funerar din necropola de la Tecuci, punctul „Grădina lui Tiron”, totalizează un număr de 99 obiecte, care pot fi grupate în următoarele categorii: vase de ceramică; obiecte de podolă; obiecte de uz cotidian; recipiente de lut și recipiente de lut.

Necropola din Tecuci, punctul „Grădina lui Tiron”, se alătură celorlalte descoperite până în prezent, prin inventar și ritul de înmormântare. Cele 13 morminte fac parte dintr-o necropolă mai mare care se află sub actualele locuințe ale orașului Tecuci și care nu mai pot fi cercetate. Prin cele șase fibule, singurele elemente de datare, putem considera că aparținut unei colectivități ce a trăit în sec. al IV-lea p. Chr.

*

Key words: Necropolis, Sântana Culture of Mures-Cerneckoy, inhumation, Tecuci, clay containers.

In Tecuci, in 1970, a necropolis was discovered, following some excavations for the foundation of the blocks that were built on Gheorghe Petrascu street, in the point called "Grădina lui Tiron", where ten graves were unearthed. In addition to these, in 1977 and 1999, two more graves were discovered during the construction of some civil works.

The necropolis, of the Sântana de Mures-Cerneckov type, presents a simple stratigraphy, the

¹ Articol publicat în revista *Danubius* XL, 2022

level of residence from the IV century BC, being the only old level. The orientation of the skeletons was around N-S axis, and the deviation can be attributed to the time of day when the burial was made.

The funerary inventory from the Tecuci necropolis, Grădina lui Tiron point", totals a number of 99 objects, which can be grouped into the following categories: clothing accessories: decorative objects; household objects; glass containers and clay containers.

The necropolis of Tecuci, the point, "Grădina lui Tiron", joins the others discovered so far. through the inventory and the burial rite, The 13 tombs are part of a larger necropolis that is under the current houses of the city of Tecuci and which no longer can be researched. Through the six fibulae, the only dating elements, we can consider that it belonged to a community that lived in the 4th century BC.

O mare densitate, adevărate aglomerări ale urmelor de locuire de la începutul epocii migrațiilor, atribuite Culturii Sântana de Mureș se constată pe tot teritoriul geografic al Moldovei.

Purtătorilor acestei culturi le este recunoscută obișnuința de a locui în așezări mult mai apropiate, înșiruite în salbe de-a lungul unor principale căi de comunicație sau înmănunchiate în preajma unor adevărate porți ale traficului acestor vremi.

În Tecuci, în anii 1970-1971, au fost descoperite două necropole, în urma unor săpături pentru turnarea fundației blocurilor ce s-au construit pe strada Gheorghe Petrașcu și la sud de Tecuci, în urma construirii Fabricii de Ambalaje Metalice, actualmente AMEP PACK SA².

În studiul de față ne vom opri numai la cercetările efectuate de către colectivul Muzeului de Istorie „Teodor Cincu” Tecuci, în anul 1970, în punctul denumit „Grădina lui Tiron” de unde au fost scoase la iveală zece morminte de înhumatie.

Din observațiile făcute s-a constatat că, necropola de tip Sântana de Mureș prezintă o stratigrafie simplă, nivelul de locuire din sec. al IV-lea p. Chr., fiind singurul nivel vechi, urmând imediat un sol argilos, umed, în care de altfel, scheletele din morminte au rămas prost conservate. Nu s-a observat nicio suprapunere de morminte.

Orientarea scheletelor era în jurul axei N-S, iar devierea poate fi atribuită momentului din zi când a fost făcută înmormântarea.

Forma gropilor nu a putut fi determinată datorită situației descoperirii - fiind șantier de construcție, mormintele apărând întâmplător.

Inventarul celor zece morminte, toate de înhumatie, este alcătuit din treizeci și opt de vase, trei fibule, două coliere din mărgel și un pahar de sticlă. Tot acest inventar aparține numai celor nouă morminte; al zece - lea mormânt nu are inventar și a aparținut unui copil, al cărui schelet era distrus, păstrându-se numai craniul.

Pe lângă acestea, mai avem 5 fragmente de vase, care se pare că au fost descoperite în pământul săpat, fiind considerate ca passim.

În inventarul muzeului se mai păstrează un număr de 12 vase ceramice, trei fibule, un colier, o cataramă, un ac, un cuțit fragmentar și o tăbliță de bronz, care provin din același punct (Grădina lui Tiron). Piese metalice, colierul și cele patru vase au fost descoperite în anul 1977, într-un mormânt. Nu cunoaștem condițiile descoperirii acestuia, nu există nicio informație scrisă despre aceasta, în schimb avem, în arhivă, un plan al acestui mormânt. Primii doi autori ai acestui articol au dat acestui mormânt numărul 11, numerotându-l în continuarea celor descoperite în 1970.

² P. Ciobotaru, *Necropola de la Tecuci, Fabrica de Ambalaje Metalice*, în *Danubius XXXI*, Supliment 2013, pp. 273-300.

Celelalte opt vase ceramice au fost descoperite în anul 1999, însă despre condițiile acestei descoperiri nu avem nicio informație și niciun plan al acestui mormânt. Aceeași autori au dat acestui mormânt numărul 12, numerotându-l în continuarea celor descoperite în 1970 și 1977.

Descrierea mormintelor

Mormântul 1 - înhumatie (dezvelit întâmplător, informații de la descoperitori); adâncimea 1,20 m; orientarea NNE- SSV; groapă nedeterminată; scheletul, aparținând unui adult, zăcea în poziție întinsă pe spate, cu mâinile pe lângă corp și picioarele apropiate. Inventarul cuprinde 10 vase, depuse în jurul capului și la picioare.

1. *Castronel* - inv. 2716/4352, H = 6,50 cm (Pl. 1/2), lucrat la roată, din pastă fină, cenușie-deschisă; buza subțiată și evazată, corpul bitronconic, ușor carenat, fund inelar; 2. *Castronel* - inv. 2715/4354, H = 6,00 cm (Pl. 1/1), lucrat la roată din pastă fină, cenușie; buza ușor subțiată și mult evazată, corpul bitronconic, carenat, fund inelar; gâtul marcat printr-o nervură foarte slabă; 3. *Castron* - inv. 2723/4962, H = 6,00 cm (Pl. 1/3), lucrat la roată, din pastă fină cenușie; buza evazată, cu șanțuire slabă interioară, corpul bitronconic, rotunjit, fund drept, tălpuț; nervură pronunțată pe umăr și un șirag de alveole orizontale pe diametrul maxim; sub ele, o bandă cu impresiuni slabe, paralele, verticale, ușor șerpuite; 4. *Oală* - inv. 2704/4956, H = 9,90 cm (Pl. 1/4), lucrată la roată din pastă zgrunțuroasă, cu pietriș; buza îngroșată, muchiată, corpul cu umăr înălțat și pereți masivi, fund larg și drept, prag pe umăr; 5. *Oală* - inv. 2717/4360, H = 7,60 cm (Pl. 1/5), lucrată la roată, din pastă fină cenușiu-deschisă, buza ușor subțiată, muchiată și evazată, corpul globular, fund inelar; 6. *Amforetă* - inv. 2711/4361, H = 14,00 cm (Pl. 1/6), cu două torți, lucrată la roată, din pastă fină cenușie, gura largă, cu buza subțire, rotunjită, gât scund, corp globular, fund inelar, pe gât o nervură slabă; torțile din bandă lată cu șanțuire slabă mediană; 7. *Oală* - inv. 2714/4957, H = 7,30 cm (Pl. 1/7), lucrată la roată din pastă zgrunțuroasă, cenușiu-negricioasă, buza subțire, fațetată, corp globular, cu pereții subțiri, fund drept, pe umăr un prag; 8. *Cană* - inv. 2752/4955, H = 12,60 cm (Pl. 1/8), lucrată la roată din pastă fină cenușie, cu buza dreaptă, subțiată, gât înalt, cilindric, corp globular turtit, fund inelar; o toartă groasă, cu secțiune ovală; pe umăr, o nervură slabă; 9. *Oală* - inv. 2720/4362, H = 9,70 cm (Pl. 1/9), lucrată la roată din pastă zgrunțuroasă, cenușie; buza fațetată, evazată, gât scund, corpul globular, cu pereții subțiri, fund drept; pe umăr, o nervură îngustă, slabă; 10. *Castron* - inv. 2703/4963, H = 9,40 cm (Pl. 1/10), lucrat la roată din pastă fină cenușiu-deschisă, buza îngroșată, rotunjită, evazată, cu șanțuire interioară, corp bitronconic carenat, fund inelar; pe umăr o nervură lată, pronunțată și angobă cenușiu-închis pe tot corpul la interior și la exterior.

Mormântul 2 - înhumatie (dezvelit întâmplător; informații de la descoperitori); adâncimea 1,20 m; orientarea NS; groapă nedeterminată, mormântul pare să fi fost deranjat în întregime din vechime nemaipăstrându-se din scheletul unui adult decât craniul, parțial, un femur și o tibie. Inventarul se compune din 6 vase.

1. *Oală fragmentară* - inv. 2706/4968, H = 7,20 cm (Pl. 2/1), lucrată la roată, din pastă zgrunțuroasă cenușiu-cărmizie; buza ușor îngroșată, rotunjită și evazată, corp globular; 2. *Castron* - inv. 2722/4355, H = 5,20 cm (Pl. 2/2), lucrat la roată, din pastă fină, cenușie; buza ușor îngroșată și ușor evazată, corp bitronconic carenat, fund inelar, pe umăr o nervură slabă; 3. *Pahar* - inv. 2724/4961, H = 8,70 cm (Pl. 2/3), lucrat la roată, din pastă fină, cenușie, gura largă, cu buza rotunjită, corpul tronconic, cu pereții subțiri și aproape drepți, fund masiv, inelar; prag pronunțat sub buză; 4. *Oală* - inv. 2705/7723, H = 11,50 cm (Pl. 2/4), lucrată la roată din pastă fină, cenușie, gura largă, cu buza îngroșată, dreaptă, corp globular cu pereții subțiri, fund drept, ușor tălpuț; sub buză o nervură largă; 5. *Cană* - inv. 2719/4964, H = 18,30 cm (Pl. 2/5), lucrată la roată, din pastă fină roșie, gura

trilobată, cu buza ușor îngroșată, gât scund, corp bitronconic rotunjit, ușor înălțat, fund scund, inelar; toartă groasă, cu secțiune ovală, gât marcat de o nervură pronunțată, deasupra diametrului maxim trei caneluri subțiri orizontale; 6. *Castron fragmentar* - inv. 2747/4358, H = 5,30 cm (Pl. 2/6), lucrat din pastă fină de culoare cenușie, buza ușor îngroșată și evazată, corp bitronconic rotunjit, angobă de culoare cenușiu-închis.

Mormântul 3 - înhumăție (dezvelit sistematic); adâncimea 1,20 m; orientare NNE-SSV; groapă nedeterminată; scheletul aparținând unui adult, zăcea în poziție întinsă pe spate, cu mâna dreaptă, pe lângă corp, iar stânga îndoită din cot și adusă pe bazin, picioarele întinse și ușor depărtate. Inventarul cuprinde opt mărgel, două vase miniaturale și trei oale.

1. *Colier* - inv. 2796/8623 (Pl. 3/1), aflat în jurul capului; format din zece mărgel: una îngemănată (formată din trei bucăți), albă, irizată, transparentă, patru din sticlă albastră (din care una spartă), poliedrice, trei din sticlă, verzi, tubular-hexagonale, una din sticlă verde (inv. 2788/8621, H = 1,60 cm), ce imită urcioare cu o toartă, partea inferioară lipsește și una din sticlă albastru-închis (inv. 2789/8622, H = 2,10 cm), ce imită urcioare cu o toartă; 2. *Oală* - inv. 2712/7726, H = 18,40 cm (Pl. 3/4), lucrată la roată, din pastă zgrunțuroasă cenușie; gura îngustă, cu buza subțire, tăiată oblic la exterior și evazată, corp globular înalt, cu pereții subțiri, fund drept, îngust; pe umăr bandă din cinci striuri; 3. *Oală* - inv. 2707/4958, H = 14,20 cm (Pl. 3/5), lucrată la roată, din pastă zgrunțuroasă cenușie, buza rotunjită, ușor evazată și cu un cioc asimetric (probabil de la ardere); corp globular, fund drept, îngust; pe umăr bandă orizontală din trei striuri; 4. *Oală fragmentară* - inv. 2787/4374, H = 5,20 cm (Pl. 3/6), lucrată la roată, pastă grosieră de culoare cenușiu-închis, corp globular, fund drept.

Mormântul 4 - înhumăție (dezvelit sistematic); adâncimea 1,10 m; orientarea și forma gropii, nedefinite; mormânt deranjat total din vechime; din schelet s-au păstrat, împrăștiate, doar oasele lungi ale picioarelor. Inventarul rămas este alcătuit dintr-un singur vas.

1. *Oală fragmentară* - inv. 2721/8626, H = 5,80 cm (Pl. 4/1c), lucrată la roată din pastă zgrunțuroasă, cenușie, corpul globular, cu pereții subțiri, fundul drept, masiv și îngust.

Mormântul 5 - înhumăție (dezvelit întâmplător; informații de la descoperitori); adâncimea 1,20 m; orientarea NE-SV; groapa nedeterminată, probabil deranjată din vechime în jumătatea superioară, deoarece, din scheletul ce aparținuse unui adult, se mai păstrau în poziția lor anatomică doar picioarele. Inventarul cuprinde două vase.

1. *Oală* - inv. 2710/4363, H = 14,50 cm (Pl. 4/2b), lucrată la roată din pastă zgrunțuroasă, cenușiu-negricioasă; gura îngustă ușor îngroșată, fațetată și puțin evazată, corp globular înalt, fund drept, îngust, cu picior scund, profilat; 2. *Cană* - inv. 2708/4959, H = 24,30 cm (Pl. 4/3b), lucrată la roată din pastă fină, cenușie; gura trilobată și buza îngroșată, rotunjită, gât scurt, corp bitronconic, fund inelar; toartă din bandă lată cu șanțuire mediană; tot corpul este acoperit cu caneluri largi, slab profilate.

Mormântul 6 - înhumăție (dezvelit întâmplător, informații de la descoperitori); adâncimea 1,20 m; orientare NE-SV; groapă nedeterminată; scheletul, aparținând unui adult, zăcea în poziție întinsă pe spate cu mâinile pe lângă corp și picioarele apropiate. Inventarul cuprinde 2 vase.

1. *Supieră* - inv. 2713/4359, H = 18,00 cm (Pl. 4/5a), lucrată la roată, din pastă fină cenușiu deschisă, gura largă cu buza dreaptă, gât scurt, corp bitronconic rotunjit, cu umăr înălțat, fund îngust, slab inelar; două incizii largi, orizontale, apropiate ce marchează gâtul; 2. *Castron* - inv. 2677/8627, H = 9,40 cm (Pl. 4/4a). lucrat la roată, din pastă fină cenușie, buza slab fațetată, corpul bitronconic cu pereții îngroșându-se treptat, fund drept, masiv; pe umăr, o nervură slabă,

Mormântul 7 - înhumăție (dezvelit sistematic); adâncimea 1,00 m; orientarea NNE-SSV;

groapă nedeterminată: mormânt deranjat din vechime în jumătatea lui superioară; din scheletul, ce aparținuse unui adult, s-au păstrat în zona nederanjată doar picioarele, care zăceau întinse și ușor depărtate. Inventarul rămas este alcătuit din 5 vase.

1. *Vas fragmentar* - inv. 2780/4949, H = 2,10 cm (Pl. 5/1), lucrat la roată, din pastă fină, cenușiu - negricioasă, baza dreaptă, corp globular; 2. *Oală fragmentară* - fără inv., H = 2,60 cm (Pl. 5/2), lucrată la roată, pastă grosieră de culoare cenușiu-închis, buza rotunjită, îngroșată și evazată, pe gât un inel subțire în relief, corp globular; 3. *Castron fragmentar* - fără inv., H = 5,20 cm (Pl. 5/3), lucrat la roată, din pastă fină, cenușiu-deschisă, buza îngroșată, fațetată, mult evazată, corpul bitronconic, carenat, sub buză, o nervură proeminentă; 4. *Cană* - inv. 2709/7713, H = 20,50 cm (Pl. 5/4), lucrată la roată, din pastă fină cenușiu deschisă; gura largă, cu buza dreaptă, sub buză o bandă lată în relief, gât înalt, cilindric, corp bitronconic, carenat, cu pereți subțiri, fundul inelar; toartă din bandă lată, dreptunghiulară, gâtul delimitat printr-o nervură în relief; 5. *Castronel* - inv. 2718/7732, H = 6,00 cm (Pl. 5/5), lucrat la roată, din pastă fină, cenușiu-închisă; buza ușor îngroșată, rotunjită, corp bitronconic carenat cu pereți subțiri, fund drept, cu picior scund.

Mormântul 8 - înhumăție (dezvelit întâmplător; informații de la descoperitori); adâncimea 1,20 m; orientare nedeterminată ca și groapa de altfel; mormânt se pare, deranjat total din vechime. Inventarul recuperat este alcătuit din șase vase, o fibulă și un pahar de sticlă.

6. *Fibulă* - inv. 2790/6356, H = 5,20 cm (Pl. 6/1), din argint, cu semidisc, picior romboidal, corp masiv, puternic arcuit, cu secțiune semicirculară, piciorul din foaie subțire; teaca lipsește; semidiscul prezintă un decor incizat, sub formă de puncte, care delimitează semidiscul, în total optsprezece puncte și un ajur marginal, rotunjit și neregulat, resort din șase spire, acul fragmentar; 2. *Pahar* - inv. 2742/4965, H = 7,50 cm (Pl. 6/2); masiv, din sticlă; gura largă, cu buza verticală, ușor subțiată, fațetată, corpul tronconic rotunjit cu pereți groși, fundul drept, mult îngroșat; sub buză două caneluri pronunțate, iar pe corp șirag de opt ove rotunjite, verticale, dispuse pe mijlocul corpului și un alt șirag din șapte alveole asemănătoare dar rotunde și mai mici, dispuse sub primele, aproape de fund; 3. *Cană* - inv. 2731/4366, H = 30,70 cm (Pl. 6/3), lucrată la roată, din pastă fină, cenușie; gura îngustă, cu buza rotunjită, ușor evazată, gâtul îngust mult înălțat, corp bitronconic rotunjit, fund inelar masiv; toartă din bandă lată cu șanțuire mediană, baza gâtului marcată printr-o nervură pronunțată; 4. *Oală* - inv. 2725/7731, H = 9,10 cm (Pl. 6/4), lucrată cu mâna, din pastă grosieră netezită, cărămiziu-gălbui cu pereții groși, fund tălpuit, mult îngroșat, cu picior scund, profilat; 5. *Strachină* - inv. 2741/7730, H = 5,70 cm (Pl. 6/5); lucrată la roată, din pastă zgrunțuroasă cu pietriș, culoare cenușiu-închisă; buza îngroșată, rotunjită, corp tronconic, cu pereții drepți și groși, gura largă; sub buză prag slab, profilat; 6. *Oală miniaturală* - inv. 2726/7720, H = 8,50 cm (Pl. 6/6), lucrat cu mâna, din pastă prost frământată gălbui; buza subțiată și rotunjită, corp globular, neregulat, cu pereții îngroșându-se treptat, fund drept, masiv, larg, ușor tălpuit; 7. *Castron* - inv. 2739/4351, H = 7,60 cm (Pl. 6/7), lucrată la roată, din pastă fină cenușie; buza mult evazată, rotunjită, corp bitronconic, carenat, cu pereții subțiri, fund inelar; 8. *Oală fragmentară* - fără inv., H = 6,50 cm (Pl. 6/8), lucrată la roată, pastă grosieră de culoare cenușiu-închis, buza subțiată și evazată, gât scurt, corp globular.

Mormântul 9 - înhumăție (dezvelit sistematic); adâncimea de 1,05 m; orientarea NNE-SSV; groapă nedeterminată; scheletul, aparținând unui adult, zăcea în poziție întinsă pe spate, cu mâinile pe lângă corp și picioarele apropiate. Inventarul este alcătuit din trei vase, două fibule și 15 mărgel.

1. *Fibulă* - inv. 2793/8624, H = 4,70 cm (Pl. 7/1), din bronz, cu resort lung (a câte șapte spire latura), corp masiv, puternic arcuit, carenat median, cu arcuire strânsă (aproape unghi drept), picior îngust, muchiat median, întors și înfășurat de două ori: pe corp, deasupra înfășurării decor incizat sub

formă de „X” cuprins între două linii orizontale, iar pe picior, imediat sub înfășurare, două incizii orizontale alăturate; 2. *Fibulă* - inv. 2791/8623, H = 5,70 cm (Pl. 7/2), din bronz, cu resortul și arcul lipsă, corp din bandă lată, arcuit larg, carenat median, picior lung, îngustat treptat, înfășurat o dată și jumătate; aflată pe coastele din dreapta; 3. *Colier* - inv. 2795/4960 (Pl. 7/3), în jurul gâtului, format din 15 mărgel, șapte din cornalină alb-lăptoasă, portocalie și maronie, poliedrice de mărimi diferite; una tubulară din sticlă verzuie, șapte din pastă calcaroasă, albicioase; 4. *Castron* - inv. 2734/4353, H = 8,50 cm (Pl. 7/4), lucrată la roată, din pastă fină, cenușie; buza îngroșată, rotunjită, evazată, corp tronconic rotunjit cu pereții groși, fund cu picior înalt, inelar, pe umăr două caneluri late; 5. *Castron* - inv. 2735/7716, H = 8,80 cm (Pl. 7/5), lucrat la roată, din pastă fină, cenușie; buza subțire, rotunjită, evazată, corp bitronconic carenat, cu pereții subțiri, fund cu picior scund, inelar; două inele în relief, paralele, orizontale, imediat deasupra carenei; 6. *Oală fragmentară* – inv. 2784/4356 și 2785/4951 (Pl. 7/6), lucrată cu mâna din pastă grosieră, culoare cărămiziu-gălbui, baza dreaptă și tălpuită.

Mormântul 10 - înhumatie (dezvelit sistematic); adâncimea 1,20 m; groapa, ca și orientarea, nedeterminate, deoarece mormântul fusese probabil deranjat total din vechime, la dezvelire păstrându-se mai bine doar capul (care pare să fie al unui copil, infans I); nu s-a găsit nici un obiect sau vas din inventarul lui.

Passim

Din pământul rezultat în urma săpării fundației blocurilor care urmau a se construi au fost recuperate câteva vase fragmentare, care vor fi descrise mai jos.

1. *Oală fragmentară* – inv. 2783/4358, H = 4,80 cm (Pl. 10/1), lucrată cu mâna, pastă grosieră de culoare cărămiziu-gălbui, baza dreaptă și tălpuită, corp globular; 2. *Castron fragmentar* – inv. 2782/4370, L = 14,20 cm (Pl. 10/2), lucrat la roată, pastă fină de culoare cenușie, buza îngroșată, rotunjită și evazată, corp carenat, sub buza o nervură în relief; 3. *Castron fragmentar* – inv. 2781/4368, L = 8,10 cm (Pl. 10/3), lucrat la roată, pastă fină de culoare cenușie; 4. *Castron fragmentar* – inv. 2737/4367, L = 15,60 cm (Pl. 10/4), lucrat la roată, pastă fină de culoare cenușie, corp carenat; 5. *Castron fragmentar* – inv. 2738/4371, H = 8,40 cm (Pl. 10/5), lucrat la roată, pastă fină de culoare cenușie, corp carenat.

Tecuci 1977

Mormântul 11 – înhumatie; nu avem informații privind adâncimea la care a fost descoperit; orientarea este N-S; groapa este nedeterminată; scheletul, aparținând unui adult, era așezat în poziție întinsă, pe spate, cu mâinile întinse pe lângă corp și cu palmele aduse pe bazin, picioarele întinse și ușor depărtate. Inventarul este alcătuit din trei fibule, un colier din 8 mărgel, o cataramă, un ac, o tăbliță de bronz (pandativ?), un cuțit fragmentar și patru vase.

1. *Fibulă* – inv. 11.165, H = 4,30 cm (Pl. 8/1), realizată din bronz, corp din bandă lată, arcuit; piciorul se îngustează spre bază, întors pe dedesubt și înfășurat de două ori; resort bilateral din opt spire, coarda trasă pe dedesubt; acul este întreg; sub înfășurare și pe corp câte o nervură orizontală în relief; 2. *Fibulă fragmentară* – inv. 11.163, H = 4,50 cm (Pl. 8/2), realizată din bronz, corp puternic arcuit, carenă mediană; piciorul întors pe dedesubt și înfășurat (rupt); deasupra înfășurării, pe corp, este marcat un X încadrat, sus și jos, de câte o linie orizontală; resort bilateral format din opt spire, coarda trasă pe dedesubt; 3. *Fibulă fragmentară* – inv. 11.164, H = 4,20 cm (Pl. 8/3), realizată din bronz, corp puternic arcuit, semicircular în secțiune; piciorul din bandă, întors și înfășurat de două ori; resort bilateral format din șase spire; 4. *Colier* – inv. 11.169, (Pl. 8/4), alcătuit din opt mărgel de chihlimbar, poliedrice, fațetate; 5. *Cataramă* – inv. 11.166, L = 4,80 cm (Pl. 8/5), realizată din bronz,

veriga este îngroșată, ovală; placa de prindere este aproximativ pătrată, are patru orificii, se mai păstrează doar un singur nit, lipsește spinul; 6. *Ac* – inv. 11. 162, L = 2,90 cm (Pl. 8/6), din sârmă de bronz, rotund în secțiune, corpul este torsat; un capăt este ascuțit, iar celălalt întors ca un bastonaș; 7. *Tăbliță bronz* – inv. 11.168, L = 4,20 cm (Pl. 8/7), formă semilunară, un colț este rupt, are o perforație pe marginea exterioară; 8. *Cuțit fragmentar* – inv. 11.167, L = 8,30 cm (Pl. 8/8), realizat din fier, muchia este îngroșată, lipsește humătatea dinspre vârf, mâner fragmentar; 9. *Oală* – inv. 2740/7751, H = 11,80 cm (Pl. 8/9), lucrată la roată, pastă grosieră de culoare cenușiu-închis; urme de ardere secundară; buza îngroșată, fațetată și evazată; corp globular, pe umăr trei inele, paralele, în relief; baza dreaptă, tălpuită; 10. *Oală* – inv. 2729/7753, H = 12,80 cm (Pl. 8/10), lucrată cu mâna, pastă grosieră de culoare cărămiziu-cenușie; ardere secundară; buza rotunjită, îngroșată și evazată; corp globular alungit; baza dreaptă, ușor tălpuită; 11. *Castron* – inv. 2727/7747, H = 6,10 cm (Pl. 8/11), lucrat la roată, pastă fină de culoare cenușie; buza îngroșată, rotunjită și evazată; corp carenat, baza dreaptă, profilată; 12. *Castron* – inv. 2728/7752, H = 8,70 cm (Pl. 8/12), lucrat la roată, pastă fină de culoare cenușiu-închis; ardere secundară; buza rotunjită și evazată; pe umăr două nervuri, paralele, în relief; corp carenat, picior inelar.

Tecuci 1999

Mormântul 12 – Despre acest mormânt nu avem nicio informație și nu a fost desenat niciun plan. Inventarul lui era format din opt vase ceramice.

1. *Castron* – inv. 2809, H = 7,20 cm (Pl. 9/1), lucrat la roată, pastă fină de culoare cărămiziu-gălbui; buza îngroșată, rotunjită și evazată; corp carenat, picior inelar, tălpuit; 2. *Castron* – inv. 2743, H = 4,00 cm (Pl. 9/2), lucrat la roată, pastă fină de culoare cenușie, acoperit la interior și exterior cu angobă de culoare neagră; buza rotunjită și ușor evazată; corp carenat, fund inelar; 3. *Cană* – inv. 6412/4195, H = 9,40 cm (Pl. 9/3), lucrată la roată, pastă fină de culoare cărămiziu-cenușie; gura trilobată, buza rotunjită, o toartă (lipsă), pe gât un inel în relief; corp bitronconic carenat, pe umăr patru caneluri, picior inelar; 4. *Castron* – inv. 2811, H = 7,40 cm (Pl. 9/4), lucrată la roată, pastă fină de culoare cenușiu-deschis; buza rotunjită și evazată; corp bitronconic, ușor carenat, fund inelar; 5. *Castron miniatural* – inv. 2808, H = 4,60 cm (Pl. 9/5), lucrat la roată, pastă fină de culoare cărămizie, acoperit cu angobă cenușie; pereți subțiri, buza rotunjită și evazată; corp bitronconic, rotunjit; pe umăr are un prag de trecere; pe diametrul maxim prezintă o fațetă; baza dreaptă, ușor alveolată; 6. *Supieră* – inv. 2812, H = 19,50 cm (Pl. 9/6), lucrată la roată, pastă fină de culoare cenușie; buza lată, dreaptă, cu un mic prag spre marginea exterioară; pe umăr are trei inele, paralele, în relief; corp globular înălțat, fund inelar, tălpuit; 7. *Oală* – inv. 2813/4364, H = 15,70 cm (Pl. 9/7), lucrată la roată, pastă grosieră cu pietricele în compoziție, culoare cenușie; buza îngroșată, dreaptă; pe umăr are două caneluri; corp globular, înălțat, baza dreaptă; 8. *Castron* – inv. 2810, H = 6,30 cm (Pl. 9/8), lucrat la roată, pastă fină de culoare cenușie; buza subțire, rotunjită și evazată; corp carenat, picior inelar.

Tipologia inventarului

Așa cum am mai amintit, inventarul a fost descoperit numai în unsprezece morminte de înhumatie din cele douăsprezece, din anii 1970, 1977 și 1999. Pentru că numărul mormintelor este mic, considerăm că necropola are material bogat în ceea ce privește ceramica, numărul obiectelor fiind limitat.

Inventarul funerar din necropola de la Tecuci, punctul „Grădina lui Tiron”, totalizează un număr de 99 obiecte, care pot fi grupate în următoarele categorii: a) accesorii vestimentare; b) obiecte de

podoabă; c) obiecte de uz casnic; d) recipiente de sticlă; e) recipiente de lut.

A. Accesorii vestimentare

Din această categorie fac parte fibulele și cataramele.

1) Fibule

În necropola de la Tecuci, punctul „Grădina lui Tiron” s-au descoperit un număr de 6 fibule, din care o fibulă de argint în M 8, două fibule de bronz în M 9 și trei fibule de bronz în M 11. Starea de conservare a pieselor este satisfăcătoare și pot fi incluse în tipul cu semidisc și tipul cu piciorul întors și înfășurat.

Tip 1. Fibule cu semidisc și placă romboidală la picior. S-a descoperit un singur exemplar, în M 8 (Planșa 6/1), are picior romboidal, corp masiv, puternic arcuit, cu secțiune semicirculară, piciorul din foaie subțire; teaca lipsește; semidiscul prezintă un decor incizat, sub formă de puncte, care delimitează semidiscul, în total optsprezece puncte și un ajur marginal, rotunjit și neregulat, resort din șase spire, acul fragmentar. Acest tip de fibulă este documentat în arealul culturii Sântana de Mureș-Cerneachov la Spanțov³, Izvorul⁴, Mogoșani⁵, Barcea⁶, Lețcani⁷, Valea Seacă⁸, Lunca⁹, Mihălășeni¹⁰, fiind datată în a doua jumătate a secolului IV p. Chr.¹¹

Tip 2. Fibule cu piciorul întors pe dedesubt și înfășurat. Toate exemplarele din acest tip sunt realizate din bronz și cuprind două variante:

2a. Fibule cu corpul îngust, de lungime mijlocie, cu arcuire asimetrică în jumătatea superioară, resortul simplu și tija trecută printr-o perforație a corpului fibulei, piciorul întors și subțiat, înfășurat o dată sau de două ori. Pe corp au marcat un X, cuprins între două linii orizontale, deasupra înfășurării. Au fost descoperite patru exemplare, din care două în M 11 (Planșa 8/2-3) și două în M 9 (Planșa 7/1-2). Acest tip de fibulă este frecvent întâlnit în secolul IV p. Chr. în arealul culturii Sântana de Mureș-Cerneachov și este documentată la Olteni, Independența, Căscioarele, Izvoru¹², Măicănești, Mogoșani¹³, Târgșor¹⁴ etc. În ceea ce privește datarea, cei mai mulți arheologi se pronunță pentru a doua jumătate a secolului al IV-lea¹⁵, chiar spre sfârșitul lui¹⁶.

2b. Fibule cu corpul din bandă lată, corpul puternic arcuit, resort lung, piciorul întors și înfășurat de două ori. A fost descoperită o fibulă, în M 11 (Planșa 8/1). Acest tip circulă în toată aria Cuturii

³ B. Mitrea, C. Preda, *Necropole din secolul al IV-lea e. n. în Muntenia*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1966, fig. 87, 3.

⁴ *Ibidem*, fig. 210, 1.

⁵ Gh. Diaconu, *Mogoșani. Necropola din secolul IV e.n.*, Târgoviște, 1970, fig. 12, 13, 14.

⁶ S. Țau, M. Nicu, *Accesorii vestimentare, fibule din necropola de la Barcea. Cultura Sântana de Mureș-Cerneachov. Secolul al IV-lea d. Chr.*, în *Acta Musei Tutovens*, V, 2010, p. 103.

⁷ C. Bloșiu, *Necropola din secolul al IV-lea e.n. de la Lețcani (Jud. Iași)*, în *Arheologia Moldovei*, VIII, 1975, fig. 30, 5.

⁸ V. Palade, *Așezarea și necropola de la Bârlad - Valea Seacă (sfârșitul secolului al III-lea - a doua jumătate a secolului al V-lea)*, Editura Arc 2000, București, 2004, fig. 138, 2.

⁹ I. T. Dragomir, *Necropola birituală Sântana de Mureș-Cerneachov*, în *Danubius* XIX, 2001, fig. 14, 4, 5.

¹⁰ O. L. Șovan, *Necropola de tip Sântana de Mureș-Cerneachov de la Mihălășeni (Jud. Botoșani)*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2005, pl. 163 B, 1, 2.

¹¹ A. K. Ambroz, *Fibuly juga evropejskoj časti SSSR II v. do n. é. - IV v. n. é. Archeologija SSSR. Svod archeologičeskich*, D1-30, Moskva, 1966, p. 82.

¹² B. Mitrea și G. Preda, *op. cit.*, fig. 10/1, 2; 47, 1; 54/1; 158/7; 107/4; 188/3, 6; 196/1.

¹³ Gh. Diaconu, *Über die Fibel mit umgeschlagenem Fuss in Dazien*, *Dacia*, N.S., XV, 1971, pl. IX/10.

¹⁴ Gh. Diaconu, *Târgșor. Necropola din sec. II-IV e. n.*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1965, pl. LXXXII/2; LXXXIV/2, 3; LXXXVIII/5; LXXXIX/2; XC VII/4, 5; CXI/6; CXIII/1; GXVI/13; GXXXV/1, 2, 4.

¹⁵ Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 94; A. Ambroz, *op. cit.*, p. 64.

¹⁶ M. Párducz, *Archeologische Beiträge zur Geschichte der Hunnenzeit in Ungarn*, *ActaArch*, XI, 1 - 4, 1959, pp. 374-375, pl. XVIII/1-4.

Sântana de Mureș pe parcursul sec. al IV-lea d. Hr. și în special în a doua jumătate a sec. al IV-lea d. Hr.

2. Catarama

A fost descoperită o singură cataramă, de bronz, în M 11 (Planșa 8/5). Aceasta face parte din tipul cu veriga ovală și cu placă de prindere (garnitură) dreptunghiulară. Garniturile acestor catarama au fost fixate de centură cu patru nituri cu floarea semisferică. Catarama acestei subvariante sunt cunoscute în aria culturii Sântana de Mureș și le întâlnim în necropolele de la Sântana de Mureș¹⁷, Târgșor¹⁸, Spanțov, Independența, Al. Odobescu¹⁹, Kosanovo²⁰, Mogoșani²¹, Fântânele - Rât²², Valea Seacă²³, Mihălășeni²⁴, Barcea²⁵ și Budești²⁶.

B. Obiecte de podoabă

Din această categorie fac parte mărgelile.

I. Mărgelile

În necropolă au fost descoperite 33 mărgelile, în M 3 (10 mărgelile, Planșa 3/1), M 9 (15 mărgelile, Planșa 7/3) și M 11 (8 mărgelile, Planșa 8/4), din cornalină, sticlă și chihlimbar.

1. Mărgelile de sticlă.

Au fost descoperite 11 exemplare din sticlă de culoare verzuie, verde și albastră:

Tip. I.1.1. Mărgelile sferoidale, aplatizate, îngemănate. A fost descoperit un singur exemplar, din sticlă de culoare verzuie, în M 3.

Tip I.1.2. Mărgelile tubulare (cilindrice). A fost descoperit un singur exemplar, din sticlă de culoare verde, în M 9.

Tip I.1.3. Mărgelile tubular-hexagonale. Au fost descoperite 3 exemplare, din sticlă de culoare verde, în M 3.

Tip I.1.4. Mărgelile poliedrice. Au fost descoperite 4 exemplare, din sticlă de culoare albastră, în M 3.

Tip I.1.5. Mărgelile din sticlă ce imită urcioare cu o toartă. Au fost descoperite două exemplare, în M 3 (Planșa 3/2-3), din sticlă de culoare verde și albastru-închis.

2. Mărgelile din carneol (cornalină).

Au fost descoperite 7 exemplare în M 9. Sunt polifațetate și au culoarea albă, portocalie și maronie. Originare din Egipt sau Persia, ele au fost folosite și de către dacii liberi din Moldova²⁷, utilizarea lor generalizându-se în secolul IV.

¹⁷ I. Kovács, *A marosszentannai népvándorlaskari temető*, în Dolgozatok. Travaux de la section numismatique et archéologique du Musée National de Transylvanie, III, Cluj, 1912, fig. 5, 1a.

¹⁸ Gh. Diaconu, *op. cit.*, pl. XCIV, 8; pl. CIX, 9; pl. CXXIX, 7.

¹⁹ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 94 1; fig. 150, 1; fig. 225, 3; fig. 238, 6.

²⁰ N. M. Kravcenko, *Kosanovskij mogilnik*, în MIA, 139, 1967, pl. X, 4.

²¹ Gh. Diaconu, *Mogoșani. Necropola din secolul IV e. n.*, fig. 13, 1.

²² G. Marinescu, C. Gaiu, *Die Nekropole bei Fântânele „Rât”*, *Gem. Matei, jud. Bistrița - Năsăud aus dem 4. Jahrhundert u. Z.*, în Dacia N. S., XXXIII, 1989, Abb. 6A1.

²³ V. Palade, *op. cit.*, fig. 86, 1; fig. 112, 1; fig. 166, 4.

²⁴ O. L. Șovan, *op. cit.*, pl. 304, 22.

²⁵ S. Țau, M. Nicu, *Accesorii vestimentare. Catarama din necropola de tip Sântana de Mureș-Cerneahov de la Barcea, secolul al IV-lea d. Chr.*, în Acta Musei Tutovensis, VII, 2012, pp. 118-119.

²⁶ V. Vornic, *Așezarea și necropola de tip Sântana de Mureș - Cerneahov de la Budești*, Chișinău, 2006, fig. 120, 6.

²⁷ Gh. Bichir, *Cultura carpică*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1973, p. 124.

3. Mărgele din coral.

Au fost descoperite 7 exemplare cilindrice, de culoare albă, în M 9. Provenite din Golful Persic, mărgelile din coral au fost utilizate și de către dacii liberi de la est de Carpați²⁸.

4. Mărgele de chihlimbar

Au fost descoperite 8 exemplare, polifațetate, în M 11. Mărgelile din chihlimbar sunt destul de rare în aria culturii Sântana de Mureș-Cerneachov și provin din zona Mării Baltice²⁹.

Toate aceste mărgele, sunt frecvent întâlnite în mormintele de înhumare a culturii Sântana de Mureș din România.

C. Obiecte de uz casnic

Din această categorie fac parte cuțitele. În necropola de la Tecuci, punctul „Grădina lui Tiron” a fost descoperit un singur exemplar, de fier, în M 11 (Planșa 8/8). Acesta face parte din tipul de cuțit de mici dimensiuni, cu lama dreaptă și mâner fără urme de nituri, marcat prin îngustarea în linie oblică a cefei. Tipul acesta este întâlnit frecvent în întreaga arie a culturii Sântana de Mureș-Cerneachov³⁰. Prin forma lor, amintesc de cuțitele din lumea goților scandinavi³¹ și la triburile germanice ale culturii Przeworsk³².

D. Obiecte diverse

În necropola de la Tecuci, punctul „Grădina lui Tiron” au mai fost descoperite o piesă de bronz (aplică), de formă semilunară, un colț este rupt, cu o perforație pe marginea exterioară (Planșa 8/7) și un ac din sârmă de bronz, rotund în secțiune, cu corpul torsat; un capăt ascuțit, iar celălalt întors ca un bastonaș (Planșa 8/6).

E. Recipiente de sticlă

A fost descoperit un singur pahar de sticlă, în M 8 (Planșa 6/2). Face parte din tipul celor masive cu pereții groși, fund drept și îngroșat. Culoarea paharului este verzuie 5 A în scara (gama) culorilor după E. Straume³³. Ca decor, pe corp are un grup de opt ove rotunjite dispuse pe mijlocul corpului, iar aproape de fund, un șir de șapte alveole rotunde (fig. 4/2). Gura paharului este largă, iar sub buză are două incizii pronunțate. Acest tip de pahar a fost cunoscut în Europa Centrală în urma descoperirilor din mormintele de la Sakrau II (Breslau în Silezia), Varpelev din Seeland și Valstenarum din Gotland³⁴. În arealul culturii Sântana de Mureș – Cerneahov îl putem compara cu cel descoperit la Miorcani, în mormântul nr. 1³⁵. Acest tip de pahar este răspândit în aria acestei culturi până la mijlocul sec. al IV-lea d. Hr.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ O. L. Șovan, *op. cit.*, p. 159.

³⁰ Gh. Diaconu, *Târgșor. Necropola din sec. II-IV e. n.*, p. 259, pl. 109; Idem, *Așezarea și necropola de la Gherăseni-Buzău*, în SCIVA, 28, 1977, 3, p. 113, fig. 10/1; C. Bloșiu, *op. cit.*, fig. 17/5; B. Mitrea, O. Preda, *op. cit.*, p. 139.

³¹ R. Vulpe, *Izvoare. Săpăturile din 1936-1948*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1957, pp. 313, 315.

³² C. Bloșiu, *op. cit.*, p. 222.

³³ E. Straume, *Gläser mit Facettenschliff aus skandinavischen Gräbern des 4. und 5. Jahrhunderts n. Chr.*, Oslo, 1987, taf. 1.

³⁴ H. Günter Rau, *Spätkaiserzeitliche Glasbecher vom Typ Sakrau II aus der Moldau*, în Archäologische Korespondenzblatt, 5, 1975, pp. 139-140.

³⁵ *Ibidem*.

F. Recipiente de lut

Vasele din ceramică, în număr foarte mare, însoțesc pe cel înhumat, constituind cel mai bogat inventar al necropolelor de tip Sântana de Mureș. În necropola, descoperită întâmplător la Tecuci - punctul „Grădina lui Tiron” – au fost descoperite 55 vase din ceramică, întregi și fragmentare din care 6 lucrate cu mâna și 49 la roată. După tipul pastei avem: 1. Vase din pastă grosieră, lucrate cu mâna; 2. Vase din pastă grosieră, lucrate la roată; 3. Vase din pastă fină, lucrate la roată.

1. Vase din pastă grosieră lucrate cu mâna.

Ceramica lucrată cu mâna este reprezentată în această necropolă prin șase oale, din care trei în stare fragmentară și trei întregi, descoperite în M 3 (o oală fragmentară), M 8 (două oale întregi), o oală fragmentară în M 9, o oală în M 11 și o oală fragmentară, passim.

Avem un singur tip și anume oale cu corpul globular, buza ușor evazată, baza plată și profilată (Pl. 3/6; 6/4, 6; 7/6; 10/1; 8/10).

2. Vase din pastă zgrunțuroasă, lucrate la roată.

În necropola de la Tecuci, punctul „Grădina lui Tiron” au fost descoperite 13 vase, din care zece întregi și trei fragmentare, din pastă zgrunțuroasă. Dintre acestea 12 sunt oale și unul este o strachină.

a. Oale

Din punct de vedere tipologic, acestea se împart în două tipuri:

Tip 1. Oale sferoidale cu gâtul mai strâmt și buza puternic evazată. Din acest tip au fost descoperite 11 exemplare, din care două în M1 (Pl. 1/7, 9), una în M2 (Pl. 2/1), două în M3 (Pl. 3/4, 5), una în M4 (Pl. 4/1c), una în M5 (Pl. 4/2b), una în M7 (Pl. 5/2), una în M8 (Pl. 6/8), una în M11 (Pl. 8/9) și una în M12 (Pl. 9/7).

Tip 2. Oale de dimensiuni mici, zvelte, cu gâtul scurt, gura largă și buza evazată. A fost descoperit un singur exemplar în M1 (Pl. 1/4).

b. Strachină

A fost descoperit un singur exemplar în M8 (Pl. 6/5). Este de formă tronconică, gura largă, buza dreaptă și dundul drept.

3. Vase din pastă fină, lucrate la roată.

Ceramica din pastă fină cenușie este mult mai variată ca forme și motive decorative, uneori având o angobă neagră. Au fost descoperite 36 exemplare care pot fi incluse în următoarele grupe și tipuri:

a. Supiere

Au fost descoperite două exemplare, care pot și împărțite în două tipuri:

Tip 1. Supiere înalte, zvelte, cu umărul ridicat și buza dreaptă. A fost descoperit un singur exemplar în M6 (Pl. 4/5a).

Tip 2. Supiere globulare, cu umărul ușor ridicat, puternic rotunjit și buza dreaptă. A fost descoperit un singur exemplar în M12 (Pl. 9/6).

b. Căni

De o mare varietate, acestea au fost descoperite în număr de cinci exemplare, care pot fi împărțite în cinci tipuri:

Tip 1. Căni de dimensiuni mici cu corpul bitronconic, carenat, picior inelar și gura trilobată. A fost descoperit un singur exemplar în M12 (Pl. 9/3).

Tip 2. Căni bitronconice, înalte, gât lung, gura ușor lărgită, fund inelar și o toartă din bandă lată. A fost descoperit un singur exemplar în M8 (Pl. 6/3). Acest tip se întâlnește frecvent în arealul culturii Sântana de Mureș – Cerneachov, la Valea Seacă³⁶, Mogoșani³⁷, Mitreni³⁸.

Tip 3. Căni globulare, cu gâtul lung, cilindric, buza ascuțită, ușor invazată și fund inelar. A fost descoperit un exemplar în M1 (Pl. 1/8). Căni asemănătoare au fost documentate la Spanțov, Cetatea Veche – Spanțov sau Mitreni³⁹.

Tip 4. Căni bitronconice cu diametrul maxim în partea inferioară a corpului, gât înalt, larg, cilindric, buza dreaptă și fund inelar. A fost descoperit un singur exemplar în M7 (Pl. 5/4).

Tip 5. Căni cu gura trilobată, corp globular, gât scurt, fund inelar. A fost descoperit un exemplar în M5 (Pl. 4/3b). Acest tip reprezintă o imitație după cănile romane din pastă de culoare roșie⁴⁰.

c. Pahare

În cele 13 morminte a fost descoperit un singur pahar din ceramică (M2). Este un pahar tronconic, cu gura largă și fundul inelar (Pl. 2/3). Este un tip de pahar destul de rar, cu exemplare documentate la Izvoare⁴¹ și Târgșor⁴².

d. Amforete

A fost descoperit un singur exemplar în M1 (Pl. 1/6), ce poate fi încadrată în tipul cu corpul oval, puternic bombat, gâtul foarte scurt și fundul inelar.

e. Oale

Au fost descoperite doar trei exemplare, din care două întregi și unul fragmentar, ce pot fi încadrate în două tipuri:

Tip 1. Oale cu corpul globular, umăr înalt, gât scurt și buza dreaptă. A fost descoperit un singur exemplar în M2 (Pl. 2/4).

Tip 2. Oale de mici dimensiuni, cu diametrul maxim la mijlocul corpului, gâtul scurt, arcuit, buza evazată și fund inelar. A fost descoperit un singur exemplar în M1 (Pl. 1/5).

f. Castroane

În necropola de la Tecuci, punctul „Grădina lui Tiron” au fost descoperite 23 de exemplare, din care 19 în morminte și 4 în strat.

Tip 1. Castroane de formă tronconică, având mai multe variante.

1a. Castroane înalte, cu umărul ridicat. Au fost descoperite patru exemplare, din care două în M1 (Pl. 1/2, 3) și două în M7 (Pl. 5/3, 5). Acest tip se întâlnește în aria culturii Wielbark⁴³. Acest tip de castron capătă forme mai înalte în cadrul grupului Brest-Trișin⁴⁴, ele fiind utilizate și în aria culturilor Lipica⁴⁵, Przeworsk⁴⁶, tumulilor carpatici⁴⁷.

1b. Castroane cu gura largă, pereții mai oblici, umărul slab reliefat și marginea îngroșată și ușor evazată. Au fost descoperite trei exemplare din care unul în M9 (Pl. 7/4) și două în M12 (Pl. 9/1, 4).

³⁶ V. Palade, *Nécropole du IVe et commencement du Ve siècle de n. È. À Bârlad – Valea Seacă*, în *InvArch*, 12, (R72-R92), București, 1986, R89b, 18.

³⁷ Gh. Diaconu, *Mogoșani. Necropola din sec. IV e. n.*, fig. 9/12.

³⁸ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, p. 82, fig. 214/4.

³⁹ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, p. 133, fig. 95; p. 83, fig. 217/6; p. 81, fig. 214/4.

⁴⁰ I. Ioniță, *Din istoria și civilizația dacilor liberi*, Iași, 1982, p. 105.

⁴¹ R. Vulpe, *op. cit.*, fig. 303/2.

⁴² Gh. Diaconu, *Târgșor. Necropola din sec. II-IV e. n.*, p. 83, Pl. XX/2; XLIX/3; LVIII/2; CXIX/1; CXXXIII/4.

⁴³ R. Wołagiewicz, *Ceramika kultury Wielbarskiej między Bałtykiem a Morzem Czarnym*, Szczecin, 1993, pp. 51-59.

⁴⁴ I. V. Kucharenko, *Mogil'nik Brest-Trișin*, Moscova, 1980, pl. VI, 1d, XI, 26g, XVI, 45d.

⁴⁵ M. Śmiszko, *Kultury wczesnego okresu epoki cesarstwa rzymskiego w Małopolsce Wschodniej*, Lwow, 1932, pp. 36, 75, 78 și 120.

⁴⁶ D. N. Kozak, *Mogil'nyk počatku našoji ery u.s. Zvenygorodi na L'vivščyni*, în *ArhKiev*, 25, 1978, pp. 19-20.

⁴⁷ M. Śmiszko, *Karpats'ki kurgany perșoji polovyny i tysjačolittja našoji ery*, Kiev, 1960, pl. 5/4.

Tip 2. Castroane cu partea superioară cilindrică, cu mai multe variante.

2a. Castroane mai înalte și buza ușor teșită sau evazată. Au fost descoperite două exemplare, unul de dimensiuni mici în M12 (Pl. 9/2) și unul în M9 (Pl. 7/5).

2b. Castroane cu umărul ridicat și buza ușor evazată. A fost descoperit un exemplar în M8 (Pl. 6/7).

Tip 3. Castroane ușor bitronconice, în mai multe variante.

3a. Castroane de dimensiuni mici, cu umărul puternic rotunjit, scunde și marginea ușor evazată. Au fost descoperite două exemplare, unul în M1 (Pl. 1/1) și unul în M11 (Pl. 8/11).

3b. Castroane cu umăr carenat, buza ușor evazată și aproape dreaptă. Au fost descoperite două exemplare, unul în M2 (Pl. 2/2) și unul în M12 (Pl. 9/8).

3c. Castroane înalte, cu partea superioară oblică și buza ușor evazată. A fost descoperit un exemplar în M11 (Pl. 8/12).

3d. Castroane cu umărul ușor rotunjit și buza rotunjită. A fost descoperit un exemplar în M1 (Pl. 1/10).

3e. Castroane mari, buza rotunjită, umărul puternic reliefat și rotunjit. A fost descoperit un exemplar în M6 (Pl. 4/4).

Tip 4. Castroane globulare-aplatizate, cu buza ușor evazată. A fost descoperit un singur exemplar în M12 (Pl. 9/5).

G. Vase de import romane

În necropola de la Tecuci, punctul „Grădina lui Tiron” a fost descoperit un singur vas de import în M2 (Pl. 2/5). Acesta este o cană cu gura trilobată, din pastă de culoare cărămizie, cu angobă de culoare roșie scundă, toartă ovală, caneluri fine paralele pe corp. Cămile de origine romană sunt numeroase în aria acestei culturi, fiind documentate la Lețcani⁴⁸, Mogoșani⁴⁹, Izvorul⁵⁰ și Mălăiești⁵¹.

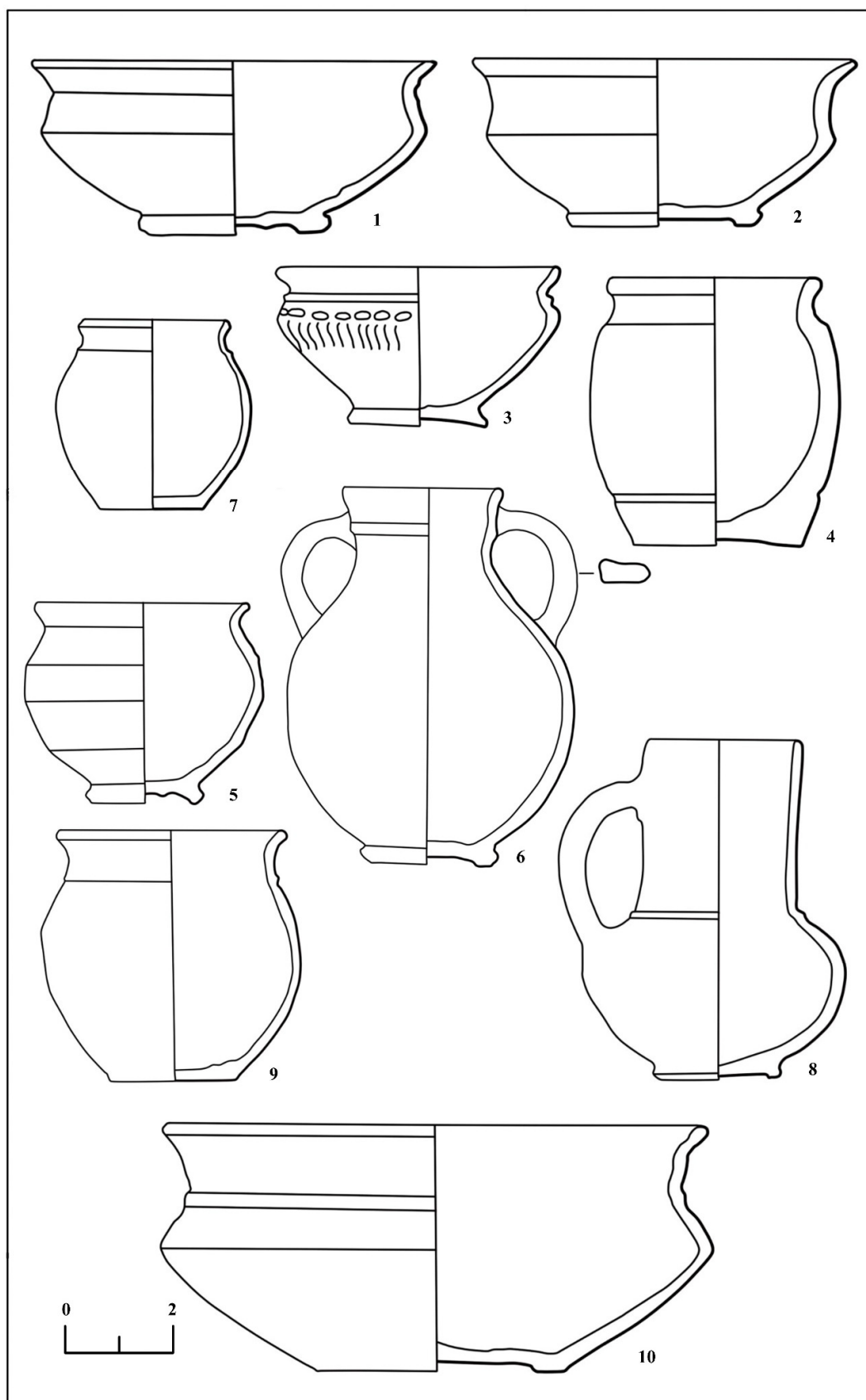
Necropola din Tecuci, punctul „Grădina lui Tiron”, se alătură celorlalte descoperite până în prezent, prin inventar și ritul de înmormântare. Cele 13 morminte fac parte dintr-o necropolă mai mare care se află sub actualele locuințe ale orașului Tecuci și care nu mai pot fi cercetate. Prin cele șase fibule, singurele elemente de datare, putem considera că a aparținut unei colectivități ce a trăit în sec. al IV-lea p. Chr.

⁴⁸ C. Bloșiu, *op. cit.*, p. 229, fig. 14/10.

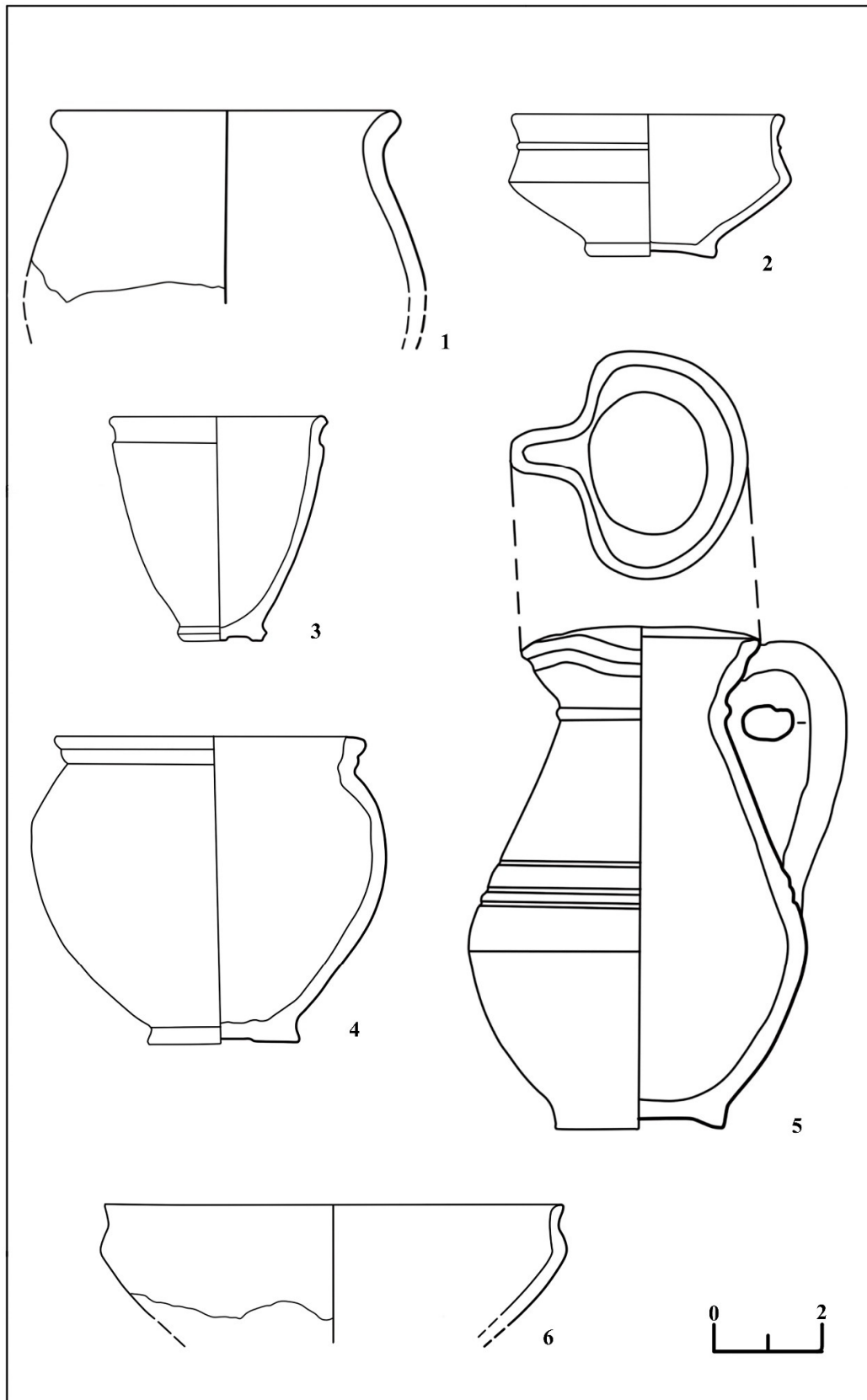
⁴⁹ Gh. Diaconu, *Necropola din sec. IV e. n.*, p. 28, fig. 81; p. 23, fig. 8/2.

⁵⁰ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, p. 70, fig. 178/3.

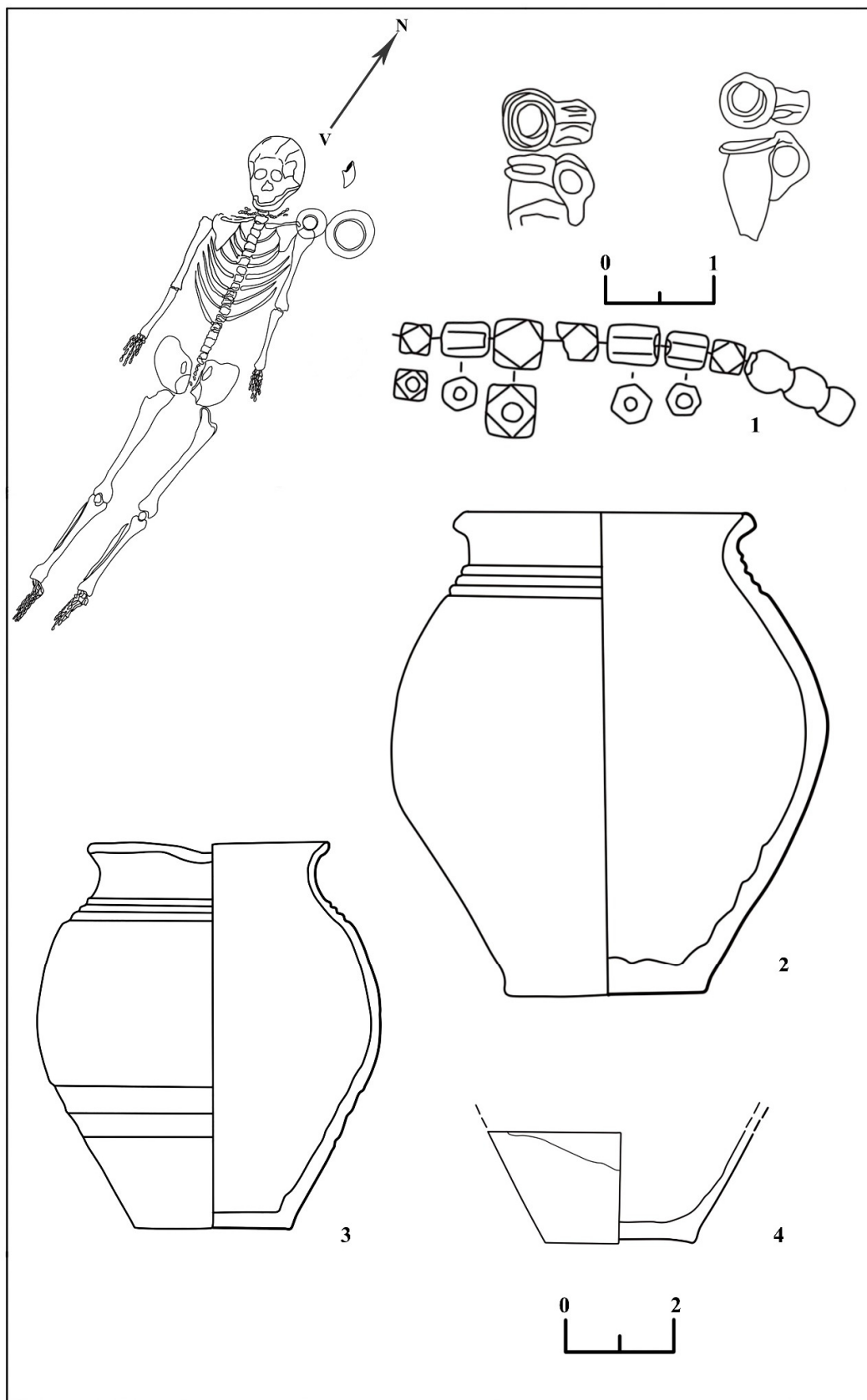
⁵¹ G. B. Fedorov, *Malaeštiskij mogil'nik*, în MIA, 1960, fig. 30/2.

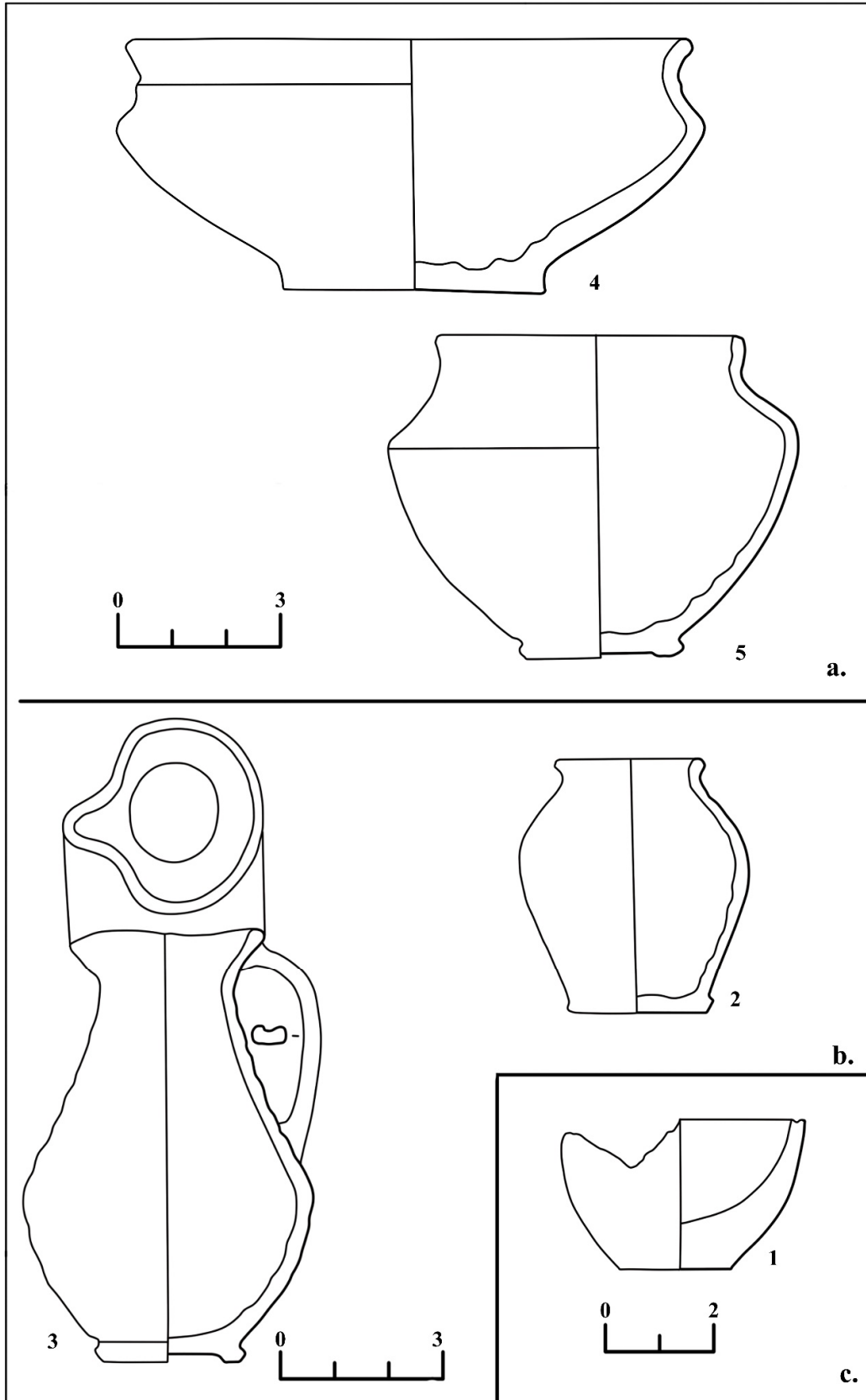
Planșa 1. Mormântul 1

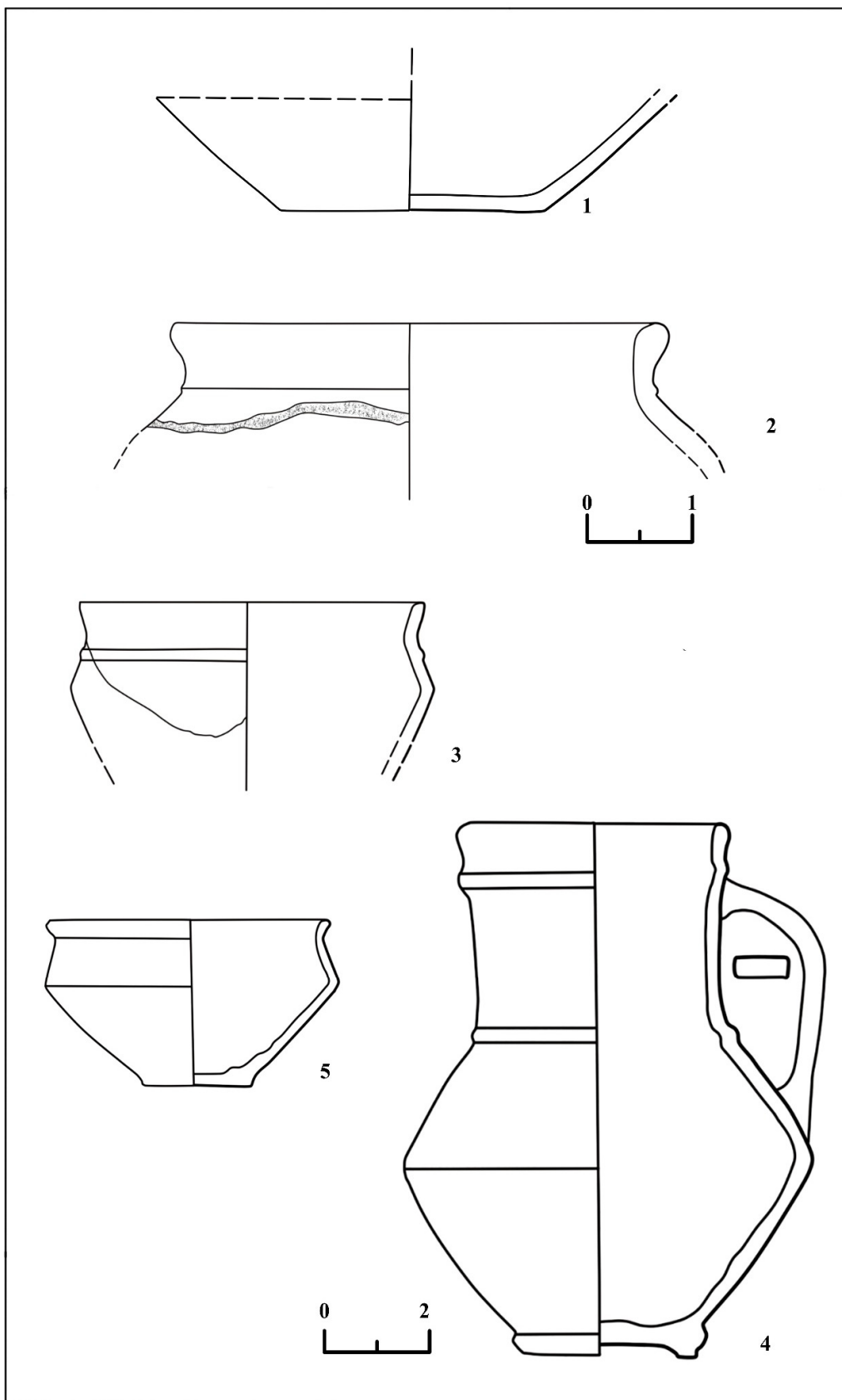
Planşa 2. Mormântul 2

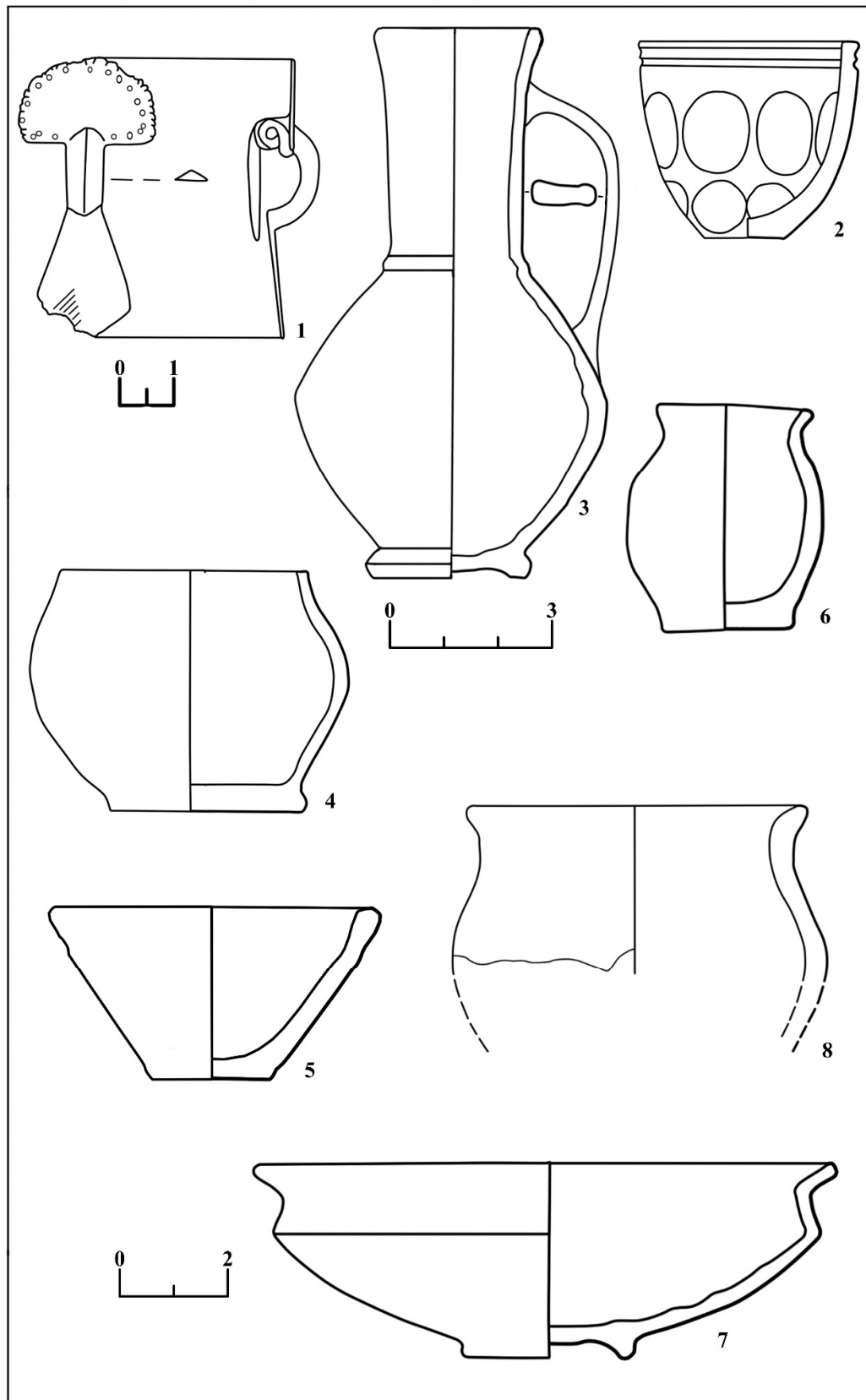
Planșa 3. Mormântul 3

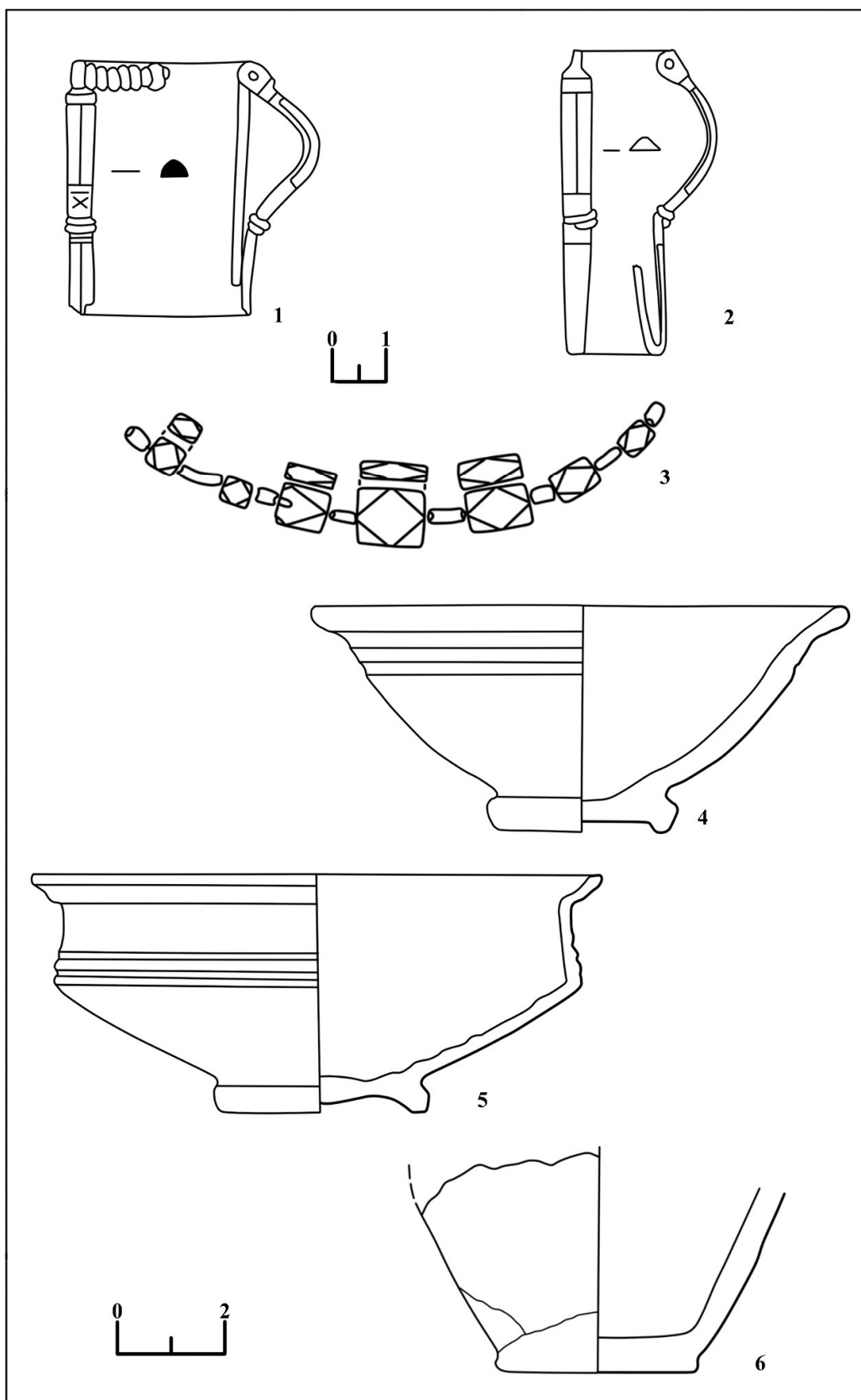
Planşa 4. Mormântul 4 (1c), Mormântul 5 (2b, 3b), Mormântul 6 (4a, 5a).

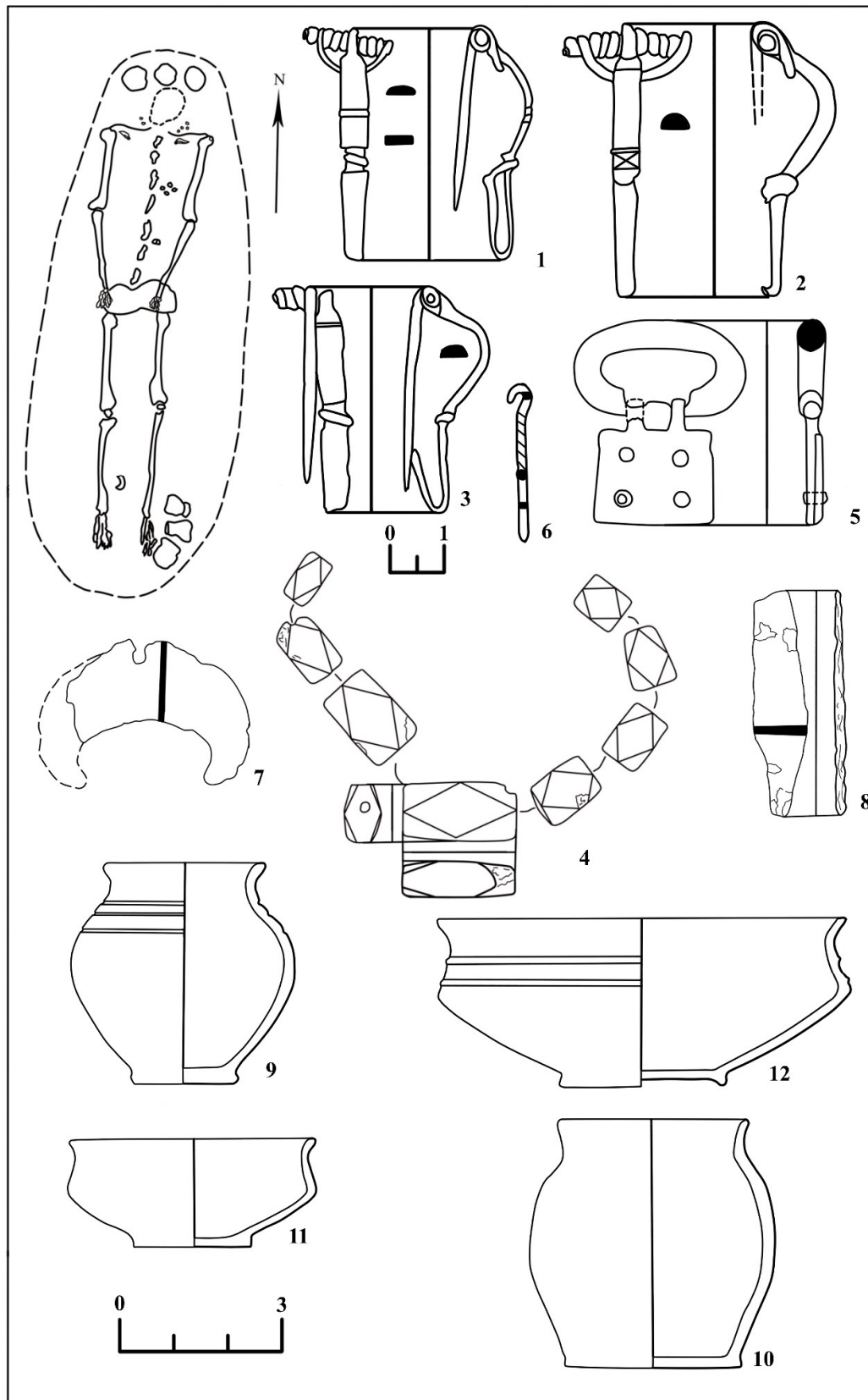
Planșa 5. Mormântul 7

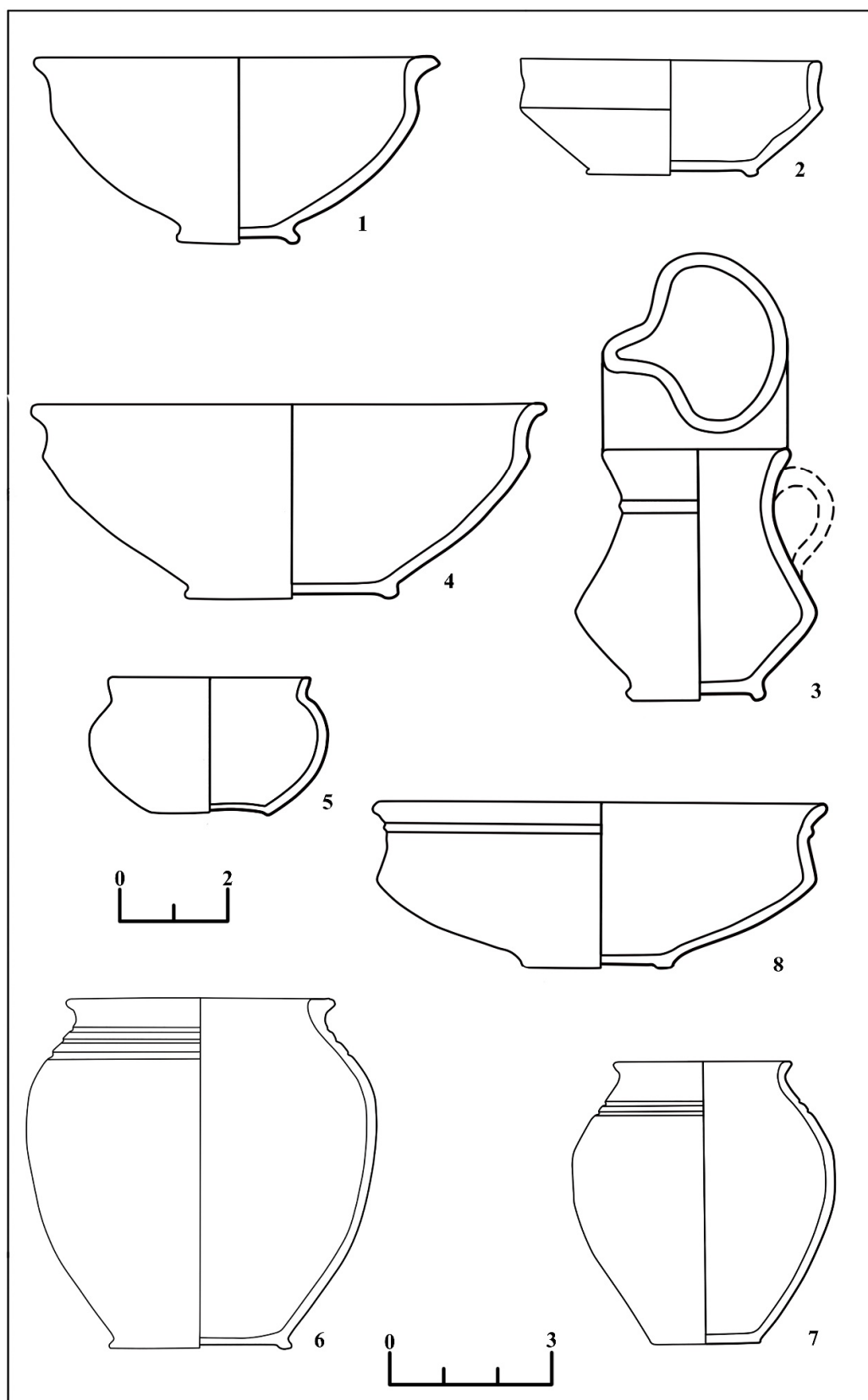
Planșa 6. Mormântul 8

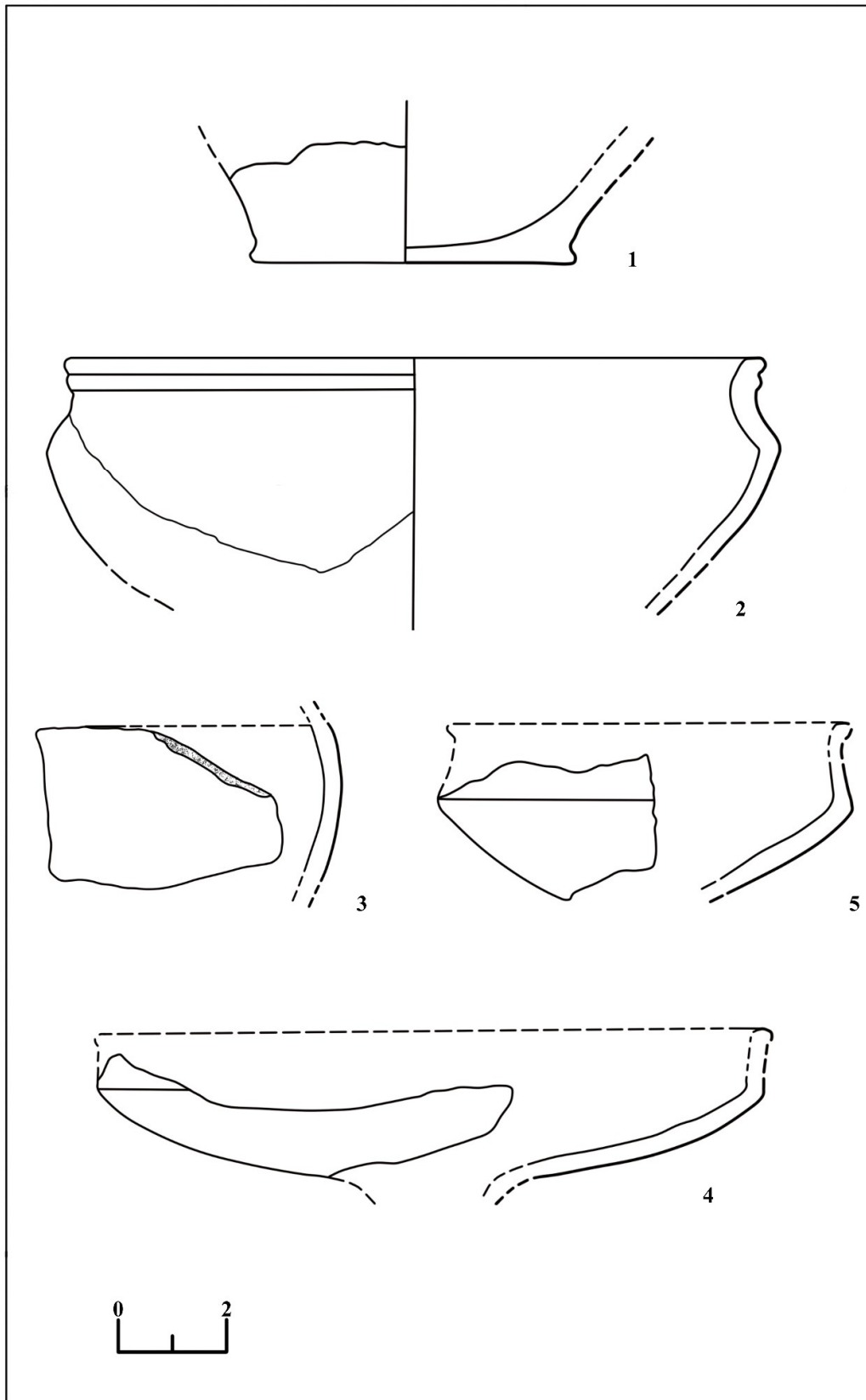
Planşa 7. Mormântul 9

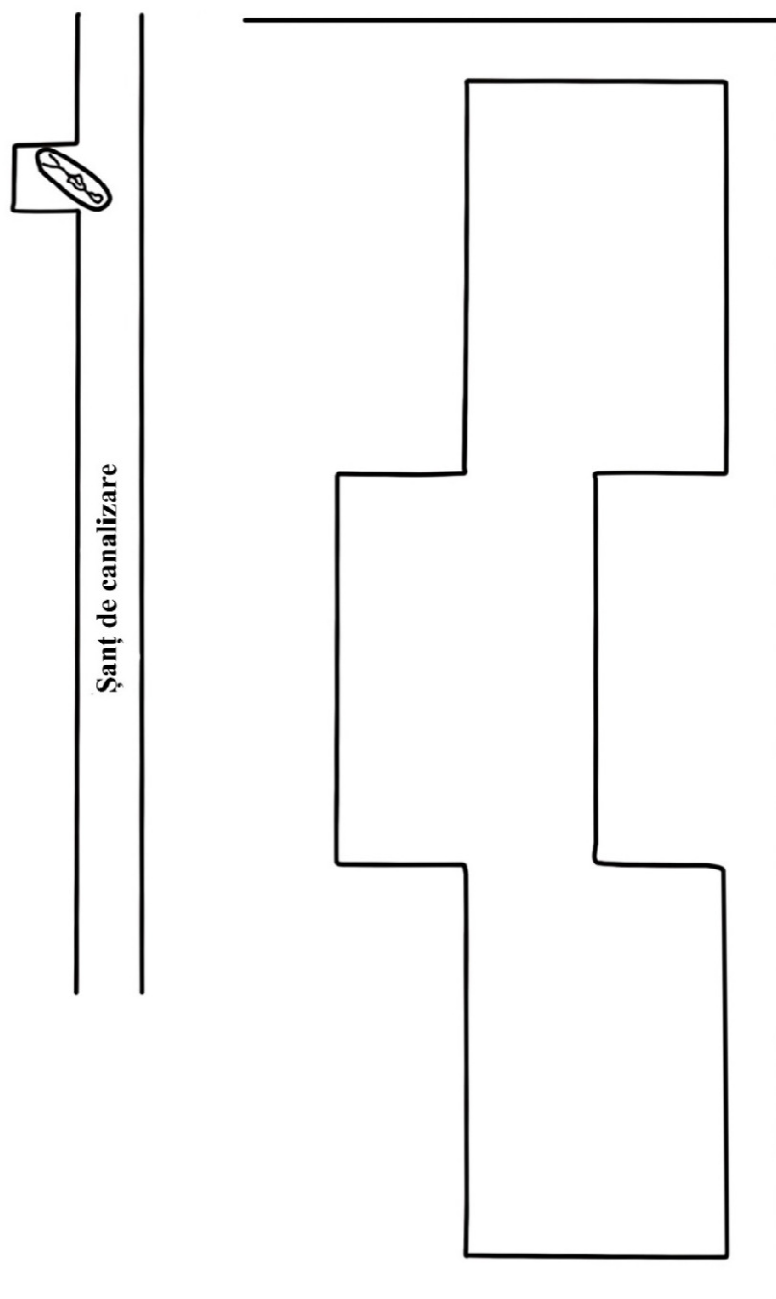
Planșa 8. Mormântul 11

Planşa 9. Mormântul 12

Planșa 10. Passim

Str. 7 Noiembrie (actuala str. Gheorghe Petrașcu)

Planșa 11. Grădina lui Tiron, 1977. Mormântul 11.

LE SITE NEGRILEȘTI – LA COUR DE L'ECOLE LE POINT «LA CENTRALE THERMIQUE»¹

COSTEL ILIE*, MIRCEA NICU**,
ADRIAN ADAMESCU***, PAUL CIOBOTARU****

Mots-clés: recherches archéologiques, le site Negriști – la cour de l'école, département de Galați, complexe archéologique, Âge de Bronze, la culture Sântana de Mureș-Černjachov

La commune de Negriști est sise au nord du département de Galați, à la limite géographique entre le Plateau de Tutova et la Plaine de Tecuci. Le village est traversé par la rivière Bârlad à l'ouest. Se situant sur l'une des terrasses de cette rivière, le village a été affecté par le phénomène de l'érosion des bords, beaucoup de terrains étant détruits.

Negriști est un vieux village médiéval, le toponyme de Negriști étant employé dès le 13 mars 1528, lorsqu'on rappelle «le village sur Bârlad où Buda et Drăgoiu ont été juges, les deux parts se nommant aujourd'hui Negriști»².

Dans le 18e siècle on rappelle l'Eglise de Frangolea³, bâtie avant 1752, et, en 1854, le boyard Iancu Giurgea bâtit l'église actuelle avec la fête patronale du Saint Nicolas,⁴ sise près de l'école, justement dans le site archéologique.

La réserve archéologique Negriști-La Cour de l'Ecole de la commune de Negriști, département de Galați, a été identifiée pour la première fois en 1981 lorsque l'archéologue Mircea Nicu a effectué une évaluation du terrain et une unité de fouille (Cs 1981) à la suite de laquelle on a récolté des matériaux du néolithique et de l'époque du bronze.

Des vestiges matériels de différentes périodes (le néolithique, l'époque du bronze, les siècles IV-V p. Chr., les siècles VIII-IX p. Chr.) ont été récoltés à travers les années sur une surface étendue, de 12 ha environ, qui comprend l'entière surface de l'école, tout comme des terrains qui sont la propriété privée des villageois.

En 2007 et 2008 les archéologues Mircea Nicu et Costel Ilie, ont réalisé des recherches archéologiques préventives qui ont confirmé la richesse du site par la découverte de quelques

¹ Articol apărut în revista Danubius, XXVIII, Galați, 2010, pp. 267 - 282.

*Muzeul de Istorie Galați, România.

**Muzeul Mixt Tecuci, România.

***Muzeul de Istorie Galați, România.

****Muzeul Mixt Tecuci, România.

² *Documente privind Istoria României*, A, Moldova, XVI, vol. I, pp. 262-263, n° 232

³ S. Nicolae, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova*, Bucurest, 1974, p. 602.

⁴ Ciuntu Theodor N., *Dicționarul geografic statistic și istoric al județului Tecuciu*, L'Etablissement graphique I.V. Socescu, Bucurest, 1897, p. 142.

complexes d'habitation (trous, foyers, logements) du néolithique, de l'époque du bronze et des siècles IV-V p. Chr⁵.

Dans les recherches effectuées sur ce site, en 1981, 2007-2010, on a réalisé plusieurs sections et cassettes «Zaharia», «Au pont», «À la fontaine», «La Cour de l'Ecole» et «La Centrale thermique». Les recherches, ayant un caractère préventif, ont visé le sauvetage de quelques périmètres menacés par des facteurs naturels (l'érosion du bord de la rivière Bârlad) et aussi par des facteurs anthropiques (travaux éditaires divers).

En 2009, l'école du village a élaboré un projet pour la réalisation d'une centrale thermique qui va être située à 6m seulement du coté ouest du bâtiment. Afin de dégrever cette région de charge archéologique, en 2009 et 2010, le Musée d'Histoire de Galați a effectué des recherches préventives. Les archéologues Costel Ilie, Adrian Adamescu (Le Musée d'Histoire de Galați), Mircea Nicu, Paul Ciobotaru (Le Musée Mixte de Tecuci), Ovidiu Soleriu Cotoi (L'Université «Dunărea de Jos») ont participé à cette recherche, tout comme un groupe d'étudiants de la Faculté d'Histoire, de Philosophie et de Théologie de Galați.

La région fouillée en 2009 et 2010 se trouve dans la proximité du bâtiment de l'école, 6 m à son ouest, les buts de la recherche étant de libérer de toute charge archéologique le périmètre où on va réaliser la centrale thermique, de prélever tous les vestiges matériels et de surprendre une éventuelle limite d'habitation dans ce site.

Unité de recherche, stratigraphie

En 2009 et 2010, on a réalisé six unités de recherche⁶, cinq sections et une cassette, qui ont fait possible la libération de charge archéologique d'une surface de 124 mètres carrés. Les sections fouillées ont été orientées parallèlement au bâtiment de l'école Sc1/2009, Sc2/2009, Sc3/2010, Sc5/2010 et perpendiculaire sur celui-ci Sc4/2010(pl.1). Au bout nord de la section Sc3, on a pratiqué une cassette pour la recherche d'un trou de l'époque du bronze. Les sections ont eu les dimensions suivantes : 10m/2m, Sc1/2009, Sc2/2009, Sc3/2010, Sc5/2010 et 10m/4m, Sc4/2010.

Dans Sc1, on a identifié des traces d'habitation spécifiques à la culture Sântana de Mureș, par le prélèvement des fragments céramiques du niveau de culture et par la recherche des trois trous et d'un four. On a récolté aussi quelques fragments céramiques spécifiques à l'époque du bronze et une *psalie* (pièce de harnachement) en os (pl.4/4) de la même période.

Tout comme dans la section 1, dans Sc2 on a trouvé aussi du matériel datant de l'époque du bronze et du siècle IV p. Chr. On a identifié aussi trois trous et un complexe (CPL1/2009) de l'époque du bronze sous le niveau culturel spécifique à la culture Sântana de Mureș.

Les complexes d'habitation découverts dans la section Sc3, un niveau d'habitation du siècle IV p. Chr. et quatre trous, trois appartenant à l'époque du bronze et un au siècle IV p. Chr., ont été partiellement affectés par des interventions contemporaines sur le terrain.

⁵ M. Nicu, C. Ilie, *Raport cercetare arheologică preventivă Negrilești-Curtea Școlii*, dans « Cronica Cercetărilor Arheologice din România », Campagne 2007, CiMeC, 2008; Idem, *Raport cercetare arheologică preventivă Negrilești-Curtea Școlii*, dans « Cronica Cercetărilor Arheologice din România », Campagne 2008, CiMeC, 2009.

⁶ Les rapports de recherche préventive ont été publiés pour chaque campagne (voir C. Ilie, M. Nicu, A. Adamescu, P. Ciobotaru, *Raport cercetare arheologică preventivă Negrilești-Curtea Școlii*, dans « Cronica Cercetărilor Arheologice din România », Campagne 2009, CiMeC, 2010; Idem, *Raport cercetare arheologică preventivă Negrilești-Curtea Școlii*, dans « Cronica Cercetărilor Arheologice din România », Campagne 2010, CiMeC, 2011. Le présent article est une présentation générale des deux campagnes de recherches préventives effectuées en 2009 et 2010. La présentation des complexes, l'analyse des matériaux par époques historiques, l'étude du matériel ostéologique seront traités dans des ouvrages futurs.

La section Sc4 a été ouverte afin d'établir les limites du complexe 1, découvert en 2009 dans Sc2 et afin de prélever le matériel archéologique du périmètre respectif. On n'a pas identifié la limite du complexe mentionné, mais on a découvert les vestiges des deux logements, L1 datant de l'époque du bronze et L2 avec du matériel spécifique à la culture Sântana de Mureș-Černjachov. On a trouvé et on a vidé trois trous des mêmes périodes historiques.

L'ouverture de la section S5 a eu le rôle de vérifier le contexte archéologique dans lequel les traces d'habitation de Sc2/2009 sont apparues. On a partiellement mis en évidence le contour d'un logement, d'un trou et d'une tranchée. Dans le coin nord-est de la section, à - 0,80 - 1,00 de profondeur, un contour de forme circulaire est apparu, noir, sans matériel archéologique, qui pourrait être la limite ouest du complexe CPL1/2009. Devant le trou Gr5/2009, on a découvert le contour d'un logement. A l'extérieur de ce logement, vers l'ouest, on a identifié un foyer qui desservait probablement le logement respectif. A 0,35m du profile sud, sur le profile est et à 1,10 m du profile sud, sur le profile ouest, on a identifié le contour d'une tranchée, sa profondeur allant de - 0,60 m à - 1,90 m et dont on n'a pas encore déterminé la fonctionnalité. Entre cette tranchée et le profile sud de la section, on a surpris, en plan et en profile, des traces d'habitation, un autre logement peut-être. L'ouverture de la nouvelle unité de recherche pourrait clarifier ce problème.

Du point de vue stratigraphique, la situation est similaire dans toutes les unités analysées, les différences de profondeur à laquelle on a surpris les niveaux d'habitation étant insignifiants. Le niveau actuel a l'épaisseur de 0,1 m - 0,3 m et est formé du sol noir couvert d'une petite accumulation de gravier, matériel utilisé dans les travaux éditaires actuels. Sous ce niveau, il y a une couche avec l'épaisseur comprise entre 0,2 m et 0,7 m, constituée d'un sol noir-marron, où on retrouve des traces des bauges et matériaux céramiques spécifiques à la culture Sântana de Mureș-Černjachov. La couche de sol noir et jaune, avec une épaisseur qui varie entre 0,2 m et 0,6 m, où on a trouvé des vestiges matériels (céramique, os d'animaux, brûlure) de l'époque du bronze, est la dernière couche avec accumulations archéologiques, étant suivie par le sol vivant.

Complexes archéologiques

Durant la recherche, on a identifié 21 structures archéologiques dans les 6 unités de fouille. On a mis en évidence quatorze trous, trois logements, un four, un foyer et un complexe de l'époque du bronze. Les logements ont été identifiés dans Sc4 (deux) et Sc5 (un), le foyer dans Sc5, le four dans Sc1, et les trous dans toutes les sections (une dans Sc5, trois dans chacune des Sc1, Sc2, Sc4, et quatre dans Sc3).

Le premier complexe, noté L1/2010, a été identifié dans Sc4, les carreaux 4a, 4b et 5a, 5b, à partir de la profondeur de - 0,40 m et avait la forme rectangulaire avec les coins arrondis et dimensions de 4,60 m x 3,80 m. Le logement s'ensevelissait, de manière alvéolée, jusqu'à - 0,86 m. Le complexe d'habitation a été identifié sous la forme d'une tache jaune, rectangulaire, marquée des traces légères de brûlure, tout comme des fragments de bauge. A l'intérieur de cet aménagement, à - 0,50 m de profondeur, on a découvert une tasse (pl.2/1) ayant deux anses surélevées, rompus, et aussi des fragments céramiques appartenant à la période tardive de l'époque du bronze, respectivement la culture Noua.

A - 0,20 m de profondeur, dans les carreaux 1a1b-2a2b, de Sc4, on a identifié partiellement un aménagement d'habitation de forme irrégulière, qu'on a nommé L2/2010. Il mesure 3,80 m x 2,30 m. L'aménagement est apparu à - 0,20 m et se présente sous la forme d'une plateforme de bauge,

disposée irrégulièrement sur l'entière surface des carreaux mentionnés, avec l'épaisseur de 0,10 m - 0,20 m. Sous cette plateforme, on a découvert de nombreux fragments céramiques appartenant au siècle IV. p. Chr.

Logement L3/2010 a été surpris dans la section Sc5, à - 0,80 m de profondeur, dans les carreaux 3-4. C'est un logement rectangulaire, demi-creusé, qui descend progressivement jusqu'au - 1,40 m de profondeur et a les dimensions de 3,50 m/2 m à ce moment. Le logement continue dans le profile ouest de la section, profile dans lequel il a l'épaisseur de 0,50 m - 0,60 m, sur une longueur de 2,40 m. On a surpris aussi trois trous de piquet avec le diamètre de 0,20 m, deux sur la côté est et une sur le côté sud. Le matériel prélevé de l'aménagement respectif appartient à la culture Sântana de Mureș-Černjachov.

Au sud du logement L3/2010, dans le profile ouest de Sc5, à 2,30 m du profile sud, on a trouvé un foyer fortement brûlé. Celui-ci apparaît à - 1,10 m de profondeur et s'ouvre à - 1,30 m. Il continue par moitié de profile et a les dimensions de 0,40 m/0,30 m. Il était sise directement sur la terre, ayant une surface ravalée et la croûte de 0,06 m d'épaisseur.

Une autre installation a été trouvée dans Sc1 en 2009. Il s'agit d'un foyer qui apparaît à 0,85 m de profondeur, à 0,20 m du profile ouest, à 4,25 m du profile sud et à 4,80 m du profile nord de la section. Elle a le diamètre de 1 m, l'épaisseur des murs brûlés étant de 5 cm. Jusqu'à la couche de croûte de 5 cm d'épaisseur, les murs se sont conservés seulement 18 cm – 20 cm en profondeur, la voûte étant détruite depuis longtemps. En fait, près d'ici, dans la même couche, on a trouvé de nombreuses pièces de bauge et terre cuite qui peuvent provenir de celle-ci. A la suite du sectionnement, on a pu observer les traces de quelques orifices circulaires, tout comme quelques rondelles grandes (12 cm) pour assurer l'appel d'air. La bouche du four a été trouvée sur le côté sud-est, sous la forme d'un canal qui mène à trou 3. Ce trou constituait la zone qui réalisait l'alimentation du four. A la base du four, à 1,64 m de profondeur, tout comme dans la région qui menait à trou 3, on a découvert des morceaux de bois carbonisé. De la croûte du four et aussi du trou qui le desservait, on a récolté des matériaux céramiques spécifiques au siècle IV p. Chr.

Au bout nord de la section Sc2, un intéressant complexe archéologique est apparu (CPL 1/2009) à - 0,90 et - 1,20 m de profondeur. Il se présente sous la forme d'une accumulation d'os d'animaux, de pots et de fragments céramiques. On a récolté des tasses à anses surélevées (pl. 3/3), un pot miniaturé (pl. 3/2), un petit pot avec des protubérances sur son entière surface (pl. 3/4) et des fragments céramiques décorés d'une ceinture alvéolée. Le complexe, dont le rôle on n'a pas déterminé encore, s'encadre chronologiquement vers la fin de l'époque du bronze, dans la culture Noua.

La catégorie la plus représentée des complexes archéologiques est celle des trous de formes et de dimensions différentes, neuf datant de la fin de l'époque du bronze, la culture Noua, et cinq du siècle IV p. Chr.

Trou 1 est apparu dans la section Sc1, dans le coin nord-ouest de la section, à 1,40 m de profondeur et descend progressivement jusqu'au - 1,90 m. Il a une forme circulaire, avec le diamètre de 1,00 m. Le trou a eu comme matériel archéologique des fragments céramiques appartenant à la culture Santana de Mureș, quelques morceaux de bauge et des restes ostéologiques animaux.

Trou 2 a été surpris aussi dans la section Sc1, à 2,60 m du profile nord, étant tangent au profile ouest. Il apparaît à 1,30 m de profondeur et se ferme à -1,94 m. Le trou est circulaire, avec des parois droites et le diamètre de 1,10 m. Ce trou fait partie du même niveau de culture que la précédente; on a prélevé de lui des os, des fragments de bauge et des fragments céramiques qui datent du siècle IV p. Chr.

Trou 3, dans les carreaux deux et trois, desservait four C1, étant la zone où l'on pouvait faire l'alimentation avec du bois. Il a une forme légèrement ovalisée, son contour étant apparu à 1,30 m de profondeur et descendant progressivement (trois grades de 20 cm de largeur) jusqu'au - 1,74 m, dans la zone devant le four. De ce trou, on a récolté des matériaux spécifiques à la culture Sântana de Mureș, des petits fragments de bois carbonisé, matériel ostéologique et bauge.

Trou 4 a été surpris par moitié, au bout sud de la section Sc1, à 20 cm du profile sud, l'autre part étant découvert dans Sc2. Le trou a été identifié à - 1,40 m et continue en profondeur jusqu'au - 2,10 m. Il a le diamètre de 1,80 m et la forme circulaire, avec les parois droites dans Sc1 et descende par degrés (trois) dans le coin de sud-est de Sc2. Dans ce trou on a trouvé des matériaux ostéologiques et des fragments céramiques de l'époque du bronze, la culture Noua.

Trou 5 est apparu dans la section Sc2, carreau trois, à - 1,30 m. Le diamètre maxime est de 2,10 m, la forme circulaire et il descende par degrés jusqu'au 2,25 m. On a y trouvé un piquant en os, un riche matériel ostéologique et des fragments céramiques de l'époque du bronze, la culture Noua.

Trou 6 est surpris partiellement dans la section Sc2, à 0,20 m du coin sud-ouest de la section et disparaît sous le profile ouest. Ce trou apparaît à 1,35 m de profondeur et descende progressivement jusqu'au 1,70 m. On a récolté quelques restes d'os et de petits fragments céramiques de l'époque du bronze.

Trou 7 a été surpris dans le profile ouest de Sc3, respectivement les carreaux 4 et 5, à - 0,50 m. Le trou a des parois droites, il est ovale, avec les dimensions de 1,50 m/2 m. Le fond du trou a été surpris à - 2,55 m et se ferme par degrés, et le trou a été coupé en deux par une conduite contemporaine d'adduction d'eau. Trou 7 coupe une part de trou Gr.10 et le matériel récolté de la terre de remplissage est formé de charbons, enduit brûlé, tout comme des fragments céramiques spécifiques à la culture Sântana de Mureș-Černjachov.

Trou 8 est apparu dans le carreau 2a de Sc4, dans terre noir granuleuses, à 0,55 m de profondeur. Le fond du trou est à - 1,20 m de profondeur. Sa forme est circulaire en plan et ronde en section et a le diamètre de 1,10 m. Le matériel récolté, céramique et fragments ostéologiques, appartient au siècle IV p. Chr.

Trou 9 a été signalé dans Sc3, à - 1,60 m, dans le côté sud de la section Sc3, dans le carreau 1, la profondeur maxime étant de - 2,00 m. Le trou est coupé par une conduite contemporaine d'adduction de l'eau. Son contenu était formé des fragments ostéologiques et aussi d'un fragment céramique caractéristique à l'époque du bronze, la culture Noua.

Trou 10 a été surpris à - 1,10 m dans le profile ouest de la section Sc3, dans le carreau 4. Le trou a été coupé par un autre trou (Gr. 7). Le fond du trou a été surpris à - 1,90 m, et le matériel récolté du remplissage est caractéristique à l'époque du bronze.

Trou 11 signalé à - 0,80 m dans Sc3, dans le profil est, carreau 5, a été fouillé aussi par l'ouverture d'une cassette Cs7. Ce trou, avec la profondeur maxime de - 2,00 m, est circulaire en plan. En profile, le trou a la paroi du nord droite et celle du sud inclinée, présentant deux grades. De la terre de remplissage de ce trou, on a prélevé des morceaux de charbon, brûlure, tout comme des fragments céramiques qui proviennent d'un bol (planche 3/1) caractéristique pour l'époque du bronze, respectivement la culture Noua.

Trou 12 a été surpris dans le carreau 3a de Sc4, à - 1,20 m de profondeur. En plan, c'est un trou ovoïdal avec le diamètre maxime de 1,20 m. Le fond du trou a été surpris à - 2,05 m de profondeur, dans le sol vivant. Après le sectionnement du complexe, on a observé, dans le profile du trou, qu'il est de type clocher. La terre de remplissage du trou est noir-marron. Dans le remplissage du trou, on

a découvert des os qui proviennent de divers animaux, tout comme des fragments céramiques spécifiques à l'époque du bronze. Dans la terre de remplissage aussi, à - 1,78 m de profondeur, on a découvert un vase (pl. 3/5a, 5b), avec la lèvre évasée, le corps sphéroïdal et le fond droit et présentant des traces de brûlure secondaire. A - 1,90 m de profondeur, autour du vase, on a pu constater une couche consistante de brûlure, atteignant parfois l'épaisseur de 14 cm.

Trou 13 est apparu dans le profile sud de Sc4, dans le carreau 2a, à - 1,20 m de profondeur. C'est un trou circulaire, avec les parois droites et le diamètre de 1m. Le contenu du trou a été formé de quelques fragments céramiques atypiques, datant probablement de l'époque du bronze aussi, et de quelques fragments de bauge.

Trou 14 a été surpris dans Sc5, carreau 4, entre mètre 6,70 et mètre 7,80, dans le profile ouest à 0,80 m de profondeur. Le trou, qui a le fond droit, se ferme à - 1,50 m de profondeur. Le diamètre est de 1,10 m, il est circulaire, avec les parois droites. Ce trou a offert du matériel céramique de l'époque du bronze (culture Noua), tout comme des fragments ostéologiques, parmi lesquels une corne de cerf.

Matériel archéologique

Tout comme dans les autres établissements de la culture Noua, le matériel céramique de l'établissement Negrilești - La Cour de l'Ecole représente la partie la plus importante du matériel archéologique découvert. Même si les vases céramiques représentent une partie signifiante des artefacts découverts, on signale aussi l'identification d'une pièce de harnachement en corne. La *psalie* découverte au niveau de la culture Noua trouve des analogies avec d'autres pièces des établissements de Cavadinești (département de Galați)⁷ ou Grădiștea-Coslogeni (département de Călărași).⁸

Du point de vue typologique, les formes des vases de l'établissement de Negrilești - La Cour de l'Ecole présentent les mêmes caractéristiques que d'autres découvertes du domaine de la culture Noua, comme les établissements de Gârbovăț⁹ ou de Cavadinești¹⁰

La céramique découverte peut être groupée en deux catégories : grossière et fine. De la première catégorie, les fragments céramiques découverts proviennent des vases travaillées d'une pâte inhomogène qui a dans sa composition des éclats rebattus, du sable, des petites granules de calcaire. Du point de vue du répertoire céramique, on a identifié des vases sac, avec un décor formé des ceintures horizontales simples, crénelées ou alvéolées, disposées immédiatement sous le bord supérieur des vases.

La catégorie de la céramique fine est moins représentée, étant identifiée par la présence de certains fragments de tasses travaillées d'une pâte meilleure, avec beaucoup de sable dans sa composition.

Le matériel céramique spécifique à la culture Sântana de Mureș-Cerneckov, récolté des unités de fouille (sections, cassette, trou et logement) est en état fragmentaire, étant représenté par trois types qui proviennent de divers formes de vases.

⁷ I. T. Dragomir, *Contribuții arheologice și etnografice referitoare la procesul de formare al așezărilor de tip cenușar „Zolniki”*, dans « Danubius », X, 1981, p. 46, fig.6/2.

⁸ M. Neagu, Dan-Nanu Basarab, *Considerații preliminare asupra așezării eponime de la Grădiștea Coslogeni*, dans *Cultură și Civilizație la Dunărea de Jos*, 2, 1986, p. 114, fig.19.

⁹ A. C. Florescu, D. Vicoveanu, *Așezarea din epoca bronzului târziu de la Gârbovăț (r. Tecuci, reg. Galați)*, dans « Danubius », I, 1967, pp. 75-87.

¹⁰ I. T. Dragomir, *Raport asupra săpăturilor arheologice întreprinse la Cavadinești (r. Berești reg. Galați) în 1957*, dans « Materiale », VI, 1959, pp. 453-463; Idem, *Săpăturile arheologice de la Cavadinești*, dans « Materiale », 7, 1961, pp. 151-157.

La céramique travaillée manuellement est à pâte grossière, dans sa composition trouvant des cailloux, des éclats et des coquilles pillées, elle est incomplètement brûlée ou brûlée à température bas. On compte parmi les formes de vases, le pot et les tasses sans anse, de couleur brique et gris, quelques unes avec engobe jaune-rougeâtre et comme décor on a employé l'incision.

La céramique œuvrée à roue, réalisée de pâte grossière ou fine, est très bien brûlée. La pâte de la céramique grossière a dans sa composition du sable, des cailloux et des coquilles pilées et a la couleur grisâtre, brique et rougeâtre. Comme formes de vases, on compte le pot et le broc, quelques uns étant couverts d'engobe et comme décor on rencontre la cannelure, la ceinture simple en relief et les lignes vallonnées. Le dernier élément décoratif, on le rencontre sur le corps des vases, tout comme sur les lèvres en « T ». La céramique fine est grise et brique, les formes de vases rencontrées étant le pot, le broc et la bue, et comme éléments décoratifs on rencontre la cannelure, la ceinture en relief et les lignes vallonnées.

La céramique d'import, à pâte fine rouge et blanchâtre, est très bien brûlée. Comme formes, on rencontre le broc, l'assiette, l'amphore et la lampe, certaines d'entre elles étant peintes en rouge ; comme décor, on rencontre la cannelure, la ceinture simple en relief, et aussi les lignes en zigzag réalisée par polissage.

Le matériel céramique encadré chronologiquement dans cette période a des analogies dans les stations voisines sises dans le bassin du Bârlad, tout comme dans l'entière aire de cette culture¹¹.

La recherche archéologique de Negrileşti a offert un riche matériel ostéologique¹² qui nous relève le fait que les populations habitant dans ces lieux pendant l'époque du bronze et au milieu du millénaire I p. Chr, s'occupaient de l'élevage d'animaux, bovines surtout, suivies par ovines, caprines et porcines (pl. 4/1-3).

Vu la variété du matériel céramique, la densité des complexes sur une surface relativement restreinte, la diversité du matériel ostéologique, on peut dire qu'il s'agit d'une station archéologique importante du sud de la Moldavie, qui s'ajoute aux nombreux sites culturellement encadrés dans les mêmes périodes historiques et situés dans le bassin de la rivière Bârlad.

¹¹O. L. Şovan, *Necropola de tip Sântana de Mureş-Cerneachov de la Mihălăşeni (judeţul Botoşani)*, Editions Cetatea de Scaun, Târgovişte, 2005.

¹² Le matériel ostéologique fera l'objet d'une étude zooarchéologique séparée réalisée par Dr. Adrian Bălăşescu.

Planche 1- Le Site Negrilești – La Cour de l'Ecole, Le Point La Centrale thermique.
Plan général de la recherche préventive des années 2009-2010.

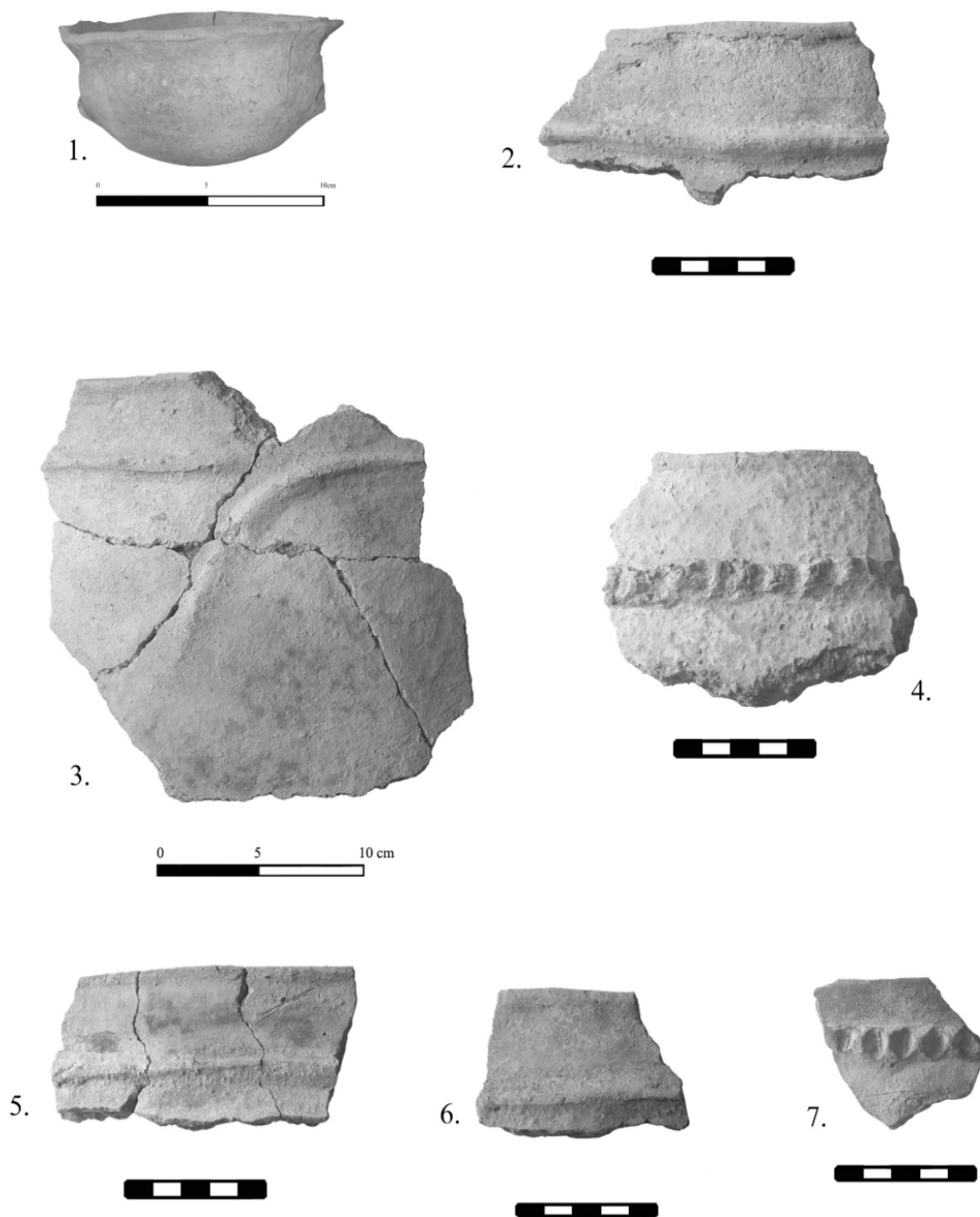

Planche 2- Le Site Negrilești – La Cour de l'Ecole, Le Point La Centrale thermique.
1-7 – Céramique de l'époque du bronze, la culture Noua, découverte dans Sc4 logement 1.

Planche 3 - Le Site Negrileşti – La Cour de l'Ecole, Le Point La Centrale thermique.
Céramique de l'époque du bronze, la culture Noua, découverte dans:
1- Sc3, Gr11; 2-4 –Sc2, Cpl1; 5a-5b – Sc4, Gr12.

Planche 4- Le Site Negrilești – La Cour de l'Ecole, Le Point La Centrale thermique.
Matériel ostéologique provenu des ovines, caprines, bovines et porcines (1-3).
Matériel ostéologique ouvré: 4- psalie; 5-piquant

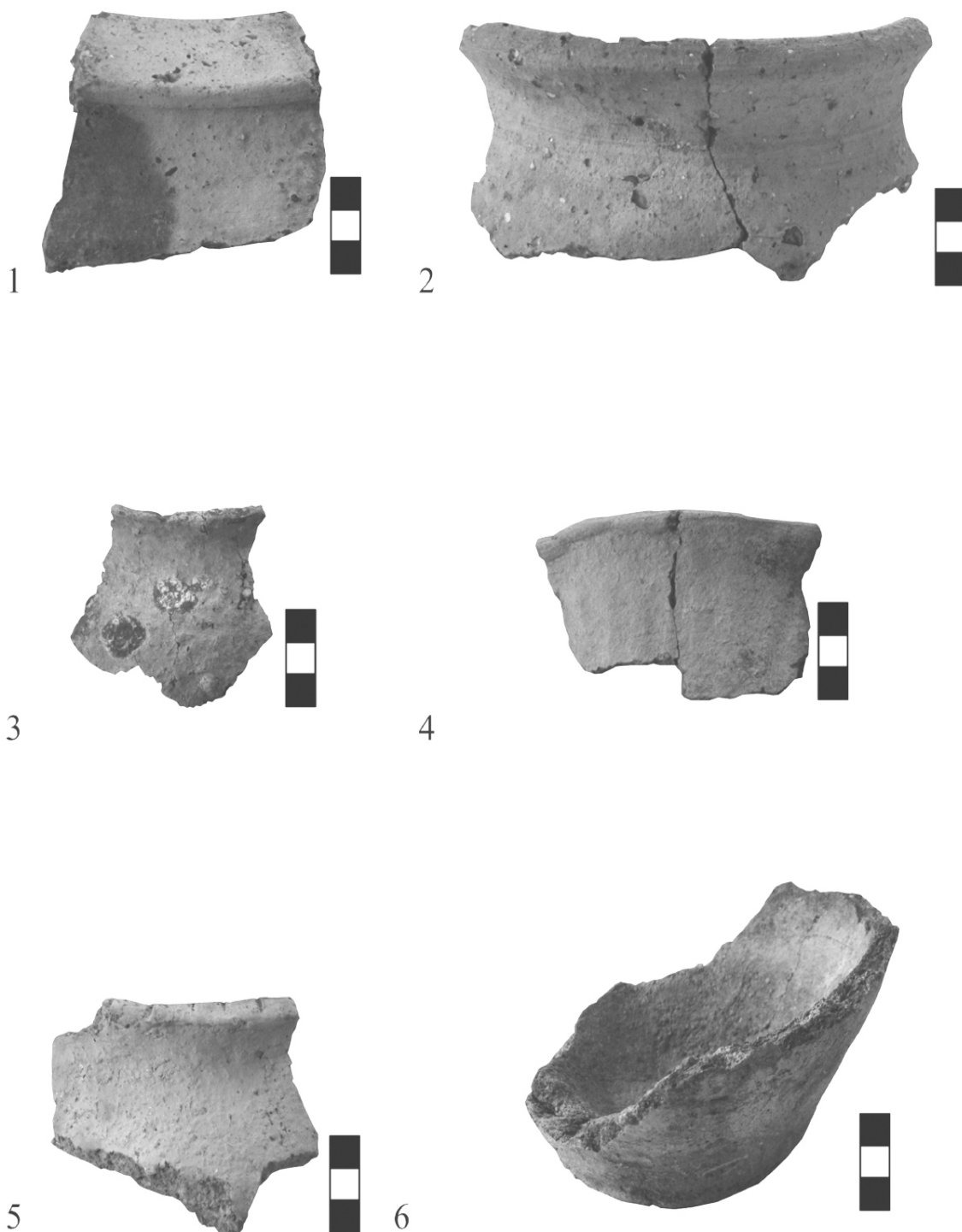

Planche 5- Le Site Negrileşti – La Cour de l'Ecole, Le Point La Centrale thermique
Céramique à pâte grossière datant du siècle IV p. Chr,
la culture Sântana de Mureş-Černjachov.

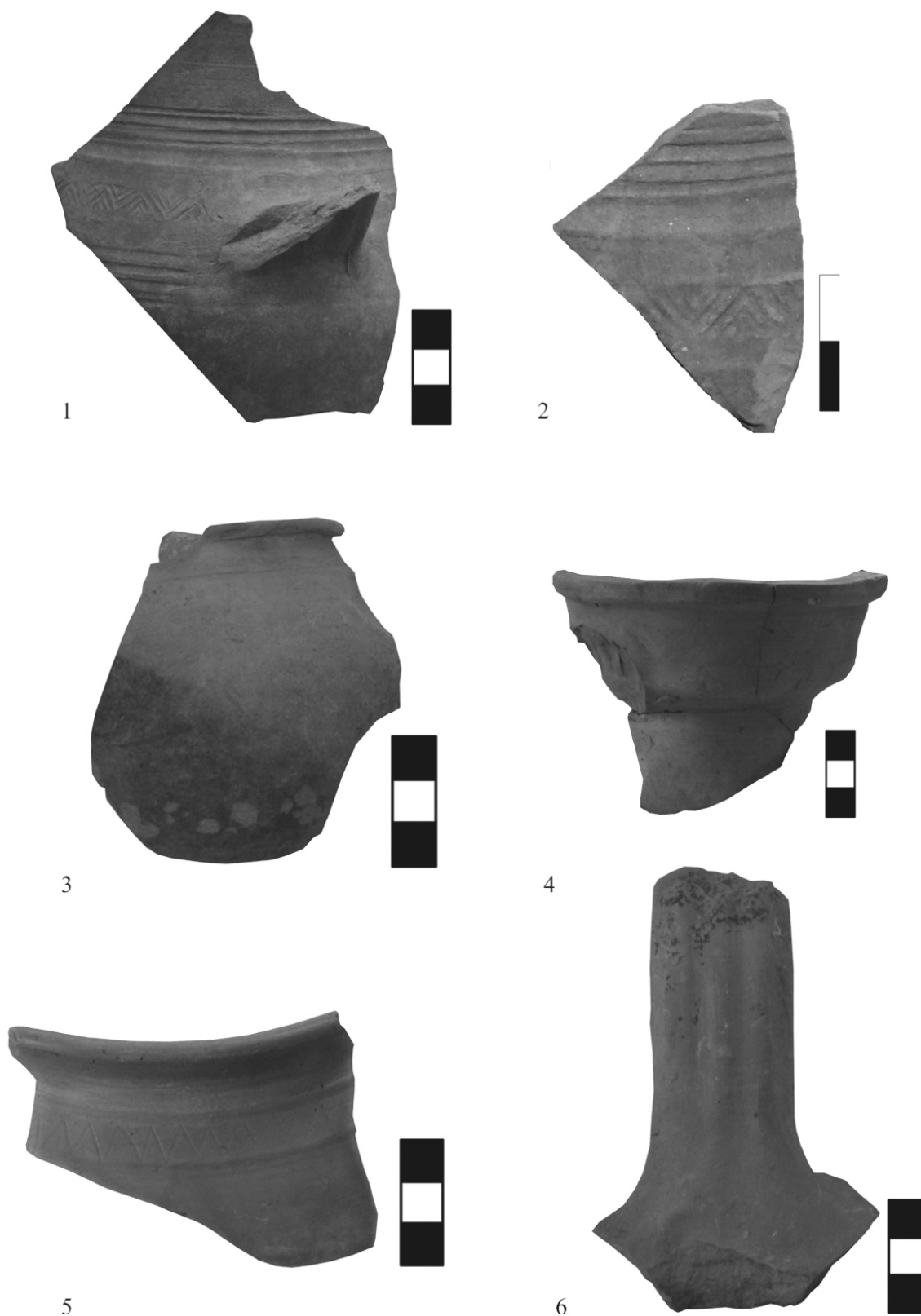

Planche 6 - Le Site Negrilești – La Cour de l'Ecole, Le Point La Centrale thermique
Céramique à pâte fine, la culture Sântana de Mureș-Černjachov(1-3,5) et d'import (4,6)

**THE PREVENTIVE RESEARCH FROM NEGRILEȘTI –
SCHOOL YARD SITE, 2011 CAMPAIGN¹**

COSTEL ILIE*, MIRCEA NICU, ADRIAN ADAMESCU***,
PAUL CIOBOTARU****, DANIELA ALECSĂ*******

- Abstract -

The archaeological research at Negrilești - School Yard Site continued in 2011 as well through the study of three units, SM1 magisterial section (70 m/2 m) and Boxes 1 (2 m/2 m) and 2 (6 m/4 m).

The research of these units revealed three dwellings specific to Sântana de Mureș - Černjachov culture, two habitation complexes from the modern age, 26 holes dating to the Bronze Age, the Post-Roman age (4th century AD) and the modern age; a hearth, as well as several material remnants from the 18th-19th centuries (cellar, water duct, ceramics, metal, glass).

The research carried out in Negrilești - School Yard site in 2011 confirms once more the continuous human habitation in different historical periods and, especially, in the 4th-5th centuries, Sântana de Mureș - Černjachov - type discoveries being extremely numerous.

Keywords: archaeological research, Negrilești - School Yard Site, Galați County, archaeological complexes, Bronze Age, Sântana de Mureș - Černjachov culture

**SITUL „NEGRILEȘTI-CURTEA ȘCOLII” .
CERCETARE PREVENTIVĂ 2011**

- Rezumat –

Cercetările arheologice au continuat în situl Negrilești, jud. Galați și în anul 2011, prin studierea celor trei unități de săpătură practicate, secțiunea magistrală SM 1 (70 m/2 m), și casele Cas. 1 (2 m/2 m), Cas.2 (6 m/4 m).

¹ Articol publicat în revista Danubius, XXIX, Galați, 2011, pp. 7 – 20.

* History Museum of Galați, costelilie@gmail.com.

** Tecuci Mixed Museum.

*** History Museum of Galați, nutu_adamescu@yahoo.com.

**** Tecuci Mixed Museum, paulciobotaru2008@yahoo.com.

***** Tecuci Mixed Museum danialecsa@yahoo.com.

Cercetarea acestor unități de săpătură a permis punerea în evidență a trei locuințe specifice culturii Sântana de Mureș-Cerneahov, a două complexe de locuire din epoca modernă, a 26 de gropi date în epoca bronzului, postromană (secolul IV p. Chr.) și modernă; o vatră, precum și a unor resturi materiale din perioada secolelor XVIII-XIX (beci, conductă de aducțiune a apei, ceramică, metal, sticlă).

Cercetarea efectuată în situl Negrilești-Curtea Școlii, în anul 2011, confirmă încă odată continua locuire umană în diferite perioade istorice și îndeosebi în perioada secolelor IV-V, descoperirile de tip Sântana de Mureș-Cerneahov, fiind extrem de numeroase.

Cuvinte cheie: cercetări arheologice, situl Negrilești-Curtea Școlii, județ Galați, complexe arheologice, epoca bronzului, cultura Sântana de Mureș-Cerneahov

The archaeological research at Negrilești - School Yard Site continued in 2011 as well, by tracing several research units by the school buildings and the sports ground. The choice of this area was made due to the intentions of Negrilești Hall, Galați County, to rearrange the land afferent to the middle school. As the targeted area has around 4000 m, the research campaign of 2011 was focused on revealing the archaeological value of a 170 sqm area.

1. Research units, stratigraphy

Given the amplitude of the rearrangement works to be carried out in the following years by the local authorities in Negrilești school yard, we decided to perform a magisterial section on the East-West direction, starting from 18.5 m from the South-Western corner of the Western building of the school. For a better framing of the research we went on to grid the site perimeter in 50 m x 50 m sectors. The area researched this year is located in sectors B5 and B6, in the South-Eastern part of the site. The research was aimed at the stratigraphic check of the land by tracing a 70 m line, on the East-West direction and two cases.

I.1. SM1 section

Localised 18.5 m west from the South-Western corner of the Western building of the school, in the South-Eastern part of the site, the section is E-W oriented, its sizes being of 70/2 m.

The aim of performing this section was to determine the living density among the research units of the previous years, in points "Heating station" (Sc1-Sc5)² and "School Yard" (S3-S6)³. The section was divided in 2 m x 2 m panes, numbered from East to West. The highest density of archaeological complexes was found in the Eastern part of the section, panes 1-9. In this part of the section, most of the archaeological traces date to the 4th century A.D., some ceramics from the 7th-19th century and, isolatedly, from the Bronze Age.

In panes 15-30, there are habitation areas specific to Sântana de Mureș- Černjachov culture, as well as three arrangements and archaeological material from the modern ages.

² C. Ilie, M. Nicu, A. Adamescu, P. Ciobotaru, "Negrilești - School Yard" Preventive Archaeological Research Report, in Chronicle of the Archaeological Researches of Romania, Campaign 2009, CiMeC, 2010; Idem, "Negrilești - School Yard" Preventive Archaeological Research Report, in Chronicle of the Archaeological Researches of Romania, Campaign 2010, CiMeC, 2011.

³ M. Nicu, C. Ilie, Preventive Archaeological Research Report. Negrilești – School Yard Archaeological Site, in Chronicle of the Archaeological Researches of Romania, Campaign 2008, CiMeC 2009.

This section revealed two habitations specific to Sântana de Mureș - Černjachov culture, 25 holes dating to the Bronze Age, 4th century A.D., modern age, a hearth, as well as some material remnants from the 18th - 19th centuries (cellar, water duct, ceramics, metal, glass). We also sampled ceramic fragments from the Bronze Age, traces of habitation specific to Sântana de Mureș - Černjachov culture, consisting in ceramic fragments, processed bone and metal objects, as well as materials from then modern age, ceramics, pipes, metal and glass objects.

The stratigraphy of this section is the following: the living soil is overlapped by a habitation level from the Bronze Age, with ceramic material specific to Noua culture, followed by a consistent habitation level belonging to Sântana de Mureș - Černjachov culture, after which, here and there, ceramic fragments specific to 8th -9th centuries, over which the cultural layer specific to the modern era and the vegetal layer.

I.2. Box 1

It was opened past pane 17 of SM1, perpendicular on its Southern side, N-S orientation and 2 x 2 m sizes.

The box was opened for revealing the continuity of dwelling L2 which appeared in the section, past pane 17. From the same box, we took ceramic fragments specific to Sântana de Mureș - Černjachov culture, concentrated on the Northern side of the box, area in which the Southern limit of L2 is located. The stratigraphy is similar to the one in SM1.

I.3 Box 2

It was opened on the Northern side of SM1, past panes 5-7, N-S orientation and 6x4 m sizes.

The box was opened for revealing the continuity of dwelling L1 which appeared in the section SM1, in panes 5-7. It was divided in six panes, numbered from South to North, with Arabic numbers (1, 2, 3) and from East to West with letters (A, B).

In the box we could notice the continuity of the dwelling L1 in panes 1A, 1B, 2A, 2B, overlapped by another, L3, which appeared at - 0.45 m - 0.75 m. Dwelling L3 was provided with a hearth laid on a layer of pebbles and pounded earth.

In pane 3B, we found a part of a modern arrangement: a fragment of a brick wall, a layer of lime and clay. In pane 3B, at - 0.90 m, the contour of an oven could be seen. It was not further investigated during this campaign due to lack of money and time. Panes 3A and 3B were preserved in view of resuming researches the next year.

We also identified two holes in the box, Gr.25 on the Eastern side of L3 and Gr.26 on the Western side, in pane 2B.

This box revealed ceramic fragments, metal and bone objects, specific to Sântana de Mureș - Černjachov culture and from the modern age.

II. Archaeological complexes

On the researched surface, we came across several areas with agglomeration of archaeological material, ceramics, pieces of adobe, brick, glass, metal, generically named "complex" (Cpl. 1-10), as well as structures used as heating sources or water adduction elements. Among the 10 identified complexes, 4 proved to be dwellings, 2 from the 4th century A. D. and 2 from the modern age. The other 6 complexes represent arrangements from the above-mentioned periods, whose shape, sizes and utility we have not determined so far.

II. 1. Dwellings

Dwelling 1 (L1) was found in SM1, in panes 5-7, between - 0.90 and - 1.40 m. It is a hollowed, rectangular dwelling, of NW-SE orientation and measures 2.90 m x 2.40 m. A box was opened (box 2) for determining its sizes. The ceramic material is specific to Sântana de Mureș - Černjachov culture.

Dwelling 2 (L2) appeared in SM1, panes 16-17, at - 0.50 m. In order to capture the entire dwelling Box 1 was opened. The shape could not be determined, the identified sizes being 2 x 2.60 m. It probably continues to the North of SM1. The ceramic material is specific to Sântana de Mureș - Černjachov culture.

Dwelling 3 (L3) was identified in Box 2, at - 0.75 m. Rectangular in shape, measuring 2.90 m x 2.50 m, the dwelling is of NW-SE orientation. On the Western side, a hearth and numerous ceramic fragments were identified, specific to the 4th century A.D.

Dwelling 4 (L4) was found in SM1, panes 14-15, at - 0.25 m. It has NW-SE orientation and measures 2.60 m x 0.80 m. The discovered material is from the modern age and consists and ceramic fragments, broken brick, pipes and a bronze ear ring.

Dwelling 5 (L5) was found in SM1, panes 22-25, at - 0.20 m. It has NW-SE orientation, the identified sizes being 7 m x 2.20 m. The discovered material is from the modern age and consists and ceramic fragments, broken brick, pipes. The dwelling had been fitted with a cellar, which deepened down to - 2.90 m. On the cellar bottom, we identified the traces of some pillar holes which were supporting the floor.

II.2. Holes

The most numerous category of archaeological complexes is represented by holes of various shapes and sizes, one dating to the Bronze Age, nine to the 4th century AD, four to the modern age and twelve lacked inventory.

Hole 1 was found at - 0.50 m, in pane 8. It is a circular hole, 1.05 m in diameter and ends at - 0.65 m. The sampled material consists in ceramic and bone fragments, cinder, brick remains, a fragmentary vase and a nail, all specific to the modern age.

Hole 2, circular in shape and 0.80 m in diameter, was found at - 0.55 m, in pane 2. In this hole, we only found charcoal traces. The hole, which appeared at the level of Sântana de Mureș - Černjachov culture, ends at - 1.50 m.

Hole 3 appeared at - 0.60 m, in pane 22, it is circular in shape and 0.70 m in diameter and deepens down to - 0.80 m. It contained no archaeological material.

Hole 4 was identified in pane 16, at - 1.10 m, it is bell shaped and ends at - 2.35 m. The hole measures 0.70 m in the upper part and 1.40 at the bottom. The material contained by this hole comprised burning traces and ceramic fragments specific to Sântana de Mureș - Černjachov culture.

Hole 5, circular in shape and 1.35 m in diameter, was identified in panes 13-14, at the depth of - 1.10 m. The hole ends at - 2.20 m and contains bone material, charcoal and ceramic fragments dating to 4th century AD.

Hole 6, circular in shape and 1.10 m in diameter, appeared at - 1.00 m and ended at - 1.85 m. The sampled material consisted in adobe, grey and tile-coloured ceramics, bone fragments, a bone tube, specific to the 4th century AD: We also found charcoal pieces, soldering fragments and a snail agglomeration was identified adobe the hole.

Hole 7 was identified at - 0.60 m, it goes down to - 1.20 m and measures 1.45 m in diameter. It contained several ceramic fragments specific to the 4th century AD.

Hole 8, circular and measuring 0.90 m in diameter, appeared at - 0.80 m and ended at - 1.20 m. It lacked inventory.

Hole 9, rectangular in shape, measuring 0.80 m x 0.70 m, appeared at - 1.10 m and ended at - 1.50 m. This hole too lacked material.

Hole 10, rectangular in shape, measuring 1.70 x 1.50 m, appeared as a great spot of black earth between - 1.10 m and - 1.27 m, without inventory.

Hole 11 appeared at the depth of - 1.60 m and ended at - 1.90 m. The circular hole, measuring 1.50 m in diameter, had no inventory.

Hole 12, rectangular in shape and measuring 0.70 m x 0.70 m, was identified at - 0.65 m and - 1.85 m and contained ceramic fragments specific to the Bronze Age.

Hole 13, identified between - 1.40 m and - 1.50 m, circular in shape and 0.80 m in diameter, was devoid of archaeological material.

Hole 14, identified between - 1.45 m and - 1.65 m, circular in shape and measuring 0.70 m x 0.40 m, was devoid of archaeological material.

Hole 15, identified between - 1.65 m and - 1.95 m, circular in shape and measuring 1.30 m in diameter, was devoid of archaeological material.

Hole 16, identified between - 1.80 m and - 2.20 m, oval in shape and measuring 0.80 m x 1.40 m, was devoid of archaeological material.

Hole 17, oval in shape, measuring 0.95 m x 2 m, half under the Southern profile, appeared at - 1.85 m and went down to - 2.55 m. None fragments were taken from this hole, among which a dog skeleton, as well as ceramic fragments specific to the Bronze Age.

Hole 18, identified between - 0.60 m and - 1.60 m, circular in shape and measuring 1.10 m in diameter, was devoid of archaeological material.

Hole 19, identified between - 1.84 m and - 2.90 m, bell-shaped and measuring 1.90 m in diameter, contained archaeological material consisting in brick mixed with lime, charcoal, rotten wood and modern ceramic fragments.

Hole 20, identified between - 1.40 m and - 2.80 m, of slightly elongated circular shape, measuring 1.05 m x 1.27 m, contained no archaeological material.

Hole 21, identified between - 1.80 m and - 2.05 m, probably circular in shape (it was found in the Southern profile, only about 30 cm entering the section), measuring 0.30 m x 1.60 m, contained no archaeological material.

Hole 22 was identified in dwelling L5, between - 2.50 m and - 2.65 m. Circular in shape and - 0.60 m in diameter, the hole contained brick fragments and several seashells.

Hole 23 was identified in dwelling L5, between - 2.24 m and - 2.75 m. Circular in shape and - 0.95 m in diameter, the hole contained charcoal traces, adobe, ceramic fragments, bones, specific to the modern age.

Hole 24 was identified in dwelling L5, between - 2.45 m and - 2.90 m. It has an irregular rectangular shape and measures up to 0.80 m x 0.90 m. It contained broken bricks, ceramic fragments, bones, glass, charcoal traces specific to the modern age.

Hole 25, which pertained to dwelling 3 of Box 2, was identified at the depth of - 2.00 m, it ends at - 2.60 m and measures 1.60 m in diameter and is circular in shape. The hole contains ceramic fragments specific to Sântana de Mureș - Černjachov culture.

Hole 26 appeared in the Western profile of Cs2, being partially studied and contained ceramic material specific to Sântana de Mureș - Černjachov culture.

II. 3. Hearth

It appeared in Box 2, at - 0.45 m, on the Western side of L3, measuring 0.80 m x 0.70 m. It has a 1.5 cm crust, being placed on a layer of small and medium rocks, above pounded earth. Around it, numerous ceramic fragments were found, specific to Sântana de Mureş - Černjachov culture.

II.4. Water duct

It appeared in SM1, at - 0.35 m. The duct, made of tiles with the length of 0.30 m and diameter of 0.10 m, was placed directly on the ground, with NNE-SSW orientation. The duct found this year, dating to the modern age, is different from the one identified in the previous campaigns of 2008-2009⁴, as it is not protected by bricks and the tiles have a smaller diameter.

III. Archaeological material

As in the previous campaigns, the archaeological material covers, in different proportions, the Bronze Age, Post-Roman age (Sântana de Mureş - Černjachov culture), 17th - 10th centuries AD and the beginning of the modern age. The discovery of the respective materials in various points confirms human habitation on a rather wide area on this border of Bârlad River, in different periods.

According to the archaeological material, specific to Sântana de Mureş - Černjachov culture, this territory was intensively inhabited during the Post-Roman age, as was the entire basin of Bârlad River.

The ceramics belonging to Sântana de Mureş - Černjachov culture discovered in Negrileşti, as well as the entire archaeological material from this historical period finds analogies in many of the stations researched within the scope of this culture.

At Negrileşti, we find both hand-made and wheel-thrown ceramics, with various subtypes in terms of the paste used, the techniques the shape of the vases and their ornamentation.

The hand-made ceramics is generally obtained of rough paste, including ground ceramics, chalk and pebbles, tile-coloured or grey tile-coloured, incompletely burnt. From this category, we have found this year ceramic fragments coming from cups and pots decorated with simple and alveolar bands.⁵

Regarding the wheel-thrown ceramics, according to the used pasta and the processing techniques, we identify three sub-types: coarse-grained ceramics with sand, chalk and pebbles in its composition, grey and tile-coloured; medium paste ceramics, grey coloured, with engobe, with pebbles and chalk in its composition; fine paste ceramics, tile and grey coloured, polished. The first subtype includes large vases and pots, with incised and waving incised lines.⁶ The second subtype

⁴ *Ibidem*; "Negrileşti - School Yard" Preventive Archaeological Research Report, in Chronicle of the Archaeological Researches of Romania, Campaign 2009, CiMeC, 2010.

⁵ S. Ţau, M. Nicu, *Necropola din secolul al IV-lea e. n. de la Barcea (jud. Galaţi) (Barcea Necropolis (Galaţi County) dating to the 4th century AD)*, in Archaeological Materials and Researches, Bucharest, 1983, p. 423, fig. 4; Idem, *Săpăturile arheologice din necropola birituală din secolul al IV-lea e. n. de la Barcea, jud. Galaţi (Archaeological Excavations from Barcea, Galaţi County Bi-Ritual Necropolis of the 4th century AD)*, în Archaeological Materials and Researches, Bucharest, 1986, p. 173, fig. 1; O. L. Şovan, *Necropola de tip Sântana de Mureş-Černjachov de la Mihălăşeni (judeţul Botolani) (Sântana de Mureş-Černjachov-type Necropolis from Mihălăşeni (Botoşani County))*, Cetatea de Scaun Publishing House, Târgovişte, 2005, pp. 165-166; V. Palade, *Aşezarea şi necropola de la Bârlad – Valea Seacă. Secolele III-IV (Bârlad - Valea Seacă Establishment and Necropolis. The 3rd-4th centuries*, Arc Publishing House, 2000, Bucharest, 2004, pp. 182-188.

⁶ V. Palade, *op. cit.*, pp. 174-176; O. L. Şovan, *op. cit.*, pp. 202-203; S. Ţau, M. Nicu, *Săpăturile arheologice din necropola birituală din secolul al IV-lea e. n. de la Barcea, jud. Galaţi (Archaeological Excavations from Barcea, Galaţi County Bi-Ritual Necropolis of the 4th century AD)*, p. 175, fig. 3; Idem, *Necropola din secolul al IV-lea e. n. de la Barcea*

includes different shapes of pots, large vases, bowls and cups.⁷ The last subtype comprises jugs, cups, pans with three handles, bowls, with polished lines.⁸

Next to the locally manufactured ceramics we encounter imported medium and fine paste ceramics, yellowish and red in colour, with traces of red paint; specific shapes: amphorae, jugs and pots.⁹

Both the habitation level dating to the Post-Roman age and the surface of the researched dwellings produces archaeological materials made of metal¹⁰ (fibula, mirror fragment), bone¹¹ (comb fragment) or brunt umber, whorls¹² and weights¹³.

The campaign of 2011 also resulted in a rich faunistic material, notable especially through the presence of a dog skeleton discovered in hole 17.

The archaeological material specific to the modern age is made of a varied range of enamelled and unenamelled ceramics, faience, porcelain, glass and metal.

The research carried out in Negrilești - School Yard site in 2011 confirms once more the continuous human habitation in different historical periods and, especially, in the 4th - 5th centuries, Sântana de Mureș - Černjachov - type discoveries being extremely numerous. We hope that future campaigns will clarify the limits of the different habitats occupied by human communities in various historical periods, as well numerous other aspects regarding the economy, the society and the relationship with the environment.

(jud. Galați) (*Barcea Necropolis (Galați County) dating to the 4th century AD*), p. 424, fig. 5.

⁷ S. Țau, M. Nicu, *Săpăturile arheologice din necropola birituală din secolul al IV-lea e. n. de la Barcea, jud. Galați*, p. 175, fig. 6; Idem, *Necropola din secolul al IV-lea e. n. de la Barcea (jud. Galați)*, p. 425, fig. 6.

⁸ V. Palade, *op. cit.*, pp. 167-174; O. L. Șovan, *op. cit.*, pp. 190-201; S. Țau, M. Nicu, *Săpăturile arheologice din necropola birituală din secolul al IV-lea e. n. de la Barcea, jud. Galați*, p. 174, fig. 2; Idem, *Necropola din secolul al IV-lea e. n. de la Barcea (jud. Galați)*, p. 426, fig. 7.

⁹ V. Palade, *op. cit.*, pp. 176-178; O. L. Șovan, *op. cit.*, pp. 203-204; S. Țau, M. Nicu, *Necropola din secolul al IV-lea e. n. de la Barcea (jud. Galați)*, pp. 426-427, fig. 7-8; Idem, *Săpăturile arheologice din necropola birituală din secolul al IV-lea e. n. de la Barcea, jud. Galați*, p. 176, fig. 4.

¹⁰ O. L. Șovan, *op. cit.*, pp. 151-154; V. Palade, *op. cit.*, pp. 210, 215-218.

¹¹ O. L. Șovan, *op. cit.*, pp. 155-156; V. Palade, *op. cit.*, pp. 208-209; S. Țau, M. Nicu, *Necropola din secolul al IV-lea e. n. de la Barcea (jud. Galați)*, p. 421, fig. 1.

¹² O. L. Șovan, *op. cit.*, p. 163

¹³ V. Palade, *op. cit.*, p. 219.

Image 1

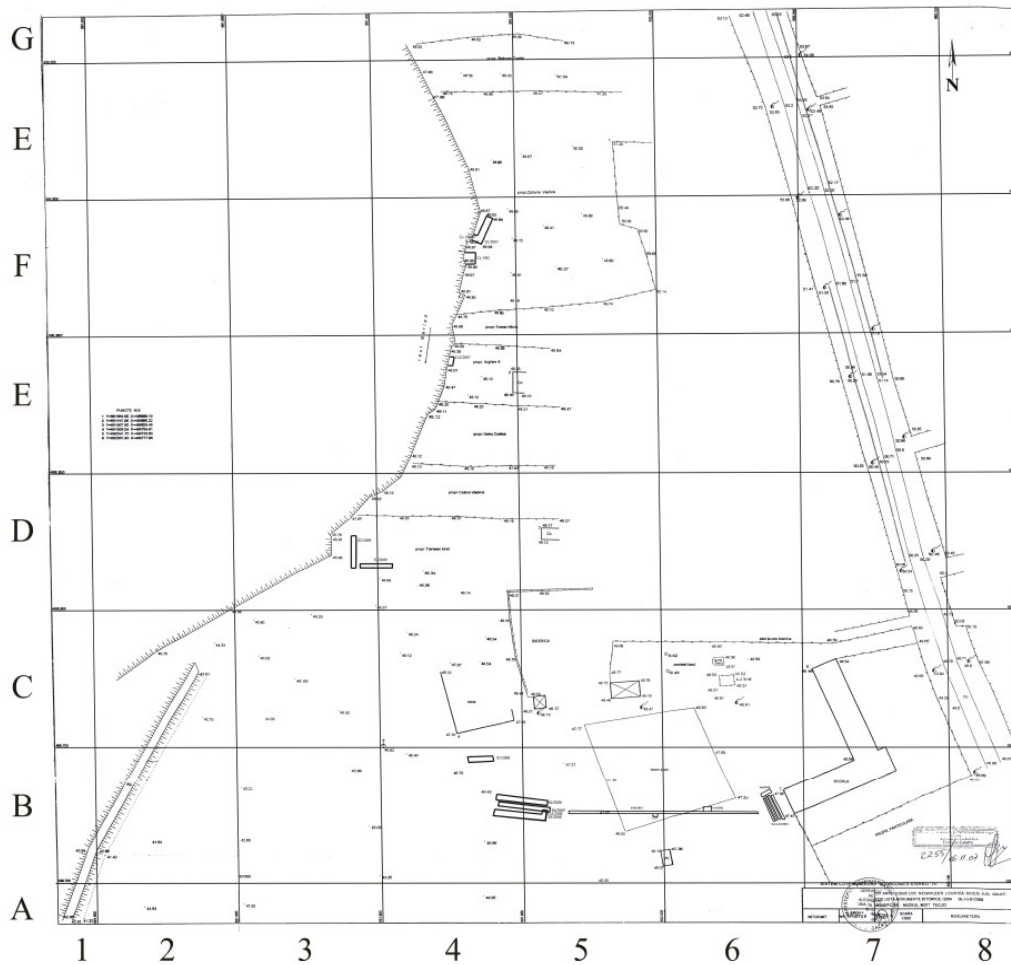
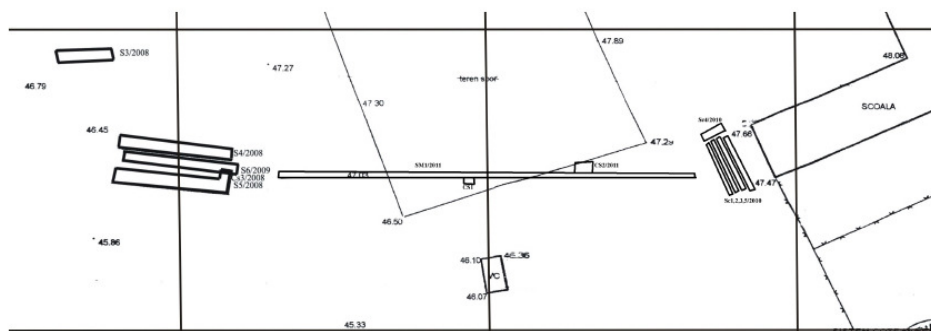

Image 2

Negrilești - School Yard Site

Image 1. Topographic plan

Image 2. Sectors B5 și B6, with section SM1 and the sections under research between 2008-2010

Negrilești - School Yard Site
Archaeological preventive research, 2011. Some glimpses of the works.

Negrilești - School Yard Site
Ceramics, Sântana de Mureș - Černjachov culture, IV-th century A.D.

Negrilești - School Yard Site
Whorls, clay, bone and metal objects, IV-th century A.D..

**DESCOPERIRI RECENTE
ÎN SITUL ARHEOLOGIC NEGRILEȘTI, JUDEȚUL GALAȚI¹**

COSTEL ILIE*, PAUL CIOBOTARU, MIRCEA NICU***,
ADRIAN-IONUȚ ADAMESCU****, OVIDIU-SOLERIU COTOI*****,
DANIELA ALECSĂ*******

- Rezumat -

Cercetările arheologice au continuat în situl Negrilești, jud. Galați și în anul 2012, prin studierea a 15 unități de săpătură, 12 secțiuni și trei casete, trasate în sectoarele C4, B6 și în zone din B6, C6-B7, C7.

Au fost puse în evidență un număr de 97 de complexe de locuire dintre care 11 locuințe, 46 de gropi menajere, 22 instalații de foc.

Ca și în celelalte campanii, din aceste complexe au fost prelevate materiale arheologice datând din perioada neolitică (Cultura Starčevo-Criș), epoca bronzului (cultura Noua), perioada postromană (sec. IV p. Chr.) și cea medievală timpurie (sec. VIII-X p. Chr.). De asemenea, au mai fost identificate și urme materiale datând din perioada medievală și modernă.

A fost reconfirmată prezența locuirii comunităților neolitice în apropierea râului Bârlad, în special prin cercetarea în întregime a unei locuințe de tip Starčevo-Criș.

Până în prezent, nu am surprins limitele de locuire pentru comunitățile din epoca bronzului, perioadele sec. IV, VIII-X, descoperiri specifice acestor epoci apărând, mai mult sau mai puțin consistente, până în zona școlii gimnaziale.

Cuvinte cheie: situl arheologic Negrilești, județul Galați, cultura Starčevo-Criș, cultura Noua, cultura Sântana de Mureș-Cerneahov, perioada medievală, cercetări arheologice

¹ Articol apărut în revista Danubius, XXX, Galați, 2012, pp. 7 – 40.

* History Museum of Galați (costelilie@gmail.com)

** Tecuci Mixed Museum (paulciobotaru2008@yahoo.com)

*** Tecuci Mixed Museum (muzeultecuci@yahoo.com)

**** History Museum of Galați (nutuadamescu@yahoo.com)

***** „Dunărea de Jos” University of Galați (oviducotoi@gmail.com)

***** Tecuci Mixed Museum (danialecsa@yahoo.com)

RECENT DISCOVERIES IN NEGRILEȘTI ARCHAEOLOGICAL SITE, GALAȚI COUNTY

-Abstract-

The archaeological researches continued in Negrilești archaeological site, Galați County in 2012 as well, through the study of 15 digging units, 12 sections and 3 cassettes marked in sectors C4, B6 and in areas from B6, C6-B7, C7. The works revealed 97 dwelling complexes of which 11 living quarters, 46 domestic pits, and 22 fire outfits.

As in the case of the other campaigns, archaeological materials from the Neolithic period (Starčevo-Criș culture), the bronze era (Noua culture), the post-Roman period (the 4th century A.D.) and the early Middle Age (the 8th-10th centuries A.D.) have been extracted from these complexes. Moreover, material vestiges from the medieval and modern periods have also been identified.

The presence of Neolithic communities near Bârlad river has been reconfirmed, especially after the complete research of a living quarter of Starčevo-Criș type.

So far, we have not identified the inhabiting limits for the communities of the bronze era, the 4th and the 8th-10th centuries, more or less consistent findings specific to these eras appearing up to the secondary school area.

Keywords: Negrilești archaeological site, Galați County, Starčevo-Criș culture, Noua culture, Sântana de Mureș-Cerneahov culture, medieval period, archaeological research.

Campania de cercetare arheologică preventivă, derulată în situl Negrilești, județul Galați², în anul 2012, a fost determinată de intențiile autorităților locale de a îmbunătăți condițiile de desfășurare a activităților școlare, prin reamenajarea terenului curții școlii gimnaziale și a spațiului din vecinătatea viitoarei centrale termice. De asemenea, am primit sprijinul autorității locale în efectuarea unui sondaj, într-o zonă situată la vest de fostul conac boieresc, intens exploatată agricol, unde au fost semnalate urme arheologice din perioada postromană.

Având în vedere aceste considerente, cercetarea efectuată în acest an a dus la deschiderea a 15 suprafețe de săpătură, 12 secțiuni și trei casete, amplasate în trei sectoare diferite (Pl. 1). Menționăm că situl a fost împărțit în 64 de carouri, de 50m/50m, conform cu ridicarea topo, pentru a ușura localizarea unităților de săpătură și a evita denumirile locale ce pot suferi modificări de-a lungul timpului.

²Pentru istoricul cercetării în acest sit a se vedea: M. Nicu, C. Ilie, *Situri și puncte arheologice din județul Galați*, în „Danubius”, XX, Galați, 2002, pp. 5-42; Idem, *Raport cercetare arheologică preventivă Negrilești Curtea Școlii*, CCA, 2008; M. Nicu, C. Ilie, A. Adamescu, P. Ciobotaru, *Raport cercetare arheologică preventivă Negrilești Curtea Școlii*, CCA, 2009; C. Ilie, M. Nicu, A. Adamescu, P. Ciobotaru, *Raport cercetare arheologică preventivă Negrilești Curtea Școlii*, CCA, 2010; C. Ilie, M. Nicu, A. Adamescu, P. Ciobotaru, O. S. Cotoi, *Raport cercetare arheologică preventivă Negrilești Curtea Școlii*, CCA, 2011; A. Adamescu, C. Ilie, *Așezarea din perioada bronzului târziu de la Negrilești*, Jud. Galați, în SAA, 17, 2011; C. Ilie, M. Nicu, A. Adamescu, P. Ciobotaru, O. S. Cotoi, *Raport cercetare arheologică preventivă Negrilești Curtea Școlii*, CCA, 2012.

Prima suprafață cercetată este localizată în sectorul C4, în imediata apropiere a ruinelor fostului conac boieresc. Alegerea acestei zone a fost determinată de faptul că, aici au fost semnalate, în anii din urmă, numeroase fragmente ceramice rezultate în urma efectuării diferitelor lucrări agricole.

Întrucât suprafața respectivă nu a mai fost cultivată, în acest an, am procedat la deschiderea unei secțiunii de 20 m/2 m, orientată est-vest. Datorită densității mari de locuire, dar și a complexității acestora am fost nevoiți să recurgem și la cercetarea a trei casete amplasate nord-sud. Așa cum ne așteptam, rezultatele au fost promițătoare, astfel au fost puse în evidență cinci instalații de foc, un număr de 12 gropi și 9 complexe de locuire, dintre care trei locuințe (Pl. 2).

În sectorul B6, cercetarea preventivă a fost determinată atât de necesitățile de reamenajare a terenului aferent școlii, cât și de intenția noastră de a continua dezvelirea unor complexe apărute în anii anteriori și nefinalizate, din motive obiective. Cercetarea din acest sector a surprins existența unor complexe de locuire (locuințe, gropi, instalații de foc) datate în epoca bronzului, secolul IV p. Chr., secolele VIII-X p. Chr., precum și în epoca medievală târzie (Pl. 3).

O altă suprafață, cercetată în acest an, acoperă anumite zone din sectoarele B6-7, C6-7 și se află situată chiar în spatele școlii gimnaziale, în „L-ul” format de cele două aripi ale clădirii. Această suprafață, ce urmează a fi betonată, a fost cercetată prin excavarea a nouă secțiuni, pentru a asigura în condiții bune derularea diferitelor activități școlare. Pentru această suprafață s-a solicitat descărcarea de sarcină arheologică de către unitatea școlară și Primăria Negriștea.

Și această zonă s-a dovedit a fi bogată din punct de vedere arheologic, aici descoperindu-se 17 gropi, de diferite dimensiuni, 17 complexe de locuire și 11 instalații de foc, datate în epoca bronzului, secolele VIII-X p. Chr., epoca medievală târzie, precum și în cea modernă (Pl. 4).

Sectorul C4

Colectiv: Costel Ilie, Paul Ciobotaru, Daniela Alecsă, Ovidiu Soleriu Cotoi

Unități de cercetare, stratigrafie

Zona propusă spre cercetare, în sectorul C4, situat în partea de N-V a sitului, se află în partea de vest a ruinelor fostului conac boieresc. A fost ales acest perimetru deoarece terenul a fost și poate fi folosit pentru înființarea de culturi, iar prin lucrările agricole efectuate se distrug primele straturi arheologice.

Secțiunea S8 (20 m/2 m)³ a fost deschisă cu intenția de a salva posibilele urme materiale din acest sector. Secțiunea a fost trasată pe direcția E-V, la vest de conac, pornind de la 21m față de colțul de sud al acestuia, fiind împărțită în carouri de 2 m/2 m. Stratigrafia secțiunii pornește cu solul viu, care este suprapus de un nivel de locuire neolitic, cu material specific culturii Starčevo-Criș, urmat de un nivel de locuire atribuit epocii bronzului (cultura Noua). Peste acesta se suprapune un nivel de locuire specific culturii Sântana de Mureș-Cerneahov, după care, pe alocuri, apar urme de complexe specifice secolelor VIII-X p. Chr. și stratul vegetal.

Cercetarea acestei secțiunii a permis punerea în evidență a unei locuințe neolitice (cultura Starčevo-Criș) și a unei vetre ce deservea locuința respectivă. De asemenea, a fost descoperită o locuință atribuită epocii bronzului (cultura Noua), precum și o alta datată în secolul IV (cultura Sântana de Mureș-Cerneahov). Pentru aceeași perioadă au fost puse în evidență 2 vetre și un cuptor,

³ Prescurtări utilizate în text: S.=secțiune; Cs.=casetă; c.=carou; Cpl.=complex; C=cuptor; Gr.=groapă; L=locuință; V=vatră

iar pentru perioada secolelor VIII-X p. Chr., trei instalații de foc. Au fost cercetate și 12 gropi, majoritatea fiind datate în epoca postromană.

Întrucât pe suprafața secțiunii au apărut o serie de complexe ce se continuau sub profilele de nord și sud, au fost deschise și cercetate trei casete.

Caseta 1 (Cs.1) cu dimensiunile de 2 m/1 m, a fost deschisă în dreptul caroului 9 al S8, perpendicular pe latura de sud a acesteia, pentru a putea surprinde întreg cuptorul 1, care a apărut în secțiune și se continua în profilul de sud. Continuarea cuptorului C1 a fost surprinsă prin dezvelirea calotei și gurii de alimentare, precum și a unei gropi de par.

Caseta 2 (Cs.2) cu dimensiunile de 2,5 m/1 m, a fost deschisă în dreptul c. 4-5 din S8, perpendicular pe latura de sud a acesteia, pentru a surprinde întreg complexul 6 (o instalație de foc), care a apărut în secțiune, pe latura sudică a acesteia. Prin adâncire în Cs.2 s-a constatat că limita cuptorului se afla chiar sub profilul de sud, dar au fost surprinse două gropi (Gr.8 și Gr.9).

Caseta 3 (Cs.3) cu dimensiunile de 4 m/4 m, a fost deschisă în dreptul c. 6-8 din S8, perpendiculară pe latura de nord a acesteia, pentru a cerceta integral Gr.2 care, presupuneam că face parte dintr-o locuință neolitică (L2). Caseta a fost împărțită în patru carouri numerotate pe latura de est cu cifre (1, 2) și pe latura de nord cu litere mari (A, B). În casetă s-a observat continuarea locuinței 2, apărută în S8, în carourile 1A, 1B, 2A, 2B. Pe suprafața casetei au mai fost puse în evidență și două gropi (Gr.13 și Gr.14).

Complexe arheologice

Suprafața cercetată în sectorul C4, a permis punerea în evidență a mai multor zone cu aglomerări de material arheologic, fragmente ceramice, resturi osteologice, bucăți de chirpici, cărămidă spartă, denumite generic complexe de locuire (Cpl. 1-9). Dintre cele nouă complexe identificate, trei s-au dovedit a fi instalații de foc (o vatră din secolul IV p. Chr. și două cuptoare din secolele VIII-X p. Chr.), trei locuințe (datate în neolitic, epoca bronzului și în secolul IV p. Chr.), iar celelalte trei, constituie amenajări din perioadele menționate mai sus, a căror formă, dimensiuni și utilitate nu au fost stabilite.

Locuințe

L1 a fost surprinsă în S8, c. 8-10, între adâncimile de -1,40 m și -1,80 m, față de nivelul actual de călcare și se continuă sub profilul de nord al secțiunii. Este o locuință adâncită, de formă rectangulară, cu capetele rotunjite, orientată NV-SE, iar dimensiunile surprinse sunt de 2,95 m/2,40 m. În exteriorul colțului sud-vestic, spre sud, a fost surprinsă o groapă de par, iar colțul sud-estic este tăiat de o groapă (Gr.1) ce se continuă sub profilul de nord al secțiunii. Materialul ceramic rezultat, atât din groapă, cât și din locuință, este specific culturii Sântana de Mureș -Cerneahov.

L2 a apărut în c. 6-8 din S8, sub forma unui contur neregulat, la adâncimea de - 1,60 m. În interiorul conturului, la -1,75m, se observă conturul unei gropi (Gr.2) de formă circulară, ce se continuă sub profilul de nord al secțiunii. La - 1,80 m, conturul neregulat dispare și rămâne doar groapa, care continuă să se adâncească până la -2,65m. Pentru a surprinde întreaga locuință s-a deschis o casetă (Cs.3) pe latura nordică a secțiunii. Locuința adâncită, de formă rectangulară, avea dimensiunile de 5,3 m/4,3 m. Din locuință au rezultat fragmente ceramice specifice culturii Starčevo-Criș, resturi faunistice, lame silex, împungătoare și ace din os, pintandere și idoli zoomorfi fragmentari.

L3. Primul contur al locuinței a apărut la adâncimea de - 0,90 m, în c. 3-5 și avea formă rectangulară cu colțul sud-estic albiat. La - 1,00 m conturul s-a restrâns spre est, putând fi localizat în

c. 2-4. Locuința se continuă sub profilul de nord al S8, dimensiunile surprinse fiind de 4,35 m/1,50 m. Podeaua locuinței a fost surprinsă la - 1,30 m. Pe suprafața locuinței au putut fi observate urme de pământ cenușos, cărbune și au fost recoltate fragmente ceramice, precum și resturi faunistice. A fost descoperit un vas întreg de formă tronconică, din pastă de culoare cenușie, decorat sub buză cu un brâu simplu în relief care se termină la un capăt sub formă de cârlig, decor întâlnit în aria culturii Noua.

Gropi

În preajma locuințelor menționate, atât în secțiunea S8, cât și în Cs.3, au fost sesizate și cercetate un număr de 14 gropi de forme, dimensiuni și încadrări cronologie diferite.

Gr.1 a fost surprinsă la adâncimea de - 0,45 m, în c. 9 al S8 și taie colțul sud-estic al L1. Groapa nu a fost surprinsă în totalitate, ea continuându-se sub profilul de nord al secțiunii. Diametrul ei este de 1,95 m, forma gropii este cilindrică, baza ei fiind observată la adâncimea de - 1,80 m față de nivelul actual de călcare. La - 1,65 m, pe marginea gropii, se află un prag de pământ galben cruțat ce prezintă urme de ardere. Pe laturile de E, V și S ale gropii se află câte o pereche de orificii circulare, dispuse orizontal-oblic, cu diametrul de 0,03-0,04 m. La - 1,70 m, deasupra pământului galben s-a descoperit o platformă de lemn, formată din dulapi dispuși N-S. Grosimea dulapilor este de 0,05-0,06 m. Este posibil ca platforma de lemn să fi fost susținută de pragul de pământ galben cruțat și de bârnele ce ieșeau din aceste orificii. La - 1,25 m, în profilul gropii, se observă urmele unei alte platforme de lemn. Tot în profilul gropii, pe diametrul maxim de pe axa E-V, au fost identificate două bârne de lemn cu diametrul de 0,10 m, așezate orizontal. La bază, spre diametrul maxim din partea de sud a acesteia, groapa se mai continuă în pământul galben aproximativ 0,10 m, zonă care prezintă urme de ardere.

Gr.2 a fost surprinsă în caroul 7 la adâncimea de - 1,20 m, spre profilul de nord. La acea adâncime groapa avea o formă alungită pe direcția est-vest și până la - 1,75 m a oferit un bogat material specific culturii Criș. Groapa 2 s-a dovedit a fi în fapt o parte din locuința neolitică adâncită, notată cu L2 și care a fost cercetată prin deschiderea casetei Cs.3

Gr.3 a apărut în c.1 la adâncimea de - 0,70 m, avea un contur circular și s-a dovedit a fi de fapt un cuptor (C2).

Gr.4 a fost surprinsă parțial în c.10 din S 8, în colțul sud-vestic al acesteia. Conturul ei apare la - 1,80 m și se încheie la - 2,10 m. Forma gropii este aproximativ circulară, diametrul ei fiind de 1,10 m.

Gr.5 apare la - 1,80 m și se încheie la - 2,45 m. Forma gropii este circulară, diametrul ei este de 1,40 m și a fost surprinsă în c.9 din S8 și parțial în Cs.1. Din pământul de umplutură au rezultat resturi osteologice, fragmente ceramice și cărbuni.

Gr.6 a fost identificată la - 1,80 m și se încheie la - 2,60 m. Este localizată în c.7-8 din S8, pe latura de sud a secțiunii. Groapa intră sub profilul de sud, forma ei este circulară, iar diametrul surprins de 1,20 m. Din pământul de umplutură au fost recoltate resturi faunistice, fragmente ceramice și cărbuni.

Gr.7 a fost surprinsă la - 1,80 m și se încheie la - 2,15 m. A apărut în c.6 și se continuă sub profilul de sud a S8. Forma gropii este circulară, baza este alveolată, iar diametrul surprins este de 0,90 m.

Gr.8 a apărut la - 1,80 m și se încheie la - 2,25 m. Este localizată în c.5 al S8, se continuă în Cs.2 și sub profilul de sud al acesteia. Forma gropii este ovală, diametrul surprins fiind de 1,20 m. Din pământul de umplutură au rezultat resturi osteologice și fragmente ceramice.

Gr.9 a fost surprinsă la - 1,80 m și se încheie la - 2,85 m. A apărut în c. 4-5 din S8, în colțul nord-vestic al Cs.2 și se continuă sub profilul de sud al S8 și profilul de est al Cs.2. Forma gropii este aproximativ circulară, diametrul surprins fiind de 1,35 m. Groapa prezintă un prag, din pământ galben, pe partea de N-V, la -2,15 m și două praguri pe partea de S-E, la - 2,30 m și la - 2,40 m. Din pământul de umplutură au rezultat resturi osteologice, fragmente ceramice, chirpici și urme de cărbune.

Gr.10 a apărut la - 1,80 m în c. 4-5 din S8 și se încheie la - 2,45 m. Groapa se continuă sub profilul de nord, are formă circulară și diametrul surprins este de 1,30 m. La - 2,05 m se observă câte un prag în colțurile de vest și est, acolo unde groapa intră în profilul de nord. La - 2,35 m groapa se restrânge spre profilul de nord unde se continuă până la - 2,45 m. Din pământul de umplutură au rezultat resturi osteologice, chirpici, cărbune și cenușă.

Gr.11 a fost surprinsă la - 1,60 m și se adâncește până la - 1,95 m. Groapa este în c.1 din S8 și se continuă sub profilul de sud al secțiunii. Forma gropii este circulară, iar dimensiunile surprinse sunt de 1,00 m/0,60 m.

Gr.12 a apărut la - 1,60 m în c.1 din S8. Forma gropii este ovală, iar diametrul ei este de 0,85 m.

Gr.13 a fost surprinsă în stratul de cultura Sântana de Mureș-Cerneahov, la adâncimea de -1,40 m, în caroul A2 al Cs.3, în colțul nord-vestic al casetei, diametrul fiind de 0,62 m. Baza gropii a fost observată la - 2,95 m. De la - 2,60 m groapa se restrânge spre profilul de nord. Pe partea de sud a gropii, la adâncimea de - 2,10 m s-au putut observa două lentile de pământ roșu, cu o grosime de aproximativ 25 cm, iar în partea de vest s-a constatat că se intersectează cu o altă groapă (Gr.14), surprinsă în plan, spre profilul de vest. Pe marginea gropii existau câteva pete de pământ negru, care se continuau și pe profilul de vest. Din pământul de umplutură au fost colectate fragmente ceramice, osteologice și de silex.

Gr.14 a fost surprinsă la adâncimea de - 2,04 m pe profilul de vest a Cs.3. Baza gropii s-a observat la - 2,50 m. La adâncimea de - 2,45 m s-a constatat că se intersectează cu Gr.13 apărută pe profilul de nord. Forma gropii este cilindrică. Din pământul de umplutură a rezultat doar material osteologic.

Instalații de foc

Vetre

V1 a apărut în S8, c.3, la - 0,32 m, pe latura de nord a secțiunii. Vatra se continuă sub profilul de nord, dimensiunile surprinse fiind de 0,90 m/0,80 m. Vatra de formă ovală, a fost fățuită și avea crusta spartă din vechime. Vatra a fost așezată pe un strat de pietre de râu, de dimensiuni medii, crusta fiind de 0,05 m. Sub crustă s-a putut observa un strat de pământ ars la roșu, cu o grosime de 0,20 m. Pe suprafața vetrei au fost descoperite multe fragmente ceramice, specifice culturii Sântana de Mureș-Cerneahov și resturi osteologice.

V2 a fost surprinsă în c.3 din S8, la adâncimea de - 1,00 m. Vatra se continuă sub profilul de sud, dimensiunile surprinse fiind de 1,40 m/0,70 m. Forma ei este ovală și prezintă urme de refacere. Crusta inițială măsoară 0,03 m în grosime și avea fața fățuită, iar cea recentă, cu o grosime de 0,02 m, era fisurată. Sub cele două straturi de crustă, arderea s-a propagat până la - 1,45 m, ceea ce indică

o folosire îndelungată a acesteia. Vatra a fost așezată direct pe pământ cruțat. În profilul de sud, grosimea lipiturii vetrei este de 0,10 m, sub care urmele de ardere se mai continuă încă 0,30 m. Pe suprafața vetrei a fost descoperit un fragment ceramic, specific culturii Sântana de Mureș-Cerneahov, iar în jurul ei au fost observate resturi osteologice, un corb de cerb și un alt fragment ceramic din aceeași perioadă.

V3 a fost surprinsă în c.7 din S8, la adâncimea de - 1,90 m, în conturul gropii 2 (Gr.2). La adâncimea de - 2,25 m s-a conturat forma de semicerc a vetrei poziționată pe partea de sud-est a gropii, unde urma de arsură măsoară 0,10 m grosime, iar urma de cărbune 0,20 m - 0,40 m grosime. Aceste urme se continuă spre profilul de nord al secțiunii, ajungând la un diametru de 0,65 m, îngustându-se spre vest la 0,31 m. În interiorul arsurii se pot observa urme de cenușă și cărbune. Crusta vetrei o reprezintă urmele de chirpici fețuit cu o grosime de 10 cm. La adâncimea de - 2,65 m urmele de arsură devin răzlețe. Vatra a fost așezată direct pe pământul cruțat.

Vatra se continuă și în Cs.3. Aici a fost surprinsă la adâncimea de - 2,45 m, sub forma unui contur-semicerc, de pământ roșu ars, cu axul diametrului maxim spre sud (profilul de nord al S8). Lățimea acesteia este de 0,10 m, iar lungimea capetelor de semicerc de 1,12 m. Materialul arheologic din zona vetrei din Cs.3 este de factură neolitică.

Cuptoare

În sectorul C4 au mai fost surprinse și patru cuptoare de uz gospodăresc, unul datat în secolul IV p. Chr. și trei în secolele VIII-X.

C1 a apărut în c.9 din S8 și a fost realizat direct pe pământul negru cruțat. Este un cuptor de mici dimensiuni, 1,10 m/0,90 m, cu bolta înaltă de 0,60 m. Pentru a surprinde gura cuptorului, aflată pe latura de sud a secțiunii, a fost deschisă caseta Cs.1. Gura, cu o deschidere de 0,50 m și o înălțime de 0,30 m, avea în fața sa o depunere mare de cenușă și urme de cărbune pe o suprafață cu dimensiunile de 0,80 m/0,50 m. Posibil ca acest cuptor să fi deservit locuința L3 aflată la 2 m vest de acesta. Materialul descoperit în preajma cuptorului C1 este specific culturii Sântana de Mureș-Cerneahov.

C2 a fost surprins în colțul de sud-est al S8, în c.1, la adâncimea de - 0,80 m. De formă circulară, cu o vatră având un diametru de 1,20 m, a fost realizat direct pe pământ negru. Conturul bolții a fost surprins în profilul de sud și avea o înălțime de cca. 30 cm. În plan, au fost surprinse mici fragmente din boltă, prăbușite pe vatra cuptorului, care avea o crustă groasă de circa 2 cm. Materialul recoltat încadrează acest cuptor spre finalul mileniului I p. Chr.

C3 a fost descoperit în c.1-2 din S8, la adâncimea cuprinsă între - 0,80 m și - 1,35 m, sub o mare aglomerare de pietre și ceramică cu decor specific secolelor VIII-X. Dimensiunile surprinse, sub aglomerarea menționată, sunt de 1,40 m/1,50 m, forma fiind rectangulară. Cuptorul-pietrar, specific secolelor VIII-X, are vatra circulară cu un diametru de 0,80 m, crusta având o grosime de 3 cm.

C4 este de formă rectangulară și a apărut în c.5 al S8, spre profilul de sud, la adâncimea de - 1 m. Pentru delimitarea laturii de sud a cuptorului a fost deschisă caseta Cs.2. Ca și în cazul cuptorului 3, și această instalație de foc, cu dimensiunile de 1,35 m/0,80 m, avea marginile delimitate de o lutiială bine arsă și pietre. Ambele cuptoare au fost realizate direct pe pământul negru cruțat. Vatra cuptorului avea dimensiunile de 0,70 m/0,45 m, era înconjurată de arsură și cărbune, iar crusta avea o grosime de 2 cm. Cuptorul se datează, cu ajutorul ceramicii, descoperită deasupra lui, în perioada secolelor VIII-X.

Sectorul B 6

Colectiv: Costel Ilie, Paul Ciobotaru, Adrian Adamescu

Unități de cercetare, stratigrafie

În sectorul B6, cercetarea preventivă a fost determinată atât de necesitățile de reamenajare a terenului aferent școlii, cât și de intenția noastră de a continua dezvelirea unor complexe apărute în anii anteriori și nefinalizate din motive obiective.

Secțiunea S.9/2012 (20 m/2,30 m) a fost trasată la vest față de colțul sud-vestic al corpului sudic al clădirii școlii, în partea de sud-est a sitului, pe direcția E-V.

Secțiunea a fost deschisă cu scopul de a surprinde continuarea complexelor cercetate în campania anului 2011, în special urmele care anunțau prezența unui cuptor și a unei structuri construită din cărămidă. Cercetarea a dus la punerea în evidență a unui cuptor de ars ceramică din secolul IV p. Chr., a resturilor unei amenajări de epocă modernă (secol XIX) care a păstrat și un cuptor casnic realizat din cărămidă, precum și trei locuințe și două vetre, datate în aceleași perioade istorice. În c.10 au apărut sporadic fragmente ceramice aparținând epocii bronzului târziu, respectiv cultura Noua.

Stratigrafia acestei secțiuni începe cu solul viu ce este suprapus de un strat negru mătăros, gros de - 0,40 m - 0,55 m. Acest nivel de locuire, destul de consistent, aparține culturii Sântana de Mureș-Cerneahov, după care avem un strat cultural specific epocii moderne și stratul vegetal.

Secțiunea SC.6/2012 (10 m/2,00 m) orientată N-S și localizată la V de SC.5/2010, a fost deschisă pentru a verifica existența continuării unor complexe de locuire care apăruseră în cercetările din anii anteriori. Conform așteptărilor, a fost surprinsă latura de vest a locuinței L3/2010, datată în secolul IV p. Chr., precum și câteva gropi cu material din aceeași perioadă, dar și din epoca modernă.

Complexe arheologice

Cercetarea din acest sector a surprins, în cele două secțiuni, S.9 și SC.6, existența unor complexe de locuire (5 locuințe, 17 gropi, 4 instalații de foc) datate în epoca bronzului, secolul IV p. Chr., precum și în epoca medievală târzie. În c. 2-3 al secțiunii S.9, la adâncimea de - 0,70 m, a apărut parțial conturul unui complex, care reprezintă limita vestică a locuinței L1/2010, aparținând culturii Noua, descoperită în SC.4.

Locuințe

L4 s-a conturat în c. 3-6 din S.9, la adâncimea de - 0,90 m, de la suprafața solului actual. De formă rectangulară, orientată N-S, cu dimensiunea surprinsă de 3,4 m/2,4 m, locuința se prezenta sub forma unui sol negru granulos, amestecat cu chirpici și fragmente ceramice aparținând culturii Sântana de Mureș-Cerneahov. În interiorul acestei amenajări au putut fi observate o serie de complexe de tip gropi și două instalații de foc.

L5 a fost identificată pe suprafața c.7-9 din S9, începând cu adâncimea de 0,80 m și până la adâncimea de - 1,15 m, de la suprafața actuală a solului. Locuința avea forma rectangulară, dimensiunile surprinse de 6,5 m/2,5 m, iar în interior era prevăzută cu un cuptor realizat din cărămidă. Au fost puse în evidență și câteva gropi de la stâlpii de susținere a construcției. Această amenajare suprapune parțial în partea de S-V, o locuință (L6) datată în secolul IV p. Chr. și câteva gropi menajere. Materialul arheologic descoperit în această locuință se încadrează secolele XVIII-XIX.

L6 a apărut în c.9-10 din S.9, începând din latura de V a cuptorului de cărămidă și până în profilul de vest al secțiunii. În profilul de nord a S9, amenajarea se distinge prin prezența unui contur din pământ negru pigmentat cu pământ galben, chirpici spart și cărbune. Materialul prelevat ne indică o datare în secolul al IV-lea p. Chr.

L7 a fost pusă în evidență în c.2-4 din secțiunea SC.6, la adâncimea de - 0,90 m, de la suprafața actuală a solului. Aceasta avea forma rectangulară, cu colțurile rotunjite și cu dimensiunile surprinse de 2,2 m/1,7 m. Această locuință este continuarea locuinței L3/2010, descoperită în SC.5. Din interiorul locuinței s-au putut recupera fragmente ceramice aparținând culturii Sântana de Mureș-Cerneahov. La demontarea locuinței, la adâncimea de - 1,30 m, s-a putut identifica conturul a două gropi (Gr.30, Gr.31) ce intră în profilul de V al secțiunii.

L8 a fost surprinsă în c.1-2 din secțiunea SC.6, la adâncimea de - 1,20 m. Conturul ne indică o locuință de formă relativ circulară, orientată V-E, cu dimensiunile surprinse de 2 m/2,7 m. Au putut fi observate două gropi de par, una pe latura de SE, iar cealaltă pe latura de NV. La adâncimea de - 1,55 m s-a ajuns pe podeaua locuinței, aceasta fiind lutuită. Și această locuință aparține mediului cultural Sântana de Mureș-Cerneahov.

Gropi

Gr.15 a fost identificată în S.9, c.4 (m. 8 - m. 8,80), la adâncimea de - 0,90 m. Complexul a fost reperat în profilul de N al S.9, avea diametrul de 0,80 m și se prezenta sub formă circulară. Baza a putut fi atinsă la adâncimea de - 1,10 m.

Gr.16 a fost cercetată în S.9, c.2-3. Aceasta avea formă ovală, cu diametru pe axa E-V, de aproximativ 1m, complexul fiind surprins la adâncimea de - 1,15 m. În pământul de umplutură al gropii nu a fost descoperit nici un element arheologic. A fost cercetată până la adâncimea de - 1,35 m.

Gr.17 a apărut în S.9, în c.4-5, la adâncimea de - 1,30 m. Groapa a fost surprinsă parțial în profilul de sud al secțiunii S.9, fiind întretăiată de V5 și este de formă ovală în plan. Baza gropii a fost atinsă la adâncimea de - 1,75 m. Din umplutura gropii au rezultat fragmente ceramice și osteologice.

Gr.18 a fost surprinsă în c.7 din S.9, la - 1,50 m de la suprafața solului actual. Spre vest de C1 (2011) se observă conturul unei gropi, de formă ovală în plan, care intră în profilul de S. Baza gropii a putut fi atinsă la adâncimea de - 1,80 m.

Gr.19 a fost identificată pe suprafața secțiunii S.9, în c.9-10, la adâncimea de - 1,50 m. Groapa, cu dimensiunile de 1,6 m/1,3 m, de formă ovală, a fost suprapusă de L6 și V5. Pe baza materialelor arheologice recuperate, groapa a putut fi datată în secolul IV p. Chr. Fundul gropii a fost atins la adâncimea de - 1,75 m.

Gr.20 a apărut în c.10 din S.9, mai exact în profilul de N și în cel de V al secțiunii S9. Aceasta s-a conturat la adâncimea de - 1,50 m, are diametrul surprins de 1m și este suprapusă de L6. Groapa se închide la adâncimea de - 1,78 m.

Gr.21 a apărut în c.9-10, la adâncimea de - 1,50 m. Conturul gropii în plan este de formă ovală. Complexul a putut fi identificat parțial în profilul de sud al secțiunii S.9 și are diametrul de 1,7 m. Baza gropii a fost surprinsă la adâncimea de - 1,75 m.

Gr.22 a apărut în timpul demontării locuinței L4, din c.5 a secțiunii S.9, la adâncimea de - 1,50 m, spre profilul de S. Groapa, de formă circulară, este în legătură cu cuptorul C1/2011, reprezentând spațiul de acces spre gura de alimentare a acestuia. La baza gropii, la adâncimea de - 2,30 m, au fost

descoperite fragmente ceramice de la un vas borcan de dimensiuni medii, aparținând culturii Sântana de Mureș-Cerneahov.

Gr.23 identificată în c.7-8 din S.9, în profilul de S, la adâncimea de - 1,75 m, se prezintă în plan sub formă ovală. Baza complexului a fost atinsă la adâncimea de - 2,25 m. Din pământul de umplură al gropii au putut fi recuperate două fragmente ceramice atipice.

Gr.24 a apărut după demontarea locuinței L5, din c.7, S.9, la adâncimea de - 1,95 m. Groapa, de formă circulară, a apărut la aproximativ 40 cm de profilul de S, baza complexului fiind surprinsă la adâncimea de - 2,10 m. Din pământul de umplură al gropii au putut fi recuperate fragmente de scoici, fragmente ceramice atipice și material osteologic.

Gr.25 a apărut la metrul 15 din S.9, în profilul de N, la adâncimea de - 1,92 m. Baza gropii a fost atinsă la adâncimea de - 2,10 m, iar din pământul de umplură a putut fi recuperat doar un singur fragment osteologic.

Gr.26 a apărut în c.7 din S.9, profil N, la adâncimea de - 1,75 m. Groapa, de formă ovală în plan, avea baza la adâncimea de - 2,02 m.

Gr.27 a fost identificată în c.1-2 a secțiunii SC.6, la adâncimea de - 0,90 m și este de formă ovală în plan. Se adâncea până la - 1,20 m și nu a avut material arheologic.

Gr.28 de formă ovală, a fost surprinsă în c.3 din SC.6, la adâncimea de - 1,30 m. Groapa a fost epuizată la adâncimea de - 1,45 m, iar din pământul de umplură s-au putut recupera fragmente ceramice, osteologice, pietre și fragmente de chirpici.

Gr.29 a fost identificată în c.3 din SC.6, la adâncimea de - 1,30 m și este de formă circulară în plan. Groapa se închide la adâncimea de - 1,40 m, iar din pământul de umplură nu s-a putut recupera decât un fragment de chirpici.

Gr.30 a apărut pe suprafața secțiunii SC.6, în c.2-3. Groapa este de formă ovală în plan și avea diametrul de 0,70 m. Baza gropii a fost surprinsă la adâncimea de - 2,40 m. Din pământul de umplură al complexului au fost recuperate fragmente ceramice și osteologice.

Gr.31 a fost observată în c.2 al secțiunii SC.6, la adâncimea de - 1,35 m, în profilul de V. Groapa avea formă circulară, pereții drepți, diametrul de 1 m și se închidea la adâncimea de - 1,85 m.

Instalații de foc

Vetre

V4 a fost surprinsă în c.4-5, pe profilul de N al S.9. Vatra a fost identificată la adâncimea de - 0,90 m și era de formă circulară. Partea superioară a vetrei era realizată din piatră și chirpici. Crusta de pământ ars era groasă de 0,03 m, iar pământul ars la roșu s-a observat până la adâncimea de - 1,05 m, de la nivelul actual. Materialul prelevat din zona acestei vetre aparține secolului IV p. Chr.

V5 a fost descoperită în c.8-9 a S.9, la adâncimea de - 0,90 m, în profilul de N și era de formă circulară. La adâncimea de - 1,05 m, mai exact la demontarea vetrei, s-a observat că avea o crustă de 5 cm grosime. Pe suprafața vetrei s-au descoperit resturi de chirpici și fragmente ceramice aparținând secolului al IV-lea p. Chr.

Cuptoare

C5 a fost sesizat în c.4, la adâncimea de - 1,50 m. Cuptorul era de formă dreptunghiulară, cu colțurile rotunjite și cu o singură cameră. La demontare, crusta cuptorului avea o grosime de 3-4 cm. Acest cuptor este încadrat în secolul IV p. Chr.

C6 a apărut în c.7 din S9, în jumătatea nordică a secțiunii S.9. Acesta a apărut în campania anului 2011, în Cs.2, spre colțul nord-vestic, sub forma unei structuri de zidărie, alcătuit din cărămizi de epocă modernă, precum și a unui contur de lutuală și var, gros de circa 0,5 cm. Acestea au fost surprinse și în c.7 din S.9, la vest de cuptorul de ars ceramică, începând cu adâncimea de - 0,40 m. Cuptorul casnic, construit din cărămidă avea dimensiunile de 2,60 m/1,20 m și înălțimea surprinsă de 0,80 m. În interiorul cuptorului au fost descoperite fragmente ceramice aparținând secolului al XIX-lea.

C1/2011 de ars ceramică

Conturul acestui cuptor a fost surprins în campania anului 2011, în Cs. 2/2010, pe latura de nord a acesteia, la adâncimea de - 1,10 m. Este un cuptor pentru ars ceramică cu un diametru de 1,5 m. Baza acestuia a fost surprinsă în S.9 la adâncimea de - 1,60 m. Cuptorul avea bolta și piciorul central prăbușite, iar zona pentru alimentare a fost surprinsă prin prezența Gr.22, situată pe latura sud-estică a acestuia. Pământul ars puternic, de culoare cenușie, mai păstrează urmele găurilor care asigurau tirajul și temperatura de ardere. Printre bucățile mari de pământ ars au fost descoperite numeroase fragmente ceramice. Acestea sunt din pastă neagră, de bună calitate, lustruite, specifice culturii Sântana de Mureș-Cerneahov.

Sectorul B6-B7, C6-C7

Colectiv: Costel Ilie, Adrian Adamescu, Marian Scripnic, Corneliu Moraru

Unități de cercetare, stratigrafie

Având în vedere, solicitarea școlii din localitate de descărcare de sarcină arheologică a unei suprafețe ce urmează a fi betonată, situată chiar în spatele școlii gimnaziale, în „L-ul” format de cele două aripi ale clădirii, s-a procedat la trasarea a nouă secțiuni, orientate NE-SV, cu dimensiuni cuprinse între 16 m/2 m și 22 m/2 m, cu martori de 0,5 m între ele. Întrucât această suprafață mai fusese betonată cu ani în urmă, cu ajutorul unui utilaj, am decopertat întreg perimetrul de strat de pietriș și pământ gros de circa 30 cm – 40 cm. Nivelul astfel obținut a devenit cota 0 de la care s-au trasat suprafețele de cercetat. Numerotarea carourilor, de 2 m/2 m, s-a făcut începând de la est spre vest. În acest sector au fost descoperite urme materiale din epoca bronzului, din secolele VIII-X p. Chr. și din perioada medievală și modernă. Au fost puse în evidență, în cele nouă secțiuni, 17 gropi, de diferite dimensiuni, 17 complexe de locuire și 11 instalații de foc.

S.10/2012 (22 m/2 m) a fost trasată la 4,5 m vest de intrarea din spatele școlii, aflată pe aripa estică a clădirii, cu scopul de a surprinde și salva urmele materiale arheologice în vederea acordării certificatului de descărcare arheologică. Secțiunea a fost împărțită în carouri de 2 m/2 m, numerotarea începând de la est spre vest. Pe întreaga suprafață a secțiunii au fost surprinse complexe arheologice date în diferite perioade istorice. În această unitate de cercetare au fost puse în evidență trei complexe de locuire (Cpl.1, Cpl.8, Cpl.9), o groapă (Gr.33) și două vetre (V.6, V.7, V.15). Materialul arheologic prelevat provine din nivele de cultură datate în epoca bronzului, secolele VIII-X p. Chr., epoca medievală și în epoca modernă.

Stratigrafia secțiunii S.10, ca de altfel a întregii suprafețe cercetate, surprinde intervențiile moderne și contemporane care au afectat nivelurile de locuire preistorice, antice și medievale. Astfel, solul viu este suprapus de un nivel de locuire din epoca bronzului, reprezentat de un pământ negru deschis în amestec cu galben, gros de circa 15 cm – 20 cm, cu material specific culturii Noua, peste care se suprapune un nivel de locuire specific secolelor VIII-X p. Chr., de culoare negru granulos, de

circa 20 cm grosime. Complexele specifice epocilor medievale și moderne, apărute într-un sol negru compact în amestec cu cărbune, chirpici, cărămidă, străpung nivelurile antice și sunt suprapuse de o nivelare cu un pământ galben, gros de circa 5 cm – 10 cm, urmat de nivelul de pietriș, cu o grosimea de 5-20 cm, care reprezintă nivelul actual de călcare.

S.11/2012 (17 m/2 m) a fost trasată la 8,5 m vest față de peretele vestic al școlii, la 0,50 m, sud de S.10 și paralel cu aceasta.

În această secțiune au fost puse în evidență, două gropi (Gr.38, Gr.39) și parțial urmele unei vetre (V.15), ce intră în colțul de nord-est al secțiunii. În această secțiune a fost surprins un complex de locuire (Cpl.10) care este continuarea unui complex (Cpl.9) apărut în S10. Materialul arheologic prelevat provine din nivele de cultură datate în epoca bronzului, secolele VIII-X p. Chr., epoca medievală și din epoca modernă.

S.12/2012 (15 m/2 m) este localizată la 10 m vest față de peretele vestic al școlii și la 0,50 m sud de S.11, paralelă cu aceasta.

În această secțiune au fost puse în evidență doar două structuri arheologice, o groapă (Gr.32), datată în epoca modernă și urmele unei locuiri din epoca bronzului, denumită de noi Cpl.6. Materialul arheologic prelevat provine din nivele de cultură datate în cele două perioade istorice.

S.13/2012 cu dimensiunile de 22 m/2 m, este localizată la 4,5 m vest față de peretele vestic al școlii și la 0,50 m nord de S.10, paralelă cu aceasta.

Cercetarea acestei secțiuni a permis punerea în evidență a unui număr de nouă structuri arheologice, cinci vetre (V.9, V.10 V.11, V.12, parțial V.13), patru gropi (Gr.44, Gr.45, Gr.46, Gr.47), precum și un complex, Cpl.13, continuarea complexului Cpl.1, surprins în S10 și datat în epoca modernă,. Materialul arheologic prelevat provine din nivele de cultură datate în epoca bronzului, secolele VIII-X, epoca medievală și în epoca modernă.

S.14/2012 (22 m/2 m) se află la 4,5 m vest față de peretele vestic al școlii și la 0,50 m nord de S.13, paralelă cu aceasta.

În această secțiune au fost puse în evidență două complexe de locuire (Cpl.14, Cpl.16), trei vetre (V.13, V.14, V.16), date în perioada medievală timpurie și continuarea unei gropi, Gr.45, datată în epoca bronzului, ce apăruse în secțiunea S13. Materialul arheologic prelevat provine din nivele de cultură datate în epoca bronzului, secolele VIII-X p. Chr. și din perioada modernă.

S.15/2012 (22 m/2 m) se află la 4,5 m vest față de peretele vestic al școlii și la 0,50 m sud de S.14, paralelă cu aceasta.

În această secțiune au fost cercetate, patru gropi (Gr.34, Gr.35, Gr.36, Gr.37) și două complexe de locuire (Cpl.2, Cpl.4). Materialul arheologic prelevat provine din nivele de cultură datate în epoca bronzului și în epoca modernă.

S.16/2012 (22 m/2 m) se află la 4,5 m vest față de peretele vestic al școlii și la 0,50 m, nord de S.15, paralelă cu aceasta.

În această secțiune au fost puse în evidență trei complexe de locuire (Cpl.3, Cpl.11, Cpl.12) și o groapă, Gr.43.

Materialul arheologic prelevat provine din nivele de cultură datate în epoca bronzului și în cea modernă.

S.17/2012 (22 m/2 m) se află la 4,5 m vest față de peretele vestic al școlii și la 0,50 m, nord de S.16, paralelă cu aceasta.

În această secțiune au fost puse în evidență două complexe de locuire (Cpl.15, Cpl.17) și o groapă, Gr.48. Materialul arheologic prelevat provine din nivele de cultură datate în epoca bronzului și în epoca modernă.

S.18/2012 (22 m/2 m) se află la 6,5 m vest față de peretele vestic al școlii și la 0,50 m nord de S.17, paralelă cu aceasta.

În această secțiune au fost puse în evidență două complexe de locuire (Cpl.5, Cpl.7), o vatră (V8) și trei gropi (Gr.40, Gr.41, Gr.41). Materialul arheologic prelevat provine din nivele de cultură datate în epoca bronzului și din epoca modernă.

Complexe arheologice

În acest sector au fost cercetate un număr total de 46 de structuri arheologice, complexe de locuire (Cpl.1 - Cpl.17), gropi menajere (Gr.32 - Gr.48) și 11 instalații de foc (V.6 - V.16), din care a rezultat un bogat material datat în epoca bronzului, secolele VIII-X p. Chr., epoca medievală și cea modernă.

Locuințe

Dintre cele 17 complexe de locuire, descoperite în acest perimetru, câteva dintre ele s-au dovedit a fi locuințe din diferite epoci istorice. Astfel, complexele Cpl.1/S10, Cpl.13/S13 și Cpl.16/S14 constituie locuința 9, complexul Cpl.8 este un bordei medieval, denumit locuința 10, iar complexele Cpl.9 și Cpl.10 formează locuința 11.

Complexele de locuire 5, 6, 7, 12 aparțin epocii bronzului, limitele acestora neputând fi surprinse integral. Complexele Cpl.2 și Cpl.4, din S15, Cpl.3 și Cpl.11 din S16, Cpl.14, din secțiunea S14 precum și Cpl.15 din S17, aparțin unor amenajări din epoca modernă. Ele au formă rectangulară, cu diferite dimensiuni și prezintă urme de cărămidă spartă, arsură, var și nivelări succesive cu pământ galben. Materialul arheologic este de dată relativ recentă, încadrându-se la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul celui de al XX-lea.

L9 are dimensiunile de 7 m/4 m, orientată NV-SE, construită din cărămidă (dim. 26 cm/12 cm/5 cm), fără fundație, așezată direct pe pământ. Dărâmurile acestei locuințe au fost surprinse în trei secțiuni (S10, S13, S14), înspre capătul de est al acestora, începând de la adâncimea de - 0,20 m. După adâncimea de 0,40 m - 0,60 m, urmele acestei locuințe dispar. Pe latura estică a locuinței, la exterior, a fost surprinsă o vatră care probabil deservea respectiva amenajare. Materialul arheologic descoperit ne indică o datare târzie, sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul celui de al XX-lea.

L10 este un locuință adâncită cu dimensiunile surprinse de 4 m/2 m, orientată NV-SE, cu calea de acces pe latura sudică, unde amenajarea se îngustează până la 1,2 m. Bordeiul a fost surprins în carourile 2-3, din S.10, la adâncimea de -0,70 m, într-un sol negru și se închide la - 1,60 m. În colțul de nord-est, la - 1,50 m a fost pusă în evidență o aglomerare din pietre de râu de mici dimensiuni. La exterior, spre est, la adâncimea de - 0,75 m, a fost evidențiată o vatră (V.2) care intră jumătate sub profilul de nord al secțiunii. Probabil această vatră a deservit locuința 10, locuință datată în perioada medievală, atât pe baza ceramicii descoperite, cât și a unei monede emise de regina Suediei, Christina (1632-1654), la mijlocul secolului al XVII-lea.

L11 a fost surprinsă în secțiunile S.10 (c.4-5) și S.11 (c.1-2) începând cu adâncimea de - 1,20 m și până la - 1,80 m. Această amenajare are dimensiunile surprinse de 3,5 m/2,7 m și avea în colțul nord-estic o vatră așezată direct pe pământ (V.15). Amenajarea nu a putut fi cercetată integral datorită existenței unei alei betonate, care delimitează secțiunea spre sud. Materialul ceramic descoperit în acest complex ne indică o datare în perioada secolelor VIII-X p. Chr.

Gropi

Gr.32 a fost surprinsă în S.12, la adâncimea de - 0,80 m, în c.5-6. Groapa are o formă ovală și se strânge până la adâncimea de - 1,10 m, jumătate intrând sub profilul de sud al secțiunii. Groapa are partea superioară în nivelul de epocă modernă și nu a avut material arheologic.

Gr.33 a apărut în S.10, în c.7, la adâncimea de 0,90 m și se adâncește doar 50 cm. Groapa de formă circulară în plan, cu diametrul de 0,90 m și pereții drepecți, nu a avut material arheologic.

Gr.34 a apărut în c.5 al secțiunii S.15, la adâncimea de 0,80 m, în complexul Cpl.4, și intră în profilul de sud. De formă alungită, diametrul maxim surprins de 1,20 m, se adâncește doar 30 cm și nu a avut material arheologic.

Gr.35 a apărut în c.6 al secțiunii S.15, la adâncimea de 0,80 m, în complexul Cpl.4, și intră două treimi în profilul de sud. De formă alungită, ușor neregulată, diametrul maxim surprins de 1 m, se adâncește doar 30 cm și nu a avut material arheologic.

Gr.36 a apărut în c.9 al S.15, la adâncimea de - 1,00 m, prezentând o formă ovală cu diametrul mare de 1,50 m, pe direcția nord-sud și diametrul mic de 1 m, pe direcția est-vest. Groapa se adâncește ușor clopotit până la - 1,55 m. Din această groapă a fost prelevat material ceramic specific culturii Noua și fragmente osteologice.

Gr.37 a apărut în c.10 al S.15, la adâncimea de - 1,00 m, prezentând o formă circulară, cu diametrul de 1,20 m. Această groapă, se adâncește drept până la - 1,40 m. Din această groapă a fost prelevat material ceramic specific culturii Noua și fragmente osteologice.

Gr.38 a apărut la adâncimea de - 0,90 m, în c.6-7 al secțiunii S.11, jumătate sub profilul de sud, ovală în plan, se strânge ușor spre bază. Groapa s-a închis la adâncimea de - 1,60 m și nu a avut material arheologic.

Gr.39 a apărut în S.11, c.8, la adâncimea de - 0,90 m, de formă circulară în plan și cu pereții drepecți, se închide la - 1,40 m. Din această groapă a fost prelevat material osteologic și câteva fragmente ceramice ce aparțin culturii Noua.

Gr.40 de formă ovală, a apărut în c.10 din secțiune S.18, la - 0,40 m și intră, mai mult de jumătate, în profilul de nord. Are un diametru de 2 m, cu pereți ce se retrag spre interior și se adâncește până la - 1,10 m. Groapa a avut depuneri succesive de pământ, cenușă și răzleț material de epocă modernă.

Gr.41 a fost surprinsă în c.8 din S.18, la adâncimea de 0,60 m. Circulară în plan, cu diametru de 1,40 m, coboară ușor, în formă de clopot, până la adâncimea de 1,20 m. Nu a avut material arheologic.

Gr.42 cu diametrul de 1 m, a apărut în secțiune S.18, c.9 la adâncimea de - 1,00 m. Se adâncește drept până la - 1,40 m. La golire, groapa a oferit foarte puțin material din epocă modernă.

Gr.43 a fost pusă în evidență în c.2 din S.16. Groapa, ovală în plan, cu diametrul de 1,5 m, intră puțin sub profilul de sud al secțiunii. A fost prinsă în plan la adâncimea de - 1,20 m și s-a închis la - 1,50 m. Fără material arheologic, deși se află în nivelul pe care s-au descoperit artefacte din epoca bronzului.

Gr.44, cu diametrul de 1,9 m a fost descoperită în S.13 c.8-9, la - 1,00 m, spre profilul de sud. O parte din această groapă, cu pereții înclinați spre interior, intră sub profil. Groapa se oprește la adâncimea de - 1,30 m și nu a avut material arheologic.

Gr.45 a apărut tot în S.13, c.10-11, dar se continuă pe sub profilul de nord și în S.14. Acest complex a apărut la - 0,80 m și s-a adâncit până la - 1,40 m. Groapa a fost cercetată integral prin

demontarea matorului dintre S.13 și S.14, din ea prelevându-se material arheologic specific epocii bronzului (cultura Noua).

Gr.46 a fost pusă în evidență în S.13, c.7, la adâncimea de - 1,20 m. O parte din această groapă intră sub profilul de sud. Groapa este circulară în plan, cu diametrul de 1,8m și se închide la - 1,50 m.

Gr.47 a fost depistată în S.13, c.4-5, o parte aflându-se sub profilul de nord. Circulară în plan, cu pereți drepecți, a apărut la - 1,20 m și s-a închis la - 1,65 m. Această groapă a fost suprapusă de vatra 8.

Gr.48 a fost pusă în evidență în c.3 din S.17, la adâncimea de - 1,55 m. Groapă de formă ovală, cu dimensiunile de 1,2 m/1,5 m și cu pereții drepecți, avea baza la - 1,70 m. Au fost găsite câteva fragmente de ceramică specifice culturii Noua.

Instalații de foc

Vetre

În sectorul B6,7-C6,7 au fost puse în evidență un număr de 11 vetre, numerotate în continuarea celor din celelalte sectoare, de la 6 la 16. Ele au deservit complexe de locuire din diferite perioade istorice. Astfel vetrele V6, V8, V9 și V16, au fost utilizate în epoca modernă, V7 în cea medievală, iar V10-V15 în perioada secolelor VIII-X p. Chr.

V6 a apărut în S.10, în c.1, spre profilul de nord, la adâncimea de - 0,40 m. Vatra era ușor ovalizată, cu dimensiunile surprinse de 1 m/0,80 m și se adâncea circa 15 cm. La acel nivel s-a găsit multă cenușă și crusta avea o grosime de circa 1,5 cm - 2 cm. Probabil a fost vatra unui cuptor așezat direct pe pământul negru cruțat.

V7 de formă ovală, a apărut în c.2 a S.10, la adâncimea de 0,75 m, intra jumătate sub profilul de nord al secțiunii și deservea locuința 10. De formă circulară, cu diametrul de 0,80 m, vatra avea o crustă groasă de 1cm, iar pământul ars la roșu avea grosimea de 4 cm.

V8 a apărut doar 15 cm în plan, la adâncimea de 0,20 m restul intrând în profilul de nord al S.18. Diametrul surprins în profilul secțiunii este de 60 cm, iar grosimea stratului de arsură la roșu este de 4 cm.

V9 a apărut în S.13, c. 3, spre profilul de nord, la - 0,20 m. Distrusă parțial, avea diametrul de 0,7 m și era de formă circulară. A fost intens utilizată, grosimea crustei fiind de 3 cm, iar pământul ars la roșu intens coboară alveolat cu 15 cm. Așezată direct pe pământ, vatra se află în exteriorul locuinței L9, pe latura vestică.

V10 a fost surprinsă în c.5 a S.13, la adâncimea de 0,60 m, parte din ea fiind distrusă din vechime. De formă circulară, ușor ovalizată, așezată direct pe pământ, vatra avea un diametru de 0,90 m, crusta fiind de circa 1 cm - 1,5 cm.

V11 a fost surprinsă în c.5-6 a S.13, la adâncimea de 0,80 m, parte din ea intrând sub profilul de sud. Această vatră, care se află la doar 0,7 m spre vest de vatra V5, avea dimensiunile de 1,10 m/0,70 m și o crustă groasă de circa 1 cm.

V12 a fost descoperită tot în S.13, la 0,7 m spre nord de vatra V6, în c.6, la adâncimea de - 0,80 m. Această vatră, din care o parte intra sub profilul de nord, era ovală, cu dimensiunile de 0,80 m – 1 m, iar grosimea crustei a fost de circa 2 cm.

V13 a fost pusă în evidență în c.5 din S13. Vatra a apărut la adâncimea de 0,80 m. Cea mai mare parte din ea intră sub profilul de nord, în secțiune fiind surprins doar 20 cm. Se continuă pe sub

martorul dintre S.13 și S.14 și reapare în S14, c.5, unde diametrul, surprins pe direcția est-vest, este de 1 m. Crusta acestei vetre a fost de circa 1 cm, iar arsura la roșu cobora 5-7 cm.

V14 a apărut în c.5 din S.14, pe profilul de nord. Descoperită la adâncimea de 0,90 m, vatra avea un diametru de 1m și o crustă groasă de 0,5 cm – 1 cm, arsura la roșu coborând doar 2 cm.

V15 a fost descoperită în secțiunea S.10, în c.3. și în c.1 din S.11. În plan a fost surprinsă la adâncimea de - 1,60 m, dar ea intra sub profilul dintre cele două secțiuni. Diametrul surprins a fost de 0,6 m, iar crusta avea o grosime de 0,3 cm - 0,5 cm. Această vatră deservea locuința L11.

V16 a apărut în c.7 din S.14, la adâncimea de 0,75 m și a fost distrusă parțial de traseul unui cablu electric. Diametrul surprins era de 0,6 m, crusta fiind foarte subțire, de 0,2 cm grosime.

Material arheologic

Cercetarea preventivă derulată, în anul 2012, în situl Negrilești, în cele trei sectoare, a pus în evidență urme de locuire din neolitic (cultura Starčevo-Criș), epoca bronzului (cultura Noua), sec. IV p. Chr., secolele VIII-X p. Chr., și din perioada medievală și modernă. Cele 92 de complexe cercetate au oferit un bogat material arheologic, în special pentru perioada neolitică, locuința adâncită L2, din sectorul C4, oferind întreaga gamă de artefacte specifice culturii Starčevo-Criș.

Locuința L2/2012, singura locuință neolitică săpată integral din stațiunea de la Negrilești, a furnizat un material arheologic deosebit de bogat și interesant. Pe lângă o mare cantitate de ceramică, din locuință au mai fost recoltate unelte de piatră cioplită și șlefuită, obiecte de os, plastică.

Ceramica, deși fragmentară în cea mai mare parte, a permis identificarea mai multor forme specifice culturii Starčevo-Criș, aparținând atât categoriei ceramicii uzuale, cât și categoriei realizate din pastă fină. Din prima categorie fac parte oale, cu corpul aproape sferic, gât scurt și ușor evazat (Pl. 5/4.), oale borcan (Pl. 5/1, 3), vase de provizii, castroane, etc., realizate din pastă grosieră sau semifină, cu pleavă în compoziție. Tot din această categorie face parte și un pahar piriform, cu picior scurt și buza trasă spre interior (Pl. 5/5). Decorurile au fost realizate în special prin ciupituri simple, cu unghia, dispuse uniform, pe întreaga suprafață a vasului (Pl. 5/1), ciupituri duble, cu unghia (Pl. 5/2) sau dispuse în spic (Pl. 5/2-3). De asemenea, bine reprezentate, pe ceramica uzuală provenită din locuința L2 sunt alveolele (Pl. 5/5) și barbotina, organizată sau neorganizată (Pl. 5/4).

Categoria ceramicii fine este ilustrată de castroanele semisferice, cu marginea ușor evazată (Pl. 5/6), bolurile, cu bitronconism accentuat, cu umărul bine marcat (Pl. 5/8), străchinile bitronconice (Pl. 5/7,9), vasele cu picior (Pl. 5/11), etc. Pasta este de foarte bună calitate, bine aleasă, omogenă, cu pleavă în compoziție, arsă oxidant sau reducător. Decorul este realizat prin incizii, impresiuni și prin pictură bi- și tricromă, trasată cu alb și negru, pe fond roșu. Reține atenția un picior de vas, de forma tronconică, decorat cu pictură tricromă, organizată pe trei registre. Registrul inferior conține un decor meandric, trasat cu negru pe fond roșu, în timp ce registrul median conține un decor meandric, trasat cu negru, pe fondul roșu, iar spațiile dintre motive sunt umplute cu alb. Partea superioară a piciorului păstrează doar fondul roșu al vasului. De asemenea, trebuie menționată o strachină bitronconică, de culoare neagră, lipsită de decor, cu suprafața lustruită (Pl. 5 /9), care trebuie pusă în legătură cu influențele Vinča.

Dintre uneltele de piatră, descoperite în locuința L2, se remarcă un topor trapezoidal, cu secțiunea longitudinală simetrică, din calcar (Pl. 6/3), mai multe așchii de debitaj și lamele de silex (Pl. 6/ 1, 4-5) și două lamele retușate din obsidian fumuriu, vârstă (Pl. 6/2, 6). Pe lângă uneltele de piatră menționate, au fost descoperite mai multe unelte de os: două spatule (Pl. 6/8, 10), un împungător întreg (Pl. 6/7) și unul fragmentar, prevăzut cu orificiu (Pl. 6/9) și o coastă care prezintă

una din margini amenajată cu zimți de fierăstrău (Pl. 6/11). O mențiune specială merită cele două spatule: prima, confecționată din os, are partea activă de formă trapezoidală, muchia transversală dispusă oblic și prezintă un lustru accentuat, probabil ca urmare a utilizării. A doua, realizată pe un fragment de corn, este șlefuită numai la extremitatea distală și prezintă același lustru specific.

Plastica este reprezentată de două fragmente de statuete zoomorfe (Pl. 7/1-2), un picior de măsuță altar (Pl. 7/4) și un fragment de idol, de formă trapezoidală, cu corpul ușor aplatizat și baza ovală (Pl. 7/3). Idolul este prevăzut cu două perforații pe talpă, prin intermediul cărora a fost atașată o altă piesă. Cea mai apropiată analogie pentru această piesă este fragmentul de statueta descoperit în locuința C/L2, de la Trestiana⁴

Din inventarul locuinței mai fac parte două pintadere lucrate din lut. Prima are o formă aproximativ conică, ușor aplatizată, cu talpa ovală. Corpul a fost pictat cu roșu. Decorul de pe talpă constă în linii în zig-zag, obținute cu ajutorul inciziilor adânci și late (Pl. 7/5). Ce-a de-a doua, are o formă rectangulară, cu colțurile ușor rotunjite, iar partea superioară este conică. Talpa prezintă un decor cruciform, spiralat, realizat în aceeași manieră, ca în cazul piesei precedente (Pl. 7/6).

Prezența ceramicii pictate bi- și tricrom, cu motive trasate cu negru sau rezervate din fondul roșu al vasului, cu albul în poziție secundară, străchinile caracterizate de un bitronconism accentuat, de culoare neagră sau cenușie, bine lustruite, permite atribuirea locuinței L2/2012 fazei IIIB a culturii Starčevo-Criș.

În afară de materialele neolitice prezentate mai sus, au mai apărut și materiale aparținând epocii bronzului (cultura Noua).

Ceramica specifică culturii Noua (Pl. 8) recuperată din situl de la Negrilești, poate fi grupată, din punct de vedere tehnologic, în două categorii, ceramica grosieră și de bună calitate.

Vasele ce provin din prima categorie au fost confecționate dintr-o pastă neomogenă, având în compoziție pietricele sau cioburi pisate, arderea făcându-se incompletă, unele fragmente având suprafața exterioară de culoare brună sau cenușie și mai rar orange. Tipologic, pentru această categorie, am putut identifica o singură formă și anume vasul sac cu diferite variante. Această formă de vas este des întâlnită în descoperirile culturii Noua el prezentând diferite dimensiuni (mari și medii), cu profilul aproape vertical și cu marginea trasă spre exterior. Decorul întâlnit pe acest tip de vas este brâul continuu, crestă sau alveolat. Acest tip de vas este prezent în mai toate siturile culturii Noua. Menționăm descoperirile din sud estul Moldovei de la Gârbovăț⁵, Cavadinești-Râpa Glodului⁶, Negrilești-Curtea Școlii⁷. O altă variantă a vasului sac este cea cu profilul tronconic și cu baza dreaptă. De obicei, acest tip de vas este lipsit de decor, dar în acest caz decorul este constituit dintr-un brâu simplu dispus imediat sub marginea vasului la care se adaugă și două proeminente conice trase spre exterior. Asemenea vase au fost întâlnite în siturile de la Gârbovăț⁸, Cavadinești⁹, Brăilița¹⁰, Dorobanțu¹¹.

⁴E. Popușoi, *Trestiana. Monografie arheologică*, Editura Sfera, Bârlad, 2005, pp. 26, 87, fig. 39/5.

⁵A. C. Florescu, *Repertoriul culturii Noua-Coslogeni din România. Așezări și necropole*, în CCDJ, 9, 1991, p. 241, fig.69/51; 70/61, 64-65; 71/66, 69, 72-73; 72/81.

⁶I. T. Dragomir, *Săpăturile arheologice de la Cavadinești (r. Berești, reg. Galați)*, în MCA, 6, 1959, p. 458, fig.4/4; A. C. Florescu, *op.cit.*, p. 246, fig.74/10, 12, 17; 75/21, 23-24; 76/29.

⁷A. Adamescu, C. Ilie, *op. cit.*, p. 43, fig.5/3-5; 6/2-4; 7/3,5,7-8.

⁸A. C. Florescu, *op.cit.*, p. 242, fig.70/60,63.

⁹*Ibidem*, p. 247, fig.75/18.

¹⁰*Ibidem*, p. 251, fig.79/1.

¹¹*Ibidem*, p. 253, fig.81/12.

A doua categorie ceramică este ceramica de bună calitate. Vasele ceramice erau lucrate dintr-o pastă mai fină având în compoziție nisip. Tipologic am putut identifica mai multe forme ceramice. Străchinile sunt reprezentate printr-un singur exemplar, întregibil, cu profilul tronconic și cu marginea trasă spre interior. Alte vase identificate sunt cele cu corpul bitronconic, prevăzute cu una sau două toarte și ceștile cu o toartă supraînălțată, de formă bitronconică, profil bine evidențiat și cu marginea trasă spre exterior.

Materialul ceramic, specific culturii Sântana de Mureș-Cerneahov, este în stare fragmentară, fiind reprezentat prin trei tipuri, ce provin de la diferite forme de vase. Este vorba de ceramica lucrată cu mâna, din pastă grosieră, cea lucrată la roată, realizată tot pastă grosieră și ceramică fină neagră sau roșie¹². Tipologic au fost descoperite diferite forme de vase cu decor specific secolului IV p. Chr (Pl. 9).

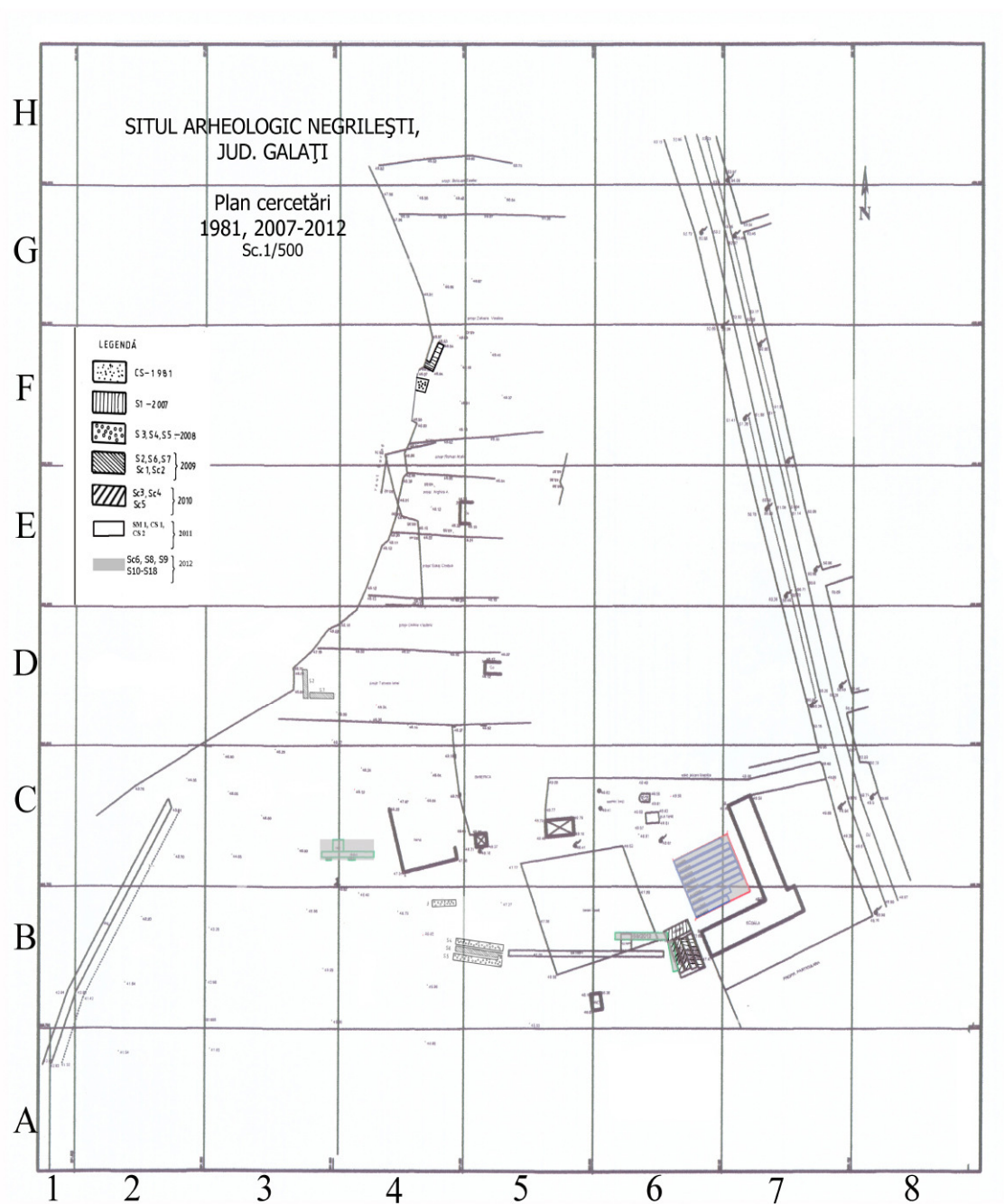
Ceramica de sec. VIII-X p. Chr., este lucrată la roată având în compoziție nisip și pietricele. Ca forme am putut identifica vasele borcan cu un decor specific epocii, adică cu linii incizate aplicate orizontal și linii incizate dispuse în val. (Pl. 10)

Epocile medievală târzie și modernă sunt reprezentate prin descoperirea unor vase ceramice, faianță, sticlă, pipe din lut, lame de cuțit, piroane scoabe, monede.

Alături de materialul arheologic prezentat a fost prelevat un interesant material faunistic care va fi analizat separat într-un studiu arheozoologic.

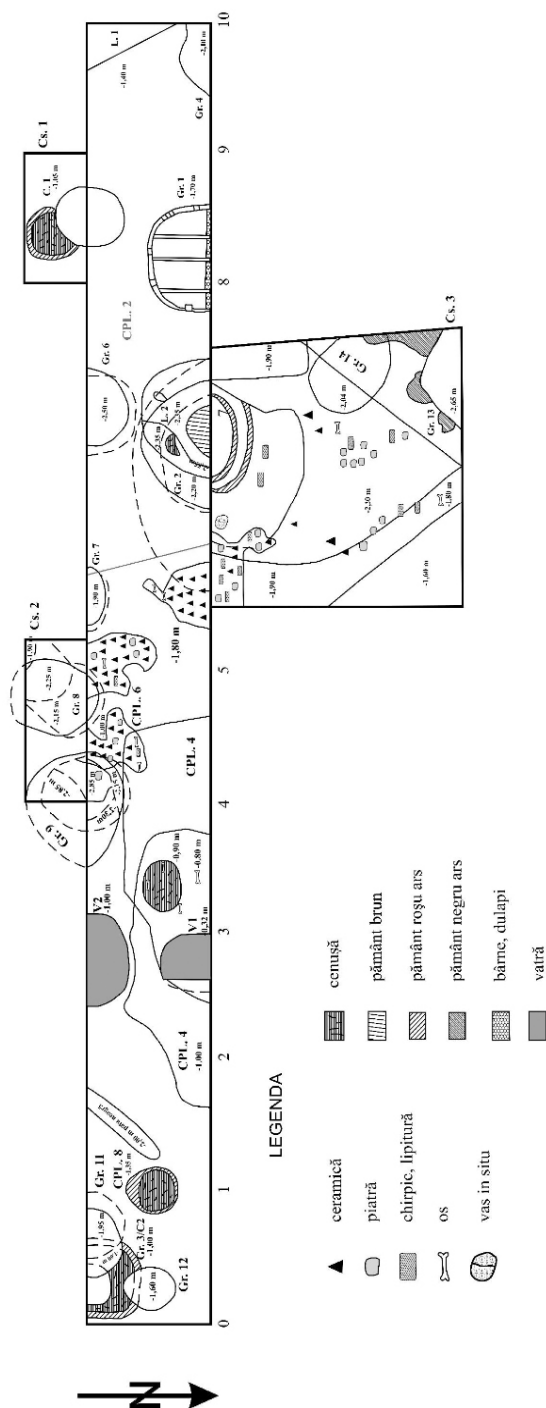
Cercetările viitoare din situl arheologic Negriștești, județul Galați, vor aduce noi elemente cu privire la evoluția comunităților umane ce au locuit în bazinul Bârladului, precum și a interferenței acestora cu mediul natural în epocile istorice reprezentate în acest sit.

¹²O. L. Șovan, *Necropola de tip Sântana de Mureș-Černjacov de la Mihălășeni (județul Botoșani)*, Editura Cetatea de Scaun, 2005, pp. 165-178; V. Palade, *Așezarea și necropola de la Bârlad-Valea Seacă. Secolele III-V*, Editura Arc 2000, București, 2004, pp. 182-203.

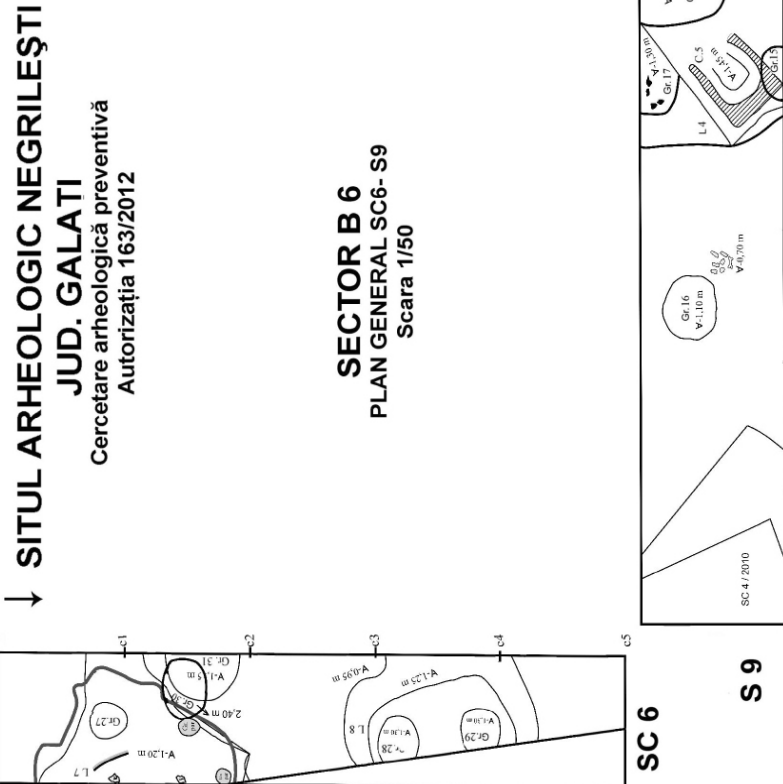

Planșa 1.
Planul cercetărilor efectuate în situl arheologic Negriștea, județul Galați

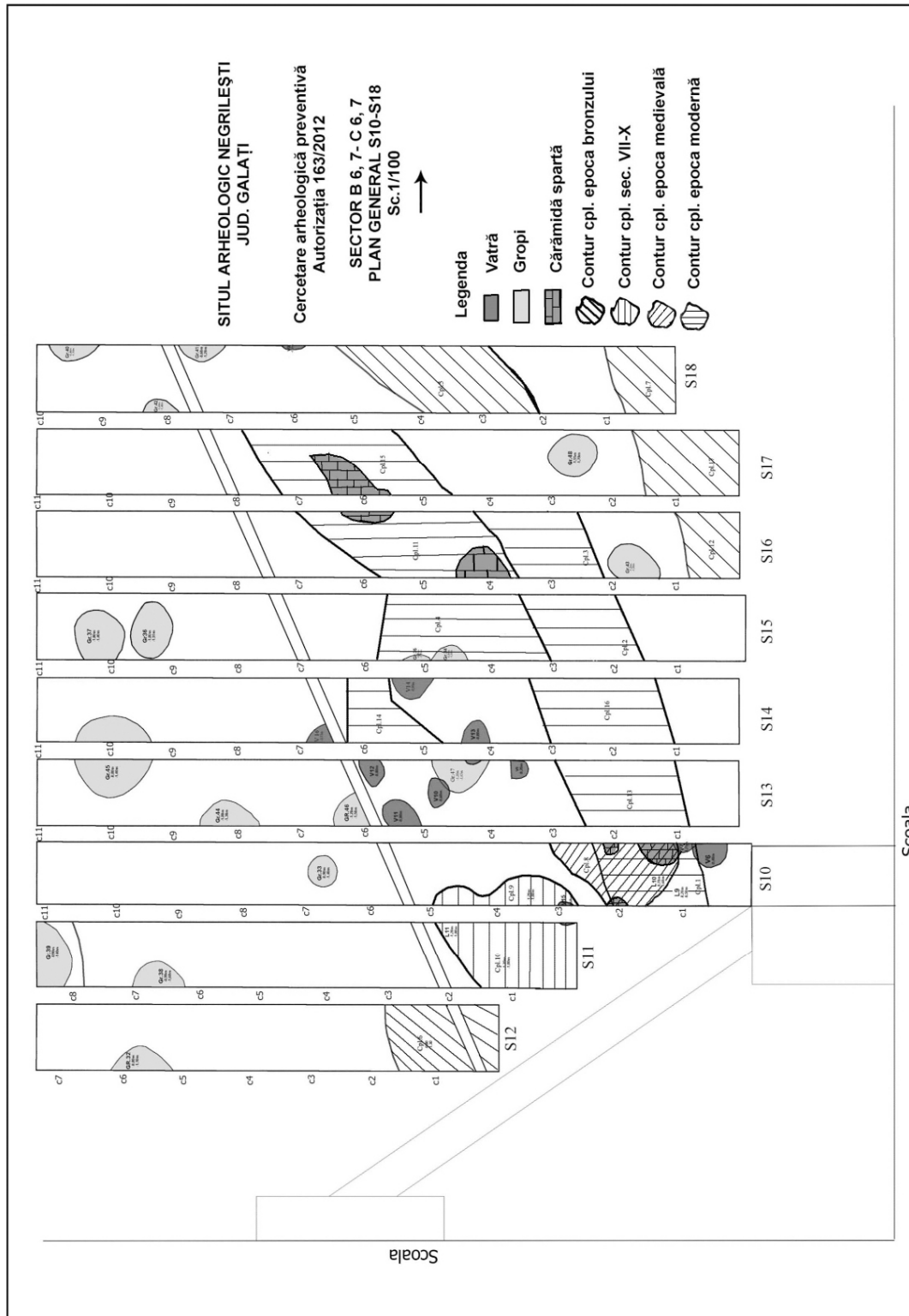
NEGRILEȘTI 2012. PLAN GENERAL S.8 SCARA 1/50

Planșa 2.
Planul general al secțiunii S8/2012

Planşa 3.
Planul general al secţiunilor S9 şi SC6/2012

Planșa 4.
Planul general al secțiunilor S10-S18/2012.

Planșa 5.

Material ceramic descoperit în locuința L2/2012 (cultura Starčevo-Criș)

Planșa 6.

Material arheologic descoperit în locuința L2/2012 (cultura Starčevo-Criș).

1- așchie de silix; 2, 6 - lamele de obsidian; 3 - topor de calcar;

4-5 - lamele de silix; 7-11 – unelte de os

Planșa 7.

Material arheologic descoperit în locuința L2/2012 (cultura Starčevo-Criș).

1-2 - plastică zoomorfă; 3 - idol; 4 - picior altăraș; 5-6 - pintadere;

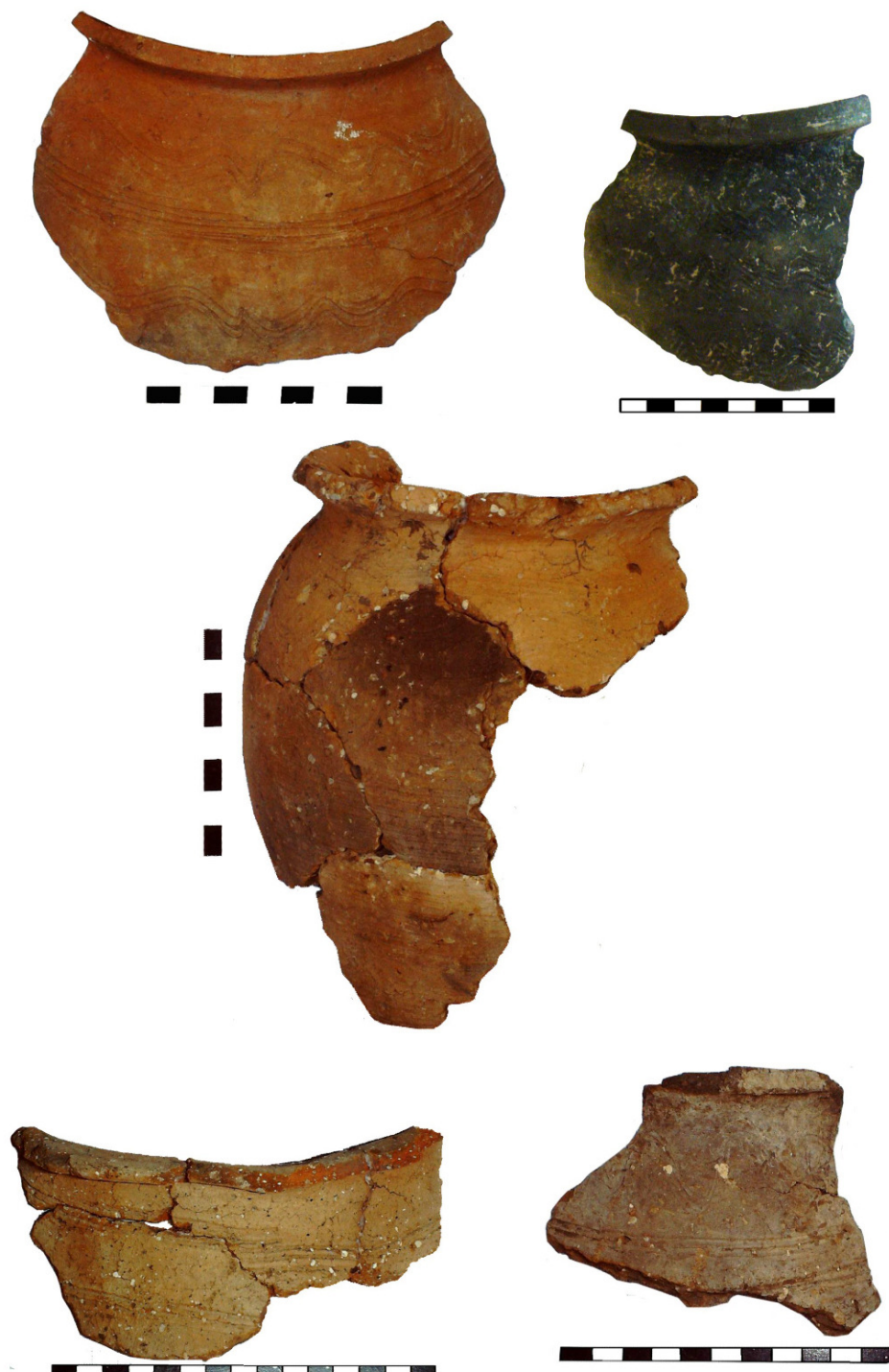

Planșa 8.
Ceramică specifică culturii Noua descoperită în diferite sectoare
cercetate în anul 2012.

Planșa 9.

Material arheologic specific culturii Sântana de Mureș-Cerneahov (sec. IV p. Chr.)
 Ceramică, obiecte din lut ars și os descoperite în diferite sectoare,
 cercetate în anul 2012.

Planșa 10.

Ceramică din secolele VIII-X p.Chr., descoperită în diferite sectoare,
cercetate în anul 2012.

CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DE LA MĂNĂSTIREA ADAM, COMUNA DRĂGUȘENI, JUDEȚUL GALAȚI¹

MIRCEA NICU, COSTEL ILIE

În urma solicitării Mănăstirii Adam, adresată Direcției pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național a județului Galați, prin care se cerea avizul pentru ridicarea unei noi construcții pe latura de est a promontoriului „Apărătura”, la nord-est de actuala biserică, aceasta a hotărât realizarea unei cercetări arheologice preventive în zona respectivă.

Mănăstirea Adam este obiectiv inclus în Lista Monumentelor Istorice la poziția GL-II-m-B-0307, fiind ctitorită la 1652 de către boierul Adam Movilă.

Conform tradiției locale, prima așezare monahală datează de la sfârșitul veacului al XVI-lea, când un călugăr venit pe aceste locuri i-a propus ciobanului ce stăpânea peste codrii ținutului să întemeieze un schit de sihăștri. Ciobanul nu numai că nu a ezitat a-i împlini dorința, dar el însuși a devenit monah, ajutând la ridicarea unei biserițe din lemn cu hramul „Tuturor Sfinților” și a câtorva chilii în jurul ei, unde s-au adunat, încă de pe la 1595, călugări din mai multe părți².

Prima biserică din piatră și cărămidă a fost ridicată și sfințită la mijlocul secolului al XVII-lea, în timpul domnilor moldoveni Vasile Lupu și Gheorghe Ștefan și sub păstoria episcopului Anastasie al Romanului, pe moșia serdarului Adam Movilă, de la care s-a păstrat și numele mănăstirii.³ Bucurându-se de numeroase danii și de un sprijin constant al boierilor locului, mănăstirea cunoaște, în timp, o perioadă de propășire.

La 1695, Adam-ul, ca și alte sihăștrii românești, este închinată mănăstirii Sf. Ecaterina din Muntele Sinaiului. Datorită decăderii mănăstirii la 1759 egumenul Iorest Movilă solicita - și domnul Moldovei, Ioan Toader Calimachi, aproba - ca mănăstirea să devină metoc al Sfintei Mitropolii de la Iași.⁴ Deși puternic afectată de cutremurul din 1802, mănăstirea se reface continuu, ajungând la 1864, anul secularizării averilor mănăstirești, una dintre cele mai prospere din întreaga Moldovă. Mănăstire de maici încă de pe la 1820, Adam-ul supraviețuiește agresiunii timpurilor și oamenilor până la 1959, când este desființată, ca și alte mănăstiri, de regimul comunist.

Din izvoarele documentare este cunoscut faptul că pe terenul actualei mănăstiri au existat numeroase construcții din diferite perioade ce au dispărut datorită unor factori naturali (cutremure) și umani (în perioada comunistă au fost demolate majoritatea locuințelor din preajma bisericii, iar unele dintre ele au fost folosite de fostul C.A.P. din localitate).

Se știe că biserica ctitorită de Adam Movilă la 1652-1653, era din piatră și cărămidă⁵ și că a

¹ Articol publicat în revista Danubius, XXIV, Galați, 2006, pp. 17 – 33.

² Georgeta - Tecla Budeanu, *Mănăstirea Adam – Monografie*, Lucrare de Licență, 2006, pp. 12, 26.

³ *Ibidem*, pp. 27, 28.

⁴ N. Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova*, București, 1974, p. 21.

⁵ Georgeta – Tecla Budeanu, *op. cit.*, p. 14.

fost distrusă de cutremurul din 1738.⁶ Până la zidirea bisericii actuale (1802-1813), se pare că slujbele au fost ținute într-o chilie mare sau într-o biserică de vălătuci.

Biserica actuală, construită între 1802-1813, a suferit și ea de pe urma cutremurelor fiind deseori reparată și consolidată, chiar în momentul de față fiind spre finalizare consolidarea monumentului ce a început încă din 2002.

În vederea efectuării acestei ultime consolidări a fost realizată o cercetare arheologică în interiorul bisericii și câteva sondaje pe laturile exterioare acesteia în anul 2002. Cu acel prilej au fost puse în evidență urme materiale din secolul al XIX-lea, precum și pavajul din biserică existent în acea perioadă.

La suprafața solului pot fi sesizate resturi de cărămidă provenind de la diferite construcții, în diferite puncte din incinta mănăstirii, precum și zonele de înhumări de pe laturile de nord și de sud ale bisericii cu morminte încadrate cronologic de la începutul secolului al XIX-lea până la mijlocul secolului al XX-lea, potrivit inscripțiilor de pe cruci și pietre funerare.

În acest an Mănăstirea Adam a solicitat avizul pentru ridicarea unei noi construcții pe latura de est a promontoriului „Apărătura”, la nord-est de actuala biserică, fapt ce a impus realizarea unei cercetări arheologice preventive în zona respectivă.

Având în vedere complexitatea de locuire în această zonă, pentru a degreva de sarcină istorică suprafața de aproximativ 600 mp, pe care urmează a se ridica noua construcție, s-au trasat inițial patru secțiuni orientate nord-sud și încă două secțiuni, situate la 11,5 m și 13 m spre est de secțiunea 1, și șase casete, la est de prima secțiune, ce au fost deschise datorită apariției unor ziduri de fundație în primele secțiuni. Între secțiuni au fost lăsați martori de 0,75 m, iar între secțiunea 1 și casete martori de 0,20 m.

Prima secțiune, **S 1**, are dimensiunile de 48 m/1,5 m, este orientată nord-sud și se află situată în partea de est a platoului la 2 m sud de actualele chilii, până în dreptul absidei altarului la 21 m, spre est de aceasta.

În această secțiune au fost surprinse patru gropi numerotate de la nord spre sud, G1, G2, G3, G4, precum și o serie de ziduri de fundație ce provin de la construcțiile anexe ale mănăstirii. De altfel, în aproape toată secțiunea au fost constatate urme de intensă locuire prin prezența masivă de cărămidă spartă, resturi de zidărie dărâmată, fragmente de olane și cahle.

Zidurile de fundație apărute în S1, fac parte din mai multe construcții numerotate C1 și C2, și se continuă în secțiunea 2, precum și în casetele de pe latura de est a secțiunii 1.

Construcția 1 este situată la 16,50 m de capătul de nord al secțiunii, și se întinde până la metrul 30,60, unde latura de sud este constituită dintr-un zid din cărămidă, gros de 0,70 m, orientat est-vest, ce se prelungește dincolo de limitele respectivei construcții și provine probabil de la un alt edificiu. Construcția 1 se continuă și sub martorul de vest înspre S 2 și spre martorul de est spre caseta 1 și 2. Între metrii 25 și 30, zidul de vest al construcției se află sub martorul dintre S1 și S2. Zidul de sud al acestei construcții se continuă și în S2.

Construcția 2 situată la capătul de sud al secțiunii, între metrii 42 și 48, și aceasta suprapune parțial, pe latura de nord, un alt zid din cărămidă, gros de 0,70 m. Zidul gros are orientare est-vest, este paralel cu cel menționat mai sus și a fost surprins, atât în caseta 4, cât și în secțiunea 2.

Din punct de vedere stratigrafic se poate menționa faptul că straturile arheologice au fost puternic deranjate de factorul uman prin dese intervenții constructive în zonă. Astfel, solul vegetal are o grosime de 0,05-0,20 m și este de regulă urmat de un nivel variind între 0,10-0,80 cm, format

⁶ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 21.

din cărămidă fragmentată, dărâmată, pământ negru granulos urmat apoi de solul galben, steril din punct de vedere arheologic.

Cea de-a doua secțiune, **S 2**, are dimensiunile de 48 m/1,5 m, este orientată nord-sud și este paralelă cu S1.

A mai apărut în această secțiune un alt zid foarte gros de 0,70 m din cărămidă ce se adâncește până la adâncimea de 2,70 m, orientat nord-sud și care se unește cu zidul orientat est-vest, apărute în secțiunile 1 și 2 la metrul 42. De asemenea, construcțiile 1 și 2 se continuă și în această secțiune. Latura de vest a construcției 1 a fost surprinsă în secțiunea 2 la 0,50 m de profilul vestic, între metrul 16,80 și metrul 25, față de nordul secțiunii.

Din punct de vedere stratigrafic nu sunt elemente suplimentare față de cele descrise la S1.

S 3 are dimensiunile de 33 m/1,5 m, este orientată nord-sud și este situată la 20 m sud de chiliile mănăstirii.

Și în această secțiune au fost surprinse urmele unei construcții anexe (C3) ce a fost distrusă prin incendiere, după cum arată stratul gros de arsură, lemn carbonizat, cenușă găsit la baza amenajării. Amenajarea este localizată în partea de nord a secțiunii între metrii 3,80 și 10.

Alte patru gropi, Gr. 5, Gr. 6, Gr. 7 și Gr. 8, au fost descoperite în această secțiune având un conținut de pământ cenușos, primele două și pământ negru, cărămidă spartă și var, celelalte două.

Zidurile construcției 2 se continuă și în această secțiune. De asemenea și zidurile groase, orientate est-vest, ce provin de la un alt edificiu (probabil de la vechea biserică), se continuă și în această secțiune și intră sub profilul de vest al acesteia.

La metrul 28, lângă zidul de nord al construcției 2, a apărut la adâncimea de 1,60 m, groapa unui mormânt (M1) care a fost dezvelit după ce o parte din martor a fost decupat.

S 4 de 36 m/1,5 m, este orientată nord-sud, paralelă cu S3, capătul de nord de se află la 20 m de actualele chilii.

Construcția 3, apărută în secțiunea 3, se continuă prin prezența masivă a stratului de arsură, suprapus de un strat gros de dărâmată între metrii 4,20 și 10, de la capătul de nord al secțiunii. Între zidurile groase, orientate est-vest, apărute în secțiunile 1, 2 și 3, ce se continuă și în această secțiune, a fost dezvelit la adâncimea de 0,20 m un pavaj de cărămidă pe întreaga suprafață a secțiunii.

La 9,50 metri de capătul de nord al secțiunii a apărut un zid din cărămidă, gros de 0,60 m, orientat nord-sud, ce suprapune partea sudică a construcției 3 și este întrerupt de zidul orientat est-vest apărut la metrul 11,40.

La metrul 23,60 un alt zid din cărămidă, orientat nord-sud (poate fi continuarea celui menționat mai sus), se unește cu zidul de sud al bisericii vechi și se continuă dincolo de capătul de sud al secțiunii, o parte din el aflându-se sub profilul de est al secțiunii.

Între acest zid și profilul de vest au apărut alte trei morminte (M 2, M 3, M 4) pentru a căror dezvelire a fost necesară realizarea unor decupaje, atât în respectivul zid, cât și în profil de est și de vest a secțiunii.

S 1L (livada) are 10 m/3 m, este orientată nord-sud și se află pe panta de est a dealului „Apărătura”, la 13 m spre est de S1.

Pentru a verifica traseul zidului din piatră și cărămidă apărut în caseta 4 (care este continuarea zidului gros din cărămidă apărut în S 1, S 2, S3 și S 4) a fost deschisă această secțiune, la est de S 1 și perpendiculară pe Cs 4.

Zidul de piatră și cărămidă a luat forma unei abside ce se îndreaptă spre nord și apoi spre vest, fiind susținută de trei contraforți masivi (1,30/1,20 m), realizați din piatră de mari dimensiuni.

În această secțiune, spre interiorul zidului de absidă a apărut zidăria de cărămidă din interiorul construcției.

S 2L (livada) este de doar 8 m/1,5 m, are orientare nord-sud și este paralelă cu S 1L, la 2,50 m de latura de vest a acesteia.

A fost săpată la 2,50 m spre vest de S 1L pentru a surprinde traseul zidului spre vest care a fost prins în secțiunea la 0,50 m de capătul de nord al acesteia. O aglomerare de cărămidă și piatră, a fost surprinsă pe întreaga suprafață a secțiunii, aceasta putând proveni de la pavajul interior al bisericii sau de la un alt zid despărțitor.

Ca și în S 1L și în această secțiune a fost găsit material ceramic din secolele al XVIII-lea - al XIX-lea, dar și faianță și porțelan din secolele al XIX-lea - al XX-lea. Acest lucru poate fi datorat deselor taluzări ale pantei care au antrenat materiale din diferite perioade istorice.

Au fost trasate în total șase casete, dintre care cinci perpendiculare pe latura de est a S 1 numerotate de la nord: Cs 1 - Cs 5, și una Cs 6, perpendiculară pe latura de est S 1L. Între casete și secțiuni au fost lăsați martori de 0,20 m.

Cs 1 se află la 16 m de capătul de nord al secțiunii S1, este orientată est-vest și are 2 m/1,5 m. A fost deschisă pentru a surprinde continuarea construcției 1 apărută în secțiunea 1. Ca urmare a deschiderii acestei casete a fost surprins colțul de nord est al construcției 1 și zidul care se continuă spre sud în Cs 2.

Caseta **Cs 2** are 2,5 m/1,20 m, este orientată est-vest și se află la 24,40 m de capătul de nord al secțiunii S1. Și aici a fost surprins zidul de est al construcției 1 și chiar spațiul de trecere dintre încăperile 1 și 2 ale acestei construcții. Au apărut obiecte din metal, balamale, scoabe, cuie ce provin probabil de la tocul unei uși.

Caseta **Cs 3** are 2,4 m/2,00 m, este orientată est-vest și se află la 29,20 m de capătul de nord al secțiunii. În caseta 3 a apărut pardoseala din cărămidă a construcției 1 și colțul de sud-est al acesteia. Caseta a confirmat continuarea spre est a zidului gros apărut în secțiunile 1, 2, 3 și 4 care se constituie, atât în latura de sud a construcției 1, cât și în cea de nord a unui alt edificiu, probabil biserica veche.

Cs 4 are 2 m/1,5 m, este orientată est-vest și se află localizată la 40,40 m de capătul de nord al secțiunii S 1.

S-a procedat la prelungirea casetei cu încă 8 m spre est și lărgirea ei cu 0,5 m spre sud, pentru a surprinde zidul de piatră și cărămidă apărut, și a verifica conturul fundației. În această casetă a apărut zidul gros din cărămidă și piatră, orientat est-vest care îl continuă pe cel apărut în S 1. Zidul este realizat din piatră la exterior și cărămidă la interior, având o grosime de 1,40 m. Înspre sud zidul se continuă cu cel de la construcția 2 apărut în S 1, acest zid constituie de altfel latura de est a construcției 2.

Cs 5 are 20 m/2,15 m, este orientată est-vest și se află localizată la 45,80 m de capătul de nord al secțiunii S 1. A fost deschisă pentru a surprinde o eventuală continuare a construcției 2. A fost descoperit doar un zid din cărămidă, gros de 0,60 m și orientat nord-sud, paralel cu zidul, cu aceeași orientare, apărut în secțiunea 4.

Caseta **Cs 6** are 2,5 m/2,30 m, este orientată est-vest și se află la 4,00 m la capătul de nord al secțiunii S 1L.

A fost practică la centrul zidului de cărămidă și piatră, apărut în S 1L, pentru a evidenția contrafortul central din piatră.

În arealul cercetat au fost puse în evidență fundații provenind de la construcții diverse ce au existat în incinta mănăstirii, din diferite perioade (locuințe și biserică).

Construcția 1 era realizată din cărămidă, cu dimensiunile de 14,80 m/4,80 m și compartimentată în trei încăperi. Prima încăpere avea dimensiunile de 3,60 m/4,20 m, a doua 5 m/2,50 m, iar a treia, probabil hol, între cele două, cu dimensiunile de 2,60 m/1,80 m. Grosimea zidurilor exterioare era de 0,70 m, iar a zidurilor despărțitoare de 0,40 m.

În încăperea 1, situată în partea de nord a construcției au fost descoperite un număr de șapte bârne din lemn (17 cm grosime) peste care probabil a fost aplicată podeaua locuinței.

În încăperea 2 a fost dezvelită pardoseala formată din cărămidă dispusă orizontal pe întreaga suprafață a camerei.

În încăperea 3 (hol) s-a observat o compartimentare în zona de vest (la 1,70 m de peretele vestic) format dintr-un zid de paianță (gros de 0,20 m). La exteriorul încăperii 3, pe latura de vest, a fost aplicat un adaos dintr-un singur rând de cărămidă, pe o porțiune de doi metri, în capătul de sud, pentru a completa la același nivel zidul încăperii 1.

Între încăperea 2 și hol a fost surprins un spațiu de trecere precum și din încăperea 1 și hol, zidurile despărțitoare fiind întrerupte în aceste zone.

Atât zidurile exterioare, cât și cele interioare au fost tencuite cu mortar, realizat din nisip și var, peste care au fost aplicate straturi succesive de var. Această construcție a avut cu siguranță destinația de locuință pentru locuitorii mănăstirii.

Construcția 2 este situată în partea de sud a secțiunilor 1, 2, 3 și 4, realizată din cărămidă, cu ziduri groase de 0,50 m, compartimentată în 3 încăperi, avea dimensiunile de 6 m/7 m. Zidul de nord al acestei construcții a folosit ca fundație o parte din zidul mai vechi ce provine de la biserica veche.

Construcția are 2 încăperi de formă trapezoidală, prima de 3,50 m/2,00 m și 3,50 m/1,80 m, iar a doua cu dimensiunile de 3,50 m/3,40 m și 3,50 m/3,60 m, precum și o a treia încăpere dreptunghiulară de 6 m/1,50 m. Cărămida folosită la această construcție este de factură modernă, iar liantul folosit este nisip amestecat cu lut.

Între încăperea 1 și hol a fost surprins un culoar de trecere de 1,70 m lățime, iar în colțul de nord-vest al încăperii 2 a fost sesizată o groapă ce provine de la un stâlp de lemn.

În colțul nord-vestic al holului, a fost surprins un mormânt de adult, fără inventar ce a apărut la adâncimea de - 1,60 m.

Atât în locuința 1, cât și în locuința 2 au fost surprinse fragmente de olane de acoperiș lucrate manual, fragmente de cable nesmălțuite, ornamentate, ce proveneau de la sistemul de încălzire.

În locuința 2, au fost descoperite fragmente ceramice, cuie, scoabe, precum și 2 pipe datate în secolul al XIX-lea.

În partea de vest a acestei construcții a mai fost surprins, în secțiunea 4, un zid gros de 0,60 m și lung de 12 m, pe direcția nord-sud, ce provine de la o altă construcție. Urmează ca viitoarele cercetări să clarifice apartenența acestuia, ca de altfel și a fragmentului de zid, descoperit în caseta 5, aflat tot pe direcția nord-sud.

Construcția 3 se află în S 3 și S 4, între metrii 3,80 și 10, unde a fost surprinsă o amenajare provenită de la o construcție din lemn de dimensiunile 6 m/3,20 m, ce ajungea până la adâncimea de 1,70 m, fiind marcată în partea de sud de stâlpi de lemn, groși de 0,30 m, ce delimitează construcția în sud.

Spațiul aflat în discuție prezenta amestec de cenușă, lemn carbonizat placat în partea superioară de fragmente de cărămidă ce proveneau de la demolarea construcțiilor anterioare.

La adâncimea de 1,70 m au apărut resturile unei posibile podele de lemn, distruse prin incendiere. Presupunem că această amenajare provine de la o construcție anexă a mănăstirii.

Biserica veche a fost depistată arheologic în S 1 și S 2, între metrii 30 și 40, unde au fost descoperite ziduri groase de 0,70 m - 0,80 m, orientate est-vest, ce proveneau de la o construcție mult mai masivă decât cele prezentate mai sus.

Conturul acestei construcții a fost surprins prin realizarea a două casete Cs 3 și Cs 4 precum și a două secțiuni S 1L și S 2L și a unei Cs 6 paralelă cu S 1L. În aceste secțiuni și casete au fost depistate ziduri groase de 1,20 m realizate din piatră și cărămidă.

În S 2 a fost surprins un alt zid gros de 0,80 m ce se unește la sud cu zidul suprapus de construcția 2.

Prin deschiderea S 3 și S 4 s-a constatat că zidurile orientate est-vest semnalate anterior au continuitate, prezentând același sistem de realizare.

În S 4, cele 2 ziduri pe direcția nord-sud sunt unite printr-un pavaj din cărămidă așezat pe orizontal pe direcția est-vest.

În profilul de vest a S 4, podeaua de cărămidă se încheie în partea centrală cu o amenajare din zidărie de piatră și cărămidă.

În urma săpăturilor efectuate în S 1L, S 2L și Cs 6 a fost delimitată întreaga latură de est a construcției care se prezintă în formă de semicerc, susținută de trei contraforți din piatră, de 1,40 m/1,50 m.

În S 1L și S 2L a fost dezvelit pavajul din cărămidă a respectivei construcții.

Întreaga construcție are dimensiunile de 21,5 m/12 m, având forma clasică a unei biserici în plan dreptunghiular.

Potrivit informațiilor scrise care relatează despre prima biserică, construită la 1653 și distrusă de cutremurul din 1735, aceasta avea ziduri din piatră și cărămidă ca și construcția descoperită în cercetările din vara anului 2006, urmând ca cercetarea sistematică a sitului să aducă noi elemente în clarificare acestei probleme.

În arealul cercetat au fost depistate o serie de gropi menajere de diferite forme și dimensiuni, numerotate de la est la vest, Groapa 1 (Gr 1) - Gr 8.

Groapa **Gr 1** a apărut în S 1 în partea de nord a acesteia și se continuă parțial în S 2 între metrii 0 și 1,5. De formă aproximativ circulară cu diametrul de 1,50 m/2,20 m cu fundul în formă de sac, pornește de la - 1,10 m și se încheie la - 3,20 m. Materialul prelevat din groapă se compune din vase ceramice, vase din porțelan și sticlă, obiecte din metal.

Gr 2 se găsește tot în S 1, între metrul 8 și 10, dreaptă, cu diametrul de circa 2 m și a fost foarte bogată în material arheologic, în special ceramică de uz comun.

Gr 3 a apărut în S 1 între metrul 14 și 17 fiind întreruptă de zidul de nord al construcției 1. Diametrul aproximativ este de 2,60 m, ea a apărut de la - 0,80 m și se încheie drept la adâncimea de - 2,60 m. Materialul recoltat din această groapă este compus din numeroase fragmente ceramice și obiecte din metal.

Gr 4 se află în S 1 și S 2 între metrii 39,50 și 41,50 a apărut o groapă de formă dreptunghiulară delimitată de stâlpi de lemn (0,30 m.) la nord și la sud și o bârnă din lemn pe latura de nord având o grosime de 0,20 m. Adâncimea gropii, apărută la - 1 m, este de 2,60 m. După materialul rezultat din această groapă, ceramică, sticlă, metal, este o groapă mai recentă care a fost utilizată până spre mijlocul secolului al XX-lea.

Gr 5 se găsește în S 3, la - 1 m în profilul de est, la capătul nordic al secțiunii. Are diametrul de 0,60 m, o formă cilindrică și se încheie la - 1,40 m. Nu a avut inventar.

Gr 6 a apărut în S 3 la metrul 4 în profil vest ce are un diametru de 1,30 m. A apărut la - 0,80 m și se adâncește până la 1,60 m având o formă circulară. Groapa a avut un conținut de pământ cenușos fără inventar.

Gr 7 se găsește în S 3, are formă alungită cu un diametru de 2,40 m în profilul de vest. Apare la - 0,40 m și se încheie printr-un fund drept, la - 1,20 m. Groapa a fost utilizată probabil la stingerea varului, după conținutul acesteia.

Gr 8 a apărut tot în S3, între metrii 16 și 22, apare de la adâncimea de - 1,35 m și se termină la - 2,50 m, conține mult var, probabil a fost folosită la stingerea varului.

În zona de sud a secțiunilor trei și patru au fost descoperite patru schelete umane, orientate est-vest, aflate atât în secțiuni cât și sub martorul dintre cele două secțiuni precum și sub zidul din cărămidă din partea estică a S 4. Pentru a dezveli mormintele s-au efectuat decupaje în martorul dintre S 3 și S 4 și în zidul menționat.

Mormântul 1 a fost descoperit în S 3, la 28 m de capătul de nord al acesteia, la adâncimea de - 1,60 m. Avea mâinile pe piept, iar lungimea scheletului era de 1,60 m.

Ca inventar au apărut urme de textile și o monedă puternic degradată, oxidată, probabil din secolul al XVIII-lea.

Mormântul 2 a apărut în S 4, la 29,60 m de capătul de nord al acesteia, la adâncimea de - 1,20 m. Lungimea scheletului era de 1,60 m, mâna dreaptă pe piept, iar stânga alunecată spre bazin.

S-au păstrat urme de lemn de la sicriu și o monedă, probabil din secolul al XVIII-lea.

Mormântul 3 s-a descoperit în S 4, la 32,5 m de capătul de nord al acesteia, la adâncimea de - 1,60 m. Lungimea scheletului era de 1,65 m, iar mâinile se aflau sub bazin. Fără urme de sicriu și inventar.

Mormântul 4 s-a descoperit în S 4, la 34 m de capătul de nord al acesteia, la adâncimea de - 1,20 m. Scheletul avea lungimea de 1,67 m, mâinile alunecate pe bazin. Fără inventar.

În urma cercetărilor efectuate se confirmă existența unor construcții anexe (chilii) ale fostei mănăstiri care au funcționat până spre mijlocul secolului al XX-lea.

Au apărut gropi menajere, cu un bogat inventar, urme de zidărie provenită de la construcții ce au fost demolate în diferite perioade, ce atestă intensitatea vieții în acest perimetru în secolele al XIX-lea – al XX-lea.

În urma cercetărilor efectuate în situl Mănăstirea Adam, au fost puse în evidență ziduri de fundație ce provin de la o biserică mai veche, probabil prima biserică din piatră și cărămidă construită la Adam, în secolul al XVII-lea.

Viitoarele cercetări arheologice sperăm că vor pune în evidență întreg ansamblu religios, constituit din construcțiile anexe ale mănăstirii, vechea biserică, precum și necropola localizată la sud de aceasta, din care au fost dezvelite doar patru morminte.

***THE ARCHAEOLOGICAL RESEARCHES FROM ADAM MONASTERY, DRĂGUȘENI
COMMUNE, GALAȚI DISTRICT***

- Abstract -

The preventive archaeological research done at Adam Monastery, Drăgușeni commune, Galați district, has revealed the annex constructions (the cells) of the old monastery, which had functioned until the middle of the XX-th century, sewage pits, graves and foundation walls pertaining to an older church, probably the first church built of brick and stone at Adam, during the XXVII-th century.

We hope that further archaeological researches will disclose the entire religious complex, consisting of the annex constructions of the monastery, the old church, as well as the necropolis situated to the South of the old church, where, so far, only four graves have been disclosed.

Fig. 1. - Mănăstirea Adam, comuna Drăgușeni, județul Galați

1. Vedere de ansamblu, dinspre sud.
2. Biserica Mănăstirii Adam, vedere dinspre sud.

Fig. 2. - Mănăstirea Adam, comuna Drăgușeni, județul Galați

1. Secțiunea 1,2 și 3, vedere spre nord.
2. Secțiunea 1,2 și 3, vedere spre sud.

Fig. 3. - Mănăstirea Adam, comuna Drăgușeni, județul Galați

1. Secțiunea 1, 2, 3 și 4 vedere spre nord.
2. Secțiunea 1, 2, 3 și 4 vedere spre sud.

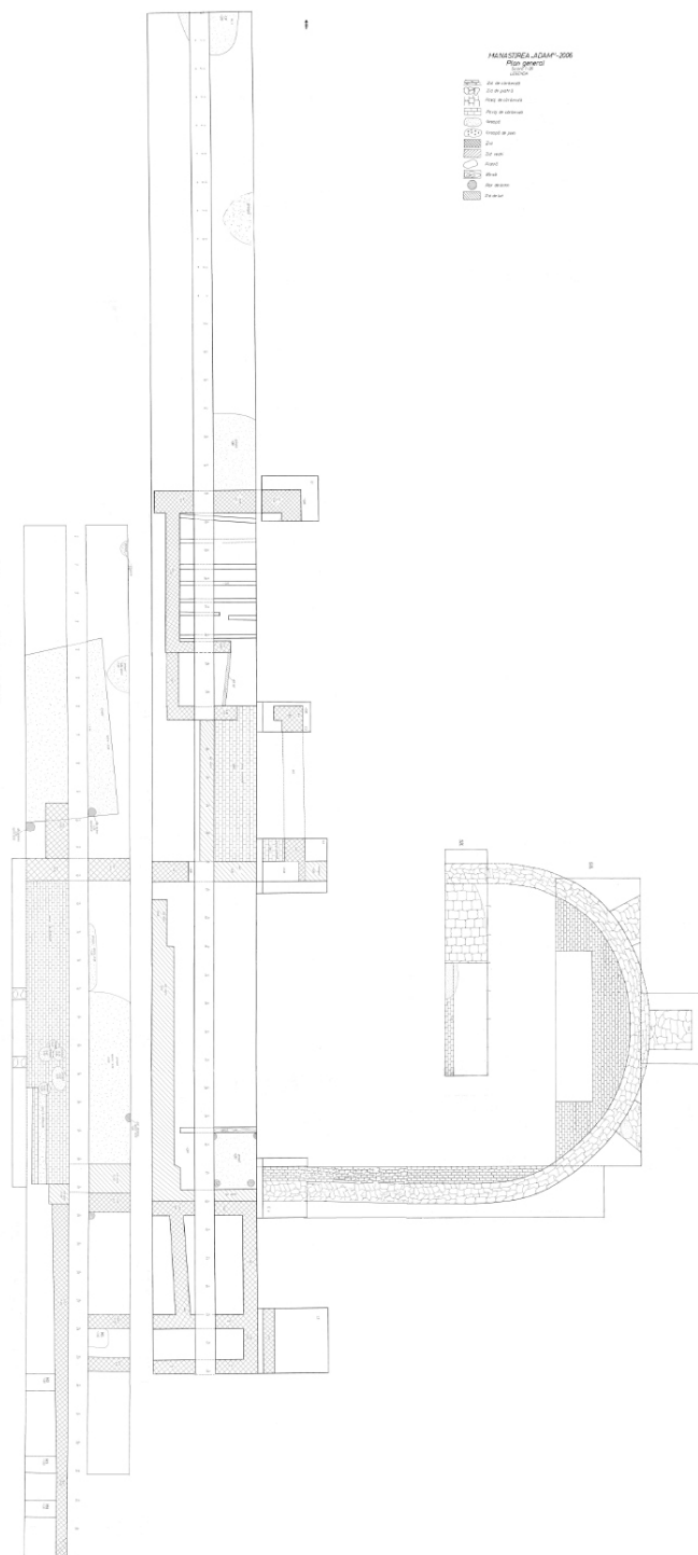

Fig. 4. - Mănăstirea Adam, comuna Drăgușeni, județul Galați
Plan general al cercetării arheologice, campania 2006

1.

2.

3.

4.

5.

Fig. 5. - Mănăstirea Adam, comuna Drăgușeni, județul Galați

1. Cs 5 și zidul de sud al bisericii vechi (sec. al XVII lea), vedere spre est.
2. Zidurile de fundație de la biserica veche, vedere spre est.
3. S1L, S2L și Cs 6, cu zidurile de fundație ale bisericii vechi (sec al XVII lea), vedere spre sud - est.
4. S1L și Cs 6, cu zidurile de fundație ale bisericii vechi (sec. al XVII lea), vedere spre nord.
5. Secțiunea 4, mormintele 2,3, 4.

Mănăstirea Adam 2006

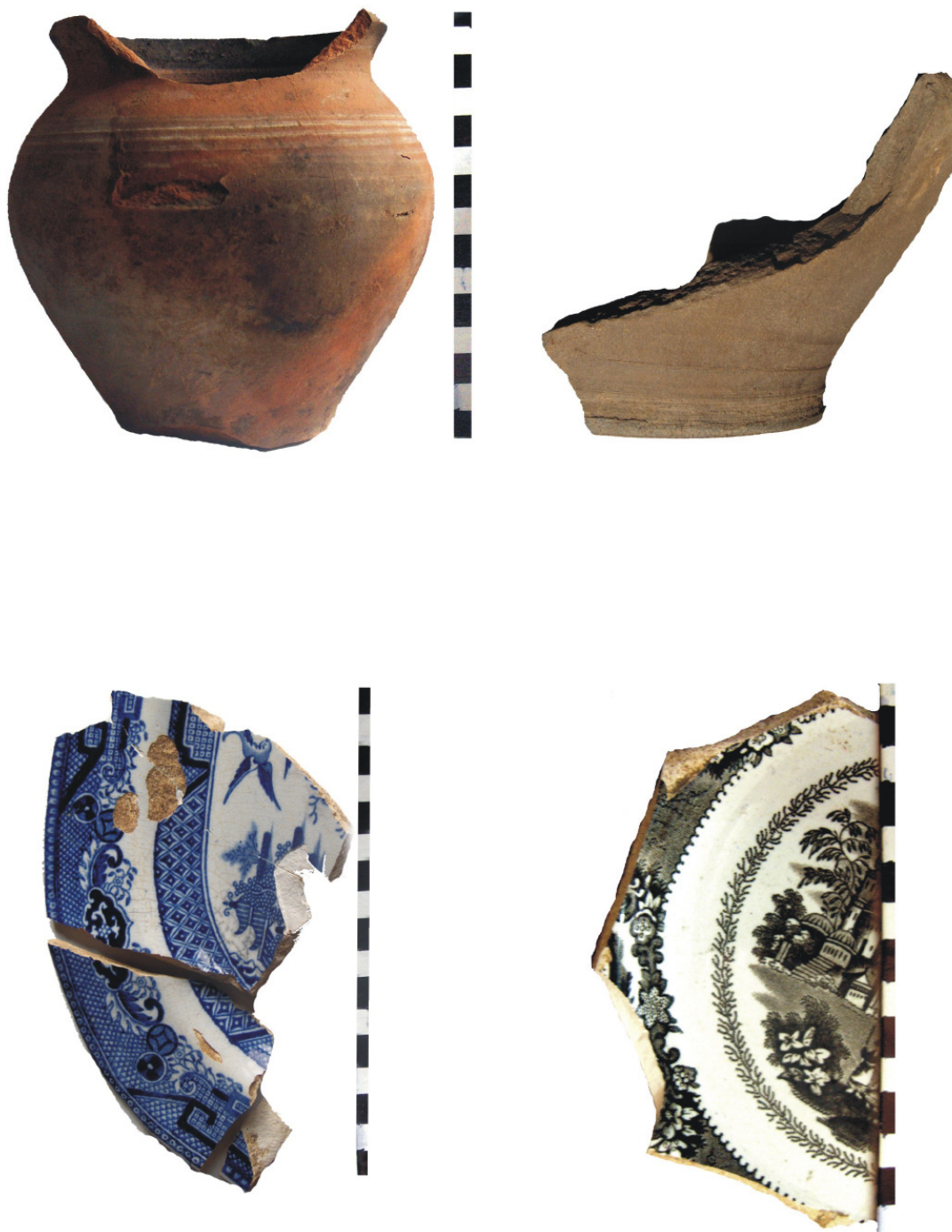

Fig. 6. - Mănăstirea Adam, comuna Drăgușeni, județul Galați
Ceramică și faianță din secolele al XIX - lea și al XX - lea.

Mănăstirea Adam 2006

Fig. 7. - Mănăstirea Adam, comuna Drăgușeni, județul Galați.
Cahle și olane de la construcțiile 1 și 2, secolul al XIX lea.

Mănăstirea Adam 2006

Fig. 8. - Mănăstirea Adam, comuna Drăgușeni, județul Galați. Obiecte din metal, secolele al XIX-lea - al XX-lea. și monede descoperite în necropolă, secolul al XVIII-lea.

NECROPOLA BISERICII „NAȘTEREA MAICII DOMNULUI- NEGUSTORI”, COMUNA NICOREȘTI, JUDEȚUL GALAȚI¹

MIRCEA NICU, COSTEL ILIE

Cercetările au fost efectuate ca urmare a solicitării Parohiei Nicorești, de-a realiza descărcarea de sarcină arheologică a unui teren aflat în incinta Bisericii „Nașterea Maicii Domnului - Negustori”, din comuna Nicorești, județul Galați, obiectiv înscris în Lista Monumentelor Istorice la poziția GL-II-m-B-03086, în vederea construirii unei clădiri anexe.

Biserica „Nașterea Maicii Domnului - Negustori” este zidită în prima jumătate a secolului al XVIII-lea și prezintă elemente specifice arhitecturii religioase moldovenești din epoca respectivă. Biserica inițială, construită potrivit tradiției la 1400, a fost arsă de turci și de tătari și s-a refăcut la 1728, pe aceeași temelie. Biserica a fost reparată în anii: 1828, 1886, 1901, 1923. În anul 1956 s-au făcut reparații capitale: consolidarea fundației cu beton (fundația inițială era din bolovani). În jurul bisericii se află cimitirul actual al comunei.

Perimetrul cercetat se află situat la 6 m de biserică, pe latura de sud-vest a acesteia, la 12,30 m spre nord, de colțul de nord-vest al bisericii și la 10,80 m spre sud-vest de același punct. Pe această suprafață s-a aflat o construcție ce a funcționat până la începutul anului 2006 când a fost demolată.

Au fost trasate patru casete: C 1 (6,60 m/3,40 m), C 2 (6,60 m/1,60 m) C 3 (6,60 m/4 m) și C 4 (5,50 m/3,50 m), numerotate de la nord la sud.

S-a procedat la efectuarea unei descărcări arheologice, prin executarea casetelor menționate, amplasate astfel încât să acopere o suprafață cât mai mare din ceea ce urmează a fi afectat de lucrările edilitare. Între aceste casete au fost lăsați martori, de 0,40 m între C 1 și C 2, urmărind zidul de fundație, 0,60 m între C 2 și C 3, și între C 3 și C 4 de 0,30 m. Martorul dintre C 3 și C 4 a fost desființat datorită apariției unor morminte în profil.

În caseta 1 au fost surprinse, la nivelul actual de călcare, zidurile de fundație ale primei încăperi din construcția demolată în anul 2006, zidul propriu-zis și două praguri de la intrările în această încăpere, pe latura de est și pe cea de sud. A mai fost surprins un zid, pe latura de est, la 0,80 m distanță de construcție, care provine de la prisma construcției. Încăperea era pardosită cu lut fățuit, format din straturi succesive. Pardoseala avea o grosime medie de 10-15cm. Sub podeaua locuinței au apărut șapte morminte de înhumăție, începând de la - 0,50 m până la - 1,40 m (M 1, M 2, M 9, M 18, M 19, M 20, M 27).

Și în caseta 2 au fost descoperite zidurile de fundație ale construcției demolate, pe toate laturile zidul fiind păstrat ca martor între casetele 2 și 3. Apare aceeași pardoseală de lut, ca și în încăperea 1 din caseta 1, precum și trei morminte sub nivelul acesteia (M 21, M 22, M 23). În zidul despărțitor

¹ Articol apărut în revista Danubius, XXIX, 2006, Galați, pp. 35 – 42.

dintre caseta 1 și caseta 2, în martor, a apărut un mormânt de copil (M 21). Pe latura de est dintre metrii 3 și 4,60 a fost descoperită o aglomerare de oase umane reînhumate și 10 cranii așezate ordonat.

În caseta 3 a fost surprins zidul de nord ce despărțea încăperile 2 și 3 ale construcției demolate. Pe latura de est, a fost surprins zidul încăperii și a prispei, în partea de vest acesta fiind distrus datorită lucrărilor de demolare a construcției. Podeaua a fost surprinsă în profilul de nord al casetei sub care au apărut înhumări succesive.

În caseta 3 au fost surprinse un număr de 7 morminte (M 7, M 8, M 11, M 12, M 17, M 26, M 28). M 26 este o reînhumare a trei decedați, în sicriu, ce a apărut la adâncimea de 1,30 m. M 28 situat în partea de est a casetei este format din două schelete umane, unul deranjat și un craniu depus la picioare spre sud-est.

În caseta 4 au fost surprinse zidurile construcției, cea de-a patra încăpere, pe laturile de est, sud și vest. Pe latura de nord, aceasta a fost distrusă de lucrările de demolare. Podeaua de lut se continuă și în această casetă. Au fost dezvelite un număr de 10 morminte (M 3, M 4, M 5, M 6, M 10, M 14, M 15, M 16, M 24, M 25).

Pe suprafața cercetată au fost descoperite 28 de morminte de înhumați, orientați est-vest, cu o densitate mai mare în C 3 și C 4, cu suprapuneri de morminte.

Înhumații aveau vârste diferite începând de la copii aflați în primul an de viață, în momentul decesului și până la adolescenți și adulți.

Adâncimea la care au fost descoperite mormintele variază de la - 0,50 m, până la - 1,70 m. Majoritatea mormintelor au păstrat urmele de lemn ale sicriilor. Grosimea scândurilor provenite de la sicrie variază între 1 cm și 3 cm.

O parte din mormintele din caseta 3 au fost afectate de lucrările de demolare a construcției.

În general au fost înhumări individuale, excepție făcând M 26 din caseta 3 care este o reînhumare triplă, în sicriu și M 28 din caseta 3, înhumare dublă, ce a deranjat probabil un alt mormânt de la care s-a păstrat numai craniul.

În martorul dintre caseta 1 și caseta 2 a fost surprinsă o reînhumare colectivă, formată din 10 cranii precum și oase umane. De remarcat ordonarea în linie dreaptă a craniilor pe laturile de est și sud a gropii respective.

Din totalul de 28 de morminte, doar 10 morminte au avut inventar, dintre care 8 pot fi datate cu monede, ce urmează a fi supuse procedurilor de restaurare-conservare pentru a fi identificate.

În M 18, a fost găsit un nasture globular din bronz, iar la M 8 un număr de opt copci de la veșmântul defunctului.

Necropola a avut o perioadă îndelungată de funcționare, secolele al XVIII-lea - al XIX-lea, și presupunem că a fost mult mai întinsă, limitele ei spre vest, nord și sud, fiind afectate de amenajarea drumurilor comunale și de cimitirul actual.

**THE NECROPOLIS OF „NAȘTEREA MAICII DOMNULUI-NEGUSTORI” CHURCH,
NICOREȘTI COMMUNE, GALATI DISTRICT**

- Abstract -

The preventive archaeological research done at „Nașterea Maicii Domnului-Negustori” Church, Nicorești commune, Galati district, has revealed a necropolis, which was in use for a long period of time, between the XVIII-th and the XIX-th centuries. We suppose it was larger, its Western, Northern and Southern limits being affected by the communal streets and by the actual cemetery.

The inventory of the graves consisted, in most cases, of several coins, dating from the XVIII-th and XIX-th centuries. In two graves, eight fasteners and a globular button from the XIX-th century were also found.

Some ceramic fragments, dating from the Bronze Age, similar to those from „Sfântul Nicolae-Banu” Church, also appeared. This discovery confirms the fact that people have lived in the area even from the prehistoric times.

Fig. 1. Biserica „Nașterea Maicii Domnului-Negustori”, comuna Nicorești, județul Galați.
1-2. Imagini din anul 1966, în care apar pridvorul și construcția demolată,

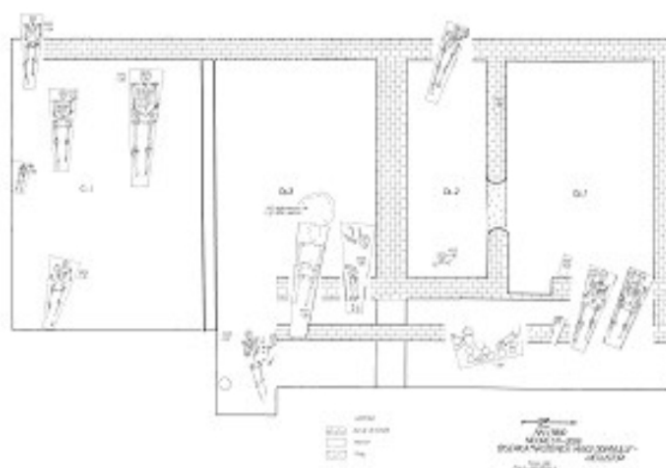
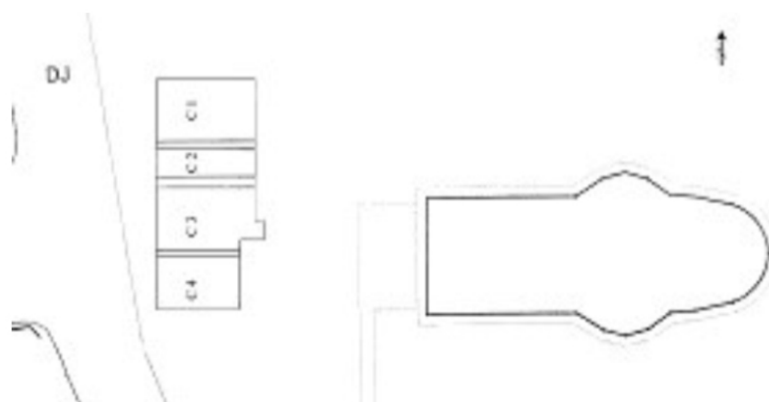

Fig. 2. Biserica „Nașterea Maicii Domnului-Negustori”, comuna Nicorești, județul Galați.
 1. Plan general, campania arheologică 2006
 2. Plan necropolă

1

2

3

Fig. 3. Biserica „Nașterea Maicii Domnului-Negustori”, comuna Nicorești, județul Galați.

1. Caseta 1 - M 2; 2. Caseta 4 - M 14, M 15; 3. Caseta 3 - M 7, M 8

Fig. 4. Biserica „Nașterea Maicii Domnului-Negustori”, comuna Nicorești, județul Galați.

1. Ceramică din epoca bronzului descoperită în casele 1 și 4;
2. Ceramică, cuie din fier de la sicrie și cărămidă de la construcția demolată, secolele al XVIII-lea - al XIX-lea și începutul sec. al XX-lea;
3. Obiecte din metal (monede, cercei globular, copci) provenite din inventarul mormintelor, secolele al XVIII-lea - al XIX-lea

DESCOPERIRI ARHEOLOGICE LA BISERICA „SF. NICOLAE - BANU” DIN COMUNA NICOREȘTI, JUDEȚUL GALAȚI¹

Mircea NICU, Costel ILIE

În luna mai 2006, am primit din partea Direcției pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural al județului Galați, documentația necesară pentru descărcarea de sarcină arheologică a unui teren aflat în incinta Bisericii Sfântul Nicolae - „Banu”, din comuna Nicorești, județul Galați, în vederea construirii unei clădiri cu destinație de muzeu și activități administrative de către proprietar, Parohia Nicorești. Proiectul vizează o suprafață de aproximativ 200 mp, situată în partea de sud-est a bisericii, în incinta delimitată de zidurile vechii mănăstiri. Cum obiectivul este înscris în Lista Monumentelor Istorice la poziția GI-II-a-B-03088, în conformitate cu legislația existentă s-au realizat cercetări arheologice în vederea descărcării de sarcină istorică.

Conform informațiilor deținute la momentul debutului cercetărilor, se știa faptul că mănăstirea a avut chiliile situate în partea de sud-vest a bisericii și că a existat un cimitir al acesteia, câteva morminte aflându-se încă pe latura sudică a bisericii. În incinta mănăstirii nu au fost efectuate cercetări arheologice până la declanșarea campaniei actuale.

Ctitorii, banul Nicolae Lentin și soția sa Catinca erau greci veniți în Moldova cu domnitorul Alexandru Moruzzi. Ei au avut un singur fiu, Ioan, care a murit tânăr. Mormântul lui se află în partea de sud-est a bisericii. Construirea bisericii a început în anul 1800, sfințirea în 1807, iar zidul de incintă s-a terminat în anul 1868. După moartea fiului, soții Lentin au închinat biserica mănăstirii Neamț, căreia i-au dăruit și cele două moșii de la Nărtești și Piscu Corbului, în suprafață de 1800 de fălci. Pe latura de sud - vest au existat chilii de pământ².

Zona cercetată se află în incinta fostei Mănăstiri „Banu”, situată lângă Primăria comunei Nicorești (latitudine = 45.933, longitudine = 27.283, altitudine = 142 m), la numai 20 metri spre nord de aceasta.

S-a procedat la efectuarea unei descărcări „clasice”, prin executarea unor secțiuni de informare și control stratigrafic, amplasate astfel încât să acopere o suprafață cât mai mare din ceea ce urmează a fi afectat de lucrările edilitare.

Au fost practicate cinci unități de cercetare și informare stratigrafică, secțiuni de diferite dimensiuni și orientări.

SI A cu dimensiunile de 15 m/2,2 m și **SI B** cu dimensiunile de 15 m/2,5 m, sunt localizate în zona vestică a platoului, în partea de S-V a bisericii, la 1,5 m de zidul de vest al incintei și au orientarea nord-sud.

În aceste secțiuni au fost surprinse urmele unei construcții așezată pe bârne din lemn ce a avut

¹ Articol apărut în revista Danubius, XXIV, 2006, Galați, pp. 43 – 50.

² T. Ciuntu, *Dicționarul geografic al județului Tecuci*, p. 145; N. Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova*, București, 1974, p. 604; D. Scarlat, *Mănăstirea Banu din Nicorești – Tecuci* (teză de licență), Chișinău, 1932, p. 40.

destinația de locuință, reprezentând o parte a vechilor chilii ce au adăpostit călugării de la fosta mănăstire.

Construcția având lungimea de 15 m era compartimentată în cinci încăperi, trei camere (dimensiuni: 3,80 m/4,60 m) și două spații despărțitoare cu dimensiunile de 1,20 m/4,40 m.

Ca sistem de construcție clădirea avea la fundație pământ galben bătut peste care erau așezate bârne de lemn (18/18) ce delimitează cele trei încăperi. Bârnelor au fost surprinse în diferite stadii de conservare pe toate laturile construcției. Peste bârnele de fundație se afla o podea realizată din cărămizi dispuse orizontal (dimensiune cărămizi 27/15/4), conservată parțial în toate cele trei încăperi. În partea de vest a spațiilor despărțitoare au fost surprinse resturi de zidărie tot din cărămidă ce delimitau încăperile cu urme de tencuială pe ambele părți, cu o grosime de până la 4 cm.

Ca inventar, au fost recoltate, de pe suprafața podelei din cărămidă, fragmente ceramice aparținând secolelor al XIX-lea - al XX-lea, obiecte din fier și aramă din aceeași perioadă (cuie, scoabe, talgere), câteva monede datate în 1774, 1816 și 1924, precum și o monedă otomană de la mijlocul secolului al XIX-lea.

Monedele descoperite în timpul curățării pământului din chilii datează perioada de funcționare a acestora începând din prima jumătate a secolului al XIX-lea și până spre mijlocul secolului al XX-lea.

Probabil aceste chilii au fost distruse de cutremurul din 1940, când și biserica a avut de suferit așa cum arată pisania bisericii, ce amintește de refacerea acesteia între anii 1946-1949. Presupunem că într-o anumită măsură cărămidă de la clădire și din paviment a fost refolosită la modificările pe care le-a suferit zidul de incintă pe latura de sud-est în vederea ușurării traficului pe șoseaua Nicorești-Poiana.

S II se află localizată în partea de sud a platoului și a bisericii, la 4 m de zidul de incintă din partea de sud, are orientarea est-vest și dimensiunile de 46/1,5 m.

În secțiunea sus menționată au fost depistate urmele a două gropi menajere cu material ceramic de epocă modernă.

Groapa 1 (G 1) - cu dimensiunea de 2 m are baza ușor alveolată și merge până la adâncimea de - 1,80 m și a avut ca inventar material arheologic ceramică din epoca modernă, cenușă și fragmente de cărămidă și beton care au astupat groapa.

Groapa 2 (G 2) - cu dimensiunea de 4 m, cu baza dreaptă, se adâncește până la - 4,20 m. Din această groapă au fost recoltate numeroase fragmente ceramice provenind de la vase din epoca modernă, întregi și reîntregibile, precum și obiecte din metal.

Au fost controlate de asemenea cinci aglomerări de fragmente de cărămidă provenite din demolarea unor amenajări aferente monumentului, poate alte corpuri de chilii. Întrucât acestea se extindeau și în afara secțiunii au fost deschise două casete, **C 1** și **C 2**, cu dimensiunile de 2/2 m.

În **C 1** aglomerarea de cărămidă era delimitată spre est de piatră de râu de dimensiuni mari. Adâncimea stratului de cărămidă a ajuns la - 0,40 m. Au fost descoperite fragmente ceramice din epoca modernă, obiecte din metal (cuie, un cârlig de pescuit).

În **C 2** după aglomerarea de cărămidă a apărut un strat de 5 cm de arsură ce conținea și delimita aglomerarea de cărămidă din **S II**. Tot în caseta 2 în partea de est a depunerii de arsură, de la adâncimea de 0,90 m a apărut o groapă circulară cu diametrul de 0,60 m.

Lângă această groapă la - 1,47 m, în partea de est a fost sesizat un complex de oase de animale și fragmente ceramice din epoca bronzului. Sub această aglomerare de oase, la - 1,80 m au apărut urmele unui înhumat, din care s-a păstrat numai mandibula și o mică parte din calota craniană, având ca inventar câteva fragmente ceramice și două fragmente de topor din piatră.

Considerăm că oasele de animale fac parte din același complex cu restul oaselor umane, reprezentând un sacrificiu funerar.

Au mai fost descoperite pe întreaga suprafață a secțiunii **S II**, la diferite adâncimi, mici fragmente ceramice aparținând epocii bronzului.

Din gropile menajere 1 și 2 au fost recoltate numeroase fragmente ceramice aparținând epocii moderne precum și obiecte din metal (cuie, scoabe, linguriță din bronz).

S III se află localizată pe platou, la circa 22 m sud de biserică și la 4 m nord de secțiunea **S II**, are orientarea est-vest și dimensiunile de 10/2 m.

În această secțiune a fost descoperit un beci ce are pereții din cărămidă în care erau prevăzute nișe pentru treptele din lemn. Bolta de intrare este situată în partea de est și a fost distrusă până la prima treaptă. Gura de deschidere are 2 m, bolta fiind realizată din cărămidă de 27/14/6, bine arsă, în două arce de cerc suprapuse. Lungimea beciului este de 6 m, cu înălțimea în zona centrală de 2 m, și este prevăzut cu două guri de aerisire, obturate de pământul depus prin demolare.

Din pământul amestecat cu spărtură de cărămidă, provenit din demolare, au fost recuperate fragmente ceramice, obiecte din metal (cuie, scoabe, bucăți de tablă, tasuri din bronz), subansamble din unelte agricole și mijloace de transport, precum și fragmente dintr-o cruce funerară cu inscripții.

S IV se află localizată pe platou, la 4 m de secțiunea **S II**, în continuarea secțiunii **S III**, la 6 m spre est de aceasta, are orientarea est-vest și dimensiunile de 10/1,5 m.

În această secțiune au fost sesizate urmele unei căi de acces de la mijlocul secolului al XX-lea, precum și izolat fragmente ceramice din epoca bronzului și din epoca modernă.

În secțiunile cercetate s-a observat o stratigrafie simplă cu doar trei nivele. Solul vegetal are o grosime variabilă între 0,15 m - 0,20 m, urmat de un sol negru granulos de circa 0,40 m - 0,60 m, apoi de sol negru în amestec cu galben 0,40 m - 0,60 m și solul galben, steril arheologic.

Ceramica aparținând epocii bronzului a fost găsită în nivelul 3.

În profilul de vest a **S I A** se păstrează stratigrafia generală prezentată cu diferența că sub stratul vegetal de doar 5 cm apar straturi provenite de la demolarea zidurilor construcției.

În urma cercetărilor efectuate se confirmă existența construcțiilor anexe (chilii și beci) ale fostei mănăstiri care au funcționat până spre mijlocul secolului al XX-lea.

Au apărut și date noi privind răspândirea în nordul județului Galați a așezărilor din epoca bronzului, Biserica Sfântul Nicolae-Banu devenind un nou punct arheologic pe harta județului Galați.

Descoperirile din epoca bronzului sunt sporadice, ele nereprezentând o locuire îndelungată, o eventuală așezare în această epocă poate să fi existat pe platoul Dealului Primăriei sau la nord între localitățile Nicorești și Poiana.

Urme de locuire din epoca bronzului au fost surprinse, tot izolat, în cercetările efectuate la Biserica Negustori aflată la nord de Biserica Banu.

Ceramica ce aparține epocii moderne, are analogii cu descoperiri de la Nicorești, punctul Guzga (material inedit în colecția Muzeului Mixt Tecuci) și a altor descoperiri întâmplătoare din perimetrul satului Nicorești.

**ARCHAEOLOGICAL DISCOVERIES AT “SF. NICOLAE - BANU” CHURCH,
NICOREȘTI COMMUNE, GALAȚI DISTRICT**

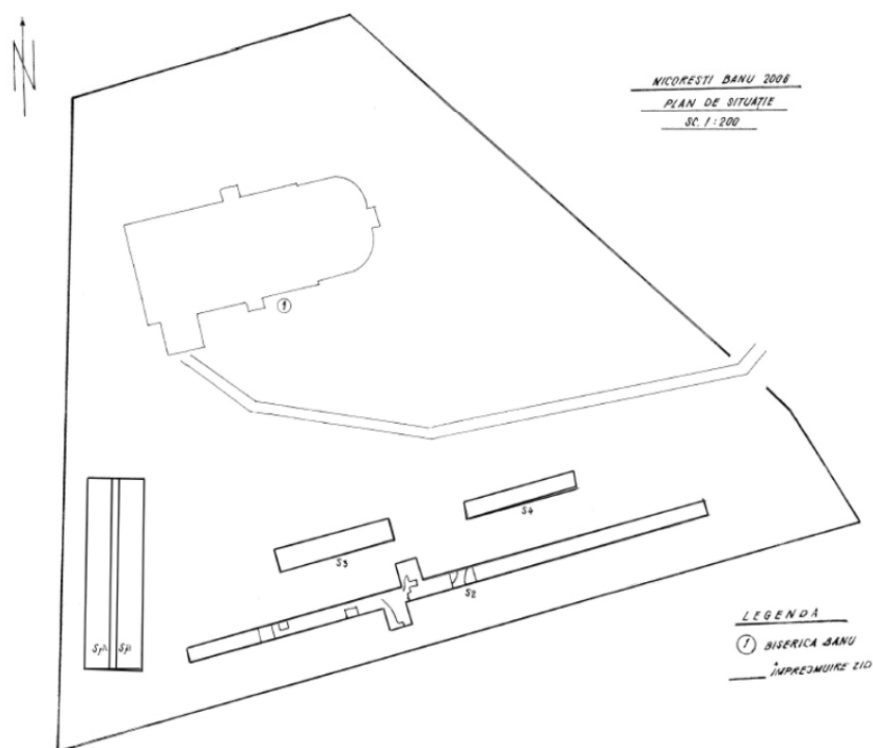
- Abstract -

The preventive archaeological research done at „Sfântul Nicolae-Banu” Church, Nicorești commune, Galați district, has revealed the annex constructions and a cellar, both belonging to the old monastery, which had functioned until the middle of the XX-th century, as well as several sewage pits.

A fact of great importance is the discovery of a funerary complex which dates back to the Bronze Age, as well as some ceramic fragments from the same period. This discovery confirms the presence of people in this area even from prehistoric times and adds a new archaeological point on the archaeological map of the district of Galați.

1

2

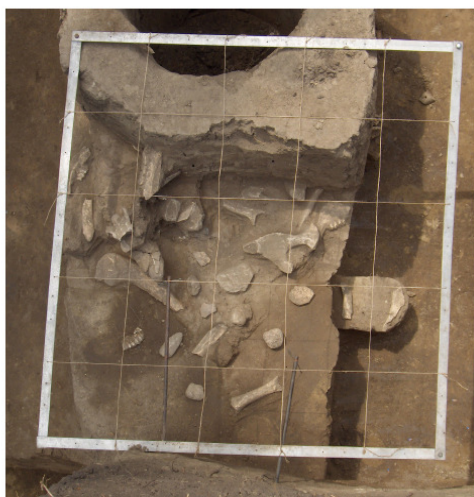
Fig. 1. - Biserica Sfântul Nicolae-Banu, comuna Nicorești, județul Galați

1. Vedere de ansamblu;

2. Plan general al secțiunilor arheologice, campania 2006

Fig. 2. - Biserica Sfântul Nicolae–Banu, comuna Nicorești, județul Galați
1. Pardoseala din cărămidă de la chiliile fostei mănăstiri (secolul al XIX-lea);
2. Interiorul beciului din secolul al XX-lea

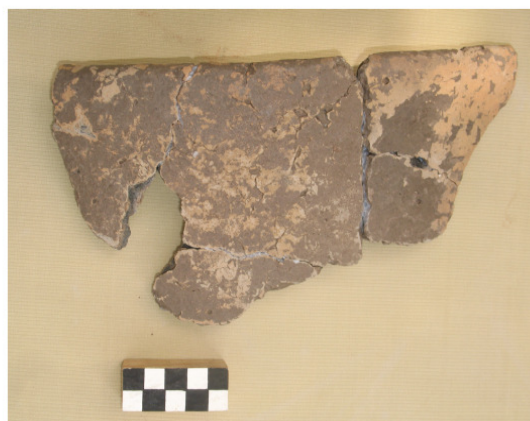
1

2

3

4

5

6

Fig. 3. - Biserica Sfântul Nicolae-Banu, comuna Nicorești, județul Galați
1. Complexul funerar din epoca bronzului; 2, 3. Fragment de ceașcă din epoca bronzului;
4. Fragment vas din epoca bronzului; 5. Topoare piatră; 6. Omoplați crestați.

NOTE PRIVIND TEZAUARE MONETARE DESCOPERITE ÎN ZONA TECUCI¹

COSTEL ILIE, MIRCEA NICU

Varietatea și bogăția materialului numismatic, prezent în colecția numismatică a Muzeul Mixt din Tecuci, provenit din tezaurele de la Țepu, Ciorăști, Țigănești, Tecuci, sau Podoleni, ne-a determinat să începem studierea acestora, pentru a introduce în circuitul științific informații privitoare la circulația monetară din secolele XVI-XVIII în zona de sud a Moldovei.

Toate aceste tezaure au fost descoperite întâmplător, de cetățeni din localitățile respective și au intrat în posesia Muzeului Mixt din Tecuci, în deceniile șase și șapte ale secolului al XX-lea.

Un tezaur monetar a fost descoperit în vara anului 1965, în satul Țepu de Sus, comuna Țepu, județul Galați, pe dealul Baltagan, de către Nistor Ghițilina, în timp ce efectua lucrări agricole.

Tezaurul este constituit din 123 de monede otomane (foto 1-4) și 12 rusești, toate datate în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și a fost achiziționat de către muzeul din Tecuci.

Piese numismatice se află într-o stare bună de conservare, prezentând diferite grade de uzură în funcție de perioada în care au fost în circulație.

Monedele otomane sunt emisiuni ale sultanilor Mustafa III (1757-1774) și Abdul Hamid I (1774-1789), realizate din billon, cu valori nominale de 1 piastru (kuruş) și 2 zolota (altmışlik). În tezaur sunt prezente piese de o rublă, din argint, emise în timpul țarinei Ecaterina a II-a, între anii 1768 și 1782 (foto 5).

Un alt tezaur, foarte interesant, a fost descoperit de către Tănase Catinca, în satul Ciorăști, comuna Priponești, în punctul Olința, situat la nord-est de sat, spre satul Huștiul. O parte din piese au fost recuperate și au intrat în colecția Muzeului Mixt din Tecuci.

Tezaurul este compus din 54 monede de argint, emisiuni ale Imperiului Romano-German, provinciilor confederate din Țările de Jos și o monedă emisă în anul 1617 de regele Sigismund al III-lea al Poloniei (1587-1632).

Talerul-leu, nominal care a circulat intens în Țările Române, este prezent în tezaurul de la Ciorăști cu emisiuni bătute între anii 1589 și 1670 (foto 6), iar piesele de 28 stuberi (foto 7) ale Imperiului Romano-German emise pentru orașele Emden, Campen, Zvolle sunt datate în timpul împăraților Matthias (1612-1619), Ferdinand II (1619-1637) și Ferdinand III (1637-1657). În componența tezaurului se mai află și două piese de 18 groși emise de Georg Wilhelm (1619-1640) principe de Brandenburg (foto 8).

În localitatea Țigănești a fost descoperit un tezaur monetar, datat în secolul al XVIII-lea, ce cuprindea aproximativ 60 monede de aur și circa 100 din argint. Tezaurul a fost descoperit cu prilejul

¹ Articol publicat în revista Danubius, XXII, Galați, 2004, pp. 169 – 174.

efectuării unor arături în apropierea palatului Conachi, spre sud, lângă șoseaua spre Ungureni. Piese au fost recuperate parțial și au intrat în colecțiile muzeelor din Galați și Tecuci.

Muzeul Mixt din Tecuci deține piesele din argint, 33 ducați emiși de orașul dalmat Ragusa între anii 1771 și 1779 (foto 9), iar Muzeul de Istorie din Galați monedele din aur. Acestea sunt 64 de ducați emiși de provincia Holland în anii 1738-1771 (foto 10), la care se adaugă un ducat austriac (foto 11), din 1759 emis în timpul Mariei Theresa (1740-1780).

În orașul Tecuci, cu ocazia unor lucrări edilitare, în dreptul Casei de Cultură, s-a descoperit un tezaur monetar cuprinzând un număr de peste 15.000 piese din aramă datate în secolul al XVII-lea aparținând epocii lui Istrate Dabija (1661-1665). Întregul tezaur se află în colecția Muzeului Mixt din Tecuci și va constitui subiectul unui studiu întrucât cuprinde numeroase falsuri monetare, după monede prusiene, suedeze și poloneze, realizate în „bănăria” lui Dabija Vodă.

Din aceeași perioadă datează și tezaurul descoperit la Podoleni, comuna Barcea, care are în componență peste 1700 de piese din aramă, falsuri după monede prusiene, suedeze și poloneze, precum și piese originale de la Dabija Vodă, încă inedite.

Toate aceste tezaure aflate în colecțiile muzeelor din Galați și Tecuci, precum și alte descoperiri izolate, valoarea relativ mare a acestora, demonstrează existența unei economii active în preajma vechiului drum comercial al Tecuciului.

Prezentarea și analiza fiecărui tezaur va fi realizată prin studii separate, pe care autorii își propun să le elaboreze pentru publicare în numerele viitoare ale revistei.

NOTES ON SOME MONETARY TREASURES DISCOVERED IN THE AREA OF TECUCI

- Abstract -

In the North of Galați County, many monetary treasures were discovered during the 6th and 7th decades of the XXth century.

The five treasures we deal with were found in Tecuci, Podoleni (Barcea locality), Ciorăști (Priponești locality), Țepu and Țigănești (Munteni locality).

The treasures of Tecuci and Podoleni consists of monetary issues which date from the days of Istrate Dabija (1661-1668), both original and fake coins, copies of the Polish, Prussian and Swedish currencies.

The treasure from Ciorăști consists of *Talers (Ecu)* – lei, issued in Netherlands, the Roman-German Empire, the Duchy of Brandenburg and the Polish Kingdom, at the end of the XVIth century and in the XVIIth century.

Currency coined by the Ottoman Empire and by the Russian Empire, during the second half of the XVIIIth century, is to be found in the treasure from Țepu; *Ducats* of Ragusa and *Ducats* of the Netherlands, dating from the same period, were found in the treasure from Țigănești.

All these treasures, preserved in the collections of the museums from Galați and Tecuci shall be presented and analysed in future studies.

Foto 1 - Piastru, Mustafa III (1757-1774).

Foto 2 - 2 zolota, Mustafa III (1757-1774).

Foto 3 - Piastru, Abdul Hamid I (1774-1789).

Foto 4 - 2 zolota, Abdul Hamid I (1774-1789)

Foto 5 - Rubla, Ecaterina a II-a (1762-1796).

TEZAUROL DE LA CIORĂȘTI

Foto 6 - Taler-leu, 1613, Țările de Jos.

Foto 7 - 28 stüber, Ferdinand III (1637-1657).

Foto 8 -18 groși, Georg Wilhelm, principe de Brandenburg.

TEZAURUL DE LA ȚIGĂNEȘTI

Foto 9 - Ducat, Ragusa, 1771.

Foto 10 - Ducat, Țările de Jos, 1758

Foto 11 - Ducat, Maria Theresa, 1759.

TEZAURUL MONETAR DE LA ȚIGĂNEȘTI, COMUNA MUNTENI, JUDEȚUL GALAȚI¹

COSTEL ILIE, MIRCEA NICU

În localitatea Țigănești a fost descoperit un tezaur monetar, datat în secolul al XVIII-lea, ce cuprindea aproximativ 60 monede de aur și circa 100 din argint. Tezaurul a fost descoperit cu prilejul efectuării unor arături în apropierea palatului Conachi, spre sud, lângă șoseaua Tecuci-Ungureni.

Pieșele au fost recuperate parțial și au intrat în colecțiile muzeelor de istorie din Galați și Tecuci².

Muzeul Mixt din Tecuci deține pieșele din argint, 34 taleri emiși de orașul dalmat Ragusa, între anii 1753 și 1773, iar Muzeul de Istorie din Galați monedele din aur. Acestea sunt pieșe de un ducat, în număr de 57 bucăți, emisiuni ale orașelor din Țările de Jos, în anii 1738-1771, la care se adaugă un ducat emis de Imperiul Habsburgic.

Monedele sunt în stare de conservare bună și chiar foarte bună, unele dintre ele, doar câteva pieșe, având părți din imagine sau legendă ilizibile.

Vom prezenta în continuare speciile monetare ce compun acest tezaur.

Provinciile Unite ale Țărilor de Jos

1. Ducat, Holland, 1738

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-38. Armura tip 1. Funda de la snop tip 1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES·PAR·CRES·HOL·”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuș ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP·”, c.p.e.

Aur, 3,5000 gr., 23 mm, Colecția MIG, inv. 7162, KM³ nr. 12, p. 886

2. Ducat, Holland, 1750

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-50. Armura tip 1. Funda de la snop tip 1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES·PAR·CRES·HOL·”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuș ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN:/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP·”, c.p.e.

¹ Articol publicat în revista *Danubius*, XXIII, Galați, 2005, pp. 127 – 161.

² C. Ilie, M. Nicu, *Note privind tezaurul monetar descoperit în zona Tecuci*, în „*Danubius*”, XXII, Galați, 2004, pp. 169-174

³ Catalogul de referință folosit este: Chester L. Kraus, Clifford Mishler, *Standard Catalog of World Coins -Eighteenth Century*, second edition, Krause Publication, Iola, U.S.A., 1136 p. În continuare KM.

Aur, 3,4800 gr., 20 mm, Colecția MIG, inv. 7163, KM nr. 12, p. 886

3. Ducat, Holland, 1753

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-53. Armura tip 1. Funda de la snop tip 1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL·”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP·”, c.p.e.

Aur, 3,4600 gr., 22 mm, Colecția MIG, inv. 7164/1, KM nr. 12, p. 886

4. Ducat, Holland, 1753

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-53. Armura tip 1. Funda de la snop tip1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL·”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP·”, c.p.e.

Aur, 3,4600 gr., 22 mm, Colecția MIG, inv. 7164/2, KM nr. 12, p. 886

5. Ducat, Holland, 1755

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-55. Armura tip 1. Funda de la snop tip1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL·”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP·”, c.p.e.

Aur, 3,4700 gr., 22 mm, Colecția MIG, inv. 7165, KM nr. 12, p. 886

6. Ducat, Holland, 1757

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-57. Armura tip 1. Funda de la snop tip1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL·”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP·”, c.p.e.

Aur, 3,5000 gr., 22 mm, Colecția MIG, inv. 7166/1, KM nr. 12, p. 886

7. Ducat, Holland, 1757

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-57. Armura tip 1. Funda de la snop tip1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL·”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP·”, c.p.e.

Aur, 3,5100 gr., 22 mm, Colecția MIG, inv. 7166/2, KM nr. 12, p. 886

8. **Ducat**, Holland, 1758

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-58. Armura tip 1. Funda de la snop tip 1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL.”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuș ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4910 gr., 22 mm, Colecția MIG, inv. 7167/1, KM nr. 12, p. 886

9. **Ducat**, Holland, 1758

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-58. Armura tip 1. Funda de la snop tip 1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL.”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuș ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4400 gr., 22 mm, Colecția MIG, inv. 7167/2, KM nr. 12, p. 886

10. **Ducat**, Holland, 1758

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-58. Armura tip 1. Funda de la snop tip 1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL.”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuș ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4600 gr., 22 mm, Colecția MIG, inv. 7167/3, KM nr. 12, p. 886

11. **Ducat**, Utrecht, 1758

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-58. Armura tip 2. Funda de la snop tip 2. Scut mic în spatele căștii. Legendă circulară: „CONCORDIA RES - PAR:CRES:TRA.”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuș ornat cu motive vegetale stilizate, tip 2: „MO:ORD:/PROVIN:/FOEDER:/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4746 gr., 22 mm, Colecția MIG, inv. 7168/1, KM nr. 7, p. 891

12. **Ducat**, Utrecht, 1758

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-58. Armura tip 2. Funda de la snop tip 2. Scut mic în spatele căștii. Legendă circulară: „CONCORDIA RES - PAR:CRES:TRA.”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuș ornat cu motive vegetale stilizate, tip 2: „MO:ORD:/PROVIN:/FOEDER:/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4640 gr., 22 mm, Colecția MIG, inv. 7168/2, KM nr. 7, p. 891

13. **Ducat**, Utrecht, 1759

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-59. Armura tip 2. Funda de la snop tip 2. Scut mic în spatele căștii. Legendă circulară: „CONCORDIA RES - PAR:CRES:TRA.”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 2 : „MO:ORD:/PROVIN:/FOEDER:/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4761 gr., 22 mm, Colecţia MIG, inv. 7169, KM nr. 7, p. 891

14. **Ducat**, Holland, 1759

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-59. Armura tip 1. Funda de la snop tip1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL.”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1 : „MO:ORD:/PROVIN:/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4419 gr., 22 mm, Colecţia MIG, inv. 7170, KM nr. 12, p. 886

15. **Ducat**, Holland, 1760

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-60. Armura tip 1. Funda de la snop tip1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL.”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN:/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4843 gr., 22 mm, Colecţia MIG, inv. 7171, KM nr. 12, p. 886

16. **Ducat**, Utrecht, 1760

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-60. Armura tip 2. Funda de la snop tip 2. Scut mic în spatele căștii. Legendă circulară: „CONCORDIA RES - PAR:CRES:TRA.”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 2: „MO:ORD:/PROVIN:/FOEDER:/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4549 gr., 22 mm, Colecţia MIG, inv. 7172/1, KM nr. 7, p. 891

17. **Ducat**, Utrecht, 1760

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-60. Armura tip 2. Funda de la snop tip 2. Scut mic în spatele căștii. Legendă circulară: „CONCORDIA RES - PAR:CRES:TRA.”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 2: „MO:ORD:/PROVIN:/FOEDER:/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4516 gr., 22 mm, Colecţia MIG, inv. 7172/2, KM nr. 7, p. 891

18. **Ducat**, Holland, 1761

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-61. Armura tip 1. Funda de la snop tip1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL.”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN:/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4550 gr., 22 mm, Colecţia MIG, inv. 7173/1, KM nr. 12, p. 886

19. **Ducat**, Holland, 1761

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-61. Armura tip 1. Funda de la snop tip1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL·”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuș ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4838 gr., 22 mm, Colecția MIG, inv. 7173/2, KM nr. 12, p. 886

20. **Ducat**, Holland, 1761

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-61. Armura tip 1. Funda de la snop tip1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL·”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuș ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4223 gr., 21 mm, Colecția MIG, inv. 7173/3, KM nr. 12, p. 886

21. **Ducat**, Holland, 1761

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-61. Armura tip 1. Funda de la snop tip1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL·”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuș ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4418 gr., 23 mm, Colecția MIG, inv. 7173/4, KM nr. 12, p. 886

22. **Ducat**, Utrecht, 1761

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-61. Armura tip 2. Funda de la snop tip 2. Scut mic în spatele căștii. Legendă circulară: „CONCORDIA RES - PAR:CRES:TRA.”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuș ornat cu motive vegetale stilizate, tip 2: „MO:ORD:/PROVIN:/FOEDER:/ BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4716 gr., 22 mm, Colecția MIG, inv. 7174, KM nr. 7, p. 891

23. **Ducat**, West Friesland, 1761

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-61. Armura tip 3. Funda de la snop tip 3. Cocos în spatele căștii. Legendă circulară: „CONCOR·RESPAR·--CRES:WESTF.”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuș ornat cu motive vegetale stilizate, tip 3: „MO:ORD:/PROVIN:/FOE·DER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4508 gr., 21 mm, Colecția MIG, inv. 7175, KM nr. 93, p. 894

24. **Ducat**, Holland, 1762

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-62. Armura tip 1. Funda de la snop tip1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL·”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4468 gr., 23 mm, Colecţia MIG, inv. 7176/1, KM nr. 12, p. 886

25. Ducat, Holland, 1763

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-63. Armura tip 1. Funda de la snop tip1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL.”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4433 gr., 22 mm, Colecţia MIG, inv. 7176/2, KM nr. 12, p. 886

26. Ducat, Utrecht, 1762

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-62. Armura tip 2. Funda de la snop tip 2. Scut mic în spatele căștii. Legendă circulară: „CONCORDIA RES - PAR:CRES:TRA.”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 2: „MO:ORD:/PROVIN:/FOEDER:/ BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4800 gr., 22 mm, Colecţia MIG, inv. 7177, KM nr. 7, p. 891

27. Ducat, Holland, 1764

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-64. Armura tip 1. Funda de la snop tip1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL.”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4752 gr., 22 mm, Colecţia MIG, inv. 7178, KM nr. 12, p. 886

28. Ducat, Holland, 1765

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-65. Armura tip 1. Funda de la snop tip1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL.”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4508 gr., 22 mm, Colecţia MIG, inv. 7179, KM nr. 12, p. 886

29. Ducat, Gelder, 1766

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-66. Armura tip 4. Funda de la snop tip 4. Legendă circulară: „CONC.RES.PAR.-CRESC.D.G.& C.Z.”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 4: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER:/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4725 gr., 21 mm, Colecţia MIG, inv. 7180, KM nr. 78, p. 882

30. **Ducat**, Holland, 1768

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-68. Armura tip 1. Funda de la snop tip1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL·”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP”, c.p.e.

Aur, 3,4900 gr., 23 mm, Colecția MIG, inv. 7181/1, KM nr. 12, p. 886

31. **Ducat**, Holland, 1768

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-68. Armura tip 1. Funda de la snop tip1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL·”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP”, c.p.e.

Aur, 3,4600 gr., 22 mm, Colecția MIG, inv. 7181/2, KM nr. 12, p. 886

32. **Ducat**, Holland, 1768

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-68. Armura tip 1. Funda de la snop tip 1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL·”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP”, c.p.e.

Aur, 3,4666 gr., 22 mm, Colecția MIG, inv. 7181/3, KM nr. 12, p. 886

33. **Ducat**, Utrecht, 1768

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-68. Armura tip 2. Funda de la snop tip 2. Legendă circulară: „CONCORDIA RES - PAR:CRES:TRA·”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 2: „MO:ORD:/PROVIN:/FOEDER:/ BELG·AD/LEG·IMP”, c.p.e.

Aur, 3,4670 gr., 22 mm, Colecția MIG, inv. 7182, KM nr. 7, p. 891

34. **Ducat**, Holland, 1769

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-69. Armura tip 1. Funda de la snop tip 1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL·”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP”, c.p.e.

Aur, 3,4981 gr., 23 mm, Colecția MIG, inv. 7183/1, KM nr. 12, p. 886

35. **Ducat**, Holland, 1769

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-69. Armura tip 1. Funda de la snop tip 1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL·”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4600 gr., 22 mm, Colecţia MIG, inv. 7183/2, KM nr. 12, p. 886

36. Ducat, Holland, 1769

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-69. Armura tip 1. Funda de la snop tip 1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL.”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4935 gr., 22 mm, Colecţia MIG, inv. 7183/3, KM nr. 12, p. 886

37. Ducat, Holland, 1769

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-69. Armura tip 1. Funda de la snop tip 1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL.”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4686 gr., 22 mm, Colecţia MIG, inv. 7183/4, KM nr. 12, p. 886

38. Ducat, Holland, 1769

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-69. Armura tip 1. Funda de la snop tip 1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL.”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4783 gr., 22 mm, Colecţia MIG, inv. 7183/5, KM nr. 12, p. 886

39. Ducat, Utrecht, 1769

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-69. Armura tip 2. Funda de la snop tip 2. Legendă circulară: „CONCORDIA RES - PAR:CRES:TRA.”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 2: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/ BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,5084 gr., 22 mm, Colecţia MIG, inv. 7184/1, KM nr. 7, p. 891

40. Ducat, Utrecht, 1769

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-69. Armura tip 2. Funda de la snop tip 2. Legendă circulară: „CONCORDIA RES - PAR:CRES:TRA.”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 2: „MO:ORD:/PROVIN:/FOEDER:/ BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4750 gr., 21 mm, Colecţia MIG, inv. 7184/2, KM nr. 7, p. 891

41. **Ducat**, Utrecht, 1769

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-69. Armura tip 2. Funda de la snop tip 2. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·TRA.”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuș ornat cu motive vegetale stilizate, tip 2: „MO:ORD:/PROVIN:/FOEDER:/ BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,5004 gr., 22 mm, Colecția MIG, inv. 7184/3, KM nr. 7, p. 891

42. **Ducat**, Holland, 1770

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-70. Armura tip 1. Funda de la snop tip 1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL.”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuș ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4662 gr., 22 mm, Colecția MIG, inv. 7185/1, KM nr. 12, p. 886

43. **Ducat**, Holland, 1770

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-70. Armura tip 1. Funda de la snop tip 1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL.”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuș ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4504 gr., 23 mm, Colecția MIG, inv. 7185/2, KM nr. 12, p. 886

44. **Ducat**, Holland, 1770

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-70. Armura tip 1. Funda de la snop tip 1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL.”, c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuș ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4798 gr., 23 mm, Colecția MIG, inv. 7185/3, KM nr. 12, p. 886

45. **Ducat**, Holland, 1770

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-70. Armura tip 1. Funda de la snop tip 1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL.” c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuș ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4467 gr., 23 mm, Colecția MIG, inv. 7185/4, KM nr. 12, p. 886

46. **Ducat**, Holland, 1770

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-70. Armura tip 1. Funda de la snop tip 1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL.” c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4847 gr., 22 mm, Colecţia MIG, inv. 7185/5, KM nr. 12, p. 886

47. **Ducat**, Holland, 1770

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-70. Armura tip 1. Funda de la snop tip 1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL.” c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,5016 gr., 23 mm, Colecţia MIG, inv. 7185/6, KM nr. 12, p. 886

48. **Ducat**, Holland, 1770

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-70. Armura tip 1. Funda de la snop tip 1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL.”

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4881 gr., 23 mm, Colecţia MIG, inv. 7185/7, KM nr. 12, p. 886

49. **Ducat**, Holland, 1770

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-70. Armura tip 1. Funda de la snop tip 1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL.” c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4283 gr., 22 mm, Colecţia MIG, inv. 7185/8, KM nr. 12, p. 886

50. **Ducat**, Holland, 1770

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-70. Armura tip 1. Funda de la snop tip 1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL.” c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4972 gr., 22 mm, Colecţia MIG, inv. 7185/9, KM nr. 12, p. 886

51. **Ducat**, Holland, 1770

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-70. Armura tip 1. Funda de la snop tip 1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL.” c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4596 gr., 22 mm, Colecţia MIG, inv. 7185/10, KM nr. 12, p. 886

52. **Ducat**, Utrecht, 1770

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-70. Armura tip 2. Funda de la snop tip 2. Legendă circulară: „CONCORDIA RES - PAR·CRES·TRA.” c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 2: „MO:ORD:/PROVIN:/FOEDER:/ BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4861 gr., 22 mm, Colecția MIG, inv. 7186/1, KM nr. 7, p. 891

53. **Ducat**, Utrecht, 1770

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-70. Armura tip 2. Funda de la snop tip 2. Legendă circulară: „CONCORDIA RES - PAR·CRES·TRA.” c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 2: „MO:ORD:/PROVIN:/FOEDER:/ BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4861 gr., 23 mm, Colecția MIG, inv. 7186/2, KM nr. 7, p. 891

54. **Ducat**, Holland, 1771

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-71. Armura tip 1. Funda de la snop tip 1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL·” c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4939 gr., 22 mm, Colecția MIG, inv. 7187/1, KM nr. 12, p. 886

55. **Ducat**, Holland, 1771

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-71. Armura tip 1. Funda de la snop tip 1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL·” c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4508 gr., 22 mm, Colecția MIG, inv. 7187/2, KM nr. 12, p. 886

56. **Ducat**, Holland, 1770

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-71. Armura tip 1. Funda de la snop tip 1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL·” c.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.e.

Aur, 3,4542 gr., 22 mm, Colecția MIG, inv. 7187/3, KM nr. 12, p. 886

57. **Ducat**, Holland, 1770

AV. Cavaler în picioare, spre stânga, purtând armură, ținând în mâna stângă un snop de șapte săgeți. Milesimul 17-71. Armura tip 1. Funda de la snop tip 1. Legendă circulară: „CONCORDIA·RES - PAR·CRES·HOL·” c.p.e.

RV. Legendă pe cinci rânduri, în cartuş ornat cu motive vegetale stilizate, tip 1: „MO:ORD:/PROVIN/FOEDER/BELG·AD/LEG·IMP.”, c.p.e.

Aur, 3,4735 gr., 22 mm, Colecţia MIG, inv. 7187/4, KM nr. 12, p. 886

Imperiul Habsburgic

58. **Ducat**, Imperiul Habsburgic, 1759

AV. Bustul împărătesei Maria Theresia, spre dreapta şi legenda circulară: „M·THERESIA·D·G·RO·I·GE·HU·BO·RE.”, c.p.e. .

RV. Vulturul bicefal, imperial, timbrat de o coroană închisă. Legenda circulară: „AR·AU·DUX·BU·ME·P·TRAN·CO·TY·1759.”, c.p.e..

Aur, 3,4900 gr., 22,5mm, Colecţia MIG; inv; 7161; KM nr. 548, p.5 9

Ragusa

59. **Taler**, Ragusa, 1753

AV. Bust spre stânga şi legenda circulară: „REC[TOR·REI] – ·RHACVSIN.”, c.p.e.

RV. Stema oraşului Ragusa şi legenda circulară: „**Ducat**·ET·SEM· – REI[P·RAC]·1753”, sigla G·B, c.p.e., KM nr. 7, p.891

Argint; 28,05 gr., 42 mm, Colecţia MMT, inv. 473, KM nr. 18, p. 935

60. **Taler**, Ragusa, 1753

AV. Bust spre stânga şi legenda circulară: „·RECTOR·REIP· – RHACVSIN.”, c.p.e.

RV. Stema oraşului Ragusa şi legenda circulară: „DUCAT·ET·SEM· – [R]EIP·RAC·1753”, sigla [C·B], c.p.e.

Argint; 27,91 gr., 41 mm, Colecţia MMT, inv. 478, KM nr. 7, p. 891

61. **Taler**, Ragusa, 1753

AV. Bust spre stânga şi legenda circulară: „·RHACVSIN· – RECTOR·REIP.”, c.p.e.

RV. Stema oraşului Ragusa şi legenda circulară: „DUCAT·ETSEM· – ·REIP·RAC·1753”, c.p.e.

Argint; 28,38 gr., 41 mm, Colecţia MMT, inv. 480, KM nr. 7, p. 891

62. **Taler**, Ragusa, 1754

AV. Bust spre stânga şi legenda circulară: „·RVACVSIN· – RECTOR·REIP.”, c.p.e.

RV. Stema oraşului Ragusa şi legenda circulară: „DUCAT·ET·SEM· – ·REIP·RAC·1754”, sigla C·B, c.p.e.

Argint; 28,02 gr., 42 mm, Colecţia MMT, inv. 489, KM nr. 7, p. 891

63. **Taler**, Ragusa, 1755

AV. Bust spre stânga şi legenda circulară: „·RHACVSIN· – RECTOR·REIP.”, c.p.e.

RV. Stema oraşului Ragusa şi legenda circulară: „DUCAT·ET·SEM· – REIP·RAC·1755”, sigla G·B, c.p.e.

Argint; 28,20 gr., 42 mm, Colecţia MMT, inv. 490, KM nr. 7, p. 891.

64. **Taler**, Ragusa, 1756

AV. Bust spre stânga și legenda circulară: „RHACVSIN· – RECTOR·REIP”, c.p.e.

RV. Stema orașului Ragusa și legenda circulară: „DUCAT·ETSEM· – REIP·RHAC 1756”, sigla G·B, c.p.e.

Argint; 28,23 gr., 42 mm, Colecția MMT, inv. 497, KM nr. 7, p. 891

65. **Taler**, Ragusa, 1757

AV. Bust spre stânga și legenda circulară: „RHACVSIN· – RECTOR·REIP”, c.p.e.

RV. Stema orașului Ragusa și legenda circulară: „DUCAT·ET·SEM· – ·REIP·RAC·1757”, sigla C·B, c.p.e.

Argint; 28,37 gr., 42 mm, Colecția MMT, inv. 469, KM nr. 7, p. 891

66. **Taler**, Ragusa, 1757

AV. Bust spre stânga și legenda circulară: „RHACVSIN· – RECTOR·REIP”, c.p.e.

RV. Stema orașului Ragusa și legenda circulară: „DUCAT·ET·SEM· – ·REIP·RAC·1757”, sigla C·B, c.p.e.

Argint; 27,97 gr., 42 mm, Colecția MMT, inv. 499, KM nr. 7, p. 891

67. **Taler**, Ragusa, 1760

AV. Bust spre stânga și legenda circulară: „[R]HACVSIN· – RECTOR·REIP”, c.p.e.

RV. Stema orașului Ragusa și legenda circulară: „DUCAT·[ET]·SEM· – ·REIP·RAC·1760”, sigla G·B, c.p.e.

Argint; 28,03 gr., 42 mm, cupru la suprafață, Colecția MMT, inv. 484, KM nr. 7, p. 891

68. **Taler**, Ragusa, 1762

AV. Bust spre stânga și legenda circulară: „·RHACVSIN· – RECTOR·REIP”, c.p.e.

RV. Stema orașului Ragusa și legenda circulară: „DUCAT·ET·SEM· – ·REIP·RAC·1762”, sigla G·B, c.p.e.

Argint; 28,17 gr., 42 mm, Colecția MMT, inv. 471, KM nr. 7, p. 891

69. **Taler**, Ragusa, 1762

AV. Bust spre stânga și legenda circulară: „·RHACVSIN· – RECTOR·REIP”, c.p.e.

RV. Stema orașului Ragusa și legenda circulară: „DUCAT·ET·SEM· – ·REIP·RAC·1762”, sigla G·B, c.p.e.

Argint; 28,45 gr., 42 mm, Colecția MMT, inv. 487, KM nr. 7, p. 891

70. **Taler**, Ragusa, 1762

AV. Bust spre stânga și legenda circulară: „·RHACVSIN· – REC[TOR·RE]IP”, c.p.e.

RV. Stema orașului Ragusa și legenda circulară: „DUCAT·ET·SEM· – REIP·RAC·1762”, sigla G·B, c.p.e.

Argint; 28,68 gr., 42 mm, Colecția MMT, inv. 500, KM nr. 7, p. 891

71. **Taler**, Ragusa, 1763

AV. Bust spre stânga și legenda circulară: „[RHA]CVSIN· – RECTOR·REIP”, c.p.e.

RV. Stema oraşului Ragusa şi legenda circulară: „DUCAT·[ET·SE]M – ·REIP·RAC·1763”, sigla G·B, c.p.e.

Argint; 28,47 gr., 42 mm, Colecţia MMT, inv. 483, KM nr. 7, p. 891

72. **Taler**, Ragusa, 1763

AV. Bust spre stânga şi legenda circulară: „·RHACVSIN· – RECTOR·REIP·”, c.p.e.

RV. Stema oraşului Ragusa şi legenda circulară: „DUCAT·ET·SEM· – ·REIP·RAC·1763”, sigla G·B, c.p.e.

Argint; 28,03gr., 43mm, Colecţia MMT, inv. 494, KM nr. 7, p. 891

73. **Taler**, Ragusa, 1764

AV. Bust spre stânga şi legenda circulară: „·RHACVSIN· – RECTOR·REIP·”, c.p.e.

RV. Stema oraşului Ragusa şi legenda circulară: „DUCAT·ET·SEM· – ·REIP·RAC·1764”, sigla G·B, c.p.e.

Argint; 28,26 gr., 43 mm, Colecţia MMT, inv. 498, KM nr. 7, p. 891

74. **Taler**, Ragusa, 1765

AV. Bust spre stânga şi legenda circulară: „·RHACVSIN· – RECTOR·REIP·”, c.p.e.

RV. Stema oraşului Ragusa şi legenda circulară: „DUCAT·E·T SEM· – ·REIP·RAC·1765”, sigla C·B, c.p.e.

Argint; 28,48 gr., 42 mm, Colecţia MMT, inv. 477, KM nr. 7, p. 891

75. **Taler**, Ragusa, 1765

AV. Bust spre stânga şi legenda circulară: „·RHACVSIN· – RECTOR·REIP·”, c.p.e.

RV. Stema oraşului Ragusa şi legenda circulară: „DUCAT·ET·SEM· – ·REIP·RAC·1765”, sigla G·B, c.p.e.

Argint; 28,18 gr., 42 mm, Colecţia MMT, inv. 479, KM nr. 7, p. 891

76. **Taler**, Ragusa, 1765

AV. Bust spre stânga şi legenda circulară: „·RHACVSIN· – RECTOR·REIP·”, c.p.e.

RV. Stema oraşului Ragusa şi legenda circulară: „DUCAT·ET·SEM· – REIP·RAC·1765”, c.p.e.

Argint; 28,40gr., 42 mm, Colecţia MMT, inv. 493, KM nr. 7, p. 891

77. **Taler**, Ragusa, 1766

AV. Bust spre stânga şi legenda circulară: „·RHACVSIN· - RECTOR·REIP·”, c.p.e.

RV. Stema oraşului Ragusa şi legenda circulară: „DUCAT·ET·SE – M·REI·RAC·1766”, sigla G·A, c.p.e.

Argint; 28,23 gr., 41 mm, Colecţia MMT, inv. 467, KM nr. 7, p. 891

78. **Taler**, Ragusa, 1766

AV. Bust spre stânga şi legenda circulară: „·RHACVSIN· – RECTOR·REI·”, sigla D·B, c.p.e.

RV. Stema oraşului Ragusa şi legenda circulară: „DUCAT·E[T·SE]M – REIP·RAC·1766”, sigla D·B, c.p.e.

Argint; 28,32 gr., 41mm, Colecţia MMT, inv. 495, KM nr. 7, p. 891

79. **Taler**, Ragusa, 1767

AV. Bust spre stânga și legenda circulară: „RHACVSIN· – RECTOR·REI”, sigla G·B, c.p.e.

RV. Stema orașului Ragusa și legenda circulară: „DUCAT·ET·SEM· – REIP·RAC·1767”, sigla G·A, c.p.e.

Argint; 28,54 gr., 41 mm, Colecția MMT, inv. 472, KM nr. 7, p. 891

80. **Taler**, Ragusa, 1767

AV. Bust spre stânga și legenda circulară: „RHACVSIN· – RECTOR·REI”, sigla D·M, c.p.e.

RV. Stema orașului Ragusa și legenda circulară: „DUCAT·ET·SEM – REIP·RAC·1767”, sigla C·M, c.p.e.

Argint; 28,50 gr., 41 mm, Colecția MMT, inv. 474, KM nr. 7, p. 891

81. **Taler**, Ragusa, 1768

AV. Bust spre stânga și legenda circulară: „[RHACV]SIN· – RECTO[R·R]EI”, sigla G·B, c.p.e.

RV. Stema orașului Ragusa și legenda circulară: „[DUCAT·E]T·SEM – REI[P·RA]C·1768”, sigla D·M, c.p.e.

Argint; 28,27 gr., 41 mm, Colecția MMT, inv. 488, KM nr. 7, p. 891

82. **Taler**, Ragusa, 1769

AV. Bust spre stânga și legenda circulară: „RHACVSIN· – RECTOR·REI”, sigla G·B, c.p.e.

RV. Stema orașului Ragusa și legenda circulară: „DUCATV·ET·SEM – REIP·RAC·1769”, sigla D·M, c.p.e.

Argint; 28,29 gr., 41 mm, Colecția MMT, inv. 485, KM nr. 7, p. 891

83. **Taler**, Ragusa, 1771

AV. Bust spre stânga și legenda circulară: „RHACVSIN· – RECTOR·REI”, sigla G·A, c.p.e.

RV. Stema orașului Ragusa și legenda circulară: „DUCAT·ET·SEM· – REIP·RAC·1771”, sigla G·A, c.p.e.

Argint; 28,22 gr., 40 mm, Colecția MMT, inv. 481, KM nr. 7, p. 891

84. **Taler**, Ragusa, 1771

AV. Bust spre stânga și legenda circulară: „RHACVSIN· – RECTOR·REI”, sigla G·A, c.p.e.

RV. Stema orașului Ragusa și legenda circulară: „DUCAT·ET·SEM· – REIP·RAC·1771”, sigla D·M, c.p.e.

Argint; 28,14 gr., 41 mm, Colecția MMT, inv. 482, KM nr. 7, p. 891

85. **Taler**, Ragusa, 1772

AV. Bust spre stânga și legenda circulară: „RHACVSIN· – RECTOR·RE”, sigla G·A, c.p.e.

RV. Stema orașului Ragusa și legenda circulară: „DUCAT·ET·SEM· – REIP·RAC·1772”, sigla D·M, c.p.e.

Argint; 28,41 gr., 41 mm, Colecția MMT, inv. 491, KM nr. 7, p. 891

86. **Taler**, Ragusa, 1772

AV. Bust spre stânga și legenda circulară: „RHACVSIN – RECTORREI”, sigla G·A, c.p.e.

RV. Stema oraşului Ragusa şi legenda circulară: „DUCAT·ET·SEM – REIP·RAC·1772”, sigla D·M, c.p.e.

Argint; 28,03 gr.; 42 mm, Colecţia MMT, inv. 492, KM nr. 7, p. 891

87. **Taler**, Ragusa, 1773

AV. Bust spre stânga şi legenda circulară: „RHACVSIN· – RECTOR·REI”, sigla G-A, c.p.e.

RV. Stema oraşului Ragusa şi legenda circulară: „DUCAT·ET·SEM· – ·REIP·RAC·1773”, sigla D·M, c.p.e.

Argint; 28,24 gr., 41 mm, Colecţia MMT, inv. 470, KM nr. 7, p. 891

88. **Taler**, Ragusa, 1774

AV. Bust spre stânga şi legenda circulară: „RHACVSIN· – RECTOR·REI”, sigla G-A, c.p.e.

RV. Stema oraşului Ragusa şi legenda circulară: „DUCAT·ET·SEM – REIP·RAC·1774”, sigla D·M, c.p.e.

Argint; 28,29 gr., 41 mm, Colecţia MMT, inv. 476, KM nr. 7, p. 891

89. **Taler**, Ragusa, 1775

AV. Bust spre stânga şi legenda circulară: „RHACVSIN· – RECTOR·REI”, sigla G-A, c.p.e.

RV. Stema oraşului Ragusa şi legenda circulară: „DUCAT·ET·SEM – REIP·RAC·1775”, sigla G·A, c.p.e.

Argint; 28,60 gr., 41 mm, Colecţia MMT, inv. 496, KM nr. 7, p.891

90. **Taler**, Ragusa

AV. Bust spre stânga şi legenda circulară: „RHACVSIN – RECTOR·REIP”, sigla G-B, c.p.e.

RV. Stema oraşului Ragusa şi legenda circulară: „DUCAT·ET·SEM· – ·REIP·RAC· 17[67]”, sigla D·M, c.p.e.

Argint; 28,45 gr., 41 mm, Colecţia MMT, inv. 475, KM nr. 7, p. 891

91. **Taler**, Ragusa

AV. Bust spre stânga şi legenda circulară: „·RHACVSIN· – · [R]ECTOR·REIP”, c.p.e.

RV. Stema oraşului Ragusa şi legenda circulară: „DUCAT·ET·SEM· – ·REIP·RAC·17[..](67?)”, sigla G·B, c.p.e.

Argint; 28,28 gr., 42 mm, Colecţia MMT, inv. 486, KM nr. 7, p. 891

92. **Taler**, Ragusa

AV. Bust spre stânga şi legenda circulară: „RHACVSIN· – R[ECTOR]·REIP”, c.p.e.

RV. Stema oraşului Ragusa şi legenda circulară: „DUCAT·ET·SEM· – ·REIP·RAC·17[..]”, sigla G·B, c.p.e.

Argint; 28,43 gr., 41,5 mm, Colecţia MMT, inv. 468, KM nr. 7, p. 891.

Tabel 1

Componența procentuală a tezaurului după emitentul monedelor

Nr. crt.	Nominal	Oraș emitent	Nr. monede	Procent
1	Ducat	Holland	42	45,65
2	Ducat	Utrecht	13	14,13
3	Ducat	West Friesland	1	1,09
4	Ducat	Gelder	1	1,09
5	Ducat	Imperiul Habsburgic	1	1,09
6	Taler	Ragusa	34	36,95

Tabel 2

Componența tezaurului după anul emiterii

Nr. crt.	Datare	Ducat Țările de Jos	Ducat Imperiul Habsburgic	Taler Ragusa	Nr. monede Total
1	1738	1			1
2	1750	2			1
3	1753	2		2	4
4	1754			1	1
5	1755	1		1	1
6	1756			1	1
7	1757	2		2	4
8	1758	5			5
9	1759	2	1		3
10	1760	3		1	4
11	1761	6			6
12	1762	2		3	5
13	1763	1		2	3
14	1764	1		1	2
15	1765	1		2	3
16	1766	1		2	3
17	1767			2	2
18	1768	4		1	5
19	1769	8		1	9
20	1770	14			12
21	1771	2		2	4
22	1772			2	2
23	1773			1	1
24	1774			1	1
25	1775			1	1

26	An ilizibil			3	3
	Total	58	1	34	92

Din analiza componenței tezaurului constatăm că acesta conține două tipuri monetare, ducați din aur, cu titlul de 986‰ și taleri din argint, cu titlu inferior, sub 750‰.

În cazul primului tip monetar emitenții sunt orașele Holland, Utrecht, West Frisia, Gelder și o singură piesă provine din Imperiul Habsburgic.

Ducații ce provin din orașele din Provinciile Unite se deosebesc prin câteva elemente specifice fiecărui emitent.

Astfel ducații emisi de orașul Holland au pe avers reprezentat un cavaler într-un anumit tip de armură, numită de noi „tip 1”, iar funda de la snopul de săgeți are o formă diferită de a celorlalți emitenți. De aceea am denumit funda „tip 1” pentru Holland, „tip 2” pentru Utrecht, „tip 3” pentru West Frisia și „tip 4” pentru Gelder.

Ducații Provinciilor Unite se deosebesc și prin existența unor elemente situate în spatele căștii cavalerului de pe avers, cum ar fi scutul, pe monedele emise de Utrecht, sau un cocoș, pe cele emise de West Frisia.

Și în ce privește reversul acestor piese numismatice există evident anumite deosebiri materializate prin ornamentarea diferită a cartușului ce conține legenda și chiar prin numărul și poziția punctelor din textul legendei. Am denumit aceste tipuri de avers de la 1 la 4, corespunzător orașelor menționate, cu remarca că în cazul orașului Holland avem două variante, datorate numărului și poziției punctelor din textul legendei.

Al doilea tip monetar este emis în exclusivitate de orașul dalmat Ragusa, între anii 1753-1775, fiind denumit taler rectoral, după efigia conducătorului statului–oraș raguzan, ce apare pe aversul monedelor. În sistemul monetar raguzan era echivalentul a unui ducat și jumătate (ducat et semis), a 60 de grosetti, sau a 360 de soldii.

Și acest nominal are mai multe variante, pentru același tip de bază, concretizate prin apariția sau nu a unor sigle pe avers și pe revers, unele modificări în textul legendelor, sau a poziției și numărului de puncte din cadrul acestora.

În alcătuirea tezaurului de la Țigănești cele mai numeroase nominaluri sunt ducații emiși de orașele din Țările de Jos, Holland deținând un procent de 45,65% din totalul monedelor acestui tezaur, așa cum rezultă din tabelul 1.

Cea mai veche piesă din tezaur este un ducat emis de Holland, în anul 1738, iar cea mai recentă, așa cum reiese și din tabelul 2, este un taler emis de orașul Ragusa.

După distribuția pe anii de emisie și după cea mai recentă piesă din tezaur rezultă o perioadă de acumulare a acestui tezaur undeva după mijlocul secolului al XVIII-lea. Opinem că ascunderea acestuia s-a făcut spre sfârșitul acestui veac, unul din motive fiind nesiguranța din Țările Române provocată de prezența unor trupe străine, sau iminența unor conflicte militare, între Turcia și Rusia, care după cum știm au avut loc pe teritoriul românesc la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului XIX.

**THE MONETARY THESAURUS FROM ȚIGĂNEȘTI,
MUNTENI VILLAGE, GALAȚI COUNTY**

- Abstract -

The monetary thesaurus from Țigănești, Munteni village, Galați County was discovered in the 7th decade of the XXth century and consisted of about 60 golden coins and around 100 silver ones.

The thesaurus has been preserved only in part; among the recovered pieces, there are the Ducats issued by the towns of Holland (42), Utrecht (13), Gelder (1), West Frisia (1) from the Lower Countries and from the Habsburgic Empire, as well as the rectoral Taller, issued by the Dalmatian town of Ragusa.

All the coins were issued in the XVIIIth century, the oldest in 1738 and the latest in 1775, and they are now in the patrimony of the History Museum of Galați and of the Mixed Museum of Tecuci.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

559

62

63

64

65

66

67

68

69

561

70

71

72

73

562

74

75

76

77

563

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

TEZAURUL MONETAR MEDIEVAL DESCOPERIT LA ȚEPU, JUDEȚUL GALAȚI¹

COSTEL ILIE, MIRCEA NICU

Situat la intersecția drumurilor comerciale medievale, într-un areal de convergențe materiale și spirituale, teritoriul județului Galați păstrează numeroase mărturii numismatice ce au fost descoperite, atât în urma unor cercetări arheologice, cât și fortuit, cu prilejul efectuării unor lucrări agricole, edilitare, etc., de diferiți cetățeni sau agenți economici.

Colecția numismatică deținută de Muzeul Mixt din Tecuci este constituită din piese numismatice extrem de interesante, provenite din situl arheologic de la Poiana² și din tezaure monetare descoperite întâmplător în orașul Tecuci și în diferite localități din apropiere.³

Dintre tezaurele descoperite fortuit ne vom opri, în prezentul material, asupra celor două depozite monetare ce provin din localitatea Țepu, județul Galați.

Din această localitate provin două loturi de monede, asemănătoare în ceea ce privește compoziția lor, descoperite în locuri diferite pe teritoriul comunei.

Primul lot a fost descoperit în anul 1964, în punctul Valea Sociului, lângă pădurea Șendreasca, spre sud de Valea Cernica, înspre Tecucel, și este compus din 127 monede din secolul al XVIII-lea, emisiuni ale imperiilor otoman și țarist⁴.

O compoziție similară o are și cel de-al doilea lot descoperit în satul Țepu de Sus, comuna Țepu, județul Galați, în anul 1965, pe dealul Baltagan, de către Nistor Ghițilina, în timp ce efectua lucrări agricole⁵. Acest lot este constituit din 109 monede otomane și 7 rusești, toate datate în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. Ambele loturi au intrat în posesia Muzeului Mixt Tecuci și sunt inventariate în colecția numismatică între numerele 501 și 783.

Piesele numismatice se află într-o stare bună de conservare, prezentând diferite grade de uzură, în funcție de perioada cât au fost în circulație.

Monedele otomane sunt emisiuni ale sultanilor Mustafa III (1757-1774) și Abdul Hamid I (1774-1789), realizate din billon, cu valori nominale de 1 Zolta (30 para), 1 Kuruş (40 para, piastru) și 2 Zolta (60 para, altmışlik), iar emisiunile Imperiului țarist sunt bătute din argint în timpul țarinelor Elisabeta (1741-1761) și Ecaterina a II-a (1762-1796), cu valori nominale de 10, 20, 25 Kopeici și 1 rublă.

¹ Articol apărut în revista Danubius, XXV, 2007, Galați, pp. 45 - 72.

² S. Teodor, V. M. Bârliba, *Descoperiri monetare din așezarea geto-dacică de la Poiana-Tecuci*, în „Arheologia Moldovei”, XVI, 1993, pp. 121-129; S. Teodor, S. Țau, M. Nicu, *Tezaurul de monede callatienne, descoperit la Poiana, județul Galați*, în „Thraco-Dacica”, VIII, 1987, pp. 133-138; B. Mitrea, *Descoperirile de monede romane din așezarea geto-dacă de la Poiana și importanța lor istorică*, în „Studii și Cercetări de Istorie Veche”, VIII, 1957, 1-4, pp. 167-170.

³ Colecția Muzeului Mixt Tecuci cuprinde peste 20.000 de monede ce provin din tezaure descoperite la Tecuci, Podoleni, Ciorăști, Țigănești și Țepu. (C. Ilie, M. Nicu, *Situri și puncte arheologice din județul Galați*, în „Danubius”, XX, Galați, 2002, pp. 5-42; Idem, *Note privind tezaure monetare descoperite în zona Tecuci*, în „Danubius”, XXII, Galați, 2004, pp. 169-174; Idem, *Tezaurul monetar de la Țigănești, comuna Munteni, județul Galați*, în „Danubius”, XXIII, Galați, 2005, pp. 127-162.

⁴ Idem, *Situri și puncte arheologice din județul Galați*, în „Danubius”, XX, Galați, 2002, p. 37.

⁵ Idem, *Note privind tezaure monetare descoperite în zona Tecuci*, în „Danubius”, XXII, Galați, 2004, p. 169.

În primul lot (Valea Sociului) constatăm că emisiunile Mustafa III reprezintă 45%, cele ale lui Abdul Hamid I, 34%, iar emisiunile rusești ale Elisabetei și Ecaterinei a II-a, 21% (cf. tabel 1). Cele mai numeroase sunt piesele de 60 de para (altmîșlik), în număr de 52.

După anul emiterii constatăm că cel mai bine sunt reprezentate monedele realizate în anii 1766-1769 pentru Mustafa III și 1774-1775 pentru Abdul Hamid I, iar pentru Rusia, anii 1769-1771 (cf. tabel 2, 3). Din cele 127 piese, 74 sunt din această perioadă reprezentând 58% din numărul total. Această perioadă corespunde în bună parte cu derularea operațiunilor militare din timpul războiului ruso-austro-turc, dintre anii 1768-1774, încheiat cu pacea de la Kuciuk-Kainargi.

Cel de-al doilea lot (Dealul Baltagan), cu o compoziție asemănătoare, păstrează aceleași specii monetare, ponderea cea mai mare având-o pentru moneda otomană, tot altmîșlik-ul (67 piese), iar pentru Rusia rubla în exclusivitate (7 piese). Procentual piesele otomane reprezintă 93,97%, iar cele rusești doar 6,03 % (cf. tabel 4).

Frecvența cea mai mare, în lotul 2 (cf. tabel 5, 6), o au monedele emise în timpul lui Abdul Hamid I, îndeosebi între anii 1775-1781, o perioadă relativ calmă din punct de vedere politic și militar la Marea Neagră și gurile Dunării, un nou război între ruși și otomani derulându-se între 1787-1792.

Din analiza componenței celor două loturi de monede (cf. tabel 7), descoperite la Țepu, constatăm că acestea conțin aceleași tipuri monetare, zolta, kuruși și altmîșlici otomani emiși de sultanii Mustafa III, 79 monede (32%) și Abdul Hamid I, 130 monede (54%), precum și ruble rusești și subdiviziuni ale acestei emise în timpul țarinelor Elisabeta și Ecaterinei a II-a, 34 monede (14%).

Din punct de vedere al tipurilor monetare putem spune că nu avem numeroase variante pentru același nominal și toate sunt semnalate deja în cataloagele de referință⁶. Sintetic, pentru monedele emise de Mustafa III am constatat prezența a unui singur tip de zolta, a două tipuri de kuruși și a unui singur tip de altmîșlik. Pentru nominalurile emise de Abdul Hamid I sunt mai multe variante, două pentru zolta, trei tipuri de kuruși și tot trei pentru altmîșlik.

Trebuie să remarcăm, referitor la acest tezaur monetar, aspectul unitar al locului baterii monedelor otomane, toate piesele provenind din monetăria Islambol (Istanbul), iar materialul din care sunt realizate este billon-ul. De asemenea, toate piesele emise în Rusia, acumulate în acest tezaur, sunt realizate din argint cu titlul peste 750‰ și bătute în monetăriile de la Sankt - Petersburg și Moscova.

Acest fapt ne determină să considerăm, că cele două loturi fac parte din același tezaur, chiar dacă au fost descoperite în locații diferite. Posibil ca deținătorii să-l fi ascuns în două locuri apropiate, pentru mai multă siguranță,

După distribuția pe anii de emisie și după cea mai recentă piesă din tezaur, rezultă o perioadă de acumulare a monedelor în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, între anii 1757 și 1788.

Acumularea monetară de la Țepu avea o valoare însemnată la acea dată, de aproximativ 12.000 para, sumă cu care se putea achiziționa o cantitate de 1000 ocale de făină de grâu în anul 1795⁷.

Tezaurul de la Țepu, cu un total de 243 monede a fost ascuns, cel mai probabil, datorită deselor confruntări militare dintre Turcia și Rusia care aveau ca teatru de operațiuni teritoriul Principatelor Române.

Indiferent de motivația ascunderii acestui tezaur, acesta este important pentru confirmarea intensei circulații monetare în zona Moldovei de sud la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul celui de-al XIX-lea.

Lotul 1, Valea Sociului, comuna Țepu, județul Galați

Imperiul Otoman,

Mustafa III - 1171H.-1187H.(1757-1774), monetăria Islambol, billon

⁶ Pentru identificare monedelor am utilizat următoarele cataloage: Nuri Pere, *Osmanlılarda madenî paralar*, Istanbul, 1968, în continuare Pere; Chester L. Kraus, Clifford Mishler, *Standard Catalog of World Coins -Eighteenth Century*, second edition, Krause Publication, Iola, U.S.A., în continuare KM.

⁷ M. Guboglu, *Catalogul documentelor turcești*, vol I, București, 1960, doc. 565, p. 139

Nr.	Nominal	Datare	Greutate gr.	Ø mm	Tip varianta	Catalog	Inv.
1	Zolta	an 85	14,06	36	sultanül berreyni...	Pere 633, KM 316	655
2	Zolta	an 86	14,10	36	sultanül berreyni...	Pere 633, KM 316	634
3	Zolta	an 87	13,23	35	sultanül berreyni...	Pere 633, KM 316	543
4	Zolta	an 87	13,71	37	sultanül berreyni...	Pere 633, KM 316	638
5	Kurus	an 3	18,81	38	tugra tip 1, cu rozeta	Pere 635, KM 320	662
6	Kuruş	an 4	19,00	39	tugra tip 1, cu rozeta	Pere 635, Km 320	653
7	Kuruş	an 81	18,92	38	tugra tip 2	Pere 635, KM 321	635
8	Kuruş	an 81	19,28	38	tugra tip 2	Pere 635, KM 321	640
9	Kuruş	an 86	18,59	39	tugra tip 2	Pere 636, KM 321	661
10	Kuruş	an 86	18,71	38	tugra tip 2	Pere 635, KM 321	639
11	Kuruş	an 86	19,12	39	tugra tip 2	Pere 636, KM 321	604
12	Kurus	an 86	19,04	39	tugra tip 2	Pere 636, KM 321	650
13	Altmişlik	an 1	27,86	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	637
14	Altmişlik	an 2	27,42	44	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	617
15	Altmişlik	an 2	28,64	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	652
16	Altmişlik	an 3	28,54	42	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	623
17	Altmişlik	an 3	28,87	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	616
18	Altmişlik	an 3	29,05	44	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	621
19	Altmişlik	an 6	29,11	44	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	573

Nr.	Nominal	Datare	Greutate gr.	Ø mm	Tip varianta	Catalog	Inv.
20	Altmişlik	an 7	28,52	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	625
21	Altmişlik	an 7	28,80	44	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	626
22	Altmişlik	an 7	29,37	42	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	629
23	Altmişlik	an 8	28,13	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	647
24	Altmişlik	an 8	28,43	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	632
25	Altmişlik	an 8	28,48	44	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	666
26	Altmişlik	an 9	27,92	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	667
27	Altmişlik	an 9	28,20	44	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	646
28	Altmişlik	an 9	28,42	44	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	614
29	Altmişlik	an 9	29,87	42	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	620
30	Altmişlik	an 80	27,92	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	654
31	Altmişlik	an 80	28,20	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	613
32	Altmişlik	an 80	28,25	44	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	645
33	Altmişlik	an 80	28,31	44	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	618
34	Altmişlik	an 80	28,42	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	665
35	Altmişlik	an 80	28,70	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	630
36	Altmişlik	an 80	28,94	44	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	612
37	Altmişlik	an 80	28,99	44	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	633
38	Altmişlik	an 80	29,11	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	664
39	Altmişlik	an 80	29,45	42	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	619

Nr.	Nominal	Datare	Greutate gr.	Ø mm	Tip varianta	Catalog	Inv.
40	Altmişlik	an 80	29,46	44	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	615
41	Altmişlik	an 81	27,94	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	641
42	Altmişlik	an 81	28,05	44	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	659
43	Altmişlik	an 81	28,09	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	624
44	Altmişlik	an 81	28,12	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	622
45	Altmişlik	an 81	28,33	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	611
46	Altmişlik	an 81	28,45	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	649
47	Altmişlik	an 81	28,73	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	663
48	Altmişlik	an 81	28,90	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	656
49	Altmişlik	an 81	28,93	42	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	657
50	Altmişlik	an 81	28,96	44	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	627
51	Altmişlik	an 81	29,29	44	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	642
52	Altmişlik	an 82	27,98	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	644
53	Altmişlik	an 82	28,05	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	610
54	Altmişlik	an 82	28,54	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	648
55	Altmişlik	an 82	28,60	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	651
56	Altmişlik	an 82	28,90	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	631
57	Altmişlik	an 82	29,17	44	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	628

Abdul Hamid I - 1187H.-1203H.(1774-1789), monetăria Islambol, billon

Nr.	Nominal	Datare	Greutate gr.	Ø mm	Tip varianta	Catalog	Inv
58	Zolta	an 1	13,56	37	sultanül berreyni...	Pere 677, KM 391	548
59	Zolta	an 1	14,51	37	sultanül berreyni...	Pere 677, KM 391	554
60	Zolta	an 7	14,39	36	sultanül berreyni...	Pere 677, KM 391	556
61	Zolta	an 8	13,74	37	sultanül berreyni...avers 2	Pere 677, KM 392	636
62	Kuruş	an 1	17,26	37	tugra tip 2 cu floare	Pere 676, KM 398	606
63	Kuruş	an 1	17,33	38	tugra tip 2	Pere 676, KM 398	535
64	Kuruş	an 1	17,99	39	tugra tip 2 cu floare	Pere 676, KM 398	541
65	Kuruş	an 1	18,11	39	tugra tip 2 cu floare	Pere 676, KM 398	563
66	Kuruş	an 1	18,46	40	tugra tip 2	Pere 675, KM 396	532
67	Kuruş	an 1	18,52	39	tugra tip 1	Pere 675, KM 368	545
68	Kuruş	an 1	18,63	38	tugra tip 2	Pere 676, KM 396	546
69	Kuruş	an 1	18,83	37	tugra tip 2	Pere 676, KM 396	553
70	Kuruş	an 1	19,03	38	tugra tip 2	Pere 676, KM 396	547
71	Kuruş	an 1	19,04	38	tugra tip 2	Pere 676, KM 396	566
72	Kuruş	an 1	19,16	39	tugra tip 2	Pere 675, KM 396	533
73	Kuruş	an 1	19,42	38	tugra tip 2	Pere 675, KM 396	531
74	Kuruş	an 1	19,59	40	tugra tip 2	Pere 676, KM 396	550
75	Kuruş	an 2	18,63	39	tugra tip 2	Pere 676, KM 396	568
76	Kuruş	an 2	18,74	38	tugra tip 2	Pere 676, KM 396	561
77	Kuruş	an 2	18,84	38	tugra tip 2	Pere 676,	549

Nr.	Nominal	Datare	Greutate gr.	Ø mm	Tip varianta	Catalog	Inv
						KM 396	
78	Kuruş	an 2	18,96	40	tugra tip 2	Pere 675, KM 396	536
79	Kuruş	an 2	19,16	39	tugra tip 2	Pere 675, KM 396	537
80	Kuruş	an 2	19,45	39	tugra tip 2	Pere 676, KM 396	567
81	Kuruş	an 3	18,61	40	tugra tip 2	Pere 675, KM 396	538
82	Kuruş	an 4	19,22	39	tugra tip 2	Pere 676, KM 396	551
83	Kuruş	an 5	19,03	37	tugra tip 2	Pere 676, KM 396	643
84	Kuruş	an 5	19,04	38	tugra tip 2	Pere 676, KM 396	562
85	Kuruş	an 6	19,28	39	tugra tip 2	Pere 675, KM 396	557
86	Kuruş	an 7	18,66	39	tugra tip 2	Pere 676, KM 396	544
87	Kuruş	an 8	16,90	39	tugra tip 2 cu floare	Pere 676, KM 398	564
88	Kuruş	an 8	17,76	38	tugra tip 2 cu floare	Pere 676, KM 398	565
89	Kuruş	an 8	17,91	40	tugra tip 2 cu floare	Pere 676, KM 398	552
90	Kuruş	an 8	18,13	40	tugra tip 2	Pere 676, KM 398	534
91	Kuruş	an 9	17,24	39	tugra tip 2 cu floare	Pere 676, KM 398	555
92	Kuruş	an 9	18,05	38	tugra tip 2	Pere 676, KM 398	540
93	Kuruş	an 9	18,28	40	tugra tip 2 cu floare	Pere 676, KM 398	560
94	Altmişlik	an 3	28,13	43	sultanül berreyni....avers 1	Pere 674, KM 401	542
95	Altmişlik	an 4	27,69	43	sultanül berreyni...	Pere 674, KM 401	539
96	Altmişlik	an 7	29,61	43	sultanül berreyni...avers1	Pere 674, KM 401	558

Nr.	Nominal	Datare	Greutate gr.	Ø mm	Tip varianta	Catalog	Inv
97	Altmişlik	an 9	26,64	43	sultanül berreyni...avers 2	Pere 674, KM 402	559
98	Altmişlik	an 12	26,79	43	sultanül berreyni...avers 2	Pere 674, KM 402	571
99	Altmişlik	an 12	26,65	42	sultanül berreyni...avers 3	Pere 674, KM 406	607
100	Altmişlik	an 13	26,82	42	sultanül berreyni...avers 3	Pere 674, KM 406	603

Rusia

Elisabeta – 1741-1761, monetăria Moscova, argint

Ecaterina a II-a - 1762-1792, monetării - Sankt Petersburg, Moscova, argint

Nr.	Nominal	Datare	Greutate gr.	Ø mm	Tip varianta	Catalog	Inv.
101	10 Kopeica	1788	1,98	19		KM 61c	501
102	20 Kopeica	1765	4,59	25		KM 63.2	514
103	20 Kopeica	1767	4,03	24		KM 63a.2	524
104	20 Kopeica	1769	4,51	24		KM 63a.2	510
105	20 Kopeica	1770	4,19	24		KM 63a.2	527
106	20 Kopeica	1770	4,55	25		KM 63a.2	506
107	20 Kopeica	1770	6,13	24		KM 63a.2	526
108	20 Kopeica	1771	4,20	25		KM 63a.2	503
109	20 Kopeica	1771	4,50	25		KM 63a.2	505
110	20 Kopeica	1776	4,61	24		KM 63a.2	504
111	25 Kopeica	1756	5,72	25	M. Bobrovshchikov	KM 17b	513
112	25 Kopeica	1758	6,45	25	Igor Ivanov	KM 65a	518
113	25 Kopeica	1765	5,76	25	Igor Ivanov	KM 65	519
114	25 Kopeica	1767	5,85	24		KM 65a	512
115	25 Kopeica	1768	5,53	25	Igor Ivanov	KM 65a	511
116	25 Kopeica	1768	5,60	22	Igor Ivanov	KM 65a	516
117	25 Kopeica	1768	6,20	25	Igor Ivanov	KM 65a	517
118	25 Kopeica	1769	5,48	25	Igor Ivanov	KM 65a	507
120	1 rubla	1763	23,47	39	Nazar Kutuzov	KM 67.2	525
121	1 rubla	1763	24,19	37	Nazar Kutuzov	KM 67.2	515

Nr.	Nominal	Datare	Greutate gr.	Ø mm	Tip varianta	Catalog	Inv.
122	1 rubla	1764	23,71	37	Stepan Afonasiev	KM 67.2a	523
123	1 rubla	1765	24,17	38	Stepan Afonasiev	KM 67.2a	520
124	1 rubla	1769	23,69	40	Stepan Afonasiev	KM 67a.2	508
125	1 rubla	1769	24,12	38	Stepan Afonasiev	KM 67a.2	522
126	1 rubla	1772	24,70	38	Iakov Chernishev	KM 67a.2	521
127	1 rubla	1782	21,20	37	Ivan Zaitev	KM 67b	502

Lotul 2 - Dealul Baltagan, comuna Țepu, județul Galați

Imperiul Otoman,

Mustafa III – 1171H.-1187H.(1757-1774), monetăria Islambol, billon

Nr.	Nominal	Datare	Greutate gr.	Ø mm	Tip varianta	Catalog	Inv
128	Kurus	an 82	18,69	41	tugra tip 2	Pere 635, KM 321	763
129	Kurus	an 83	18,82	40	tugra tip 2	Pere 635, KM 321	669
130	Kurus	an 84	18,82	40	tugra tip 2	Pere 635, KM 321	765
131	Kurus	an 86	18,14	40	tugra tip 2	Pere 635, KM 321	743
132	Kurus	an 86	19,30	39	tugra tip 2	Pere 635, KM 321	711
133	Kurus	an 87	18,56	39	tugra tip 2	Pere 635, KM 321	705
134	Kurus	an 87	18,97	39	tugra tip 2	Pere 635, KM 321	766
135	Kurus	an 87	19,41	38	tugra tip 2	Pere 635, KM 321	764
136	Altmişlik	an 4	27,98	44	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	767

Nr.	Nominal	Datare	Greutate gr.	Ø mm	Tip varianta	Catalog	Inv
137	Altmişlik	an 8	28,55	44	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	772
138	Altmişlik	an 8	29,27	44	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	675
139	Altmişlik	an 9	28,55	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	769
140	Altmişlik	an 9	28,88	44	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	676
141	Altmişlik	an 80	27,96	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	720
142	Altmişlik	an 80	28,98	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	690
143	Altmişlik	an 81	28,10	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	749
144	Altmişlik	an 81	28,19	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	773
145	Altmişlik	an 81	28,20	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	755
146	Altmişlik	an 81	28,29	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	721
147	Altmişlik	an 81	28,35	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	748
148	Altmişlik	an 81	28,86	44	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	681
149	Altmişlik	an 82	28,22	43	sultanül berreyni...	Pere 632, KM 324	747

Abdul Hamid I 1187H.-1203H.(1774-1789), monetăria Islambol, billon

Nr.	Nominal	Datare	Greutate gr	Ø mm	Tip varianta	Catalog	Inv
150	Zolta	an 1	14,34	36	sultanül berreyni...avers 1	Pere 677, KM 391	680
151	Zolta	an 8	13,12	36	sultanül berreyni...avers 2	Pere 677, KM 392	696
152	Kuruş	an 1	18,47	40	tugra, tip 2	Pere 675, KM 396	760
153	Kuruş	an 1	18,49	40	tugra, tip 2	Pere 675, KM 396	733
154	Kuruş	an 1	18,50	40	tugra, tip 2	Pere 675, KM 396	745

Nr.	Nominal	Datare	Greutate gr	Ø mm	Tip varianta	Catalog	Inv
155	Kuruş	an 1	18,57	37	tugra, tip 1	Pere 675, KM 396	771
156	Kuruş	an 1	18,75	38	tugra, tip 2	Pere 675, KM 396	734
157	Kuruş	an 1	18,76	37	tugra, tip 2	Pere 675, KM 396	756
158	Kuruş	an 1	18,83	37	tugra, tip 1	Pere 675, KM 396	706
159	Kuruş	an 1	18,84	38	tugra, tip 2	Pere 675, KM 396	736
160	Kuruş	an 1	19,01	39	tugra, tip 2	Pere 675, KM 396	735
161	Kuruş	an 1	19,10	38	tugra, tip 2	Pere 676, KM 396	724
162	Kuruş	an 1	19,15	37	tugra, tip 1	Pere 676, KM 396	715
163	Kuruş	an 1	19,33	39	tugra, tip 2	Pere 676, KM 396	725
164	Kuruş	an 2	18,66	40	tugra, tip 2	Pere 675, KM 396	732
165	Kuruş	an 2	18,74	40	tugra, tip 2	Pere 675, KM 396	751
166	Kuruş	an 2	18,80	40	tugra, tip 2	Pere 675, KM 396	744
167	Kuruş	an 2	19,07	39	tugra, tip 2	Pere 676, KM 396	712
168	Kuruş	an 2	19,18	39	tugra, tip 2	Pere 676, KM 396	701
169	Kuruş	an 2	19,44	39	tugra, tip 2	Pere 676, KM 396	710
170	Kuruş	an 2	19,54	40	tugra, tip 2	Pere 676, KM 396	757
171	Kuruş	an 3	18,68	39	tugra, tip 2	Pere 675, KM 396	729
172	Kuruş	an 4	18,83	38	tugra, tip 2	Pere 675, KM 396	762
173	Kuruş	an 4	18,96	38	tugra, tip 2	Pere 675, KM 396	768
174	Kuruş	an 4	19,34	39	tugra, tip 2	Pere 676, KM 396	686

Nr.	Nominal	Datare	Greutate gr	Ø mm	Tip varianta	Catalog	Inv
175	Kuruş	an 4	19,41	40	tugra, tip 2	Pere 676, KM 396	746
176	Kuruş	an 5	18,75	38	tugra, tip 2	Pere 675, KM 396	692
177	Kuruş	an 5	18,84	38	tugra, tip 2	Pere 675, KM 396	730
178	Kuruş	an 5	19,40	39	tugra, tip 2	Pere 676, KM 396	702
179	Kuruş	an 5	19,51	40	tugra, tip 2	Pere 676, KM 396	722
180	Kuruş	an 8	17,53	39	tugra, tip 2	Pere 675, KM 396	723
181	Kuruş	an 8	18,06	39	tugra, tip 2 cu floare	Pere 675, KM 398	679
182	Kuruş	an 8	18,15	39	tugra, tip 2 cu floare	Pere 675, KM 398	700
183	Kuruş	an 8	18,20	40	tugra, tip 2 cu floare	Pere 675, KM 398	761
184	Altmişlik	an 3	27,15	45	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	670
185	Altmişlik	an 3	27,60	43	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	737
186	Altmişlik	an 3	27,70	42	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	691
187	Altmişlik	an 3	27,73	43	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	695
188	Altmişlik	an 3	27,90	44	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	770
189	Altmişlik	an 3	27,90	42	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	688
190	Altmişlik	an 3	27,98	43	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	708
191	Altmişlik	an 3	27,99	43	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	704
192	Altmişlik	an 3	28,07	44	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	740
193	Altmişlik	an 3	28,14	43	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	752
194	Altmişlik	an 3	28,22	43	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	689
195	Altmişlik	an 3	28,22	43	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	682

Nr.	Nominal	Datare	Greutate gr	Ø mm	Tip varianta	Catalog	Inv
196	Altmişlik	an 3	28,32	44	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	672
197	Altmişlik	an 3	28,37	42	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	687
198	Altmişlik	an 3	28,40	43	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	717
199	Altmişlik	an 3	28,43	43	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	707
200	Altmişlik	an 3	28,47	43	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	694
201	Altmişlik	an 3	28,49	42	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	728
202	Altmişlik	an 3	28,49	43	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	754
203	Altmişlik	an 3	28,54	44	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	693
204	Altmişlik	an 3	28,62	44	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	713
205	Altmişlik	an 3	28,67	42	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	668
206	Altmişlik	an 3	28,70	42	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	716
207	Altmişlik	an 3	28,76	43	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	678
208	Altmişlik	an 3	28,85	43	sultanül berreyni...av 1	Pere 674, KM 401	741
209	Altmişlik	an 3	29,16	42	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	718
210	Altmişlik	an 3	29,33	42	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	685
211	Altmişlik	an 4	28,24	43	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	699
212	Altmişlik	an 4	28,54	44	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	774
213	Altmişlik	an 4	28,57	43	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	697
214	Altmişlik	an 4	28,80	43	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	775
215	Altmişlik	an 4	28,82	43	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	750

Nr.	Nominal	Datare	Greutate gr	Ø mm	Tip varianta	Catalog	Inv
216	Altmişlik	an 4	28,89	44	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	677
217	Altmişlik	an 4	28,99	44	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	731
218	Altmişlik	an 4	29,06	44	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	671
219	Altmişlik	an 5	28,42	43	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	709
220	Altmişlik	an 5	28,57	43	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	759
221	Altmişlik	an 5	28,60	42	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	703
222	Altmişlik	an 5	28,75	44	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	738
223	Altmişlik	an 5	28,88	44	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	714
224	Altmişlik	an 6	28,32	43	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	776
225	Altmişlik	an 7	28,44	43	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	684
226	Altmişlik	an 7	28,44	43	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	726
227	Altmişlik	an 7	29,14	44	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	742
228	Altmişlik	an 8	25,75	44	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	673
229	Altmişlik	an 8	26,38	43	sultanül berreyni...avers 2	Pere 674, KM 402	698
230	Altmişlik	an 8	26,59	43	sultanül berreyni...avers 2	Pere 674, KM 402	739
231	Altmişlik	an 8	26,64	45	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	674
232	Altmişlik	an 8	26,67	44	sultanül berreyni...avers 2	Pere 674, KM 402	683
233	Altmişlik	an 8	26,75	44	sultanül berreyni...avers 2	Pere 674, KM 402	753
234	Altmişlik	an 8	26,84	43	sultanül berreyni...avers 2	Pere 674, KM 402	719
235	Altmişlik	an 8	26,98	44	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	758
236	Altmişlik	an 8	27,38	43	sultanül berreyni...avers 1	Pere 674, KM 401	727

Rusia

Ecaterina a II- a 1762-1792, monetării Sankt Petersburg, Moscova, argint

Nr.	Nominal	Datare	Greutate gr.	Ø mm	Tip varianta	Catalog	Inv
237	1 rubla	1764	24,64	37 mm	Stepan Afonasiev	KM 67.2a	779
238	1 rubla	1766	25,41	37 mm	Iakov Ivanov	KM 67a.2	783
239	1 rubla	1768	23,99	37 mm	Igor Ivanov	KM 67a.1	778
240	1 rubla	1770	24,05	37 mm	Iakov Chernishev	KM 67a.2	780
241	1 rubla	1770	24,15	37 mm	Iakov Chernishev	KM 67a.2	782
242	1 rubla	1770	24,66	37 mm	Iakov Chernishev	KM 67a.2	781
243	1 rubla	1773	23,70	37 mm	Iakov Chernishev	KM 67.a2	777

Tabel 1

Componența procentuală după emitentul monedelor
a lotului I (Valea Sociului)

Nr. crt.	Nominal	Emitent	Nr. monede	Procent
1	Zolta 8	Mustafa III	4	3,14%
		Abdul Hamid I	4	3,14%
2	Kuruş 40	Mustafa III	8	6,29%
		Abdul Hamid I	32	25,19%
3	Altmışlık 52	Mustafa III	45	35,43%
		Abdul Hamid I	7	5,51%
4	10 kopeici	Ecaterina II	1	0,78%
5	20 kopeici	Ecaterina II	9	7,08%
6	25 kopeici	Ecaterina II	9	7,08%
7	1 rubla	Ecaterina II	8	6,29%
8	Imperiul otoman	Mustafa III	57	44,88%
		Abdul Hamid I	43	33,87%
		Total	100	78,75%
9	Imperiul țarist	Elisabeta	2	1,57%
		Ecaterina II	25	19,68%
		Total	27	21,25%
10	Total		127	100%

Tabel 2

*Componența tezaurului după nominal și anul emiterii
a lotului I (Valea Sociului) – Imperiul Otoman*

Nr. crt.	Datare	Zolta	Kuruş	Altmişlik	Total monede
1	1171 an 1			1	1
2	1171 an 2			2	1
3	1171 an 3		1	3	4
4	1171 an 4		1		1
5	1171 an 5				-
6	1171 an 6			1	1
7	1171 an 7			3	3
8	1171 an 8			3	3
9	1171 an 9			4	4
10	1171 an 80			11	11
11	1171 an 81		2	11	13
12	1171 an 82			6	6
13	1171 an 83				-
14	1171 an 84				-
15	1171 an 85	1			1
16	1171 an 86	1	4		5
17	1171 an 87	2			2
18	1187 an 1	2	13		15
19	1187 an 2		6		6
20	1187 an 3		1	1	2
21	1187 an 4		1	1	2
22	1187 an 5		2		2
23	1187 an 6		1		1
24	1187 an 7	1	1	1	3
25	1187 an 8	1	4		5
26	1187 an 9		3	1	4
27	1187 an 10				-
28	1187 an 11				-
29	1187 an 12			2	2
30	1187 an 13			1	1
31	Total	8	40	52	100

Tabel 3

*Componența tezaurului după nominal și anul emiterii
a lotului1 (Valea Sociului) - Rusia*

Nr. crt.	Datare	10 kop	20 kop	25 kop	1 rubla	Nr. monede Total
1	1756	-	-	1	-	1
2	1758	-	-	1	-	1
3	1763	-	-	-	2	2
4	1764	-	-	-	1	1
5	1765	-	1	1	1	3
6	1767	-	1	1	-	2
7	1768	-	-	3	-	3
8	1769	-	1	2	2	5
9	1770	-	3	-	-	3
10	1771	-	2	-	-	2
11	1772	-	-	--	1	1
12	1776	-	1	-	-	1
13	1782	-	-	-	1	1
14	1788	1	-	-	-	1
15	Total	-	-	-	-	27

Tabel 4

*Componența procentuală după emitentul monedelor
a lotului2 (Dealul Baltagan)*

Nr. crt.	Nominal	Emitent	Nr. monede	Procent
1	Zolta 2	Mustafa III	-	-
		Abdul Hamid I	2	1,72%
2	Kuruş 40	Mustafa III	8	6,89%
		Abdul Hamid I	32	27,58%
3	Altmişlik 67	Mustafa III	14	12,6%
		Abdul Hamid I	53	45,68%
4	10 kopeici	Ecaterina II	-	-
5	20 kopeici	Ecaterina II	-	-
6	25 kopeici	Ecaterina II	-	-
7	1 rubla	Ecaterina II	7	6,03%
8	Imperiul otoman	Mustafa III	22	18,96%
		Abdul Hamid I	87	75%
		Total	109	93,97%
9	Imperiul țarist	Ecaterina II	7	6,03%
10	Total		116	100%

Tabel 5

*Componența tezaurului după nominal și anul emiterii
a lotului 2 (Dealul Baltagan) – Imperiul Otoman*

Nr. crt.	Datare	Zol ta	Kuru ş	Altmişlik	Total monede
1	1171 an 1	-	-	-	-
2	1171 an 2	-	-	-	-
3	1171 an 3	-	-	-	-
4	1171 an 4	-	-	1	1
5	1171 an 5	-	-	-	-
6	1171 an 6	-	-	-	-
7	1171 an 7	-	-	-	-
8	1171 an 8	-	-	2	2
9	1171 an 9	-	-	2	2
10	1171 an 80	-	-	2	2
11	1171 an 81	-	-	6	6
12	1171 an 82	-	1	1	2
13	1171 an 83	-	1	-	1
14	1171 an 84	-	1	-	1
15	1171 an 85	-	-	-	-
16	1171 an 86	-	2	-	2
17	1171 an 87	-	3	-	3
18	1187 an 1	1	12	-	13
19	1187 an 2	-	7	-	7
20	1187 an 3	-	1	27	28
21	1187 an 4	-	4	8	12
22	1187 an 5	-	4	5	9
23	1187 an 6	-	-	1	1
24	1187 an 7	-	-	3	3
25	1187 an 8	1	4	9	14
26	1187 an 9	-	-	-	-
27	1187 an 10	-	-	-	-
28	1187 an 11	-	-	-	-
29	1187 an 12	-	-	-	-
30	1187 an 13	-	-	-	-
31	1187 an 14	-	-	-	-
32	Total	2	40	67	

Tabel 6

*Componența tezaurului după nominal și anul emiterii
a lotului 2 (Dealul Baltagan) - Rusia*

Nr. crt.	Datare	10 kop	20 kop	25 kop	1 rubla	Nr. monede Total
1	1764	-	-	-	1	1
2	1766	-	-	-	1	1
3	1768	-	-	-	1	1
4	1770	-	-	-	3	3
5	1773	-	-	-	1	1
6	Total	-	-	-	-	7

Tabel 7

*Componența procentuală după emitentul monedelor
a tezaurului de la Țepu*

Nr. crt.	Emitent	Nr. monede	Procent
1	Mustafa III	79	32%
2	Abdul Hamid I	130	54%
3	Imperiul otoman	209	86%
4	Elisabeta	2	0,82%
5	Ecaterina II	32	13,18%
6	Imperiul țarist	34	14%
7	Total	243	100%

THE MEDIEVAL COINAGE THESAURUS DISCOVERED AT ȚEPU, GALAȚI COUNTY

- Abstract -

Discovered in two different places, between 1964-1965, on Sociului Valley and Baltagan Hill, from Țepu village, the thesaurus consists of two lots of coins emitted by the Ottoman Empire and Russia during the 18th century.

Both lots, which are part of this thesaurus, comprise coins emitted during the time of Mustafa III and Abdul Hamid I and are made out of billon in the Islambol mint with medium nominal values of 30 para (zolta), 40 para (kuruş, piastru), 60 para (2 zolta, altmışlik).

The coins emitted by the tzarinas Elisabeth and Ecaterina II are made of silver in Sankt-Petersburg and Moscow mints. They have the nominal values of 10 kopeicas (1 grivenek), 20 kopeicas, 25 kopeicas (polu poltanic) and 1 rouble.

The first lot consists of 127 coins, out of which 100 are Ottoman and 27 are Russian, and the second lot comprises 116 coins, 109 being Ottoman and 7 Russian.

The thesaurus from Țepu, with a total of 243 coins, chronologically comprised between 1757 and 1788, was probably hidden at the end of the 18th century or at the beginning of the XIXth century, due to the many military confrontations between the neighboring empires, Tzarist and Ottoman, which used to have the Romanian Principalities as an operation field for their military confrontations.

Mustafa III

543
Zolta

662
Kurus, tugra tip I

635
Kurus, tugra tip II

646
Altmislik

Abdul Hamid

556
Zolta tip I

696
Zolta tip 2

545
Kurus, tugra tip 1

532
Kurus, tugra tip 2

541
Kurus, tugra tip 3

717
Altmislik, avers tip 1

683
Altmislik, avers tip 2

607
Altmislik, avers tip 3

Rusia
Ecaterina a II a

501
10 Kopeica

510
20 Kopeica

512
25 Kopeica

523
1 Rubla

SITURI ȘI PUNCTE ARHEOLOGICE DIN JUDEȚUL GALAȚI¹

COSTEL ILIE, MIRCEA NICU

Mărturii materiale privitoare la succesiunea comunităților omenești, care au trăit în diferite etape istorice pe aceste locuri, au fost descoperite pe întreg teritoriul județului Galați, ele fiind permanent semnalate în diverse lucrări cu caracter general și de specialitate sau de către locuitorii diferitelor localități.

Primele semnalări, care mărturisesc existența unor vestigii vizibile, ne parvin de la Miron Costin și Dimitrie Cantemir care pomenesc în scrierile lor de ruinele castrului roman de la Tirighina - Bărboși. Acestor însemnări li se adaugă activitatea de pionierat a lui Gh. Săulescu, fost profesor la Academia Mihăileană, care în 1837 completa cunoștințele referitoare la monumentul de la Bărboși.

În deceniile nouă și zece din secolul al XIX-lea C. Schuchardt aduce elemente noi privitoare la Bărboși, dar mai cu seamă la traseul valului din Moldova de Jos, ca element de apărare existent în epoca romană, contribuind în același timp, prin cercetările de suprafață, la identificarea a numeroase puncte arheologice pe teritoriul fostelor județe Tecuci și Covurlui.

Activitatea laborioasă depusă de Vasile Pârvan la începutul secolului al XX-lea, în domeniul științei arheologice, pune bazele cercetărilor sistematice în siturile de la Tirighina-Bărboși și în antica Piroboridava, cetate geto-dacică situată pe malul Siretului la Poiana (comuna Nicorești). Cercetările de la Bărboși au fost continuate de profesorul Gheorghe Ștefan în perioada anilor 1935-1936, iar la Poiana de profesorul Radu Vulpe. În aceeași perioadă profesorul C. Solomon, a întreprins numeroase perieghize prin fostul județ Tecuci, ocazii cu care a identificat puncte arheologice și a adunat material necesar înființării Muzeului de Istorie din Tecuci, iar Mircea Petrescu-Dâmbovița a publicat răspunsurile la chestionarul arheologic întocmit de Alexandru Odobescu, pentru județul Covurlui și a localizat situri din neolitic, epoca bronzului și a fierului, precum și stațiunile eneolitice de la Foltești și Stoicani.

În a doua jumătate a secolului al XX-lea, cercetările arheologice au luat o amploare deosebită. Paralel cu cercetările sistematice în stațiunile cunoscute Poiana, Bărboși, colectivele științifice ale șantierelor respective, au efectuat numeroase cercetări de teren, reușind să îmbogățească harta arheologică a județului cu numeroase puncte arheologice.

În zona de nord-vest a județului, A. C. Florescu, Mircea Nicu, Stela Țau, C. Tarază, V. Palade, Constantin Florea, I. Basoc, Ion T. Sion, au efectuat cercetări sistematice și perieghetice, identificându-se numeroase zone de interes arheologic cu urme de locuire din diferite epoci istorice.

¹ Articol publicat în revista Danubius, XX, 2002, pp. 5 – 42.

La cunoașterea epocilor preistorice s-au adăugat elemente noi prin identificarea unor așezări umane din paleolitic în special prin cercetările întreprinse de Mihalache Brudiu în stațiunile de la Berești, Băneasa, Suceveni, Țepu și altele. Același cercetător a contribuit la clarificarea unor aspecte din epoci mai recente în special perioada geto-dacică și cea daco-romană. Pentru această ultimă perioadă menționată cercetătorii N. Gostar, Silvu Sanie, Ion T. Dragomir, Radu Vulpe au continuat cercetările în așezările de la Bărboși și Poiana, aducând numeroase clarificări privitoare la locuirea în cele două stațiuni.

Cercetările efectuate de către Ion T. Dragomir, Dan Gh. Teodor, Mircea D. Matei, Aneta Anghel, Dan Basarab Nanu și alții au clarificat numeroase aspecte privitoare la evoluția așezărilor umane din această zonă în perioada migrației diferitelor populații, în cea prefeudală și medievală.

Toate aceste cercetări au constituit subiectul a numeroase studii de specialitate și suportul documentar al prezentei lucrări care propune o succintă repertoriere a siturilor și descoperirilor arheologice din județul Galați, încercând astfel să suplinim absența unui repertoriu în acest domeniu. În lucrarea de față am căutat să cuprindem cât mai multe situri și puncte arheologice descoperite până în prezent, de la paleolitic până în perioada secolului al XVIII-lea, având speranța că viitoarele cercetări de teren și sistematice vor adăuga și alte obiective într-un repertoriu al județului Galați.

Aldești, com. Berești-Meria

1. La punctul „Între Pâraie”, în partea de sud a satului, se află o așezare eneolitică de tip Stoicani-Aldeni².

2. În vatra satului au fost descoperite urme de locuire din epoca bronzului³.

Balintești, com. Berești-Meria

În punctul Cioinagi, situat la 5 km sud de Berești, a fost cercetată o necropolă din epoca bronzului (cultura Monteoru)⁴.

Barcea

1. Așezare și necropolă, de tip Sântana de Mureș, din secolul al IV-lea d. Hr. Acest sit este situat în Barcea Nouă, pe malul Bârladului, punctul „Grădina de zarzavat”, la o distanță de 500 m vest de șoseaua Tecuci - Galați⁵.

2. La punctul „Siliște”, în marginea satului Podoleni spre Condrea, a fost descoperit un tezaur monetar din timpul lui Dabija Vodă, format din circa 900 de piese. Material inedit deținut de Muzeul Mixt Tecuci (în continuare: MMT).

² I. T. Dragomir, *Considerații privind neoliticul și eneoliticul din sud-estul Moldovei*, în „Danubius”, XIII-XIV, Muzeul de Istorie Galați, 1992, pp. 23-74; Idem, *Săpăturile arheologice de la Cavadinesti* (r. Berești, reg. Galați), în „Materiale și cercetări arheologice” (în continuare: MCA), VI, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1959, pp. 453-471; Idem, *Săpăturile arheologice de la Cavadinesti* (r. Berești, reg. Galați), în „MCA”, VII, 1961, pp. 151-162.

³ N. Zaharia, M. Petrescu- Dâmbovița, Em. Zaharia, *Așezări din Moldova de la paleolitic până în secolul al XVIII-lea*, București, 1970, p. 338.

⁴ E. Zaharia, *Das Graberfeld von Balintești-Cioinagi und einige fragen der Bronzezeit in der Moldau*, în „Dacia” N. S., VII, 1963, pp. 139-176.

⁵ S. Teodor, S. Țau, M. Nicu, *Necropola birituală din secolul al IV-lea de la Barcea, jud. Galați*, în „MCA”, XIV, 1980, pp. 373-398; S. Țau, M. Nicu, *Necropola din secolul al IV-lea de la Barcea*, în „MCA”, XV, 1983, pp. 415-429; Idem, *Săpăturile arheologice din necropola birituală din sec. IV d. Hr. de la Barcea, jud. Galați*, în „MCA”, XVI, 1986, pp. 172-180.

Bălăbănești

În această comună au fost descoperite materiale arheologice din paleolitic la punctul „Dealul Chiliei”⁶.

Băleni

1. În punctul „Rădui” a fost descoperit întâmplător cel mai important depozit de obiecte din bronz de pe teritoriul județului Galați⁷.

2. Așezări din secolul al IV-lea, la sud-vest de localitate, în punctul „Casa Radei” și pe imășul de pe „Coasta Buhociu”⁸.

3. Așezare din secolul al X-lea, în punctul „Izvorul Năstase Lupu”⁹.

4. Pe teritoriul localității sunt câțiva tumuli, situați la nord (movila „Călugărița”) și pe interfluviul dintre „Valea Veveriței” și „Valea Suhurluiului”, precum și urme ale valului lui Athanaric¹⁰.

Băneasa

1. Mărturii de locuire umană încă din epipaleolitic, în punctele „Fântâna lui Toader Bușilă” și „Fântâna Gemenii”¹¹ și eneolitic (aspectul cultural Stoicani-Aldeni). Astfel de urme materiale s-au găsit și în curtea săteanului Mingireanu Toader¹².

2. În vatra satului au fost recoltate materiale arheologice diverse din epoca bronzului și a doua epocă a fierului.

3. Necropolă datată în secolul al IV-lea situată la sud de confluența pâraielor Chineja și Băneasa, în grădinile unor locuitori, precum și urme medievale din secolele X-XII¹³.

Bărboși, Galați

Pe promontoriul „Tirighina”, situat la 300 m nord de gara CFR Bărboși, precum și pe versanții acestuia au fost făcute numeroase descoperiri arheologice. Primele cercetări de teren au fost întreprinse la Bărboși de către Gheorghe Săulescu, iar cercetările arheologice sistematice au fost inițiate de către Vasile Pârvan în 1912 și continuate de Gheorghe Ștefan în anii 1935-1936. Contribuții majore la cunoașterea așezării de la Tirighina-Bărboși au adus Nicolae Gostar, Ion T. Dragomir și Silviu Sanie.

⁶ M. Brudiu, *Așezările paleolitice gravettiene de la Puricani și Pleșa, județul Galați*, în „Danubius”, IV, 1970, p. 3; Idem, *Paleoliticul superior și epipaleoliticul din Moldova*, Biblioteca de Arheologie 2, seria complementaria, București, 1974, pp. 131-134.

⁷ I. T. Dragomir, *Un depozit de obiecte de bronz descoperit la Băleni, în sudul Moldovei*, în „Danubius”, I, Galați, 1967, pp. 89-106; Idem, *Le dépôt de l'âge du bronze tardif de Băleni*, în „Inventaria archaeologica”, Roumania, fascicule, 4, Edition de l'Académie, Bucharest, 1967.

⁸ M. Brudiu, *Cercetări arheologice în zona Valului lui Athanaric*, în „Danubius”, VIII-IX, Galați, 1979, p. 158.

⁹ *Ibidem*, p. 158.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ M. Brudiu, *Paleoliticul superior și epipaleoliticul din Moldova*, București, 1974, pp. 171-174; Idem, *Primele descoperiri tardenoisienne din sud-estul Moldovei*, în „SCIV”, tom 23, III, 1971, pp. 373-374.

¹² I. T. Dragomir, *Contribuții la cunoașterea aspectului cultural Stoicani-Aldeni (Săpăturile de la Lișcoteanca, județul Brăila și Băneasa județul Galați)*, în „Danubius”, II-III, Galați, 1969, pp. 45-63; Idem, *Aspectul cultural Stoicani-Aldeni. Considerații asupra ceramicii*, în „Danubius”, IV, Galați, 1970, pp. 123-131.

¹³ Idem, *Contribuții la cunoașterea aspectului cultural Stoicani-Aldeni (Săpăturile de la Lișcoteanca, județul Brăila și Băneasa, județul Galați)*, în „Danubius”, II-III, Galați, 1969, p. 53; M. Brudiu, *Descoperiri arheologice în județul Galați*, în „Danubius”, XIII-XIV, Galați, 1992, p. 12.

1. Așezare și cetățuie geto-dacică din secolele II î. Hr. - II d. Hr.
2. Castellum de pământ și castrul roman, datate în secolele II-III d.Hr.
3. Așezare civilă daco-romană și necropolă romană, sec. II-III.¹⁴

Berești

1. Locuire paleolitică în punctul Dealul „Taberei”¹⁵.
2. Depuneri de materiale neolitice (cultura Cucuteni) la punctul „Bâzanu” situat la 2 km est-nord-est de oraș, identificat în 1939 de către M. Petrescu-Dâmbovița și în punctul „Dealul Bulgarului” la nord-nord-est de oraș, la circa 250 m de izvorul Chinejii (cercetare perieghetică și sistematică)¹⁶.
3. În punctul „Dealul Voineștilor”, situat la 2 km vest de oraș, s-au descoperit urme de locuire din neolitic, epoca fierului și secolele III-IV d. Hr. (cercetare perieghetică)¹⁷.

Berești-Meria

Urme de locuire din epoca bronzului, pe Valea Chinejii la 3 km sud de sat¹⁸. Resturi de locuire specifice secolelor III-IV d. Hr.¹⁹.

Brăhășești

1. Pe platoul de deasupra satului la 800 m. nord de sat, la locul numit „La Chiliz”, pe un promontoriu larg cuprins între râpile chiliilor, în viile de pe locurile lui D. Pintilie și T. Vulpe, se află o stațiune din paleolitic și resturi arheologice aparținând mai multor epoci: neolitic, a doua epocă a fierului și epoca romană (perieghete: C. Solomon, 1931 și Colectivul arheologic Poiana, 1951); Material ceramic cu aceleași caracteristici se găsesc, după spusele localnicilor și la circa 1 km la nord, spre Toflea, în punctul „Locul lui Merescu”.
2. La 4 km sud de Brăhășești, la hotarul acestei comune cu teritoriul comunei Țepu, pe malul stâng al văii Bălăloaica (numită Puturoasa), cam la 1 km mai sus de confluența acestei văi cu valea Cernei, pe trei boturi de dealuri apropiate, între pâraie, colectivul arheologic Poiana - 1951 a constatat existența unei stațiuni cu resturi amestecate din neolitic și a doua epocă a fierului. Localnicii afirmă

¹⁴ Gh. Săulescu, *Descrierea istorico-geografică a cetății Caput Bovis (Capul Boului sau Ghertina) a cărei ruine să află în apropierea Galațiului*, Iași, 1837; V. Pârvan, *Castrul de la Poiana și drumul roman prin Moldova de Jos*, în „Analele Academiei Române”, Memoriile secției istorie (în continuare: AARMSI), seria II, tom. 36, nr. 4, București, 1913, p. 114 și urm.; Gh. Ștefan, *Nouvelles découvertes dans le „castellum” romain de Bărboși (près de Galați)*, în „Dacia”, V-VI, București, 1935-1936, pp. 341-349; N. Gostar, *Săpăturile și sondajele de la Șendreni-Bărboși (r. Galați)*, în „MCA”, VIII, 1962, pp. 505-507; Idem, *Unitățile militare din castellum roman din Bărboși*, în „Danubius”, I, Galați, 1967, p. 107 și urm.; Idem, *Cetăți dacice din Moldova*, Editura Meridiane, București, 1969, p. 29; I. T. Dragomir, *Descoperiri arheologice pe actualul teritoriu al Galațiului din cele mai vechi timpuri și până la întemeierea orașului*, în „Danubius”, I, 1967, pp. 179-212; Idem, *Cavalerul trac de la Tirighina- Bărboși*, în „Danubius”, II-III, 1969, pp. 71-79; S. Sanie, *Medalioane și tipare romane descoperite la Tirighina-Bărboși*, în „Danubius”, II-III, 1969, p. 81; Idem, *Civilizația romană la est de Carpați și romanitatea pe teritoriul Moldovei (sec. II î. Hr.- III d. Hr.)*, Editura Junimea, Iași, 1981; Idem, *Cetățuia geto-dacică de la Bărboși*, în „AM”, 11, 1987, pp. 103-111; S. Sanie, I. T. Dragomir, *Continuitatea locuirii dacice în castrul de la Bărboși-Galați*, în „Danubius”, IV, 1970, pp.135-140; M. Brudiu, *Descoperiri arheologice în județul Galați*, în „Danubius”, XIII-XIV, 1992, p. 8.

¹⁵ M. Brudiu, E. Popușoi, *Cercetări paleolitice din județul Vaslui*; M. Brudiu, *Paleoliticul*, pp. 113-117.

¹⁶ M. Petrescu-Dâmbovița, *Călătorie de cercetare arheologică în județul Covurlui*, Extras din „Orizonturi”, III, 5-9, Galați, 1940; I. T. Dragomir, *Săpături arheologice la Tg. Berești (r. Bujor, reg. Galați)*, în „Danubius”, I, 1967, pp. 41-60.

¹⁷ Idem, *Săpăturile arheologice din așezarea cucuteniană de la Berești „Dealul Bulgarului”, jud. Galați*, în „MCA”, 1983; Idem, *Săpături arheologice la Tg. Berești (r.Bujoru, reg. Galați)*, în „Danubius”, I, 1967, p. 49.

¹⁸ N. Zaharia, M. Petrescu-Dâmbovița, Em. Zaharia, *Așezări din Moldova de la paleolitic până în secolul al XVIII-lea*, București, 1970, p. 350.

¹⁹ I. T. Dragomir, *op. cit.*, p. 49.

că cioburi similare s-ar găsi și pe Valea Cernei, la circa 1 km mai sus de confluența sa cu Valea Bălăloaicei, pe malul stâng. Recunoșterea colectivului arheologic Poiana - 1951 n-a constatat însă în acel loc decât foarte puține fragmente răzlețe, din epoci recente.

3. La circa 1 km sud de Brăhășești, pe coasta de vest a văii Berheciului, pe o terasă de prundiș, se văd mai multe gropi de bordeie cărora localnicii le spun Gropile Tătărăști²⁰;

4. Pe platoul de la nord-vest de sat, la circa 300 m nord de stațiunea de „La Chilizii” la locul numit „La Gherasim”, înainte de intrarea în „pădurea Merescu”, la vest de drumul Delenilor, dintre Brăhășești și Toflea, se află un segment de val numit Troian, căci pare a aparține valului din Moldova de Jos dintre Ploscuțeni și Stoicani (valul lui Athanaric). Urmele șanțului nu se văd clar (recunoașteri C. Schuchhardt - 1885 și Radu Vulpe - 1951)²¹.

5. Cetate dacică de pământ, la punctul „Cetățuia”, situată în capul dealului dintre Craioveni și Cosițeni, la confluența pâraielor Zeletin și Berheci. Lângă cetatea de la Brăhășești, la piciorul pantei de est se găsesc fragmente ceramice din secolul al IV-lea î. Hr.²²

6. În depunerile loessoide din Râpa cea Mare situată la marginea satului, s-au descoperit numeroase oase de mamifere, în stare fragmentară, precum și două așchii plate de rocă monolitică, indicând probabil o așezare din paleoliticul final (semnalare N. Macarovici, cercetare M. Zaharia - 1958).

7. Fragmente ceramice geto-dacice din secolele III-II î. Hr. au fost descoperite și în preajma proprietăților locuitorilor Petre Ignat și Gheorghe Popa²³.

Brănești, com. Nicorești.

1. În pantele promontoriului situat în preajma satului și denumit Piscul Ilenei, s-au descoperit numeroase resturi de vase, documentând o așezare din La Tène III (semnalare Constantin Florea).

2. În același punct la circa 1 km de sat, pe malul drept al Tecucelului, se afla o așezare geto-dacică ce a fost distrusă de apă²⁴.

Brătulești, com. Corod.

1. Pe teritoriul satului s-a descoperit o așezare din cuprinsul căreia s-au adunat resturi de vase, aparținând perioadei corespunzătoare secolelor II-III d. Hr., mult chirpic și o monedă de argint de la împăratul Hadrian (semnalare Constantin Florea - 1958).

2. La circa 400 m de sat în punctul Râpa Țiganului, s-au găsit resturi cramice geto-dacice. Informație de la profesor Cuza Pavel.

Bucești, com. Ivești

De pe teritoriul acestui sat au fost adunate numeroase fragmente ceramice din epoca daco-romană. Material inedit, se află la MMT.

²⁰ C. Schuchhardt, *Archäologisch-Epigraphische Mitteilungen aus Österreich-Ungarn, Wien* (în continuare: AEM), IX, 1885, p. 204; C. Solomon, *Un muzeu regional la Tecuci*, 1931; R. Vulpe, *Activitatea șantierului arheologic Poiana-Tecuci*, în „SCIV” II, tom 1, 1951, pp. 177-216; Idem, *Șantierul Poiana*, în „SCIV” III, 1952, pp. 191-230.

²¹ C. Schuchhardt, *op. cit.*, p. 204; R. Vulpe, *Valul din Moldova de Jos*, în „SCIV” I, 1950, tom 2, pp. 163-174; Idem, *Le vallum de la Moldavie inférieure et le mur d'Athanaric*, 1957.

²² C. Solomon, *Cetățuia din valea Berheciului*, în „Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice” (în continuare: BCMI), XXII, 59, 1929, pp. 34-39; R. Vulpe, *Șantierul Poiana*, în „SCIV” III, 1952, p. 214; M. Brudiu și P. Păltânea, *Cetatea daco-getică de la Brăhășești - Contribuție la istoria dacilor din sudul Moldovei*, în „AM”, VII, 1972, pp. 225 - 239.

²³ M. Brudiu, *Cercetări periegetice în sudul Moldovei*, în „MCA”, IX, 1970, p. 519.

²⁴ R. Vulpe, *op. cit.*, p. 213.

Buciumeni

1. Așezare geto-dacică la nord de sat, pe șoseaua Tecuci-Ploscuțeni, la circa 100 m înainte de intrarea în pădure, în apropiere de fântâna Teilor, pe pîntenul de deal numit „Pisc”, dintre Valea Buciumenilor și Valea Runcului, pe locul lui Toader Chiriac (1950) s-au găsit rare cioburi din epoca daco-romană, similare celor de la Poiana. Proprietarul a declarat că acolo ar fi găsit o oală cu oase. Recunoaștere făcută de Radu Vulpe în anul 1950²⁵.

2. Pe teritoriul satului a fost identificată o așezare carpică din secolele II-III d. Hr.²⁶

3. La N-V de sat, la 1 km nord de drumul Buciumeni - Diaconi, pe coasta Buciumenilor, versantul dinspre râpa Mocanului, pe locul lui Toader Miron (1950), s-au găsit 4 denari republicani romani de argint. Material aflat MNA (Muzeul Național de Antichități).

4. La circa 3 km est de sat, pe dealul Hogășel, la marginea de sud a pădurii Rediul, „La Ulmi”, pe o lungime de circa 50 m, se vede un crâmpci din Valul din Moldova de Jos, Ploscuțeni - Stoicani, care nu mai apare spre sud decât la Tecucel, iar înspre nord numai în preajma satelor Brăhășești - Toflea (recunoaștere C. Schuchhardt și Radu Vulpe)²⁷.

Cârlomănești, com. Cerțești

1. La sud de sat pe fosta moșie Bali, în 1928, s-au găsit niște plăci subțiri de aur într-un tunel, împreună cu un schelet. În 1943 se găseau la M. Bali, în Bârlad. Loc necercetat, informație obținută de la Radu Vulpe.

2. În 1939 s-a descoperit întâmplător o amforă, din epoca romană, care se află la Primăria comunei²⁸.

3. La punctul Hârleaș a fost descoperit un vas ceramic, aparținând culturii Noua (semnalare Ionel Duda). Un colectiv condus de M. Petrescu-Dîmbovița a efectuat, în anul 1949, în acest punct un sondaj arheologic, soldat cu descoperirea unor urme de locuințe și numeroase alte materiale arheologice, specifice aspectului cultural Stoicani - Aldeni. În ultimii ani, datorită unor lucrări de terasare și nivelare, așezarea străveche a fost excavată în întregime²⁹.

Cavadinești

1. Pe teritoriul acestei localități au fost descoperite urme de locuire din paleolitic³⁰.

2. În punctul „Râpa Glodului”, la confluența pâraielor Lișcov și Horincea, se găsește o așezare de tip cenușar, de la sfârșitul epocii bronzului (cultura Nouă)³¹.

²⁵ Idem, *Șantierul Poiana*, în „SCIV” II, 1951, p. 212; Gh. Bichir, *Cultura carpică*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1973.

²⁶ Gh. Bichir, *Cultura carpică*, Editura Academiei R. S. R., București, 1973.

²⁷ C. Schuchhardt, *op. cit.*, p. 204; R. Vulpe, *Valul din Moldova de Jos*, în „SCIV” I, 1950, tom 2, p. 169.

²⁸ *Curentul*, 3, XI, 1939.

²⁹ M. Petrescu-Dîmbovița și colab., *Cercetarea așezărilor omenești din societatea primitivă precum și formele sclavagiste în regiunea Siret-Prut-Dunăre. Raport asupra săpăturilor arheologice din județele Covurlui și Tutova*, în „SCIV” I, 1950, p. 59; M. Brudiu, *Descoperiri arheologice în jud. Galați*, în „Danubius”, XIII-XIV, 1992, pp. 5-22.

³⁰ Idem, *Așezările paleolitice gravettiene de la Puricani și Pleșa, județul Galați*, în „Danubius”, IV, 1970, p. 3; Idem, *Paleoliticul superior și epipaleoliticul din Moldova*, Editura Academiei de Științe Sociale și Politice, București, 1974; M. Brudiu, E. Popușoi, *Rezultatele cercetărilor paleolitice de la Mălușteni, jud. Vaslui (1969-1971)*, în „Danubius”, VIII-IX, 1979, p. 7-21.

³¹ I. T. Dragomir, *Săpăturile arheologice de la Cavadinești*, în „MCA”, VI, 1959, pp. 453-463; Idem, *Săpăturile arheologice de la Cavadinești*, în „MCA”, VII, 1961, pp. 151-157.

Căuiești, com. Drăgușeni,

Așezare din prima și a doua epocă a fierului și din secolele III-IV d. Hr., în punctul „Cetățuia” situat la 500 m sud-sud-est de sat. Cercetare de suprafață, întreprinsă de colectivul șantierului Tg. Berești³².

Cerțești

1. În această comună au fost identificate urme materiale specifice celei de-a doua epoci a fierului, în punctul „Poieni”.
2. Urme de locuire din secolul al IV-lea d. Hr., pe valea Bârzotei, la vest de locul unde aceasta cotește de la est la nord, lângă pădure³³.

Ciorăști, com. Priponești.

1. Tezaur monetar descoperit în punctul Olința, situat la nord-est de sat între Huștiul și Ciorăști. Tezaurul este compus din 50 monede de argint, emisiuni ale Imperiului Otoman (informație MMT, descoperitor Tănase Catincea).
2. În punctul „La Chetroi”, situat în partea de nord-vest a satului, se găsesc urme de locuire din perioada medievală, secolele XVII-XVIII. La Muzeul de Istorie din Galați a fost adusă o săgeată din fier, de epocă feudală, din această zonă. Relatările localnicilor privitoare la acest punct, ne-au determinat să facem o cercetare de teren în toamna anului 2002, ocazie cu care au fost depistate numeroase fragmente ceramice medievale, cărămizi și chirpici arși împrăștiati pe o suprafață mare de lucrările agricole³⁴.

Cișmele, com. Smârdan

Pe teritoriul satului se află o porțiune din valul roman datat în secolele II-III d. Hr.³⁵.

Cornii de Jos, com. Corni

La marginea de nord a satului, lângă valea mare ce desparte acest sat de Cornii de Sus, pe lângă urmele de zidărie ale unei vechi biserici s-au găsit resturi din epoca bronzului, printre care fragmentul unui ciocan de piatră cu gaură transversală și o mărgea de piatră (recunoaștere Radu Vulpe-1934).

Cornii de Sus, com. Corni

1. În partea de sud a satului, pe marginea de nord a văii largi care desparte acest sat de Cornii de Jos, a fost identificată o stațiune cu resturi intense din epoca bronzului (cultura Monteoru), aflată pe patru promontorii râpoase, rupte de apa Siretului și numite de localnici „Cetățile”. Grosimea stratului de cultură este între 1m și 1,80 m (recunoaștere C. Solomon - 1927, sondaje Radu Vulpe - 1934). Material inedit la MMT și MNA.
2. La 2 km nord de sat, pe malul Siretului, în capul dealului Chitei, pe un platou greu accesibil, izolat de văi adânci și râpoase, pe locul numit „La Schit”, s-au găsit urme de zidărie ale unei vechi biserici și un strat subțire din epoca bronzului și perioada geto-romană (sondaje Radu Vulpe - 1934). Material inedit la MNA.

³² Idem, *Săpături arheologice la Tg. Berești (r. Bujor, reg. Galați)*, în „Danubius”, I, 1967, p. 49.

³³ M. Brudiu, *Cercetări periegetice în sudul Moldovei*, în „MCA”, IX, 1970, p. 519.

³⁴ Cercetarea de suprafață a fost efectuată de C. Ilie și S. Sindile cu sprijinul săteanului Palade Neculai.

³⁵ M. Brudiu, *Cercetări arheologice în zona Valului lui Athanaric*, în „Danubius”, VIII-IX, 1979, p. 159.

Corod

1. La ieșirea din sat spre vest, pe drumul care duce spre Matca, au fost identificați doi tumuli care nu au fost cercetați.
2. În apropiere de sat a fost descoperită o săgeată din fier, într-un loc neprecizat (informație inginer V. Huzum, Focșani).
3. La 4 km vest de sat se văd urmele Valului lui Athanaric (recunoaștere Radu Vulpe, 1948)³⁶.

Cosîteni, com. Brăhășești

1. La nord de sat, pe dealul Braniștei, s-au găsit fragmente ceramice și de rășnițe din tuf vulcanic din a doua epocă a fierului. Material inedit, la MMT.
2. Pe teritoriul satului, în locul numit „La Salcie” și în punctul „Valea Popii”, prin cercetări de suprafață, s-a descoperit o așezare cu bogat material ceramic aparținând perioadei La Tène III (semnalare Constantin Florea-1958).
3. La 1 km sud de sat, la locul numit „Cetățuia”, pe un pînten de deal situat între văile Berheciului și Zeletinului, la confluența lor, se văd urmele unei fortificații vechi. Pe teritoriul comunei se cunosc săpăturile lui C. Solomon, ale colectivelor Șuletea și Poiana, precum și cercetările efectuate de M. Brudiu și P. Păltănea³⁷.

Crăiești, com. Vârlezi

În acest sat au fost depistate urme de locuire din perioada paleolitică³⁸.

Cuca

1. Cele mai vechi urme de locuire, au fost descoperite în zona școlii generale, la sud de aceasta, pe albia majoră a pârâului satului, date în epoca bronzului.
2. În zona gospodăriei locuitorului Ghiță Lupu, pe albia aceluiași pârâu, s-a găsit o monedă din secolul al III-lea d. Hr.
3. Pe teritoriul comunei se poate urmări Valul lui Athanaric³⁹. În apropierea acestuia se găsesc mai mulți tumuli: pe platoul „Arcari”, la nord-est în punctul „La Obște”, în punctul „Pădurea Satului”, în punctul „Dealul Troian”, în punctul „Dealul Albina” și în punctul „Dealul Țarinei”⁴⁰.
4. De asemenea, deasupra „Râpei Roșii”, spre movila „Arcari”, a fost identificată o așezare din secolul al X-lea, iar în intravilan, în punctul „La Fântâna lui Panait” sau „Rediul Cucului”, au fost găsite fragmente ceramice specifice secolului al IV-lea, precum și din epoca medievală, secolele XIV-XV⁴¹.

³⁶ R. Vulpe, *Valul din Moldova de Jos*, în „SCIV” I, 1950, tom 2, p. 170. („vine dinspre Ungureni, traversează valea Corozelului și șoseaua Matca - Corod, unde a fost întărit în vremuri mai recente spre a forma un zăgaz pentru închiderea unui iaz acum despărțit (Iazul lui Iepure), urcă pe coasta Iepureasca, traversează platoul Domneasca dintre Corod și Matca pe la sud-vest și sud de Corod și se îndreaptă spre sud-est spre Cudalbi.”)

³⁷ M. Brudiu și P. Păltănea, *Cetatea daco-getică de la Brăhășești. Contribuție la istoria dacilor din sudul Moldovei*, în „AM”, VII, 1972, pp. 225 - 239.

³⁸ M. Brudiu, *Așezările paleolitice gravettiene de la Puricani și Pleșa, județul Galați*, în „Danubius”, IV, 1970, p. 3.

³⁹ R. Vulpe, *Șantierul Poiana*, în „SCIV”, III, 1952, p. 219; M. Brudiu, *Cercetări arheologice în zona Valului lui Athanaric*, în „Danubius”, VIII-IX, 1979, p. 155.

⁴⁰ *Ibidem*, p. 159.

⁴¹ *Ibidem*.

Cudalbi

1. Traseul Valului lui Athanaric străbate și această comună⁴². În apropierea valului au fost depistate mărturii materiale care atestă o locuire intensă în perioada secolelor II-IV d. Hr.⁴³

2. În zona comunei Cudalbi se găsesc mai mulți tumuli: „Movila Dăbaril” pe dealul Bujorăști, la nord de Valul lui Athanaric; la nord-est de sat la obârșia văii satului; lângă hotarul cu Valea Mărului, movila „Șendrea”; la nord-vest de sat, movila „Pietrele”.

3. În anul 1931, un locuitor a descoperit într-un mal un fund de oală acoperit cu o piatră în care se aflau 28 monede bizantine, emisiuni cuprinse între anii 491-527⁴⁴.

Drăgănești

Așezare eneolitică de tip Stoicani-Aldeni, situată pe terasa stângă a râului Bârlad, la nord-vest de sat. În acest loc s-au descoperit și fragmente ceramice din secolele IV-V d. Hr. Stațiunea a fost identificată de M. Petrescu-Dâmbovița și cercetată sistematic de Eugen Comșa⁴⁵.

Drăgușeni

Mărturiile arheologice, descoperite pe întreg teritoriul comunei, dovedesc o locuire intensă în epoca bronzului (cultura Noua), epoca dacică, secolele III-IV d. Hr., perioada feudală.⁴⁶

Fântânele, com. Scânteiești

1. Valul lui Athanaric este vizibil și pe teritoriul acestui sat. În punctul „La Cruce” s-a efectuat o investigație arheologică⁴⁷.

2. În apropierea valului, în punctul „Boghianu” situat pe valea Rugăriei, spre sud de „Râpa cu Fântâni”, au fost găsite urmele unei așezări din secolul al IV-lea d. Hr. (cultura Sântana de Mureș)⁴⁸.

Foltești,

Stațiunea eneolitică (cultura Foltești) a fost identificată de colectivul șantierului arheologic Stoicani⁴⁹. Situl arheologic este localizat pe terasa Prutului, la circa 1,5 km sud de sat, lângă o râpă cunoscută sub numele de „Ruptură”.

Fundeanu, com. Drăgușeni

Urme intense de locuire ne-au fost semnalate de locuitorul satului, Cimpoi Gheorghe. În curtea acestuia, situată în apropierea intersecției Drăgușeni - Nicopole - Adam, au fost descoperite fragmentele ceramice datate în epoca bronzului și în perioada secolelor II-IV d. Hr. (cercetare de teren C. Ilie și S. Sindile în 2002).

⁴² R. Vulpe, *Valul din Moldova de Jos*, în „SCIV”, I, 1950, tom 2, p. 171. „Valul din Moldova de Jos dintre Siret și Prut venind dinspre Corod, trece pe la vest de Puțeni, la km 15, 12 de pe șoseaua Tecuci - Puțeni și poate fi urmărit în direcția sud până la hotarul dintre comunele Puțeni și Cudalbi.”

⁴³ M. Brudiu, *op. cit.*, p. 159.

⁴⁴ D. Gh. Teodor, *Elemente și influențe bizantine în Moldova, în secolele VI- XI*, în „SCIV”, 1, 1970, p. 99.

⁴⁵ E. Comșa, *Unele probleme ale aspectului cultural Aldeni 2 (pe baza săpăturilor de la Drăgănești-Tecuci)*, în „SCIV”, XIV, 1, 1963, pp. 10-25.

⁴⁶ I. T. Dragomir, în *Contribuții monografice, comuna Drăgușeni, județul Galați*, Galați, 1973.

⁴⁷ M. Brudiu, *op. cit.*, p. 153.

⁴⁸ *Ibidem*, p. 158.

⁴⁹ M. Petrescu-Dâmbovița, *Săpăturile arheologice de la Foltești*, în „SCIV”, 2, 1951, pp. 249-267; Idem, *Unele descoperiri arheologice din județul Galați în lumina noilor cercetări arheologice*, în „Danubius”, V, 1971, pp. 7-17.

Galați

1. Necropolă tumulară din epoca bronzului descoperită în cartierul Dunărea.
2. Tumuli în zona falezii lacului Brateș și a bălții Cătușa.
3. Urme de locuire din epoca bronzului, perioada dacică și din secolele XIII-XIV, descoperite pe faleza Dunării, în zona bisericii „Precista”.
4. Pe strada Domnească, în zona căminelor studențești, au fost descoperite amfore-urne de factură elenistică care atestă existența unei necropole geto-dacice din secolul al IV-lea î. Hr.⁵⁰.
5. Sarcofag din epoca romană descoperit la mijlocul secolului al XIX-lea pe strada Lozoveni⁵¹.
6. Castellum de pământ și necropolă romană din secolele II-III d. Hr., situate în cartierul Dunărea, în partea de vest a orașului în vecinătatea castrului roman de la Bărboși⁵²;
7. Cavou roman datat în secolul al IV-lea d. Hr. descoperit în cartierul Dunărea⁵³.
8. Necropolă tumulară situată la vest de Combinatul siderurgic și la nord de șoseaua Galați - Tecuci⁵⁴.
9. Așezare și necropolă din secolele XVI-XIX, în zona bisericii „Precista” și a blocului Pescăruș de pe strada Traian.⁵⁵

Gârbovăț, com. Ghidigeni

1. La punctul „Zahareasca” a fost identificată o așezare de tip „cenușar” de la sfârșitul epocii bronzului, cultura Nouă. La punctul „Zahareasca” au fost efectuate săpături de A. C. Florescu, S. Rugină și D. Vicoveanu⁵⁶.
2. În punctul numit „La Gârlă”, de o parte și de alta a pârâului Gârbovăț, în dreptul satului, ca și pe dealul „Zahareasca” (Zaharoaia), s-au descoperit topoare de piatră, fibule și resturi ceramice. O cercetare amănunțită pe locul indicat a dus la descoperirea a numeroase fragmente de vase aparținând neoliticului timpuriu (cultura Criș), perioadelor Hallstatt târziu, La Tène II, începutului epocii migrațiilor (sec. IV d. Hr.), precum și perioadei prefeudale (cultura Hlincea) și feudale timpurii (sec. XII-XIII). Pe același loc s-a găsit și o seceră feudală în stare fragmentară.
3. La circa 2 km sud de sat s-a descoperit o așezare din care s-au adunat numeroase fragmente de vase aparținând sfârșitului epocii bronzului (cultura Nouă). Materialul arheologic a fost recoltat de pe suprafața unor cenușare, împreună cu multe oase de animale (cercetare de suprafață Constantin Florea - 1958).

⁵⁰ I. T. Dragomir, *Descoperiri arheologice pe actualul teritoriu al Galațiului din cele mai vechi timpuri și până la întemeierea orașului*, în „Danubius”, I, 1967, pp. 181-182; M. Brudiu, *Descoperiri arheologice în județul Galați*, în „Danubius”, XIII-XIV, p. 7.

⁵¹ I. T. Dragomir, *op. cit.*, pp. 185-186; M. Alexandrescu Vianu, *Un sarcophage mithriaque au Musée d'Histoire de Galați*, în „Revue des études sud-est européennes”, tome V, nr. 1, 2 Éd. l'Académie, 1967, pp. 229-233.

⁵² M. Brudiu, *Raport asupra săpăturilor de salvare din „Castellum de pământ” sec II-III e.n., descoperit la Galați*, în „MCA”, XIV, 1980.

⁵³ Idem, *Un cavou roman descoperit la Galați*, în „SCIVA”, 27, 1, 1976, pp. 85-86.

⁵⁴ I. T. Dragomir, *op. cit.*, în „Danubius”, I, 1967, p. 181; M. Brudiu, *Cercetări arheologice în zona Valului lui Athanaric*, în „Danubius”, VIII-IX, 1979, p. 158.

⁵⁵ A. Anghel, *Observații cu privire la zonele locuite în orașul medieval Galați*, în „Danubius”, XI-XII, 1985, pp. 75-87; Idem, *Cercetări de salvare efectuate în necropola medievală din sec. al XVI-lea, în zona Faleza Dunării- Galați*, în „Danubius”, XIII-XIV, pp. 117-127; D. Basarab Nanu, C. Ilie, O. Coșovliu, *Cuptoare pentru ars piatra de var descoperite în zona bisericii „Precista”*, în „Danubius”, XIII-XIV, 1992, pp. 135-145; C. Ilie, *Note privind descoperirile monetare din zona bisericii „Precista” din Galați*, în „Danubius”, XVIII, 2001, pp. 5-11.

⁵⁶ A. C. Florescu, *Așezarea din epoca bronzului târziu de la Gârbovăț (raionul Tecuci, regiunea Galați)*, în „Danubius”, I, 1967, pp. 75-76

4. La punctul „Arcaci”, în marginea de vest a satului, s-au constatat urme de locuire din secolul III d. Hr., și din perioada prefeudală (semnalări V. Palade și C. Tarază)⁵⁷. Depozit de piese de harnașament datate în secolele VI-VII, descoperit de colectivul șantierului Gârbovăț condus de A. C. Florescu. Material inedit aflat la MMT (Dan Teodor, lucrare în manuscris).

Gănești, com. Cavadinești

Așezare eneolitică la punctul „Râpa Stejarului”⁵⁸.

Ghidigeni

1. La confluența Bârladului cu pâraul Paraschiv s-au descoperit fragmente de vase, aparținând sfârșitului epocii bronzului, precum și un vârf de săgeată din bronz cu trei aripioare (semnalare V. Palade - 1958).

2. Descoperiri izolate de resturi materiale, aparținând culturii carpilor (cultura Vârteșcoiu-Poienesti) și o așezare datând din secolele II-III d. Hr.⁵⁹

Gohor

În viile lui Belie au fost găsite resturi ceramice, aparținând geto-dacilor, de către profesorul Constantin Solomon.

Grivița

O necropolă din secolul al IV-lea d. Hr. a fost descoperită întâmplător în apropierea șoselei C. Negri - Grivița⁶⁰.

Hulești, com. Nicorești

Pe promontoriul Pleșa, în stânga Siretului, la circa 700 m sud de satul Hulești și la circa 2,5 km sud de cetățuia de la Poiana, se găsește o întinsă așezare Monteoru⁶¹. În acest punct Muzeul de Istorie din Tecuci a efectuat un sondaj în 1970, material inedit.

Ijdileni, com. Frumușița

1. Între valea Ijdilenilor și valea Prutului, pe o distanță de 400 m, în apropierea sediului fostului C.A.P., a fost identificată și cercetată o stațiune arheologică din prima epocă a fierului (cultura Babadag II) fost cercetată de M. Brudiu⁶².

Ireasca, com. Gohor

1. În partea de nord a satului, la vest de punctul „Izvoare”, se găsesc fragmente ceramice specifice culturii Sântana de Mureș.

⁵⁷ *Ibidem*, pp. 75-88.

⁵⁸ I. T. Dragomir, *Considerații privind neoliticul și eneoliticul din sud-estul Moldovei*, în „Danubius”, XIII-XIV, 1992, p. 27.

⁵⁹ Gh. Bichir, *Contribuții la cunoașterea culturii materiale a carpilor*, în „SCIV”, IV, 1965, p. 676; Idem, *Cultura carpică*, Editura Academiei R. S. R., București, 1973.

⁶⁰ M. Brudiu, *Descoperiri arheologice în județul Galați*, în „Danubius”, XIII-XIV, 1992, p. 11.

⁶¹ R. Vulpe, *Șantierul Poiana, 1951*, în „SCIV”, III, 1952, p. 210.

⁶² M. Brudiu, *Cercetări privind Hallstattul din sud-estul Moldovei*, în „SCIVA”, 3-4, tom 42, 1991, pp. 221-241.

2. În partea de sud-est a aceluiași punct se găsesc fragmente ceramice din secolul al IX-lea aparținând fazei proto-Dridu⁶³.

Liești

1. Urmele unei necropole getice au fost descoperite întâmplător de un localnic în 1952 (urnă, oase incinerate - semnalare C. Tarază)⁶⁴.

2. La vest de valea Călmățuiului, în câmpia Tecuciului pe traseul unui canal de irigații din apropierea canalului principal 5, a fost descoperit un ulcior dacic datat în secolele I î. Hr. - I d. Hr.⁶⁵

Liești, com. Priponești

Se semnalează o necropolă din secolele III-IV d. Hr., cunoscută prin descoperiri întâmplătoare și cercetare de teren⁶⁶.

Lunca, com Jorăști

Așezare și necropolă birituală de tip Sântana de Mureș (secolul al IV-lea d. Hr.), situată la circa 300 m de marginea de nord a satului, la 7 km nord de Târgu Bujor, în punctul numit „Râpa cu Oale” sau „Râpa Grozești”, pe malul stâng al pârâului Covurlui. Semnalare învățătorul Constantin Balaban, cercetare sistematică Muzeul de Istorie din Galați, în anii 1963 -1967.⁶⁷

Lungoci, com. Fundeni

1. La punctul „Lutărie” au fost descoperite morminte ocromane din epoca bronzului⁶⁸.

2. În acest sat, a fost descoperită o amforă romană (semnalare profesor Vasile Leonte)⁶⁹.

Malul Alb, com. Drăgănești,

1. În curtea locuitorului Safta Simion, în apropiere de gară, în timp ce se lucra la o fântână, a fost descoperită o amforă romană la o adâncime de 1,10 m (informație Vasile Ioan din Malul Alb, material inedit la MMT).

2. La nord de sat, în „Lutărie”, s-au descoperit fragmente ceramice cu aspect Stoicani-Aldeni (informație profesor Ion T. Sion).

3. În preajma satului, cu ocazia lucrărilor agricole, s-a descoperit o monedă din 1504 (semnalare Constantin Florea).

4. Au mai fost descoperite întâmplător pipe feudale, o monedă din anul 1504 în punctul Malul Alb, monede din jurul anilor 1670 și o așezare din secolele II-III d. Hr., la nord de cimitir, pe malul Bârladului (informații Constantin Florea - 1958).

⁶³ I. Nestor, *Les données archéologiques et les probleme de la formation du peuple roumain*, în „Revue roumaine d'histoire”, 3, 1964, p. 404; Dan Gh. Teodor, *Contribuții la cunoașterea culturii Dridu pe teritoriul Moldovei*, în „SCIV”, 19, 1968, tom 2, p. 228 și urm.; M. Brudiu, *Cercetări periegetice în sudul Moldovei*, în „MCA”, IX, 1970, p. 520.

⁶⁴ Gh. Bichir, *Descoperiri carpice în regiunea Galați*, în „Danubius”, I, 1967, pp. 115-128.

⁶⁵ M. Brudiu, *Descoperiri arheologice în județul Galați*, în „Danubius”, XIII-XIV, 1992, p. 7.

⁶⁶ Gh. Bichir, *Contribuții la cunoașterea culturii materiale a carpilor*, în „SCIV”, IV, 1965, p. 676; Idem, *Cultura carpică*, Editura Academiei R. S. R., București, 1973.

⁶⁷ I. T. Dragomir, *Necropola birituală Sântana de Mureș-Cerneahov (sec. III-IV e. n.), de la Lunca, regiunea de sud a Moldovei*, în „Danubius”, XIX, 2001.

⁶⁸ Idem, *Două morminte ocromane în regiunea de sud a Moldovei*, în „Muzeul Național”, III, București, 1976, pp. 55-56.

⁶⁹ M. Brudiu, *Descoperiri arheologice în județul Galați*, în „Danubius”, XIII-XIV, 1992, p. 8.

Matca

1. Mărturii arheologice din epoca fierului (cultura Basarabi) au fost descoperite pe teritoriul acestei localități⁷⁰.

2. Pe teritoriul comunei trecea și Valul lui Athanaric⁷¹. „Valul din Moldova de Jos dintre Ploscuțeni, pe Siret și Stoicani pe Prut, trece la 4 km nord de Matca, între acest sat și Corod. Venind dinspre vest, de la Ungureni, traversează valea Corozelului și șoseaua Matca-Corod, ocolind iazul numit „Iazul lui Iepure”, străbate câmpia Domnească pe lângă lacul lui Traian, apoi apucă spre sud-est. După un spațiu de alți 4 km valul cotește spre sud, la vest de locul „Plopului”, taie șoseaua Tecuci-Puțeni la 120 m vest de km. 15, la 6 km vest de satul Puțeni (Valea Mărului) și după o distanță de 2 km la sud de șosea, se oprește brusc la marginea unui drum de căruțe care constituie hotarul comunelor Puțeni și Cudalbi”⁷².

Mândrești, com. Valea Mărului

Pe teritoriul acestui sat au fost descoperite urme de locuire din diferite epoci.

1. În punctul „Dealul Curăturii” a fost descoperită ceramică din epoca bronzului, prima epocă a fierului și din secolele III - IV d. Hr.

2. Ceramică aparținând culturii Noua a fost găsită în punctul „Valea Mândrei”.

3. În punctul „Dealul Mândrei” se găsesc doi tumuli. Aici au fost descoperite o sabie și mai multe obiecte (informație de la profesorul Trîncu Traian).

3. La izvoarele Gerului s-au găsit firfirici, iar la punctul „Bucur” monede din Imperiul Habsburgic, emisiuni din secolul al XVIII-lea (informație de la săteanul Ifrosie Gh. Neculai).

4. La confluența Gerușitei cu Gerul se găsesc fragmente ceramice din perioade istorice diferite: epoca bronzului (cultura Noua), Hallstatt și epoca daco-romană, fragmente specifice culturii Dridu și perioadei medievale⁷³.

Măstăcani

Pe dealul Movilelor, la punctul numit de către localnici „Gâtul Cămilii”, situat la 5 km nord-nord-est față de cetățuia de la Stoicani, se află o așezare eneolitică specifică culturilor Gulmenița și Cucuteni. În aceeași zonă au fost descoperite și urme din epoca bronzului⁷⁴.

Moscu, oraș Tg. Bujor

Vestigii arheologice ale epocii paleolitice, s-au descoperit pe un platou, la punctul „Râpa Detunată”. Aceste urme paleolitice au fost cercetate în anii 1975-1977 și au fost încadrate în gravettianul oriental final⁷⁵.

⁷⁰ Idem, *Cercetări privind Hallstattul din sud-estul Moldovei*, în „SCIVA”, 3-4, tom 42, 1991, pp. 221-241.

⁷¹ C. Schuchardt, *op. cit.*, p. 207.

⁷² R. Vulpe, *Valul din Moldova de Jos*, în „SCIV”, I, 1950, tom 2, pp. 170-171.

⁷³ M. Brudiu, *Cercetări periegetice în sudul Moldovei*, în „MCA”, IX, 1970, p. 519.

⁷⁴ M. Petrescu Dâmbovița, *Săpăturile arheologice din jud. Covurlui*, în „Studii”, 2, 1, 1949, p. 102; I. T. Dragomir, *Repertoriul descoperirilor arheologice de aspect cultural Stoicani-Aldeni*, în „Danubius”, XI-XII, 1985, pp. 7-48.

⁷⁵ M. Brudiu, E. Popușoi, *Rezultatele cercetărilor paleolitice de la Mălușteni, jud. Vaslui (1969-1971)*, în „Danubius”, VIII-IX, 1979, pp. 7-21; M. Brudiu, *Așezare paleolitică de la Moscu (județ Galați) și unele considerații asupra paleoliticului târziu din Moldova*, în „Danubius”, X, 1981, pp. 13-22.

Movileni

În apropiere de Tecuci, în anul 1938, o locuitoare a descoperit într-o cană de lut, un mic tezaur conținând 26 monede bizantine, datând din prima jumătate a secolului al VII-lea (emise între anii 574-602)⁷⁶.

Munteni

1. Prin apropierea acestui sat trece Valul lui Athanaric. „La circa 500 m sud de sat venind din vest din pădurea Prisaca-Cincu (la est de Nicorești), atingând marginea de nord a satului Frunzeasca și trecând râul Bârlad se îndreaptă spre Ungureni”⁷⁷ (recunoașteri C. Schuchardt - 1885 și Radu Vulpe - 1948).

2. Pe acest val, în grădinile de pe malul albiei rectificate a Bârladului se găsesc, în mod frecvent, fragmente ceramice din epocă feudală.

3. La circa 1 km vest de sat, pe Dealul Băneasa, se află un tumul⁷⁸.

4. La punctul „Broscărie” se află o așezare neolitică (cultura Criș). Săpătură de salvare întreprinsă de Mircea Nicu și Stela Țau. Material inedit, la MMT.

Negrilești, com. Munteni

1. În curtea școlii, pe malul Bârladului, a fost identificată o așezare neolitică (cultura Criș) Cercetare de teren efectuată de Mircea Nicu. Material inedit, la MMT. S-a descoperit, în aceeași zonă, un cuptor de olar datat în secolul al IV-lea și ceramică feudală din secolele XV-XVI.

2. Un alt punct, cu urme materiale din aceeași perioadă, se află sub muchia terasei joase a Bârladului, în apropiere de confluența acestuia cu pârâul Berheci, unde s-au descoperit fragmente de vase și mai multe morminte de înhumăție lipsite de inventar și neprecizate cronologic.

Nicorești

1. În apropierea drumului ce duce spre Poiana, în via lui Andrieș, s-au găsit întâmplător, într-un vas, câteva monede de aur din secolul al IV-lea î. Hr., de la Alexandru cel Mare. Locul necercetat. Soarta monedelor nu se cunoaște.

2. Valul lui Athanaric trece la 6 km est de această localitate „înconjurând pădurea Prisaca (sau Cincu), greșit numită pe hărțile militare „Țigănești”. Venind dinspre Tecucel și Țepu, de-a lungul lizierii vestice a pădurii neidentificate, de la nord-vest spre sud-est, în dreptul Nicoreștilor cotește brusc spre est nord-est, formând un unghi de 90°, apoi continuuă pe liziera de sud a pădurii, spre valea Bârladului” (recunoașteri C. Schuchardt -1885, RaduVulpe - 1948)⁷⁹.

3. La punctul „Guzga” a fost golită o groapă menajeră în care erau depuse șarjele ratate dintr-un cuptor de ceramică, datat cu monedă în 1856. Săpătura de salvare a fost efectuată de Mircea Nicu, iar materialul inedit se află la MMT.

⁷⁶ Dan Gh. Teodor, *Elemente și influențe bizantine în Moldova, în secolele VI- XI*, în „SCIV”, 1, 1970, p. 99.

⁷⁷ R. Vulpe, *Valul din Moldova de Jos*, în „SCIV”, I, 1950, tom 2, p. 170.

⁷⁸ C. Schuchardt, *op. cit.*, p. 207; R. Vulpe, *op. cit.*, p. 170.

⁷⁹ R. Vulpe, *op. cit.*, p. 170. „înconjurând pădurea Prisaca (sau Cincu) greșit numită pe hărțile militare „Țigănești”. Venind dinspre Tecucel și Țepu, de-a lungul lizierii vestice a pădurii neidentificate de la nord-vest spre sud-est în dreptul Nicoreștilor cotește brusc spre est nord-est, formând un unghi de 90°, apoi continuuă pe liziera sud a pădurii, spre valea Bârladului” (recunoașteri C. Schuchardt - 1885, RaduVulpe - 1948).

Odaia Manolachi, Vânători

Pe moșia satului se pot observa urme ale valului roman și câțiva tumuli, în apropierea acestuia⁸⁰.

Piscu

1. În punctul „Cimitirul Vechi”, situat la capătul interfluviului valea Suhurluiului-valea Gerului, a fost cercetată o așezare din prima epocă a fierului din care s-a recoltat material specific culturilor Basarab și Babadag⁸¹.

2. Pe versantul estic al văii Suhurluiului, la punctul „Vaidraga”, s-a descoperit în 1986, cu prilejul unor lucrări de terasare, un mormânt datat în secolul al IV-lea, având ca inventar o cană, o strachină și o fibulă (semnalare Alexandru Constantin).

3. Au mai fost identificate urme de locuire din epoca romană, secolele X-XI și evul mediu⁸².

Pleșa, oraș Berești

În partea de nord a localității, lângă râpa Marișiei, a fost depistată o așezare-atelier din paleolitic (gravettianul oriental)⁸³.

Plevna, com. Rediu

Valul lui Athanaric traversează teritoriul satului și este bine conservat pe anumite porțiuni din pădurea Plevna⁸⁴.

Poiana, com. Nicorești

Primele cercetări arheologice în această stațiune au fost efectuate de V. Pârvan la începutul secolului al XX-lea⁸⁵. Identificată cu antica cetate dacică Piroboridava de către Radu Vulpe. Cercetările sistematice au fost conduse de Gheorghe Ștefan și apoi Radu Vulpe, care a făcut și numeroase periegeze în zona de nord a județului⁸⁶. Cercetările au fost continuate în acest sit de către arheologii tecuceni și cei de la Institutul „A. D. Xenopol” din Iași.

1. În stațiunea de la Poiana au fost cercetate depunerile arheologice din așezarea și necropola datate în epoca bronzului⁸⁷.

⁸⁰ M. Brudiu, *Cercetări arheologice în zona Valului lui Athanaric*, în „Danubius”, VIII-IX, 1979, p. 158.

⁸¹ Idem, *Cercetări privind Hallstattul din sud-estul Moldovei*, în „SCIVA” 3-4, tom 42, 1991, pp. 221-241.

⁸² Idem, *Descoperiri arheologice în județul Galați*, în „Danubius”, XIII-XIV, 1992, p. 8.; Idem, *Cercetări privind Hallstattul din sud-estul Moldovei*, în „SCIVA”, 3-4, tom 42, 1991, pp. 221-241.

⁸³ Idem, *Așezările paleolitice gravetiene de la Puricani și Pleșa, județul Galați*, în „Danubius”, IV, pp. 3-25.

⁸⁴ Idem, *Cercetări arheologice în zona Valului lui Athanaric*, în „Danubius”, VIII-IX, 1979, p. 158.

⁸⁵ V. Pârvan, *Castrul de la Poiana și drumul roman prin Moldova de Jos*, în „AARMSI”, Ser. II, tom 36, nr. 4, București, 1913, 1914, pp. 93-103 și 124-126; Idem, *Getica. O protoistorie a Daciei*, București, 1926, passim.

⁸⁶ R. Vulpe și Ec. Vulpe, *Les fouilles de Poiana*, în „Dacia”, III-IV, 1927-1932, pp. 253-351; R. Vulpe și colab., *Evoluția așezărilor omenești în Moldova de Jos. Raport sumar despre activitatea șantierului arheologic Poiana-Tecuci, 1949*, în „SCIV”, I, 1950, tom 1, pp. 47-52; Idem, *Activitatea șantierului arheologic Poiana-Tecuci*, în „SCIV”, II, 1951, tom 1, pp. 177-214; Idem, *Șantierul Poiana*, în „SCIV”, III, 1952, pp. 191-230.

⁸⁷ S. Teodor, S. Țau, M. Nicu, *Săpăturile de la Poiana din anul 1989*, Comunicare la Sesiunea anuală de rapoarte arheologice, Arad, 1990; E. Vulpe, *La necropole de l'âge du bronze de Poiana*, în „Dacia”, V-VI, 1935-1936, 1938, pp. 151-167; S. Teodor, M. Nicu, S. Țau, *Noi morminte din epoca bronzului descoperite la Poiana-Tecuci*, în „Memoria Antiquitatis”, XIX, 1994, Muzeul de Istorie Piatra-Neamț, pp. 201-212.; N. Harțuchi, *Probleme privind bronzul timpuriu și mijlociu în nord-estul Munteniei, sud-estul Moldovei*, în „Danubius”, VIII-IX, 1979, p. 79.

2. Așezarea întărită și necropola geto-dacică, situate pe un promontoriu ce domină valea Siretului, a fost cercetată sistematic stabilindu-se, pe baza stratigrafiei și a bogatului material arheologic rezultat din săpături, etapele evolutive ale acestora⁸⁸.

3. În așezare au fost găsite numeroase tezaure monetare și monede izolate⁸⁹.

4. La est de așezare a fost recuperat un tezaur de monede romane din secolul I î. Hr. (Material inedit la Muzeul de Istorie din Galați)

Puricani, com. Slivna

1. În punctul situat pe dealul „Poarta Bâzanului”, aflat la 2 km vest de sat, s-a descoperit o așezare-atelier din paleolitic (gravettianul oriental)⁹⁰.

2. În apropierea școlii din localitate a fost cercetată o așezare eneolitică de tip Stoicani-Aldeni⁹¹.

3. La punctul „Râpa Fagulului” s-au găsit urme de locuire din epoca bronzului⁹².

Rădești, com. Bălăbănești

Pe raza localității au fost depistate urme de locuire umană din paleolitic⁹³.

Rediu

1. În satul Rediu, ca și pe teritoriul întregii comune, se mai poate urmări traseul Valului lui Athanaric⁹⁴.

2. În zona „Fântânilor”, la marginea de sud-est, se află o așezare din secolele IV-X d. Hr., iar la sud de localitate se găsește un tumul⁹⁵.

Rogojeni, com. Suceveni

1. Așezare neolitică situată în vatra satului, în grădinile locuitorilor Stratulat V. Anton și Ghisman Ruxandra⁹⁶.

⁸⁸ R. Vulpe, *Piroboridava. Considerații arheologice și istorice asupra cetății de la Poiana*, în *Moldova de Jos*, București, 1931; 1933-1934; R. Vulpe și colab., *Șantierul Poiana*, în „SCIV”, III, 1952, pp. 209-210; S. Teodor, M. Nicu, S. Țau, *Cetatea dacică de la Poiana, jud. Galați*, comunicare la a XX-a Sesiune anuală de rapoarte privind rezultatele arheologice din anul 1985, Deva, 1986; Idem, *Fortificația geto-dacică de la Poiana, jud. Galați*, comunicare la a XXIII-a Sesiune anuală de rapoarte privind rezultatele arheologice din anul 1988, Sibiu, 1990; Idem, *Cetățuia geto-dacică de la Poiana, jud. Galați (secolele V î.Hr.-II d.Hr.)*, *Necropola Tumulară din secolele II î.Hr.-I d.Hr.*, comunicare la a XXIV-a Sesiune anuală de rapoarte privind rezultatele arheologice din anul 1989, Arad, 1990; Idem, *Geții din sudul Moldovei în lumina ultimelor cercetări arheologice*, în „Symposia Thracologica”, 6, Piatra-Neamț.

⁸⁹ S. Teodor, Virgil M. Bărliba, *Descoperiri monetare din așezarea geto-dacică de la Poiana-Tecuci*, în „AM”, XVI, 1993, pp. 121-129; S. Teodor, S. Țau, M. Nicu, *Tezaurul de monede callatiene, descoperit la Poiana, județul Galați*, în „Thraco-Dacica”, VIII, 1987, pp. 133-138; B. Mitrea, *Descoperirile de monede romane din așezarea geto-dacă de la Poiana și importanța lor istorică*, în „SCIV”, VIII, 1957, 1-4, pp. 167-170.

⁹⁰ M. Brudiu, *Două descoperiri paleolitice în județul Galați*, în „Danubius”, II-III, 1969, p. 7 și urm.; Idem, *Așezările paleolitice gravetiene de la Puricani și Pleșa, județul Galați*, în „Danubius”, IV, pp. 3-10; Idem, *Cercetări paleolitice la Puricani, jud. Galați*, în „MCA”, X, 1973.

⁹¹ I. T. Dragomir, *Săpăturile arheologice din așezarea cucuteniană de la Berești „Dealul Bulgarului”, județul Galați*, în „MCA”, XIV, Tulcea, 1980, pp. 107-120; Idem, *Considerații privind neoliticul și eneoliticul din sud-estul Moldovei*, în „Danubius”, XIII-XIV, 1992, p. 25.

⁹² N. Zaharia, M. Petrescu-Dîmbovița, Em. Zaharia, *Așezări din Moldova de la paleolitic până în secolul al XVIII-lea*, București, 1970, p. 352.

⁹³ M. Brudiu, *Așezările paleolitice gravetiene de la Puricani și Pleșa, județul Galați*, în „Danubius”, IV, 1970, p. 3.

⁹⁴ Idem, *Cercetări arheologice în zona Valului lui Athanaric*, în „Danubius”, VIII-IX, 1979, p. 159.

⁹⁵ *Ibidem*.

⁹⁶ I. T. Dragomir, *Descoperiri arheologice la Rogojeni pe valea Horincii*, în „MCA”, IX, București, 1970, pp. 503-510.

2. În punctele Dealul Mic și Dealul Mare, s-a descoperit un bogat și variat material arheologic ce aparține epocii bronzului și perioadei de început a migrației populațiilor, secolele II-IV d. Hr.⁹⁷. Urme de locuire din epoca fierului au fost identificate la capătul interfluviului dintre valea Oarbei și șosea.⁹⁸

Sălceni, com. Cerțești

Pe teritoriul satului, pe valea Bogatei, în anul 1950 profesorul Alexandru Obreja, de la Facultate de Geografie din Iași, a găsit un fragment ceramic tip liniar⁹⁹.

Săseni, com. Berești-Meria

1. Pe dealul Căușan au fost găsite fragmente ceramice din secolele IV-III î. Hr.
2. La locul numit „Râpa Fagului” s-au descoperit materiale arheologice care dovedesc existența unei așezări geto-dacice¹⁰⁰.

Scânteiești

Pe teritoriul satului se găsesc urme ale Valului lui Athanaric și o așezare din secolul al X-lea, identificată la punctul „Izvor”, în marginea de est a comunei¹⁰¹.

Schela

În zona exterioară teritoriului delimitat de valul roman Tulucești-Traian a fost descoperită o amforă cu ulei de măsline carbonificată¹⁰².

Smulți

1. În sectorul central al comunei, în grădina fostului învățător Huzum, situată pe terasa pârauului Suhurluiul Sec, s-au descoperit urme de locuințe cu podinile din chirpic ars și numeroase fragmente ceramice aparținând aspectului cultural Stoicani-Aldeni (recunoașteri M. Petrescu-Dâmbovița - 1939)¹⁰³.
2. Pe dealul Lehonilor, la est de sat, s-au găsit un vârf de săgeată de bronz cu trei tășuri, din a doua epocă a fierului¹⁰⁴.

Știețești, com. Drăgușeni

1. Pe dealul „Bisericii”, la 1 km sud de sat, s-au găsit urme izolate de locuire din prima epocă a fierului (cercetare de suprafață)¹⁰⁵.

⁹⁷ *Ibidem*, pp. 503-510; Idem, *Noi descoperiri arheologice de obiecte de aramă și de bronz în regiunea de sud a Moldovei*, în „SCIVA”, 4, tom 30, 1979, pp. 591-601.

⁹⁸ M. Brudiu, *Cercetări privind Hallstattul din sud-estul Moldovei*, în „SCIVA”, 3-4, tom 32, 1991, pp. 221-240.

⁹⁹ E. Comșa, *Ceramica lineară pe teritoriul R.P.R. și în regiunile vecine*, în „SCIV”, II, 1960, p. 225.

¹⁰⁰ M. Brudiu, *Cercetări periegetice în sudul Moldovei*, în „MCA”, IX, 1970, p. ?.

¹⁰¹ Idem, *Cercetări arheologice în zona Valului lui Athanaric*, în „Danubius”, VIII-IX, 1979, p. 158.

¹⁰² Idem, *O amforă cu ulei de măsline din secolele II-III, descoperită la Schela, județul Galați*, în „Muzeul Național”, III, 1976, pp. 159-163; Idem, *Descoperiri arheologice în județul Galați*, în „Danubius”, XIII-XIV, 1992, p. 7.

¹⁰³ M. Petrescu-Dâmbovița, *Călătorie de cercetare arheologică în județul Covurlui*, Extras din „Orizonturi”, III, 5-9, Galați, 1940, p. 171; I. T. Dragomir, *Aspectul cultural Stoicani-Aldeni. Considerații asupra ceramicii*, în „Danubius”, IV, 1970, p. 26.

¹⁰⁴ M. Petrescu-Dâmbovița, *Călătorie de cercetare arheologică în județul Covurlui*, Extras din „Orizonturi”, nr 5 - 10, 1940 - 1941, p. 202.

¹⁰⁵ I. T. Dragomir, *Săpături arheologice la Tg. Berești (raion Bujoru, regiunea Galați)*, în „Danubius”, I, 1967, p. 49.

Stoicani, com. Foltești

1. Pe teritoriul satului Stoicani, la marginea de vest a luncii Prutului, se află un tell, denumit de localnici „Cetățuia”, identificat drept monument arheologic, în anul 1939, cu prilejul unei periegeze efectuată de M. Petrescu-Dâmbovița. Primele săpături arheologice au fost întreprinse aici în anii 1946-1949¹⁰⁶. Așezarea din epoca neolitică și necropola din epoca bronzului se află în punctul „Cetățuia”, la marginea de est a satului, la 100 m est de halta CFR Stoicani.

2. Așezare și necropolă din prima epocă a fierului (cultura Babadag) în punctul „Dealul de pe Râpă”, situat la 150 m vest de „Cetățuia”, în vatra satului¹⁰⁷.

3. Au fost descoperite două cuptoare de olar din secolul al IV-lea, la est de cetățuie¹⁰⁸.

3. Pe teritoriul satului se mai găsesc urme ale Valului lui Athanaric și doi tumuli („Movila Foltești”, situată la 700 m nord de val și un altul, aplatizat, pe versantul dealului „Zarea Dealului”)¹⁰⁹.

Suceveni

1. La circa 2 km est de sat, pe o terasă de pe dreapta văii Horincea, lângă șoseaua județeană Bârlad-Oancea, s-a descoperit o stațiune arheologică din neolitic cu ceramică specifică culturii Gumelnița. Au fost găsite și fragmente ceramice din epoca bronzului (cultura Monteoru) și din epocă romană târzie (recunoaștere M. Petrescu Dâmbovița - 1939, material la MNA)¹¹⁰.

2. Situl arheologic din această localitate prezintă o succesiune de locuiri începând cu paleoliticul¹¹¹, neoliticul (aspectul Stoicani-Aldeni, cercetare sistematică la punctul Stoborâni, situat la 2 km est de sat)¹¹², epoca bronzului¹¹³ și sfârșind cu urmele materiale din perioada medievală.

Suhurlui, com. Rediu,

Urme ale Valului lui Athanaric și așezare din secolul al IV-lea, cultura Sântana de Mureș, pe „Coasta Buhociu”¹¹⁴.

Șendreni

1. Așezare civilă romană, situată pe malul Siretului, lângă fabrica de cherestea. Din această zonă au fost recoltate fragmente ceramice, țigle și cărămizi romane¹¹⁵.

2. În anul 1911 a fost descoperit un altar votiv care dovedește prezența elementului daco-roman în sudul Moldovei¹¹⁶.

¹⁰⁶ M. Petrescu-Dâmbovița, *Dealul Cetățuia de la Stoicani*, în „MCA”, I, 1953, pp. 157-211; M. Petrescu Dâmbovița, M. Dinu, *Noi cercetări arheologice la Stoicani (județul Galați)*, în „SCIV”, 25, 1974, pp. 71-97; I. T. Dragomir, *Aspectul cultural Stoicani-Aldeni. Considerații asupra ceramicii*, în „Danubius”, IV, 1970, pp. 25-93; Idem, *Eneoliticul din sud-estul României. Aspectul cultural Stoicani-Aldeni*, Editura Academiei R. S. R., București, 1983.

¹⁰⁷ M. Petrescu-Dâmbovița, *Cetățuia și cimitirul Hallstattian de la Stoicani*, în „MCA”, I, 1953, p. 157.

¹⁰⁸ Vezi nota 106.

¹⁰⁹ M. Brudiu, *Cercetări arheologice în zona Valului lui Athanaric*, în „Danubius”, VIII-IX, 1979, p. 158.

¹¹⁰ M. Petrescu –Dâmbovița, *Călătorie de cercetare arheologică în județul Covurlui*, Extras din „Orizonturi”, III, 5-10, 1940-1941, p. 200.

¹¹¹ M. Brudiu, *Cercetări paleolitice la Suceveni (județul Galați)*, în „Danubius”, VI-VII, 1972-1973, pp. 7-11

¹¹² I. T. Dragomir, *Aspectul cultural Stoicani-Aldeni în lumina săpăturilor de la Lișcoteanca, Băneasa și Suceveni*, în „Memoria Antiquitatis”, II, Muzeul arheologic Piatra Neamț, 1970, pp. 25-38

¹¹³ Idem, *Așezarea neolitică fortificată din aria aspectului cultural Stoicani-Aldeni de la Suceveni*, în „Memoria Antiquitatis”, III, Muzeul arheologic Piatra Neamț, 1971, pp. 143-155.

¹¹⁴ M. Brudiu, *Cercetări arheologice în zona Valului lui Athanaric*, în „Danubius”, VIII-IX, 1979, p. 158.

¹¹⁵ N. Gostar, *Săpăturile și sondajele de la Șendreni-Bărboși (r. Galați)*, în „MCA”, VIII, 1962, pp. 505-507.

¹¹⁶ N. Velichi, *Necropola și altarul votiv de la Serdaru (Șendreni)*, jud. Covurlui, în „BCMI”, 1912, p. 122.

3. La punctul „Casa lui Secan”, situat pe malul de vest al bălții Mălina, la 2 km sud de satul Smârdan se găsește o așezare medievală timpurie, din secolele X – XI¹¹⁷.

Șerbeștii-Vechi, com. Șendreni

1. Pe teritoriul satului trece traseul valului de pământ construit de romani în secolul II-III d. Hr.
2. În curtea sâtenii Dolea Suzana, a fost descoperită întâmplător o amforă datată în secolul II-III d. Hr.¹¹⁸.

Șipote, oraș Berești.

În acest sat au fost descoperite urme de locuire din perioada paleolitică¹¹⁹.

Șivița, com. Tulucești

Pe teritoriul acestui sat au fost descoperite măturii arheologice din prima epocă a fierului¹²⁰ și din perioada secolelor III-IV d. Hr.¹²¹.

Tecucel, com. Buciumeni

Urme ale Valului lui Athanaric apar pe platoul dintre valea Tecucelului și valea Berheciului¹²².

Tecuci

1. Cu ocazia unor săpături pentru canalizarea orașului, în dreptul Casei de Cultură, s-a descoperit un tezaur monetar cuprinzând un număr de circa 18.000 piese din aramă din secolul al XVII-lea, aparținând emisiunilor lui Istrate Dabija. Întregul tezaur a intrat în proprietatea Muzeului Mixt din Tecuci (semnalare Constantin Florea - 1958).

2. La nord de oraș, în cartierul Tecuciul Nou, pe malul vechii albie a Bârladului, s-au descoperit întâmplător securi de piatră lustruită din neolitic, de forme diferite, simple, sub formă de calapod și cu gaură transversală. Material inedit la MMT.

3. Pe terenul aerodromului, în marginea vestică a orașului, la 50 m vest de muchia văii Bârladului, se află un grup de trei tumuli, distanța dintre ei fiind de circa 200-300 m. Unul dintre ei de circa 4,60 m diametrul și 1,50m înălțime a fost amenajat în 1920 pentru instalarea unei tribune, iar în 1938 a fost nivelat complet spre a face loc construcției unui hangar. Cu acest prilej s-au descoperit înăuntru la nivelul solului, patru schelete umane înhumate cu fața în sus, în poziție întinsă, cu orientări diferite și având ca inventar ceramică specifică perioadei La Tène III, asemănătoare cu cea de la Poiana-Nicorești și o spadă curbă de fier cu peduncul simplu. Ceilalți tumuli nu au fost cercetați¹²³.

4. Într-o săpătură întâmplătoare efectuată pe câmpul de aviație, la circa 400 m depărtare de locul în care anterior s-a descoperit un mormânt de inhumație sarmatic, s-a găsit o fibulă de bronz cu ciocul

¹¹⁷ Dan Gh. Teodor, *Descoperirile arheologice de la Șendreni-Galați*, în „Danubius”, I, 1967, pp. 129-136.

¹¹⁸ M. Brudiu, *Descoperiri arheologice în județul Galați*, în „Danubius”, XIII-XIV, 1992, p. 8.

¹¹⁹ Idem, *Așezările paleolitice gravettiene de la Puricani și Pleșa, județul Galați*, în „Danubius”, IV, p. 3.

¹²⁰ I. T. Dragomir, *Noi descoperiri arheologice de obiecte de aramă și de bronz în regiunea de sud a Moldovei*, în „SCIVA”, 4, tom 30, 1979, pp. 591-601.

¹²¹ M. Brudiu, *Cercetări periegetice în sudul Moldovei*, în „MCA”, IX, 1970, pp. 524-528.

¹²² C. Schuchardt, *op. cit.*, p. 204; R. Vulpe, *Valul din Moldova de Jos*, în „SCIV”, I, 1950, tom 2, p. 165. „venind dinspre sud-sud-est dinspre pădurea Prisaca și îndreptându-se spre nord-nord-vest către Ploscuțeni”(recunoașteri C. Schuchardt - 1885 și Radu Vulpe - 1948, 1951).

¹²³ I. Ioniță, *Noi descoperiri sarmatice pe teritoriul Moldovei*, în „AM”, II-III, 1964, p. 324; I. Vendelin, *Un tumul la Tecuci*, în „Revista de preistorie și antichități naționale”, București, II-IV, 1940, pp. 101-103.

rupt și fără ac, precum și un ulcioraș mic lucrat la roată din pastă fină (semnalare Constantin Florea - 1958).

5. În punctul Rateș, situat în fosta albie a Bârladului, la circa 0,5 km est de oraș, s-a descoperit o așezare, din care s-au adunat resturi de silex aparținând paleoliticului superior, însoțite de resturi de formă mamologică¹²⁴, precum și fragmente de vase din La Tène III și de la începutul epocii migrațiilor (sec. IV d. Hr.) (semnalare Constantin Florea - 1958).

6. La 600 m est de oraș, pe coasta din stânga văii Bârladului, la circa 500 m nord de șoseaua Tecuci - Matca, s-au constatat resturile unei așezări datate în secolul al IV-lea, cu ceramică cenușie lucrată la roată și cu mâna. Stratul arheologic al stațiunii, gros de 1,60 m, conține cenușă, fragmente de chirpici arși, cărbuni și resturi de vetre (recunoaștere C. Solomon 1926). De asemenea a fost găsită și o fibulă din bronz din secolul al III-lea d. Hr.

7. Pe platoul din preajma acestei stațiuni, la sud și la nord de șoseaua națională, se află un grup de mai mulți tumuli, distanțați între ei la 50-200 m. Necercetați (recunoaștere C. Solomon 1926).

8. Pe marginea de nord a șoselei Tecuci-Furcenii în cartierul N.Bălcescu, punctul casa de apă, se află un tumul identificat cu „Movila cea Mare” a Tecuciului, unde, după cronică lui Grigore Ureche, a cantonat Ștefan cel Mare, timp de trei zile, cu prilejul operațiunilor sale împotriva turcilor după bătălia de la Vaslui, în 1475¹²⁵.

9. La est de rezervația paleontologică Rateș, în „Vie”, a fost identificată o necropolă de secolul al IV-lea, distrusă datorită excavațiilor neautorizate.

10. Pe strada Unirii, casa lui Manolache Marius, au fost constatate resturi hallstattiene și fragmente ceramice și sticlă, aparținând unui mormânt din secolul al IV-lea.

11. La est de poligonul unității de jandarmi, în curtea grădiniței din apropiere, s-au găsit amfore datate în secolul al IV-lea.

Toflea, com. Brăhășești

1. Așezare eneolitică (cultura Cucuteni) pe dealul „Tănăsoaia”. Cercetare de teren făcută de colectivul șantierului de la Poiana și Constantin Florea în 1958. Cercetare sistematică între 1969-1974, organizată de Institutul „A. D. Xenopol” Iași și Muzeul Mixt Tecuci. Materialul inedit la MMT¹²⁶.

Traian, com. Braniște

1. Din partea de sud a satului pornește valul de pământ din epoca romană (secolele II-III d. Hr.) care se îndreaptă spre Prut, construit pentru apărarea teritoriului stăpânit de Imperiul Roman.

În marginea sudică a satului, unde sunt urme ale valului roman, a fost descoperită, în 1962, o cană romană din secolul al III-lea d. Hr., provenind dintr-un mormânt care a fost distrus de lucrări de excavație¹²⁷.

¹²⁴ A. Leonid, D. Vicoveanu, *L' Etude des Elephantides, des Rhinocerides et des Bovides des dépôts quaternaires de la vallée inférieure du Bîrlad, existants au Musée de Tecuci*, Travaux du Museum d'Histoire Naturelle „Grigore Antipa”, vol X, 1970, București.

¹²⁵ C. Solomon, *Un muzeu regional la Tecuci*, p. 13; I. Vendelin, *op. cit.*, pp. 101-102.

¹²⁶ R. Vulpe, *op. cit.*, p. 214; I. T. Dragomir, *Considerații privind neoliticul și eneoliticul din sud-estul Moldovei*, în „Danubius”, XIII-XIV, 1992, p. 27.

¹²⁷ M. Brudiu, *Descoperiri arheologice în județul Galați*, în „Danubius”, XIII-XIV, 1992, p. 9.

Tulucești

1. Pe teritoriul localității se termină valul roman, care delimita spațiul stăpânit de aceștia, între Siret, Prut și Dunăre. Acesta avea punct inițial zona satului Traian, comuna Șendreni.

2. Pe terasa inferioară a lacului Brateș, în apropierea stației CFR Tulucești, la km 10+800, au fost descoperite două amfore grecești și un vas de factură geto-dacică din a doua epocă a fierului ce conțineau oase umane și cenușă, descoperire ce atestă existența unei așezări în această zonă¹²⁸.

Țepu

1. În această localitate s-au constatat intense urme de locuire încă din paleolitic. În fosta vie a C.A.P. Țepu, în valea Berheciului, s-au făcut cercetări arheologice care au scos la iveală urme din această perioadă¹²⁹.

2. Neoliticul este prezent prin piese tipice pentru cultura Cucuteni (A2) în descoperirile de la punctul „Ursoiu”, aflat la obârșia Văii Cernica și în punctul „La Carieră”.

2. În punctul „La Izvoare” s-au găsit resturi materiale din secolele IV-III î. Hr. și secolul IV d. Hr.

3. Urme din secolul al IV-lea d. Hr. (cultura Sântana de Mureș) s-au descoperit la punctul „Cișmeaua Scutăriței”, punctul „Pisărea”, punctul „Dealul Stâlpilor” și punctul „La Livadă”.

4. A mai fost identificată o așezare din secolul al X-lea la „Dealul Stâlpilor, precum și piese paleolitice și din epoca bronzului la punctul „Gârneață”¹³⁰.

5. La circa 1,5 km vest de satul Țepu de Jos, pe marginea viilor, trece Valul din Moldova de Jos, venind dinspre pădurea Prisaca (Cincu), dinspre sud-est și îndreptându-se spre nord-est către Tecucel. Pe culmea valului trece un drum de căruțe numit drumul Troian¹³¹.

6. În marginea satului, pe malul stâng al văii Bălăloaica (denumită și Puturoasa), pe trei boturi de deal așezate la rând, se găsește ceramică neolitică (cultura Cucuteni) și geto-dacică (semnalare C. Solomon).

7. În anul 1964, în punctul Valea Sociului, lângă pădurea Șendreasca, spre sud de Valea Cernica, înspre Tecucel, a fost descoperit un tezaur monetar medieval. Acesta este compus din 112 monede din secolul al XVIII-lea, emisiuni ale Imperiului Otoman și 4 piese din timpul Ecaterinei a II-a. Inedit, piesele sunt deținute de MMT.

Țigănești, com. Munteni

1. În împrejurimile localității au fost recoltate fragmente ceramice aparținând culturii Noua¹³², iar în pădurea Raicu s-a descoperit un cuțit de bronz din aceeași epocă¹³³.

2. La nord de sat se găsesc resturi ceramice getice (informație Cuza Pavel).

¹²⁸ I. T. Dragomir, *Trei morminte geto-dacice, descoperite la Tulucești (jud. Galați)*, în „Revista Muzeelor”, 2, VI, 1969, pp. 164-166.

¹²⁹ I. Basoc, *Cercetări periegetice pe teritoriul comunei Țepu, județul Galați*, în „Danubius”, X, 1981, p. 23.

¹³⁰ Idem, *Cercetări periegetice pe teritoriul comunei Țepu, jud. Galați*, în „Danubius”, X, 1981, pp. 23-31; M. Brudiu, I. Basoc, *Recente descoperiri arheologice pe teritoriul comunei Țepu, județul Galați*, în „Danubius”, XIII-XIV, 1992, pp. 85-102.

¹³¹ R. Vulpe, *Șantierul Poiana*, în „SCIV”, III, 1952, p. 213.

¹³² A. C. Florescu, *Contribuții la cunoașterea culturii Noua*, în „AM”, II-III, 1964, pp. 142-216; M. Petrescu-Dâmbovița, *Date noi relative la descoperirea de obiecte din bronz de la sfârșitul epocii bronzului și începutul Hallstattului din Moldova*, în „AM”, II-III, 1964, p. 252.

¹³³ M. Petrescu-Dâmbovița, *op. cit.*, p. 252; Idem, *Contribuții la problema sfârșitului epocii bronzului și începutul epocii fierului în Moldova*, 1953, pp. 463-464.

3. La nord de sat, traversând valea Berheciului, trece „Valul din Moldova de Jos, venind din nord-vest și îndreptându-se spre est către Matca”. În apropiere de malul albiei Bârladului, în grădini, s-a descoperit ceramică feudală moldovenească, ca și la est de Țigănești, pe coasta dealului Ocheasca din stânga văii Bârladului, la circa 1 km sud de val, unde s-au găsit fragmente ceramice de aceeași factură, inedite (recunoaștere Radu Vulpe - 1948)¹³⁴.

4. Tezaur monetar medieval din secolul al XVIII-lea ce cuprindea aproximativ 60 monede de aur și circa 100 din argint. Tezaurul a fost descoperit cu prilejul efectuării unor arături în apropierea conacului Conachi, spre sud, lângă șoseaua spre Ungureni. Inedit, piesele s-au recuperat parțial și se găsesc în colecțiile muzeelor din Galați și Tecuci.

Umbrărești

În mahalaua Tămășeni (fostul sat) au fost descoperite numeroase mărturii arheologice din diferite epoci.

1. Așezare neolitică localizată în partea de nord-est a satului, pe malul stâng al pârâului Corozel și pe terasa inferioară estică a Bârladului.

2. În partea de nord-vest a satului în punctul „La Bucur”, locuire din epoca fierului, Hallstattul târziu și La Tène.

3. La circa 800 m nord de sat, în locul „Pe Casadie”, s-au descoperit fragmente ceramice din perioada de sfârșit a epocii bronzului, cultura Noua-Coslogeni, precum și vase din secolele IV-II î. Hr. și de la începuturile feudalismului (cultura Dridu).

4. În punctul „Pe Bahnă”, situat la o distanță 500 – 600 m vest de „Casadie”, s-au găsit fragmente ceramice, aparținând culturii „Basarabi”, precum și vase de import grecești în stare fragmentară.

5. În punctul numit „Dealul Bisericii” au fost găsite urme specifice culturii Dridu.

6. La o depărtare de 500 – 600 m est de biserica satului Siliștea, în punctul „La Bulgari”, au fost descoperite urme de locuire, începând cu perioada neolitică și până în perioada prefeudală. În acest punct au fost descoperite fragmente ceramice din perioada dacică și daco-romană, din secolele III-IV d. Hr. (cultura Sântana de Mureș), ceramică romană și grecească și din secolele VIII-XI, specifice culturii Dridu.

7. În grădina locuitorului Sandu Zaharia, din satul component Salcia, s-a găsit o monedă bizantină din anii 602-610.

8. Două monede romane au fost găsite în zona Umbrărești-Deal.

9. Pe hotarul comunei cu Iveștiul, în zona satului Torcești a fost găsită ceramică romană de bună calitate.

10. Pe vechiul curs al râului Bârlad a existat o necropolă din secolele V-VII d. Hr., distrusă de lucrările de hidroameliorații¹³⁵.

Umbrărești, oraș Târgul Bujor,

1. La vest de sat la punctul numit „Călugărița”, pe un versant al văii Chiștelei, M. Petrescu-Dâmbovița, cu prilejul unei periegeze, a găsit câteva fragmente ceramice specifice aspectului cultural Stoicani-Aldeni¹³⁶.

¹³⁴ C. Schuchardt, *op. cit.*, p. 207; R. Vulpe, *Valul din Moldova de Jos*, în „SCIV”, I, 1950, tom 2, pp. 163-174.

¹³⁵ I. T. Sion, *Umbrărești - vatră milenară de istorie*, Focșani, 1999, pp. 6-23.

¹³⁶ M. Petrescu-Dâmbovița, *Călătorie de cercetare arheologică în județul Covurlui*, extras din „Orizonturi”, III, 5-9, Galați, 1940, pp. 9-10; E. Comșa, *op. cit.*, p. 8.

2. Așezare și necropolă din secolul al IV-lea, de tip Sântana de Mureș, situate pe versantul vestic al văii Chinejii, la sud de sat (descoperire fortuită - semnalare profesor Victoria Giurgiu)¹³⁷.

Ungureni, com. Munteni

1. La circa 2 km sud de sat, în viile de pe coasta râpoasă din stânga văii Bârladului, reîncepe Valul din Moldova de Jos, care, venind dinspre Siret, prin Frunzeasca, se întrerupe în valea Bârladului, în curtea Școlii de agricultură de la Țigănești¹³⁸. „De la Ungureni, valul numit de localnici Troian continuând spre est-sud-est și est, prin apropiere de Movila lui Doroși (tumul antic necercetat), apoi spre est și spre est nord-est peste stepă, în direcția Corod”¹³⁹.

Valea Mărului (fost Puțeni)

1. Așezare și necropolă din secolul al IV-lea. La intersecția șoselelor Valea Mărului-Corni și Valea Mărului-Mândrești a fost descoperit un schelet și multe vase ceramice, datând din secolul al IV-lea d. Hr., care provin din necropola așezării situată în zona primăriei¹⁴⁰.

2. La 500 m est de sat se mai găsesc urme ale Valului lui Athanaric și un tumul aplatizat¹⁴¹.

Vameș, com. Piscu

Ceramică romană datată în secolele II-III d. Hr., găsită în apropierea bisericii¹⁴².

Vânători

1. În zona falezii lacului Brateș, la punctul „Jorică”, situat la est de localitate, se află o așezare aparținând culturii Babadag¹⁴³.

2. Pe terasa înaltă din dreptul lacului Brateș s-au descoperit urme de locuire din a doua epocă a fierului¹⁴⁴ și câțiva tumuli¹⁴⁵.

3. În punctul „Amiral” situat între km 10 și 11 pe calea ferată Galați- Bârlad, au fost identificate vestigii arheologice din secolele IV d. Hr. și o așezare din secolele X-XI și din secolul XVI.

Vădeni, com. Cavadinesti

În acest sat s-au descoperit urme de locuire din epoca bronzului¹⁴⁶.

¹³⁷ M. Brudiu, *Descoperiri arheologice în județul Galați*, în „Danubius”, XIII-XIV, 1992, p. 10.

¹³⁸ C. Schuchardt, *op. cit.*, p. 207.

¹³⁹ R. Vulpe, *Valul din Moldova de Jos*, în „SCIV”, I, 1950, tom 2, pp. 163-174.

¹⁴⁰ M. Brudiu, *Cercetări arheologice în zona Valului lui Athanaric*, în „Danubius”, VIII-IX, 1979, p. 158; Idem, *Descoperiri arheologice în județul Galați*, în „Danubius”, XIII-XIV, 1992, p. 10.

¹⁴¹ Idem, *Cercetări arheologice în zona Valului lui Athanaric*, în „Danubius”, VIII-IX, 1979, p. 158; R. Vulpe, *op. cit.*, pp. 163-174.

¹⁴² I. T. Dragomir, *Vestigii ale culturii și civilizației geto-dacice și daco-romane în regiunea de sud a Moldovei*, în „Symposia Thracologica”, nr. 6, Piatra-Neamț, 1988, pp. 84-87.

¹⁴³ M. Brudiu, *Cercetări periegetice în sudul Moldovei*, în „MCA”, IX, 1970, p. 513; Idem, *Rezultatul cercetărilor de la Vânători, jud. Galați*, în „MCA”, XIV, 1980, pp. 398-406; Idem, *Contribuții la cunoașterea genezei Hallstattului în sud-estul României*, în „SCIVA”, 4, tom 32, 1981, pp. 529-536; Idem, *Descoperiri arheologice în județul Galați*, în „Danubius”, XIII-XIV, 1992, pp. 6-7.

¹⁴⁴ Idem, *Cercetări periegetice în sudul Moldovei*, în „MCA”, IX, 1970, p. 513.

¹⁴⁵ Idem, *Rezultatul cercetărilor de la Vânători, jud. Galați*, în „MCA”, XIV, 1980, pp. 398-406; Idem, *Cercetări arheologice de salvare la Vânători, jud. Galați*, în „MCA”, XV, 1983, pp. 407-415; Idem, *Contribuții la cunoașterea genezei Hallstattului în sud-estul României*, în „SCIVA”, 4, tom 32, 1981, pp. 529-536.

¹⁴⁶ M. Petrescu-Dâmbovița, *Călătorie de cercetare arheologică în județul Covurlui*, Extras din „Orizonturi”, III, 5-9, Galați, 1940.

Viile, com. Fârțănești,

Așezare din secolele III-IV d. Hr. (cultura Sântana de Mureș), localizată în zona sediului societății agricole „Dealul Bujorului”¹⁴⁷.

Vișina (fost Diaconi), com. Nicorești

1. La 1,5 km de sat, pe coasta Hânțeștilor, la locul numit „Calud” sau „La Munteanu”, pe un promontoriu cuprins între torenții Râpa Moșului (pe hartă Valea Fetelor) și Râpa Roșie, se află o stațiune întinsă din neolitic și epoca fierului. Locul se află la 4 km de Cetățuia de la Poiana. Recunoașteri și sondaje făcute de colectivul arheologic de la Poiana 1950 și 1951, materialul se află la MNA.

2. La 500 m nord de sat, pe stângă văii „Teiului cu icoană”, între această vale și Râpa Mocanului, în vii, pe un bot de deal numit „Livada”, s-a constatat o așezare din a doua epocă a fierului, cu prelungiri în primele secole ale erei noastre (recunoaștere Radu Vulpe - 1949).

3. La nord de sat, pe râpa Siretului urme de așezare reprezentând analogii ale straturilor cetății de la Poiana care se află la 1 km depărtare de această direcție¹⁴⁸.

4. Tezaur de monede romane, de argint, din sec. I î. Hr. - I d. Hr.¹⁴⁹

Vizurești, com Buciumeni

În marginea de vest a satului, pe valea Tecucelului se găsește o așezare geto-dacică distrusă¹⁵⁰.

ARCHAEOLOGICAL SITES AND POINTS IN GALAȚI COUNTY

- Abstract -

The archaeological researches, preventive or systematic, as well as the fortuitous discoveries of material traces from various historical ages, on the territory of Galați County, made the object of many studies and the documentary support of the present work which attempts on a brief presentation of the archaeological sites and discoveries from Galați County.

In this review, we tried to include as many as possible of the archaeological sites and points found so far, dating from the Paleolithic until the XVIIIth century, hoping that future researches will add new objectives to the archaeological repertoire of Galați County.

¹⁴⁷ M. Brudiu, *Descoperiri arheologice în județul Galați*, în „Danubius”, XII-XIV, 1992, p. 11.

¹⁴⁸ R. Vulpe, *Activitatea șantierului arheologic Poiana- Tecuci, 1950*, în „SCIV”, II, tom1, 1951, p. 210; Idem, *Șantierul Poiana, 1951*, în „SCIV”, III, 1952, p. 210.

¹⁴⁹ D. Popescu, *Săpăturile arheologice din R.S.R. în anul 1968*, în „SCIV”, III, 1969, p. 480.

¹⁵⁰ R. Vulpe, *Activitatea șantierului arheologic Poiana-Tecuci, 1950*, în „SCIV”, II, tom 1, 1951, p. 216; Idem, *Șantierul Poiana, 1951*, în „SCIV”, III, 1952, p. 212.

ANEXE

NICU MIRCEA – arheolog expert
1943 - 2016

POIANA – PIROBORIDAVA, 1985
Colectivul de cercetare

NICOREȘTI – BISERICA BANU, 2006
Cercetare arheologică preventivă

NEGRILEȘTI - 2007
Cercetare arheologică preventivă

LIEȘTI 2007
Crcetare arheologică preventivă

MĂNĂSTIREA ADAM, conuma Drăgușeni – 2008
Cercetare arheologică preventivă

NEGRILEȘTI – CURTEA ȘCOLII, 2009
Cercetare arheologică sistematică

NEGRILEȘTI – CURTEA ȘCOLII, 2010
Cercetare arheologică preventivă

NEGRILEȘTI – CURTEA ȘCOLII, 2011
Cercetare arheologică preventivă

NEGRILEȘTI – CURTEA ȘCOLII, 2012
Cercetare arheologică preventivă

**Vernisajul expoziției:
„Mărturii arheologice recent descoperite pe teritoriul județului Galați” - 2007**

**IN HONOREM
NICU MIRCEA SEPTUAGENARII – GALAȚI 2013**

„Cu toate greutățile începutului, când condițiile organizării unui muzeu de mici dimensiuni erau destul de limitate, ca și efectuarea unor cercetări arheologice în importante situri din zonă, muzeografi amintiți au început o fructuoasă colaborare cu Institutul de Arheologie al Academiei Române din Iași, în vederea salvării unor importante vestigii arheologice ca cele de la Gârbovăț, Toflea, Barcea, orașul Tecuci, Vânători, Buciumeni, Poiana, Nicorești, Brăhășești, Negrilești și altele din sudul Moldovei.”

dr. Silvia TEODOR

